mdk

Tanoris

rajzai

Körbe - körbe karikába e. írással

Orsiáp - Uráp 1962. 12. sz. 16. l.

mdk.

Tanorits

rajzai illusztrálják

Vágó Tibor: Kis Nobelek c. írásai

Ország-Világ 1962, 10. sz. 10-11. l

mdk

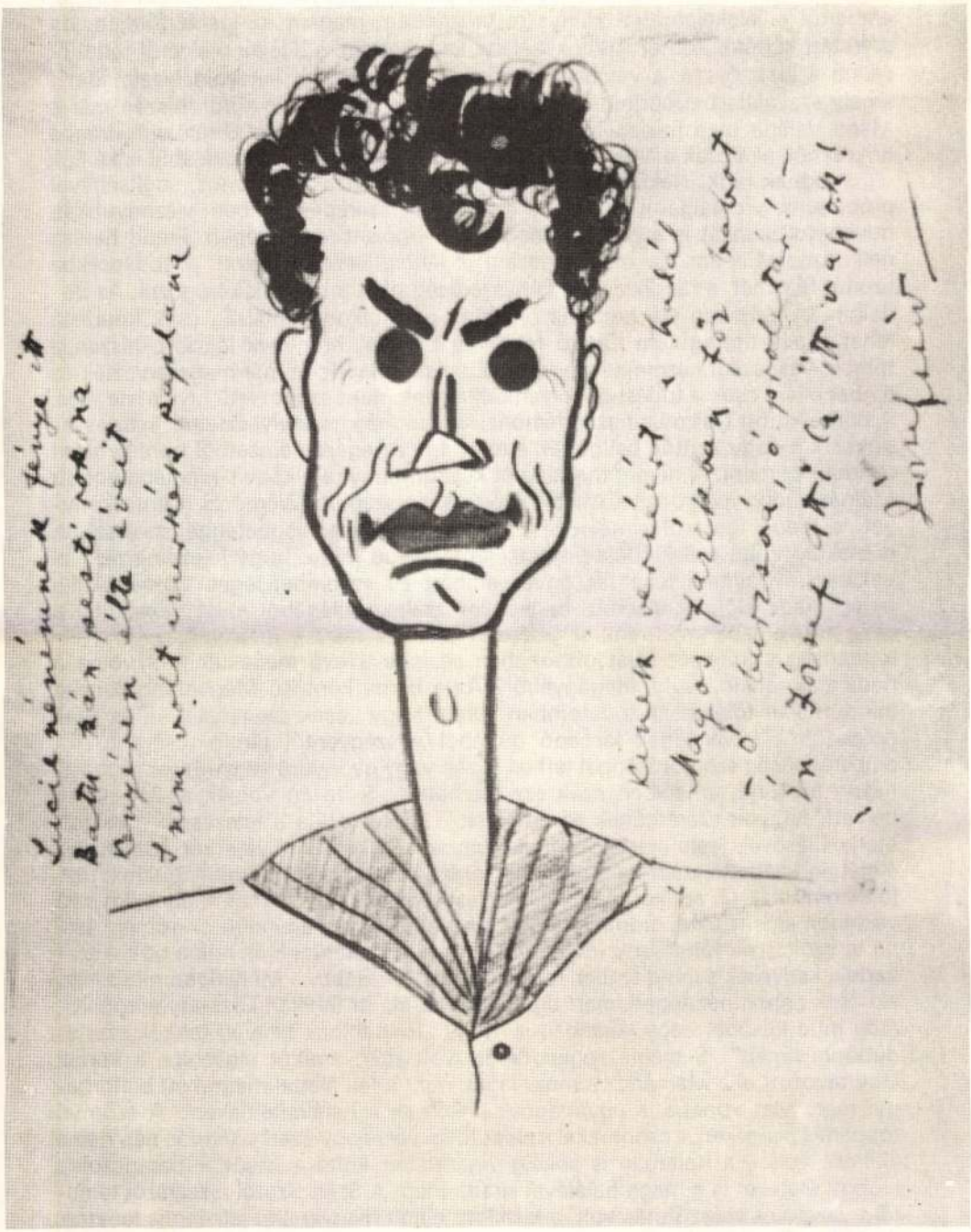
Jamovits

rajza: Fiacskám te már nem is
szeresed dolgaimat?

Ország-Világ humora
" " 1963 36. sz 21. l

JANOVITS ANDRÁS

rajza József Attiláról (1927)

Új írás 1980/4

egymásra tör" – de csak „fecseg a felszín, hallgat a mély". Az eszméből kovácsolt élményt, a szépség eszményét analizáltuk, ahogy tanította a 80 esztendős Freud világhíres önéletrajzában a kedélytelen, riadtan menekülő ideges európai emberről a lélekelemzést. Hányszor érezhettem magam az ígéret földjén, ha szeretett költőm, József Attila közelébe kerülhettem, s a lélek mélyéről föltolult ajkára a biztató szó, a versben is megfogalmazott: „ne tékozold bizalmadat", amely szavakba belesűrítette, hogy eszmélj magadra, nézz körül, hiszen már a Mária Valéria utca házfalaiból, a Petőfi szobor környezetét körülölelő virágos bokrokból, akárcsak a Negresco kávéház pincéreinek fényes frakkjából is kémek vigyorognak ránk. Nekünk még gyógyszerünk volt a freudizmus, segítségével próbáltunk vizsgálgatni mindent, a magunk szerepét, emberi viszonyunkat, hovatartozásunkat is a puskaporos világ mérgezett levegőjében. Freud hatása nélkül eszmélkedni, de még lélegzeni is lehetetlennek látszott. A tudatunkba szorult félelmet, a rendhez való kényszerűség okát próbáltuk kibogozni. Az irodalom levegőjében élt, hogy az önállóan gondolkodó fiatalság csak freudista lehet – ami utólag sem róható fel. Nem bűnnek, erénynek látszott, hiszen a tömeggyilkosságra szomjas modern militarista inkvizíciót már megszervezték az ember ellen, csak a tudáshoz folyamodhattunk, mint szent életű hívők istenhez. A bőrbe kötött fasizmus hazai démonai ugyan még csak elvesztették szűziességüket, s a nagy kerítők hallgattak arról, hogy az egész nemzetből bordélyházat akarnak csinálni. A német maszlagtól később annyira elkábult-megtébolyodott Málnási Ödön még József Attila folyóiratában szapulta Werbőczi Hármaskönyvét, s Freud igazáról elmélkedett. Persze, hogy az idegbeteggé sorvasztott, menekülő költő érdeklődését is fölkeltette Freud, hitte, hogy lélekelemzésével valóban gyógyítani lehet az egyes embert és az emberiséget. József Attila beteg maga elől, az elárvult, hadköteles szellem világából akart menekülni a gyógyításra született tudós szigetére, s azért is, mert a még vacogó angyalszabadság színhelyét saját otthonában se lelte. Hová menekülhetett volna a riadalmak, önkínzások betegágyából? Az a barna köntösű Medvetánc könyve minduntalan fölébreszti tudatomban sorait, hogy „csak szenvedek én és csak dolgozom", s verseinek kicsapó dühéből a szégyentől piruló, csőre töltött embertelenség szomorúsággal terhes „Szép vagy gyönyörű vagy Magyarország" hazug légkörét, amelyben csak azt érezhette: „S ha én volnék az Úr, az Úr helyett, nagyon szeretnének az emberek." József Attila a létezésnek tartozott menekülésével, teste már előkrematórium volt, lelkét hamuvá a kor gázkamrája életében felégette, mert nem tartozott senkihez. Már akkor bombák hulltak, tűzfalak omlottak rá, amikor még valamelyest remélte, s a Thomas Mannt üdvözlő versében ki is fejezte, örömmel, hogy nincsen egészen egyedül: „Arról van szó, ha te szólsz, ne lohadjunk, de mi férfiak férfiak maradjunk és nők a nők – szabadok, kedvesek s mind ember, mert ez egyre kevesebb... Mi hallgatunk és lesz, aki csak éppen néz téged, mert örül, hogy lát ma itt fehérek közt egy európait", még hitte későbbi nagy versében is, hogy „fölindulnak testvéri tankok szertedübögni rímeit". S mégis, régen halott volt már, amikor elgázolta a vonat. Úgy távozott el a Mamához a másvilágra, mint a teli élettel megrakott biatorbágyi merénylet vonatja, s ugyanannak a kornak a halálraítéltjeként. A szörnyű roppanás a síneken, a csontokkal írt legutolsó verse egy ezeresztendős nép néma kiáltása volt – a holtában is sokáig vigasztalan költő a későbbi parancsokra kioltott életeket is a maga halálával siratta meg. A Szép Szótól a szárszói temetőig vezető út vesszőfutás volt, a kisiklott, elítélt magyar élet jelképe is lehetne. József Attila előre érezte, nagyon fájt neki, hogy a szocialista tudat bátorságával is rettegnie kell, s értelmetlenül pusztulni muszáj – pedig ő aztán valóban milliók átkoplalt életéből csinálta elsősorban ideológiáját Ady disznófejű urainak az országában, ahol a leértékelt, szuronyhegyre tűzött szellemet a nemzeti

MDK

Janovits Döme mérnök

Az 1834. április 30-án kiírt árlejtés eredménye alapján meg akarták bízni Pest város térképének elkészítésével. A tervezett szerződés megkötésére nem került sor, mert Janovitsot 1837-ben a város másodmérnökévé nevezték ki.

Barczen Gyula: Budapest felméréséről. Városi Szemle, Bp. 1914. 160. l.

Janovits Ferenc, grafikus

Az "Est"lapok reklámtervező osztályán dolgozott. Inkább illusztrátor, a plakát felnagyitott illusztráció. 46.o.

Kiss Sándor: Magyar plakátművészet a két világháború között. 18.o.

Legújabbkori Történeti Múz. Évkönyve. II. 1960. Bpest. 1961. Franklin Nyomda. Bp.

Janovits Ferenc MDK

Az Est-lapok reklámvezető osztályán dolgozó művészek / Mihályfi Ernőné, Bysz Róbert, Janovits Ferenc, Tábor János / lényegében illusztrátorok, plakátjaik is felnagyított illusztrációk.

KISS SÁNDOR: MAGYAR PLAKÁTMŰVÉSZET A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT
LEGUJABBKORI TÖRTÉNETI MUZEUM ÉVKÖNYVE II.Bp. 1961. 18-66.l.

46.l.

A szegedi Szent Gellért jubileumi ünnepség

DÉLMAGYARORSZÁG HŰSÉGÜNNEPE AZ EGYHÁZ MELLETT

A Bíboros-Hercegprímás, a kalocsai és az egri érsekek, a csanádi és váci püspökök és a pannonhalmi főapát Szegeden

AMAGYAR NÉP SZIVE A KERESZTÉNYSÉGÉ: — ez az a tanuiság, amit a szegedi Szent Gellért ünnepségek mutatnak, a maguk zászlótengerével, tömegeivel, a Délalföld népének a Hercegprímás körül való megjelenésével, de a számokon, méreteken, mennyiségen túl valami látlatatlan tűznek a levegőt átsugárzó voltával mutat. Ma divat a megjelent tömegek mennyiségével mérni politikai, közéleti, társadalmi, sőt szellemi és lelki hatalmakat is; ha ezzel mérünk, a a magyar katolicizmus akkor is mint a magyar élet legnagyobb belső hatalmassága jelentkezett Szegeden is. De ezen a mennyiségi hatalmon túl volt valami áram, izzás és elektromosság a levegőben, amit soha semmiféle más mozgalom, kezdeményezés, elv tömegei nem mutatnak, s ez itt jelen volt telve fönséggel, öntudattal, egy kilenc évszázados múlt nagyszerűségével. Minden mozgalom megünnepli a maga vértanuit. De vajjon melyik mozgalom vértanui érik meg kilenceszáz éves évforduló-ünnepségüket úgy, hogy így mozgatnak meg szíveket és akaratokat? Egy egész országrészt! S azon túl egy egész országot. A szegedi napok a magyar népnek a magyar katolicizmushoz való hűségét mondták el, mégpedig hűségét nemcsak egy «testetlen» eszméhez, hanem a testhez is: a Római Katolikus Anyaszentegyházhoz, annak magyar földön élő testéhez, a magyar katolikus egyházhoz, s a hűséget annak teljes szerkezetéhez, főpapjaihoz, Hercegprímásához. Budapest után az ország tájai teszik meg ezt a vallomást — s a többségében ily rendületlenül keresztény nép és nemzet fölé nem épülhet más, mint olyan állam és ország, amely akarja és becsüli a kilencszázötvenéves magyar kereszténységet.

Az alföldi tanyákon át és a tanyai magyarok között

MINDSZENTY JÓZSEF bíboros-hercegprímás szombaton a kora délutáni órákban indult el Budapestről titkára *Zakar* András, pápai kamarás kíséretében Kecskeméten keresztül Szeged felé. Amikor a nagy magyar Alföld tanyáihoz érkezett, meg-megállította kocsiját és a földeken dolgozók közé ment, akik kitörő örömmel, lelkesedéssel fogadták és kísérték egy-egy tanyához. Bement a házakba, ahol érdeklődött az otthonlakók sorsa iránt. Meghallgatta panaszaikat s bátorító és vigasztaló szavakat intézett hozzájuk, külön is elbeszélgetett a gyermekekkel, kikérdezte őket, járnak-e iskolába és mit tanulnak. Minden meglátogatott házat megáldott s mikor ősi magyar szokás szerint kenyérrel kínálták meg, megáldotta az új búzából készült kenyereket, de csak jelképesen fogadta el annak egy-egy darabját.

— *Böjt van ma — mondotta — és az ország primásának mindennap böjtje van. Szegények vagyunk és ebben a nagy szegénységben a dolgozó számára minden falat kenyeret meg kell hagyni.*

A levágott kenyérdarabkákat az apró magyarok között osztotta szét. Mindenütt ahol megjelent, egy-két percre abbamaradt az őszi szántás, megpihent a földet forgató kapa és a tanyai magyarok mosolygó arccal búcsúztak az ország primásától.

Egy tanyai iskolában

Igy folytatódott az út Szeged felé. Az egyik tanyai iskolánál is megállította kocsiját a Hercegprímás. Meszelése fehéren villog a szeles őszeleji napban. Bent az osztályban az egyszer-eggyel teleírt feketetábla. A katedrán írkák, néhány könyv és egy tintatartó. Szombat délután van, a tanítás már befejeződött. A Primás kérdéseket intéz a tanítóhoz, aki a dicséret hangján emlékezik meg éleseszű tanyai tanulóiról. Természetesen itt is megnyílnak a háború szenvedéseit elmondó ajkak. A Kardinális vigasztal, majd meleg hangon emlékszik vissza gyermekkorára, a falusi iskolára, feledhetetlen tanítómestereire:

— *A tanító több mint a tudomány művelője, a tanító minden időben a nemzet jó, vagy rossz jövőjének a letéteményese, és éppen ezért hálás szívvel kell emlékeznünk akkor, midőn kimondjuk ezt a szép szót, hogy a mi tanítónk.*

PÁLFFY FŐISPÁN ROPPANT TÖMEG ÉLÉN FELSŐTELKEN FOGADJA A HERCEGPRÍMÁST

A TANYAI MAGYAROK között a Kardinálist vivő autónál gyorsabban száll a hír, hogy Mindszenty bíboros útban van Szeged felé, Szinte valami titokzatos áramkör rezgésére: pillanatok alatt futott át erről a hír a tanyavilágban. A tanyai magyarok előre megszállták útja mentét, kalaplevéve köszöntötték, a rossz lovakkal vontatott kocsik megálltak az útban, akik rajtuk ültek, leszállva üdvözölték a Szent Gellért püspök ünnepére menő bíborost. Igy érkezett Felsőtelekre, ahol Pálffy főispán fogadta óriási tömeg élén. Itt a templom plébánosának kíséretében a templomba vonult és rövid imádság után áldásban részesítette a hívek sokaságát.

A szegedi fogadás

Pontosan délután hatot mutatott az óra, amikor a hívek beláthatatlan sűrű sorfala között a Dóm-térre érkezett. A hatalmas tér feketéllett az embertömegtől. A hűvöses szélben már egy órája várta az óriási néptömeg, az ország primását. Mindenütt piros fehér zöld nemzeti lobogók lengtek. Amikor feltünt a kocsija, a házakat is megreszkettető, szűnni nem akaró éljenzés tört fel. A székesegyház kapuja előtt *Czapik* Gyula érsek, *Hamvas* Endre püspök, *Kelemen* Krizosztom főapát, a polgári és katonai küldöttség, valamint a Szabadság Párt nagy küldöttsége és több kisgazda képviselő fogadta. Az éljenzés megszüntével *Hamvas* Endre csanádi püspök köszöntötte a Bíborost.

Hamvas püspök üdvözlőbeszéde:

„Romok között Magyarországon ma a prímási méltóság magaslik fel szilárdan"

MÉLY TISZTELETTEL és hódolattal köszöntöm Eminenciádat, — kezdte beszédét —, amikor megjelent itt, a csonka csanádi egyházmegyének mostani székhelyén, hogy velünk együtt ünnepelje első püspökünk, Szent Gellért vértanuhalálának 900 éves évfordulóját. — Hamvas püspök ezután rátért arra, hogy a Hercegprímás bérmaútját szakította meg, amidőn Szegedre jött.

— A háború szekere legázolt bennünket — folytatta a püspök — és ez a nép teljes bizalommal fordult Eminenciád felé. Bizalommal fordult, mert azon a prímási széken ül, amelyet a magyar nép 900 éven keresztül megszokott, s amelyen a nép legkiválóbb fiai ültek. A megyéspüspök ezután visszapillantást vetett a magyar katolicizmus történetére. Idézte azoknak a prímásoknak szellemét, akik a leghatalmasabb uralkodóval is szembe mertek szállni a nép jogaiért. Majd a török háborúra, a szörnyű testvérharcok idejére emlékezett:

— A magyar akkor is olyan volt, mint most: testvérítő — mondotta a szónok azokra az egyházfőkre emlékezve, akik akkor is a testvériséget hirdették, de fájó szívvel látták a sok testvérháborút. Ezeknek az egyházfejedelmeknek utóda Mindszenty hercegprímás. Bátran lépett a nyomdokukba és a magyar népnek jól esett, hogy

> akkor, amikor annyi intézmény rombadőlt, a romok közül szilárdan magaslik egy oszlop, a prímási méltóság, amely egyenesen áll.

A nép bizalma még jobban erősödött, amikor meghallotta hercegprímásának első megnyilatkozását, midőn szilveszterkor az ország népének fülébe harsogta, hogy

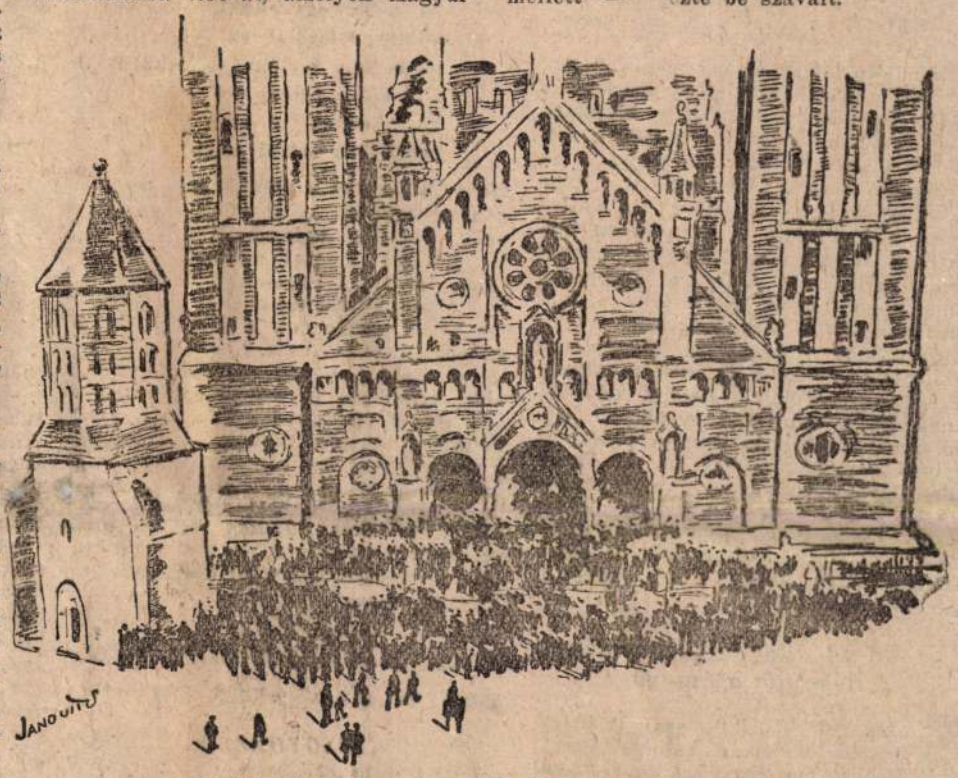
> nem vagyunk bűnösebbek és roszszabbak, mint mások és hogy nem is annyira bűnösök, mint áldozatok vagyunk.

Hamvas püspök ezután azokra a támadásokra tért át, amelyek Magyarország főpásztorát érték, s amelyek őt fasisztának bélyegezték.

— Mi tudjuk, hogy nem volt fasiszta, hiszen hónapokig ült a fasiszták börtönében —, mondotta emelkedett hangon a szónok —, Mindszenty József már csak születésénél fogva is demokrata, mert édesanyja egyszerű földművesasszony. A Hercegprímás a nép fia és egész életében a népért dolgozott. Annyira együtt érez népével, hogy ezekben a szükös időkben étkezését is a legnagyobb önmegtartóztatás jellemzi. A demokráciát nem ajkán hordja, hanem éli és cselekszi. Ezért van az, hogy a magyar nép olyan bizalommal viseltetik iránta. S még egyet köszönünk Eminenciádnak:

> e nyomorult koldusország koldustarisznyáját vállára vette és a külföldön a gazdag népeknél koldult nekünk.

A továbbiakban utalt arra, hogy amidőn Szent Gellért püspök élt, hasonló állapotok uralkodtak hazánkban. Akkor is zűrzavarok voltak — hangoztatta — és az újraéledő pogányság elsepréssel fenyegette az ifjú kereszténységet. Szent Gellért bátran és hősiesen szembeszállt a veszedelemmel és vérét ontotta, de nem hiába. Megmentette az országot a további zűrzavartól és a kereszténységet a pusztulástól. Eminenciád Szent Gellért szellemi örököse s arra kérjük, közvetítse szellemét az ő gyarló utódjának, a papságnak és a híveknek, hogy legyenek erősek és hősiesen tartsanak ki hitük és magyarságuk mellett" — fejezte be szavait.

A Fogadalmi Templom előtt *(Janovics István rajza)*

A Hercegprímás válaszbeszéde:

„Legyetek rendületlenek a kereszténységben és magyarságban"

Ezután Mindszenty József hercegprímás válaszolt a csanádi püspök beszédére.

HALASAN KÖSZÖNÖM azokat a meleg üdvözlő szavakat — mondotta —, amelyeket Szent Gellért utódára bizonyára az Alföld népének, a szegedi híveknek szívéből hozzám intézni szíves volt. Lelki örömmel jöttem az Alföld metropolisába. Különösen örömmel jöttem ide, mert itt lelkünket megfürösztheti jük a szent hajdan gyönyörű értékeiben. Azt mondotta egy magyar költő a nemzetre vonatkoztatva: „Multadban nincs öröm, jövődben nincs remény!" Nem írom alá egyiket sem! Mert a magyar multban annyi dicsőség, annyi erkölcsi érték van, hogy ilyet még költői szabadsággal sem mondhatunk magunkról. Akármilyen nehezek az idők s akármennyire átszántott rajtunk a történelem nehéz ekéje, mégis azt mondom: fel a fejekkel és fel a szívekkel — folytatta a Hercegprímás — amíg áll felettünk a Magyarok Nagyasszonya, és Árpádházi szentjeink, addig nekünk elcsüggedni nem szabad.

Mindaddig, amíg a magyar népben él a hit, ez a hit nagy erőt ad a nemzetnek a talpraálláshoz. Ami az én szerény személyemet illeti, nem tekintem egyébnek magamat, mint a nemzet és népem szolgálattevőjének. Ezt a szolgálatot teljesíteni akarom akármilyen árat követeljen is. Tinektek szegedieknek azt mondom, amit a nemzet lelkét igazán kifejező magyar költő mondott: Rendületlenül! Az Egyházhoz való ragaszkodásban, az erkölcsi elvek tiszteletbentartásában és a nemzet érzéséhez, a magyarsághoz való ragaszkodásban legyetek rendületlenek.

A polgári és katonai hatóságok vezetőinek tisztelgése

A BÍBOROS-HERCEGPRÍMÁS azután kíséretével a székesegyházba vonult, ahol rövid esti ájtatosság volt. Este 7 órakor a püspöki palotában fogadás volt, amelyen megjelent Dénes Leó polgármester, Havass Zoltán tb. tanácsnok kíséretében, valamint Örley Zoltán vezérőrnagy, Diczfalusy Ferenc vezérőrnagy, a rendőrség főkapitánya és Raskó István nagyprépost vezetésével a székeskáptalan.

Az emlékérmek átadása — Tisztelgés Szeged szülötte és diákja, az egri érsek előtt

Az esti órákban küldöttségek keresték fel a Bíborost, a kalocsai és egri érseket, a csanádi püspököt és a pannonhalmi főapátot, akinek díszes, művészi kivitelű Szent Gellért emlékérmet nyujtottak át.

Megható volt az a jelenet, amikor a piarista tanárok vezetése alatt álló iskola közel ötventagú diákserege jelent meg a gimnázium volt növendéke, *Czapik* Gyula egri érsek előtt és őt mint Szeged szülöttjét és az iskola volt növendékét köszöntötték. A diákság üdvözlő beszédére válaszolva az érsek megható szavakkal emlékezett meg gyermek- és diákéveiről és ennek során a piarista tanárok vallásos és hazafias nevelését kiemelve, *rámutatott arra, ennek az iskolának köszönheti, hogy egész életén keresztül szóban és írásban, cselekedetben mindig a népért, a néppel együtt dolgozott az Egyházért és a magyar hazáért.*

Ezzel a szombati nap programmja véget is ért.

Hetvenezer ember Szent Gellért vasárnapi emlékünnepén

Grősz József kalocsai érsek beszéde a Bíboros-Hercegprímás miséje alatt a magyarság szívét felemelő reményről

A SZOMBATI kedvezőtlen szeles időjárás után vasárnap verőfényes napra köszöntött a lobogódíszbe öltözött Szeged városa. Még sötétség terpeszkedett a házakon, de a messziről jött búcsúsok éneke már felverte a város csendjét. Az irány a szegedi Dómtér volt. Messzi tanyákról, városokból és falvakból kocsin, gyalog, teherautókon és a kerékpárok ezrein érkeztek a napbarnított magyarok, „Csanád népe", hogy résztvegyenek első püspökük, Szent Gellért vértanuhalálának 900 éves fordulóján. Reggel kilenc órára emberáradat lepte el a Dóm-teret s akkorára már zsúfolásig megtelt a villanykörték százainak fényétől szikrázó hatalmas székesegyház.

Pontosan kilenc órakor megkondultak a székesegyház harangjai és üdvrivalgás jelezte *Mindszenty* kardinális érkezését, akit a templom kapujában *Hamvas* Endre, csanádi püspök, a káptalan tagjai és az asszisztáló papság fogadott. Az „Ecce Sacerdos" hangjai mellett áldást osztva vonult a főoltárhoz. A szentélyben foglalt helyet *Grősz* József kalocsai, *Czapik* Gyula egri érsek, *Kelemen* Krizosztom pannonhalmi főapát, a *főispán*, a *polgármester*, *Mihalovics* Zsigmond az A. C. országos igazgatója, *Beresztóczy* Miklós miniszteri osztályfőnök, a kultuszminiszter képviselője, valamint *Tóth* K. János külügyminiszteri szentszéki előadó. A Hercegprímás magára öltvén az egyházi ruhákat, megkezdte a főpapi mise pontifikálását, majd Evangéliumkor *Grősz* József kalocsai érsek lépett a szószékre, hogy szentbeszédet intézzen a hívek tízezreihez, akik a Dómban és a hatalmas téren hangszórókon keresztül hallgatták azt.

„A világ legmagányosabb népe ma a magyar"

SZENT GELLÉRT szavait idézte beszéde elején a kalocsai érsek. Azokat a szavakat, amelyekkel 1046 szeptember 24-én reggel megjövendölte vértanuságát, utána röviden vázolta a közállapotokat, majd Szent Gellért vértanuságának leírása után így folytatta:

— Igy halt meg Gellért, az Isten embere, Csanád első és szent püspöke. Igy pecsételte meg vérével azt a szövetséget, amelyet a magyarság Szent Istvánban Krisztussal és Szentanyjával, a Boldogságos Szűzzel kötött... Ez a szövetség, amely azóta sem bomlott fel, nemzetfenntartó erőnek bizonyult az elmult évszázadokban és egyetlen erőforrásunk 1946-ban is.

Akik komolyan tanulmányozzák a magyarság európai történetét, azoknak el kell ismerniök, hogy a magyarságot nem emberi erők tartották fenn, azon a földön, ahol előtte semmiféle nép nem tudott hazát alapítani.

A Krisztussal és Szentanyjával, a Boldogságos Szűzzel kötött szövetség volt erőnk a multban, ez a mi erősségünk és reménységünk most is. Rokontalan, barátnélküli nép voltunk mindig, amióta itt élünk a népek országútján, a Kelet és Nyugat ütközőterében, de talán

sohasem éreztük magunkat annyira elhagyatottaknak, annyira árváknak, mint most, másfél évvel a második világháború befejezése után,

a párisi békekonferencia napjaiban.

„Mégse nézzünk reménytelenül a jövőbe — Meg esz a magunk szerepe a világban!"

— Az ember hallgatja a rádiót, olvassa az újságokat, figyeli a magyar békeküldöttség párisi erőfeszítéseit és egyre jobban elszorul a szíve — folytatta beszédét a kalocsai érsek. — Minden legyőzött népnek van pártfogója Párisban, azoknak is, amelyek sokkal jobban bennevoltak a háborúban a németek oldalán, mint mi, csak nekünk magyaroknak nincs pártfogónk ott, ahol a népek sorsáról döntenek. És

ha néha egyik-másik kérdésben valaki felszólal az érdekünkben, az is úgy történik, mintha az illető eleve bocsánatot kérne azért, hogy ennek az árva népnek az érdekében szólni mert.

Hogy mi az oka a velünk való mostoha és igazságtalan elbánásnak, ne kutassuk. Vegyük tudomásul a szomorú tényt, hogy megint magunkra maradtunk. De azért ne essünk kétségbe és ne nézzünk reménytelenül a jövőbe. Ha nincs pártfogónk a földön, van az égben: az Isten Anyja, Nagyasszonyunk, a mi Boldogasszony Anyánk, akinek áldó, oltalmazó és segítő kezét annyiszor éreztük a századok folyamán. Vezekelni: imádkozni fogunk és vezekelni a török világ magyarjainak hitével és buzgóságával abban a tudatban, hogy ha mi álljuk a Szent István által megkötött és Szent Gellért vérével megpecsételt szövetséget, velünk lesz az Isten és velünk lesz a mi Boldogasszony Anyánk. Amen".

Díszgyülések a nők, a férfiak és az ifjúság számára

A SZÉKESEGYHÁZBAN megtartott ünnepi szentmise után a nők, a férfiak és az ifjúság számára különböző helyeken tartottak ünnepi díszgyüléseket. A férfiak díszgyülését dr. Dávid Lajos egyetemi tanár nyitotta meg, majd Czapik Gyula egri érsek mondott ünnepi beszédet.

Az EGRI ÉRSEK a tettek vallásosságáról

TEVÉKENYEBB legyen a vallásosságunk! Ebben is kövessük Szent Gellért szellemét — mondotta többek között az egri érsek. — Milyen az a tevékeny vallásosság?

Mit mond az Ur? Azt, hogy nem ismeri el kereszténynek, a mennyek országa jövendő birtokosának, ha valaki csak anyakönyvi kivonattal igazolja, hogy őt megkeresztelték. Azt mondja: nem elég a kereszténységre, hogy valaki bármily hangos szóval Urának hirdesse Krisztust. Azt mondja: nem elég a kereszténységhez, hogy valaki imádkozzék, bár nagyrabecsüli az alázatos könyörgést. A kereszténységhez és a mennyek országa polgárjogához ezeken felül és elsősorban az kell, hogy az Isten akaratát cselekedjük. Az kell, hogy törvényeit megtartsuk és szerintük éljünk. A tettekkel életbe írt tíz parancs nélkül nem lehet kereszténységről beszélni sem. — Az egri érsek a továbbiakban ezeket mondotta:

— A parancsok teljesítésének, azaz a tevékeny vallásosságnak azonban nemcsak addig kell terjednie, ameddig a vallást jelképező templom tömjénfüstje elér. A vallásosságot nem szabad az Istenházára és a szív mélyére korlátozni. Az egész életnek, minden percének és minden megnyilvánulásának viszonylata van az Istennel. következésképen az Isten akaratja imádatos respektálásának át és át kell hatnia az élet minden síkját. Nem szabad tehát hazudni a politikában sem. Nem szabad tehát gyülölni és usztani a társadalmi, de a nemzetközi életben sem. Nem szabad tehát országokat letiporni és nyomorék koldussá tenni a hatalom és béke szent címén sem — fejezte be beszédét az egri érsek.

A nagyhatású ünnepi beszéd után, *Ablaka* György nyomdászmester szólott, aki beszédében fogadalmat tett az Alföld katolikus férfiai nevében az Isten és a Haza mellett.

A CSANÁDI PÜSPÖK a keresztény női ideálról

A KATOLIKUS NÓK díszgyülésének helyét is hatalmas tömeg lepte el, úgy hogy sok ezren kiszorultak az iskola udvaráról. A nők díszgyülését *Pintér* Ferencné, a Szegedi Nővédő elnöke nyitotta meg, majd *Hamvas* Endre csanádi püspök emelkedett szólásra és a keresztény női ideálról szóló ünnepi beszédében többek között a következőket mondotta:

A férfiakat a nők adják és formálják nekünk!

NAPOLEON megkérdezte egy leánynevelő-intézet vezetőjét, Madame Campan-t, mire van Franciaországnak szüksége, hogy a forradalom romjaiból felemelkedjék, és akkor a derék hölgy azt felelte: Anyákra. És ha engem kérdeznének — mondotta a csanádi püspök —, mire van hazánknak leginkább szüksége, hogy újraépüljön, azt válaszolnám: Férfiakra.

Erőslelkű férfiakra, kik uralkodnak szenvedélyeiken, a testiségen, a fenekedő irigységen és gyülölködésen és a felsőbb lelkierőket összefogva dolgoznak e szegény haza becsületének és jólétének helyreállításán.

De miért mondom el mindezeket itt az asszonyok gyülésén és miért nem az asszonyok dicséretét zengem, mikor hozzájuk szólók. Azért — hangoztatta a püspök —, mert erős férfiak csak ott teremnek, ahol erős asszonyok vannak. Sokat beszélnek — folytatta a püspök — ma a nők egyenjogúsításáról, mint a demokrácia követelményéről. Ezt az egyenjogúsítást már régen elvégezte az Egyház, mikor a Boldogságos Szüzet az angyalok királynéjává avatta. Egy nőnek ilyen felmagasztalása az egész női nemnek emancipációját és egyenjogúsítását magával hozta.

Az igazi női hivatás

— Mi semmiképpen el nem fogadhatjuk azt az „egyenjogúsítást" — fejtegette továbbiakban Csanád püspöke —, mely figyelembe nem veszi a női test és lélek sajátlagos alkatát, célját és női és férfi hivatások közötti különbségeket elmosni törekszik. A nő csak szerencsétlen lesz, ha igazi hivatásától elvonják és férfi pályákra csalják, mert itt a versenyben alul marad, kisebb értékűség gyötri, sőt erkölcse is veszélyeztetve van.

Szent Gellért a női ideál legelsejét a Boldogságos Szüzben látta, kinek kiváló tisztelője volt és akinek tiszteletét nálunk is buzgón terjesztette. Erős asszony volt a Szent Szüz a tökéletes férfi, a Krisztus mellett. Erős és következetes volt a Názáreti kis ház egyszerüségében, erős a Kálvárián és erős maradt azután, hogy az első pünkösdkor, a Szentlélek immár másodszor reá szállt. Ez volt az igazi egyenjogúsítás: a tüzes láng, amely az apostolokkal egyidőben egy nőnek a fejét is megérintette. Ennek a nőnek példáját kövessék a magyar asszonyok, hivatásukat az égből valónak tekintsék, azt soha ne kicsinyeljék, le ne becsüljék, hanem mindvégig szeretettel őrizzék, gyakorolják és leányaiknak épséges fényben áthagyományozzák.

A csanádi püspök ünnepi beszéde után a díszgyülést Ördög Jánosné tanyai asszony fejezte be, mondván, hogy a katolikus magyar nők minden időben sohasem engedve a csábításoknak, a Szüzanyát tekintik mintaképüknek és példáját követve voltak és lesznek tántoríthatatlan katolikusok, nem jelszavakban, hanem tettekben és szeretetben igaz magyar asszonyok. A pápai és a magyar Himnusz zárta be a katolikus magyar nők díszgyülését.

A PANNONHALMI FŐAPÁT az ifjúsághoz — „Különbnek lenni, ez lesz a titka felemelkedésünknek!"

A Szent Gellért jubileumi ünnepségek sorozatának egyik legmegkapóbb gyülése, az Alföld katolikus ifjúságának díszgyülése volt. Szakáll István egyetemi hallgató szólott az ifjúság nevében, majd Kelemen Krizosztom pannonhalmi főapát mondott ünnepi beszédet.

A cselekedetek hitéért!

ABBÓL A KOLOSTORBÓL jövök, amelynek apátja a Szent Imre hét csókjától illetett boldog Maurus apát 4 szerzetes fiát küldötte Szent Gellért püspöknek uti- és munkatársul Marosvárra. Talán a Dunántúl üdvözletét is tolmácsolhatom az Alföld királynőjének, Szegednek ifjúsága előtt.

A ma magyarjának úgy áll lelki szeme előtt Szent Gellért hatalmas alakja, ahogyan a Gellért-hegyi monumentális bronz-szerzetes jobbkezével a főváros fölé emeli a megváltás szent jelét, a keresztet. Azon város fölé, amelyet az ő martir vérének hullása tett Krisztusnak szent földjévé. — Beszédét az egyes történelmi események vázolása után így folytatta:

— A magyar haza területi épségét darabokra téphetik, de a magyar géniusz szárnyát nem szeghetik, a magyar lélekből az istени szikrát el nem ragadhatják. Különbnek lenni. Ez a titka fennmaradásunknak. Különbnek lenni. Ez lesz a titka felemelkedésünknek. Különbnek lenni. Ez lesz a titka a magyar nagyságnak.

Fojtogató számumban, gyülöletorkánban, temetői közönyben kell előrevinnie drága terhét a magyar ifjúságnak, a nehéz magyar életet a csöndes, szívós, kitartó alkotó munka felé.

Egy nemzet nem akkor a legnagyobb, mikor a jólét örömeit boldogan szürcsöli, hanem akkor, amidőn a keresztet hordozza, mikor ezer akadály ellenére pályáját felfelé iveli és a fölfelé ivelő pályán a legnagyobb erőfeszítést fejti ki. Aki tűrni tud, az várni tud, aki várni tud, az győzni fog — emelte fel hangját a pannonhalmi főapát. — Itt nem a háború, hanem a béke, az élet győzelmére gondolok. Cselekedeteinknek a hite teremtett magyar multat, őseink hite teremthet magyar jövendőt. Szentek unokái vagyunk, a szentek hitével munkáljuk szép magyar jövendőnket. Az új Trianon nehéz igát vethet nyakunkba, de amíg élő hittel leborulunk az élő Isten előtt, addig a leghatalmasabb szövetséges, az Isten a mi szövetségesünk.

Az ünnepi beszéd elhangzása után Fehér Mátyás gazdalegény és Kolonics Ilonka Kalász-leány szólt még az ifjúsághoz, majd a Himnusz hangjai zárták be az ifjúság díszgyülését.

A Bíboros-Hercegprímás nagy beszéde:

„Lelkek megbékélésére, hazánk meggyógyítására"

A KÉT NAPIG tartó Szent Gellért emlékünnepségek sorozatát vasárnap d. u. 4 órakor hatalmas arányú, színpompás festőien szép körmenet zárta be. A körmenetben részt vett Kelemen Krizosztom pannonhalmi főapát, Pétery József váci püspök, Hamvas Endre csanádi püspök, Grősz József kalocsai érsek és Mindszenty József, Magyarország bíboros-hercegprímása. Az ereklyét kísérő menet a Dóm-térről inkult ki és a Somogyi-utca felé menve a Tisza Lajos-körúton át tért vissza a dóm előtt elterülő hatalmas zárt térre. Az útvonalat és a házakat feldíszítették. Amikor a körmenet visszatért a Dómtérre és a hatalmas tömeg szinte zsúfolásig megtöltötte a hatalmas társéget, Mindszenty bíboros lépett a szószékre és szentbeszédet intézett a hívekhez:

ÉPPEN 900 esztendeje annak, hogy a Duna mentén, a Kelenhegy tövében Szent Gellért püspök odaadta életét és vérét. Odaadta, hogy az ő vére vetése legyen a magyar kereszténységnek. — Ezután a Kardinális a 900 esztendős centenárium jelentőségét méltatva kiemelte, hogy az időnek milyen hatalmas óceánja hömpölyög a két dátum között: 1046—1946.

MISEBOR TARNAY borpincészetében Budapest, VIII., Rigó-utca 3. szám.

NV
1943 dec. 19.
(a ftt Szt István Társ. uj ifj. könyvei)

és csont pórusai közül a kocsonyás résznek kikerülni. Ha felforrt, adjunk bele egy kisebb hagymát héjastól, egy-két gerezd fokhagymát és egyenlő lassu forrással fozzük, ameddig a bőrkét felemelve, könnyen szakad és a hus könnyen leválik a csontról. Akkor vegyük el a tüzhelyről, a hust csontozzuk ki, egyformán osszuk el edényekbe és a lehiggadt levét szürjük rá. Hideg helyen 5 óra alatt keményre kocsonyásodik.

ARANYTANÁCSOK.

Mákostekercs filléres tésztája tojás nélkül is készíthető. Tetejét feketekávéval kenjük be, ugy szurkáljuk át. Ha kevés a máktöltelékünk, szaporitsuk egyötödrésznyi éles lisztte. A mákkal együtt keverjük a forrásban levő szirupba. Diótölteléket finom zsemlyemorzsával szaporitsuk. Töltött káposztába rizs helyett piritott tarhonyát tegyünk. Ha savanyukáposztalevélhez nem tudunk jutni, kelkáposzta nagyobb leveleit forrázzuk le és azt töltsük meg hengereknek.

MADÁR IMRÉNÉ.

Viator

„A böles Aesopusnak és másoknak fabulái..."

Gyöngéd mosollyal simogatjuk ezt a könyvet, mint egy aranyfürtös gyermekfejet. És ugy nézünk rá, mint a legszebb mütárgyra, oly félő gonddal érinti az ujjunk. A könyv *külseje* nem hiu *máz* csupán. Kultura, izlés, művészet, tudás, krot-idéző stilus van ebben a kódexalaku könyvben, amely régi idők varázsával ragadja meg a képzeletünket. Mire vég g sétált a szemünk a szürkésszinü, vast g papirosokra nyomott ódon fametszetek során, s hozzátapadt a váltakozó piros-fekete betükhöz, már benne él a fantáziánk abban a XVII. században, amely *Heltai Gáspárt* adta nekünk, a meseirót, aki Erdély nyelvén és Erdély észjárása szerint szólaltatta meg, a nagy *Aesopust*. Meghatottsággal és gyönyörüséggel lapozzuk e nemes köntösü könyvet és — nagy-nagy *büszkeséggel* is. Az Urnak 1943-ik esztendejében, nehéz gondok évadján *erre képes* a magyar müveltség, tudás és — raiongás!... A régi kódexiró szerzetesek lelkesedését és önfeláldozását, a betü és a szellem előtt meghajló alázatát idézi elénk ez a könyv. Fölrémlik egy percre a fehérremese't puritán barátcella, hol irópultja fölé görnyedve, sápadt mécsvilágnál virradástól vakulásig s hosszu-hosszu éjeken át is, rajzolgatták, csinositották, jámbor szivük vérével pingálták egymás mellé az ékes betüket ezek a kámzsás hősök, akiknek nemcsak az arcát boritotta árnyékba a csuklya, hanem a neve is örökre ismeretlen maradt az utókor számára. Mert amit cselekedtek, az *hiuságtól mentes*, az mélyen alázatos — *szolgálat* volt.

Akik e könyvet a kezükbe edják azoknak a lelkesedése és odaadása *közel rokona a középkori kódexiró barát lelkiségének*. Hosszu, önmegtagadó, aprólékos, minden üzemelküségtől elszabadult és lelkesedéstől izzó munka állithat elő csak ilyen s ilusos és szép könyvet. Előbb az irótoll perceg a papiroson. Aki a Heltai Gáspár Aesopusát, az archaikus ódon magyar nyelvben elmerülve ilyen izesen, sokrétüen hozta közelebb az egyre fejlődő és egyre szinesebb mai magyar nyelvhez, az nem *véletlenül* Ke eti Artur, a „Kámzsás festő strófái", az „Angyali üdvözlet", a „Pax vobiscum" és „Az két lovagok" szerzője. A betü szerelmese, ódon nyelvizek és régi stilusok kutatója és *átélője* ez a poéta, aki nem is „száz fabulát", hanem számegyvennyolcat ültetett bele a mai költői nyelv televényébe, olyan módon, hogy *az ódon zamatból semmi sem illant el.*

Akkor aztán elkezdtek válogatni a könyv másik szerelmesével, *Teván*-nal, a békéscsabai nyomdásszal: finom betüket keresgéltek, oldalakat terveztek, a piros, meg a fekete betük váltakozó ritmusait találgatták, majd instanciáztak, amig a győri papirgyár lelkes vezetői kevertek s gyártottak *külön e célra*, stilusos papirost. Rátaláltak egy régi könyvecskére is, mely kétszáz éve készült Bassanoban: „Aesopi Phrygis et aliorum fabulae". *Névtelen mester*, talán kétszáz éve élt kámzsás fráter gyönyörü fametszetei voltak ebben a könyvecskében. És akkor *Kaza György uram* mühelyében ismét fába metszette azokat, kicsit átrajzolva, meg is nagyitva valamennyit, *Korda Géza* fametszőmester . . . Igy készült, ennyi buzgalommal, aprólékos gonddal, vesződséggel, keresséssel, boldog rátalálásokkal ez a könyv. Szinte látjuk a kipirult arcokat, mikor egy-egy iniciále sikerül, mikor végre megszületik a papiros, majd rátalálnak egy-egy betüre, avagy festékre . . .

Boldog láz és alázat szülötte ez a gyönyörü könyv, mely Aesopus mély bölcsességét, költői ékes könyvébe. Az aesopusi filozófiát és tanulságokat: mindazt, ami *a mai emberhez is szól*, éppen ugy, mint szólt a *tegnapihoz* és szólni fog a *holnap* emberékez. Mert amit az olvasó szomjas lelke e gyönyörü könyvben talál, az időtlen és időfeletti.

VIATOR.

Uj könyvek

Lakatos Vince. Zúg a nádas

A Nemzeti Ujság olvasóinak figyelmét nem kell külön felhivnunk Lakatos Vincére, akinek neve tisztacsengésü értéke napjaink irodalmának. Minden izében egyéni hangu irásai lapunk hasábjain jelentek meg először és gyors egymásutánban felbukkanó könyveivel az alföldi rónaság uj mondanivalóit szólaltatta meg, erőteljes, költői nyelven.

A Duna—Tisza közi homok árva népének életéből, uj, megdöbbentően igaz élményekről számol be uj regényében is, amely egyuttal a fiatal iró első nagylélekzetü és irodalmi igényü művének számit. Ha Lakatos Vince eddig a közönségnek irt, most az irodalom asztalára helyezi névjegyét. Ettől kezdve nemcsak figyelni kell reá, hanem számon tartani is szükséges. A magyar népi jelenségvilág egyik sokrétü és drámai varázskörét közeliti meg és abban a pillanatban, ahogy átlép velünk annak határait, egyetlen szavával a kétvizközi puszták végtelen magányát kelti életre, a pusztákét, ahol fehér felhőbuckák és fekete ködkazlak üzik, kergetik egymást, mintha csak lelkek és sorsok gyürköznének egymással a magasságban. Áradó lira, araszos mondatokba sürüsödő ballada ez a regény a holtnak hitt hadifogolyról, aki ismeretlenként hazatérve csak egyetlen kivánságban él, hogy láthassa egyetlen fiát és gyermekét az idegen háztüz mellett, a „második" apa otthonában. Megoldhatatlanul tragikus ellentétek szoritói közé állitja alakjait, de ebben a drámai helyzetben is utat tör szenvedő sziveikből az emberség s a magyarság örök derüje. Emberábrázoló képessége megizmosodva nyilatkozik meg az uj regény sulyos mondanivalóiban, minden alakja méltó arra a feladatra, amelyet szive szerint bizott rájuk az iró. Minden mozzanatában tehát beteljesedett igéret ez a regény: pontos képet ad irójának sokoldalu művészi képességeiről, szives és tiszta emberségéről. (Stadium-kiadás.) (k. b.)

A Szent István-Társulat uj ifjusági könyvei

A katolikus nevelés évszázados tapasztalatai alapján a Szent István-Társulat kezdettől fogva felismerte az irodalomnak az ifjuság lelki alakitásában való roppant nagy lélektani és pedagógiai jelentőségét. Ezen a területen valósággal uttörő munkát végzett s még a mai inséges időkben is okos gazdálkodással növelni tudja korszerü és mindig megbizható ifjusági kiadványainak gazdag sokaságát. Nemcsak fiu és lány, gyermek és felnőtt, hanem a különböző iskolatipusok, egyéni hajlamok és tehetségek is megtalálják ezekben a szép könyvekben a maguk szellemi táplálékát. Olyan ez a gyüjtemény, mint egy kert, melyben ki-ki megválaszthatja a lelki habitusához illő virágot.

A nagyobb fiuknak irott könyvek közt az ideális célok követésére ösztönző olvasót *Dienes* Adorjánnak, a jeles felvidéki papirónak, *Borsitól Kassáig* c. müve, amelyben nagy anyagismerettel a történelemnek nemcsak eseményeit, hanem szellemét is átértve irta meg Rákóczi Ferencnek, a legendás szabadsághősnek életét és pályáját. Nyomon követi hőse sorsát születésétől haláláig, sőt azon tul is, haló porainak hazatéréig. A szerző Rákóczi megrendítő sorsa mellett kitünően jellemzi a kor levegőjét és a személyes élményként ismert felvidéki tájak hangulatát is. Az ifjuság magasabbrendü, hősi elemeket kereső érdeklődése a könyvben teljesen kielégül.

Szira Béla könyve, a *Tizért paprika*, a kereskedő réteg jelenlegi helyzetét, fejlődését, közösségi értékét helyezi regénye keretébe. Hős egy vasutas-fiu, aki anyagiak hijján füszeresinasnak megy, foglalkozását lassankint hivatássá érlelli lelkében s legfőbb törekvése, hogy ideális, jó magyar kereskedő legyen. A legkülönbözőbb kereskedőtipusokkal megismerkedik, a rendetlenekkel ép ugy, mint a nagystilü pénzemberrel s egy ideális kereskedő vezetésével maga is értékes üzletemberré válik. A szerző a cselekmény során visszatekint a mult idők érdemes magyar kereskedőire és sok olyan történelmi adatot tár fel, amit a nagyközönség alig ismer. A könyv igen hasznos eszköz a fiatal magyar kereskedőjelöltek nevelőinek kezében.

Szegváry Mihály, aki évről-évre megjelenő meleghangulatu, szivhezszóló diákregényeivel minden ifju olvasó kedvenc irója, *A hétpróbás társaság*-ban egy gimnáziumi osztály küzdelméről irt fordulatos mesét. A harctér egy villa, melyet elhunyt tanáruk hagyott az osztályra, azzal a feltétellel, hogy év végére három szinjeles tanulót mutatnak fel s három kiváló, nemes cselekedetet visznek végbe. A dolog nem megy könnyen. Akadályok gördülnek a fiuk utjába. De végül mégis győznek s év végére nem hat, hanem hét „próbát" is kiállnak, mire a villa csakugyan az övék lesz. Szegváry jól ismeri fiatal olvasóinak kalandvágyát, tettrefeszülő készségét és csintevő, kamaszos vidámságát, pajtás módjára alkalmazkodik olvasóinak szelleméhez s majdnem észrevétlenül ösztökéli őket nemes, eszményi célok követésére.

Kálló Ferenc *A Sikátor-utca orvosa* cimü regényében egy kemény erővel és nagy életismerettel megmintázott vaseszlergályos azzal a gondolattal iskoláztatja testvéröccsét, hogy az a munkások orvosa legyen. A terv azonban csak félig válik valóra. A fiu megszerzi ugyan a diplomát, de a társadalmi érvényesülés kedvéért elfelejti szociális küldetését és a keserü családások nagy vargabetüje után tér vissza oda, ahonnan elindult: a munkások orvosának a Sikátor-utcába. Az igényes mügonddal megirt regény bátor társadalomszemléletével tulnő a megszokott ifjusági regény jelentőségén.

Pogor Ödön piarista iró legujabb könyve *Az uttörők*, komoly forrástanulmányok s teljesen hiteles történelmi adatok alapján irja le a piarista atyák magyarországi letelepülésének s első küzdelmes éveinek történetét. A regény főszereplője Mösch Lukács, az első piarista rendfőnök. Az ő szavai nyomán éli át az olvasó azt az emberi erőt majdnem meghaladó küzdelmet, melyet az első piaristák vivtak, hogy jómborságra, okosságra s az élet türelmes viselésére szoktassák az akkori vad és zabolátlan kor fiait.

Érdekes könyv *Relkovics Nénd* „*Miről suso a pilisi erdő?*" c. müve, amely a Pilis-vidék gazdag, mozgalmas multját eleveniti fel. Valamikor ez a vidék tele volt kolostorokkal és vadászlakokkal, a vallásos élet és férfias szórakozás tüzhelyeivel. Nemcsak az ifjuság, hanem a felnőtt olvasó is nagy haszonnal forgathatja ezt a melancholikus meghatottsággal megirt és komoly buvárkodásról tanuskodó könyvet.

Buzás Viktor könyve, „A Petőcz-fiuk" történelmi regény. Cselekménye a szabadságharc mozgalmas, dinamikus korszakába vezeti az olvasót. A Petőcz-fiuk a gimnáziumból Bem apó mellé kerülnek, a szabadságharc után Olaszországban katonáskodnak, majd a zsarnoki iga alól szabadultan megszerzik az orvosi diplomát s dolgoznak emberitársaikért. Változatos cselekményü, szines jelenetekben gazdag könyv, amely nemcsak történelmi ismereteket nyujt, hanem a fiatal lélek idealizmusát is táplálja.

Csürös Emilia könyve, a *„Hadik András népe"*, amely a bukovinai székelység küzdelmes életét s a Bácskában igéretföldjére ért átköltözését dolgozza fel, egyformán érdekli a fiukat és lányokat. Egy szabadkai kis fiu élményein keresztül mondja el az irónő, milyen véresen kellett veretékeznie a csángóknak nemcsak a mindennapi kenyérért, hanem az ősi nyelvért, nemzeti érzésért és öntudatért. A kisfiu Bácskában is találkozik a bukovinai magyarokkal és szoros barátságot köt velük. Csürös Emilia komoly történetismerettel és szerkesztői készséggel kapcsolja össze a mult történéseit a jelen eseményeivel.

A mai idők történelmében játszik Pohárnok Jenő „Lovagkereszt" c. regénye is, amely a jelenlegi világháboru eseményeiből meriive egy urifiu s egy szegény gyerek hősies barátságát rajzolja meg. Marci, az inasfiu s Miklós, a gazdag gyerek a harctéren hősies cselekményeikben formák össze s miután Marci a polgári életben is megállja a helyét, sőt karriert csinál, teljesül lehetetlennek hitt álma: elnyeri Miklós barátja hugának, Erzsi'ének kezét. Hazafias és szociális mondanivalóival a regény a szociális nevelésnek igen hasznos szolgálatot tesz.

Ormos Gerő *Szabó Janija* már hőse nevével jelzi, hogy a proletárvilágba viszi az olvasót. Valóban, aki eddig csak a vonat vagy villamos ablakából ismerte a városszéli világot, ebből a könyvből a közvetlen szemlélet érzésével is szemlélheti. Szabó Jani nem sokat tud az értelmi és erkölcsi világról, de a szép emberi élet, a munkás, vallásos, tiszta küzdés vonzóereje kiragadja régi életformáiból s nehéz harc árán becsületes iparos válik belőle. A könyv tele van az érzés hevével, a sorsok kavargó változatosságával és a hősi akarás lendületével.

Eddig nagyobb fiuknak való könyvekkel foglalkoztunk, most bemutatjuk a Társulat leánykönyveit. *Szili* Leontin *Hazamegyünk* cimü müvészi készséggel megirt regényének egy fiatal lány a hőse, aki csöndes, dolgos falusi életéből hirtelen kerül a nagyvárosi élet fényözönébe. Eleinte örül, de csakhamar rájön, hogy a „nagy élet" csak káprázata a valóságnak s boldogan tér vissza az egyszerü, de szép élet csendjébe. Szili Leontin lebilincselő módon bonyolitja regénye szálait s nagy életismerettel, szinesen festi le hőse sorsfordulásait. — *Vitéz Szarka Géza Az osztály nem hagyja magát* cimü regényének egy leánygimnázium hatodik osztálya a hőse. Modern, okos lányok ezek, akik rendet teremtenek ott, ahol baj van, bátrak és sokszor erős versenytársai a férfiaknak, de mégis az örök nő él bennük s áldozatos, finom szeretet árad belőlük. A könyv kitünő megirása a szerzőnek külön dicséretére válik. — *Nagy* Méda regénye, a *Vadvirág Rozika*, szintén a modern lány egyéniségét formálja, de más eszközökkel. Egy örökbefogadott szép, melegszivü, eszes leány alakja köré fon jól felépitett, vonzó történetet. — *Somjay* Margit *Mindenki boldog akar lenni* cimü regénye a férjhezmenés magasabb művészetének titkait árulja el egy doktorkisasszony és egy nagyhirü orvosprofesszor halk, csöndes, vergődő, de végül mégis diadalmaskodó szerelmében — Napjaink szellemét tükröző történet L. *Magyary* Judit *Két Szántó-lány-a*, amely a közösségért való áldozatos élet szépségét hirdeti. Szántó Katalin orvosi diplomát szerez, az orvosi képesítés azonban nem szakitja el falujától. Hivatásnak fogja fel mesterségét s visszamegy gyógyitani a falu népét, erősebbé, egészségesebbé tenni a magyarságot. A közösségi cél mellett fanatikus munkával visszaszerzi családja ősi birtokát is. Az öntudat és érzés tiszta boldogságában leli meg jutalmát. — Posthumus irás *Törökné Kovács Hermin*nek, a korán elhunyt szorgalmas irónőnek *Üvegbatár*-ja, amely egy fiatal lány hősiességét s okos küzdelmességét festi le. Egy nagymultu családot a teljes romlásba sodor az anya könnyelmüsége s egy pénzember mohósága. A tragikus helyzetben a dolgozó, fiatal lány veszi kezébe a család sorsát s nemcsak győzedelmeskedik, hanem az ereklyeként őrzött üvegbatárban megtalálja a család régi kincsét is, melynek segitségével dolgos jólétet varázsol a pusztulás helyére. Igen finom hangulatu regény, melynek minden sorát átheviti az irónő izzó magyarsága. Valóban kár, hogy *Törökné Kovács* Hermin gazdag tehetsége többé már nem gyarapithatja értékekkel a magyar ifjusági irodalmat.

A Szent István-Társulat karácsonyi könyveinek harmadik csoportja, a meséskönyvek különösen ötletesek és vonzó tárgyuak. Ujszerüen művészi könyv *Végh* György és *Janovits* István müve, amely *Mese a zöld disznóról* cimet viseli. A finomhangu költő és a sejtelmes rajzok művésze találkozik itt. Végh György minden során, minden ötletén megérzik a miniatür-ábrázolást kedvelő költő jelenléte, aki igazi szines, csodálatos mesevilágot tár fel a gyermek előtt. A mesének sajátos szépséget ad az a sok kép, amely a grafika nyelvén lépésről-lépésre viszi a mesét előre. Janovits könnyedvonalu, a mondanivalókat inkább sejtető, mint minden részletben kidolgozó rajzai egészen uiszerü illusztrációk. A könyv pompásan szórakoztat s ugyanakkor ránevel a formák és vonalfinomságok öntudatlan szeretetére.

Kosárymé Réz Lola *Katáng királyfi*-a folytatja a földrepottyant két manócska eleven képzelőerővel megirt meséjét. Hőse a fityfirittyek királyának kis fia, aki sok minden halálos veszedelmen átesik, de végül is mindig szerencsésen megmenekül. Az irónő megvesztegető kedvességgel közeledik a gyermekhez s a munka szükségességének tudatát ébreszti fel az apró olvasókban. — *Kovács* Dénes, akinek A csiki havason c üdehangu könyve tavaly nagy sikert aratott, *Góbé mesék* c. bübájos könyvében megmutatja, menynyire ismeri a székelység képzeletvilágát, életkörülményeit, tájait, gondolat- és szavajárását. Elringató szépség, erdei komor erő és füszeres zamat árad könyvének minden lapjáról. — *Szluha* Lili *Tündérvilág — mesevilág* c. könyve husz mesét tartalmaz tündérekről, királykisasszonyokról és az állatok világából. — *Csongrádi* János *Hüvelyk Matyi*-ja a hetyke kis legénynek királyi udvarokban, rengeteg erdőkben, tengeri csatákban való, mindig győzelmes kalandjait irja le. A fordulatos elevenséggel megirt, izgalmas könyvben sok kisfiu leli majd kedvét. — *Blaskó* Mária legujabb könyve, *A titok gyermekei*, a Jézus szent Szive-tisztelet elterjesztését, megkedveltetését és kimélyitését szolgálja. A könyv főleg 8—14 éves gyermekeknek szól. — *Münchhausen báró kalandjainak* leforditásával *Ajtai* Kálmán jó szolgálatot tett a magyar irodalomnak. A régebbi, elavult forditásokkal szemben Ajtai munkája friss, ügyes és erőteljes.

Az egyes kötetek értékét *Janovits* István mellett *Szür-Szabó* József, *Andor* Lóránd, *Györgyffy* György, *Dobry* Lajos és mások elmés, finom illusztrációi emelik. Mindegyik művész tehetsége legjavát nyujtja.

Bárdos Artur: A szinház mühelytitkai

A szerző: gyakorlati szinházi ember. Hosszu éveket töltött el, mint rendező, abban a különös alkotási munkában, amely csak egy pillanatra és soha nem ismétlődő formában szólaltatja meg a legnagyobbak gondolatait — a szinész s a szinpadi kifejezés nyelvén. Leghivebben talán akkor mutatnánk rá e könyv értékeire, ha oldalszámra idézhetnénk belőle. Több az, amit tőle a „Szinház mühelytitkai" cimén tanulhatunk: egy szellemes és sokoldaluan képzett, mégis a „szaktudomány" tolvajnyelve nélkül, világosan megnyilatkozó művész kultur- és művészetfilozófiai nézeteivel ismerkedünk meg könyve fejezeteiben. A gyermekszoba szinházvarázsában, az őserdők „homo tudens"-ében jelöli meg annak az örök vágynak születését, amely az embert: önmaga és a valóság átköltésére és átszervezésére készteti. Az igazi szinházi élmény ezért jelent még ma is számunkra ünnepet, „amelyhez nincsen fogható"...

Az irodalom, a szinház s a művészet minden barátja számára különösen becses tanulságokat rejt Bárdos Artur müve. Harmincéves rendezői munkásságának minden értékes eredménye, az európai szinházi ember sokoldalu tapasztalata szakismerete, de nem utolsó sorban kellemes előadásmódja, könyvét legkedveselt olvasmányaink egyikévé avatja. Szegnyes dramaturgiai irodalmunk pedig igazi nyereségként könyvelheti el e müvet, mely a Stilus könyvkiadó kiadásában jelent meg. (k. b.)

Medveczky Bella: „Bp. 31-862"

A kiváló irónő ezuttal jóizü, könnyü olvasmánnyal ajándékozza meg olvasóit. A szerelmi történet igazi hőse egy sportkocsi, amely bizonyos érzelmi kalandokból után begördül a boldogság garázsába. A gépkocsi tulajdonosa, az elkényeztetett sporthölgy, aki máról-holnapra felhagy fényüző életformájával és szembe néz az élet nehézségeivel. Nagyszerü elbeszélőképesség, egyéni stilus és fordulatos meseszövés jellemzi Medveczky Bella uj könyvét, (Pannonia-kiadás).

HÖLGYFUTÁR

Téli est

A kertben tapadva puhán
Habzik a hó a rózsafán.

Mint frissen irott verssorok,
Ragyog a fehér hó-homok...

Pirosra csipett szép tüzes
Lábakkal táncol a füzes.

Szél tépi kendőjét, ahogy
Fölötte elfujod dalod.

Kertajtód, nézd csak, széltibe
Kitárva, jár a szél ki, be...

A hold két ág közt idelát
S ezüstöt hint a szine rád.

Megállsz, lerázod, hogy belépsz,
Ennyi fényt lopni, szinte félsz.

S mint drága ékszer, ritkaság,
Kering kint tovább a világ...

PUSZTA SÁNDOR

A kevesebb — több

A szabó előszobájában találkoztam vele. A szabónál, ahol mostanában — bizonyára tekintettel e nehéz időkre — akkora a forgalom, hogy félórákra beosztva jelenünk meg, mint a fogorvosnál a páciensek...

Ott ültem sértődötten, mert már egy fél órája vártam — igazságtalanul — és most már rengetegen gyültek össze mögöttem, tudtam most már csak ugy nagyjában fog próbálni a mester, elvette minden idejét az előttem lévő hölgy.

De „a hölgy" még az előszobában is tovább rendelkezett:

— Nem, nem, kedves mester, nem engedem levenni sem a csatot, sem a gyöngyöt, sem a szalagot. Csak varrja szépen vissza, ugy ahogy mondtam. Én szeretek elegáns lenni!

Ránéztem. Vadonat-uj perzsabundája, vállán két kékróka, a fülében nagy gyémántok alatt hosszan lelógó fityegők. Fején perzsából készült turbán, valami marabu-ékitménnyel, kesztyüje, retikülje, cipője kigyóbőr, hát igen, meg kell nagyni, hogy...

Nem, nem igaz. Nem volt elegáns. Luxussal a legnagyobb foku luxussal öltözködött — de elegáns nem volt. Elegánssá a szabó szerette volna tenni, amikor a most készülő ruhára nem akarta rátenni azokat a csatokat, gyöngyöket, forgókat és csörgőket, amiket őnagysága, pardon: öméltósága aztán mégis csak felparratott vele.

Mi is az elegáns?

Minden, ami erőfölösleget sejtet. A luxus nem elégszik meg ezzel a sejtetéssel: a luxus meg is mutatja az összes kincseket.

Ruhában, ékszerben, vendéglátásban a nemes anyag, leggondosabb kiállitás, de a legnagyobb foku mértéktartás az elegáns. Mert ez sejteti, hogy van még itt sok a háttérben, csak most éppen ennyit találtak fel a kincsekből...

Sportban, játékban, szellemességben, művészetben, tudományban a könnyedség az elegáns. Ami éppen csak egy lendületébe kerül az illetőnek, amiben nem dagadnak ki az erei és nem fujtat a tüdeje. Ami azt a benyomást kelti, hogy milyen sok erő, ügyesség, meglátás, tapasztalat, tudás lehet még ott belül ebben az emberben, aki most — ugy mellékesen — csak ennyit bocsátott közre.

A fellépésben, modorban, a hangosság kerülése adja az eleganciát. A mozdulatoknak, hanghordozásnak, tekintetnek kultiváltsága, fegyelmezettsége, mértékletessége. Ezernyi kiabáló (testi-lelki értelemben), könyöklő, közönségesen viselkedő tömegember között is kitünik az egyetlen ott lévő elegáns, előkelő ember.

Hogy tulkiabálják, félrelökik, észre sem veszik? Lehetséges.

De hiszen éppen ebben nyilvánul meg az ő erőfeleslege. Boldogsága, sikere, léte és önértékelése nem attól függ, mit ezek a többiek, ezek a nagyon-sokan most elérni akarnak törtetésükkel, hanyaskodásukkal, nevettetésükkel, magatehetlenségükkel... Ő most csak mintegy véletlenül van itt. Neki más a levegője, más a társasága, más a vágya és más a boldogsága... Ha ő akarná... de nem fárasztja magát. Ide elég ennyi, ebből elég ennyi... Nem áll be a versengők sorába. Nem akar tulteni rajtuk. Ő nem is ezekért elegáns, ő belülről ilyen. És ez a belülről kifelé áramló valami az, amit nem lehet kivülről befelé megcsinálni sok perzsabundával és kékrókával sem! Sőt!

A mester meghajolt:

— Kérem, amint parancsolja, Méltóságos Asszony.

Aztán felénk fordult és csendesen — igazán olyan, mint egy fogorvos — azt mondja:

— Kérem a következőt.

STADLER FRIEDA

Táncruhácskák

A karácsonyfa alatt biztosan lesz egy-egy évek óta eltett, féltve őrzött és most örömszerzésre elővett könnyü kelme, amit tánciskolai ruhácskának szán a gondos édesanya. Mert a fiatalok kedves szórakozása, a tánctanulás, reméljük ebben az esztendőben sem marad el. Mindnyájan örüljünk, mikor a gyerekek hajlékony, szép mozdulatait, örömtől kipirult arcocskáit látjuk, érthető hát, ha azt szeretnők, ruháik is legyenek a szokottnál ünnepélyesebbek. A cél mindig ugyanaz. A fiatal leány táncruhája egyszerü és kedves legyen. Négy bemutatott ruhácskánkból kedvére választhat akárki.

Első kis modellünk bársonyból készül, természetes tehát, hogy régi, meglévő ruhából való alakitás. Lepszebb fekete, vagy sötétkék szinben, melyen kitünően érvényesül a fehér, világoskék vagy rózsaszin batisztra alkalmazott „boldogi" himzés. A kedves kis gallér, a könnyed kézelők ebből készülnek. Az öv tetszés szerint legyen himzett, vagy csupán egyszerü bársony.

A második ruhát erdélyi ingvállal tesszük egyénivé, melynek diszitése piros irásos himzés fehér száda alapon. A szoknya sötétszürke, vagy kék legyen.

Harmadik ruhácskánk a taft és bársony elragadó összeállitása. A szoknya taft, a felsőrész bársony és a bársonyanyagból virágokat varrunk ki és varrunk a taft szoknyácska szélére. Szép kis táskát is készitünk taftból, bársony virágokkal.

Negyedik rajzunkon könnyü anyagból készült ruhát mutatunk be, melyet rátétes vagy himzéses virágdisszel látunk el.

Ne feledjük el fiatal lányainkat arra is megtanitani, hogy a sok gonddal, fáradsággal és főleg szeretettel megtervezett ruháikat kiméljék, ápolják. Se gyürődés, se folt nem lehet egy leányruhán. Minden kislánynak olyannak kell lenni, „mintha skatulyából vették volna ki". Ezt sose feledjük, mert mit sem ér a szép ruha, ha hanyag és rendetlen az, aki hordja.

Utazás karácsony előtt

Keleti pályaudvar. Reggel nyolc óra. Mindenki rohan és izgatott.

Egy ur cikázik át az előcsarnokon. Kezében nagyokat leng az aktatáska.

— Gyula! Gyu-la... Én nem értem, hol lehet az az ember...

Kapkodva igazitja meg a nyakkendőjét és kabátja két szárnyát lobogtatva villámgyorsan elszalad.

A bejárat kis emelkedőjére taxi taxi után hajt fel. Néha torlódás van. Ahány gépkocsi a városban még kapható, az a reggeli órákban ugy látszik mind ide vállal fuvart. Ütődött, kopott karosszériák. A háboru ötödik évében vagyunk.

A 87-es hordár felránt egy ajtót. Termetes hölgy mászik ki nagy üggyelbajjal és maga után vonszol egy kisfiut. A gyerek csetlik-botlik, a hordár nagy lenditéssel tragacsra rakja a poggyászt és már guritja is. A hölgy mellette áll:

— Bertike, meg van a mackód?

A gyerek sirva fakad:

— Jaj mama, nincs.

— Szaladj vissza apádhoz gyorsan. Biztosan a kocsiban hagytad. Pedig megmondam, hogy vigyázz reá, haszontalan.

Bertike visszafelé iramodik és éppen akkor ér a taxi elé, mikor a soffőr indulni akar. Nagy keresés. Az apa morog. Az ujjonnan érkező taxikról kiabálnak. A mackó nincs.

Mellettem a hölgy idegesen topog. Karján hatalmas méretü nyitott retikül. Csak ugy virágzik ki belőle a sok tarka holmi. Egyszerre a táskához kap. Meghökkent arcán zavart kifejezés... Hóna alatt megtalálja a mackót.

A nagy csarnokban megint felhangzik az előbbi ur hangja:

— Gyula! Gyula... Meg kell őrülni, — magyarázza egy közben felszedett ismerősének, akit a lázas kereséshez segitőtársnak befogott. — Gyula a bank altisztje és már 7 órára iderendeltem, hogy kihozza a táskám. Még jegyem sincs... Most mit csináljak?

— Alászolgája Igazgató ur, — köszön egy jóképü ember, — már 7 óra óta az étteremnél várok, ahogy parancsolni tetszett. Most mondja a portás, hogy aligha nem engem szólongatnak.

Az izgatott ur a fejéhez kap.

— Persze. Meg kell őrülni! Na adja ide hát azt a táskát. És elmehet.

A táskát átveszi, az aktatáskát meg az altiszt kezébe nyomja. Aztán nagyot sóhajtva beáll a sorba a jegyváltók közé.

Fiatal lány sorakozik mögé. A karján csokor, szőke haja nagy, fényes hullámokban bukik ki piros jambósapkája alól. Az arcán réveteg, tétova mosoly, egészen biztos, hogy a virágok küldőjére gondol és nem a jegyváltásra. A korlát fölött hirtelen a vállára üt valaki:

— Ilikém, a hordár számát megjegyezted?

A fiatal lány lángvörös lesz:

— Azt hittem, te nézted meg, mama...

— Azt hitted, azt hitted... Csak ne hinnétek ti soha semmit! Most mehetek a csomagok után!

És elviharzik.

A tolongásban valaki leejt egy aktatáskát. Az izgatott ur már a sor közepén áll és most rémülten a fejéhez kap:

— Hol az aktatáskám? Hol az aktatáskám? — Megfordul és sietve furakszik kifelé. — Tessék engem azonnal kiengedni! Megőrülök. Hiszen benne volt minden iratom. Gyula... Gyula...

— Itt vagyok, Igazgató ur kérem, — mondja nyugodtan az altiszt, — gondoltam, hogy csak azért tetszett ide adni a táskát, hogy vigyázzak rá.

— Na, maga derék ember Gyula, de én ezt már nem birom tovább. Jövőre nyugdijba megyek.

A felhajtó előtt egy idő óta gyérül a tolongás. Most taxi áll meg. Egyszerre három hordár is ugrik a csomagokért.

— Vigyázva fogjon meg minden darabot, édes fiam, — mondja egy tekintélyt sugárzó hölgy a 9-esnek. — A staniclikat ugy rakja fel a dobozok tetejére, hogy össze ne törjön semmi. Nagy gonddal vásároltam mindent, hát baj ne legyen.

Körülményesen száll ki a kocsiból és hátra nyujtja a pénztárcáját:

— Fizesd ki a soffőrt, Irén és adjál 50 fillér borravalót. Megérdemli, mert a rövidebbik uton hozott ide. Az ilyeneket én megfigyelem, — fordul most ujból a hordárhoz. — Maga se bánja meg, édes fiam, ha ügyeskedik. A csomagokat ugy helyezze el, hogy nekem menetirányban, ablak mellett legyen a helyem, a hugomé meg az ajtónál, de szintén menetirányban. Na mehetünk.

Kimért léptekkel indul a váróterem felé. Irén, sovány kis árnyéka engedelmes alázattal követi.

A hordárok összenéznek.

— Na, — vakarja meg egyik a fejét, — ezek is mindjárt felébrednek. Jó, ha a folyosón lesz helyük.

Az ujságbódéknál nagy tolongás, a trafik előtt sorbanállás, a telefonfülkére mindenki panaszkodik: — Elnyeli a pénzt, de beszélni nem lehet.

Az izgalom lázától robbanásig feszült a levegő. Pedig nem történik semmi, csak el akarnak utazni az emberek.

1943 vége. Háborus psichózis.

A. M. N.

Filléres főzés konyhája

NYÁRI (CSABAI) KOLBÁSZ KÉSZITÉSE.

Sertésvágás 3. közleménye.

Ez az, amire ma a legnagyobb szükségünk van. Mert a füstölt házi kolbász juniusra bizony már kiszárad, ellenben ez a nyári kolbász-szalámi még egy év mulva is „zaftos", omlós marad. Szeretném minden városi háztartásnak azt ajánlani, hogy a két kisebb, sőt az egyik hátsó sonka husát szánjuk rá erre a nyári kolbász készitésére.

Mi is ennél a lényeg? Ne legyen benne nedvesség; tehát szikkasszuk meg a hust. Amibe töltjük, vastagbőrü bél legyen. A sertésvastagbélnek van egy méteres egyenes bélrésze, ezt alkalmazzuk. De ez kevés, tehát szerezzünk be vastagbőrü marhabelet, ebbe azután szinte belekonzerváljuk a füszerezett hüstölteléket az alábbi módon.

10 kg. sertéshus egyötödrésze vagyis 2 kg. kövérhus legyen. Ezt darabokra vágva 2—3 napig, abroszon szétrakva, itt-ott forgatva megszikkasszuk. Azután nem tulfinomra, nem is nagy darabokra, megdaráljuk. Adunk bele 10 kilogram hushoz méretezve: 28 dg. sót, kanál porcukrot, fél dg. salétromot, kávéskanál töretlen, szitált köménymagot és annyi paprikát, hogy á keverék jó piros legyen. Ezt azután alaposan keverjük össze. Ügyeljünk, hogy már a hurkatöltőkbe ne kerüljön bele levegőréteg és szép, egyenletes legyen a nyomás, amikor a beleket szorosan megtöltjük. Félméteresre daraboljuk és a végeket spárgával szorosan bekötjük. 2—3 napig tartsuk hideg füstön. Mielőtt elteszszük, kenjük meg vékonyan hideg zsirral és könnyedén hempergessük meg fahamuban és ugy akasszuk fel szellős, — de nem huzatos — hüvös helyre.

Figyelem! Fokhagymát ne tegyünk bele!

PRÁGAI SONKAPÁC.

A sonkákat meg kell mérni, mert akár erősen sós, vagy sótalan, élvezhetetlenné tettük ezen drága finom falatokat. Minden kilogramhoz méretezzük a következő anyagokat: 8 dg só, ¼ dg salétromsó, 1 dg cukor, ¼ hagyma, ¼ gerezd fokhagyma, 5 szem törött fenyőmag, 1 babérlevél, 7 dl viz. Mindezt annyiszor vegyük, ahány kilogram a sonka, a hús, esetleg a császárhús. Egy nagy edényben mindezt belefőzzük egy óra hosszat. Tehát figyelem! Semmit előre nem sózunk be, mert a többheti páclében van idő a kellő sós izt elnyerni. A húsfélét dézsába rakjuk, a felfőzött páclevet teljesen kihütjük és ráöntjük a dézsában levő husokra, hogy teljesen ellepje. Fontos, hogy a pácolás ideje alatt kétnaponként minden darabot megforgassunk. A császárhust, karaját, oldalast 8 nap mulva, kisebb sonkákat 15—20 nap mulva, 6 kilós sonkát 4 hét mulva, ennél nagyobbakat 6 hét mulva a pácléből kivesszük, 1—2 napig szikkadni hagyjuk, azután hideg füstre kell tenni. Lassu, hideg füstölés a jó. Eltevésnél ne tartsuk léghuzatban, csak hüvös, szellős helyen, esetleg mullzsákba kötve, hogy dongó ne jusson hozzá.

SERTÉSHUSPECSENYÉT, KOLBÁSZT ZSIRBAN ELTENNI.

A hust vágjuk fel fél kilós darabokra, enyhén sózzuk körül és egy nagyobb fazékba rakjuk bele, a közepe tájába téve a kolbászokat. A fazék aljára öntsünk egy merőkanál vizet, mielőtt a hust beletesszük. Azután a fazekat fedjük be, tegyük sütőbe és gyenge tüzelés mellett két óra hosszat hagyjuk a saját levében megpuhulni és párolódni. Most jó forró zsirba adjuk és gyorsan körülsütjük. Ily módon a leve benne marad a husban, nem lesz kiszáritottan szálkás, hanem finom, omlós pecsenyénk. Kisebb edényekbe, bödönyökbe tesszük és zsirral leöntve elraktározzuk.

A fazékban, amelyből a párolt hust kiszedtük, finom huskivonatlé marad vissza. Tegyük üvegbe, bezöldségelve nehányszor finom huslevest főzhetünk belőle.

KOCSONYA.

A sertéslábakat, fülét, farkát, szalonnabőrkét jól megtisztitva, feldarabolva, ha öreg a sertés, 5 liter, ha fiatal, 4 liter hideg vizben tegyük a tüzhelyre, tetézett evőkanál sóval. Arra legyünk figyelemmel, hogy gyenge tüzelés mellett a forrás minél később következzék be, hogy idő legyen a hús

Madár Imréné: „Filléres főzés" és „Egytálétel" szakácskönyv elfogyott. Ezek receptjei, sok más polgári konyhán is szükséges leirásokkal, tanácsokkal megjelent a „TÖMEGFŐZÉS MA" szakácskönyvben. Ára 3.60 pengő

Madár Imréné: „IZLETES HADIÉTELEK. ÖTLETEK, ARANYTANÁCSOK" szakácskönyv. Ára 1.50 pengő

Levelezőlaprendelésre csekkel küldi:
MADÁR IMRÉNÉ, Szeged, Attila-utca 11.

~~Orbán Ignác~~

Jánovits István

tovább

Tonca Tibor

illusztrálták az alábbi könyvet.

Lányi Margit:

Szocialista Könyvbarátok évkönyve.

Bp. [1948]

oldalú érem előlapján van
ıtható, kissé balrafordultan
zét úgy tartja, mintha be-
ett, nyakéke kettős gyöngy-
ruha és bő palást. Felirata
n vésett betűkkel: »MORU-
DIK ANDRÁS UNOKÁJÁNAK
JA 1270.«.

je 3·4 cm. — Lelt. sz. 1109.
h) Emil ajándéka 1907 április
z 1909 november 24-iki 5395
i 656 (351–910) és a 3211–910
o január 10-iki (2095–909) és
) sz. jegyzékek alapján. — Be-
–908).

alatt, kiáltványának, a Recrudescuntnak 100 sérelme közt ott van az is, hogy *Bécs elvitette a pócsi Mária-képet* és nem imádkozhatik előtte a messze vidékek népe. Pedig a követőinek nagy többsége nemkatolikus és magát a száz sérelmet is a nemkatolikus *Ráday* Pál szövegezi.

Bizonysága mindez annak, hogy a könnyezés valóság és századok gyermeki kegyelete hálaklodik az Istenanya és a mi Anyánk könnyes szeretetéért.

Ha ezen a kétszázötvenéves fordulón nem volnának mesterséges akadályok és határok, *akkor még többen volnának itt.* Itt volna Észak népe nyelvére való tekintet nélkül, itt volna Keletnek hűséges népe. Most egyedül vagyunk a Kegykép előtt és egy második Trianon szomorú eseményei vesznek körül bennünket. *Soha ennyi könnyed ítélkező nem gyűlt össze megkovácsolni emberi ítéletünket.*

Szűz Máriához fellebbezünk

Ám, nem esünk kétségbe, mert csak a pogányoknak nincs reményük. Mi jól tudjuk, hogy amit az emberek ma gyorsan megalkotnak, holnap már eltünhetik. *Sok emberi homokot láttunk mi már leperegni a történelem homokóráján.*

Azt is jól tudjuk, ha az emberek el is hagytak, mégsem vagyunk egyedül. Mi a könnyező Szűz Máriánál *bejelentjük fellebbezésünket a párisi ítélet ellen.* A Szűzanya által akkor az Istenhez fordulunk, akinél egyedül van az igazság.

Az emberek hirdetik szájukkal az igazságot, de kezükkel mást cselekesznek. Emberek ígérnek, emberek felejtenek. De végeredményben az igazságos *Isten szövi a világtörténelem szőttesét.* Beleszö olyan virágot is, amelyet emberi takácsok hiába akarnak abból kitépni.

Valljuk a jövőbe nézve Prohászka Ottokár jelszavával: Dum spiro, spero! Amíg lélekzem, addig remélek. Mi remélünk a mi természetfölötti és természetes igazságainkban, azoknak érvényrejutásában.

Reménységünk jelei

A reményre biztató jelek előttünk állanak. Biztató jelünk a *Magyarok Nagyasszonya*, akit jogosan mondunk édes Anyánknak. Az anya a kútba vagy folyó árjába hullott gyermekét gondolkodás nélkül ragadja ki. A börtönbe jutottat az anya keresi föl és veszi körül fájdalmas aggódásával. Az elhalt fegyenc koporsója után senki más nem halad, mint az édes anya az ő mérhetetlen és fogyhatatlan szeretetével. *A földi anya szeretete mögött nem maradhat el az égi Anya szeretete.*

A földi anyának csak az a fogyatkozása, hogy véges a szeretete és hatalma. Valamikor lehanyatlik az áldott anyai kéz. *A magyarok égi Anyjának karja nem hanyatlik le,* mert Ő számunkra is a kegyes, irgalmas és nagyhatalmú Szűz. A mi eleink jól tudták ezt és rendületlenül bíztak úgy jóságában, mint hatalmában.

Az örök Szikla: Róma

A másik biztató jel a hegyen épült Város, az örök Szikla: *Róma.* Ő is anya, akit szintén Szent István adott számunkra. Ezt a szeretetet képviseli és gyakorolja irántunk Szentséges Atyánk, XII. Pius pápa. Ebben a rettenetes viharban is kiviláglik, hogy ő nemzetünk egyetlen barátja és védője. Amikor a bíborosi kalap átvételére eléje térdeltem, magyarul mondotta: *«Éljen Mária országa!»* Mint a szikra a kohóból, úgy csapott ki a Pápából a magyar nemzet iránti szeretete.

Vígasztaló jel itt Kelet kapujában ez a mostani *hűségnyilatkozat* is, amelyet Isten meghallgatott és soha el nem felejt.

Biztató jelek és erőforrások mindnyájunk számára a falvaitokban:

a templom, a hitvallásos iskola, a családi ház és a temető

A *templom* elsősorban, ahova évszázadokon keresztül a ti őseitek jártak imádkozni, énekelni. A templom a mi magyarságunk legerősebb bástyája. Az egyetértő békességnek jóformán ez egyedüli találkozóhelye, összetartó kapcsa a pártoskodás és viszályok idejében.

A katolikus iskola sok emlegetésre talált a támadás, de még inkább az erélyes védelem részéről. Az iskolai év minapi kezdete fényesen tanuskodott az igazi közvélemény és a szülői felelősségtudat mellett. Nem emlékszünk, hogy valaha is ennyien kérték volna középiskolánikba, szerzetes iskoláinkba gyermekeik fölvételét. *És e szülők közt igen nagy számmal voltak a más világnézetet valló pártok tagjai közül is.*

Magának az államnak hivatalos köznevelési lapja közölte minapában a hírt, mely szerint *New-York* állam ügyészei, bírái, rendőrtisztjei és fegyintézeti tisztviselői ankétjukon kijelentették, hogy az erkölcsi süllyedés legfőbb oka az isteni parancsolatok semmibe vevése. Amit ők megállapítottak, azt mi kétezer éve hirdetjük: A Tízparancsolat nélkül nevelni nem lehet!

A mi erőforrásunk a *családi ház.* Áldott legyen a küszöb, amely mögött felnőttünk. *Brentano,* a híres író hazatérve látogatóba a szülői házba, másnap jókor reggel végigcsókolta a kilinceket, mert azok édesanyjának kezenyomát viselték. Ez az érzés vezet bennünket is. Ragaszkodunk a szentségi házasság által megszentelt apai és anyai eszményhez. Ragaszkodunk a családi közös imádsághoz és mindenhez, ami a családi életet meleggé és erőssé teszi.

A temető is ad nekünk erőt. Nem élhetünk a tőlünk eltávozottakra való gondolás, az ő irányításuk nélkül. A minap átjött a Dunán egy csallóközi magyar és kijelentette: ha őket ősi szülőföldjükről átkergetik, akkor engedjék meg, hogy *felássák temetőiket és halottaikat magukkal hozzák.* Igen, mert mi benső összeköttetésben élünk multunkkal, amelyből erő és biztatás száll felénk.

Csak magyarok akarunk lenni

Mi nem akarunk mások lenni, mint magyarok! Még divatból sem engedünk jottányit a magyarságunkból. *Nem tűrjük, hogy magyarok Magyarországot ócsárolják. A magyar ne juttassa a magyart lakat alá! A magyar ne árulkodjék a magyarra!*

Mi megbecsülünk mindenkit, akik egyek velünk a magyarságunkban. Azon leszünk, hogy a könnyező Szűzanya ne sírjon felettünk.

Ma ünnepeljük Mária születésnapját. A pásztornépek szokása szerint ajándékot helyezünk bölcsőjébe: hűségünket hitünkhöz, Egyházunkhoz, tiszteletünket a Boldogasszony iránt és törhetetlen hűséget magyarságunkhoz.

BUNDÁK átszabások, fínom szőrmék vétele
Somogyi szűcs
IV., Kossuth Lajos-utca 13.

Tanítók B-listájának rejtelmei a bácsalmási járásban

«Elbírja ezt a demokrácia?» — kérdi maga a szakszervezet

JEGYZŐKÖNYVET küldött be hozzánk a Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezetének bácsalmási járási csoportja arról a rendkívüli közgyűléséről, amelyet az állami tanítók B-listázásának méltánytalanságai tárgyában Bácsalmáson augusztus 29-én tartott. A közgyűlésen — mint a jegyzőkönyvből kitünik — a tisztikaron kívül 58 szakszervezeti tag vett részt. *Szabó D.* Béla titkári előterjesztése a jegyzőkönyv szövege szerint ekként hangzott:

Ki állította össze a kész névsort?

Amikor mai rendkívüli közgyűlésünkre összejöttünk, hogy járási csoportunk 12 B-listázott állami tanítójának ügyével foglalkozzunk (mert Seres Miklósné kelebiai és Sugár Béla tompai tanítók ügyével nem foglalkozhatunk, mivel nem tagjai szakszervezeti csoportunknak), *eleve el kell utasítanunk azt a vádat, hogy reakciósak vagyunk.* Nem bűnös, fasiszta, németbarát, antidemokrata s más érdemtelen tanítókat akarunk megmenteni, hanem a Baján működött 47. sz. létszámcsökkentő bizottság nyilvánvalóan téves értesülések alapján történt döntéseinek közérdekből való kiigazíttatása a célunk. A demokráciába be nem illeszkedő tanítókat mi is kivetjük sorainkból, mert elvünk az, hogy aki bűnös, bűnhődjék. De szakszervezeti csoportunk, mint érdekvédelmi szerv, *nem tűrheti szó nélkül, hogy ártatlan embereket tegyenek ki az utcára.* Aggodalommal tölt el bennünket, hogy ilyen nagymérvű megcsonkítások után fiatal demokráciánk felépítésének legelső tényezői — az általános iskolák tanítói — hogyan láthatják el feladatukat?

A Baján működött 47. sz. B-lista bizottságban a Szakszervezeti Tanács képviselője értesüléseink szerint az elbocsátandó állami tanítókról *kész névsort* terjesztett elő. Kérdezzük: Kitől szerezte be e névsort? Mert bennünket, a járási pedagógusok szabad szakszervezetét *meg se kérdeztek, véleményezésünkre senki sem volt kíváncsi.* Pedig *Béky* Ernő orsz. főtitkárunk a május 7-i nagygyűlésen szakszervezetünk álláspontjának ismertetésénél bevezető pontként szórólszóra ezt mondta: Ha rólunk döntenek, ne nélkülünk döntsenek!

Mi tehát nem adhattunk politikai véleményezést tagjainkról, fel kell tehát tennünk a kérdést: Vajjon megkérdezésünk nélkül Orsz. Központunk tette azt? (Mert közismert okból vm.-i titkárságunk ezidőszerint nem akcióképes.) Ha a Központ adott volna le névsort a járási csoport meghallgatása nélkül és annak megkerülésével, *joggal sérelmezhetjük eljárását* és ez esetben már ma le kell vonnunk ennek egyedüli következményét: Mondjon le a helyi csoport vezetősége, választmánya és a helyi csoport mondja ki működésének beszüntetését!

De ha nem Orsz Központunkból került ki a javaslat (mint ahogy nem tudjuk ezt feltételezni sem!), kérdezze meg az Orsz. Vezetőség a Szakszervezeti Tanácsot, hogy *vajjon a Ped. Szakszervezet Központjának megkerülésével adta le a Tanács az elbocsátandók névsorát?* Ha igen, úgy a mi Központunk *vonja le a tény tanuságát és vonuljon ki a Tanácsból!* Ezt követeli meg a demokrácia, ami nem ismer parancsuralmat és erőszakosságot!

Járási csoportunk már csak e szempontból is kéri szakminisztérium és a Szakszervezeti Tanács útján a Baján működött 47. sz. létszámcsökkentő Bizottság eljárásának kiigazítását. Mert *nem lehet a demokrácia takarójával befedni a legsúlyosabb demokráciaellenes tényeket!*

«Rendeletellenes — igazságtalan»

De módosíttatni kívánjuk szakminisztériumunk és a Szakszervezeti Tanács útján a bizottság döntéseit azért is, mert a B-listára helyezett tanítóknál és tanítónőknél *olyan szempontokat érvényesített, ami rendeletellenes és igazságtalan.* Így a zárt katonai kötelékekben, sőt kórházakkal, kényszer hatása alatt kivonultak egyrészét „nyugatos"-oknak minősítette. Viszont ezt az elvet sem alkalmazta mindenkinél. Hol itt az igazság? Elvárható egy családos, vagy súlyosan sebesült tanítótól, hogy oktalanul életét kockáztassa s nekimenjen a fegyvereknek? Hát olyan sokan vagyunk mi igazi magyarok, hogy *csak a kész öngyilkosság választásával tudjuk bebizonyítani igazi demokrata voltunkat?* Nyugatosnak a jogszokás csak azokat tartja, akik kényszer nélkül, önkéntes elhatározásukból lépték át az országhatárt és járási csoportunk is ezt az elvet vallja.

Súlyosbító körülménynek vették azt is, ha valaki a hadszíntérré változott állomáshelyéről kiürítő parancsra elmenekült. Nem vette tekintetbe, hogy Bácska községei határmentén fekszenek és így sokkal súlyosabb volt a helyzet Sokak — kivált az egyedülálló nők — menekülése *nem hitvallás volt, hanem puszta életük mentése* a háborús események elől. De elfeledte a bizottság, hogy éppen a tanítóság maradt meg csaknem teljes számmal őrhelyén még akkor is, amikor az értelmiség elhagyta a magyar falvakat és mint a nép gyermeke (hiszen *szegény magyar parasztoknak, kisiparosoknak és földmíveseknek gyermekei vagyunk!*) rendületlenül állta őrhelyét és bebizonyította, hogy a nép igazi vezetőjének érzi magát. Tény, hogy vármegyénk több mint 400 tanítójából jelenleg alig 1%, pontosan 4 van még nyugaton, a többiek mind építő munkára sorakoztak fel.

Bizonyítás semmi!

A bizottság az „antidemokrata" megbélyegzést sem igyekezett bizonyítani *Itélt az érdekeltek, vagy tanuk meghallgatása nélkül „elevenek és holtak" felett* (Most nem óhajtunk a létszámcsökkentő rendelet visszásságairól beszélni s nem is lehet célunk egy kormányrendelet bírálata, csak hangot adunk pedagógus lelkünk igazságot szomjazó jogérzésének, hogy ellene mond a demokrácia tiszta fogalmának az, hogy a B-lista bizottságok az érdekeltek meghallgatása nélkül hozzák meg döntésüket.)

Amikor a bajai bizottság *messze túlhaladta a kijelölt százalék tizszeresét* is nem gondolt arra, hogy hazánk népmüvelésében már áprilisban is 5549 főnyi tanítószükséglet mutatkozott és az általános iskola szeptemberi bevezetésével még kb. kétszerannyi tanítóra, vagy kereken 15.000 tanítóra van szüksége az országnak. (Köznevelés, 1946. 12. sz.) E tény tudatában *megengedhető ilyen mérvű kirostálás?* Honnan pótolja Bácsbodrog vármegye kieső 53 állami tanítóját? Előre kell látnunk s gondolnunk kell arra, hogy vajjon kik szenvedik meg a kieső tanítók hiányát? Megfelelünk a kérdésre: *Éppen a legelhagyatottabb magyar népréteg, a tanyai lakosság.* Mert a B-listázással megürült állásokba, a városokba és nagyobb községekbe — természetszerűleg — behúzódik az eddig olyan mostoha sorsban élt tanyai tanítóság és otthagyja a pusztulásra ítélt tanyai iskola épületével együtt az általános iskola kötelezővé tételével felemelkedésre szánt tanyai magyarságunkat! *Ki vállalja ezért a felelősséget!?...*

Minősítést, nélkülözhetetlenséget, szociális szempontokat, életkort, gyermekek számát, vagyontalanságot stb. sem tekintette a bizottság, csak ott, ahol ezt súlyosbító körülménynek nem szánta. Így *nagycsaládú, idősebb kartársainkat is nyugdíj nélkül tette az utcára.* A „nemzet napszámosai" voltunk eddig és nem szégyelltük jelzőnket, mert egy életen át száraz kenyéren tengődtünk. Legyünk most „a nemzet koldusai"? Mert mi nem kényelmes irodákból, úri hivatalokból kerülünk ki a nagy semmibe, hanem a testet-lelket elnyüvő iskolánk falai közül megtörten, fizikai és szellemi erőink elpocsékolásával hagyjuk el pályánkat és csak a nép gyermekeiért égő vágyainkban megtörve, képtelenek vagyunk bármilyen más életpályán elhelyezkedni. Egyetlen helyünk marad: *az utcasarok* és megfáradt kezünk csak egyetlen munkára lesz képes: *a kéregetésre!*

Vajjon elbírja ezt a fiatal magyar demokrácia, aminek szolgálatára egy emberként, teljes szívvel és odaadó lélekkel sorakoztunk fel?

A közgyűlés határozata

A titkári előterjesztést — folytatja a jegyzőkönyv — többizben szakította meg zajos helyeslés, viharos éljenzés, majd a közgyűlés egyhangúlag meghozta következő *határozatát:*

> **A Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezete Bácsalmási Járási Csoportjának közel 200 főnyi szakszervezeti tagja egyhangúlag kéri a magyar vallás- és közoktatásügyi minisztériumot és a Szakszervezeti Tanácsot, hogy a Baján működött 47. sz. létszámcsökkentő bizottság döntéseit a 9050/1946. M. E. sz. rendelet alapján, az illetékes szakszervezeti csoportok véleményének meghallgatása után módosítsa, mert ezt követeli nemcsak az igazság, hanem a magyar népoktatás ügye is. Helyi-csoportunk nyilatkozatot kér Orsz. Központjától, hogy tudta nélkül adott-e az elbocsátandó bácskai állami tanítókról névsort a szakszervezeti kiküldöttnek. Ha igen, úgy ezt a helyi csoport a Központ hizalmatlansági véleményének tekinti és mai határozatával a csoport vezetősége tisztségéről lemond, a közgyülés pedig kimondja a bácsalmási helyi csoport működésének beszüntetését. Ha Orsz. Központunk nem adott listát, úgy kérdezze meg ugyanezt a Szakszervezeti Tanácstól, annak válaszát haladéktalanul közölje járási csoportunkkal.**

A közgyülés ezután sorra megvitatta a B-listázott tanítók ügyét. A titkos szavazások eredményeként *7 tanítónak állásában való visszahagyását,* 1 tanító részére nyugdíj megállapítását, 1 tanító ügyének felülvizsgálását kéri, míg 3 tanító B-listázásában megnyugszik. Kimondotta végül a közgyülés, hogy a jegyzőkönyvet megküldi a miniszterelnöknek és a kultuszminiszternek is.

AZ ÚJ EMBER augusztus 18-i számában részben lírai cikket írtam arról, hogy miként lettem újságíró. Ennek során az újságírókról és az újságírásról keményebb és általánosító szavakat ejtettem, amit helytelennek, tévedésnek tartok. PENZES BALDUIN, az Új Ember felelős szerkesztője

BABUCS VINCE, gr. Klebelsberg-u. 11. vendéglős.

Nagy Miklós:

A könnyező Boldogasszony és a magyar sors

Ahogy ezt a nyüzsgő, énekelő és imádkozó emberrengeteget nézem itt a máriapócsi kegytemplom előtti hatalmas téren, belém hasít megdöbbentő erővel a gondolat: Itt, ezen az elhagyott, szegényes tájon könnyezett valamikor Mária. Jelenések nevei vibrálnak előttem: *Lourdes, La Salette, Fatima, Beauring*... Másutt, messze idegenben az Istenanya ragyogó fönséggel, parancsoló méltósággal jelent meg és üzent vigasztalón vagy feddőn. Itt nem fényözönből szólott, hanem egy egyszerű képen szótlanul hullottak könnyei. Semmi sem példázza hívebben sorsunkat. *Értünk, a mi sorsunkért nemcsak könyörögni kell, de sírni is kell érte.* Ezt érezte meg két és fél évszázad állandó processziója, amelyik szünet nélkül idehömpölyög és amely áradásnak kellős közepén nézem, hogyan csapkodják hullámai esengve a templomfalakat. Ha valahová illő most ennek a népnek zarándokolni, akkor a könnyező Máriát kell fölkeresnie.

*

Visszaszállok emlékezetemben a kétszázötven év előtti időkbe. Már szívták és rejtegették a beregi erdők, máramarosi havasok, tiszai nádasok a felpörkölt falvakból a porció, hadiadó, fosztogató zsoldosok elől menekülő jobbágyokat, elkeseredett szegénylegényeket, amikor a Nyírségről jajszó kelt szárnyra a Tisza két partján: *Mária könnyezik a pócsi templomban!* Farkasordító kemény tél volt akkor, szénásszekerek alatt a Tisza jege meg se hajlott. A pócsi fatemplomban a misebor befagyott. Ekkor hullatott meleg könnyeket a Mária-kép 1696 november 8-tól december 8-ig. *A csodák sokasága árad.* A lehulló könnyek megkezdték a gyógyítást és vigasztalást. Különös emberkeverék rajzik a Kép felé: jobbágyok, nemesek, katolikusok, protestánsok, zsoldos helyőrségek. A fogságából akkor szabadult török katona átmenőben megállapodik, látja a csodát, megtér, itt marad: „hogy az üdvösség nagy Anyjának fia lehessen".

*

Az egri püspök hivatalos vizsgálatot indít a legnagyobb gondossággal és szigorúsággal. A bizottság a sokszáz tanu közül ötvenháromnak hiteles tanuságát veszi fel jegyzőkönyvbe; köztük görög keletiekét, protestánsokét. A fiatal *Rákóczi Ferenc*, a későbbi vezérlő fejedelem megrendülve írja az egri püspöknek, hogy értesült a csodás jelenségről. Meggyőződése, hogy az ő és a honfitársai bűnei miatt sír a pócsi Szűz Mária és vajjon nem a bekövetkező csapásokra is figyelmeztet jóelőre? Így ír a fiatal Rákóczi, akit nemsokára elfognak, a bécsújhelyi börtönből a biztos halál elől menekül meg és majdnem egy évtizedig vívja az elnyomott magyarság szabadságharcát. *Lipót* császár is hall a csodáról és ez a különös ember, ez az ájtatos despota, parancsszóval elviteti a Képet Bécsbe. A magyarság zúg, panaszkodik, de nem tehet semmit a rendelkezés ellen. *És íme, az egri püspöktől vigaszként ajándékozott másik kép újra könnyezik Pócson 1715-ben.* Szinte azt érzi az ember, hogy Mária *csak magyar földön tud könnyezni.* Volt is mit siratnia: a letört szabadságharc után éhínség, tildözés, három országos pestis pusztítja a maradék magyarságot.

*

A mai racionalista ember könnyedén odaveti: Miért könnyezett? Miért nem segített valami világraszóló csodával az egész magyarságon? Ilyen hányavetiséggel nem lehet az emberi sors legtitokzatosabb problémáit elintézni. Egyént lehet testben vagy lélekben csodaszerű hirtelenséggel meggyógyítani. Ám, *a közösség bűneiért a nemzetnek vezekelnie kell és kemény munkával a romokból új fészket készíteni. Ez Mária könnyeinek a titka.* A könnyező Mária hozza ide össze kétszázötven év óta a magyarok millióit. Egyes lelkeknek ad erőt, vigasztalást; ezek a hajszálcsatornák, amelyeken a nemzet lelkébe szivárog az új élet kegyelme. Ezt csak az tudja megérezni, aki beleáll a roppant tömeg sodrásába, imájába és énekébe; aki itt titokzatosan egynek érzi magát velük egy emberfölötti titok hőségében. Én itt éreztem és érzem magam létem legmélyéig egynek az egész magyarsággal. S ami az én tudatomban elementáris erővel szétárad, azt érzi ösztönösen ez a Szabolcsból, Szatmárból, Beregből, Hevesből, Borsodból és a magyar ég más tájairól összesodródott rengeteg.

*

Nemcsak a tiszai magyarság ősi kegyhelye Máriapócs, hanem kezdet óta a ruszinoknak legszentebb és legnagyobb zarándokhelye, úgyszintén az északerdélyi románoknak. *Három nemzetiség térdelt itt egymás mellett évszázadokon keresztül a testvér meghittségével*, amíg a sors változása az ősi medret el nem torlaszolta. A Ruténföld majd minden is kásában a pócsi Szűz Anya képét tisztelték, a ruszin család imáját Máriapócs felé fordulva végezte. Ez a természetfölötti delejezés elintézte korunknak legkínosabb problémáját: népek békés együttélését nyelvi, faji és más sorompók mellett. Máriapócs *Kelet és Nyugat mesgyéjén fekszik*, amint a barokk templom keleties tornyai is jelzik. Ez ősi vágynak és misszlós tudatnak szimbolumaként néznek ki a nyírségi homokdombok közül ezek a különös, és mégis vonzó tornyok Keletre és Nyugatra. A Szent Bazil-rend, amelyik a Kegyhelyet őrzi, szintén Keletről jött és ez az ízig-vérig magyar szerzet is jelzi a magyar katolikumban rejlő kiegyenlítő erőt.

*

Említettem, hogy Mária csak magyar földön tud könnyezni. *Harmadszor is megtörtént a csoda: 1905-ben.* Kérdezem magamban: miért akkor könnyezett, a polgári jólét napfényes évében? Most tudom már: *előre jelezte a későbbi évek* tragédiáit. *S ahogy most a folyton érkező* és a templom ajtajait ostromló zarándokcsapatok énekét hallgatom, érzem, hogy nem hiába könnyezett. *Ez a nép újra és újra visszatér Hozzá.* Ezek a könnyek nem hagyják népemet nyugodni. Forrás ez számára, amelyben tisztul, enyhül és gyógyul. Ez a nép fényre és melegre vágyik, mert zord viharok verik és ezek a könnyek fénylők és melegek voltak.

Úgy zsong és úgy tapad ide az én magyar fajtám, mint a Kegytemplom *északi* falába csodálatosan betelepedett méhraj. Évszázadokon át élt a fal zord északi üregében. Paskolták ezt a különös méhkaptárt a Kárpátokról lezúduló északi szelek, jeges esők. Költözhetett volna a templom déli oldalára, hol napfény érné! Mégis itt maradt nemzedékek óta. Így rajzott ki Ázsia tülekedő fajtái közül idáig a magyarság. Itt telepedett le, Európának ebben a viharjárta, huzatos részében. Megdúlták, negyedére fogyasztották nem egyszer, templomait ezreit a földdel egyenlővé tették. És mégis ide tapad a kereszténység európai Dómjának északkeleti falüregéhez, amelyet éppen a Mária-tisztelet tesz sajátosan kereszténnyé.

*

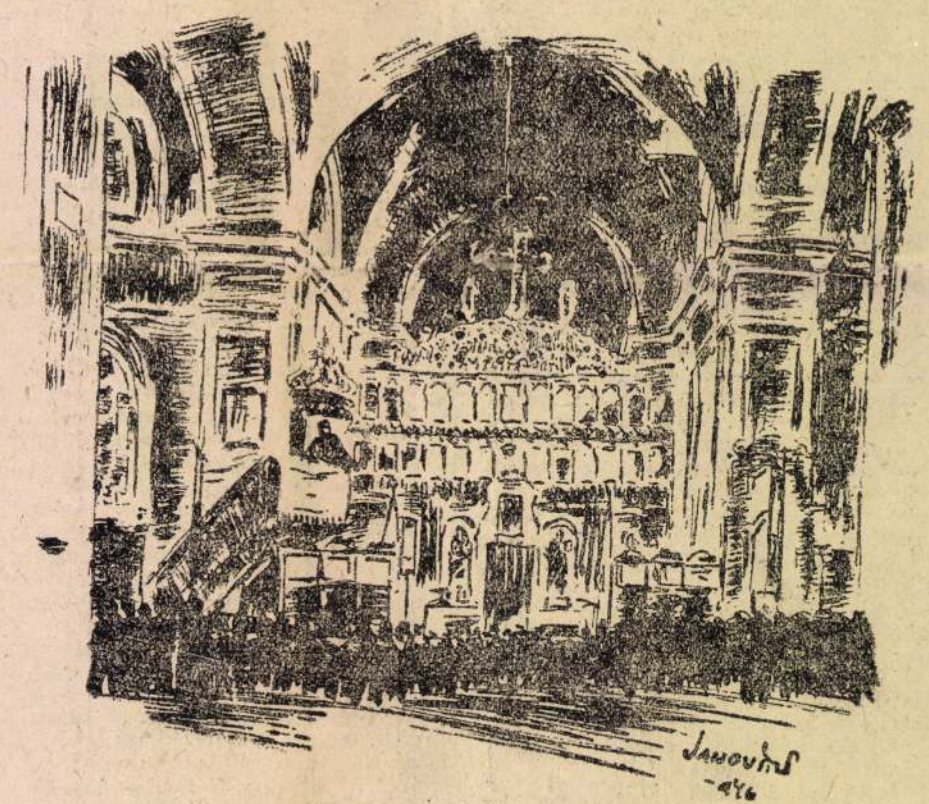
Az ünnepelőtti holdfényes éjszakán a kolostor ablakából néztem a kegytemplom udvarán és a nagy téren táborozó tömeget. A kegytemplom ajtaja felé fordulva imádkozott és énekelt egész éjszaka. Közben jöttek a nyírségi éjszakából újabb és újabb csapatok.

Az ünnep reggelén végigjárjuk az utcákat, tereket, sodródunk a tömeggel, amelyik fölött lábuk nyomán finom porfelhő kavarog. Mert kétszázezernél többen vannak. Kérdezősködünk, honnan jöttek: Bihar, Békés, Abauj, Borsod, Bereg, Szatmár... halljuk egyremásra. Van csoport, amelyik különvonat hiányában 120 kilométernyi utat tett meg gyalog, de a legények a zászlót még most is úgy tartják, mintha most vették volna kezükbe. Megérkezik a nyíregyházi középiskolák kb. 350 főnyi csoportja tanáraikkal az élükön. Gyalog jöttek 30 kilométernyi utat téve és még ma vissza sietnek, hogy a Hercegprímás beszédét este a nyíregyházi templomban is meghallgassák.

Megszólalnak a harangok és 160 pap kíséretében megindul Magyarország hercegprímása, hogy főpapi szentmiséje után szózatot intézzen első alkalommal a tiszamenti magyarsághoz.

NEGYEDMILLIÓ EMBER MÁRIAPÓCS JUBILÁLÓ KEGYKÉPE ELŐTT

A máriapócsi kegykép csodás könnyezésének 250 éves jubileumi ünnepségei alkalmából a Tiszántúl, a Duna-Tisza köze és a Felső-Tisza vidékének

tizenegy vármegyéjéből negyedmillió zarándok gyült össze szeptember 7—8. napjain. Külön vonatok hiányában: voltak zarándok csapatok, amelyek 120 kilométernyi utat tettek meg gyalog. A több ezernyi nyíregyházi zarándok közt feltűnt a nyíregyházi középiskolák ifjúságának 350 főnyi csoportja, akik 60 kilométert gyalogoltak oda-vissza.

A jubileumi ünnepségen megjelent *Mindszenty József* bíboros, Magyarország hercegprímása, *Czapik Gyula* egri érsek, *Kriston Endre* segédpüspök, akiket százhatvan pap élén *Dudás Miklós* hajdúdorogi püspök fogadott a kegytemplom nagy terén felállított tábori oltárnál.

Dudás Miklós püspök

üdvözlő beszédében a többi közt a következőket mondotta:

— Homokviharban sodródik ez a nép, de 250 esztendő óta van, ami átsugározza éjszakáit és éltető meleget ad napjainak. Hogy még vagyunk, hogy a hitünk rendületlen, mindenekelőtt Patronánknak köszönhetjük, aki könnyeivel beleégette e népbe az élő katolikus hitet. Háromszor sírt 250 esztendő óta a Boldogságos Szűzanya érettünk, de sírt ez a nép is. A könnyező Mária-képpel a püspöki címeremben könnyező nép püspöke lettem. És ha ez a nép szegény is anyagiakban, de gazdag lett lélekben hűséges hite és elviselt szenvedései által.

— Megemlékezünk ez ünnepen arról is, hogy háromszáz esztendővel ezelőtt egyesültek őseink a katolikus Egyházzal és azóta égi Anyánk keze vezetett bennünket. Akiket a Szentséges Atya rám, a püspökre bízott, megőriztem őket hűségükben. Otthon érezzük magunkat, mert a római Pápa gyermekei vagyunk és ahol Péter tartja a kormányrudat, ott van Krisztus. Tolmácsolom a negyedmilliónyi görögkatolikusság hűségét Krisztus Urunkhoz és Egyházához.

— *Ezer esztendeje osztja a magyar görög katolikusság a magyar kálvária szenvedéseit is.* Elsősorban minket sodort a tatár, a török, amikor másokat jóformán csak megérintett a népek viharzása. Ezer év edzettségével állunk itt Kegytemplomunk körül, hogy meghallgassuk Magyarország Hercegprímásának bátorító szavait.

Mindszenty József bíboros,
Magyarország hercegprímása

a főpapi szentmisék után a következő szózatot intézte megafonokon keresztül a tereket és utcákat betöltő több mint kétszázezer zarándokhoz:

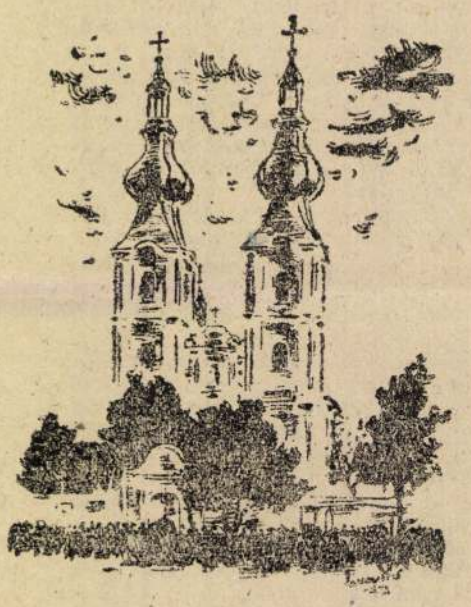
— Sohase jártam ezen a tájon és most meghatva állok a csodatevő Szűzanya kegyképe előtt, amelyhez a görögkatolikus és római katolikus hívek ekkora hatalmas sokasága jött hódolatát bemutatni.

Mint metropolitátok jöttem ide és látva buzgóságtokat, jelenteni fogom Rómába közös Atyánknak a megpróbáltatások közt kipróbált hűségteket.

«Megújultak a magyar nemzet sebei»

Az évszázadok óta őseitek és általatok rendezett zarándoklatok közt ez a mai zarándoklat *különös jelentőséggel bír.* Kétszázötven esztendeje van annak, hogy ez a ti országhíres Mária kegyhelyetek Mária-képe könnyezni kezdett, hogy ez a könnyhullatás megismétlődjék 1715-ben és 1905-ben. Ez a könnyezés nem holmi jámbor képzelődés. Maga az Egyház megvizsgálta és megállapította, hogy a bőséges könnyezés 1715-ben három napon át volt észlelhető; az Istenanya arca a könnyezés idején feketére változott és a könnyes szemek veresekké lettek. Nemcsak egy-két jámbor látta, hanem eskü alatt kihallgatott tanuk egész sora, iskolázatlanok és tanultak, helybeliek és vidékiek, polgárok és idegen katonák, latinok és görögök, katolikusok és kálvinisták. Az 1751. és 1776-os években a könnyes szem világtalan szeműeket és más súlyos betegeket gyógyított meg.

Oly nagy híre volt a Mária-kép könnyezésének, hogy a Mária-tisztelő *I. Lipót* király Bécsbe vitette azt. Ekkor került ez a Kép a magyar történelembe. Amikor *II. Rákóczi* Ferenc megindul Kárpátaljáról «Istenért és szabadságért» feliratú Máriás zászlók

ZENE

—

„Éneklő egyházközséget akarunk"

Shvoy püspök ünnepi beszéde a Schola Regia hangversenyén

MULT SZÁMUNKBAN megemlékeztünk a magyar egyházzenei élet eseményét jelentő Cecilia-napi hangversenyről, amelyen az újjáalakított Schola Regia mutatkozott be. Az Egyetemi templomban összegyűlt hatalmas hívősereg úgy érezte, hogy élményt kapott, művészi és vallásos élményt. *Ma így kell énekelni a templomban:* ez a feszült lelki koncentráltság, ez a megsemmisülésig menő Istenbeoldódás kell; a templomi éneknek *közös hitvallást* kell kifejeznie.

Shvoy Lajos püspök, az Országos Magyar Cecilia Egyesület elnöke az egyházi zenének éppen erre a mai jelentőségére hívta fel a hangverseny résztvevőinek figyelmét. Az ünnepi beszéd legutóbb anyagtorlódás miatt kimaradt, s ezért most ismertetjük fontos kijelentéseit.

Az egyházi zene — mondotta a püspök — arra való, hogy, amint azt X. Pius pápa hirdette, a lelkeket fogékonnyá tegye az isteni kegyelem befogadására. Az egyházi zene integráns része az istentiszteletnek, az isteni kegyelem előkészítője, biztosítója és tolmácsolója a lélek imájának. Boldogan állapíthatjuk meg, hogy a magyar Musica Sacra világviszonylatban is megállja a helyét, és az élen jár, hála a fennállásának 50. évéhez közeledő Cecilia Egyesület működésének.

De az egyházi zene csak akkor tudja a lelkeket bejárni, ha szívből, az áhítat szárnyán száll az ének. *Éneklő egyházközségeket* akarunk. Énekeljünk a templomokban, értsük meg Szentséges Atyánk útmutatásait és óhaját, hogy énekelve imádkozzunk.

Nemzetközi Egyházzenei Kongresszust rendez Budapesten az 50 éves Cecilia Egyesület

SZENT CECILIA ünnepén tartotta közgyűlését az Országos Magyar Cecilia Egyesület. Fontos és jelentőségteljes esztendő előtt áll a magyar egyházzenei életnek ez a régi, harcos pionírja: mint Shvoy püspök elnöki megnyitójában bejelentette, az Egyesület félszázados jubileumához érkezett. A jubileumi esztendőre nagyszabású egyházzenei eseményeket készítenek elő. Többek közt meg akarják rendezni Budapesten az első Nemzetközi Egyházzenei Kongresszust, egyházzenei stílust bemutató hangversenyeket tartanak a fővárosban, a vidéken egyházzenei napokat rendeznek és jubileumi évkönyvet adnak ki.

Bemutatkozott a Fiatalok Zenekara

ÚJ FŐVÁROSI zenekar alakult az A. C. kulturális szakosztályának keretében. Tulajdonképen két zenekarról van szó: az egyik a Fiatalok Zenekara, ifjú művészekből és zeneakadémistákból, a másik a Bartók Béla Zenekar, amely az előbbinek kibővítése. A fiatalok a Szent Gergely Kórus és a Faludi Kamarakórus «Ifjúság az ifjúságnak» hangversenyén mutatkozott be komoly sikerrel. A zenekari együttesre nagy szerep vár: ez fogja ellátni a fővárosi templomok zenésmiséit (ott, ahol nincs állandó zenekar) és a katolikus ünnepélyek alkalmával is rendelkezésre áll.

A hangversenyen igen nagy tetszést arattak Faludi Bélának, a kiváló egyházi muzsikusnak jól irányított, egészséges szellemet mutató kórusai. Ő vezényelte a zenekart is és három figyelemreméltó szerzeményéért ugyancsak sok tapsot kapott. Dicsérettel említjük a közreműködő Hidy Márta, Zempléni Kornél és ifj. Margittay Sándor nevét.

Karácsonyi hirdetések

Felkérjük azokat az i. t. üzletfeleinket, akik karácsonyi számunkban hirdetni óhajtanak, hogy hirdetéseiket legkésőbb december 10-ig juttassák el hozzánk.

A karácsonyi vásár során — december hónapban — csak azoknak a hirdetéseknek a megjelenését biztosíthatjuk, amelyek szombat délig beérkeznek.

Tisztelettel
ÚJ EMBER kiadóhivatala,
IV., Ferenciek-tere 7.

Vélemények

a vallás és a magyar demokrácia

viszonyáról a Szociáldemokrata Párt előadássorozatában

«FESZÜLTSÉG VAN S NEM TUDHATJUK, HOGY A TÁRSADALOM MEDDIG BÍRJA EZT A FESZÜLTSÉGET»

DEMOKRÁCIA ÉS VALLÁS címmel előadássorozatot hirdetett a Szociáldemokrata Párt. A program szerint hetenként egy-egy előadási napon egy római katolikus szerzetes, egy református lelkész, egy főrabbi és egy görögkeleti esperes-plébános vállalták az előadások tartását. Az első előadó november 13-án Wimmer Anselm szervitarendi atya volt, aki az **Egyház és a demokrácia** viszonyával foglalkozott a Zeneművészeti Főiskola kistermét teljesen megtöltő hallgatóság előtt. Megemlékezünk erről az előadásról — mert érdekes az, ami ott — részben elhangzott, részben pedig — nem hangzott el...

Az előadást Kiss Róland belügyi államtitkár szavai vezették be. A vallások — mondotta — az egyes emberek és az emberiség egyetemes életében oly szerepet töltenek be, hogy

> **a vallásokat a különböző politikai rendszerek nem hagyhatják figyelmen kívül, hanem számolniok kell velük.**

Ezért tartotta szükségesnek a Szociáldemokrata Párt, hogy a vallás és a demokrácia viszonyát megvitatás tárgyává tegye.

A katolikus szerzetes előadó a magyar demokrácia és a vallás kapcsolatának alapjáról, a most uralkodó feszültség okairól és levezetéséről

P. WIMMER Anselm szervitarendi szerzetes azzal kezdte előadását, hogy nem kívánja a demokrácia meghatározását adni, hiszen — véleménye szerint — a jelenlévők valamennyien tudják, mi a demokrácia. A demokrácia a modern ember hitvallása, kultúrájának tartó- és alappillére. Ugyanakkor itt van az Egyház, mint valláserkölcsi tényező. Ez

> **az Egyház van, létezik, dolgozik, belekapcsolódik abba, amit közéletnek nevezünk.**

Két kézzel fogható valóság áll tehát itt, amelyek mellett vállvonogatva elmenni nem lehet. Aki belenéz az életbe, annak kapcsolatot kell vele fenntartani. Vannak az életnek megnyilvánulásai, amelyek a két tényezőt, a demokráciát és Egyházat közel hozzák egymáshoz; érdemes azzal foglalkozni, milyen e két társadalomformáló erő közötti kapcsolat,

> **érdemes azzal foglalkozni, milyen e két társadalomformáló erő közötti kapcsolat,**

s hogyan lehet ezt szorosabbá, termékenyebbé tenni?

Az Egyház nem egyéb, mint a Krisztusban hívők közössége, amely két részre, hierarchikus és laikus részre oszlik.

> **Az Egyháznak az a hivatása, hogy az Evangéliumot hirdesse és fenntartsa a vallásos életet.**

A hierarchikus és laikus rész szorosan egybetartozik, s éppen ezért a katolikus egyházat darabokra törve, széttagolva elképzelni lehetetlenség.

> **A demokrácia alappillére a lelkiismereti szabadság,**

vagy ha ilyen nem létezik, a lelkiismeret felszabadulása; eszményi demokrácia enélkül elképzelhetetlen. Ez kettős vonatkozásban érvényesülhet: szociális és valláserkölcsi síkon. Szociális síkon a szabadság megőrzése a demokratikus pártok feladata; a nagy multra visszatekintő szociáldemokratapárt évtizedeken át harcolt azért, hogy ezt a felszabadulást szociális síkon biztosítsa. Ugyanez a feladata az Egyháznak valláserkölcsi síkon: a lelkiismereti szabadság elmélyítése, tökéletesítése és gondoskodás arról, hogy avatatlan kézzel ehhez soha senki ne nyulhasson. Hiszen az egyénnek és közösségnek ez egyformán érdeke, mert a végcél: boldog egyén a boldog társadalomban.

Arra a kérdésre,

> **milyennek kell lennie a demokrácia és Egyház kapcsolatának?**

a válasz így hangzik: Olyannak, amelyben az egymás mellé való rendeltség tudata a döntő; cselekedetekben való megvallása annak, hogy egyik a másikat kiegészíti, támogatja munkájában, — amennyiben lehetséges, — elősegíti. Ez

> **kölcsönös bizalom**

nélkül elképzelhetetlen. A munkaterületek oly sokfélék, hogy a féltékenykedés valóban felesleges, mindenki végezze saját területén azt a munkát, amit végeznie kell, úgyhogy az egységnek és együttműködésnek abból kézzelfogható haszna legyen.

> **Milyen ma a valóságban ez a kapcsolat?**

E tekintetben magánvéleményét mondja el, mert semmiféle felsőbb hatóságtól — egyházitól sem kért vagy kapott engedélyt hivatalos nyilatkozattételre. A felszabadulás után a lelkeknek igazodásra volt szükségük, hányan jöttek hozzá azzal a kérdéssel — szociáldemokratapárt vagy az Egyház, mert tudtukkal a kettő összeegyeztethetetlen. Ilyen válságba jutott lelkek nem végezhetnek építő munkát, olyan megoldást kell tehát találni, mely a lelkiismereti válságok helyett felszabadult lélekkel mindkettőt választhatja, mert mindkettő összetartozik. Sajnos, a helyzet ma nem ez. Feszültség igenis van, ezt mindannyian tudjuk. De azt

> **nem tudhatjuk, hogy a társadalom szempontjából meddig bírjuk ezt a feszültséget.**

Az okok, melyek előidézték, sokfélék. Itt vannak pl. azok, akik még mindig a várakozás álláspontján állanak, nem hisznek a demokrácia véglegességében Ezek vegyék tudomásul, hogy a demokrácia nem tűnhetik el, a történelem nem zsebóra, amit vissza lehet igazítani. Legfeljebb az történhetik meg, hogy az így gondolkodók lekésnek a történelemről, mely az ő kedvükért nem fog megállani. Igenis, bele kell helyezkedni abba az életkeretbe, amelyet a történelmi fejlődés termelt ki.

> **Nagy hiba ebből a problémából presztizs- és hatalmi kérdést csinálni.**

Nyílt tárgyalással könnyebben megérthetjük egymást. Magyarországon senki sem állíthatja, hogy ne lenne vallásszabadság, ha pedig szabadon mozoghatunk a demokratikus élet keretében, ne veszélyeztessük ezt azzal, hogy hatalmi vagy presztizs politikát folytassunk.

Itt van azután egy gyakran visszatérő szólam: a világnézetek különbsége. Szerinte

> **áthidalhatatlan ellentétek nincsenek,**

de még ha lennének is, vitassuk meg őket nyíltan. Ha belenézünk az emberek lelkébe, megláthatjuk, hogy lelkiismeretük teljes felszabadításáért, minden áldozatra készek.

Hozzászólások és a vita

AZ ELNÖKLŐ Kiss Róland leszögezi, hogy

> **a Szociáldemokrata párt 25—30 év óta állandóan programján tartotta**

a szocializmus és a vallás, a szocializmus és a kereszténység egymáshoz való viszonyát. Meggyőződésüket, hogy a kettő egymást nem zárja ki, P. Wimmer előadása lényegesen megerősítette.

Hajdú Ernőné (nemzetgyűlési képv.) hangoztatta, hogy

> **pártján belül sohasem hangzott el olyan megállapítás, mintha a párt és az Egyház között áthidalhatatlan szakadék volna.**

Hive a teljes vallásszabadságnak, de úgy látja, mintha az Egyház időnkint olyan politikai térre tévedne, amelyre véleménye — és a párt véleménye szerint is — az Egyház nem illetékes. Két kérdést tesz fel, az első: az Egyház általában türelemre, az isteni gondviselésben való megnyugvásra int, ezzel szemben a szocializmus a jobb életlehetőségekért, magasabb életszínvonalért harcol: szükség van-e erre az ellentétre? A második: hogyan lehetséges az, hogy az elmult rendszer üldöztetései idején az Egyháznak nem minden szolgája állott ki az üldözöttek mellett?

Dr. Pesti Lipót: Ómaga is tartott már előadásokat a kérdésről, s gyakran került szembe a következő problémával: a Quadragesimo anno-ban az olvasható, hogy jó katolikus nem lehet jó szocialista. ez gátlásokat idéz elő a hitvalló katolikusok egy részében, miután a szocialisták a történelmi materializmus alapján állanak.

Az elnök itt közbeszólt és figyelmeztette a hozzászólókat, hogy nem a vallás és szocializmus, hanem a vallás és demokrácia kérdése van napirenden, tehát felszólalásaikban ehhez tartsák magukat.

Vámossi Jenő párttitkár: Szociáldemokrata részről mindanyian arra törekszenek, hogy az ellentéteket elsimítsák és a kultúrharcot elkerüljék. Amikor az előadó kijelentette, hogy nem hivatalosan beszél, ezzel nem mondott örvendetes dolgot. Mert a hallgatóságot éppen az érdekelte volna, mi a véleménye magának a hivatalos Egyháznak. Fleider és Kautsky azt mondották, hogy

> **a klérussal megegyezni lehetetlen, mert a nagykapitalisták szolgálatában áll.**

Misnai László lelkész, de nem katolikus, tagja a pártnak, felteszi a kérdést:

> **ki kezdte el a bizalmat gyakorolni?**

Véleménye szerint a munkásosztály évszázadokon keresztül keserű tapasztalatokat szerzett és ezért nehezen tud már hinni. A bizalom csak akkor jöhet létre, ha az Egyház teljes erkölcsi súlyával odaáll a munkásosztály mellé.

Egy vidéki felszólaló gyakorlati példákkal illusztrálta a demokrácia és Egyház közötti surlódásokat. Szerinte

> **az együttműködésre való kezdeményezésnek az Egyház részéről kell megindulnia**

és pedig sürgősen, különben lemarad a történelemről.

Egy újabb felszólaló szerint nem a demokrácia áll szemben az Egyházzal, hanem az Egyház a demokráciával. A tömegeknek nincs bizalmuk az Egyházhoz, mikor saját tanításaival ellentétben nem állt ki az üldözések idején megkeresztelt emberek mellé, hanem engedte, hogy a nyilas barbarizmus áldozatává legyenek.

Sándor Dénes segédlelkész: régi barátja a Szociáldemokrata pártnak, választ kíván az Egyházat ért azon vádra, hogy nem védte meg az üldözötteket. Adatgyűjtés közben megállapította, hogy

> **nem volt Budapesten rendház, sem apáca-, sem férfi szerzetesház, ahol üldözötteket ne rejtegettek volna.**

A KIOE székházában, ahol vele együtt tizenketten laktak, 24 üldözöttnek adtak helyet. Tízezerötszáz-ban állapította meg azoknak a számát, akiket apácák, szerzetesek, papok rejtegettek. Ne azt nézzük, mit nem tettek, hanem azt, amit tettek.

P. Wimmer Anzelm zárószavaiban Hajdú Ernőnének válaszol: Az Egyház nem tanítja a mindenbe való belenyugvást. A katolikus elv szerint az egyénnek mindent el kell követnie, hogy elérje azt, amit el kell érnie. Az üldözöttek megmentése körül rengeteg történt, de fájdalom, teljes lehetetlenség volt mindenkit megmenteni. De most már ne is arról vitatkozzunk, mi volt vagy mi nem volt a multban, hanem

> **egy a feladatunk: hogyan vessük meg a kölcsönös bizalom alapjait.**

•

Ami ezután következik, az már a mi megjegyzésünk: a nem érdektelen hozzászólások azt mutatják, hogy demokrácia és vallás magyar viszonylatában szociáldemokrata részről sok minden hiányzik — a feszültségek levezetésére; elsősorban a bizalom. De a bizalomhoz magához is sok minden hiányzik. Annyi minden, hogy a bizalomhiány okainak feltárására: érdemes volna külön, de az ő részükről mélyebben járó hozzászólásokkal, másik ankétet rendezniök.

Munkásarcok egy templomszentelésen

Shvoy Lajos székesfehérvári püspök felszentelte Csepelnek munkásoktól újjáépített plébániatemplomát

AZ EMBER elnézi ezeket az arcokat itt, amint a Szent Imre térre torkolló utcákból a templomszentelésre özönlenek s a gyárváros dolgozói, iparosok és munkások, ezerszám tolongják körül a templomot. Az övék. Ők építették. Nemcsak két kezük munkájával, hanem fillérjeikkel és forintjaikkal, adományaikkal és ingyen munkájukkal. Segítettek a hatóságok is: az újjáépítési, népjóléti, vallás- és közoktatásügyi minisztérium is, Csepel elöljárósága, továbbá a csepeli gyárak közül a W. M., a Mauthner-gyár, a Magyar Posztó, a Nemzeti és Szabadkikötő vezetőségei és üzemi bizottságai, — de ezek mögött is a munkásoknak a hitért való akarata mozgott. Ez volt az ambíció és erő, amely összehordott ide százhalvan négyzetméter vörösrézlemezt, százhetvenhat métermázsa vasat, tizenkétezer cserepet, sok-sok ezer téglát, háromszáz métermázsa meszet, kétszázötven métermázsa cementet, hetven köbméter betonkavicsot, száz métermázsa választallapot, hetven métermázsa idomvasat, huszonöt métermázsa gipszet, két és fél mázsa szeget, nagymennyiségű márvány és mozaiklapot: hogy Csepel belvárosában újjáépüljön és kibővüljön az ostrom alatt rombadőlt templom: a munkások lelkének otthona!

Az emberélet útjának felén túl...

A figyelő

A magába mélyedő

Fiatal leány

Egy arc kemény redői

Ez rá van írva az arcokra most: a redők is mintha elsimulnának sokuk vonásain. Elnézi az ember ezeket a vonásokat: van köztük öreg és fiatal, leány és házas férfi, imádkozó és figyelő, kíváncsi és magábamélyedő, — de mindük mögött az áhítat tűzfénye sugárzik. Főpásztoruk, aki Szent István városából jött valóban mint fiai között halad köztük végig, kegyes és atyai vonásaival: egyenesen Debrecenből jött csepeli híveihez, az új veszprémi püspök felszentelésére, amelyen résztvett, s most — a liturgia színeinek és hangjainak örvendésében — templomot fog szentelni. Milyen jóvolna, ha a lelkek és ünnepi érzések ama koalíciója, amely itt van a templomban, megjelenne a templom falain kívül is: a templomot zsúfolásig megtöltő hívek seregének élén ott van a felszentelés titokzatát magukba fogadó falak között a minisztériumok, a községi elöljáróság, a közhivatalok képviselői, a politikai pártok és munkásszervezetek és gyárak képviselete, és teljes számban az egyházközségi tanács. S a szentmise evangéliuma után a püspök fölmegy a szószékre, s arról az áldozatkészségről beszél, amely ezt a templomot építette, s arról beszél, mekkora jel az, hogy éppen a munkásság értette meg, hogy elsősorban a lelkeknek kell otthont nyujtani, anélkül nincs újjáépítés. A katolikus hit már itt a földön magasabbrendű élet: a lélek átalakulása és megnemesedése. S éppen most a karácsonyra való előkészület idején: találják meg megújhodott templomukban hívei a legnagyobbat: a lelkek békéjét!

Mikor miséje az áldoztatáshoz ért, a hívek ezrei járultak a szentáldozáshoz.

Kelemen Krizosztom pannonhalmi főapát „A templom és a munkás" kapcsolatáról a Szociáldemokrata Párt székházában

A templomszentelés után: ugyanazok az arcok, s ezúttal a csepeli Szociáldemokrata Párt Székházának nagy színháztermében, ahol az egyházközség díszgyűlésén Kelemen Krizosztom pannonhalmi főapát tart beszédet. A csepeli fiúk egyrésze közvetve az ő fia is: az ő rendjének gimnáziumán keresztül! Csepel «bencés város» is, amire egyre büszkébb és büszkébb lesz Délkeleteurópának ez a talán leghatalmasabb ipari centruma. Énekesfiainak karával most itt, a szociáldemokrata párt előadásainak termében szólal meg a bencés gimnázium. Utánuk Kelemen Krizosztom beszél: A katolikus Egyház nevelő ereje példátlanul áll, s az Egyház maga mindig a dolgozó emberek oldalán áll, Alapítójának példája nyomán is, aki életének jelentős részét töltötte műhelyben. Szent Benedek rendjének jelszava is, — az «Imádkozzál és dolgozzál», azt a viszonyt mutatja, amelyet az Egyház a munkásokkal szemben tanusít és amelynek kiemelkedő pontjai a pápai enciklikák. A csepeli munkásokról szól: ez a munkásság a hit szellemében áldozatokat tudott hozni a templom építéséért, — ez a munkásság a haza építése terén is meg fogja hozni a maga áldozatait. A levegő szinte forró a tapstól s munkásság és Egyház közt szeretet és bizalom erős áramától. Barsy István egyházközségi gondnok mond köszönetet mindazoknak, akik a templomépítés munkájával résztvettek, különösen ingyen munkával, testi és szellemi munkával egyaránt, — Shvoy Lajos püspök emeli ki zárószavaiban, hogy hogyan: itt és most párt- és társadalmi különbség nélkül...

Ez a záróakkordja a csepeli templomszentelésnek! *(gy. t.)*

IZLÉSES
kiállításban, gazdag tartalommal.
megjelent c
„FERENCES NAPTÁR"
az 1947. évre. Ára 3 forint.
Bizományban 20% jutalék.
Nagyobb rendelésnél több %-ot adunk.
Megrendelhető:
Keresztény Nemzeti Nyomdavállalat Rt., Pápa.

IMREY MIHÁLY
VAS-, SZERSZÁM-, HÁZTARTÁSI CIKKEK
BUDAPEST, VII., KIRÁLY-UTCA 53.

Bundák,
átszabások, elsőrendű kivitelben,
finom szőrmék vétele
Somogyi szűcs-nél
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Hirdessen az ÚJ EMBER-ben

A közlemény végén (x) fizetett hirdetést jelent.

Kiadja: AZ ACTIO CATHOLICA
Felelős kiadó:
MIHALOVICS ZSIGMOND
Felelős szerkesztő: PÉNZES BALDUIN
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV., Ferenciek-tere 7., I. lépcső, I. 1.
Telefon: 188—098.
Levélcím: Bp. Főposta, postafiók 145.
Csekkszámla: 16.820.
Előfizetési díj egy hóra 4·— Ft, negyedévre 12·— Ft, félévre 24·— Ft, egész évre 48·— Ft.
Engedélyezési szám: 1352/M. E./1945.
Nyomatott a Stephaneum nyomda körforgógépén. Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. sz.
Felelős: Ketskés János.

BAZSÓ ING
Baross-u. 66-68.
hozott anyagból is készül.

Irodabútor?
Szék?
CITY
IV., Párisi-u. 6|a
Telefon: 181-396
vétel-eladás

Kárpitos munkavállalok, hívásra házhoz jövök
Tóth Sándor kárpitos-mester
VI., Székely Bertalan-u. 22.

PAPLAN
SMARZ
Bpest, XI., Bartók Béla-út 18.
Javítások. Átalakozások.

Vas- és háztartási cikkek
MAJOR JÁNOS
Budapest, VIII., Rákóczi-út 59.

LINÓLEUM-SZŐNYEG
viaszos vászonáru
CSÁSZÁR IMRÉ-től Bpest, IX., Lónyay-u. 36. Tel. 184-047.

Bundák
KOKAY szűcsmestertől!
Alakítások olcsón.
Balcsy Zsilinszky-út 10. sz.

TÓTH LÁSZLÓ
gyermekruha
SZAKÜZLET
IV., Múzeum-körút 27. szám.

Zongorahangolás
GETA ZONGORAHANGOLÓ VÁLLALAT; XIV.; Dorozsmai-út 3. Telefon: 122-042.

RÁCZ szűcs
alakítás; javítás
most XI.; Bertalan-utca 22.

HÖLGYEIM!!!

Irányelvem:
Szépet is, jót is;
sőt olcsón is.
Kabátot, bundát, ruhát és fehérneműt
KOVACS FERENC-től
Múzeum-k. 21
Tekintse meg kirakatomat.

Fazon teleháló (használt) 1425 Ft
Kárpitos áruk
Kombinált szobák
nagy választékban.
FIZETÉSI KÖNNYITÉS
„KINIZSY" BÚTOR
Bpest, IX., Kinizsy-utca 35.
Üllői-útnál.

Fogorvosok figyelmébe!
Szolid árak. Minőségi munka.
Lelkiismeretes kiszolgálás.
Ifj. Tóth János fogtechnikai laboratórium Budapest, V., Bajcsy Zsilinszky-út 52., I.

PÉZSMÁT, NYÚLBŐRT, HÖRCSÖGÖT
napi áron veszek.
KIRÁLY-UTCA 28.
csak II. emelet 53.

KŐSZEGI
KALAPOS MESTER
IX. RÁDAY U. 28.
Vasalás, tisztítás, formázás.
Papi kalapokban nagy választék.
Nagy fizetési könnyítést nyujtunk papi kalapok vásárlásánál.
Rendházaknak egyetételbe vásárlásnál külön árengedmény.

EHALL
Andrássy-út 15. sz.
Vétel, eladás, javítás, bérlet.

Dr. Koppány Béla
kalaposmester
Erzsébet-körút 9-11.

Címezze így nekünk szóló leveleit:
ÚJ EMBER, Bp. Főposta. Postafiók 145.

FÜGGÖ SZÁNDÉKÁGY
SZOLGÁLTATÓ
KIRÁLYÁGY
RÁKÓCZI ÚT 44

ZONGORÁT,
pianinót, harmóniumot
GRIMM MESTERTŐL
aranyéremmel kitüntetve
javítás, hangolás, bérlet
JÓZSEF KÖRÚT 65. SZ.
Telefon: 135-545.

Templomi,
oltár, gyertyák nagy választékban, vidékre utánvétellel lutánvosan szállít.
Mecseki (Márcz) József
Budapest, Rózsa-u. 13.

ÜVEG csiszoló
TÜKÖR készítő
LUDÁNYI ISTVÁN
VIII., PRÁTER-U. 63.

Karácsonyi ajándékul háziasszonyoknak:
Fotelágy, színes huzattal. Ft 597.—
Paplan, jóminőségű, színes huzattal Ft 130.—
Házicipő, spárgatalpú (37, 38 és 39-es számú Ft 43.—
Ruhakefe, kitünő minőségü. Ft 19.30
Egyéb cikkeimről kérjen árjegyzéket: KRUPPA
BUDAPEST, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 4., fsz. 3. (udvarban). Korda-épület.

EZÜSTÁRUK
SCHMIDT GYULA
Budapest, VII., Nyár-utca 13.

Szemüveg,
hőmérők, rajzeszközök
LIBÁL LAJOS
IV., Veres Pálné-u. 7

Villanyszerelő
készít villamosvilágitás, motor, csengő, házi telefon, rádióberendezéseket, ezeknek jutányos javitását vállaljuk.
Telefonhivó: 138—507.
TÉGLÁSY GÉZA és BISCHOF DEZSŐ villanyszerelők: VIII., Üllői-út 24.

HAUER REZSŐ
CUKRÁSZ
cukrászdája és csokoládégyára.
Bpest, VIII., Rákóczi-út 47.
TELEFON: 136-584.

Villamossági
és háztartási cikkek, kirakati fémparaboták és sugárzók
előállítási áron
TALÁNYI SÁNDOR fémáru
VII., Izabella-utca 63. szám.
Telefon: 425—582.

Vas- és szerszámáru, épület- és butorvasalás
KISS ELEK ÉS TÁRSA
Budapest, VIII., Üllői-út 69.
Örökimádás templommal szemben.

Legszebb karácsonyi ajándék!
Női táskák, bőrdíszműáruk
AUGUSZT ISTVÁNNÉ
Kossuth Lajos-u. 1. Udvarban.

FÁTH
HARÍSNYA
IV., FERENCIEK-TERE 2. SZ.

Forintos hirdetés

E rovatban hirdetési díjak: magánosoknak szavanként 0·50 forint, cégeknek s általában üzletszerű hirdetéseknél szavanként 1·— forint. Legkisebb hirdetés 10 szó. Vastagbetüs szavak két szónak számítanak. Vidékről a hirdetési díj a szöveggel egyidejüleg postabélyegben is beküldhető. A kiadóhivatal fenntartja a jogot, hogy a feladott hirdetések közlését indokolás nélkül mellőzze s a pénzt visszaküldje.

Keleti és magyarperzsa szőnyegek vétele, eladása, javítása Pesten, Vörösmarty-tér 6, Budán Fő-u. 80.

Reuma, ízületigyulladás, köszvény stb. ellen biztos hatású «Padorit» bedörzsölő-szeszt ismét küldi 9 Ft dl.-ként utánvéttel FAVORIT Vegyipar Pécs. Kérjen díjtalan ismertetőt.

Kereskedelmi iskolai diákokat könyvelésben korrepetál, könyvelési magánórákat ad. Havi és negyedévi mérleg- és zárókimutatást készit, órakönyvelést vállal, házhoz megy. «Revizor» jeligére a kiadóhivatalba.

Órakönyvelést, mérlegkészitést, irodaszervezést vállalok. Graff, XIV., Thököly-út 154.

Lugossy Gyula dr., egyet. m. tanár, szemorvos. Rendel: 2—4-ig. VII., Erzsébet-krt 35. Telefon: 222-286.

«Egyedülálló» plébános háztartását díjtalanul vállalná, 34 éves, inteligens nő, meleg otthonért. Cim: P. A. Nefelejts-utca 21. I. 18.

Üzletrész kiadó (iparosnak is), bővebbet Rökk Szilárd-utca 22, trafik.

Bélistás, igazoit gazdászati főhadnagy, nős, tisztviselői élelmezői, gondnoki állást keres. Cime a kiadóban.

«Amerikai harmónium 16 regiszteres, jó állapotban eladó. Budapest, II., Donáti-u. 46.

Már sok szerencsés, boldog házasságot hozott létre Méltóné Budapest, Erkel-u. 4. II. 19. Bélyeges válaszboriték. Fogad: Köznapon 4-től. Kitünő benösüléssek.

Háromévés irodai gyakorlattal elhelyezkedést keresek. Lehet elárusitónői is. Megkeresést «Hibátlan gépirós» jeligére a kiadóhivatalba kérem.

Halda gyártmányú irodagépet privátból veszünk. Cim a kiadóhivatalban.

CZAJLIK ITALKÜLÖNLEGESSÉGEK

ZENE

Egy elnémult althang

(Basilides Mária halálára)

NEHÉZ a téma BASILIDES Máriáról írni, — arról, aki életében szüntelenül zengő Hang volt, hangos Ünnep, ünneplő Lélek. Az elmúlásával leszakadt süket csend oly ijesztő, mintha valamely természeti katasztrófa ért volna minket, váratlanul, Szenteljünk néki néhány pillanatnyi emlékezetet. Basilides Mária nem volt katolikus, az evangélikus hitet követte, de életműve egyetemes volt, tehát katolikus. Mi nem értünk egyet azzal az elkülönítő vagy kisajátító törekvéssel, amellyel egyes csoportok magukénak vallják Basilidest. Azt sem mondjuk, hogy csakis a miénk volt ez a nagy és rendkívüli művészasszony. Péterfi Istvánné Basilides Máriát még csak a művészet sem sajátíthatja ki magának; mégcsak a magyarság sem; ő az emberiséghez tartozott, és elvesztését a nemzetekfölötti Humanitás gyászolja. Egy volt ő a nagy etikai lények közül, kik századunkban egyre fogynak és egyre jobban kivesznek. Művészi és emberi erkölcse példátlanul magas rangra emelte olyan korban, amely a lélek elsekélyesedésével folyton szegényedik. Mint valami ritkán földközelbe látogató tündöklő üstökös futott le az égről — mint az utolsó klasszikus rhapsodos, az utolsó nagy énekmondó tünt el mocsoktalanul, fehéren a halál sötét kárpitja mögött. A magunk külön gyásza annak a Basilides Máriának szól, aki az oratórium-éneklés utólérhetetlen művészetével tette felejthetetlenné a nevét tízmeg tízezer vallásos-művészi szépért rajongó lelkében. Örökre emlékezni fogunk a Máté-passió, meg a H-moll mise csodásan zengő altjára...

(sz. i.)

AZ OPERAHÁZ ÉVADJA ELÉ

ÚJ VEZETÉS ALATT és remélhetően új sínpáron indul a Magyar Állami Operaház 1946—47-es évadja. Egy ízben rámutattunk már, mennyire fontosnak tartjuk az egészséges irányú szellemváltozást elsőszámú zenei műintézetünknél. Bármikor, bármit beszélünk az Operaházról, egy pillanatra sem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a tényt, hogy egyetlen operabázunk van, tehát féltő gonddal kell vigyáznunk rá. Nem mindegy, jól vagy rosszul működik a magyar Opera. Nemcsak zenei ügy ez: általános kulturális kérdés, s ilyen tágabb értelmezésben a magyarság ügye. Ma talán sokbalta inkább az, mint bármikor.

Pontosan: mit értünk szellemváltozáson? Ha erre a kérdésre feleni akarunk, ismernünk kell a budapesti Operaház belső, úgynevezett intim ügyeit. Nem valami új fölfedezésről vagy éppen leleplezésről van szó. Köztudomású, hogy a mi Operaházunk (nemcsak az elmult évben, sajnos, azelőtt is) igazi darázsfészek volt, olyan „darazsakkal", akiknek jellemző tulajdonsága, hogy egymást szurkálják. A féltékenykedések, a mindenáron való érvényesülés, a rosszindulatú pletykák és az intrikák kúsza szövevényében természetesen nem alakulhatott ki igazi testületi, közösségi szellem. Nálunk a rossz értelemben vett sztárkultusznak volt mindig melegágya. Ne higyjük, hogy ez az Operaház kulisszamögötti ügye maradt: nagyon is éreztette hatását a színfalak előtt folyó dolgokra, tehát a mindennapi előadásokra. Beszélgetés közben az Operaház új igazgatója mondotta egyszer, hogy a jó közösségi szellem elégtelenségében kell keresni annak okát, miért nem tudott a magyar Opera fölemelkedni eddig a mintaszerű külföldi műintézetek, például a bécsi Operaház színvonalára.

Ha a jövőben jobb munkát akar végezni az Operaház, elengedhetetlen feltételnek látszik, hogy a régi, sok kárt tevő szellemet vassöprűvel söpörjék ki. A demokratikus Operaháznak nincs szüksége a régi világból ittmaradt ártalmas közszellemre, hanem igenis arra van szüksége, hogy szólisták, zenekari tagok, kardalosok és a táncekari személyzet, de ezenkívül a magasabb irányító testületben, az igazgatóság, a rendezői és karmesteri gárda is a legtökéletesebb, sokszor talán áldozatot kívánó, mindenkép hasznos együttes munkával szolgálják az Operaház és a magyar művelődés ügyét. Bármennyire fontosnak tartjuk az emberi személyiség jogait, a döntő tényezőt mégis abban kell látnunk, hogy a túlzott egyénieskedés helyett az ember (ha művész is), alárendelje magát a közös ügynek, az eszme szolgálatának.

Megnyugvással állapíthatjuk meg, hogy az új igazgató legfőbb feladatául éppen a hiányzó közösségi szellem kialakítását tűzte ki. Teljes rokonszenvünkkel támogatjuk ebben a kényes és bizonyára hálátlan munkájában. Egy magas művészi erkölcsöt valló, európai látókörű szakember próbálkozik a legteljesebb idealizmus síkján. Mennyit tud majd megvalósítani elgondolásaiból, a jövő fogja megmutatni. Mindenesetre kötelességük segíteni őt mindazoknak, akiknek bármily közük van az Operaházhoz. Értsük meg: a koldusbotra jutott Magyarország csak olyan intézményt tarthat fenn, amely visszafizeti a rááldozott, kínosan kuzzadt forintokat.

Borbély Kamill:

Emlékek a rádió 50 esztendős multjából

A FIATAL NEMZEDÉK csodálkozik: „Hogyan, még csak 50 esztendős a rádió? — és azelőtt mi volt?" Az idősebbek éppen fordítva gondolják: „Már 50 éves? Nem is tudtam..." És az öregebbeknek igazuk is van, mert alig 20—25 esztendeje, hogy a rádió mindenki számára ismertté vált és legfeljebb 15, hogy használata egészen mindennapi lett.

Bolognában ünnepség készül, mert 50 esztendővel ezelőtt, 1896-ban végezte Guglielmo *Marconi* olasz mérnök azokat a döntő kísérleteket, amelyek lehetővé tették nagyobb távolságra a drótnélküli jelközvetítést. A világ közvéleménye Marconit tartja a rádió feltalálójának — olyan értelemben, hogy azelőtt nem volt rádió és ő elkészítette a legelső készüléket. *A valóságban nem egészen úgy van,* mintha egyszerűen az ő fejéből kipattant volna az egész nagyjelentőségű találmány. *A világ minden részének tudósai dolgoztak rajta,* a részletek évek óta készen voltak és ő nem tett mást, mint zseniális ötlettel és szerencsés kézzel összeállította egyetlen apparátussá azokat az eszközöket, amelyeket már mások előtte kitaláltak. De *éppen ez az összeállítás Marconi elévülhetetlen érdeme,* amelynek alapján méltán lett világhírű és ért el nemzetközi elismerést, többek között a *Nobel*-díj révén.

Marconi Bologna közelében, atyja birtokán, építette meg az első rádió-készüléket, amelyben egyetlen eszközzé foglalta össze *Hertz* hullámkeltőjét, *Branly* kohärerét és *Popoff* légantennáját. A fiatal olasz mérnök kísérletei fényesen sikerültek: *1896-ban már 5 km távolságra tudott jeleket küldeni.* De rövidesen módja lett, hogy nagyobbszabású próbálkozáshoz fogjon. Angliában éppen azon dolgoztak, hogy a partmenti kis szigetek világítótornyaival drótnélküli távíró-összeköttetést létesítsenek, mert a vihar újra meg újra elszakította a kábeleket. Az angolok meghívására Marconi is belekapcsolódott a kísérletekbe és itt, Angliában sikerült neki először nagyobb távolságba jeleket küldeni. Anglia nyugati partvidékén, Cardiff közelében a Bristol-csatorna két partján váltott először jeleket. 1897 május 14-én a Morse-abc „v" betűje (...—) volt az első, amely nagy távolságra átrepült az éteren.

Forradalom a hírközlésben

Marconi kísérletének világtörténelmi jelentősége egy pillanatra sem lehetett kétséges. Minden szakember tudta, hogy *forradalmat jelent a hírközlésben.* De nincs egyetlen terület sem, amelyen akkora jelentősége volna, mint a tengeri hajózásban. Tengerészeti célok érdekében folytatott kísérletek során küldte Marconi az első rádiogrammot, később is ezen a téren érte el legnagyobb sikereit.

Egy hajó, ha szeme elől eltűnt a part, olyanná válik, mint Robinson elhagyott szigetén. Az óceán végtelenjén járó hajó 50 esztendővel ezelőtt még semmi módon sem tudott magáról hírt adni. Ha elpusztult a nyílt tengeren, legfeljebb a palackposta adott hírt — talán hónapok, talán évek mulva — az áldozatok sorsáról. A tengerészbajtársak szívesen áldoztak volna mindent a bajba jutottakért, de hiába, száz meg száz mérföld távolságba nem jut el a kétségbeesett kiáltás, nem látható a segélytkérő zászlójel.

Marconi felfedezése mindennek véget vetett. A távírós-tiszt hívó jelére az Óceán különböző pontjain haladó hajók megváltoztatják útirányukat, az apró tehergőzösök és a nagy luxushajók egyaránt a veszélyben levők segítségére sietnek. De nemcsak a végveszélyben nélkülözhetetlen a rádió: ennek révén értesülnek a hajók az időjárásról, a közeledő viharról, jéghegyekről. Még az utasok sincsenek teljesen elszakítva a szárazföldtől, mert híreket kaphatnak, híreket küldhetnek, sőt személyesen beszélhetnek otthon maradt hozzátartozóikkal.

Az ember azt hinné, hogy a rádió felfedezése után a hajós-társaságok egymással versenyezve építették be hajóikba a készülékeket. De nem így történt. 1908-ban, tehát Marconi híres kísérlete után 11 évvel a német tengerhajózás egy vezető embere, Karl *Woermann*, a *Norddeutscher Lloyd* vezérigazgatója így nyilatkozott a rádióról: „Ha ilyen készülékekkel szerelnénk fel minden hajónkat, az évi 50.000 márka többlet-kiadást jelentene. Azt hiszik, kidobok ennyi pénzt azért, hogy kapitányaim a tengeren kölcsönösen jó reggelt kívánjanak egymásnak?"

A rádió hőskora

Hogy mennyire többről van itt szó, mint hogy a kapitányok „jó reggelt" kívánjanak egymásnak, arra a világ közvéleménye a *Titanic* emlékezetes katasztrófája alkalmával (1912 március 15.) döbbent rá. A süllyedő hajóóriás közelében több hajó haladt el, de mivel nem voltak rádió-készülékkel felszerelve, nem tudták felfogni a segélytkérő jeleket. Ha akkor már kötelező lett volna a dróttalantávíró szolgálat, a *Titanic* sokszáz utasát meg lehetett volna menteni.

Az 1912-es nagy tavaszi katasztrófa után kezdődik a rádió hőskora. Régi ujságokban lapozva, egyre-másra találunk drámai leírásokat, amelyekben a főszerepet a rádió játssza. Öreg ujságolvasók még jól emlékeznek az angol *Volturno* gőzös tűzkatasztrófájára, amelynek leírása modern hősi eposz. Ezekből a leírásokból ismerte meg a világ a rádiótelegráfia híres vészjelét, az *S. O. S.*-et (A ...———... jelet az 1906-i berlini nemzetközi (I.) szikratávíró-konferencia fogadta el mint egyezményes vészjelet. Ennek a tipikus jelcsoportnak eredetileg nincsen semmi értelme, csak később kapcsolták hozzá a „Save Our Souls" — „Mentsétek meg lelkeinket" — magyarázatot.)

A *Volturno* gőzösön, mely útban volt Amerika felé, 1913 október 9-én reggel 9 óra 30 perckor tűz ütött ki. A soros távírós-tiszt, aki ettől a pillanattól kezdve egyfolytában 50 óráig teljesített szolgálatot, azonnal leadta a segélytkérő *S. O. S.* jeleket. Pár perc mulva már jelentkezett a *Carmania* nevű angol gőzös: „Teljes gőzzel útban vagyunk megmentéstekre". 1 óra 45 perckor a *Carmania* már az égő *Volturno* mellett állt, délután 5 óra 30 perckor megérkezett a német *Seydlitz*, 9 óra 30 perckor a Norddeutscher Lloyd *Grosser Kurfürst* nevű luxushajója futott a szerencsétlenség helyére s *mire leszállt az éjtszaka, már 10 hajó vette körül az égő roncsot,* anélkül, hogy a tomboló viharban egyetlen mentőcsónakot le tudtak volna bocsátani. Ekkor a *Narragansett* nevű holland olajszállító hajó többszáz hordó petróleumot szivattyúzott a tenger felszínére, hogy némiképen símábbá tegye a hullámzó felületet... A *Volturno* utasai közül 521-et sikerült megmenteni, mindössze 136 pusztult el a szörnyű katasztrófában.

A „művelt" emberiség ujjongott a humanum fényes diadalán, hogy nem egészen egy esztendő mulva ugyanaz a művelt emberiség azon ujjongjon, hogy hány hajót tudott elsüllyeszteni technikájának segítségével...

Hegedüs Loránd

MEZTELEN ÉLET

(VERSEK)

A KÖLTŐ, akinek immár a harmadik kötetét veszi kézbe az olvasó, a Szamos melléről indult el, az ifjúság érőkszép kulisszái közül. Ismerjük őt kezdeti jeladásai óta. Rövidesen: nagyon megbecsült nevet szerzett magának s azóta is: első vonalban álló lirikusunk ismeri őt az utóbbi évek magyar irodalmának minden figyelője. Nevével gyakran találkoztunk a katolikus szépirodalmi folyóiratok hasábjain is. Verseinek új gyüjteménye erőteljesebb és tisztultabb profilt villant meg: a költőét, aki az elmúlt embertelen esztendők alatt, együtt szenvedett a szenvedő milliókkal, poklos esatatereket járt végig és a halál félelmetes árnyékában várta, hitte a megváltó szabadulást mindattól, ami bűnös volt, embertelen és apokaliptikus. A szamosparti ősz távoli, szordinós impresszióit után, egy világdráma iszonyú forgatagában találta meg végre is a maga teljes önkifejezését. S hogy ezt a végleges arcot mennyi belső válság és gyötrődés árán formálta meg: mutatják ezek a hevülettel teli, nagyon gazdag és monumentális erejű, új versek is. Ezek már egy igazi költő mondanivalói: életével és feladataival mindörökre egybeforrva velük. A vers most lett benne cselekvéssé, életének szerves kifejezésévé, legszemélyesebb én-je életszükségletévé. Minden sora egyetlen életérzés jeladása és nem külön-külön élmények lecsapódásai. Ha eddig a vers csak menedék volt számára, most a sorsa lett. Lehet, hogy ezután már az elzárt magasságok kapui is megnyílnak előtte. Félelmetes és egyben reménytelen küldetés az övé. Zarándoka lett annak a belső útnak, amely minél beljebb visz az élet talányai közé, annál messzebbre is mutat. A halálon túlra. (Cserépfalvi kiadás.)

k. b.

UJSÁGRAJZOLÓK

karikatúrakiállítása

A KARIKATÚRA: szellemet fejez ki (nem számítva azt, hogy a politikai karikatúra politikai irányt). Mennyi emberi megértés, nyájasság és arányérzék van például a francia karikatúrákban, s mennyi gyakorlati emberismeret például az angolokban és amerikaiakban! Mi van a magyar karikatúristákban? A magyar ujságok húsz legismertebb karikatúristája próbál válaszolni erre a kérdésre a Szalmássy Galériában rendezett testületi kiállításukon; a válasz azonban kielégületlenül hagyja azt a nézőt, aki nemcsak nevetni, vagy mosolyogni akar, hanem megismerni ennek az embert a torzításain át megismertető művészetnek magyar változatát. Az helyes és okos volt, hogy a politikai anyagot kikapcsolták, s a kiállítás így nem lett egymással versengő politikai irányok propaganda szószéke; viszont kikapcsolta a kiállítók legtöbbje rajzaiból azt is, amit művészetének ábrázolnia kellene: az *embert*, ahogy látja. Így nagyon egyenetlen az az anyag, ami a galéria falaira került. Pedig a cég szigorú mértékkel mért: legjobbjait engedte csak a résztvevők közé. Akik részt vehettek ezen a kiállításon, mind *nagyon* tehetségesek, s egytől-egyig egyéniségek, élükön az európai, sőt világklasszist jelentő *Gáspár* Antallal. Viszont anyaguk kiválasztásában sokan voltak bizonytalanok. Következő kiállításaik minden bizonnyal tudatosabbak lesznek. (Egy elvet feltétlenül ajánlunk zsűrijük számára: a megrajzolt trágárság, akár egy, akár többértelmű, *nem* karikatúra és nem művészet; idetévedt darabjait a közönség viszolyogva, elutasítóan fogadta!) A kiállítók között számban szerény, de ízlésben, finomságban, mértéktartásban, ötletességben az első helyeken állók között szerepelt a kitűnő Janovits István, akinek valóban sikerült a derű, nyájasság, szépség és alakító emberismeret együttesét nyujtania képein.

Sérvkötők, műlábak,
járógépek, testegyenesitő-fűzők,
műkarok, lúdtalpbetétek, orvosi
müszerek, kórházi-, mütő- és laboratóriumi berendezési tárgyak
szakvállalata
ifj. Petrass László mérnök
orvosi műszerész, orthopéd gépkészítő mester
Budapest, IV., Irányi-u. 18., IX., Üllői-út 7.
Fenti cikkeket olcsón, gondosan, szakszerűen és gyorsan szolgálja ki és gyártja. Lelkiismeretes és pontos mérnöki munka.

MINŐSÉGI BOROK TARNAY borpincészetében Budapest, VIII., Rigó-utca 3. Telefon: 137-740

A 100 éves WACHA JÁNOS
KALAPOS MESTER
MOST KÁLVIN-TÉR 3.

Szemüvegek
BARNA
látszerspecialistától
Andrássy-út 26. (Opera mellett.)
Szemklinikai és szemorvosi rendelvények elkészítése. Látás- és szemüvegvizsgálat. 27 éves cég.

Újabb iparjogosítványok kiadását korlátozták. Azok közé a jogosítványok közé, amelyeket csak az iparügyi miniszter előzetes engedélye alapján lehet kiadni, tartozik az ékszerész, csizmadia, cipészipar, építővállalkozó, kőműves-, kőfaragó- és ácsipar, mészáros- és hentesipar, valamint a sütőipar is.

Vámőrlőmalom — a közellátásügyi miniszter legújabb rendelete szerint — búzából legalább 75%, rozsból és kétszeresből legalább 70%, árpából legalább 65% tisztasúlyú lisztet köteles kiőrölni. Száz kg tisztított gabona után a malom búzából 25 kg finomlisztet és legalább 50 kg egységes búzakenyérlisztet, rozsból legalább 70 kg egységes rozslisztet, árpából legalább 65 kg egységes árpalisztet köteles az őröltetőnek kiszolgáltatni.

A VETŐMAGELLÁTÁS biztosítása érdekében a földmivelésügyi miniszter Baranya, Győr, Somogy, Sopron, Tolna, Vas, Zala, Bács-Bodrog, Csanád, Csongrád megyékben, továbbá a többi vármegye néhány járásában és valamennyi törvényhatósági jogú város területén zár alá vette a 10 holdon felüli gazdák gabonáját. Az elszámoltatás végrehajtására minden községben meg kell alakítani az elszámoló bizottságot, amely az elszámoltatást 8 napon belül köteles befejezni. A rendelet alapján önként felajánlott búzáért a hatósági árat és 12 forintot, rozsért és árpáért a hatósági áron felül 10 forintot, az önként fel nem ajánlott búzáért a hatósági árat és 8 forintot, rozsért és árpáért a hatósági áron felül 7 forintot fizetnek.

Los-Angeles

újabb 25.000 dollári utalt át Magyarországra

Láni Mátyás plébános nagyszabású gyüjtése amerikai katolikus templomokban

A MAGYAR SEGÉLYMOZGALOM Los Angeles és környéki csoportja újabb 25.000 dollárt utalt át Magyarországra. Ez a nagy pénzadomány akként vált lehetővé, hogy Los Angeles hercegérseke engedélyt adott Láni Mátyás r. k. plébánosnak, a Los Angeles-i Segélycsoport elnökének, hogy amerikai katolikus templomokban szónokoljon a Magyar Segély ügyéről és ezekben a templomokban gyüjtést rendezzen. Az amerikai papság készséggel hívta meg Láni Mátyást egy-egy mise szolgáltatására és a gyüjtés lefolytatására. Eddig csak négy templomban volt alkalma Láni Mátyásnak a magyar nép szenvedéseiről beszélni, de az eredmény olyan nagy volt, hogy ezekből a gyüjtésekből Láni Mátyás 12.000 dollárt adott át a Segélynek továbbításra az adakozók által megjelölt célra.

Az eddigi meghívásokból következtetve, Láni Mátyásnak valószínüleg alkalma lesz egész California területén minden amerikai katolikus templomban misézni és azután gyüjteni a Magyar Segély javára. Az első 12.000 dolláros adományt a los-angelesi segélycsoport vezetősége kiegészitette 25.000 dollárra és ezt az összeget táviratilag a következő célokra utalta át Magyarországra:

Izr. Szünidei Gyermektelep Egyesület 1500, Protestáns Országos Árvaház 1000, Vakok Budapesti Országos Intézete 1000, Magyarországi Baptisták Országos Szövetsége 1000, Magyarországi Ujságirók Országos Szövetsége 710, dr. Hamvas Endre csanádi püspök kezeihez szétosztásra 4846, Bokor Erzsébet szociális nővér kezeihez a Budapesti Egyházközségek Gyermeknyaraltatása céljaira 2000, Actio Catholica Karitász jótékonysági osztálya 12.944 dollár, összesen 25.000 dollár.

Osztrák követ a Vatikánban

A VATIKÁN hozzájárult a szentszéki osztrák követ kinevezéséhez. Az új követ nevét még nem közölték, illetékes helyen azonban úgy tudják, hogy Kohlruss rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter képviseli ismét Ausztriát a Szentszék mellett. Kohlruss követ az Anschluss előtt már képviselte országát a Vatikánban. Ezzel kapcsolatban megcáfolták azt a világsajtóban elterjedt hírt, hogy Schuschnigg, volt osztrák kancellár lesz a vatikáni követ. Schuschnigg mint magánember tartózkodik Rómában és mint egy amerikai ujságiró előtt kijelentette, jelenleg emlékiratain dolgozik.

A VILÁGPOLITIKA HETI SZEMLÉJE

A magyar ügy párisi tárgyalásának tanuságai — Helyzetünk a világpolitikában

A PÁRISI BÉKEÉRTEKEZLET befejezte érdemleges munkáját: vitákban és halasztásokban szétfecsérlődött mintegy tiz hét után nem sokkal több mint tiz nap alatt kapkodva, klotürrel, idegesen végezték el a még hátralévő anyagot, köztük a magyar kérdések közül is többet. Vigasztaló eredményt jelent Magyarországnak a Csehszlovákiából kitelepitendő magyarok ügyében létrejött átmeneti döntés: kitelepitésről ezek után — fel lehet tételezni — nem lesz szó, a két országnak kétoldalú tárgyalásokkal kell a kérdést tisztáznia s ha nem tudják, akkor dönt az ügyben, ma még nem tudjuk milyen formák között és milyen nemzetközi fórum, talán a külügyminiszterek tanácsa, vagy, ha a döntések halogatódása és továbbcsúsztatása során odakerül, a Nemzetek Szövetsége.

Meg lehet állapitani, hogy a világpolitikában nagyon kicsiny helyet foglalt el Magyarország és a magyarság problémáinak ügye, holott például csak az egyik — a kétszázezer magyar áttelepitésének kérdése — a háború utáni népmozgalmak egyik legnagyobbika volna, egyszóval számbelileg világviszonylatban is számottevő változás és esemény. A Trieszt körül való vita például nem érinti ekkora embertömegnek igy való változását, nem érinti egy nemzetnek akkora történelmi területről való eltávolitódását. Mégis előre leköti az érdeklődést, s egyik főtengely, amely körül a békeértekezlet világpolitikája forog. S hogy ez igy van, azt — bármily fájdalmas is számunkra — természetesnek kell látnunk, hisz hovatovább rá kell szoknunk a magunk ügyeinek világpolitikai messzeségekből való szemléletére. A kétszázezer magyar kitelepitésének ügye — bármekkora számot jelent is — csak a Dunavölgyének, tehát Európa *egy* tájának *részletkérdése*, amely *közvetlenül nem érinti egyetlen világhatalom érdekeinek fővonalait sem*, sem tényével, sem következéseivel és hatásaival. Trieszt körül pedig *világhatalmak konkrét érdekei keresztezik egymást*, mind aktuális, mind távoli vonatkozásokban, — s ilyen kérdés még seregestül akad a béketárgyalások anyagának világpolitikája számára. Nem szólva arról, hogy az Európát érintő legfőbb kérdés még tárgyalásra sem került és kerül ezen a konferencián: Németországé (s vele kapcsolatosan Ausztriáé is).

Egyszóval világpolitikai távolságból és szemszögből a magyar ügy kicsiny, éppen azért mondható óriási eredménynek még az is, ami éppen a kétszázezer magyar kérdésében történt: hogy a békeértekezlet nem siklott át rajta, mint többi ügyeinken, nem világpolitikai jelentőségünk összezsugorodott voltához mérte ebben való döntését, hanem az emberiesség, a nemzetközi jog és tételes megegyezések elveihez.

A jövőt — újra csak a kétszázezer magyar kérdésében — természetesen újra csak a világpolitika nézőpontjaiból kell lemérnünk. Az ügy elhalasztódása és a végleges megoldás kitolódása nem jelenti azt, hogy az ügy mi számunkra már rendben is van.

„A legsúlyosabb esetben — irja a „Békeszerződés és a magyar demokrácia" cimen megjelent magisztrális tanulmányában Bibó István (Válasz, októberi szám) — *a legsúlyosabb esetben, a kétszázezer magyar kitelepitése esetét számitanunk kell arra a végzet lélektani és gazdasági hatásra, melyet a tömegesen érkező menekültek egy oly lerongyolódott, lesúlylyedt életnivójú, iparilag és mezőgazdaságilag egyaránt tönkrement, önbizalmában és optimizmusában egyaránt megingott országban jelentenek, mint amilyen ma Magyarország. Ha pedig... ez a veszély elhárul... számitanunk lehet arra, hogy Csehszlovákia a kitelepités nemzetközi legalizálásának meghiusulta után közvetlenül vagy kerülő utakon — a fasizmus elleni harc cimén — újult erővel fogja a maga területének magyartalanitását folytatni. Ennek hatása előbb-utóbb ugyanaz lesz, sőt léktanilag még talán rosszabb, mint a „legális" kitelepités".*

Igy látja a helyzetet a ma legiózanabbul és legvilágosabban gondolkodó magyar fők egyike, s helyzetfestése csöppet sem sötétebb a valóságnál. A béketárgyalásoknál való hátrányos helyzetünket ugyanő világpolitikai jelentőségünk katasztrofális összezsugorodására vezeti vissza. — ebben való jelentőségünk fokozódása nem rajtunk múlik. Olyan helyzet ez, amelynél egy nemzetnek legmélyebbre kell tekintenie sorsának és alkatának tényezői közé, s ahol a sors egy mélypontján: leglelkibb erőit kell összeszednie s a lélek, kultúra legmagasabb eszményeire kell feltekintenie! (—s —l.)

A Jószinház Szolgálat első előadása

október 26-án este 6 órakor a Nemzeti Színházban

CSONGOR ÉS TÜNDE

Vörösmarty Mihály drámai költeménye.

(Három felvonás, tiz kép.)

Kisérőzenéjét irta: Weiner Leó, előadja a Székesfővárosi Zenekar, vezényel: Somogyi László.

Csongor		Básti Lajos
Kalmár	vándorok	Pataki Miklós
Fejedelem	vándorok	Dávid Mihály
Tudós	vándorok	Balázs Samu
Balga, Csongor szolgája		Görbe János
Kurrah	ördögfiak	Pásztor János
Berreh	ördögfiak	Bozóky István
Duzzog	ördögfiak	Gábor Miklós
Tünde, tündérleány		Szörényi Éva
Ilma, Balga hitvese		Somogyi Erzsi
Mirigy, boszorkány		Gobbi Hilda
Ledér		Olty Magda
Éj		Lukács Margit

A tündérek táncát a Színiakadémia növendékei táncolják.

Koreografus: Harangozó Gyula. A diszleteket: Varga Mátyás, a jelmezeket Nagyajtai Teréz tervezte. Rendező: Both Béla.

Ezt az előadást az Uj Ember Jószinház Szolgálata bérbevette, s a jegyeket a rendes esti helyáraknál mérsékeltebb áron árusitja.

Menjünk együtt szinházba. Érezzük és láttassuk, hogy még szinielőadások kiválogatásában is *szellemi testvériségben vagyunk.*

Jegyek válthatók a Nemzeti Színház elővételi pénztáránál az Uj Emberre hivatkozással, továbbá a következő helyeken: *Szent István-Társulat* könyvkereskedése, Kecskemét-utca 2. — *„Liturgia"* missziósbolt kegytárgy és könyvkiadó, I., Krisztina-körút 127. — *Kőbánya* Plébánia hivatal. Szent László-tér — *„Credo"* és *„Rózsafüzér Királynéja"* szerkesztőség és kiadóhivatal, XIV., Szent Domonkos-utca 3.

FILM

IGY TÖRTÉNT

(THUE GLORY)

LONDON, 1943: Az angol főváros százszázalékig a háboru szolgálatában áll! Civilt még véletlenül sem látni. Matrózok, repülők, szárazföldiek, éjtőerenyősök, papok, autósok, lányok és férfiak az egyenruhák tarka sokféleségében, motorok, bicikli, személy- és teherautók lázas rohanásban: ez a londoni utca képe 1943 nyarán. A gyárakban éjjel-nappal munkás-sziluettek hajlonganak a szerszámgépek fölött, a katonák emberfeletti megpróbáltatásokat állnak ki a hadgyakorlatokon, a vezérkar pedig normandiai földmintát vizsgál: vajjon elbirja-e az új tanktipust.

Teljesen titokban hajóraszállanak a csapatok. A búcsúlistentisztelet után feszült katonaarcok fürkészik a kódos francia partokat. A németek magukbiztosan néznek elébük, de a szövetségesek fájdalmas áldozatok árán megvetik lábukat a szürke cherbourgi sziklákon. Nem nagyon ügyes térképek és a két magyar bármondó szellemesen váltakozó magyarázatai vezetnek végig a győzelmek és balsikerek véres jelölt útján. Ujjongó polgárarcok, szivetszorító internálótáborok dokumentálják, hogy nem volt hiábavaló a küzdelem minden talpalatnyi Európáért. Vijjogó repülők, süvöltő bombák, roppant tankrohamok, szüntelen géppuskatüz — ezek a fájdalmak hoztak világra az uj Európát. Ezeket a fájdalmakat idézné elő minden ujabb háború is. True glory, valódi diesőség a film tanusága szerint ma már csak egy lehet: romok és gyülölet fölött felépiteni a békét.

FIATAL ÖRDÖGÖK

A HÁBORÚ alatt a szövetségesek filmjeit eltiltó rendelkezés sok kitűnő alkotást a képviselet széljébe kényszerített. Ez történt az alig pár napot futott «Fiatal ördögök»-kel is. A film megérdemli, hogy most, uj bemutatója alkalmával igen melegen felhivjuk rá a figyelmet. A Fürk városa — Alvilág alkonya — Villamosszék felé a szerio ragyogó láneszeme.

Kitűnő fiatal barátainkat, Arizona gyümölcsfákkal szegett útjainak öt ifjú csavargója, hamis kockajáték miatt kényszermunkára kerül. Tom, a «Főnök», jól jár: gazdag özvegy, a környék legszociálisabb farmere fogadja fel. Tom eltünt kisfiára emlékezteti. A jelenetből elhiteti vele, hogy ő valóban az elveszett és megtalált gyermek. Bizalmába akar férkőzni, hogy kirabolhassa. «Anyjának» lenyügöző jósága és egy szőke kis farmerlány kiesiholják belőle az épitő tulajdonságokat és a «Főnök» magához emeli pajtásait is.

TORPEDÓTÁMADÁS

(GROSH, DIVE)

ÓRIÁSI KÖLTSÉGGEL és még nagyobb reklámmal készült alkotás, az amerikai haditengerészet, az U. S.-Navy káprázatos seregszemléje, operettmese keretében.

Egy keveset kavargó habok között nevetve szágguld a gyorsnaszád, a zöld tengermélyen prédára lesve szürke cápa lapul: az U-Boot. Ward Stewart főhadnagy torpedója végez vele. A főhadnagy számára a gyorsnaszád jelenti a boldogságot és ez okozza első vetélkedését uj parancsnokával, a tengeralattjáró kapitányával, de egy közös győzelemben tanusitott kölcsönös bajtársi magatartásuk barátokká teszi őket. Egyikük sem sejti a kettőjük közé ékelődő ujabb szakadékot: Ward beleszeret parancsnokának, Dewey-nek a választottjába és a lány hosszas vivódás után az ő gyürüjét fogadja el. Amint ez kiderült, Dewey meggyülöli másodkapitányát. Wardnak rettenetes próbát kell kiállnia egy ellenséges flottabázis felrobbantásával. Crash, dive: robbanás, merülés jelzik útját és életét is csak egy önfeláldozó bajtárs menti meg, de teljes sikerrel tér vissza. Most a kapitány kötözi magát a szétlőtt periszkóp helyett a tedélzetre és a győzelem után békülésre nyujtja szétronsolt karját. Nincs helye vetélkedésnek gyorsnaszád és tengeralattjáró, Dewey Roberts és Ward Stewart között: győzött az U. S.-Navy!

Tipikus «nagy siker», bár színei néha még bántóan harsányak (már az első jelenetnél felsóhajtunk: ez még nem színes film, ez — Technicolor!). A történés igénytelen és Tyrone Power sem éppen alkitásával hódit. Látványosság, mese és bonviván még operettkellékek ebben a filmben, viszont a rendezőt és az operatőrt feltétlen elismerés illeti!

ITÉLNEK A NŐK

RÖGTÖN az első kockákon észrevesszük: ez a film más akar lenni, mint az átlagos, agyonkozmetikázott, tükörpadlós és nagyrevüs «filmesodák». Hamisitatlan pionir-kispolgári levegője emeli a középszerüség fölé. A táj, az emberek élethű ábrázolása és eredeti, a groteszkkel határos humora. Az amerikai tömegizlés ismeretében óriási eredménynek kell tartanunk, hogy egy olyan sztár, mint Loretta Young, lehetetlen kalapban, hóna alatt csavarnyével játszott végig egy filmet.

Cheyenne ma Wyoming állam fővárosa, autostradákkal és élénk helpolitikai élettel. 1870 előtt helyén még terméketlen homoksivatagok álltak és egy pénzéhes zsarnok bandája rendezi a telkek árverését. Minden vizmelléki telket megszereznek, hogy kezükben tarthassák az épülő város lakói. Övék a rendőrség, a közigazgatás, a gazdasági élet minden tényezője. Az árverés lebonyolitásával megbizott fiatalember egy lovagias pillanatában rést enged ezen az érdekhálózaton: a városka naiv, de öntudatos tanitónőjének adja el az egyik parti telket. Ezzel az egyeduralom kicsuszott a banda kezéből, tehát vissza akarják a telket szerezni. Csalással, erőszakkal, hizelgéssel, terrorral dolgoznak és a megfélemlitett férfilakosság tehetetlen ellenükben. Nem úgy a nők! Demokratikus választásokat akarnak, hogy megszabaduljanak a zsarnokságtól. A tanitónő a parlamentben mosollyal és ravaszsággal kihareolja a női választójogot, elsőpri a kisktrályokat és szivével együtt a várost is boldogan adja át a bandából kivált és jó utra tért fiatalembernek.

HUNYADY DALMA

A JÓ SZENT JÓZSEF

. . . Egyik kéregető apácarend nővére beállított egy csikágói pékhez. A péknek előadta, hogy a nővérek eddig a nagy áruházak adományából jutottak kenyérhez, ez a támogatás azonban most a nagy kenyérhiány miatt elmaradt. Azoknak is alig jut kenyér, akik meg tudnak fizetni érte, mondta; a pénztelennek egyáltalán nincs. Megígérte a péknek, hogy ha ajándékoz neki valamelyes kenyeret, imádkozik érte Szent Józsefhez. Erre a pék adott neki néhány darabot.

Mosolyogva mondta a pék: „Nem valami sokat tudok Szent Józsefről, nővér, de ha Szent Józsefnek van véletlenül némi befolyása a lisztesmolnároknál, sokra értékelném a közbenjárását, mert ahogyan a szegény embernek kenyérre, nekünk pékeknek lisztre van szükségünk a megélhetéshez."

Ki is szállította a kenyereket a nővérek gyüjtővagonjához. Amint visszaérkezett az üzletébe, sürgönyt kézbesített neki a postás. A sürgönyt egy missouri-beli lisztesmolnár küldte és ez állt benne: „Váratlan alkalom folytán tudunk szállítani önnek egy fuvarnyi lisztet. Már úton van."

A várost, ahonnan a sürgönyt küldték, Missouri állam St. Joseph nevű városa volt.

A Fogolykiváltó Boldogasszony ősi kegyképéhez, a budakeszi kegytemplomba indul zarándoklat dr. *Erdey* Ferenc vezetésével április 27-én, vasárnap reggel fél 9 órakor a hüvösvölgyi Magyar Szentföldről. Visszaérkezés délután fél 5 órakor. (X)

Salgótarjáni emlék

Még csillognak a szemek a meghatottságtól s valami bensőséges, ünnepi méltóság árad el a szétoszló tömegen. Az ország legnagyobb északi bányacentruma — a Karancs, Medves és mátrai hegyek koszorújában — nagyhetet ünnepelt.

Salgótarján dolgozói virágvasárnap óta estéről-estére megtöltik a Katolikus Kör nagytermét, melynek kapuja 7 óra után nagynehezen becsukódik s az ört álló kiscserkész komoly vigyázz-állásba merevedve jelenti a későn érkezőknek: „Mára megtelt, de holnap megismételjük a *passió-játékot!*"

Mert erről van szó. Pontosan arról, hogy kb. harminc lelkes, melegszívű, középiskolás fiú és leány, cserkész és kongreganista, 12—18 évig — egy másfél órás énekes és szavalókórusos keretben, élőképes jelenítésekben megéli — valami páratlan és borzongató szuggesztióval — Krisztus szenvedéstörténetét. Miközben pedig ezt maguknak eljátszák, egy ezres tömeg lélekzik: könnyez vagy borzong velük . . .

A tömeg soraiban ott szorong — el-elhomályosuló szemmel — a Krisztus és Mária Magdolna édesanyja, vagy Szűz Mária és Cirenei Simon testvére. És most ebben a valószínűtlenül fenséges és furcsa élményben megérezhetik közvetlenül a kinyilatkoztatás nagy örömhírét, hogy — Krisztus valóban vérszerinti testvérünkké lett . . .

Figyeljük, hallgatjuk csöndes örömmel ezt a néma fojtottságában is hatalmas mély lélekzést, — a tömegét, mint az orvos a beteg pulzusát — és bizakodó elnyugvás árad szét bensőnkben. Mert megérezzük — és pedig az átélés bizonyosságával —, hogy ennek a népnek lelke van s ez a lélek itt is, elszakíthatatlanul a Krisztusé, aki meghalt értük . . .

FILM

Elvesztett boldogság

„La Simphonie Pastorale" André *Gide* első korszakából való. Szemlélete itt még predesztinációs: az ember és a sors két egymásba akaszkodó fogaskerék, megállás, kitérés lehetetlen. Gertrude, a vak leány tragikus hősnőnek indul: mikor a műtét által visszakapja szemevilágát, választania kell. Vagy vállalja tilos szerelmét a tiszteletes iránt és nem törődik bűnnel, becstelenséggel, egy házasság széthullásával; vagy valóban feláldozza magát s feleségül megy a tiszteletes fiához. A nagyszerű tragikai helyzet agyoncsapása az a túlzottan kényelmes és lélektanilag sem előkészített harmadik „megoldás", mely egyetlen problémát sem old meg: Gertrude öngyilkossága. — Sikerültebben ábrázolja Gide a lelkész tragikumát. (Ha alakját talán keserűen formálta meg, annak önéletrajzi háttere van. Semmiesetre sem *akarja* ő sérelmes módon állítani be a lelkészt, mint ilyet.) — A film, mint konkrét alkotás teljesen fedi az irodalmi ered etit a mese és a felfogás árnyalataiban is. Sőt teljesebbé teszi a földrajzi és társadalmi háttér rajzának a novelláénál határozottabb vonalaival és az idény átlagfilmjei közül messze kiemelkedő művészi színvonalával.

Hunyadi Dalma

EHALL
Andrássy-út 15
Vétel, eladás, javítás, bérlet.

Possonyi László:

Tükör

(Bemutató a Nemzeti Színházban)

A régen esedékes magyar bemutatóhoz is elérkeztünk a Nemzeti Színházban s olyan darabot vártunk, amelyből kiderülhet, hogy a magyar drámairodalom nem állott meg, nem veszett oda a romok alá, hanem él, virul s új utakra izmosítja magát. *Déry* Tibor, habár régebbi érdemes író, igazában a felszabadulás után bontakozott ki ostrom-novellái val, amelyek az újabb magyar szépprózа számottevő állomását jelentik. Ilyen írótól színpadon is érdemes dolgot vártunk, csak attól féltettük az új szerzőt, hogy talán túlságosan epikus lesz első színrekerülő darabjában. *Déry* Tibor igen talpraesett, hely, idő és cselekményegységbe foglalt, rohanó tempójú három felvonást írt az igényes író minden szellemi attributumával. Témája pedig nem könnyű feladatot ró rá. A háború kitörésének éjszakáján és másnapján lep meg egy gyanutlan polgárcsaládot Budapesten azzal, hogy lakásukba titkos mikrofont szereltet és velünk közönséggel lehallgattatja néhány válaszútra került ember vajudását és tragédiáját. Hasznos, igényes, elgondolkodtató darabot írt *Déry* Tibor s a pártszólamokkal is csinján bánt. Az író győzött benne, erre vall finom illuzója a nagypapáról, akinek meg az a problémája, hogy színházba menet előtt vagy után illik-e vacsorázni. A darab nyerseségeit pedig az indokolja, hogy a rádión lehallgatott „való élet" illuzóját akarja vele a szerző alához nni. Uj magyar szerzőben a felszabadulás óta nem volt még akkora örömünk, mint *Déry* Tiborban. Mintha egy kátyúba mélyen belerekedt szekér indult volna meg jelentkezésével. *Gobbi* Hilda, *Major* Tamás és *Ladomerszky* Margit alakításai megmaradnak emlékezetünkben.

Vermes Mária hegedűestje

Vitali spanyol tánca a praeklasszikára jellemző kiegyensúlyozott hangszerelésben egyszerre felkelti a közönség érdeklődését a fiatal, törékeny művésznő iránt, aki olyan átszellemülten nyúl most Bach nem-e-világi szféráiba és áhitatos kristályhangokon tolmácsolja a Tamás-templom karnagyának fenséges élményeit. A g-moll szólószonáta adagio-ja és fugája már előkészíti a véleményt, ami Cesar Franck a-dur szonátájánál válik meggyőződéssé: a főiskolai studiumok csendjében új művész érett ki a hangversenydobogók számára. A Franck-szonáta, ez a két hangszerre sűrített „miniatür szimfónia" az est legegyénibbé feldolgozott teljesítménye. Megrázóan érezteti a szerző szenvedélyes és fojtott küzdelmét a világgal és önmagával. Vermes Máriának és Petri Endrének ez a kettőse meglepetés és élmény. Franck tanítványának, Chausson-nak elégikus Poéme-je bánatos, megoldatlan bolyongást idéz fel virág- és tengerillatú francia mezőkön. A modern cseh szerző, Josef Suk két kis bravurdarabja, Ravel fájdalmas-forró Tzigane-ja és Scarlatescu virtuózan játékos Bagatelle-ja imponálóan bizonyítják, hogy a művésznő tökéletes tudása áthidalja e szerzők ideges, modern vérmérséklete és a saját csöndes és mély alkata között feszülő távolságot is.

H. D.

Van Roey bíboros, Belgium primása pásztorlevelet tett közzé. Ebben megemlékezik arról, hogy milyen erőfeszítéseket tett a Szentszék, hogy megakadályozza a háborút és hogy enyhítse a háborús nyomoruságokat. Felszólította híveit, hogy imádkozzanak azokért a katolikusokért, akiket a világ különböző részein különböző okokból üldöznek.

Volt a nagyanyám szobájában — piros plüss-keretben — egy csillagtérkép. Rejtelmes körlap, sötétkék égen a csillagképek: apró, bolyhos csillagcsoportok, magánosan égő égi vándorok és a tejút fehér füstje. Féltem a csillagtérképtől és mégis odalopakodtam gyakran. Volt néhány esztendőm, amikor szüntelenül a csillagtérkép varázslatában éltem. Ha nem is láttam, gondoltam rá és sajátságos megsemmisülést éreztem.

Ha a csillagtérképre gondoltam, megróbáltam elveszni a csillagok között, ott szárnyalni köztük, a testem nélkül, de az érzékeimmel. Ez volt az első félelmem, sokára jött csak utána a többi. Gondoltam-e még akkor arra, hogy nem az ég a nagy kísértés, nem a mennybolt végtelensége, hanem az, aki én vagyok: idegek, sejtek, ösztönök, indulatok szövedéke? S lassan kinyiltam, lassan megtanultam a forgandó világot magamban megtalálni. De így ezt csak most hiszem, fél emberöltő elmulta után. Ott, a csillagtérkép előtt még nem tudtam megnevezni a félelmet és a rettegést. Gyerek voltam, ősi szörnyekkel viaskodtam.

Egy téli éjszaka aztán meghalt a nagyanyám. Az egyik uccai szobában haldokolt, éberen és józanul. Mi ott ültünk a csillagtérkép körül, zsibbadtan az álmosságtól. A halál sokára érkezett, a követei jelentkeztek előbb: egy ferences barát, aki az Útravalót hozta, távoli rokonok, akik kései órákban csengettek be egymásután. Ott ültem szemben a nagy falitükörrel, láttam a rokonokat, láttam magamat, álmos fejemet, amely valósággal megduzzadt az érthetetlenül belém lopózó iszonyattól. S hirtelen, a fejem felett, megláttam a csillagtérképet. A szalonban árva sárga villanykörte égett, a csillagtérkép csillám-szemcséi fel-felvillantak.

Hajnali négykor anyám végre megállt a haldokló szobájának ajtajában. Már nem sírt, sápadt volt. Most is hallom száraz hangját:

— Most halt meg.

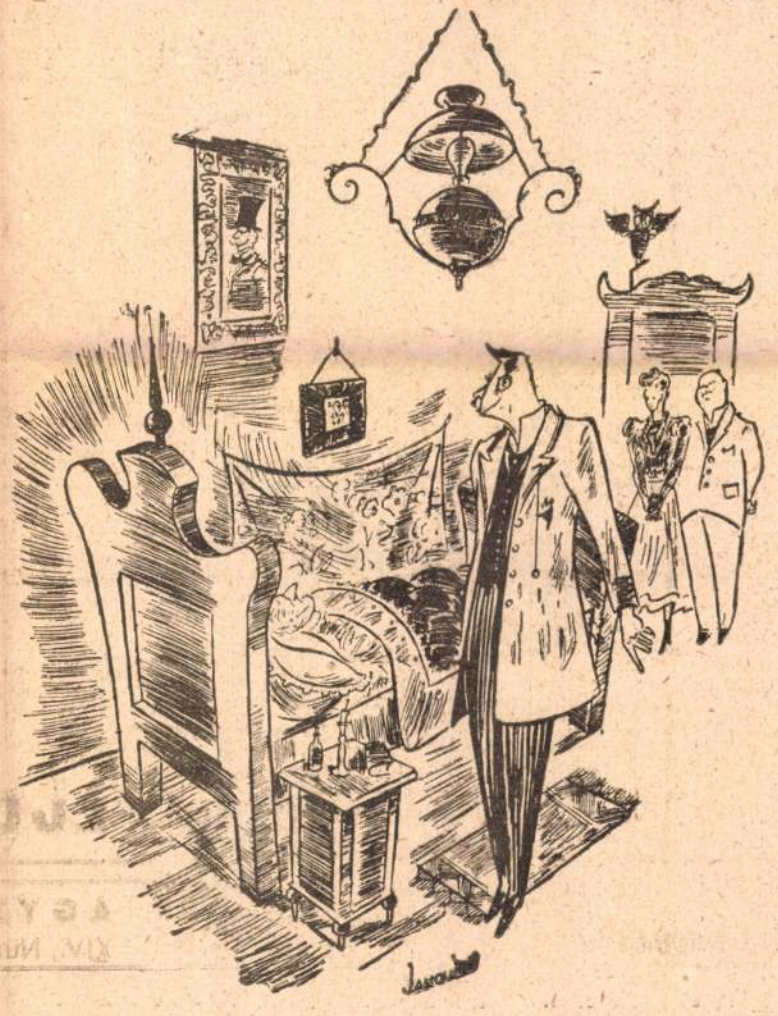
Hogy ezután mi jött, arra alig emlékszem. Bábi néni, a házbeli szülésznő ecetes vízzel teli csuprot hozott, valahonnan a konyhából besettenkedett Hermin kisasszony, a púpos házivarrónő, most ők mentek a halotthoz. Anyám közénk ült. Hirtelen felébredt benne a szeretet, amely az előbb vesztette el értelmét nagyanyám iránt, s ezzel a szeretettel ölelt magához. Még mosolygott is, ahogy a papírállatkákat ideges ujjakkal felállítgatta az asztalon. A szoba ekkor ingani kezdett, nem láttam már tisztán az arcokat, s amikor anyám ölében vitt a halotthoz, füstön át figyeltem egy pillanatig viaszsárga, megnyult arcát, hófehér haját, a fekete csipkepillangót. Azt hallottam még, hogy valaki suttogja: „szegény gyerek, elaludt". De ekkor már aludtam.

Ezen az éjszakán eltűnt a kis szalónból a csillagtérkép. Amikor a temetés után hazajöttünk, megváltozott lakás fogadott. Nagyanyám szobája világos volt, leszedték az ajtó drapériáit, a gang rácsára hullott hó ujjnyi fehéren, vidáman világított befelé, a kályhában izgékonyan lobogott a tűz.

Hány év mult el azóta? Jobb nem gondolni rá, — tele vagyok én is rögeszmékkel, elveim vannak, emlékeim, hamar rozsdásodtam, az ifjúság olyan gyorsan végetér, az apró heves lángok és lázak elcsitulnak. Éveim tükréből nem a régi kisfiú tekint rám, hanem a dühös aggastyán, aki leszek. Még mindig itt élek a családban, itt is akarok élni, de a régi szobákban mégis van egy, amelyik már az enyém. Külön terület és külön világ. Megvan a magam külön rendetlensége, amely olyan szépen példázza az én számomra a rendet. Az egyik sarokban állólámpa világít, sárgás, barátságos fénnyel. Eleinte színes ernyő volt rajta, viking-hajók, nagy vitorlások árnyképeivel, később az ernyő megperzselődött, valaki újat vett a helyébe. Az új ernyőn térképek vannak: Ausztrália, akár egy furcsa spongya, India mint egy odvas nagy fog. Megszoktam a térképet, sohasem néztem meg közelebbről. A lámpa volt a fontos, a világító fény, és amit ez a fény jelentett: a nyugalom.

Esztendők után egyszer megálltam a lámpa előtt s egy pillanat alatt különös megrendülés futott át rajtam. Az ernyőn ott tündökölt a csillagos ég képe is, a hajdani csillagtérkép józanabb mása. De azon is ugyanazok a bolyhos csillagfürtök, csillagcsaládok, a Tejút fuvallata.

Néztem a csillagok rendjét, az égbolt törvényeit s egy villanás alatt eltűnt körülöttem minden. Lebegtem, ahogy akkor, az iszonyatos és kiismerhetetlen semmiben. A lét kétsége volt ez, valami megdöbbentő értelmetlenség, amit akkor érezhet csak az ember, amikor magának is köze van még a titokhoz, a forráshoz, az ősalakhoz, amit gyermekként érezhet az ember, félős, rettegő kisgyermekként. Mindaz, ami élményekből, tapasztalásból, boldogságból, csalódásból páncélként kapcsoltam az ösztöneimre, lehullt. Ott álltam pucéran, szemben a lehetetlennel, a semmivel. Ugyanaz a szédülés fogott el, mint a nagyanyám szobájában, ugyanaz a tehetetlenség. Karbafont kézzel, egyszerre elvesztve fölényemet és biztonságomat, néztem a csillagok ábráit s mögöttük a végtelenseg félelmét. S ez a félelem kideritette, hogy nem változtam, ugyanaz maradtam, semmit el nem értem, semmit ki nem vívtam. Egyetlen ösztönöm tiszta csak, egyetlen érzékelésem sebezhetetlen: a félelem.

A szomszédból áthallatszott a harangszó. Békésen, sűrűn úszott át az utcán, a falakon. Odakint sötétedett, f fekete áthatolhatatlan semmi lépett az ég helyébe s aztán, mintha ezüst szögeket vernének fel, egyenként feltűntek a csillagok. A csillagtérkép mögött megjelent a csillagos ég. S most kicsi voltam, fel szerettem volna kiáltani, egészen mély rettegésből, ahogy álomban kiált csak fel az ember, mikor tudja, hogy egy-egy pillanatra a végső dolgokkal kerül szembe. Nem láttam, amit érzek, elborított a félelem. Az élet tüneményeiben és önmagam ösztöneiben rejtőző félelem.

Kopogtak, vacsorához hivtak. Az ebédlőben barátságosan uszkált a lámpafény. Régi arcok merültek elő a szédületből: láttam anyámat, láttam azokat, akiket szeretek. Anyám húst tett a tányéromra, lassan, bizonytalanul enni kezdtem.

— Salátát nem veszel? — kérdezte anyám.

Szótlanul engedelmeskedtem. Szóltak hozzám, beszélgettünk, pontosan és józanul feleltem, de valami rettenetes mélységből. Amikor a tésztát hozták, kicsit már tisztult az a messzeség, amelyből lassan közeledni kezdtem a valóságos életem felé. Aztán az óra kilencet ütött, s az utolsó ütésnél felszívódott a félelem, elmosódtak az emlékek. Apró, szúrásnyi szorongást éreztem csak s ez a szorongás, azt hiszem, nem hagy el ezután sem, ahogy talán csak elhalkult a követelőző években, de ott bujkált bennem mindig.

Katolikus világ

Buzaszentelés

„Sem aki ültet, sem aki öntöz, hanem aki növekedést ad, az Isten" — írja Szt. Pál. Hiába ültetünk, hiába öntözünk, ha Isten nem ad növekedést. Ezért jelennek meg lengő templomi zászlók a zöldülő búzatáblák között, ezért zeng a könyörgő ének Szent Márk napján immár másfélezer éve. Áldásnak, életnek nevezi a magyar ember a termést, mert érzi, hogy Annak az áldására vár a munka, aki az életet is adja. — Erre a hétre esik Szent György napja is, aki magas tisztséget ért el Diocletianus alatt, de leköszönt, vállalva a vértanúságot, amikor a császár a keresztények ellen fordult, — és sienai Szent Kataliné, aki imájával állította helyre a békét a viszálykodó olasz pártok között. — Három ünnep, három tanulság. Az Istenbe vetett kit és bizalom, a férfias kiállás és a békés egyetértés tanulsága. Nem kell vajjon nekünk magyaroknak kissé szégyenkeznünk ezen a héten? **m. j.**

*

Kötelező énekrend április 27-én vasárnap: 225. Jertek keresztény hívek, 123. Most lett a kenyér, 155. Jézus Szive.

A vatikáni diplomáciából. XII. Pius pápa kihallgatáson fogadta Sir Osborne *D'Arcyt*, Nagy-Britannia szentszéki követét, aki a Don Bosco intézetben nevelt angol gyermekeket mutatta be a Szentatyának. — Hivatalos közlés szerint a Vatikánnak 40 államban van diplomáciai képviselete és 15 államban apostoli delegátusa, amely azonban nem diplomáciai jellegű.

A lengyel papság az elmúlt háború alatt óriási veszteségeket szenvedett. A Wloclawecki püspöki egyházmegye a papságának 49.2%-át, a Griezdnoi főegyházmegye 48.8%-át, a Lodzi 36%-át vesztette el. A háború alatt templomban és kolostorban 548 papot öltek meg, 1283 papot ítéltek halálra börtönben, vagy pedig koncentrációs táborban. 863 halt meg az internáló táborokban szerzett betegség következtében.

A Magyar Katolikus Ifjúság a külföldi segélyakciók magyarországi képviselőinek és vezetőinek tiszteletére 1947. április 27-én, vasárnapon, d. e. 11 órai kezdettel a Városi Színházban Hálaünnepséget rendez.

Székesfehérvárott április 15-én két szenttéavatási per tárgyalása folyt le. *Bogner Mária Margit*, vizitációs nővér szenttéavatási perében, melyet már 1940 óta Rómában tárgyalnak, a további lépések megtételére szükségessé vált a per következő fázisának tárgyalása. — *Kaszap István*, volt jezsuita novicius szenttéavatási perében pedig ugyanezen a napon lezárták a pernek ú. n. egyházmegyei részét és a per okmányait Rómába a Szertartások szent Kongregációjához teszik át.

Peru elnöke elismerő nyilatkozatban emlékezett meg a *limai* katolikus egyetemről, amelynek egyévi működése után 350 növendéke van. Az egyetemnek jogi, bölcsészeti, orvosi, közgazdasági és újságírói fakultása van.

A Monte Cassino-i bencés anyamonostor romeltakarítási munkálatai során a kolostortemplom szentségkápolnájának tabernákulumát a romok alatt *sértetlenül* megtalálták.

Saramai maharádzsa, Maipur állam uralkodója személyesen avatta fel a Szt. Filoména intézetet, amelynek építkezési költségeit ő bocsájtotta rendelkezésre.

A japán polgári hatóságok ünnepélyes köszönetet mondtak a pápának az 1946. évi óriási földrengés alkalmából nyújtott értékes segítségéért.

Moszkvában a város egyetlen katolikus templomában a *Szt. Lajos* templomban, husvétkor ünnepi szentmisét mondott *Laberge* amerikai szerzetes, az egyetlen katolikus pap, aki állandóan Moszkvában tartózkodik. A szentmisén a Moszkvában tartózkodó diplomaták igen nagy számban vettek részt, *Bidault* francia külügyminiszterrel az élükön. Minthogy igen sok orosz és amerikai is jelent volt, Laberge atya franciául, angolul és oroszul mondott szentbeszédet. (La Croix.)

Griffin bíboros westminsteri érsek az elmult évben létesített katolikus tanácsiroda tanfolyamokat nyitott a pályaválasztás előtt álló ifjak számára.

A Szent László Társulat, a külföldi magyar katolikusok szervezete újból megkezdte működését a háború okozta kényszerszünetelés után. A Társulat egyházi elnöke *Shvoy* Lajos székesfehérvári püspök, világi elnöke pedig *Kertész* István Magyarország római követe.

A katolikus szabadegyetem tavaszi előadássorozata április 21-től május 23-ig tart. Budán a *Pályautca 3.* és a *Tanuló-utca 1.* szám alatt, Pesten a *Szentkirályi-utca 28* és a *Huba-utca 7.* szám alatt tartják az előadásokat. Felvilágosítást nyujt az A. C. Központi Irodája, *Ferenciek-tere 7. sz.*

XII. Pius pápa 116 tagú angol tiszti küldöttséget fogadott, amely átnyujtotta a pápának a *Walsinghami Madonna*, az angol katonák kegyszobrának kicsinyített mását. A pápa meleg szavakkal emlékezett meg az angol nép lelkében mélyen gyökerező Mária tiszteletről. A küldöttség a kihallgatás végén elénekelte az *angol pápai himnuszt.*

Lissabonban június közepén tartják meg a nemzetközi katolikus orvoskongresszust. Ezzel kapcsolatban könyvkiállítás is megnyilik, amely azt kívánja kimutatni, hogy *az orvostudomány és a vallás teljes összhangban áll* egymással.

Siracusa városát a régi görög színházban óriási tömeg részvételével az érsek és a polgármester ünnepélyesen felajánlotta Jézus Szívének. A polgármester beszédében hálát adott Istennek *az olasz vallási béke helyreállásáért.*

Az Egyenlítő alatt fekvő *Brazzavilleben*, Francia Egyenlítői Afrika fővárosában megkezdték az új hatalmas székesegyház építkezését, amelynek tervét egy *nem katolikus* mérnök ingyen készítette el.

A pápa kihallgatáson fogadta az olasz kerékpárverseny 60 részvevőjét, akik előzőleg közös szentmisén és szentáldozáson vettek részt.

Húsz szerzetest és apácát szabadítottak ki a francia csapatok az indokínai felkelők fogságából a párisi rádió közlése szerint.

Az olaszországi Lucca közelében egy közös sírban megtalálták Salvador Montez *de Oca* venezuelai püspök holttestét. A püspök 1942-ben Olaszországban belépett a karthausi rendbe, ahol a németek 1944-ben kivégezték, mert *a kolostorban partizánokat rejtegetett.*

San Domingóban az Actio Catholica kezdeményezésére szociális hetet tartottak, amelyet a pápa üzenetével *Pacini* apostoli nuncius nyitott meg.

Olaszországban katolikus szakszervezetek alakulnak, mert az olasz munkások összeegyeztethetetlennek tartják, hogy őket a katolicizmustól eltérő ideológiai szempontok szerint irányítsák.

Preysing Konrád gróf, Berlin püspöke hatheti tartózkodás után visszaindult az Egyesült Államokból hazájába. Búcsúzásakor a következőket mondotta: „Bárcsak minden ember levonná a tanulságot a multból, hogy a gyűlölet csak rombolni tud, a jobb világot egyedül a szeretet építi fel."

Fritz Kreisler, a világhírű hegedűművész feleségével együtt a *katolikus hitre tért.* Kreisler görög nyelven tanulmányozta az Uj Szövetséget az amerikai katolikus egyetem igazgatójának irányításával.

A Welsh Times jelentése szerint XII. Pius pápa a szerzetes rendek egészen újszerű alakját lépteti életbe. Eszerint alakulhat olyan laikusokból álló szerzet, amelynek tagjai a hármas fogadalmat csak *egy esztendőre* teszik le és ezután újból visszaléphetnek a világi életbe, de folytathatják is szerzetesi életüket.

A svájci Freiburgban ünnepélyes keretek között ülték meg a katolikus egyetem védőszentjének *Aquinói Szt Tamásnak* ünnepét. Az ünnepségen a többi svájci egyetem is képviseltette magát.

A Catholic Times jelentése szerint a dachaui koncentrációs táborban több mint 2000 katolikus pap vesztette életét.

A Szent Officium Kongregációja egy 1887-ben kiadott rendeletére hivatkozva újból megállapította, hogy katolikus papnak nem szabad *politikai pártok zászlaját* megáldani. A kongregáció határozatát a pápa jóváhagyta.

Kiang Ven-Je kínai zeneszerző megzenésíti Dávid zsoltárait. Ven-Je nyerte el az 1936-os olimpiász zenei versenyének második díját és a szakértők az eddig elkészült 15 zsoltárt a modern kínai zene *legjobb alkotásának* mondják.

Összeomlás fenyegeti a Szentsír templomot

Az A. F. P. hírügynökség jelentése szerint a Szent Sír-templomát Jeruzsálemben összeomlás veszélye fenyegeti. A brit megbízott összehívta a keresztény egyházak helybeli vezetőit és figyelmeztette őket, hogy nem szabad túlzsúfolni a templomot emberekkel szertartás közben, mert bármikor megtörténhetik, hogy valamelyik fal leomlik. Bizottságot hívtak össze, hogy megállapítsák, miképpen lehetne kiküszöbölni a beomlás veszélyét. A templom falain már háború előtt veszélyes repedések mutatkoztak és akkor tettek is bizonyos intézkedéseket a kijavításukra. Ezek azonban úgy látszik nem voltak elegendők.

SIK SÁNDOR dr. egyetemi tanár, az Országos Közoktatási Tanács ügyvezető alelnöke erről az állásáról április 15-én lemondott. A lemondást a vallás- és közoktatásügyi miniszter elfogadta.

XII. Pius pápa az UNRRA-hoz

A Szentatya húsvétvasárnap fogadta az UNRRA vezetőit.

A kihallgatás alkalmával a pápa beszédet intézett a tisztelgőkhöz. Többek között a következőket mondotta:

... Önök azért jöttek össze itt Rómában, hogy korunk eseményekben gazdag történelmének adják át az UNRRA szervezetet. Az UNRRA működése végetér, de nem tünhetik el az a szellem, amely történetének legszebb oldalait diktálta. Vannak még sebzett nemzetek. Vannak népek, amelyeknek feltétlenül szükségük van segítségre, népek, amelyek még kemény harcra vannak kényszerítve, hogy egyáltalán meg tudjanak élni. Reményükvesztetten adnák fel ezt a harcot, amely e hosszú, végtelenek tetsző háború utáni években testüket-lelküket csigázza, ha szerencsésebb, virágzóbb jólétben élő testvéreik magtárai nem biztosítanák még tovább is egy időre megélhetésüket.

Az emberek nem akarnak többé egymás ellen fordulni. Szeretni akarják egymást. És tudják, hogy ebben a szeretetben van a béke útja.

Szüntelenül dolgozzunk és lankadatlanul imádkozzunk — fejezte be a Szentatya —, hogy eljöjjön és hamarosan jöjjön el, a béke, Krisztus békéje az emberek szivében és a nemzetek közötti egyetértésben.

A francia katolikusok a mezőgazdasági munkásságért

Franciaországban mintegy 10 millió földmüves és 2 millió mezőgazdasági munkás él. A francia katolikus akció már régebben foglalkozik a gondolattal, hogy érdekvédelmi szervezetet létesít a mezőgazdasági munkások számára. Legelőbb is lapot indítanak a mezőgazdasági munkásság érdekeinek védelmére.

A közlemény végén (X) fizetett hirdetést jelent.

Kiadja: **AZ ACTIO CATHOLICA**
Felelős szerkesztő:
PÉNZES BALDUIN
Felelős kiadó:
MIHALOVICS ZSIGMOND
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Bp., IV., Ferenciek-tere 7. I lépcső. I. em.
Telefon: 188—098.
Levélcím: Bpest Főposta, Postafiók 145.
Csekkszámla: 16820.
Előfizetési díj: negyedévre 12.— forint.
Engedélyezési szám: 1352/M. E. — 1945.

Légrády Testvérek R. T. nyomása, Budapest (Igazgató: Agárdi Károly)

Kalapokat Nagy Ferencnél vegyünk
Somogyi Béla-út és Rákóczi-út sarok

Templom gyertyák oltári, húsvéti paskál minden méretben és nagyságban raktárról kapható. Vidékre postán utánvét szállítva. Mecseki (Márcz) József viaszgyertyaöntő mester, Budapest, VII., Rózsa Ferenc-u. 13.

Szép diófurn. f. háló 1675.— 2 személyes komb. berendezés 1760.— Fizetési kedvemény. **„Kinizsy butor"** Kinizsy-u. 35—21.

Közérdekü katolikus híreket a világ minden részéből közöl a **MAGYAR KURIR** félhivatalos kat. sajtótudósító Délkelet-Európa kat. hirügynöksége, az Osservatore Romano, a vatikáni rádió és a NCWS, News Service budapesti szerkesztősége.
Főszerkesztő: JÁMBOR DEZSŐ
IV., Ferenciek-tere 7.
Megjelenik naponként többször

Iroda-bútor? Szék? CITY IV., Párisi-u. 6|a Telefon: 181—396. VÉTEL-ELADÁS.

ZONGORÁT pianinót, harmoniumot GRIMM MESTERTŐL, aranyéremmel kitüntetve. Javitás, hangolás, bérlet. József-körut 65. sz. Tel. 135—543.

Számológépet, irógépet legmagasabb áron vásárol **Molnár Mihály** irógépszaküzlete, Bp., XI., Bartók Béla-út 41. (volt Horthy Miklós-út. Telefon 258-214.

Milovszky és Agócs szűcsmesterek I., Krisztina-tér 3. sz. Bundák megóvása, javitása, alakitása.

GALAMBOS könyvkereskedőnél könyvujdonságok, külföldi divatlapok, tökéletes szabásminták kaphatók. Váci-utca 32. (Kigyó-u. sarok.)

Vas- és háztartási cikkek Major János Budapest, VIII., Rákóczi-út 59

Vas-, szerszám-, háztartási cikkek Imrey Mihály Budapest, IV., Király-utca 53.

MIKOLAY és MAJOR mindennemü háztartási cikkek, vas- és szerszámáruk. Budapest, VII., Rákóczi-út 30. Rókussal szemben. Telefon: 426-190.

VIDEKIEK amatörmunkáit is kidolgozza BELLER fotómühely, Király-utca 8. Minta érték nélkül elküldhető. Kész munka postafordultával.

BAZSÓ ING Baross-u. 66-68. hozott anyagból is készül.

Linóleum-szőnyeg viaszos vászonáru CSÁSZÁR IMRÉ-től, Bpest, IX., Lónyay-u. 36. Tel. 184—047.

SZÉKELY JÁNOS vas- és konyhaszerek szaküzlete. Bp., IV., Tolbuchin-(Vámház-)körút 12. Telefon: 389—100.

KŐSZEGI KALAPOS MESTER IX. RÁDAY U. 26. PÁPAI KALAPOKBAN NAGY VÁLASZTÉK VASALÁS, TISZTITÁS FORMÁZÁS

58 éve TÓTH KÁLMÁN **BUTOR** IV., Kecskeméti-u. 9 — 58 éve

ÜVEG CSISZOLÓ **TÜKÖR** KÉSZITŐ **Ludányi István,** VIII., Práter-utca 63. Telefon: 135—060.

HEYEK HARISNYA, FINOM KOTÖTT ÁRU Petőfi Sándor-u. 17.

MARCIS cukrász BUDA, XII., Alkotás-u. 15. és XII., Endresz Gy.-tér 5. sz.

OROSZ LAJOS játék, üveg, porcellán, edény, háztartási üzlete Budapest, IX. Ráday-utca 11.

Irógép vétel, eladás, karbantartás **ÉDES ÉS DECSY** Akácfa-u. 13. Telefon: 222—624.

GARAMVÁRY GYERMEKRUHA SZALON IV., Galamb-u. 6. sz. Régiposta-u sarok.

BUTORT megbizhatót, jót BODIS-tól, VIII., Gutenberg-tér 3. (Volt Sándor-tér)

FOTO PIPERE Sebesfi, Bpest, XII., Krisztina-körút 61.

Ifj. SERES S. müötvös mesalok, arany, ezüst ékszerek. Alakitás, javitás. IV., Váci-utca 73.

ARANY EZÜST, ÉKSZER, VÉTEL, ELADÁS, Kehely, ciborium, szentségtartó nagy választékban. Dr. Bajmóczine Wintermantel Teréz, Bpest, VII., Rákóczi-út 10., I. em. 2.

ZONGORÁK pianinók 800-tól. Bérlet. Hangolás. Javitás VIII., Rákóczi-út 13. Kernács, T. 13-99-11

Forintos hirdetés

E rovatban hirdetési dijak: magánosoknak szavanként 1.— forint, cégeknek s általában üzletszerü hirdetéseknél szavanként 2.— forint. Legkisebb hirdetés 10 szó. Vastagbetüs szavak két szónak számitanak. Vidékről a hirdetési dij a szöveggel egyidejüleg postabélyegben is beküldhető. A kiadóhivatal fenntartja a jogot, hogy a feladott hirdetések közlését indokolás nélkül mellőzze s a pénzt visszaküldje.

Angolt és németet tanit egyéni módszerrel gyermekszerető tanárnő. Andrássy-ut 16., III. 15. (Oktogon.)

Házvezetőnőnek ajánlkozom plebániára. Giszér Margit, Budapest, Hungária-körút 118., fsz. 4.

Házmesterséget vállal budai v. pestkörnyéki villában fiatal házaspár. Cim: Virág J., Bp., XIII., Göncöl-u.78.

Gyógyszerész fia 20 éves praxissal, világcég volt orvoslátogatója, magyar gyár volt irodavezetője, állást változtatna komoly céghez. Esetleg városi gondnokságot vállal. Leveleket kiadóhivatal továbbit.

Algyői róm. kat. Egyházközség kántori állásra pályázatot hirdet május 10-i lejárattal. Jövedelme 8 kat. hold föld, havi 120 Ft fizetés. Kötelessége a jegyzői és adókivetési munkák végzése is.

Főzést, varrást, házimunkában egésznapos segitést vállal magányos nő, aki főbérleti lakásához női társbérlőt is keres. Cim a kiadóban.

Intelligens, középkorú, rk., magányos nő ajánlkozik házvezetőnőnek Plébániára. Tizenhat évig volt Plébánián. Cim: Tokay Anna, Derecske, Bihar m.

Pianinó, modern kereszthúros, bérbeadó vagy eladó. Demény, Lázár-utca 13.

Budapest környékére takarításhoz és veteményeskerthez is értő alkalmazottat keresek. Véglegesités esetén nyugdijas állás. Ajánlatokat a kiadóhivatalba „Megbizható" jeligére.

Elhelyezném édesanyámat Pesttől lehetőleg nem messze, egészséges vidéken, jó családnál, megfelelő fizetés ellenében. Kiszolgálást, ápolást nem igényel. Ajánlatokat „Külön szoba" jeligére a kiadóba kérem.

Önálló kántori állást vállal róm. kat. karnagy, volt felvidéki zeneiskolai igazgató. Leveleket a kiadó tovább it „Karnagy" jeligével.

Művészi siremlékeket, szobrokat olcsón készitek, mindenféle disztárgyak javitását vállalom. Steidl, X. Sirkert-utca 34. Uj temetőnél.

Súlyos beteg, teljesen magányos, nincstelen nő pénzbeli vagy bárminő könyöradományért esedezik. Özv. G.-né, VIII., Barossutca 43. I. 3.

Hibáján kivül lerongyolódott, intelligens, családos ember bármilyen délutáni elfoglaltságot keres. Werner, Teréz-körút 40.

Jócsaládból való aszszony, a háztartás minden ágában jártas, elhelyezést keres jó családnál, Budapesten. Cim: Holczer Tiborné, Törtel, Pest m. Személyes levelezést kérek, közölni minden feltételt.

Egyházközségeknél akvizitiós munkára ügynököket keresünk. Kezdőket betanitunk. Jelentkezés: Vörösmaty Szinpad intézőségénél, Ferenciek-tere 7. hétfőn és csütörtökön 12—2-ig.

BALLON átlátszó eső-, vihar- és lódenkabát MÁRTON ÉS SZÁSZ V., Grof Teleki Pál-utca 3.

Hauer Rezső cukrász cukrászdája és csokoládégyára VIII., Rákóczi-tú 49. Tel. 139-012.

TÓTH LÁSZLÓ GYERMEKRUHA szaküzlet IV., Muzeum-körut 27.

Az északamerikai katolikus püspöki kar a totalitarizmus ellen

Észak-Amerika püspöki kara őszi konferenciájáról deklarációt boosájtott ki. A deklarációban állást foglaltak a totalitarizmus ellen. «Az egész háború alatt — mondja többek között a deklaráció — a jelszó ez volt: A szabadság védelme a nácista és a fasiszta totalitarizmus ellen. A háború utáni idők azt mutatták, hogy a győztesek esetleges totalizmusa éppen olyan veszedelem lehet az emberi szabadságra. Ezt tekintetbe kell venniök azoknak, akik a békét készítik elő.»

A vatikáni rádió a budapesti katolikus női kollégiumról

A vatikáni rádió francia adásában foglalkozott a Budapesten feloszlatott Emericana házában létesült katolikus kollégium helyzetével s ennek kapcsán ismertette azt a tiltakozást, amelyet a kollégium lefoglalásával kapcsolatban magyar egyházi részről eszközöltek.

A Magyar Jogászegylet egyházjogi szakosztálya f. hó 29-én pénteken d. u. félhat órakor tartja alakuló ülését a Budapesti Ügyvédi Kamara üléstermében (Szemere-u. 10. I. em.) Elnöki megnyitót mond és «Az Egyház és a római birodalom közjoga» címmel előadást tart dr. Baranyay Jusztin egyetemi ny. r. tanár.

AZ „ÚJ EMBER" JÓKÖNYV SZOLGÁLATA

a karácsony alkalmából a következő ifjúsági könyveket vette föl besorozott könyvei közé:

Képeskönyvek kisgyermekeknek:
Dudródi Béla-Rónai Ernő: Szeressük egymást. (Palladis.) 73 illetménypont.
Lotz Antalné: Mese két jó és egy rossz kisgyermekről. (Korda.) 145 ip.

Mesekönyvek 6—10 éveseknek:
Magyari Judit: Szivecske meséi. (Korda.) 64 ip.
Pogány Kázmér: Esti mesék. (Korda.) 55 ip.

8—12 éveseknek:
Edmondo de Amicis: Szív. (Franklin.) 227 ip.
Az ifjúsági irodalom világhírű klasszikus remekműve.
Páter Erzsébet: Kati. (Franklin.) 127 ip.
Egy bátor, jólelkű és leleményes kislány regénye.

10—15 éves fiúknak:
Gereben László: Ákos vitéz útja. (Korda.) 73 ip.
Fordulatos, gazdag cselekményű regény a magyar középkorból.
Bíró Bertalan: A szegedi üstökös. (Korda.) 55 ip.
Történelmi regény a Hunyadiak és Kapisztrán Szent János koráról.

Nagyobb lányoknak:
Gergely Jolán: A művelt leány. (Korda.) 82 ip.
Gergely Jolán: Majd ha asszony leszek. (Korda.) 109 ip.
Gergely Jolán könyvei a serdülő lányok világában ugyanolyan útmutató, nevelő és tanító szerepet töltenek be, mint amilyet Tóth Tihamér művei a fiúkéban.

Jókönyv Szolgálatunk tagjai pontjaikat ifjúsági könyvekre is érvényesíthetik. Ünnepek előtti szállításkor csak azokat a megrendeléseket biztosíthatjuk, amelyek december 10-ig beérkeznek.

Iskolai kézimunkák

ÁDÁM KÁROLY

Budapest, IV., Kigyó-utca 4.

1772 ota.

MEGJELENT A

SÜMEGI SZŰZ MÁRIA KÉPES NAGY KALENDÁRIUM

SZÍNES FEDŐLAPPAL, GAZDAG TARTALOMMAL és 25×17 CM. NAGYSÁGÚ MŰVÉSZI KIVITELŰ SZENTKÉPPEL.

Ára 4 forint. Viszonteladóknak 25% kedv.

Kapható: 1. Dunántúl részére a Sümegi Ferences Rendháznál,
2. Az ország többi részére, dr. Bodroghelyi János könyv- és lapterjesztőnél, Budapest, VIII. ker., Gutenberg (Sándor)-tér 3.

IMREY MIHÁLY

VAS-, SZERSZÁM-, HÁZTARTÁSI CIKKEK

BUDAPEST, VII., KIRÁLY-UTCA 53.

Ludas Jani:

Tollagi és Fellegi

arról, hogy még a nagykörút is reakciós

(Tollagi *a törzsasztalnál ül. A ködbeborult novemberi utcára bámulva várja a jó témát. Kipirulva rohan be* Fellegi.)

Fellegi: *Tollagikám, végünk van! Azaz hogy nincs is, csak új témánk van. Manap már nemcsak a templomokban, meg az egyesületekben van reakció. Már a Nagykörútra is befészkelte magát!*

Tollagi: *Hogy-hogy?*

Fellegi: *Hát én végigjártam a Körutat. Meg vagyok döbbenve. Csupa reakció az egész!*

Tollagi: *Jó-jó, de hogyan bizonyítja ezt?*

Fellegi: *Hát tudja, mert forintbiztos is vagyok, néznem kell, hogy ki miből él. Meg hogy mit esznek az emberek. Hát nézegetem a vendéglők, kávéházak előtt az étlapokat. És képzelje, tiszta reakció, amit ezek a kávések, meg vendéglősmesterek művelnek, de meg a hentesek és fűszeresek is, végig az egész Körúton! A hentesek meg a fűszeresek például császárhúst kínálnak. Egy vendéglő-étlap ebédre ajánlja az étterem különlegességét, a császármorzsát. Mi ez, ha nem monarchista reakció, pláne német!*

Tollagi: *Hallatlan! Én meg egy standon olvasom, mikor megyek az utcán, hogy ott friss ú r i tököt sütnek. Mit képzelnek ezek a reakciós bitangok, ú r az, aki tököt eszik, vagy a tökben is van úri meg paraszti? Azzal a különbséggel, hogy az úri töknek is paraszt-töknek kell ezentúl lennie. És különben is, addig volt úritök, amíg a parasztok ették. Azelőtt, a reakciós világban, a levitézlett dzsentrik, meg földbirtokosok ugyan nem ették tököt. Most, hogy ez a csemegéjük, csak azért is paraszt-tök lesz a neve!*

Fellegi: *Aztán ott a többi étel: Aranygaluska . . . Úgyebár, alig leplezett támadás a forint ellen. Arany! Zugban. Aztán olvasom: Püspökfalát. Mi az, hogy püspökfalat? Abból a falatból csak a feudális püspökök ehetnek?*

(*A szomszéd kártyaasztalnál élénken csapkodják az asztalt. A két haver megbotránkozva hallgatózik.*)

Tollagi: *Hallja? Négy királyt mondtak be! Egészen nyíltan! Pedig egész Európában sincs négy király. Vissza akarják őket hozni?*

Fellegi: *Szerencsém, hogy tudok franciául. Tuletroát mondott valaki. Mind a három, ezt jelenti. Pedig ezt először is angolul illik mondani és akkor is nem h á r o m, hanem n é g y nagyról kell beszélni!*

Tollagi: *Hallja, mit beszélnek? Aszongyák ezek még mindig: Dáma! Dáma, az nincsen, csak dolgozó nő, meg reakciós semmittevők. Összeesküvő elem! Na, ezt nem lehet kibírni. Igyunk egyet Fellegikém!*

(*Átmennek a bárba.*)

Tollagi: *Császárkörte? Hát mit képzelnek rólam, nem mondtam már, hogy fütyülök minden ilyen reakciós italra?*

Fellegi: *Van-e már végre is valami nem-reakciós italuk?*

Pincér (*súgja*): *Van egy kis papramorgóm!*

Fellegi és Tollagi (*összenéznek*): *Na végre!*

HÉTRŐL—HÉTRE

Regnum Marianum — és a szociális Magyarország

Az egyik marxista napilap — egy a katolicizmussal egyébként összefüggésben nem lévő politikai gyűlés kapcsán — azt a megjegyzést kockáztatja meg, hogy a megjelentek és a künnszorultak azt az elemet képviselték, amelynek inkább kell a Regnum Marianum, mint a szociális Magyarország. Tudjuk, milyen szándék vigyorog a célzás mögött. Azt szeretnék ezzel mondani, hogy a Regnum Marianum eszméje ellensége egy szociális Magyarország eszméjének, pláne esetleg a Regnum Marianum: egy antiszociális Magyarország eszméje. Egyesek ismét tévednek: a Regnum Marianum a magyarság szenvedéseinek, elhagyatottságának mélypontján megszületett országeszmény, olyan Magyarország eszményképe, ahol egy tiszta erkölcsű és magas, korszerű kultúrájú magyarság rendezett be magának független és erős államot, ahol a társadalom alkotórészei az alkotófunkciók és méretek egyensúlyában vannak, ahol — többek között — szociális rend is van. Vigyázzanak a lapok tollukra — nem okos dolog az ország többségét sértegetni és elárulni, hogy egyesek fütyülnek az ország többségére. S ha ezt elárulják, figyelmeztetjük őket, hogy a yaltai egyezmény — a többségen a számszerűségen alapuló vonatkozásban értelmezi a demokrácia fogalmát.

* * *

A papír és még valami

Nincs katolikus napisajtó. Más katolikus orgánum sem jelenhet meg. Okul azt hozzák fel, hogy nincs papiros. Hiszen még engedéllyel, sőt papírkiutalással rendelkező lapoknak is kálváriajárás a papír tényleges megszerzése. De — úgylátszik — nem mindig. Itt van például a „*Pesti Izé*" c. élclap esete. Ennek — úgylátszik — lehetett engedélye, sőt papírja is, azonnal nyolc nagy oldalra. Vajjon miért? Csak nem azért, mert a baloldali élclap példányszámának nyolcvanezerről a nyolcadára való bukfencezésével megbukott a politikai élclap bizonyos iránya, és *helyette* e pillanatban még politikanélkülit, de mindenesetre addig is pornográf jellegűt akarnak teremteni és felmutatni. *Sikamlós viccek számára van papiros?* Erre van? De mit gondolnak: *hogy másra nincs, azt meddig hiszi el a magyar közvélemény?*

* * *

Vita a sajtókorrupcióról

Épületes olvasmánnyal szolgáltak egyes napilapok a közelmultban annak a kisszámú közönségrétegnek, amelynek módja van több napilapot olvasni. Az egyik csoport leleplezte a másikat, mondván, hogy sorra járja a vállalatokat, nyilatkoztatja a vezérigazgatókat — de pénzért. A megtámadottak a védekezés legjobb módszerét választván, ellentámadtak. Kifejtették, hogy a kolléga lapokból az irigység beszél, mert hirdetési üzletáguk rokkant és nem éri fel az övékét és egyébként se nagyon beszéljenek, mert különben beszélni lehetne azokról a módszerekről, ahogy lapjaikat terjesztik... Persze a vita nem ilyen szűkszavú volt, sőt... de ízelítőül ennyi is elég azok számára, akik nem olvasták részleteit. Minket az ragadott meg, hogy a felszínre került ez a fogalom: „sajtókorrupció". Ennek szívből örülünk és gyorsan eszünkbe jutott egy angol képviselő indítványa az angol alsóházban, aki azt kívánta, hogy minden lap legyen köteles a nyilvánosság előtt elszámolni bevételeiről, mert nem lehet közömbös a demokráciának, kik fizetnek egy lapnak, az előfizetők-e, vagy mások is. A magunk részéről ezt az indítványt a legnagyobb örömmel tesszük magunkévá és ajánljuk a többi hetilapoknak és a napilapoknak is. Nekünk évtizedeken keresztül nagyon tetszett a Népszava szokása, hogy a fizetett közlemények után „X" jelet tett. Amint nálunk az első fizetett közlemény jelentkezett, átvettük ezt a tisztességes színvallást, mert a hirdetésről legyen nyilvánvaló, hogy hirdetés.

* * *

Egy fogalomzavar érvei

A pártlapok vitáitól távol állunk. De aki szereti az igazságot, meg kell döbbenjen, micsoda félrevezető és megtévesztő játék folyik állandóan a politikai és gazdasági fogalmak körül. Tetszés szerint ki-ki a maga céljaihoz és terveihez hajlítgatja azokat, amiből végül is teljes értelmi zűrzavar lesz s a közönség nem tudhatja többé, ki mit is akar voltakép?.. Vagy talán éppen ez a szándék?... A marxisták körömszakadtig védekeznek, hogy az államosítás nem szocializmus, hanem demokrácia, még pedig a „gazdasági demokrácia"... Ez azonban csak szócsavarás.

Mert maga a demokrácia — az állam társadalmosítása, azaz a társadalmi erők befolyása az államvezetés formájára. Míg minden köztulajdonba vétel — tehát az üzemállamosítás is — a társadalmi erők szabad mérkőzésének kiszorítása bizonyos gazdasági területről. Ez lehet az állam szempontjából hasznos s a közönségéből is üdvös, de nem feltétlenül szocialista, nem is demokrata jelenség. Épúgy lehet a totalitásos, sőt „feudális" rendszer cselekménye is, mint pl. az alkotmányos monarchiáé. A vasút államosítása nálunk már olyan régi, hogy szinte nem is emlékezünk másra, a dohányegyedárúság még az abszolút rendszer találmánya volt, míg a szeszgyártás államosítását olyan kormány vitte végbe, amely erősen közeledett a diktatúrához... *Ha tehát valamelyik üzem vagy iparág államosítását követelik, — beszéljenek és érveljenek a valódi indokokkal és ne a demokrácia követelményének tüntessék fel.* Másik oldalról viszont ne azzal érveljenek ellene, hogy a magántulajdont védik, hanem azzal, hogy miért lesz ártalmas az állam, a közérdek és az egyes állampolgár szempontjából. A magántulajdon elve t. i. nem zárja ki a kisajátítást, — csak a teljes kárpótlást teszi kötelezővé!

A csallóközi világbotrány

Elszakítani az embert a földtől, amelyen él s amelyben ősei nyugosznak, kiűzni az otthonból, ahol tűzhelye volt, eltépni tőle a családját, akikért dolgozott, vinni, mint a rabszolgát messze idegen vidékre, ki tudja, milyen hosszú kényszermunkára: mindez több, mint a kisebbségi jogok sérelme. Ez olyan barbár merénylet az örök isteni igazság ellen, ami túlárad a nemzetközi jogszabályokon s az állami törvényeken. Az annyit emlegetett emberi méltóságnak az a szándékos megsértése ez, ami ellen akkor is föllázadna katolikus, magyar lelkiismeretünk, ha nem tulajdon testvéreinkről volna szó. Az, hogy mindez a határainkon túl élő magyarság fiainak szörnyű megpróbáltatása, növeli részvétünket és mélyíti fájdalmunkat, de fölháborodásunk elsősorban magának a borzalmas üldözésnek ténye ellen lázad föl, hogy másfél évvel a nácizmus fenevadjának leteritése után újra előfordulhat ez Európában. De annak a döbbenésnek is része van benne, hogy ez a rettentő embervadászat épp annak a népnek körében folyik, amelyiknek nagy többsége a keresztény demokrácia mellett döntött nemrég s amelyet épp ezért a dunai katolikus nemzetek eljövendő megbékélése munkálójának szerettünk volna elképzelni.

A párizsi békeértekezlet keserves csalódásai után abban az egyben, úgy látszott, bizhatunk, hogy semmi imperializmusnak nem sikerül kimozditani az ősi földről a magyarságot, ha már a dolog természetes és méltányos rendje ellenére nem is dönthet sorsa fölött, közel három évtizeddel ezelőtt a világ legnagyobb hatalmai által megígért önrendelkezés szerint. Szomorúan kellett látnunk, hogy Párizsban sötétségbe borult az a fénysugár, amit az Atlantic Chartában és a krimi kiáltványban a kis népek boldog képzeletébe vetítettek; a nemzeti kisebbségek világvédelme elsüllyedt a nagyhatalmak s a beléjük kapaszkodó kisebbek torzsalkodó huzavonájában.

A szudétaföld felé robogó vonatok rabmagyarokkal túlzsúfolt teherkocsijaiból felhördülő keserű kín jajjait, az elszakított hitvesek zokogását, a terhes anyák nyögését, a nyakukba akasztott «személyazonossági» táblák fölött fölsíró gyermekek sikolyát — meghallják-e a newyorki Waldorff-Astoria felhőkarcoló szállójának dús termeiben? A világbéke nagy szólamait hangoztató nagyok s a finom szavakkal vitázó diplomaták fölfigyelnek-e rá?... Vajjon abban a félelmetes feszültségben, amely az ottani tárgyalások napról-napra jobban elhúzódó bizonytalanságában már elviselhetetlenné teszi a nemzetközi légkört — lesz-e egyetlen hang, hogy belekiáltsa a szenvedő magyarok, a meghurcolt és megalázott emberek irtóztató sérelmét?... Áll-e föl mellettük barát, vagy akár volt ellenség, aki megállj-t kiált a deportálás újból föltámadó gyalázatos kísértésének és fölidézi a világ hatalmasai előtt azokat a saját szavaikat, hogy félelem nélküli, szabad életet ígértek az egész emberiségnek? Tehát mindenkinek — még a csallóközi szegény magyar parasztnak is!... Hiszen mindaz, ami ma Délszlovákiában történt, nemcsak a magyarok megkínzatása a maguk ezeréves földjén, hanem az Ember megalázása Isten előtt, s a keresztény humánum megcsúfolása — a természetjog és minden eddigi nemzetközi jogszokás ellenére...

Amikor az erőszakkal és csellel ránk kényszerített háború végén idegen, ellenállhatatlan parancsra a mi földünket is beszennyezte az embereket barmokként elhajtó náci gyalázatosság, a mi keresztény lelkiismeretünk tiltakozása megszólalt Egyházunkon keresztül; s később pedig, mikor meg lehetett torolni, irgalmatlan kemény ítélettel sujtott le a bíráskodás azokra, akik közülünk megtévedve eszközül adták magukat a hitlerizmus höhérmunkájához. Azt, ami akkor történt, senki sem idézheti ránk a Csallóközben most végbemenő szörnyűségekkel szemben, mint ahogy az ugyanakkor, sőt már előbb Szlovákiában történtekért sem tette senki felelőssé a szlo-

Mindszenty biboros-hercegprimás:

Felvidéki magyar testvéreink üldözéséről

Felavatták a Szent Teréz egyházközség második tanonc-otthonát

A BUDAPESTI Szent Teréz egyházközség új tanoncotthonát, amelyet P. Nagy László igazgatásával a marianista atyák vezetnek, csütörtökön este áldotta meg Mindszenty József Magyarország bíboros-hercegprímása, akit az otthon 52 tanonclakója, a főváros 8 katolikus tanoncotthonának vezetői és tanonckiküldöttei, számos iparos fogadtak. Az egyházi szertartás befejeztével a Kardinális a következő szózatot intézte a katolikus munkásifjúsághoz és a megjelentekhez:

Tudom, milyen árva minden tanoncifjú...

NAGY ÖRÖMET jelent számomra hogy itt a plébánia területén a második tanoncotthon létesült már, s hozzá az egyik a keserves 1946-ik esztendőben. Tudom azt, hogy milyen ágrólszakadt árva madár a tanoncifjú és tudom értékelni azt a szeretetet, amely a fészekből kiszakadt árva madarat felkarolja, új fészket rak neki és az édesanyai szeretetet a meleg otthon szeretetével igyekszik pótolni. Melegnek mondom ezt az otthont akkor is, ha a télnek a foga, a fahiány beérkezik ide is. Mert hiszen, ha minden hiányt nem is tud eltüntetni a szeretet, ami ma 1946-ban a lehetetlenséggel lenne határos, az, ami megvan és amit a szeretettel tudnak nyujtani, az is kimondhatatlan sokat ér a tíszámotokra. A mai este mégsem örömeste nekem. A mai nap nagyon szomorú, gyászos és riasztó híreket hozott nekem a Dunának a másik oldaláról, a Csallóközből. Ugyanakkor, amikor az Egyesült Nemzetek üléseznek és azt jelentik ki, hogy az idegen országokban átutalt nemzetiségeknek kisebbségi jogaival törődni akarnak és azokat biztositani akarják, ugyanakkor megjöttek a menekültek a Duna túlsó feléről Esztergomba, Ebed községből és a jegyzőkönyvek jelzik a következő adatokat:

Egy kilakoltatott megrázó jegyzőkönyve

— November 16-án megjelentek a cseh és szlovák csendőrök, katonák és partizánok a szintiszta magyar falvakban — egyenlőre csak Ebedről és Muzsláról vannak adataink, nincs kétség azonban, hogy a távolabbi és egyéb községekben sem különb a helyzet. Körülveszik — világháborús hadviselési módszerekkel — a magyar községeket az akakulatok. Muzsla mellett pl. megjelent 120 csendőr, még egyszer annyi katona és más számtalan civilruhás partizán és összeírják a férfiakat, nőket és gyermekeket. Külön-külön oszlopba állítják a férfiakat, nőket és gyermekeket is, már két évtől felfelé. És hogy ezek nem együtt fognak maradni, amikor a begérés szerint viszik őket a Szudéta vidékre, Kolin és Pilsen, és egyéb városok vidékére, látszik abból, hogy már kétesztendős gyermek nyakába akasztanak egy táblát, hol, mikor született és mindazt az adatot, ami egy beszélni még nem tudó gyermekről eligazítást adhat az embereknek. Aztán dobják be őket a vasúti kocsiba az úgynevezett orvosi vizsgálat után és viszik: a nők sorában olyan anyát is, aki három napja szülte meg gyermekét. És aki ellenkezik, megbilincselik és úgy dobják be őket a vasúti kocsikba. Mindenki vihet 5 kg élelmiszercsomagot abból a magyar életből, amelyet ők termeltek és őseik ezer esztendőn keresztül azon a földön, ahol a IX. századtól kezdve magyarok dolgoztak és most útravaló koldús csomagul kapnak 5 kg-ot. Learattatták, lesarlóztatták velük a földeken a kukoricaszárat, hogy aki esetleg elbújdosnék, ne találjon egy hitvány vackot, ahol meghúzhassa magát csak egy éjszakára is. És maradnak templomok, — amelyekben ezer év magyarsága imádkozott, — magyar iskolák üresen, ahová magyar gyermekek jártak és családi otthonok, melyekben tán 30 magyar nemzedék is élt egyhuzamban és maradnak magyar temetők, amelyekben 29—30 magyar nemzedék pihen.

A magyarságtokból ne engedjetek!

— *Amikor ti otthont kaptok itt* — mondta emelkedett hangon a Kardinális — *akkor verik ki a Csallóközben* átszéli baromként *a magyarokat, akik nektek vérség szerint és hitben is testvéreitek.* Amikor ma e tető alatt a megáldott otthonban lehajtjátok fejeteket az első pihenőre, szálljon el gondolatotok a hontalan magyarok után, akik ezeréves földön üldözött vadként menekülnek, és még meg sem foghatják a feleségnek, az édesanyának, a gyermeknek a kezét, hanem tépik széjjel őket. És adjatok Istennek hálát, hogy otthonotok van. Sohase felejtsétek el, hogy nektek otthont nyujtottak.

— A második gondolat: — folytatta — a szenvedő magyarságra gondolva, legyetek szilárd, rendíthetetlenül magyar fiúk és semmiféle tekintetért a magyarságtokból ne engedjetek, mert valahányszor a magyarság alkudozik a magyarság körül, abból csak Csallóköz lehet. És mivel a legerősebb oszlopa a magyarságnak a katolikus hit: legyetek büszkék és rendületlenül katolikusok. Ez a két szárnya legyen a ti lelketeknek és valahányszor imádság száll el ajkatokról, mindig foglaljatok bele minden magyar embert, határon innen, határon túl és a ti szivetekben legyen ott minden magyarnak a fájdalma és kínszenvedése. Ebből a nagy magyar fájdalomegységből ne engedjetek soha senkinek a kedvéért! A Nagyasszony szobra itt van közöttetek és valahányszor énekelni fogjátok előtte — «Nagy ínségben lévén így szólít meg hazánk...» mindannyiszor ez a katolikus magyar egység boruljon veletek, bennetek és általatok az ő lábai elé. A Nagyasszonyban bízunk, hogy a kiáltó igazságtalanságra, a vad embertelenségre, a briganti tempóra, ami most járja, egyszer az igazságtevő Isten megtalálja az eligazítást és megtalálja ennek helyrehozását. Amint az Egyház áldása mondja — fejezte be szózatát a Főpásztor — az Isten békéje legyen ezen a házon és minden abban lakón.

Gyimesi Ferenc

AZ ÉGŐ SZAKADÉK

JANOVITS ISTVÁN RAJZAIVAL

A mindenkitől elhagyottak sorsa a világváros tövében

KORAREGGELI órákban a város, mint nyugtalanul hullámzó tenger, zúgva és mormolva hánykódik vastag köd alatt. Házakból, emberekből, járművekből és romokból áll e tenger, mely — ahogy egyre küljebb visz az autóbusz — kifelé egyre enyhébben hullámzik és egyre higabb. Azután zökken egyet a kocsi, s a kalauz beszól a folyosóról: Végállomás!

A gyárkémények vastagon ontják a füstöt. A munka komor telhői ezek, tiszteletet parancsolnak az emberre, amikor megáll a munkásváros egyik terén és széttekint a kéményerdő fölött.

Érdeklődöm merre kell mennem az egyik telepre. Egy idősebb bácsi útbaigazít s amikor már elválunk, még utánamszól:

— Azok a gyerekek oda mennek, azokat kövesse.

Öt koravén gyermek

Négy fiú és egy kislány megy előttem, vagy ötven lépésnyire. A nagy sporttelepen túl érem utól őket. Hozzájuk csatlakozom és egy darabon azzal szórakozom, hogy kitaláljam, hány évesek lehetnek. Ha ugyan

szórakozásnak nevezhetem azt a szomorú találgatást, hogy öt szurtos, vézna, faradt és megöregedett gyermekarcról leolvassam, hány esztendő mostohasága sötétlik a maszat és a ráncok mögött... Mint később kiderült, egy évvel, másfél évvel idősebb valamennyi, mint gondoltam. Úgy tiz-tizenhárom év közöttiek. Tököt, tökbelet, kelkáposztalevelet, sárgarépát és hasonlókat visznek. Megkérdezem tőlük, honnan hozzák.

Felelet helyett egymásra néznek, majd végigmérnek engem, sötét, gyanakvó tekintettel. Azután azt mondja az egyik, aki a tököt viszi:

— Két forintért vettem a nagyvásártelepen. — S hunyorit egyet.

— Én meg ládát cipeltem ezért a vacakért... — feleli a másik, s felémbök néhány vézna sárgarépát.

Közben össze-összekuncognak, de később, amikor már tudják rólam, hogy nem vagyok «zsaru», összebarátkozunk és elmesélik, hogy csupa «szajrét» visznek. Korán reggeleken kilógnak az egyik a nagyvásártelepre és összeszedik a hulladékokat, sőt óvatlan pillanatokban lopnak is, amit tudnak. Ilyen nyers zöldségféléket reggeliznek, de az otthoniakról sem feledkeznek meg. Egyikük azt mondja, abból él az édesanyjával és kistestvérével, amit így reggeleken hazavisz... S a legszomorúbb az, hogy szinte dicsekedve mesélik el apróceprő lopásaikat. Simi pedig, a legnagyobbikuk, egyenesen büszke arra, hogy ő már egy «bringát» (a gyengébbek kedvéért: kerékpárt) is lopott. Van is tekintélye a többiek előtt! Ő a kis banda vezére.

Elérjük a lakótelepet. Errefelé már csupa homokbucka és domb, csupa gödör a táj, sűrűn telepítve rendes, tiszta munkásházakkal és hevenyészett házikókkal. De erdőnek már nyoma sincs. Két-három évvel ezelőtt még sűrűn álltak itt fenyőfák és akácok, de az utóbbi két évben a tüzelőben való nyomorúság a csonkokig kiirtotta az erdőt. Egyik-másik gödör fenekén baraklakások állnak egymásnak támaszkodva, előttük mezítlábas gyerekek, jóformán meztelenül. Már így, első látásra is égbekiáltó itt a szegénység, a nyomor.

A családok s a lelkek kenyere

Míg idáig értünk, az öt gyerek vallomásaiból nagy, sötét szakadék tárult az ujságíró elé. Szakadék, melynek mélyén új társadalmi osztállyá válni készülő nyomorgók élnek. Vajjon hol kezdődik ez a szakadék és mi az oka?

Kétségtelen, hozzájárult a háború is, de az egyik iskola fiatal tanitónője, aki közelebbről ismeri a gyermekeket, egyénenkint és általában, jobban megvilágitja az okot.

— *A családban kezdődik* — válaszolja kérdésemre a tanitónő. — Helyesebben: *a családok felbomlásában.* Ugyanis sok családból hiányzik az apa, mert meghalt a háború alatt, vagy fogságban van. Az anyák dolgozni kénytelenek, vagy nem mozdulhatnak el otthonról, a sok gyerek miatt. *A nyolc-tiz éves gyermekek már kénytelenek kenyér után nézni,* s több olyant ismerek, aki tizéves fejjel már családot tart el. Tessék elképzelni, *milyen lehet az a családfenntartás...* Hogyan, vagy mit tud keresni az ilyen fiatal gyerek? *Megtanulja és megszokja a koldulást, vagy a lopást.* Sokan majdnem mindig hiányzanak az iskolából és szerteszét csatangolnak a városban. Az iskolában is napirenden vannak a lopások. Mert az iskola nem pótolhatja teljesen a családi nevelést, s hiába erőlködünk, ha a gyermek otthon csak rosszat tanul. *Ezen csak úgy lehetne segiteni, ha gyökerénél fognánk meg a bajt.* Ennek pedig egyetlen lehetősége: *az emberséges viszonyok között élő, erkölcsös, szilárd család.*

Ezt mondta a tanitónő. S hogy az egyik homokdomb tetején állok s a telep füstölög alattam, mint valami mélység, ahol valami ég, megértem, milyen félelmesen komoly realitás az, ami ott ég el benne: a család. Megértem, mennyire élő valóság a magunk szociális programja, mikor nem pusztán kenyeret kiván elvonatkozott egyedeknek, hanem kenyeret a családoknak s a léleknek a kultúra kenyerét is... Itt mind a kettő hiányzik — s éppen a hiányával mutatja meg lényegét.

Fiatal leány a szakadékban

Tiz-tizenkétévesnek látszó gyereklányka somfordál körülöttem, s amikor megáll mellettem bátortalanul, azt hiszem, kéregetni akar. De nem. Először végignéz, azután egmszólít sugdolózva:

— Bácsi, kérem, nem akar elmenni a Rózsihoz?

— Ki az a Rózsi? — kérdezem.

— A barátnőm. Ott lakik, ni — mutat egy viskó felé.

— Minek menjek hozzá?

Nem felel rögtön. Sunyin nézi a földet, majd ismét engem. S ezt mondja végül:

— Egyedül van otthon...

Most már értem. Rózsi egyedül van otthon. Áll a szakadék feneken és várja, hogy ez a tiz-tizenkétéves kerítő beküldjön hozzá valakit, akitől pénzt kaphat. Megdöbbentő, sötét és tragikus ez az epizód, itt a «tenger» szélén, s csaknem hihetetlen.

— Hány éves a Rózsi? — kérdezem.

— Tizennégy — feleli a kislány. S amikor már otthagytam őt és eltávolodtam néhány lépésnyire, utánamszól: — Nincs egy Magyarja?

Cigarettát nem adok neki, de táskámból elókotrok egy almát és kezébe adom. Nagyot harap belőle. S mig fal, csaknem fuldoklik. Éhezik.

A sok közül kiválasztok egy házat és bemegyek. Három nagyobb gyerek bámul rám kíváncsian, két kisebb pedig egy pokrócon ül. Anyjuk tököt reszel. Érdeklődöm, mennyit keres az apa és hogyan élnek.

— Ötven-ötvenkét forintot hoz haza szombatonkint — válaszolja az asszony. — Tessék elképzelni, hogyan élhetünk abból, ilyen nagy drágaságban. Tököt, meg répát főzök. Ha véletlenül sikerül krumplit kapnom valahol, azt héjastól megesszük.

Nézem a gyermekeket. Ruhátlanok, vézna és varasak. A munkásnyomor áldozatai.

Egy másik házban hasonló a kép. Innen hiányzik az apa. Az anya ötven forint segélyt kap havonta, magára és négy gyermekére. A legnagyobb lány tizenötéves és heti harminc forintot keres a posztógyárban. Az anya azt mondja, rendes ételt csak azt esznek, amit a gyerekek hazahoznak az iskolai svéd ebédből.

Az elhagyottak testéért és lelkéért

A szakadékban élők testéért és lelkéért a banlióben megtelepedett szerzetesrend harcol, — az őslakó 24.000 ember közül 18,000 a katolikus. Nem várják meg, hogy azok keressék fel őket, ők mennek hiveikhez: a telep különböző pontjain kilenc mise villogtatja fel gyertyáit s az Eucharisztia mindent gyógyító édességét; azonkívül sorra járják a lakásokat és a lélek hiányain kívül a testnek is segítenek, ahol kell. A legégetőbb a gyerekkérdés — december elején nyilik meg az egyházközség kisdedóvója, amelyben apácák gondozzák majd a telep gyermekeit. A köd és korom felett néha egy-egy folttal kékleni kezd a magasság és a levegő. Most a karácsonyt próbálják előkészíteni, szintén a *lelkekben* és hogy a megváltó Gyermek fénye ráessék ezekre a gyermekekre, akik 1946. karácsonya előtt még majdnemhogy megváltatlanok.

Hogyan lesz a részeges naplopóból istenfélő farmer — az istenfélő farmerből Amerika emberészároló hőse!

GARY COOPER

művészi filmje.

YORK őrmester

ROYAL APOLLO

4 hétre prolongálva!

G. SZOLOVEJCSIK: **Potemkin.** Fordította: *Kosáryné Réz Lola. (Singer és Wolfner* kiadás. 296. lap).

A XVIII. század végének Oroszországa, II. Katalin udvara elevenedik meg Szolovejcsik történeti regényében, mely a cárnő kegyencének, Potemkinnak romantikus életét mondja el. A regény, helyesebben regényes életrajz nagy történeti anyagot ismertet, tárgyilagosan igyekszik megvilágítani a lángeszű államférfi történeti szerepét. A munka nagyobb részét Potemkin érdekes életének leírása tölti ki. A lengyel eredetű, de már eloroszosodott családból származó Potemkin gyermekkorában sokat nyomorgott, nagybátyja segítette hozzá, hogy Moszkvában elvégezhesse tanulmányait. Katonai pályára lép és ügyessége mihamar előbbre viszi, majd amikor szövetséget köt az Orlovokkal, akik II. Katalint segítik a trónra, pályája egyre feljebb ível. A cárnő beleszeret, előzi Orlovot s innen kezdve teljhatalmú úr a cárnő jóvoltából. Nagy terveket dolgozott ki Oroszország átalakítására és a műveltség terjesztésére, de terveit nem tudta megvalósítani. Az önmagával és a világgal harcoló, örökösen vívódó „orosz óriás" csak a mondaszerinti „Potemkin-falvakat" mutatta meg cárnőjének. *(Ára 4 P, kötve 6 P).*

LUDWIG WINDER: **A trónörökös.** Fordította: *Gárdos P. Sándor. Balla Antal* bevezető tanulmányával. (Korok és Hősök regényei. *Dante* kiadás. I. k. XVIII + 256, II. k. 318 lap).

Winder történeti regénye inkább történeti életrajz, csak egyes helyeken szélesedik regénnyé. Az apró, mozaikszerű képekből összerakott regény érdekes módon írja le a tragikus sorsú trónörökös, Ferenc Ferdinánd főherceg életét. A könyv történeti felfogásában sok hely jut az egyéni szempontoknak, egészében véve azonban mindvégig érdekes olvasmány s egyes jelenetei az író művészi érzékéről tanuskodnak. Maga a tárgy fölötte alkalmas regényszerű feldolgozásra. A világháború előtti korszak, a monarchia belső élete, az udvar főszereplőinek apró intrikákból és nagyhorderejű eseményekből fonódó szereplése mind olyan mozzanat, ami közel áll a mai ember érdeklődési köréhez. Ehhez járul magának Ferenc Ferdinándnak szinte romantikus pályafutása: a jelentéktelen főhercegből váratlanul trónörökös lesz, a trónörökös igazi szerelmi házasságot köt, lemond gyermekei részére a trónról, majd tragikus módon esik áldozatul egy politikai merényletnek, ami az egész világégést kirobbantó eseménnyé válik. Végül — és nem utolsó sorban — érdekes a magyar olvasó számára az a viszony, ahogyan a trónörökös a magyarsággal szemben áll. A könyv a tárgyban rejlő minden lehetőséget jól kiaknázza: érdekes s művészi értéket is ad. *(Ára 9.50 P, kötve 11.50 P).*

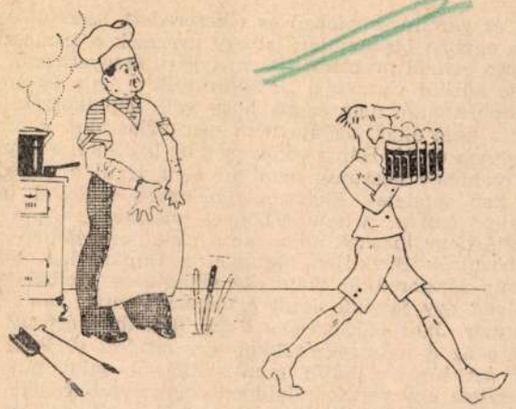
Ifjúsági művek

ANKA JÁNOS: **Dániel úr.** *(Singer és Wolfner* kiadás 166 lap).

Jóízű székely történet egy székely kisvárosból még a boldog régi időkből. A könyv friss, közvetlen hangon meséli el Cserép Dániel, a remeteként élő székely természettudós és három diákjának érdekes történetét. A három fiú kijárogatott az öreg Dániel úrhoz, aki mulatságos módon tanítgatta őket sok hasznos dologra. Amikor Dániel úr meghalt, különös végrendeletet hagyott hátra: „A városnak öt milliót rendelek, hármat a vízben, kettőt a levegőben..." Másoknak is hagyott többfélét, három tanítványának szintén: egyiknek a Vereserdőt, másiknak a városbeli leggazdagabb ember házát, harmadiknak az egész várost. Az egész város nevetett a végrendeleten, hiszen Dániel úrnak nem volt semmije. Annál jobban elcsodálkozott mindenki, mikor a végrendelet sorról-sorra beteljesedett. Dániel úr irataiból ugyanis kiderült, hogy a város határában ritka gyógyvizek vannak, ezeket egy társaság három millóért vette meg, a fenyőerdőtől ózondús levegőjű hegyoldalba pedig szanatóriumot építettek, ezért két millót kapott a város. A tanítványok is megkapták, amit Dénes úr nekik hagyott. A város hálából szobrot emelt a bölcs tudósnak. A rajzokat *Márton Lajos* készítette. *(Ára 4 P).*

ARATÓ BÉLA: **Bücsük pasa szelencéje.** *(Szent István-Társulat* kiadása.).

A történelmi tárgyat feldolgozó regény abban a török-magyar világban játszódik, amikor az élet hősiessége és színes ezeregyéje összeolvadt, amikor magyar vitézek indultak a tarka Konstantinápolyba. Bűcsűk pasa kincset érő szelencéjét megszerzi egy magyar vitéz. Az emberi irigység azonban kétségbevonja vagyonának jogosságát és sok megpróbáltatást szerez a hős vitéznek. Végül is mindent rendbehoz fia, aki apja után indul s a kereszténnyé lett Bűcsűk pasa leányának kezét is megnyeri. *(Ára 3 P.).*

Janovits István rajza. Fertsek Ferenc: Pubi és a körülmények c. műből.

G. BEKE MARGIT: **Alpesi rózsa.** *(Hungária* kiadás 150 lap).

Kedves, hangulatos diákregény. Pesti diákok, akik között egy diáklány is van, tanáruk vezetésével alpesi kirándulásra indulnak. Hatalmas havasok között ütik fel táborukat, de vidám életüket hirtelen megzavarja egy lavina omlás. Azonban mindannyian bátor, életrevaló fiúk, de legbátrabb közöttük az egyetlen leány, akinek lélekjelenléte folytán sikerül az izgalmas kalandból megmenekülniök. A szép kiállítású könyvet *Márton Lajos* finom rajzai díszítik. *(Ára 3.50 P).*

GÁSPÁRNÉ DÁVID MARGIT: **Az árvizi hajós.** *(Singer és Wolfner* kiadása. 308 lap).

A hangulatos, regényes életrajz a két Wesselényi Miklós, apa és fiú életét adja. A magyar ifjúsági irodalomnak komoly értéke a Wesselényiek történeti jelentőségének ez az új feldolgozása: nemzeti nagyjaink közül elsősorban Wesselényi Miklós, az árvízi hajós állítható példaképül. A könyv idősebb Wesselényi Miklós fiatalkori kalandjaival kezdődik. Csery Helénát megszöktette a szebeni kolostorból és elvette feleségül. Boldog házasságukat kis gyermekeik halála keserítette meg: csak Miklós maradt életben. Gonddal nevelik s a serdülő fiú büszkén látja apját a nemzet legjobbjai mellett küzdeni a hazáért. Ő is apja nyomdokaiba lép, már gyermekkorában felülmúlja vitézségben és tudományban a hozzá hasonlókat. Korán résztvesz a politikai életben, vezére lesz a magyar ifjúságnak. Legnagyobb tette hősi magatartása a pesti árvíz alkalmával. Élete kockáztatásával százak életét mentette meg. Vigasztalanul halt meg 1850-ben, mert a szabadságharc elbukott, legjobb barátja, Széchenyi megőrült. A nemzet nagy fiát „termérdek nép kísérte sírjához." *(Ára 4 P).*

DÉNES GIZELLA: **Hegyek hercegnője.** *(Szent István Társulat* kiadása.).

Dénes Gizella könyve történeti regény, hőse skóciai Szent Margit, akiről meghatóan szép portrét rajzol. Réka vára Baranyában ma csak romhalmaz, valamikor azonban színes világot látott. Itt élt a menekült angol királyfi, Edward, aki Szent Istvánnak Ágotha nevű leányát vette nőül. E házasságból született Szent Margit, akit III. Malkolm skót király vett feleségül. A regény ennek az időnek történetét eleveníti meg a Szent életének hátteréül. „Úgy futtatja finom élete mögé a középkor kormos füstjét, mint reneszánsz arcképek liliom-vonásai mögé az aranyfüstöt." A könyvet *Györgyfi György* rajzai díszítik. *(Ára 4 P.).*

FÁBIÁN GYULA: **Bodri.** *(Szent István Társulat* kiadása.).

A könyv főszereplője Bodri, a hű kutya, aki megjárja a világháborút, akár a többi hősök. Bodri gazdája bevonul katonának, a kutya nem bírja otthon gazdája nélkül a életet, utána szökik és végigkíséri a háború borzalmaiban, az orosz felfordulás szörnyűségeiben. Többször megmenti gazdája életét, s végül is leírhatatlan örömmel tér vele vissza Szombathelyre, hogy ismét elfoglalja régi helyét a gyalupad alatt. Az elbeszélés csupa élénkség, finomság, tanúlság és szív. A könyv rajzait *Györgyfi György* készítette. *(Ára 3.60 P.).*

FERTSEK FERENC: **Pubi és a körülmények.** (Könyvbarátok Kis Könyvei. 1. *K. M. Egyetemi Nyomda* kiadása. 320. lap.).

Új, minden eddigi ifjúsági regénytől élesen elkülönülő regény ez a munka, mely azt mutatja meg: milyen a mai gyermeki lélek, erre a lélekre milyen hatással van a ma élete. Pubi úri magyar középosztálybeli szülők gyermeke: jóakaratú és szertelen, meleg és zárkózott, egyszerre érzé-

keny és goromba, rajongó és elkeseredett, szeretetre vágyódó és egyben bizalmatlan is: egy gyermek a kamaszkorban. Riadtan eszmél problémákra, melyekre magyarázatot szeretne, de közbül vannak a „körülmények". Apja és anyja saját problémáitól nem ér rá, hogy vele foglalkozzék, legjobb barátja nem akar, dadája nem mer válaszolni, a házitanító pedig nem ér rá. Hátra volna még az igazgató, a pap, az orvos, csakhogy hozzájuk nem jut el s végül a cselédlánytól sem kap feleletet. Eközben mindegyre kialakul benne a magános ember, a tanulásban is visszaesik. Apja megfenyegeti, hogy inasnak adja, mire ő elkeseredésében megszökik hazulról. Biciklijén barangol a Dunántúlon, találkozik bakonyi pásztorokkal, majd összeakad az egyik balatoni fürdőhelyen egy jószívű fiatal pincérrel, Janival, akit régebbről ismer. Jani párfogásába veszi. Titokban értesíti a szülőket s az ő beleegyezésükkel úgy rendezi el Pubi dolgát, hogy azt hihesse, saját munkájából él, mint pincér-inas. Összehozza egy penzió-tulajdonos mágnással is, aki idegenvezetőnek szerződteti. Pubi itt eszmél a helyes útra s bár szállodás akar lenni, rájön, hogy addig sokat kell tanulnia. Bocsánatot kér szüleitől, ahol azzal a fogadalommal kezd új életet, hogyha egyszer majd ő is munkaadó lesz, a Janihoz hasonló alkalmazottak emberi sorsáért fog küzdeni. A könyvet, melyet ifjúsági irodalmunk igazi értékének kell neveznünk, *Janovits Istvánnak* a könyvhöz mindenben méltó művészi rajzai díszítik. *(Ára 3.80 P.).*

GÁBOR JENŐ: **Mister Timár Gyuri.** *(Singer és Wolfner* kiadás. 192 lap).

A kitartás, akarat, szorgalom regénye, igazi karrierregény, melynek hőse szegény árva fiú, aki a maga erejéből küzdi fel magát a híres emberek sorába. Timár Gyurit pajtásai az iskolában nem veszik fel a M. Ö. F. E-be, a Magyar Önképző Fotóriporterek Egyesületébe, mert a szegény fiúnak nincs fényképezőgépe, pedig Gyuri egyetlen vágya a fényképezés. Ő azonban nem csügged s barátjának, Janinak segítségével, aki egy szálloda kis liftes fiúja, nagyszerű fényképezőgéphez jut. Az iskolát is ott kell hagynia, de ő erejében bízva dolgozik tovább. Változatos kalandok során végre világhírű fotóriporter lesz, míg barátja, Jani vendéglőt nyit Londonban. A regény alapgondolata, hogy ha valaki valamit igazán akar, akkor azt el is éri. A mai élet jellemző vonásaival átszőtt, érdekes regény értékes ifjúsági munka. A könyvet *Nemes Török János* rajzai díszítik. *(Ára 4 P).*

HARSÁNYI GRÉTE: **Évi mindig segít.** *(Hungária* kiadás. 154 lap).

Harsányi Gréte újabb regényében is hű marad regényhőséhez, a bátor és kedves Évihez, aki férfias bátorsággal és leleményességgel szabadította meg kis öccsét a gyermekrablók kezéből. A „nagy kalandban" szerzett barátai és barátnői mellett továbbra is kitartó Évi újabb kalandjairól szól ez a könyv .A barátok körül sok a baj, de mindenben Évihez fordulnak, mert „Évi mindig segít". Évi és családja megható módon veszi pártfogásba őket. A regény mulatságos és izgalmas, egyes jelenetei megható, mély emberi érzéseket tükröznek. A könyv szép képeit *Márton Lajos* rajzolta. *(Ára 3.50 P).*

KOSÁRYNÉ RÉZ LOLA: **Kéry Kató.** *(Szent István Társulat* kiadása.).

Kedves, meghatóan szép vallásos történet. Alapgondolata, hogy a kereszténységet nemcsak a zárdákban kell élni, hanem kint az életben is meg kell valósítani. A kis Kéry Kató megfogadja Geralda nővérnek, hogy élő örökmécs, kis szentjánosbogár lesz egy erdei feszület előtt. A feszület kinn áll elhagyatva a gyom között, de Kató megmutatja, hogy ott is lehet világítani a lélek áldozatkészségével, a családi és társadalmi kötelességek hűséges teljesítésével. A könyv képeit *Janovits István* rajzolta. *(Ára 3.20 P.).*

NAGY MÉDA: **Lányok a havasokban.** *(Szent István Társulat* kiadása.).

Nagy Méda leány-regénye elsősorban mély erkölcsi tartalmával emelkedik ki. Azt tanítja, hogy a legszebb feladat emberszíveket nevelni a szép, a tiszta, a nemes eszmének szolgálatára, arra, hogy első a kötelesség és csak azután jön az én, még akkor is, ha szívünket kell érte odadobni. A történetből fejlődő lánylelkek képe bontakozik elő, melyek rajzát Nagy Méda mély művészettel örökíti meg, megmutatva bennük azt az utat, amely a havasok magasságából a még távolibb, még fehérebb magasságokba vezet. A könyvet *Szemes István* rajzai díszítik. *(Ára 3.20 P.).*

PÁLOSY ÉVA: **Dr. Végh Rozmaring.** *(Szent István Társulat* kiadása.).

A finoman, hangulatosan írt regény egy lassan átalakuló fiatal lány fejlődését rajzolja meg. Dr. Végh Györgynek, a párisi követség első magyar titkárának egyetlen leánya Rosemarie. A gyermek csupa kényeskedés, képzelt betegség. Gyógyulásra nagyszüleihez küldik Magyarországba és a magyar föld csodálatos levegője, a nagyszülők családi életének egyszerűsége, az itteni gyermekek természetessége egészen átalakítja ezt a kényeskedő kisleányt. Így lesz Rosemarieből Dr. Végh Rozmaring. A könyv képeit *Komáromi-Katz R.* rajzolta. *(Ára 3.20 P.).*

RÁBA LEÓ: **Fiúk, miénk a jövő!** *(Hungária* kiadás. 160 lap).

Hangulatos, vidám cserkészregény. Egy nyári vakáció, nyári cserkésztábor mozgalmas életének rajza. A cserkészélet vidám bajtársias fegyelme, a jóban-rosszban összetartó valódi cserkész szellem „jó munkát" végez ebben a derűs könyvben: nem legyőzi, hanem megnyeri önmagának az ellenséget. Az események változatos iramban követik egymást, a nagytáborban tartott cserkészcirkusz, az izgalmas úszóverseny, majd a balatoni vihar, az életmentés kiemelkedőbbek. Az értékes cserkészregény rajzait *Márton Lajos* készítette. *(Ára 3 P).*

SZENTIVÁNYI JENŐ: **A lengyel sasfiókok.** *(K. M. Egyetemi Nyomda* kiadása. 242 lap.).

Szentiványi Jenő új ifjúsági regénye a világháború egyik leghősibb erőfeszítését: a lengyelek függetlenségi harcát választotta tárgyául. Diákgyerekek, iskoláslányok a regény hősei. Színhelye Lemberg, az ősi lengyel város. Hónapokon keresztül védik hősi ellenállással városukat, míg végül diadalmaskodnak az ukránok felett s Lemberg lengyel marad. Testvérnemzetünk történetének egyik legdicsőségesebb korszaka elevenedik meg a könyv lapjain. Az olvasó a testvéri sors együttérzésével követi a regény hőseinek vállvetett küzdelmét; színhelyét és hőseit nem érzi idegennek, a lengyel nevek mögött akaratlanul is magyar arcokat lát, mintha magyar sorsról és a magyar múltról olvasna. Az értékes ifjúsági regényt érdekes tartalma mellett mélyenjáró lélekábrázolás és fínom, szellemes humor jellemzi. A könyv egyike a magyar ifjúsági irodalom kis számban található értékeinek. *(Ára 4 P.).*

SZIMON ISTVÁNNÉ: **Éviék a Balatonon.** *(Szent István Társulat* kiadása.).

„A női lélek nagyszerű pedagógiája tünteti ki *Szimon Istvánné* elbeszélését." Könyvének főhőse Évi, aki előző könyvének is főszereplője volt. Évi az intézetben töltött sok viszontagsággal teljes év után a Balaton egyik kis fürdőhelyén tölti a nyarat. Temperamentuma, élénk szilajsága s jó szíve itt is sok meglepetést, de sok örömet is okoz társaságának. A könyv szép képeit *Márton Lajos* rajzolta. *(Ára 3.40 P.).*

TERSÁNSZKY J. JENŐ: **A magyarok története.** *(Cserépfalvi* kiadás. 40. lap.).

Nagyalakú, albumszerű formában, mintaszerűen szép kiállításban jelent meg ez a könyv, mely az ifjúság számára foglalja össze a magyar nemzet történetét. *Tersánszky Jenő* világos, egyszerű mondatokban írta meg a magyar történelemnek ezt a rövid összefoglalását, mely fejezetek nélkül, összefüggően folyik a magyar nép eredetét elbeszélő Csodaszarvas-regétől a trianoni katasztrófáig és Horthy Miklós országrendező munkájáig. Az egyes korszakokból csak a nevezetesebb személyeket és eseményeket emeli ki, a sok fölösleges adat helyett pedig egy-egy korszakot jellemző esetet, történetet mond el. Előadását bizonyos naiv meseszerűség jellemzi, ami a gyermek lelkének nagyobb hozzáférhetőséget biztosít. A kötet többszínű, szép képeit *Pekáry István* rajzolta, ezekben is szerencsésen találkozik a művészi érték a pedagógiai szemléltetési szemponttal.

TOMKA ÁGOSTON S. J.: **A viszokai hős fiúk.** *(Szent István Társulat* kiadása.).

Tomka Ágoston jezsuita atya hatalmas ifjúsági regénye izzóan mai regény: hit és hazaszeretet adják erkölcsi alapját, a Felvidék színhelyét és egy meghatóan szép, eseményekben gazdag történet a regény tartalmát. Az elnyomott Felvidéken hitükért és magyarságukért küzdenek a viszokai hős fiúk. Küzdelmüket siker koronázza: egy feledhetetlenül szép napon csengve-bongva hirdetik az ujjongó viszokai harangok a feltámadt magyar szabadságot. A könyv, melynek minden sora szívhezszóló, a magyar ifjúsági irodalomnak komoly értékét jelenti. A könyvhöz szép rajzokat készített *Györgyfi György. (Ára 5.80 P.).*

ZÁVODSZKY-TÁBORI PIROSKA: **Nagyika.** *(Szent István Társulat* kiadása.).

A mai falu életét rajzolja az írónő, regényének hősnője Nagyika, egyike a kemény asszonylelkeknek, akik feláldozzák magukat a közösségért. A szörnyű gazdasági földrengés megrendítette Kartal parasztlakóinak, törpebirtokosainak életét is. A falu romlás szélén állott, de segítő gondolatot nem tudott adni senki. Egyetlen asszony nem vesztette el a fejét, a nagymama, Nagyika. Törődött testtel, de csüggedetlen szívvel megszervezi a népet és munkája nyomán ismét jólét derül az egész falura. A könyv a női lélek szociá-

3

lis elhivatottságának érdekes regénye. Rajzait *M. Techert Anna* készítette. *(Ára 3.20 P.).*

ZAYMUS GYULA: **Báránykák.** *(Szent István Társulat* kiadása.).

Zaymus Gyula ifjúsági műveit színes mese, hangulatos előadás, tanító célzatú tartalom, mély gondolatok jellemzik. Újabb elbeszélése a Bárány-család történetét adja elő. A család tagjai, fiúk és leányok saját szívükkel érzik át azt, hogy mit jelent dolgozni. A könyv tanulsága: a munka, a becsület és a tisztesség az élet legnehezebb körülményei között is előbb-utóbb diadalt arat. A könyvet *Janovits István* szép, értékes rajzai díszítik. (Ára 3.40 P).

ZUBOR ISTVÁN: **Mégis ötödikes leszek . . . !** (Könyvbarátok Kis Könyvei. *K. M. Egyetemi Nyomda* kiadása.).

A mai gyerek regénye. Hőse Bárdos Péter, a negyediket végzett kisdiák, akit édesanyja szegénysége miatt nem tud tovább taníttatni. És Péter mégis ötödikes lesz! E *mégis* mögött azonban rengeteg gond és nélkülözés, egy tisztaszívű fiatal kis ember határtalan szorgalma, lelkesedése és ereje áll. Péter tejet hord ki, újságpapírt gyűjt és eladja, műtermeket takarít és házmestereknek segít összeszedni a szemetet, — ez azonban még mindig kevés lenne, ha a sors segítségére nem sietne egy öreg magánvegyész alakjában, aki laboratóriumában munkát ad Péternek. És Péter a laboratórium csodás birodalmában „lombik-tündérországban" maga is csodát tesz: rendet teremt az öreg vegyész elhanyagolt műhelyében, belekapcsolódik munkájába s amikor az öreg vegyész kórházba kerül, heteken át elvégzi, befejezi a félbehagyott munkát. Becsületes és szorgalmas munkájának meg is lesz a jutalma: Péter eléri álmát és ötödikes lesz! Ez a mai nagyvárosi diák életéből vett, szociális gondolattól áthatott regény értékes darabja ifjúsági irodalmunknak. A könyvet a szokott rajzoktól eltérően fényképek díszítik. *(Ára 3.80 P.).*

SIGRID BOO: **Kisasszony szobalány.** Fordította: *Kosáryné Réz Lola. (Singer és Wolfner* kiadás. 152 lap).

Derűs, hangulatos kép bontakozik elő ebből a regényből, melynek főszereplője az elkényeztetett, akaratos és makacs Helge. Fogadásból, hogy bebizonyítsa, hogy a mai lányok is szorgalmasak és kitartóak, elmegy egy évre háztartási alkalmazottnak. Először Oslóban, majd Bingershofban kap állást, mulatságos és vidám kalandokon esik át, hiszen eleinte nem ért semmihez, előbb mindent meg kell tanulnia. Ő azonban minden kényelmetlenség és nehéz munka ellenére is kitart, hogy megnyerje a fogadást. Megismerkedik egy mai álruhás királyfival, az illető állásnélküli mérnök és ugyanott soffőr, ahol Helge szobalány. A két fiatal szív természetesen egymásra talál. A képeket *Belatini-Braun Olga* rajzolta. *(Ára 4 P).*

WALT DISNEY: **Hófehérke és a 7 törpe.** Fordította: *Altay Margit. (Palladis* kiadás 48 lap).

RÓNA EMY: **Hófehérke és a 7 törpe.** *Grimm* meséje nyomán. *(Palladis* kiadás. 56 lap).

A már klasszikussá vált kedves mesét kétféle kiadásban adta most ki a Palladis. Az egyik kiadás *Grimm* meséjét követi, a másik *Walt Disney* feldolgozása, aki filmre is megrajzolta Hófehérke és a törpék históriáját. *Róna Emy* meséje részletesebb és — talán így mondhatjuk — alaposabb, *Disney* feldolgozása rövidebb, igen sok modern vonatkozással és kerekdedebb, könnyedébb. Disney megtartja ugyan a mese minden lényeges elemét, de leegyszerűsíti. Nála is Hófehérke életére tör a szépségére írigyen féltékeny mostoha, de míg Grimmnél háromszor próbálkozik: először öregasszony, máskor cigányasszony, harmadszor parasztmenyecske képében, addig Disney csak az utolsót tartja meg, a mérgezett alma motívumát. Disney meséje modernebb is: Hófehérke házvezetőnő akar lenni a törpéknél, akik be sem akarják fogadni, mert félnek a gonosz mostohától és csak ínyencségük bírja rá őket, hogy dacoljanak a veszéllyel. Melyik változat szebb, értékesebb? Nem igen dönthető el, mindkettőnek megvannak a maga értékei. Egészében véve mindkét könyv szép, hangulatosan kedves és érdekes. Walt Disney rajzai mély humorukkal és kifejezőerejükkel válnak ki, a Grimm-féle változatot Rónay Emy színes, finom rajzai díszítik.

ADRIENNE THOMAS: **Andrea.** Fordította: *Tutsek Anna. (Singer és Wolfner* kiadása. 206 lap).

Kedves, hangulatos, mulatságos történet: szereplői gyermekek, akik érdekes kalandokban vesznek részt, de mindazt, amit csinálnak, a gyermek valóban megcsinálhatja. Ez ad reális alapot a regénynek s ebből a szempontból kiemelkedik a szokott romantikus gyermektörténetek sorából. A regény egy Mannstadtban élő gyermekszövetségről szól: ez a kis társaság szeretett barátjuknak, Marten Dannak megmentése és édesapjának feltalálása érdekében alakult. Dan édesapja a délamerikai zavargások idején ártatlanul fogságba került, de megszökött és Angliába vándorolt. Dant is elfogták és túszként missziósházba helyezték. Ő is megszökött és apja keresésére indulva vetődött a jószívű pajtásokhoz, akik Andrea vezetésével társaságot szerveztek. Minden lehető módot kitalálnak Dan utiköltségének megszerzésére. Az egyik kislány fényképez, a másik próbakisasszonynak megy, a fiúk kutyagondozót létesítenek. Dan végre sok érdekes bonyodalom után feltalálja édesapját, megköszöni pajtásai segítségét, Andreának pedig megígéri, hogy feleségül veszi. A könyv szövegképeit *Benedek Kata* rajzolta. *(Ára 4 P).*

Kalandregények

FAITH BALDWIN: **Az új sztár.** Fordította: *Kosáryné Réz Lola.* Palladis kiadás. Félpengős regény 158 lap.

A könyv két nagyobb elbeszélést tartalmaz, mindkettő hőse asszony. A nagyvárosi élet keretében ez a két ellentétes asszony harcol a boldogságért. *Az új sztár* hősnője Eve Appleton, az ünnepelt primadonna, aki azért hajszolja a pénzt és a sikert, hogy kiszabadíthassa a börtönből ártatlanul elítélt férjét, kivel gyerekfejjel esküdött meg. Mikor férje kiszabadul, lemond a sikerről s boldogan követi férjét egy kis tanyára. A másik történet, a *Doktorkisasszony* Catharina Margit küzdelmét rajzolja, aki hivatása és szerelme választútján harcol a boldogságért. A szerelem lesz az erősebb: a nő hivatása az otthon a férj oldalán.

DANE COOLIDGE: **A rejtélyes lovas.** Fordította: *Forcher Irma.* Palladis kiadás. Félpengős regény. 154 lap.

Mexikó egyik vadnyugati vidékén utazik keresztül egy vidám fiatalember, aki Puskafüstnek nevezi magát. Viszályba keveredik Plunkett Scorp banditáival, akik a vidék életét veszélyeztetik. Puskafüst már-már veszélyes helyzetbe kerül, mikor Blood Heck őrnagy bátor leánya, Johnsie megmenti. Beleszeret a leányba, de csakhamar megtudja, hogy Johnsie szíve már másé. Most még rettenthetetlenebbül veti magát a harcba, furfanggal és bátorsággal végre győz, a vidéken rendet teremt és az őrnagy elrabolt vagyonát is visszaszerzi. Továbbindul, de akkor megtudja, hogy a lány is csak őt szereti. A romantikus, kalandos történetet kedves humor teszi elevenebbé.

MIGNON G. EBERHART: **A nyikorgó lépcső.** Fordította: *Kosáryné Réz Lola.* Palladis kiadás. Pengős regény. 208 lap.

Sötét, izgalmaktól fűtött hangulat, a borzalmasnak valami különös megjelenítése, amit néha felold egy-egy humoros mozzanat, hogy annál kirívóbb legyen az ellentét: ez jellemzi a regényt. Az előkelő kastélyban, ahol esküvőre készülődnek, holtan találják a vőlegényt. Menyasszonya, Daphne talál rá egy kis kerti házikóban, ahol találkozót adott az esküvőre hazatért régi szerelmesének, Dennis Havilandnak, hogy elbúcsúzzanak egymástól. Dennis, hogy Daphnét a gyanútól megmentse, máshová viszi a holttestet. Már-már ő keveredik gyanúba, de sok izgalmas kaland, újabb félelmetes gyilkosság után sikerül megtalálni a gyilkost. Most már mi sem áll útjában a sok megpróbáltatáson átment Daphne és Dennis boldogságának.

P. HOWARD: **Az elveszett cirkáló.** Fordította: *Rejtő Jenő. (Nova* kiadás. 190 lap).

A könyv a kaladregényeknek abból a ritka fajtájából való, melyben a bőven áradó humor mindvégig kárpótolja az olvasót a mese romantikus valószínűtlenségeiért. Ez a regény kedves, rendkívül mulatságos s amellett lekötően érdekes. Pyrreus egyik kikötői csapszékében Rozsdás és társai, hirhedt csempészek banditák kezeiből kiszabadítanak egy fiatalembert, aki a bátyját, egy eltünt vezérkari tisztet keresi. Rozsdás pártfogásába veszi a fiút s cimboráival együtt elindulnak az eltünt tiszt felkutatására. Colombóban elloppnak egy angol cirkálót s izgalmas események, groteszkségükben ellenállhatatlanul humoros jelenetek után sikerül megtalálniok. Kalandjaik közben olyan szolgálatot tesznek Angliának, hogy büntetés helyett nekik adják a cirkálót. Rozsdás pedig, mivel a pártfogásába vett fiúról kiderül, hogy lány, húga az eltünt tisztnek, feleségül veszi a bátor leányt.

VAN WYCK MASON: **A bermudai relytély.** Fordította: *Dr. Balogh Barna.* Palladis kiadás. Félpengős regény. 160 lap.

A regény színhelye: az exotikus szépségű Bermuda sziget, a szereplők: az amerikai előkelő világ tagjai, a bonyodalom: két szép testvérleány, a Fortier-nővérek meggyilkolása. Miközben a szigeten folyik a megszokott élet, az üzletemberek tárgyalásai és az elkényeztetett társaság nagyszerű szórakozása, a vendégként ott tartózkodó Allenby őrnagy nyomoz. Ez a nyomozás lassan halad, nyugodt és hűvös, mint a regény menete, de mégis mindvégig különösen érdekes. Az író ebben a formában is valami sajátságos feszültséget tud vinni az előadásba, amely folyton emelkedik érdekességben s végül a gyilkos halálával zárul.

FRED ROBERTS: A **nagy leszámolás.** Fordította: *Tábori Mihály. (Nova* kiadás. 190 lap).

Vadnyugati regény, cowboyok hősiesen emberfeletti küzdelmével. Az Égerfa-tanya tulajdonosát orvul meggyilkolják. A meggyilkolt fia, Ray indul atyja megbosszulására. Először Deant, Ray húgának vőlegényét gyanusítják, de hamarosan megtudják, hogy a gyilkos egy Mexikó határán élő gonosztevő. Deannal együtt sietnek ellene s kemény küzdelem után Ray agyonlövi a bandität. Dean halálos sebet kap, de Ray a sok véres kaland után megtalálja a megnyugvást és boldogságot Elisabeth Isborne szerelmében. A leány tanyáját is ő mentette meg a bandita ostromló csapatától. *(Ára 1 P).*

FRED ROBERTS: A **bosszú árnyékában.** Fordította: *Rejtő Jenő. (Nova* kiadás. 190 lap).

Roberts másik regénye a Romeo és Júlia örök témájának vadnyugati változata, természetesen a kalandregényekből elmaradhatatlan megnyugtatóan boldog befejezéssel. Két vadnyugati család, az Ashtonok és Stevensek nemzedékeken keresztül harcolnak egymással. Az örökké megújuló gyűlölet elkeseredett, véres küzdelmekbe hajszolja a két család férfiait. Egészen addig, míg a vad hajszába bele nem szól a szerelem: egy ifjú az egyik s egy jóságos, tiszta leány a másik családból legyőzi a vérbosszú szomorú parancsát. *(Ára 1 P).*

E. A. RODRIGUEZ: A **sugárzó holttest.** *(Nova* kiadás. 192 lap).

Fantasztikus regény, melyben új, rádiummal kapcsolatos találmány szerepel. A találmány köré fonódik a bűnügy is, mely Wilkins gróf, a feltaláló meggyilkolásával kezdődik. Ehhez a Wight-szigeten fekvő komor Fekete Kastély, ahol az események lejátszódnak s már megvannak azok a szálak, amelyből Rodriguez szövi újabb regényét. Wilkins gróf találmányáért Gerhardt a német és Hopkins az amerikai érdekeltségek képviselői vetélkednek. A kastélyban azonban borzalmas gyilkosságok történnek, Wilkins grófot is megölik. Hughes detektívfelügyelő csak életveszélyes nyomozás után tudja elfogni a gyilkost. *(Ára 1 P).*

L. RIGGERS: **Ház a tenge parton.** Fordította: *Bydeskuthy László.* Palladis kiadás. Félpengős regény. 160 lap.

Kémtörténet — az angol titkos szolgálat annyiszor felhasznált szervezetének küzdelmeivel, — mely a rendes formában indul: fontos okmányokat lopnak el, amiket a titkos szolgálat tisztjeinek kell visszaszerezni. Az ügyes, kiváló Clarke Howard kapitány nyomra akad s a tengerparti házhoz ér, ahol az ellenséges banda lakik. A fordulatos kémtörténet itt azután a gengszterbandák harcaihoz hasonló küzdelmek rajzolására tér át, a kapitány és társai végre elfoglalják a tengerparti házat, legyőzik a rablókat s visszaszerzik az okmányokat. A történetet Howard kapitány és a szép Pamela szerelme teszi még színesebbé.

MARY R. RINEHART: A **véletlen közbeszól.** Fordította: *Kosárymé Réz Lola.* Palladis kiadás. Pengős regény. 208 lap.

Tipikus Rinehart-regény: fojtottan izzó légkör, egymást követő tragikus gyilkosságok s váratlan megfejtés. A regény egy tengerparti nyaralóhelyen játszódik, ahol meggyilkolják Juliettet, a kalandornőt, aki elvált férjének húgához, Marciához érkezett látogatóba. A gyanú Juliette volt férjére, majd a vidéken tartozkodó titokzatos festőre, Allenre esik. A gyilkosságok folytatódnak, a gyanusítottak köre is bővül s az izgalomteli jeleneteket át meg átszövi Marcia és a fiatal festő, Allen szerelme. A newyorki detektívek tanácstalanul állanak a bonyolult esettel szemben, amelyet végül is a nyaralóhely egyszerű békebírája old meg. A regény Marcia és Allen eljegyzésével nyer hangulatos befejezést.

A. TOBOS: A **nagyváros árnyai.** Fordította: *Torday György. (Nova* kiadás. 190 lap).

Amerikai gengszterregény: vad és kegyetlen csaták folynak a különböző bandák között, amikben végre is a rendőrség győz. Watkins rendőrfelügyelő vállalkozik arra, hogy a már tűrhetetlenül garázdálkodó északi, nyugati és déli gengszterbandáktól megtisztítja a várost. Azt a látszatot kelti, mintha kidobták volna a rendőrségről, megnyeri a vezér nélkül maradt déliek bizalmát és vezetőjük lesz. Mint gengsztervezér egymásra uszítja a bandákat, így végez egymásután velük, végül saját gengszterszervezetével is. Majd leleplezi a nagy Névtelent, aki mindhárom bandát egyformán zsarolta s miután helyreállította a rendet, nyugodtan ül vissza rendőrségi íróasztala mellé. *(Ára 1 P).*

A százéves Nemzeti Színház emlékalbuma.

A magyar könyv művészi kiállítása semmiben nem marad el a leghíresebb külföldi minták mögött: példa erre a *Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság* kiadásában most megjelent remekmívű, hatalmas kötet, a *Nemzeti Színház százéves fennállásának emlékére készült díszalbum.* Az arannyal díszített, zöld bőrbe kötött könyv szines képekkel és rengeteg fényképpel díszes pergamentlapjai méltó tartalmat zárnak művészi keretbe: ez a könyv, lapjain a magyar szellemi élet kiválóinak írásaival, a magyar nemzeti színjátszás történetével, a magyar nyomdatechnika méltó kiállításában a magyar szellem egyik reprezentáns alkotása. Az olvasót első pillantásra szinte elkápráztatja mindaz, amit a könyvben talál: nemzeti lélek, művészi erő árad a műből, mely varázslatával lenyügözi az olvasó lelkét.

Az album a magyar nemzeti színjátszás történetét tartalmazza. Az ország első színháza megelevenedik a lapokon, alapításától mostanáig évtized-évtized után merül fel a multból izgalmasan érdekes, lebilincselően hangulatos, igaz művészettel, nemes lelkesedéssel és küzdelmekkel teli életével. Látjuk a magyar színjátszás hőskorának halhatatlanjait, majd a nagy színházi események tűnnek elő, régi előadások újúlnak fel s a fejlődés állandóan emelkedő folyamatában elérkezünk a máig, ahol a magyar színészet jelesei mutatják be művészetük legjavát. Vonzó és felejthetetlen élmény végigélni a könyv nyomán a legnemesebb művészet magyar történelmét, amit szemléltetőbbé, életteljesebbé tesz a rengeteg kép: mélynyomású színes mellékletek, egykorú metszetek és művészi fényképfelvételek.

A könyv első oldalát *vitéz nagybányai Horthy Miklós* kormányzónak művészi arcképe díszíti. Az első cikkek a százéves jubileumról szólnak; *Hóman Bálint* és *Tasnádi Nagy András* ünnepi beszédei vezetik be az értékes tanulmányok sorát. Ezeket követi *Németh Antal* cikke a Nemzeti Színház hivatásáról. A Nemzeti Színház történeti leírásai közben *Herczeg Ferenc* centennáris prológusa emelkedik ki, amelyet *Bajor Gizi* mondott el a színház ünnepi estjén, majd *Ravasz László* ír a Nemzeti Színház és a nemzeti szellem kapcsolatáról. Nem lehet felsorolni a sok, értékben kiemelkedő cikket, tanulmányt és visszaemlékezést, amelyek — mint egy nagy kép apró mozaikdarabjai — együttesen a magyar színházkultúra tökéletes rajzát adják. A cikkek között régi metszetek és fényképek állítják meg az olvasót: az előbbiekről egy-egy régi, legendásnevű színész tekint reánk, az utóbbiakon az új generáció képmása tükröződik. A cikkeket nagy költőink színházi vonatkozású versei szakítják meg: *Petőfi, Vörösmarty, Gyulai Pál, Kölcsey, Berzsenyi, Jókai* és mások költői megnyilatkozásai. S azután folytatódik az áradat: régi előadásokról, eseményekről, emlékezetes színházi estékről számolnak be az írások, majd a centennáris év kerül sorra, melynek darabjait részletesen ismerteti a kötet, szereposztással, képekkel. A szerzők mind a színművészeti irodalom kiválóságai, olyan nevek, mint *Rédey Tivadar, Hankiss János, Németh Antal, Szabó Lőrinc, Szőke Sándor, Pataki József, Gárdonyi Albert* és még sokan mások. A művet végül a színház jelenlegi tagjainak illusztrált életrajza fejezi be.

A könyv a magyar könyvpiac ritka, különleges eseménye. A legnagyobb elismerés illeti meg a *Pallas könyvkiadó-vállalatot,* hogy a magyar szellem egyik legfontosabb fellegvárának, a Nemzeti Színháznak történetét értékes tartalmú és díszes formájú könyvben örökítette meg. Büszke lehet a magyar könyvkiadás erre a pompásan szép kötetre, mely minden lapjával a magyar szellemet, a magyar művészetet dícséri.

~~Gyöngyösi Kálmán~~

Janovits István

tovább illusztrációi

Történelem az általános iskolák 8. osztálya számára. Bp. 1949.

2/13

343624, 25, 26.
1917 – V. Szám.

C89
1917 – IV. Ltsz. névj.

M. kir.
műemlékek országos
bizottsága
Budapest

A previsio névjegyének
hivatalos használatára
megküldjük a kért
a mellékelt 3 drb. Iga-
zolvánnyal kapcsolatban

~~Györy Lajos~~

Janovits Tóbiás

Tovább illustrációk jegyzéktől.

Történelem az általános iskolák 7. osz. számára. Bp. 1949.

2/B3

Leipzig, am 7. März 1911

nigstrasse 29.

IERSEMANN

UND ANTIQUAR.

ler - Commission

Budapest

	Mark	Pf.	Mark	Pf.
ket ~~& Kreuzband – Porto:~~				
~~Nachricht.~~				
ler von Westfalen				
- 34				
			netto	168 –
vergriffen				

TÖRÖKNÉ KOVÁCS HERMIN: **Timár-utca 17.** *Györgyfi György* rajzaival. Szent István-Társulat kiadása.

A felebaráti szeretet csodálatos hatalmáról írt felemelően ideális, példaadóan szép regényt az írónő. Azt mutatja meg, hogy mire képes a szeretet, amely nemcsak egy családnak a tagjait fűzi egymáshoz, hanem egy háznak sorsközösségbe utalt embertársait is. A regény egy művészcsalád gondterhes életébe vezet, a Timár-utca 17 .számú házba, ahol egyszerű emberek élik bajjal, szenvedésekkel teli életüket. De a szeretet csodát művel: először hőst nevel a fiatal leányból, Kláriból és öccséből, Tomiból, majd mindjobban egymáshoz kapcsolja a ház többi lakóit is és fűszeres, boltosleány, takarítónő s a ház többi tagja egymást segítő, egymás boldogságában résztvevő csoporttá válnak. A könyv a felebaráti szeretet himnusza, a két fiatal főszereplő: Klári és Tomi az ifjúság eszményített példaképei.

TUTSEK ANNA: **Az élet iskolája.** Singer és Wolfner kiadás.

Tutsek Anna hangulatos, fínom művészettel írt regényei érdekes meséjükkel s az előadás vonzó, közvetlen hangjával válnak ki. Új regénye az első dolgozó leányok küzdelmes életét örökíti meg. A téma különösképen érdekes: a mai, munkára, önálló életre nevelt fiatal leányok el sem tudják képzelni, hogy félszázaddal ezelőtt mit jelentett, ha egy leány dolgozni akart. A regény hősnői a mai dolgozó nő első típusai, s ebből a szempontból a regény korkép is: az akkori társadalmi élet jellegzetességeiben érdekes képe.

ZSIGRAY JULIANNA: **Erzsébet magyar királyné.** Singer és Wolfner kiadása.

Erzsébet királyné magasztos alakja máig elevenen él a magyar köztudatban. A Habsburg-családnak egyetlen tagját sem övezte annyi szeretet, emlékét egyiknek sem őrizte úgy a hagyomány, mint a tragikus sorsú Erzsébet királynéét. Az ő életéről írt most nagyszabású történeti regényt *Zsigray Julianna* fiatal leányok számára. A regény végigkíséri a királyné egész életét a bajor hercegi háztól tragikus haláláig, mikor az orgyilkos tőre életét kioltotta. Legnagyobb hely jut azonban benne a magyarokat szerető királynénak. Az írónő mély művészettel fedi fel azokat a szálakat, melyek Erzsébetet a magyarokhoz kapcsolták és a királyné egyéniségének jellemzésében kimutatja, hogy milyen nagy helyet foglalt el lelkében ez a szeretet. Érdekes és szép regény, irodalmi értékei az írónő legjobb munkái közé sorolják. A múlt század második felének magyar életét hűen jellemzi, ez különösen érdekes hátteret ad Erzsébet királyné élet-regényének.

ID. DUMAS SÁNDOR: **Pamfil kapitány.** Átdolgozta: *Rozsnyói Olga. Fáy Dezső* rajzaival. Athenaeum kiadás. 114 lap.

A nagy francia mesélő ifjúsági regénye ma is frissen, elevenen hat. A nagyszerű Pamfil kapitány kalandjai a legérdekesebb, hasonló kalandos történetek közé tartoznak. Dumas képzelőerejének színes csillogását derűs humora szövi át s az egzótikus leírások teszik még érdekesebbé. Pamfil kapitány történetével párhuzamosan folyik le néhány állatnak, Gazellának, a teknősbékának, Tomnak, a medvének, a két Jakabnak, a majmoknak és Camargo kisasszonynak, a békának a története. Mindegyik állat kapcsolatban van a kapitánnyal s különös kalandjai egy-egy részét jelzi. Az agyafúrt kapitány mindennel kereskedik, amiből pénzt remélhet s változatos élet után nemcsak hatalmas vagyont, hanem egy egész országot is szerez. A könyv humoros rajzai jól illenek a tartalomhoz.

GUSTAV FREYTAG: **Tartozik és követel.** Fordította: *Fülöp Zsigmond.* Nova kiadás. 808 lap.

Ez a valamikor nagy hatású, — igazában nem is kimondottan ifjúsági regénynek készült munka — ma bizonyos vonatkozásokban s éppen az ifjúság számára talán sokkal időszerűbb nálunk, mint amikor első kiadása megjelent. A regény ugyanis a kereskedői pályát mutatja meg egy múlt századi német nagykereskedői ház üzleti életének tükrében. Megvilágítja azokat a bonyolult összefüggéseket, amelyek a kereskedelmi életet jellemzik s rámutat arra, hogy a becsület és tisztesség az az egyetlen alap, amelyen kereskedelem tartósan épülhet. Ebben az érdekes és tanúlságos keretben folyik le a regény cselekménye. A fő-

JANOVITS ISTVÁN rajza *Fertsek Ferenc* ***Bábu a polcon*** **című leányifjúsági regényében.**

---

alapította ostiai magyar tábor, a Campo Hungaria vendégei. Barátságot kötnek két olasz fiúval, akik meghívják őket magukhoz Rómába. Itt megismerkednek az olasz ember lelkével, kulturájával, életével, szokásaival. A könyv érdekesen mutatja be Rómát és az örök város szellemét.

KESZLER KÁROLY: **Az elpusztult aranyhíd.** *Györgyfi György* rajzaival. Szent István-Társulat kiadása.

Igazi diákregény, amelyben szerepel fizika, kötelező olvasmány, s minden, ami egy érző diákszívet izgalomba tud hozni, — kivált óra előtt. A szereplők életből vett alakok, olyanok, mint napjaink diákjai, akik reggel szülői intelmek között, megrakott táskával indulnak az iskola padjai felé. Elvonulnak az olvasó előtt a tanár urak is, akiket hajlandók vagyunk «pikkeléstől» kezdve minden rosszal meggyanúsítani, bizonyos idő múlva azonban megértjük, hogy — legönzetlenebb jóakaróink voltak. A vidám érdekes történetben minden diák önmagára ismer s ennél jobb ajánlólevele diákregénynek nem lehet.

MAUKSCH KORNÉLIA: **Fehér rózsa.** Franklin-Társulat kiadása.

Új kiadásban jelenik meg *Mauksch Kornélia* hangulatos, kedves regénye, mely a mai fiatal leányok számára is mély tanulságot rejtő történetével, érdekes és fordulatos meséjével az ifjúsági irodalom jobbjai közé tartozik. A magyar vidéki élet jellegzetes levegője hatja át a könyv minden lapját, nemes magyar jellemek elevenednek meg az olvasó előtt, egy szebb és jobb kor hangulata tűnik elő velük.

MEDVECZKY BELLA: **Csodálatos örökség.** Róna *Emy* rajzaival. Palladis kiadás.

A hangulatos történet a testvéri ragaszkodásról, a hűségről, a becsületről, a soha el nem múló gyermeki szeretetről szól. A mese középpontjában egy titokzatos amerikai örökség áll, e köré szövi az író az érdekes és

< Janovics István >

cikke

< > Emlékeres Sch.
Kovács Kálmánra.
Diárium 1947.
35. l.

IRODALMI NAPLÓ

THOMAS MANN

Irta: BÁLINT GYÖRGY

Amióta híre ment, hogy Thomas Mann eljön Budapestre, egyre erőteljesebben fog alkoztat a kérdés: miért nagy iró a »Buddenbrooks«, a »Varázshegy«, a »Halál Velencében« és a »József«-trilógia szerzője? Az ilyen kérdésre nehéz a felelet. Hogy miért nem nagy egy iró, ezt aránylag könnyen ki lehet fejteni, logikusan és szabatosan, hibák és hiányok éles és gondos taglalásával. Levágni valamit: ez a negatív jellegű eljárás a tételes-tudományos esztétikának talán legpozitívabb lehetősége. Minden mű hatni akar rám. Ha a hatás nem sikerül, a mű rossz és én aránylag könnyen és józanul felsorolom, hogy miért nem tudott hatni. De a jó mű éppen azért és abban jó, hogy hat. Szubjektív kapcsolatba kerülök vele és rajta keresztül az íróval és szépségét ép oly nehezen tudom tételekbe foglalni, mint egy tájét. Ha kérdezik tehát: nem tudom megmondani, miért nagy iró Thomas Mann, pedig nagyságát ellenállhatatlanul kiérzem minden lapjából. Egy dolog biztos: nem azért nagy, mert Nobel-díjat kapott. Thomas Mann enélkül is nagy iró lenne, a mai európai kultúra egyik vezető szelleme.

*

Hogy mégis némileg módszeresen mérjük meg lényegét, kezdjük talán a hibáin, azután kisebbjelentőségű írói erényein keresztül haladjunk a nagyobbak és legnagyobbak felé. Hibát nem is igen találunk nála, inkább bizonyos hiányosságot. Hiába keressük például nála a társadalom struktúrájának és az osztályok kölcsönhatásának rendszeres szemmeltartását és kifejezését. Szociális realizmus helyett pszichikai realizmust találunk nála, és valamit, amit talán eszmei realizmusnak lehetne nevezni. Általában, majdnem minden elbeszélő munkája lélektani és eszmei síkokban mozog és szinte csak az időben történik, nem a térben. Alapvető emberi és lelki kapcsokat és alapvető erkölcsi problémákat vizsgál mindig Thomas Mann, de mindig csak közvetve, feloldva, individualizálva és gyakran jelképekben. Hőse mindig a modern polgári intellektuel, aki azonban sohasem áll ötudatos és elégedett osztályalapon, hanem mindig felveti magában a mély és örök emberi kérdéseket, melyek, — lehet, hogy más síkokban és más feleletteI, — mindenki más számára is nélkülözhetetlenül fontosak. Olyan maradéktalanul lelkiismeretesen, olyan csodálatosan átfogó erővel merül ezekbe a kérdésekbe és oly mérhetetlen anyaggal dolgozik, hogy nem is igen kérünk tőle számon hiányokat. Végre is: rengeteg emberi tartalom és vonatkozás vár tisztázásra és nem foglalkozhat minden iró ugyanazokkal a problémákkal. Mert nem a probléma a legfontosabb, hanem a szellem, mellyel az iró hozzányúl.

*

A pszichikai realizmus volna tehát Mann egyik nagy értéke. A tökéletes lelkiállapot-ábrázolás, a felülmúlhatatlan ember- és jellemformáló erő, a helyzetek, hangulatok, gondolatok és érzések csalhatatlanul tiszta megelevenítése. Amíg a »Varázshegyet« olvassuk, magunk is inkább Davosban élünk, mint a lakhelyünkön és Hans Castorp, Mme. Chauchat, Settembrini, Naphta és a többiek egész idő alatt sokkal fontosabbak számunkra, mint személyes ismerőseink. E nagy könyv egy részét Párizsban olvastam. Először voltam akkor ott, de még e nagy lenyűgöző élmény kedvéért sem szakítottam félbe a másikat: a »Varázshegy«-et. A nappal tizenöt-tizenhat órájából tizenhárom-tizennégyet Párizsban töltöttem, de kettőt minden nap a Varázshegyen. Kettős életet éltem, amíg ezt a könyvet olvastam. Pesten kezdtem el, Párizsban folytattam és Pesten fejeztem be, közben intenzív személyes ügyeken estem át, de ha később a könyvet újra, meg újra átlapoztam, semmi asszociáció sem jelezte az egyes fejezeteknél az első olvasás külső emlékeit és nem tudtam: a 4-es villamos pótkocsijában olvastam-e Joachim haláláról, vagy a Luxembourg-kert padján? Hasonló tüneteket okozott a »Jákób« és »József« olvasása, a betekintés az idő mélységes »mély-kútjába«. A jelent szinte megsemmisítette a megelevenedő mult, a titokzatosságát elvesztő, hús és vér valósággá tisztult mítosz.

Ez az élményteremtő realizmus azonban nemcsak Thomas Mann sajátja. Nem ez különbözteti meg más nagy íróktól. Mondom: nehéz, sőt lehetetlen egy iró (és általában egy ember) lényegét meghatározni. Mégis talán az a legjellemzőbb Mannra, amit Aldous Huxley a regény »zeneiségének« nevezett, és ami a gyakorlatban Mannak tökéletesebben sikerült, mint Huxleynek. A »Varázshegy«, a »Jákób« vagy a »Halál Velencében« nemcsak megkomponálásában és dús hangszerelésében emlékeztet hatalmas szimfonikus költeményre. Abban is zene, hogy nagy, megfoghatatlan és szabatosan le nem írható dolgokat érzékeltet folyton, minden hangjával. A realista tényábrázolás mögött és fölött van a lebegő dolgok az imponderabiliák, a sejtett, homályos összefüggések, a tudat-horizont ködébe vesző tartalmak birodalma. Minden tény és minden helyzet többet jelent itt, mint aminek látszik: más tények és más helyzetek szimboluma. A hűvös, tárgyilagos-megbízható kontsrukció mögött (akik Thomas Mannt nem értik, csak ezt látják benne) nyugtalan forrás és gomolygás érezhető. A tudatos klasszikus forma mögött, a mélyebb, ősibb lelki rétegek szüntelen, válságos hullámverése. Goethével rokon ebben Thomas Mann. Homályos tartalmakról is mindig világosan beszél, zavarosakról is mindig rendezetten: ezért azt hiszem, nagyobb művész Proustnál és Joycenál, mert neki nem kellett egy műfaj kereteit atomokra bontania és a túláradó intuició hullámaiba merülnie, hogy megeleveníthesse a lélek újonnan felfedezett, de alapjában nagyon régi és írók előtt nem ismeretlen rétegeit. És ha Proust és Joyce nagysága éppen abban van, hogy széttörték az epikus műfaj kereteit, akkor Manné viszont abban, hogy újjá tudta őket építeni és az intuició mellett biztosítani tudta az ész helyét is. A polgári regény e pillanatban inkább a prousti, mint a manni példát követi, e tekintetben tehát, esztétikai síkon, Mann művészete nem is esik oly messze a szociális realizmustól.

*

És a manni módszeren keresztül eljutottunk most a manni alaptémához. Kissé talán leegyszerűsítve a dolgot, Thomas Mann minden írásának közös alaptémája van: az ész és az intuíció, a rend és a »démon« küzdelme. A »Halál Velencében« Auerbachja ennek a későn, váratlanul kitörő, viharos konfliktusnak esik áldozatul. A »Varázshegy« Hans Castorpja, a hegycsúcs, a szanatórium kötöttségektől ment, furcsán szabad és felelőtlen élete és a »Tiefland« szabályos, fegyelmezett világa között habozik. A csodálatos bibliai trilógia nagyformátumú és mégis oly emberi Jákóbja és Józsefje a primitív ösztönvilágban próbálják kidolgozni az ész, a szellemiség talaját. Tonio Kröger a szuverén művészi élet jelképes varázshegyéről indul el az emberek mindennapi, de nélkülözhetetlen közössége felé. Mario, az egyszerű, fiatal olasz pincér revolvergolyója döbbentő erejű tiltakozás a vásári hipnotizőr gyanús és megalázó diktatúrája ellen, mely vak és felelőtlen ösztönösségükön keresztül szégyenteljesen tartja hatalmában az embereket.

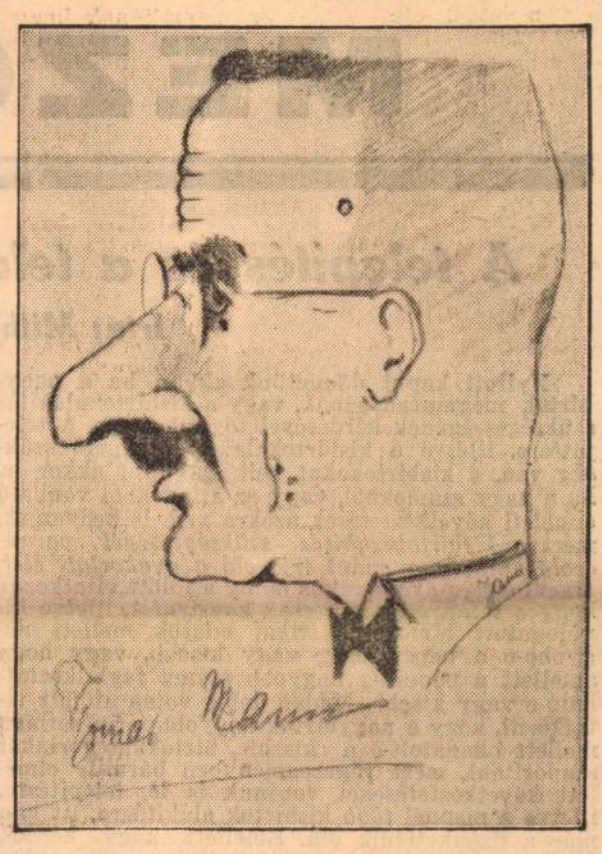
Ma, Európa jórészében, a féktelen ösztönösség, az egyre sötétedő irracionalizmus uralkodik. És, a civilizáció mély dialektikájánál fogva, éppen ezek az ösztönökre hivatkozó, antiintellektuális rendszerek járnak együtt a legkeményebb elnyomással. Nyilván ez az oka, hogy Thomas Mannak, a szellemiség emberének ma útlevélnehézségei vannak. Igazi felszabadulást csak az ész és az intuíció kiegyensúlyozott és fegyelmezett szövetségének rendszere hozhat. Ezért áll a politikailag, de nem eszmeileg semleges Thomas Mann a szabadság aktív híveihez sokkal közelebb, mint első pillantásra látszik.

ADY ENDRE

Schöpflin Aladár könyve

Ki nézett már a Napba? Különös paradoxona a jelenségek világának, hogy a legsugárzóbb fényforrás maga láthatatlan. Csak kormos üvegen keresztül lesheti meg a kíváncsi emberszem. S ki látta már a Költőt? Ki állott szemtől szembe a lángész tündöklésével? Vajjon nem a legreménytelenebb kínzó vágy sikolt-e ki az Ady nyolcadik könyvének homlokára írt kérdésből: Ki látott engem? Azt hiszem, minden költő örök titokzatosságának legmélyéről szakadt fel ez a felelet nélkül maradt kérdés, a másik változat sóvárgásával együtt: Szeretném magam megmutatni, hogy látva lássanak... A Nap panasza ez, az izzó tűzmagé, amelyet látni nem, csak érezni lehet. Érezni melegét és fényét, szétszóródó sugárzásában, kilövelt aranynyilaiban. Így vagyunk valahogy a költővel is. Persze, némelyek azt mondják: lapozzuk csak át műveiket s alkotásaikban époly változatos sorát találjuk meg önarcképeiknek, mint amilyeneket Rembrandt festett önmagáról. Ám a tetszetős szólam nem egészen megbízható kulcs a titokhoz. Egyrészt, mert a művekbe rejtett önarcképek rendszerint túlváltozatosak, sőt egymásnak akárhányszor ellenmondók, másrészt, mert a költők talán amaz istenek fajtájából valók, akik nem bírnak megszabadulni a szaiszi fátyoltól s nem tudnak látható testet ölteni. Verseik legfeljebb villanó tükörképüket vetik felénk, a testetlen fantómot, amelyet hiába igyekszik megragadni az olvasó. Holott: Ezért minden önkínzás, ének...

Ki mutatja hát meg őt, ha maga csupán a megmutatkozás vágyáig jut el? A kortárs? Az utókor? A kritikus? Valójában tán senki. Mégis, a kritikus az, aki könyveibe tekintve, egységes egésszé formálja a sorok mögül sok helyt kiütköző jellemző vonásokat s aki a szakszerű vizsgálódás kormos üvegén keresztül szembenéz a Nappal. Ahogy például Gyulai Pál is tette — öt esztendővel a fehéregyházi csata után — Petőfivel. Mert tagadhatatlan, hogy Gyulainak 1854-ben írott Petőfi-tanulmánya volt az első daguerrotyp, amelyen először alakultak ki mindenki számára érthetően és hozzáférhetően a »szabadság és szerelem költőjének« jellegzetes körvonalai. Nem annyira Petőfi verseiből, mint inkább ennek a nevezetes tanulmánynak újszerű, összefoglaló, tárgyilagos megállapításaiból ment át a köztudatba és vált háromnegyedszázad során közhellyé: ki volt

Thomas Mann
(Janovics András karikatúrája)

Petőfi? Igaz és tiszta, ha nem is egészen teljes ez a Gyulai által festett kép. Legjobban bizonyítja az a körülmény, hogy később alig változtattak rajta néhány jelentéktelenebb vonást. Még Riedl is csupán kiegészítésére szorítkozott: a Gyulai-rajzolta háttértelen fej köré oda-látta és láttatta azt a korabeli életet is, amelyben Petőfi sorsa és zsenije kiteljesedett. Most *Schöpflin* Aladár a Gyulai Páléhoz hasonló jelentőségű feladatot oldott meg — Adyval kapcsolatban. Másfél évtizeddel a költő halála után, elvégezte a leginkább tőle várt, nehéz és kényes munkát: megfestette Ady Endre első teljes, hiteles és kifejező, irodalomtörténeti távlatba helyezett portréját. S itt mingyárt hozzátehetem, hogy az általa felmutatott Adyképmás, a fejlettebb módszer előnyeit leszámítva is, részletezettebb és bevégzettebb, mint Gyulai Petőfi-arcképe volt. A különbség főkép azon a ponton szembetűnő, hogy míg Gyulai a Petőfi költői és emberi adottságát mintegy készen, kialakulva, *önmagában* vizsgálta, Schöpflin Adyt — költőt és az embert — *fejlődése* vonalán, származása, eredete, testi-lelki öröksége és *korába* ágyazottsága szerint veszi beható analizis alá, felmutatva mindazokat a *társadalmi* erőket, amelyek alakítólag hatottak rá és költészetére, egész »ellenzéki« kiállására s küldetéses hitének profétikus elmélyülésére. Mint maga hangsúlyozza: nem volt szándékában sem a szentimentális-romantikus Ady-szépítők népes és hangos, sokszor kritikátlanul lelkesedő kórusba beállani, sem olyan életrajzot írni, amely adatokat tisztáz vagy éppen szubjektív emlékezések felhőjével takarja el a költő-barát alakját. Az életrajzból annyit vett csak fel, amennyi a költő megértéséhez okvetlenül szükséges s elvont esztétikai fejtegetésekbe sem igen bocsátkozott. »Ady alakjának megrajzolása volt célom, — írja bevezetőjében, — úgy, ahogy költészetéből elénk tűnik s ahogy lelkemben kialakult, évek hosszú során át, sok-sok rágondolás és verseinek gyakori olvasása révén«. S valóban: Schöpflin Ady-könyve ezt az írói szándékot époly hiánytalanul, mint művészi módon, a hivatott kritikus éleslátásával, lényeges jegyeket summázó tudatosságával váltja valóra. Bár ő maga baráti-közel állt Adyhoz, mindvégig olyan distance-ot tart könyve folyamán, mintha személyesen nem is ismerte volna. Hűvös elfogulatlanság teszi markánsan jellemzővé hangját. Mellőzi a föltétlen hódolat lírai ömlengéseit, nem igyekszik sem elhallgatni, sem eltúlozni semmit s még sem vét a »kritikusi alázatosság« követelménye ellen, mikor határozottan megvonja Ady költői nagyságának határvonalait.

Külön érték s minden tényekhez tapadó szolidsága, megbízhatósága és kritikusi komolysága mellett is szinte regényszerűen érdekes Schöpflin kitűnő könyvének friss, levegős háttere. A századforduló magyar társadalmi és irodalmi viszonyainak az az eleven, eddig megiratlan rajza, amely külön magyarázat nélkül is felfedi Ady költői attitüdjének nem egy jellemző indokát, de főkép a költészetével szemben eleinte oly példátlan hevességgel jelentkező idegenkedés gyökerét. A költő hatása korára s korának visszahatása rá: a könyv akárhány helyén csaknem drámai izgalmassággal bontakozik ki az olvasó előtt, aki különben a lírikus Adyn túl, most először kap az »epikusról« is emlékezetes képet, *a Margita élni akar* című fejezetben. A kötet tömör utószava pedig Ady oszthatatlan *egységét* emeli ki, egyben kijelölve végleges helyét a magyar irodalomban.

Schöpflin szép és értékes könyve nagy nyeresége nemcsak az Ady-literatúrának, hanem általában esszé-irodalmunknak, amelyben — szempontjai emelkedettségével, megállapítása eredetiségével, gondolatai gazdagságával és kulturáltságával — époly előkelő, mint jelentős helyet foglal el.

Kárpáti Aurél.

MEZŐGAZDASÁG

A telepítés és a telepes anyagi viszonyai

Irta: Milhoffer Sándor

Nyitott kaput döngetünk akkor, ha a nagybirtok megmaradásának, vagy a kisbirtokalakítás szükségességének kérdésével foglalkozunk. A telepítésre, illetve a kisbirtokalakításra égető szükség van, s kisbirtokokat kell alakítani akkor is, ha a nagy számokból, vagy az átlagokból vonható elméleti következtetések azokra nem is kedvezőek, mert *a kisbirtokalakítás szükségességét parancsoló szükség gyanánt írja elő a gyakorlati élet.* Ilyenformán akadémikus dolog a fölött vitatkozni, hogy a talán mesterségesen konstruált, illetve kiválogatott birtokstatisztikai adatok mellett nagyobb-e a népszerűség vagy kisebb, vagy hogy amellett a népesség nagyobb száma foglalkoztatható-e vagy kisebb. Meddő dolog volna afölött vitatkozni, hogy a nagybirtok nagyobb termésátlaga mellett okadatolt-e a kisebb birtokkategóriákat szaporítani, mert végeredményben bármily elméleti következtetéseket vonjunk is le, telepítésre, illetve a mennél *több* kisbirtok alakításra, itt van már a tizenkettedik óta. Emellett nagy kérdés, hogy a jövőben, a gazdasági tudás, s a racionalizmus terjedése mellett, a kisbirtokok termésátlaga, illetve produkcióképessége általában nem fog-e hatalmas arányokban növekedni. Hogy a korlátolt forgalmú birtokokból vesszük-e el a telepítésre alkalmas földet, vagy a magánosok birtokaiból, az állam kezén levő erre alkalmas birtokok megfelelő részeit parcellázzuk-e vagy a pénzintézetekét, azzal az élet rohanó eseményei valóban édes keveset törődnek.

Kétségtelen azonban, hogy csak *a helyi viszonyok gondos mérlegelése* mellett lehet s kell telepíteni és hiba volna országos átlagokból kiindulva, a levont tanulságokat vagy következtetéseket, minden további nélkül, mesterségesen, az adott viszonyok mérlegelése nélkül a telepítés keretébe beilleszteni. De hangsúlyozzuk, hiba volna a belterjesen s racionálisan kezelt nagybirtokokat is minden további megválogatás nélkül feldarabolni. Ellenben fel kell darabolni mindazt a nagybirtokot, mindazt az arra alkalmas területet, melyeknek feldarabolása által *a környék közgazdasági s szociális érdekeit nem sértjük*, hogy így mennél több, a gazdálkodásra alkalmas egzisztenciának jövőjét biztosíthassuk. Ismételjük: nem elméleti elgondolás, hanem csak a gyakorlati élet követelményei lehetnek az irányadók.

De ezzel kapcsolatban hangsúlyozni kívánjuk, hogy a legnagyobb súly fektetendő *a védett kisbirtokoknak a régi tulajdonosok kezeiben való megtartására.* Mindenesetre fájdalmas dolog, hogy a nagyobb birtokoknál ez a maga egészében nem vihető keresztül, mert hisz az anyagi eszközök hiánya nemcsak a terhek átvállalása, hanem az üzemtőke megszerzése tekintetében is áthidalhatatlan nehézségeket okozhat. Ez a körülmény azonban a kisbirtokoknál nem képez oly nagy akadályt. Az üzemtőkét túlnyomórészben pótolja a kisgazda és családjának a gazdasági munkákban való közvetlen részesedése.

Tekintettel arra, hogy a *védettség* s a kataszteri tiszta jövedelem nagysága között bizonyos kapcsolat áll fenn, ami a megváltandó terhek aránylagos nagysága tekintetében is megnyilvánul, az egyéni elbírálásnak tág tere lehetne. Mindenesetre könnyebben tudunk azon a kisgazdán segíteni, kit a terhek esetleg csak immobillá tettek, de aki ahoz a röghöz hozzá van nőve, melyen talán született, s aki az adott viszonyok közé ékelődve, megfelelő segítség mellett, bajaiból kilábolva könnyebben boldogul, mint az a szintén a legnagyobb segítségre szoruló, illetve arra rátalt újabb telepes, kinek az újabb viszonyok között előbb mintegy akklimatizálódnia kell.

A kiosztandó föld nagysága változik a vidékkel. Extenzív viszonyok között nagyobb darab föld a megélhetésre, míg ellenkezőleg kevesebb. Azok az 1—5 holdas földszalagok, melyek helyenként apró sávokra osztják a határt, nem alkalmasak a megélhetésre, hacsak város alatti, kertgazdálkodásra alkalmas földekről nincs szó. Átlagokról szó sem lehet. A zöldasztal átlagain keresztülgázol a gyakorlati élet, melynek szükségletei egyébiránt mindenkor a helyi viszonyokhoz fognak alakulni. Ezzel kapcsolatban akárhányszor elő fog állni a régebben kiosztott, vagy a hagyatéki viszonyok következtében feldarabolt kisbirtokoknak a gyakorlati élet szükségleteihez való kiegészítésének szükségessége is.

Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a nagyobbarányú birtokfeldarabolások mellett is mindig *gondolni kell egy-egy középbirtokalakításra,* aminek úgy közgazdasági, mint mezőgazdasági és szociális szempontból is elsőrangú fontossága van.

Kétségtelen, hogy egész gazdasági létünk alapja a mezőgazdaság, de kétségtelen az is, hogy a mezőgazdaság prosperálása végeredményben egyszerűen pénzkérdés. Természetesen a gazdálkodás alapja a racionalizmus, de ez sem vihető keresztül pénz nélkül. A telepítés helyes megoldásától függ jövő gazdálkodásunk kialakulása, ami azonban szintén pénzkérdés. Csak ha megfelelő anyagi eszközök állnak rendelkezésre s ha a telepes *megfelelő kezdő tőkével* rendelkezik, csak akkor lehet biztosítva a telepítés sikere.

A pénzkérdéssel jutottunk el a legnehezebb ponthoz. Pedig *ezen fordul meg a telepítés sikere.* Mert az maga nem elég, ha az állam a feldarabolandó földeket megváltja, illetve a megváltáshoz szükséges anyagi eszközökről gondoskodik. Hisz ez a kérdés még aránylag véve könnyen megoldható. A telepes vagyoni viszonyain dől el a telepítés sikere. Pedig a gazdánál a mult sorsdöntő viszonyai után, a pénz a legkevesebb. A magángazdaság le van rongyolódva, új vállalkozásba egy gazdának belemenni meg éppen nehéz feladat. Ezt a kérdést kellene megoldani. Könnyű azt mondani, hogy csak olyan gazdát telepítsünk, akinek elegendő pénze van. De hol van az ilyen telepítésre alkalmas gazdaanyag?

Az bizonyos, hogy a *forgótőke* kérdésének megoldása a kisgazdánál aránylag könnyű feladat. Természetesen ugyanis, a telepítésnél a nagy családú gazdáé az elsőség. Kinek egész családja közreműködik a gazdasági munkák elvégzésénél, s így a kérdés e tekintetben bizonyos határig egyszerűsítve van. De élő és holt leltárt is be kell szereznie s a földet sem kapja ajándékba. A földért fizetnie kell. *Nincsteleneket nem telepíthetünk.* Hisz láthatjuk, hogy a közelmultban ennek mi volt az eredménye. Nem adhatjuk a földet olyan gazdának, aki arra egy szerényebb összeget lefizetni nem tud.

Miután azonban sok olyan gazda akad, aki egy megfelelő nagyobb összeget nem tud lefizetni és telepíteni mégis akarunk, talán helyes volna azt a megoldást választani, mely mellett egyes esetekben a birtokba lépő telepes, holdanként, esetleg utólag, a rendes bérösszegnél mintegy 50 százalékkal magasabb összeget fizetne le gabonába átszámítva (a búza és rozs ára kormányrendeletileg volna minden gazdasági év végén megállapítva) s mindaddig, míg a birtok árának egy megállapítandó hányadát le nem fizetné, *telekkönyvi tulajdonossá nem válhatnék.* Ha bármely okból, bizonyos határidőn belül, kötelezettségének eleget tenni nem akarna, vagy nem tudna, úgy a rendes bérösszegen felül javára mutatkozó összeg, úgy az előleg, mint az évi részletek tekintetében, őt illetné meg. Esetleg az első évben vetőmagot, vagy más könnyítést, mint állatbeszerzési, vagy építési kölcsönt is kaphatna az államtól, de természetesen tartozása biztosítékául egész évi termése le volna kötve.

Fentieket összegezve, a telepítés kérdésének megoldását úgy képzelnénk el, hogy egy megfelelő, szerényebb tőkével rendelkező gazda, ki telepet kap, s esetleg építési, vetőmag-, állat- stb. kölcsönt is, annak *tulajdonába mindaddig nem léphet, míg a birtok értékének megfelelő hányadát le nem fizette.* Addig mintegy bérelné saját földjét, melynek termése kötelezettségeinek biztosítására a maga egészében le volna kötve. Mindaddig, míg tulajdonba nem lép, gazdálkodásának egész menete állami ellenőrzés alatt áll. Természetesen szövetkezeti gépbeszerzésnek, s a kölcsönös segítségnek általában tág tér volna biztosítandó.

Kik fogadták izgalommal az új faiskolai rendeletet?

Levél a Pesti Naplóhoz

A *Pesti Napló* január 20-iki számában dr. Lázár Andor úr *»Izgalommal fogadták a faiskolások az új rendeletet«* című cikkében súlyos kritikával illeti a földmüvelésügyi miniszter nemrég kiadott 83.000/1934. VII. számú rendeletét.

A kritika hamis vágányon jár. Elgondolása szerint nem érdemes, mert nem lehet a kaliforniai pajzstetű ellen védekezni, s a minisztérium rendelkezésének csak akkor volna értelme, ha nemcsak a faiskolákat, hanem az összes gyümölcstelepeket kényszeríteni lehetne a permetezésre.

Mindkét elvi megállapítás helytelen, mert a mult tapasztalatai szerint gondos védekezéssel a *fertőzöttnek nyilvánított faiskolákból is sikerült kiirtani a pajzstetűt, továbbá a fertőzés lokalizálására teljesen elegendő a faiskolák sterilizálása,* mert csak faiskolák terjeszthetik a kórt a telepeikről elszállított oltványokkal. Stabil gyümölcsös legfeljebb önmagát fertőzi, — védekezés hiánya esetén — mert a pajzstetű szél útján való terjedése legfeljebb háromszor vagy négyszer tíz méterre terjed; a gyümölcsben jelentkező fertőzés pedig nem veszedelmes, mert a piaci alma legtöbbször városi emberek asztalára kerül és nem a gyümölcsösökbe.

A rendelet hibáit a kritikából négy pontban foglalhatjuk össze:

1. A minisztérium az érdekeltek meghallgatása nélkül hozta meg a rendeletet,

2. nevetséges a négy kötelező permetezés, mert minden faiskolás — már csak üzleti érdekből is — nyolc-tízszer permetez,

3. a rendelet nem intézkedik a faiskolákkal határos gyümölcsösök és országúti fák kötelező permetezéséről,

4. a rendelet hiányos és a tényleges helyzettel ellentétes szemszögből indul ki és ezzel méltán zúdítja magára a faiskolások felháborodását.

A kritika egyetlen pontjában sem áll meg, mert:

1. A minisztérium mezőrendőri osztálya a növényvédelmi irodával karöltve a faiskolai szöveaségek meghallgatása után és a gyakorlati kísérletek figyelembevételével határozott.

2. A kötelező és állami támogatással és ellenőrzéssel végrehajtott permetezés elrendelése nem vonja kétségbe azt, hogy a faiskolások a multban is védekeztek, csupán négy permetezés végrehajtásáról akar meggyőződni a minisztérium. Ez csak azokat bánthatja, akik a multban legalább négyszer nem védekeztek, de örömére szolgálhat a faiskolások zömének, hiszen ennek a négy permetezésnek költségeit egyharmadrészben a földmüvelésügyi tárca viseli.

3. A rendelet gondos átolvasásával mindenki meggyőződést szerezhet arról, hogy kényszerpermetezés alá esnek a fertőtlenítendő objektumokat körülvevő gyümölcstelepek és fásítások is 50 méteres övön belül. (Szél által való terjedés ellen.)

4. Cikkíró úr nem indokolta, hogy mi az az *»ellentétes szemszög«,* amelyből a rendelet kiindult, melyek a rendelet hiányai, s végül kik azok a faiskolások, akiknek felháborodását magára zúdította a rendelet. Mert ilyenek is vannak, hiszen nem lehet olyan intézkedés, amely egyformán konveniálna minden polgárnak. Éppen ezért úgy hiszem, hogy érdemes ezzel a kérdéssel is bővebben foglalkozni.

Mint ismeretes, a pajzstetűveszedelem felismerése óta három kategóriába sorozták a faiskolákat:

a) *Pajzstetűmentes* (úgynevezett »tiszta«) faiskolák, *Ezek kötelező ciánozás nélkül,* fehér igazolvánnyal szállíthattak.

b) *Fertőzött vidéken levő pajzstetűmentes faiskolák.* (A fuvarlevél melló szürkesávos fehér igazolólapot csatoltak.)

c) *Fertőzött faiskolák,* piros igazolvánnyal.

E hármas felosztás — melynek megszüntetését célozza a rendelet — nem felelt meg, mert az adminisztráció, mely egyik osztályból a másikba sorolta a faiskolát, sohasem működött olyan gyorsan, mint a *pajzstetű.* Jártam olyan 18 holdas *»piros bárcás«* faiskolában, ahol a legrigorozusabb vizsgálat sem találhatott egyetlen pajzstetűt, viszont hoztam pajzstetves galyakat (a rovartani állomás rendelkezésére bocsátom) *»tiszta«* faiskola kellős közepéből.

A faiskolák túlnyomó részben viselik ma a megszégyenítő és üzletrontó piros igazolványt. Tehát korlátozva vannak a szállításban, mert ugyan melyik gyümölcsös tulajdonosa enged be kertjébe olyan csemetét, melynek már fuvarlevele kiáltja: *Vigyázz: Fertőzött telepről jövök!* S ez az állapot azért is igazságtalan, mert a *»fertőzött«* faiskolák oltványai csak a minden élőlényt (tehát a pajzstetvet is) könyörtelenül elpusztító ciánozás után adhatók vasútra.

És mégis szállítottak a pirosbárcások is. Mert egyes *»tiszta«* faiskolák jóval több oltványt adtak el, mint amennyit termelni tudtak. Ilyenkor lefedezték magukat ott, ahol olcsón jutottak áruhoz, a leromrott üzletű *»fertőzött«* faiskolásnál. Ezek telepéről ciánozás után futott az oltvány a *»fehér«* telepre, innen pedig összekeverve utóbbinak nem ciánozott csemetéivel, fehér igazolvánnyal ment a vevőhöz. S ha a gyümölcsösbe ilyen módon mégis bejutott a pajzstetű, egy kétségtelen: hogy azt nem a ciánozott alanyok hurcolták be. De az is kétségtelen, hogy az ilyen — igen nagyszámú, és az érvényben levő rendeletekkel is ellenkező — üzletek hasznát nem a piroscédulás látta.

Sajnos, sokan vannak vámszedők, akiknek fáj az új rendelet, amely négy permetezés után egyenlő elbírálás alá vesz minden faiskolát s érthető, ha ezek felháborodását méltán magukra zúdítja a miniszteri intézkedés.

Ha már a kritikánál tartunk, meg kell állapítanunk, hogy ennek a rendeletnek is van hibája, éspedig, hogy nem rendeli el azt, hogy *kötelező ciánozás után már most, azonnal, minden faiskola egyforma igazolvánnyal szállíthasson.* Mert az őszi szállítási szezón még messze van és igen sok derék faiskolás mehet tönkre, ha addig köteles viselni a középkorba illő szégyenfoltot.

Dr. Hantz Béla

Janovics Eleonora

1916/17

Ferkèpzomfoiskèvk

95. l.

Janovics Eleonora

szül. Budapesten 1900 szept. 28. Izr. 6 felsőbb leányosztály. 1916/17 I. Elsőéves művésznövendék. Rakssanyi Dezső-

Konfoglalási kori lándzsa VII. 206.

Janovics Nóra

színművész

Janovics Pál litografus
leánya meghalt 1933
szept. 21-én Budapesten. 24-én temették
a farkasréti izr. temetőben.

Pesti Hirlap

1933. szept. 23.
(Halálozás.)

U. 2368

MDK

Jancovich István

rajzai (illusztrációk) repr.

(Damon Runyon: „Magányos szív" jellegűre.)

Ország-Világ, Bp. 1958. április 23. 12. l.

Ára 1 forint

Új Ember

III. évfolyam • 29. sz. KATOLIKUS HETILAP 1947 július 20

A hercegprimás hazaérkezése • Elsodort lelkek • Rónay György: Válasz Veres Péternek
Kötelező mezőgazdasági szakoktatásért • Magyar gyermekek Dániában • Sportbajnokságok a lelkészeti iskolákban
Ahol a munkások 186 gépen, 205 motorral maguknak dolgoznak

Ami valóban túl van minden taktikán

FENNÁLLÁSÁNAK két éve alatt az *Új Ember* mindig vigyázott arra, hogy mindazt, amit mond, higgadtan és tárgyilagosan mondja, európai hangon, olyan módon, hogy a vita még más világnézeti területen elhelyezkedők részéről is lehetséges legyen; még a legzajlóbb hullámverésben is. Volt idő, amikor nem egy olvasónknak úgy tetszett, hogy emberfeletti feladat e hang mellett kitartani.

Most azonban itt van előttünk az eredmény: az *Új Ember* június 29-i vezércikke sajtóbeli hullámgyűrűinek hangja. A *Szabad Nép*, a Magyar Kommunista Párt központi lapja július 6-i, vasárnapi számában egy, minden bizonnyal a párt hivatalos véleményét kifejező cikkben szokatlanul előzékeny hangon taglalja a magyar katolicizmus és a magyar népi demokrácia" viszonyának lehetőségeit a kommunista párt oldaláról. Válasza abból a kérdésből indul ki, amit az Új *Ember* június 29-i vezércikke felvetett: hogy a magyarországi kommunista pártnak a vallás felé kedvező látszatú mozzanatokban mutatkozó magatartása csak politikai célú taktika-e, módszer-e csupán, amelynek célja a parasztság rokonszenvét megnyerni? „Mi azonban szeretnők azt hinni — folytatta az *Új Ember* akkori cikke tovább —, hogy itt alapvető felfogásbeli változásról van szó. Annak belátásáról, hogy a magyar népben rejtőző vallásos erő olyan érték, amelyet nem lehet nélkülözni az új talapzatra épülő szociális Magyarország építéséből és történelmi új évtizedének legfőbb alakító tényezői közül."

A *Szabad Nép* — miután „bizonyos fokú változást" lát ezekben az *Új Ember* eddigi magtartásával szemben — válaszában a leghatározottabban leszögezi, hogy szerintük nem taktikáról van szó, s erre két bizonyítékcsoportot sorol fel. Az első csoportban Engels és Lenin számukra zsinórmértékül szolgáló alapelveit, mint nagy tanítómestereiét; bizonyítékainak második csoportjában pedig egy csomó gyakorlati tényt: a falusi papság földjének megtartását, sőt számukra való földosztást; a kommunista falujáró mozgalom templomjavító munkáit; a segítségükkel visszajuttatott vagy visszajutó harangokat; a kommunista pártnak azt a lépését, amellyel egy idő mulva ők maguk kívánták levétetni a fakultatív hitoktatás kérdését a politikai élet napirendjéről, stb.

Érdekes szakasza a *Szabad Nép* cikkének: „És hadd mondjuk meg azt is, ha az egyház megértőbb magatartást tanúsít a demokratikus fejlődéssel és a demokratikus fejlődést biztosító rendelkezésekkel szemben, mint eddig, akkor a demokrácia — és benne a kommunista párt is — szívesen vállalja a függőben levő kérdések kölcsönös megegyezéseken alapuló teljes rendezését. Nem taktikáról van itt tehát szó, hanem annak a ténynek felismeréséről, hogy az egyháznak és a népi demokráciának meg kell találnia azt az utat, amely a megegyezéshez, megértéshez, tartós jóviszony kialakításához vezet. Pártunknak sem a multban nem volt kifogása, sem a jövőben nem lesz kifogása az egyházak vallásos jellegű tevékenysége miatt!"

Feltűnő és érdekes szakasz ez, mert:

1. ömaga is elismeri, hogy bizonyos „függőben lévő" kérdések „várnak rendezésre";

2. kijelenti, hogy a megegyezés, megértés és tartós jóviszony szándéka egy bizonyos oldalról nem taktika!

MINDENEKELŐTT meg kell állapítanunk, hogy a magyar katolicizmus és benne az *Új Ember* részéről a „Túl minden taktikán" vezércikk egyetlen állítása sem jelent sem magatartásbeli, sem hangbeli fordulatot. Az elmúlt 1946-os év március 10-i számában *Beresztóczy Miklós* tollából hoztunk alapvető cikket *Demokrácia és egyházpolitika*, ugyane számban *Egyed István* tollából *A katolikus gondolat a közéletben* címmel. Ugyancsak az elmúlt év március 31-i, tehát mindössze három számmal később közöltük *Hamvas Endre* csanádi püspök *Egyház és demokrácia* című hatalmas tanulmányát. A többieket fel sem soroljuk. Abban a szerencsés helyzetben vagyunk tehát, hogy úgyszólván alig kell mást tennünk, mint ezeket a cikkeinket éppen a maguk döntő helyein idézni.

BERESZTÓCZY Miklós cikke abból indul ki, hogy menynyire valótlan az a beállítás, mintha „Egyház és demokrácia, hívő és proletár, pap és reálpolitika ellentétes tények lennének, viszont összetartoznék templom és a reakció, lélek és fasizmus, a jelen tagadása és a katolicizmus". — „A demokráciával kapcsolatban ma elsőbbségi jogokat valló kommunista és szociáldemokrata irány és a katolicizmus között kétségtelen vannak komoly világnézeti különbségek... A katolicizmus a természeti jogoknak és a természet törvényének mindnyájunk lelkéből feltörő közös normáit a tételes isteni és egyházi törvények súlyával is aláhúzza számunkra. Amit a marxista a közjó szempontjából követel e téren, azért a katolikus is küzd az örök boldogság nevében... A demokrácia a marxista szemében a földi élet rendezése, viszont a katolikus ember természetes és természetfölötti életelve követelményének tekinti."

„Ezek után itt vannak azok a kérdések, amelyek *nem a vallásos világnézet* közvetlen problémái, de annál égetőbb *társadalmi feladatok*. A munkaidő, a munkabér, a munkafegyelem, a többtermelés, a társadalom hajótöröttjeinek szociális problémái, az öregek, árvák, egyedülállók, a nők, a betegek és gyermekek védelme, a biztosítási és szövetkezeti feladatok stb., stb. Mindmegannyi súlyos szikla vagy rom, amelynek eltakarításában vagy felépítésében egymás mellett megfér, sőt egymásra szorul verejtékes erőfeszítésével azok serege, akik most gyanakvással kerülgetik a sziklák vagy romok körül is egymást."

Íme a magyar katolicizmus Beresztóczy Miklós cikkében egyik igen jelentékeny közhivatali és közéleti szereplőjének tollából szegezte le nemcsak az eszmei érintkezési pontokat, hanem az egymás mellett való élés és munkálkodás világnézetileg semleges gyakorlati területét is. Mégpedig több, mint egy és egynegyed évvel ezelőtt, egy katolikus tömegek érzületét hangban és állításokban igen súlyosan sértő sajtókampánynak egyik legnagyobb dagályhulláma idején.

A demokrácia munkájának és munkaeredményeinek elismerését kéri számon a magyar katolicizmustól a Szabad Nép cikke? Eddigi cikkeink felsorolhatatlanul sok helye között megtalálja ezt egyebek között ugyancsak Beresztóczy Miklósnak ugyanebben a cikkében. „Egy év után van vízünk, gázunk, villanyunk, villamosunk, autóbuszunk és vonatunk, a Duna fölött hídunk; tisztultak utcáink, épülnek romjaink, emberibb külsőben lépünk ki otthonunk kapuján s ezek az otthonok már nem a patkányok és penész pincéi. Piacaikon és vásártelepeinken találunk árut is, a gyárak és üzemek nem üres szomekkel hidegednek halálban..." S megállapítja, hogy ezekért az érdem: az öntudatos, ébredő s élni akaró népi erők áldozatos munkavállalásáé.

HAMVAS ENDRE csanádi püspök *Egyház és demokrácia* című hatalmas tanulmányában (1946 március 31-i számunk) előljáróban azt fejti ki, hogy Egyház és demokrácia között nincs ok kölcsönös bizalmatlanságra: az emberek egyenlőségének tanával a lelkiismereti szabadság hirdetésével az Egyház alkotta meg a demokrácia előfeltételeit s így a demokrácia az ő szellemi szülöttje; sőt az Egyház az előkészítője a modern demokráciáknak is. Majd kifejtve a negyedik renden alapuló demokráca materializmusának történelmi okait, megállapítja, hogy: *„az Egyháznak is legfőbb gondját képezte a munkássors javítása és szociális kérdésének megoldása."* Ugyanígy megállapítja: *„A munkásság zöme a vallástól igazában elszakadni soha nem akart... Ezen felül a munkásság nem a történelmi materializmus kedvéért lépett a marxista szervezetekbe... hanem mert jobb sorsát akarta biztosítani."*

Ugyancsak világosan és szabatosan kimondja a csanádi püspök elvi jelentőségű tanulmánya azt, hogy „Nem is érdeke semmiféle demokráciának a vallásellenesség, egyetlen államforma sem tekinthet el attól a bensőséges és felbonthatatlan kapcsolattól, mely egyrészt az egyén, állam és közhatalom, másrészt a vallás között fennáll, de mindegyiknél kevésbbé a demokrácia."

NEM LENNÉNK BECSÜLETESEK, ha nyiltan ki nem mondanók, hogy *világnézeti alapzata az Egyháznak és a katolicizmusnak elaikudhatatlanul a természetfeletti*, és mindaz, ami ebből következik. Világnézetiekben tehát *nincs és nem lehetséges a katolicizmus részéről* — a magyar katolicizmus részéről sem — *semmiféle megalkuvás és kompromisszum.* Ezekben a katolicizmus eligazítói a pápai enciklikák. Nem lehetséges kompromisszum azokban a tételekben sem, amelyek *a természetfölötti világnézetből kifolyóan a demokráciára vonatkoznak*, a demokrácia értelmére, tartalmára, lényegére. E vonatkozások szerint a demokráciába — minden demokráciába és így a magyar demokráciába is — a legmesszebbmenően s a szó teljes értelmében *bele kell hogy épüljön az emberi szabadság elvének teljessége és annak minden gyakorlati megvalósulása*, mindabban, ami közvetlenül a természetfölötti elvekből s a természetjogból következik. Tehát például elvetjük a *kétféle jog* elvét, — hogy az, ami az emberek egy csoportjának jár, az egy másik csoportot nem illet meg. Ez az egyik tétel. A másik pedig az, hogy *a társadalom és annak összes megnyilvánulásai* — a kommunista elmélet nyelvén mozgásai — *s ezek közt a politika is: alá vannak vetve az erkölcs elveinek és normáinak.* Az Egyház és a katolicizmus nem ismerhetnek el olyan politikát, s mégkevésbbé vehetnek részt olyan politikában, amely a politika egyetlen törvényének az erkölcstől független dialektikus fázis-megvalósulást tekinti s ennek érdekében minden eszközt megengedhetőnek és megfelelőnek tart, még ha az az erkölccsel ellenkezik is. Világosan szóltunk két tételről: egyetemes emberi szabadságjogokról és a *jog oldalán*, — az erkölcsi törvények érvényéről a *megkötések* oldalán!

AZ EGYETEMES EMBERI JOGOKBÓL a társadalomra vonatkozó tételeken kívül — amiket most nem sorolunk föl — *a vallásszabadság joga* következik. Az a vallásszabadság, amely szerint a vallás nemcsak az *egyeseknek*, hanem a *köznek* is ügye.

Az Uj Ember felelős szerkesztője a mostani hozzászólásokat elindító cikkében nyiltan és világosan megírta a következőket:

„A kommunista párt hivatalos programmjának egyik alapvető tételeként hirdeti, hogy a vallás az emberek magánügye... Ezen a felfogáson az élet valósága már régen tulhaladt. Mert az az ember, akinek vannak vallási meggyőződései, semmiképpen sem tekinthet el attól, hogy a társadalomszervezés világnézeti kérdéseiben vallását közügynek érezze. A kereszténység nemcsak belső élet, hanem társadalomalakító programm is. Nem is értéktelenebb, nem is kevésbbé időtállóbb mint a pártoké... Mert valójában mikor az egyház és a pártok viszonyáról van szó mindig az a kérdés lényege, elismerik-e a pártok, hogy a vallástosság nemzetépítő érték... Azok, akik a vallásosságot szeretnék a templom falai közé szoritani, terjesztését sajtóban, iskolákban, könyvekben megtiltani, kétségkivül ezen a véleményen vannak. És az ilyenek hiába tesznek apró-cseprő udvariasságot a vallásos közvélemény felé, mindig tudni fogják, hogy mindez csupán taktika... A vallásosság olyan mindent átvilágító fény, amelynek számára a nemzet számára minden ablakát meg kell nyitni, melynek beáramlása elé vétek sötét függönyt ereszteni. Iskola, sajtó, ujság és könyv, mindmegannyi ablak, amelyen keresztül a mindent oly széppé tevő fény beáramolhat."

AZ VALLÁSSZABADSÁG és egyetemes emberi szabadság e vonatkozásaiban a magyar katolicizmus mai helyzete számára *„rendezetlen ügy"*-ként szerepel az, hogy *vissza kell kapnia a maga teljes gyülekezési, társadalmi-szervezkedésbeli, sajtó-, közéleti és egyéb szabadságait.* A hajdan hatalmas katolikus egyesületháló zat egyesület-központjai legnagyobb részben fel vannak oszlatva, helyiségeik lepecsételve vagy más nem katolikus egyesületeknek kiszolgáltatva. A hivatalos Magyar Közlöny nemcsak az elmult évben közölte napról-napra a feloszlatott katolikus egyesületek neveit, hanem még most is újakat és újakat oszlatnak fel. Annak idején hivatalos igéret történt, hogy az egyesületek demokratikus alapon újra szervezkedhetnek és a feloszlatottak vagyonát megkapják; ebből idáig semmi sem valósult meg. Egyetlen új vagy újjáalakított katolikus egyesület vagy szövetség nem kapott működési engedélyt. Pedig közülük pl. az EMSZÓ olyan

kutatása nélkül, és nyíltan ellenes magatartást tanusított, hogy központi embereit elhurcolták Dachauba, köztük két papot is. Az egyik elhurcolt vissza sem tért, otthalt meg. A falusi leányszervezetet a KALÁSZ-t pörbefogták a nyilasok, a Dolgozó Leányszervezet vezetőjét ugyanők halálba vitték. S az elmult vagy előtte való évben mégis felosztalatást nyert mindegyik szervezet, éspedig ama rendelkezés szerint, amely a fasiszta egyesületek felosztásáról intézkedik!

Ugyancsak vissza kell kapnia napisajtóját és többi sajtóorgánumait is, amelyekkel azelőtt rendelkezett és amilyenekkel a katolicizmushoz képest kisebbségben lévő pártok bőven rendelkeznek. Nincs napilapunk, néplapunk, legalábbis heti néplapunk, gyermeklapunk, ifjúsági lapunk, nincsenek szaklapjaink, sőt még a papság papi szaklapját sem engedélyezték eddig. Viszont mérhetetlen tömegű lap jelenik meg különösen a marxista párt tulajdonában a gyermekeknek szántaktól kezdve a tudományos életig, csak a katolikus gondolat kénytelen mindössze három lapengedélyre szorulni. A kormány mindezideig megtagadta a katolikus napilap engedélyezését, noha a püspöki kar ismételten sürgette. A meglévő két katolikus hetilapnak, egyetlen irodalmi havi folyóiratnak sem adnak annyi papirt, mint amennyi szükséges volna.

A VALLÁSNAK MAGÁNÜGY VAGY KÖZÜGY voltában van a helyzet megítélésének igazi lényege. Ebből az előbb kiragadott néhány hiánybeli mozzanaton kívül — a magyar katolicizmus számára: *jogos közéleti kívánságok* is következnek — s itt vetődik fel a *világnézeti párt ügye.*

A magyar katolicizmus nevében az Uj Ember itt sem mond és itt sem kíván új dolgokat. 1946 március 10-i számában (ugyanabban, amelyben Beresztóczy Miklós tanulmánya megjelent) *Egyed* István cikke a *Katolikus gondolat a közéletben*, szabatosan szól a vallásszabadság kétféle értelmezéséről: „Vannak, akik ma is szeretnének visszatérni a vallástalan állam elvi álláspontjához; ezek a vallásszabadságot elismerik ugyan, de a vallásos gondolatot teljesen ki akarják űzni a közélet területéről és tisztán az egyének magánügyévé tenni." Holott: *„Ami a katolikus gondolat közéleti érvényesülését illeti, ez a demokratikus gondolkozás természetes folyománya.* A katolicizmust és a politikát ma már tartósan és teljesen épp azért nem is lehet egymástól elválasztani... Az állampolgár ugyanaz marad a közéletben, az egyházban, a templomban, a foglalkozási kamarában vagy szakszervezetben, mint a társadalomban. Nem lehet a politikában csak magyar, az egyházi életben csak katolikus, a társadalomban csak vasmunkás, hanem mindenütt hozza az ő teljes egyéniségét... Az államban élő embercsoportok kivétel nélkül be akarják vinni az állami életbe jellegzetes tulajdonságaikat, érvényesíteni akarják az ő foglalkozási csoportjuk, társadalmi osztályuk törekvéseit. Vajjon éppen csak erkölcsi felfogásuk, vallási meggyőződésük legyen kirekesztve közéleti törekvéseikből? A demokratikus államvezetésnek hiven kell tükröznie polgárainak világnézetét, és a vezetés tökéletlen lenne, ha a polgárok vallás-erkölcsi felfogása nem juthatna közéleti megnyilvánulásra."

HA MEGVONJUK a kölcsönös tételek mérlegét, akkor bármelyik oldalról is indul ki a tárgyi megítélés, el kell ismernie, hogy míg a magyar katolicizmus részéről a már érintett egymás mellett való élésre kezdettől fogva megvolt a töretlenül előzékeny magatartás (amint azt az Uj Ember cikkeinek egész sora bizonyítja kezdettől fogva), addig a másik oldal eme előzékeny és kedvező látszatú mozzanatokban mutatkozó magatartása és *előző* magatartása között igen nagy törés van. A két magatartás között akkora különbség, hogy — higyjék el, itt a saját maguk felé való őszinteség a legdöntőbb tényezők egyike — a régi magatartásnak és újnak különbsége joggal kelthette a katolikus közvélemény igen nagy rétegeiben azt a gondolatot, hogy a néhány hónap óta tartó új viselkedés csak taktika.

Gondoljanak csak vissza a körmenetek megtartásának a rendészeti szervek oldaláról eredő nehézségeire és bizonytalanságaira; — a külföldi katolikus jótékonysági szervekkel való érintkezés elé gördített nehézségekre; — aposztata papoknak a népgyűléseken való szerepeltetésére; — sajtóorgánumok, pártgyűlések, pártfüzetek támadásaira — a katolikus hittételek, a főpapság, az erkölcsi felfogás ellen; — elfogott papokra, kik sem szabadonbocsátva nincsenek, sem ügyüket nem kezdték tárgyalni; de nem is folytatjuk tovább a felsorolást. Bizonyos töredék munkaterületek meghagyása, egyes templomok helyreállítása nem az az eszköz, amely a magyar katolikusok igényeit kielégíthetné. A falujárások templomjavításán — itt szintén döntő a másik oldalon is a befelé való őszinteség — háttérbe sehol sem maradóan nyomult előre a nyilvánosság előtt való felhasználás szándéka, a pecsétes köszönőlevél kérése, nem egyhelyütt a párttaggyüjtés nem egy nyilt mozzanata. S még egy őszinte kérdés: egészen bizonyos-e, hogy a fakultatív hitoktatás kérdése lekerült volna a napirendről, ha az egész országból több, mint 3000 község, város és közület nem tiltakozik?

Ami a papság számára meghagyott földeket illeti: a papság nem személyes kedvezéseket kíván, s különben is a meghagyott vagy átcserélt, vagy juttatandó plébániai földek ügyében teljes a zürzavar. Az anyagiak is természetesen érdekelnek minket annyiban, hogy sokszázados multú tanintézetek, szociális és egyéb intézmények fenntartásáról van szó. Ezek az intézmények a magyar katolikusságé, a nemzet többségéé és fenntartásuk nemzeti ügy és nemzeti érdek. A mi igényünk elsősorban szellemi természetű: adják meg nekünk azt a szabadságot, amely szabad országban mindenkit megillet, a teljes gyülekezési, sajtó- és lelkiismereti szabadságot, hogy a közéletben valóban érvényesíthessük azokat az elveket, amelyektől egyetlen jószándékú embernek vagy pártnak sincs mit tartania! Ami az egymás mellett való élést és együtt való munkálkodás kérdését illeti: erről *egy idő óta* nem egy ígéret történt és történik. Azt hisszük, itt az idő, hogy ígéretek helyett azoknak valóraváltása megtörténjék.

„Elhihetitek, dán anyukám nagyon jó..."

SZORGALMASAN írnak haza a gyermekek, csupa boldog hangú levél érkezik a messzi Dániából Magyarországra. Mert bizony van már új ruha, cipő s „elhihetitek a dán anyukám és apukám nagyon jó, még játékot is vesz..."

És most rögtön megírom itt a 7 éves Peiszer Károly esetét. Peiszer Karcsi esetét, aki Rajkáról származik. Kacskaringós úton tudtam meg, hogy baj van vele. Nagyon szomorú, mert már hosszabb ideje nem kapott viszontválaszt szüleitől. Pedig hát ő írt!

Kiderült azután, hogy az irásával egy kis baj van. Szüleinek címét sem jelölte meg a legpontosabban. Karcsi szörnyen megsértődött, mikor megmagyarázták neki, hogy a postás bácsi esetleg nem tudta kisillabizálni nem egészen olvasható betűit. A Dániában nyaraló magyar gyermekek pasztorálásával megbizott katolikus pap ezúton üzen Karcsi szülleinek... Karcsi remekül érzi magát, rengeteg játéka van, dán nevelőapjának pontos címe a következő: Maskinasb Emil Nissen, Christiangade 121. Odense, Danmark.

Marton Karcsival (érdekes, ő is rajkai), hasonló bonyodalom támadt. Gyámszüleinek címe: Fuldmaegtig K. E. Clausen Albamigale 26. Odense. Danmark.

*

NÉHÁNY héttel ezelőtt 500 lerongyolt, sápadt, vézna kis magyar indult el a Keleti pályaudvarról. A Red Barnet vitte ki üdülni a gyermekeket s az akció lebonyolitását az A. C. vállalta magára. Valamennyien megérkeztek. 59-et közülük gyermektáborban helyeztek el.

E tábor alatt ne tessék holmi barakot elképzelni, esetleg hatalmas sátrat... Nem! A tábort a Red Barnet az ulfborgi királyi nyaralóban rendezte be igen nagy költséggel. Az elképzelés ugyanis az volt, hogy lesznek gyermekek, akiket akár testi, akár lelki állapotuk miatt jobb egy „táborban" elhelyezni, mint magáncsaládoknál. Mint kiderült, a magyar gyermekeket illetően ez az óvintézkedés fölösleges volt. A dán nevelőszülők rajonganak értük. Sorra jelentkeznek — magyar gyermekekért.

*

DÁNIA egyetlen katolikus püspöke Suhr Tivadar nemrégiben meglátogatta az ulfborgi tábort. Virágcsokorral, magyar tánccal, egyházi énekek előadásával, cserkészjátékokkal várták. Különösen az egyházi énekekkel és a magyar népdalokkal bilincselték le a látogató főpapot. Suhr püspök megindultan jelentette ki:

— Körutamon meglátogattam sok ország vendéggyermekeinek táborát, de ilyen szépet még sehol sem láttam... Azután hozzáfüzte: — Mi, dánok nem tudunk ilyen lélekből énekelni, mint ezek a kis magyarok.

*

VÁROSOKBAN, falvakban, sőt a távoli tanyákon élnek szétszórva a gyermekek, s nevelőszüleik mindent elkövetnek, hogy jól érezzék magukat. A velük küldött katolikus papnak ugyancsak sokat kell utazgatnia és gyalogolnia, hogy sorra meglátogassa őket. Egyes körzetekben a Red Barnet segitségével vasárnaponként összegyüjtik a katolikus csöppségeket, hogy résztvehessenek a szentmisén.

A „nagyok" előzőleg elvégzik a szentgyónást. És a dán szülők, noha legnagyobb részt protestánsok, elkisérik a szentmisére védenceiket. A gyermekekkel együtt imádkoznak ma már, ők persze dánul. Megfogta őket a kis magyarok mély vallásossága. Odahaza esténkint már a dán „papa vagy mama" figyelmezteti magyar gyermekét, hogy ne feledkezzék meg az esti imádságról.

Magyarország 500 rongyos és kiéhezett kis követe az ifjúság elpusztithatatlan bájával, tiszta szeretetével és vidámságával meghódította Dániát...

Augusztus elején, hála a Red Barnetnek, újabb dán gyermekvonat indul Magyarországról.

Kötelező mezőgazdasági szakoktatást — vagy jön a csőd!

AKINEK földje van, az ért a földmíveléshez is — vallotta a háború előtti közvélemény. Pedig nyilvánvaló, mennyire nincs így. Emiatt a balvélemény miatt pazarolja erejét feleslegesen a magyar földművesnép. Pedig különösebb tőke nélkül, több tudással lényegesen könnyíthetne a baján. Az országban egyre több kisgazda példája bizonyítja ezt.

A nagybirtok előnye jóformán csak a nagytudású gazdatisztek munkájának volt köszönhető. A majdnem teljes egészében kisbirtokokból álló mezőgazdaságra sokkal nehezebb feladatok hárulnak, mint az elmúlt évtizedekben. Sokat és kiváló minőségben kellene termelnie. Pótolnia kell a háború pusztításait és át kell alakulnia a körülmények kényszerítő hatása alatt. Szövetkeznie kell és ki kell építenie a magyar földműves lakosság érdekképviseleti szervezeteit.

Elképzelhető-e ez szélesebb látókör, több tudás nélkül? Már közhelyként hangzik mindez, de sajnos még sokáig kell ismételni. A trianoni évtizedekben mezőgazdasági szakoktatásunk ugyan nagy utat járt meg. 1943-ban 204 különböző típusú szakoktatási inézményben folyt a tanítás és a gazdanevelés. De ennyi iskola sem volt elég... *Ma pedig, amikor kereken 300.000-re tehető az újgazdák száma, még nagyobbak a feladatok.* A terméskiegyenlítő nagybirtok eltűnt, az ország jövőjét jelentő mezőgazdasági termelés tehát ma a törpe- és kisbirtokosok tudásától, munkájától függ.

A kisbirtok igényei

Mindezt régebben is tudták és látták. Kérdés, *miért nem sikerült mégis az iskolák számát gyarapitani?* Miképen lehet az, hogy 20 középfokú mezőgazdasági iskolába csupán 1600 tanuló jár és 550 gazdasági tanfolyamon az elmúlt évben csak 20.000 ember vett részt? *Miért üresek a szakoktatási intézmények?*

Az okok egy része a multban gyökerezik. A mezőgazdasági középiskolák, középfokú tanintézetek, mezőgazdasági szakiskolák, téli gazdasági iskolák, mezőgazdasági népiskolák és téli gazdasági tanfolyamok egész rendszere és szervezete *túlságosan* bonyolult volt. Az iskolák egy része — a tanfolyamok kivételével — főleg a nagybirtokok gazdatiszti és gazdasági altiszti személyzetét nevelte. A tanfolyamok pedig 3—3 hónapjukkal *kevésnek* bizonyultak.

A szakismereteket igen sok esetben túlméretezve adták. Alig vették figyelembe a népi gazdálkodás lehetőségeit és adottságait. A tanárok is a nagybirtok gazdatiszti utánpótlását biztosító akadémiáról kerültek ki az életbe, ahol bizony a nagybirtok és kisbirtok között egy-egy termelési ágon belül is nagy különbségek tapasztalhatók. Az intézetek, tanfolyamok nem voltak eléggé decentralizálva. A kisebb gazdának komoly áldozatot kellett hozni még télen is, hogy maga, vagy fia 3 hónapra elmehessen tanulni.

Az oktatás gyakorlati alapjai

Ma pedig ezek a nehézségek megsokszorozódtak! A családi kisbirtok jövedelmezősége elsősorban attól függ, hogy a családi munkaerőt mennyire lehet kihasználni. Sok esetben ma még az állati vagy gépi munkát is emberi munkával kell helyettesíteni. Ma valóban küzdelem a földművelés, s nem ad módot a gazdának, hogy otthagyja — hónapokra, tanulni. Pedig nyilvánvaló, hogy *mezőgazdasági termelésünk jövője elsősorban attól függ, hogy az egyes földművesek között mennyi tudást lehet szétosztani a szétosztott földek után.* A földművelésügyi miniszter több izben beszélt a *kötelező szakoktatás* bevezetéséről. Elvben feltétlenül helyeselni lehet, de előbb *meg kell teremteni a kötelező szakképzés gyakorlati alapjait is.* A nagyobb gazdák részére *megyénként legalább egy-egy középfokú iskolát kellene szervezni, járásonként legalább egy-egy kétéves és téli hónapokban működő gazdaképző iskolát.* Legfontosabb lenne azonban a tudást helybe vinni, úgy ahogy lehet. Akár az egyes pártok, érdekképviseleti szervek rendezésében, akár hivatalos szervezet keretében, de *minden évben, minden községben.*

Sok tangazdaságot

A szó elrepül, a példa vonz. E téren különösen igaz. Több mint ezer volt gazdatiszt kapott 10—30 holdas birtokot, ahol most saját maguk dolgoznak. Nyilván azok kaptak földet 1945-ben, akiket a nép is érdemesnek tartott arra. Nem lehetne-e ezeket a gazdaságokat *mintabirtokká*, vagy *tangazdasággá nyilvánítani* és a tulajdonost a téli hónapokban mint tanfolyamvezetőt megbizni a helyi tanfolyamok tartásával?! Télen 2—4 hónapig, mindennap 3—4 órát tanítanának és az év többi hónapjaiban saját gazdaságukban mutatnák be a gyakorlattá vált elméletet.

Sokat használna, ha minél több külföldi tanulmányutat biztosítanának fiatal gazdáknak, de még jobb lenne, ha a Mezőgazdasági Kamarák utódai, a Földmüvelésügyi Tanácsok *felkutatnák a kiválóan dolgozó kisgazdaságokat és megszerveznék nyugati példára a „tanoncszerződtetést".* Talán ilyen belterjes gazdálkodást folytató kis- és törpebirtokosok mellett töltött két-hároméves „tanonckodással" lehetne legtöbb szakképzett gazdát nevelni — legolcsóbban és leggyorsabban.

Mint a földművelésügyi miniszter nemrég kijelentette, *két év múlva bekövetkezhetik mezőgazdasági termelésünk csődje, ha addig nem történik meg minden a mezőgazdaság talpraállításának érdekében.* A segitség legfontosabb része a nagybirtok földjeinek, épületeinek és gépeinek szétosztása után a nagybirtokot irányító „szellemi készletek" kiosztása.

Nagy Kázmér

A debreceni Nyári Egyetem az aránytalanul olcsó lakás- és ellátási díjakkal gazdag tanulmányi programmot nyujt előadásaival, hangversenyeivel, tanulmányi kirándulásaival. Csekély beiratkozási díj kötelező, de ez teljesen megtérül a kedvezmények (fáluru vasúti jegy, olcsó fürdőbérlet, hangversenyek, stb.) révén. Bővebb felvilágositást ad a Nyári Egyetem titkársága, Debrecen, Egyetem. (X)

MÁNDY GYULA

Hajnali harangszó

Hajnali harangszó. Az alvó városon,
mint nesztelen szellő, át úgy oson.

Épp, hogy a bóbiskoló fák lombjához ér.
S az ráng, mint alvók halántékán az ér.

Mozdulatlanok az utcakövek.
A házakon a hüs hajnal piheg.

A nyitott ablak ingó függönyét
meg-meglebbenti, de nem bontja szét.

El-elakad, mint gyermeki ima
a hajnali harangszó s úgy zsongja: ma.

Megáldja pihent álmainkat.
Aztán eloszlik, mint az illat.

AZ Uj Ember becsületesen küzd az igazságért

BALLON átlátszó kabát
Angol és svájci Olcsó árak! VALENTA, V., Nádor-u. 13

13 ft-ból szandál HÁZILAG ELKÉSZITHETŐ. Tartós, elegáns KERESETI LEHETŐSÉG! DIJTALAN SZAKTANÁCS. KISS, Bp., IX., Ráday-u. 14.

TÚL A HATÁRON

„Segíts magadon, Amerika megsegít" — ezzel a jelszóval megkezdődött Párisban a *Marshall-terv* újabb állomását jelentő nemzetközi konferencia, amelyen a meghívott 22 nemzetből 14, valamint a meghívót küldő Anglia és Franciaország, tehát 16 nemzet vesz részt. A világsajtóban hamar otthonossá vált a „Marshall-terv" elnevezés, pedig helyesebb *Marshall-ajánlatról* és *Bevin-teruről* beszélni. A konferencia közvetlen küszöbén csalódással vették a meghívók tudomásul *Csehszlovákia* távolmaradását. Ilyenformán a konferencia úgyszólván Európa nyugati részére korlátozódik és *egyetlen szláv nemzet sem kapcsolódik munkájába.*

A résztvevők és távolmaradottak számszerűleg is majdnem *pontosan két részre* osztják Európát. A Szovjetunió európai része és a keleteurópai államok ugyanúgy 250—260 milliós tömböt jelentenek, mint a résztvevő nyugati államok lakossága. A különbség elsősorban abban van, hogy a nyugati államokban a lakosság sokkal sűrűbb településben él, — Európa többi részéhez 98—50 arányban — továbbá, hogy a nyugati résztvevő államok elsősorban ipari államok, amelyek mezőgazdasági importra szorulnak, a keleti államok viszont agrárállamok, fő kiviteli cikkeiket a mezőgazdasági termények jelentik. Gazdaságilag tehát nagyon kedvezőtlen és Európa egyensúlyát megbontó helyzet állna elő azzal, hogy ha a Marshall—Bevin-terv mereven két zárt gazdasági tömbre bontaná Európát. A nyugati rész mezőgazdasági- és nyersanyagszükségletének fedezésére ebben az esetben szerves kiegészítőrész gyanánt jelentkeznék Amerika.

Az a tény, hogy a Szovjetunió jelenleg nem vesz részt a Marshall—Bevin-terv megvalósításában, jelentősen növeli a feszültséget az Egyesült Nemzetek gazdasági szervezeteiben is. Félő, hogy ez a feszültség az *UNO* gazdasági és szociális tanácsának július 19-én kezdődő gyűlésén nyílt válságot idéz elő. Ennek előjeleit látják egyesek abban, hogy a Szovjetunió nem vesz részt a *FAO* égisze alatt folyó párisi gabonaértekezleten (éppen a világ két legnagyobb mezőgazdasági állama, a Szovjet és Argentina maradtak távol), nem képviseltető magát a genfi nemzetközi kereskedelmi értekezleten, Jugoszlávia pedig kilépett a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetből. Másrészről kiemelik, hogy az *UNO* gazdasági programját komolyan kompromittálta a francia—angol elhatározás, amely a Marshall-tervet az Egyesült Nemzetek szervein kívül akarja megvalósítani. A brit munkáspárt belső ellenzékének főszereplője, a leghangsúlyozottabban szovjetbarát *Crossmann* szerint a párisi megbeszélés kudarca egyáltalán *nem jelenti a világnak végleges két, nyugati és keleti részre szakadását.* Ez szerinte éppenúgy értelmetlenség, mint az a vélemény, hogy a háború elkerülhetetlen.

A kialakuló európai tömörülésnél két jelentősebb egyesülésre, illetve közeledésre mutathatunk rá. Az egyik a *„Benelux"* néven népszerűsödött belga—holland—luxemburgi gazdasági unió, amely a két első ország tengerentúli érdekeltségeit figyelembevéve, világ-

távlatban is komoly gazdasági egységet jelent. A másik megjegyzésre érdemes tünet a francia—angol együttműködés erősbödése. Nem véletlen, hogy Franciaország teljes készséggel támogatja *Bevin* új politikáját. Francia vélemény szerint Angliának még mindig van annyi befolyása és tekintélye az arab-ligánál, hogy nagymértékben hozzájárulhat a Francia Unió problémáinak, elsősorban a marokkói feszültségnek enyhítéséhez.

A francia belpolitikai élet legutóbbi eseménye az *SFIO*, a francia szocialista párt gyűlése volt, amelynek során a párt továbbra is bizalmat szavazott *Ramadiernek*, állást foglalt a Marshall-terv mellett. *Guy Mollet*, a párt főtitkára, a leghatározottabb balszárny képviselője és a kommunistákkal való együttműködés legmeggyőződöttebb híve szerint sem lehet azzal számolni, hogy a francia kommunista párt újra részt vegyen a kormányban.

Az angol közönség számára a hét legérdekesebb eseménye *Erzsébet* trónörökösnő és *Philip Mountbattennek* eljegyzése volt. Utóbbi az elhunyt *Andreas* görög herceg fia. A Korfuban született herceg ugyan a görög ortodox egyházhoz tartozik, ennek azonban, hír szerint, semmi akadályozó szerepe sincs a házasság létrejöttében, mert állítólag a görög ortodox egyháznak az anglikán canterburyi érsekkel kötött egyezsége alapján az egyik egyház tagja automatikusan tagja a másiknak is, anélkül, hogy átlépésre szükség volna.

Attlee miniszterelnök külön minisztert bíz meg a közeljövőben India ügyeinek, az angol közigazgatás indiai kézbe átadásának lebonyolításával. A mozlem-liga vezérét, *Jinnah*-ot kinevezték Pakisztán főkormányzójává, amit a mohamedánok elégtétellel vettek tudomásul. A hindu rész kormányzója egyelőre az indiai alkirály marad. India jövője a jelenkori történelem egyik legizgatóbb kérdése. Míg a kisebbségben levő mohamedánok hajthatatlanul ragaszkodnak különválásukhoz és a mohamedán világ szolidaritásához, addig az Indiai Kongreszszus hindu vezetői az ázsiai ébredés előharcosai — amint ezt megmutatták a közelmultban a pánázsiai kongresszuson — és széleskörű federációs unió hívei. Érdekes, hogy az angol példára hivatkozva, *Francia-India hasonló lépésre szólította fel a francia kormányt*, hogy tudniillik az ő francia igazgatású indiai területnek adja vissza a teljes szuverenitást.

Már az Ádám sem volt

LARRY MACPHAIL, a brooklyni base-ball klub elnöke, 1944-ben Rómában járt és kihallgatáson volt XII. Pius pápánál. A pápa kedvesen fogadta és megkérdezte: „Ön valószínűleg arra akar megkérni, hogy áldásomat adjam csapatának játékosaira?

MacPhail zavartan felelte: „Szentatyám, félek, hogy kicsit elkésett... az én csapatom már utolsó helyen áll."

Az a bizonyos szálka...

TOM BURKE atya, a híres ír dominikánus, nagyon szeretett emeletes autobuszok tetején utazni. Egy este, hosszú és nehéz napi szolgálata után hazafelé tartott s miután lakása messze volt, felhasználta az időt, hogy elmondja breviáriumát.

Szomszédja, aki nem volt katolikus ember, feddően odaszólt: „Az Úr azt parancsolta nekünk, hogy mikor imádkozunk, ne tegyünk úgy, mint a farizeusok, akik akkor imádkoznak, mikor az emberek látják őket. *Én például mindig szobám magányába vonulva, titokban imádkozom.*"

Anélkül, hogy breviáriumából feltekintett volna, Burke atya hangosan felelte: *„Lehetséges, de azután felmászik az omnibusz tetejére és világgá kiáltja."*

CZVITTER Emminek hívták Feri unokanővérét: hat évvel volt idősebb Ferinél, amolyan mindig kicsit mélabús, holdfény-szőke leány. Nem sokat találkoztak, Czvitterék meglehetősen távoli rokonok voltak, ritkán jöttek fel Pestre. Emmi fáradékony, meglehetősen öreges lány volt, valami rejtelmes betegség kínozta, tele volt fejfájással, néha hetekig csak elfüggönyözött szobában tudott élni.

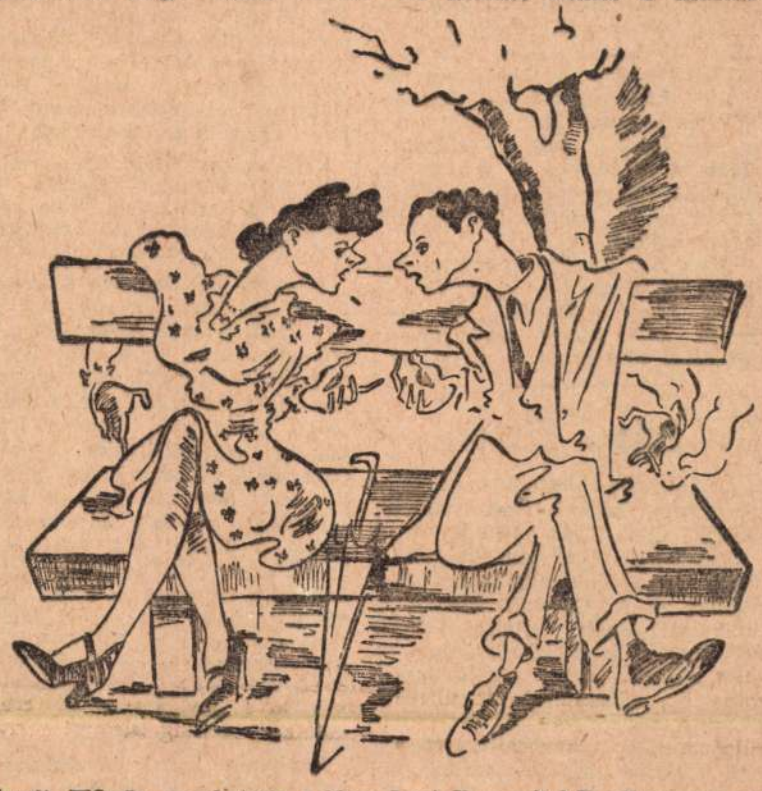
Egyik nyáron — az érettségi előtti esztendőben történt ez — Ferit meghívták Szekszárdra.

Emmi ezen a nyáron valamivel jobban volt. Fent laktak a szőlőkben, egy parányi présház-félében. Zöld zsalu volt az ablakokon, öreg bútorok, mindig egy kis penész- és orvosság-szag. És az almák illata a szekrények tetején. Emmi olyan gyámoltalan volt, mint egy kamaszlány. Zavarban volt, amikor Ferivel kezet fogott és ebédnél-vacsoránál alig mert a szemébe nézni. Természetesen Ferit is feszélyezte a lány, nem tudott szólni hozzá. És mégis állandóan együtt voltak. Ha bealkonyodott és a napfény már nem volt erős, az állatorvosné sétálni küldte őket.

Szőlő-szőlő hátán, tarka, kanyargós foltokban emelkedik itt a szekszárdi dombokon. Emmi alkonyattájban is, — hogy elhessenthesse a Duna felől odalopózó napfényt, napernyőt hordott. Szótlanul sétáltak. Feri kínjában a kavicsokat rugdosta, s igyekezett szóra bírni Emmit. De Emmi nem felelt, úgy tett, mintha észre se venné a fiút. A dombtetőn volt egy kis pihenő: nagy vadkörtefa alatt kőpad. Minden este itt ültek le és itt várták meg a nyolcórás harangszót, aztán sétáltak visszafelé, ugyanolyan kényszeredett csendben, mint fölfelé. Kék volt a domboldal, csillogott a szőlőleveleken a permet, innen a magasból halvány, füstszerű volt az alkonyat, fémes párával a messzi Duna felett. Néhol vad, zöld gyümölcsfák rikítottak ki a tőkék közül és a présházak narancsszínű teteje.

Minden reggel kínszenvedésre ébredt Feri. Kezdődik megint egy nap! Emmi újra hallgatni fog, vagy piroskötésű regényt olvas mellette a nyugágyon és néha, ha megszólal, kicsit szenvelgő hangon arra kéri, hozzon ki a lakásból fejfájás elleni port. Utálta az egyforma szőlőtőkéket, a vigasztalanul halványkék eget, a fákon át zölden behulló napfényt, a legyeket. És utálta Emmit, azt érezte, rabságban van mellette. Számolta, hány nap van még hátra, mikor szökhet innen haza. Nem vett észre semmit a lányon, ami meghatotta vagy megindította volna. Vérszegény volt, kicsit fonnyadt, orrán apró szeplők.

Feri nemsokára azt vette észre, hogy ez az utálat, idegenkedés, félelem, egyre jobban oszlik és valami különös, addig ismeretlen zavar lép a helyébe. Ültek egymás mellett a nyugszéken, Emmi olvasott, őneki is könyv volt a kezében, de ha rálesett, eleinte ásító unalommal még, valami furcsát

érzett. Először meghatotta a lány hallgatagsága, magánya, a szüntelen fájdalom, ami valósággal sugárzott homlokáról, aztán firtatni szerette volna, miért nem űzi el a fájdalmat, miért nem bátrabb egy kicsit. Egyszer hirtelen ötlettel megkérdezte:

— Miért nem jössz le egyszer délelőtt a Dunára?

Emmi rácsodálkozott: pici, nefelejcskék szeme volt.

— Hát nem érted, hogy nekem fáj a napfény?!

— Hogy lehet az?

— Nem tudom — vont vállat Emmi és kicsit hosszabban nézett rá.

Feri most már zavarba jött:

— Mindig fájt?

— Mindig... — nyújtotta el egy kicsit Emmi és ez most nagyon kedves volt. Mintha egy kiscica nyujtózott volna.

— Sohasem úsztál még a Dunában?

— Hová gondolsz!

— És eszedbe se jutott?

Emmi elpirult, s mintha felháborodott volna:

— Hogy te miket tudsz kérdezni! Én nem értelek! Nem látod, hogy beteg vagyok?

— Mi bajod van? Az, hogy folyton fáj a fejed, az semmi!

— Az semmi? Talán neked! De nekem!

És megfogta Feri kezét, odahúzta puhán a homlokához.

— Fogd meg a homlokomat. Érzed, hogyan ver itten ez az ér?

— Érzem, — felelte Feri, és felugrott, berohant a házba.

Délután nem mentek el sétálni. Amikor látta, hogy Emmi öltözni indul, felmászott a présház padlására, a száradó széna közé, és megvárta, amíg a lány elindul, fehér napernyővel, a ritkásan szitáló napfényben a vörös-kút felé. Hasrafeküdt a szénán, követte a szemével, ahogy a pici, világoskék folt eltűnik a kanyargó úton, a domb teteje felé.

Két nap múlva ment csak el újra vele. Emmi nem kérdezte, hol volt az előző két napon. Mentek, egymás mellett, Emmi forgatta a fehér napernyőt, Feri rugdosta a kavicsokat. Amikor felértek a dombtetőre, a vörös-kúthoz, a vadkörtefa alá, leültek a kőpadra. Feri a fának dőlt, két kezét zsebre tette és nem mert Emmire nézni. De azért látta Emmit: napernyőjével köröket firkált a homokba.

Lentről, a mélyből, vékonyan megszólalt a harangszó. Megkönnyebbülten felállt, hogy induljanak. Emmi is felállt, egy pillanatig ott álltak egymással szemben. A vadkörtefa ágai mélyen föléjük hajoltak, az ágakon át látták most a gálickék, hűvös dombokat.

— Várj csak! — sikkantotta el magát lángvörösen Emmi, és megfogta Feri karját, hogy visszatartsa.

— Miért?

— Egy bogár ment a szemedbe. Mutasd...!

Feri odahajolt a lányhoz, és most váratlan történt: Emmi elejtette a napernyőt, két karjával átfogta a nyakát és hosszan, szomjasan belecsókolt a szájába. Feri nem tudta viszonozni a csókot, csak állt lecsüngő karokkal, megkövülten.

— Te majom! — mondta Emmi, amikor a csók végetért, és futni kezdett lefelé az úton.

Ő még állt egy pillanatig, azt se tudta, hogyan kell most viselkedni, aztán egy hirtelen lendülettel ő is nekifutott. De Emmi már messze volt, szaladt, szaladt, világoskék ruhája röpködött a futásban, haja kibomlott. Olyan volt most valóban, mintha holdsugarat kergetne egy felhő a sötétedő, komorló szőlők, gyümölcsfák között.

AZ Új Ember 1947. III. ÉVFOLYAMA (ELSŐ HAT HÓNAP) DÍSZKÖTÉSBEN MEGRENDELHETŐ KIADÓHIVATALUNKBAN ARA 70 FORINT

HÖLGYEIM! méteráruk KOVÁCS FERENC, Múzeum-körút 21

GORIUP ECET IX., Hőgyes Endre-u. 4. Telefon: 180—731.

Gyűjtsd a MÁKGUBÓT Jó áron megveszi: ALKALOIDA vegyészeti gyár Budapest, IV., Váci-utca 37. sz. Telefon: 181—684.

BÉLYEGZŐK SCHUBAUER ÉS MITICZKY Budapest, Duna-utca 6. sz. Telefon. JELVÉNYEK

Real befőzőtabletta (Natrium benzolikum) a legtökéletesebb konzerváló befőtthöz, lekvárhoz, stb.-hez. Jobb, gazdaságosabb a Salicilnál Forgalomba hozza: Realchemia BPEST, SZENT DOMONKOS-U. 19.

Illés szekere

Urunk két oldalán a táborhegyi dicsőséges színeváltozása alatt két égi alak áll: Mózes és Illés. Mózes nevét, mint szervezőét, törvényhozóét többet emlegeti az evilági történetírás, azok, akik az egek, a lelkek rejtett mélységeire, a végső dolgokra függesztik szemüket, mindig Illés alakját szemlélték nagyobb félelemmel. A Szentírás sok csodálatos eseménye között sincs különösebb és félelmetesebb, mint ennek a földöntúli embernek az élete és története. Semmiképpen se lehet csodálkozni, hogy önkénytelenül is kitör a zsidókból az összehasonlítás, mikor Krisztus cselekedeteit látják: „Illés ez".

E csoddalatos egyéniség ragyogó árnya nemcsak az Ószövetségben, nemcsak Krisztus életén lebeg ott, hanem csöndesen, láthatatlanul ma is itt van és hat közöttünk. Kevesen tudják még a művelt katolikusok közül is, hogy például a kármeliták Illést tartják alapítójuknak.

Ha nem is tartana fenn a keresztény misztika ilyen szoros kapcsolatokat az Ószövetség e misztikus óriásával, Illés akkor is előképe volna a tökéletesen Istenre hagyatkozott és Istenben élő embernek. Ha valaki meg akarja tanulni, mit tud elérni az Istenbe vetett hit és a bizalom, olvassa sokat Illés történetét. S éppen ez az, amiért örökké időszerű példája.

Mert aki az Úrra bízza magát, azért eljön az Úr, segíti és miként Illést elragadja, az égbe emeli szeretetének forgószelével és tüzes szekerével. (s. f.)

Mr. Fox,

az amerikai katolikus segélyszolgálat középeurópai megbízottja ünnepélyes fogadtatásban részesült az A. C.-ben Budapestre való visszatérése alkalmából. Mr. Foxot az A. C. elnökségének és munkatársainak élén *Czapik* Gyula egri érsek köszöntötte, Isten áldását kérve munkásságára. Mr. Fox válaszában hangsúlyozta, hogy a köszönetet arra a 20 millió amerikai katolikusra hárítja át, akiknek önzetlen segítségével lehetségessé vált több mint 2 millió európai gyermek támogatása.

Ugyancsak meleg ünneplésben részesítette az amerikai katolikus segélyszolgálat megbízottját az éppen ülésező lelkipásztori konferencia is. Itt is az Actio Catholica egyházi elnöke, *Czapik* Gyula érsek mondott üdvözlő beszédet. A konferencia tagjai helyükről felállva, percekig lelkesen ünnepelték Mr. Foxot, aki meghatottan köszönte meg az őszinte hála és ragaszkodás spontán megnyilatkozását.

Katolikus világ

Enekrend július 20-án, vasárnap: 225. Jertek, keresztény hívek, 126. Ó, áldott szent, 287. Angyaloknak Királynéja.

Az indiai Bangalore bennszülött katolikus püspöke az egyház várható indiai sorsáról szólva hangsúlyozta, a hinduk legtöbb vezetője elismeri, hogy a keresztény erkölcs *az emberi magatartás legszebb szabályozója.* Az utolsó 40 esztendő szociális reformja kétségkívül a keresztény világnézetre vezethető vissza. A hinduk egyre jobban meglátják Krisztusban a tökéletes erkölcs hirdetőjét, földi életében pedig az emberi élet legtisztultabb eszményképét.

Páris mellett augusztus 9. és 23. között tartják meg a katolikus cserkészek nemzetközi jamboreeját. 47 nemzetből kereken 20.000 cserkész vesz részt a találkozón. Augusztus 15-én, Mária mennybevételének napján *Griffin* westminsteri bíborosérsek pontifikál pápai misét a cserkészeknek.

Harmino angol férfi 200 mérföldes zarándokútra indult Anglián keresztül. A zarándokok *50 kg súlyú fakeresztet* visznek magukkal, amelyet felváltva hordanak vállukon.

A győri székesegyház ir-eredetű Mária-kegyképének jubileális ünnepségein a most elkészített beszámoló szerint több mint 100.000 zarándok vett részt. Magyarországon kívül Irország is nagy érdeklődést mutatott a jubileum iránt, bár ez az érdeklődés egyelőre csak levelek formájában mutatkozhatott meg. E levelek közül különösen érdekes Joseph *Mac Ardle*, a dublini Szt. Vince egyházközség plébánosának írása, amelyben bejelenti a győri püspöknek, hogy az egyházközség *templomot épít a „Győri Madonna" tiszteletére* s annak főoltárán a kegykép másolatát kívánja elhelyezni. A másolat elkészítését magyar művészre bízzák.

Egyiptom immár hivatalosan is bejelentette a Vatikánban a diplomáciai kapcsolatok felvételét. Ez az első eset, hogy mohamedán állam hivatalos képviseletet létesít a Vatikánnál. Az arab államok közül is csak Libanon előzte meg, ennek lakói azonban már nagy számban keresztények. Nem érdektelen megemlíteni, hogy az egyiptomi kormányt ebben a törekvésében az ellenzékkel szemben a jeruzsálemi főmufti és *Azzam pasa*, az Arab Liga főtitkára támogatta a leghathatósabban.

A vatikáni diplomáciából: XII. Pius pápa *Mezopotámiában* új apostoli delegaturát létesített és ennek élére *Ardoye* címzetes érsek, eddigi bagdadi apostoli delegátust állította. Az új bagdadi delegátus *du Chayla* karmelita atya, bagdadi latinszertartású püspök lett. — A *The Tablet* jelentése szerint a Vatikán és a bajor kormány között tárgyalások folynak a diplomáciai kapcsolatok újrafelvételéről. A lap értesülése szerint már csak néhány formalitás szükséges az apostoli nuncius, illetve a bajor követ kinevezéséhez.

Az A. C. most kapta meg annak a 15 amerikai filmnek a jegyzékét, amelyet az amerikai segélybizottság válogatott össze. Magyarország számára. Ezek a filmek nem készültek ugyan katolikus ellenőrzés alatt, de irányuk teljesen megfelel a katolikus elveknek. A filmeket engedélyezés után *szeptembertől kezdve mutatják be Magyarországon.*

Az olasz kommunista párt XII. Pius pápát és Togliatti kommunista pártvezért *közösen ábrázoló plakátokat* ragasztott ki Olaszországban ezzel a felirattal: „Ez a két ember menti meg Olaszországot." (The Universe.)

A Szent Vincés művek országos közgyűlése hódoló táviratot intézett a pápához és a hercegprímáshoz. A pápa nevében *Montini* államtitkár válaszolt, tolmácsolva a pápa atyai buzdítását a karitásztevékenység fokozott folytatására. A hercegprímás is meleghangú táviratban köszönte meg az üdvözlést.

A pápa Maurice *Roy*-t nevezte ki a kanadai *Quebeck* érsekévé. Az új érsek *mindössze 42 éves* és a háború alatt mint tábori lelkész szolgált a kanadai hadseregben.

A minisztertanács úgy határozott, hogy a mezőgazdasági betegbiztosítást az 1—5 holdig terjedő birtokú mezőgazdasági munkások javára, az eredetileg tervbevett szeptember 1-je helyett már most életbelépteti.

A földmüvelésügyi miniszter rendeletet adott ki az ország méhállományának védelméről. A rendelet szerint kasos méhcsaládokat lefojtani vagy elpusztítani tilos.

A mezőgazdasági szeszfőzdei szövetkezeteket a földmüvelésügyi miniszter rendelete értelmében július 31-ig földmüves szövetkezetekké kell átalakítani.

Griffin bíboros, westminsteri érsek jóváhagyásával katolikus klub létesült Londonban. Az elökészítő bizottság elnöke *Pontifex* benedek szerzetes.

Berán József prágai hercegérseknek ünnepélyes keretek között nyujtották át a cseh ellenállási mozgalom emlékérmét.

A newyorki La Guardia repülőtérről 31 zarándok indult el repülőgépen Lourdesba. Ez az első repülőgépen megtett lourdesi zarándoklat.

A kanadai babina indiánok 6 év óta most hallottak először anyanyelvükön katolikus szentbeszédet. Ennyi ideig tartott ,míg az indiánok új misszionáriusa elsajátította ezt a legnehezebb amerikai nyelvet és elmondhatta első szentbeszédét.

A Holland Királyi Akadémia minden évben aranyéremmel jutalmazza az év legjobban sikerült latin költeményét. A díjat most nyerte el harmadízben *Genovesi* jezsuita atya, aki ezúttal több holland hadifogolynak a német fogolytáborból repülőgépen való megszökéséről írt költeményt.

Boland buffalói lelkész kihallgatáson jelent meg *Hirohito* japán császárnál abban a palotában, amelyben 300 évvel ezelőtt megtagadták Xavéri Szt. Ferenc kihallgatását, mert *nem vitt ajándékot a császárnak.* Az amerikai lelkész kihallgatásakor a pápai szociális encyklikák díszkiadását vitte ajándékul a császárnak.

Wilson ezredes, a nemzetközi cserkésziroda vezetője olaszországi látogatása során magánkihallgatáson jelent meg a pápánál. Londonba hazatérve, beszámolt pápai kihallgatásáról és elmondotta, hogy *XII. Pius nagyraértékeli a cserkészet munkáját, elsősorban a serdülő ifjúság erkölcsi nevelése terén.*

Július 8-án és 9-én tartotta meg az A. C. 300 katolikus lelkész részvételével a lelkipásztori konferenciát. A megnyitó beszédet *Czapik* Gyula Egri érsek, az A. C. ügyvezető elnöke mondotta.

A nemzetközi katolikus testnevelési szövetség prágai közgyülésén elhatározták, hogy 1949-ben Prágában nemzetközi katolikus sportversenyeket tartanak.

Az olasz katolikus nők szövetsége ebben az esztendőben 434 tengerparti és hegyvidéki üdülőt tart fenn, amelyekben összesen több mint 110.000 gyermek kap ingyen nyaralást.

A vatikáni missziós intézet jelentése szerint Belgiumból az elmult évben 1100 misszió pap és apáca ment tengerentúli missziókba.

Portugál gyarmati küldöttség a Vatikánban

Nemrég hírt adtunk Boldog De Britto, portugál jezsuita vértanu szenttéavatási ünneségéről, amelyre hétszáz portugál gyarmati zarándok érkezett az Örök városba. A népes küldöttséget két bíboros és huszonkét püspök vezette a pápa elé.

A bombayi katolikus portugálok egyesületének elnöke kijelentette, hogy a zarándokok India szabadságáért és Portugál-India politikai üldözöttjeiért imádkoznak, szabadonbocsátásuk érdekében pedig közben járnak a lisszaboni kormányszerveknél. A zarándokok közt volt *Don Pedro király,* Portugál-Kongó 75 éves uralkodója is, aki két hatalmas elefántagyarat hozott ajándékul *XII. Pius* pápának. A néger felség — saját tanusága szerint — az egyiptomi fáraók leszármazottja és ősi családfájában ő az első, aki személyesen mutathatja be hódolatát Krisztus földi helytartója előtt.

Kínában 1900 július 9-én hét magyar ferences-növér halt vértanúhalált. A növérek boldoggáavatásának évfordulóján *Hamvas* Endre csanádi püspök mondott ünnepi szent misét a ferences apácák budapesti herminaúti templomában.

A japáni Jamaguesiban állott Xavéri Szt. Ferencnek, Japán apostolának éredomorművekkel díszített hatalmas emlékműve. A háború alatt az érediszítéseket hadi célokra használták fel. A dombormüveket sintoista papság távolította el *ünnepélyes formák között,* engesztelő imát mondván a szenthez, hogy bocsássa meg tettüket, amelyet csak szükségből követtek el. Az amerikai megszálló csapatok kezdeményezésére most japán-amerikai bizottság létesült a szobor helyreállítására.

A Szuverén Máltai Lovagrend 1933-ban 9 egészségügyi intézetet állított fel missziós papok és apácák kiképzésére. Most misszlós orvosi csoportot szerveztek, amelynek keretében a misszionáriusok *teljes orvosi kiképzést* kapnak.

Jantausch Pál c. püspök, nagyszombati apostoli adminisztrátor 77 éves korában Nagyszombatban elhúnyt.

A közlemény végén (X) fizetett hirdetést jelent.

Kiadja: AZ ACTIO CATHOLICA
Felelős szerkesztő:
PÉNZES BALDUIN
Felelős kiadó:
MIHALOVICS ZSIGMOND
Telefon: 188—099 és 188—068.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Bp., IV., Ferenciek-tere 7. I. lépcső. I em.
Levélcím: Bpest Főposta, Postafiók 145.
Csekkszámla: 16820.
Előfizetési díj: negyedévre 12.— forint.
Engedélyezési szám: 1352/M. E. — 1945.
Légrády Testvérek R. T. nyomása, Budapest (Igazgató: Agárdi Károly)

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

KŐSZEGI
KALAPOS MESTER
IX. RÁDAY U. 46.
PAPI KALAPOKBAN NAGY VÁLASZTÉK
VASALÁS, TISZTÍTÁS FORMÁZÁS

Butor
modern és stilbutorok nagy választékban
TOTH KALMAN
58 éves cég
IV., Kecskeméti-u. 9.

HEYEK
HARISNYA, FINOM KÖTÖTT ÁRU
Petőfi Sándor-u. 17.

ZONGORÁK
Pianinók 800 Frt-tól.
Javítás.
KERNÁCS
VIII. Rákóczi-út 13.
Telefon: 13—99—11.

MAJOR JÁNOS
vasüzlet
kerti szerszámok és háztartási cikkek nagy raktára, Budapest, VIII., Rákóczi-út 59.

Szemes István
bélés- és rövidáru üzlete, Budapest, IV., Városház-u. 3—5.

Irógép vétel, eladás, karbantartás és kellék:
ÉDES és DECSY
Akácfa-u. 13. T.: 223-624

Csillárt
részletre is ad, javít, cseréi, felüvegez Vogel csillárüzem, Bp. VIII. Mária Terézia-tér 1.

Linoleum-szőnyeg
CSASZÁR IMRÉ-től, viaszos vászonáru
Bpest, IX. Lónyay-u. 36. Tel. 184—047.

FOTO PIPERE SEBESFI
Bp., Krisztina-krt 61.

GALAMBOS
könyvkereskedőnél könyvujdonságok, külföldi divatlapok, tökéletes szabásminták kaphatók.
Váci-utca 22.
(Kigyó-utca sarok.)

TEMPLOMGYERTYÁK
raktárról szállítva, vidékre utánvét.
MECSEKI JÓZSEF
oltárgyertyakészítő,
Budapest, VII., Rózsa Ferenc-utca 13.

Retikül, bőrönd, pénztárca
OLBRICH-nál
VI., Teréz-körut 3.
Telefon: 421—925.

ÜVEG
CSISZOLÓ
TÜKÖR
KÉSZITŐ
Ludányi István,
VIII., Práter-utca 63.
Telefon: 135—060.

ZONGORÁT
pianinót harmoniumot GRIMM MESTERTŐL, aranyéremmel kitüntetve. Javítás, hangolás, bérlet. József-körut 65. sz. Tel 135—545.

BAZSÓ ING
Baross-u. 66-68.
bezott anyagból is készül.

Vas-, szerszám-, háztartási cikkek
Imrey Mihály
Budapest, VI., Király-utca 53.

SIPOSS
vegytisztitó és kelmefestő
Telefon 181—157.
IV., Fehérhajó-u. 11-14.

Szép dióla. háló
7 drb frt 1675
2 szem. kombinált berendezés
frt 2160
Fizetési kedvezmény — Csere. — Vétel.
„KINIZSY" BÚTOR
Kinizsy-utca 35—21.

KERTI BÚTOR
csőbutor, összecsukós kárpitozott vaságyak, gyermekkocsik a készitőnél
VINCZE,
Népszinház-utca 26.

BALLON
átlátszó eső-, vihar- és lódenkabát
MÁRTON ÉS SZÁSZ
V., Gróf Teleki Pál-utca 3.

ARANY
EZÜST ÉKSZER, VÉTEL, ELADÁS,
Kehely, ciborium, szentségtartó nagy választékban
Dr. Bajmócziné Wintermantel Teréz
Budapest, VII., Rákóczi-út 10., I. em. 2.

Közérdekü katolikus híreket a világ minden részéből közöl a
MAGYAR KURIR
félhivatalos kat. sajtótudósító Délkelet-Európa kat. hirügynöksége, az Osservatore Romano, a vatikáni rádió és a NCWS, News Service budapesti szerkesztősége.
Főszerkesztő:
JAMBOR DEZSŐ
IV., Ferenciek-tere 7.
Megjelenik naponként többször

Orosz Lajos
játék, üveg, edény, porcellán, háztartási üzlete Budapest, IX., Ráday-utca 11. sz.

NAP olaj, kenőcs szemüveg
Nagy drogéria,
VIII., József-körút 19.

Villamos hülőszekrények
minden célra, fagylaltgépek, háztartási jégszekrények, emulgátorok, habfúvók, hütőkompresszorok tejszeparátor
cukrász-ipari
összes gépek. húszúzó, húskeverő, húsdaráló legolcsóbban kapható:
LIGETI IMRE cégnél, VI., Horn Ede-u. kilenc.

Leidenfrost
Bp., IV. Pázmány-tér 5.
SZÖVET, BÉLÉS, SELYEM

KULTURTERMEK RÉSZÉRE
CITY
SORSZÉK
IV., Párisi-u. 6/a.
Telefon: 181-396.

Forintos hirdetés
E rovatban hirdetési díjak: magánosoknak szavanként 1.— forint, cégeknek s általában üzletszerü hirdetéseknél szavanként 2.— forint. Legkisebb hirdetés 10 szó. Vastagbetüs szavak két szónak számitanak. Vidékről a hirdetési díj a szöveggel egyidejüleg postabélyegben is beküldhető. A kiadóhivatal fenntartja a jogot, hogy a feladott hirdetések közlését indokolás nélkül mellőzze s a pénzt visszaküldje.

Elcserélném Béke-térnél lévő I. emeleti utcai 1 szoba-könyha félkomfortos régibérü lakásomat budai hasonlóval vagy garszonnal. „Budai" jeligére a kiadóba.

MIKOLAY és MAJOR
mindennemü háztartási cikkek, vas- és szerszámáruk. Budapest, VII., Rákóczi-út 30 Rókussal szemben. Telefon: 426-190

Három apró gyermekhez vallásos nevelőnőt keresek. Hegedüs József állatorvos, Nagykanizsa.

Nyaralásért könnyebb házimunkát végeznék Budán vagy környékén. Cím a kiadóhivatalban.

Templomfestést vállalok kedvező feltételekkel. Szőnyi Árpád festőművész, Pestszenterzsébet, Nagy Sándor-u. 97.

7—5 és 4 éves gyermekem mellé keresek nevelőnőt, lehetőleg nyelvismerettel, „Komoly" jeligére.

Elcserélném Nyugati mellett levő két szoba, konyhás, kamrás, havi 50 Ft bérü lakásomat két szoba komfortosra, V., VI., esetleg Budán, Kossuth-híd környékire. „Megegyezés szerint" jeligére.

Háromévés fiammal elhelyezkednék magánoshoz, vidékre is. „Fiamért" jeligére a kiadóhivatalba.

43 éves rk., gimn. végzett úrinő kisebb falusi plébánián házvezetőnői állást keres. Ily minőségben a háborús összeomlásig 9 éven át szolgált. Kitűnően főz. Cím: Gruber Jolán, özv. dr. Hajdu Józsefné leveleivel, Bpest, IV., Mária Valéria-u. 7, III.

Intelligens, jómegjelenésü hölgy elmenne anyahelyettesnek, társalkodónőnek, gyermek mellé, házvezetőnőnek. Bálint Julia, Bpest, Kutvölgyi-út 4.

Lingel összerakható könyvszekrényt veszek. Ajánlatokat „Armegjelölés" jeligére a kiadóba.

Katolikus nyomdavállalat tisztviselőnője keres meleg családi otthont különszobával, esetleg társbérlettel — belterületen. Részletes tájékoztatást fizetési feltétel stb. megjelöléssel „Pontos fizető" jeligére a kiadóhivatalba kér.

Keresek 2—3 szobás lakást, vagy családi házat ,Budapest környékén, bérbe. Pálmai József, Bpest, IX., Lónyai-u. 47. f. 1.

Oltárképek festését és javitását ellátásért és csekély díjazásért vállal: Komarik János festőművész, Bpest, I., Uri-u. 38.

Házvezetőnőnek menne intelligens nő. Dóczy Mária, Esztergom, Szt. Anna-u. 4.

33 éves, szolid, sokoldalú, üzletben, gazdaságban nevelkedett ,állami tisztviselő flatalember vagyok. Szerető szivü, jobb, jólelkü hölgyet feleségül vennék. Jövendőbelimet otthonába is követhetem. „Teljesen árva" jeligére a kiadóhivatalba.

Síremlékeket, szobrokat, hálatáblákat olcsón készitek. Mindenféle disztárgy javitását vállalom. Steidl, X., Sirkert-u. 24. Ujtemetőnél.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Janovits István!

ÚJ EMBER

1966 OKT 23

102

Meghalt Janovits István

Az Új Ember első évfolyamainak lapjain gyakorta találkozhattak olvasóink Janovits István illusztrációival. A kiváló grafikusművész október 8-án, életének 57. évében elhunyt. Október 17-én temették el a rákoskeresztúri temetőben a római katolikus valtőben a római katolikus valtás szertartása szerint. Temetésének napján reggel 9 órakor a Terézvárosi plébániatemplomban gyászmisét mutattak be az elhunyt lelkiüdvéért.

Lengyel és német kisfiúk találkoztak valahol; és a lengyel kisfiúk jól tudják, hogy a német kisfiúk apja hogyan bánt nem is olyan régen a lengyel kisfiúk apjával. Azt mondták: ezek német kisfiúk, ezekkel nem játszunk. De mert gyerekek voltak, előbb-utóbb

Patak Jenő

Táblakép.

"Esti tájkép".Janssen Luiza müve a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.X.13.981.old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szocialista Művészetért

1966 NOV. 11.

irodalom publikálása terén is kimagasló érdemeket szerzett.

Elhunyt BOCZÁN KÁROLY iparművész 83 éves korában, JANOVITS ISTVÁN grafikusművész 57 éves korában, B. RÁCZ LILI ny. zenepedagógus, a szegedi zeneművészeti szakiskola nyugalmazott tanára.

Emlékűket kegyelettel megőrizzük!

hogy jó
osztozik

Háron
Ferenc t
domborít
néhány n
ki: faszob

vzülük **Simon**
rábbi művei,
képei mellett
ttőt emelnék
László művei

Janovits Istvánné

illusztrált

(Elekes Lajos – Tóth
Andrásné) Történelem
a 7. osz. számára
Ap. 1947.

A m. kir. vallás- és közok

50575/1925. szám.

III/a.

A Műemlékek Országos Bizottságának, folyó évi junius hó 12-én 159. szám alatt kelt felterjesztésére tudomásul azzal küldöm meg, hogy az utalványozott összeg a képeslevelezőlapok bevételeiből felhasznált 7,000.000 K részben megtérítésére forditandó.

Budapest, 1925. junius hó 22-én.

A miniszter h e l y e t t:

Janovits István
illusztrálta
Kovács Gyula: A
magyar jakobi-
nusok. Bp. [1948].

A most oly divatos

FÜGGÖNYTARTÓK

(f a k a r n i s o k)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Janovits István

MAGYAR NEMZET

— »Felszolgálói ismeretek« címen könyvet írt Schnitta Sámuel, a kitűnő szakember. Könyvében színesen, érdekesen, a szakmai problémát egy-egy anekdotába, riportszerű írásba rejtve tárgyalja a felszolgálás művészetét. A könyvet Janovits István, az ismert rajzolóművész illusztrálta.

— A Televízió

2 Sc

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Janovits István

MAGYAR VADÁSZ

1963 ÁPR 4.

1021

A BÍRÁLÓBIZOTT
A JELVÉNYP

Amint azt a Magyar Vadász márciusi számában közöltük, a bírálóbizottság elbírálta a jelvénypályázatra beérkezett pályaműveket A MAVOSZ Elnöksége az előterjesztett javaslatokat az alábbiak szerint jóváhagyta:

a *Kiváló vadász* jelvénypályázat díját *Janovits Istvánnak*,

a *Kiváló vadőr* jelvénypályázat díját *Halász Imrének* ítélte meg.

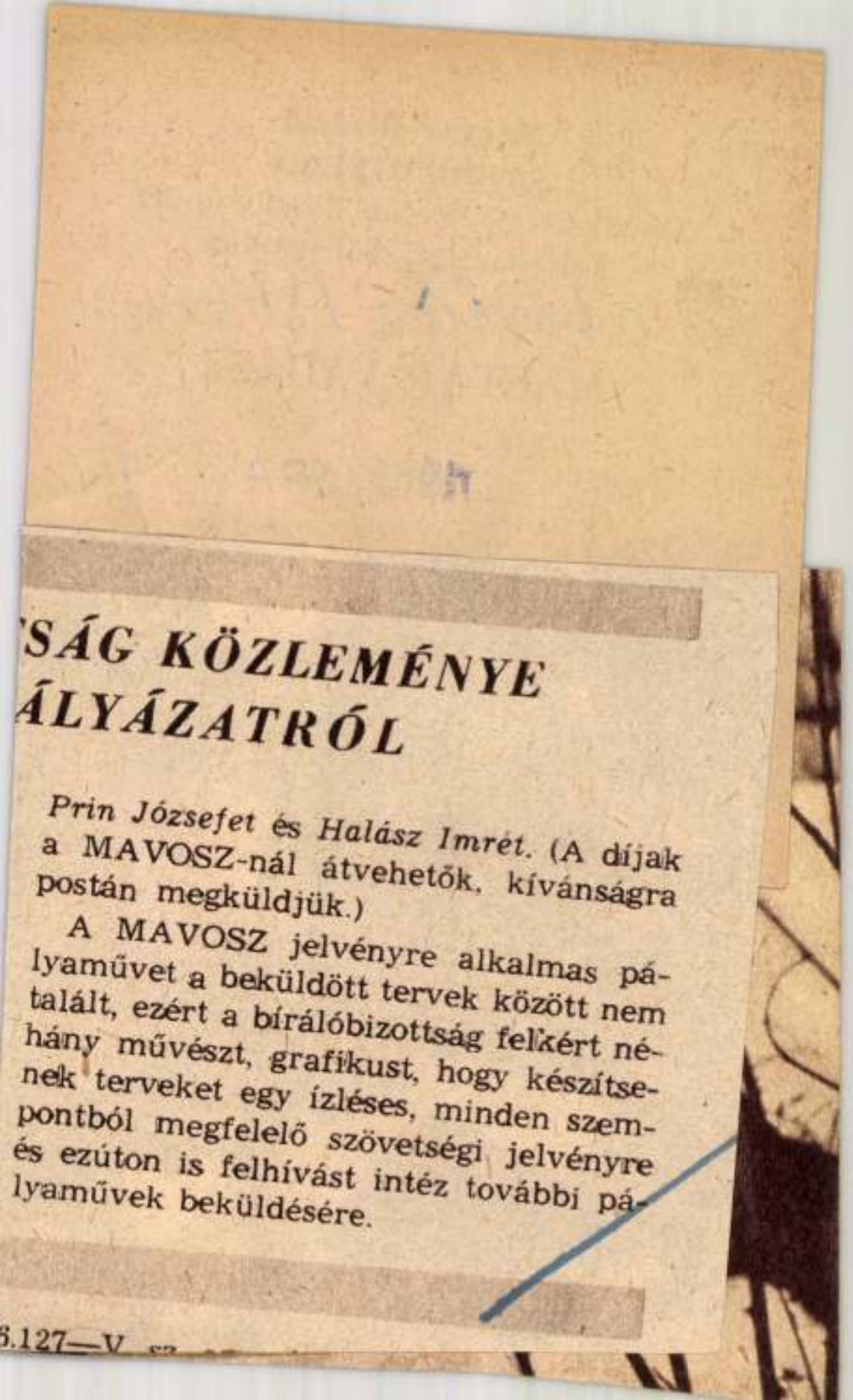
Tervezési díjazásban (200—200 Ft) részesíti *László Gyulát*, *Janovits Istvánt*,

MAVOSZ HÍR

'SÁG KÖZLEMÉNYE
ÁLYÁZATRÓL

Prin Józsefet és *Halász Imrét*. (A díjak a MAVOSZ-nál átvehetők, kívánságra postán megküldjük.)

A MAVOSZ jelvényre alkalmas pályaművet a beküldött tervek között nem talált, ezért a bírálóbizottság felkért néhány művészt, grafikust, hogy készítsenek terveket egy ízléses, minden szempontból megfelelő szövetségi jelvényre és ezúton is felhívást intéz további pályaművek beküldésére.

6.127—V. sz.

Jánovits István

Borozgató c. rajz

repr.

Kottás

1948. május 1.

313. l.

Nagyméltóságu

Vallás- és Közo

Janovits István

apró illustrációi
az Új Ember
1947. évfolyam
1946. 4

és ajándékba illus-
trációk

Ferdinand, III. it, magyar király
aranyforintja IX. 118.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Janovits István

IFJÚ KOMMUNISTA

1965 SZEP

1950

1021

Janovits István:
OLVASÓ NŐ

minak az én vidékem. Igy éreztem bátorságot, kedvet — sőt jogot! — hogy én pedig elmondom akárcsak Petőfi a maga Alföldjéről, milyen tüneményesen szép ez a vidék. S milyen történelmi." A tájhoz, a szülőföld embereihez később sem lesz hűtlen, de világa kitárul. Első megjelent verseiben már a nemzetté formálódó népről, a nagy történeti átalakulásról tesz felelősségteljes tanúságot. Első verseskötetének címe: *„Tanú vagyok"* (1950) hűen fejezi ki egész költészetének szándékát. Már ezekben a verseiben rátalált egyéni hangjára, amely csöndessége ellenére is kivált az 50-es évek magyar költészetének harsányabb kórusából. Témáit többnyire a nép életének mindennapi eseményeiből, jelenségeiből meríti. Az életképek, idillikus jelenetek mögött azonban korszerű mondanivaló feszül. A látszólag csendes szemlélődés a valóság mély átélését takarja.

Első verseskötetét sűrű egymásutánban követik a többiek: *„Hajnali lakodalmasok"* (1952), *„Érlelő napok"* (1953), *„Nem elég"* (1955). Ez utóbbi kötetéért tüntették Kossuth-díjjal. Az ötvenes évek közepétől új korszak kezdődik költészetében. Az eszmei, művészi, politikai zűrzavar idején — akárcsak előbb

MDK

Janovits István

rajza (illusztráció) reprodukálva.

(Komjáthy Gyöző: Hóvirág.)

Ország-Világ, Bp. 1958. február 26. 11. l.

MDK

Jankovits István

Róla rajza (illusztrációk) repr.

(Királyhegyi Pál: Nem tudok magyarul.)

Ország-Világ, Bp. 1958. március 19. 18.l.

MDK

Janovits István

rajza (illusztráció) repr.

(Sztyepán Scsipacsov: Fiúk.)

Ország-Világ. Bp. 1958. február 12. 11. l.

MDK

Jánovits István

rajzai (illusztrációk.) repr.

(Királyhegyi Pál: A sport hozott össze ...)

Ország-Világ, Bp. 1958. december 24. 22.l.

MDK

Jancsits István

rajza (illusztráció) repr.

(T. Nagy Sándor: December.)

Ország-Világ, Bp. 1958. december 24. 14. l.

MDK

Jancsics István

rajzai (illusztrációk) repr.

(Palotai Boris: Szerzői est.)

Ország-Világ, Bp. 1958. november 19. 9. l.

MDK

Jankovits István

rajza (illusztráció) repr.

(G. Szabó László: Madár utám az ág...)

Ország-Világ, Bp. 1958. szeptember 17. 10. l.

MDK

Jánovits István

rajza (illusztráció) repr.

(Bárdos László: Az ölyv.)

Ország-Világ, Bp. 1958. augusztus 6. 17.l.

MDK

Jánovits [István]

rajzai (illusztrációk) repr.

(Andor Leon: Valéria vacsorái, Casanova szelleme, a fűbűvészről meg a varjú.)

Ország-Világ, Bp. 1958. július 30. 11. l.

MDK

Jancsits István

rajza (illusztráció) repr.

(Hárs György: Hordamom kell.)

Ország-Világ, Bp. 1958. június 18. 12. l.

MDK

Jancsó István

rajzai (illusztrációk) repr.

(Csapó György: Útközben.)

Ország-Világ, Bp. 1958. június 18. 9. l.

MDK

Jánovits István

rajza (illusztráció) repr.

(Németh Géza: Bűn ez?)

Ország-Világ, Bp. 1958. ✕ június 4. 12. l.

MDK

Jankovits István

Kell rajza (szövegillusztrációk) repr.

(Andor Leon: Gavárdaság vagy nem gavárdaság? – ez itt a kérdés!

Ország-Világ, Bp. 1858. május 28. 15. l.

MDK

Janovits István

rajza (illusztrációi) repr.

(Damon Runyon: „Ragadozos szív" jellegzetes.)

Ország-Világ, Bp. 1958. május 7. 12. l.

MDK

Jánovits István

Két rajza (illusztrációk) repr.

(Damon Runyon: „Ragámyos szív" jelé-
gére.)

Ország-Világ, Bp. 1958. május 21. 12. l.

MDK

Jánovits István

rajza (illusztráció) repr.

(Damon Runyon: „Magányos szív" feliratú.)

Ország-Világ, Bp. 1958. április 30. 12. l.

mdk

Jaivovits Istvánné

Rajzai: Tardos Péter írásából.

Tardos P. Tájékozódó képessége
Orosz-Világ 3h. 11 1461, 8 l.

M.D.K.

Janovits István grafikus

57 éves korában 1966 okt. 8-án elhunyt

Halálozás

Magyar Nemzet 1966. okt. 15. 6.l.

MDK

Janovits István [grafikusművész]

Készítette a folyóirat adott számának címlaprajzát.
(Repr.; szöveg a címlap visszáján.)

Dunántúl, Pécs, 1956. 15. sz. (V. évf. 1. sz.) [címlap és a címlap visszája.]

MDK

Janovits István

Zaymus Gyula: Báránykák c. könyvének illusztr.

Magyar Kulturszemle, 1938. 5-6.sz.

XXXXXXXXXXXXX
Lexikonsz
Budapest,V.

Budapest,196o. február 15.

Holl Imre
Budapest I.
Szentháromság

MDK

Janovits István

Kosáryné Réz Lola: Kéry Kató c.könyvének illusztr

Magyar Kulturszemle, 1938. 5-6.sz.

1902. . . . . / magyar építész, e-
láshirü müvelőinek. Építészeti ta-
ban végzi, Gropiusnál. Az iskola
nak tanára lesz /1925-28/, majd
/. Ezután kezdődő vándorutja során
országon telepedjék meg /1934-35/,
yar közélet és a szakmai sovinizmus
ba megy, s itt F.R.S. Yorke-vel mü-
ván pedig az Amerikai Egyesült Álla-
rú Egyetem /Cambridge/ tanáraként
darabig Gropiussal társul, de néhány
lytatja alkotótevékenységét. A CIAM

MDK

Janovits István

/rajz/

Frideczky József: Roma Aeterna c. könyve

A művészi védboriték. M. Kultur Szemle, 1942. febr. 15. képpek.

31 l.

MDK

Janovits István

illusztrációk

Történelem az ált. iskolák 7. oszt. számára.

Bp. 1949.

MDK

Janovits István

két rajza (illusztrációk) repr.

(Andor Leon: Lazar effendi.)

Ország-Világ, Bp. 1957. július 16. 12. l.

MDK

Jancsits Istvánné

Rét rajza (illusztrációk) repr.

(Szántho Dénes: Salzburgi cukrászda.)

Ország-Világ, Bp. 1952. július 30. 16. l.

MDK

Jánovits István

rajzai (illusztrációk) repr.

(Telkai Ferenc: Illúzió.)

Ország-Világ, Bp. 1957. szeptember 10. 16. l.

MDK

Janovits István grafikus

Szépmüvészet, 1941, 328 l.

MDK

Jancsits Istvánról

rajza (illusztráció) repr.

(Békés Istvánról: 1817 november 10-a Fraternitas-ban.)

Ország-Világ, Bp. 1957. november 26. 16. l.

mDK

Jancsits Istvánné

rajza (illusztráció) repr.

(Tóth Tibor: Útközben.)

Országvilág, Bp. 1957. december 10. 6.l.

MDK

Janovits István

illusztrációk

Történelem az ált. iskolák 8. oszt. azámára. Bp. 1949.

MDK

Janovits István

Az ifjusági könyvek illusztrátora, az Egyetemi Nyomda könyvművészeti kiállitásán , képeit és grafikai alkotásait állitotta ki.

Cikk: A Kir.Magy.Egyetemi Nyomda ...

Diárium, 1941. 12.sz. 288.lap

MDK

Janovits István grafikus

A Könyvbarát-kiállitás művészi elrendezésének terve Janovits István grafikus művészé, az Egyetemi Nyomda vidéken rendezett könyvkiállitásainak rendezőéjé.

Cikk: A Kir.Magy.Egyetemi Nyomda ...

Diárium, 1941. 12.sz. 286.lap

Budapest, 1941. IX. 24. 286.Iap

Tárgy: A Kir.Könyv.Bolyetemi Nyomda ...

A Könyvkereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete tervezi Budapesten egy Könyvkereskedelmi Szakiskola felállítását. Ennek megvalósítása céljából kéri a Kir.Könyv.Bolyetemi Nyomda véleményét, hogy a tervezett Könyvkereskedelmi Szakiskola felállítása szükséges-e?

Kérem a Kir.Könyv.Bolyetemi Nyomdát, hogy a tervezetet megvizsgálni és véleményét hozzám beterjeszteni szíveskedjék.

Budapest, 1941. IX. 24.

Dánovits István gróf

Jancsits István

Illusztráció Csurka Péter
„Miszerint" c. írásához.

Rajz, repr.

Ország Világ 1964 31. sz. 12. l.

Janovits István

Raj (repró)

Omlópvidék 1964. 12. sz. 13o.

MDK

Janovits István

Jézus szive, békénk és engesztelődésünk. Janovits István rajzának repr.

Magyar Kultúrszemle, 1938. 3.sz. 13.l.

MDK

Janovits István

Repr.

Magyar Grafika, 1931. 5-6.sz. 106.l.

MDK

Janovits István

Janovits István rajza Fertsek Ferenc Bábu a polcon c. leányifjúsági regényében. Repr.

Magyar Kultúrszemle, 1939. 8.sz. 11.l.

MDK

Janovits István rajzolóművész

Az Egyetemi Nyomda soproni kiallitasanak terveit Janovits Istvan rajzolóművész készitette, ugyancsak ó rendezte el az anyagot is

Cikk: Sopronban.

Diárium. 1941. 3.sz. 49.1.

MDK

Janovits István

Az Egyetemi Nyomda soproni kiállításán Janovits István nagy falikartonja, melyen az Egyetemi Nyomda történetét ábrázolta.

Cikk: Sopronban.

Diárium, 1941. 3.sz. 49.l.

mdk

Janovits István

illusztrálta Szirmai: Egy emlékkel feljebb c. írását.

Ország-Világ 1963, 26. sz. 16. l.

Mak.

Sanovits Istvan

rajzai: Kényes diplomaciai
Történet c. íráshoz

Közép-Világ 1963. 32. sz. 16. l.

Molk.

Tamovits István

rajza: „Vetélkedő"

Ország-Világ Humora.
" " 1963 32. sz 21. l

MDK

Jancovits István, graf.-ip.m.

munkája, egy sajnos igen szükreszabott ujság-
hirdetés sorozatban, köti le figyelmünket.

Rosner Károly: Reklámgrafika. -MIP. 1934. 94.-96.l.
Az Ipm. Társ.kiáll.-a .

MDK

Janovits István festőm.

Tárlatbeszámoló. Magy.Kulturszemle, 1942.
jan. 15. 19-2o l.

MDK

Janovits István (grafikus)

két rajza (illusztráció) repr.

(Két írlandi népmese.)

Ország-Világ, Bp. 1960. június 22.
16. l.

MDK

Janovics István (grafikus)

Két rajza (illusztráció) – repr.

(M. Velicskov: Hogy lettem drámaíró.)

Ország-Világ, Bp. 1960. jún. 8. 23. sz. 16. l.

mdk

Jancsek István

rajza: Török Rezső „Disznófogás c. írásához.

Orsz. Világ 1963. 11. 10. l.

MDK

Janovits István

Plakát kiállitás, 1948. N. Szal. képek

Mdk2

Sanoits István

rajzai

a Kis Lőrinckekhez

Ország-Világ 1961. 51. sz. 10-11. lap

mdk

Jancsits István

rajzai. (Tűnődő király)

Ország-Világ 1962, 1. sz. 4. l.

mak

Samovits Istvan

rajza:

Kovács Béla: Harangtartó Ferenc bácsi c.
(táncdal)
Orszáp-Vitéz, 1961. 31 sz. 15 l.

mdk.

Tanoviz Istvánról

rajzai

Szántó Tibor: Nyugtalan alkotó c. írásról

Ország-Világ 1961, 49 sz. 16 l.

Mak

Tamási Ábrain

rajzai;

Hollós Korvin Lajos: Kisplasztika c. irásából

Országos Vilég 1961; 46.sz 18.l

MDK

Janovits István

Könyvillusztráció

Magyar Kulturaemlé, 1943. dec. 15.

28. 1.

MDK

Janovits István

Fáth Imre: Forradalom a VI/b-ben. c. könyv illusztrálása.

Magyar Kulturszemle, 1940. 12.sz. 300.o.

Mdk.

Tanovits Istvánt

rajzai: Hegedüs Géza: Akol hu-
vervolyák a fiúkat "ünnü" vásárolt

Vasvág-Világ 1963. 20. sz. 6,7. l.

Janovits István MDK

a MAVOSZ elnökségének a "Kiváló vadász" és "Kiváló vadör" jelvénypályázatán tervezési dijazásban /200 Frt./ részesült.

Elnyerte a "Kiváló vadász" díját.

Magyar Vadász 1963. ápr.

MDK

[Janovits István grafikus]

(Illusztráció 1 jelzettel rep.)

(Az Ország-Világ válasza.)

Ország-Világ, Bp. 1960. 33. sz. 20. l.

4DK

[Janovits István grafikus]

(Illusztráció] jelzéssel repró.)

(Gábor Áron: Amit egy öreg fa látott...)
Ország-Világ, Bp. 1960. 35. sz. (7. l.)

MDK

Jánossits István (grafikus)

rajzai (illusztrációk) repr.

(Halasi Mária: A párizsi panoptikumban láttam.)

Ország-Világ, Bp. 1960. 35. sz. 9. l.

MDK

[Jenovits István grafikus]

( ) Illusztráció] (elrelel repr.)

(Farkas Imre: Madárka bíróság.)

Ország-Világ, Bp. 1960. 35. sz. 16. l.

MDK

Jancsics István (grafikus)

rajzai (illusztrációk) repr.

(Szabadulás. Részlet Urbán Gábor: Háborog a sír c. regény elejéből.)

Ország-Világ, Bp. 1960. 37. sz. 23. l.

MDK

[Janovits István grafikus]

(Illusztráció 1 színes repr.)

(Baróti Géza: Nagypapa.)

Országos Világ, Bp. 1960. [redacted] 38. sz.
10. l.

MDK

Jánovits István (grafikus)

rajza (illusztráció) repr.

(Keller Andor: A csatos könyv.)

Ország-Világ, Bp. 1960. 41. sz. 16. l.

MDK

[Janovits István grafikus]

( )Illusztráció J (elzettel repr.)

(Az Ország-Világ válaszol.)

Ország-Világ, Bp. 1960. 42. sz.
20. l.

MDK

[Jánovits István grafikus)

(Illusztráció J jelzettel repr.)

(Az Ország-Világ válaszol.)

Ország-Világ, Bp. 1960. 29. sz. (20. l.)

MOK

Janovits István (grafikus)

rajza (illusztráció) repr.

(Csapó György Szegény nyertes.)

Ország-Világ, Bp. 1960. 30. sz. 16. l.

MDK

[Janovits István grafikus]

(Illusztráció 6 - értsd: J - jelzéssel repr.)

(Az Ország-Világ válaszol.)
Ország-Világ, Bp. 1960. 30. sz. 20. l.

Jancsits István, grafikus

t. hó 8-án (1966. nov.)
57 éves korában elhunyt.

— : Harkálcsas

15.

NÉPSZABADSÁG, Hk. 1966. okt. 15.

MDK

Janovits István [grafikus]

rajzai (illusztrációk) repr.

(Rolf Poster: Állhatatos férfi.)

Ország-Világ, Bp. 1960. 29. sz. 16. l.

MDK

[Janovits István grafikus]

(Illusztráció J jellel repr.)

(Az Ország-Világ válaszol.)

Ország-Világ, Bp. 1961. 7. sz. 22. l.

MDK

Jankovits István [grafikus]

rajza (illusztráció) repr.

(Barát Endre: Idegzet, virágok.)

Ország-Világ, Bp. 1960. 43. sz. (11. l.)

MOK

Janovits Istvánː grafikus

rajza (illusztráció) repr.

(Barát Endre: Jegyzet. Virágok.)

Ország-Világ, Bp. 1960, 43. sz. (11. l.)

MDK

Janovits Istvánról (grafikus)

rajzai (illusztrációk) repr.

(Janikovszky Éva: Olaszországból (öttem..)

Ország-Világ, Bp. 1960. 44. sz. (14–15. l.)

4014

[Janovits István grafikus]

(Illusztráció) jelzettel repr.)

Az Ország-Világ válaszol.

Ország-Világ, Bp. 1960. 45. sz. 20. l.

MDK

Janovits István (grafikus)

rajzai (illusztrációk) repr.

(Nagy Gyula: A sakktanár.)

Ország-Világ, Bp. 1960. 46. sz. (22.l.)

HDK

Jancsits István (grafikus)

rajza (illusztráció) repr.

(Nagy Gyula: Szinesbród látogatása.)

Ország-Világ, Bp. 1960. 51. sz. (15. l.)

MDK

Janovits István (grafikus)

rajzai (illusztrációk) repr.

(Királyhegyi Pál: Vannak még csodák.)

Ország-Világ, Bp. 1960. 52. sz. 9. l.

MDK

[Jancsits István grafikus]

(illusztrációk] jelzettel repr.:)

(Az Ország-Világ válasza.)
Ország-Világ, Bp. 1960. 52. sz. 20. l.

MDK

[Janovits István grafikus]

(Illusztráció 1 jelzettel repr.)

(Az Ország-Világ válasza.)

Ország-Világ, Bp. 1961. 1. sz. 20. l.

MDK

Janovits István (grafikus)

rajzai (illusztrációk) repr.

(Földényi Ervin: Egyveleg – kávéban elbeszélve.)

Ország – Világ, Bp. 1961. 5. sz. 11. l.

[Janovits István grafikus]

(Illusztráció J jelzettel repr.)

(Az Ország-Világ válaszol.)

Ország-Világ, Bp. 1961. 12. sz. 20. l.

MDK

Janovits István (grafikus)

rajzai (illusztrációk) repr.

(Királyhegyi Pál: Plakátkutatás.)

Ország-Világ, Bp. 1961. 16. sz. (23.l.)

MDK

[Janovits István grafikus]

(Illusztrációk J jelzéssel repr.)

(Az Ország-világ válaszol.)

Ország-világ, Bp. 1961. 21.sz. (20.l.)

MOK

[Janovits István grafikus]

(Illusztráció J jelzéssel repr.)

(Az Ország-világ válasza.)

Ország-világ, Bp. 1961. 24. sz. [redacted]
20. l.

MDK

[Janovits István grafikus]

( )Illusztrációk] jelzéssel repr.)

(Az Ország-Világ válaszol.)

Ország-Világ, Bp. 1961. 27. sz. 20. l.

Janovits Istvén

Szabó Vladimir rendelkezésére
mult kis közlését 1848-ban a Janovits Istvén által dirigált A magyar jakobinusok követte és ugyanebben az évben az éppen ekkor New Yorkban megjelölt Major Henrik fametszeteivel az Arany-Lacinak szép napok ...

Bodri Ferenc: Kriby illustrátorai a Petőfi-irodalomban
Jelenkor XII. évf. 4. sz. 1969. ápr., 372. l.

MDK

[Janovits Istvan grafikus]

(Illusztráció J jellel repr.)

(Az Ország-Világ válaszol.)

Ország-Világ, Bp. 1961. 9. sz. 20. l.

Katolikus világ

Pál fordulása

Országút Jeruzsálem és Damaszkusz között. Napfényben csillogó fegyverek, messzefénylő díszes csatajelvények. A csapat élén kemény tekintetű harcias parancsnok. Aztán hirtelen eltűnik a Nap, és kavarodás támad a csapatban: a parancsnok leszédült lováról. Felsegítik, de ő nem szól és később látják, hogy megvakult. A dalias tiszt, Saul, ezzel meghalt; néhány héttel később már Pál él tovább. — A magyar nép Pál fordulásától számítja a téli időváltozást: Pál megfordítja az időt, ha jeget talál, esőt hoz, ha megázik, fagyot dermeszt. — Üzze el Pál a lélek egéről is a borut, derítse rá a Napot a sokat szenvedő magyar lelkekre, s ahol könyörtelen, kemény hideg telet talál a szívekben, hajtson oda fagyoldó tavaszi szellőt, hiszen annyian vannak ma köztünk, akiknek jövőt, életet, mindent jelent a Pál fordulása, a szívet lezáró kemény római páncél helyében a feloldó lágy tavaszi fuvallat: a keresztény szeretet.

m. j.

*

Vasárnapi énekrend: Kötelező énekrend jan. 26-án: 121. Egybegyűltünk, 142. Zálogát, 151. Zengjünk Jézus.

Mészáros János protonotárius kanonok, budapesti érseki helytartó temetési szertartását *Mindszenty József* biboros hercegprímás végezte nagy papi segédlettel, a *Kerepesi-uti* temető halottasházából. A budapesti katolikusok és vidéki küldöttségek óriási tömege kísérte utolsó útjára Mészáros Jánost, akinek holttestét a *Szociális Testvérek kriptájába* helyezték örök nyugalomra.

Az Isteni Ige Társaság budatétényi rendházából most utazott el indiai állomáshelyére *Rácz János* misszionárius atya, aki a háború óta elsőnek indul tengerentúlra a magyar hithirdetők közül. Az Isteni Ige Társaság 1916 óta telepedett meg Magyarországon, főbb házai *Budatétényben, Kőszegen* és *Kiskunfélegyházán* vannak. A Rendet 1875-ben alapította *Jansen* Arnold a hollandiai *Steyl* községben.

A **Szabad Palesztina** nevű amerikai zsidó bizottság elnöksége azzal a kéréssel fordult *XII. Pius* pápához, tegyen meg mindent az egyes európai államokban még mindig elnyomatást szenvedő zsidók érdekében.

A vatikáni diplomáciából. Az Egyesült Államokból Rómába érkezett *O'Hara* püspök, akit a Szentatya *bukaresti nunciussá* nevezett ki. — Rómába várják *Hurley* ugyancsak amerikai püspököt is, aki a *belgrádi nunciatúra* vezetését veszi át. — *Arrigoni* apostoli nuncius átadta megbízólevelét a *perui* köztársaság elnökének. — *Myron Taylor*, az elhúnyt *Roosevelt* elnök rendkívüli nagykövete a Szentszéknél *Truman* elnököt is hasonló minőségben fogja képviselni a Vatikánban, mint azt a *Fehér Ház* sajtótitkára közölte. Az *„Il Quotidiano"* c. olasz lap ezzel kapcsolatban kiemeli annak jelentőségét, hogy az Egyesült Államok feje továbbra is állandó összeköttetésben akar állni a kereszténység Atyjával.

A Hercegprímás elrendelte, hogy az egyes plébániahivatalok díjmentesen állítsák ki a szlovákiai áttelepülők személyi okmányait.

Montreal érsekét kérte fel a kanadai kormány egy új nagyszabású híd felavatására és megáldására. Az érsek beszédére adott válaszában *Du Plessis* miniszterelnök kijelentette, hogy az emberi munka és a tudomány minden fáradozása *hiábavaló Isten nélkül.*

Franciaországban nagy hiány mutatkozik az iskolák tanítói személyzetében. Egyedül az úgynevezett Szabad Iskolákból *55.000 tanító hiányzik.* A hatóságok most a francia *Actio Catholicával kezdtek tárgyalásokba*, hogy ennek segítségével a hiányt átmenetileg *pótolni lehessen.*

A „Don Basilio" c. egyházellenes élclap szerkesztőségének exkomunikálására az olasz egyházellenes mozgalom válaszul újabb hasonló irányzatú lapot adott ki. Az olasz hatóságok elkobozták a hetilap első számát, főszerkesztőjét pedig a bíróság vallásgyalázás miatt kétévi börtönbüntetésre ítélte.

Munkások a magyar katolikus egyetemért. Az *Egerben* létesítendő magyar katolikus egyetem érdekében megindult lelkes apostolkodás keretében eddig a legnagyobb eredményt *Mád* község, javarészt munkásokból álló plébániája érte el. Az egyetem javára eddig 1500 forintot és 6 hektoliter bort ajánlottak fel. A *Katolikus Egyetem Barátai* üzenik, hogy a mindenütt szépen megindult munka keretében anyagiak — mint bor, paprika, stb. — is felajánlhatók. Központ: Bpest, XII., Heinrich István-utca 1-5. Tel.: 161—707. Csekkszám: Katolikus Főiskolák: 54.292. — A *Katolikus Főiskolások Otthonának* javára küldött összegeket a Központ telkekbe fektette s így azok miatt *nincs ok aggodalomra.*

Rodrigo Villeneuve bíbornok, Quebeck (Kanada) érseke elhunyt. A bíboros súlyos betegség után kolostorba vonult és itt szívszélhüdés következtében adta vissza lelkét Teremtőjének. Az elhunyt 63 éves volt. Halála egész Kanadában mély részvétet váltott ki.

A svájci St. Gallenben az elmúlt héten kongresszust tartott a *Nemzetközi Keresztény Munkásszövetség.* A kongresszuson a legtöbb európai ország képviseltette magát.

A Szentatya a Muravidék új apostoli adminisztrátorává *Tomasic János maribori* püspököt nevezte ki. Ezzel a Muravidék a szombathelyi püspök helyett újból a maribori püspök fennhatósága alá tartozik.

Az afrikai Nigéria polgári kormányzata európai ösztöndíjat adott két benszülött apácának, akik tanulmányaikat Rómában fogják végezni.

Az olasz munkásság elhatározta, hogy a vallásellenes támadások megbélyegzésére országos zarándoklatot szervez a Pápához.

New York mellett 2000 hallgató számára Katolikus Főiskolát létesítenek. A szükséges telket a newyorki érsek adományozta. Az építési költség gyűjtése gyors ütemben folyik.

Az „Irish Independence" c. ír lap foglalkozik a Szentatyának az olasz földművesekhez intézett beszédével és rámutatt arra, hogy a beszéd az egész világnak szólt, mert az egészséges falusi élet mindenütt a nemzetek megélhetésének legfontosabb alapja. — Az olasz földművesek egyébként engedélyt kértek a Pápától arra, hogy szent *Izidort*, aki egész életét, mint mezőgazdasági munkás töltötte Spanyolországban, védőszentként tisztelhessék.

Vas-, Sopron-, Győr- és Zala vármegye közönsége azzal a kéréssel fordult az illetékes egyházi hatóságokhoz, szervezzék meg újból a rendszeres *máriacelli* zarándoklásokat.

A spanyol bíróság 6 évi fegyházra ítélte Martinez Sanchez katolikus lelkészt, mert tevékeny részt vett a Demokratikus Szövetség munkájában.

Varsóban most folyik *Fischer*, a város volt náci kormányzója elleni per. A vádirat szerint egyedül Varsóban már 1939 utolsó három hónapjában 300 papot tartóztattak le, 28 templomot és 12 kápolnát romboltak szét, a város környékén pedig további 32 templomot tettek tönkre. Az eddigi adatok szerint 1942-ig 1811 lengyel pap halt meg a német koncentrációs táborokban.

Bécsi jelentés szerint *Ausztriában* már csaknem teljes számmal megjelennek a katolikus lapok és folyóiratok, amelyek a háború alatt szüntették meg megjelenésüket.

Az angol szakszervezetek katolikus tagjai szövetségbe tömörültek, amely a *„Katolikus Szakszervezeti Munkások Szövetsége"* nevet vette fel. *Griffin* bíboros-érsek levelet intézett az új alakulathoz és ebben szakszervezeti tömörülésre buzdította a katolikus munkásokat.

Az olaszországi Szövetséges Főparancsnokság vezetője, *Stone* tengernagy kihallgatáson jelent meg XII. Pius pápánál az újév alkalmából.

Ausztráliából az elmúlt napokban újabb négyszáz hadifogoly tért vissza hazájába. Mgr. *Panico* apostoli delegátus, aki legtöbbet tett a hadifoglyok gyors hazaszállítása érdekében, biztosítékot kapott az ausztráliai kormánytól, hogy *január 20-ig az utolsó hadifogoly is visszatér hazájába.*

Monte Cassinoban nagy ünnepélyességgel vette át Ildefonso Rea, az ősi apátság új apátja a monostor romjait. A szerzetesek elfoglalták a romok mellett számukra épült kis házat és megkezdték a romok eltakarítását és az apátság felépítését. Szent Benedek sírja felett nagyszámú sereg jelenlétében szentmisét mutattak be, majd Rea apát szentségi áldást adott a világhírű Loggia del Paradiso romjairól. Az újjáépítés költségét az olasz kormány támogatásából és az amerikai katolikusok gyűjtéséből fedezik.

A magyar Szentföld évkönyve, 1947-re gazdag tartalommal ismét megjelent. A naptárként is használható kiadványt a Szentföldi Ferencrendi Zárdánál (Bpest, Hüvösvölgy) rendelhető meg.

„Az Ifjúság a Gyermekért" hangverseny rendezősége közli, hogy a február 2-ra kitűzött előadást a váratlanul meghosszabbított iskolai szünet miatt március 23-ra halasztotta el. Ez alkalommal kerül bemutatásra Bárdos Lajos „Megszabadítottak hálaéneke" című hatalmas ének- és zenekari műve. A sokszáz tagú ifjúsági kórust a Székesfővárosi Zenekar kíséri a szerző vezényletével.

A „Siess, Adj, Segíts" mozgalom nemes célkitűzéseinek megvalósítását a hadifoglyok és a kórházak felsegélyezésére indított gyűjtéssel kívánja megindítani. A magyar társadalom széles körében keltett visszhangot ez a mozgalom, amelynek támogatása emberbaráti kötelesség. A mozgalom fővédnöke Tildy Zoltánné, a köztársasági elnök hitvese. Az Astoria-szállóban tartott teán ismertették a mozgalom első nagy eseményét a Láthatatlan Vacsorát, amelyet február 3-án rendeznek meg, 50 forintos jegyeket árusítanak a mozgalom lelkes háziasszonyai és a jegyek tulajdonosai az Operában megtartandó „vacsorán" vesznek részt, ahol a legkiválóbb művészek lépnek fel. A megjelenteket az előadás előtt a köztársasági elnök hitvese fogadja.

Megnyitották a római Magyar Akadémiát

Ünnepélyes keretek között nyílt meg újra Rómában a nagymultú Magyar Akadémia. A megnyitó beszédet Kardos Tibor, egyet. tanár, az Akadémia igazgatója mondotta, aki mindenekelőtt köszönettel fordult dr. Magyary Gyula, a papi intézet volt igazgatója felé, aki a legválságosabb időkben mindent megtett az Akadémia szellemi szinvonalának és anyagi javainak védelmére. Ezután vázolta az Akadémia feladatát és a közeljövő programmját, amelynek érdekes része lesz a magyar szellemi élet kiválóságainak hosszabb vendégüllátása Rómában, ahol alkalmuk lesz kapcsolatot teremteni az olasz kultúra kitűnőségeivel. A megnyitáson már két budapesti vendég: Cs. Szabó László és Illyés Gyula írók is résztvettek. Az ünnepélyen, amelyen az olasz kormány és az olasz kultúra számos képviselője is megjelent, gazdag zenei műsor egészítette ki a programmot.

25 éve halt meg XV. Benedek pápa

Január 22-én volt 25 esztendeje, hogy XV. Benedek pápa elköltözött az élők sorából. A „Békepápáról" egész Olaszországban és mindenekelőtt a Vatikánban ünnepélyesen emlékeztek meg, annál is inkább, mert a mostani idők nagyon is emlékeztetnek az elmult világháborút követő zürzavarra. XV. Benedek akkor minden erejét és képességét latba vetette hogy helyes és boldogabb békével biztosítsa az emberiség jobb jövőjét, de szavai hiába hangoztak el. Az elmult 25 esztendő a legjobb bizonysága annak, milyen hibát követett el a világ, amikor figyelmen kivül hagyta annak a férfiúnak a szavát, aki az anyagi érdekektől függetlenül, az erkölcs és a szeretet parancsára hallgatva, fordult a népek vezetőihez.

GÓLIÁT DOBOZGYÁR
Budapest, VIII., Csepreghy-utca 1. (József-körút 65.) Telefon: 335—545. Gyárt: kereskedelmi, gyógyszer, füles dobozokat, postai dobozt, hengereket, tokokat. Összehajtható Láda-dobozokat postai és vasuti szállításokhoz.

A közlemény végén (X) fizetett hirdetést jelent.

Kiadja: AZ ACTIO CATHOLICA
Felelős szerkesztő:
PÉNZES BALDUIN
Felelős kiadó:
MIHALOVICS ZSIGMOND
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Bp., IV., Ferenciek-tere 7. I. lépcső, I. em.
Telefon: 188—098.
Levélcím: Bpest Főposta, Postafiók 145.
Csekkszámla: 16820.
Előfizetési díj: negyedévre 12.— forint.
Engedélyezési szám: 1352/M. E. — 1945.

Légrády Testvérek R. T. nyomása, Budapest (Igazgató: Agárdi Károly)

Besenyői DIADAL sütőpor és vanilincukor
a legjobb Budapest, VIII., Baross Béla-u. 42

Toronyórák kijavítására kérjen árajánlatot Csury óra és toronyóra művektől. Szeged, Kárász-u. 16. Uj toronyórák és harangjátékok állandó raktára. 35 éves cég. Telefon: 807.

Plébániák figyelmébe! Kegyszerek javítását, aranyozását, ezüstözését, vidékieknek azonnal is készítek. Vassy, Budapest, IX., Mester-utca 18.

A LEGSZEBB felvételeit gyermekéről nálam 36 különböző felvételéről választhatja ki KOVÁTS GÉZA fényképészmester, IV., Haris-köz 2. GONDOS AMATŐR FOTO KIDOLGOZÁS

ECKER TÖLTŐTOLL JAVITAS IS. VIII., VAS-U. 12.

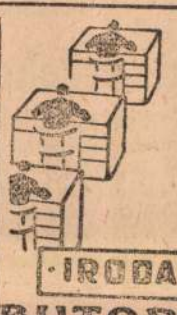
Óra — ékszer Vassy-nál, IX., Mester-u. 18. Órák, ékszerek kisebb javítása megvárható!

Plébániák, intézetek templomi viaszgyertyák minden méretben kg.-ként 15.40 frt. Vidékre is utánvéttel szállít. Bohus János mézeskalácsos és viaszöntő mester, Bpest., IX., Üllői-út 85.

REUMA izületi gyulladás, köszvény stb. ellen biztos hatású Padorit dl.-ként 9.— forint, utánvéttel. Favorit Vegyipar, Pécs.

Vas- és szerszámáru, épület- és bútorvasalás KISS ELEK ÉS TÁRSA Budapest, VIII., ÖLLŐI-Út 68. Örökimádás templommal szemben.

RA ékszer vétel, eladás, javítás KALLA IV., Szép-u. 1.

·IRODA· BUTORT csak URANIA tól TOGHIA ÉS NÉMETH, Somogyi Béla-út 3/e. Telefonszám: 226—631

Hauer Rezső cukrász cukrászdája és csokoládégyára, VIII., Rákóczi-út 49. Telefon: 136—594.

Szemüveget KNAPECZ-től IX., Üllői-út 79. Örökimádás templom mellett.

Vas-, szerszám-, háztartási cikkek Imrey Mihály Budapest, IV., Király-utca 52.

SZÉKELY JÁNOS vas- és konyhaszerek szaküzlete. Bp., IV., Tolbuchin-(Vámház-)körút 12. Telefon: 339—100.

ÜVEG CSISZOLÓ TÜKÖR KÉSZITŐ Ludányi István, VIII., Práter-utca 63.

Vas- és háztartási cikkek Major János Budapest, VIII., Rákóczi-út 59

3 ajtós szekrény tükörrel, használt 520 frt Komplett konyha 6 darab 620 frt-tól Komplett keményfaháló 7 darab 1150 frt-tól 10 drb-os kombinált berendezés 1715 frt-tól Fizetési kedvezmény! KINIZSY BÚTOR IX., Kinizsy-utca 35.

Linóleum-szőnyeg viaszos vászonárú OSZÁSZAK IMRÉ-től, Bpest, IX., Lónyay-u. 36. Tel. 184—047.

ARANY EZÜST, ÉKSZER, VÉTEL, ELADÁS, Kehely, ciborium, szentségtartó nagy választékban. Dr. Bajmóczine Wintermantel Teréz, Bpest, VII., Rákóczi-út 10., I. em. 2.

58 éve 58 éve Tóth Kálmán BUTOR IV., KECSKEMÉTI-UTCA KILENC.

Középkelet katolikus híreket a világ minden részéből közöl a MAGYAR KURIR

félhivatalos kat. sajtótudósító Délkelet-Európa kat. hírügynöksége, az Osservatore Romano, a vatikáni rádió és a NCWS, News Service budapesti szerkesztősége.

Főszerkesztő: JÁMBOR DEZSŐ IV., Ferenciek-tere 7.

Megjelenik naponként többször

Villamossági és háztartási cikkek, kirakati fémparabolák és sugárzók előállítási áron fémára. Talányi Sándor VII., Izabella-utca 13. Telefon: 425—592.

Irodabútor? Szék? CITY IV., Párisi-u. 6. Telefon: 131—396. VÉTEL-ELADÁS.

HEYEK HARISNYA, FINOM HOZOTT ÁRU Petőfi Sándor-u. 17.

ZONGORÁK pianínók legolcsóbban Tipoldnál, VIII., Rákóczi-út 61. (Udvarban).

IROGEP vétel, eladás, javítás, karbantartás és kellékek. EDES és DECSY, Budapest, VII., Akácfa-u. 13. Tel. 222—624.

BAZSINC Baross-u. 66-68. hozott anyagból is készül.

Bundák KOKAY szőrösmestertől! Alakítások olcsón. Bajcsy-Zsilinszky-út 10.

TÓTH LÁSZLÓ GYERMEKRUHA szalüzlet IV., Muzeum-körút 27.

BUTORT kárpitozottat is, megbízhoatót, jót BODISTÓL, VIII., Gutenberg-tér 3. (Volt Sándor-tér)

ZONGORÁT pianínót harmoniumot GRIMM MESTERTŐL, aranyéremmel kitüntetve. Javítás, hangolás, bérlet. József-körút 65. sz. Tel. 135—545.

Viaszgyertyák!! Templomi, oltári, húsvéti paskál, háztartási és díszgyertyák minden nagyságban és méretben, állandó raktáron kapható és rendelhető. Vidékre postán szállítva utánvét. Mecseki (Márcz) József mézeskalácsos és viaszgyertyaöntő, Budapest, VII., Rózsa-utca 13. sz.

CSILLÁRT vesz, elad, javít, felüvegez Vegel csillárüzem, Bpest, VIII., Mária Terézia-tér 1.

Forintos hirdetés

E rovatban hirdetési díjak: magánosoknak szavanként 0.50 forint, cégeknek s általában üzletszerű hirdetésekneí szavanként 1.— forint. Legkisebb hirdetés 10 szó. Vastagbetűs szavak két szónak számítanak. Vidékről a hirdetési díj a szöveggel egyidejüleg postabélyegben is beküldhető. A kiadóhivatal fenntartja a jogot, hogy a feladott hirdetések közlését indokolás nélkül mellőzze s a pénzt visszaküldje.

NEVELŐNŐKET, idegennyelvűeket, csecsemőgondozónőket ajánl, elhelyez „Nivo iroda" Budapest, IV., Petőfi Sándor-utca öt. Telefon: 184-249.

Gépirni és jól számolni tudó hadiözvegyet vagy hadifogoly feleségét női konfekcióüzem tisztviselőnőnek alkalmazna, aki egyben próbakisasszony is. „Katolikus" jeligére a főkiadóba.

Vennék Dunántúlon 10 holdig földet szőlővel, épületekkel. Steiger János, Balatonlelle.

Gyárgondozónő, ötévi gyakorlattal állást vállalna. „Igazolt" jeligére a kiadóba.

Kertgazdaságomba sürgős belépésre, 18 év körüli segítőtársat keresek, ki családommal együtt mindent végez. Részletes ajánlatokat, fizetési igénnyel kér dr. Vajdovich Árpádné, Szegvár, Csongrád vármegye.

Iparosok, kereskedők könyvelését, betegsegélyzőjét, adóügyeit rendben tartom. Darnót, Haller-u. 18.

Kriegner-féle Reparatort a reumás, köszvényes, csúzos, ischiásos betegek újra korlátlan mennyiségben kaphatnak gyógyszertárakban. Ára 6.63. Dr. Matolcsy gyógyszertár Phöbus laboratóriuma, Budapest, Kátvin-tér.

Szentszobrok szobrok, díszítmények készítése, javítása legolcsóbban Simontornyai, VII. Rottenbiller-utca 29-b.

Harmoniumok, pianínók, zongorák eladása-vétele. VIII. Bezerédi-u. 10. Mendölné.

HIRDESSEN az Uj Emberben

Kereszténység és demokrácia

A közélet különböző pontjairól gyakran hangzik a panasz — némely helyről az öntudatos megállapítás —, hogy kialakult, rendszerbe szedett világnézete és munkaterve tulajdonképpen csak a marxizmusnak van. Ezzel szemben mi régóta hangoztatjuk, hogy igenis van egy másik, az élet minden megnyilvánulását számbavevő, az egyén és a közösség minden vonatkozására kiterjedő világszemlélet, mely nélkül új világot kialakítani lehetetlen: a keresztény — a katolikus — világnézet.

Ennek mintegy bizonyságaképpen egy könyv fekszik előttünk, címe **„Kereszténység és demokrácia"**, tartalma nyolc tanulmány, melyek az egyénnek és közösségnek, a politikai szabadságnak és szociális igazságosságnak a kereszténység örökérvényű elvei alapján való egyensúlyba hozásával foglalkoznak. **A katolikus tömegek tudják, hogy a multat visszaállítani nem lehet, világnézetük miatt mégsem tehetik magukévá a materialista-marxista szemléleten alapuló szocialista-kommunista elveket. Az állami és társadalmi rendet tehát összhangba kell hozni az isteni törvénnyel.**

A liberalizmus a közjót, a kollektivizmus az egyéni szabadságot veszélyezteti, egyensúlyi helyzet megteremtéséhez a keresztény lelkiség erkölcsi erőire van szükség. **A katolikus álláspont: egyetemes szemlélettel foglalkozni a felvetődő problémákkal, tompítani a végleteket, kiegyenlíteni az ellentéteket, áthidalni az átellenes partok között tátongó szakadékokat.** A demokrácia problémáit szintézis útján akarja megoldani, vagyis a korszerű demokráciát a demokrácia különböző válfajaiból átvett és egymással összeegyeztethető elemekből megvalósítani. **A liberális demokráciától a politikai egyenlőség és a képviseleti jelleg elemeit; a szovjet-demokráciából a direkt akció bizonyos mértékű alkalmazását a szakszervezeti eszmében, de úgy, hogy a szakszervezetek ne legyenek egyetlen politikai párt függvénye sem; továbbá a szabadságjogok feltétlen biztosítását, állami beavatkozást a gazdasági élet egyes jelenségeivel szemben, erős végrehajtó hatalmat stb.**

A keresztény társadalomszemlélet szerint **a társadalom mai bomlásának oka az osztályharc és az eltömegesedés. Ezek legbiztosabb ellenszere az ember személyiségének tudatához segítő és a szabad emberek munkaközösségének eszméjét felvető kereszténység. Totális rendszerű államberendezkedés mellett egy-egy állam társadalma kaszárnya vagy börtön képét mutatja, de nem tükrözi a demokrácia szabadságát.** Az irányított tudomány és művészet nemcsak megalázó, de elsorvasztja a szellemet is, melynek szabadságra van szüksége.

Feltétlenül fontos a nép közvetlenebb bekapcsolása a demokrácia életébe az önkormányzatok, a társadalom önálló szervezetei, laikus elemeknek a közigazgatásba való bevonása által. De ugyanilyen fontos az is, hogy a parlamentben helyet foglaló képviselők ne függjenek sem a kormánytól, sem a parlamenten kívüli hatalmi tényezőktől, ellenben személyükben jelentsék a legmagasabb erkölcsi és szellemi színvonalat.

A földreform következményeitől ne féltsük közgazdaságunkat, ha megfelelő termelési szövetkezetek alakulnak majd, megfelelően lehet művelni a sok kisbirtokot. **Az egyházi birtokok megszűnésén sem szabad sajnálkozni,** a katolikus társadalom áldozatkészsége biztosabb erkölcsi alapja lehet régi egyházi intézmények fenntartásának, mint volt a másféle vagyon.

Akik még ma sem látják, hogy a megalkuvást nem ismerő katolicizmus nem jelent merev konzervativizmust és a haza és egyház védelme nem letűnt uralkodó osztályok védelmével azonos, sürgősen olvassák el ezt a könyvet. Megtanulhatják belőle, hogy **a korszerű demokráciát erkölcsi, kiegyenlítő, szintézist alkotó feladatában csak az időfelettien korszerű kereszténység segítheti.**

Halász Alexandra

Hódmezővásárhely, január hó.

A GERENDÁS kis szoba ablakán át nézem a behavazott határt. A távolban kéklő kopár erdőket, fasorokat nézem, de látom most az egész nagy magyar rónát, a nemzet élőföldjét, ahol gyökerében alakította át az élet képét az elmúlt két esztendő.

A magyar föld megoszlása körül akkora aránytalanság és az igazságosabb elrendeződésnek annyi törvényesített akadálya volt, hogy azt pusztán munkával, a földéhségnek természetes úton való kielégítésével soha sem tudta volna legyőzni a nincstelen parasztság. Azoknak, akik hatalmon voltak, nem volt bátorságuk ahhoz, hogy alkalmas időben és jól megcsinálják a magyar földreformot. Így aztán olyan földreformot kaptunk, amelyről — azt hiszem — maguk, akik csinálták, azok is tudják, hogy gyermekbetegségei vannak. Az élet azonban majd korrigál mindent és megcsinálja az egészséges szelekciót, amire 1945-ben nem volt elég idő és alkalom.

Erre gondolok most s úgy hiszem, sértődött gáncsoskodás és meddő kritika helyett minden igaz magyarnak csak az lehet most már a feladata, hogy segítsen az új gazdák társadalmának abban: minél kevesebben essenek ki az élet rostájából. Az élet azoknak kezén hagyta a földet, akik megértik és megtanulják a vele való bánás ősi titkát.

Ezt a „titkot" fedeztem föl itt újra Greguss Máté kutaspusztai gazda tanyájában s azért mondom el: hátha Gregussék példája is hozzásegít néhány újgazdát ahhoz, hogy a maguk javát és a nemzet boldogulását egyaránt munkálva, jól állják meg helyüket az Élet földosztó bizottsága előtt.

Gregussék története regénynek is szép volna, azonban most az eredmény és a tanulság a fontos, tehát rövidre fogom a legendás történetet.

AHOL MOST két táblában 30 hold gyönyörű gyümölcsöst, 8 hold gyümölcsfaiskolát és 1500 vén fából álló, kilenc hold epreskertet látok, ezelőtt 60 évvel szélhordta futóhomok volt. A madár is sírva szállt át a sanyarú buckák fölött s az ide tévedt ürge bosszankodva költözött tovább.

Itt volt id. Greguss Máténak 16 hold homokja. A fiú, a második nemzedék egyik tagja ül most előttem, aki abban az időben született a nyomorúságos kis gaztetős putriban, amit a rossz homokon maga tákolt össze id. Greguss Máté. A fiatalabb Greguss Máté így mondja el a történetet:

— 1896-ban, a milléneum esztendejében történt. Akkor nyolcéves gyerek voltam. A kis tanyánk mellett volt egy eperfa. Apámnak feltűnt, hogy mennyire szereti annak gyümölcsét egyetlen kis koszos malacunk. Mire az eper leért, a malac egészen nekigömbölyödött. Ez adta neki a gondolatot: érdemes volna jószágnevelés céljából sok eperfát ültetni. Még abban az évben epreskertet csinált 1500 fával, kilenc holdon. Az eperfák között eleinte konyhakertészetet és gyümölcsfaiskolát is csináltunk. Mire az 1500 eperfa termővé vált, apám egy kis pálinkafőzőt is épített az udvaron. Az eperfáknak köszönhetünk mindent. Itt most 65 hold birtok van; 11.000 gyümölcsfával 30 holdnyi gyümölcsös van benne. Tizenöt-húszféle alma-, ugyanannyi körteváltozat. Nyolc hold gyümölcsfaiskolánk is van. De nemcsak ezt adták az eperfák. Édesapám halálakor legalább ugyanennyit, vagy ugyanilyen értékű gazdaságot hagyott három testvéremre is. Az 1500 eperfa azonban még ma is többet jelent a gazdaságnak, mint minden egyéb. A gyümölcsösre, faiskolára rengeteg a kiadás. Az eperfa ötven év óta csak a hasznot adja...

Amit Greguss Máté legutóbb mond, annyira hihetetlennek tűnik, hogy bővebb magyarázatot kérek tőle. Elmondja, hogy a drótkerítéssel körülvett epres 1500 fája minden nyáron legalább 1500 métermázsa gyümölcsöt hoz. Abból 300—400 mázsát ponyvára rázva, összegyűjtenek cefrének és főznek belőle 30—40 hektoliter pálinkát. A többi epergyümölcsöt hústermelésre használják. Eperérés kezdetén becsapnak az epresbe 200—300 darab, egyenként 25—30 kilós süldőt. Mire az eper leérik, 100—120 kilós disznóik vannak. Epercefrét eszik a növendékmarha és epren él egész nyáron a birka is. Sőt a lehulló eperfalombot is szinte egy szálig megeszik a disznók és a birkák. Mindezen felül százmétermázsa-számra adja az epres évente a tüzelő- és szerszámfát. Különben eperfával van beültetve a tágas baromfiudvar is, ahol 250—300 törzskönyvezett tyúkot tartottak ezelőtt Gregussék a csapóajtós fészkekben.

Kötetre való érdekességet lehetne elmondani az egykori poszahomokon támadt Greguss-birtokról. Azonban most már csak annyit jegyezzünk föl, hogy ott, ahol valaha két-három birka is éhenpusztult volna, ma újévtől-újévig 20—25 állandó munkás és családtag eszik a gazda asztalánál, nem számítva az alkalmi napszámosokat.

AZT TEHÁT LÁTTUK: hogyan kezdődött? Egy jó meglátás, egy jó elgondolás indította el a Greguss-család karriérjét. De hogyan folytatódott? Ezt Greguss Máté így foglalja röviden össze:

— Csak szorgalom kell és erős akarat. Aztán megértő feleség és szófogadó család. Három fiam, két lányom van és a vejem is itt dolgozik a gazdaságban. Jó volna, ha még többen lennének. Mind találna dolgot, megélhetést is . . .

Hadd mondjam még el Greguss Máté szavainak kiegészítésére:

Fél napot töltöttem már itt, de még mindig nem tudtam megállapítani, hogy a tanyán mindenfelé nyüzsgő, mindenütt dolgozó férfiak és nők közül ki a családtag és ki az alkalmazott? Dologban és ruházatban valamennyien egyformák. Csak az ebédnél találkozom Gregussnével is, mert egész nap almát válogat a padláson. Együtt ebédelünk a munkásokkal, cselédekkel. Egy asztalnál és ugyanazt. Mikor az utolsó falatot lenyelték, a család tagjai már el is tűnnek a szobából. Aztán estig megint nem lát itt mást az ember, csak fürgén mozgó, örökké tevékenykedő embereket.

— A földnek — mondja Greguss Máté — olyan természete van, hogy nem tűr a hátán lusta gazdát. A lusta ember lába alól kiszalad a föld, s odamegy, ahol a gazdától megkapja a megbecsülést és szeretet. Örök törvény ez, és vigyázni kell nagyon a földdel. Megbünteti azt, aki nem él az ő törvénye szerint.

Megkérdezem még Greguss Mátétól:

— Vannak-e, akik irigylik ezt a birtokot?

— Vannak — mondja.

— És vannak-e, akik megpróbálták megvalósítani ugyanezt?

— Senki. Még egyetlen szomszédunk sem . . .

Hát ez az. Ezért kell a Greguss Máték példáját a magyar kisgazdatársadalomnak megismerni. Irigykedtünk már egymásra eleget. Próbáljunk meg egyszer egymástól tanulni is. Ez is benne van a föld örök törvényében.

Jajczay János:

Menny és ember között...

AZ ORSZÁG EGYIK LEGNAGYOBB ÚJ FRESKÓJÁT romantikus körülmények között, jéggé dermesztő estén, tündéri megvilágításban, Pétery József püspök kíséretében láthattuk.

A reflektorok fényében már első megállapításunk erről a ragyogó falképről: alkotójának valóban megadatott, hogy az általa festett képek lelkünk mélyéig hassanak és vallásossá tegyék a szemlélőt. A szegedi Egyetem, a budai Szent Anna templom, a dedki templom, a pesti Domonkosok templomának káprázatos falképei stb. után, az alkotás mesterét szinte már nem illik felfedeznünk.

Kontuly váci freskója ágyúdörgés, bombarobbanások alatt, a legnehezebb körülmények között, 1944-ben készült. Mesterünk, akire mint egyházművészre bíszkék lehetünk, a szó szoros értelmében véve az élet poklában teremti meg azt a szigetet, ahová lélekben visszavonulhatunk.

A váci Székesegyházról a késő barokkban készült puritán egyszerűségű, már-már klasszicizáló harmonikus épületről — noha megérdemelte volna — nem sokat írtak. Még freskóit sem igen ismertették, holott kupoláját nem kisebb művész, mint Maulbertsch festette ki. A főoltár mögötti falat ugyancsak ő díszítette (Mária látogatása Erzsébetnél), amelyet azonban valamikor egy képpel eltakartak. A józlelésű főpap a barokk mester főoltár-mögötti freskóját restauráltatta és közben arra a gondolatra jutott, hogy e fölé, a szentély dísztelen félkupolájára freskót festet. Kontulyra esett a választás, aki ezt a hatalmas teret festői gondolatával betöltötte. Az egyik oldalon Szent István a váci egyházmegyét alapítja. Munkatársai ezalatt bemutatják neki a Székesegyház tervét. A háttérben az esztergomi várkápolna kapuja előtt tisztaságot sugározva Szent Imre áll. A félkupola másik oldalán szorgalmas munka folyik. Kőfaragók, ácsok és egyéb mesteremberek dolgoznak. A két jelenet között dunai táj húzódik. Fent a magasban, felhők között, Patrona Hungariae égi kíséretével, akik a két alul levő jelenetet összekapcsolják.

Kontuly freskója lenyűgöző. Lent a föld, fent az ég, alul az idealizmustól fűtött nemes páthosz, míg a felhők között extázis, ember feletti álom a lélek fuvallata, szív dobbanása, katolikus gondolat járja át a monumentális művet, amelyen — és ez magával ragadó — a gátnélküli szárnyalás az égig emelkedik. A mű közvetít a Menny és ember között. Kontuly — a lehetőséghez képest — a tér hatását emelte, hogy az érzékfelettiséget fokozza és teljes mértékben átszellemítőleg hasson. Amint a kép tárgya pompás, merész, örömteli, úgy kompozíciója okos, mozgása gazdag. Hiánytalan a benyomás, mert az alakok biztos rajza, a tökéletes távlati megoldás, a formák természetessége, a világító erejű színek egy célt szolgálnak: a magasabbrendű, transzcendentális élet megértetését. Nem tagadjuk, a hangulat barokk. Az alakok testisége, az ünnepélyesség, a téma egyaránt az. De nem a kompozició és nem a megoldás. Kontuly egészen egyéni, sajátos felfogása és különösen a színezése ennek a monumentális alkotásnak sem egészében, sem részleteiben nem ekletikus. Egy a mi korunkban élő művész működött itt, aki a Székesegyház harmóniáját, egységét nem bontja meg s mindamellett a barokk expresszivitását újra élővé tudta tenni. Mesterünk nem kívánt versenyre kelni Maulbertsch-el, nem konkurrál a XVIII. századdal. Mindössze arról van szó: Kontuly tudja, hogy az építészet az ábrázoló művészet szülőanyja, és így ehhez alkalmazkodik anélkül, hogy a ma festészetéből egy jottányit is feladott volna.

A Székesegyházból kilépünk a sötétbe, a dermesztő hidegbe a püspökkel, aki szülője volt a freskó gondolatának s ki annyi melegséggel beszél templomának új díszéről. A kép megüti lelkünket s a szabadban, a nagy csendben lépdegélve a főpásztornak Van Gogh egy mondatát idézem, — amit szerintünk Kontuly is mondhatna — „Talán azért élek, hogy művészetemmel vigaszt nyújtsak".

Mindenkit érdekel

A felnőttek és 12 éven aluli gyermekek 1. sz. lisztszelvényére 30 dkg finom lisztet vagy 30 dkg száraztésztát, a 2. sz. lisztszelvényre 20 dkg pehely-lisztet adnak január 25-ig. A burgonyajegyek 15. szelvényére 2 kg burgonyát osztanak ki a Községi és az Általános fiókjaiban.

A narancs árát megállapította a közellátási miniszter. Budapesten a narancs legmagasabb fogyasztói ára kg-ként 18, vidéken 19 Ft, darabonként nagyság szerint —.80-tól 1.20 Ft-ig.

Budapest polgármestere a közellátási miniszter újabb rendelete szerint jan. 31-ig állíthat ki burgonyaszállítási igazolványt. Az igazolványok február 15-ig érvényesek.

Vágómarha szállítására a közellátási miniszter rendelete szerint a jövőben szállítási engedélyt a közellátási kormánybiztos elnöklete alatt működő elosztó bizottság ad a gazdáknak az állattenyésztési egyesületi javaslat alapján. A kérvényeket közvetlenül a Vármegyei Állattenyésztő Egyesületnél kell benyujtani. A közellátási miniszter legújabb rendelete szerint 100 kg-nál nehezebb súlyú sertéseknek Budapestre, Debrecenbe, Győrbe, Miskolcra, Pécsre, Szegedre, Salgótarjánba, Szolnokra, Tatabányára és Ózdra vagóntételben való szállításához nem kell külön szállítási engedély. Szabaddá tette a közellátási miniszter a lőtt vad és a szójabab forgalmát és szállítását.

A közalkalmazottak arcképes igazolványainak 1947. évre történő érvényesítése január 15-én kezdődik és február 15-én ér véget.

Az iparügyi miniszter leszállította az ásványolajtermékek árát. Csökkentett árak: motorbenzin métermázsája hordó tételben 150.40 Ft, kúton kimérve literenként 1.38 Ft. Petróleum métermázsája hordóban 83.— Ft, kúton vagy üzletben kimérve literenként 1.— Ft.

A földmívelésügyi miniszter előterjesztésére a közlekedési miniszter vetőmagvak, gazdasági gépek, tenyészállatok, gabonanemüek, zöldség szállítására közel 20%-os vasúti engedményt adott.

TEMPLOMABLAK
festése és javítása vidéken is.
KOPP FERENC, Nap-utca 36.

Molnos Pál:

Göcseji kisbirtokosok — akik utolérték a békét

„UJ ÉS RÉGI földesurak a magyar faluban" című helyzetképemben rámutattam arra a tényre, hogy a földreform politikai és gazdasági hatásainak egyik következménye: *tovább kasztosodik a magyar falu népe.* Ezt követően Sarkadi Imre, a radikális, szocialista aprárprogram híve a „Válasz"-ban hasonló megállapítást tesz; leszögezi, hogy a magyar paraszttársadalom jelenlegi állapotáról, mint leglényegesebbet, azt állapíthatja meg, hogy „a földreform azt furcsán széttagolta. A földreform szerencsétlen körülmények között való létrejötte a kisbirtokos paraszttársadalmat *kétféle kategóriába osztotta: új és régi birtokosok kategóriájába... egymástól politikailag is elválasztva azokat*".

Ez a „tagoltság" szerinte nem hosszú ideig fog tartani s „tiszta őrültség lenne a jelenleg fennálló osztálykülönbségekből adódó feszültségekre politikai elképzelést építeni."

Tiszta őrültség? Több annál! Bűnös őrültség.

Azt még csak bizonyítani is felesleges, hogy a magyar nép egyetemes érdekei ellen való bűnös őrültség lenne... mint ahogy sok helyen az is, ahol a napipolitika párthíveket toborzó élharcosai mindent elkövetnek, hogy „tudatosítsák" azt a bármilyen groteszkül hangzó, de ma a valóságban fennálló „osztályellentétet", ami *egy 10 holdas „régi" kisbirtokos s egy „új" 10 holdas között mutatkozik.*

Nincs abban semmi, de semmi öröm, hogy e káros „tagoltságot" a „szerencsétlen körülmények között" létrejött reform következményeként épp a radikális baloldal egyik igen jószemű és tárgyilagosan értékelő szakírója fájlalja. A politikai topográfia jobb és baloldali sarktájai felett álló katolicizmus ugyanúgy aggasztónak tartja, ha részint más okokból és más következmények miatt is. De végeredményben és legfőképen: a magyar parasztság — s épp ezért egész népünk sorsa miatt. Mert jövőnket, létünket az elkövetkező esztendőkben, döntően az határozza majd meg: *tudunk-e ezen a földön többet és jobbat termelni, a külterjesen búzát termelő országból fel tudjuk-e építeni „Kertmagyarországot?"*

Jelszavakkal és egy osztályellentéttel széttagolt paraszttársadalommal — aligha!

SEMMI kétség: a sebtében végrehajtott reform elsősorban épp azon a vonalon szorul korrekcióra, ahol a belterjes gazdákodás szigeteit... kis és középgyümölcsösöket, a kertgazdaságokat szétforgácsolta.

S ez a télbedermedt dunántúli vidék, amelyet most végigbarangoltam, Dél-Zala, Göcsej hófúvásos világa tele volt a belterjes művelés napsütötte szigeteivel. Voltak itt (s ma is vannak!) képzett s a jövőt helyesen látó gazdák, akik 10—15 holdas földjeiken már a multban megkezdték termelési rendszerük korszerűsítését. *Pulykakivitelünk, exportképes télialmatermelésünk, külföldre szállított zsír- és húsállatok* kiviteli listáján a zalai kisgazdák produktumai nem jelentéktelen tételként szerepeltek.

Itt van előttünk a statisztikai adat: 1932-ben 300 vagon télialmát exportáltunk, 1939-ben 3000-t, 1942-ben 6000 vagont s ez a szépen fejlődő termelés, amelyet a „nagyüzemek" (20—100 holdas gyümölcsgazdaságok) indítottak meg, de amelyhez aztán egyre szaporodó számmal csatlakoztak a kistermelők (kisparasztok) 1945—46-ban a szakszerűtlen kezelés, védekezőszerek hiánya, új birtokosok tőkenélkülisége és részint hozzánemértése, valamint a háborúokozta károsodás következtében *300 vagonra zuhant vissza!*

Lássuk, hogy ez országos visszaesést tükröző számból mit vállal magára egy göcseji falu... Szécsisziget?...

TÖBBEN összejöttünk itt, átlátogattak a „Szigetre" a szomszédos községbeli kisparasztok is. A teskándi gazdák adják meg a választ, ők érdektelenek, a szomszédban laknak, de náluk nem volt „osztás"... Teskánd mindig a kisgazdáké volt...

— Hát elosztottak a szigeti határban egy nagybirtokhoz tartozó 30 holdas gyümölcsöst is. Házhelyekké parcellázták. Két év óta senki sem nyult a termőre forduló gyönyörű fákhoz... Ma már pajzstetvesek... Még két esztendő s az egész gyümölcsös csak tüzelőnek lesz jó...

Se alma, se ház nem termett rajta azóta.

A termőre forduló gyümölcsös utoljára 370 mázsa almát hozott, mintegy ötven embernek adott kenyeret s ma ötven embernek ad házhelyet.

Ebben valamennyien megegyeznek, mind az új, mind a régi gazdák: paraszt-szövetkezetté kellett volna átalakítani — a házhely tulajdonosok javára, akár Pördefölde községben egy hetven holdas gyümölcsöst. Az bizony ezidén már szállíthat külföldre...

A tormeföldei 25 holdas szőlő sorsa még épp az ellenkezőjét mutatja a pördeföldei példának ½—1 holdas részekben osztották ki. A felosztott részeken az új birtokos *— a peronoszpóra lett.*

— Mit ér a házhely tégla nélkül s a szőlő gálic és permetezőgép nélkül? — szegzi neki a kérdést az új birtokos (a közeli majorban volt cseléd) egy kesebajuszú „régi" kisgazdának. Az „új"-nak 8 holdja van, a „réginek" 10.

Az „új" sértődötten és ingerülten magyaráz... Pedig igaza van... Jól tudhatja bárki, hogy a földhözjuttatott a csupasz földnél egyebet alig kapott... hogy az elmúlt két év gazdasági bizonytalanságai miatt, „úgy szorult a földbe, akár a fába a féreg..." Eszközei, tőkéje belterjesebb termeléshez nem lévén — örülhet *ha puszta megélhetését megadja a föld.*

Nekitüzesedett hangon vázolja a helyzetét... a valóságot az új gazda s a régiek igazat adnak neki... A régi tízholdasok, akik Göcsejben ezidén már *„pókát" (pulykát) exportáltak*, akik ezidén tíz holdon átlag már hét állatot (beleértve a tehenet is) tartottak s ezzel elérték gazdálkodásuk belterjességének „békebeli" színvonalát.

A „régiek" elismerik az „ujak" keserves igazát — s a hóvihartól körülsüvöltött házban, a petroleum lámpa fényénél, a forrón pattogó kályha közelében, poharazás közben — hirtelen fagyos és keserű lesz a levegő.

Mi hát az, ami a nyolc holdas új gazda s 10 holdas belterjesen gazdálkodó, kisparaszt közé az „osztálykülönbség" tövises akácsövényét felnöveszti?

NINCS az átalakulásnak más nyertese, csak a régi kis birtokos — állítja a „Válaszban" írt tanulmányában Sarkadi, szerinte a régi kisparaszti réteg ugyan nem reakciós, de gazdasági helyzete teszi szegényparasztellenessé. Sőt az újat tönkretétellel fenyegeti, mert érdekei pillanatnyilag elhatároltan mások. Az *új a régi* kisgazdától kért hitelt, kölcsön igásállatot... Adatai szerint a hitelt uzsoraáron kapta. Munkáért! *Ötven munkanapos eladósodásról is említést tesz 5—8 hold föld megszántásáért...* Ebben látja a társadalmi szakadás okát. Sőt a politikai szakadás okait is.

A radikális agrárreformerek szemlélete szerint a polgárosodni kezdő régi kisparaszt, aki a multban saját néhány holdján intenzív termelést kezdett — mint Sarkadi írja — „társadalmilag okvetlenül a középparaszthoz, tehát ahhoz a réteghez tartozik, amelyikre konzervativizmusa miatt nem első sorban számítanak a politikai haladás harcosai!... „A paraszttársadalomnak az a része tehát — így hangzik a konkluzió — amelyik élcsapata, vezetője lehetne a kisbirtokos, belterjesen gazdálkodó földműveseknek, ma nem vezetője és nem élcsapata, sőt csendes ellenzője a politikai küzdelemnek, amely a parasztdemokráciáért, épp a *„kisbirtokos-szövetkezeti-paraszt"* elképzelésért folyik.

Göcseji tapasztalataim épp az intenzív kisparaszti termelés szigetei körül ennek az ellenkezőjét mutatják. A kölcsönben kapott munkaeszközökért, igásállatokért — munkauzsoráról panaszkodni új gazdát sehol sem hallottam.

S ha valahol gyors lehetősége lesz a szövetkezeti-paraszt elképzelés egészséges kiépítésének — úgy az éppen a zalai földön fog megtörténhetni, a belterjes művelés apró szigetei körül. Éppen ott, ahol a pulykatenyésztőudvarokban azt fájlalták, hogy a ‚nagymadár" *kivitelt ezidén nem szövetkezeti alapon bonyolították le* — hanem azt kereskedők végezték el — tervszerűtlenül, azaz csak a saját hasznukat nézve...

ÁM az „osztályellentét" mégis mutatkozik. Itt is. De főleg politikai okai vannak. Egy kitűnően képzett kisparaszt igen találóan világított rá:

— Az új birtokos még akkor sem lesz *rögtön* paraszt, ha kétszer annyi földje van mint nekem. *Még egy ideig* cseléd marad, mert könnyelmű, mert megszokta, hogy más gondolkozzék helyette... mert hozzátörődött, hogy bármilyen volt is az idő, a járandóságát megkapta... De az, aki már szerzett egy-két állatot, az kezd *hozzánk szokni...*

Nem azt mondta, hogy „hozzánk hasonlítani..."

BUDAKESZIN az új telepesek közül sokan kivágták a nekik juttatott kertekből a legszebb termőkorban levő 15—20 éves diófákat: *tüzelőnek.* Szécsisziget en a házhelyeknek kiosztott mintagyümölcsösben, ha betegen is, de még állanak az almafák...

Zala közelebb fekszik — remeljük — „Kertmagyarországhoz", mint Budakeszi.

Bukfenc Hírlap

Lezajlottak Palesztinában a pártok béketárgyalási kísérletei. Aránylag sikeresen. Mindössze 20 halottat és 137 sebesültet szedtek össze a teremben. A rendőrök aránylag jól úsztak meg a dolgot. Őket csak megverték a felek, hogy minek zavarják a békehangulatot. Zagazigben egyébként az állomásfőnök névnapja alkalmából felrobbantották a mozdonyokat és este felgyujtották az állomásépületet a főnök tiszteletére. A főnök sapkáját megtalálták.

*

Kitalálták a rugalmas vasat. Most ki fogják találni a gumilabdát, amelyik nem ugrik és a vizespoharat, amelyik ugrik. Nagyban hiányolom még a folyékony lakatot és a rugalmas hálóinget.

*

Láttam a tavaszi sportszoknya modeleket. Nem hittem a szememnek. Revolverzseb van rajtuk. Igy ahogy mondom. Most még csak két nett tölténytáska kell hozzá, egy hercig vállszíj, amúgy antantosan, meg egy áttört rohamsisak zeimedlivel, a szélén slingelve és a hölgy csőre töltött pénztárcáját kézbevéve, bátran mehet a csarnokba, megvenni a kelkáposztát vagy a velőscsontot.

*

Argentinában ötös ikrek születtek. A kanadai ötös ikrek szülei kijelentették, hogy ezek silány utánzatok és nem tévesztendők össze az eredeti példányokkal. Az USA-ban egyébként nagy a lehangoltság, hogy így lemaradtak az ikerfronton és máris mozgalom indult, hogy pályázatot hirdessenek hatos ikrekre. A nyertes szülők atómautót, felhőkarcolót és elektromos jégszekrényt fognak kapni.

*

Athénben megtiltották a farsangi jelmezeket. Ugyanis mindenki partizánnak öltözött és nem lehetett tudni, hogy komolyan lőtték-e le egymást a szemben álló felek, vagy csak a farsang alkalmából.

Bukfenc

Possonyi László:

Jegor Bulicsov és a többiek

Maxim Gorkijt, akiről szülőhazája óriási várost nevezett el halála után, minálunk eddig elbeszélő művein túl, csupán az *„Éjjeli menedékhely"* című darabjáról ismerte a magyar közönség. Ez a darab, amely a XX. század kezdetén valóban forradalmian mutatta meg az orosz nyomor mélységeit, azt hittük, egyetlen színpadi alkotása ennek a nagy epikusnak. A most nálunk bemutatott és legtöbbünknek újdonságszámba menő *Jegor Bulicsov* éppen ellenkező pólusáról mutatja meg a forradalomelőtti orosz elétet. Nem az ágyrajárók cári Oroszországát látjuk itt, hanem egy meggazdagodott, minden hájjal megkent nagykereskedő luxuskörnyezetét, mégpedig a legkritikusabb időkben, az első világháború és a cári Oroszország haldoklása idején. Jegor Bulicsovot valami alattomos májbaj kínozza és hatalmas örökségéért harcba indulnak gyerekei, rokonai és felesége családja. Valami nagy osztozásra készülnek és egyszer csak Jegor Bulicsov alakja és családja megnő, szimbólummá válik előttünk s az egész cári Oroszországot látjuk alattomos, belső ráktól emésztve haldokolni. Miért kell Jegor Bulicsovnak meghalnia és miért kell a cári Oroszországnak elbuknia, ez a kérdés a darab két hatalmas pillére, olyan hatalmas pillére, amelyen egy két világrészre kiterjedő birodalom nyugodhatik. És mert Gorkij zseni és még ezen is túl valódi formaművész, a varázslat hamarosan megtörténik: Oroszországot látjuk haldokolni és Jegor Bulicsov keserű, epés, de az igazságot egy haldokló őszinteségével kereső szájáról halljuk: *mit akar Isten, mi az ő szándéka velünk s mi az az út, amelyről halálunk óráján már igazán érezzük, hogy választanunk kell.*

A *Nemzeti Színház* hivatása magaslatán nyult a túlságos nagy közönségsikert nem ígérő, részleteiben epikus felépítésű remekmű felé. *Sztaniszlavszkyhoz*, a nagy orosz rendezőhöz méltó az a gondosság, szerepátélés, rendezői műgond és az író célzatainak immár sugárzó megéreztetése, amely az előadás jóformán minden egyes szereplőjéből árad és betölti a színpadot, a nézőteret s szinte mágikus eszközökkel mutatja meg, miért kellett a cári birodalomnak elpusztulnia. Rákosan romlott középosztály, a cári zsoldban élő s Krisztus tanaitól elforduló harácsoló ortodoxia, a tiszta formasággá vált s belülről már kiégetthitü szerzetesség, a tudománnyal és felvilágosodással dacoló s vajákosokban, varázslónőkben és kuruzslókban bizó középosztály: a tétel brilliáns, ennek a rendszernek el kellett pusztulnia.

Budapesten a Károlyi-palotában kiállítás nyilt meg „Budapest felszabadulása" címmel. A megnyitáson a magyar politikai élet vezetőin kívül az orosz, amerikai és angol hatóságok vezetői is megjelentek. A szovjethadsereg zászlóival, valamint *Sztálin* marsall és a *Vörös Hadsereg* tábornagyainak fényképével díszített termekben sorakozik fel a kiállítási anyag: a képek, fényképek, nyomtatványok az ostrom alatt és az ostrom utáni időkből, valamint szemléltető kimutatások *arról a segítségről, amelyet a Vörös Hadsereg nyújtott* Magyarország gyors talpraállásához.

MISSZIÓ NAGYBUDAPESTEN

Az Actio Catholica az egész ország átmissziózását vette tervbe. *Nagy-Budapest missziói március 24-én este kezdődnek és április 3-án, nagycsütörtökön végződnek.* Részben *ugyanezen időben*, részben pedig *március 16—23-ig* lesznek *a váci és székesfehérvári egyházmegyék Nagy-Budapesthez tartozó plebániáin a missziók.*

A RÁDIÓBAN

a következő napokon hangzanak el előadások és szentbeszédek a szent-misszióról:

Március 2-án délelőtt 10 órakor a belvárosi ferencesek templomában: Mihalovics Zsigmond, az A. C. orsz. igazgatója; március 6-án fél 8 órakor a Studióból, Szunyogh X. Ferenc O. S. B., március 9-én 9 órakor a Studióból: dr. Beresztóczy Miklós, a budapesti A. C. igazgatója; március 16-án 9 órakor a Studióból P. Vid József S. J. házfőnök; március 20-án fél 8 órakor a Studióból Szunyogh X. Ferenc O. S. B.; március 23-án 9 órakor a Studióból P. Dám Ince O. F. M.; március 25-én 10 órakor a Szent Domonkos-rendi templomból P. Vargha Theodorik O. F. M.; április 4-én (nagypénteken) délelőtt fél 11 órakor a Studióból dr. Csertő Sándor érs. titkár; április 6-án délelőtt 10 órakor a Szent István Bazilikából: P. Badalik Bertalan, az Actio Catholica hitbuzgalmi szakosztályának orsz. elnöke.

Zárdák, intézetek
BORDÁS ÉS SIMA FEKETE PAMUT HARISNYA SZÜKSÉGLETÜKET
A MI BOLTUNKBAN
VÁSÁROLJÁK!
VIDÉKRE UTÁNVÉTTEL IS.
BP., XI., BARTÓK BÉLA-ÚT 45.
Cégt.: Káldy Lajos. — Tel. 259—168.

Gőz-, víznyomáscsökkentő-szelepek, csapadékvízlevezető edények
POTCHEN PÉTER
ált. Műszaki Váll., Bpest, V., Pannonia-u. 16—18. Távbesz.: 122-016.

RIBÁRSZKY
GYŐZŐ és GYÖRGY
asztalosáruüzemek
Budapest, XIII., Béke-utca 47.
Telefon: 124—959.
Portálok
Belső berendezések
Tervezés
Helyreállítás
Épületasztalosmunkák
Templom és iskolaberendezés
Famegmunkálás
Redőnyléc — Hajópadló

Vigyázat! Egy magát dr. Balogh Mihálynak nevező úr plébániákon nevére Böhönyén általam kiállított ker. kivonatot mutogat. Kijelentem, hogy nem én állítottam ki és ilyen adatok az anyakönyvben nincsenek. Vörös József böhönyei esperes plébános. (X)

GÓLIÁT DOBOZGYÁR, Bp., VIII., Csepreghy-u. 1. T. 335-545.

ALKALMI VÉTEL!

	Forint
Ráskai Lea-féle: **SZENT MARGIT ÉLETE**, a középkori magyar Codex-szöveg nyomán. Mindent tartalmaz, ami az **Árpádház e nagy szentjéről** ránk maradt. Ára	6.—
NAGYBOLDOGASSZONY NAPTÁR, leszállított áron **2.80** forint helyett	1.80
6 lapos **ISKOLAI FÜZET**, másodrendű nagyvonalas	—.08
10 színes LEVELEZŐLAP összesen csak	—.80

NAGYBÖJTRE AJÁNLJUK:

Császár József dr.: **GYÓNÓK KALAUZA**	12.—
Bus: **LELKI TÜKÖR**	1.50
HÚSVÉTI GYÓNÁSI KÉP	—.04
Csávossy Elemér S. J.: **KERESZT ÉS FELTÁMADÁS**	6.50

ÚJ REGÉNY!

Tartally Ilona: **ÉKES VIRÁGSZÁL** ... Regény a máriapócsi könnyező Szűzanyáról	20.—
SZENT JÓZSEF ünnepére szentkilenced (Dr. Czapik-féle)	—.80

KAPHATÓ:
KORDA
IPARI ÉS KERESKEDELMI R.-T.
BUDAPEST, VIII., MIKSZÁTH KÁLMÁN-TÉR 4.

Túl a határon

Anglia gazdasági és társadalmi válsága
A brit munkáspárt harca a „körülmények" ellen

MA EURÓPA minden állama szenvedi a tüzelőanyag hiányát. Az azonban, hogy Anglia, amely a világnak talán legkitűnőbb szenével rendelkezik, olyan takarékossági intézkedésekhez kényszerült folyamodni, amelyek szinte megbénítják ipari termelését, méltán kelthetett feltűnést. Magában a brit sajtóban sem hiányzanak hangok, amelyek *a munkáspárti kormányt teszik mindezért felelőssé*, kapcsolatban főleg a szénbányák köztulajdonbavételével s a gazdasági élet mind nagyobb területére kiható államosítási törekvésekkel.

Hivatalos angol helyről, így a londoni rádió február 16-i adásában, *a mostani szénválság eredetét 1940-re viszik vissza.* Akkor került német uralom alá Franciaország s ezzel kiesett az angol szénpiac legnagyobb fogyasztója. Ennek nyomán az angol kormány megengedte, hogy a szénbányák munkásainak tekintélyes száma katonaruhát öltsön. *Aki pedig egyszer megszabadult a bányától, nem szívesen tér oda vissza.* Azóta a bányák amúgyis avult berendezései tovább romlottak és a legtöbb szenet felhasználó áramfejlesztőtelepek gépi felszerelése is alapos újításra szorul. Mindehhez azonban — hangzik a hivatalos magyarázat — *ipari termelésre van szükség*, márpedig *ugyanakkor az angol iparnak kivitelre kell dolgoznia*, mert az Anglia számára nyitva álló dollárpiacon való vásárlás nélkül a fogyasztásban a háború óta elrendelt korlátozásokat és megszorításokat nem lehet megszüntetni. *A helyzet tehát szinte megoldhatatlan*, amelyben kiútra csak az az egyetlen lehetőség nyílnék, ha az Egyesült Államok által nyujtott dollárkölcsön tetemes részét a szénbányák és az áramfejlesztőtelepek modernizálására fordítanák.

A szénhiány mögött

Nagyon valószínűnek látszik azonban, hogy a szénhiány és ennek következményei *csupán jelenségei egy sokkal mélyrehatóbb és általánosabb válságnak, amely egész Anglia gazdasági és társadalmi alapjait érinti.* Egy svájci megfigyelő *négy tételben* próbálja érzékeltetni a bajt, amelynek orvoslása annál nehezebb, mert a tételek mindegyike *önmagában ellentmondást* tartalmaz. Szerinte: 1. *Anglia elszegényedik és ugyanakkor polgáriasodik.* 2. *Angliában kétmillió munkással van kevesebb, mint amennyi kellene s ugyanakkor kétmillió munkanélküliről kell gondoskodnia.* 3. *Angliának túl nagy és túl kicsi a kivitele.* 4. *Anglia szenvedi a gazdaságnak túl sok és túl kevés tervszerűsítését.*

Sajnos, nincs terünk arra, hogy a svájci megfigyelő észrevételeit a maguk összességében feldolgozzuk. Be kell érnünk azzal, hogy a felsorolt tételeket egy-két oldalról megvilágítjuk.

A háború alatt harctérre vagy más munkahelyekre vezényelt szénbányászok valóban *nem kívánnak visszatérni* a rendkívüli kemény, egészségtelen, piszkos és veszedelmes bányamunkához. Ugyanez a helyzet *a kikötői rakodómunkásoknál és a textilipari munkásoknál.* Ezt a jelenséget nevezi a svájci megfigyelő „polgáriasodásnak". Ez a folyamat Franciaországban már sokkal régebben bekövetkezett, a francia szakszervezetek azonban elég liberálisok voltak ahhoz, hogy az így kieső hazai munkások pótlására *millió-számra engedjenek be külföldi munkásokat.* Angliában viszont „elpolgáriasodnak" a munkások — az iskolaköteles kor meghosszabbítása is ezt a fejlődést mozdítja elő —, a szakszervezetek azonban *körömszakadtig védekeznek külföldi munkavállalók betelepedése ellen.*

Öregek a munkahelyeken

Nem szabad feledni, hogy bármely ország határain belül a bányamunkások utánpótlását *kizárólag a bányamunkás-családok szolgáltatják.* Angliában viszont az a helyzet, hogy a nyomasztó életkörülmények miatt a bányamunkások már régen korlátozzák a születések számát s mindössze *egy-két gyermeküket* más foglalkozásokra nevelik. Hasonló az eset a többi, ugyancsak nehéz nyersanyagtermelő ágazatban. Megfigyelhető ez az életkorok eltolódásában is: a nehéz munkahelyeken *veszedelmesen nő az idősebbek arányszáma.* A szénbányákban például 1913-ban még 1,100.000 munkás dolgozott, ma alig 700.000 s közülük kereken 100.000 idősebb 55 évesnél. A széntermelés csökkenése természetszerűen *kihat a feldolgozó iparok termelőképességére* s ez a magyarázata annak, hogy mind nagyobb tömegben vannak munkanélküliek, holott maga a gazdaság mind nagyobb tömegben szorulna dolgozó kezekre.

Amerika versenye

A brit munkásságnak ez a fokozódó „polgáriasodása" — a kifejezést mi *minden értékelés nélkül* használjuk — *összeesik egész Anglia katasztrófális elszegényedésével.* Azelőtt a brit nemzeti jövedelem igen nagy hányadát tették a külföldi tőkebefektetések hozadékai. *Ezeket a befektetéseket Anglia a háború alatt csaknem teljes mértékben felélte.* Ahhoz, hogy életszínvonalát tarthassa, vagy még inkább: *a tömegek felé egyenlősítse*, a külföldről származó régi bevételek pótlása céljából *ipari kivitelét kellene hallatlan mértékben fokoznia.* Ennek elemi feltétele azonban, hogy a feldolgozás számára *nyersanyagokat és alapanyagokat szerezzen.* Minthogy azonban Amerika a termelő és lelőhelyeket monopóliumként meglehetősen a maga hatalmába vonta, *az angol feldogozóiparnak dollárért kell vásárolni ahhoz*, hogy iparcikkeket szállíthasson *gyenge valutájú országokba.* Mert hiszen, ahol dollárban fizetnek, oda Amerika lehetőleg maga szállít. Képzelhető tehát a mai angol ipari termelés *kettős megterhelése.* Így adódik az a helyzet, hogy a szociális célok érdekében Anglia *nem tud eleget kivinni*, ugyanakkor pedig *túl sokat visz ki*, mert nem marad elég ipari termék a saját hajtóanyagtermelésének korszerű berendezésére.

Így mindjárt érthető az is, hogy a brit gazdaság tervszerűsítését célzó intézkedések, mint egész iparágak államosítása, a magánkezdeményezésre való kedvezőtlen kihatásuk miatt *soknak* mondhatók, ugyanakkor pedig *hiányzik az egész gazdaság átfogó tervszerűsítése.*

Ki a felelős?

Ezt a képet nyerjük Angliáról, ha *elfogultság nélkül* taglaljuk a szintén tárgyilagosságra törekvő legújabb írásműveket. Hogy magát a munkáspárti kormányt terheli-e felelősség, a válasz végeredményben és magasabb szempontból *csak tagadó* lehet. Mindenki elismeri ugyanis, hogy *Atlee* kormánya *pontosan azt teljesíti, amit a választási hadjáraton programmként hirdetett*, s a választók többsége a programmot jóváhagyta. Ennek a becsületességnek köszönheti a kormány, hogy — amire még nem volt példa a brit parlament történetében — *az időszaki választásokon még egyetlen mandátumot sem vesztett el.* Sőt a „független munkáspárt" vezetői, akik a multban mindig ellenzékben voltak, *feladták különállásukat* és csatlakoztak a kormányzó párthoz. Ám éppen ezért a válság nagyon súlyos lehet. Nem egy kormánynak, vagy iránynak, hanem *az egész brit munkásmozgalomnak és brit szocializmusnak* jövője függhet a kibontakozástól.

Mihelics Vid.

KEGYTÁRGYAKAT
VISZONTELADÓKNAK
Kirschweng, Bpest, Baross-u. 4.

A hercegprímás a békekonferencia elnökségéhez

Mindszenty József bíboros érsek, Magyarország prímása a budapesti francia követség útján február 10-én az alábbi iratot juttatta el a békekonferencia elnökségéhez:

„A mai békekötésen beszélni nem szabad, de a legsúlyosabb vádlottnak és elmaraszta ltnak hallgatni sem lehet. A kitűzött szép békecélok nem értek el a békekötés asztaláig. Vajjon meddig ér és él a kívülhagyott súlyos erkölcsi alapelvek nélkül ez a békemű? Wilson önrendelkezési, a charták emberi jogának, a népi és kisebbségi jogoknak mellőzésével csak papír- és szájbéke születhetik. Amíg a népek sorsának felelős intézői üléseznek és aláírnak, a Duna mentéről a szudéták közé életpusztító nagy hidegben a borzalmak borzalmával deportálnak, önálló exisztenciákból szolgákká aljasítanak magyar százezreket, akiknek a világ nemzetei tegnap emberi jogokat ígértek, de a helyi érdekű nemtelen emberüldözés — bizonyára a békeszerzők elítélésével — önkívületben tobzódik az emberi jogok felett. Sem az angol-amerikai, sem a lenin-sztálini elveknek nem felel meg három és félmillió magyarnak más államokhoz csatolása. Világ bírái, igazsággal, emberséggel, a félelmetesen nagy problémák mélyére hatoló vizsgálattal hárítsátok el Közép-Európában és mindenütt az újabb világiszonyatnak békeműve tekre rávetődő éjsötét árnyékát. Esengő kéréssel: Mindszenty bíboros, Magyarország hercegprímása."

A tél, a nagy akvarellfestő főpróbát tart, hányféle változata lehetséges a szürkének ilyen alkonyati tájképen. A hó hidegen és pengve csikorog a szánkó alatt a közel húsz fokos hidegben, a nap tejszínű ködökben fuldoklik a töretlen vonalú síkságí láthatár szélén. A sok szürkében és fehérben egyetlen másszínű folt. Olyan, mint egy friss seb, amelyen a vad hideg se tudja megfagyasztani a vért.

A fiatal jezsuita atya annyira be van burkolva a szánon, amennyire a saját ruhatára és a tanyaiak szeretete be tudja takarni. Jóformán csak a szemüvege csillog ki a holmi közül. A lovak sörényén, oldalán megderesedik a pára. Szaporán igyekeznek a pusztai lovacskák a nap irányában. A tanyásgazda görnyezten tartja a gyeplőt és időnként akkora bodor füstöket enged hátra a csipős szűzdohányból, hogy a páter a friss téli szellőben is levegő után kapkod.

— Ez már az átokházi tanyák világa — mondja a páter —, tizenkilencezer katasztrális holdon ötezer ember él szanaszét. Sajnos, eddig még megfelelő térkép sem állott rendelkezésre. Én készítettem egyet. Majd megmutatom, ha visszamegyünk Szegedre. Jó dolog a térkép. Megmutatja, hol kell megállapodnia a papnak, hogy mindenünnen eljussanak a hívek Krisztushoz. Errefelé harminchat négyzetkilométeren kétszáz tanya van szétszórva.

A tanyák hol közelebb, hol távolabb maradnak el a szán mellett. A szürkeség egyre inkább sötétséggé válik. Mire a szán megérkezik céljához, a tanyai iskolához, alig látni az akácok törzsét a ház és az iskola körül.

Amint a szán befordul az iskola udvarára, megelevenedik a környék. Asszonyok, férfiak válnak ki az estéből és körülállják a papot.

— *Nem fázott meg, tisztelendő úr?* — kérdezgetik jobbról is, balról is. — *Holnap az esküvői misén majd úgy prédikáljon, hogy mind rájjunk.*

Ahogy kivilágosodik a ház ablaka az iskola mellett, a sötét téli estében egymásután gyulladnak ki közelebb és távolabb a lámpák a tanyai ablakokban. Jeleket váltanak a tanyák. Lámpával jelzik a távolabb fekvőknek, hogy megérkezett Krisztus szolgája. Az esti szél csipősen dudorász és a fényjelek egymásután gyulladnak ki.

Néhány perc mulva egyikmásik tanyáról egy-egy pár ló kanyarodik ki. Csak nem szánkót húznak, hanem hatalmas, láncokkal körülbilincselt — fatuskót.

— Ez meg mire való?

— *Utat törnek a tanyásgazdák a gyermekeknek és az asszonyoknak. Ha egyszer itt az iskola mellett egy kis fehér templom épül és megfesthetjük bene Krisztus születését, a szamarak, tehenek és egyéb barmok közé, oda kell festetnünk majd a pusztai lovacskákat is. Mert Betlehemben ugyan nem voltak ott a jászol mellett, de errefelé ők törik az átokházi embereknek az utat ebben a havas világában, Krisztushoz.*

Igen, így zajlik a tanyai lelkipásztorkodás, amit az atyák pontosan tíz éve, 1936-ban kezdtek errefelé. Szombat délután indul el a páter hazulról. Este fogadják a tanyán, ahogy az éhesek szokták fogadni azt, aki a kenyeret hozza. A pusztai lovacskák által tört úton jönnek a népek mindenfelől.

— *Hadd szórakozzunk, tisztelendő úr. Isten ígéjével.*

Ne értse félre profán fül *ezeket a nagyszerű szavakat*, mert azt akarják vele mondani a tanyai magyarok, hogy az ő számukra Isten ígéjét hallgatni *nem kötelesség, hanem élvezet.* Innen van az, hogy vasárnap reggel fél kilenckor beülnek a kápolnát helyettesítő iskolába és nem hagyják el az oltár környékét fél tizenkettőig. Ámbár mindenütt a délutáni miséért könyörögnek a férfiak.

— *Nézze, tisztelendő úr, nincs ruhánk. Délelőtt szégyenlünk ilyen kopott, rongyos ruhában odaállni Krisztus elé. Estefelé nem tünik fel annyira a kopott ruha.*

Hihetetlenül szeretik ezek a népek Krisztust és a szolgáját. A szívük ajtaja sarkig tárul, ha nem kér tőlük semmit a pap. Még a legszegényebb is odaadja étele felét.

— *Tudja, micsoda gyöngédszívű emberek ezek? A multkor szemtanuja voltam, mikor egy tanyai kisgyerek a következő szavakkal fordult a feszület előtt az anyjához: „Ugyan, édesanyám, adjon már egy rongyot. Nézze, mekkora szögbe lépett az édes Jézus. Hadd kössük be a lábát."*

A mise körül egyébként a szokottnál is nagyobb az érdeklődés ezen a vasárnapon. Nászmisét tart a páter. *Az első esküvő ezen a környéken*, mióta megtelepedtek itt a magyarok.

— *Különösen ünnepélyessé akarom tenni ezt a menyegzőt* — magyarázza az atya —, *mert most erre van szükség. Amikor az Oltáriszentséget támadták és tagadták, akkor tették ki a nép elé aranyos monstranciába. Most a házasságot támadják és tagadják, tehát ezt kell fenségessé tenni és kifejteni olyan jelképekben, amelyeket a nép megért.*

S amint ott állnak ezek az emberek, akik hosszú évszázados családi sor után most végre önmaguk urának mondhatják magukat, annyira elfogódottak és meghatódottak, hogy az ujságíró megfeledkezik a figyelő szerepéről és eggyé válik velük. Maga a nászmise olyan, mint mindenütt, a tanyaiak meghatódottsága teszi magasztossá. Áldozáskor azonban váratlanul kifordul az atya az oltártól. A következőket mondja:

— *Ebben a misében, mely a tiétek, jegyesek, csak hozzátok szólok. Áldozáskor az egyház ezt imádkozza a misében: Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj. Tudjátok-e, mit jelent ez nektek? Jézus azt mondotta, hogy amit a legkisebbnek teszünk, neki teszszük. Tudjátok-e, ki nálatok, a ti testetek hajlékában a legkisebb? A gyermek, akinek meg kell születnie az egyház és a haza számára. Ha visszautasítjátok, Krisztust kergetitek vissza.*

Ezzel visszafordul az Ostyához. Olyan döbbenetes a csönd, hogy szinte a szél is megáll kint a kopasz faágak között.

A mise végén folytatja mondanivalóját.

— *Most útnak bocsátlak benneteket az Egyház nevében. A következőket viszitek magatokkal innen a kápolnává alakított iskola ajtajától. Mindenekelőtt a legnagyobb ajándékot: Krisztust, aki önmagát adta nektek nászajándékul ebben a misében. A pap háziáldást ad nektek. Azok pedig, akik szeretnek benneteket, a pap áldásával tarisznyát adnak mindegyiteknek. Az ember tarisznyájában kereszt, rózsafüzér, evangéliumos könyv, három pogácsa és hét fillér van, az asszonyéban fakanál, szenteltvíztartó és egy Szivujság. A kereszt kulcs a Mennyek Országához, soha el ne veszítsétek. A rózsafüzér figyelmeztessen, hogy Mária segít benneteket minden nehéz órátokban. Az evangéliumos könyvben sok jó tanácsot találtok. És ott van a tékozló fiúnak és a házasságtörő asszonynak a története. A három pogácsa figyelmeztesse a férfit, hogy egyenlő mértékkel mérjen családja minden tagjának. A hét fillér pedig tanítson meg rá benneteket, hogy a filléreket megbecsüljétek. A fakanál tanítsa meg az asszonyt, hogy kötelessége családja ételéről és kényelméről úgy gondoskodni, hogy mindenki mindig otthon érezze magát. A szenteltvíztartó oltsa el a harag tüzét benne és általa a családban. A jó ujság pedig figyelmeztessen: mindig legyen a jónak hirdetője, tanítója.*

Ezzel kézenfogja a két fiatal magyart és kivezeti az ajtóhoz. Ott már vár az ajándékozók csoportja és valóban odateszi a vőlegény fekete ruhájára és a menyasszony fehér fátyolába *a két tarisznyát.* A vőlegény még egy botot is kap.

A páter mégegyszer megszólal:

— *Ez a két tarisznya most nemcsak kenyerestarisznya, hanem koldustarisznya is. A magyar haza most nem tud többet és jobbat adni nektek. De utolsó ember az, aki elhagyja édesanyját, mikor az koldussorba kerül. Menjetek Isten hírével.*

Az asszonyok rínak, a férfiak krákognak és az orrukat fújják. A két fiatal pedig valóban elindul tarisznyával és vándorbottal a szegedi tanyák homokján a hideg januári napon Isten hírével azon az úton, amit a lovacskák törtek tegnap este.

Ilyenek ezek a tanyai magyarok, mindenki előtt, aki meg akarja találni a hozájuk vezető utat. És ennek csak egy titka van: az ő ajtajukon kell bemenni.

A pannonhalmi főapátság palackozott borai és minőségi borok
TARNAY BORPINCÉBEN
VIII., RIGÓ-UTCA 6.

Szent István, a gyűlölködő szolganép és gőgös főemberek ellen

A Biboros-Hercegprímás beszéde a Bazilika terén a szentistvánnapi körmenet százezreihez

„Kedves Híveim! Magyar Testvéreim! A ma ismerős európai nemzetek a XI. században — kezdte szentbeszédét a Hercegprímás — ugranak ki a történelem színpadára, köztük a magyar is. Akinek nem porladó kezét, Szent Jobbját ünnepélyesen körülhordoztuk a mai nemzeti ünnepen székesfővárosunk utcáin, az a Szent István király állította népünket a történelem útvonalára. Az ezeréves történelem hullámhegyek és hullámvölgyek, változások szüntelen sorozata, de mindmáig a legnagyobb reformokat a mi életünkbe ez a komoly, soha nem mosolygó, tökéletes férfiú, atya, apostol és szent hozta, aki a multunkból jelenbe, jövőbe úgy ragyog, mint aranyfoglalatú drágakő.

Amit nem mellőzhetünk, ha az újjáépítést komolyan akarjuk

A reformkorszakok rendszerint csak egy-egy gondolatot hangsúlyoznak. Ezer közül Szent István minden téren mélyreható, hatalmas átalakulást kezdeményezett: a pogányság helyébe a kereszténységet, a törzsszerkezet lazasága helyébe a nemzeti egységet, az Európa-ijesztgetés helyébe az európai testvérközösséget. De nem kellett neki Bizánc — folytatta szentbeszédét a Kardinális — megmerevedett Nyugat itt-ott már megkorhadó kereszténysége, hanem a friss tüktetésű cluny-kereszténységet eresztette bele a nemzet életáramába. Amikor II. Konrád Magyarországra támadt, beleszorította hadaival a Hanság ingoványaiba, a kereszténységet és a nemzeti egységet támadó Koppányt és Ajtonyt a csatamezők temetőibe.

Gyülekezés a Bazilika előtt

Az embereknek Isten előtti való egyenlőségét ő hirdeti; ledönti a korlátot az úr és szolga között, mert mindegyiknek halhatatlan lelke van és Jézus szentséges vére annak a fémjelzése. A magyar törvénykönyvbe ezer év alatt rengeteg könyvet iktattak be, akárhányszor egymásnak ellenmondókat is; de mélyebbet, bölcsebbet senki önála. Semmi föl nem emel, hanem az alázatosság, és semmi úgy meg nem aláz, mint a kevélység és a gyűlöltség. A magyar jövendőt semmitől nem félti, mint a gyűlölködő szolganéptől és a fennhéjázó főembertől.

hogy azok állandó érvényesülése a nemzet életigénye és a vallásszabadság követelménye. 1000—1526 között ragyogó magyar világot teremtettek. Bent virágzó, kint halhatatlan és szabad volt a magyar, bizton állott sérthetetlen jog alatt. Virágoskert vala híres Pannónia. 1241 és 1686 után gyógyír volt a Szent István-örökség, ma sem mellőzhetjük, ha az újjáépítést komolyan akarjuk. Különben is régi magyar axioma: „ha ország és intézmény valami által kialakult és naggyá lett, nyavalyájában gyógyír volt, válságos időkben mindent megelőzően hozzá kell fordulnunk".

Sűrű, sötét az éj, a lét és nemlét kérdése ott van a béketárgyalások asztalán. Most dől el, hogy huszonegy nemzet mennyire feledkezik el arról, hogy ötszáz éven át véreztünk érte és nem egyet, mikor már a mai kuldustarisznya lendül a nyakunkba, — magyar gabonával mentettük meg az éhhaláltól.

Most tudni meg, ki az igazi árva!

Megcsókoljuk gyászos öltözetben, Teelőtted sírván Szent Jobbodat; megköszönjük, hogy utat mutattál ezer éven át; megköszönjük két nagy tényedet, a két magyar édesanyát, a Magyarok Nagyasszonyát és az Anyaszentegyházat. Bánatos könnyekkel fájlaljuk, hogy vétkeztünk ellened, útmutatásod és a két édesanya ellen. Áldd meg azt a nagy népet, amelynek katonái Benned visszahozták bizodalmunkat. Suhanj át Szent Jobb a magyar tereken a Duna, Garam, Laborc, Latorca, Kükülő, Dráva mentén és enyhítsd meg a magyar szenvedéseket. Mi pedig fogadjuk — fejezte be szentbeszédét Magyarország Bíboros-Hercegprímása —, hogy a kereszténységhez, magyarsághoz sírunkig mindig hűek leszünk. Amen.

EGY NEMZEDÉK „ÁTÁLLITÁSA"

Segit-e az állam az elbocsátott alkalmazottakon?

AZ ÚJJÁÉPITÉSI minisztérium nemrégiben sajtófogadáson tárta fel azokat a terveit, amelyeket szakértők a B-listára került közalkalmazottak elhelyezésére vonatkozóan kidolgoztak, majd az egész elképzelést egy „Tájékoztatóban" is közzétette. Lényege az elgondolásnak, hogy a minisztérium a B-listásoknak *főleg ipari átképzését* tartja feladatának, melynek végrehajtására egy úgynevezett *Átképző Osztályt* állított fel.

„Az Átképzési Osztály munkája, amely a racionalizálással kapcsolatos, országos érdekű problémát és magyar sorskérdést rejt magában — szögezi le a Tájékoztató. Országos érdekű azért, mert *csupán a B-listás vonalon százezernél több személyt*, de ezzel közvetett vagy közvetlen kapcsolatban legalább 350—400.000 magyar családot érint tragikus sorsfordultával... Magyar sorskérdés azért, mert majdnem valamennyi azoknak a száma, akik elhurcolt üzemek dolgozóiként, vagy megszüntetendő gyárak munkavállalóiként állnak kenyér nélkül, és át kell képeztetniök magukat más szakmára. Ha ideszámítjuk jórészt azon szerencsétlen honfitársainkat, akiket kiüldöznek régi lakóhelyeikről és akiket nem csak be kell fogadnunk, de megélhetésükről is gondoskodnunk kell, akkor teljes nagyságában áll előttünk az átképzés óriási feladata."

Önkéntes jelentkezés az átképzésre

A Tájékoztató nagy munkalehetőségekre mutat rá, amelyek szerinte *a textiliparban, a mezőgazdaságban (intenziv állattenyésztés, kertészet, gyümölcskonzerv), a bauxit feldolgozásában (alumiumummá) a gép-, vas-, és fémiparban, a vegyi iparban, a szövetkezetek kiépítésében, a nyersanyag- és energiatermelésben, végül a kisiparban kínálkoznak.* Mindezekben az ágazatokban — úgymond *munkaerőhiány van.* Szakmunkás gépmunkások, betanult és segédmunkások tízezrei kellenek... de nincsenek. *Az egyik oldalon tehát munkaerőhiány, a másikon pedig felesleg mutatkozik.*

Az egyetlen lehetséges megoldás tehát átképzéssel betölteni azokat a posztokat, ahol a termelőmunkára az ország talpraállítása érdekében — de a leépített közalkalmazott érdekében is szükség van.

Ezért határozták el a betölthető munkahelyek szakmunkásainak kiképzésére az *átképző-tantolyamok megindítását.* Azokat az értelmiségieket, akik vállalkoznak a kenyérkeresésnek erre az új módjára, a minisztérium támogatni kívánja. *Támogatását egyetlen feltételhez, az önkéntes jelentkezéshez köti.*

„Aki a megszabott határidőn belül, Budapesten szept. 15-ig., vidéken pedig október 15-ig önként jelentkezik, maga választhat az iparágak és a szakmák között. Korának, hajlamának, rátermettségének a legmegfelelőbbet választhatja. Elmehet az illető szakmában alkalmassági vizsgára, beosztást kap azonnal valamelyik üzemitanfolyamba, fizetést, és később bizonyítványt, amely egy évi igazolt gyakorlat után a segédi felszabadító levélre jogosít. Aki viszont az önkéntes jelentkezést e határidőkön belül elmulasztja, megfosztja magát a kedvezményektől, a később jelentkezőket már csak olyan szakmákba oszthatják, ahol még maradt üres hely. A jelentkezés a saját közalkalmazott szakszervezetnél történik, azzal a kérdőívvel, amelyet a B-listás hivatalból fog kapni. A kitöltött kérdőív ellenében a jelentkező igazolványt kap, amely mindennemű közmunka alól mentesíti."

Nyomatékosan hangsúlyozza a Tájékoztató, hogy az önként jelentkező értelmiségi munkaerőket az ipar és a mezőgazdaság dolgozói *őszinte szeretettel fogadják majd*, s azoktól tanulni is akarnak. Az értelmiségi és kétkézi dolgozó kölcsönös megbecsülése — ez tehát az átállítási terv legfontosabb pszichikai alapja. *A tájékoztató a legélesebben elítéli azokat a törekvéseket, amelyek a B-listára kerülteket megbélyegezni akarják.*

„Dilettáns" munkások?

Az előbbiekben röviden ismertettük a tervet, amelyet az újjáépítési minisztérium rendelkezésére álló szakértők dolgoztak ki. Kíváncsiak voltunk, *mit szólnak hozzá az érdekeltek*, akiket egy tragikus sorsforduló új és ismeretlen vizekre, egy előttük merőben szokatlan munkaeszközű és munkatempójú világba irányít? Sokakkal beszéltünk.

Jócskán találkoztunk mindenekelőtt *pesszimistákkal*, akik megmerevedett idegekkel, sértődötten, katasztrófa-hangulatban szemlélik jövőjüket. Nem bíznak a tervben.

— Szerintem az üzemi gyorsforraló tanfolyamokon régi begyakorolt tisztviselőket fognak *dilettáns munkásokká* átképezni — mondotta az egyik. Az emberek *nem gépek*, akiket átszereléssel, máról holnapra új munkaterületekre le het állítani... Az eredmény éppen ezért gyenge lesz... Én, aki 18 éven át szolgáltam az államot az irószatal mellett, *semmiképpen sem tudom magam hegesztő munkásnak elképzelni.*

Hasztalan vetettük ellene, hogy nem éppen hegesztőmunkássá kell kiképeznie magát, hiszen sok más szakmát is nyitva tart számára a terv. *„Dilettantizmusról" sem lehet beszélni*, mert az első időben *csak azokat a munkarészleteket* kell elsajátítani, amelyeknek ismeretében már beállhat a munkafolyamatba és teljes értékűen belekapcsolódhatik a termelésbe. *Nem sikerült meggyőznünk.*

— *Fizikai munkához fizikum kell, szellemi munkához szellem* — hangoztatta B-listásunk.

— Ez igaz — jegyeztük meg —, de amire Ön gondol, *csak félig áll. A legtöbb fizikai munka több szellemet kíván, mint a legtöbb irodai munka...*

Más „pesszimisták" már könnyebben belátták, hogy a nagy átállítási terv végeredményben *nem igér túl sokat.* A tanfolyamok csak éppen kenyérhez akarják juttatni azokat, akiket a körülmények kiszakítottak régi munkakörükből s akik önerejükből semmihez sem tudnának kezdeni.

Beszélgetéseink ebben a csoportban egy *kívánalomban* csúcsosodtak ki, amelyet az illetékeseknek is figyelmébe ajánlunk.

Ez a kívánság az, hogy a tervben kifejezésre jutó méltányossági szellemnek megfelelően a végrehajtók messzemenően vegyék tekintetbe az egyéni helyzeteket, hajlamokat és a szociális szempontokat, amikor arról lesz szó, hogy a jelentkezőket beiktassák a tanfolyamokra és az üzemekbe.

Sokak aggodalma

Vannak a B-listások között bizakodók is, sőt *határozottan optimisták.* Az egyik például, akivel hosszasabban beszélgettünk, nyolc éve volt egy vidéki város alkalmazásában. Közigazgatási tisztviselő, 35 éves.

— Alaposan áttanulmányoztam a tervet — mondotta — s nem ringatom magam csalóka képzelgésekben. *Jelentkezni fogok átképzésre annak tudatában, hogy utána nem egy kacsalábon forgó tündérkastélyba kerülök.* A konzervipari szakmát választom, mert itt van egy kis hátvédem. Van egy félholdas gyümölcsösünk, amelyet eddig külterjesen műveltünk.

— Sorstársaimmal természetesen — folytatta — egyébről sem tanakodunk, mint az új elhelyezkedésről. A legnagyobb aggodalmat köztük a *Tájékoztatónak* ez a szakasza kelti:

„Bizonyos fokú rugalmasságot ott találtunk, hogy nagy tömegeket is foglalkoztathatunk elégtelennek bizonyult tanfolyami lehetőségeink tudatában. Ezeket a vasút-, híd-, útépítéseknél, romeltakarításnál átképzésnél is bevethetjük és csak bizonyos idő mulva, az akkor már bizonyossá vált munkaerőszükséglet szerint osztjuk be a szünetnélkül folyó tanfolyamok futószalagjára".

— *Remélem* — mondja a konzervipari szakmára készülődő városi tisztviselő —,

hogy ez az utolsó pont csak biztonsági szelep és az átképzésre jelentkezők a „tanfolyami lehetőségek elégtelensége" miatt nem fognak évekig romot takarítani, amíg végül ők is rákerülhetnek a tanfolyamok futószalagjára... És még egy észrevétel... *a közmunkaváltság fizetését az első keresetig méltánytalannak tartom...*

Ezzel az aggodalommal kétségtelen, másoknál is találkoztunk. Nem kevesen félnek attól, hogy az államhatalom szervei pártpolitikai szempontokból újabb válogatást eszközölnek s a nekik nem tetsző B-listásokat romeltakarításra, a legnehezebb fizikai munkára, az őket lelkileg is tönkretevő napszámosmunkára fogják kényszeríteni. Nem ártana, tehát ebben a vonatkozásban az illetékesek részéről egy határozott formájú megnyilatkozás.

A döntő

A B-listás városi tisztviselő „rugalmasságot" emlegetett. Csakugyan, a jelentkezők oldaláról *döntő feltétele ez az egészséges kibontakozásnak.* Lerázni a bénító félelmet, vállalni a kényszerűséget, az újrakezdés minden kockázatát, a meddő testi-lelki emigrációba kényszerítő sértődöttség nélkül. Talán megbocsátják ezzel kapcsolatban B-listás barátaink, ha figyelmeztetjük őket arra, hogy *a nem közszolgálati élethivatásokban, sajnos, elég gyakori az újrakezdés* Különösen válságos időkben, amilyenek csőstül szakadtak reánk, sokszor megsemmisül *az a bázis, amelyre az ember az egzisztenciáját alapozza.* Nekünk például, szabad pályán levőknek, szinte kivétel nélkül mindent újra és előlről kellett kezdenünk az összeomlás után. S minket bizony a Gondviselésen kívül senki sem segített, *legkevésbbé az államhatalom.*

Egy B-listára került **államjövedéki** ellenőr „szakszerűen" bírálta előttünk a Tájékoztató statisztikai **alapjait.**

— Az Átképzési Osztály — kezdte — globálisan 130.000 betölthető munkahellyel számol becslései szerint. *Ennek megfelelően 4000—4500 átképző tanfolyamra lenne szükség,* egy tanfolyamra 30 résztvevőt számítva. A **hivatalos terv** is csak 100—120 szervezett tanfolyammal számol az indulásnál. Betanított gépmunkásokat, tehát különlegesebb képesítés nélkül dolgozókat a 6—12 hetes tanfolyamok futószalagjain „gyártanak". Egy év alatt a közölt számok alapján 14.400—25.000 úgynevezett betanított munkást lehetne kiképezni a textil-, hegesztő-, villamos-, vegyészeti-, formázó- és öntőipar munkásszükségletének kielégítésére. Szakmunkásokat 3—6 hónapos tanfolyamokon pedig mindössze 4400—6000-t.

Mindezek következtében barátunk *járhatatlannak* minősítette az elgondolást. Nyilván nem vette figyelembe annak a folyamatnak valószínűségét, hogy *a B-listásoknak csak egy része választja majd az ipari munkát, különösen az ipari munkának azokat az ágazatait, amelyek csekély reményt nyujtanak az önállósulásra.* Hiszen a *mezőgazdaság,* a *kisipar* és a *házipar,* de különösen a nagy lehetőségek előtt álló *szövetkezeti munka* sokaknak megélhetést nyujthat. A munkának ezek a területei tőlünk nyugatra mindenütt *jó és irigyelt megélhetést adnak,* sőt nem is jelentenek a közszolgálati munkakörrel szemben holmi „degradálódást". Ellenkezően. Amerikában például az a közfelfogás, hogy csak a szellemileg restek, az élettől félők, a komoly munkától irtózók mennek a szerényen díjazott és ott társadalmilag sem különösebben becsült köztisztviselői pályára.

*

Cikkünkben szándékosan mellőztük azokat a panaszokat és sérelmeket, amelyek a B-listások körül joggal felmerültek. Csak azt tartottuk szem előtt, hogy a B-lista *társadalmi tény és szükségesség,* amelyet nálunk semmiféle politikai irányzat sem kerülhetett volna ki. Most már csak azt kívánjuk, hogy az Újjáépítési minisztérium tervének végrehajtásánál *ne történjenek újabb igazságtalanságok, emberüldözések és szociális méltánytalanságok.* Az új munkaterületeken mindenkinek részesülnie kell megértésben, segítségben, jóindulatban. *Valóra kell váltani mindenki számára a jogot a hajlama szerint való és képességeihez mért munkához, általa az emberséges élethez.*

Új Ember

Ludas Jani:

Tollagi és Fellegi

már a magyar himnuszt is átírják

(Fellegi a közismert ál- és jali hírlapíró törzskávéházában üldögél a szokásos fekete mellett, mikor megérkezik kollégája, Tollagi.)

Tollagi: *Mi ujság, mi ujság?*

Fellegi: *Hogy mi ujság? Szenzációs cikk-témám van, üljön csak le, majd elmondom.*

Tollagi: *(Leül.) Hagyja már hallanom!*

Fellegi: *Most olvastam, hogy már elkezdődött a pályázatra beérkezett új osztrák himnusz-szövegeknek a felülbírálása.*

Tollagi: *Na és?*

Fellegi: *Ná és, na és, de nehéz felfogása van; hát méri van egyáltalán szükség új osztrák himnuszra?*

Tollagi: *Nyilván azért, mert a régi már nem használható.*

Fellegi: *Maga egy táng ész! Hát persze, hogy nem használható. No halija! — «Gott erhalte unsern Kaiser», manapság, amikor az Isten is, a császár is bé-listára van helyezve!*

Tollagi: *És paraszt ról nincsen benne szó?*

Fellegi: *Nincs.*

Tollagi: *Kár, mert akkor még ma is használható lenne.*

Fellegi: *Hogy-hogy?*

Tollagi: *No halija, Isten, császár, paraszt... ez csak korszerű összeállítás.*

Fellegi: *Ugyan menjen már, ne keverje folyton össze a dolgokat... A lényeg az, hogy az osztrákok nincsenek megelégedve a régi himnuszukkal, és ebből következik... na mi?*

Tollagi: *(gondolkozik, majd kitörő örömmel) Megvan! A magyar himnusz szövegét is meg kell változtatni!*

Fellegi: *Úgy, amint mondja. Mindig mondtam, hogy maga egy táng ész. No lássa, ezt akarom én egy fuliminánsan cikkben kifejteni.*

Tollagi: *Hogy a magyar himnusz szövege a százszázalékosan fémjelzett baloldali érzület számára reakciós.*

Fellegi: *Úgy van, reakciós! Mert vegyük csak sorról-sorra. Azt mondja, hogy «Isten áldd meg a magyart jó kedvvel, bőséggel»... Isten!*

Tollagi *(felháborodva): Ez nyilvánvalóan klerikális reakció!*

Fellegi: *Áldás, jókedv és bőség a magyarnak!*

Tollagi: *Nem tudom, hogy nem soviniszta reakció-e?*

Fellegi: *Áldás, jókedv, bőség... még mit nem?! — Hitler utolsóig kitartó csatlósának. Érti már, hogy micsoda fasiszta érzések bújhatnak meg itt e mögött?*

Tollagi: *Tökéletesen igaza van.*

Fellegi: *De nézzük csak tovább! «Nyujts feléje védő kart, ha küzd ellenséggel!»... Hát ez meg mi?*

Tollagi: *Militarizmus!*

Fellegi: *De még annál is több.*

Tollagi: *Tudom már: burkolt irredenta!*

Fellegi: *De élesszű ma maga, Tollagikám!... De menjünk csak tovább: «Balsors, akit régen tép, hozz rá víg esztendőt»... Kifogásolja a b a l sorsot.*

Tollagi: *Hiszen ez nyilt j o b b oldaliság!*

Fellegi: *És víg esztendőt kér... Tudja, mi ez?... Ez nem több és nem kevesebb, mint burkolt kifejezése annak, hogy a koalíciós kormányzás első esztendeje szomorú volt!*

Tollagi: *A legsötétebb reakció!*

Fellegi: *No, és az utolsó sorok: «Megbűnhődte már e nép a multat s jövendőt»... Mi ez, ha nem a bűntudat teljes hiánya, kibújás a háborús felelősség alól, a méltán megérdemelt büntetés alattomos kijátszásának kísérlete?*

Tollagi *(felbuzdulva): Tudja mit? Én ebben nagy üzletet látok. Ajánlatos lenne revizió alá venni a többi efajta régi szöveget is. Itt van például ez a Szózat.*

Fellegi: *Nem, nem, ezt ne bántsuk. Annak az írója a mi emberünk.*

Tollagi *(meglepetten): Hogy érti ezt?*

Fellegi: *Na halija: V ö r ö s-marthy Mihály?!*

Mondják meg őszintén, nem gondolják-e, hogy éppen a demokráciában illendő volna legalább tudomásul venni, hogy sok százezer magyar lélek miképpen hódol első, szent királya emlékezetének. És talán éppen a béketárgyalások súlyos óráiban nem helyes agyonhallgatni ezt a messzehangzó szózatot, amellyel a magyar Bíboros-Hercegprímás a magyar nemzet fölött törvényt ülő hatalmasságok felé intézett s amelyben a magyar méltóság, öntudat, igazság és lelkiismeret szólalt meg felejthetetlenül. Elfogadjuk tehát, hogy a szélsőbaloldal nem vesz tudomást semilyen megnyilatkozásról, ami Szent István ünnepén a vallásosság és a történelmi kegyelet jegyében történik, — noha azon az államfő és a kormány is képviselve van... — De szerényen megkérdezzük, valóban azt hiszik, ez a módja annak, hogy a magyar katolicizmust meggyőzzék a szélsőbaloldalnak a kereszténységgel, az Egyházzal és a nagy nemzeti hagyományokkal szemben való jóindulatáról és tisztességtudásáról?

* * *

A kevermesi példa

A Kevermesen történt dolog nagyon kínos ügy és megvilágítja, hogy amikor az intőrnálások még mindig puszta vádra történhetnek s a legfőbb állampolgári jogok egyike a közigazgatási hatóság, a rendőrség kezelésében van s amikor egy és ugyanazon fórum a vádló és bíró is: milyen jogbizonytalanság lehet — még papokkal szemben is, és ez mire vezet. Egy egyházmegyében, ahol már több plébánia üresen áll papjaik alaposok nélküli letartóztatása miatt, a püspöknek végül be kell csuknia egy falusi templomot, mert a bíró letartóztatta mind a két papot, küldeni helyettük nincs kit. A templomba a rendőrök még vendégpapot sem engedik be, hogy elvigye onnét és biztonságba helyezze az Oltáriszentséget. Erre a község *egy* emberként esik siralomba, mert templom nélkül nem akarnak élni, s a bíró is, megszeppen s mostmár ő nyittatja ki a templomot, a kántorral „istentiszteletet" rendeztet, a nép énekelteti, de a híveknek mindez nem kell, a híveknek pap kell, az igazi, a felhatalmazott kapocs köztük és a természetfölötti közt. A község forrong s a nyugtalanság gyúlékony anyaga bármikor kész tűzzé csapni. A példa veszélyesen mutatja, hogy — bizonyos vonalon meddig nem lehet elmenni világi hatalommal! És — vigyázat — nem sokszor!

* * *

Veres Péternek igaza van

Bárcsak megjegyeznék, amit Veres Péter mondott a tanárok átképző tanfolyamán, éppen erről a kérdésről. Demokráciánk egyik sarkalatos hiányaként jelölte meg, hogy az „még nem találta meg az összemunkálkodást a társadalom metafizikai szükségleteivel". Veres Péter a maga materializmusával csak ennek találja a vallást, metafizikai szükségletnek. De viszont *tudja,* hogy ki kell elégíteni, mert ismeri az embereket. Nos, a magyar paraszt ság feltétlenül ismeri. Ha nekünk nem hiszik el illetékes helyen e tételt, higyjék el Veres Péternek, hogy a magyar demokráciának orvosolnia kell ezt a hiányát és meg kell találnia a Veres Pétertől megjelölt együttműködést!

HÉTRŐL HÉTRE

Fenntartott sajtószabadság

A nemzetgyűlés alelnöke szerint denunciáló hazaáruló, aki azt állítja, hogy nálunk nincs sajtószabadság, mert *„minden demokratikus pártnak megvan a lapengedélye".* A demokráciákban eddig ismeretlen fogalom volt *a pártoknak fenntartott sajtószabadság,* — még hozzá a külön megszorítással, hogy az nem is minden pártnak jár ki. A sokat emlegetett emberi jogok, amelyeket immár nálunk is törvénybe iktattak, *minden állampolgár részére* biztosítják a többi szabadsággal együtt — a sajtószabadságot is. De még a régi Magyarországon is törvény biztosította, hogy *„gondolatait sajtó útján mindenki szabadon terjesztheti",* — tehát nemcsak bizonyos pártok. De teljes volt a terjesztés szabadsága is — a törvény szerint —, s ennek korlátai csak a megjelenés után bírói ítélettel sujtott vagy lefoglalt, vagy impresszum nélküli sajtótermékekre vonatkoztak. Csak a háborús kivételes hatalomról szóló törvény hozta be a cenzurát s a lapengedélyezési rendszert, ami ellen a multban mindenkor igen helyesen éppen a demokratikus pártok tiltakoztak. Ez súlyos korlátozása a sajtószabadságnak és sajnos, még ma is fennáll. Ezt súlyosbítják a fegyverszüneti szerződés feltételei, s épp ezért ma nem lehet nálunk teljes sajtószabadsággal dicsekedni. Az a rendszer pedig, amely csak a kormány által azoknak elismert „demokratikus" pártoknak ad lapengedélyt, semmi esetre sem felel meg a demokrácia és az emberi jogok fogalmának és nyilvánvalóan ellenkezik a békeszerződésbe foglalt, s erre vonatkozó záradékkal. Ha ezt valaki megállapítja, az nem denunciálás és nem hazaárulás — csak *a demokrácia és a szabadságjogok teljességének követelése,* amit senkise tilthat meg, aki komolyan veszi a demokratikus eszméket.

* * *

Támadják a katolikus napisajtót

Ma nincs lehetősége annak, hogy a katolikus napisajtó fél évszázadának tárgyilagos mérlegét megállapíthassuk s a magunk részére is levonhassuk tanulságait kettős küzdelmeinek. A gazdasági liberalizmus immár a multé, de bizonyos, hogy amaz igazságok, amelyeket akkor ellene a katolikus sajtó mert hangoztatni, ma már szinte közhelyekké váltak s nem egyet éppen a felszabadulásáért küzdő negyedik rend irt a zászlajára. Ez sohasem jelentette a szabadságeszmék elleni támadást, sőt, éppen ezeket védte sajtónk a liberalizmus jelmezében felvonuló s a lelkiismeret szabadságát veszélyeztető törekvések ellen. Az a bátor kiállás pedig, ahogy a hitlerizmussal szembefordult, éppen a magyar életben sokkal nagyobb jelentőségű volt, semhogy ne volna méltatlan elfelejtkezni róla. Csak a rosszindulat, vagy a tájékozatlanság kérheti ma számon a *„kockázatos, önfeláldozó és bátor támadást"* azoktól a katolikus napilapoktól, amelyek *„pozitív Krisztus ellenességgel"* bélyegezték meg már akkor a hitleri birodalmat, amikor a többi magyar sajtóorgánumok még csak igen halkan mertek ellene szót emelni. Hitler diplomáciája a katolikus lapok ellen szinte hetenként demarsirozott a magyar kormánynál s a magyar nyilas és félnyilas sajtó gyülölködésének és rágalmazásának elsősorban a katolikus lapok és vezetőik voltak kitéve. Amikor a magyar közélet dermedt csendben fogadta Szálasi féleszű és elvetemült programadását, csak a katolikus sajtónak volt bátorsága ez ellen a támadásra s csak az ő határozott és kíméletlen állásfoglalása után jött meg a hangjuk azoknak, akik ma esetleg a felelősségrevonók szerepét akarják játszani a magyar katolikumban. Ezek a lapok — emberi voltuknál fogva — itt-ott tévedhettek is, de jóhiszeműségüket, önfeláldozó bátorságukat, s ragaszkodásukat az igazsághoz, senki sem vonhatja kétségbe. A demokrácia legfőbb bírósága megfellebbezhetetlen ítéletben állapította meg erről a sajtóról, hogy *„mikor a fassiszta hatalmak külső nyomása szinte feltarthatatlan súllyal nehezedett az országra, tevékenységével a nemzet belső ellenállásának megerősítését szolgálta".* Ezt a sajtót Szálasiék betiltották s annak vezetői megtagadták a Nyugatra költözést... Természetesen — ez ma nem számít.

* * *

A hallgatás is beszél

Ha valaki szélsőbaloldali esti, vagy reggeli lapjából akarta volna megtudni, hogy mi történt Budapesten a magyarság hagyományos nagy ünnepén, az a nagy ünnephez valóban méltó hídavatástól a pártgyülésekig sok mindenről olvashatott volna. Mégis azt kellett volna hinnie, hogy valamely különös fordulat folytán ennek az ünnepnek talán mégis legfontosabb része, amelyben a magyar ember Istenhez fordul s az a nagy hagyománya, amellyel a szent király Jobbja előtt lerója hagyományos kegyeletét, — ezúttal elmaradt! Mert mindenről egy szó nem sok, de annyi sem volt lapjaikban.

Csak egy zugot éjszakára

Újra kezdődik az egyetemi év. Ezer és ezer egyetemista fiú és leány szorul ki a kollégiumokból, melyek nem fogadhatják be őket. Az utca és a hajléktalanság veszedelmei fogják körül őket, a magyar jövő reménységeit. Megint az irgalmasszívű és megértő emberszivekhez folyamodunk. Esengve kérjük, aki teheti, fogadjon be hajlékába egy-egy fiú- vagy leányegyetemistát irgalmas árért, tanításért, házkörüli segítésért. Szíves megajánlásokat augusztus 22-től kér a Pázmány egyetemi Lelkészség. Budapest, VIII., Üllői-út 20. II. 21. délután 3—4-ig. Ugyanide forduljanak a lakástkereső egyetemi hallgatók is a jelzett időben.

Az ÚJ EMBER előfizetési díja

egy hónapra — — — 5 forint
három hónapra — — 15 forint

Katolikus világ

Reminiscere

Nagyböjt második vasárnapja. Az evangélium elmondja, hogy Jézus maga mellé véve három leghívebb tanítványát, felment velük a hegyre s ott elváltozott színében: úgy fénylett előttük, hogy nem bírtak ránézni, amíg csak szokott földi alakjában nem állt ismét előttük. Akkor mondotta Péter: „Uram, jó nekünk itt lennünk!" — „Reminiscere", emlékezzél meg, Uram, irgalmasságodról: ezzel kezdi meg az egyház a szentmisét ezen a vasárnapon, amelyen a régi vadászvilág először ment cserkészni a tavasz első hírnökére, a szalonkára. Már dagadnak a rügyek, megcsobban a patak, itt-ott a hóvirág is kidugja fejét. — S az ember csak áll, megvakultan az Isten fényétől, földi gondok, gondolatok töltik el lelkét, nem érzi, nem látja a közelgő Megváltást. Körülötte újjászületik az élet, madár, patak, fű, fa, virág hozsannát zeng a fényességben ragyogó Istennek, de még a legelső tanítvány is vak a fény előtt, csak arra gondol: jó nekünk itt lennünk! A többi? Még annyit sem lát a fényből, amennyi elvakíthatná szemét. Ember, olyan gyenge a látásod, hogy a te fajtádból csak a vakok látnak?

m. j.

*

Kötelező énekrend március 2.-án (Nagyböjt 2. vasárnapja): 56. Bűnbánóknak, 134. Üdvözlégy Krisztusnak, 74. Ó, Jézus, Jézus.

A vatikáni segítőszolgálat az elmúlt évben a vatikáni pályaudvaron 1843 vagon, olasz kikötőkben pedig 56 hajórakomány árut forgalmazott, amelyet saját teherautói szállítottak olasz és középeurópai rendeltetési helyére.

Isten Szolgájának, Tóth Tihamér püspöknek folyamatban lévő szenttéavatási perével kapcsolatban a posztulátor felkéri mindazokat, akiknek birtokukban van még Isten Szolgájának bármilyen írása (jegyzet, füzet, dedikáció, levél, előadás, könyvei első kiadása stb.), az mielőbb küldje el az eredeti írást vagy annak hiteles másolatát hozzá, hogy az illetékes egyházi hatóság elé terjeszthesse. Cím: *Dr. Boér Miklós, Budapest, IV., Prohászka O.-u. 7.* Ugyanide kéri küldeni Isten Szolgájával kapcsolatos imameghallgatások, csodás események vagy egyéb közlemények adatait is.

Az Amerikai Egyesült Államokban 59 magyar plebánia működik 96 világi és szerzetes pappal. Ezen kívül 14 gk. plebánia van az USA-ban és ezek fölött *Takács* Bazil homesteadi püspök áll.

Kínai nyelven jelent meg az *Uj Szövetség teljes fordítása*, amelyet *Lu* Cseng-Csung, a *jeng-csangi* egyetem tanára készített.

Soubirous Péter, a lourdesi szent *Bernadette* legfiatalabb testvére Franciaországban meghalt.

A francia-belga határon fekvő *hautragesi* szénbányában kápolnát építtettek a bányászok számára. A kápolna lelkésze egy fiatal jezsuita páter, maga is bányász fia, aki az egész napot a bányászok között tölti és *lakását is 300 méter mélységben rendezte be.*

A kaposvári hittudományi főiskola napokban zárta le első félévét. Előadást hirdettek: dr. *Kis* György prépost: „Fejezetek az egyháztörténet köréből"; dr. *Weisz* György: „Alapvető hittan"; dr. *Soós* Konrád: „O-szövetségi szentírás magyarázat és *Vörös* József: „Bevezetés a keresztény bölcseletbe" címmel. Az előadásokat nagyszámú hallgatóság látogatta. A rendkívüli érdeklődésre való tekintettel hamarosan megkezdődik a főiskola *második féléve* is.

Suhard párisi bíboros érsek elnökletével kongreszust tartottak a Franciaországban működő *valamennyi keresztény vallás* vezetői, hogy megbeszéléssel és közös imával elősegítsék *a keresztény egység visszaállítását.* A franciaországi protestáns és ortodox egyházak vezetőin kívül résztvett a kongresszuson a moszkvai pátriárka kiküldöttje, egy orosz püspök is. A kongresszusi hét végén a résztvevők *együtt mondották el a Miatyánkot.*

Mysore önnálló indiai állam hasonló nevű fővárosában a maharadzsa személyesen nyitotta meg az *új katolikus egyetemet*, amelynek hallgatói az államban élő, *mindössze 55.000 katolikus család gyermekei közül kerülnek ki.*

A szatymazi egyházközség ifjúsági farsangi előadásának tiszta jövedelméből 451.10 frtot juttatott a Magyar Katolikus Egyetem javára.

Hailé Szelasszié, Abesszínia császára kanadai jezsuitákat hívott az országba a pogány lakosság megtérítésére. Abesszinia egy részében a 3. század óta él a kereszténység, de az ország legnagyobb része még pogány.

Németországban két fontos katolikus szervezet alakult Az egyik *a német apátok* és egyéb szerzetesrendek mintegy 40 tagot számláló *Fuldában működő munkaközössége*, a másik a *Fides Romana* nevű *világi szervezet*, amelynek célja jóvátenni azokat a károkat, amelyeket *vallási téren a náci propaganda okozott.*

XII. Pius pápa azzal a kivételes hatalommal ruházta fel *Hlond* bíborost, Lengyelország prímását, hogy a pápa nevében *püspököket nevezhessen ki.*

Londonban marad *Wahler* bencés atya, aki mint hadifogoly került Angliába és most engedélyt kapott a hazatérésre. A szerzetes azért nem tér haza, hogy befejezhesse a német hadifoglyok között megkezdett tanfolyamát, amely *pótolni kívánja a nácizmus alatt elmaradt hitoktatást.*

LELKIGYAKORLATOK SORRENDJE A MANRÉZÁBAN

Február 27—március 4. Szepetki és solymári hívek. Márc. 4—8. Budapesti és hatvani gimn. Márc. 8—12. Berzsenyi és jászberényi gimn. Márc. 13—17. Hatvani férfiak és Bolyai-textil. Márc. 17—21. Szentendrei gimn. Márc. 22—26. Műegyetemi kong. Márc. 27—31. Budapesti urak. Március 31—április 4. Orvosok. A lelkigyakorlatra jelentkezők hozzanak 3 és félnapra kenyeret, 70 dkg lisztet, 12 dkg zsírt vagy 2 és féldl olajat és az ifjak 20, a felnőttek 22 forintot. Jelentkezni lehet a Manréza igazgatóságánál, Budapest, XII., Labanc-út 57.

Pályázat a piarista rendbe. A Kegyestanítórendbe (piaristarendbe) olyan VI—VIII. oszt. jeles vagy jó előmenetelű és viseletű tanulók vagy már érettségizett ifjak folyamodhatnak, akik a szerzetespapi és tanári pályára komoly hivatást éreznek. A pályázók a piarista tartományfőnökséghez (Bpest, IV., Váci-utca 33.) intézett folyamodványukat igazgatóságuk utján (az érettségizettek közvetlenül) ápr. 1-ig küldjék be. Mellékletek: 1. kereszt-, bérmalevél és szül. akvi kivonat; 2. a szülők keresztlevelei, egyházi házasságlevele s az esetleg elhalt szülő halotti bizonyítványa; 3. az előző évi bizonyítvány s a jelen félévi értesítő vagy ezek hiteles másolatai; 4. hittanári erkölcsi bizonyítvány; 5. iskolaorvosi bizonyítvány.

Hitvédelmi konferenciák. 1947 nagyböjtjének minden vasárnapján: *Terézvárosban* délelőtt 11 órakor. Szónok: Dr. Nádas Zoltán. *Ciszercitáknál* délelőtt 12 órakor. Szónok: Körtvélyessy Ferenc. *Józsefvárosban* délelőtt 12 órakor. Szónok: Gáspár Gusztáv. *Dominikánusoknál* délelőtt 12 órakor. Szónok: P. Badalik Bertalan. *Bazilikában* pénteken délután fél 7 órakor. Szónok: P. Badalik Bertalan.

XII. Pius pápa a katolikus iskolákhoz

A Szentatya február 19-én rádiószózatot intézett az amerikai katolikus iskolák diákjaihoz. „Soha nem tudjátok meghálálni, kedves gyermekeim, hogy szüleitek katolikus iskolába irattak be, ahol hazátok jó polgáraivá és az Egyház hűséges és jellemes gyermekeivé válhattok. De tudnotok kell, hogy amíg ti boldogan éltek tágas, fűtött iskoláitokban, meleg otthonotok, ruhátok és terített asztalotok van, addig Európában és a Távol-Keleten millió és millió gyermek nélkülöz, éhezik, fázik és sokan otthon nélkül kóborolnak. Hallottuk, hogy ti is ki akarjátok venni részeteket abból a segítségből, amelyet az amerikai katolikusok oly szép eredménnyel indítottak meg a nélkülözők érdekében s meg akarjuk köszönni nemes szándékotokat és bátorítani, buzdítani benneteket, hogy mindent megtegyetek, ami erőtökből telik."

CIVILISATIÓ

Ezelőtt a háborúban
Nem követtek semmi elvet,
Az erősebb a gyengétől
Amit elvehetett, elvett.

Most nem úgy van. A világot
Értekezlet igazgatja:
S az erősebb bármi bajt tesz,
Összeül és — helybehagyja.

Ezt a kis rigmust — félreértések elkerülése végett! — Arany János irta 1877-ben.

A közlemény végén (X) fizetett hirdetést jelent.

Kiadja: AZ ACTIO CATHOLICA
Felelős szerkesztő:
PÉNZES BALDUIN
Felelős kiadó:
MIHALOVICS ZSIGMOND
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Bp., IV., Ferenciek-tere 7. D lépcső, I. em.
Telefon: 188—098.
Levélcím: Bpest Főposta, Postafiók 145.
Csekkszámla: 16820.
Előfizetési díj: negyedévre 12.— forint.
Engedélyezési szám: 1352/M. E. — 1945.

Légrády Testvérek R. T. nyomása, Budapest (Igazgató: Agárdi Károly)

Besenyői DIADAL sütőpor és vanilincukor
a legjobb Budapest, VIII., Bacsó Béla-u. 42

Keltetőgép, napos csibe, bérkeltetés, baromfitenyésztő cikkek
SZABÓ KÁROLY, Bpest, VIII., Luther-u. 4.

Vas- és háztartási cikkek
Major János
Budapest, VIII., Rákóczi-út 59

Uj és alkalmi rádiók részletre is
Megbizható rádiószerviz KOZMÁRI kft., IX. Lónyay-utca 33. Telefon: 185—252.

Kőszegi kalapos mester
IX., RÁDAY-UTCA 26.
Papi kalapokban nagy választék
Vasalás, tisztítás, formázás.

58 éve Tóth Kálmán 58 éve
BUTOR
IV., KECSKEMÉTI-UTCA KILENC.

ÜVEG
CSISZOLÓ
TÜKÖR
KÉSZITŐ
Ludányi István,
VIII., Práter-utca 63.

HEYEK
HARISNYA, FINOM KOTÖTT ÁRU
Petőfi Sándor-u. 17.

Irógép, vétel, eladás, javítás, karbantartás, szalag. ÉDES és DECSY Bpest., VII., Akácfa-u. 13. Telefon: 222—624.

MODERN ÉS STYL BUTOROK
nagy választékban. Perzsaszőnyegek. Vétel, eladás, csere! Fizetési könnyitések!
Uránia
TOGHIA ÉS NÉMETH
Budapest, VII. ker., Somogyi Béla-út 3/c. Telefon: 226—631.

Harangokat önt
és két hónapon belül szállít:
Szlezák Rafael
régi elismert harangöntőmester. Rákospalota, Klára-utca 23. Uzem: Zrinyi-utca 28.

RIEGER OTTÓ ORGONAGYÁR
BUDAPEST, XIV., FÜREDI-UTCA 41.
ORGONAJAVITÁS,
HANGOLÁS,
JÓKARBANTARTÁS

50 éves cég 50 éves cég
Berger és Feiszinger
KÉZIMUNKA- ÉS FONALÜZLET
INTÉZETEK ÉS ZÁRDÁK SZÁLLITÓJA
Budapest, IV., Régiposta-utca 14. sz.
Telefon: 139—089.

Hauer Rezső
cukrász
cukrászdája és csokoládégyára,
VIII., Rákóczi-út 49.
Telefon: 136—504.

Gyári uj
Rádiók
6 és 9 havi részletre, 6 hónapos gyári garanciával nagy választékban kaphatók Buda legnagyobb rádiószaküzletében
Molnár Mihály
Budapest, XI., Bartók Béla-út 41.
(volt Horthy Miklós-út)
Telefon: 258-214
Használt rádiókban alkalmi vételek.

Retikül, bőrönd, pénztárca
OLBRICH-nál
VI., Teréz-körut 8.
Telefon: 421—952.

BUTORT megbizhatót, jót BODIS-tól, VIII., Gutenberg-tér 3. (Volt Sándor-tér)

ARANY
EZUST, ÉKSZER,
VÉTEL, ELADÁS,
Kehely, ciborium, szentségtartó nagy választékban. Dr. Bajmóczyné Wintermantel Teréz, Bpest, VII., Rákóczi-út 10., I. em. 2.

ECKER TÖLTŐTOLL
JAVITÁS 18.
VIII., VAS-U. 12.

ZOMÁNCEDÉNY
és háztartási cikkeket, szerszámokat Mikolay és Major cégtől, Budapest, VII., Rákóczi-út 30. (Rókussal szemben.)

VÁSÁROLJON A MI BOLTUNKBAN
Textil-, divat- és rövidárut
IX. Ráday-utca 54.
BADITZ

PROGRESS SZÁMOLÓGÉP
VOLFOVARY
RÁKÓCZI ÚT 11

BAZSO ING
Baross-u. 66-68.
hozott anyagból is készül.

ismét a régi helyen
SZABÓ LÁSZLÓ
BUTOR
IV., Váci-utca 41-b.
T.: 189—343.

Konyha berendezés, 6 drb. ft 620
Keményfa hálószoba, tükörrel, 7 db-os ft 1250
Komb. berendezés 9 drb. ft 1715
Rekamie ft 420
KINIZSI-BUTOR
Kinizsi-utca 35. és 21.

ZONGORÁT
pianinót, harmoniumot GRIMM MESTERTŐL, aranyéremmel kitüntetve. Javitás, hangolás, bérlet. József-körut 65. sz. Tel. 135—545.

Linóleum-szőnyeg
viaszos vászonárú
CSÁSZÁR IMRÉ-től, Bpest, IX., Lónyay-u. 36. Tel. 184—047.

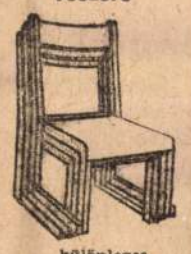
Közérdekü katolikus híreket a világ minden részéből közöl a
MAGYAR KURIR
félhivatalos kat. sajtótudósító Délkelet-Európa kat. hírügynöksége, az Osservatore Romano, a vatikáni rádió és a NCWS, News Service budapesti szerkesztősége.
Főszerkesztő:
JAMBOR DEZSŐ
IV., Ferenciek-tere 7.
Megjelenik naponként többször

PAPLAN
SMARZ, Bpest, XI., Bartók Béla-út 18. Javítások. Átalgozások.

TÓTH LÁSZLÓ GYERMEKRUHA szaküzlet
IV., Muzeum-körut 27.

SZÉKELY JÁNOS
vas- és konyhaszerek szaküzlete.
Bp., IV., Tolbuchin-(Vámház-)körút 18.
Telefon: 389—100.

Egyesületek, Intézmények, Mozik részére

különleges
egymásba helyezhető
törv. védv.
sor-szék
CITY
IV., Párisi-utca 6-a.
Telefon: 181—396

Vas-, szerszám-, háztartási cikkek
Imrey Mihály
Budapest, IV., Király-utca 53.

Irodabútor? Szék?
CITY
IV., Párisi-u. 6/a
Telefon: 181—396.
VÉTEL-ELADÁS.

Templom gyertyák
oltári, húsvéti paskál minden méretben és nagyságban raktárról kapható. Vidékre postán utánvét szállitva. Mecseki (Márcz) József viaszgyertyaöntő mester, Budapest, VII., Rózsa Ferenc-u. 18.

Csillárt
részletre is ad, javit, cserél, felüvegez Vogel csillárüzem, Bp. VIII. Mária Terézia-tér 1.

Butort, kárpitosárut
bizalommal Oláhtól vegyen. Fizetési kedvezmény. VIII. József-körut 66.

Plébániák, intézetek
templomi viaszgyertyák
minden méretben kg.-ként 15.40 frt. Vidékre is utánvéttel szállit. Bohus János mézeskalácsos és viaszöntő mester, Bpest., IX., Üllői-út 85.

Forintos hirdetés
E rovatban hirdetési díjak: magánosoknak szavanként 0.50 forint, cégeknek s általában üzletszerü hirdetéseknél szavanként 1.50 forint. Legkisebb hirdetés 10 szó. Vastagbetüs szavak két szónak számitanak. Vidékről a hirdetési díj a szöveggel egyidejüleg postabélyegben is beküldhető. A kiadóhivatal fenntartja a jogot, hogy a feladott hirdetések közlését indokolás nélkül mellőzze s a pénzt visszaküldje.

Gyermekfelvételeket lakásokon készit. Beller fotomühely, Király-utca 8 Levelezőlap értesitést kérünk.

Főutvonalon villamos megállónál levő kislakásomat elcserélném nagyobbra. „40 forint lakbér" jeligére kérek választ a kiadóhivatalba.

Állatorvos elhelyezkedne vidékre, esetleg gazdaságban más minőségben is. „Praxis" jeligére választ a kiadóhivatalba.

Keresek Budán kertes villalakást vagy csendes környéken bérházban 2 szoba hallos, összkomfortos lakást. Költséget téritek. Esetleg V kerületi luxus lakásomat adom cserébe. Cim a kiadóban.

Középkorú, szakképzett, baromfi neveléshez és kertészethez értő hölgy kisebb gazdaságba bizalmi állásba felvételetik. Kaposvár, Szent Imre-utca 7.

Rákoshegyen kertgazdálkodásra alkalmas kétholdas telektömb bérbeadó. „Megbizható I." jeligére kiadóba.

Nyugdijas áldozópap jó munkabirással kisegitőnek menne rendházba, vagy zárdába miszénak, esetleg intézeti lelkésznek lakás és ellátás fejében. Megkereséseket a kiadóba „Bizni és remélni" jeligére kérjük.

Cukorbeteg injekciós és diétás kezelését reakciók elvégzését elvállalja okleveles diétásnővér hosszú, eredményes gyakorlattal. „Külföldre is" jeligére kiadóba.

Plébániára házvezetőnőnek ajánlkozom: Papp Júlia, Rakamaz.

Elfoglalt szülők keresnek jó családot vidéki városban hét éves fiuk nevelésére, oktatására megegyezési fizetéssel. Cim: Tóth Ferenc, Budapest, VII., Nefeljtsutca 9. sz. I. 3.

Vennék villát részletre 4—10 szobást Balatonfüreden, Földváron v. Keszthelyen. Csere is lehetséges. Cim a kiadóban.

Harmadrendbeli, fiatal, kettő gyermekes, B-listás házaspár megélhetést keres Dunántúlon. „Véletlenek nincsenek" jeligére a kiadóba.

Alkalmi vétel. Gyönyörü antik szalongarnitura, egy csipendel ebédlőberendezés és más antik butor eladó. Érdeklődni lehet a kiadóhivatalban.

Plébániára gazdaasszonynak ajánlkozom márc. 15-re. Baromfitenyésztést értem. Zsámboki Jánosné, Nyirábrány, Dessewffy-u. 28. Hajdu vm.

Jól főző, háztartási munkában jártas, 30 éves úrilány elhelyezkedést keres, vidékre is. Kisebb háztartás vezetését vállalná plébánián vagy magánosoknál, hol családtagnak tekintik. „Katolikus tanitóházaspár árvája" jeligére a kiadóhivatalba.

Csinos családot és gyermeket szerető 32 éves főiskolás, nyugdijképes magántisztviselőnő, emelkedő havi 400 Ft fizetéssel, ismeretség hiján ezúton ismerkedne meg 30—40 év közötti róm. kat., nem elvált fővárosi diplomással házasság céljából. Választ kér „Szeretet" jeligére a kiadóba.

Tolókocsit kér egy szegény beteg, ágyhoznőtött hive részére Mayer György lelkész, Hagyárosbörönd.

Negyvenötéves vallásos, katolikus, mesterleveles sütőegéd, megfelelő, vallásos életpárt keres. „Mesteri önállóságra törekszem" jeligére.

Móricz Zsigmond-körtérnél 2 sz. hallos, összkomfortos modern, luxus öröklakás beköltözhető állapotban kiadó vagy eladó. Válaszokat „Öröklakás" jeligére a kiadóba kérek.

Mindenkit érdekel

A nagybudapesti márciusi élelmiszerjegyek cukorszelvényére a felnőtteknek 25 deka, a gyermekeknek 40 deka, a terhes- és szoptatós anyák februári pótjegyének K. szelvényére 35 deka cukrot szolgáltatnak ki. A jegyszelvények februárban, de legkésőbb március 15-ig beválthatók.

Szárított sárgarépát osztanak ki a nagybudapesti felnőttek és 12 éven aluli gyermekek részére kiadott februári élelmiszerjegyek E. szelvényére, szelvényenkint 10 dekát, kg-ként tizforintos egységáron. E jegyszelvényeket február 28-ig lehet beváltani a Községi és az ÁFOSz fiókjainál.

A 12 éven aluli gyermekek és felnőttek nagybudapesti szappan jegyének 4-es számú szelvényére 1 drb 25 dekás mosószappant adnak március 10-ig.

A polgármester közli, hogy szállítási zavarokra való tekintettel átmeneteileg a tejvállalatok csak a gyermekek A. és B. tejjegyeit váltják be.

Az iparügyi miniszter újból megállapította a tipuscipők árait. Az új árak a következők: férfi magasszárú cipő 120, 134; férfi félcipő 110, női félcipő 93, 102, fiú és leánycipők nagyság szerint 90—110, 121, 123, női magasszárú cipő 109, gyermekcipők 45—78 forint.

A pénzügyminiszter a tűzkő árát leszállította. A fogyasztói ár I. csomagolásban 3.20, II. 4.50, III. 12.— forint. 1947. március 1-től kezdve kizárólag kincstári csomagolású és adójeggyel ellátott tűzkövet lehet forgalomba hozni.

A népjóléti miniszter újra szabályozta az öregségi, illetve rokkantsági járulékok összegét. Az új járulékok: A) csoportban havi 60.— forint, B) csoportban havi 50.— forint, C) csoportban havi 40.— frt, D) csoportban havi 35.— forint.

A Gazdasági Főtanács felhívta a közellátási minisztert, hogy a burgonya- és zöldségfélék forgalmának, valamint árának felszabadítása érdekében sürgősen tegye meg a szükséges intézkedéseket. Burgonya-szállításnál a szállított mennyiség 20 százalékát hatósági áron kell leadni.

EMBEREK!
AZ ÉLET SZÉP!
cím alatt most jelent meg dr. Szentkelyi-Molnár István írása. A könyv az életből vett derűs és vigasztaló példáknt vetit mindennapra az olvasó elé.
Kapható a Szent István Társulat könyvkereskedésében. — Ára 10 Ft.

Minden héten
10 járókelőt megkérdez az utcán a telefonautomata megbízottja és akinél akár csak egy telefonérmét is talál,
azonnal kap 20 forintot
Telefonérméje mindig legyen!

Elsőrendű kegytárgyak, OLTÁRGYERTYA
WEISZ FRIGYESNÉL
Budapest, IV., Ferenciek-tere 3—4. sz.

VESENYI PÁL

AZ ELSŐ

JANOVITS ISTVÁN RAJZAIVAL

Hárman ültek a jeruzsálemi börtön félhomályában. Három csúnya ember. A vöröshajú lábait magasalá húzva, nekitámaszkodott a salétromos kőfalnak, a körmét rágta és olykor aprókat köpködött. A ferdeorrú a sarokban gubbasztott, térdei közé lógatva fejét s csak néha-néha tekintett a gyenge fény felé, hogy valami köze legyen a világhoz.

Csak a foghíjas volt mindig talpon, izgett-mozgott a kicsiny helyiségben és öntötte a szitkokat eltorzult száján.

— Dögök! — mondta és remegett a belső dühtől. Aztán rövid időre elhallgatott. Idegesen mérte a négy lépést a keskeny helyiség hosszában, majd megállt. Ránézett társaira, összegyürte a homlokát és ezt mondta:

— Ti meg barmok vagytok.

A vöröshajú megszívta az orrát.

— Mert nem jár annyit a szánk? — kérdétze pillogva. — Igen, csak a szád jár. Kit szidsz?

— A rokonaimat — pattogott a foghíjas. — A rokonait csak szidhatja az ember.

A ferdeorrú is megmozdult a sarokban.

— Ötven arany... — morogta maga elé —, nem is ér meg annyit...

— A tied nem is — szúrta közbe a foghíjas. — A szőke Jakabot húszért váltották meg. Az sem ért többet.

Most egy kis ideig csend volt a cellában. A három fogoly gondolata kint járt a szabadban. A szőke Jakabra gondoltak, akinek sikerült. És a szabadságra, amelyet bűnnel és pénzzel mérnek. Aztán megint visszatértek. A vöröshajú szólalt meg először.

— Azt hiszed megváltanak?

— Annyit megérek.

— Magadnak. Ötven arany!... A ferdeorrú is közéjük tévedt.

— Ha azzal mérik össze, amit csinált, nem is sok.

— Fogd be a pofád! — hördült fel a foghíjas. — Talán szent vagy, te Eszti fattya! Talán pap volt az apád?

— Ne bántsd az anyámat! — horkant fel ez és feltápászkodott a helyéről.

— Törődöm is az anyáddal! — viszakozott a foghíjas.

— A szád jár és nem az eszed — szólt közbe a vöröshajú. — Alighanem a rokonaid is így vannak.

— Őrülj csak! Itt fogsz megdögleni, mikor már el is felejtettem, hogy ilyen piszokkal összezártak.

A ferdeorrú visszakotródott a sarokba és leroskadt előbbi helyére.

— Ötven aranyat ki ad érted — mondta csendben, azután ismét gondolatai közé süppedt.

A foghíjas nem válaszolt. A négy lépés hosszát háromra rövidítette és így sétált fel és alá, előreszegezve borzas fejét. A vöröshajú kis disznószemeivel állandóan követte mozdulatait és sűrűn hunyorgatott világos szempilláival. Ideges csend olvadt a félhomályba.

Kívülről motozás hallatszott. Ajtó fordult és lépések nyöszörögtek.

— Valakit hoznak — mondta a vöröshajú.

A lépések közelebb kerültek, de lassan ismét elhalkultak és belevesztek egy vad röhögésbe, mely a külső falakon túlról botladozott a sötétségbe.

Mintha kiabáltak volna messziről.

Aztán valami nyugtalan zúgás morajlott minden irányból. Láthatatlan embertömeg fel-felzúgó nyögése nehezedett a falakra, olykor meg halálos csend üzte el a tompult hangokat.

— Úgylátszik nem hoztak, hanem vittek — mondta a vöröshajú. — Alighanem messze vittek...

— Pedig azt hittem már, hogy téged váltottak meg és már viszanek is — gúnyolódott a foghíjas.

A távoli hangok ismét felzúgtak, majd lépések zaja hallatszott.

Mindhárman az ajtó felé néztek. A hangok megálltak az ajtó előtt. Valaki, akinek szeme még nem szokta meg a félhomályt, a reteszeket tapogatta. Aztán kulcs csikordult a zárban és nyávogva kinyilt az ajtó.

Hang hasított a sötétségbe.

— Barabás!

A vöröshajú összerezzent és jobbkezét állán feledve feltápászkodott.

— Barabás! — szólt megint a hang s az ajtóban megmozdult egy katona árnyéka.

— Barabás! Gyere ki, szabad vagy!

Barabás tágranyilt szemekkel, állán felejtett remegő kézzel botorkált az ajtó felé, kilépett rajta, aztán lassan eltünt a világosságban. Mögötte ismét összecsukódott a sötétség.

A foghíjas dermedten állt a cella közepén és szinte hangtalanul dünnyögte maga elé:

— Mi történt?...

A ferdeorrú még jobban összehúzódott a sarokban és mintha a sötétségnek válaszolna, tiszta, könnyű hangon ezt mondta:

— Megváltotta valaki...

Ugyanekkor a falakon túlról újult erővel felzúgott az érthetetlen embermoraj.

Országos hadifogoly napokat!

Kaptuk a következő levelet:

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Hadifogságból való hazatérésem után az Uj Ember egyik számában olvastam, hogy a német püspöki kar felszólalt a hadifoglyok ügyében, felpanaszolva, hogy a háború befejezése után még mindig százezrek vannak távol családi tűzhelyüktől, szeretteiktől, kérve, hogy azok mielőbb visszatérhessenek otthonukba és bekapcsolódhassanak az építő munkába.

Mi, akik hosszabb időt töltöttünk családjainktól, házánktól távol, tudjuk mit jelent a hazatérés. Csak egy töredék még az, aki már itthon van, a többség még kivül reménykedik s számolja a heteket, napokat, órákat az elindulásig. Őket nagyobb szeretettel kell várnunk, mint minket vártak. Ehhez azonban mindenekelőtt pénz kell. Amint lapjuk egyik mult számába olvastam, százmilliő forintra lenne szükség. Ez pedig tekintélyes összeg, amit *csak a társadalomtól várhatunk.* Illetékesekhez ezzel kapcsolatban eljuttattam egy indítványt. Elgondolásom az, hogy jó előre megállapított *hadifogolynapot kellene tartani* az egész ország területén a tanítóság, tanárság bevonásával. Az ország fővárosától kezdve a legkisebb falucskáig mindenütt műsoros estéket és szindarabokat kellene rendezni ezen a napon, sőt *fel kellene kérni az összes mozikat és színházakat,* hogy aznapi jövedelmüket ajánlják fel a hazatérő hadifoglyok fölsegitésére. Esetleg föl lehetne kérni a dolgozókat is, hogy ajánlják fel *e napi keresetüknek egy részét* a nemes célra. Ugyancsak ezen a napon lehetne felhívni a gazdatársadalmat, hogy természetbeni adományaival tegye lehetővé étkeztető állomások fölállitását.

Azt hiszem, hogy ilyen módon biztositani lehetne hazatérő hadifoglyaink megfelelő fogadtatását. Sőt valószinűnek tartom, hogy az étkezésen kivül elég tekintélyes összeg gyülne össze arra is, hogy a rászorulók a legszükségesebb anyagi támogatásban részesüljenek.

Kiváló tisztelettel:
Aláírás: Szerencs.

Calderon Szentmiséje — és a modern szinpad

MEKKORA szinpadi szerző és mekkora katolikus a XVII. század legbővebb géniusza, *Calderon,* azt azon lehet lemérni, hogy merte és tudta misztériumjátékainak, így a „*Szentmise titkai*" szereplőjévé tenni Krisztust.

Ez, mint színmű is a legnagyobb szinpadi lelemények egyike: a *Bölcseség* és *Tudatlanság* látomásain és magyarázatain keresztül a világtörténelmet és az üdvösségtörténetet mutatja meg, mint a szentmise tartalmát.

Ijjas Antal és *Possonyi László,* akik ezt az anyagot modern szinpadra vitték és lefordították, követésre indító példát adtak a katolikus szinpadi művészet irói részének megteremtése felé. A misztériumjáték dramaturgiája a darab folyamán egyre elevenebbé válik. A calderoni trochaeusok helyébe teljesen egyenértékű versmérték: a magyar szóhangsúlynak és a jambikus verslábnak együvé hangszerelése lépett, s a rímelés tündöklő csiszoltságával méltón adja vissza az eredetit.

A Horánszky-utcai kongregációs otthon színházterméről és szinpadáról kiderült, hogy akkora, mint a Belvárosi Színházé s *ha technikai felszerelése gazdagodik,* akármelyik kisebb budapesti színházzal versenyre kelhet. S ami döntő jelentőségü: a szindarabot olyan gyakorlatú és beszédkultúrájú művészek teszik élménnyé, mint *Lánczy Margit* a Bölcseség, *Dukkony Margit* a Tudatlanság jelképes alakjaiban; *Toronyi Imre* Ádám és a Pogányság, *Boray Lajos* Krisztus szerepében. *Lontay István* különösen jó Szent Pál, de komoly szinészi kiugrást is könyvelhetünk el: a Zsidóság váró és kétkedő lelkének tragikumát döbbenetes erővel kivetítő fiatal szinészt, *Balás Lászlót.*

A rendezés a megalkotottságában és verselésének pátoszában valóban barokk művet modern felfogásban vitte színpadra. Mivel örökértékü remekműről van szó, ez a felfogás jogosult, hisz Shakespeare műveit se úgy adják, mint hajdan a Globe Theatre-ben. Ebben a katolikus remekműben a katolikus szinpadi rendezés sajátos feladatokat talál és old meg, vagy nem old meg. Azt, amivel a rendezés — a rendelkezésére álló eszközök szerint — él is: a fényvetítéseket, kellő technikai eszközökkel még gazdagitani lehetne.

A hercegprímás nagyböjti szándéke: a főváros (és az ország) hitéletének áttüzesítése különösen időszerűvé teszi ezt az előadást, melyet minden d. u. fél 5 órakor játszani fognak és amelynek bemutatkozását *a hercegprímás is kitüntette megjelenésével.*

H. D.

A magyar katolikus színjátszás eseménye:

A Kongregációs Otthon színháztermében (VIII., Horánszky-utca 20) mindennap előadásra kerül a spanyol Shakespeare, CALDERON remekműve,

A SZENTMISE TITKAI

Ijjas Antal és Possonyi László fordításában

SZEREPLŐK: Lánczy Margit, Dukkony Margit, Boray Lajos, Toronyi Imre, Balás László, Bagó László, Nyerges Ferenc, Lontay István

Előadás kezdete ½5 órakor.

Jegyek kaphatók a Katolikus Népszövetségnél, Veres Pálné-u. 9., a Szent István Társulat, Kecskeméti-u. 2. és a Korda Könyvkereskedésben, Mikszáth Kálmán-tér 2. Előadás előtt a helyszínen.

Szőllőkötöző
Ia. kenderfonálból kg-ja . . 8.75 Ft
Jóminőségű papirfonál kg-ja 7.36 Ft
Mindenféle kötéláru, gazdasági és nyári takarófélék, olcsó felmosóruhák, hátizsákok, spárgatalpak nagy választékban kaphatók:
KRUPPA
G. cégnél, Budapest, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 4., fszt., udvarban

Az Uj Ember Kiskönyvtár felmondata:
Az igazság felszabadit titeket
Megjelent:
Egyházunk és iskoláink (Beresztóczy Miklós). Újra kapható 1.50
Van Isten! (Radó Polikárp) . . . . . 1.—
Katolikus tanítás a tulajdonjogról (Mihelics Vid). Újra kaph. 2.50
Van Lélek! (Radó Polikárp) . . . . . 1.—
Van másvilág! (Radó Polikárp) . . . . . 1.—
Van Krisztusunk! (Tower Vilmos) 1.50
Milyen az Isten? (Szomor Tamás) . . . . . 1.—
Tíz példánynál nagyobb együttes rendelésnél 25% viszonteladói engedményt adunk!

CZAJLIK ITALKÜLÖNLEGESSÉGEK

BÉLYEGZŐK
SCHUBAUER ÉS MITICZKY
Budapest, Duna-utca 6. sz. Telefon.
JELVÉNYEK

POSSONYI LÁSZLÓ:

Erkölcsdráma a Belvárosi Színházban

Számtalan bajunk között mi nem is érünk rá eléggé foglalkozni az ifjúsággal, amely Amerikában több milliós Babylonok forgatagában, nálunk pedig Európában romok, éhség és parányi melegre, ételre felváltható fiatalság kísértései között imbolyog és sodródik. Ez a világszerte aktuális probléma fogta meg a „Könnyű préda" (amerikaiul *Pick up girl*) szerzőjét, *Elsa Shelleyt*. A „Könnyű préda" törvényszéki tárgyalás keretébe szorított, kissé riportszerű, kissé epikus, de mégis igen épkézláb színpadi alkotás. Egy newyorki gyermekbíróság tárgyalótermébe vezet az írónő és onnan nem is enged el három felvonáson át. A gyermekbíróság előtt tizennégyéves kisleány áll szüleivel, barátaival és egész környezetével. A kisleány valami táncos mulatságra akart menni és édesanyja, aki bejáróno, éjszakált meglopva, valami ünneplőt tákol össze, míg férje valahol nyugaton dolgozik. A kisleánynak nem tetszik a ruha, őt a film káprázata csábítja és boldogan csatlakozik egy már utcára került barátnőjéhez, aki őt csinos kepbe öltöztetve, matrózokkal viszi el mulatni. A kislányt később, feljelentésre, rendőrség fogja el egy idősebb úr társaságában s így kerülnek az összes vádlottak a gyermekbíróság elé.

Elsa *Shelley*, ha egy nagy angol költő nevét viseli is, kissé tankölteményszerű drámájában nagyon jól kimutatja azt, hogy egy ilyen kis gazdátlan életért mindenki felelős: robotoló anyján és távollevő apján túl talán még inkább a társadalom „felnőtteknek" nevezett kasztja. Az írónőben megvan az amerikai demokrácia és az angolszász világ makacs meggyőződése, hogy megértéssel, szeretettel és belátással a legelvetemültebb bűnözőt is vissza lehet vezetni a természetes tisztaságú emberi élet útjára.

Bárdos Arturt nem csak a rendezéséért illeti dícséret, hanem a fiatal színészek hibátlan együtteséért is. S mellette csak egy nevet emeljünk ki: *Keresztessy* Mária elnyűtt, kissé tájékozatlan s gyermekéért rettegő munkásanyáját, akiről akár szobrot lehetne faragni.

Máriaremetére indul az első engesztelő zarándoklat a hűvösvölgyi Magyar Szentföldről március 15-én reggel fél 9 órakor. A kegyhelyen fél 11 órakor szentmise és szentbeszéd. Délután fél 1 órakor visszaindulás a Szentföldre, ahol 2 órakor közös engesztelő ájtatosság és szentségi áldás. ×

Vásároljon Hímeztessen Varrsson

LONCY

kézimunka boltban

XI., Irinyi János-u. 4. Tel. 258—054.

EHALL

Andrássy-út 15

Vétel, eladás, javítás, bérlet.

Diáklányok

a katolikus lányifjúság új folyóirata

megjelent

Szerkesztőség:

II., Pasaréti-u. 137.

Kérjen mutatványszámot!

NAGY MIKLÓS

A remete és a fejedelem

JANOVITS ISTVÁN RAJZAIVAL

Az újdonsült fejedelem a lakoma után a loggia könyöklőjére támaszkodik. Végigfut ideges tekintetével a városra arénaszerűen leereszkedő hegylejtőkön. És szeme megakadt egy tisztáson:

— Ugy-e, az ott a remete kunyhója? — kérdi és gúnyosan elvonja a száját.

— Igen, legkegyelmesebb principe — válaszolja az udvaronc készségével. Egy feketehajú, horgasorrú gyorsan hozzáteszi:

— A nép tömegesen jár hozzá.

— És mit osztogat nekik? Megérdemelnének valamit, ha odáig fölkapaszkodnak.

Az udvaroncok harsányan kacagnak. Nevetésük ütemszerű. Már kiismerték új urukat. Szereti, ha szellemességén derülnek.

— És mióta gubbaszt ott a remete?

— Talán húsz éve is elmult.

A fejedelem elgondolkozik. Hol is volt ő húsz éve. Akkor még fegyverhordozója Manfréd lovagnak. A Majnánál verekedtek együtt. Mikor Manfrédet Frigyes kivégeztette, ő már Willibaldnál szolgált. Aztán Pomeránia határain Frigyes embereivel portyázott. Aztán a szász földön, Baselnél, a Bodeni-tó partján, majd Lombardiában. Végre elnyerte jutalmát; egyelőre ezt a várost és a kis tartományt. Eleget kószált, türte Frigyes szeszélyeit. Ez neki való pihenő hely, a lakosság a sok viszálytól szétzilált és kimerült.

— Ideváló ember ez a remete? — kérdi félszemmel az udvaroncok arcát figyelve. Még nem ismeri eléggé őket. Szeretne gondolataikba látni.

Egy dereshajú, rókaképű válaszolt. A szájától füléig húzódó sebhely ollóként mozgott, ha megszólalt:

— Idevaló a remete, a Falconék családjából. Régen ők voltak a podesták. A mi rokonságunk harcolt ellenük. A családja jóformán kipusztult.

A fejedelem arca megrebbent. Szerette, ha a régi viszályokat emlegetik. Láthatják, hogy most rend van és ezek itt sütkérezhetnek kegyeiben. Fegyelem kell ennek a bőrében meg nem férő csőcseléknek. Büszkék ezeréves városukra, a tereikre, palotáikra, templomaikra, amelyek közt ezer éve viszálykodtak. A keze ökölbeszorul, amikor a tereken a konokul hallgató népet látja. Úgy nézik őt, mint ideszabadult farkast. Hirtelen eszébe jutott valami:

— És nem vágyik a remete nektek a kölcsönt visszaadni?

Még harsányabb kacagás. Kiérezték a gúnyt és mögötte még valamit. Egymásra néztek. A rókaképű sebhelye megvonaglott.

— Jártak hozzá tavaly, amikor a felfordulás volt. Tanácsot kértek tőle.

— És mit tanácsolt?

— Vezekeljen a város. Addig nem várhat javulást.

— Jól vezekeltek. Megnyughat a remete. Most már nincs okuk további vezeklésre.

A halványarcú Corrado és a sebhelyes Cesena együtt lépett ki a palotából. Vártak, míg a többi elszéled.

— Kitünő ebéd volt, de nehéz — vélte Cesena.

— Szereti a súlyos ételeket — válaszolta parányi gúnnyal Corrado.

— A borok közül is a nehezeket kedveli.

Corrado óvatosan körülnézett és fogai közt dünnyögte:

— Ez még a győzelmi torhoz tartozik.

— De mit akar mindig azzal a remetével? Ahányszor a loggiára kimegyünk, mindjárt a kunyhón akad meg a szeme.

— Talán tanácsot akar kérni tőle.

Elnevették magukat és fürkészve egymás szemébe mélyedtek:

— Ráférne nehány jó tanács.

— Adnának is neki, ha nem kellene ezer barbár zsoldos dárdáin keresztül áthajolni hozzá.

2.

Ahogy a remete az erdő fái közül a tisztásra lépett; egy vadászembert látott kunyhója előtt álldogálni. Az ölében hozott gallyat letette, a kunyhó fala mellé. Az idegen megszólalt:

— Te vagy a remete?

A remete szótlanul intett és a gallyak közül válogatott.

— Szeretnék veled beszélni.

A remete fölemelkedett és várakozóan nézett a jövevényre.

— De talán engednél be a házadba — türelmetlenkedett a jövevény.

Kinyitotta az ajtót az idegennek. A vadász körülnézett a jóformán üres szobában. Leült az egyetlen lócára és figyelte a remetét, aki a gallyat tördelte a tűzhely mellett. A remete várt egy ideig, aztán gallytördelés közben megszólalt:

— Beszélj!

— Mióta vagy itt az erdőben?

— Nem számlálom az éveket.

— A városból jöttél?

— Lentről, a völgyből.

— Ismernek a városban?

— Nem azért húzódtam ide, az erdőbe.

Az idegen kissé megzavarodott. Szavak után keresgélt:

— Csak azért említem ezt, mert odalenn emlegetnek. Én idegen vagyok, nemrégen jöttem erre a vidékre. Az emberek nyugtalanok.

— Nyugtalanok az emberek, ha sokan vannak.

— Nem úgy értem. Új fejedelmük van és keményen tartja őket. Hallottál valamit erről az új fejedelemről? Ismered? — fordult hirtelen a remetéhez.

— Nem ismerem.

— Pedig olyan sokan jönnek hozzád az utóbbi időkben, ahogy ott lenn hallottam. Lehetetlen, hogy szóba nem került volna neve.

— A neve szóba került, őt nem ismerem.

— Azt panaszolják, hogy a fejedelem idegen jövevény.

— Mindannyian jövevények vagyunk. Megérkezünk és eltününk.

A vadász felkacagott. Aztán gerelye nyelével ütögette a padlót:

— Szeretnék, ha a régi idők visszatérnének.

— Az elmult idők soha vissza nem térnek.

— Hogy gondolod ezt?

— Ha ma lefekszel, ezt a napot többé nem látod.

— A városbelieknek is ilyesféléket szoktál mondani?

— Amit lelkük üdvösségére jónak látok.

Az idegen felállott, száját gúnyosan elvonta:

— Ne is beszélj másról nekik. A fejedelemnek, úgy hallom, ezer szeme és ezer füle van. Nem jó felingerelni.

— Béke veled! — mondotta a remete.

3.

Keményen vihar süvített át a tisztáson. A fák láncravert komondorként üvöltöttek a remete kunyhója körül. A kunyhó minden eresztékében recsegett. Valaki erősen megzörgette az ajtót. A remete félrehúzta a reteszt. Az idegenről csurgott a víz.

— Isten hozott — szólt a remete a lihegő emberhez.

— Befogadnál, amíg a vihar elmulik?

— Isten nevében köszöntöttelek.

— Szeretnék még ma éjszaka átjutni a hegyeken.

— Ha előül a vihar és feljön a hold, az ösvényen eljuthatsz.

— Én már voltam nálad egyszer másfél éve. Emlékszel rám?

— Nem emlékszem. Sokan járnak erre felé, túlsokan.

Az idegen gyanakodva vizsgálta a remete nyugodt arcát, aki éppolyan mozdulatokkal élesztette a tüzet, mint másfél éve. Az idegen ajkát rágta:

— Boldog ember vagy, remete. Nem hajt senki és semmi. Nem tudsz sok mindenről.

— Sok fölösleges van a világon.

— Én vagyok a tartomány fejedelme.

— Vezéreld Isten akarata szerint.

— Előztek a lázadók.

— Viseld békével.

— Megyek uramhoz, a császárhoz.

A remete feléje nyújtotta a karját:

— Add ide felső köntösödet, megszárítom. Te pedig pihenj egy keveset. Hosszú út van előtted.

Jó a magnak virág-szemfedő

Színes pillangók libegnek
Öreg barackfám ágain,
Csak éppen el nem repülnek,
Mint megkötözött vágyaim.

Bölcső köti mindegyiket.
Kell csöpp magnak, kell a párna,
Párnázza rózsaszín meleg.
Dörrenhet még dér a fákra.

Bizonytalanban bizony jó
Kis magnak virág-szemfedő...
Öreg barackfán pillangó
Szárnyatok színes nevelő.

Kocsis László

FILM

Riói éjszaka

Igen tanulságos történet a bankár-báróról, aki a női nem nagy tisztelője, csak a felesége iránt közömbös. Az elhanyagolt asszonynak jólesik férje hasonmásának, a népszerű énekesnek hódolata, amit a férj rendkivül zokon vesz, féltékenysége fellángol és ezentúl csak egyetlen asszonyt kíván meghódítani és megtartani: a feleségét.

A merész téma kényesebb vonatkozásait finom mértéktartással oldották meg, viszont a bankár és az énekes hasonlóságából eredő helyzeteknél kitombolta magát a gyártók jókedve és ötletessége. Alice *Faye*, Don *Ameche* és *Szőke* Szakáll elragadóak, csak zenében, táncban nélkülöztük a „nagy slágereket".

Az ezerarcu hős

Leslie *Howard* felejthetetlen filmjeinek: a Vörös Pimpernelnek és különösen a Modern Pimpernelnek orosz változata. Hőse, egy lengyel ujságíró — angol eszményképéhez hiven — részben antifasisztákat, részben ártatlan foglyokat szöktet meg a nácik kezei közül. Trükkjei azonban — bármily szellemesek is — az angol Pimpernelnek éppen a legvonzóbb jellemvonását nélkülözik: az erőszaktól való irtózást. Pimpernel mindenütt szellemének kristályos élességével és azzal a lángoló emberszeretettel győzött. Az „Ezerarcu hős" esetében azonban igen gyakran a fegyverek döntik el a játszmát, sokszor nem is azok bűnhődnek, akik személyszerint rászolgáltak volna. Ez a kis összehasonlítás önként adódott a két téma nyilvánvaló azonosságából. Színészi vonalon már kedvezőbb az arány: az ismeretlen orosz filmszínész elképesztő mértékben képes átalakulni és változni. Érdekes, hogy a régebben készült „Jégmezők lovagjában" ábrázolt gyermekgyilkos szerzetesek után ennek az 1945-ös filmnek egyik leginkább előtérben álló szereplője egy szabadsághős lengyel katolikus pap!

Szépek szépe

Ha szörbetet is mellékelnének a mozijegyhez, minden néző a mohamedán paradicsomba képzelné magát, ahol varázslatos hurik lejtik túlvilágian szép és örökkétartó táncukat. Ha van is cselekmény, csak zavar, egyrészt, mert ostoba, másrészt, mert megszakítja a szemeknek ezt az evilági üdvösségét. Természet és technika összefogott és egy olyan káprázatos szépség, mint Rita Hayworth, a technikolor és a felvevőlencse valamenyi trükkjének segítségével sugározza szép mozdulatainak pompáját.

Hunyadi Dalma

VANILINCUKOR SÜTŐPOR

csak

REALCHEMIA-tól

Budapest, XIV., Szent Domonkos-utca 19. Telefon: 427-703.

Bundák

szezonutáni árban

Somogyi szűcsnél

szőrmeáruk vétele,

Kossuth Lajos-utca 13., félem.

Elsőrendű kegytárgyak, **OLTÁRGYERTYA**

WEISZ FRIGYESNÉL

Budapest, IV., Ferenciek-tere 3—4. sz.

Katolikus világ

Laetare

Jézus tanítja a népet, csodákat tesz, betegeket gyógyít, a nép pedig, látván a jeleket, követi Őt. De Jézus tudja, hogy az embernek testi táplálékra is szüksége van, s megvendégeli őket; néhány hallal és darab kenyérrel négyezer embert lát el. S az emberek? Erre a jelre, a test jelére királlyá akarják tenni azt, aki eloltja éhségüket. Jézus pedig elrejtőzik előlük a hegyek közé. — Ti az igazi asszony fiai vagytok — mondja nekünk szent Pál Laetare vasárnapjának leckéjében. Vajjon megértjük ezt a szót? Megértjük, hogy mi magasabbra hivattunk, nekünk nem elsősorban a kenyérért és halért, a földi szükségletek kielégítéséért kell királyunkat megválasztanunk? — Jézus nem kért ebből a földi hódolatból, ő nem a gyomrok és testek királya akart lenni, van az embernek értékesebb része is, amely méltóbb a király választására: a lélek, amely az állat fölé emeli az embert, azt is, aki nem látja az igazságot. Az akkori nép nem látta, hogy is látta volna, hiszen addig a testek királyai uralkodtak rajta. De szomorú, hogy a mostani nép is csak kis részben kérdezi lelkét, ha királyt akar választani, pedig az elmúlt kétezer esztendő eléggé megmutathatta, hogy az anyagi jó elolvad, mint a hó, de a szellemi kincset senki és semmi nem tudja elrabolni.

m. j.

Kötelező énekrend március 16-án (Nagyböjt IV-ik vasárnapja) 229. Kezdődik az ének, 136. Üdvözlégy Oltáriszentség, 71. Keresztények sírjatok.

Luzernben szeptember 13—18-ig katolikus missziós világkiállítást rendeznek.

Március 15-én, d. u. 5 órakor a bíboros Hercegprímás szózatot intéz a missziókat előkészítő házi apostolokhoz a Bazilikában.

XII. Pius pápa koronázásának évfordulója alkalmából Magyarország minden városában és falujában ünnepélyes szentmiséket tartottak. A magyar katolikusok mindenütt nagy lelkesedéssel ünnepelték a pápát. Budapesten a Szent István Bazilikában *Mindszenty* hercegprímás pontifikálta az ünnepi misét, a szentbeszédben pedig *Papp* Kálmán győri püspök emlékezett meg a pápáról. A szentmisén megjelentek az *amerikai, angol, belga, francia, lengyel, olasz svájci és svéd* követségek, illetve missziók és katonai missziók vezetői és tagjai is.

Olaszországban mindenütt nagyszabású ünnepségeket rendeztek a pápa koronázásának évfordulója alkalmából és lelkesen tüntettek az egyházfő mellett.

Az Osservatore Romano Vincent *Auriol* francia köztársasági elnökről írva, igen sokat vár bölcseségétől és politikai tapasztalatairól. Az elnök jó keresztény és az *Iskola Testvérek* intézetében végezte tanulmányait.

Griffin bíboros és a Canterbury érsek az angol katolikus, illetve anglikán egyház nevében közös nyilatkozatban óvták a brit népet az *antiszemitizmustól*, amelyet a palesztinai események alkalmából bizonyos körök zavarkeltésre akarnak Angliában felhasználni.

Több lap közölte, hogy a svéd király kitüntetést adományozott XII. Pius pápának. Illetékes helyen megállapítják, hogy a pápa sohasem fogad el kitüntetéseket és ezúttal sem kitüntetésről, hanem *egyszerű emlékéremről volt szó.*

Argentina parlamentjének közoktatásügyi bizottsága 99 szavazattal 45 ellenében hozzájárult ahhoz a törvénytervezethez, amely az iskolákban kötelezővé teszi a vallásoktatást. Argentinában eddig a vallásoktatás csak fakultatív volt.

Az eszkimók nyelvére lefordított Miatyánkban valószínűleg meg kell változtatni a mindennapi kenyérért való könyörgést, mert az eszkimók *nem ismerik a kenyeret*, helyette *szárított halat esznek.*

Az Osservatore Romano március 1-i számának *első oldalán teljes hasábon* ismerteti *Mindszenty* hercegprímás nemrégiben könyvalakban megjelent beszédeit.

Csang-Kai-Sek tábornagy, Kína államfője személyesen vett részt a *Zsoltárok Könyvének* verses kínai fordításában, amelyet *Vu*, Kína vatikáni követe készített el. Most van sajtó alatt az *Új Testamentum fordítása* is, amelyet ugyancsak Csang-Kai-Sek kezdeményezett. „Legyen ez a mű — írta errevonatkozó levelében a tábornagy — tápláléka az igazságot szomjazó lelkeknek és *járuljon hozzá Krisztus tanainak terjedéséhez Kínában.*"

A Nemzetközi Karitász Szervezet, amely a háború által sujtott országokból a gyermekek kiszállításának ügyével foglalkozik, háromnapos kongresszust tartott *Párisban*, Magyarország képviselőinek részvételével.

Az indiai katolikusok és protestánsok *India* függetlenségét a kereszténységre általában *kedvezőnek ítélik*. A nem keresztény hindu államférfiak erősen rokonszenveznek a kereszténységgel, maga *Gandhi* írásaiban igen gyakran hivatkozik az Evangéliumra és *sürgeti a diplomáciai kapcsolatok felvételét a Vatikánnal.*

Pázmány Péter bíboros halálának 310-ik évfordulója alkalmából március 16-án, vasárnap d. e. 11 órakor emlékünnep lesz a *Szt. István Társulat dísztermében*. Az elnöki megnyitót *Czapik* Gyula egri érsek, az ünnepi beszédet *Mindszenty* József bíboros, Magyarország hercegprímása mondja.

A lengyel katolikus egyház nem fogadta el a lengyel kormánynak a konkordátum megkötésére tett ajánlatait. A Vatikán, hír szerint, addig nem folytatja a megbeszéléseket, míg a lengyel kormány újabb ajánlatot nem tesz. A megegyezés akadálya legfőképpen az, hogy a varsói kormány ragaszkodik álláspontjához, hogy *az egyház tartsa távol magát a politikai élet minden vonalától és fogadja el az új lengyel házassági törvényt.*

Prohászka Ottokár halálának április 2-án lesz 20-ik évfordulója. Minthogy az évforduló a Nagyhétre esik, Shvoy Lajos, székesfehérvári püspök *április 13-ára tette át* az ünnepi megemlékezést nagy elődjéről.

Bécsben *Katholische Arbeit* címen március havában új folyóirat jelenik meg, amely az *Actio Catholica* hivatalos lapja lesz.

Milanóban megalakult a *Keresztény Munkaadók Szövetsége*, amely a keresztény tanokat *gyakorlatilag akarja alkalmazni* a gazdasági életben.

Budapesten a Népmisszió március 16-án kezdődik és március 30-án d. u. 4 órakor ér véget, amikor is engesztelő istentisztelet lesz a *Hősök terén.*

Cerejeira bíboros, lisszaboni pátriárka most létesítette a 100-ik népkonyhát, amelynek 70 gondozottját az első ebéden *saját maga szolgálta ki.*

A Vatikán óvatos becslése szerint egyedül a dachaui koncentrációs táborban 2000 katolikus lelkész vesztette életét.

Hollandia katolikusai vezetnek a vallás gyakorlásában. A felnőttek 96%-a jár minden vasárnap szentmisére, 31% hetenként többször hallgat misét, *a napi áldozók száma pedig plébániánként átlag 500.*

SORSOM

Fehér zenével permetel
a lelkemben a vers.
Hulláma lágyan ömlik szét:
didergő szívbe lop mesét.

A lepke száll, párjára vár,
Köröttem száz bogár cikáz:
bokázni kezd a versem is.

Fejem fölött vígan dalol
verandám színes ablakán
a fény. Aranyban és pirosban
bohóka rímek rajzanak felém.

A parton ott egy nyárfa állt
és kandi szemmel nézett énbelém.
Tilalmas fára ágaskodva
Kertekbe kukkant versem is.

Imígy rovott a sorra sort
halvány papírra toll . . .
Fehér arcával rácson át
szomorkás szemmel néz reám
a versbekínzott gondolat.

Póly János.

A vatikáni rádió adási rendje a következő: Naponta: 14 órakor olaszul a 48.47 és 50.26 méteres hullámhosszon, 15 óra 15 perckor spanyolul,, 15 óra 30 perckor franciául, 15 óra 45 perckor németül, 16 órakor angolul a 31.06 és 19.87 méteres hullámon. Minden szerdán és vasárnap este 19 óra 45 perckor magyarul ad híreket a 48.47 és az 50.26 méteres hullámon.

A közlemény végén (X) fizetett hirdetést jelent.

Kiadja: **AZ ACTIO CATHOLICA**
Felelős szerkesztő:
PÉNZES BALDUIN
Felelős kiadó:
MIHALOVICS ZSIGMOND
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Bp., IV., Ferenciek-tere 7. *I* lépcső, I. em.
Telefon: 188—098.
Levélcím: Bpest Főposta, Postafiók 145.
Csekkszámla: 16820.
Előfizetési díj: negyedévre 12.— forint.
Engedélyezési szám: 1352/M. E. — 1945.

Légrády Testvérek R. T. nyomása, Budapest (Igazgató: Agárdi Károly)

Besenyői DIADAL sütőpor és vanilincukor
a legjobb Budapest, VIII., Bacsó Béla-u. 42

TÓTH LÁSZLÓ GYERMEKRUHA szaküzlet
IV., Muzeum-körut 27.

Tóth Kálmán BUTOR
IV., KECSKEMÉTI-UTCA KILENC.

BAZSO ING
Baross-u. 66-68.
hozott anyagból is készül.

KŐSZEGI
KALAPOS MESTER
IX. RÁDAY U. 26.

STRAUB U.
festék szaküzlete IV. Eskü-tér 3.

PAPLAN
SMARZ, Bpest, XI., Bartók Béla-út 18. Javítások. Átdolgozások.

ZÁSZLÓ, JELVÉNY, ruhahímzés, plissé, gomb
NIEWELT J.
IV. Fehérhajó-u. 8-10

SZANYI Bartók Béla-út 60. **CIPŐ**
Szabadság-mozi mellett.

Irodabútor? Szék?
CITY
IV., Párisi-u. 6/a
Telefon: 181—398.
VÉTEL-ELADÁS.

Forintos hirdetés

E rovatban hirdetési díjak: magánosoknak szavanként 0.50 forint, cégeknek s általában üzletszerű hirdetéseknél szavanként 1.50 forint. Legkisebb hirdetés 10 szó. Vastagbetűs szavak két szónak számítanak. Vidékről a hirdetési díj a szöveggel egyidejűleg postahelyegben is beküldhető. A kiadóhivatal fenntartja a jogot, hogy a feladott hirdetések közlését indokolás nélkül mellőzze s a pénzt visszaküldje.

Ki vállalna nyugdíjas, 76 éves özvegy asszonyt, akár vidéken is teljes ellátásra. Részletes ajánlatot, érmegjelöléssel kér Martonovits, Budapest, I., Attila-utca 27.

Sopron, Képezde-utca 18. sz., romház eladó. Tetőszerkezet külön is. Wappel, Orsolya-zárda.

B-listások! Kertgazdasághoz értő tagjaink sürgősen jelentkezzenek, elhelyezkedés ügyében, Szövetkezetünkben IV., Kecskeméti-u. 7.

Havi nyolcvan forintot és kertimunkával fizetne, ellátásért nyugdíjas, „Falukedvelő" jeligére főkiadóba.

Szentimrevárosban vagy Krisztinában összkomfortos kisebb lakást keresek. Csányi Ödön, XI. Tarcali-u. 4.

Menekült volt önálló fényképész elhelyezkedne. Megkeresést „Hadirokkant" jeligére a kiadóba kér.

Füszereseknek e hirdetésre való hivatkozással külön 10% rabatot adunk: vanilincukor, sütőpor, szódabikarbóna, likőr és rumessentia, salakkáli, lugkő készítményeiből: Realchemia, Bpest, Szent Domonkos-utca 19.

Állatorvos elhelyezkedne vidékre, esetleg gazdaságban más minőségben is. „Praxis" jeligére választ a kiadóhivatalba.

Gyermekfelvételeket lakásokon készít. Beller fotoműhely, Királyutca 8. Levelezőlap értesítést kérünk.

Jó fizetéssel megbízható, szorgalmas, rendszerető, magányos nőt, ki a háztartás minden ágában perfekt, alkalmazok. „Becsületes" jeligére a kiadóba.

Könyvelését rendben tartja, kettős könyvelésre megtanítja két évtizedes nagyvállalati gyakorlattal rendelkező volt főkönyvelő „Szerény díjazás, jó munka" jeligére a kiadóba.

Elcserélném kassai ingatlanomat, ház, földek, hasonlóértékű ingatlannal, áttelepülővel. Semsey, Sátoraljaújhely, Jókai-u. 21.

Plébániára keresek középkorú, megbízható, jól főző házvezetőnőt. Plébánia, Lillafüred.

Házvezetőnőnek ajánlkozom, plébániára. Giszér Margit, Budapest, Hungária-körút 113., földszint 4.

Forintmérleg elkészítését, könyvelések feldolgozását vállalom. Gratz, XIV., Thököly-út 154.

LOGARSZÁMOLÓ Földméről számítások, gyors, gépies elvégzésére. Schmidt mérnök, Ulászló-u. ötvennégy. Egytől kettőig.

Szobáért vagy kis lakásért, lehetőleg bútorral, vidéken, hol tüzelő van, fizetne és könnyebb teendőket is vállalna r. k. vallásos, nyug. óvónő. Esetleg ellátásért is (ebéd), házon kívül is. Gyermekekkel szeretettel foglalkozna. „Szabás, varrás, főzés" jeligére a kiadóba.

Anyahelyettesnek 12, 9 és 1 éves kislányaim mellé német, esetleg angol tudással középkoru nőt keresek, ki a nevelés mellett a házvezetést is vállalja. „Nyugodt otthon" jeligére a kiadóba.

Plébánián 6 évig voltam házvezetőnő. Hasonló állásba mennék. Jámbor Józsefné, Lajoskomárom, Veszprém megye.

Szentképek, művészi festmények, képkeretezés, ablaküvegezés Mihály Gézánál, Mária u. 36. Baross-utca sarok.

Megbízható fehérneműjavító és varrónő egyheti munkára felvétetik. Jelentkezni reggel 8—10 között Müller, VII. Lövölde-tér 2-a. IV. 36.

Jogtudor, aki különösen a társadalombiztosításban már nagyobb gyakorlattal rendelkezik, ügyvédjelöltként elhelyezkedést keres. „Agilis" jeligére.

Verpeléti, egri, gyöngyösi gazdák figyelmébe. 5000 darab szőlőkaró Pétervására környékén rendkívül olcsón eladó. Megkeresés a kiadóba „Szőlőkaró" jeligére.

37 éves B-listás községi tisztviselő, aki mindenét elvesztette, elmenne az ország bármelyik részére magánnyosnoz, akinek munkáját és tudását felajánlja. A gazdaság és kereskedelem vezetésében nagy gyakorlattal. Szíves megkeresést kér Pásztv Imre, Pilismarót, Esztergom megye.

Felvidékről küldözött, mindenétől megfosztott pap kér egy használt reverendát és egy pokrócot vagy paplant. Adományokat a kiadóhivatalba.

Bizalmi állást keres idősebb házaspár, házgondnok, kulcsár, raktárnok, magtáros, férj tejgazdasági szakember, kisállatok tenyésztője, vidékre is azonnal mehet, a legjobb referenciákkal rendelkezik, beszél németül. Szíves megkereséseket kér Budapest, IV. Deák-tér 4. órásüzlet.

Házitanitást vállal, vizsgákra előkészít matematika, kémia, fizika szakos tanárjelöltnő. „Szerény igény, gondos tanítás" jeligére a kiadóba.

25 éves irodai gyakorlattal rendelkező volt osztályvezető, szervező, reprezentatív megjelenéssel, tüzelőanyag szakmában is teljes jártassággal bizalmi, vagy hasonló állást keres. Szíves megkereséseket „Megbízható" jeligére a szerkesztőségünkbe kér.

Keltetőgép, napos csibe, bérkeltetés, baromfitenyésztő cikkek
SZABÓ KÁROLY, Bpest, VIII., Luther-u. 4.

ismét a régi helyen
SZABÓ LÁSZLÓ BUTOR
IV., Váci-utca 41-b.
T.: 189—543.

58 éve 58 éve
Linóleum-szőnyeg
viaszos vászonáru
CSÁSZÁR IMRE-től, Bpest, IX., Lónyay-u. 36. Tel. 184—047.

HEYEK
HARISNYA, FINOM KOTOTT ÁRU
Petőfi Sándor-u. 17.

IRÓGÉP
vétel — eladás — csere
Molnárnál
Bp., XI., Bartók Béla-út 41. (volt Horthy M. ...) Telefon: 258-214.

... vétel, eladás, ... karbantartás, ... és DECSY Bpest, VII., Akácfa-u 13. Telefon: 222—824.

Becseréljük vagy beszámítjuk uj példányra vagy
1 forintért megvesszük az Uj Embert
II. évfolyam 19-es és 30-as számait, mert teljesen kifogytak és sorozatot összeállítani nem tudunk.

Templom gyertyák
oltári, húsvéti paskál minden méretben és nagyságban raktáron kapható. Vidékre postán utánvét szállítva. Mecseki (Márcz) József viaszgyertyaöntő mester, Budapest, VII., Rózsa Ferenc-u. 13.

SZÉKELY JÁNOS
vas- és konyhaszerek szaküzlete.
Bp., IV., Tolbuchin-(Vámház-)körút 12.
Telefon: 389—100.

Hauer Rezső
cukrászda
cukrászdája és csokoládégyára,
VIII., Rákóczi-út 49.
Telefon: 136—504.

Vas- és háztartási cikkek
Major János
Budapest, VIII., Rákóczi-út 59

Butort, kárpitosárut
bizalommal Oláhtól vegyen. Fizetési kedvezmény. VIII. József-körút 66.

RÁDIÓ
eladás — vétel — szerviz
KOZMÁRI KFT
IX., Lónyay-utca 33.
Telefon: 185—252.

6 drb.	ft 620
Keményfa hálószoba, tükörrel, 7 db-os	ft 1250
Komb. berendezés 9 drb.	ft 1715
Rekamie	ft 420

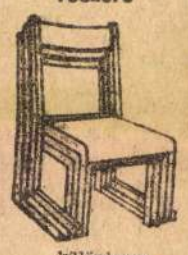
KINIZSI-BUTOR
Konyha berendezés,
Kinizsi-utca 35. és 21.

Vas-, szerszám-, háztartási cikkek
Imrey Mihály
Budapest, IV., Király-utca 53.

BUTORT megbízhatót, jót RODISTól, VIII., Gutenberg-tér 3. (volt Sándor-tér)

Egyesületek, intézmények, Mozik részére

különleges
egymásba helyezhető
törv. védv.
sor-szék
CITY
IV., Párisi-utca 6-a.
Telefon: 181—396

ARANY
EZÜST, ÉKSZER, VÉTEL, ELADÁS,
Kehely, ciborium, szentségtartó nagy választékban. Dr. Bajmóczinó Wintermantel Teréz, Bpest, VII., Rákóczi-út 10., I. em. 1.

Marcis cukrászda
BUDÁN
XII. Alkotás-utca 15. és XII. Endresz Gy.-tér 5.

ÜVEG
CSISZOLÓ
TÜKÖR
KÉSZITŐ
Ludányi István,
VIII., Práter-utca 63.

VÁSÁROLJON A MI BOLTUNKBAN
Textil-, divat- és rövidárut
IX. Ráday-utca 54.
BADITZ

Zongorák, pianinók
800-tól. Bérlet. Javítás. Kernács, VIII., Rákóczi-út 13.

Közérdekű katolikus hireket a világ minden részéből közöl a
MAGYAR KURIR
félhivatalos kat. sajtótudósító Délkelet-Európa kat. hirügynöksége, az Osservatore Romano, a vatikáni rádió és a NCWS, News Service budapesti szerkesztősége.
Főszerkesztő:
JÁMBOR DEZSŐ
IV., Ferenciek-tere 7.
Megjelenik naponként többször

ZONGORÁT
pianinót, harmoniumot GRIMM MESTERTŐL, aranyéremmel kitüntetve. Javítás, hangolás, bérlet. József-körut 65. sz. Tel. 135—545.

MODERN ÉS STYL
BUTOROK
nagy választékban. Perzsaszőnyegek. Vétel, eladás, csere! Fizetési könnyítések!
Uránia
TOGHIA ÉS NÉMETH
Budapest, VII. ker., Somogyi Béla-út 3/c.
Telefon: 226—631.

Harangokat önt
és két hónapon belül szállít:
Szlezák Rafael
régi elismert harangöntőmester. Rákospalota, Klára-utca 23.
Üzem: Zrinyi-utca 26.

Katolikus világ

Illés szekere

Urunk két oldalán a táborhegyi dicsőséges színeváltozása alatt két égi alak áll: Mózes és Illés. Mózes nevét, mint szervezőét, törvényhozóét többet emlegeti az evilági történetírás, azok, akik az egek, a lelkek rejtett mélységeire, a végső dolgokra függesztik szemüket, mindig Illés alakját szemlélték nagyobb félelemmel. A Szentírás sok csodálatos eseménye között sincs különösebb és félelmetesebb, mint ennek a földöntúli embernek az élete és története. Semmiképpen se lehet csodálkozni, hogy önkénytelenül is kitör a zsidókból az összehasonlítás, mikor Krisztus cselekedeteit látják: „Illés ez".

E csodálatos egyéniség ragyogó árnya nemcsak az Ószövetségben, nemcsak Krisztus életén lebeg ott, hanem csöndesen, láthatatlanul ma is itt van és hat közöttünk. Kevesen tudják még a művelt katolikusok közül is, hogy például a kármeliták Illést tartják alapítójuknak.

Ha nem is tartana fenn a keresztény misztika ilyen szoros kapcsolatokat az Ószövetség e misztikus óriásával, Illés akkor is előképe volna a tökéletesen Istenre hagyatkozott és Istenben élő embernek. Ha valaki meg akarja tanulni, mit tud elérni az Istenbe vetett hit és a bizalom, olvassa sokat Illés történetét. S éppen ez az, amiért örökké időszerű példája.

Mert aki az Úrra bízza magát, azért eljön az Úr, segíti és miként Illést elragadja, az égbe emeli szeretetének forgószelével és tüzes szekerével. **(s. f.)**

Mr. Fox,

az amerikai katolikus segélyszolgálat középeurópai megbízottja ünnepélyes fogadtatásban részesült az A. C.-ben Budapestre való visszatérése alkalmából. Mr. Foxot az A. C. elnökségének és munkatársainak élén *Czapik* Gyula egri érsek köszöntötte, Isten áldását kérve munkásságára. Mr. Fox válaszában hangsúlyozta, hogy a köszönetet arra a 20 millió amerikai katolikusra hárítja át, akiknek önzetlen segítségével lehetségessé vált több mint 2 millió európai gyermek támogatása.

Ugyancsak meleg ünneplésben részesítette az amerikai katolikus segélyszolgálat megbízottját az éppen ülésező lelkipásztori konferencia is. Itt is az Actio Catholica egyházi elnöke, *Czapik* Gyula érsek mondott üdvözlő beszédet. A konferencia tagjai helyükről felállva, percekig lelkesen ünnepelték Mr. Foxot, aki meghatottan köszönte meg az őszinte hála és ragaszkodás spontán megnyilatkozását.

Énekrend július 20-án, vasárnap: 225. Jertek, keresztény hívek, 126. Ó, áldott szent, 287. Angyaloknak Királynéja.

Az indiai Bangalore bennszülött katolikus püspöke az egyház várható indiai sorsáról szólva hangsúlyozta, a hinduk legtöbb vezetője elismeri, hogy a keresztény erkölcs *az emberi magatartás legeszményibb szabályozója.* Az utolsó 40 esztendő szociális reformja kétségkívül a keresztény világnézetre vezethető vissza. A hinduk egyre jobban meglátják Krisztusban a tökéletes erkölcs hirdetőjét, földi életében pedig az emberi élet legtisztultabb eszményképét.

Páris mellett augusztus 9. és 23. között tartják meg a katolikus cserkészek nemzetközi jamboreeját. 47 nemzetből kereken 20.000 cserkész vesz részt a találkozón. Augusztus 15-én, Mária mennybevételének napján *Griffin* westminsteri bíborosérsek pontifikál pápai misét a cserkészeknek.

Harminc angol férfi 200 mérföldes zarándokútra indult Anglián keresztül. A zarándokok *50 kg súlyú fakeresztet* visznek magukkal, amelyet felváltva hordanak vállukon.

A győri székesegyház ir-eredetű Mária-kegyképének jubiláris ünnepségein a most elkészített beszámoló szerint több mint 100.000 zarándok vett részt. Magyarországon kívül Irország is nagy érdeklődést mutatott a jubileum iránt, bár ez az érdeklődés egyelőre csak levelek formájában mutatkozhatott meg. E levelek közül különösen érdekes Joseph *Mac Ardle*, a dublini Szt. Vince egyházközség plébánosának írása, amelyben bejelenti a győri püspöknek, hogy az egyházközség *templomot épít a „Győri Madonna" tiszteletére* s annak főoltárán a kegykép másolatát kívánja elhelyezni. A másolat elkészítését magyar művészre bízzák.

Egyiptom immár hivatalosan is bejelentette a Vatikánban a diplomáciai kapcsolatok felvételét. Ez az első eset, hogy mohamedán állam hivatalos képviseletet létesít a Vatikánnál. Az arab államok közül is csak Libanon előzte meg, ennek lakói azonban már nagy számban keresztények. Nem érdektelen megemlíteni, hogy az egyiptomi kormányt ebben a törekvésében az ellenzékkel szemben a jeruzsálemi főmufti és *Azzam pasa*, az Arab Liga főtitkára támogatta a leghathatósabban.

A vatikáni diplomáciából: XII. Pius pápa *Mezopotámiában* új apostoli delegaturát létesített és ennek élére *Ardoye* címzetes érsek, eddigi bagdadi apostoli delegátust állította. Az új bagdadi delegátus *du Chayla* karmelita atya, bagdadi latinszertartású püspök lett. — A *The Tablet* jelentése szerint a Vatikán és a bajor kormány között tárgyalások folynak a diplomáciai kapcsolatok újrafelvételéről. A lap értesülése szerint már csak néhány formalitás szükséges az apostoli nuncius, illetve a bajor követ kinevezéséhez.

Az A. C. most kapta meg annak a 15 amerikai filmnek a jegyzékét, amelyet az amerikai segélybizottság válogatott össze. Magyarország számára. Ezek a filmek nem készültek ugyan katolikus ellenőrzés alatt, de irányuk teljesen megfelel a katolikus elveknek. A filmeket engedélyezés után *szeptembertől kezdve mutatják be Magyarországon.*

Az olasz kommunista párt XII. Pius pápát és Togliatti kommunista pártvezért *közösen ábrázoló plakátokat* ragasztott ki Olaszországban ezzel a felirattal: „Ez a két ember menti meg Olaszországot." (The Universe.)

A Szent Vincés művek országos közgyűlése hódoló táviratot intézett a pápához és a hercegprímáshoz. A pápa nevében *Montini* államtitkár válaszolt, tolmácsolva a pápa atyai buzdítását a karitásztevékenység fokozott folytatására. A hercegprímás is meleghangú táviratban köszönte meg az üdvözlést.

A pápa Maurice *Roy*-t nevezte ki a kanadai *Quebeck* érsekévé. Az új érsek *mindössze 42 éves* és a háború alatt mint tábori lelkész szolgált a kanadai hadseregben.

A minisztertanács úgy határozott, hogy a mezőgazdasági betegbiztosítást az 1—5 holdig terjedő birtokú mezőgazdasági munkások javára, az eredetileg tervbevett szeptember 1-je helyett már most életbelépteti.

A földművelésügyi miniszter rendeletet adott ki az ország méhállományának védelméről. A rendelet szerint kasos méhcsaládokat lefojtani vagy elpusztítani tilos.

A mezőgazdasági szeszfőzdei szövetkezeteket a földművelésügyi miniszter rendelete értelmében július 31-ig földműves szövetkezetekké kell átalakítani.

Griffin bíboros, westminsteri érsek jóváhagyásával katolikus klub létesült Londonban. Az előkészítő bizottság elnöke *Pontifex* bencés szerzetes.

Berán József prágai hercegérseknek ünnepélyes keretek között nyujtották át a cseh ellenállási mozgalom emlékérmét.

A newyorki La Guardia repülőtérről 31 zarándok indult el repülőgépen Lourdesba. Ez az első repülőgépen megtett lourdesi zarándoklat.

A kanadai babina indiánok 6 év óta most hallottak először anyanyelvükön katolikus szentbeszédet. Ennyi ideig tartott ,míg az indiánok új misszionáriusa elsajátította ezt a legnehezebb amerikai nyelvet és elmondhatta első szentbeszédét.

A Holland Királyi Akadémia minden évben aranyéremmel jutalmazza az év legjobban sikerült latin költeményét. A díjat most nyerte el harmadízben *Genovesi* jezsuita atya, aki ezúttal több hollandi hadifogolynak a német fogolytáborból repülőgépen való megszökéséről írt költeményt.

Boland buffalói lelkész kihallgatáson jelent meg *Hirohito* japán császárnál abban a palotában, amelyben 300 évvel ezelőtt megtagadták Xavéri Szt. Ferenc kihallgatását, **mert *nem vitt ajándékot a császárnak.*** Az amerikai lelkész kihallgatásakor a pápai szociális encyklikák díszkiadását vitte ajándékul a császárnak.

Wilson ezredes, a nemzetközi cserkésziroda vezetője olaszországi látogatása során magánkihallgatáson jelent meg a pápánál. Londonba hazatérve, beszámolt pápai kihallgatásáról és elmondotta, hogy *XII. Pius nagyrabecsüli a cserkészet munkáját, elsősorban a serdülő ifjúság erkölcsi nevelése terén.*

Július 8-án és 9-én tartotta meg az A. C. 300 katolikus lelkész részvételével a lelkipásztori konferenciát. A megnyitó beszédet *Czapik* Gyula Egri érsek, az A. C. ügyvezető elnöke mondotta.

A nemzetközi katolikus testnevelési szövetség prágai közgyűlésén elhatározták, hogy 1949-ben Prágában nemzetközi katolikus sportversenyeket tartanak.

Az olasz katolikus nők szövetsége ebben az esztendőben 434 tengerparti és hegyvidéki üdülőt tart fenn, amelyekben összesen több mint 110.000 gyermek kap ingyen nyaralást.

A vatikáni missziós intézet jelentése szerint Belgiumból az elmult évben 1100 missziós pap és apáca ment tengerentúli missziókba.

Portugál gyarmati küldöttség a Vatikánban

Nemrég hírt adtunk **Boldog De Britto,** portugál jezsuita vértanu szenttéavatási ünneségéről, amelyre hétszáz portugál gyarmati zarándok érkezett az Örök városba. A népes küldöttséget két bíboros és huszonkét püspök vezette a pápa elé.

A bombayi katolikus portugálok **egyesületének elnöke kijelentette, hogy a zarándokok India szabadságáért és Portugál-India politikai üldözöttjeiért imádkoznak, szabadonbocsátásuk érdekében pedig közben járnak a lisszaboni kormányszerveknél. A zarándokok közt volt *Don Pedro* király, Portugál-Kongó 75 éves uralkodója is,** aki két hatalmas elefántagyarat hozott ajándékul *XII. Pius* pápának. A néger felség — saját tanusága szerint — az egyiptomi fáraók leszármazottja és ősi családfájában ő az első, aki személyesen mutathatja be hódolatát Krisztus földi helytartója előtt.

Kínában 1900 július 9-én hét magyar ferences-növér halt vértanúhalált. A nővérek boldoggáavatásának évfordulóján *Hamvas* Endre csanádi püspök mondott ünnepi szent misét a ferences apácák budapesti herminaúti templomában.

A japáni Jamagucsiban állott Xavéri Szt. Ferencnek, Japán apostolának éredomborművekkel díszített hatalmas emlékműve. A háború alatt az érdiszítéseket hadi célokra használták fel. A domborműveket sintoista papság távolította el *ünnepélyes formák között,* engesztelő imát mondván a szenthez, hogy bocsássa meg tettüket, amelyet csak szükségből követtek el. Az amerikai megszálló csapatok kezdeményezésére most japán-amerikai bizottság létesült a szobor helyreállítására.

A Szuverén Máltai Lovagrend 1933-ban 9 egészségügyi intézetet állított fel missziós papok és apácák kiképzésére. Most missziós orvosi csoportot szerveztek, amelynek keretében a misszionáriusok *teljes orvosi kiképzést* kapnak.

Jantausch Pál ∴ püspök, nagyszombati apostoli adminisztrátor 77 éves korában Nagyszombatban elhúnyt.

A közlemény végén (X) fizetett hirdetést jelent.

Kiadja: **AZ ACTIO CATHOLICA**
Felelős szerkesztő:
PÉNZES BALDUIN
Felelős kiadó:
MIHALOVICS ZSIGMOND
Telefon: 188—098 és 186—068.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Bp., IV., Ferenciek-tere 7. I. lépcső. I. em.
Levélcím: Bpest Főposta, Postafiók 145.
Csekkszámla: 16820.
Előfizetési díj: negyedévre 12.— forint.
Engedélyezési szám: 1352/M. E. — 1945.
Légrády Testvérek R. T. nyomása, Budapest (Igazgató: Agárdi Károly)

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

KŐSZEGI KALAPOS MESTER IX. RÁDAY U. 26.
PAPI KALAPOKBAN NAGY VÁLASZTÉK
VASALÁS, TISZTÍTÁS, FORMÁZÁS

Butor
modern és stylbutorok nagy választékban
TOTH KALMAN
58 éves cég
IV., Kecskeméti-u. 9.

HEYEK
HARISNYA, FINOM KOTÖTT ARU
Petőfi Sándor-u. 17.

ZONGORÁK
Pianinók 800 Frt-tól. Javítás.
KERNÁCS
VIII. Rákóczi-ut 13. Telefon: 13—99—11.

MAJOR JÁNOS
vasüzlet
kerti szerszámok és háztartási cikkek nagy raktára. Budapest, VIII., Rákóczi-út 59.

Szemes István
bélés- és rövidáru üzlete, Budapest, IV., Városház-u. 3—5.

Irógép vétel, eladás, karbantartás és kellék:
ÉDES és DECSY
Akácfa-u. 13. T.: 222-624

Csillárt
részletre is ad, javít, cserél, felüvegez Vogel csillárüzem, Bp. VIII. Mária Terézia-tér 1.

Linoleum-szőnyeg
CSÁSZÁR IMRÉ-től, viaszos vászonáru
Bpest, IX. Lónyay-u. 36. Tel. 184—047.

FOTO PIPERE SEBESFI
Bp., Krisztina-krt 61.

GALAMBOS
könyvkereskedőnél könyvujdonságok, külföldi divatlapok, tökéletes szabásminták kaphatók.
Váci-utca 32.
(Kigyó-utca sarok.)

Retikül, bőrönd, pénztárca
OLBRICH-nál
VI., Teréz-körut 3. Telefon: 421—925.

ÜVEG
CSISZOLÓ
TÜKÖR
KÉSZITŐ
Ludányi István,
VIII., Práter-utca 63. Telefon: 135—060.

ZONGORÁT
pianinót harmoniumot GRIMM MESTERTŐL, aranyéremmel kitüntetve. Javitás, hangolás, bérlet. József-körut 65. sz. Tel 135—545.

BAZSÓ ING
Baross-u. 66-68.
hozott anyagból is készül.

TEMPLOMGYERTYÁK
raktárról szállítva, vidékre utánvét.
MECSEKI JÓZSEF
oltárgyertyakészítő,
Budapest, VII., Rózsa Ferenc-utca 13.

Vas-, szerszám-, háztartási cikkek
Imrey Mihály
Budapest, VI., Király-utca 53.

SIPOSS
vegytisztitó és kelmefestő
Telefon 181—157.
IV., Fehérhajó-u. 11-14.

Szép diófa. háló
7 drb frt 1675
2 szem. kombinált berendezés frt 2160
Fizetési kedvezmény — Csere. — Vétel.
„KINIZSY" BÚTOR
Kinizsy-utca 35—21.

KERTI BÚTOR
csőbutor, összecsukós kárpitozott vaságyak, gyermekkocsik
a készitőnél
VINCZE,
Népszinház-utca 26.

BALLON
átlátszó eső-, vihar- és lódenkabát
MÁRTON ÉS SZÁSZ
V., Gróf Teleki Pál-utca 3.

ARANY
EZÜST, ÉKSZER, VÉTEL, ELADÁS,
Kehely, ciborium, szentségtartó nagy választékban
Dr. Bajmócziné Wintermantel Teréz
Budapest, VII., Rákóczi-út 10., I. em. 2.

Közérdekü katolikus híreket a világ minden részéből közöl a
MAGYAR KURIR
félhivatalos kat. sajtótudósító Délkelet-Európa kat. hirügynöksége, az Osservatore Romano, a vatikáni rádió és a NCWS, News Service budapesti szerkesztősége.
Főszerkesztő JÁMBOR DEZSŐ
IV., Ferenciek-tere 7.
Megjelenik naponként többször

Orosz Lajos
játék, üveg, edény, porcellán, háztartási üzlete Budapest,
IX., Ráday-utca 11. sz.

NAP olaj, kenőcs szemüveg
Nagy drogéria,
VIII., József-körút 19.

Villamos hütőszekrények
minden célra, fagylaltgépek, háztartási jégszekrények, emulgátorok, habfúvók, hütőkompresszorok tejszeparátor

cukrászipari
összes gépek. hüszüző, húskeverő, húsdaráló legolcsóbban kapható:
LIGETI IMRE cégnél, VI., Horn Ede-u. kilenc.

Leidenfrost
Bp., IV. Pázmány-tér 5.
SZÖVET, BÉLÉS, SELYEM

KULTURTERMEK RÉSZÉRE
CITY
SORSZÉK
IV., Párisi-u. 6/a.
Telefon: 181-396.

Forintos hirdetés
E rovatban hirdetési díjak: magánosoknak szavanként 1.— forint, cégeknek s általában üzletszerü hirdetéseknél szavanként 2.— forint. Legkisebb hirdetés 10 szó. Vastagbetüs szavak két szónak számitanak. Vidékről a hirdetési díj a szöveggel egyidejüleg postabélyegben is beküldhető. A kiadóhivatal fenntartja a jogot, hogy a feladott hirdetések közlését indokolás nélkül mellőzze s a pénzt visszaküldje.

Elcserélném Béke-térnél lévő I. emeleti utcai 1 szoba-könyha félkomfortos régibérü lakásomat budai hasonlóval vagy garszonnal. „Budai" jeligére a kiadóba.

MIKOLAY és MAJOR
mindennemü háztartási cikkek, vas- és szerszámáruk. Budapest, VII., Rákóczi-út 30. Rókussal szemben. Telefon: 426-190

Három apró gyermekhez vallásos nevelőnőt keresek. Hegedüs József állatorvos, Nagykanizsa.

Nyaralásért könnyebb házimunkát végemék Budán vagy környékén. Cim a kiadóhivatalban.

Templomfestést vállalok kedvező feltételekkel. Szőnyi Árpád festőművész, Pestszenterzsébet, Nagy Sándor-u. 97.

7—5 és 4 éves gyermekem mellé keresek nevelőnőt, lehetőleg nyelvismerettel, „Komoly" jeligére.

Elcserélném Nyugati mellett levő két szoba, konyhás, kamrás, havi 50 Ft bérü lakásomat két szoba komfortosra, V., VI., esetleg Budán, Kossuth-híd környékire. „Megegyezés szerint" jeligére.

Hároméves fiammal elhelyezkednék magánoshoz, vidékre is. „Fiamért" jeligére a kiadóhivatalba.

43 éves rk., gimn. végzett úrinő kisebb falusi piébánián házvezetőnői állást keres. Ily minőségben a háborús öszszeomlásig 9 éven át szolgált. Kitünően főz. Cim: Gruber Jolán, özv. dr. Hajdu Józsefné leveleivel, Bpest, IV., Mária Valéria-u. 7, III.

Intelligens, jómegjelenésü hölgy elmenne anyahelyettesnek, társalkodónőnek, gyermek mellé, házvezetőnőnek. Bálint Julia, Bpest, Kutvölgyi-út 4.

Lingel összerakható könyvszekrényt veszek. Ajánlatokat „Armegjelölés" jeligére a kiadóba.

Katolikus nyomdavállalat tisztviselőnője keres meleg családi otthont különszobával, esetleg társbérlettel — belterületen. Részletes tájékoztatást fizetési feltétel stb. megjelöléssel „Pontos fizető" jeligére a kiadóhivatalba kér.

Keresek 2—3 szobás lakást, vagy családi házat ,Budapest környékén, bérbe. Pálmai József, Bpest, IX., Lónyai-u. 47. f. 1.

Oltárképek festését és javitását ellátásért és csekély dijazásért vállal: Komarik János festőművész, Bpest, I., Uri-u. 38.

Házvezetőnőnek menne intelligens nő. Dóczy Mária, Esztergom, Szt. Anna-u. 4.

32 éves, szolid, sokoldalú, üzletben, gazdaságban nevelkedett állami tisztviselő fiatalember vagyok. Szerető szivü, jobb, jólelkü hölgyet feleségül vennék. Jövendőbelimet otthonába is követhetem. „Teljesen árva" jeligére a kiadóhivatalba.

Siremlékeket, szobrokat, hálatáblákat olcsón készitek. Mindenféle dísztárgy javitását vállalom. Steidl, X., Sirkert-u. 34. Ujtemetőnél.

TÚL A HATÁRON

„Segíts magadon, Amerika megsegít" — ezzel a jelszóval megkezdődött Párisban a *Marshall*-terv újabb állomását jelentő nemzetközi konferencia, amelyen a meghívott 22 nemzetből 14, valamint a meghívót küldő Anglia és Franciaország, tehát 16 nemzet vesz részt. A világsajtóban hamar otthonossá vált a „Marshall-terv" elnevezés, pedig helyesebb *Marshall-ajánlatról* és *Bevin-tervről* beszélni. A konferencia közvetlen küszöbén csalódással vették a meghívók tudomásul *Csehszlovákia* távolmaradását. Ilyenformán a konferencia úgyszólván Európa nyugati részére korlátozódik és *egyetlen szláv nemzet sem kapcsolódik munkájába.*

A résztvevők és távolmaradottak számszerűleg is majdnem *pontosan két részre* osztják Európát. A Szovjetunió európai része és a keleteurópai államok ugyanúgy 250—260 milliós tömböt jelentenek, mint a résztvevő nyugati államok lakossága. A különbség elsősorban abban van, hogy a nyugati államokban a lakosság sokkal sűrűbb településben él, — Európa többi részéhez 98—50 arányban — továbbá, hogy a nyugati résztvevő államok elsősorban ipari államok, amelyek mezőgazdasági importra szorulnak, a keleti államok viszont agrárállamok, fő kiviteli cikkeiket a mezőgazdasági termények jelentik. Gazdaságilag tehát nagyon kedvezőtlen és Európa egyensúlyát megbontó helyzet állna elő azzal, hogy ha a Marshall—Bevin-terv mereven két zárt gazdasági tömbre bontaná Európát. A nyugati rész mezőgazdasági- és nyersanyagszükségletének fedezésére ebben az esetben szerves kiegészítőrész gyanánt jelentkeznék Amerika.

Az a tény, hogy a Szovjetunió jelenleg nem vesz részt a Marshall—Bevin-terv megvalósításában, jelentősen növeli a feszültséget az Egyesült Nemzetek gazdasági szervezeteiben is. Félő, hogy ez a feszültség az *UNO* gazdasági és szociális tanácsának július 19-én kezdődő gyűlésén nyílt válságot idéz elő. Ennek előjeleit látják egyesek abban, hogy a Szovjetunió nem vesz részt a *FAO* égisze alatt folyó párisi gabonaértekezleten (éppen a világ két legnagyobb mezőgazdasági állama, a Szovjet és Argentina maradtak távol), nem képviseltetti magát a genfi nemzetközi kereskedelmi értekezleten, Jugoszlávia pedig kilépett a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetből. Másrészről kiemelik, hogy az *UNO* gazdasági programját komolyan kompromittálta a francia—angol elhatározás, amely a Marshall-tervet az Egyesült Nemzetek szervein kívül akarja megvalósítani. A brit munkáspárt belső ellenzékének főszereplője, a leghangsúlyozottabban szovjetbarát *Crossmann* szerint a párisi megbeszélés kudarca egyáltalán *nem jelenti a világnak végleges két, nyugati és keleti részre szakadását.* Ez szerinte éppenúgy értelmetlenség, mint az a vélemény, hogy a háború elkerülhetetlen.

A kialakuló európai tömörülésnél két jelentősebb egyesülésre, illetve közeledésre mutathatunk rá. Az egyik a *„Benelux"* néven népszerűsödött belga—holland—luxemburgi gazdasági unió, amely a két első ország tengerentúli érdekeltségeit figyelembevéve, világ-

távlatban is komoly gazdasági egységet jelent. A másik megjegyzésre érdemes tünet a francia—angol együttműködés erősbödése. Nem véletlen, hogy Franciaország teljes készséggel támogatja *Bevin* új politikáját. Francia vélemény szerint Angliának még mindig van annyi befolyása és tekintélye az arab-ligánál, hogy nagymértékben hozzájárulhat a Francia Unió problémáinak, elsősorban a marokkói feszültségnek enyhítéséhez.

A francia belpolitikai élet legutóbbi eseménye az *SFIO*, a francia szocialista párt gyűlése volt, amelynek során a párt továbbra is bizalmat szavazott *Ramadiernek*, állást foglalt a Marshall-terv mellett. *Guy Mollet*, a párt főtitkára, a leghatározottabb balszárny képviselője és a kommunistákkal való együttműködés legmeggyőződöttebb híve szerint sem lehet azzal számolni, hogy a francia kommunista párt újra részt vegyen a kormányban.

Az angol közönség számára a hét legérdekesebb eseménye *Erzsébet* trónörökösnő és *Philip Mountbattennek* eljegyzése volt. Utóbbi az elhunyt *Andreas* görög herceg fia. A Korfuban született herceg ugyan a görög ortodox egyházhoz tartozik, ennek azonban, hír szerint, semmi akadályozó szerepe sincs a házasság létrejöttében, mert állítólag a görög ortodox egyháznak az anglikán canterburyi érsekkel kötött egyezsége alapján az egyik egyház tagja automatikusan tagja a másiknak is, anélkül, hogy átlépésre szükség volna.

Attlee miniszterelnök külön minisztert bíz meg a közeljövőben India ügyeinek, az angol közigazgatás indiai kézbe átadásának lebonyolításával. A mozlem-liga vezérét, *Jinnah*-ot kinevezték Pakisztán főkormányzójává, amit a mohamedánok elégtétellel vettek tudomásul. A hindu rész kormányzója egyelőre az indiai alkirály marad. India jövője a jelenkori történelem egyik legizgatóbb kérdése. Míg a kisebbségben levő mohamedánok hajthatatlanul ragaszkodnak különválásukhoz és a mohamedán világ szolidaritásához, addig az Indiai Kongresszus hindu vezetői az ázsiai ébredés előharcosai — amint ezt megmutatták a közelmultban a pánázsiai kongresszuson — és széleskörű federációs unió hívei. Érdekes, hogy az angol példára hivatkozva, *Francia-India hasonló lépésre szólította fel a francia kormányt*, hogy tudniillik az öt francia igazgatású indiai területnek adja vissza a teljes szuverenitást.

Már az áldás sem segít

LARRY MACPHAIL, a brooklyni base-ball klub elnöke, 1944-ben Rómában járt és kihallgatáson volt XII. Pius pápánál. A pápa kedvesen fogadta és megkérdezte: „Ön valószínűleg arra akar megkérni, hogy áldásomat adjam csapatának játékosaira?

MacPhail zavartan felelte: „Szentatyám, félek, hogy kicsit elkésett... az én csapatom már utolsó helyen áll."

Az a bizonyos szálka...

TOM BURKE atya, a híres ír dominikánus, nagyon szeretett emeletes autobuszok tetején utazni. Egy este, hosszú és nehéz napi szolgálata után hazafelé tartott s miután lakása messze volt, felhasználta az időt, hogy elmondja breviáriumát.

Szomszédja, aki nem volt katolikus ember, feddően odaszólt: „Az Úr azt parancsolta nekünk, hogy mikor imádkozunk, ne tegyünk úgy, mint a farizeusok, akik akkor imádkoznak, mikor az emberek látják őket. *Én például mindig szobám magányába vonulva, titokban imádkozom."*

Anélkül, hogy breviáriumából feltekintett volna, Burke atya hangosan felelte: *„Lehetséges, de azután felmászik az omnibusz tetejére és világgá kiáltja."*

CZVITTER Emminek hívták Feri unokanővérét: hat évvel volt idősebb Ferinél, amolyan mindig kicsit mélabús, holdfény-szőke leány. Nem sokat találkoztak, Czvitterék meglehetősen távoli rokonok voltak, ritkán jöttek fel Pestre. Emmi fáradékony, meglehetősen öreges lány volt, valami rejtelmes betegség kínozta, tele volt fejfájással, néha hetekig csak elfüggönyözött szobában tudott élni.

Egyik nyáron — az érettségi előtti esztendőben történt ez — Ferit meghívták Szekszárdra.

Emmi ezen a nyáron valamivel jobban volt. Fent laktak a szőlőkben, egy parányi présház-félében. Zöld zsalu volt az ablakokon, öreg bútorok, mindig egy kis penész- és orvosság-szag. És az almák illata a szekrények tetején. Emmi olyan gyámoltalan volt, mint egy kamaszlány. Zavarban volt, amikor Ferivel kezet fogott és ebédnél-vacsoránál alig mert a szemébe nézni. Természetesen Ferit is feszélyezte a lány, nem tudott szólni hozzá. És mégis állandóan együtt voltak. Ha bealkonyodott és a napfény már nem volt erős, az állatorvosné sétálni küldte őket.

Szőlő-szőlő hátán, tarka, kanyargós foltokban emelkedik itt a szekszárdi dombokon. Emmi alkonyattájban is, — hogy elhessenthesse a Duna felől odalopózó napfényt, napernyőt hordott. Szótlanul sétáltak, Feri kínjában a kavicsokat rugdosta, s igyekezett szóra bírni Emmit. De Emmi nem felelt, úgy tett, mintha észre se venné a fiút. A dombtetőn volt egy kis pihenő: nagy vadkörtefa alatt kőpad. Minden este itt ültek le és itt várták meg a nyolcórás harangszót, aztán sétáltak visszafelé, ugyanolyan kényszeredett csendben, mint fölfelé. Kék volt a domboldal, csillogott a szőlőleveleken a permet, innen a magasból halvány, füstszerű volt az alkonyat, fémes párával a messzi Duna felett. Néhol vad, zöld gyümölcsfák rikítottak ki a tőkék közül és a présházak narancssziínű teteje.

Minden reggel kínszenvedésre ébredt Feri. Kezdődik megint egy nap! Emmi újra hallgatni fog, vagy piroskötésű regényt olvas mellette a nyugágyon és néha, ha megszólal, kicsit szenvelgő hangon arra kéri, hozzon ki a lakásból fejfájás elleni port. Utálta az egyforma szőlőtőkéket, a vigasztalanul halványkék eget, a fákon át zölden behulló napfényt, a legyeket. És utálta Emmit, azt érezte, rabságban van mellette. Számolta, hány nap van még hátra, mikor szökhet innen haza. Nem vett észre semmit a lányon, ami meghatotta vagy megindította volna. Vérszegény volt, kicsit fonnyadt, orrán apró szeplők.

Feri nemsokára azt vette észre, hogy ez az utálat, idegenkedés, félelem, egyre jobban oszlik és valami különös, addig ismeretlen zavar lép a helyébe. Ültek egymás mellett a nyugszéken, Emmi olvasott, őneki is könyv volt a kezében, de ha rálesett, eleinte ásító unalommal még, valami furcsát

érzett. Először meghatotta a lány hallgatagsága, magánya, a szüntelen fájdalom, ami valósággal sugárzott homlokáról, aztán firtatni szerette volna, miért nem űzi el a fájdalmat, miért nem bátrabb egy kicsit. Egyszer hirtelen ötlettel megkérdezte:

— Miért nem jössz le egyszer délelőtt a Dunára?

Emmi rácsodálkozott: pici, nefelejcskék szeme volt.

— Hát nem érted, hogy nekem fáj a napfény?!

— Hogy lehet az?

— Nem tudom — vont vállat Emmi és kicsit hosszabban nézett rá.

Feri most már zavarba jött:

— Mindig fájt?

— Mindig... — nyújtotta el egy kicsit Emmi és ez most nagyon kedves volt. Mintha egy kiscica nyujtózott volna.

— Sohasem úsztál még a Dunában?

— Hová gondolsz!

— És eszedbe se jutott?

Emmi elpirult, s mintha felháborodott volna:

— Hogy te miket tudsz kérdezni! Én nem értelek! Nem látod, hogy beteg vagyok?

— Mi bajod van? Az, hogy folyton fáj a fejed, az semmi!

— Az semmi? Talán neked! De nekem!

És megfogta Feri kezét, odahúzta puhán a homlokához.

— Fogd meg a homlokomat. Érzed, hogyan ver itten ez az ér?

— Érzem, — felelte Feri, és felugrott, berohant a házba.

Délután nem mentek el sétálni. Amikor látta, hogy Emmi öltözni indul, felmászott a présház padlására, a száradó széna közé, és megvárta, amíg a lány elindul, fehér napernyővel, a ritkásan szitáló napfényben a vörös-kút felé. Hasrafeküdt a szénán, követte a szemével, ahogy a pici, világoskék folt eltűnik a kanyargó úton, a domb teteje felé.

Két nap múlva ment csak el újra vele. Emmi nem kérdezte, hol volt az előző két napon. Mentek, egymás mellett, Emmi forgatta a fehér napernyőt, Feri rugdosta a kavicsokat. Amikor felértek a dombtetőre, a vörös-kúthoz, a vadkörtefa alá, leültek a kőpadra. Feri a fának dőlt, két kezét zsebre tette és nem mert Emmire nézni. De azért látta Emmit: napernyőjével köröket firkált a homokba.

Lentről, a mélyből, vékonyan megszólalt a harangszó. Megkönnyebbülten felállt, hogy induljanak. Emmi is felállt, egy pillanatig ott álltak egymással szemben. A vadkörtefa ágai mélyen föléjük hajoltak, az ágakon át látták most a gálickék, hűvös dombokat.

— Várj csak! — sikkantotta el magát lángvörösen Emmi, és megfogta Feri karját, hogy visszatartsa.

— Miért?

— Egy bogár ment a szemedbe. Mutasd...!

Feri odahajolt a lányhoz, és most váratlan történt: Emmi elejtette a napernyőt, két karjával átfogta a nyakát és hosszan, szomjasan belecsókolt a szájába. Feri nem tudta viszonozni a csókot, csak állt lecsüngő karokkal, megkövülten.

— Te majom! — mondta Emmi, amikor a csók végetért, és futni kezdett lefelé az úton.

Ő még állt egy pillanatig, azt se tudta, hogyan kell most viselkedni, aztán egy hirtelen lendülettel ő is nekifutott. De Emmi már messze volt, szaladt, szaladt, világoskék ruhája röpködött a futásban, haja kibomlott. Olyan volt most valóban, mintha holdsugarat kergetne egy felhő a sötétedő, komorló szőlők, gyümölcsfák között.

AZ Új Ember 1947. III. ÉVFOLYAMA (ELSŐ HAT HÓNAP) DÍSZKÖTÉSBEN MEGRENDELHETŐ KIADÓHIVATALUNKBAN ARA 70 FORINT

HÖLGYEIM! méteráruk KOVÁCS FERENC, Múzeum-körút 21

GORIUP ECET IX., Hőgyes Endre-u. 4. Telefon: 180—731.

Gyűjtsd a MÁKGUBÓT
Jó áron megveszi:
ALKALOIDA vegyészeti gyár
Budapest, IV., Váci-utca 37. sz.
Telefon: 181—684.

BÉLYEGZŐK SCHUBAUER ÉS MITICZKY Budapest, Duna-utca 6. sz. Telefon. JELVÉNYEK

Real befőzőtabletta (Natrium benzolikum)
a legtökéletesebb konzerváló befőtthöz, lekvárhoz, stb.-hez. Jobb, gazdaságosabb a Salicilnál
Forgalomba hozza: Realchemia BPEST, SZENT DOMONKOS-U. 19.

Az Egyházüldözés kétarcú Janusa: az egyik arc a szabadság diesőséges vonásait hordozza, a másik a beérkezett türelmetlen kényúr sötét tekintetét. A kapu előtt emberi jogokat, szabadságot hirdetnek, a kapukon belül a legkíméletlenebb jogfosztás hősei. A kezdő Hitler szerint a politikai hatalom birtokosának népe vallási tanait, berendezkedését mindenkor érintetlennek kell tartania. De már 1937-ben a pápa megállapítja a nyílt egyházüldözés tényét, amely a papokon kezdődött, de elért a legkisebb világi hívőig.

Amikor 1946 január 30-án a magyar parlament minden polgár részére biztosítja «az ember természetes és elidegeníthetetlen jogait», köztük felsorolja ezeket: «személyes szabadság, jog az elnyomatás-, félelem-, és nélkülözésmentes emberi élethez, a gondolat és vélemény szabad nyilvánítása, a vallás szabad gyakorlása, az egyesülési és gyülekezési jog, a tulajdonhoz, a személyi biztonsághoz, a munkához és méltó emberi megélhetéshez, a szabad művelődéshez való jog s a részvétel joga az állam és önkormányzatok életének irányításában. «Ezektől a jogoktól senkisem fosztható meg törvényes eljárás nélkül». A vallásszabadságot tehát törvény biztosítja. Nem mondott ellene ezeknek a jogoknak egyetlen párt, sőt képviselő sem. Egyhangúlag szavazták meg. sőt marxista oldalról egyik képviselő azt mondotta: «Bensőnk egész melegével üdvözöljük a törvényjavaslat bevezetőjében lefektetett jogeiveket, az emberi jogoknak ezt a szép és emelkedett szellemű deklarációját». Ezt megelőzően, 1945 szeptember 5-én Miklós miniszterelnök nyilatkozatot tett. Eszerint az ideiglenes kormány a 390/1945. M. E. sz. rendelettel életbeléptetett általános előzetes sajtóellenőrzést 1945 május 6-án rendeletileg hatályon kívül helyezte azzal az indoklással, hogy annak a jövőben való esetleges végrehajtása a demokrácia-elvét sértené. Ehhez képest a következő sorrendben sorolja fel a sajtószabadság érvényesülését: «Minden egyén korlátozás nélkül írhat nyilvános sajtótermékeket és szerepelhet a nyilvánosság előtt. A M. Függetlenségi Frontban tömörült pártok mindennemű politikai sajtótermékei, kiadványai, falragaszai, röpcédulái, továbbá az egyház hitbuzgalmi vonatkozású sajtótermékei, nyomtatványai, kiadványai a magyar hatóságok részéről előzetes ellenőrzés alá nem esnek. Az Ellenőrző Bizottsággal szemben a nyomtatványokért a pártok központi vezetősége, valamint az Egyház közvetlenül felelős». Ezt a parlament helyeslésével vette tudomásul. Ezóta két püspökkari körlevelet megjelenése előtt tartoztatott fel a magyar hatóság.

Igazságtalan és méltánytalan az egyetemes hívatású Egyházat működésében egyszerűen a gyülekezési és egyesület-alkotási jog Prokrustes-ágyának szűk kereteibe szorítani akarni, mintha az csak pl. valamely sportegyesület vagy vadászegylet rangján állna, de még a malaknak mondható pártok jogállásával sem rendelkeznek. Az Egyháznak saját célja van, amely nem az államnak valamely részleteélja. Katolikus istentisztelet, körmenet nem függhet rendőri engedélyzéstől; hitelvekből élő egyesületeknek, püspöki körleveleknek nem lehet felülbírálója egy államban sem a belügyi kormányzat.

— Az Egyház védi az állam szabadságát és jogait is — hangoztatta. — Nem lehet már jobban az államnak kezére járni, mint ahogy ezt az Egyház teszi. Origenes szerint a keresztények az államnak a sója, amely ezen a világon a társadalmi kötelékeket megóvja és összetartja. A keresztény államtan első alapelve: az állam legjobb biztosítéka az Isten neve. A II. alapelv: az állam jogának a legbiztosabb irányvonala az erkölcsi rend. Az Egyház a lelkiismeret, jellemnevelés, tekintélyi elv, a szellemi értékek stb. hangoztatásával az állam céljának elérését nagy mérvben megkönnyíti és elősegíti. De az is bizonyos, hogy eme munkája áldásos eredményeit csak szabadsága és függetlensége esetén tudja megteremteni — fejezte be hatalmas beszédét a Biboros-Hercegprimás, amelyet a tetszésnyilvánítások gyakran szakítottak félbe, majd a végén a közönség percekig ünnepelte a Kardinálist.

Utána dr. Takáts Ernő pápai prelátus, alelnök, vezérigazgató tartotta meg alelnöki jelentését.

Az alelnök-vezérigazgató jelentésében többek között rámutatott arra, hogy a nagy feladatok elvégzésére növelni kell a tagok táborát, majd foglalkozott a tankönyvkiadás mai nehézségeivel, melynek ellenére lehetőleg segítséget akarnak nyújtani a magyar sors szegénységében velünk osztozó ifjúságnak. Ezt szolgálják elsősorban az iskolai segélykönyvtáraknak nyújtott könyvjuttatások. A tankönyvön kívül az elmúlt évben 30 önálló kiadványa jelent meg a Társulatnak. A nagy figyelemmel hallgatott beszámoló elfogadása után előterjesztette az igazgatóválasztmány jelentését a világi elnöki tiszt betöltéséről. Erre a tisztségre a védői kar hozzájárulása alapján egyhangúlag *Preszly* Elemért jelölték. A közgyűlés egyhangú lelkesedéssel járult a jelöléshez és ennek alapján a Biboros-Hercegprímás kimondotta a megválasztást és meleg szavakkal üdvözölte *Preszly* Elemért a Szent István-Társulat elnökei történelmi sorában.

Preszly Elemér a társulat új világi elnöke lelkes taps között emelkedett szólásra. Igéretet tett, hogy az elnöki állást áldozatos munkával óhajtja betölteni. A politikát a társulattól távol fogja tartani. Békét hirdet a szomszédokkal, a nemzetiségekkel, a felekezetek és a társadalmi osztályok között. Ápolni akarja a Szent István-Társulat kilencévtizedes nemes hagyományait. A társulat fáradhatatlan munkása volt a magyar katolicizmus hitéletének, egyben szerves része a magyar kultúrának és az egyetemes európai művelődésnek. Legyen és maradjon — fejezte be beszédét az új világi elnök — a Szent István-Társulat továbbra is a magyar írók mecenása, új tehetségek elindítója és az értékes külföldi írók munkájának magyar tolmácsolója.

HÉTRŐL—HÉTRE

A betiltott „Szív"

A belügyminiszter a rendkívüli felhatalmazás alapján kiadott rendeletre való hivatkozással — amely szerint az ország belpolitikai vagy külpolitikai érdekeit sértő és az ország nyugalmát veszélyeztető közlemények miatt a belügyminiszter lapokat közigazgatási úton betilthat — immár harmadszor betiltotta a Szív újság megjelenését. Ezúttal 30 napra. A Szív a magyar katolicizmus nagyérdemű hitéleti hetilapja; volt idő, amikor félmillió példányszámban jelent meg. Olvasótábora ma is százezrekkel mérhető s ezek a legközvetlenebb lelki és szellemi kapcsolatban állnak lapjukkal. Az olvasók a társadalom minden rétegéhez, de főképen a munkásság, parasztság és kisiparossághoz tartoznak és hetenként várják és igénylik megszokott lapjuk megjelenését.

Most a betiltás okát kutatva a Szív olvasóinak tábora elárasztotta kérdéseivel a lap szerkesztőségét. A szerkesztőség azonban nem tudott választ adni azon egyszerű oknál fogva, hogy mindezideig maga sem tudja, melyik közleménye szolgáltatott okot a betiltásra. Betiltások esetében ugyanis — ha nem a rendelkezésben, akkor a szerkesztőség utólagos érdeklődésére — meg szokták jelölni a kifogásolt közleményt Ez annál is inkább szükséges és szokásos, hogy a szerkesztőnek a jövőre vonatkozólag tanulságul szolgálhasson és így az akár tájékozatlanságból, akár jó- vagy rosszhiszeműségből megírt közleményeket a lapból idejekorán törölhesse. Ezt a felvilágosítást ezúttal — a Szív szerkesztősége nyert értesülésünk szerint — illetékes helyről nem kapták meg.

Nem tesszük kritika tárgyává a betiltó intézkedést, ellenben a katolikus közvélemény nevében hangoztatjuk, közöljék a lap szerkesztőségével a betiltás okát, mert ennek hiánya nyugtalanságokra adhat alkalmat. Megemlítjük még, hogy a lap betiltása kapcsán különböző katolikus és állami fórumokhoz szinte özönlenek a kérdések és felszólalások a katolikus társadalomból.

***

Szövetkezeti szakembereknek tilos templomba járni?

Nemrégiben a földmunkás szövetkezet tanfolyamot rendezett; az volt a cél, hogy a földmunkás-szövetkezetek szervezési munkához szükséges hozzáértőket képezzék ki. Már az is meglepő volt, hogy a szövetkezeti miniszter intézkedésére gazdatiszteket nem vettek fel a tanfolyamra s így 200 résztvevő közül mindössze 15 szakember akadt. A tanfolyam hallgatói közül negyvenen a számtartói vizsgát is letették és erről bizonyítványt is kaptak. Az igazi meglepetés ezek számára akkor következett, amikor a már politikailag szabályszerűen igazolt embereket váratlanul „politikai vizsgának" vetették alá, — ezen pedig többek között ilyen kérdések szerepeltek: Szokott-e templomba járni? Mi a véleménye a papokról? „*Ős aki nem tagadta meg a templomokat s nem gorombította le a papokat*" — olvassuk a Mezőgazdasági Szakemberek Országos Szövetségének körlevelében — „*az természetesen elbukott.*" Egyik ilyen „bukott" ember — véletlenül egyik marxista párt tagja — panaszt tett pártjának központjában, ahol az eset megütközést keltett és a panaszról jegyzőkönyvet is vettek fel.

Kérdezzük, — vajjon bizonyos emberek előtt már a templombajárás is reakciós cselekedet, amiért azonnali büntetés jár? És mi köze egy szövetkezeti szervezetnek — a templombajáráshoz, amely *egyesek* szerint szigorúan magánügy?

Hol vagyunk?

Ugyan hol vagyunk? — veti fel meghökkentő csodálkozással a kérdést Gábor Andor, kedvenc lapunk, a Képes Figyelő hasábjain — ugyan hol vagyunk, hogy *itt* elv és gyakorlat legyen (ahogy ő gondolja: azt kívánják „egyesek"), *hogy csak katolikus lehessen kultuszminiszter.*

Megmondjuk, kedves Gábor Andor: *Magyarországon* vagyunk! Igen, kérjük, ne csodálkozzék, Magyarországon, nem pedig például Madagaszkárban. Vagy Amerikában. Majd ha az Egyesült Államokban, amely többségében protestáns, katolikus lesz az elnök, a külügyminiszter, a közoktatásügyminiszter (illetőleg ahogy hívják, államtitkár), akkor lehet esetleg csodálkozni mondjuk Amerika nevében is mondjuk Önnek is. De amikor egy katolikus többségű országban, ahol nem emelünk kifogást egy protestáns államfő, protestáns kormányfő ellen, s ahol a többségi párt kilenc miniszteréből a mult heti helyzet szerint mindössze kettő katolikus: megvan az a szerény kívánságunk, hogy legalább a *vallás-* és közoktatásügyi miniszter katolikus legyen. azon *csodálkozni* enyhén szólva, hogy mondjuk, legalábbis... *csodálatos!*

***

A takarékosságért — és a takarékosság ellen

„Tisztelt Szerkesztőség! November tizedikével befejeződik az idei takarékossági propaganda, amelyre talán sohasem volt olyan nagy szükség, mint most, hiszen a tőkeképződés egyik nélkülözhetetlen feltétele gazdasági életünk megerősödésének. Különböző körletekkel igyekeztek ez alkalommal is takarékossági hadjáratot elindítani. Így az iskolák tanulói között takarékkönyveket osztottak azét kezdő betétel, hogy ezzel ösztönözzék az ifjúságot a tőkegyüjtésre. Nagyon helyes a propagandának ez a módja. Úgy érzem azonban, hogy még az ifjúságnál is sokkal hálásabb propagandaalanyra leltek volna az illetékesek azokban a kisemberekben, főként munkásokban, akik a legnehezebb időkben, az adópengő bevezetésének kezdetén sem mondottak le a takarékoskodásról és bízva azokban az ismételt ígéretekben, amelyeket hivatalos tényezők tettek; keservesen megkeresett hetibérükből, kalóriapénzükből rakosgattak félre kis összegeket.

Magam is dolgozóember vagyok. Az előttem fekvő takarékkönyv igazolja, hogy február 12-én tettem be az első 25.000 adópengős betétet, azután hetenkint mindig ennek megfelelő összeget, május közepéig. Amikor első alkalommal megjelentem a hitelintézetben, egyedül állottam a pénztárablaknál és mint egy exotikus tüneményre, úgy néztek rám a tisztviselők: „Egy ember, aki takarékoskodni akar!" Később meglepetéssel értesültem arról, hogy betétem túlkicsiny volna ahhoz, amit érdemes a pénzintézetnek elfogadni. Ekkor persze már hosszú sorban állottak a betévők, előttem fantasztikusan magasnak hangzó összegekkel. Meglepődve láttam azonban, hogy ezek a „nagytőkések" — akik fölényesen lemosolyogták a magamfajta kis betevőt —, ugyanazon a napon, amikor betették, fel is mondták betétüket, mivel nyilvánvalóan más céljuk nem volt a pénz elhelyezésével, mint az, hogy bebiztosítsák magukat a várható értékveszteség ellen. Nekem természetesen eszemágában sem volt a felmondás, hiszen azzal a kitűzött céllal takarékoskodtam, hogy feleségemet és gyermekeimet elküldhessem a nyári vakációban vidékre szüleimhez. A vasúti költségre gyüjtögettem a pénzt. Mondanom sem kell, hogy hiába.

Felteszem a kérdést, helyes-e most az ő betétemet hasonló helyzetbe került munkástársaim betétét ugyanolyan elbírálásban részesíteni, mint azokét, akik tipikusan spekulációs céllal rohanták meg a pénzintézeteket. De ha már szóváteszem ezt, szabadjon egy ötletet is adnom, amely részben orvosolná az elkövetett igazságtalanságot, részben pedig előmozdítaná a takarékoskodást: Kérem az illetékeseket, ne zárkózzanak el a kisemberek adópengő betétjeinek bizonyos mértékű valorizálása elől, változtassák át ezeket forintra szóló kötött betétekké és így adjanak módot arra, hogy a takarékosságnak ezek a kipróbált fanatikusai továbbra is bizalommal gyüjtögessék filléreiket és a „sok kicsi sokra megy" elve alapján bocsássák azt a magyar újjáépítés rendelkezésére.

Soraim közlését kérve, vagyok tisztelettel: *Egy ipari munkás.*

***

Egy jelszó halálára

A reakció szóval addig dobálództak, addig vádoltak, gúnyoltak, támadtak és fenyegettek vele, amíg kiderült, hogy — ankétet kell rendezni arról, hogy micsoda, mert hisz voltaképen nem is tudják, mit értenek rajta! Vagy ha igen, — mindegyikük mást gondol. A magyar közéletben régóta megszoktuk, hogy ha valamilyen fogalmat gyülöletessé akarnak tenni a tömeg előtt, — akkor idegen néven nevezik. Mert ha magyarul mondanák, a közönség nem ijedne meg tőle. Ha például azt kiabálták volna, hogy — „*visszahatás*", az egyszerű magyar ész elgondolkozott volna, mi is keltette ezt a bizonyos visszahatást? Akkor pedig menten éppen ők kényszerültek volna védekezésre, akik a reakció jelszóval támadásra riadoztak... Mikor, hónapokkal ezelőtt, ezeken a hasábokon szóvátettük, hogy miért nem mondják meg végre, mit és kit értenek a reakció unalomig ismételt vádja alatt, mert hiszen minden szónak megvan a maga fogalmi meghatározása, — kicsinylően feleltek rá és tudni sem akartak az ilyes fogalmi körülírásról. Most, hogy immár sikerült a szót tökéletesen elkoptatni, lejáratni s valósággal meghalatni, — egyszerre eszükbe jut, hogy megkeressék, mit is jelent hát voltaképen az, amivel másfél év óta tele voltak mindenkivel szemben...

A Katolikus Szülők Vallásos Szövetsége a tankönyv-monopólium ellen

A Katolikus Szülők Vallásos Szövetsége Országos Intézőbizottsága a következő nyilatkozat közlésére kérte meg a Magyar Kurirt:

„A Katolikus Szülők Vallásos Szövetsége Országos Intézőbizottsága a sajtóból értesült az állami tankönyv-monopólium tervéről. A jelentések szerint ez a Baloldali Blokk egyik követeléseként szerepel a pártközi értekezlet előtt. A Katolikus Szülők Vallásos Szövetsége Országos Intézőbizottsága a tervnek a napirendről való levételét kéri, minthogy felfogása szerint az annyira diktatórikus jellegű, s a letűnt paranesuralmi rendszerre emlékeztető, hogy azt a mai demokratikus felfogással összeegyeztetni semmiképen sem lehet. Szembenállottunk azokkal a nem hivatalos helyről kiindult hangulatkeltésekkel is, mely megnyilatkozások elvileg fordultak a vallásos nevelés szabadsága ellen. De amikor a vallásszabadság védelmében szót emelünk, nem lélektelen épületeket akarunk megvédeni, hanem a lelket és szellemet. Tehát senkise gondolja azt, hogy ha nem nyúl az iskola épületéhez, hanem annak szellemére kíván befolyást gyakorolni, akkor nem találja magát szemben az egész magyar demokratikus vallásos közvéleménnyel. Nem szándékunk a mai időkben a kormányzat nehézségeit még fokozni. Azért nem is gondolunk egyelőre tiltakozásul tömegmegmozdulásokra, mert feltételezzük, hogy az illetékesek pusztán érvelésünk alapján is belátják, hogy ez a terv nemcsak antidemokratikus, hanem időszerűtlen is. A tél elején, élelmiszer, ruha, tüzelő nélkül és az egyre fenyegetőbbé váló munkanélküliség közepett a magyar demokratikus közvélemény nem ilyesféle terveket vár vezetőitől. Ne forgácsolják szét belső erőinket effélékkel. Mert amilyen határozottan szembefordulunk minden ilyen diktatórikus törekvéssel, ugyanúgy megnyerhetik erőinket az igazi demokrácia szolgálatára. Az egész országért való súlyos felelősségtudat iratta meg velünk egyelőre csak ebben az alakban ezt a tiltakozást. Nagyon kérjük az illetékeseket: vegyék komolyan. Katolikus Szülők Vallásos Szövetsége Országos Intézőbizottsága." — fejeződik be a nyilatkozat.

Dr. KOVÁCS DEZSŐ borpincészetéből palack- és minőségi borok
Budapest, VIII., József-krt. 32. – Tel. 139-179.

gangon, kezében a blokkfüzettel, kicsit hivatalosnak látszik, meg nem is. Hanem ez illik rá inkább. *ELEVEN KAPOCS.* Nem foghatom rá, hogy éppen mert riport-alanynak választottam ki, a legjobb formáját játssza meg. Maga is a községhez tartozik, a közösséghez. Szeretnék egy kis szenzációt, egy kis botrányt. Csak annyit éppen, hogy ránkmordulnak vagy pedig bevágják orrunk előtt az ajtót. Nem, a pénzbeszedő mindenütt jól vizsgázik, flottul.

A hatodik vagy hetedik látogatásnál

már azt kell észrevennem, hogy „hivatalos" útitársam nem az egyházközség kiküldöttje, hanem a *híveké*. A hívek megbízottja ő, akinek sok dolgot adnak a szegények, többet, mint amennyit ezekből a gyér forintokból fedezni lehet. Tudják is mindnyájan.

Például a Dobozi-utcában:

— Nézze csak, beteg a gyerek — mondja egy világos szemű, szőke asszony. Szóljon már odabent az orvosságért...

Persze, hogy szól. Felírja a címet s máris érzem, hogy elintézi, amit rábíztak. A négy forintot megkapja. Csak úgy mellékesen, mintha nem is azért jött volna.

Igy megy ez végig

Tűzelő, gyermekruha, tápszer, cipő kellene. Délre megrakodik száz és száz ember gondjával, az egész egyházközség gondjával s viszi a plébános elé. Aztán leszámol a blokkjaival. Egyiktől hátralékot hozott be, a másik meg már kifizette az egészet. Sok helyen elő sem vette a blokkját. Haladék kell, természetesen. Eljön máskor.

— Majd beviszi az uram, ha a Crédóba megy.

— Az asszony szokta befizetni a szülők gyülésén.

S a harmadik:

— Családnapra összeszedjük valahogyan. Hanem az a tejpor, tudja, éppen a legjobbkor jött. Csinálja ki, hogy Ilonkáék is kapjanak belőle. Hallottuk, hogy megjött a szállítmány...

A hirtelen összeverbuvált csikágói Crédónak 145 férfi-tagja van. Köztük munkások, kisiparosok, főtisztviselők, városnál; államnál; napi áldozó a nagyrésze.

— Amikor a templomban kihirdettük a családnapot, több mint ezren jöttek össze a legtávolabbi utcákból is.

Ezt már a plébános mondja, amikor visszatértünk:

Tanácsért is rengetegen

fordulnak hozzánk. Hadifogoly-ügyek, munkanélküliség, kórházi ápolás, orvos stb. Mindent le kell járnunk, mindent el kell intéznünk. Közben pedig annyi az önkéntes segítő, az adakozó, a támogató, hogy az A. C. központtól kapott étkeztetési keretet az egyházközség jóvoltából kibővíthetjük.

Csikágói gyermekek, leányok, fiúk kosarakban hordják a tüzelőt. Ingyen került valahonnan a kiskocsi is. Rakják a tuskót rá, a gyujtóst s viszik valahová, melegítőnek, a Csikágó körengetegébe.

Mondhatják s írják is divatosan, hogy a vallás „magánügy". Éppen nem az, hanem közügy. Senki sem beszél a politikáról.

— Dehát mégis: a politika, manapság... — vetem közbe.

— Híveim magánügye. Tizenegyezer ember magánügye, olyan embereké, kiket a szegénység s szeretet fűz össze egymásért s az egyházközségért. Hiszen láthatta...

Csakugyan láttam.

A Teleky-tér fölött a napfény sárgásan világít át a felhőgomolyagon.

Mindjárt dél lesz Csikágóban.

MISERUHÁK, ZÁSZLÓK
SZABÓ GYULA egyházruha műintézete
a régi helyen
Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 10. sz.
Egyetem templommal szemben.

Iskolai kézimunkák
ÁDÁM KÁROLY
Budapest, IV., Kigyó-utca 4.
1779 óta.

KERESKEDELMI
NYOMTATÁNYOK
Mérnökök Nyomdája
XI., BERTALAN L.-U. 21. Tel.: 268-098

A Bíboros-Hercegprímás beszéde

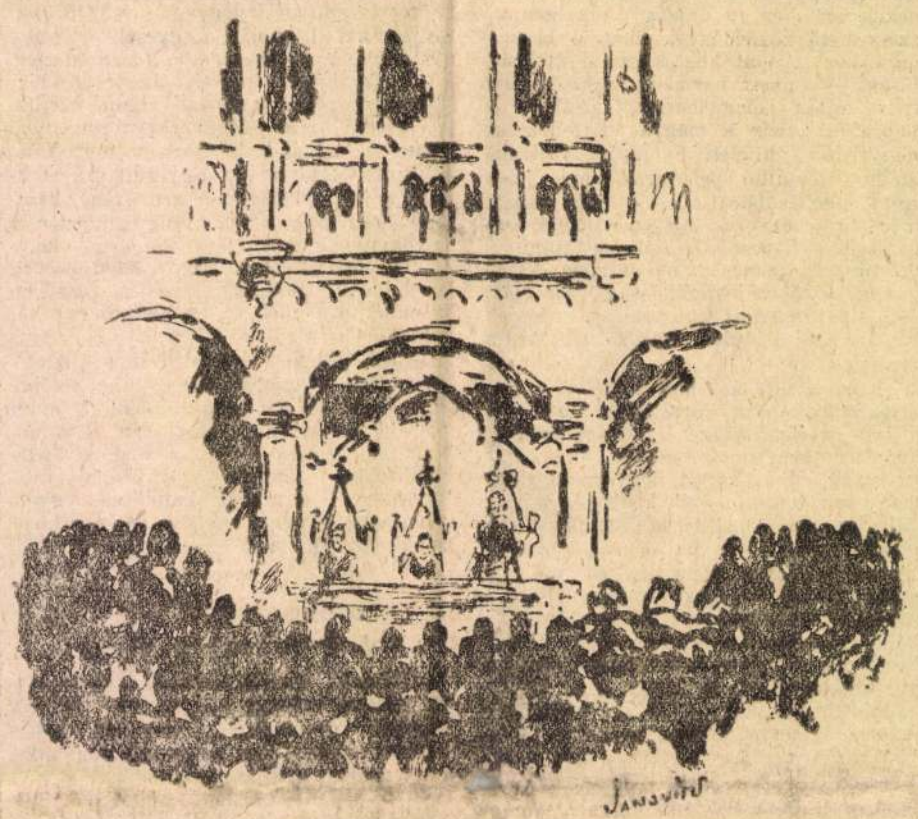
Az egyház szabadságáról

a Szent István-Társulat közgyűlésén

KILENCVEN ÉV hagyományoktól megszentelt piedesztáljáról, abból a székből, amely régóta több már, mint a nagymultú Szent István-Társulat elnöki széke —, hanem mondhatnók a magyar katolikus szellemiség fókusza inkább —, kilenc évtizeden keresztül valóban sohasem hangzott el egyéb, mint az csupán, ami a magyarság és a magyar katolicizmus felé mindenkor a korszerűt, az izzóan aktuálisat üzente és világította meg. E megnyilatkozásai kilenc évtized bíborosainak: a magyarság létfontosságú problémáival szövődtek össze, a nemzet húsába vágó kérdésekkel, amelyekhez az egész ország katolikus köztudatának szükségszerűen kellett egységesen igazodnia.

Az elmúlt napokban lefolyt 91-ik társulati közgyűlés is, a háború befejezése óta az első, hasonlóképen egy korszerű és mindnyájunk sorsát mélyen érintő kérdésnek adott erőteljesen hangsúlyozott kifejezést: az Egyház szabadsága kérdésének a világban; az Egyház szabadsága kérdésének nálunk, a mi hazánkban. Mindszenty József, az ország bíboros-hercegprímása a társulati közgyűlés elnöki székéből szólva erről a témáról, a katolikus többségű országok konszenzusát fejezte ki.

A 91-ik közgyűlés választotta meg egyébként a Szent István-Társulat új világi elnökét is Preszly Elemér személyében.

(A Bíboros-Hercegprímás a Szent István-Társulat közgyűlésén.)

A Bíboros-Hercegprímás:

Az Egyház szabadságharca a történelemben

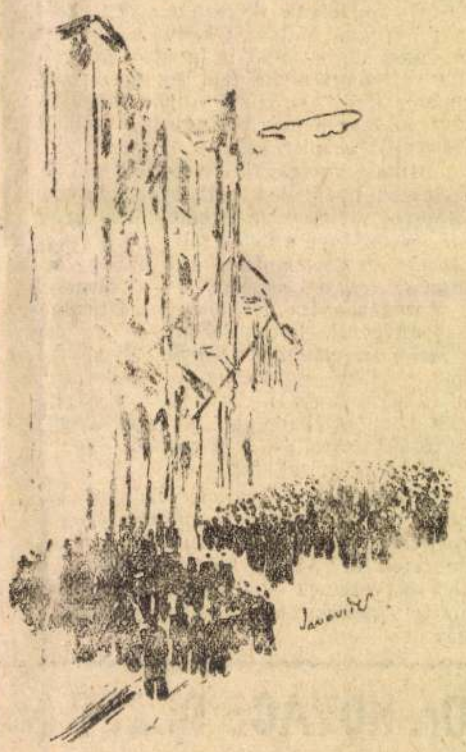
Mindszenty József, Magyarország Főpásztora a következő beszédet mondotta:

AZ EGYHÁZ SZABADSÁGA ma világszerte erősen kor- és időszerű. Van legalább annyira fontos, mint a sokat emlegetett emberi szabadság. Egyház és az ember szabadsága egyszerre szokott béklyóba kerülni. Az első három század, a francia forradalom, a hitlerizmus korszaka beszédes hirdetői ennek. Mi a szabadság és mi az Egyház? Mi kettejük kapcsolata? A szabadság a római jog szerint: «Libertas est naturalis facultas eius, quod cuique facere libet, nisi si quid vi, aut iure prohibetur». Eszerint emberi természetünkből eredő olyan képesség, amellyel mindent megtehetünk, amit akarunk, hacsak az erőszak vagy a törvény nem akadályoz abban minket. Az Egyház «a megtestesülés titkának titokzatos folytatása és állandósulása a történelem folyamán». Eredeténél, céljánál (lelkek megszentelése, majd üdvözítése) fogva nem e világból való, de ezen a világon van és él ezért természetes emberi társulás jellege mellett is jogalany, igazi társulás. Mint ilyennek a szabadsághoz a saját zavartalan rendje és békéje, a lelkek legfőbb javu, az emberiség jóléte fűződik.

— «A szabadságra — emelte fel hangját a Hercegprímás — komoly és jogos igénye van az Egyháznak és tagjainak, akik nem a lelkek, hanem az emberek. A kánonjog Krisztus rendelésének megfelelően megállapítja, hogy az Egyház minden földi hatalomtól függetlenül, szabadon hirdetheti az evangéliumot az egész világon, szabadon keresztel és gyüjt ezzel új tagokat; szabadon nyit és tart fenn bármely fokú iskolát; szabadon tanít a saját és minden más iskolában hit- és erkölcstant, szabadon ellenőriz minden iskolát a hit és erkölcs tekintetében. Az Egyház szabadon építhet és engedélyezhet templomokat, kápolnákat, nyithat és birtokolhat temetőket és ezekben az államtól függetlenül gyakorolhat joghatóságot. Szabadon létesíthet kulturális, vallásos és szeretetintézményeket. Adót vethet ki. Szerezhet és kezelhet ingó és ingatlan vagyont. Az Egyház mint társulás, igényli a jogot, a szabadságot.

— A szabadság megillető — folytatta beszédét — az Egyházát legfőbb tanítói tiszte gyakorlásában. Ez hittétel.

— Az Egyház isteni küldetése tudatában — mondotta a Kardinális — szüntelen hangoztatja illetékességét a hitoktatásra, az igehirdetés nagy fontosságú mezejére. Mindenkor tiltakozott az igehirdetés és a hitoktatás felett gyakorolt állami ellenőrzés ellen, történt az akár Kanzelparagraph, spionage vagy állami tankönyv monopolium kísérletével. Az iskolák elvilágiasitása ellen is kitartóan harcolt az oktatás és nevelés jogát magának követelve. Elismerte, hogy az iskola vegyes ügye a családnak, Egyháznak és államnak, de úgy, hogy elsősorban a szülők joga és kötelessége a gyermek vallás-erkölcsi, testi és polgári nevelése is.

(A Bíboros-Hercegprímásra várakozók a Szent István-Társulat előtt.)

Közvetlen hatalma van minden jellegű és fokú iskolában a hitoktatás, a hitoktatók képesítése, kinevezése, kánoni küldetése, a hittankönyvek jóváhagyása terén és a vallás-erkölcsi nevelés felett a felügyeletre. Iskolákat alapíthat. Az állam alapíthat iskolákat, felügyelhet nem állami iskolákban is. A katonaiskolákat állítsa fel az állam!

— Ez a papi hatalom rendezi — folytatta beszédét — a nyilvános istentiszteletet, a nyilvános karimát, a szentségek, szentelmények kiszolgáltatását, körmeneteket, az egész liturgiát. Nem lehet senki egyéni ízlésére, szeszélyére bízni, hogy az Egyház közel 2000 éves és a külső istentiszteletbe beletartozó, a rendszerint katolikus hittételt kifejező, az általános emberi természetből fakadó körmenetek engedélyt kapnak-e vagy betiltják őket, a kert alatt, vagy az utcán, fővonalakon vagy sikátorokban rendezhetjük-e őket.

— Az őskereszténység — emelte fel hangját a Bíboros — seholsem volt államellenes, forradalmi tényező. De a pogány államkultuszt, amelyet a császárban személyesitettek meg, nem gyakorolhatták. 313-ban Nagy Konstantin milanói rendelete a kereszténységet a pogánysággal egyenjogúvá, 380-ban Nagy Teodozius és Gratianus államvallássá tette, az üldözések kifáradása után.

— A világtörténelemnek Krisztus születése után — folytatta beszédét — ez a legnagyobb fordulópontja. Azonban a pogány császár-eszme még sem halt, de még csak át sem alakult. Róma világi eljelentéktelenedése, Bizánc levegője, a hitviták és eretnekségek mind hozzájárultak ahhoz, hogy a császárban megszemélyesedő pogány állameszme a caesaro-papizmus alakjában életre keljen. Tény, hogy az eretnekségekkel a császárság vallási hatalomvágya szüntelen együtt haladt. Az is tény, hogy a császároknak nagyon kívánatos volt a vallási hatalom. A római császárság helyébe lépő német-római birodalom császárait ez a bizánci hatás hasonló vágányokra viszi. Barbarossa Páviába egyetemes zsinatot hív össze, odaidézi a pápát. Az Egyház úgy háritotta el Nyugaton a Középkorban a Keleten beállt helyzetet, hogy a cluny mozgalom friss szellemében VII. Gergely alatt hadat üzen a világi investiturának és velejáróinak, de magának a hűbéresség is. Történelmietlen tehát 1946-ban bárhol a vagyontalan Egyház nyakába varrni akarni azt a feudalizmust, amelyet épp az Egyház a XII. században legyőzött.

— Az Egyház gyengéd édesanyai arcán — mondotta — szüntelen ott látjuk a harcok redőit, a vértanuság kemény vonását és ezt az állandóan rákényszeritett, de mindenkor vállalt szabadságharc véste oda. A hercegprímás ezután felsorolta a magyar primások sorát az Egyház és nemzet szabadsága védelmében.

— Korunkban az Egyház szabadsága ellen folyó küzdelem is új vágányokra tört. Eddig elvették a templomokat a hívektől. Most már a templomoktól veszik el a híveket. Ezt pokoli nagyvonalúsággal a hitlerizmus — Faulháber bíboros szerint satanische bewegung — csinálta 12 éven át. Kezdődött megtévesztéssel a konkordátummal. Aztán körösközül lehúzták a függönyöket, Róma és a püspökök érintkezését megnehezitették, a külföld felvilágositását szinte lehetetlenné tették. A tervszerű hadviselés jelszava: a hurok mindig szükebbre szoruljon; a cél: az egész nyilvános élet elvallástalanitása (a vallás magánügy). A függetlenség teljes kiirtása volt a cél. Eleinte óvatos, később brutális az üldözés vérszomjjal és állati lesbeállással. Hirdették, hogy a püspököt támadják, nem a vallást bántják. A főpapságot erősebben támadták, mint a lelkipásztorkodó papságot. Az Angriff-ben több mint 100.000 példányban jött pápaellenes cikk. A hirhedt deviza és erkölcsi perek is célirányosak voltak. Gazdasági alapjait ingatják meg az Egyháznak. Hadbaindultak a «politizáló» Egyház ellen, mert — mint hirdették — a püspökök, papok vörösök. A kormány, benne a belügy- és az igazságügy miniszter, a rendőrség, Gestapó párthékiyót ver Isten igéjére (bizonyos dogmák eltiltva, spionage), az istentiszteletre (körmenet-eltiltás), a lelkipásztorkodásra (szentségek kiszolgáltatása), az Egyház iskolai működésére, szemináriumokra, sőt a karitászra is. Ezeket új adókkal ölték meg. Hadat viseltek a vallásos tanítók, az iskolai imádság, feszület, hitoktatás, püspöki körlevelek ellen. Közben megnyugtató nyilatkozatok hangzottak el.

SAÁD BÉLA:

Az apa gondjai

Semmi sem oly nehéz, mint egyszerre okosnak és igaznak lenni. A gyermek logikája tiszta és természetes. Ha vidéken él, hamar felismer tényeket: fiastojás ott van, ahol a tyukok mellett kakas is van, csak fias-tojásból lesz pici, sárgatollú kiscsirke. És megy tovább az élet a ház körül, a tehénke bociját is megelőzi egy esemény, jelenségek és világosan felismerhető összefüggések és már egész korán felmered a szülők előtt a gond, mit mondjak és hogyan mondjam?

Nehéz dolog igaznak és okosnak lenni. Az egyik végletből, az ostoba gólyameséből kilábalt már a világ, pedig fölöttébb kényelmes volt — a felnőtteknek. Hazudtak egyet azon az ürügyön, hogy szép mesét mondanak s aztán az erősebb terrorjával ránehezedtek a kicsire, hogy ne merje szemükbe mondani: hazugság! Most vannak pedagógusok, akik igen komolyan a másik véglettel kacérkodnak a felvilágosítás ürügyén. Szépen hangzó a tételük, hogy jobban izgat az, amit sejtünk, mint az, amit tudunk. Szépen hangzik az is, hogy a jövő a szabad emberé és a gyermek szeretetben, megértésben és értésben kapcsolódjék szüleihez, ne pedig a diktátor és rabszolgája vonatkozásban. Van, aki komolyan hiszi, hogy ezekből a tételekből tüstént az következik, hogy mesenyelven, gyermek mondatfűzéssel, teljes nemi felvilágosítást kell nyujtani már 6—8—10—12 évben a gyermekeknek. Teljeset, mindazoknak a biológiai jelenségeknek hibátlan ismertetésével, amelyek a VI. parancs körébe tartoznak és részletes, mindkét nemet a másikról tájékoztató anatómiai felvilágosítással. És mindezt teszik azzal a jelszóval, hogy a felvilágosítás sohasem ártott még annak, akit felvilágosítottak, csak használt.

Ez a tétel maga erősen vitatható, még akkor is, ha a felvilágosítás nem az emberi életet legtartósabban és legmélyebben megrázó szenvedélyre vonatkoznék.. Mert egy 6 éves gyermeknek megárthat ha fél liter bort töltenek bele, 30 év mulva pedig némi gyakorlattal 1 liter bor után is nyugodtan feláll az asztaltól. A 10 éves gyereknek megárthat az is, ha tanítója pálcát suhogtatva a feje fölött, reggeltől estig a háromismeretlenes egyenletek titkának megtanulására kényszeríti. Minden kornak azt a tudást kell adni, amit meg tud emészteni, s azt a felvilágosítást, amire szüksége van.

Bizonyosak vagyunk abban, hogy akik ma könyvet írnak a felnőttekről a gyermekeknek és a felnőttekről csak azt tudják nekik elmondani, ami a nemiség körébe tartozik, azok talán lehetnek jóhiszemű pedagógusok, de hatásukban feltétlenül embert rontanak és társadalmat bomlasztanak, hiszen — a gyermekre zúdított fölös izgalom rontásán túl azt a hazugságot égetik beléjük, hogy a felnőtt világban nincs más csak ez, nincs eszme, mértéktartás, nincs kötelesség, csak öncélú élvezet. Igy azután akarva vagy nem akarva, azokat szolgálják, akiknek elve, hogy „züllesszétek le az ifjúságot és uralkodni fogtok rajta." Mi adhat egy embernek a VI. parancs vonatkozásában erkölcsi tartást az elbukásból visszatérés lehetőségét, a küzdelmet önmagáért és egy eszméért, ami tökéletes, ha már akkor mindent tud, amikor még keveset ért, s amikor már ért is, akkor a felvilágosítók csak azt tudják neki mondani: légy természetes és amennyire teheted, vigyázz az egészségedre.

A gyermeknek nincs szüksége, sem gólyamesére, sem felvilágosításra, hanem tájékoztatásra, van szüksége. Minden korszakban felelni kell arra a kérdésre, amit feltesz, igazat felelni és okosan, csak annyit, amennyit kérdezett. S igy lépcsőről-lépcsőre, évről-évre úgy, ahogy fejlődik, jut közelebb ahhoz, amit ő titoknak gondol s amiről, mi tudjuk, hogy valóban az, sőt azt is, milyenek megszentelt szabályai.

A „Jó Pásztor", az eltévedt bárány és a farkas

Mért hisz jobban a Szabad Nép a tolvajnőnek, mint az apácáknak

A KOMMUNISTÁK reggeli lapjában, a Szabad Népben a minap „leleplező" cikk jelent meg a Jó Pásztor apácák óbudai intézetéről. Az intézet a kongregáció hivatása szerint megtévedt, de önként javulni vágyó leányok nevelésével foglalkozik. A „leleplező" cikk beállítottságát, célját tökéletesen kifejezi címe: *„Apáca-nevelés" a „Jó Pásztor" leányotthonban; verés, zárka, hidegzuhany."* A cím mellé nyomban oda is rajzoltak egy börtönőrt, amint láncon csíkosruhájú rabot vezet rácsos ablak alatt.

A cikk nyomán nemcsak a lap buzgó olvasóiban kelhetett iszonyatos rémkép az ittfelejtett „sötét középkorról", métervastag kolostori falakról, amelyek mögött láncok csörögnek és földalatti kazamatákban ólmagas, égőszemű apácák vörös hóhérkámzsában korbácsolják, nyúzzák, sütik, főzik a karmaik közé került ártatlan kis leánykákat, amint ez meg van írva *„Róma titkai"* és hasonló századvégi egyházellenes iratokban: mi magunk is csodálkozva kérdeztük, hogy mi történhetett a lángelméjű Pelletier Eufrázia Mária leányainál.

Aki csak összepakolt

A TÖRTÉNET egyébként, amibe a Szabad Nép munkatársa belekapaszkodik, hogy a fakultatív hitoktatás ötletének támogatására bizonysággal szolgáljon a „sötét klerikális nevelés borzalmairól", a következő: A rendőrség elfogott egy betörőnőt. Vallatás közben kiderült, hogy alaposan tele van a multja sötét foltokkal. Egyik gazdájához, egy őrnagyhoz betört. Mint ahogy a Szabad Nép mentegeti, csak boszszúból tette, szegényke. Nem is lopott, csak „összepakkolt az őrnagy holmijából annyit, amennyivel tartoztak neki és odébbállt." Igy került a Jó Pásztor otthonba. Itt eleinte szépen viselkedett, még érdemszalagot is ígértek neki. De aztán megszökött. Miért? Talán megverték? Nem. Mint a rendőrségen vallotta, nem őt, hanem egyszer Ottiliát korbácsolták meg, a szegény kis református leánykát, mert az nem akart keresztet vetni... *„Aztán külön sötétzárka, kenyéren és vizen, néha napokig, ha valaki nem imádkozik rendesen. Pofozás, összerugdosás és hidegzuhany, hogy ne legyen ideges a gyerek."* A lap munkatársa kimegy, megnézi az otthont. Az apácák persze tagadnak, még a növendékek is. Meg is állapítja róluk, hogy bizonyosan *be vannak tanítva.* Végül természetesen hatósági intézkedés után kiált.

Eddig a történet. Nézzük most a valóságot.

A Jó Pásztor apácák óbudai otthona kívülről egyáltalán nem kelt sötét benyomást, inkább szomorút és szánalmasat. Ugyanis az ostrom alatt leégett. Az ablakok most is üresen merednek az utcára. Bent nagy kert, pavillonok, hatalmas ablakú tanterem, hálók, társalgók. Az udvaron leányok. Kettő éppen kiskocsival zörög el mellettünk, amint a kapusnővér keresztülvezet az udvaron. A kapusnővér éppen úgy, mint a többi, akivel találkozunk, mosolygós arcú, apró termetű teremtés. Fehér ruhájukban, fekete fejkendőjükkel fürgén mozognak. Első pillanatra érezni, hogy ennek a fehér ruhának jelentősége van. A tisztaságra hívja fel a figyelmet. A fekete fejkendő pedig bizonyára a bűnbánatra.

A fogadószobában, ahova bevezetnek, egy vitrinben szobortöredéket látok: könyv, amelyet letört kéz tart. A nyitott könyvben francia szavak:

— *Une ame vaut mieux, q' un monde. Egy lélek többet ér, mint egy világ.*

Mikor a főnöknőnek elmondom látogatásom célját, aggódva válaszol:

A Jó Pásztor háza

— *CSÖNDBEN akarunk dolgozni. Nem az a feladatunk, hogy bárkivel is ujjat húzzunk. Ha bántalom is ér bennünket, elviseljük. Örülnünk kell, ha gyakorlatban is tapasztalhatjuk az Úr szavát, amely üldözést ígér híveinek.*

— Igen ám, — válaszoljuk, — de az ilyen támadások nagyon jók arra, hogy a mi tehetetlen és tunya katolikus társadalmunk megismerje a maga kincseit.

— *Harminc éve áll körülbelül ez a ház,* — mondja a fehérruhás szerzetesnő, — *hivatásunk szerint nevelni akartuk és akarjuk továbbra is azokat a szegény teremtéseket, akik megtévedtek. De alapító anyánk előírja, hogy csak olyanokkal foglalkozzunk, akik önként meg akarnak javulni.*

— Hogy kerültek akkor mégis ilyen hírbe, hogy itt tulajdonképpen olyan fogházféle van?

— *Nincs fogház* — tiltakozik —, *de az ostrom alatt elpusztultak az állami leányjavítóintézetek. Mi magunk is teljesen tönkrementünk. Amint látja, mindenünk kiégett. Egy takarónk nem maradt. De a nővérek nem tudtak megmaradni hivatásuk gyakorlása nélkül. A legnagyobb nyomorúságban elindultunk összeszedni a rászorulókat. Holminkat úgy koldultuk össze. Mikor pedig nem találtunk elég megértést az emberek szívében, merészen a Gondviselésre bíztuk magunkat. Huszonnégyezer forintos adósságot csináltunk, hogy el tudjuk látni a legszükségesebbel védenceinket. Így kerültünk érintkezésbe az igazságügyminisztériummal. Felajánlottuk szolgálatainkat s ott örömmel fogadták. Azóta ide teszik átmenetileg azokat a megtévedt lányokat, akik valamit elkövetnek, vagy akiket razzián szednek össze.*

— Magyarán mondva, a bűnöző nőket! — vágunk közbe.

A fejét rázza.

— *Kérem, mi nem beszélhetünk így a mi növendékeinkről. Ne is tessék olyasvalamit írni róluk, ami sértené őket. Hogy mi a világ véleménye, azzal nem törődünk. De a mi védenceink bizalmát nem akarjuk elveszteni.*

— No, de mégis! Amint hallottuk, az önökhöz beutalt szerencsétlenek nyolcvan-kilencven, sőt olykor kilencvenöt százaléka fertőzött, legalább harminc százaléka pszihopata, tizenöt százaléka kimondottan terhelt.

Mi igaz a zárkából?

— *NEM, NE TESSÉK ilyeneket írni szegénykékről,* — könyörög most már másodmagával, — *rengeteg van közöttük, aki alapjában véve jó lélek. A körülmények és a társadalom tették tönkre a legtöbbjét... Különben is tőlünk olyan derék és becsületes teremtések kerültek ki, akik ma négy-ötgyermekes családanyák és örökké hálásak, hogy volt valaki, aki kirántotta őket a sárból.*

— *Különben is* — vág közbe a másik nővér, a növendékek lelki vezetője, — *a mi nevelésünkben parancs a tapintat. Elvünk: ami volt, tisztázni és a tiszta alapra újjat építeni. Még nevet is mást kap itt, hogy ne emlékeztesse semmi a világra, amely megbántotta szegénykét. Régen, amíg jobban bírtuk magunkat, kicseréltük ruháját, ha bűnös módon szerezte. Ha anyjától kapta, akkor természetesen meghagytuk. Még a ruha se emlékeztesse bűnére.*

— Hogyan történt ez az eset, ami miatt Önöket így támadták? Hallottam valahol, hogy a Szabad Nép munkatársa azzal jött ide, hogy a felesége most katolizál és önöknek a katekizmust lobogtatta.

Ismét hosszú kitérés a válasz, aminek a lényege, hogy ők nem akarnak ujjat húzni senkivel, mert nem az a feladatuk. Nem akarják elveszteni a hatóság bizalmát sem, amely egyébként felfigyel, mi történik az intézetben. Utána térnek rá a dologra.

— *Bizony, be kell vallanunk, hogy az „átmenetiek" sok bajt okoznak.*

— Az átmenetiek azok, akiket a bíróság utal be ide tárgyalásig?

— *Igen.*

— Ezek sincsenek zárkában? — kérdezzük.

— *A mi szabályzatunk tiltja a zárkát. Természetes épp ezért, hogy nincsenek meg a szükséges fegyelmező eszközeink, igen sok a bajunk az átmenetiekkel... Előbb jött ki harmadszor sírva már ma az egyik nővér a termükből. Olyan teremtések akadnak közöttük — persze vannak jobb lelkek is — akikkel szemben tehetetlenek vagyunk. Nem egy olyan tűrhetetlenül viselkedik, hogy a többiek lázadnak fel ellenük... Így történt az az eset is.*

— Melyik?

— *Azzal a bizonyos Ottiliával, akit a kormánylap cikke emleget.*

— Milyen kormánylap?

— *Ez a Szabad Nép. Az illető úr is így mondta, hogy ők a kormány lapja... Szóval ez az Ottilia Óbuda réme, szegényke. Annyira, hogy mikor felléptettük a szindarabban, az óbudaiak nem voltak hajlandók tapsolni neki, annyira utálják, pedig egészen helyesen játszott.*

— Szóval az önök „sötét zárkáiban" szindarabokat játszanak.

— *Igen, így jobban megtanulják azokat az erkölcsi igazságokat, amiket meg akarunk velük tanítatni... Szóval ez az Ottilia annyira rosszul viselkedett, hogy a többi növendék fellázadt ellene. Tudtunkon kívül becsukták a fáskamrába... Tetszik látni, ilyen gyönge az anyag, ilyesmi még nem történt meg, mióta intézetünk fennáll... Természetesen az nem igaz, hogy ennyi vagy annyi ideig ott volt. Magam rögtön kihoztam, amint a többiek eldicsekedtek vele... Tetszik tudni, ők most külön törvényeket hoznak maguknak.*

— Csak nem alakítottak önkormányzati testületet?

— *Azt nem, hanem törvényeket hoztak egymás között. Tíz csoportunk van. Összesen most százhuszonöten vannak. Itt van legépelve, milyen módon kívánják egymást megfegyelmezni.*

Hosszú gépelt szöveg. Tíz csoport, illetve csak kilenc, mert a harmadik nem tudta megcsinálni, egymástól függetlenül öszeült és megtárgyalták, melyik mit érdemel, ha lop, ha káromkodik vagy mocskosan beszél, ha az elöljárókkal szemben szemtelenkedik, ha kerüli a munkát, ha veszekszik vagy egymás között marakodik. Kész lélektani tanulmány. Nagyon ajánljuk pártállás nélkül minden pedogógus figyelmébe.

— *Természetesen* — teszik hozzá a nővérek — *eszünk ágában sem volt ilyen törvényeket bevezetni. Alapító anyánk parancsa más: Várj, tűrj, imádkozz, hallgass és reméljl.*

Búcsúzunk. Kint az udvaron játék lármája veri fel az alkonyati csöndet. Búcsúzásul — első eset — kérnek valamit.

— *Tessék megírni! Az a szerencsétlen megtévedt asszonyka azért hazudott ilyesmiket rólunk, mert szégyelte magát, hogy így kerül vissza. Ha megértené, hogy milyen rosszat tett, talán még jobban szégyenlené.*

Hivatalos református álláspont a hitoktatás kérdésében

Dr. Révész Imre tiszántúli református püspök közzétette az egyházkerületi tanács állásfoglalását a hitoktatás kérdésében. Az állásfoglalás lényegében a következőket állapítja meg:

1. Az egyház soha és semmi körülmények között nem mondhat le a neveléshez való jogáról és kötelességéről Krisztus és a keresztség elárulása nélkül.

2. Az egyház iskolái a tanterv és a tankönyvek megállapításában is a magyar alkotmány értelmében önkormányzattal rendelkeznek.

3. Az egyházkerületi tanács ez alapon ünnepélyesen tiltakozik jogainak csorbítása ellen.

4. Tiltakozik az egyház, az állam és a nevelés viszonyának politikai alku tárgyává tétele ellen.

5. A kötelező vallástanítás rendszerének megváltoztatása nem törvényhozási úton az állampolgárok alkotmányos alapjogainak megsértése és veszélyzeteti a vallási szabadságot.

—

Bartók és Kodály a társaséneklés jövőjében

HOSSZU évszázadokkal kell visszamennünk, hogy megpillanthassuk a társaséneklés megtalált (és elvesztett) ígéretföldjét: a renaissance meg a barokk fénykorának, a XVI. s a XVII. századnak elveszett idejébe. Az éneklés, mint általában a zene, akkoriban társadalmi szükséglet volt, szorosan hozzátartozott az élethez, mint ma a sport. Nemcsak fejedelmi és főúri palotákban vagy a templomok kórusán zengett a többszólamú énekmuzsika, hanem meghitt otthonok és társaskörök kisebb akusztikájában is.

A mi századunk második negyedében mintha az énekzenének ez az *elveszett ideje* térne vissza, szerényebb visszhangként. Ma is vannak kamaratársaságok, amelyek a maguk gyönyörködtetésére énekelnek. Ilyen a *Budapesti Kamarakórus, Paulovics* Géza vezetése alatt. Ez a finom kis énekegyüttes elsősorban a modern magyar vokális muzsika, főként *Bartók* és *Kodály* új-klasszikus karműveiben találja meg a maga szükségletét s működésével természetszerűen nemcsak a *l'art pour l'art* éneklést szolgálja, hanem igen jelentős missziót is betölt. Paulovicsék mostani Bartók—Kodály hangversenye (melyet a rádió is közvetített) azt a jövőbe rezgő vágyakozást ébresztette bennünk, *bárcsak vissza lehetne vinni a társaséneket az otthonokba,* bárcsak megérhetnénk azt az időt, amidőn Bartókot és Kodályt úgy éneklik a kis műkedvelő társaságok, mint hajdanában *Lassot, Marenziot* vagy *Dowlandot*...

Szenthegyi István

—

Felépül a Ranolder intézet

Hónapok óta lelkes munka folyik a budapesti Ranolder Intézet erősen bombasérült falain belül. A régi, nagyhírű katolikus nőnevelő intézet vezetősége Csorda Romana igazgatófőnöknővel és dr. Bernáth Elemér igazgatóval az élen, mindent elkövetnek, hogy a régi intézmény a jövőben fokozottan megfeleljen hivatásának. A cél megvalósítása érdekében a Katolikus Szülők Vallásos Szövetsége u. n. téglajegy-mozgalmat indított, felkérve a szülőket, hogy áldozatos szeretetükkel, támogatásukkal ahol kell: segítő munkájukkal is járuljanak hozzá az intézeti kápolna s a rombadőlt tantermek újjáépítéséhez. Ezt a mozgalmat szolgálta az intézet nagysikerű legutóbbi műsoros ünnepélye is, amelyet a nagy érdeklődésre való tekintettel a jövőben többször megismételnek. A Szülők Szövetségének tagjai teljes szívvel állottak be az ügy szolgálatába, hogy fáradozásaik és munkájuk eredményeként minél előbb megépüljön az „öreg Ranolder" — a szeretet aranytégláiból.

Husvéti ünnepe

Reál rum, likőressencia, vaniliacukor, sütőpor nélkül nem teljes.

Megbízhatóságáért és elsőrendű minőségéért garantál: Reálchemia, Budapest XIV., Szent Domonkos-u. 19. Telefon: 427—703.

Berlitz School of Languages

angol, orosz, francia nyelvtanfolyamok és magán-órák: IV., VÖRÖSMARTY-TÉR 2., ELSŐ EMELET.

KEGYTÁRGYAKAT VISZONTELADÓKNAK Kirschweng, Bpest, Baross-u. 4.

Uj Ember

IGNÁCZ RÓZSA

Cica

JANOVITS ISTVÁN RAJZAIVAL

ORROCSKÁJA oly piciny volt, mint a régi porcellán hajasbabáké. Borzasszőrű, soványka derekú, reszketős farkú kismacskákban van annyi hizelgő félelem, mint amennyi ebben a kislányban lakott. Senkisem tudhatta, szeret-e igazán valakit, mert nagy sötétkék szemével minden felnőttre rámosolygott. Reszketett, ha csúnya öreg nénit látott, de a házmester félelmes, beteg öreganyjának egyszer felajánlotta pici, alig érthető cérnahangján, hogy ő majd megnyomogatja a fájós derekát. S neki is állt cseppnyi macskaláb kezeivel. Különben kevésszavú volt. Vértelen szájcsíkja mögött négyéves korában alig-alig bújtak még elő az erőtelen rízskásafogak. Haja szőke selyme gyéren ütközött, mint az aszályperzselte vetés.

A háború elején tévedt a földre,

egy kétszobás lakás sokgondú asszonyához. Nagy szünet után utolsó testvérkének jött, a hivatalba járó, idősödő anya bosszankodva, az apa csüggedten fogadta. Vézna, gyengeszívű gyerek, sok ápolást kívánt volna. De senki sem ért rá törődni vele. A szülők dolgozni mentek, a nagyok iskolába. Cicát nevelte a bérházfolyosó s az ócska ház sötét sarkaiból elő-elő bukkanó, ráérős budai vénasszonyok. Meg-megcsókolgatták s Cica minden fogatlan, fonnyadt archoz odasímult. Mintha kötelessége volna, úgy hízelkedett. Vagy mintha egy kismacska símulékonyságát hordozta volna a derekában. Mindenki szerette. Néha adtak is neki ezt-azt: ócska szalagot, egy friss lángost, tíz fillért. Más nevezetes nem történt vele. Nem volt csodagyerek, nem mondott ennivaló csacskaságokat. Ecetti néni, kihez mindig libabőrös testtel dörzsölődött, mert irtózott a néni ánizsszagától, adott egyszer egy szem valódi, békebeli csokoládét Cicának. Cica a szájába tömte. Összerezzent az elképesztő íztől és nyomban kiköpte:

— Csíp! — mondta borzongva, mert rövid életében, odáig csak műcsokoládét evett és annak az ízét szokta meg. Ha hazajöttek a nagyok, megetették s odább tették. Otthon szegényke mindig útban volt. S csak tengett-lengett ide-oda nénje nagy cipőjében s bátyja hosszú pulloverében. Örültek, ha jött az este s ágyba dughatták. Az anyja kihámozta a nagy ruhákból a csöppséget, betakarta s rászólt:

— Imádkozz!

Cica imádkozott, ahogy tudott. Becsukódik már a szemem, Miatyánk... Már mindnek a végére ért, de még motyogott színtelen kicsi szája:

„Hogy sohase kelljen csípős csokoládét enni és add Jézuska, hogy a szemük újra kinőjön és a falábuk sohase fájjon!"

— Kinek? — kérdezte az anya felriadva.

A kislány nagy szemét ellepte a könny.

— Ott lenn, a kertben! — mondta és eltakarta az arcát. A Vöröskereszt kórházzal szemközt laktak Cicáék. Ha a gyermek az ablakban ült — és ott ült néha órákhosszat, egymagában —, a beteg katonákra látott. Üres szemgödrű, béna katonákra...

A nyáron — azon a bizonyos hideglelős, förtelmes nyáron, amit mindenki csak úgy emleget: a nyár, az utolsó nyár az özönvíz előtt — vidékre vitték a bombázások elől. Szükölve nézte az új arcokat, kis testén libabőrt borzolt a félelem, szívecskéje kalapált, de mosolygott szünetlenül. Mintha tudná, hogy semmi mással meg nem nyerheti a végtelen, az ijesztően nagy világot: a felnőtteket. A tejhordó néninek kicsiny aranykereszt lógott a nyakában s mikor kimérte az adagot, még ráadást is adott. S mondta is, hogy a világ kincséért nem gyalogolna ezzel a tejjel, de a szegény kis városi porontyot nem hagyhatja cserben. Cica halovány, hálás mosollyal símult a tejesnénihez, aki olyan szép kis keresztet viselt nyakában.

— Miért van kereszt a nyakán? — kérdezte.

— Mert katolikus! — felelték kurtán. Cica elmerengett. Katolikus, keresztje van és mennyi tejet hoz a nagy kannában!

A cukorárus néni fakó arccal, kisírt szemmel járkált. Kis batyuját rakosgatta. Egy sárga csillagot viselt a szívén. Az üzlete még nyitva volt, de már alig járt bele valaki. De a cukrosnéni azért, ha el is kellett mennie a végítéletre, a bizonyos borzalomba, adott Cicának Isten nevében egy-egy szem valódi finom műcukorkát. Cica elragadtatva símult hozzá. Nem értette, hogy a cukrosnéni miért küldi el olyan gyorsan? Miért szakad a szeméből a könny, mikor annyi cukra van és a ruháján olyan szép, sárga tulipántot visel? Ezt is megkérdezte, hogy miért? Ezen a feleleten is elmerengett.

— Mi, ugy-e reformátusok vagyunk? — kérdezte a bátyjától végül és nemsokára, csodálkozva felkiáltott:

— Szegény reformátusok. Ugy sajnálom őket, hogy nekik semmi sincs. Se szép nagy csillag, se kicsi kis kereszt!

Cica, akit mindenki megszánt, szívből sajnált mindenkit, akin egy csepp sajnálni valót talált csöppnyi, butuska eszével. Sajnálta a kis kakast, mert olyan kicsi és mégis olyan erősen kell neki kiabálni, sajnálta a kis bocit, mert olyan szomoruan nézett s mikor a házinéni megölte a kacsát, soká sírt és imádkozott is: „Ha lehet, támadjon fel a tarka kacsa, édes, jó Jézuskám."

A tarka kacsa, úgy tetszett örökre eltünt Cica életéből. Elmúlt a nyár s ő visszakerült Budára, szemközt a nagy vöröstéglás kórházzal, ahol egyre több szánnivalót kellett látnia.

Mikor már nem volt se tej, se műcukor, se liszt, se egy pohár víz, csak borzalom, Cica az óvóhelyen feküdt százhuszadmagával, szemközt a nagy kórházzal, ahová, mint a záporeső, úgy szakadt a tűz. Robbanó, gyilkos csillagok hulltak minduntalan s a kórházkertben egyre szaporodtak a kis dombok felett az apró léckeresztek.

— Imádkozz, fiam! — reszketett az anyja. Cica cserepes szájjal, negyven fokos lázzal, hadarva imádkozott.

„Hogy a szemük újra kinőjön és a falábuk soha se fájjon..."

Ecetti néni, aki az igazi, csípős csokoládét adta volt, éppen akkor ment ki vízért. Akkor vitte le az akna a jobbik lábát.

Még hallotta Cica a jajkiáltást az óvóhely előterében. De a többire már nem emlékezett. Azt sem tudta, hogy egy óra mulva öt emelet szakadt reájuk. Nem tudta, hogyan ásták ki őket, hogyan került az idegen házba, sok-sok ember közé.

Három hónapig feküdt. Egy ágyban harmadmagával. Elmúlt a tüdőgyulladása, lassan gyógyult a genyes mellhártyalob.

Csak a szíve, a mindig is gyönge kis szíve zakatolt furcsán. S néha, mintha meg-megállt volna. Mindig, ha dörrent valami, ha becsaptak egy ajtót valahol, ha a konyhában fellobbant a tűz. Ha összetört egy pohár. Ha csak kicsiny hasonmása is hallatszott a birhatatlan hangnak, a félelmes lármának, mikor elindult az első villamos s kicsit úgy süvített fékezés közben, mint a sziréna azelőtt, — Cica tengerkék szemében eláradt a borzalom szürke köde...

— Vigyázni kell rá, — mondta az orvos. — Egy kis megrázkódtatás is elviheti.

Nagy fejjel, növénypuhaságú, dudva lábbal alig-alig kezdett újra járni, mikor ismét falura vitték. Az aranykeresztes tejes néni mosolyogva hozta a tejet. Az elpusztult cukrosnéni egyetlen életbenmaradt fia kinyitotta az elárvult üzletet s könnyes arccal hozott Cica nagyon beteg szívének kincset érő orvosságot: egy zacskó, finom kristálycukrot. Mindenki szerette és sajnálta Cicát, aki úgy tudta sajnálni e szegény világot. Még a kis kakas is halkabban kiáltott s új tarka kacsa hápogott az udvaron, szakasztott olyan, mint az a régi volt...

Cica felült az ágyban. Elbűvölve mosolygott fonnyadt, ványadt arcocskája. A tejet egy cseppig megitta. A kristálycukor-szemcséket egyenként ragasztotta nyálmasztos újjacskájára. És akkor, — néhány percre egyedül maradt.

Odaföntabban a percben alacsonyan szálló repülőgép buzzogott el, Pontosan Cicáék háza felett. Pillanatok alatt tovasuhant. Már békés szándékú gép volt. Sietett dolga után. De éppen úgy berregett, mint azok, azelőtt... mikor szaladni kellett az óvóhelyre... és mire siettek Cicához, a gyér hajú, sápadt hajasbaba, már eltorzult arccal felugrott, menekült volna — és kizuhant az ágyból.

Mereven terült el a földön, az ágya előtt. Két vézna karját úgy csapta szét utolsó, halálos rémületében, mint a keresztre feszített. És sárga arcocskájában örökre kialudt az élet kék csillaga.

— **Újra meglepetés** a katolikus ifjúság röplapja, amely most jelent meg „Nagybőjti üzenet a katolikus ifjúságnak címmel. A „Zászlónk" szellemében szerkesztett röplap, mind fiúk, mind lányok részére nívós és élvezetes anyagot tartalmaz. A feltünően szép kiállítású röplapot Andor, Márton Lajos és Szecskó Tamás kitűnő illusztrációi díszítik. A dr. Pantol Márton szerkesztésében megjelenő röplap 1.50 forintos áron rendelhető meg XI., Bartok Béla-út 15. szám alatt. („Élet" irodalmi és nyomdai rt.

Felvétel az esztergomi főegyházmegye papnövendékei közé.

A papi pályára lépni kívánó ifjak félévi értesitőjüket, vagy annak hiteles másolatát f. é. április hó végéig küldjék be keresztlevelük, bérmalevelük és szüleik házasságlevele kiséretében a Szeminárium Kormányzósága címére Esztergomba. Beküldendő még az illetékes plébános, vagy hittanár informáló levele is. Felvételre csak olyan törvényes származású, éptestű és egészséges ifjak számíthatnak, akik a következő iskolai évben a gimnázium V., VI., VII., vagy VIII. osztályába lépnek, vagy pedig a teológia I. évfolyamára kérik felvételüket. A neveltetési járulék összege a teológián évi 100 forint, a gimnazistáknál évi 200 forint.

A Központi Katolikus Kör 1947. ápr. április 2-án, d. u. fél 6 órakor Molnár-u. 11. sz. a. rendes évi közgyülést tart. Ha a közgyülés nem volna határozatképes, 1947. ápr. 10-én, d. u. fél 6 órakor lesz az újabb közgyülés, amely tekintet nélkül a megjelentek számára határozatképes.

A tiszaböi harcok következtében leszegényedett hívek a jószívü embereket arra kérik szeretettel, hogy Isten dicsőségére szánt adományaikkal segítsék felperzselt és kifosztott templomukat és rommálőtt iskolánkat újjáépiteni. Hálából az adakozók szándékára egy éven át minden első pénteki és első vasárnapi szentmiséjét ajánlja fel a község lelkésze. Adományokat Rk. plébánia Tiszabő (Szolnok vm.) címre kérjük küldeni.

OSZTÁLYSORSJEGYET
Dr. SZIGETI BANKTÓL
VI., OKTOGON-TÉR 4.

ÁDÁM KÁROLY
kézimunka és fonalkereskedés
Budapest, IV, Kigyó-u. 3.
175 üzletében húsvéti ajánlata:
hímzett gyermekkötény Ft 14.50-től
„ „ blúz Ft 19.90-től
„ „ ruhácska Ft 25.—től

Simó Ferenc
Irodagépek szaküzlete
Vétel, eladás, csere
Karbantartás, javítás
Bemutató terem: IV., Pázmány Péter-tér 5. sz.
Javító üzeme: Kecskeméti-u. 2.
Telefon: 184—767.

TEXTILÁRU
vászon, fehérnemű, stb. előnyösen
MAHUNKA FERENC
cégnél, Budapest, V., Erzsébet-tér 2. sz.

KATONA
SELYEM- ÉS SZÖVETÜZLETE
IV., Kálvin-tér 3.
TELEFON: 184—259.

Húsvéti ünnepekre
minőségi
likőrök, rumok, gyümölcspárlatok
Putnoki Jenő
rum- és likőrgyárában
Budapest, IX., Ferenc-körút 22.
Telefon: 187—085 és 181—372.

GORIUP ECET
IX., Hőgyes Endre-u. 4.
Telefon: 180—731.

UJDONSÁG!
P. Kollár Sz.: ISTEN VÁROSA. 1. sz. kiadványsorozat a Jézus Szíve tisztelet szellemében. Ára kb. — — — 12.— Ft
P. Palánkay Tibor Sz.: KÉT GYURU, EGY BOLDOGSÁG. Ára kb. — — — — — — — — — — — — 16.— Ft
Dr. Sztrilich Pálné: EGY MARÉK BOLDOGSÁG. Kitünő novellák asszonyok részére. Ára — — — — — 12.— Ft
ELSŐ SZENTÁLDOZÁSI KÉPEK: Színes, hétszínnyomású bronzírozott kivitelben, 14 féle ábrázolásban: 20×28 cm-es nagyságban — — — — — — — — 1.60 Ft
14×19 cm-es nagyságban — — — — — — — — —.80 Ft
KÉTSZINNYOMÁSOS KIVITELBEN: Barna és sötétzöld színben: 16×24 cm-es nagyságban — — — — — 1.— Ft
12×19 cm-es nagyságban — — — — — — — —.50 Ft
MÁRIA-KONGREGÁCIÓS DIPLOMÁK: Színes kivitelben, 23×33 cm — — — — — — — — — — — 3.50 Ft
Barna és zöld kivitelben, 20×30 cm — — — — 2.50 Ft
kaphatók
KORDA ipari és kereskedelmi Rt-nél,
Budapest, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 4.

Elsőrendű kegytárgyak, OLTÁRGYERTYA
WEISZ FRIGYESNÉL
Budapest, IV., Ferenciek-tere 3—4. sz.

Hölgyeim!
KABÁTOT, KOSZTUMÖT, RUHÁT és FEHÉRNEMÜT. SZÖRME-UJDONSÁGOKAT szépet, jót, olcsón
KOVÁCS FERENCTŐL
IV., MUZEUM-KÖRUT 21.

Tornai
SÜTŐPOR
VANILINCUKOR
IGAZÁN JÓ

„MARGIT"
kézimunkaüzlet és kötőde
FONAL, KÖTÖTTÁRU
SZEMFELSZEDÉS
XI, MÓRICZ ZS.-KÖRTÉR 2

Uj fényképező gépek!
Nagy Sándor, optika-fotó,
Budapest VIII., Üllői-út 32.

dekes elbeszélés keretében örökíti meg a világháború legendás hadihajójának, a Novarának történetét. Cselekménye jóval a világháború előtt kezdődik, amikor a regény hőse, Ambrus Laci, a bátor alföldi magyar fiú hajósinasnak szegődik Fiumében a „Jókai" nevű gőzösre. A kereskedelmi hajósélet változatos és színes évei után a világháború kitörésekor haditengerész lesz és a Novara cirkálóra kerül. Résztvesz a Novara hadiútjain és dicsőséges csatáiban. A Novara történetével párhuzamosan a háttérben felmagasodik a Novara legendás parancsnokának, *Horthy Miklós* sorhajókapitánynak alakja. A könyv értékét a benne megnyilatkozó mély és igaz hazaszeretet, jellemes élet, hősi bátorság teszi értékessé. A kötetben lévő 15 ceruzarajzot *Nyiri György* készítette.

BUDAY GÉZA: **A Lord.** Franklin-Társulat kiadása. 90 lap. (Ára kötve 4.— P.)

A Lord egy hűséges, bátor és tanulékony vizslakutya, a gyerekek játszópajtása és védelmezője. Róla, kalandjairól és a gyerekek életében való szerepéről szól ez a könnyed, kedves hangon megírt történet. Különösen a könyv humora emelhető ki. Az érdekes leírásban az állatokat szerető olvasók végigkísérhetik Lord útját kölyök korától a különböző hőstetteken át egészen a szomorú végig, amikor Lord élete feláldozásával menti meg kis pajtásait. A tanulságos történet szellemes rajzait *Vadász Endre* készítette.

CSENGERY ILONA: **Kolozsvári lányok.** Franklin-Társulat kiadása. 136 lap. (Ára kötve 5.— P.)

A történet a szerzőnek a világháború előtt Kolozsvárott töltött fiatal leánykorát eleveníti meg. A történet ma különösen időszerű, mert a visszatérő Erdély régi életének egy darabját mutatja. Az elevenen folyó mesében friss, derűs leányarcok tünnek fel, a történeten mosolygó vidámság vonul végig és a régi Kolozsvár hangulata lebeg. A történet iskolás csinyekkel kezdődik és boldog, beteljesült szerelemmel ér véget. A serdülő leányoknak szánt munkát *Szegő Éva* szép rajzai díszítik.

B. CSŰRÖS EMILIA: **Kalotay Margit.** Szent István-Társulat kiadása. 188 lap. (Ára kötve 4.40 P.)

A szerző erdélyi történetben a magyar sorstragédiát eleveníti meg. A regény főhősének, Kalotay Margitnak élete az erdélyi magyarság szenvedéseinek sűrített képe, a fiatal magyar leány szinte szimbólummá válik, az erdélyi magyarság golgotajárását jelképezi. A könyv 1918 katasztrófájával kezdődik és az utána következő évek szomorú korszaka adja a regény tartalmát. A lehangoló képek mellett azonban ott csillog a jobb jövő biztató reménye is, Kalotay Margitnak az iskolai táblára írt jelmondata: *„Akié a föld — azé az ország"*, és *„Akié a gyermek — azé a nemzet."* A kötetet Györgyfi *György* rajzai díszítik.

CZIKE IMRE: **Jézus születése és gyermekkora.** Franklin-Társulat kiadása. 148 lap. (Ára kötve 2.50 P.)

Ennek a művészi szépségekben gazdag ifjúsági műnek új kiadásban való megjelenése bizonyítja nagy értékét. A szerző a könyv apró fejezeteiben a kis Jézus életét mondja el érdekes, változatos történetben, és mindvégig a hit szárnyaló költészetével. A gyermek Jézuson át akarta benne a szerző megmutatni az ifjúság örök igazi példaképét. *„Az Ő erényeit, a tisztaságot, őszinteséget, szeretetet, tiszteletet akarta a gyermeklelkekbe plántálni; az Ő, kedves, fényes arcát akarta az olvasmányok által beléjük vetíteni"*, — ezt írja *Prohászka Ottokár* a könyv bevezetésében. A vallásos ifjúsági irodalomnak azt az értékes művét *Jaschik Álmos* díszes rajzai illusztrálják.

DÉNES GIZELLA: **Veronka és a Város.** Szent István-Társulat kiadása. 142 lap. (Ára kötve 3.90 P.)

A mai magyar falu és város beteges tüneteire és a betegségből való szabadulás útjára mutat rá *Dénes Gizella* leányifjúsági regénye. A jó kis Veronika kalandos és megindító története feltárja a mai falu és város egyéni, családi és társadalmi bajait, de a regény kis hősnőjének föld- és faluszeretetéből fakadó, egészséges ereje mindjárt meg is találja az önmentés útját. A nagy szeretettel megírt könyv időszerű tárgya mellett mély erkölcsi példájával is kitűnik. Rajzait *Györgyfi György* készítette.

FÁBIÁN GYULA: **Sajkások hadnagya.** Szent István-Társulat kiadása. 186 lap. (Ára kötve 4.20 P.)

A magyar történelem hősi korszakának, a kuruc időknek regénye zajlik a könyvben hű és széles történelmi mederben. Előttünk áll az egész akkori ország minden bujával-bajával, törekvésével, dicsőségével és bukásában is felemelő lelki nagyságával. A szerző rámutat a magyarországi nemzetiségi kérdés elindulásának tulajdonképeni okára és veszedelmeire is. A regény két hőse Futaki Boldizsár és fia, a sajkások hadnagya, az akkori magyar sors jelképes viselői. A mai idők ifjúsága sokat tanulhat életükből és sorshordozó hősiességükből. A könyv *Györgyfi György* rajzaival jelent meg.

VITÉZ FARAGÓ EDE: **Ősök öröksége.** Franklin-Társulat kiadása. 100 lap. (Ára kötve 4.20 P.)

Történelmi regény a magyar honfoglalás korából a magyar ifjúság számára. Árpád vezér és társainak hősi korát, a honfoglalás nagy eseményeit szövi eleven, tarka mesébe a szerző. Leírja küzdelmeiket és harcaikat az ország elfoglalása és szervezése körül és rámutat küldetéstudatukra, amelyet mint legszebb és legnemesebb örökséget hagynak az utókorra. A könyv világos előadása, kisebb gyermekek számára is érthető magyarázatai, lelkes hazafiúi lendülete különösen kiemelkednek. A könyv stílszerű képeit *Binder L.* rajzolta.

FÁTH IMRE: **Forradalom a VI/b-ben.** K. M. Egyetemi Nyomda kiadása. (Ára kötve 3.80 P.)

A pesti diákélet rejtelmei a *Pál-utcai fiúk* óta nem tárultak fel ilyen őszintén és művészi módon, mint ebben az ifjúsági regényben. Egy osztály valami ostoba csíny következményei miatt lázongani kezd, pártokra szakadnak, összeesküvést szőnek, végül is egy okos és megértő tanár mindent elsimít. Az egyszerű történet keretében diákokat, szülőket, tanárokat ismerünk meg, mindmegannyi jellemmel körülhatárolt *embert*. Felejthetetlen modern diáktípusok vonulnak fel a regényben, a mai kor problémái izgatják érzékeny és ingatag lelküket. Rég nem olvastunk ilyen tanúlságos ifjúsági regényt. *Janovits István* rajzoló művészt új oldaláról ismerjük meg a könyv meglepő illusztrációiból.

KALLÓ FERENC: **Itt a piros — hol a piros?** K. M. Egyetemi Nyomda kiadása. (Ára kötve 3.80 P.)

Ifjúsági irodalmunk sok értékes munkája közül különösen tárgyával és szociális szemléletével emelkedik ki ez a könyv. Egészen új útat mutat s mivel írói értékei is mélyek, minden túlzás nélkül ezt a könyvet kell az év egyik legsikerültebb alkotásának tartanunk. A történet egy munkásifjú arcát világítja meg. Egyét a sok közül. Életével labdázik a munkásifjú-sors és felsebzi testét-lelkét, míg meg nem kapaszkodik. Mindenki ismeri őt az utcáról, látja kopott ruháját, súlyos tehertől roskadozó alakját, hallja a füttyét, mosolyog vagy bosszankodik csínytevésein és megtévelyedéseiről olvas a napilapokban. De ki ismeri a szívét, a lelkét, küszködését és magárahagyatottságát? Az író ennek az asztalosinasnak történetében megmutatja a munkásifjú sorsának minden örömét és veszélyét. Az igazi emelkedés számára nem magasabb társadalmi poziciót jelent, hanem bűnök és kísértések közepett is tántoríthatatlan kitartást a munka útján. A könyvből a munkásifjú önmagára ismerhet, a diákok pedig egy egészen más világot látnak meg belőle, amiről eddig sejtelmük sem volt. Az életet látják a maga valóságos történéseivel, egy velük egykorú, de más pályán élő fiú életében. Mindezek után fölösleges a regény nevelő értékére rámutatnunk, annál is kevésbbé, mert a könyv önmagában is érdekes, szórakoztató olvasmány. *Köpeczi-Boócz István* újszerű illusztrációi nagyban elősegítik a sajátos miliő elképzelését.

KAPOSI K. ÖDÖN: **Fedélzeten.** Uránia kiadás. 160 lap.

Kaposi Ödön új ifjúsági regénye tengerészregény, egzotikus kalandjaival, útleírásaival leköti az olvasó érdeklődését. A történet egy 500 tonnás kereskedelmi vitorlás fedélzetén játszódik, a hajón élő tengerészek eseményekben gazdag élete tárul fel előttünk. A tenger, a tengerész élete, az afrikai partokon élő, titkos erőktől fűtött arab törzsek készülődése, majd egy nagyobb kereskedelmi hajó ellen intézett kalóztámadás vonulnak végig érdekes jelenetekben. A könyv értékét különösen emelik azok a művészi illusztrációk, melyek a szerző tengeren készült vázlatkönyvéből kerültek ki.

VITÉZ KASSAY BÉLA: **A táltoscsikó.** Franklin-Társulat kiadása. 136 lap. (Ára kötve 5.80 P.)

Tíz hangulatos, kedves mesét foglalt ebbe a kötetbe a szerző, a háborúban megvakult magyar katonatiszt. Érzelmi elmélyedéssel, a mesealkotó képzelet színes játékával fordul a gyermekek szívéhez és apró meséi nyomán csodálatosan szép, nemesen tiszta világot mutat nekik. Mesél a fellázadt hangszerekről, a verebek nagygyűléséről, a hókirályról, fecskékről, szentjánosbogarakról, a Mikulásról és a tündérmesék nagyszerű táltosparipájáról. A szépkiállítású művet *Mádai Gréte* modern rajzai egészítik ki.

M. KATONA ILONA: **A szív parancsára.** Palladis kiadás. 122 lap. (Ára kötve 3.50 P.)

Fiatal leányok számára írt, meghatóan kedves történet Klementina hercegnőről, aki jóságával, szeretetteljességével igyekszik minden szenvedést és bánatot letörülni. A hetedik

IFJÚSÁGI IRODALOM

Ismeretterjesztő művek.

FALK GÉZA: **Barangolás Zeneországban.** Az ifjúság teljes zenekönyve. Pantheon. 272 lap. (Ára kötve 4.80 P.)

A 12—16 éves serdülő fiúk és leányok számára írt munka érdekes, a gyermek lelkéhez alkalmazkodó módon mutatja meg a zene egész birodalmát. A zenével kapcsolatos minden olyan kérdésre, amit általában tudni kell, rövid, világos feleletet ad. A zene keletkezésétől a hangjegyíráson, hangszereken, a különböző zenei stílusokon, a legkiválóbb zeneszerzőkön át az opera, és a különböző zenei műfajok magyarázatáig minden megtalálható a könyvben. Sok értékes fejezete közül kiemelhetjük a zenealkotók művészetének ismertetését és az egyes népek zenéjének jellemzését. A rendkívül hasznos kötetet jól szemléltető képek díszítik.

GAUSZ TIBOR S. J.: **A jegygyűrűért!** Korda kiadás. 252 lap. (Ára fűzve 3.— P.)

Mihalovics Zsigmond írja a könyv előszavában, hogy ez a munka *„ép oly áldott lesz a leányok világában, mint Tóth Tihamér: „Tiszta férfiúság"-a a fiúk között"*. Ez a jellemzés rámutat a könyv tartalmára is. A szerző célja, hogy a fiatal leányoknak útat mutasson a tiszta élet felé. *„Az a többszáz tragikus eset, melyet kénytelen voltam megismerni, azt a szomorú tényt állította szemem elé, hogy a leányok bukását tudatlanságuk és a csábítás okozza. Tehát kötelesség megismertetni velük az életet és veszélyeket, hogy annak idején védekezni, győzni tudjanak!"* A könyv nemesen tiszta stílusban, komoly hangon, a fiatal leány lelkét megragadó módon apró fejezetekben kíséri végig a fiatal leány útját, különösen rámutatva a legnagyobb veszélyekre. Ír könyvekről, képekről, moziról, színházról, az ismeretségekről, a társaságról, csókról, táncról, strandról, sétáról, kirándulásokról s általában mindenről, ami a fiatal lány életében előfordulhat. Rámutat azonban a küzdelem és erő útjára is. A rendkívül értékes, hasznos könyvet elismeréssel üdvözöljük.

HONTI JENŐ: **Bolyongások a természet birodalmában.** Szent István-Társulat kiadása. 218 lap. (Ára kötve 4.60 P).

Honti Jenő könyve a természet titkaiba ad bepillantást. Közvetlen hangon, lekötő előadásban viszi végig az olvasót a természet birodalmán és minden érdekeset, érdemeset megmutat. A vízcsepp csodájától kezdve, át a vízcsepp lilputi lényein a tigrisig és elefántig színes képekben vonultatja fel a természet mindennapi, — de épen ezért megszokott és meg sem látott és meg sem ismert — csodáit. A közvetlen környezetből és az egzotikus trópus világából vett példái tizennyolc fejezetben győznek meg arról, milyen bölcsen teremtett meg és rendezett el mindent a természetben a létrehozó isteni erő. A munka ismeretterjesztő ifjúsági irodalmunknak értékes darabja. *Györgyfi György* rajzai a művet méltóképpen egészítik ki.

EDWARD SHACKLETON: **Eszkimók, fókák, jéghegyek.** Singer és Wolfner kiadás. (Ára kötve 6.— P.)

Shackleton a Déli Sark felfedezője írta le ebben a könyvben érdekes és izgalmas utazását, amelyet az Északi Sarkra vezetett expedíciójával tett. Az örök jég birodalmának leírása, a sarki éjszaka ezer veszedelme között végzett felfedező út egyes részletei, az életveszélyes kalandok és hősi küzdelmek Shackleton művészi interpretálásában ezt a könyvet minden képzeletalkotta írásműnél sokkal érdekesebbé teszik. A valóság őszinte ereje ömlik el a könyv lapjain s az olvasó szinte élményszerűen látja és éli át a végtelen hótengeren előrehaladó utazókkal az eseményeket. Az értékes művet igen sok kép díszíti.

SZTRÓKAY KÁLMÁN: **A kis hadvezér.** Rózsavölgyi kiadás. (Ára kötve 5.40 P.)

Az ifjúsági művek sorában népszerűvé vált *Kis Tudós* sorozat új kötete a legidőszerűbb témát, *a haditudományokat* dolgozza fel könnyen érthető, világos előadásban, érdekes formában az ifjúság számára. A mű felöleli a kérdés egész tárgykörét. Egyes fejezeteiben az író foglalkozik a mult háborúinak történetével, a hadi taktika alakulásával és fejlődésével a legrégibb időktől máig, a védő és támadó háborúkkal, a védőművekkel, a robbantási technikával, a háborús vegyiszerekkel, a légi és tengeri háborúk félelmes új eszközeivel, a modern hadsereg belső szervezetével, a mozgósítással, a hadrakelő seregek mozgatásával, és még sok más, a haditudománnyal összefüggő problémával. Az érdekes fejezetek tartalmát magyarázó képek egészítik ki.

Ifjúsági regények.

AJTAI KÁLMÁN: **Álmok hercege.** Szent István Társulat kiadása. 164 lap. (Ára kötve 4.20 P.)

Az árpádházi királyok hőskora bontakozik ki a regényben. Hősei Álmos herceg és Könyves Kálmán király. A történet Szent László király életének utolsó évében kezdődik, mikor Álmos helyett Kálmán herceget jelöli meg utódjául. Álmos innen kezdve lidérces álomként kergeti a királyi hatalom és trón megszerzését. Erről szól a könyv s e küzdelem keretében megmutatja a szerző az akkori Magyarországot és Európát, látjuk Bizáncban Szent László király Piroska leányának nemes alakját, majd a regény végén az apa bűnéért bűnhődő fiúnak, a későbbi Vak Bélának szomorú tragédiáját is. Kitűnő történelmi korrajz, nemes tartalom teszi a könyvet nevelésre alkalmas ifjúsági olvasmánnyá. A szép rajzok *Györgyfi György* művészetét dicsérik.

BAKTAY ERVIN: **Jancsi nyeregbe száll.** Révai kiadás. 384 lap. (Ára kötve 8.80 P.)

Ez a hatalmas kötet az idei ifjúsági irodalom legterjedelmesebb műve. Kiemelkedik azonban értékénél fogva is. Írója: *Baktay Ervin*, az európai hírű Ázsia-kutató. A regény Amerikában, vadnyugaton játszódik, hőse egy fiatal magyar fiú; érdekes vállalkozásait, nyaktörő kalandjait meséli el az író. A változatos kalandok során megmutatja Amerika földrajzát is, az itt élő farmerek életét, majd ezen túl mélyértelmű példát ad a merész vállalkozás, az ügyesség és helytállás eredményességéről. A regény neveléstani szempontból különösen abban emelkedik ki, hogy az ifjúság kalandvágyát használja fel értékes ismeretek közlésére. Az író sajátmaga illusztrálja művét. Húsz rajzán a könyv hősei és a történet legizgalmasabb jelenetei elevenednek meg.

BALOGHY MÁRIA: **Lányok könyve.** Athenaeum kiadás. 274 lap. (Ára kötve 5.— P.)

A serdülő leányok számára készült ez az újszerűségével első pillantásra figyelmet keltő könyv. A kötetet, melyet *Baloghy Mária* szerkesztett, 14 írónő, tanárnő és iparművésznő állította össze. Korszerű módon, szórakoztatóan nevelve, a mai iskoláslány életét, élményeit eleveníti meg olymódon, mintha tükröt tartana az olvasó elé, sajátmagáról. A serdülőkor örömei, kis és nagy gondjai a családban és az iskolában, a serdülő leányok természetszeretete, alkotó kedvük, szociális érdeklődésük, felelősségvállalásuk szólalnak meg és elégülnek ki a könyv olvasmányaiban. A könyv beosztása: idézetek nagy költőkből, színes leírások különböző témákról, apró elbeszélések, élmények, majd hasznos tanácsok, sokszor a könyv során újra meg újra visszatérő fejezetekben, mint az Illik? — Nem illik?, Amikor én kislány voltam (egy-egy írónő elbeszélése kislánykoráról), Testvéreink az állatok, Sport ábécé, majd a leányok otthoni munkálkodására, kézimunkákra vonatkozó utasítások és mindezeken kívül igen sok érdekes, rövid cikk, melyeket *Benedek Kata* 190 ügyes, finom rajza egészít ki.

BALOGHNÉ HAJÓS TERÉZIA: **Kisasszonyok-Nagyasszonyok.** Athenaeum kiadás. 104 lap. (Ára kötve 3.— P.)

Serdülő leányok számára a magyar történelem hős nagyasszonyainak leányéveiről írta könyvét a szerző. Az elgondolás dícséretreméltó, a könyv nevelő hatása magától értetődő. A könyvben négy nagy magyar asszony gyermekéveinek történetét találjuk. Az első a szigetvári hős leánya, *Zrinyi Dorica*, Batthyány Boldizsár hitvese, a második *Poppel Éva*, Batthyány Ferenc hitvese, a harmadik *Lorántffy Zsuzsánna*, I. Rákóczi György hitvese, s végül a negyedik a kuruc generális leánya, *Károlyi Klára*, akit Haller Gábor vett nőül. A művet *Fáy Dezső* művészi rajzai díszítik.

BIBÓ LAJOS: **Ladikon az őshazába.** Stádium kiadás. (Ára fűzve 2.90 P).

Bibó Lajos ifjúsági regénye egy kalandos utazást ír le. Hősei magyar fiúk, akik elhatározzák, hogy felkeresik a magyarság őshazáját. Kalandos útjukon nagyon sok érdekes esemény történik velük és ha nem is juthatnak el a magyarság ősi hazájába, történetük olyan érdekes, hogy bizonyára minden magyar fiú örömmel fogja olvasni. Az értékes mű nemzeti szellemű ifjúsági irodalmunk kiváló darabja.

BORBÉLY LÁSZLÓ: **A tenger hősei.** A Novara története. Cserépfalvi kiadás. 324 lap. (Ára fűzve 4.80, kötve 6.20 P.)

Ez az ifjúsági regény a történeti események alapján ér-

A SOPRONI FRANKENBURG IRODALMI KÖR.

Írta: BERECZ DEZSŐ

A magyar irodalomtörténet hegyláncában Frankenburg Adolf nem volt égig meredező sziklacsúcs, vállai nem érintették a felhőket, nem volt eget-földet rengető vulkán, hanem lankás, virágokkal és fákkal telenőtt, madárdaltól hangos, pillangókkal ékes, széleshátú hegy, melyre ledönthetetlen bástyákat, századokra néző várakat lehetett építeni.

Irodalmi munkáit por lepi, de ő volt az első magyar újságíró, aki megteremtette a könnyű tárcát s ezzel élénkséget, színt varázsolt a száz év előtti sajtó száraz komorságába. Német neve volt, a bécsi kancellária adott neki kenyeret, de Kossuth Lajos gárdájához tartozott s míg élete tavaszán a Pesti Hírlapot szolgálta, az Életképeket szerkesztette és Petőfinek adta az első honoráriumot, addig élete alkonyán belevetette magát Sopron magyarosodási harcába és mindig az élen verekedett. A magyarságért a német nevű Frankenburg Adolf. Sopronban azért tekintjük őt szimbolumnak.

Egész életét valami furcsa nyugtalanság jellemezte és mégis volt benne összefogó erő: törhetetlen magyarsága és lelkének mindig szépet kereső művészvolta. Hányatott életének utolsó fellobbanását, soha pihenni nem tudó alkotóerejének utolsó erőfeszítését vitte bele a Soproni Irodalmi és Művészeti Kör megteremtésébe. Ezt az egyesületet Frankenburg születésének 100 éves évfordulója óta Frankenburg Irodalmi Körnek nevezzük.

Frankenburg Adolf 1811. november 21-én született a sopronmegyei Németkeresztúron. A közeli Doborjánban született ugyanebben az évben Liszt Ferenc is. Szüleik jóbarátok voltak, a gyerekeket kölcsönösen kereszteltették s a két gyermek is összebarátkozott. Frankenburg Adolf a gimnázium négy alsó osztályát a soproni bencésiskolában járta, az V. és VI. osztályt Pécsett, a VII-iket Győrött, a VIII-ikat Szombathelyen. Győrött perzselte meg a szívét Hivatal Anikó, akit elkísért Komáromba, Esztergomba és csak édesapja hirtelen halála után, édesanyja könyörgő leveleire tért vissza az iskolapadba.

A gimnázium elvégzése előtt még egy időre a keszthelyi Georgikonban is megfordult. Azután elment jogásznak Egerbe s megismerte későbbi első feleségét, Vilt Ninát, majd hazament édesanyja mellé. Később Pozsonyba joggyakornok, Nagycenken Széchenyi István titkára, Sopronban katona, Somogyban gazdálkodó, míg végül feleségül veszi egri ideálját, aki emlékiratai szerint egyetlen egyszer szomorította meg: amikor meghalt. A gazdálkodás persze nem sikerült s Frankenburg 1836-ban végre Pestre került, mint a Magyar Tudós Társaság titkára. Egyszersmind hivatásos íróvá lett s teljes erővel és maró gúnnyal vetette magát az akkori irodalmi vitákba. Magával a Tudós Társasággal is ellentétbe kerülvén, csakhamar elveszti állását s 1838-ban mint fogalmazógyakornok, kincstári szolgálatba lép, 1841-ben levéltári tisztviselő lesz. Természetes, hogy Kossuth lapjától, a Pesti Hírlaptól, melynek eddig munkatársa volt, meg kellett válnia. Ellenben megindítja a Magyar Életképeket, amelyből később Életképek lettek s Frankenburg programmja szerint „magyar szívből, magyar lélekkel, eredeti tollal kell írva lenniök s nemzeti érzelmeket és jellemet viselniök". Munkatársai közt van Petőfi, Tompa, Jókai, Vörösmarty és Jósika. Ő közölte Arany János első novelláit, Vas Gereben első írásait és Pákh Albert humoreszkjeit.

Frankenburg magyarságát felettes hatósága nem nézte jó szemmel, 1847-ben áthelyezték a bécsi magyar kancelláriához, de a magyar irodalmi élettel ezután

A soproni kiállítási terem.

dalompolitika szerepéről, vitatkozott, s helyzetéről a tiszta irodalmi törekvésekkel szemben, miközben a Diárium szerepét is kijelölték. Utánuk *Török Erzsébet* székely népballadákat és székely népdalokat énekelt Kodály Zoltán földolgozásában, a kiváló Kodály-tanítvány, *Gárdonyi Zoltán* zongorakísérete mellett. A nagyszerű előadásért hatalmas tapsokban adott kifejezést elismerésének a több mint félszáz főnyi közönség. Ezután *Szegváry Mihály* „Örök szekundairtó" c. novellájával szerzett derűs perceket, végül a Frankenburg-Kör külön vendégének, *Országh Tivadar* hegedűművésznek számai zárták be szünet előtt a műsort. A művészt *V. Simon Antal* kísérte nagyszerű alkalmazkodással.

A szünet után *Török Erzsébet* fokozta még sikereit, amit megtetézett a közönséghez intézett nyilt fölszólításával. A művésznő mult évben a *Diárium* által elindított, s most az *Énekszó* c. folyóirat fölkarolásában erősödő mozgalomhoz való csatlakozásra szólította föl a közönséget. A mozgalom a Rádió Igazgatóságától a magyar népi zene rendszeres műsorratüzését kéri. Reméljük, most már eredménnyel.

Jankovics Marcell előadása, a Félszáz névtelen magyar c. kötetéből választott három pillanatkép elmondása, nemcsak lenyügözte a közönséget, nemcsak magyar érzésében erősítette meg, hanem elismerésének és tiszteletadásának oly nagyszabású kifejezésére késztette, melyet nem igen hallottak még a Kaszinó falai. Jankovics Marcell izzó magyarsága, úgy érezzük, most már a soproni magyar közönség előtt is példaadó jelként fog világítani.

A hatalmas műsort *Országh Tivadar* nagysikerű hegedűszámai után *Máté Károly* zárta be. Köszönetet mondott a Frankenburg Irodalmi Kör vezetőségének, az est nagy közönségének és Sopron város egész lakosságának azért a nagy szeretetért, mellyel a kiállítást, s az irodalmi estet is fogadták. Ezt a szeretetet szeretnők elvinni — mint mondta — következő állomásunkra: Kolozsvárra.

A Királyi Magyar Egyetemi Nyomda soproni szereplése örök nyomokat hagyott az Egyetemi Nyomda történetében, s hisszük, a soproni könyvszerető közönség lelkében is.

Kép a soproni kiállításból. A soproni ev. lyceum és tanítóképző vitrinjei.

désből újra beköszöntöttek. Ismét voltak olvasók közöttük, akik sorozatos megjelenésük alatt valóban el is olvastak egy Kiskönyvbarát könyvet, vagy tüzetesen megnézték Möller: Mai Technikáját. Egyik iskola hatodik osztálya a helyszínen közadakozásból Fáth Imre forradalom a VI/B-ben c. könyvét akarta megvásárolni. A kiállítás rendezői sok kedves emléket őriznek meg a látogatók érdeklődéséből és lelkes szeretetükből.

A látogatók száma legnagyobbra szombat délután és vasárnap, az utolsó kiállítási nap délelőttjén emelkedett. Mindkettőt a március 1-én, szombaton este, a Kaszinó dísztermében megtartott irodalmi estünk magyarázza. Az estre érkező közönség láthatólag szívesen jött korábban, és sietve kereste föl a kiállítási termeket, de legnagyobb részük másnap vasárnap újra eljött, nyilván az irodalmi est komoly sikere is ösztönözte ebben az elhatározásában.

A Magyar Könyvbarátok irodalmi estjének műsora a következő volt:

1. Berecz Dezső: Megnyitó.
2. Kardos Tibor és Kenyeres Imre: Irodalmi párbeszédje.
3. Török Erzsébet: Székely népballadákat énekelt. Zongorán Gárdonyi Zoltán kísérte.
4. Szegváry Mihály: Novellája.
5. Országh Tivadar hegedűszámai V. Simon Antal zongorakíséretével.

A szünet után:

6. Török Erzsébet: Székely népballadákat énekelt, Gárdonyi Zoltán zongorakíséretével.
7. Jankovics Marcell: Emlékeiből adott elő.
8. Országh Tivadar hegedült.
9. Máté Károly: Zárószó.

A hivatali elfoglaltsága miatt távollevő *Sopronyi-Thurner Mihály* polgármester, a Frankenburg Kör elnöke helyett *Berecz Dezső* a kiállítás és az irodalmi est lelkes pártfogója nyitotta meg közvetlen szavaival az estet, melyet *Kardos Tibor* egyetemi magántanár és *Kenyeres Imre*, a Diárium szerkesztőjének irodalmi estjeinken hagyományos párbeszédje kezdett meg. A két előadó az iro-

SOPRONBAN

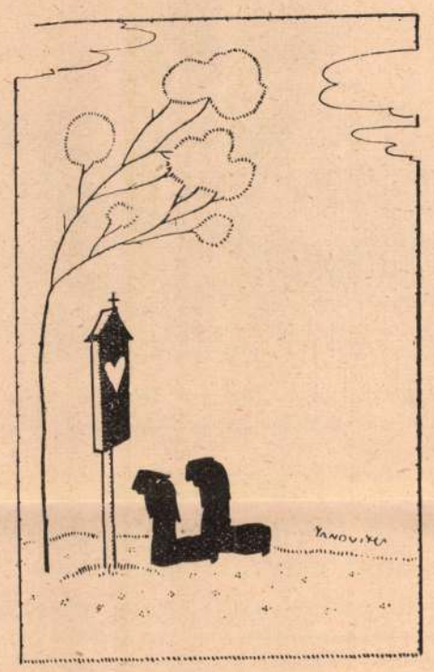
Harmadszor vettük hátunkra utitarisznyánkat, hogy elvigyük a háromszázhatvannégyéves Egyetemi Nyomda kultúrmunkájának egy kis töredékét a magyar kultúra nyugati bástyájába, Sopronba. Kassa és Pécs után most ott vertük föl kiállítási sátrunkat, hogy adjunk és kapjunk, hogy megmutassuk az Egyetemi Nyomda mulját és jelenét, s cserébe szeretetet és megbecsülést kapjunk. A soproni nagymultú *Frankenburg Irodalmi Kör* ugyanis a Magyar Könyvbarátok irógárdáját irodalmi estjén való szereplésre hívta meg, s ezt az alkalmat kapcsoltuk össze ismét egy teljesebb értékű bemutatkozással. A kiállítást február 26-án, szerdán este nyitotta meg ünnepélyes keretek közt *Berecz Dezső dr.* a Frankenburg Irodalmi Kör alelnöke, meleg üdvözlő szavait *Máté Károly dr.* az Egyetemi Nyomda igazgatója köszönte meg, egyben bemutatta a kiállítás anyagát. A gazdag anyagban ott szerepelt Telegdi Miklósnak, az Egyetemi Nyomda alapítójának egy 1580-ban készült vitairatától kezdve, a nyomda régi nyomtatványainak legjelesebb darabjain keresztül, a legfrissebb kiadványig, a Délszláv Írók éppen elkészült szép köteteiig a Nyomda minden jeles terméke. A kiállítás terveit *Janovits István* rajzolóművész készítette, ugyancsak ő rendezte el az anyagot is, széles asztalokon, művészi feliratok és színes plakátok kíséretében, melyek egy részét *Sch. Kovács Kálmán* és *Éless István* készítették.

Már a Kaszinó széles lépcsőházában is az Egyetemi Nyomda plakátjai és üzeméről készített felvételek fogadták a látogatókat. Az első terem a legkülönfélébb nyomtatványokat kínálta megtekintésre, s emlékeztető megőrzésre. A második teremben tágas vitrinekben az Egyetemi Nyomda régi anyaga mutatta a nyomda három és félszázados munkáját, ugyancsak ebben a teremben, asztalvitrinekben került kiállításra a soproni ev. lyceum és tanítóképző könyvtárának sok nagyértékű régisége, köztük majd teljesen a soproni nyomdák tizennyolcadik századi anyaga. Ez a szép kiállítás, mely nagyban emelte az egész kiállítás értékét, a soproni látogatóközönséget külön is meglepte, hiszen ez volt az első alkalom, amikor a féltve őrzött könytárak elzárt termeiből kiállításra került ez a valóban nagyértékű anyag. A soproni anyag kiállítása a lyceum és a tanítóképző igazgatójának, *Ruhmann Jenő*nek és *Rozsonday Károly*nak, valamint *Pröhle Jenő* tanárnak, s segítőjének, *Csatkai Endré*nek érdeme elsősorban. Könyvkiállításunk gazdagításáért nem mulaszthatjuk el, hogy most, utólag is, köszönetet ne mondjunk.

Az Egyetemi Nyomda újabb kiadványait bemutató harmadik teremben külön sorban sorakoztak a Magyar Könyvbarátok illetménykötetei, a Hungarológiai nagy sorozat, a Könyvbarátok Kis Könyvei, a Természettudományi Társulat kiadványai, valamint az Egyetemi Nyomda egyéb kiadványai, nemkülönben a „Besorozott könyvek" színpompás anyaga. Külön asztalon állítottuk ki *Jankovics Marcell* könyveit, mivel részint emlékeztünk könyveinek nagy soproni sikerére, részint ő volt a Magyar Könyvbarátok irodalmi estjének ünnepi előadója, akit a soproni közönség nagy szeretettel várt. A kiállítás feltünéstkeltő művészi értéke volt *b. Farkas Imre* rajzolóművész megkapó Jankovics-portréja. Ebben a teremben kapott helyet Janovits István nagy falikartonja is, melyen tömör egyszerűséggel az Egyetemi Nyomda történetét ábrázolta.

A közönség a megnyitás után állandóan nagy számban népesítette be kiállításunkat. Eljöttek a soproni Könyvbarátok, akik érthető büszkeséggel néztek végig a jórészt könyvtárukban is megtalálható anyagon. De eljöttek mindazok, akik akár valamilyen formában ismerték már az Egyetemi Nyomdát, akár csak az utcai falragaszokról értesültek a bemutatkozó napokról. És ott volt a soproni diákság, akiket délelőttönként tanáraik kalauzoltak, de délután egyéni érdeklő-

és a Nemzeti Színház százéves történetét mutatja be Magyar Bálint tanulmánya. A munka a magyar színészet hőskorával kezdődik, röviden ismerteti, hogyan tevődnek össze az első magyar színésztruppok, hogyan viszik el az ország legtávolabbi zugába új honfoglalókként a magyar nyelvet, majd végigvezet a szerző a bolyongás évtizedeinek regényes fordulatain, míg a vidéken fejlődő magyar színészet végre vállalkozhatik arra, hogy versenyre keljen az ország fővárosát megszállva tartó, európai színvonalú német társulattal. A Nemzeti Színház megnyitása (1837. aug. 22.) után részletesen ismerteti a színház történetének legfontosabb fejezeteit, stílustörekvéseit, művészi programmjának változatait, az intézmény életének erkölcsi és anyagi válságait. Megismertet a magyar színészet multjának legkiválóbb művész-egyéniségeivel, akiknek elhatározó szerepük volt a magyar színházi kultúra kialakításában. Egészében véve a mű rövid, de világos és teljes áttekintést nyujt a magyar színészet és a Nemzeti Színház történetéről. (Ára 80 fillér.)

Jézus Szíve, békénk és engesztelődésünk.
(*Jézus Szentséges Szívének litániája* c. műből.) *Janovits István* rajza.

NAGYFALUSI JENŐ:

VAN GOGH.

KRONOS KÖNYVEK. — 80 lap.

A tragikus sorsú hollandi festő, Van Gogh életét és művészetét foglalja össze a könyv. Van Gogh „művészetét kísértetiesen festi alá élete megrendítő tragédiája." Nagyfalusi Jenő a művész személyes sorsának eseményeivel vonatkozásba hozza vívódásának eredményeit, festményeit és a forma és a tartalom összefüggését vizsgálva elemzi Van Gogh művészetét. „E tanulmány elsősorban Van Gogh levelezésére támaszkodik", amelyből gyakran idéz. Első fejezetében a németalföldi társadalom kialakulását rajzolja meg, majd ebbe illeszti be a Van Gogh-család történetét s e kettős háttérben írja le Van Gogh gyermekkorát és ifjúságát. Következő fejezete Van Gogh nevelői pályafutásával, majd teológiai tanulmányaival foglalkozik. Van Gogh életének további részét, első festői periódusát ismerteti ezután, párhuzamosan megrajzolva Hollandia XIX. századi festészetének képét. A negyedik fejezet Van Gogh pályafutásának további részét adja részletesen rámutatva a fejlődés és változás okaira is. Az utolsó fejezet elmebaját, művészi pályájának utolsó szakaszát tárja fel, amit formájának átalakulása jellemez. A szerencsétlen művész pályájára öngyilkossága tett pontot. Nagyfalusi Jenő tanulmánya új szempontjaival, eredeti forrásanyagával, a Van Goghra vonatkozó irodalom kritikájával emelkedik ki. (Ára 1.60 P.)

YBL ERVIN:

MESTEREK ÉS MESTERMŰVEK.

K. M. EGYETEMI NYOMDA KIADÁSA. — 260 lap. XLVIII képmelléklet.

Különböző, külföldi és magyar folyóiratokban és napilapokban megjelent tanulmányait és cikkeit gyüjtötte össze Ybl Ervin ebben a kötetben. A tanulmányok, éppen mert különböző időben íródtak, egymástól távol álló korok egy-egy művészét vagy remekművét mutatják be, de mozaikszerűen összeállított csoportosításukból is egységes művészi kép domborodik ki. A hatalmas kötet anyaga 31 értékes tanulmányt ölel fel, ezek a következők: Giovanni Pisano és Brunelleschi. — Giovanni Pisano és a francia szobrászat. — Egy velencei trecento-fej. — Donatello vagy Desiderio. — Francesco di Giorgio ismeretlen bronzszobrocskája. — Lorenzo Bregno márványdomborművei a Szépművészeti Múzeumban. — Az olasz bronzszobrocskák. — A Sebaldus-síremlék apostolai. — Girolamo da Santacroce ismeretlen festménye. — Leonhard Kern ismeretlen főműve a Szépművészeti Múzeumban. — A brüsszeli Sainte Gudule-templom magyar történelmi vonatkozású ablakfestményei és II. Lajos két képmása. — Jacob Jordaens egyik főműve a budapesti Szépművészeti Múzeumban. — Savojai Jenő herceg ráckevei kastélya. — Magyar vonatkozású régiségek Admontban. — XVIII. századi Golgotha-festmény a Szépművészeti Múzeumban. — Gondolatok Salzburg néhány barokk emlékéről. — A klaszszicizmus a képzőművészetben. — Raffael. — Dürer. — Coreggio. — Watteau. — Egy Corot-festmény. — Goya. — Böcklin Arnold. — Az antik és a modern művészet. — Az expresszionizmus jelentősége. — A kezdetlegesség jelentősége a művészetben. — Max Dvořak szellemi hagyatéka. — A l'art pour l'art bukása és az iparművészet. — Az arckép válsága. — A festői és szobrászi látás. — A könyv mintaszerűen szép kiállításban jelent meg.

Különböző tárgyu munkák

JUHÁSZ ANDOR ÉS JUHÁSZ SÁRI:

EZ TÖRTÉNT AUSZTRIÁBAN.

CSERÉPFALVI KIADÁSA. — 168 lap.

Amit már Kossuth Lajos megjósolt („Ausztria német tartományainak önmaguktól bele kell esniök Németországba"), s ami most történelmi ténnyé lett: Ausztria egyesülését Németországgal írták meg ebben a könyvben a szerzők személyes élményeik alapján. „Hosszú esztendőkön keresztül éltünk Bécsben — írják a szerzők, — Ausztria élete, politikája és gazdasága, művészete és kultúrája, öröme és bánata a szemünk előtt játszódott le." A könyv a világháború kitörésével kezdődik, de tulajdonképen csak a háború utántól, Ausztria köztársasággá alakulásától ismerteti az eseményeket. A köztársaság gyermekéveinek, majd belső szervezetének vázlata után a további történeti események kapcsán bemutatja az elmult két évtized kiemelkedő osztrák politikusait, Seipelt, Schobert, Miklas elnököt, Dollfusst és Schuschniggot. Sokszor drámai hangulatú képekben rajzolja meg a nemzeti szocialista mozgalom kifejlődését, a küzdelmeket s a mozgalom előretörésének nem egyszer tragikus eseményeit. Végül Ausztria csatlakozásának mozgalmas napjait mutatja be, a német csapatok bevonulásáig. A könyv 13 fejezetéből kettőt írt Juhász Sári (X., XIII. fejezet), tizenegyet Juhász Andor. A leírásokat sok „személyes elem" élénkíti, számukra mindez „élmény is volt. Ausztria sorsa mögött ebben a könyvben egy újságíró-házaspár kalandos életregénye bújik meg."

KOMORÓCZY GYÖRGY:

A MAI LENGYELORSZÁG.

MAGYAR SZEMLE TÁRS. KIADÁSA. — 80 lap.

Az új Lengyelország földrajzi, politikai, társadalmi és kulturális képét rajzolja meg Komoróczy György tanulmánya. Első fejezetében, *A lengyel nép a történelem tükrében* rövid történeti összefoglalást ad, ismertetve a lengyel államiság kialakulását, a lengyel társadalom és civilizáció fejlődését, a lengyel kultúra

egyes állomásait. *A lengyel föld és ember* c. fejezete Lengyelország földrajzi vázlatát adja, a lengyel tájegységeket s az egyes tájegységeken belül a föld és az ember kapcsolatait mutatja be, majd rövid gazdasági áttekintést nyujt. *A lengyel állam és társadalom* a lengyel köztársaság politikai szervezetét, a politikai pártokat, az igazságszolgáltatást, közigazgatást, bel- és külpolitikát, kultúrpolitikát, tudománypolitikát és társadalompolitikát foglalja össze. A tanulmány utolsó fejezete, *A lengyel lélek az irodalomban és művészetben* a lengyel irodalom (a háború előtti, utánit és a legújabb irodalmat különválasztva), a drámairodalom, a festészet, szobrászat és zene mai helyzetét, főbb képviselőit ismerteti. A munka hasznosságának bizonyítéka, hogy a mai Lengyelország életéről összefoglaló helyzetkép magyar nyelven nincsen; a munka értékét különösen emeli, hogy „a könyv alapja a közvetlen élmény volt, a megismerés elsődleges forrása: maga Lengyelország s több megállapítás teljesen önálló kutatás eredményeként alakult ki." (Ára 80 fillér.)

KOVRIG BÉLA:

SZOCIÁLPOLITIKA.

MAGYAR SZEMLE TÁRS. KIADÁSA. — 80 lap..

Kovrig Béla rövid, de minden részletet felölelő tanulmányában foglalja össze a szociálpolitika egész problémakörét. A szociálpolitika fogalmának elemzéséből kiindulva megállapítja, hogy „a szociálpolitika amaz eljárásoknak és törekvéseknek összesége, amelyek lényegükben — bizonyos értékszempontok szerint — közvetlenül a társadalom belső egységének tartós megtartására és fejlesztésére irányulnak". Kimutatja, hogy társadalompolitikánk csak keresztény szociálpolitika lehet. Ezért „az Isten és az ember örök viszonylatának meglátása után az emberi természetből folyó és az ember érvényét biztosító közületek keretében, ezekkel való kapcsolatban" kutatja a szociálpolitika lehetőségeit. Ember és családja, ember és hivatása, ember és nemzete, ember és embertársa, ember és földje — ezekre a viszonylatokra irányul a szociálpolitikai cselekvés. Ennek megfelelően a könyv fejezetei a következők: A szociálpolitika fogalma. — Az ember és a társadalom. — Az ember és embertársa. — A munkaviszony határán. — Az ember kímélése embertársától a munkaviszonyban. — Az ember a munkában. — Munkavédelem a munkaviszony felbomlása esetén. — Társadalombiztosítás. — Az egyén és a külvilág. — A szociálpolitika hordozói. — A szociálpolitika határai. — Embervédelem-nemzetvédelem. (Ára 80 fillér.)

ORTUTAY GYULA:

MAGYAR NÉPISMERET.

MAGYAR SZEMLE TÁRS. KIADÁSA. — 80 lap.

A mai országhelyzet „egyre sürgetőbb társadalmi és nemzeti feladattá teszi parasztságunknak mind teljesebb és egységes szempontok szerinti megismerését". Ortutay könyve „a magyar parasztság eddigi szemléletének ismertetése s egy olyan módszernek kidolgozása", amely „lehetővé tenné parasztságunk társadalmi csoportjainak igazabb megismerését s ezzel együtt egységesebb országszervezést is". A könyv tehát egyrészt bemutatja a magyar parasztszemlélet kialakulását, fejlődéstörténetét (Az európai néprajzi érdeklődés alakulása, A magyar parasztszemlélet első szakasza, Parasztszemléletünk a világháborúig, A mai helyzet), mindenütt a vonatkozó irodalomra való utalással és a falukutatás kritikájával. Másrészt ismerteti „a magyar népismeret kialakitására alkalmasnak vélt módszert". Rámutat a megismerés nehézségeire, majd a teljes analizis kérdését, az állandó változás ábrázolását, a szerkezetalkotás feladatait tárgyalja. Ir a funkció-rendszerről, ismerteti a szerkezet és a funkció összefüggését, az egyéniség és közösség jelentőségét a paraszti kultúrában, továbbá a paraszti szemlélet „totalitását" és a paraszti vallásosságot, végül a paraszti társadalom mai alakulásának irányait. Az alapos, mély gondolatokat adó tanulmányt értékes irodalom egészíti ki. (Ára 80 fillér.)

XVIII. századi művész: Dávid és Góliát.
(Ybl Ervin: Mesterek és mesterművek c. művéből.)

RADNÓTI ISTVÁN:

A MAGYAR MEZŐGAZDASÁG VILÁGMÁRKÁI.

MAGYAR SZEMLE TÁRS. KIADÁSA. — 78 lap.

„Ez a kis munka azokat a tényeket és adatokat foglalja össze, amelyeket a tudomány és a gyakorlat a magyar mezőgazdasági kiviteli cikkekkel kapcsolatban megállapít." A szerző célja, hogy „a magyar közönség kezébe olyan népszerű útmutató kerüljön, amely a magyar föld termékeinek külföldi értékesítéséről és minőségi értékéről ad tájékoztatást." Rövid fejezetek ismertetik *mezőgazdasági kivitelünk jelentőségét* (Magyarország kivitelének legnagyobb részét mezőgazdasági termékek teszik), *mezőgazdasági cikkeink minőségét* (Magyarország éghajlati és talajtulajdonságainak szerencsés találkozása fokozza a minőségi értékek kifejlődését), az elmúlt évtizedekben a kultúrnépeknél *a táplálkozásban beállt változásokat* (a vitamindús ételek nagyobb fogyasztásával főzelék- és gyümölcsféléink viszonylagosan nagy vitamintartalma európai élelmezési jelentőségükkel kiemelkednek), s végül a *minőségi értékjelzést* (standardizálás és márkázás) és *a kiviteli propagandát*. A mű nagyobb része *a fontosabb kiviteli cikkeket* veszi sorra (búza, sörárpa és maláta, magvak, gyümölcs, bor, burgonya, paprika, gyógynövények, hagyma, paradicsom, rostos növények, ló, szarvasmarha, sertés, júh és gyapjú, baromfi és termékei, méz), mindegyiknél röviden összefoglalja a magyarországi termelést, a kivitel mennyiségét és helyét. (Ára 80 fillér.)

SZABÓ DEZSŐ:

ÚJABB MŰVEI. (FÜZETEK.)

LUDAS MÁTYÁS KIADÁS.

A havonként megjelenő „Füzetek" Szabó Dezső jellemző írásai. Tanulmányok, esszék, ritkábban elbeszélések, regényrészletek váltják egymást, amelyek a magyarság aktuális kérdéseit tárgyalják Szabó Dezső egyéni felfogásában, ellenállhatatlan erejű, csodálatosan zengő magyar stílusában. Az 1938. évben megjelent füzetek tartalma a következő:

/ 1021

CSURKA PÉTER:

Miszerint...

Janovits István rajza

A kis Taholyi Béla, a nagy gyár egyik raktárosa, aznap, tíz óra után, mikor már jórészt kiadta az anyagigényléseket, ha csak egy percnyi ideje futotta, fel-felszaladt az igazgatói folyosóra. Izzott a feje. Bemegy a vezérigazgatóhoz, előadja, miszerint... Mit is ád elő?...

Rakosgatta a mondatokat. Kedves vezérigazgató elvtárs, én, Taholyi Béla raktáros, hiszen tetszik ismerni, miszerint Putnicky főraktáros elvtárs, nem jól dolgozott... miszerint... Fene egye meg ezt a »miszerintet«, mivel lehetne ezt a szót helyettesíteni? Ötven éves most, de ez a szó úgy beléragadt gyerekkora óta, mint a bojtorján, egész életén keresztül kísérte, mint az árnyék. Ha beszélt, ha megakadt a beszédben, ez volt az a szó, mint valami híd, átsegítette gondolatait egy másik gondolatvilágba. Félfüllel hallja már itt-ott, hogy »Miszerint« elvtársnak gúnyolják. Menj »Miszerint«-hez, kérdezd meg, van már kétnullás dörzspapírja, vagy háromnyolcados német villáskulcsa? Észreveszi ő, ha a szó a szájára ül, le is pofozná onnan, de mindig elkésik és kimondja.

És hát hogy állítson be a vezérigazgatóhoz ezzel a miszerintes mondatfűzéssel, mégha máskülönben nincs is semmi baj, olvasott, művelt ember ő a maga kis egyszerűségében, csak ez a miszerint... Pedig nem kisebb ügyről van szó, mint arról, miszerint... (ehol ni!) hogy miután azt mesélik, hogy két nagy teherautó tégla tévedésből nem a vállalathoz érkezett be, de még ez se biztos, hogy Putniczky ebből a téglából építtette Agárdon a kis villácskáját, bár állásából felfüggesztették, szobája le van zárva, folyik a vizsgálat, ő jön Putniczky után időben, és rangban, tehát nehogy Tomát, vagy Gébert tegyék meg főraktárosnak, hanem engem Taholyi Bélát, aki húsz éve szolgálja hűséggel a vállalatot, és garantálja, miszerint... (ó, hogy a fene egye meg!) garantálja, hogy ő sohsem épít villát a vállalat téglájából Agárdon, vagy Zuglóban, de sehol Közép-Európában.

Így rakosgatta gondolatait az igazgatósági titkárság előtt, de végül is mindig megijedt önmagától. Eszébe jutott, hogy sok fontos ügy sorsát a kérés feltárásának mikéntje döntötte el.

A tizedik felszaladás után elhatározta, nem megy fel a vezérigazgatóhoz. Hazamegy és otthon megfogalmaz egy kérést, persze miszerintek nélkül, betanulja, van idő reggelig, meg is éri, mert sohsem várt más egyebet a sorstól, mint csak azt az egyet, hogy valaha főraktáros lehessen. Ez a kinevezés lenne munkás élete legnagyobb jutalma, pályájának méltó befejezése. Milyen szép lenne, ha nyugdíjba menne, és a bemutatkozásnál azt mondhatná: nyugalmazott főraktáros. Most itt lenne az alkalom! Lebukott Putniczky, a marha. Sajnálja, hogy lebukott, de enélkül a bukás nélkül ő sohsem lehetne főraktáros, legalább is ennél a vállalatnál nem.

Már csak azért sem, mert Putniczky két évvel fiatalabb is, mint ő, és nagyon érti a szakmát. Toma és Gerber jóval utána következnek időben és rangban, de majd ide kavarhat a szél valami idegent, idegen tájakról, akinek nagyobb szociális »támogatást« osztott ki a sors, mint neki. Mert neki éppen semmi sincsen. Ő csak a vezérigazgatóban bízhat, aki ha találkozik vele, legtöbbször előre köszön neki, amit ő aztán hetekig szégyell, öklözi a fejét a vasraktárban, és megállapítja önmagáról, hogy nálánál nincs bárgyubb ember Dunabogdánytól le egészen az Al-Dunáig.

Tehát sürgős a dolog, bár még nem dőlt el Putniczky sorsa. Putniczky még kimászhat szárazon az ügyből. Egyszercsak bejön, felnyitják neki lezárt szobáját, s akkor ő nagyot nyújtózkodhat, sosem remélheti többé, hogy valaha is mint főraktáros mutatkozhat be. Pedig hát — forrt a feje a villamosban hazamenet — ideje már, hogy kapaszkodjon, feljebb menjen, nem is baj az, ha egy dolgozót láz hevíti, ha magasabbra akar törni, hiszen fia, lánya, felesége...

Na, megír egy szépszavú kérést, betanulja, holnap folyékonyan elmondja a vezérnek.

Otthon a család azzal az örömhírrel fogadta, hogy egy tízkilós disznótoros csomag érkezett az egyik vidéki rokontól.

Megvan! — kiáltott — Megvan!

— Mi van meg? — bámult rá a család.

Igaz, hogy koraszülöttek voltunk, de ma már éppúgy játszunk, szórakozunk és figyelünk, mintha mi sem történt volna. Pedig velünk is sok baj és gond volt...

nőknek könnyebb munkához való juttatását.

— A társadalmi szervekkel együtt meg kell szervezni a művi vetélések elkerülése érdekében a rendszeresebb felvilágosítást. A terhes rendelések idejében »nővédelmi tanácsadót« szervez a főváros, és a szakorvosok teljesen díjmentesen adnak tanácsot, útmutatást a hozzájuk forduló nőknek. Természetesen az orvosok ezeket a nővédelmi tanácsokat is orvosi titokként kezelik. Felvilágosítás során a születésszabályozásról, a terhességet gátló korszerű és hagyományos eljárásokról is részletesen tájékoztatják a hozzájuk fordulókat. Mert jobb a nem kívánt terhességet megelőzni, mint

Éhes vagyok... jólesik az anyatej, ha azt a nővérke segíti is a torkomba...

Ránk is vigyáznak még. De most már »nagyok« vagyunk, nemcsak beszélünk, hanem egyedül eszünk is. Aki nem hiszi, nézzen meg bennünket, címünk: Budapest, Szabadsághegy, Rege út 1—4

(Ifj. Schiller Alfréd felvételei)

Jánosits István

illustrálta Szabados András: Varga Péter balladája c. könyvét, melyet a Magyar Téka adott ki, s melyet a Magyar Bibliofil Társaság 1947-ben a legszebb könyv címmel tüntetett ki.

Rudnyánszky István

Könyv- és képességverseny. Kortárs. 1947/48. 9. sz. 252. l. Képpel

143

136

Janovits István

10—14 éves lányoknak

L. Kasszilj

Egy kislány szerencséje

Utólérhetetlen művészettel megírt, érdekes, mozgalmas, majdnem igaz történet.

Janovits István képeivel.

Kötve **27.50**

DANTE

9—12 éveseknek

Hárs László

Igazán gyerekjáték

A kritika egyhangúan megállapítja, hogy a „Páluteai fiúk" óta a legszebb ifjúsági regény.

Janovits István képeivel.

Kötve **25.50**

DANTE

Karácsonyi könyvvásár 1948.

Ez a hirdetés megjelent a Magyar Nemzetben

MAGYAR MŰVÉSZET

című diszesen és gazdagon illusztrált havi folyóiratot kapják, évente tizszer megjelenő 60 oldal terjedelmes füzetekben.

Az első szám megjelent. Irtak bele: ***Petrovics*** Elek, ***Lyka*** Károly, ***Elek*** Artúr, ***Ybl*** Ervin. A második szám Munkácsy emlékének van szentelve. Irtak bele: ***Csók*** István, ***Lázár*** Béla, ***Rippl-Rónai*** József. Színes műmelléklettel. A 3. szám Iványi-Grünwald Bélát, a 4. szám a főváros gyüjteményeit, az 5. szám Vaszary művészetét, a 6. szám a Wolfner-gyüjteményt ismerteti.

A 7. szám az aktkiállitást mutatja be.

Kapható az Ernst-Múzeum pénztáránál.

1925. 4485. Légrády nyomda és könyvkiadó r.-t., Budapest

~~Gáspár Antal~~

~~Gyula~~

~~Jolán~~

Janovits

Kajan

116.

továbbítani-

1946

A KIÁLLÍTÁST SZEPT. 29-ÉN

D. E. 10 ÓRAKOR

TILDY ZOLTÁN

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ELNÖKE

NYITJA MEG

SZEPT. 29—OKT. 9 * D. E. 10— D. U. 5 * SZALMÁSSY-GALÉRIA

KOSSUTH LAJOS-U. 12 * BELÉPÉS DÍJTALAN

(A kiállító művészek a látogatókról a helyszínen karikaturákat készítenek)

Szikra r.-t. Budapest

Szalmassy Galériában

Famonta Tivadar

1 magyar jakobinusok c. könyv
könyvét (1948) illusztrálta (ceruz.)

M.N.: Kunos illusztrátorai a Petőfi-
Hodalom tükrében

Jelenkor 1969 ápr. 371old.

Janovits István

illusztrálta az alsós könyvek

Hajnal Anna :

Füzes. [Versek.]

Bp. [1948] 46 l.

ar.P.	2.-	92.-	/

ngõ./

/

M. T. I. rt. agrondája 80626

Jancsits István

illustrálta

Történelem a 8. osz-
tályra. Bp. 1948.

Bizottságának

Budapest

...att hozzám intézett levelükben
...iszadartott egyezer pengő
...úl kiutaljják, illetve kifize-

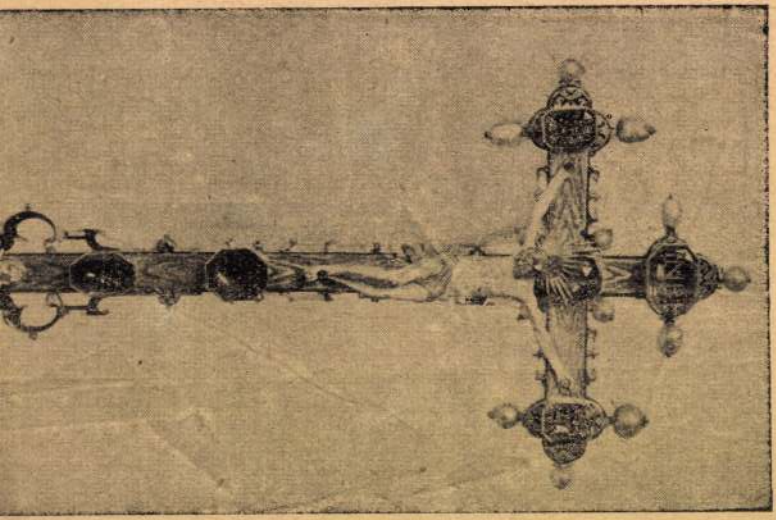
...om, hogy a munka átvétele óta

Janovits István

illusztrálta az alábbi
könyvet.

Hárs László: Igazán gyerekjáték
Bp. [1948]

Kasszilj Ljev: Egy kislány szerencséje.
Ford. Farkas Gyula.
Bp [1948]

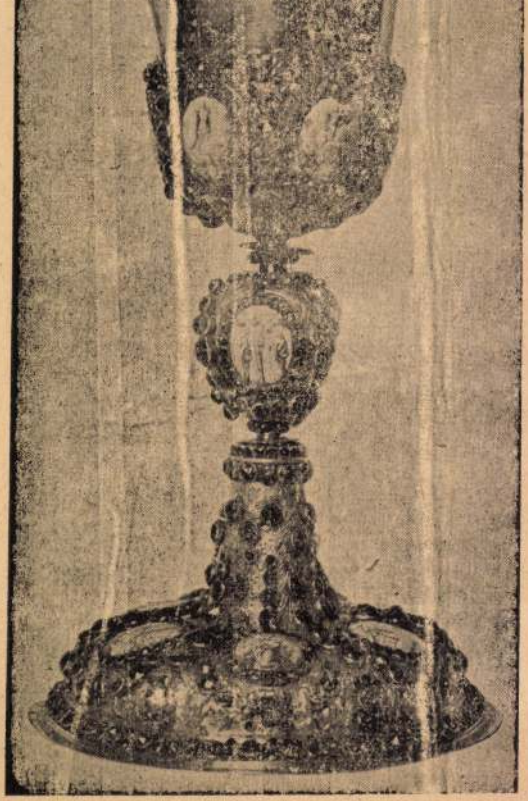

Janovitz István

illusztrálta az alábbi könyvet.

Csengery Ilona:

Rongybuba és Kóc-vitéz. Bp. [1948].

268. kép. *Zománcos kehely, 1680.*

Jancovits Tokaji

illusztrált az olaszi
könyvei

Orbán Sándor =

Kacor. Kalandos legenda. Bpo. 1946.
224 l.

	Egységár	Összeg	Összesen
	2.-	P 6.-	

M. T. I. rt. nyomdája 27209

Jasovits István

illusztrálta az
alábbi tankönyvet

Történelem a 7.
ált. számára.
Bp. 1948. VKM.
kiad. 195 l.

észeti hivatal,

mber hó 22-én.-

mkir. müszaki tanácsos,

hivatalfőnök.-

Janovits István

illustrációi

Hárs László: Erek a

pesti gyerekről.

Bp. [1949].

mdk

Jancsovits Imre

rajzai

Borsos Elemér: Kossó a Kutya c. írásához

Ország-Világ 1962 20. 11 16. l

MDK

Jánovits János (grafikus)

rajza (illusztráció) repr.

(Borsos Elemér: Örök arcképtár-sak.)

Ország-Világ, Bp. 1960. június 29. 16. l.

ODK

[Janovits János ?]

(Smicdlék J. jelrésszel A titokzatos üzenet c. cikkhez.)

(Fehér Klára: A titokzatos üzenet.)

Ország-Világ, Bp. 1960. július 6.

11. l.

MDK

[Janovits János grafikus]

(Illusztráció] jelzéssel - repr.)

(Királyhegyi Pál: Hogyan szerezzünk ellenségeket ?)

Ország-Világ, Bp. 1960. 32. sz. 16. l.

Jávorics Vera.
(Iparművészet)

„A gyermekszoba művészete" címmel a Műtőr könyvkereskedésben kiállítása nyílt H. Molnár Mártával közösen.

Az Est, 1927. nov. 22.

Jancovics Géza.

A Mentor Könyvkereskedésben „A gyermekszoba művészete" című kiállítása nyílt H. Molnár Mártával, melyen iparművészeti tárgyai szerepelnek.

Budapest, 1927. nov. 23.

Janovitz Lipót eperjesi ötvös

Árv. Közl. 1941. márc. 2.rksz. 97. auk.

13 l.

		Kikiáltási ár pengőben
1272.	KÉS ÉS VILLA. Ezüst, domború díszítésű nyelekkel. Német, 1730 körül	13.—
1273.	KÉS ÉS VILLA. Ezüst, domború díszítésű nyelekkel. Német, 1730 körül	13.—
1274.	HAMUTARTÓ. Ezüst, csiszolt üvegbetéttel. 413 gr.	60.—
1275.	GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Ezüst, csiszolt üvegbetéttel. 502 gr.	70.—
1276.	SZIVARDOBOZ. Ezüst, fabetéttel. Mérhető súlya 425 gr.	85.—
1277.	GYŰRŰ. Fehérarany, egy brilliánssal . . .	280.—
1278.	FÜLBEVALÓ CSAVAR. Fehérarany, brilliánssal. Egy pár	135.—
1279.	FÜGGELÉK. Zománcozott arany, apró gyöngyökkel díszítve. 5 gr.	35.—
1280.	GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Ezüst, fehérrel átvont, kiköszörült és aranyozott díszű üvegtállal. 258 gr. 1850 körül. (Az üvegtál repedt.)	60.—
1281.	SERLEG. Ezüst. 258 gr.	30.—
1282.	KERESZTELŐ ÉREM. Ezüst, olajminiatürrel. Bécs, 1853.	24.—
1283.	KERESZTELŐ ÉREM. Ezüst. XIX. század első fele	12.—
1284.	NAGY VÁZA. Ezüst, domború virágdísszel. 1580 gr.	220.—
1285.	ORSÓS ZSEBÓRA. Ezüst, Készítette: Thomas Wagstaffe. London, XVIII. század vége . .	20.—
1286.	ORSÓS ZSEBÓRA. Kettős tokban Készítette: Edward Prior. London, XVIII. század . . .	20.—
1287.	CIGARETTADOBOZ FEDŐVEL. Ezüst. 261 gr. Bécs, 1860.	70.—
1288.	SZIVARVÁGÓ FÜGGELÉK. Arany . . .	25.—
1289.	ORSÓS ZSEBÓRA. Ezüst tokban. Készítette: Joh. Christoph Golling in Stadtamhof . . .	20.—
1290.	NAGY LÁBAS GYÜMÖLCSTÁL. Ezüst, bordásan vert díszítéssel. 910 gr.	145.—
1291.	ORSÓS ZSEBÓRA. Ezüst tokban. XIX. század eleje	15.—
1291/a.	GYŰRŰ. Arany, türkizzel és zománcozott díszítéssel. 4 gr.	50.—
1292.	GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Ezüst. 555 gr. Eperjes, Janowitz Lipót. 1840 körül	110.—
1293.	ORSÓS ZSEBÓRA. Ezüst tokban, festett zománc számlappal. XVIII. század	20.—
1294.	FEDELES DOBOZ. Ezüst, domború díszítéssel. XIX. század	30.—
1295.	CSAVAR FÜLBEVALÓ. Arany, gyönggyel. Egy pár	25.—

Arv. Kőrl 1941. márc. 2. hó 5*
97. aukció

		Kikiáltási ár pengőben
1296.	RIZSPORTARTÓ. Ezüst, gyöngyház berakással. XIX. század első fele	25.—
1297.	NAGY DÍSZKORSÓ. Ezüst. domború és alakos díszítéssel. 3700 gr. (Fatalapzattal.) . .	740.—
1298.	ŐV. Ezüst filigrán. részben aranyozva . . .	40.—
1299.	NŐI CIGARETTASZELENCE. Ezüst, zománcozott díszítéssel. 85 gr.	20.—
1300.	MELLTŰ. Ezüst filigrán, aranyozva . . .	8.—
1301.	KÉZITÁSKA. Ezüst filigrán. 310 gr. (Hibás.) .	44.—
1302.	KAROS GYERTYATARTÓ. Ezüst. Barokk stílus. Egy pár	280.—
1303.	FÜLBEVALÓ. Arany, korálokkal. XIX. század első fele. Egy pár	29.—
1304.	KARLÁNC. Arany, carneollal. 14½ gr. . . .	150.—
1305.	KÉT INGGOMB ÉS EGY PÁR KÉZELŐGOMB. Arany, onix-szal és gyöngyökket . .	60.—
1306.	FÜGGELÉK. Arany, zománcozva. 4.5 gr. 1840 körül	45.—
1307.	FÜLBEVALÓ. Arany, gyémántokkal. Egy pár	60.—
1308.	GYŰRŰ. Arany, két gyémánttal és egy hamis kővel	45.—
1309.	GYŰRŰ. Arany, egy rubinnal és almandinokkal. XIX. század első fele	30.—
1310.	FEDELES CUKORTARTÓ. Ezüst, bordás díszszel. 458 gr. Bécs, 1865.	90.—
1311.	GYŰRŰ. Arany rekonstruált rubinnal és gyémántokkal	50.—
1312.	OVÁLIS FÜLES TÁLCA. Ezüst, vésett díszítéssel. 920 gr. Nagyszombat, 1837	130.—
1313.	ORSÓS ZSEBÓRA. Ezüst, tokban. Készítette: Hárdouin à Marseille. XIX. század eleje . .	25.—
1314.	ORSÓS ZSEBÓRA. Kettős ezüst tokban, zománcos számlappal. XVIII. század	25.—
1315.	HAMUCSÉSZE. Ezüst, domború és aranyozott díszítéssel. Orosz, XIX. század első fele . . .	9.—
1316.	TEJESKANNA. Ezüst. 241 gr. Empire stílus .	48.—
1317.	ORSÓS ZSEBÓRA. Ezüst tokban, ütőszerkezettel, ezüst számlappal. Készítette: Bregquet & Fils, XIX. század eleje	25.—
1318.	HAMUTÁL. Ezüst, kagyló alakban. 112 gr. .	22.—
1319.	HAMUTÁL. Ezüst, kagyló alakban. 70 gr. .	15.—
1320.	ORSÓS ZSEBÓRA. Kettős ezüst tokban. Készítette: C. Charles, London	20.—
1321.	HAMUTÁL. Ezüst, kagyló alakban. 70 gr. . .	15.—
1322.	ORSÓS ZSEBÓRA. Ezüst tokban, ütőszerkezettel. Készítette: Barrwais London, XVIII. század. (Hibás.)	30.—

Árv. Kört. 1941. márc
2. tk. 97.
97. aukció

ELŐSZÓ.

Amikor az Árverési Csarnok XCVII. tavaszi aukciója megnyílik, rá kell mutatnunk arra a paradox tünetre, hogy a mai izgalmas és forrongó viszonyok között a műgyüjtés nemes szenvedélye erősen fellendült és jobban virágzik, mint a békés és nyugalmas időszakok napjaiban.

Emberek, akiket korábban hidegen hagytak a régiségek, a műtárgyak, ipari remekek, napjainkban műkereskedések és aukciók szenvedélyes látogatóinak csapnak fel.

Ezt a tényt sem félreérteni, sem lebecsülni nem szabad. Ami első pillanatra puszta „vagyonmentésnek" látszik, valójában nagy kulturális eredmény. Íme: olyan körök is ráeszméltek a műalkotások minden fajtájában bennerejlő örök és abszolút értékre, amelyek azelőtt értelmetlenül álltak e magas emberi teljesítményekkel szemben. Bármi legyen az indítók, az eredmény csak egy lehet: a művészi munkának, a művészi alkotásnak, legyen az multbeli vagy jelenkori, minél teljesebb és általánosabb megbecsülése.

Hisszük, hogy ezen az úton elérkezünk oda, hogy a művészet föltétlen, örök érték lesz, nemcsak kevesek, hanem mindenki szemében, aki számot tart a művelt ember nevére. Hisszük és reméljük, hogy ez az eredmény szebbé teszi az életet s jobbá az embereket.

Ezért örvendünk a műtárgyak rohamosan terjedő kedvelésének, a műbarátok, műkedvelők tábora erőteljes növekedésének. S különösen örvendünk annak, hogy a nemes cél előmozdításában az Árverési Csarnok is tevékenyen közreműködhetik.

Képanyagunk, mint rendesen, nagy és változatos, a XVI. századtól máig terjedő. Érdekes, hogy a Bassano-műhelyből két azonos tárgyú kép került most egyszerre elő: Jézus a Márta házában. Önmagában ritkán előforduló tárgy, de a Bassanok népes művészcsaládjának csaknem minden tagját foglalkoztatta. Egy, esetleg két ilyen képet csaknem mindeniktől ismerünk. Két képünk egyike szabad replikája a firenzei Pitti-gyüjtemény példányának, melyet némelyek Jacopo fiai közül az idősebbiknek, Francesconak tulajdonítanak, mások a húsz évvel fiatalabb Gerolamonak. A műhely ugyanis olyan egyöntetűen dolgozott, hogy a fiatalabb tagokat nehéz egymástól megkülönböztetni. A festmény tele van a Bassanoknál megszokott kedves zsáner-részletekkel, üde ellentétet képezve Jézus és a körüle csoportosuló alakok nemes méltóságához. A másik, szintén a Bassano-műhelyből kikerült kép csak erre az utóbbi csoportra helyezi a hangsúlyt.

A legtöbb képünk azonban magyar, ami jó is, hiszen vásárlóközönségünk természetszerüleg mégis elsősorban a hazai művészet

iránt érdeklődik s nekünk is elsősorban az fekszik a szívünkön, hogy ezt az anyagot védjük meg az elkallódástól, azáltal, hogy jóformán kézből kézbe adjuk, ahelyett, hogy bizonytalan helyeken hányódna. Gyurkovits Károly kedves gyermekarcképe bársonyruhájával és hosszú nadrágjával egy egész kort támaszt életre, ugyanígy fehérruhás női arcképe 1843-ból. A Magyarországon is sokat dolgozott A. Clarot-tól egy Férfiképmásból (1833) tekint ki reánk az a különös, szelíd szem, mely a biedermeier portréit annyira jellemzi.

A századközépről, 1860-ból való Kiss Bálint festménye is: Nagy Lajos fogadja a velencei követeket. Ha arra gondolunk, hogy a kép majdnem egykorú Madarász „Hunyady László a ravatalon" című képével, akkor persze keveseljük Kiss Bálint teljesítményét; mégis jellegzetes alakja volt festészetünknek s alapjait segített lerakni annak a nagyszabású festészetnek, melyet Madarász és Székely voltak hivatva jelentékennyé tenni és európai színvonalra emelni.

Az ötvenes évek végéről, 1858-ból való Jakobey Károly arcképe Rakodczay Andrásról; párja annak a szép női arcképnek, Jakobey legjobb művei egyikének, melyet mult aukciónkon mutattunk be. Lotz Károly 1861-ben festette „Testvérek" című bájos képét; szabad, keresetlen csoportosításával, szép festésével ez a kép egyike Lotz legjobb korai munkáinak.

Ligeti Antalnak nagyon tetszetős, piros színekbe öltözött albanoi asszonya igazi „feinmalerei" s olajfestésben nála a már tárgyánál fogva is ritka. Ilyen olasz népi tanulmányokat inkább vízfestményekben szoktunk tőle látni. A képnek különös érdekessége, hogy Rákosi Jenő hagyatékából származik.

A Pállik-képek ezúttal eltérnek a mester szokott témakörétől. Az állatfestésnél maradva, egy versenyparipa képét kapjuk s azután még egy versenyparipáét, impozáns környezetben, főúri kastély előtt állva. Nyilvánvaló, hogy a kép egyenes megrendelésre készült s a kastély a ló tulajdonosának otthona. A képet a művész Nordkirchenben, 1884-ben festette. Ugyanebből az évből való Kubányi Lajos „Keresztelő" című festménye. Gondosan kidolgozott, müncheni tanultságra való kép, de e kor magyar parasztzsánerképeinek vidám hangulatával. Ilyen vidám hangulata van Greguss Imre „Kovácsműhelyben" című friss olajvázlatának is. A huszár alakjában valami Jánosvitézes hetykeség érződik.

Egyik legszebb tájképünk Feszty Árpádtól való. Hegyes vidék, gőzölgő mezőkkel. Itt Feszty valóban nehéz és érdekes problémát oldott meg, igen jól: a pára és a gőz együttes szerepeltetését s a probléma nehézségein diadalmaskodott a művésznek az anyagszerűség iránti finom érzéke.

Éppen a századfordulóról, 1901-ből való Vajda Zsigmond nagy terve a nagybányai templom oltárképéhez, de Nagybánya egyébként is igen értékes darabokkal van képviselve. Ferenczy kecskés hegyoldala, Thorma János kitűnő plein air tanulmányai, egyszerre napot és friss levegőt varázsolnak kiállító termünkbe.

Mednyánszky „Tábori konyhája" 1917-ből, élethű, temperamentumos munkája ennek a nagy mesternek, az élmény közvetlen hangulata és ereje van benne. Mednyánszky azon kevés európai művészek egyike, akik a világháborús élményeiket igazán művészetre tudták átváltani. Ugyanebből az évből s erről a vidékről Kandó László festett színes, dekoratív képet „Tátralomnic" címen. A nagy szálló, a hómezők és minden egyéb szép tátrai emlék feleelevenedik bennünk, ha reá nézünk.

Csók Istvántól nem sok, de remek munkák láthatók. Egy kis tájkép, egy gyönyörű vázlat a „Thamar"-hoz s néhány darab abból a jelentős balatoni sorozatból (1929), melynek szépsége már

átment a köztudatba. Szőnyi, Berény, Kmetty stb. kitűnő dolgai egészítik ki az együttest.

Szobrok közül kiemeljük Markup Béla kiváló állattanulmányát: „Elefánt harca tigrissel" és Sidló Ferenc nemes szépségű „Ivó nő"-jét. Egy ismert kiváló numizmatikus renaissance-éremgyüjteményét is bemutatjuk ez alkalommal, mely e gyüjtők között bizonyára nagy érdeklődésre tarthat számot.

Látogatóink és vevőink emlékezni fognak talán két bronzbaöntött békára. A délkínai állatábrázolásnak e példái szerepeltek már egy régibb árverésen. Most alkalmunk van újra felhívni rájuk a figyelmet, amelyet eredetiségükkel és félig ékítményes, félig meseszerű jellegükkel különösen megérdemelnek. Sok értékes műtárgyat láthat az ember kalandozni, míg hozzá méltó gazdára talál! Nem feltűnő, de annál finomabb művészettel dolgoztak egy jellemző jávai kriesen, egy olyan keletázsiai műtárgyon, amely csak az igazi szakértő gyüjteményébe való. A kínai fazekasművészek készítményei közül meg kell említenünk egy sötétzöld színjátszó mázas vázát és egy másik porcellánvázát kékfehér aláfestéssel, kávébarna mázzal és vörös zománcfestéssel. Méltó arra, hogy helyet találjon bármely nyilvános múzeumban.

Kína fonalművészete most se hiányzik a gyüjteményből. Egy fekete kendő sokszínű hímzéssel amennyire merész, annyira összhangzó színhatású. Egy vörös vászonzsákon izgatóan érdekes turkesztáni minták pompáznak.

A török műtárgyak úgy látszik egyre nagyobb számban kerülnek elő rejtekhelyeikből. Meg kell emlékeznünk ezúttal több hangulatos aranyhímzéses selyemkendőről és egy vászonkendőről (pezsgir), sokszínű és arany hímzéssel. Az ottomán ötvösművészetet viszont nagyon előnyösen képviseli egy kalapált ezüstedény, amelyen a francia rokokó kagyló- és virágdísze a hagyományos keleti ékítményekkel tökéletes összhangba olvad.

Az ékszeranyag legnagyobb része modern aranygyűrűkből, fülbevalókból, melltűkből s hasonló, a női ékességhez tartozó tárgyakból áll, többnyire brilliánssal, ritkábban színes kövekkel díszítve. Nagyon alkalmas ajándékok.

Az Árverési Csarnok aukcióinak kétségkívül része van benne, hogy az érdeklődés az utóbbi években mindinkább a régibb magyar ötvösmunkák felé irányult. Sajnálni lehet, hogy ez nem előbb következett be. Sok, ma már megbecsült hazai ezüsttárgy kerülte volna ki a beolvasztást vagy a messze idegenbe való elhurcolást. Őszinte örömünkre szolgál, hogy jelen aukciónkon a szerencsés véletlen a szokottnál valamivel nagyobbszámú darabot hordott össze, köztük olyanokat is, amelyekért érdemes áldozatot hozni.

Városonként csoportosítva anyagunkat, elsősorban *Buda* egyik jóhírű ötvösének, *ifj. Greschl Józsefnek* egy munkáját említjük. Ez egy téglalap-idomú fogadalmi táblácska, az angyali üdvözlet domború ábrázolásával. 1833-ban készült, de nincs rajta semmi, ami a kort jellemezné.

Pest ezüstmívesei közül itt szerepel *id. Prandtner József*, hosszas négyszögű, letompított élű cukordobozzal 1826-ból. Sima díszítetlen ládácska, amely csak nemes arányaival kíván hatni. *Laky Károlytól* 1857-ben készült kétágú gyertyatartókat mutatunk be; *Cseh Páltól* ugyancsak két gyertyatartót, hatszögletű talpból kiemelkedő baluszter-szárakkal s egy nyeles teaszűrőt 1866-ból.

Eperjesen készült 1840 körül *Janovitz Lipót* műhelyében egy kerek alapidomú, talpas csemegeállvány, díszített csíkokkal. Ritkán előforduló mester a *kassai Vendely József*; síma, ovális piperedoboza 1812-ből való. *Kolozsváron* ismert mester volt a XIX. sz. elején *Szathmáry György*, akitől két baluszterszárú gyertya-

tartónk van. Szerény tárgy, 1850 körül készült ezüst pecsétgyűrű viseli a *munkácsi* hitelesítőjegyet I. F. betűs ötvösjeggyel. Hazai darabjainknak aukciónkon legrégibbje egy bordásan vert barokk cukordoboz *Hambacher János György nagyszebeni* mester († 1792) bélyegével. *Nagyszombaton* 1837-ben hitelesítettek egy szép tojásdad tálcát, díszes fülekkel, mesterének neve az elmosódott bélyeg alapján meg nem határozható. *Pápa* város hitelesítése mellett S. I. betűs mesterjegy áll egy kerek dobozon, amelynek kora a XIX. század első felére tehető. *Sopron* ötvösségéről kitűnő tanúságot tesz egy *Kuhn Gottlieb* által készített sótartópár 1796-ból. A negy patásvégű lábon álló ovális edényke kiválóan finom, ízléses munka. Végül *Székesfehérvár* nevét idézi fel egy pár csinos sótartó *Fanari András* műhelyéből. A mester 1815-ben húnyt el; e munkája azonban alig lehet újabb a XVIII—XIX. század fordulójánál. Alakja: háromszögű talp fölött három merev kígyó által tartott kerek edényke, tiszta empire-stílusával erre az időre mutat.

A külföldi eredetű ezüstök között koránál fogva is kiválik egy pompás díszkanál, szép renaissance-ízlésű nyéllel és körtealakú merítővel. A kanálba 1680. évszámot viselő címerpajzs van vésve, azonban a készítés ideje legalább félszázaddal előbbre teendő. A XVIII. század első felére keltezhető két pár evőeszköz (kés és villa) díszes, de nem finom nyelekkel.

A *bécsi* ezüstneműek legrégibbje ezúttal egy 1803-ból való áttörtnyelű cukorfogó. Tíz évvel újabb egy pár karcsúszárú gyertyatartó és egy kis egyszerű talpaspohár. 1820-ban készült egy szépalakú füles kannácska, valószínűleg keresztelőkészlet része. Ezzel egyidejű egy öntött asztali csengő, kígyót ábrázoló fogóval. 1829-ből két alacsony, csőszárú gyertyatartót, 1835-ből szokatlan alakítású talpas sótartót, 1840-ből üvegbetétes sótartót és kis síma poharat mutatunk be. A negyvenes éveknek a neogótika felé hajló stílusát juttatja eszünkbe egy igen nagy díszváza 1844-ből. A hatalmas edényt négy szabadon dolgozott alak, az ipar és földmívelés ábrázolói veszik körül. Felső részén vasúti vonat aprólékosan megmintázott kis modellje talál helyet; ez és a bevésett nevek (Bécs, Pozsony, Prága, Troppau) arra vallanak, hogy a remekmívű ötvösmunka valamelyik osztrák vasútvonal megnyitására készülhetett. Örvendetes lenne, ha a váza a Közlekedési Múzeumban kaphatna megfelelő helyet.

Említsünk még meg egy eredeti tokba helyezett csinos, egyszemélyes evőkészletet, romantikus neobarokk-ízlésű nyelekkel 1848-ból, egy hasonló stílusú sajtolt cukorszórót 1851-ből, hólyagostestű kávéskannát 1852-ből, hozzáillő cukortartót 1854-ből, egy ugyanilyen korbeli ezüsttalpú gyümölcsállványt pompás üvegtállal s egy 1864-ben készült díszes asztali csengőt, hozzátartozó tálcácskával.

Az itt kiemelt nagyobb darabok mellett sok az apróság: szelencék, keresztelő-érmek, csiptetők, ékszerfélék s hasonlók, amik a tárlószekrény kedves töltelékei. Ide kell soroznunk egy sereg régi zsebórát a XVIII. századtól a következő közepéig. Gazdag és változatos sorozat, részben híres angol mesterek készítményei, többékevésbbé díszes kivitelben.

A keramiai részben először a jelentékeny számú bécsi darabokat vesszük szemre. Sem a XVIII. századi szépalakú kávéskannák, sem a biedermeier-kor tetszetős csészéi nem hiányoznak, de számuk egyre apad s köztük csak elvétve találunk a magasabb igényeket is kielégítő darabokat. A korábbiakból feltűnik egy ovális levesestál kék, kínai modorú festéssel, a csészékből két darab, tölgyleveles peremmel (1826 és 1827-ből), továbbá egy kékmázú, fehér csíkon finom arany széldísszel. A későbbi, 1840—1850 között

készültek között néhány egészen szokatlan festésű csészét találunk; ezek hihetőleg megrendelő egyéni ízlését tükrözik vissza.

Nem lehet említetlenül hagyni néhány olyan edényféleséget, amelyek a XIX. század közepének ízléséről tanúskodva, inkább plasztikus alkotások, mintsem használati tárgyak. Ilyen például egy porcellánpalack, talán illatszernek szánva, amelynek a készítő romatikus torony alakját adta. A torony ablakain egyik oldalon hölgy, a másikon lovag tekint ki a XVI. század viseletében. Egy második palack: csinosan mintázott ülő női alak galambbal.

A cseh gyárak közül *Altrohlau, Chodau, Dallwitz, Elbogen, Giesshübel, Pirckenhammer* és *Schlaggenwald* van képviselve néhány darabbal, többnyire csészékkel. Azonban ismételten meg kell állapítanunk, hogy a régibb cseh porcellánok egyre ritkábbá válnak a kereskedelemben s ennek megfelelően áraik emelkedőben vannak.

A távolabbi külföld nevezetesebb gyárai közül *Sevres* (néhány nagy díszváza), *Meissen* és *Berlin* jegyével találkozunk, nagyobbára újabbkeletű darabokon.

A magyar porcellán ezúttal nem szorítkozik pusztán *Herendre;* a legrégibb hazai gyár, *Regéc* is képviselve van *egy* aranyszegélyes szivacstartóval, 1831-ből, tehát még a gyár első korszakából. Sajátságos, hogy a gyüjtők nem igen foglalkoznak a porcellánkészítés e legkorábbi hazai emlékeivel, aminek az az oka, hogy alig kerül közülük piacra egy-egy darab. Aki nem sajnálna Zemplén, Abauj, Ung és Bereg megyébe gyüjtőútra indulni a regéci porcellánok felkutatására, anyagilag is jelentékeny eredményt mutathatna fel.

Herendi anyagunk változatos, de nem sok régi darabot tartalmaz. Figyelemreméltó egy óriási dísztál, kínai modorban festve és több nagyméretű váza.

Együttesen kell említenünk a kisplasztika porcellánemlékeit, miután a rendesnél értékesebb sorozatot tudunk bemutatni. A meisseniek között a legtöbb a XVIII. századi modellek replikája; igen kedves egy altenburgi paraszt-pár, továbbá egy kosaras fiú alakja. A további bécsi készítményekből figyelemreméltó: Pluto Cerberussal és Szerelmes pár almával. Újabbkeletű egy táncoló pár lengyel viseletben, előttünk ismeretlen gyárból, a két alakocska eleven, kifejező mozgása tehetséges mintázóra vall.

Kerámiai csoportunk különlegessége egy *tányérgyüjtemény* a XVIII—XIX. századnak, főként történeti vonatkozású darabjaiból. A tányérok javarésze fajánsz, francia, angol és német gyárakból (Strassburg, Rouen, Paris, Choisy, Ravenstein, stb.), többnyire érdekes ábrázolásokkal. Becsesek a nagy francia forradalom idejéből való jelvényes és felírásos *(La liberté ou la mort)* tányérok. Egyik az első *Montgolfierek* felszállását idézi vissza, másik valamely politikai vagy katonai híresség emlékét őrzi. De vannak a sorozatban messeni porcellánok is, amelyek művészi tekintetben bírnak jelentőséggel.

A *fajánszok között* érdekes német és francia készítményeket találunk. Egy ovális tál a XVIII. század elejéről kék kínaias festéssel, sárga-zöld virágos peremmel, hátán B jelzést visel s bizonyosan délnémet. Északibb vidékről származik egy levesestál lila festéssel. Strassburgi egy másik ovális levesedény keletiesen stilizált virágdísszel a XVIII. század közepéről. Közelebbről meg nem határozott francia munka egy lábakra állított tejszínkanna, fül helyett az edény testéből kinyúló fogóval; máza sárga, elől kis lilaszínű tájképpel van díszítve. A kisszámú hazai darabok közül kiválik egy pápai levesestál, amelynek máza a most említett tejszínes edényre emlékeztet s talán a hazai fajánszművesség Rajnamenti kapcsolataira utal.

Az *üvegneműek* között sok a gyüjtőket érdeklő munka. A festett cseh poharak igen kiváló és díszes darabokkal vannak képviselve; egyik-másik nagy díszserleg bármelyik gyüjteményben megállja helyét. De vannak figyelemreméltó példányok a köszörült edények között is. Egy vadászpohár pihenő szarvasokkal még a XVII. század végéről való lehet. Értékes voltát már korán felismerték; erre vall a XVIII. században készült monogrammos bőrbevonatú tok, amely a sérüléstől védi. Kecses alakja van két kis jegecesen csiszolt üvegpalacknak; korukat a finom Louis XVI. díszítés a XVIII. század végére határozza. Feltűnik egy hengeralakú pohár a XIX. sz. első feléből, piros-kék színezésű egzotikus tájképpel s egy másik ugyanazon időből való csókolódzó galambokkal.

Ezúttal számbelileg csekély a szőnyegek mennyisége, de viszont ezek közt is találkozunk néhány régi, gyüjtőnek való példánnyal. Különösen a kisázsiai *Kula* szőnyegtípus van XVIII. sz.-i példákkal képviselve. Egy perzsa, érdekes rajzú imaszőnyeg, néhány Ikarak, Derbent képviseli a jó színezésű XIX. sz.-i keleti szőnyeget. A csomózott keleti szőnyeg, szép színe, tartóssága és melegsége az, ami miatt mindenkor kívánatos tárgya lesz az aukcióknak.

A polgári lakás legszebb dísze volt, úgy a multban, valamint a jelenben is a biedermeier és a neobarok bútor. Ennek egyszerü formái, megbízható munkája kielégítették az akkori és a mostani igényeket. Ebben az aukciónkban is nem egy olyan bútor akad, amely díszére válhatik a lakásnak.

Nem csoda, hogy a mai asztalosok, érezve ezeknek a bútoroknak szépségét és célszerü voltát, utánozzák a régi bútorokat és azokról nem egyszer meglepően jó másolatokat készítenek. Akik nem ragaszkodnak ahhoz, hogy okvetlenül régi bútorral rendezkedjenek be, ebben a tekintetben is kielégíthetik igényeiket.

A *vegyesek*ről már csak az anyag sokféle volta miatt is nehéz áttekintést nyujtani. Elég ha megemlítjük, hogy e csoportunk gazdagon van ellátva kisplasztikai munkákkal bronzból, márványból, csontból stb. órákkal, vas-, ónművekkel és fegyverekkel. Az órák közül jellegzetes táblabirókori darab egy diófatokos állóóra; jelzése szerint készítette *Martin Figler in Wäzen*, amely utóbbi név alatt Vácot kell értenünk. A keretes faliórák kellemes halkszavú zenélőszerkezettel vannak felszerelve; egyiknek festményén Columbus látható matrózai körében. A fémmunkákból megemlítendő egy 18 darabból álló kulcssorozat a XVII—XVIII. századból, nyolc, részben még XVI. századi lakat és zár s egy XVII—XVIII. századi vaspersely. Egyik öntöttvas tányér Ferenc József ifjúkori képmását viseli. Az ónedények közül kiválik egy nagy XVIII. századi tál, többféle névbetűk között héber jelzéssel is. Szép egy rézből alakított, aranyozás és ezüstözés nyomait viselő előviteli kereszt a XVII. század első feléből; Krisztus testének anatómiája és az apostolok domborított mellképei ügyes mesterre mutatnak. Nem mellőzhetünk egy kis viaszdomborművet a XVIII. századból. Idős egyházi férfiú mellképe, ősz hajjal, magas érdemrenddel. Úgy lehet, magyar főpap képmása s megérdemelné a behatóbb vizsgálatot.

A fegyverneműek közül érdekes egy kis sorozat tőrkard (spádé, koszperd) a XVIII. és XIX. századból, egy magyar huszárszablya, rézveretes hüvelyben, pengéjén II. József névbetűivel és egy szép pisztolypár hidegenvágott csővel és veretekkel a XVIII. századból, de már később rászerelt gyutacsos szerkezettel.

Janovits István

Pesti

Végh-Janovits: Mese a zölddisznóról. A karácsonyi gyermekirodalom merész és mulatságos könyve ez a kötet, amely első éveink első tréfájából kiindulva, — végre elmeséli a zölddisznót! Különösen dicsére tesek *Janovits* István rajzai, aki idestova méltán érdemli meg a legsokoldalúbb magyar könyvillusztrátor jelzőjét.

Esti Magyarország

1943. dec. 21.

Ajánlott
Kecskemét 1
1093

Dr Szentiványi Gyuláné

Budapest

Jankovics István
grafikus

Szépművészet
1942.20.1

Janovits István

Mann Heinrich. Egy király ifjúsága. Die Jugend d. Königs Henri IV.) Ford. G. *Hajnóczy* Rózsa. 18. ill.-val. [A borítólapot és a kötést *Janovits* István terv.] Bp.: Aba, Főv. Kvkiadó [1944.] 604 l. 18 t. 8-r. 35.—, kötve 44.—

Tampaatea 1410.

Janovits István

illustrációi az

alábbi műben

Ujházy György: Szent

Gellért. Templomi

játék. Bpest. 1946.

Janovits István

rajzoló

Kalló Ferenc: Fiúk a bányában.

Kalló Ferencet mint ifjúsági írót felesleges bemutatnunk olvasóinknak. Ifjúsági irodalmunkban egész kivételes hely illeti meg őt. Az élet mélyvilágát tárta fel az olvasó előtt, a munkásifjúság nehéz, küzdelmes, de fölemelően emberi sorsát. A tanoncok és a gyári munkásifjúság után új művében a bányászélet ifjú hőseivel ismerteti meg az olvasót. A regény szereplői vidéki emberek, akik küzdelmes munkával a bánya veszedelmes mélyén keresik kenyerüket. Mindvégig izgalmas cselekmény során mutatja be a bányászok világát, a legkülönfélébb munkástípusokat és sorsokat. *Janovits István* sejtelmesen sötét tónusú, hangulatosan eredeti vonalvezetésű rajzai a művészien szép előadású művet kivételes élménnyé fokozzák.

Diárium 1944.

ápr. 5-8. l

A most oly divatos

FÜGGÖNYTARTÓK

(f a k a r n i s o k)

Janovits István
Magyar Kultuszrend
1944 márc. 15.

Janovits István rajza.
(Szitnyai Zoltán **Alázatos élet** című művéből.)

Janovits István

Jézus

Kegyúry Ilikák

Kiadta a diákháború.

Fanti rajzaival.

Pyest é. n.

Ism.: Dr. Hegyi Damján

Pannonhalmi Szemle

1943. 63. l.

Janovits István

Karácsonyi könyvjegyzék

1943

IFJUSÁGI REGÉNYEK, ISMERE

Ákos Miklós: Nyaral a VII/A

KISGÖRGÉNYI
BARTHA FERENC kiadása

A nagysikerű szerző új regényének hőse gimnazista, nem felnőtt, de meg kell ismernie az élet rút oldalait is. Csupa szív, igazi diákhumor ez a felejthetetlenül izgalmas történet. Janovits István rajzaival.

Ára kötve **14.50**

Janovits István

Kalló Ferenc: Fiúk a bányában

KIR. MAGY. EGYETEMI
NYOMDA kiadása

Az **Itt a piros-hol a piros?** kitűnő szerzőjének új, izgalmas regényében egy kis bányászinas küzd a becsületéért. Janovits István magasszínvonalú rajzaival.

Ára kötve **10.—**

Karácsonyi könyvjegyem

1943

BISZTRAY GYULA: *Színházi esték (1930—1940).* Színházesztétikai, kritikai és dramaturgiai tanulmányok. 1942. 195 l. f. (Bolti ára: 8·— P.)

Pontértéke: 15.

BOGNÁR CECIL: *Mi és mások.* A mindennapi élet lélektana. Ez a nagyhivatású könyv felhívja figyelmünket jelentéktelennek látszó kis jelenségekre és hozzászoktat bennünket saját magunk és mások elfogulatlan megfigyeléséhez. II. kiad. É. n. 348 l. (K. N. K.) fv. (Bolti ára: 10·— P.)

Pontértéke: 17.

CROISET, M.: *A görög kultúra.* Ford. Révay József. Ez a kötet ismerteti a görög művelődés kialakulását, fénykorát és hanyatlását, 2. kiad. 1942. 322 l. vk. (Bolti ára: 12·— P.)

Pontértéke: 24

CSÁSZÁR ELEMÉR: *Arany János.* (Egyetemi előadás.) Mélyszemléletű tanulmány. 1938. 159 l. vk. (Bolti ára: 10·— P.)

Pontértéke: 20.

DRESCHER PÁL: *Régi magyar gyermekkönyvek 1538—1875.* 1934. 136 l., XIV. tábla, f. (Bolti ára: 16·— P.)

Pontértéke: 30.

EPIKTÉTOS KÉZIKÖNYVECSKÉJE — Görög és magyar nyelven. Sárosi Gyula fordításában. É. n. 70 l., pk. (Bolti ára: 6·80 P.)

Pontértéke: 14.

FARKAS GYULA: *A „Fiatal Magyarország" kora.* A berlini egyetem nagynevű tanárának érdekes munkája Petőfi koráról. 1932. 319 l. vk. (Bolti ára: 15·— P.)

Pontértéke: 32.

FEHÉR G.—GÖLLNER A.: *Magyarok és bolgárok.* A magyar-bolgár kapcsolatokat ismerteti a két szerző ebben a kötetben a népvándorlás korától napjainkig. 1942. 48 l., 28 tábla, pk. (Bolti ára: 4·60 P.)

Pontértéke: 9.

FÓNAGY IVÁN: *Wawiri.* Primitív népek költészete. Összeállította és ford.: — 1942. 143 l. pk. (Bolti ára: 9·60 P.)

Pontértéke: 19.

GAUGUIN, PAUL: *Noa-Noa.* Ford.: Rónay György. A világhírű festő tahitii naplója. 1943. 95 l., 8 képmelléklet. (Bolti ára: 9·60 P.)

Pontértéke: 19.

GYÖRGY LAJOS: *Világjáró anekdóták.* S. Kovács Kálmán rajzaival. A halhatatlan frisseségű anekdótakincs válogatott gyűjteménye tudományos magyarázatokkal. 2. kiad. 1941. 352 l. fv. (Bolti ára: 8·— P.)

Pontértéke: 14.

HALASY-NAGY JÓZSEF: *Ember és világ.* Ez a könnyed stílusban megírt könyv kalauz az élet nagy útvesztőjében: útmutatás és gyakorlati filozófia. 1940. 253 l. (K. N. K.) Fv. (Bolti ára: 10·— P.)

Pontértéke: 10.

HANKISS JÁNOS: *Liszt Ferenc, az író.* A tudós szerző mint romantikus írót mutatja be nagy zenészünket. 1941. 284 l., 8 melléklet, vk. (Bolti ára: 4·60 P.)

Pontértéke: 9.

HANKISS JÁNOS: *A magyar géniusz.* A magyar alkotó lélek megnyilatkozásai az irodalom és művészet alko-

tásaiban. Műnyomó papiron, számos képpel. 1941. 276 l. f. (Bolti ára: 20·— P.)

Pontértéke: 43.

HOFFMANN EDITH: *Régi magyar bibliofilek.* 1929. 211, 293—304 l., XXXIX. tábla. 4°. Számozott példányok. F. (Bolti ára: 35·— P.)

Pontértéke: 60.

HOLLÓ JÓZSEF: *Élet, szeretet, halál.* Az emberi élet értelmét és célját keresi ez a mély és gazdag tartalmú könyv. É. n. 336 l. vk. (Bolti ára: 8·80 P.)

Pontértéke: 18.

KÁLDOR JÁNOS: *A magyar zenetörténet kistükre.* 1938. 272 l. vk. (Bolti ára: 6·— P.)

Pontértéke: 12.

KARDOS TIBOR: *Középkori kultúra, középkori költészet.* A magyar irodalom keletkezése. 1941. 290 l., 4 mel., fv. (Bolti ára: 12·60 P.)

Pontértéke: 25.

KASSAI VIDOR *emlékezései.* Kiadta: Kozocsa Sándor. A nagy komikus páratlanul érdekes memoárjai megismertetnek az elmult század nagy művészeivel, vezetőivel. 1941. 399 l., XV tábla. (K. N. K.) vk. (Bolti ára: 10·— P.)

Pontértéke: 14.

KÁLLAY MIKLÓS: *A pápa és a Vatikán.* Az elhúnyt pápa életrajza és a Vatikán élete. Számos képpel. 1937. 160 l. fv. (Bolti ára: 12·— P.)

Pontértéke: 24.

KENYERES IMRE: *Rejtelmes irodalom.* Janovits István rajzaival. Az irodalom alapkérdéseinek filozófiai mélységű, de könnyed, szellemes megvilágítása. É. n. (Bolti ára: 6·40 P.) 266 l. (K. K. K.) fv.

Pontértéke: 12.

KERESZTURY DEZSŐ: *Balaton.* Írók és művészek a magyar tengerről. 1940. 72 l., 32 tábla, pk. (Bolti ára: 4·60 P.)

Pontértéke: 9.

KODÁLY ZOLTÁN: *A magyar népzene.* Különnyomat a „Magyarság Néprajza" IV. kötetéből. 2. kiadás. 1943. 75 l., XII. képtábla. (Bolti ára: 8·— P.)

Pontértéke: 16.

KUNGFUTSE: *Lun Yü.* Ford. és bev.: Hamvas Béla. Kunfucius tanításainak breviáriuma. 1943. 95 l. pk. (Bolti ára: 9·60 P.)

Pontértéke: 19.

LUKÁCS JÓZSEF: *Karddal és tollal.* A magyar haditudósítás története. É. n. 104 l. fv. (Bolti ára: 10·— P.)

Pontértéke: 20.

MAGYAR IDÉZETEK KÖNYVE. Vajthó László műhelymunkája. A magyar irodalom legszebb próza- és versrészleteit foglalja magában ez a kötet. 1942. 319 l. fv. (Bolti ára: 10·— P.)

Pontértéke: 20.

MEDRICZKY ANDOR: *Budapest régi fürdői.* Képeskönyv. 1942. 45 l., 28 melléklet, pk. (Bolti ára: 4·60 P.)

Pontértéke: 9.

MESTER JÁNOS: *Az olasz nevelés a XIX. és XX. században.* 1936. 557 l. f. (Bolti ára: 8·— P.)

Pontértéke: 14.

MITROVICS GYULA: *A műalkotás szemlélete.* A neves egyetemi tanár népszerű hangon megírt esztétikája. 1940. XVI, 334 l., 43 tábla. 4°, vk. Bolti ára: 20·— P.)

Pontértéke: 40.

MOLNÁR IMRE—LAJTHA LÁSZLÓ:

Játékország. Horváth Jenő rajzaival. Senki sem nélkülözheti ezt a pompás könyvet, aki gyermekekkel foglalkozik. Kottákkal, versekkel. É. n. 83 l. pk. (Bolti ára: 10·— P.)

Pontértéke: 16.

Japán egyetemei

A legrégibb japán főiskolát 1869-ben Tokióban alapították. Röviden „Tedai"-nak nevezik. Utána még további nyolc császári egyetemnek nyiltak meg kapui a japán ifjak mohó tudásszomjának kielégitésére. Igy egyetemet kapott Kioto, Sendai, Fuknoka, Sappero, Saka, Nagoi, Osaka (amely a tokioi mellett a leghiresebb) és Nagoya városa, valamint a koreai Keijo és a Formosa szigetén levő Teihoku városok. Ezekhez járul még mintegy 25 magánjellegü vidéki főiskola, úgyhogy Japánban harminchat egyetemi jellegü főiskola működik, amelynek azonban nem mindegyike rendelkezik négy fakultással. A magánfőiskolák közül legrégibb az ősi hagyományokat képviselő Keijo-i, a Wasenda-i és a katolikus Doshisha-egyetem.

A legjelentékenyebb japán egyetem azonban, amely egyúttal a japán tudományos kutatás egyik leghatalmasabb központja: a tokiói császári egyetem, a Tedai. Egyetlen más keletázsiai államban sem sikerült az utóbbi évtizedekben ehhez hasonló nagyszabású tudományos centrumot kifejleszteni. A tokioi egyetemnek 250 rendes és 200 rendkivüli tanára van. Az egyetemre való felvételt szigorú előzetes vizsgálatokhoz kötik. Az egyetem elvégzése nemcsak diplomát és életlehetőséget jelent a japán ifjú számára, hanem a legkitünőbb ajánlólevelet a közéletben. Japán legmagasabb vezetőrétege és a legfőbb hivatalnok testület tagjai majdnem kizárólag a tokioi egyetem egykori hallgatóinak sorából kerültek ki. A tokioi egyetem egyúttal Japán egyik legjelentősebb technikai főiskolája is, különösen a repüléstechnikai fakultása nevezetes. Ujabban pedig olajkutatási fakultást is alapitottak. Ez immár világhires egyetemnek átlag évente 8000 rendes hallgatója van.

Most nincs hal, csokoládéból — de van csokoládé — halból...

Oslóból kapjuk a hirt, hogy egy norvég hallisztgyár eljárást talált fel, melynek révén a hallisztből „csokoládészerü" élvezeti cikket lehet késziteni. A „halcsokoládé" állitólag izben és zamatban, színben és táplálóértékben semmiképpen sem különbözik a valóditól és az ósloi csemegeüzletek vásárlói máris élénken vásárolják. Sőt utóbb már annyira fokozódott a kereslet, hogy a gyár „csokoládéosztályának" megnagyobbitására gondol.

Hát igen volt szép aranypapirba csomagolt halacska csokoládéból, most van csokoládécska — halból.

A hosszú élet és a testsúly

Egy biztositó társaság matematikusai részletes statisztikát csináltak hosszú évek halálozási adataiból, hogy aztán az orvosok segitségével megpróbáljanak törvényszerüségeket találni a hosszú élet titkára. 185.579 kövér és 530.108 sovány ember adatai szerepeltek a statisztikában s kétségtelennek látszott, hogy a kövéreknél valóban valamivel nagyobb mértékben jelentkeznek az öregedéssel járó betegségek: szivbaj, érelmeszesedés, cukorbaj, vesebaj, mint a soványaknál. A fertőző betegségek viszont egyformán érhetik a sovány és a kövér embert. A statisztikai adatok részletes feldolgozásából aztán az az érdekes szabály alakult ki, hogy annak van valószinüsége hosszú öregségre, akinek a testsúlya 30 éves korában nagyobb az átlagosnál, de azontúl nem hizik, hanem inkább fogy egy keveset, úgyhogy 50 éves korára kisebb legyen a testsúlya a átlagosnál.

Keményporcellán a német gépiparban

Németországban a keményporcellánt a fejlett köszörüstechnika következtében a gépiparban is sikerrel alkalmazzák. Számtalan praktikus eljárást dolgoztak ki, keményporcellánnak fémrészekkel való együttes alkalmazása folytán. Ezáltal a keményporcellán nemcsupán az elektrotechnikában, hanem a gyáriparban, igy főleg szivattyuk, szelepek, armaturák stb. gyártásánál nyer alkalmazást. Továbbá ha a vilannyal fütött melegviztartályok, fém helyett keményporcelánból készülnek, úgy ilymódon nagymennyiségü rezet és ónt sikerült megtakaritani. Az új keményporcellánból készült viztartályok ezenfelül sokkal nagyobb tartósságot mutatnak. A német ipar a keményporcellánt mindenekelőtt foszforbronz, szilíciumötvözet, krómnickelacél és gumiburkolatú öntöttvas pótlására használja.

Hajótöröttek

Krepelka és Popelka tengeren utazott. Utkőzben nagy vihar támadt a tengeren, a hajó elsüllyedt. Krepelka és Popelka az utolsó percekben szintén megkaparintott egy mentőcsónakot, de miután evezőjük nem volt, ölbetett kézzel, reszketve leste, hogy talán a már nem messze levő partra vetik őket a hullámok. Eltelt féinap, egy nap, két nap, de bizony partnak sehol semmi nyoma. A harmadik napon este éhségtől, fáradságtól teljesen kimerülve, elhatározták, hogy lesz, ami lesz lefekszenek aludni. Krepelka leveti cipőjét, a kabátját, párnát csavar össze s aztán, homlokát összeráncolva, aggodalmasan kérdezi Popelkát:

— Te, Popelka! Nem szokták éjjel horkolni?

(Drótkefe.

Világ Tükre...

Miért ugrott le oly sürgősen Daimler a saját kerékpárjáról?

Világcsoda a cannstatti országúton

Az ember ma kényelmesen elhelyezkedik a gépkocsijában, vagy akármilyen más járműben, amelyben motor van, egy-két könnyed kézmozdulattal elinditja a járművet és száguld vele

tetszés szerinti sebességgel. Ez az ur, akit képünkön látunk, Maybach Félix kapitány, a világ egyik legügyesebb autó- és motorcsónakversenyzője. Most újabb tehetséget is elárult: cikket irt elődjéről, Maybach Vilmosról és ennek barátjáról, Daimler Gottliebről, akik ketten a motort elsőnek használták ott, ahol ma, tízezerszeres erővel és lendülettel dolgozik. Lássuk, mit mond ez az érdekes ember...

1. **Suttgart elővárosában,** Bad Cannstatt-ban, 1880 körül, a városka Taubenheim-Strasse nevü utcájában estefelé gyanus dolgok történnek... néhány férfi gyülekezik a ház előtt, majd valaki megszólal:

— Azt hiszem, uraim, most itt a kedvező pillanat...

Kemény öklök döngetnek egy ajtót, amely mögül kopácsolás, zúgás hallatszik

— A törvény nevében, azonnal nyissák ki, különben betörjük... valaki belülről felkattantja a zárat, a fogdmegek berohannak és meglepetve állnak meg a szoba közepén. A szigorú detektivek egyike zavartan megszólal:

— Uraim, azt hiszem, végzetes tévedés áldozatává estünk... hol van itt hamispénzverde? Hiszen ezek az urak... egész más valamin dolgaznak... nem marad hátra más, az urak bocsánatát kell kérnem... Önöket a szomszédok feljelentették, hogy hamispénzgyárat nyitottak.

— Eszükbe ne jusson a szomszédok ellen eljárást inditani — kérlelik az urak a detektiveket. S bemutatják üzemüket. Be is mutatkoznak.

— Daimler vagyok. Maybach vagyok, motorokkal kisérletezünk. Amit itt látnak, ez a motor már három lóerővel dolgozik. Óriási eredmény...

2. **Jelenet a cannstatti országúton** — Vagy negyven-ötven ember lesi, mikor érkezik meg a Daimler—Maybach-féle „világcsoda", a világ legelső motorkerékpárja, amely óránkint húsz kilométeres sebességgel száguld majd végig a nagyérdemü közönség előtt. Már itt is van. Ragyog a napfényben a sok acél, a motor a tőle elvárt lármánál is jobban zajong s Daimler Vilmos büszkén ül a nyeregben, amely alól kék füst szökken, de nem sokáig. A közönség látja, hogy a feltaláló hevesen izeg-mozog a helyén, gyakran kapkod oda, hol nem fészkel az agy — s a végén a lehető legsürgősebben leugrik a járművéről. Idejében, mert — meggyulladt a nadrágja!

Ott volt a baj, hogy a feltalálók a kis motort a kerékpár ülése alá szerelték, s minél tovább dolgozott a gép, annál melegebb lett az ülés. A többi villámgyorsan ment. A lángban álló nadrágot eloltották. És a Daimler—Maybach-féle motor néhány hét mulva, hűtőszerkezettel és — minél messzebb az üléstől jelent meg.

3. **Az egykori rozoga országút helyén ma Eu**rópa egyik legsimább, legszebb autóstrádája van.

Az útvonal egyébként is a legrégibb országút a birodalomban. 1479-ben is megvolt már, mégpedig kövekkel simára rakva, ami miatt vámot is szedtek a rajta közlekedőktől. Az 1880-as első számú világcsoda helyébe is más csoda került, mint ahogy a macskakövek helyét is felbetonozták. A jövő héten a Cannstatt-neckari autostrádán mutatják be a legújabb tipusú, nagyteljesitményü, könnyüfém-motorokkal hajtott járműveket. Egyik ilyennek Maybach Félix kapitány lesz a vezetője. A jármü óránkint 230 kilométeres sebességet könnyen „kihoz" és nem valószinü, hogy a bemutatón valami baj történne a — nadrágokkal.

Hogyan fogják a csörgőkigyót?

Sehogy, mondaná minden józan ember, mert aki ilyesmire vállalkozik, az csak bolond lehet. Pedig nem egészen igy áll a dolog. A csörgőkigyó mérge igen hasznos és fontos kellék úgy a vegyiparban, mint az orvostudományban és gyógyászatban. A méreghez hozzájutni pedig nem könnyü feladat. Ameddig a kigyóméreg, illetve kigyómarás ellenszerét nem ismerték, nem igen akadt vállakozó erre a veszélyes foglalkozási ágra. Ma azonban a szakképzett kigyóvadász nem fél ettől a legveszedelmesebb kigyófajtától sem. Zsebredugja a megfelelő mennyiségü szérumot és vígan indul a vadászatra. A kigyófogás botra erősitett lasszóval történik, mégpedig azért, mert a csörgőkigyó sohasem menekül támadója elől, Fejét felemelve „S"-alakura görbül, farkát magasra feltartja és csörgeti, fejét szintén magasra tartja és ebből a helyzetéből villámgyorsan dobja magát a vadászra. A vadász azonban ügyesebb, lasszóját rádobja a hüllőre és ártalmatlanná teszi. Ha a lasszóvetés nem sikerül, a vadász nem kerülheti el a marást. Ez esetben a szérum segit csupán. Ügyes kigyóvadászok naponta tucatjával fogják össze a csörgőkigyókat anélkül, hogy egyetlen marás érné őket.

A tarka néger

Miként lehet a néger fekete arcbőrét fehérré változtatni? Az amerikai orvosi egyetemeken és az amerikai kozmetika világában hatalmas díjak és jutalmak csábitják a tudósokat a nem mindennapi probléma megoldására, de eddig eredménytelenül. Most legutóbb mégis olyan hirek érkeztek New-Yorkból, hogy egy ottani orvos-kozmetikusnak, dr. Arido Herbertnek „majdnem" sikerült a kérdést megoldani. Azért csak „majdnem", mert a páciens nem engedte a műtétet teljesen befejezni. A kozmetikus-orvos különleges vegyianyagok befecskendezésével elérte azt, hogy a fekete páciens tarka lett. Fehér foltok tarkitották az arcát és bőrét, de a műtét annyira fájdalmas volt, hogy a kisérletből nem eredmény született, hanem botrányos per kerekedett. A szegény néger páciens most kénytelen tarka ábrázattal ügyvédekhez járni, hogy megkeresse igazát. Ez az eset azonban nem riasztja vissza a tudósokat, mert a fantasztikus pénzkereseti lehetőség, ami a probléma megoldása mögött rejtőzik, alaposan inspirál a kutatásokra. Nem kétséges, hogy ezt a kérdést is megoldják az amerikaiak.

Hét és félmillió ember egy rakáson: ez — Nagy-Tokió

Egy legújabb kormányrendelettel a Tokió közvetlen szomszédságában elterülő gyárvárosokat közigazgatásilag a japán fővároshoz csatolták és az igy megnövekedett városnak a „Nagy-Tokió" nevet adták. Nagy-Tokió lakossága megközelíti a hét és félmillió lelket. Az uj város területe 600 négyzetkilométer, tehát akkora, mint az egyik kisebb vármegyénk. Már a tulajdonképeni Tókió is a világ leggnagyobb kiterjedésü városa volt, jóval nagyobb, mint London és Newyork, önálló elővárosaik nélkül. A város centrumában a felhőkarcolók egész sora emelkedik: a nagy„ ipari vállalkozások irodaépületei bankpaloták, ujságpaloták, áruházak. Amint azonban az idegen elhagyja a tokói „City"-t„ a világ legkülönösebb és legvalószinütlenebb városi településébe jutott a fából és papirból épitett házak teljesen áttekinthetetlen végét nem érő rengetegébe.

Számozott országutak

Városokban az utcáknak nevük van, vagy néhol meg vannak számozva. Az autóforgalom megnövekedése szükségessé tette, hogy könnyebb tájékozódás céljából *az országutakat is megszámozzák.* A berlini rendőrség most *számokkal látja el Németország utvonalait és ezen számoknak a térképekre való rávezetését is kötelezővé tette.* Igy például a 137-es ut a berlin—lipcsei országut lesz.

Eszkimó irógép

„A magas észak püspöke" Arsenio *Turquebil* nemrég ünnepelte hetvenedik születésnapját és ez alkalomból olyan üdvözlőleveleket kapott, amilyenekkel kevés lelkipásztor dicsekedhet — irja az „Olympia Mundschau" — Eszkimónyelvü gépirásos levelek tömegét hozta a posta Igloolik városkába a püspök jelenlegi rezidenciájába. Hálás tanitványai és a lelki gondozás alatt álló eszkimó falucskák lakói gratuláltak lelkiatyjuknak, aki eredetileg mint misszionárius került a Sarkkör vidékén lakó eszkimók közé. Eredetileg saját használatára tervezett egy eszkimóírásos irógépet, de újitása annyira bevált, hogy ma már Sarkvidéken sokszáz eszkimó tud az irógéppel bánni s majdnem előbb megtanulja az irógép kezelését, mint a kézirást.

Germfask

Michigan államban van egy „Germfask" nevü község, most derült ki, hogy honnan kapta nevét ez a község, melynek neve teljes értelmetlen. John Grant, Matthew Edge, George Robinson, Thaddeus Meade, W. W. French, Ezekiah Ackley, Oscar Sheppard és Hezekiah Kraggs telepedtek le együttesen és a községnek, melyet alapitottak, vezetékneveik első betüiből összeállitott „Germfask" nevet adták.

A világ legkisebb és legnagyobb könyve

A könyvek óriása a bécsi Dominikánus templomban található. 1424-ből származik és a templom kriptájában nyugvó dominikánusok egykori feljegyzéseit tartalmazza. A könyv formája szekrényhez hasonlit, lapjai négy láb magas — és három láb széles pergamenttel bevont táblák, amelyek „lapozáskor" az ajtósarok csuklószerkezetéhez hasonlóan működnek. Ez ellentétben a világ legkisebb könyve szintén Németországban található. Nagysága mindössze 14x11 mm. 124 oldalból, 1150 sorból és 12250 betüből áll és München város történetét ismerteti. Kötése aranynyomatú vörös szattyánbőrből, arany zárral készült. A könyv készitője hasonló rekordot ért el, amennyiben egy gyufaszálon két népdal „parányi szövegét" örökitette meg.

Nyárvégi óda

Végéhez érkeztünk
Lassan a szép nyárnak
S deli nyaralóink
Már vonatra szállnak.
Kifogytak apránkint
A jó nyári viccek
A Schwarzok és Spitzek.
Feketére sülve
Áradnak be Pestre
S ciánozott ágyba
Feküsznek be este.
Féreg nem is csipi
Őket ilykép nyakon,
Csak a rendőrség a
Fekete piacon.

(Drótkefe.)

MÁR AZ ESŐ IS RÉSZREHAJLÓ?

Kárász gazda betér a szövetkezeti kocsmába, ahol egy ismerős városi ügynök megszólitja:

— No, volt-e már esője, gazduram?

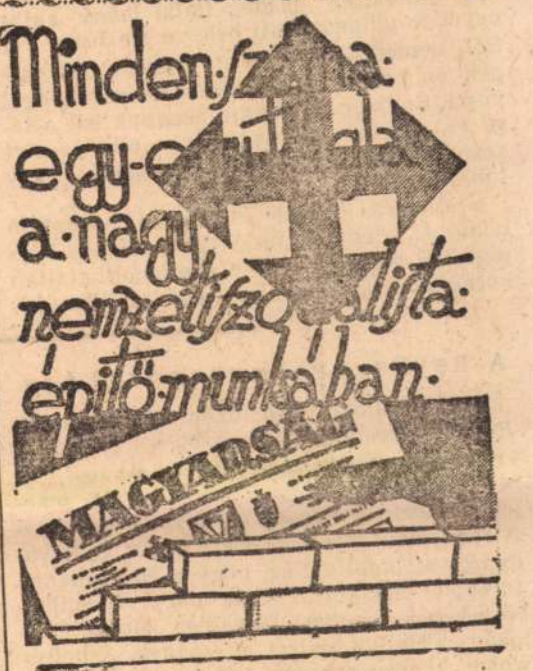
— Vót már. Szombaton elég sok esett a kertembe, de a szomszédéba még többe.

— Hát az hogyan lehet?

— Mert az ő kertje háromszor akkora, mint az enyim.

A skótok meg a naptár

A takarékosságukról hires skótok az év végén nem dobják el a naptárt, mert jól tudják, hogy ha szépen, gondosan elteszik, 28 év mulva újra használhatják. 28 év után ugyanis a dátum és a napok beosztása újból ismétlődik.

MAGYARSÁG
Szerkesztő:
MESZLÉNY MIHÁLY PÁL
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II. kerület, Hunyadi János-út 2. szám.
Telefon: 156-010.
Levélcim: Budapest, 2. Postafiok 55.
Éjjeli szerkesztőség: Budapest, VIII. kerület Gyulai Pál-u. 14. Telefon: 145-542, 145-543.
Előfizetési árak egy hóra 5.60 P, negyedévre 16.— P. Egyes szám ára hétköznap 20 fillér, vasárnap 40 fillér. Postatakarékpénztári csekkszámla 28990. Megjelenik hétfő kivételével minden nap.
Nyomatott a Centrum Kiadóvállalat Rt körforgógépein, Budapest, VIII., Gyulai Pál-u. 14. sz. — Felelős: Czollner László.

MŰVÉSZET

Páger Antal levele az elmaradt Móra-filmről

Emlékezetes, hogy Móra Ferenc „Ének a búzamezőkről" című regényéből filmet akartak készíteni, Páger Antallal a főszerepben.. A filmtémát eltanácsolták és így a regény filmrevitelére nem került sor. Az üggyel kapcsolatosan az egyik színházi lap nyilatkozatot közölt Págertől, amelyet Páger azonban azonnal megtagadott és táviratot intézett Móra özvegyéhez, amelyben közölte, hogy a neki tulajdonított kijelentéseket nem tette meg. Az egyik szegedi lap munkatársa most felkereste özv. Móra Ferencnét, aki közölte, hogy még mielőtt a távirat megérkezett volna, tudták, hogy Páger, aki Szegedről indult el, nem tehetett olyan kijelentéseket, amelyek az író emlékét sértették. Az özvegy megmutatta az ujságírónak Páger Antal levelét, amelyet távirata után küldött Móráné jogtanácsosának. Páger elmondja ebben a levélben, hogy a színházi lap munkatársának írásbeli nyilatkozatot adott át, ebben az írásos nyilatkozatban azonban Móráról nem volt szó. Ezután igy folytatja levelét a művész:

— Szó volt néhány megjelent, irodalminak igazán nem nevezhető filmről, amelyeket elolvasás után én is visszalöktem azzal, hogy nem játszom el. Ezekre mondtam én, hogy ilyen rongy meséket nem vagyok hajlandó eljátszani. Azután megkérdeztük az ujságírót, hogy miért nem készül el a Móra-film? Előre bocsátottam hogy erre csak a nyilvánosság kizárásával felelhetek, mert az volt a gondolatom, minek mondjak olyat, amibe belemagyarázhatnak valamit és belémköthetnek. Ezt meg is mondtam, sőt felhívtam a figyelmet arra, hogy csak az irásban foglaltakat közölhetik. Aztán megjelent az „interjum" a lapban és az elé a passzus elé, hogy nem játszom el akármilyen rongy mesét, elérakták, hogy „a Móra-filmet nem játszom."

Hozzátette még Páger Antal: a lap ismerte, hogy tördelési hiba történt.

Móra Ferencné elmondotta még a szegedi lap munkatársának, hogy ez lett volna az első Móra-film. A bécsi Ibach-cég megvette az Aranykoporsó filmjogát is a német fordítás jogával egyidejüleg, de nagyon költséges lenne a film kiállítása, és így a film valószinüleg a háború után készül majd el. Egyébként az Aranykoporsó német fordítása igen jól sikerült, és a bécsi kiadócég most a Georgikon fordítási jogát kéri. Az Ének a búzamezőkről című regény fordítási jogát nemrég a milánói Elma kiadóvállalat kapta meg.

Nyirő József székely mesejátékot irt a Vigszinház számára

Nyirő József, a nagy erdélyi iró — akinek müveit az utóbbi időben idegen nyelvekre lefordítva is rendkivül sikert arattak — befejezte a legujabb szinpadi müvét. Nyirő a székely balladák alapján szines mesejátékot irt. *A székely mesejátékot a Vigszinház kötötte le és az új Nyirő-darab vagy a Vigben, vagy a Pesti Színházban kerül szinre.* A mesejátéknak egyelőre még nincs végleges címe.

Nyiró József izes szinpadi müvéhez *Keresztes Károly*, az ismert erdélyi muzsikus irt kisérőzenét. Az uj, *Székely János vitézt* Nlirő az Erdélyben tartózkodó *Harsányi Zsoltnak*, a Vigszinház igazgatójának nyujtotta át. A Nyirő-darab előadására előreláthatóan az idei szinházi évad második felében kerül sor.

Karády Katalin nagy vigjátéksikere

A „Makrancos hölgy" negyedik hete fut a Scala-moziban

A shakespeare-i téma modern változatában készitett magyar filmvigjáték heteken keresztül nagy sikert aratott a Scalaban.

A közönség különösen arra volt kiváncsi, milyen lesz Karády Katalin első vigjátékszerepében. A népszerű művésznő ki is tett magáért. Olyan makrancoskodást rendezett, hogy éppen elég energiájába került Jávor Pálnak, amíg megszelidítette.

A hősnő, azaz Karády Katalin makrancos, zabolátlan, gazdag fiatal leány, akibe egyetlen pillanat alatt beleszerete Jávor Pál. Sőt nemcsak beleszeret, hanem nehézségek és komplikációk ellenére is feleségül veszi. Sokszor megbánja azonban ezt a lépését, mivel feleségének elhatározott szándéka, hogy elüldözi magától, vagy tönkreteszi.

Szellemes, ötletes és igazán kacagtató bohózati jelenetek tarkitják a filmet. Vérpezsdítő vigjáték, amely ellenállhatatlan kacagásra ingerli a nézőt. Ezt különben bizonyítja az a többhetes siker is, amely a Scala filmszinházat most arra késztette, hogy ismét prolongálja a nagysikerű mozgóképet, amelyet Mártonffy Emil rende-

zésében a Hausz Mária filmvállalat hozott forgalomba. A főszerepekben a már emlitett Karády Katalinon és Jávor Pálon kivül Lehotay Árpád, Latabár Kálmán, Balázs Samu és sokan mások remekelnek. Azt hisszük, nem kell különösebb jóstehetség ahhoz, hogy ennek a filmnek hosszantartó, további nagy sikereket jósoljunk.

A Revüexpress bemutatója

A Revüpalota csütörtökön este bemutatta *Revüexpress* című szenzációs úi revüjét a Primadonnafőszerepben *Déri Sárival*, A revű szövegét *Silliga Halász Rudolf*, zenéjét *Heinemann Sándor* és *Buttola Ede* irta. A revű rendezője *Körmendy Lajos*. A Revüexpressz alapötlete az, hogy a Heinemann-társulat világkörüli útra megy. A különböző képek Bécsben, Havaiban, Monte Carloban és Hollywoodban játszódnak. A hollywoodi képben szerepel Heinemann tizenhattagú zenekara. Déry Sárin kivül *Rév Erzsi, Szondy Biri, Kazal László, Lugossy György* és mások lépnek fel az úi revűben, amelynek birálatára még visszatérünk.

Henny Porten visszatért a filmhez

Berlinből jelentik, hogy Henny Porten, a némafilm egyik legnagyobb és leghiresebb drámai hősnője visszatért a filmhez. A Boleyn Anna egykori felejthetetlen alakitója most Hans Albers A nagy szabadság cimü filmjének egyik női főszerepét játsza. A filmben **Hans Albers** partnere Ilse Wer-

Kiss Ferenc a Bánkbánban

A Nemzeti Színházban ma, pénteken délelőtt sajtófőpróbán kerül szinre *Pozsonyi László*, a kitünő fiatal iró *Szilágyi Irma* cimü drámája. A Nemzeti Színház pénteken este nyitja meg kapuit a *Bánk bán* díszelőadásával. A címszerepet *Kiss Ferenc* alakitja, akit az elmult évadban csak a *Don Carlos* előadásán látott a közönség. A Bánk bán többi szereplője: Mátray Erzsi, Forgách Antal dr., Ungváry László, Tőkés Anna, Lehotay Árpád, Timár József, Balázs Samu, Ónody Ákos, Nagy Adorján és hosszú Zoltán.

Magyar rajzolóművész sikere Németországban

Slezák Leó, a kitünő énekes most tölti be hetvenedik életévét. Evvel kapcsolatban a német könyvpiacon új kiadásban jelentetik meg a kitünő énekművész önéletrajzát, amely magyar nyelven és példátlan sikert aratott. A német kiadás cimlapját is *Janovits István*, a nagytehetségü, fiatal magyar rajzolóművész készitette.

Egy boldog pesti nyár 150

Csütörtökön este ismét jubilált a Fővárosi Operettszinház látványos kiállitású milléniumi daljátéka, az *Egy boldog pesti nyár*, amelynek öt szerzője van és pedig: *Szilágyi László, Orbók Attila, Buday Dénes, Eisemann* Mihály és *Fényes* Szabolcs. Csütörtökön volt a sikeres operett 150-ik előadása *Tihanyi* Vilmos rendezésében, *Endre* Emil vezényletével, s a teljes bemutató-szereposztással, amelynek élén Honthy Hanna, Turay Ida, Csikós Rózsi, Somogyi Nusi, Csortos Gyula, Latabár Kálmán, Kertész Dezső, vitéz Gozmány György, Juhász József és id. Latabár Árpád állt.

Heinz Rühmann ismét repülőfilmet forgat

Heinz Rühmann a népszerü német filmszinész, akinek Igy is lehet repülni ! cimü filmje Budapesten is rendkivüli sikert aratott, most ujabb repülőfilmet forgat. Ebben a filmben is, akár csak az előzőben, Ouaxnak hivják. A film cime Quax in Fahrt. A repülőfilm 1932-ben játszódik és a német repülés hőskorát vetiti elénk. A film női főszerepét Hertha Feiler, Rühmann felesége játsza.

Festőművészek nyári ösztöndijai

A kultuszminiszter művészeti politikájának gerince, hogy a magyar művészet minél jobban a magyar földbe és a magyar népbe gyökerezék. Ezt szolgálja az a törekvés, hogy az állam minél több beérkezett művészt igyekezzék hozzásegiteani ahhoz, hogy az év egy részét jellegzetes magyar tájakon tölthesse s ott jobban meggismerhesse a maggyar föld levegőjét és a magyar nép életét. A Képzőművészeti Főiskola arra érdemes jelesebb növendékein kivül a kultuszkormány 25 beérkezett festőművésznek adott ezidén ösztöndijat, hogy a művészek a nyári két hónapot részben a Balaton vidékén részben a Székelyföldön és a nagy művészi multu Nagybányán tölthesék. Az ösztöndijat nyert művészek alkotásaiból az Országos Irodalmi -s Művészeti Tanács a jövő év folyamán a nagyközönség számára beszámoló kiállításokat rendez.

KISKAPU

A FÜHRER Hermann Otto Heyer és Willy Kriegel festőművésznek a professzori cimet adományozta.

A KORMÁNYZÓ Simon Béla dr. egyetemi magántanárt az Apponyi-poliklinika főorvosát rendkivüli tanárrá nevezte ki. Simon Bélát kinevezése alkalmából nemcsak a politikai és társadalmi élet számos tagja kereste fel szerencsekivánataival, hanem a szinházi világ több kitünősége is. Simon Béla ugyanis Dobos Annienak, a kitünő szinművésznőnek a férje. Dobos Annie évekkel ezelőtt abbahagyta a szinházi szereplést és jelenleg — doktori vizsgára készül.

NAGY FELTÜNÉST keltettek azok az éles támadások, amelyek az egyik napilapban (a Magyarságban) indultak egy szinházi hetilap ellen — irja a Független Magyarország, amely szerint rövidesen új szinházi lap jelenik meg a pesti piacon.

DOHNÁNYI ERNŐ, a Zeneakadémia volt főigazgatója, a kitünő zeneszerző és zongoramüvész felgyógyult többhetes betegségéből. A rádiónál már át is vette a zenei ügyek vezetését.

MAKAY MARGIT, a visszavonult népszerü szinésznő háromfelvonásos szinmüvet irt. A darabot az Uj Magyar Szinház mutatja be.

A MÜNCHENI Residenz Theaterben készülnek „Az aranypacsirta" cimü film külső felvételei. A film Hermann Bahr szinmüvéből készül. Bahr irta az Andrássy Szinnáz „Josephine" cimü ujdonságát is.

A NYÁRI BERLINT mutatja be R. A. Stemmle, Karl Anton és Volker von Collande új filmje: „Sanders úr veszélyes élete". Ez az első eset, hogy három rendező rendez egy filmet ...

„SRAMMLIZENEKAR" a cime Bolváry Géza új filmjének. A srammlizenekar tagjai: Hans Moser, Paul Hörbiger, Hans Holt és Fritz Imhoff. A „fiakkermilli" szerepét Marthe Harell játsza.

BORY JENŐ, az európai hirü szobrászmüvész mint a Képzőmüvészeti Főiskolának az 1943/44 1944—45 tanéveire megválasztott és tisztében a vallás- és közoktatásügyi miniszter által megerősitett rektora, megkezdte müködését.

A HELSINKI FILMSZINHÁZAK e heti müsorában három magyar film szerepel.

KÉPZŐMÜVÉSZETI KIÁLLITÁS nyilt meg Pápán. Ünnepélyes külsőségek között nyitotta meg Hamuth János polgármester a tárlatot, méltatta a kiállitók munkáját és elismerését fejezte ki. Kérte, hogy minél gyakrabban gyönyörködtessék az érdeklődőket és emeljék a város szépmüvészeti életét.

A BUDAI ZENEAKADÉMIA zeneiskolájába az 1942—43 tanévre beiratkozni hétköznapokon délután 4—6 óra között lehet.

SPORT

Elutazott Stockholmba a magyar válogatott csapat

A svédek és finnek ellen készülő válogatott magyar labdarugók szerdán délelőtt 10 órakor tartották utolsó erönléti edzésüket az FTC Üllői-úti sporttelepén. A könnyü edzés után a játékosok a Keleti-pályaudvar vasúti éttermében közös ebéden vettek részt, majd délután két órakor Vághy Kálmán szövetségi kapitány vezetésével útnak indult a labdarugók első csoportja Berlin felé, ahonnan repülőgépen folytatják útjukat s csütörtökön este 6 órára érkeznek Stockholmba. Vághy Kálmán szövetségi kapitány vezetésével a következő 10 mezőnyjátékos utazott el: Rudas, Sárosi III. Ferencváros FC. Biró, Nagymaros, Zsengellér Ujpest FC. Olajkár II Csepel FC, Egresi Kispest FC, Sárvári, Bodola, Tóth III. Nagyváradi AC.

A többi játékosok csütörtökön ugyanebben az időpontban utaztak el a csapat hivatalos vezetőinek kiséretében.

A kultuszminiszteri tisztviselők nyerték a Kisasszonynapi villámtornát

Szerdán este az Elektromos TE Latorcza-utcai sporttelepén közel 5000 főnyi közönség jelenlétében folyt le a labdarúgó villámtarna, a filmesek, a kultuszminiszterium, színészek és ujságirók csapatainak részvételével a kultuszminiszter vándordijáért. A mérkőzés előtt Valéria sorsolta ki a mérkőzés csapatait, először a kultuszminiszterium csapata játszott az ujságirók együttesével Toldy Géza vezetése mellett. A Kultuszminisztérium 3:0 (1:0) arányú győzelmet aratott. A filmesek és szinészek mérkőzésének eredménye 3:1 (2:0). Az első két mérkőzés után következett a sportünnepély müsoros része, amelyen Kelly Anna énekszámai, Pethes Sándor mókái, Fodor János operaénekes áriái után Legenyei József dr. és Pataky Jenő remek utánzásain derült a közönség. Rácz Vali énekszámokkal, Magyari Tibor és Hegyi Péter pedig humoros számokkal szerepeltek. Ezután folytatták a labdarúgó villámtornát. A döntő mérkőzésen a kultuszminiszterium csapata 2:2 (1:1) eredménnyel mérkőzött a filmesekkel, az elsőbbséget sorsolással döntötték el. Első lett a kultuszminiszterium csapata, második a filmesek csapata. A színészek és ujságirók csapata 3:1, (:0) arányban végződött, igy a harmadik helyre a színészek kerültek, mig az ujságirók a negyedik helyen végeztek.

Asbóth nyerte Magyarország nemzetközi teniszbajnokságát

Kedden délután folytatták a nemzetközi teniszbajnokság mérkőzéseit a MAC margitszigeti sporttelepén. Eredmények: *Női egyes: döntő:* Flórián—Jusits 6:1, 6:4, 1. Flórián BBTE, 2. Jusits BBTE, 3 Peterdi MAC, 4. Fejér dr. MAC. *Férfi páros döntő:* Asbóth dr., dr. Mayer—Katona, Fehér 6:2, 15:13, 1:6, 6:4. Harmadik helyért Frigyessy, Fáncsy—Bujtor, László 7:5, 6:3, 3:6, 6:3. *A férfi páros végeredménye:* 1. Asbóth dr., Mayer dr., 2 Katona, Fehér, 3. Frigyessy, Fancsy, 4. Bujtor, László. *Női páros elődöntő:* Peterdi, Hencsné—Gallnerné,Fejér 6:1, 6:0. *Ifjúsági bajnokság, leány egyes döntő:* Vad—Hecker 6:4, 6:3.

Vén fiúk férfi egyes döntő: Kanta—Botond 6:3, 6:1. Nemzetközi bajnokság: *vegyes páros elődöntő:* Szigethi, Peterdi—Asbóth, Jusits 6:0, 6:3, Mayer dr., Flórián—Fáncsy, Hencsné 2:6, 6:0, 1:0 állásnál sötétség miatt félbeszakadt. A nemzetközi bajnokság férfi-egyes számának harmadik helyéért a svéd Johanssonnak Szigetivel kellett volna mérköznie, azonban a svéd versenyző nem állott ki és igy Szigethi lett a harmadik.

Szerdai eredmények: A nemzetközi teniszbajnokság keretében Szerdán délután *a férfidöntőben Asbóth szép, magasnivójú játék után 6:3, 6:2, 6:4 eredménnyel győzött Szigethivel szemben. A vegyespáros végeredménye a következő:* 1. Dr. Mayer-Flórián, 2. Szigethi-Peterdi, 3. Hencsné-Fáncsi, és Jusits-Asboth.

A férfi egyes végeredménye: 1. Asbóth, 2. Szigethi, 3. Johansson és Fáncsi, 4. Katona.

Végházy nyerte a Wesselényi úszó emlék versenyt

Szép időben került eldöntésre kedden délelőtt a báró Wesselényi úszóemlékverseny lebonyolitására Tihany és Balatonfüred között. A versenyen 26 úszó indult ,akik közül 19-en értek célba, mig 7 versenyző útközben feladta a küzdelmet. *Férfiak:* 1. *Végházi* BBTE 1 óra 01 p. 331 mp. 2. Vörös MUE 1 óra 02 p. 45 mp., 3. Dank NTE 1 óra 13 p. 41 mp., — *Hölgyek:* 1, Novák Ilonka MUE 1 óra 15 p. 57 mp., 2. Wáli Mária MUE 1 óra 19 p. 29 mp. 3. Lőrinc Magda MUE 1 óra 24 p. 59 mp. — *Fiúk:* 1. Patyi György MUE 1 óra 16 p. 13 mp. *Leányok:* 1, Benők Edith MUE 1 óra 35 perc, 02 mp.

Jánovits István

KENYERES IMRE: *Rejtelmes irodalom.* Janovits István rajzaival. Az irodalom alapkérdéseinek filozófiai mélységű, de könnyed, szellemes megvilágítása. É. n. 266 l. (K. K. K.) Fv. (Bolti ára: 3·80 P)

Pontértéke: 8.

Jánosi István

[illegible] XXXIX (Bibl. 4°. Számozott példányok
[illegible]. (Bibl. lap: 13.)

Példánk: 6.

BOLLÓ JÓZSEF: [illegible]
Az emberi élet évszámai, és célja keresztény mély és gazdag tanulmányok
[illegible] (Bibl. lap: 6.89.)

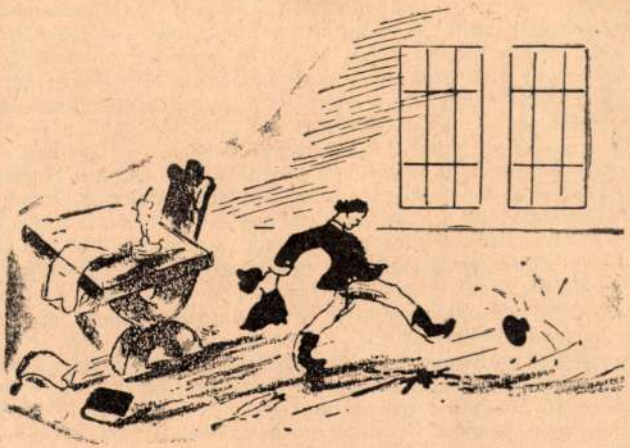
Példánk: 13.

Janovits István

FERTSEK FERENC: *Pubi és a körülmények.* Janovits István rajzaival. Ez az az ifjúsági regény, melyet mindenkinek el kell olvasnia, aki ifjú, vagy szülő, és mindenkinek, aki számára jelent valamit az ifjúság. É. n. 2. kiad. 308 l. (K. K. K.) Vk. (Bolti ára: 4·80 P.)

Pontértéke: 9.

IRODALOM

JANOVITS ISTVÁN rajza *Pitroff Pál A koholt levél* című ifjúsági regényében.

T. EUROPA RT.

Az Önök terjesztésében lévő kiadványokból részemre az alanti példányszámot kérem küldeni:

Collisban *vagy*
Postán *(nem kívánt rész törlendő!)*

Magyar Nemzet		Film, Szinház, Irodalom	Független Magyaror.	Képes Sport	Magy. Rejtv. Ujság	Sztár		
köznap	vasárnap							
10	8	4	8	–	2	2		

Kelt Szatorujhely III 1923.

Magyarics

.....

aláírás.

JANOVITS ISTVÁN rajza *Fertsek Ferenc Bábu a polcon* című leányifjúsági regényében.

pénze. Aki ebbe belegázol: az életünkbe gázol. Ez az ember ezt tette. Mit érdemel?

— Kötelet!

— Még egyszer kérdem: Mit érdemel?

— Kötelet!

Az öreg paraszt csak állt és nézett. Játszanak ezek itt vele? Árokparton törvénykeznek? Micsoda komédia ez? Majd szól nekik, hogy bűntessék meg, ha már haragjában rosszat szólt, de eresszék most már el. Az ökrökre eddig már jött vevő. Az asszony még elpotyázza ezt a két szép állatot... Könyörgőre fogta a dolgot: — Tiszt uram — csak így szólok, mert nem látom a sarzsiját —, értem én a szót. Nem tagadok a törvényben sem semmit, de most már eresszenek!

— A kezét hátra kell kötni!

Engedelmesen előre tartotta a kezét.

— Így is lehet, ha ez még hozzátartozik...

Hátracsavarták kezét és megkötötték.

A páncélvonat egyik ajtaja kinyílt. Álmos, vörösszemű ember csúszott le a földre. Kötél volt a kezében. Fogai kilátszottak, mint a nyúlnak. Dűlöngött egy kicsit és a földet nézte.

— Vigyétek! Majd a többi kutya megtudja, hogy a proletárdiktatúra hogy bűnteti, aki belénk rúg!

— Uram!

A patakparton már sűrűn álltak az emberek.

— Csak nem akasztják fel?

— Fenét! — mondta valaki. — Ráijesztenek az öreg parasztra. Eztán majd befogja a száját.

De a gondolatok közt dermedés nőtt. A hurok már ott lógott az egyik fűzfa ágán és egy ládát tettek alá. Körülötte katonák feltűzött szuronnyal.

Az öreget bevezették a körbe.

— Álljon fel erre a ládára!

Tanácstalanul körülnézett. Aztán a földre. Mit akarnak ezek? Magasságos Isten! Kik ezek? Olyan idegenek, olyan komorak. Szemükben a valóság kegyetlen várása. Nem igaz... hát hogy lehetne igaz?...

Feldobták a ládára. Amikor felegyenesedett, már nyakában volt a kötél. Szemében csak ekkor rebbent meg a halál közelsége. Le akart ugrani, de a hóhér erősen fogta. — Mindjárt kapálódzhatsz! — és fogainak fehér ínye látszott.

Az öreg szemei irtózatosak lettek. Még küzdött. Átkiáltott a patakon: — Emberek, emberek! Ne hagyjatok!...

A tömeg mozdulatlan volt. A halál igézete összeszorította torkukat. Lábaikba ólom futott. A kiáltás átreppent a víz felett és elenyészett.

— Isten!

A fűz vastag ága megrándult és himbálódzni kezdett. A remegések végig futottak a fán, de egyre fogytak. Aztán csend lett. A patak vize s az emberek aztán szétfutottak a hírrel.

A katonák vissza mentek a páncélvonathoz. A hóhér odaballagott a magas emberhez, ki a táboriszéken cigarettázott.

— Rendben van!

Az fel se nézett.

— Lefekhetsz, Bika! Majd szólunk, ha lesz valami.

Az az ember aztán egyedül maradt. Később felkelt, eldobta cigarettáját és oda se nézett a fára, melynek vastag ága görnyedten tartotta Bíró Jánost Antalosról.

Ennek az embernek hosszú, sápadt arca volt és orosz tányérsapkát viselt.

Fertsek Ferenc:

BÁBU A POLCON*

(Egy nyugdíjas baba emlékiratai.)

A bábu elmondja, hogyan gondoskodik Lulu a tüdőbajos viciné árvájáról.

Változás van nálunk: átmenetileg pótágy kerül a személyzeti szobába: *Vakarcs* alszik benne, azazhogy Katika, szegény. Meghalt az édesanyja, a tüdőbajos viciné, a kórházban halt meg az ősszel és ha Lulu nincs, Katika bizony úgy marad, akár az ujjam — mint mondani szokás. Csakhogy Lulu kézenfogta még abban az órában, mikor az anyjával elrobogott a mentőkocsi — és azt hiszem, Lulu kezét sem engedi el már ezután Az, Aki az emberekre vigyáz.

Nusimama sem mondható szívtelennek, nem, nem mondható, igazán, sőt nagyon is megértő, de persze mégsem fogadhatja kitörő lelkesedéssel „a tüdőbajos asszony gyerekét" az otthonában, a maga gyerekei között, ezt nem lehet kívánni egy anyától, aki felelős a gyermekeiért, ugyebár. Nagymaminak is aggályai vannak, végre érthető, ha félti unokáit, Viola néniről pedig nem is beszélek. Nem, mintha a véleménye azt példázná, hogy ő szereti legjobban a gyermekeket, nem azért; hanem mert ez esetben elfogultsági bejelentést kellene tennem.

— Csak egy kis türelemmel tessék még lenni, anyuka kérem —, s Lulu szeme csupa könyörgés — majd elhelyezem Katikát, csak tessék rámbizni, de ehhez pár napi időre van szükségem. Egy *rendes* otthont végre nem lehet csak úgy leakasztani a szegről, ezt anyuka is tudja.

— Ugy teszel, mintha hozzád tartoznék ez a gyerek! —véli Viola néni.

Megfigyelem Lulu tekintetét, ahogy Viola nénire néz.

— Ugy is van —, mondja csendesen, komolyan csaknem már konokul s ez a jó értelemben vett konokság valahogyan Judikára emlékeztet — hozzám tartozik most már. Fogadalom köt hozzá. Ő nekem fogadott testvérem.

De én azt hiszem, sokkal erősebb szálak azok, amik túl a mozgalom fogadalmán Lulut ehhez a kis árvához fűzik. És azt is gondolom magamban: milyen kár, hogy olyan kevesen tudnak olvasni a gyermekszemekben, e csodálatos tengerszemekben, amik annyi mindent tükröznek! Érdemes volna pedig kifejleszteni ezt a tudományt, állítom, hogy szebb lenne tőle a világ: csakhogy korunkat — sajnos — sokkal inkább lenyügözik a vitamin-kísérletek csodái hogysem kíváncsiak lennének a lélek csodáira. Mi volna, ha kevesebbet foglalkoznának a vitaminokkal és kissé többet a lélekkel.

Két levelet látok Lulu asztalán, az egyik Judikának szól — biztosan tanácsot kér tőle, a másik Öreganyának és észreveszem, Lulu pár napja nem reggelizik. Nyilvánvaló, hogy mindennap áldozik most. Valami nagy kérése lehet.

S a fínyás, pesti „háztartási alkalmazottaknak" — akiket bizonyára megvertek gyermekkorukban, ha nem aludtak fehér-

*) Részlet az író ilyen címen a K. M. Egyetemi-Nyomda kiadásában karácsonyra megjelenő leányifjúsági regényéből.

I R O D A L M I S Z E M L E

RÉSZLETEK MOST MEGJELENT MŰVEKBŐL.

FÉJA GÉZA:

Ady Endre Móricz-arcképe*

Úgy tartogattam munka közben ezt az Ady-verset, mint a munka végén előveendő ellenőrző élményt. Igaz, Ady korán írta versét s korán is halt meg, akkor, midőn Móricz Zsigmond fejlődésének első korszaka befejeződött. Versében azonban a legnagyobb kortárs és bajtárs megérzése jelentkezett. Számot kell adnom róla, hogy mint teljesedtek Ady Endre megérzései.

„Rózsafavonóként nagyzöngésű húrhoz
Súrlódjék ez írás Móricz Zsigmond úrhoz."

Kecses ódai szárnyalással, férfias érzelmi megindulással, kissé Csokonai Vitéz Mihály „gondolati költeményeinek" modorában rajzolja meg Ady Móricz Zsigmond írói-emberi arcát:

„Boldog Móricz Zsigmond, ki nem korán kezdted,
Aszúra fog érni minden szép gerezded,
Rajtad már nem ülhet rohadt magyar átok:
Ez okos elkésés: ez a magyarságod."

Ady érezte, hogy Móricz Zsigmond fogja őt érdemesen túlélni; Móricz leglényegesebb írói vonására tapintott rá: az aszúvá érlelésre. Az epigonok Ady-lázát, utánozhatatlan belső égését akarták utánozni: vagy pedig vergődtek és szenvedtek miatta. Móricz azonban megteremtette a maga életformáját:

„Dölyffel, feleséggel, gyermekkel, várással,
Sok most ébredező, ó kitalálással."

Ez az életforma tette lehetővé, hogy élményeit aszúvá érlelje. Móricz Zsigmond kezdettől a magyar irodalom Bethlen Gábora: a megtartó, az érlelő. Nagy kérdéseit és élményeit, ha egy-egy műben ki is vetítette, továbbra is magában hordozta, tovább érlelte, mert írói rendeltetése a magyar valóság klasszikus ábrázolása. Más uton járt mint Ady Endre, s Ady Endre ezt az utat vallotta a maga magyarság-élményével egyenrangúnak:

"Amit meg nem adhat rímek ezer hadja
Mi új Ludas Matyink többször visszaadja."

Ady Endre megérezte, hogy Móricz Zsigmond végig harcolja a harcot; életformája s ludasmatyisága megóvja attól, hogy idő előtt elhulljon. Az idő fényesen igazolta Ady Endrét: a „bolond uj korban" Móricz Zsigmond megmaradt az eredeti Ady-világ élő erejének, természetes folytatójának.

Ady tisztán látta, hogy Móricz Zsigmond életformája mennyire különbözik az övétől. Móriczot a „másiknak" tartotta: „kedves magyar részegnek, kedves bornemisszának", az „Élet", a magyar valóság képviselőjének, a nyugatos csapat „keleti zászlójának". Annak a magyar embertipusnak megvalósulását szemlélte benne, akiért a „Nyugat" harca megindult:

„Rád furcsa emberek furcsáan figyelnek:
Ma te vagy a tévő és jótékony gyermek,
Nyugat csapatjának keleti zászlója,
Mi nagy csatázásunk nagy igazolója.
Néha kényeskedő, de magyar hatalmú,
Nyugatba tört magyar s duzzadt bizodalmú,
Papnak indult lélek, de szabad, pacsirtás,
Szentírásos ember, kinek szent az írás."

A tiszta bizalom zápora Ady Endre verse. A folyton halállal birkózó költő „magyar s rendkivüli követnek" hagyta itt Móricz Zsigmondot. Az Ady korszak a magyarság páratlan belső kivilágosodása volt. Ez a világosság: a halhatatlansága, s ezt a világosságot Móricz Zsigmond őrizte meg. Ady mondja, hogy Móricz „okosan elkésett". Ámde elkésése, — ma látjuk csak — nehéz sorsot, emberfeletti vállalást jelentett. A harc kezdetét győzelmi reményekkel lehetett vállalni. Később mostoha években védeni kellett a vállaltakat és a megharcolt szellemi állásokat. Móricz Zsigmond ekkor sem torpant meg a vállalásban. Európa egyik legbizonytalanabb, földrengésekkel és ellentmondásokkal telített korában is megőrizte eredeti életformáját: az aszúvá érlelés belső nyugalmát és egy nagy irodalmi kezdet eredeti célkitűzéseit. Irodalmi világa szervesen és szükségszerűen épült, mint a természet. Tiszta érlelődését semminemü külső tényező sem birta gátolni, vagy megzavarni. Móricz Zsigmond igazolta Ady Endre eleve bizalmát.

* *Féja Géza: Móricz Zsigmond* cimen most megjelent művéből.

FEKETE ISTVÁN:

Részlet a ZSELLÉREK-ből

De azért a tavaszi vásárt megtartották. Nappalra, mintha elültek volna a rémek. Tele volt a vásártér. A zsibongás csak olyan volt, mint máskor. Az ökrök nyugalmas szeme úgy nézett a sokadalomba, mint máskor, és az emberek már megtanulták, hogy a fehérpénz is: pénz.

Volt azért még olyan is, aki zúgolódott.

— Ezért a marháért még kékben is megadhatna ezer koronát. Nemhogy fehérben...

— Van ez is olyan jó pénz — mondta a kupec.

— Ha magának jó, hát tartsa meg!

A kupec lármázni kezdett.

— Mi van itt? — kérdezte egy katona.

— A pénzt szidja ez a paraszt. Meg a kormányt...

A katona megrántotta az ember kabátját. — Maga merte?

Az öreg paraszt végigmérte a katonát.

— Vedd el a kezed, fiam, mert ez a lajbli ki van fizetve!...

A katona ordított:

— Vigyázz, zsíros paraszt, mert úgy lógsz, mint a véres hurka! Vége a régi világnak...

— Elég baj az...

A katona mellbelőkte az öregembert.

— Még járatod a szád?...

Az ember megtántorodott, de nem esett el. — Megütöttél, kutya? — és botjával végigvágott a katonán.

Ekkor már tömeg nőtt körülöttük, a kupec pedig öt revolveres katonával jött vissza.

— Itt van! — mondta. — Bottal vágta fejbe, szidta a kormányt és a pénzt, nyilvánosan.

Közrefogták az öreget: — Előre!

— Elmegyek én a törvénybe, ha köll. Bíró János a nevem, Antalosrul, de az ökröket most nem hagyom. Várjanak, amíg visszajön az asszony....

Olyat lódítottak rajta, hogy felbukott.

— Előre!

— Hát majd ezt is megmondom a törvényben. Emberek maguk? Sógor, vigyázzon az ökrökre — kiáltotta valakinek —, amíg az asszony visszajön!

A csizmás, gatyás öreg paraszt támolyogva ért a páncélvonat mellé. Arca lila volt már.

Az állomáson túl folyt a patak, melyben fürödni szoktunk. Partján füzek álltak és most apró rügyeiket nézegették a víz zöld tükrében.

Itt ült össze a vésztörvényszék.

— Ütöttek, uram, rúgtak ezek a kutyák...

— Csend! Mit mondott maga a kormányról?

— Semmit. A pénz felől szóltam, de azt sem úgy...

— Szidta a kormányt, szidta a pénzt. Azt mondta, jobb volt a régi világ és fejbevágott. Itt van! — és a katona levette fejéről a sapkáját.

— Majd én elmondom a törvényben, hogy volt...

— A törvényszék itt van.

— Itt?...

— Elismeri, amit ez a katona állít, vagy hozzunk tanúkat?

— Minek a tanú? Olyanformán volt. Ha megbüntetnek, hát megbüntetnek, de engem ne taszigáljon senki...

Felállt egy ember a tábori székről.

— Bevallotta! A tanácskormány élete: a hitele és a

Janovits István

Fáth Imre:
Forradalom a VI/b-ben.
Egyetemi ny.
Bpest, 1940.
Illusztrációk forrás-tól.
Magyar Kultúrszemle

1940. 12 sz. 300.-l.

Janositis István

JANOSITS ISTVÁN bűbájos kifestő mesekönyvéből, mely CHROMÓ-gyár kiadásában jelent meg-

Magyar Kultúrlexikon

1940. IX. 17.

neonaturalistáinknál, vagy romantikus realistáinknál s az érzéstartalom *más módon* is kerül a képbe, mint amazoknál. Míg ugyanis azok „úgy látnak", helyesebben : úgy alakítják át a természeti jelenséget, hogy az kifejezze legbensőbb érzelmi világukat, *Szobotkában* a természet tárgyi tartalma indítja meg az érzésfolyamatot. Az ő érzéseit *maga a természet sugallja* s a művész úgy rögzíti meg ezeket a természet közvetítésével átélt érzéseket, hogy ezeknek az érzéseknek természeti hordozói forma, szín, világítás, közelség, távolság s a nagyság és kicsiség relációja szempontjából pontosan megfeleljenek a külvilág jelenségeinek s hogy a képen művészileg megrögzített természet kísérő zenéje, a líra is, lehetőleg megközelítse azt az érzést, amit a művész *átélt* a természet — mint model — előtt. A romantikus realistáknál az alkotás útja belülről kifelé fut, a művésztől a természetig — *Szobotká*-nál kívülről befelé vezet, a természettől a művészig. Ezen az úton persze a környezet jelenségeiből sokféle benyomást nyer a festő s csak természetes, hogy egy olyan becsületes és őszinte művésznél, mint amilyen *Szobotka*, azok a benyomások, melyek hajlamaival és vágyaival harmonizálnak, a nagyobb lelki rezonancia révén uralkodó szerephez jutnak, sőt későbbi benyomásait is átszínezik, s így irányt szabnak újabb vágyainak, tehát új festői törekvéseinek is.

Ez az út vezette *Szobotkát* a multból a jelenbe s ez viszi őt tovább a jövendőbe, mely bizonyára méltó lesz érdemes multjához és ahhoz a ranghoz, amit kivívott magának a mai magyar művészet hierarchiájában.

Rózsa Miklós

KENYERES IMRE: **Rejtelmes irodalom.** K. M. Egyetemi Nyomda kiadása. 266 lap. (Ára kötve 3.80 P.)

„A könyv célja: tudatosítani olvasmányaink élményanyagát, segítséget nyujtani művészi szépségeik meglátására.“ A szerzőnek ez a mondata nem mutatja meg eléggé magát a könyvet, amely nemcsak egyszerűen bevezetés az irodalom rejtelmes világába, hanem mindezen túl egy új szemléletű irodalomfilozófiai rendszer vázlatos elgondolása is: új oldalról való megmutatása az *Irásmű*nek mindazok számára, akik eddig csak olvasgattak, anélkül, hogy élvezni és értékelni tudtak volna. A könnyebb érthetőség kedvéért, — főleg az ifjúságra gondolva, — a szerző regényes keretbe illesztette mondanivalóit s ötletes, könnyed fordulatokkal tarkította. A könyv első fejezetében *(A lélek birodalma)* a lelki élet tényezőit, különösen a tudat szerepét igyekszik megvilágítani, majd a következő részben *(Az irodalom világa)* sorraveszi az irodalmi műfajokat, a lírát, epikát, prózát és a drámát s ezeket egészen finom módszerrel, rendkívül szemléletes módon elemzi. A könyv harmadik része *(Az irodalmi élet)* az író, olvasó és a mű állandó és korszerű jelenségeinek magyarázata. Az értékes könyv nemcsak az ifjúság számára lesz különösen nagy nevelő hatással, hanem az olvasók széles rétegeit fogja hozzásegíteni az igazi művélvezés öröméhez. *Janovits István* finoman átérzett, művészi rajzai ügyesen illeszkednek bele a szövegbe, s szellemes szemléltető módszerükkel élénkítik és magyarázzák a fejtegetéseket.

Zanonita Zakun

Magyar Kultúrszemle
1940. 12. 27. 287. l.

Janovits István

FERTSEK FERE… … … …

Francesco Salvini

alelnök és ügyvezető: vitéz Somogyi Endre vezérőrnagy, főtitkár: Kevei-Richter százados, titkár: dr. Gözsi orvos-százados, csapatkapitány: Maszlay százados, helyettese: Hátszegi-Hatz százados, háznagy: Bánföldi és Buda őrnagyok, pénztáros: Radó hadbiztos, alezredes, gazda: Bedő és Berczelly főhadnagyok.

Vivásban: Miskolc-Kassa 56 : 52

Miskolcon a katolikus gimnázium dísztermében bonyolították le a Miskolc—Kassa városok közötti vívóversenyt. Tőrben Gerő, a Miskolci HTVK versenyzője lett az első 7 győzelemmel, 2. Massányi MHTVK 6 gy., 3. Krasznay Kassai HTVK 4 gy. A párbajtőrvivás eredménye: 1. Gazdy Kassa, 2 .Magyar Miskolc, 3. Kemenes Miskolc. Kardvivásban: 1. Gerő Miskolc 6 gy., 2. Kelemen Miskolc 6 gy., 3. vitéz Pintér Kassa 4 gy. A három verseny alapján a városok közötti pontversenyt Miskolc nyerte 56 ponttal. Kassa vivói 52 pontot szereztek.

Az ifjusági ökölvivó csapatbajnokság döntőmérkőzésén a BTK csapata 11 : 3 arányban győzte le a MÁVAG SK együttesét. A BTK ezzel a győzelmével megnyerte a bajnokságot. 2. WMTK, 3. MÁVAG SK.

Sulyemelő versenyt rendeztek a Horthy Miklós Nemzeti Sportcsarnokban. Eredmények: pehelysuly: Tégla BVSC 302½ kg. A nyomásban elért 87½ kg-os teljesitménye országos csúcseredmény. Könnyüsuly: Ambrózi MAC 325 kg. A lökésben elért 130 kg-os eredménye országos csúcstelesitmény. Középsuly: Buronyi WMTK 325 kg. A szakitás 100 kg-os és a lökésben 127½ kg-os teljesitménye országos csúcseredmény. Félnehézsulyban: Gerendai BVSC 325 kg. Nehézsulyban: Hunyadi WMTK 330 kg.

Az első ostmarki síugróversenyen, a Hochkönigen lévő Rudolf-száncon Bradl világbajnok 321 pontos eredménnyel (két 34 m-es ugrás) győzött.

Pozsonyban a Bratislava csapata 3 : 2 arányban legyőzte a VAS együttesét. Félidőben a pozsonyi magyar csapat még 2 : 0 arányban vezetett.

A KISOK budapesti kerületének kosárlabdabajnokságában az elődöntők a következő eredménnyel végződtek: I. csoport: 1. Szent István fk., 2. Wesselényi fk., II. csop.: 1. Szent László gimn., 2. Rákóczi ker., III. csop.: 1. Széhcenyi ker., 2. Ujpesti gimn. IV. csop.: 1. Eötvös gimn. 2. Szent Imre igmn. A döntőbe a csoportgyőztesek és a második helyezettek körmérkőzésének két legjobb csapata kerül.

KÖZGAZDASÁG

A földmivelésügyi miniszter rádióbeszéde. Báró Bánffy Dániel földmivelésügyi miniszter karácsony első napján délután 4 órakor rádióbeszédet intéz a gazdatársadalomhoz „A magyar gazda karácsonya" cimmel.

A Hangya Szövetkezeti Központ december 22-én tartott igazgatósági ülésében őstermelő osztály felállitását határozta el. Ennek az osztálynak a felállitását az a körülmény tette szükségessé, hogy a Hangya Központnál egyre jobban szaporodnak azok a feladatok, amelyek a kisgazdák és kisbérlők belterjesebb termelésével függnek össze. Az ország különböző helyein alakuló őstermelő szövetkezeteknek és őstermelő szövetkezeti csoportoknak az a feladatuk, hogy a kisembereknek hozzáférhetőbbé tegyék a tőkegazdálkodás előnyeit. A szövetkezeti termelés a kisembereknek traktorokat, vető-, cséplő- és egyéb gépeket, megfelelő vetőmagvat, állatokat stb. bocsát rendelkezésére, talajvizsgálatokkal, tanácsadással megfelelő irányitást ad a termelő kisgazdáknak. Az ország különböző részeiben, igy különösen a Tordason, Kenderesen, a tatai járásban és másutt ez irányban megkezdett munkálatok igen eredményeseknek igérkeznek. Mindezekre való tekintettel célszerünek mutatkozott az őstermeléssel kapcsolatos összes kérdések intézését egy osztályban egyesiteni, amely az eddig kifejlődött fogyasztási és értékesitési ág mellett a termelési ág megfelelő kifejlesztését is biztosithatja. Az uj osztály vezetésével a Hangya igazgatósága Szécsányi László okleveles gazdát, a Hangya állatértékesitő osztályának eddigi vezetőjét bizta meg. Az uj osztály működését 1942 január 1-én kezdi meg.

November gazdaságstatisztikai adatai. A m. kir. Központi Statisztikai Hivatal a következő november havi gazdaságstatisztikai adatokat közli: A nagykereskedelmi árak indexszáma — az 1929 évi árakat 100-zal véve egyenlőnek — november végén 134.5 volt az előző havi 133.1-gyel szemben. A létfenntartási költségek indexe — az 1913 évi árakat 100-zal véve egyenlőknek — november folyamán alig változott. A lakbérrel együtt számitva az előző havi 140.4-gyel szemben november végén 140.5, lakbér nélkül számitva pedig az előző havi 157.4-gyel szemben 157.6 volt. A Pénzintézeti Központ kötelékébe tartozó budapesti pénzintézeteknél és a Postatakarékpénztárnál elhelyezett összes betétek álladéka november végén 2106.6 millió pengő volt. Az előző hóhoz képest a takarékbetétek álladéka 16.4 millió pengővel emelkedett.

A Bécsi Vásár és a Mezőgazdasági Kamarák együttműködése. Az Országos Mezőgazdasági Kamarák legutóbbi értekezletén résztvett a Bécsi Vásár magyarországi kirendeltségének vezetősége is. A kirendeltség vezetője ez alkalommal tartott előadásában rámutatott arra, hogy az 1942 évi tavaszi vásár homlokterében a birodalmi élelmezési hivatal kezdeményezésére a hazai zsirtermelés kérdése, illetve annak fokozása áll. Ez a kérdés valamennyi európai államot érdekli, mert ha az eddig behozatalra szorult országok zsirtermelését hazai eszközökkel sikerül olyan mértékre emelni, hogy saját szükségletüket egészben vagy nagyrészben ellátni tudják, akkor a zsirellátás problémája a zsirtermelő országok szempontjából is megoldottnak tekinthető. Az előadó végül hangoztatta, hogy a személyi kapcsolatok kifejlesztése az érdekelt országok szakemberei között eredményesen fogja szolgálni a gazdasági együttműködés további kifejlesztését.

A Pesti Tőzsde ünnepi számába a közgazdasági élet előkelőségei közül a következők irtak cikket: Vitéz Keresztes-Fischer Ferencné, Ihne Ingrid, Becsey Vilmos, Bornemisza Géza, vitéz Bornemisza Félix, Bortnyák István, dr. Demel Aladár, H. Rolf Fritzsche, Gebhardt Domonkos, Haggenmacher Henrik, Halácsy Dezső, Karafiáth Jenő, báró Karg Frigyes, gróf Khuen-Héderváry Károly, Kullmann László, Kujáni János, Magyar Miklós, Megay Károly, Molnár András, dr. Párniczky Ede, dr. Pözel István, Schmidt Richárd, vitéz Vágvölgyi Ferenc, Vásárhelyi L. Jenő és mások. Eredeti hirek egész serege egészíti ki a kitünően sikerült karácsonyi számot.

Szabályozták a cserepes növények piaci és vásári árusitását. Báró Bánffy Dániel földmivelésügyi miniszter rendelettel szabályozta a cserepes növények piaci és vásári árusitását. A rendelet célja az, hogy a növénybetegségek elterjedését megakadályozzák. Budapesten és a törvényhatósági jogu városokban a piacokon és vásárokon cserepes növényt, valamint virágzó és virág nélküli dísznövény-palántát csak szakképzett kertész, szakképzett kertész vezetése alatt álló kertészet vagy iparigazolvánnyal rendelkező virágkereskedő árusithat. Ezek kötelesek az árusitás helyén a nevüket és lakcimüket feltüntető táblát szembeötlően elhelyezni. A rendelet 1942 január 15-én lép hatályba.

A bányanyugbérfelár megállapitása és áthárítása. A hivatalos lap a bányanyugbérbiztositás járuléktartalékhiányának fedezésére szolgáló bányanyugbérfelár megállapitásáról, illetőleg áthárításáról két rendeletet közöl. Az egyik az 1942. évre 8.1 millió pengőben sommásan állapitja meg a bányanyugbérfelár összegét, amelyet a bányavállalatok négy egyenlő negyedévi részletben kötelesek befizetni. A vállalatok ezt az összeget áthárithatják a fogyasztóközönségre. Minthogy a bányanyugbérfelár rendszerének bevezetésével a bányászok nyugbérbiztositása helyes alapokra kerül, már nincs pénzügyi akadálya annak, hogy a belügyminiszter a nyugbérbiztositást az érdekeltek évtizedes jogos kivánságainak megfelelően alakitsa át. Az erre vonatkozó rendeletet a belügyminiszter rövidesen kiadja.

Értékpiac

Az értéktőzsde kedden is barátságos irányzattal zárult. Csaknem valamennyi részvény árfolyama emelkedett 1—3 százalékkal. A fixpiacon szilárd volt az 1914-es fővárosi kölcsönkötvény is.

Részvények és kötvények (zárjelben a zárlat). Nemzeti Bank 362 (362), Hazai Bank 50 (50), Hitelbank 95 (95), Magyar Bank 65.75—66 (65.75), Leszámitoló 66—67 (66), Magyar-Olasz 56 (56), Keresk. Bank 169.50—173 (170.50), Pesti Hazai 127 (127.25), Bauxit 443—450 (449.75), Cementia 139 (139), Drasche 59.25—59.75 (59.25), Aszfalt 17.95 (17.90), Kőszén 890—895 (893), Nagybátonyi 67—67.50 (67.50), Salgó 78—79 (78.75), Urikányi 66.75—66.25 (66), Fegyver 197 (197), Ganz 66—56.50 (66.50), Acél 168 (168), Magyar vagon 111 (111), Rima 248—250 (248.50), Nasici 117 (117), Levante 3.90—3.95 (3.90), Tröszt 119.50—121.50 (121), Delcukor 168—169 (167), Magyar Cukor 226—229 (227), Georgia 54 (53.90), Izzó 382 (382), Dreher—Haggen. 315 (315), Gschwindt 2290 (2295), Goldberger 125 (125), Magyar kender 53—54 (53.50), Gumi 102.50 (102.50), Telefon 32 (32), 1914. évi főv. 4½% 518—523.50 (517.50), 1927. évi főv. 6% 144—145 (144).

Valuták. Szlovák korona 11.45—11.75, lei 1.95—2.05, lira 17.40—17.90, svájci frank 79.60—80.60, svéd korona 81.70—82.70.

Az amszterdami, belgrádi, brüsszeli és oslói kifizetések árfolyama csak a magyar-német devizakompenzáción keresztül lebonyolódó elszámolási forgalomban, a párisi kifizetések árfolyama pedig csak a meg nem szállt Franciaországgal szemben az áruforgalom körén kivül eső követelések és tartozások, valamint az 1940 julius 16-a előtti áruszállitásokból keletkezett követelések elszámolásánál érvényes. A madridi kifizetés jegyzése kizárólag az 1940 julius 15-én életbelépett magyar-spanyol kereskedelmi és fizetési megállapodás keretében lebonyolódó fizetésekre vonatkozik.

Zürichi zárlat. Páris 9.58, London 17.18½, New York 431, Brüsszel 69, Milánó 22.67, Madrid 39.50, Amszterdam 229, Berlin 172.52½, Stockholm 102.67½, Oslo 98.50, Kopenhága 83.50, Szófia 5.25, Prága 17.25, Bukarest 2.25, Helsinki 8.77½, Liszszabon 17.72, Buenos Aires 90.62, Yokohama 100.

Termény- és árupiac

Kötések: Lóheremag 50 q 90 százalék 230, 100 q 90 százalék 230, 20 q 90 százalék 230, 5 q 90 százalék 230, 20 q 90 százalék 230, 6 q 90 százalék 230 bpesti paritás. Lucernamag 2 q fehér bárcás Áok ár, 2 q fehér bárcás Áok ár, 2 q fehér bárcás Áok ár, 8 q fehér bárcás Áok ár, 35 q fehér bárcás Áok ár, 1.5 q fehér bárcás Áok ár. Kopaszárpa 150 q 32.80 ab feiadóáll. Mustármag 1.5 q fehér Áok ár. Biborhere 20 q minta szerint 147, 60 q 96 százalék 150 ab feladóáll. Csillagfürt 50 q 28, 600 q 28, 600 q 28, 150 q 28 ab feladóáll. Borsó 150 q V. G. R. 70.80 Budapest. Kendermag 500 q 120 ab feladóáll.

Borjuvásár. Felhajtás nem volt, árak nem alakultak ki.

Vágómarhavásár. A vásár irányzata tartott. Árak: Bika, magyar IIIa 86, bika, tarka Ia 142—145, IIa 122—140, IIIa 110, ökör, magyar IIa 112—127, IIIa 96—104, ökör, tarka Ia 145, IIa 116—142, IIIa 96—112, tehén, magyar IIa 110—126, IIIa 98—104, tehén, tarka Ia 141—145, IIa 110—140, IIIa 95—109, bivaly, magyar 70—120, növendék 100—142, kicsontozniváló 74—92 fillér kg.-ként élősulyban.

Husvásár. Marhahus: ökör Ia egészben 255, hátulja 280, eleje 246, szegye 240, IIa egészben 230—237, hátulja 250—256, eleje 220—230, szegye 220—230, csontozniváló 170; tehén Ia egészben 237, hátulja 250—256, eleje 220—230, szegye 220—230; tehén: IIa egészben 215, hátulja 220—230, eleje 200—206, szegye 200—206, borju ölött börben Ia 247, bivaly 200—210, zsiger 130, faggyu 52—206, csont 40—56, marhafej 300, orr és köröm 70—90, láb, 4 drb. 150—200, pacal egészben 130—180, marhabél 500, borjufodor egészben 120, marhavér, egy tál 60 fillér kg.-ként.

Csepeli vásártelep. Élő baromfi: csirke, rántanivaló 330, sütnivaló 330, tyuk 270, lud 330, ruca 300, pulyka 260. Tisztitott baromfi: csirke Ia vágásu 400—410, IIa 360, tyuk 220—310, lud 350—370, ruca 340, pulyka 300—310. Tojás: ládaáru, eredeti, friss hűtőházi 296, kiolvasva 304, meszes, eredeti 278, kiolvasva 285. Tejfel, liter 160, teavaj édes tejszinből, tömb kg. 500, pasztőrözött 540, tehénturó 100, sovány 80. Lencse 70—90, borsó, hántolt, sárga, feles 78—90, bab, fehér, szokvány minőség 64, hosszu, lapos, fürj 70, tarka és vegyes 60. Burgonya: nyári rózsa 17—25, Gülbaba 16.20, őszi rózsa 15.15, Ella 14.10, Woltman 12.00, Krüger 11.45, vöröshagyma 25—44, fokhagyma Ia 74.60, közép 66.16, IIa 57.78, fejeskáposzta 14—18, kelkáposzta 20—36, kalarábé 24—32, karfiol, hazai, levéllel 50—90, tisztitott 110—160, paraj, tisztitott 140—170, tök, sütő 30—40, sárgarépa 16—28, petrezselyem 30—34, zeller 28—45. Alma 150—310, közönséges 90—160, narancs, sárgabélü 150—180, mandarin 250—280, geszteny̋e, hazai 160—170, külföldi nagy 350—370, dió, héjas, 37%-os 202—214, csemege 695—726, Ia 655—694. Gomba, tömött csiperke 340—380, mák 171.

Főszerkesztő: Dr. LÉGRÁDY OTTÓ
Fel szerk.: Dr. BENDA JENŐ

Importcég
keres teljesitőképes szállitókat
nyerstorma,
valamint **tormaliszt**
szállitása céljából. Bőségesen mintázott árajánlatokat kér: **Paul Wildner, Hamburg 11, Büxter 14.**

KIS NYILTTÉR

Sürü szedéssel 1 sor P 1.14, vasárnap P 1.90, további sor 76 fill., vas. P 1.34. Kiemelt szedéssel 1 mm 38, vasárnap 64 fill. Gyüjtőhirdetések igen olcsó díjszabás szerint

Felhivás a hirdető közönséghez.

Felkérjük a Pesti Hirlap igen tisztelt hirdetőit, hogy hirdetéseiket a karácsonyi szám részére legkésőbb ma délig 12 óráig sziveskedjenek feladni. Hirdetési díjszabás a rendes vasárnapi.

MUNKA

Férfi állás

Főzőmester v. előmunkást keresek 3 és ½ vagon vegyes gyümölcsiz elkészitéséhez. Csakis teljes jártassággal rendelkezők jelentkezését kérem „Jó fizetés" jeligére Aratóhoz, Erzsébet-krt 14. 51886

Prec. műszerész elektor ismeretekkel, szerszám, műszerész v. esztergályos állást keres. „Volt művezető 1196" jeligére főkiadóba.

Vegyészmérnök, nyug. műszaki főtanácsos, kereszténynek tekintendő, gáz, szén, olaj, kátrány, tüzálló kövek gyártásában és vizsgálatában szakember, félnapos elfoglaltságot keres. — Ajánlatok „30 éves gyakorlat" jeligére Erzsébet-körúti fők.

Nő állás

Keresztény gyors- és gépirónőt 1-re keresek. Elfoglaltság d. u. 4—6-ig „Ügyvédi iroda" Braun hirdetőbe, József-krt. 38.

Kőbányán lakó, 4 polgárit végzett fiatal kezdő tisztviselőnőt azonnal felvesznek. Türk, Attila-utca 20. 51885

Pékségbe gyakorlott elárusitónőt azonnal felvesznek. Türk, Attila-utca 20. 51885

Fiatal gyermekt. postás hpár tak. vagy fizetés ell. lak. keres jan. 1-re. Csongrádi, Hársfa 11. f. 1.

Oktatás

Német, francia középkoru, szimpatikus tanitónő-nevelőnő **szerény** igényekkel elhelyezkedne. Cime: Simon, XII., Nyéki-ut 6.

ADÁS-VÉTEL

Butor

Saját készitményü modern konyhák, szines butorok, rekamiék részletre is Nagy asztalos. Szondy-utca 5. 58856

Kombinált szobák, nálók, egyes darabok, irodabutor igen olcsón részletre is. Klauzál-u. 26.

Fizetési kedvezménnyel is konyhák, rekamierek **és** sezlonok, használt **konyha csere** Podmaniczky-utca 6. 58859

Szenzációs butorhitel Csodás kombinált berendezések, hálók. óriási választékban. Minden 100 pengő után havi 7 pengő részletre István-ut 22. Grosz.

HASZNÁLT MŰBUTOR
ANTIK ÉS STYL BUTOR
ÉBNERNÉL
KARPFENSTEIN-U. 2/A

Készletre sezlonok átvetők, ebédlő- és futószőnyegek Paplanok, fotelágyak. függönyök, kárpitosáruk Lakásberendezőnél, Baross-utca hetvennégy.

Használt butor biztosan jó! Hálók, ebédlők, kombinált berendezések konyhák. Óriási választék uj és használt berendezésekben. Árban legolcsóbb! Butormagazin, Mária-u. 48. Részletfizetés! 64774

Butort legjobban **BOGMIL** r. t. butorüzletében vásárolhat: VI., Vilmos császár-ut 43. Báthory-utcával szemközt. 51305

Butorért, ruháért, tollért, háztartásáért legtöbbet fizet **Steingiszer,** Dobozi-u. 17. Tel.-hivó: 336—735. Vidéken is.

Veszek magas árért náló. ebédlő, uriszobát antik és irodabutort, pénzszekrényt Schwarc. Dob-u. 1. Tel. 226-083.

2 nikkelágy, jókarban levő, magánkézből eladó. II., Batthyányi-utca 50., I. 2. 51884

Kétszemélyes alig használt rekamier 400 pengőért eladó. Keleti Károly-utca 36. II. 4. 2—4-ig

Egyéb berend.

Perzsaszőnyegek, képek, apróbutor, brokátfüggönyök, csillárok. Pulay lakberendező. Petőfi Sándor-u. 3. II. 1.

Veszek perzsaszőnyeget legmagasabb áron **423-707**

Veszek perzsaszőnyeget magas áron Saglam Ismet **114-390.**

Vadonatuj tiszta gyapju, gyönyörü erdélyi szőnyegek olcsón eladók D. e. 10-től Szentkirályi-u. 27., fszt. 1. 51875

Hangszer, rádió

Zongorák, pianinók
HARMÓNIUMOK
eladása, vétele **GRIMM JÓZSEF KÖRÚT 65.**
Aranyéremmel kitüntetve

Vennék pianinót, v. zongorát sürgősen **kp-ért.** T. 115—934. Erzsébet-krt 2. Tőzsde. Vidékről is.

Legcsekélyebb részletre: Förster, Schidmayer, Stingl, Lauberger, Stelzhammar, Bösendorfer, stb. zongorák, pianinók legolcsóbban: **Fenyőné** zongoratermében, **Erzsébet-körut** 26.

Hétköznap 7-ig nyitva!

Karácsonyi ajándékul örökértékü világmárkás zongorát legolcsóbban vásárolhat utólérhetetlen választékbőségünkből részletre is

LYRA

r. t. Magyarország legnagyobb zongoratermében: Erzsébet-krt 19. (Barcsay-u sarok.) Vétel! Csere! Hangolás! Szállitás! Bérzongorák legolcsóbban. Telefon: 222—616 65017

Rövid zongorát, pianinót priváttól kp. veszek, vidékről is. Szentirmay, Aréna-ut 9. f. 2. T. 225—662. 51844

1941 Phillips 83V világvevő luxus super alkalmi vétel. 9—10, 1—3-ig. II., Erőd-utca 9. III. 9. 400 P. 41756

Páncélszerkezetü bécsi zongorák egyezertől. Förster, Seiler. Öser, Petrof zongorák, pianinók olcsón. Reissman Imréné. Rákóczi-ut 55.

Zongora, kitünő, 1000 P. Pianinó 1200, gyönyörü ang. mech. zongorák egész Mignon. Reissman Gyula zongoraszalonjában. Rákóczi-ut 47. 35393

Márkás zongorák
pianinók olcsón, részlet Deutschnál. Klauzál-u. 3.

Tipold Péternél, Rákóczi-ut 61. Divatcsarnokkal szemben. Wirth, Scholze, Stingl, Koch-Korselt, Productiv, Hofmann, Csernyi stb. zongorák, pianinók legolcsóbban. Részletre is.

Ha olcsón akar venni, tekintse meg Fahn zongoratermét, Rákóczi- 64.

INGATLAN

Telek

Eladó 263 □ telek X. ker.-be. Érdekl. Sashalom, Horthy M.-ut 20. Baranyai 35388

Gyálgyümölcsös eladása még tart 7—8 éves fákkal n. ölenkint 3—5 pengőig. Bolyáry József, Gyálliget, MOVE terem. (Részletre.) 65590

2124 négyszögöl szántó Műhelytelepi megállónál sürgősen eladó. 1 és 2 szobás komfortos villa eladó elhelyezés végett. Azonnal beköltözhető. Alsógöd, Mészárosné. Telefon: Göd 11. Áldás-u. *41780

Bérház — Gyár

Sürgősen eladó I. em., üzletes, 18 lakásos bérház közművekkel 7500 P jövedelemmel, 105.000.

17 lakásos bérház adóm. 4400 P jöv. 70.000.

9 lakásos adóm. 2700 P jöv. 300 öl 38.000.

6 lakásos, kapubejáratos pincézve, 32.000.

Uriház 2x2 nagy szobák teljes komforttal 370 öl házmesterlakás. 50.000.

Bérvilla 2x2 sz. előszk., kony., kam., pince 35000

Villa, 2 szobás, elő-, fürdősz., kony., kamr. és 2x1 sz. kony., adómentes, 26.000.

Villa 3 szobás, teljes komfortos, alápincézve, terrasszal. adóm. 36.000.

Uriház 1x2 szobás adóm. fürdősz., elő, konyha, kamra, 2x1 szoba, konyha, 1 házmlak, téglafalkerités, vaskapu, 28.000.

Villa 3 szobás, minden fő mellékhelyis. adóm. 32.000.

Villa 1x2 szobás, előszk., konyha, kamra, tetőterrasszal, 2x1 sz. konyha, kamra 22.000.

Pestszenterzsébeten Csrepka-iroda hirdetései, Kossuth L.-u. 89. Csarnokkal szemben. Telefon: 147—965.

HÁZ

Thököly-uton III em. bérház csupa komf. lakásokkal, 13.200 bérrel 130.000-ért; **Corvinnál** 400 ölön emeletes bérház nagy garage üzemmel ritkaság, nettó 12.000 bérjöv. 180.000-ért; **Uj Lipótváros** legszebb helyén Dunára néző V em. nagy adómentes palota csak rövid ideig 240.000 P-ért

VILLA

Biró-utcában 954-ig adómentes I em. 1x3, 1x2 szobás hallos komf. lakásokkal, csempés mellékhelyiségekkel, garagéval, festői kilátással 90.000-ért; **Olasz fasornál** 1400 öles parkban urivilla 1x4, 2x3 szobás összkomf. luxuslakással, szem. lak. 150.000-ért; **Vérmezőnél** 600-as parkban 1x5, 1x3 szobás összkomf. lakással, hatalmas méretü szobákkal pazar uri bérvilla 185.000-ért sürgősen.

Könyszereladások nyilvántartva!

DR. HEGYI,
Rökk Szilárd-utca 6. 13-96-83. *35373

Keletinél I em. 9 üzletes bérház 187 öl sarok 1X3, 9X1 szoba konyha 15.500 P jövedelemmel. Telekértékben 410.000 P. Tel.: 147—965. 51887

Üzemnek, fuvarosnak 236 □ telken 2 sz. összk. lakás 46.000. 1 sz. összk. ház 28.000 eladó. Meller Béke-tér 2. 498—344. *

Villa—Palota

Vennék komf. 2—3 szobás adóm. villát 200—600 gyümölcsös vagy szőlővel Balatonfüred, Arács vagy Almádiban, központhoz közel. Cim Rakosliget, VII. u. 40. B. L.

Családi ház

X. ker.-ben eladók 4 szoba összkomf. garageval 210 □-öl 60.000-ért, 2 szoba összkomf. 25.000-ért 2 szoba összk.-komf. 26.000-ért, 3X1 szoba, konyhás, 2X1 szoba, 50.000-ért, 2 szoba, összkomf. 28.000-ért, 18-al átvehető, hátralék 50 P. havival törleszthető. Magasföldszintes 4 szoba, összkomf. szuterrénnel, 350 □-öl, 80.000-ért Nagy ingatlan iroda, tel. 148—315. *

Gödöllőn

2400 □-öl szőlő, gyüm. 2 sz. adóm. villa 18.500. Másik 1492 □-öl szőlő gyüm. 2x2 sz. ház 14.000. **Hévnél** müuton 3½ h. szőlőgyüm. 8800. Pecsornik, Személynök-u. 7. Tel.: 312—674. *

Balatonszárszón, legszebb helyen lévő házunk eladó. Bővebbet Tóth Mihálynál, Balatonzamárdin. 65620

Öröklakás

SVÁJCI UDULÓBEN (Svájci-ut 11.) **SZÉCHENYI HEGYEN** a fogas végállomásánál egy drb kétszobás, kéterkélyes, azonnal beköltözhető **luxus öröklakás eladó.** Központi fütés. Saját nagy őspark. Étterem. Remek kilátás. Bővebbet a helyszinen vagy telefonon délután 111-115

RUHÁZAT

Szőrme

Perzsa seal macska mókus pézsmahas bundát
olcsón vehet Szemere szücsnél, Erzsébet-krt 26. **második emeleten**

Valódi pézsmahát perzsa, p. láb, macska szilbunda olcsón eladó, f. vár. bunda is. Vörösmarty-u. 61. II. 1. ker.*

PERZSABUNDA
gyönyörü, keveset használt szilbunda, divatos, olcsón eladó. Halász kereskedő, Nagymező-utca 35. II. 22. 51881

Egy perzsabunda
alkalmi eladó. Szövetség-u. 2/c. fsz. 8. d. u.

Más ruházati cikk

Használt férfi-, női és **egyenruhákért**
cipőért, egész háztartásért legtöbbet fizetek. Szövetcsere. Dobozi-u. 27
FREUND. T. 143—073

Figyelem! Használt ruhákért, **egyenruhákért** legmagasabb árat fizetem. Győződjön meg és hivjon. Schulz, Népszinház-u. 21. Tel.: 142—367.*

Használt férfi-, női és **egyenruhákért**
cipőért, butorért, fürdőberendezésért, kályháért legtöbbet fizet. Luiza-u. 7. **Finiász. T. 421-488**

Használt férfi, női egyenruhát, fehérneműt, szőnyeget, mindent drágán vesz Nutovics, Népszinház-utca 26. T. 141—467.

Használt férfiruhákert,
egyenruhákért óriás árat fizetek. Spiegel, Teréz-körut 2. T. 224-842.

Használt férfi-, női és **egyenruhákért** egész háztartásért
SZENZÁCIÓS árat fizetnek. István-ut 28. Gerstl **T: 426-547**

Üzlet

Füszerüzlet italméréssel, lakással, olcsó bérrel január 1-re eladó. Hungária-körut 118.

Csemegeüzl. Szt István-körúton eladó. 115—130.

Balatonalmádiban szálloda, lakás és melléképülettel, évi 3—4000 P jöved. 60.000 P-ért eladó. Esetleg egyben is vendéglő, éttermek, kertmelyiség stb. 150.000 P. Besenyei. B.-a mádi. *

23 év óta fennálló jómenetelü vendéglőmet betegség miatt eladom. Kizárólag csak vevőkkel tárgyalok. Budapest, XIV. Hungária-krt 223.

Üzletét legjobban gyorsan
értékesiti: Teréz-krt 12. I. 3. T.: 225—101.

Király-utcában üzlethelyiség 40 bérrel, berendezéssel átadó. Érdekl. Teréz-krt 12.I.3. 10 után.*

Egyéb adás-vétel

Látható irásu irógép 80 P-ért. Dob-u. 4. II. 15.

Reszelő üzemgépek 15 HP 2 és 1-es motorokkal, komplett fölszereléssel eladó. Meller, Béke-tér 2. 498-344. 41699

Brilliáns
SMARAGD-, RUBIN-ékszereket veszek
Kleinberger ékszerész
IV., Váci-utca 10
63 éve fennálló cég. (Bejárat a kapu alatt is)

Filmfelvevőgép normál filmhez, revolver optikás panorámás stativval, kifogástalan állapotban eladó. József-u. 29. I. 7. 51872

Készszövőszéket veszek jó állapotban. Ajánlatot „Ármegjelöléssel" Patak hirdetőbe, Vilmos cs.-ut 29. kérek. 51882

Röntgen, műszer eladó. Glatterné, Nagyecsed.

Drótszőrü foxi, héthónapos, pedigrés, him eladó. Telefon d. u. 2 és 3 között. 258—959. 69635

Villamosvasut, nagym. kakukórák ujak eladók Szondy 84. Zoltán.

Mechanikai duplacilinderes körkötőgép eladó. „Készpénz 51879" jeligére főkiadóba.

BÉRL.-ELLÁT.

Lakás

Olcsóbérü 1-2-3 sz. komf. lakások kiadók. Tálas, Nagyfuvaros-u. 10. II. 21.

1—2 szobás hallos és garszonlakás fütés, mvizzel Lajos-u. 49/c kiadó.

Lánchidnál 1—2—3 szoba fütve, Donáti-u 3. 11241

Budán 1 sz. garszon olcsón. Keletinél 1 sz. konyha, speiz, 40 P bér átadó. Érdekl. Teréz-krt 12 I. 3. 10 után.

VIII. k. régibérü, szép félk. 1 sz. lakásom elcserélném hasonlóra. Telefon: 130—986. 51876

Kettő szoba, hallos és egyszobás garszon lakások uj bérházban, közp. fütés, állandó melegviz, **II. Káplár-utca 29.** Keleti Károly-utcánál február 1-ére a helyszinen kiadók. 10—4-ig. 41532

Ujpesten modern kétszoba hallos
lakások kiadók
Ujpest, József-u. 37.

1—2 sz. lakások, üres és but. sz. kiadók. Miksa-u. 9. III. 17. Pappné. Ir.

Belvárosban 1 sz. komf. garsz., fűt., mvizzel 167. Rákóczi-ut 86. Iroda.

Vörösmarty-térnél 1 sz. komf. 68. Rákóczi-ut 86. Iroda. 35402

KÜLÖNFÉLE
Lakások
BÁRMIKORRA
DIJTALANUL
EXPRESS-nél
Erzsébet-körut 16. f. 3. Tel. 422—156. 63891

Boráros-térnél 2 sz. hall, összkomf., füt., melegviz 205+25. Vároldalán 208+25. Rákóczi-ut 86. Iroda.

LAKÁSÁT
azonnal kiadjuk, átadjuk
DIJTALANUL
butorral is. Teréz-krt 12. I. 3. T.: 225—101.

Lakását dijtalanul kiadom előkelő, gazdag megbizóimnak. Budapesti Lakásközvetitő, Muzeum-körut 5. 65373

Budai villában szoba konyhás (butorozatlan) lakást keres diplomás köztisztviselő. Ajánlatok „Hely és ármegjelöléssel 19310" főkiadóba.

Szoba—Ellátás

Butorozott szobák
garszonbérletek, átutazószobák olcsón, **napibérért,** fölépcsőházi **főbérleti lakások. Telefon 422—156. EXPRESSNÉL Erzsébet-körut 16. f. 3.***

Margithidnál 2 üres szoba azonnalra kiadó. Engel, Teréz-k. 5. T. 422-914

2 szoba uj házban kiadó melegvizzel az Árpád fejedelem utján havi 140 pengőért rendelőnek vagy irodának. Érdekl. Lajos-u. 64., füszerüzlet*

Különbejáratu szép utcai szoba fürdőszoba használattal januárra kiadó. XIV., Rákospatak-utca 68. földszint 1.

Napokra szoba. V. Szinget-u. 40. III. 17. 41790

Ösk. ur társnak jöhet utcaiba. Dessewffy-u. 35. I. em. Fölépcsőház

Fölépcsőházi gőzfütéses fürdőbenyilós luxus szoba országháznál vidéki urnak havibér. T. 118-395

Belterületen urhölgy részére szobát keresünk azonnalra. — Express. 422—156. 65627

Urnak és házaspárnak belterületen szobát leh. konyhahasználattal keresek Express. 422—156.

Gőzfütéssel kétszemélyes elegáns szoba, reggeli, ebéddel személyenkint 5.50-től. Irén penzió. Klotild-u. 3/b 11240

Keresek vidéki leány részére különbej. egyszerübb szobát. Levelet árral „Dolgozó- 29621" cimre Erzsébet-krti fők.

Különbej. komfortos, elegáns szoba ünnepekre eladó. Mester-u. 11., I. 4. 51878

Nyugatinál fütött, zártfölépcsőházi elegáns szoba fürdőbenyilóval, vidékinek napibérbe. T. 123—088. —95560

Egyéb bérlet

Keresek Belvárosban, v. környékén üzlethelyiséget, udvari, vagy emeleti. Tel. hétköznap 144—785. 51883

Főutvonali nagyobb üzlethelyiség átadó.
KIADÓ ÁTADÓ helyiségét
BIZZA FELLEMRE. 120-124*

Üzlethely. Szt. István-krt.-nál P 120. 115—130.

Üzemhelyiség 150 m² kiadó. 115—130. 69653

KÜLÖNFÉLE

Házasság

Férjh. m. félárva 60.000; árva 25.000; urileány 60 ezerrel. Fényképek Nagy Jenőnél. Rákóczi-ut 61.

Sebestyén Imre
Teréz-körut 17.
Kétévtizedes cég!

Harmincnégyéves ősnemes földbérlő házasságot kötne. Leveleket: teleki B. B., II., Pasaréti-ut 87. trafik továbbit. 19303

Keresem azon 27—33 éves őskeresztyén ref. urilánynak az ismeretségét, akit kölcsönös megtetszés esetén feleségül vehetnék. Őskeresztyén, 44 éves, református nőtlen ember vagyok. Havi jövedelmem Budapesten cca 450 P. Erdeklődést „Szerencse fel" jeligére a főkiadóba kérem. Közvetitőknek nem válaszolok.

Feltünő szép özvegy keresztény uriasszony megismerkedne keresztény földbirtokos urilemberrel 38-ig, vagy állami hivatalnokkal házasság céljából. Jelige „Jó otthon 41381" főkiadóba.

Társ

Iparengedélyem van, ker. társat keresek rőfös- és rövidáru. Krasznai Lenke, Salgótarján. Forgách-u. 32. 65626

Gyárvételhez azonnal lebonyolithatóan **társat** keresek. Áru 240.000 P, szükséges **tőke**

— **Olasz lap a bukovinai székelyek áttelepitéséről.** Az olasz „Gazetta del Popolo" foglalkozik a bukovinai székelyek bácskai áttelepitésének előzményével. Megállapitja, hogy mintegy 15.000 embert telepitettek át Bukovinából Magyarország déli részébe alig öt hét leforgása alatt minden zökkenő nélkül. Ehhez hasonlóan nem igen volt példa a népek történetében. Tizenötezer ember egyik napról a másikra otthagyta addigi lakóhelyét. Házaik készen állottak s a dolgos székelyek másnap munkához is láthattak földjükön. A cikkiró ismerteti Bácska helyzetét a huszéves szerb uralom alatt kiemelve, hogy Bácska mindig magyar volt nemcsak történeti érvek alapján, hanem népességének összetételénél fogva is. A szerb agrárreform megfosztotta a magyarokat földjüktől és a dobrovoljácok lettek az urak azon a földön, amely mindig Szent István koronájához tartozott. A székely családok évszázadokon át is hiven megőrizték magyar jellegüket.

— **Merénylő vőlegény a biróság előtt.** *Brunner György Máté* műszaki tisztviselő ez év juliusában szóváltás után rálőtt előbb menyasszonya anyjára, *Szabó Ferencnére*, majd menyasszonyára, *Szabó Jolánra* és mindkettőt sulyosan megsebesitette. Brunner a segélykiáltásokra megjelenő *Belatincz Lajos* rendőrnek is ellenszegült, revolverét ráfogta, de revolvere ez esetben csütörtököt mondott. Brunner a büntetőtörvényszék *Lengyel-tanácsa* előtt elmondotta, hogy féltékenységi jelenet volt közte és a menyasszonya között, mert menyasszonya a Délvidékről hozott ajándékát nem becsülte meg, hanem elajándékozta. Feldult lelkiállapotában arculütötte a leányt, mire kiutasitották. Ekkor került kezébe a revolver, arra azonban, hogy a fegyver miképp sült el, nem emlékszik. A biróság *Brunner György Mátét nem jogerősen kétévi börtönre itélte.*

— **Bárd Miklósnak szobrot állitanak Nagykőrösön.** A nagykőrösi Arany János-Társaság elhatározta, hogy Bárd Miklósnak, a nagy katonaköltőnek Nagykőrösön szobrot emel. A szoboralapra eddig 2300 pengő gyült össze, melyet a társaság elnöksége egyelőre erdélyi nyereménykölcsönbe fektetett.

— **Elitéltek két dollárcsempészt.** *Pierozsinszki Ádám és Sottisik Kornél* külföldi állampolgárok dollárcsempészéssel foglalkoztak. Amikor a határon rajtacsipték őket 20.000 dollár és 1000 zloty volt náluk. Vallomásuk szerint ez alkalommal már ötödizben kisérleteztek. A büntetőtörvényszék *Kristóf-tanácsa* előtt védekezésük az volt, hogy nem tudták, mi van a csomagban. A büntetőtörvényszék mindkettőjüket *hat-hat hónapi börtönre itélte.*

— **Az Országos Magyar Vendégforgalmi Szövetség,** amint Kolozsvárról jelentik, Erdélyben is meghonositja a fizetővendég rendszert. A szervezőmunka már megkezdődött.

— **Rendőri hirek.** Szloboda János 60 éves munkás a belvárosi templom megujitási munkáinál lezuhant egy hat méter magas állványról. Zuzódásokat és agyrázkódást szenvedett. — Ismeretlen betörő az elmult éjjel behatolt a Nagymező-utca és az Ó-utca sarkán lévő vendéglőbe. Feltörte a pénztárt és 2100 pengőt magával vitt.

— **Orvosi hir.** Dr. Nánásy László közkórházi adjunktus szabadságáról visszaérkezett. Rendel fél 3—4-ig V., Tutaj-u. 1-b. alatt. Telefon: 291-409.

— **Halálozás.** *Beretvás István* földbirtokos, tart. huszárszázados, kormányfőtanácsos, több katonai kitüntetés tulajdonosa, 50 éves korában *Kecskeméten* meghalt.

Fazekas István postafelügyelő, t. hadnagy Budapesten, dec. 22-én meghalt. Temetése 24-én, szerdán d. u. 3-kor lesz a farkasréti temetőben.

Stux Sándor m. k. kormányfőtanácsos, a Malomegyesület v. elnöke, 21-én elhunyt. Temetése f. hó 23-án volt.

Kopf M. Emil hosszu szenvedés után 56 éves korában meghalt. Temetése szerdán d. e. 11 órakor lesz Rákoskereszturon.

RÁDIO MUSORA Budapest I. szerdai műsora. 6.40 Torna. 7 Hir. Lemezek. 10 Hir. 10.15 Szór. zene. 11.10 Vizj. 11.20 Lemezek. 11.40 Felolv. 12 Harangszó. Fohász. Himnusz. 12.10 Lemezek, közben 12.40 Hir. 1.20 Időj. Vizj. 1.30 Honvédeink üzennek, utána Postászenekar. 2.30 Hir. 2.45 Műsorok. 3 Árak. 3.20 Basilides Mária énekel. 3.45 Zongora. 4.15 Közv. a „Mindenki karácsonyfája" ünnepélyről. 4.45 Időj. Hir. 5 Hirek szlovák és ruszin nyelven. 5.15 Lágerlöf Zelma két dramatizált Krisztus-legendája. 5.45 Nagykarácsony éccakája. Délvidéki népi játékok és énekek. 6.20 Honvédműsor. 7 Hir. 7.20 Rádiózenekar. 8.30 Dr. Marcell Mihály karácsonyi előadása. 8.50 Sugár Viktor orgonál. 9.15 XII. Pius pápa áldását oszt. Közv. Rómából. 9.30 Üzen az otthon. A Vöröskereszt bajtársi szolgálata. 11 Hir. 12 Éjféli mise.

UJ KÖNYVEK

— **Ortutay Gyula: Magyar Népművészet.** (*I. A csonka haza. II. Erdély. A Franklin Társulat kiadása.*) A népművészet a mult században lett hazafias lelkesedés tárgya. Tudós kutatók, szines palettáju festők, szorgalmas gyüjtők és élelmes kereskedők járták be a vidéket. Megindult a néprajzi irodalom. A szalonokban helyet kaptak a rece-csipkék, az előszobában a tulipános ládák, a nyaralókban a kalotaszegi varrottasok, az ebédlőben a habán cserepek, az uri szobában a pásztor-faragások. A népművészetért mindenkinek fellángolt a szive, mindenki gyüjteni akarta, de kritikailag senki sem mert hozzányulni.

Ezt az időszakot *Malonyay Dezsőnek* A Magyar Nép Művészete c. dúsan illusztrált műve (1907—1922) zárta le. E nagyterjedelmü adatgyüjtés óta azonban a népművészeti kutatásban uj szempontok kerültek felszinre. Ezek figyelembevételével készült *Ortutay Gyula* műve, amely kerül minden terjengősséget s ehelyett összefogott előadással a tudományok összességébe való rendszeres beilleszkedésre törekszik. Ez sikerül is neki. E munka kézikönyv a szakembernek, utmutató az amatőrnek, tankönyv a tanulni vágyónak és könyvremek a könyvgyüjtőnek.

Ortutay átvette Malonyay képanyagából azt, ami használható és bőségesen kiegészitette ujszerü képanyaggal. Nem lehet eléggé helyeselni a sok szines illusztrációt, mert szin nélkül hervadt virágként jelennék meg az olvasó előtt a népművészet a gondosan összeválogatott képcsoportokon.

A szövegrészben tárgyának érdemi előadását a szerző szerényen *bevezetésnek* nevezi. Mindenesetre bevezeti az olvasót a népművészet szemléletébe és megismerésébe. Az illusztrált anyag részletes megbeszélését a jegyzetekben kapjuk. Hogy e témakörben nemcsak a multba visszatekintő, hanem időszerü részletek is vannak, elég utalnunk arra a vitára, amelyet az erdélyi kerámia ellen román részről inditottak el, természetesen eredménytelenül. *(s. l.)*

— **Muzsám, én hallgatok — mesélj, mesélj!...** Cs. Misik Róza az élet apró finomságait, a lélek halk megrezdüléseit figyeli másfélszáz oldalas verseskötetének legszebb költeményeiben. A világ történései mindenkor a költőnő lelkének elcsendesitő szürőjén át kerülnek az olvasó elé és Misik Róza biztos érzékkel találja meg a tárgyhoz simuló, dallamos formákat is.

— **Ki a legszebb?** Feleki Klára rövid, ötletes versein és Dobry László biztosvonalu, bájos képein gördül állatország szépségversenyének kedves meséje. Egymás után vonulnak fel a szárazföld, levegő és tenger „sztárjai", hogy eldöntsék, ki a legszebb közöttük. Az Aesopus kiadásában megjelent füzet a szegény gyerekek karácsonya akar lenni: ára 40 fillér.

— **Janovits István: Két kifestő könyv.** Valami uj a gyermekeknek, állapitja meg az ember, mikor *Janovits István*, a kiváló grafikus és festőművész két „kifestő-könyvét" átlapozza. Valami uj, de a modern gyereklélektan tökéletes ismeretén alapuló pedagógiai érték is, mert valóban játszi, könnyed módon tanitja meg a gyermeket már korán a magyar irodalom és történelem ismeretére és szeretetére. A két könyv — az egyik *Arany Toldijának*, a másik *Petőfi János vitéze* alapján — a maga egyszerüségében is müvészi és nemes célját minden valószinüség szerint el is fogja érni.

— **Bognár Cecil: Mi és mások.** A lélektan tudománya ma soha nem látott érdeklődésnek örvend. Miért? A nehéz időkben az emberek egyre inkább maguk felé fordulnak és magukban kezdik keresni azoknak a különös összefüggéseknek magyarázatát, melyet a világban lépten-nyomon látnak, tapasztalnak. De mindez ideig hiányzott a magyar irodalomban egy olyan összefoglaló munka, amely a lélektan kérdéseit világosan tárgyalná és megismertetné a nagyközönséget azokkal az uj eredményekkel, melyet a tudományos kutatás ezen a téren elért. Ezt a munkát kivánja *Bognár Cecil* érdekes könyve pótolni. Tegyük hozzá mingyárt: teljes sikerrel. Népszerü stilusban, tudálékos kifejezések használata nélkül, egyszerüen és mégis lebilincselően érdekesen mutat rá a legnagyobb titokra, az emberi lélekre. A könyv elolvasása után egyszerre másként látjuk magunkat és másokat is. Bognár Cecil munkája a legtöbbet adja: közelebb visz bennünket önmagunkhoz. A könyvet az Egyetemi Nyomda adta ki, izléses, szép kiállitásban.

— **Sztrókay Kálmán: Még száz kisérlet.** Ma mindennél jobban érdekli az ifjuságot a természettudomány, különösen a fizika és kémia. Nagyon helyes meggondolás vezette a tudós szerzőt, mikor már régebben kerek száz ilyen tárgyu kisérletet összegyüjtött és ismertetett. Elgondolását legjobban maga az ifjuság támasztotta alá, mikor a könyvet olyan nagy szeretettel fogadta, hogy a szerzőnek, ime, ujabb száz kisérlettel kellett a kis tudósok elé lépni.

SZINHÁZ-ZENE

Játék

A „játék" — gyerekek dolga. Ez a *felnőtt felfogás.* Bár mindenki látott már komoly apákat, akiktől a gyerek nem tudott hozzáférni a kis játékvasuthoz, mely fürgén futott a miniatür sorompók között az édespapa irányitása és ellenőrzése mellett. Azt mondják a szakértők, hogy a komplikáltabb épitőjátékokat egyenesen a papáknak találták ki. De gondoljunk csak a nyári fogócskákra, melyet felnőttek játszanak kiránduló helyeken, vagy a közkedvelt *zálogosdira* s mindjárt érezni fogjuk, hogy nemcsak a gyerekek szeretnek játszani. A sokféle kártyajátékról ne is beszéljünk. Szerintem *igazán játszani* csak a felnőttek tudnak. A felnőttek olthatatlan játékszeretete, játékszenvedélye teremtette meg a szinházat is. A szinpadon *játék* folyik. A nézőközönség is elsősorban *a játékot* keresi a szinházban. Ugy tud örülni egy játékos tréfának, „mint a gyerek". Nagyokat nevet és azt játssza, hogy őt jobban érdekli az, ami a szinpadon történik, saját sokféle komoly felnőtt gondjainál.

A szinjátszás az emberiség ősi játékpárti magatartásának legnagyszerübb bizonyitéka. A szinjátszásban ma is megvannak az ősi komédiázás nagy hagyományának élő nyomai. Egy-egy kabarétréfában is megérezzük a játék nagyságát, ha igazi szinész igazi játékos kedvvel nyul a vicces figurához.

Szinielőadáskor gyakran észrevesszük, hogy a szinészeket „elkapja a játékos jókedv" és szinte önmaguknak játszanak. Ez az **igazi** szinjátszás rokona a római komédiások féktelen játékstilusának vagy a renaissance szabad játékainak a commedia dell'arteknak.

Modern rendezőink gyakran szándékosan *a tiszta játékosság felé* igyekeznek stilizálni az előadást. *Németh Antal* legutóbb a „Koncert" néhány jelenetében idézte fel a szabad komédiázás szellemét. A hatás ellenállhatatlan volt. Hiszen a szinmű nemcsak „itélőszék, melyet a költő önmaga fölött tart", hanem játék is.

Még tanulságosabb példa volt a közelmultban *Móricz Zsigmond* „Nem élhetek muzsikaszó nélkül" cimü darabjának két felujitása. A Müvelődés Házában és a Nemzeti Szinházban adták elő a darabot, kétféle rendezői felfogás szerint. A Müvelődés Házában egy-egy jelenetben *az ősi komédiázás* szinte már cirkuszi hatásait keltették életre. A Nemzeti Szinházban tartózkodóbb vigjátéki modorban rendezték meg ugyanennek a darabnak előadását. *Melyik volt jobb?* Nem lehet eldönteni. Többféle arca van egy irói münek, egy vigjátéknak is. S mind a két arc igaz. És mind a két előadás tökéletes lehet. Az első előadáson felejthetetlen szinészi produkcióval lepett meg bennünket *Ungvári László.* Bohóc volt, de a bohócság mélyről fakadó játékos kedvével állitott elénk egy ragyogó karikaturát, egy pesti aranyifjut. Ugyanezt a szerepet *Pethes Sándor* játszotta a Nemzetiben. Jellemfigurát csinált a pesti ficsurból. Öregedő, fanyar, savanyu vénfiut, aki lemondó szomorusággal bolondozik. Ez is *remek* volt. De hogy melyik volt *jobb*, azt nem lehet eldönteni. Mind a kettő tökéletes volt.

Ha a játék nem lenne szabad és sokféle, rég meghalt volna a szinház. S ha a játék valóban csak a gyerekek mulatsága volna, nem ülnének minden este felnőtt urak és hölgyek a szinházak sötét nézőterein . . .

(sugó)

* **Lehár Ferenc Budapesten.** Lehár Ferenc, a világhirü zeneszerző Budapestre érkezett. A Cigányszerelem operettjéhez irt uj zenei részleteket hozta magával és azokat átnyujtotta *Márkus Lászlónak*, az Operaház igazgatójának. Ezek a zenei részletek operai méretüvé nagyitják fel az egykori operett muzsikáját. A daljárték, amelyhez *Innocent-Vincze Ernő* irt uj szövegkönyvet, az átdolgozás során uj cimet is kapott: Garabonciás diák cimmel fog az Operaházban szinre kerülni a jövő év január 6-án. A szerződést már aláirták.

Boronkay lányok

Uj operett a Müvelődés Házában

Az operett müfajával nőiróink eddig nem igen foglalkoztak. *Pusztaszery Margit* alighanem uttörő ezen a téren és mingyárt ügyesen mutatkozik be ártatlanul mulattató darabjával. Két Boronkay lányról szól az operettmese. Az egyik vénkisasszony maradt, mert fiatalkori udvarlója elhagyta és a családi birtokon sulyos adósságok közt gazdálkodik. A másik, az unokahuga, Pesten énekesnőnek készül. De nem ő rántja ki a bajból a családot, hanem a hütlen vőlegény, aki időközben amerikai milliomos lett és most hazajött, hogy egy fiatal hazai tudós segitségével a szülőfalujából világfürdőt csináljon. A vállalkozás gyengén sikerül, de egy életrevaló füszeressegéd nagyszerü reklámötlettel föllenditi. A birtokkal együtt az ifju Boronkay lány is karriert csinál s természetesen férjhez is megy a végén sőt más frigyek is létrejönnek, amint szokás és illik egy operett harmadik felvonásában. Jó jelenetek és jó szerepek vannak a darabban, legjobb a füszeresé, akit kitünő szinész, *Juhász József* alakit ragyogó humorérzékkel. Egyébként tulnyomórészt az Uj Magyar Szinház ezidőszerint nem foglalkoztatott szinészei adják az együttest. Igy énekes bonvivánalakitással hódit ezuttal *Perényi László*, az idős pár *Halassy Mariska* és *Boray Lajos* kedves alakitása és *Zimonyi Márta* a diszkrét eszközökkel ható primadonna. *Fónay Márta* friss, eleven szubrett, *Pethes Ferenc, Nagyajtay György* és *Zilahy Pál* mulatságosak. *Horváth Jenő* zenéje itt-ott a sablonon tul néha finomabb leleményt éreztet és a finálében helyet juttat a falusi izü magyar muzsikának. *Tihanyi Vilmos*, a rendező, *Endre Emil*, a karmester, *Misley Anna*, a csinos görlök táncmestere és *Báthy István*, a diszlettervező, jó munkát végzett. **(—or.)**

* **Magyar zongoraművész külföldi sikere.** Dr. Balázs Gyula zongoraművész a magyar-német művészcsere keretében a Deutschlandsender műsorán saját átiratu régi magyar nép- és táncdalokat zongorázott. A német lapok elismerően irnak rádiószerepléséről.

Rövid hirek

Szakács Miklós, a kolozsvári szinház kitünő szinésze aláirta szerződését a Vigszinházhoz. Fényes Alice és Nagy István után ő a harmadik szinész, aki a visszatért Erdélyből a fővárosba kerül.

Fényes Szabolcs, a népszerü fiatal zeneszerző és *Csikós Rózsi* — házasságot kötöttek.

Szombaton, dec. 27-én mutatja be a Komédia Orfeum „Kabala" cimü uj műsorát. Karácsony két napján még a nagysikerü „Hébe-hóba" cimü műsor kerül szinre.

Honthy Hanna és Pataky Kálmán lépnek fel együtt a Városi Szinház (Magyar Müvelődés Háza) Szilveszteresti tarka estjén. Fellegi Teri, Ania Suli, Gobbi Hilda, Dorita Bonewa, Hosszu Zoltán, a két Latabár, Mihályfi Béla, Pethes Sándor, Dénes György, Tapolczay Gyula, a Pécsi Öregdiákok szerepelnek még a gazdag műsoron. Az első előadás kezdete fél 8, a második előadásé fél 11 órakor.

Holnap: Jazz Est: Chappy, Clayton, Türk, hatalmas kisérő műsor. V. 8. (Rózsavölgyi.)

Kacagó karácsonyi kabaré 26-án, V. 5. (Rózsavölgyi.)

*

2 legszebb karácsonyi est:
JOHANN STRAUSS-EST HOLNAP (Zeneak. ½9.) **Hangv. Zenekart vez. Friesay,** közr. **Szabó Ilonka** és **Sárdy János.** Jegyek Koncertnél, Zeneak.
KARÁCSONYI JAZZ REVÜ 26-án pénteken, Vigadó 8. Mindent felülmuló műsorán: **Honthy Hanna, Harmath Hilda, Rácz Vali, Anny Kelly, Sárdy János, Pécsi Öregdiákok, Tamás Ica, Solymossy Lulu, Szendy, Monstre Jazz-zenekar.** Jegyek Koncertnél, jegyirodákban.

Rövid filmhirek

Fényes Alice a budapesti közönség uj kedvence *Móricz Zsigmond* „Szép csillag" cimü filmjében játssza első filmfőszerepét. Partnere *Páger Antal* lesz.

„Az utolsó dal" cimü filmben, amely Bán Frigyes rendezésében a Hunnia pasaréti mütermében készül, Sárdy János játssza az énekes főszerepet. Szerepel még a filmben Simor Erzsi, Bárczy Kató, Jávor Pál és Makláry Zoltán.

ZONGORA HARMONIKA
Sternberg
hangszergyár, Rákóczi-ut 60

MOZI

Miért?

Forum

Régi amerikai filmvigjátékokból ismerős alak a gangszter, akiről kiderül, hogy alapjában véve derék, becsületes ember. Gangszterünk testvére a „Miért?" hősnője, aki hazug, számító és ravasz, különféle „bestiakomplexumok"-kal ékes, pedig valójában jószivü, tisztességes, ifju hölgy. A film hőse viszont jámbor, békességszerető müvészembernek látszik, akit a hősnő a legváltozatosabb kalandokon át szinte az orránál fogva vezet. Ez a kitünő uriember pedig olyan méregbe tud jönni, hogy a végén, Uram bocsá' (de a nézőtér legnagyobb megelégedésére) még arra is vetemedik, hogy alaposan arcul teremtse a hősnőt. Hős és hősnő metamorfozisának „Miért?"-jére ad szellemes választ a film meséje. Ez a válasz olyan ügyes, ötletes, fordulatos és vidám, hogy irói és rendezői bravurnak is beillik. Amerikai tempó van benne és szinte nem is lehet csodálni, hogy ez a tempó néha elragadja őket magukat is: a házasságkötésnek ez a gyorsforraló módszere például csak Amerikában lehetséges, nálunk nem. De ez nem is fontos. Amikor az ember egyre tágulo szemekkel és feszülő kiváncsisággal figyel a vásznon boszorkányos gyorsasággal pergő eseményekre, nem ér rá ilyen apróságokkal bibelődni . . . *Muráti Lili* alakitása csupa nemes alkohol-tartalom, amelybe meglepő szépsége vegyiti az édes izeket. *Páger Antal* alakitásában a belülről fakadó derü pontos mértéktartással forr fel méreggé, villámló haraggá. A többiek közül különösen *Hajmássy* elragadó humora tetszett. **(mja)**

Néma kolostor

City, Omnia

Báró Eötvös József „Karthausi" cimü hires regényének filmváltozata a dusgazdag gróf Várhelyi szerelmeinek, csalódásainak szomoru története, amely végül is egy csendes klastromban ér véget. Sok szép és romantikus kép vonul el előttünk. Dr. *Asztalos Miklós*, a forgatókönyv irója és *Rodriguez Endre*, a rendező egyaránt vigyáztak, hogy mindvégig izléssel és müvészettel kezeljék a témát. A kitünően megválogatott szereplők — *Tolnay Klári, Lukács Margit, Szathmáry Margit, Jávor Pál, Boray Lajos* minden alkalmat kiaknáztak, hogy játékukkal megteremtsék és megtartsák a megfelelő hangulatot és lekössék az érdeklődést. De alkalom nem kinálkozott oly mértékben, hogy céljukat teljesen elérhessék. Az egyes helyzetek, jelenetek nagyon is el vannak aprózva. Szinte villanásszerüen változik a szinhely, a cselekmény, a helyzet. A közönség még nem is élhette bele magát az egyik hangulatba, még nem találta meg az összefüggést és már uj helyzetek tárultak eléje. Ez kissé zavarta, ez csökkentette is a komoly filmujdonság hatását.

(—rdy)

SPORT

A HTVK közgyülése

A Honvéd Tiszti Vivó Klub közgyülésén a nagyszámban megjelenő tagok örömmel állapitották meg, hogy az egyesület a kiirt klubbajnokságoknak pontosan kétharmad részét megnyerte az évad folyamán rendezett versenyeken. A honvédtiszti vivók megszerezték valamennyi egyéni bajnokságot, a férfi tőr- és férfi kardcsapatbajnokságot. Megalakult a HTVK lövészosztálya is, amely nagy munkát végez, hogy a nemzetközi viszonylatban is értéket jelentő tiszti céllövőket megszervezze.

A közgyülés a következő tisztikart választotta meg, elnök: vitéz Szombathelyi Ferenc vezérezredes, a m. kir. honvéd vezérkar főnöke, alelnök: Vincze András altábornagy és vitéz Missuray Félix altábornagy.

A szinházak, kabarék és mozik ma nem tartanak előadást

SZINHÁZAK	OPERA (½3, 7)	NEMZETI (½4, ½8)	VIG (½4, 8)	KAMARA (½4, ¾8)	UJ MAGYAR (4, 8)	FŐVÁROSI (½4, ½8)	MADÁCH (½4, 8)	ANDRÁSSY (½4, 8)	PESTI (4, 8)	KAMARA VAR. (½4, ½9)	KOMÉDIA (½5, ½9)
Szerda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csüt. d. u.:	Jancsi. A babat. (3)	Csongor és Tünde	Hazudj nekem	Kaland	Szép az élet	Operett és jazz	IV. Henrik	Boldoggá teszlek	Tűzvész	A légió Vénusza	Hébe-hóba
Csüt. este:	Manon	Nóra	Cecilia	Koncert	Szép az élet	Operett és jazz	Körtánc	Boldoggá teszlek	Tűzvész	A légió (½7, 9)	Hébe-hóba
Péntek d. u.:	A mosoly országa	Törtetők	Hazudj nekem	Koncert	Szép az élet	Operett és jazz	Körtánc	Boldoggá teszlek	Tűzvész	A légió Vénusza	Hébe-hóba
Péntek este:	Hovanscsina	Nem élhetek	Cecilia	Kaland	Szép az élet	Operett és jazz	Körtánc	Boldoggá teszlek	Tűzvész	A légió (½7, 9)	Hébe-hóba
Szombat	Sch. Cremonai	Wallenstein N. I. 4.	Cecilia	Koncert	Szép az élet	Operett és jazz	Körtánc	Boldoggá teszlek	Tűzvész	A légió (6, 9)	Kabala
Vas. d. u.:	—	Törtetők	Cecilia	Kaland	Szép az élet	Operett és jazz	IV. Henrik	Boldoggá teszlek	Tűzvész	A légió Vénusza	Kabala
Vas. este:	Az álarcosbál	Wallenstein N. I. 5.	Cecilia	Koncert	Szép az élet	Operett és jazz	Körtánc	Boldoggá teszlek	Tűzvész	A légió (½7, 9)	Kabala

UJ MAGYAR. Szerda d. u. (4) és péntek d. e.: Hófehérke és a hét törpe (11). — **PESTI.** Szombat: Tűzvész. — **VÁROSI.** Csütörtök, péntek délután és este, szomb. este: A Boronkai lányok (3, ½8). — Vas. d. u.: Bohémélet (Az Opera vendégjátéka. V. II. 2. bérl.) (3). — **ROYAL** (½5, ½9). Naponta: Revü-rapszódia. — **PODIUM** (5, ½9). Naponta: Hol volt . . . hol nem volt . . . — **NEMZETI BÁBSZINJÁTÉK** (Podmaniczky-u. 8.) (4, 6). Naponta: Istvánka. — Hétfő, péntek: Toldi. — Naponta délután: Ezüstfurulya.

MOZIK. Admiral. Két szerelmes óra (11, ½2, ½4). — BELVÁROSI HIRADÓ. Visszatért csapatainк fogadtatása. Gyorscsapatok. A távolkeleti hadszintér. Magyar, Ufa, Luce, Fox-híradó (9—4-ig). — HIRADÓ. Visszatért csapatainк fogadtatása. Gyorscsapatok. A távolkeleti hadszintér. Magyar, Ufa, Luce, Fox-híradó (10—4-ig). — RIALTO. Vágyak. (11, 1, 3). — TURÁN. Hazajáró lélek (11, ½2, 4).

Ásgúthy Erzsébet

AZ ÜRES BÖLCSŐ.

Mesék

A Felvidék népszerű írónője hangulatos és mélyértelmű meséinek színes csokrát gyüjtötte össze ebben a kötetben, amelynek vezérlő csillaga Esterházy János gróf nemesveretű megállapítása: A gyermeklélek tisztasága a nemzet legfőbb szellemi kincse!*

Janovits István rajzaival.

Ára kötve P 4.50.

Hungária Könyvkiadó
Vitsaji Könyvosztálya
1942–43.

Tanúvá tétetik

(CÉGT.: FARAGÓ JENŐNÉ)
BUDAPEST VI. ANDRÁSSY-ÚT 49. I. 4
TELEFON: 224-290

T.

Európa Eilm-,Könyv-,Lapterjesztő és

könyvkiadó R.T.

Budapest.

V. Visegrádi-u.36.IV.

FELHŐ

Írtam, akinek írtam. A világnak,
magamnak és neked
s mindenkinek. Felhőre, vízre írtam
a nevemet.

Nem azért, hogy megértsd. Csak mint a
mint a madár r e p ü l. [*szél s z á l l,*
Felhőül szóltam, vagy ahogy víz zsong,
nem emberül.

Hűvös árnyékom ott ragyog kezedben,
de mire megfogod:
elfoszlik, mint a pára; kék lidércláng,
továbblobog.

Hiába kérded, hogy tegnap ki voltam
és hogy ma mi vagyok:
az, akinek benned a tükörképem
megmutatott.

Nézz a magasba: támadok s enyészek.
Megejt a szédület:
s egy villanásra föltárom mögöttem
a mély eget.

Csak lass, de m e g ne lass. Akár a felhő,
siklom egyre tovább:
oldódva úszik, de soha nem éri
utól magát.

RÓNAY GYÖRGY

Voinovich Géza: *György barát.* (Franklin-Társulat.)

Korunk valósággal ontja a történeti regényeket, s mégis joggal beszélhetünk válságáról, helyesebben a történeti regényírás művészetének hanyatlásáról, hiszen az értékeket sohasem a mennyiség jellemzi irodalmi vonatkozásban. Ilyenkor a szellemi hagyományok őreinek eleve rendelt kötelességük, hogy a hanyatló művészetet, a válságba sodort műfajt felelevenítsék. Voinovich Géza imponáló és ritka sokoldalúsága mellett egyik irodalomtörténeti szerepe pontosan az, hogy a mai magyar irodalmi alkotások sorában egyik-másik műfaj tökéletesen példázó alkotásait elhelyezze. Most a történeti regény megszentelt hagyományát tudatosítja, példázza, azt a vonalat folytatja, mely a multszázadi nagyokkal megszakadtnak látszott. A történeti regény feladata — Kemény Zsigmond szerint — az, hogy a történelem folytonosságából egy korszakot kiragadjon s azt mindenestől önállósítsa, külön világnak ábrázolja, melynek égtájai pontosan eligazítják a mai olvasót a korszak szellemiségében is. Fráter György alakja egyike a magyar mult izgató példáinak, eddigi irodalmi megjelenítései során elveszett az őt körülvevő eseményáradatban. Voinovich lerántja róla mindazt, amit a képzelet és mende-monda rárakott: regénye középpontjába a cselekvő és mérlegelő államférfit állítja, akinek ellentéteken mozgó politikája a magyarság két ellenségét távoltartotta Erdély földjétől. A történeti események higgadt, majdnem kiszámított szemlélete jellemzi e regényt, a szemlélet mögött szigorú tárgyilagosság lappang, mely bántóan sohasem ütközik ki a regény cselekményéből. Csaknem balladaian szűkszavú és egyszerű Voinovich Géza stílusa, minden stílus-elem a helyén van, rövid mondatai a kiegyensúlyozott művész biztonságát és az anyagon való uralkodását jellemzi. Regényét jelenetekben szerkesztette, valamennyi úgy rakodik egymásra, mint a fák évgyűrűi, jeleneteinek középpontjában György barát áll, még akkor is, ha csak szó esik róla. Voinovich Fráter György alakját művészi eszközökkel mindenestől kiemelte korából, a XVI. század derekát önállósította. Műve a magyar irodalom legszebb hagyományaira figyelmeztet. *(Paku Imre.)*

Carl Spitteler: *Imago.* (Révai.)

A monumentális regényt megteremtő irodalmak — a francia, angol, orosz — mellett a német elbeszélő próza története az önmagukban mintegy zárt világot alkotó, különleges remekműveknek egész sorát mutatja fel. Irodalmi inyencségeknek is nevezhetnénk ezeket, ha alapelgondolásuk nem lenne filozófikusan mély. Elég Hölderlin *Hyperion*jára, Novalis *Heinrich von Ofterdingen*jére, Viescher *Auch Einer*jére, Hauptmann *Insel der Grossen Mutter*jére, Spitteler *Imago*jára gondolni. Különös, hogy míg az európai reálizmus legfontosabb alkotásai mind eljutottak hozzánk, addig ezekből a különös tartalmuk és felfogásuk révén gyakran formailag is forradalmi művekből most érkezik meg első fecskeként magyar fordításban a legutóbbi, mintegy negyven esztendős késéssel s mégis eleven időszerűséggel.

A nagy klasszikustárgyú modern eposzok különc, Nobel-díjas írója regényében sem tagadta meg mitologizáló hajlamát, bár nem hitregei tárgyat választ, hanem a sajátmaga által megélt kisvárosba helyezi hősét, a nyárspolgárokkal szemben a kivételes és kiválasztott embert. Az ő lelke színpadán zajlanak le a regény legfontosabb jelenetei, melyek egy exaktul stilizált érzelem körül kavarognak, az égi és földi szerelem ellentéteiből szőve. A hőst bénává teszi saját láto-

könnyen termő üde öllet, és a jóleső könnyedség az elbeszélőmodorban. A franciákra vonatkozóan is van néhány ügyes észrevétele; ez művészi *lelki couleur locale*-t ad a regénynek. *(Makay Gusztáv.)*

Passuth László: *A lombard kastély.* (Athenaeum.)

A regényíró két történeti regény után tért vissza ismét a mához és könnyű megfigyelni azt a nyílegyenes utat, amit megtett. Van író, aki egyszersmindenkorra megmondja a legfényegesebbet, amit a világról magában kiérlelt s később, ha arra kényszerítik, hogy egyetlen nagy könyvén kívül mást is alkosson, újabb és újabb könyveket, csupán a nagy mű halványuló variációit teremti meg. A mondanivaló nem gazdagodik, a jellemzés ereje nem fokozódik. A népszerűség még nő, de észrevétlenül bekövetkezik a csalódás. A másik, pontosan ellentétes út lépcsőről-lépcsőre emelkedik, egyre jobban közeledik a dolgok lényegéhez, a belsőhöz és a változatlanhoz. A leírások, külsőségek, a fizikai történés lassanként fölöslegessé válnak. De mindez attól függ, milyen mértékben nő a lélekábrázolás készsége, mennyire tudja az író az ismeretlen lelki térben lejátszódó dolgokat érzékelhetően ábrázolni. Tehát végeredményben nemcsak művészi ambició kérdése, hanem fejlődőképességé. Lehet, hogy ezen az úton veszít a közönség számából. Éppen ezért ritka, elhagyott út. Melyik író tudja magát rászánni arra az aszkézisre, hogy a kevesebb jobbakat keresse!

A „Lombard kastély" írója ezt az útat keresi. Egyre több mondanivalója van a lélekről. Talán ez a regény legmeglepőbb értéke. Pompás mesterségbeli gyakorlattal és biztos intuicióval választja ki a pontot, ahol a lélektani regény érintkezhetik a bűnügyi történettel és a ma az évszázadok előtti emberekkel. A regény lélektani bonyodalmain van a hangsúly. Valami különös feszültségen és homályon, amely a regény alapeleme. Leszáll a tudat mélyére, az ösztönök és a gondolat határvonalán mozog. Könnyű lenne azt mondani, hogy a történet egyszerű. Egy északi, úgylátszik svéd fezőr, Lindskjöld Axel báró, aki az emberi szellem műveit használja föl vagyonosodásra, megvásárol egy régi lombard kastélyt, ott talái néhány képet, melyeket a szolgálatába állított rabszolgahaddal restauráltat, mitoszt talál ki hozzá, sajtóhadjáratot indít érdekében, hogy segítségével az ingadozó bizalmat megszilárdítsa és túlságosan bonyolult anyagi ügyeit rendbehozza. Ebbe a helyzetbe csöppen bele egy fiatal magyar tudós, Érdy Lóránd, aki végül is egy jobb sorsra érdemes angol leánnyal, Dafnéval kiválik a blöffök fojtogató légköréből. Igen ám, csakhogy a báró nem egyszerű fezőr, de tehetséges művész a maga nemében, a rabszolgák nem csupán a kenyér parancsával vannak hozzákötve, hanem a személyi rajongás szálaival is. Hogy mennyi az igazság a képek körül, mindvégig nem derül ki. Érdy Lóránd jóságos öreg professzora is inkább csak érzi, mint tudja.

Bizonyos, hogy a tudomány igazságáról, az igazságért vívott, lélekölő küzdelemről az utóbbi években ez a regény látta meg a legtöbbet. Rendjén van, hogy éppen művészettörténet az, amelynek kapcsán elmondja, s hogy egy ennyire mélyenjáró regénybe került bele. Az író mintegy tisztázni akar a maga számára igen mélyen fekvő dolgokat. Érdekes, hogy ezek a dolgok közösek az irodalom és a tudomány között. A valóság megleléséről van szó. Valahogy azt mondja, hogy az ösztön többet lát meg belőle, mint az érvek és mégis az intuició adta igazság kevés, még nem igazság. Mindannyian kétségbeejtő homályban botorkálunk s keressük az utat a fény felé, mely olyan, mint a leonardoi képek középpontjában az arc, a homályból kibontakozik s földöntúlian ragyog. A kettőből, sötétségből és fényből, bontakozik ki a dolgok igazsága. Ezt a hangulatot árasztja Passuth László könyve, amely ennek az irodalom tiszteletétől áthatott írónak jelentős állomása. *(Kardos Tibor.)*

Végh György—Janovits István: *Nevesincs.* (Vigilia.)

Végh György, a kitűnő ifjú költő és *Janovits István*, a finom ízlésű művész irodalmi értékű és művészi szépségű meséskönyve egy kis cicáról szól, aki icipicinek és vakarcsnak születvén, még nevet sem kapott papájától. Azért hívják Nevesincsnek. Kárpótlásul, amikor világgá ment, csodás kalandokban volt része. Eleinte apró volta miatt póruljár, de aztán az ezeregyéjszakai szellem, a púpos alak és Delta, a táltosló segítségével meg tulajdon cica-ügyességével felszabadítja Alfa, a gonosz boszorkány varázslata alól Mirzát, Holfuár király szépséges leányát, aki szóttlanságra volt kárhoztatva. Csodás tettei jutalmát nem sokáig élvezte. Amilyen véletlenül potyant a mesék honába, oly hamar vége is szakadt mindennek, s Nevesincs megint csak picurka, vakarcs-cica lett, akire azonban új és még különösebb kalandok várnak.

A *Nevesincs* szövegében és illusztrációiban egyaránt messze kiemelkedik a sablónos meséskönyvek tömegéből. Az ismerős, klaszszikus meseelemek csodálatos, új változata mily sok finom ötletet, bájos fordulatot, üde szépséget foglal magában, s a mese pazar világát elénk idéző pompás színes és egyszínű rajzok mennyi mesébeillő, új világot formáló fantáziáról s hány művészivé ért kitűnő megfigyelésről tanúskodnak. Igazi művészi munka ez a könyv, nem bárgyú leereszkedés s nem dilettáns gügyögés. Öröme telhet benne minden szülőnek, hogy ilyen művészek vezetik be gyermekét a mese csodálatos és feledtető, tanulságos és gyönyörködtető világába. *(Kulcsár Adorján.)*

Diárium 1942. 281 f.

KÖNYVEKRŐL

KÖNYVEKRŐL

Két képeskönyv a gyermekek számára

Johannes Grüger:
LIEDERFIBEL

A gyermekeknek írni: egyike a legnehezebb irodalmi műfajoknak. Úgy választani meg a témát, úgy szőni a történetet, adagolni a mondanivalót, az érdekeset, a kedveset, a gondolkodásra késztetőt, hogy ne haladja meg a gyermeki ész felfogó képességét, lépést tartson a fejlődő fantáziával, színesítse, gazdagítsa, nevelje azt, se többet, se kevesebbet ne adjon mint amit a kis olvasók lelki igénye megkíván. Az előttünk fekvő két képeskönyv minden tekintetben eleget tesz e kívánalmaknak írók és rajzolóik biztoskezű művészei a műfajnak. *Herbert és Johannes Grüger Dalos ábécéje*, német nyelven írott versikéivel, tündéri szépségű akvarelljeivel gyöngyszeme a gyermekirodalomnak. Lehelletfinom ötletek váltják egymást a lapokon. Csupa szín és csupa hangulat minden kép, amelyek primitivségükben, a gyermek képzeletéhez alkalmazkodó egyszerűségükben is, sorban valamennyi, művészi megoldásuak és szemgyönyörködtetők. Sok elmélyülést, szint gazdagságot meríthet belőlük a gyermeki lélek. Az apró, megzenésített versikék hűen követik, finomságban, szellemességben a kedves rajzokat. A másik gyermeknek szánt képeskönyv

Konkoly—Janovits:
BÉNI

című, nagyalakú képes albuma, hasonlóképpen remeke a gyermekirodalomnak. Ami előre megkap:: a kedves humoru, behizelgően megkapó rajzok pompás sora. A Béni, a huncut, gyámoltalanságában is sok virgoncsággal rendelkező kis kacsa méltán sorakozik a gyermekek kedvencei: Miki egér, Plutó kutya s a többi mozifilmekről ismert figura mellé, éppen olyan nagyszerűen meglátott és megformált alak, mint azok s aki egyszer meglátta, épp ugy szivébe zárja, mint azokat. De a kedves, fordulatos mese többi szereplője is leköti a gyermek érdeklődését. Csupa szellemes fordulat rajzban és szövegben egyaránt: ez jellemzi ezt a nagyszerű gyermekkönyvet. Janovits István ma valóban szinte versenytárs nélkül való művésze a humoros, kifejező, kedvesen furcsa gyermekrajznak, amely a Béniben gyüjteményesen csokorba kötve kerül a gyermekolvasók asztalára.

(y)

LEGINDI MÁRIA: SZERETNI SZABAD

A nő, meghatározott életfeladattal mozog a világban s ez a feladat, bármennyire ki akarja venni is magát alóla a nő, előbb vagy utóbb mégis életének legelső kötelessége vagy kerdése marad. Akár a kunyhók sokgyermekes, nyomorgó családjának sarja legyen, akár a paloták kényes, úri környezetéből jött: egyformán rabja legfőbb feladatának, az anya szerepének. Legindi, ez a könnyedstilusu mesemondó, pontról- pontra követi nemének egy kiválasztott példányát azon a rögös pályán, amely a Rivérián kezdődik a napsugárban és boldog körülmények között, s egyik állomása Budapest, ahol könyve hősnőjét eléri egy tragikus bukás, mely elviszi édesanyját és rádöbbenti hősünket, hogy szakítania kell eddigi életmódjával. Mint valamennyi nő, ő is kergeti azt az egyetlen férfit, akit élettársul szán önmagának, de akit nem ismer, nem is tudja, hogy létezik s ha létezne, hol él? Miután mindenfelé kereste, megtalálja egy párisi karneválban. Mármár rendbejön a sorsa, mikor kitör a háború és nemcsak egyedül, magárahagyatva marad, nanem meg kell ismerkedni a dolgozó nő nagyszerű, tiszteletreméltó helyzetével. A nő itt, ezen a ponton szokott vagy elsüllyedni a fertőben, vagy áldozatos, kemény akarattal eredményhez jutni. Hogy a regény hősnője hogy járt: erről számol be a könyv. Kissé megdöbbentő Legindi túlkönnyed modora és kissé túlságos szókimondása, de az ember hozzászokik ehhez a hanghordozáshoz és meglátja mögötte az értéket, ami ettől a könyvtől semmiképpen el nem vitatható.

A könyv a Magyarság könyvosztályán szerezhető be.

Olvasd a MAGYARSÁGOT!

Kerékpárok
és alkatrészek nagyban és kicsinyben
GALANTAITOL
VII. Rottenbiller-u. 30, T. 424-827

A BAROSS SZÖVETSÉG TAGJAI

Férfi fehérnemű
csak mérték után
NYAKKENDŐ, ZSEBKENDŐ
KUNDMANN
MÁRIA VALÉRIA-UTCA 7.
(Hungária szálló val szemben)

Keresztény kereskedők és iparosok kirakata

Testvér! csak keresztény fényképészmesternél dolgoztass!

nagyenyedi **BORSAY JÁNOS** helyőrségi fényképész műterme, VI., Király-utca 72. sz. Telefon: 224—316.

L'ART fényképműterem. Tul.: Tóvölgyi Jánosné, VII., Erzsébet-körút 56. Telefon: 222—067.

BRUNHUBER BÉLA udv. és kamarai fényképész: VIII., Baross-utca 61. sz. Telefon: 134—178.

LEIDENFROST
IV., Pázmány Péter-tér 5.
Gyapjuszövet-selyem

NAMÉNYI
IV., Szervita-tér 8. szám (Kamermayer u. sarok)
SZÖVET, SELYEM

Legújabb! Most jelent meg!
OROSZHADSZINTÉR
(európai Oroszország térképe) 63x92 cm nagyság, 1=5 mm méret. Ára: P 1.50. A m. kir Honvéd Térképészeti Intézet kiadása.
Kapható: KÓKAI LAJOS-nál, Budapest, IV., Kammermayer-utca 3. az összeg előzetes beküldése esetén (bélyegben is) bérmentve.

Pézsma, mormota, csikó
Perzsabundák
elsőrendü kivitelben. Atszabások legujabb modellek szerint
SOMOGYI szűcsmester szőrmeszalonjában
IV., Kossuth Lajos-utca 13. félemelet

Könyvet, színházjegyet
PFEIFER
Ferdinándtól
IV., Kossuth Lajos-u. 5.
Telefon 185-730

Külföldi
BALLON
eső- és viharkabát!
VALENTA GYŐZŐ V., Nádor-u. 13.

Szőnyeg
magyarperzsa, torontáli takarók, butorszövetek stb.
Kurucz F. Károly
IV., Semmelweiss u. 4. Tel. 184-324

Vászon, Kelengye, Asztalnemű
KIRSCHNER
IV., Váci-utca 30|b

SIMAY
SZÖVET-SELYEM
IV. PETŐFI-SÁNDOR-U. 17.

Utazó-bőrönd
pénztárca, aktatáska legolcsóbb a készitőnél
vitéz VIDA ISTVÁN
VIII. kerület Rákóczi-út 69. szám

MENDŐL ERNŐNÉ
Bezerédi-utca 10. Tel.: 14-84-11.
Eladás - Vétel - Bérlet.

Vászon fehérnemű kelengye
MÖSSMER
cégnél
IV., Váci-u. 1.

ING
mérték után is
ballonkabát
BAZSÓ
VIII. Baross-u. 66

Cipő
elegáns, jó, olcsó
Domonkos-nál!
VI., Teréz-körút 27
Fióküzlet nincs
55 éves cég

SZŐNYEG
magyarperzsa, torontáli
Császártól
IV. Petőfi Sándor u. 3 (udvarban)
Telefon: 382—034

ÜVEG
kovácsolt-, vasbiedermeyer stylés modern csillárok nagy választékban
BUGYI
CSILLÁRSZALON
VI. Teréz-körút 17. szám
Telefonszám: 121—847.

SPORT
CIKKEK
Skaba és Plökl
IV., Váci-utca 40.
Telefon: 182—421.

KARIKA-GYŰRŰT
P 15.60-ért, Mütyürkéket karkötőkre. Régi ékszerek ujjáalakitása arany és ékszerbeváltását
NÉMETHNÉL
VII., DOB-U. 46/b

Ezüstrókák, bundák stb.
nagy választékban
Katzer Árpád
SZŰCSMESTER
főh. udvari szálló
VI., Nagymező-utca 23

CIPŐT TIMÁRTÓL
RÁKÓCZI-UT 52

Textilkiskereskedők figyelem!
Mindennemü textilárú beszerezhető
BÓJA
textilnagykereskedőnél. V., Wurm-u. 5.

Tekintse meg

KLÁRA DIVATHÁZ
NŐI- ÉS GYERMEKRUHA
UJDONSÁGAIT!
MÉRSÉKELT ÁRAK! VI., BÉCSI-U. 7.

TIPOLD
Rákóczi-út 61.

Divatcsarnokkal szemben
Olcsó árak
Nagy választék
Javitás, hangolás

BUTOROK
nagy választékban
Kispesti és Pestkörnyéki müasztalosok szövetkezete mint az IOKSZ tagja
VIII. Baross-utca 1.

EHALL
Andrássy-út 15

legnagyobb keresztény vállalat
olcsó árak

ÜRMÖSSY és EÖRDÖGH
SZÖVET, SELYEM, VÁSZON
IV., Petőfi Sándor-utca 3. (Az udvarban.)

Olcsó textiláruk
BORSAY JÁNOSNÉ textilárunagykereskedő
Importőr, IV., Váci-kör-út 6. Tel. 388-033

Fészek
butorüzlet
Wohner Ferenc
VI. Andrássy-u. 33.
Telefon: 424-901
Nagy választék!
Tervek szerint is!

TÓTH JÁNOS

Hangverseny hegedü-épitő mester, Bpest, Kossuth L.-u. 8.
Magy. Kir. Zeneművészeti Főisk. szállitója stb.
Fizetési kedvezmények; dijtalan árjegyzék.

BUTOR Molnár-nál
VI., Nagymező-u. 30
Modern kombinált szoba, kárpitos árú, háló, konyha.
Fizetési kedvezmény
Telefon: 115—528.

MINDENNEMŰ
BUTORT
Hetesi Gábor
üzletében
Vilmos cs.-út 53.
Telefon: 110—381.

SSS
SCHMIDT SZIGETI SZÉL
SPORTFELSZERELÉSEK SZAKÜZLETE
V. SZEMÉLYNÖK UTCA 16.

Jó svájci
ÓRÁT ÉKSZERT
KALLÁ-tól
IV., Szép-u. 1. Kossuth Lajos-u. sarok.
Vétel- csere- javitás!

BUTORT
MÓZES ISTVÁNTÓL
V. SZT. ISTVÁN KÖRÚT 11
FIZETÉSI KEDVEZMÉNYEK

Rádiót
és alkatrészeit
Maulistól
Ráday-utca 11. - Telefon 186-203.

HARISNYA
kesztyü és női fehérnemü Harisnya-király
Demeter Lajos
Teréz-körút 2.

Fáth
harisnya kesztyü
Budapest
Ferenciek-tere 2.

Sajátkészitményü
BUTORT
fizetéskedvezménnyel
Dohány-u. 27.
SIEBOLDNÉ

OLCSÓ — JÓ
BUTORT
RÉSZLETRE IS
csak MEISZTERNÉL
ANDRÁSSY-ÚT 66.

FÉRFI **ING**
URI DIVAT
cikkek
özv. Glass Viktorné
Múzeum-körút 1.

Balázs cipő
hatóságilag kijelölt üzlet
Múzeum-körút 11.

Wiva SPORT
Budapest, IV., Türr István-u. 7

Textiláruk Behozatali Kft.
IV. Muzeum-krt 11
Telefon: 182-400
ELADÁS NAGYBAN

KONCZ
órásmester
Belváros
Pilvax-közben

Butort!
Há'ók, kombinált-szobák, kárpitosáruk, konyhák.
Fizetési kedvezmények
Csere, álalakitás!
OLÁH
VIII. József-krt. 66
Telefon: 132-102

Vásárlásaidnál hivatkozz a Magyarságra

Magyarország és az új Európa

Kállay Miklós miniszterelnök előadása a debreceni nyári egyetem megnyitásán

Debrecenből jelentik: Szombaton délelőtt nagyszabású ünnepség keretében nyitották meg a debreceni nyári egyetem idei, 16. évfolyamát. A megnyitáson résztvett Kállay Miklós miniszterelnök is, aki előadást tartott.

A megnyitási ünnep vendégei nagyrészt már pénteken megérkeztek a városba. Az ünnepségen a központi egyetem díszudvarát zsúfolásig megtöltötte a hallgatóság. Résztvett a megnyitási ünnepségen több államtitkár, sok felsőházi tag és országgyülési képviselő, a helyi polgári és katonai hatóságok vezetői, valamint egyházi vezető férfiak. Német részről megjelent Emil Georg Stauss államtanácsos, a Német Akadémia helyettes elnöke és a német birodalmi gyülés alelnöke, olasz részről Anfuso budapesti olasz követ, továbbá ott volt még a budapesti német és olasz követség több tagja s Lurtze nagyváradi német konzul.

A városi dalegylet a Himnuszt énekelte el, majd Kállay Kálmán, az egyetem ezidei rektora, üdvözölte a vendégeket. Ezután Szinyei Merse Jenő vallás- és közoktatásügyi miniszter nagyobb beszéddel megnyitotta az idei évfolyamot.

A kultuszminiszter megnyitó beszéde

A kultuszminiszter üdvözölte a megjelenteket, kü ön a baráti olasz és német nemzet képviselőit, majd így folytatta:

— Nem tartom véletlennek azt, hogy a világháború közepette is megtartjuk a Nyári Szabadegyetem hagyományos előadásait. — A magyarság kelet-középeurópai szerepe, tehát európai hivatásának teljesítése mindig két erőn nyugodott: kardjának és szellemének erején.

— A magyar vitézség és a magyar müvelődés szelleme összeforrott, eggyé vált, egyesült erővel avatkozott be annak a földdarabnak a dolgaiba. Különösen fontosnak tartom, hogy mindezt éppen ma állapitsuk meg, midőn szövetségeseinkkel karöltve a világ egyik legnagyobb csatáját vivjuk. Nemcsak honvédeink állanak helyt az orosz mezőkön és vivják ki bajtársaink és barátaink egyre fokozódó elismerését, hanem itt Debrecenben meggyújtjuk a magyar szellem fáklyáját is, hirül adjuk mindenkinek, hogy amint a magyar kard tevékeny részt vesz az Uj Európáért folyó áldozatos harcban, úgy a magyar szellem is részt vesz majd az Uj Európa felépítésének úgyancsak gigászi müvében. A magyar szellemnek fontos misszlója volt, van és lesz Kelet felé. A magyar az a kelet-középeurópai nép, mely magáévá tette Nyugat kultúráját és civilizációját anélkül, hogy a maga eredeti lelkét, vitézségét és sajátságos szellemét feladta volna. Hivatva van tehát arra, hogy missziót töltsön be Kelet felé, példát mutasson a honi hüségre és egyúttal Európa szellemét sugározza. Megállja helyét, most a népek nagy csatájában és meg fogja állni helyét a béke küzdelmeiben is.

— Ez a magyarság áll helyt a harctereken, ez a magyarság csatlakozott szivvel és lélekkel az igazságosabb és emberségesebb Uj Európa gondolatához. Ennek a magyarságnak erői és erényei fognak majd pótolhatatlan értéket jelenteni az Uj Európa életében. Ez a magyarság mindig állotta szavát, elsőrangú erényének ismerte a hüséget, gondosan vigyázott életének legfőbb kincsére, szabadságára és függetlenségére, de ugyanakkor mindig hajlandó volt a széles emberi együttmüködésre.

— Kívánom, hogy külföldi vendégeink és barátaink érezzék jól magukat és vigyenek kedves emléket hazájukba.

Ezután a kultuszminiszter német, majd olasznyelvü beszédben üdvözölte a külföldi hallgatókat.

A miniszterelnök előadása

A kultuszminiszter beszéde után Kállay Miklós miniszterelnök tartotta meg a nyári egyetem első előadását „Magyarország és Európa" címmel. Előadásában egyebek között ezeket mondotta:

Amikor mi, magyarok idejöttünk, Európa határa, ha földrajzilag nem is, de valósággal valahol az Alpok nyugati nyulványainál és az Adria nyugati partjainál vonult. Az európai kultúrának még Bizánc is részese volt, de ebben az időben már nyiladozott a szakadék a Nyugat müvelődése és Kelet között.

A magyarok honfoglalásának európai jelentősége sok más mellett az lett, hogy Szent István királyunk Európa keleti határát kitolta. Az államalkotás müvészetében, kultúrában és civilizációban egyaránt kiterjesztette ezt a határt országa keleti határáig, a Kárpátokig, és a Duna alsó folyásáig. Ez volt Magyarország elsőrendű szerepe Európa sorsának kialakításában.

S ez nemcsak pár százezer négyzetmérföldet vagy négyzetkilométert jelentett Európa javára. A Kárpátok és a Duna medencéje már ekkor is kulcspozició volt, amelynek értékét az a soha nem szünő harc is mutatja, amelyet érte a népek vívtak. Hogy milyen értékes és nehéz volt ez a pozició, azt lemérhetjük abból a rendszerint nagyon rövid időből, ami az egyes népeknek itt élniük adatott. Végül jött egy az előbbieknél népességének számában, hadainak nagyságában jóval kisebb nép, amely először tudta véglegesen megvetni ezen a földön a lábát.. A magyar erő és szilárdság váratlanul betömte azt a rést, amelyen keresztül Európába uj meg uj veszélyek áramlottak s ezzel biztonságot teremtett Európában.

Ez maga is elég lenne ahhoz, hogy Európa népei ma különösen felfigyeljenek a több mint ezer esztendős országra és még ősibb népére. Ma, amikor az uj Európa minden teher próbáját kiálló pilléreket keres, ott kell keresnie, ahol a teherpróbák a legkomolyabbak voltak.

De ez nem minden. Magyarország szerepe nem merül ki abban, hogy megállja a helyét és hogy biztonságot teremt a bizonytalanság földjén. Szerepe az európai, a nyugati keresztény müvelődés átvétele és kiterjesztése, majd megvédése is. Nagy európai történetirók nem győzték hangsúlyozni annak jelentőségét, hogy Szent István a keresztény civilizáció akkor ismert két rendszere közül a nyugatit, a rómait választotta. S nem túlzoznak, amikor ezt hangoztatják. Nemcsak a mi hazánk sorsa változott volna meg gyökeresen, ha a szent király másképp választ, hanem egész Európáé is. Ma, e történelmi időkben bátorság és erő forrása kimondani: ha a magyar király keletet választja, ma valószínüleg nem lenne meg a mai jelentősége a nyugati kultúrának vagy, ha lenne is, sokkal kisebb területre szoritkoznék ez a hatás, mint ma.

A mi Európánkat ebben az értelemben bizonyosan a magyar nemzet mentette meg. Nagyon valószínü, hogy az Alpok bástyája nem lett volna Európának olyan erős védelme vagy legalább is nyugodt fejlődésében századokkal maradt volna vissza, ha nincs előtte a magyarok teste és lelke.

Hazánk az egyedüli ország, amely teljesen magáévá tette a Nyugat korszerü értékeit, de nem úgy, hogy ridegen átvette őket, hanem saját egyéniségéhez hasonlitva, teljesen aszszimilálta azokat, amelyekhez a maga értékeit is hozzáadta.

Ezután végigpillantott a különböző korok eszmeáramlatain s a magyarság szerepén, majd így folytatta:

— Európának nemcsak vivmányai, ismeretei, eszméi vannak benne a magyar fejlődésben, hanem maga az „európai lélek" is, az Európa-tudat: az, hogy *tágabb hazánkért tennünk kell valamit*, hogy összetartozunk vele, s hogy nekünk is az használ, ami őneki. *Ha majd a győzelmes háború végén csakugyan megindul az uj Európa épitése, akkor nagy lesz a kelete azoknak, akik századokon át előkészitették az európai testvériség gondolatát.* S ha akkor valaki összegyüjti az európaiság igéit, — a nagy gondolatokat, mondásokat s a nagy tettek elbeszélését, amelyek az uj Európához vezettek, el fog ámulni a világ és el fogunk ámulni mi magyarok is, annyi lesz az *uj ösvényen magyar elődeink lábnyoma.*

Amit Európa fejlődött ezer év alatt, s maga az európai lélek is, mind benne van a magyar kultúrában, a magyar lélekben. S itt zárul is az európai lélek, mert egészen e legujabb időkig az, *ami rajtunk túl volt*, annak — nem akarom állitani, hogy nincs meg a maga multja és kultúrája, de az *egészen más, mint a mienk, mint Európáé.*

A századokat, amelyek Nyugat- és Kelet-Európa közé ékelődtek, *nem lehet behozni.* Európai civilizációt mindig csak azoktól a nemzetektől kell tanulni, amelyeknek megadatott, hogy annakidején résztvegyenek ennek a civilizációnak kialakitásában.

Európa kultúrája idáig nagyban és egészben egységesen fejlődött. Most áll a *nagy válaszuton*, hogy fejlődésének ezt az egységét meg tudja-e őrizni. Ha ez egységet a következő évek és évtizedek kialakitják, úgy *könnyen fog ezeréves európai lelkiségünk az uj európai lélekhez idomulni.* Ha ez nem következik be, akkor a magyar hivatás: *résztvenni barátainkkal együtt abban a küzdelemben, amely a jobb, az emberibb, a magyarnak valóbb Európát fogja kialakitani.* Mert Európában való részvételünknek van még egy döntő tényezője: hogy soha mások nem voltunk és mások lenni nem akarunk, mint magyarok!

A miniszterelnök beszédét az ünnepség résztvevői nagy lelkesedéssel fogadták.

Pataky államtitkár előadása nemzetiségi kérdésről

A nyári egyetem keretében rendezett *nemzetiségi tanfolyam megnyitó előadását Pataky* Tibor miniszterelnökségi államtitkár tartotta szombaton délben *Szinyei Merse* Jenő vallás- és közoktatásügyi miniszter jelenlétében. Előadásában ismertette nemzetiségi politikánk alapjait.

Múzsák hangja a viharban

Hunt Béla tudósitása

Donecpart, 1942 július végén.

Julius eleje volt. A *Donec* és az *Oszkol* között befejezéséhez közeledett a második charkovi nagyszabású katlan-csata. Ebben megsemmisültek azok a maradék szovjeterők, amelyek Timosenkó nagyszabású májusi vállalkozása és bukása után kibujtak a köréjük vont acélgyürüből s a Donecen túl igyekeztek elputni a pár héttel ezelőtt még virágzó szovjettámaszpontokra, ahonnan valamennyi Charkov és a Donec-medence visszafoglalására irányuló bolsevisa törekvés és hadmozdulat kiindult.

Néhány napja csatlakoztam Charkovban a német *Propaganda Kompanie* egy kisebb különitményéhez. A német kollégák meghivtak, szivélyesen és előzékenyen kalauzoltak, csaknem tenyerükön hordták a magyar haditudósitót. Bejártuk Nepokritoje, a *„Hét halom városá"*-nak romjait, amely hónapokon át legfontosabb kulcspontja volt a délkeleti frontnak. A Szovjet itt óriási erőkkel támadott, egyenesen nyugat felé Charkovnak s bizvást állitható, itt tematték el az utolsó szovjet győzelmi reményeket.

A csugujevi hidfőn átkelve megtekintettük a három történelmi nevezetességü hidfőállást, Petsenegi-t, Pasalejevká-t és Wassilenkovo-t, ahol három német páncélos hadosztály lépte át a Donecet s megásta sirját sokszáz szovjet harckocsinak. Itt pusztultak el Sztalin híres „T34"esei, a legerősebb és leggyorsabb szovjet 26 tonnás páncélosok, amelyeknek angol futószerkezetük van s mindegyikbe egy 7.62 cm-es kaliberü hosszucsövü löveg van beépitve.

A Donec keleti partján táborozunk. Beszélgetésünkbe gyászos emlékezés vegyül. Mögöttünk van Balakleja a folyó partján. Tegnapelőtt egy gumicsólnakon átkelve a Donecen itt lelte halálát egyik kedves társunk, a német Propaganda Kompanie hadnagya, *Paul Gressener*. A csónakban állt, a túlsó partról egy orvlövész golyója érte, Gressener hadnagy a vízbe fordult, a válla köré vett súlyos géppisztoly, fényképezőfelszerelés és nehéz látcső a mélybe rántották s nem került többé felszinre.

Gót és hun rokonság

Beszélgetésünk a hajnalba nyúlik, már nem érdemes lefeküdni, reggel Kupjanszba indulunk. Primus főzőn, benzin lángnál, Isten tudja hányadik teát főzzük, a romokban heverő falu egyik épen maradt verandáján, ahová a szél erős vízszagot hajt felénk a Donec irányából.

Sch. hadnagy beszél. Harmadik esztendeje haditudósító már, a lengyelországi háborútól kezdve részese volt az összes német hadjáratoknak s Königsbergben egy szerkesztői iróasztal várja. Európa minden zugát személyes élményein keresztül ismeri s kultúrtörténelemmel is foglalkozik.

— Tudja-e, hogy történelmi földön állunk — mondja —, amely másfél évtized távlatán keresztül közelről érinti Önöket magyarokat és bennünket németeket?

— Miről van szó?

— Rögön megvilágitom:

— Régen, nagyon régen, 1500 évvel ezelőtt itt álltunk ezen a földön, talán éppen ezen a ponton, Önök és mi. Két összerokonosodott nép, de ellenségesen egymással szemben. *Itt játszódott le a hunok és a keleti gótok nagy csatája* az ötödik évszázadban.

A bágyadt szemek felcsillannak a donecparti hajnalon, a német bajtársak is feszült érdeklődéssel hallgatják kollégájuk fejtegetéseit.

— Két évvel ezelőtt részt vettem a norvégiai hadjáratban — kezdi újra Sch. hadnagy. — Akkor szabad időmben sokat foglalkoztam az északi népek gazdag irodalmával. A világnak talán legszebb kultúrmüvei közé tartoznak az úgynevezett „Edadalok" és „Sagá"-t, az ó-izlandi „Mondá"-k.

— Az izlandi mondákban egészen eredeti stilisztikai feldolgozásban szerepel összekeveredve az igazság és költészet, mégis szerves egésszé olvadva. Egyes mondákban történelmi személyek — mint például Vladimir, a kievi fejedelem — olyan hűséggel vannak megrajzolva, hogy ezek nyomán az ó-izlandi irodalom méltán szolgálhat minden kútforrásul.

— Az egyik monda-gyüjteményben érdekes leletre bukkantam — folytatja Sch. hadnagy.

— A Hevarar-monda utolsó fejezetében Ukrajna történelmével foglalkozik s benne egy epikus költemény a gótok és hunok nagy csatájával foglalkozik, amely a mai Ukrajna területén játszódott le. A mondában földrajzi megjelölések vannak és olyan hü utalások, amelyek nem hagynak kétséget a bennfoglaltak történelmi igazsága iránt.

Heidrek gót király az országától keletre uralkodó hun királynak, Humli-nak a leányát vette feleségül. Heidrek fia Hlőd, nagyapjának, Humlinak udvarában nevelkedett s mikor az apja, a gót király meghalt, felkerekedett és elment az Arheimarban lévő Darnparstadirba, a gót fővárosba és felszólította testvérét, Angantir-t, — aki apjuk halála után az uralkodást átvette — hogy felezze meg vele országát és adja át neki birtokul a gótok birodalmának szent sirját.

— Angantir elutasította bátyját, mire az visszament nagyapjához, Humli-hoz Hunországba.

Sch. hadnagy cigarettára gyújtott, majd folytatta tovább:

— A következő tavasszal Humli és unokája Hlőd nagy sereg élén betörtek gótországba. Angantir maga is nagy sereggel indult meg ellenfeleivel szemben. A hunok és gótok „Dunheidi"-ben, „Jassatjöllum" alatt ütköztek meg és a nyolc napig tartó véres csatában elesett Humli és Hlőd s a gótok urai maradtak a csatatérnek.

— Eddig szól a monda. Most elemezzük az elnevezéseket. Tagadhatatlan történelmitény, hogy a keleti gótok birodalma a Dnyeper mentén feküdt s töle keletre terült el a hunok birodalma. Már az Eddadalokban is szerepel a Darnparstadir elnevezés, ami annyit jelent „Város a Dnyeper mellett". Komoly tudósok szerint ez a város volt Kiev öse.

— Arheimar, eredetileg Varheimar, folyómenti tartományt jelent. Jordanes, a IV. század gót történetirója szerint pedig Var a Dnyeper ősi neve.

— Dunheidiben csapott össze a két sereg. Ptolomais, a II. évszázad historikusa szerint Dunheidi a Don völgyét jelenti, Jassatjülum pedig a Donec-havasok hegyhátának a volt elnevezése.

— Most ismét itt harcolunk a Dnyeper környékén, a gótok és hunok késői leszármazottjai, magyarok és németek, de egymás mellett vállvetve — mondja Sch. hadnagy.

Már előálltak a kocsik, lenyeltük az utolsó korty teát. Nemsokára indulás kelet felé a göröngyös úton. Mégegyszer megköszönöm Sch. hadnagynak a lebilincselő tanulságos elbeszélést:

— Látja — mondom —, van egy latin közmondás: „Inter arma silent Musae". — „A háborúban hallgatnak a Muzsák".

— Most meggyőzött róla, hogy nem igy van.

Kállay miniszterelnök és Mussolini táviratváltása

Mussolini olasz kormányfőhöz 60. születésnapja alkalmából *Kállay* Miklós miniszterelnök a következő táviratot intézte:

— *Kérem fogadja Nagyméltóságod születésnapja alkalmából mind a magam, mind a m. kir. kormány nevében szivből jövő üdvözleteimet és személyes jólétére irányuló legmelegebb jókivánságaimat.*

Mussolini miniszterelnök a következő táviratban válaszolt:

— *Hálásan köszönöm mind Nagyméltóságodnak, mind a m. kir. kormánynak születésnapom alkalmából hozzám intézett jóleső szeretetkivánatait.*

INTÉZETI KELENGYÉK
régi anyagokból előirásszerüen
Zörgő-nél
vászon- és kelengye szaküzlet
Deák Ferenc-utca 19.

PERZSABUNDA olcsón eladó, PLETENIK szücsnél, Erzsébet-körút 29 Első emelet

Jancovits Márk

írod

Magyar Kulturszemle

1942. febr. 15.

(A művészi védborítékkal.)

Janovits István

Gyermekeknek

... (ill. I. leánykvt. 1.) ... ...

KOSÁRYNÉ RÉZ LOLA: **Kéri Kató.** A kereszténységet nemcsak a zárdákban kell élni, hanem kint az életben is meg kell valósítani. Ezért fogadja meg Kéri Kató kedves nővér Geraldának, hogy élő örökmécs, kis szentjánosbogár kíván lenni egy erdei feszület előtt. A feszület kint áll elhagyatva a gyom között, de Kéri Kató megmutatja, hogy ott is lehet világítani a lélek áldozatkészségével, a családi és társadalmi kötelességek hűséges teljesítésével. Janovits István rajzaival, díszes kötésben 3.20

TALLÓZÁS

HÍG MAGYAROK DALFÜZÉRE

A 98.657/B. b. III/a. c. 43. kérdőpont így szólt: „Jött- vagy hígmagyar-e s ha nem, miért?" Kicsit ideges lettem s hevesen turkáltam okmányaim között. Anyai nagyapámat Tarczali Zombory Gyulának hívták, feleségét Somody Máriának, apai nagyanyám Kovács Teréz volt, eddig rendben, de mintha emlékeznék egy dédmamára, aki állítólag németül beszélt...

Ismétlem, a 98.657/B. b. III/a. c. 43. kérdőpont kitöltésével voltam elfoglalva éppen, mikor megjelent a Buta Fiatalember. Nem látomásként, sajnos, nem is váratlanul: bejelentette magát s teljes valóságában lépett asztalomhoz. Hóna alatt hatalmas paksaméta (hígmagyar szóval) s szemében a lelkesedésnek lángja, az a szent tűz, mely nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Buta Fiatalembernek nevezzék városszerte.

— Öregem — kezdte utálatos konfidenciával —, szénzációs. (Így mondta é-vel). Szénzációs, még senki se látta, neked mutatom először.

Ráült íróasztalom sarkára s kibontva a paksamétát, olvasni kezdett. Eleinte oda se figyeltem, hozzá voltam szokva, hogy rettenetes műveit nekem olvassa fel, de aztán felfigyeltem:

Mögötted áll véres, de szép, dicső mult,
Multadban üdvözöllek, óh Hazám!

— Na, mit szólsz? — ragyogta. — Persze azt hiszed, hogy én írtam! Hát nem, — én jobbakat írok, — ezt *Jozgits János* írta.

Diadalmasan tovább lapozott:

Éber honfi színe-lángja, *Halld meg számat!*
Nyársra húzva, összevágva *Nincs bocsánat!*
Átokért nyög, fel az égig. *Tetted sarkán gyász sötétlik.*

— Ezt mégis te írtad — mondtam gyanakodva, mivel hosszú ballada részének tetszett e versszak. (A Buta Fiatalember ugyanis a magyar balladaköltészet felvirágoztatását vallotta egyik céljának.)

— Én? — nevetett fölényesen — szó sincs róla, *Májer Endre* írta.

Nemcsak Májer Endrével kellett megismerkednem. Hamarosan megtudtam, hogy *Wéber Antal* szerint Rákóczi fejedelem ezzel a kérdéssel fordult az őszi szélhez, mely a Márvány-tenger habjait fodrozta:

Őszi szellő lenge szárnya, *Oh beszéld el, szabad-e már*
Tán hazámból jössz e tájra? *A magyarok szép hazáját?!*

Kérdezősködésre nem volt idő. Értesülnöm kellett közben például arról, hogy *B. Büttner Lina* egyízben így fejezte be költeményét:

Sokan voltak; de ki tudná: *Én csak áldom a jó Istent,*
Melyik dicsőbb, melyik nagyobb? *Hogy én is magyar nő vagyok.*

Kezdtem megsokalni műveltségem eme kéretlen gyarapodását. De tiltakozásomat elnyelte *Fischer Lipót* jeles költeménye, melyet már lankadó figyelemmel hallgattam s csak ennyi maradt belőle fülemben:

Ily csodásan adta kardját kegyeltjének
Hadúr, a harcias hunok vezérének,
Ki hová ért, rombolt, miként Isten nyila...
Isten ostorává lőn vitéz Attila.

Attiláról, sajnos, még sok szó esett. *Helcz Ferenc* értesülései szerint: „Győztes Atilla hadát letiportan sínli Olaszföld" s még részletezi is!

Dúl az ölés; vértelt patakoktól árad a Pádusz,
Mocskos hullámit nehezen hömpölygeti arrább
Tengersírja felé, hol a habtorlatba ömölve,
Ádria csillámló tükörét zavarosra kavarja,
Honja siralmas ügyét nehogy átláttassa vizében,
S a riadó vészt, mit hoz arra Atilla hadárja . . .

A Buta Fiatalember még arra sem hagyott időt, hogy felvessem a kérdést, nogy miért *Attila* Fischernek az, aki Helcznek *Atilla*. Csak hangjegyekkel tudnám érzékeltetni, hogyan szavalta el vendégem *Babik József* „Örömhangok" című költeményét!

Hej, mert sötét éjjel borult a magyarra,
Csaknem húsz éven át gyászban keseregtünk
Mint az éj harmata, titkon permetezett
Síró szemünkön át bús szívünkből könnyünk . . .
De íme egyszerre ragyogó fény támadt
S elszállt lelkünkből a hollósötét bánat . . .

— Helcz jobb költő volt — jegyeztem meg végre.

A Buta Fiatalember kinevetett: — Nem erről van szó, hát nem érted. Miért lett volna Babik különösen jó költő? Az egri tanítóképző-intézet tanára volt a mult század kilencvenes éveiben. Teljesen lényegtelen, hogy milyen költő volt. Gárdonyi Géza például jó költő volt és mégis benne lesz az anthológiámban.

— Micsoda anthológiában?

— A Híg Magyarok Dalfüzérében. Ugyanis, most éppen annak az anyagát állítom össze . . . Már előszót is találtam hozzá, egy régi anthológiából vágtam ki. *Ruschek Antal* írta: „És mi a magyar haza? Ezeréves valóság! . . . A mult homályában: Árpád, s a Hadúrra esküvő vezérek, István, az alkotmányszerző király, a hithirdető apostol, koronájának hosszú sorban örökösi; a szabadságért együtt küzdő nemzetiségek; a csaták riadója: Kenyérmező és Mohács, a hősök, kiket megölni lehetett, de legyőzni nem; — maga a szent korona, a háromszínű zászló, a czimer, s benne az apostoli kereszt, az alkotmány és törvény, a szabadság és törvényes hatalom; a magyar nyelv édes zenéje . . ." Remek előszó. Mi?

. . . Sokáig ültem még a 98.657/B. b. III/a. c. 43. kérdőpont előtt. Jozgitsra, Májerra, Wéberre, B. Büttner Linára, Gárdonyi Gézára, Petőfi (Petrovics) Sándorra gondoltam s idegesen lapozgattam az okmányaim között.

Végül összetéptem a kérdőívet. Legfeljebb nem lépek be a Mélymagyarok Gyökös Körébe.

BÓKA LÁSZLÓ.

KIS TÜKÖR

JANOVITS ISTVÁN egyik legötletesebb, legtöbbet merő fiatal grafikusunk. A dolgok mélyére kíván tekinteni rajzaiban és illusztrációiban, azt az ábrázolást keresi, mely többet fejez ki az egyszerű, szemmel is látható tényeknél. Befelé néz, kiemeli a groteszket, de kiemeli a lírát is. Rajzai, elmés fejlécei mindig jelentősek, sokszor különbek, többetmondók az illusztrált írásműnél. Most új területre lépett: színes, gyermekeknek való kifestőkönyveket készített a Chromo-gyár megbízásából, egy-egy ismert mese eseményeit foglalva össze négy-négy elragadóan szellemes, kitűnően megrajzolt, pompásan színezett „kifestő-képben". E kifestőkönyvekben legértékesebb illusztrátori erényei csillognak: szűkszavúan is az illusztrált mesék egész világát feltárja, könnyed és mégis alapos, elmés és mégsem felületesen elménckedő. *Janovits István* kitűnő tehetségétől még nagyon sok értéket kap a magyar könyv- és folyóirat-illusztráció.

PADON a címe *Nyugati László* kis verskötetének, melyben, ha címadó szimbólumát megfejteni iparkodunk, könnyen megtaláljuk azokat a gondolatokat, melyek valóban csendes, de keserű elmerengésben egy padon rajzanak elő az emberi agyból. Nem nagy gondolatok ezek, nem

Diárium 1941 feb.

Janovits István

1941

ZAYMUS GYULA: **Báránykák.** A Bárány-család megható történetét adja elő ez a kedves elbeszélés. Tanulsága az, hogy a munka, a becsület és a tisztesség az élet legnehezebb körülményei között is előbb-utóbb diadalt arat. 10—14 éveseknek. Janovits István rajzaival, díszes kötésben 3.40

MISKOLC
Széchenyi u. 14. || Telefon 17-84.
Lakatos M. || Ocskovszky J.
Folyószámla a Borsod Miskolci Hitelbanknál

Nagyságos

Szentiványi Miklós urnak,

a Turán Könyv és Lapterjesztő Vállalat
ügyvezető igazgatója,

Budapest

Visegrádi ucca 36 sz IV e.l.

Janovits István

FÁTH IMRE: *Forradalom a VI/B-ben.* Janovits István rajzaival. Izgalmas, érdekfeszítő diákregény. 2. kiad. é. n. 317 l. (K. K. K.) vk. (Bolti ára: 3·80 P.)

Pontértéke: 6.

FERTSEK FERENC: *Bábu a polcon.* Egy nyugdíjas baba emlékiratai. Janovits István rajzaival. Regény a serdült leányifjúság számára. é. n. 296 l. vk. (Bolti ára: 4 P)

Pontértéke: 8.

Pantérfüzet 18.

STEELE HARWOOD: Canada [illegible]
tájain. Ford. Italiáner Gyula. Ez az
érdekes könyv a kanadai lovas csendőrség működését ismerteti az Északi hó
és jég birodalmában. 1941. 232. l.
8 mell. vk. (Bolfi Szer. 8. f.)

Pantérfüzet 1.

[illegible]: Az örökítés. Az
[illegible] örökléstudomány elemei. Fel-
[illegible] a gazdasági és orvosi to-

Janovits Zoltán

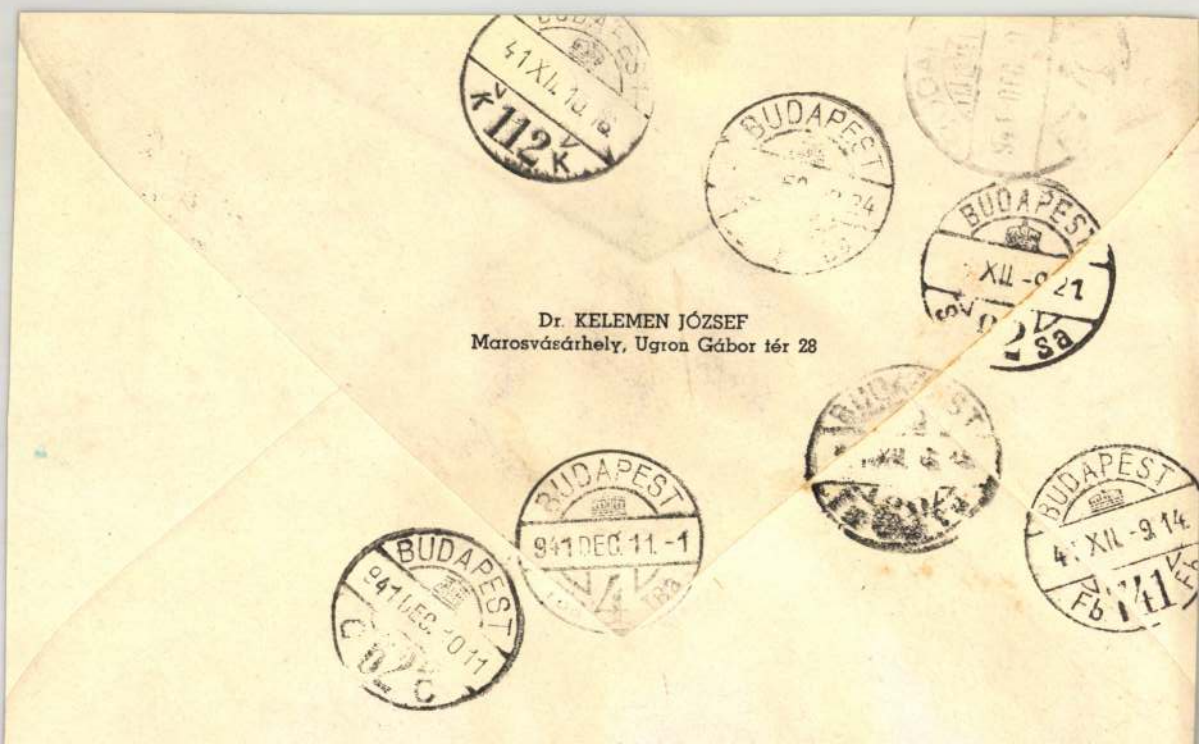
FERTSEK FERENC: *Pubi és a körülmények.* Janovits István rajzaival. Ez az az ifjúsági regény, melyet mindenkinek el kell olvasnia, aki ifjú, vagy szülő, és mindenkinek, aki számára jelent valamit az ifjúság. é. n. 308 l. (K. K. K.) vk. (Bolti ára: 3·80 P.)

Pontértéke: 6.

KENYERES IMRE: *Rejtelmes irodalom.* Janovits István rajzaival. Páratlanul érdekes bevezető az irodalom alapkérdéseibe. é. n. 266 l. (K. K. K.) vk. (Bolti ára: 3·80 P.)

Pontértéke: 6.

1941.

Dr. KELEMEN JÓZSEF
Marosvásárhely, Ugron Gábor tér 28

PITROFF PÁL :
a pécsi egy

A Sze

79

Ifjúsági olvasmányok 194

Peng

Siklósra jut. Itt Perényi Péter koronaőr mellett nemes ifjút illető vitézi sorba kerül, de árulást követ el. Lelki válságából azonban kigyógyul s a Velencei-tó egy kis szigetén remeteként vezekli le bűneit, hogy aztán Istennek tetsző módon szolgálhassa hazáját. 12—16 éveseknek. Janovits István rajzaival, díszes kötésben 3.2

nyok

Pengő
I.—
I.—

Javított kiadás

tünk a polgári középosztályba. Itt már luxuslángokkal találkozunk: fafűtéses egyedekkel, keményfát habzsoló, de kalóriákban dúsan fizető Hardtmuthokkal.

4. Etázsfűtés és központi fűtés. Előbbi az autarkia jegyében, az autóbbinál a háziúr impériuma alatt.

Mivel fűttök? Cser, bükk és tölgy, ligniti szén, brikett és koksz, — mindegy. A lényeg: minden kályha külön egyéniség, makrancos, ha durva kézzel, gondatlanul bánnak vele — derék, hálás, ha teljesítik kívánságait. Szeszélyek: sok aprófa, alsó ajtó soká nyitva, kokszot torkig bele s ne félig — ki tudná felsorolni? De ettől függ a másik kérdés is, hogy «mennyit fűttök?»

Csak egy a szomorú. A jégkorszak emberének áhítata, a romantikus költő hangulata kezd kiveszni a modern lakásokból.

A vaskályha még zakatol, dorombol, mint parázsló szemű vadmacska, a cserépkályha hamuajtaján villódzó fényeket vetít a sejtelmes sötét szobába, az exkluzív fafűtésesek kéményében is titokzatosan fütyül a téli északi szél, — hangulat, lobogás, élet, ősi hatások mindenütt, ahol az eleven tűz szolgálja az embert.

De mi van ott, ahol szürke vagy fehér olajfestékes fűtőtestek ontják a meleget? A hatás alapokát, a tüzet nem látjuk, szavát nem halljuk, — furcsa —, szinte lélektelen ez a meleg. Avagy lehet a fűtőtest elé ülni és ábrándozni régi telekről, farkasordító históriákról, lángoló ifjúságról, — amikor duruzsoló, pattogó, nyujtózkodó tűzpompa helyett legfeljebb nyersen, fémesen kattan egyet a modern, vívmányos fűtőgép?

Az pedig ugye, hogy központi fűtés mellett még műkandallókat építsünk a lakásba és piros színpadi villanykörtét rejtsünk kasirozott tölgyhasábok alá, nemcsak drága, de ízléstelen mulatság is.

Nem. Vége. A technika megölte a tűzvarázst.

RÉGEN VOLT MÉGIS IGAZ

Írta RÁTH-VÉGH ISTVÁN

A történelem legszenvedélyesebb táncosnője *Erzsébet* orosz cárnő lehetett. Termete olyan volt, aminőt a mai apróhirdetésekben «erősen molett» cím alatt szoktak keresni vagy ajánlani. Ennélfogva táncközben olyan mértéktelenül izzadt, hogy egyetlen báli éjszaka folyamán legalább *háromszor* kellett nem csupán fehérneműt, de ruhát is váltania. S mivel a ronggyá izzadt ruhákat nem vette fel mégegyszer, szinte áttekinthetetlen méretű ruhatárat halmozott fel. 1753-ban leégett a moszkvai cári palota s a cárnőnek 4000 öltözet ruhája pusztult el a tűzben. Halála után a leltározó hivatalnokok 15,000 öltözet ruhát és pár ezer zsebkendőt írtak össze. (Találtak a hagyatékában néhány fiatal gárdatisztet is, de ezeket nem vették be a leltárba.)

*

A XVIII. század elején Stryk Sámuel hallei egyetemi tanár jogi értekezést írt a *pofonjogról*. Ebben a tudománnyal bélelt könyvben a következő épületes kérdést is meghányja-veti a tudós professzor: «Ha táncestély alkalmával valamely úr táncra kér egy hölgyet s a hölgy a táncot megtagadja, ez esetben van-e joga az illető úrnak arra, hogy az illető hölgyet *pofonvághassa?* (Finom modorral dicsekedhetett akkoriban a hallei fiatalság.) Megnyugtatom a modern olvasót, a professzor súlyos jogi érveket sorakoztat fel és oda lyukad ki, hogy az ilyen eset sajnálatos lehet bár, de a pofon nem engedhető meg.

*

Martin Heemskerk, a híres hollandi festő végrendeletéből: «. . . rendelem továbbá, hogy alapítványomból minden esztendőben házasítsanak ki egy tisztességes fiatal leányt. Az alapítványhoz csupán azt a feltételt fűzöm, hogy esküvő után az új pár menjen ki a temetőbe és táncolja körül a síromat.» Különcség volt ez? Vagy inkább bölcsesség: az élet nem múlik el soha, a halált nem illeti gyász? . . .

*

A városi tanács elrendelte, hogy az a két nő, aki egy táncmulatság alkalmával illetlen öltözetben jelent meg, *megkorbácsoltassék* és a városból kitiltassék. Bizony ez így történt, még pedig Danzigban, az 1530-ik esztendőben. A kommentártól érthető okokból bölcsen óvakodom.

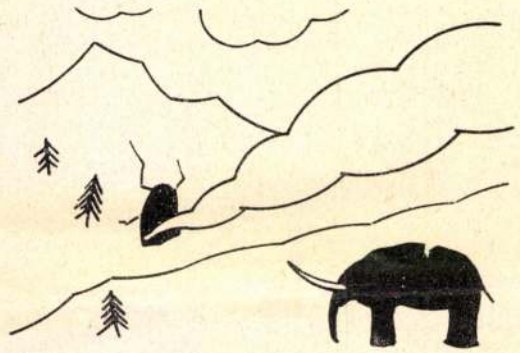
Meghalt a tűz!

Janovits István rajzaival

Írta k. r.

I. Jelenet.

(Szín: Kőbarlang a Dordogne partján. Idő: 236,000 Krisztus előtt, második jégkorszak.)
Gorr, a vadász (belép, leteszi bölényszarvból faragott szigonyát): Ai! Hol vagy? Hozd elő a Nagy Csodát, jönnek a vendégek . . .

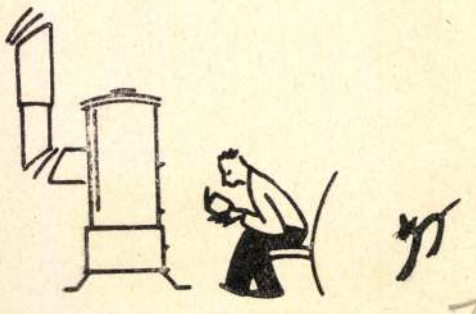

Ai, az asszony agyaggal tapasztott kosárban behozza a Tüzet. Jönnek a szomszédok, barlanglakók, vadászok, asszonyok. A tűz lobog, lángol, — bozontos szemöldökök alól csillogó, tágranyílt szemek csodálják a szikrázó tűzvirágot.

Kar: Ahó, ahó, a Csoda,
Gorr házában él
A piros, az élő Csoda.
Melegít és lobog!
A tűz, a tűz,
Ahó, ahó, a tűz!

A tűz köré telepszenek, idegenkedve még és bátortalanul. Barr, a gazdag szomszéd nem állja meg tovább: egy egész szőrös orrszarvut ajánl a házigazdának a piros, élő csoda egyetlen virágjáért, maréknyi parázsért, amelyet hazavisz a saját barlangjába.

*

II. Jelenet.

XIX. század. Költő, dalol:

«Ülj mellém a kandallóhoz,
Fel van szítva melege . . .»

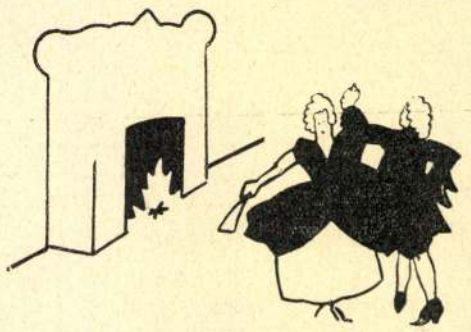
*

III. és századik és ezredik jelenet.

1935. február. Budapest. Bármelyik automata-telefonállomás. Női hang:
. . .és mondd Elza, ti hogy jöttök ki a fűtéssel? Ja persze, nálatok etázsfűtés van! Mondd, ti mivel fűttök? Rémes kérlek, mennyi bajom van ezekkel a kályhákkal, mondtam is Ervinnek, ha legközelebb költözünk, csak olyan lakásba megyek . . .

*

Százezer esztendők nagy csodája, ma már megszokott, természetesnek talált csodája, melegítő, megóvó, világító ajándék: Tűz.
Téli fűtés lelke, égövünk első téli szükséglete, háztartási költségvetés ólomsúlyú tehertétele, szárnyaló, könnyű szimboluma: Tűz.

«. . . mondd, ti mivel fűttök? Mennyit használtok egy hónapra?» Gondok, háziasszonyok, családfők nagy gondjai. Amelyek ősszel jelentkeznek már, amikor még csak ócska papírral, takarítási hulladékkal («ó, ez a Kati!»), cigarettacsutkákkal, bizonytalan eredetű limlommal vannak torkig töltve a télen oly falánk kályhák. A kályhák, amelyek kategorizálják az embert is.
Mert van például:
1. Csikótűzhely. Szobakonyhás család téli központja.
2. Vaskályha. Expressztempójú, bádogból, mint a lövészárkok fedezékében, — samottbélléssel, továbbmelegítő, hálás all round-jószág, szobát fűt és ételt melegít.
3. Nagy ugrás a cserépkályhához. Elérkez-

Tűz 1935. januar

Zamorita Tokvan
Dicsőszentmárton 1939
Gyöngyösi Ferenc

Ifjúsági könyvek

1. *Fertsek Ferenc*

BÁBU A POLCON

Egy nyugdíjas baba emlékiratai beszámolnak a mai leánynevelés nagy kérdéseiről. A kiváló ifjúsági író bátorhangú új könyve.

JANOVITS ISTVÁN MEGLEPŐ HATÁSÚ MŰVÉSZI RAJZAIVAL

Ára egészvászonkötésben 4 P

Királyi

Ma

teljes kávéházi stoló

Meinl kávékonzervből

ital a

finomkuzletben!

— A fiú megszólalt:
— Ejnye, de késő lett . . .
Petőcz alispán vállára tette kezét és furcsán válaszolt:
— Fiam, talán még nem késő. Csak nem tudom, nincs-e túlkorán. Menjünk . . .

A kis, fehérre kavicsozott kertösvényen még egyszer megálltak. Csak töredékek hallatszottak a halkuló beszédükből. A fiú mondta:

— Hát ezért volt a legények fején a vörössapka? . . .

— Igen, fiam — dörmögött az alispán mély hangja. — Olyan beszédet még nem is mondtak soha, mint Kossuth Lajos. Itt hordom a zsebemben azt a pesti lapot . . . Hogy is mondta? „ . . . Akinek keze egy nemzet zsebében s kinek kezében egy nemzet fegyvere van, az ezzel a nemzettel rendelkezik . . .“ Igen, hát ezeket az okos miniszter mondta, de a végén, mikor a parlament tombolva adta meg a honvédséget, — már csak a csodálatos magyar hazafi beszélt: „Leborulok a nemzet nagysága előtt . . .“ Hát most csak energia a kivitelben . . . Én megteszem a magamét . . .

Befordultak a házba.

Lázár Henrik lábujjhegyen lopódzott végig a kúria téglával padlózott folyosóján. Érezte, hogy valami puhán a lábához ütődik. Először csak odább akarta rúgni, majd mégis lehajolt. Púpos háttal dörgölődzött hozzá a doromboló, álmos cirmos. Megsímogatta; nem tehetett róla, jól esett e komoly pillanatban valamit becézni ezen a szép, nagy éjtszakán. Odaosont édesanyja vendégszobája elé és ott valami kis derengő pontot látott a falban. Icipici világító lyuk, amely annyit tud mesélni, ha világít a sötétben. Hirtelen fölegyenesedett. Ha valaki kiegyenesedik, akkor már határozott. Kopogott az ajtón. Halk „herein!“

Ott ült édesanyja a karosszékben, felöltözve, úgy ahogy az este elváltak. A padlón előtte összegyűrt zsebkendő. A fiú gyorsan felemelte. Érezte, hogy e kis csipkés kendő nedves . . . Úgy nevelte önmagát, hogy édesanyjával szemben kell a világon legudvariasabbnak lenni; — de most valami azt súgta, hogy a kis kendő felemelése helyett talán előbb anyját kellett volna megölelnie. Szerencsétlen érzés kínozta, eddig úgy érezte, ő magyar, — és vele szemben mindig csak az osztrák generális leánya áll . . .

Az asszony már nem sírt. A nyitott ablak előtt fölharsogott valami magasba szárnyaló, a derengésbe enyésző csodaszép madárszó. Az asszony szinte természetellenesen erőltetve elmosolyodott.

— Heinrich, mein Heinrich, — Es war die Lerche . . .

A fiatal hadnagy állt és állt mozdulatlanul. Csak annyit hozott ki:

— Anya . . . én . . .

— Tudom, fiam — könnyítette a beszédet a szép szomorú asszony — ma éjjel jelentkeztél az alispánnál magyar honvédnak . . .

A katona letérdelt a karosszék mellé.

— Igen . . .

— Tudtam, fiam. Eddig én tévedtem vagy vétettem. Talizmánul adom majd apád levelét . . .

Újra hüvelykujjával rajzolta a kis keresztet a fiú homlokára.

— Akárhogy végződik: én veled leszek . . .

— Anyám!

A fiatal katona egy szóval sem bírt többet mondani. Az asszony úgy érezte, nem tizennyolc évvel ezelőtt lett anyává, hanem — most . . .

Díszkiadás 1939 Egyetemi ny. kiadás

Bábu a polcon

(Egy nyugdíjas baba emlékiratai)

Irta: Fertsek Ferenc

(Fertsek Ferenc újabb magyar irodalmunk egyik legérdekesebb egyénisége. Eddigi regényei mind, mint merész úttörőt mutatták be, de a nagybátorságú kezdeményezés mellett annyi művészi értékkel gazdagították az irodalmat, hogy írásai méltán megérdemlik a legnagyobbkörű érdeklődést. Írásai közül két ifjúsági regény emelkedik ki. Az egyik, a „Fickó, meg a többiek", a külvárosok szociális problémáira irányítja az olvasó figyelmét, egy szebb, nyugodtabb, tisztább magyar ifjúságért való küzdelem propagandájáért indítja el a harcot. A Könyvbarátok Kis Könyvei sorozatában a mult esztendő karácsonyára megjelent „Pubi és a körülmények" című regénye, az egykés család elkényeztetett fiúgyermekén keresztül fölveti mindazt a nagy kérdést, mely a család és a gyermeknevelés körébe tartozik. Kritika annyit és oly elismerő részletességgel még nem foglalkozott ifjúsági regénnyel, mint Fertsek Pubijával. Az ifjúság mellett minden nevelő nagy elismeréssel és nagy haszonnal olvassa.

Új regénye, a karácsonyra megjelenő „Bábu a polcon", mint a címe is sejteti, tovább viszi Fertseket vizsgálódásában, s a leánynevelés nagy kérdéseire vetíti vizsgálódó reflektorát. Amit a Bábu emlékirataiban elmond, az mélyen jellemző a mai útját kereső középosztályra. Az Ilkaycsalád problémái minden gyermekszoba, minden édesanya és édesapa nagy problémája. Fertsek utat mutat, a sok tévelygés közt a helyes utat mutatja meg: a jövendő dolgozó magyar ifjúságát akarja könyve nevelői erejével kialakítani.

A kiadó büszke örömmel adja közre ezt a ragyogó írásművészettel megírt regényt. Nem írja rá, hogy ifjúsági munka, mert az ifjúság úgyis elolvassa Fertsek Ferenc új könyvét. S nem írja rá azért, hogy a felnőtt társadalom is kézbevegye és az olvasás rendkívüli élményt jelentő hatásán túl elsősorban megszívlelje a szerző komoly figyelmeztetését.

A regény egyik nagy mélységgel megírt részletét mutatjuk be.)

KIS KATI totyog fel a lépcsőn, sírva. Szegényember gyermekének még a sírása is szegényes, csendes, félénk — ezt most megfigyelhettem —, nem olyan hangos és követelő, mint a többi gyereké, a szerencsésebb gyerekeké. Kati is csöndesen szipogva álldigál a legfelső lépcsőfokon s maszatos kis öklével kergeti a könnyeket a szeméből.

Lulu mindjárt hozzászalad:

— Ki bántott, *Kratyikám?*

— A fiúk . . . — szipog a kicsi — megveltek . . .

— Megvertek? — botránkozik Lulu. — Micsoda fiúk? Gyere, mutasd meg! — és kézenfogja kis Katit.

Kati — cseppet szipog még — eltotyog a béresudvar felé. Ragadós kis mancsával húzza maga után Lulut, akinek a másik karjában én csücsülök. Hirtelen kapott fel — komondor ide, komondor oda —, nehogy elemeljen valaki a verandáról. A béresudvarban pár maszatos kölyök. Vicus pöröl velük, de bőg a kis Vicus is.

— Azsok veltek meg — mutat rájuk Kati, de látszik, cseppet sem fél már —, azsok, ni... Vicsust is... merd nem hagyott...

— Na, megálljatok! — dörmögi Lulu magában s a fiúkhoz lép. — Hányadikba jártok?

Azok zavarban vannak, látszik. Meztelen lábuk ujjával a homokot turkálják szemlesütve s várják, hogy a másik kezdjen szót először.

— Harmadikba — dünnyögi egy szeplősképű s utánamegy a többi: — elsőbe... én is... másodikba... — s nem néznének Lulura egy világért.

— Szóval, valamennyien iskolások vagytok — bólint Lulu vésztjóslóan —, de köszönni azért nem tudtok? Szép dolog, mondhatom!

A kölykök lejjebb hajtják a fejüket s dünnyögnek megint csak:

— 'csértessék...

— Melyik verte meg ezt a kis lányt?

Tán bizony felelnek erre? Hallgatnak ám, akár a sülthal.

Luluban apja *egzecéroztató* vére kezd buzogni, látom.

— Mégegyszer nem kérdezem; aki nem felel, megpofozom.

Ni csak, ezt az én kis gazdámat, milyen harcias! Kedvem lenne mosolyogni, ha nem mosolyognék amúgy is mindíg, állandóan.

Az egyik gyerek nagysokára felemeli a fejét, ránéz. Ez van a szemében: — A födesúr jánya... — vállatvon s egyszerűen kiadja a pajtását: — A Jóska vót — mondja s a fejével feléje bök.

— Miért verted meg ezt a kis lányt, hé? Felelj! — csudára szigorú a mi Lulunk. Vicus kis Katival olyan tisztelettel néz rá, mint csak bennszülött nézhet a fehér emberre, a Nagy Varázslóra, aki minden csodára képes, még arra is, hogy egymaga ellássa négy-öt haszontalan fiúnak a baját. — Felelj! — kiált erősebben a kölyökre s egy mozdulattal lesöpri a viharvert, mocskos kalapot a fejéről. — Le a tökfödővel, ha velem beszélsz — s a gyerek csodálattal pillant rá, akár kismedve az állatszelídítőre.

No, lám — hát így megfigyelnek mindent a gyerekek? Megfigyelik, elraktározzák magukban s mikor eljön az ideje, csak előveszik. Nemhiába áll mindíg Marci, az öregbéres, levett kalappal Öregapa előtt, meg a vincellér, kocsisok, meg mindenki! Ez bizonyára most mind felbukkan Luluban.

— Minek verted meg ezt a csöpp gyereket? Felelj! — És Jóska most már mit tehet, muszáj felelnie és felel is, kissé durcásan:

— Mert hazudott...

— Bizsony! Hazsudott!... — a kis fogadatlan prókátor bizonyára a Jóska öccse. Annak nézem. Biztos, hogy az. Gyertyázik az orra.

Lulu csodálkozik.

— Aztán mit hazudott volna?

Jóska vállatránt.

— Minden féliket...

— Mégis? — faggatja Lulu.

— Hát aztat, hogy... tejet früstököl...

— Oszt kaláccsal — tódítja egy másik fiú. Lassan megbátorodnak, látszik.

— Meg, hogy kétszer is früstököl egy nap... — harmadik is belecszól s hitetlen mosollyal megismétli a hihetetlent, a lehetetlent:

— ... Kétszer is...

— S ez az a nagy hazugság? — valahogy más hangon kérdi ezt most már Lulu.

— Ez is... — mondja Jóska ingerülten —, meg más is... mindenféle...

— Például!

— Aszongya, hogy... — s kaparja a földet a lába ujjával Jóska —, aszongya, hogy... húst... eszik... mindennap...

— Húst! — tódítja a többi is botránkozva, mintha ez lenne a világ legnagyobb hazugsága. — Oszt mindennap... — s megvető tekintetek sujtják szegény kis Katit, aki úgy látszik eldicsekedett a napi étrendjével. Hiába, a pletyka sohse vezet jóra.

A gyerekek karéjban sorakoznak Lulu körül, s bizalommal tekintenek rá, mint akik érzik a maguk igazságát s most várják a bölcs ítélkezést. Lulu elgondolkozva nézi őket.

— Te, mit reggelizel? — kérdi az egyik kölyköt.

Az csak néz rá. Lulu észbekap, lefordítja a kérdést az ő nyelvére:

— Mit szoktál enni früstökre?

A gyerek vállatránt.

— Kenyeret — mondja —, sóval...

Egy másik meg:

— Én hagymát is kapok a kenyérhő...

S egy harmadik:

— Zsíros kenyeret...

— Igen, de télen? — Lulu sürgetve kérdezte.

— Télen? — s gondolkoznak a gyerekek. — Levest... Főtt krumplit...

S a kicsi szégyenlősen mondja, a kis fogadatlan prókátor, a kis csorbafogú:

— Én bort...

Kis csend. Ernyedten lógok Lulu karján.

— Hát ebédre?

— Mikor mit — s Jóska válatránt. — Ókor aludtejet, ókor szalonnát... zöldpaprikát kenyérrel... télen meg... télen jobban csak levest...

— Milyen levest? — érdeklődik Lulu, mintha bizony olyan sokféle leves adódnék a béreskonyhák táján, dehát gyakorlatlan *szociológus* még, látszik.

— Hát... — s zavarban van Jóska — krumplilevest... meg rántottlevest... vagy lebbencslevest... Mikor hogy...

— Mink nem ebédelünk délbe... — pöttöm fiúcska mondja, mintha dicsekednék — csak este... Akkor főz ebédet ides...

— Vasárnap mit esztek? — kérdi Lulu elgondolkozva.

— Vasárnap? — gondolkozik Jóska is, mert ő a csoportvezető, legalábbis ebben az eszmecserében. — Vasárnap? Hát néha füstölthúst... vagy szalonnát... néha meg tésztát...

Illusztráció
FERTSEK . Bábu a polcon c. regényből

TITOKBAN KÖNYVET CSEMPÉSZ AZ ÁGYÁBA...

Janovits István új törekvésű, művészi rajza

— Csirkét nem szoktatok enni? — kérdi Lulu, mert egy kapirgáló tyúkocskán akad meg a szeme.

— Aztat eladja ides a piacon — mondja komoly szemmel az egyik gyerek — meg a tojást is.

— És mit vesztek a pénzen, amit kaptok érte? — érdeklődik Lulu.

— Sót . . . meg petrolt . . . meg masinát . . .

Lulut nem kell felvilágosítani, hogy masina: az gyufa; tudja már.

— Meg adóra is kell . . . — másik gyerek mondja.

Nem tudom, Lulunak eszébe jut-e az, ami most nekem: ugyan mi után fizet adót az ilyen szegény nép? Lulu most éppen úgy turkálja a földet a fonott cipője orrával, akár a többi gyerek, a mezítlábasok.

— Apád micsoda? — kérdi a nagy Jóskát.

— Zsellér . . . a Kapor-uraságnál . . . Kapor-pusztán — mondja Jóska s látom, Lulu arca megélénkül.

— Hát nem vagy idevaló? — kérdi. — Azt hittem, nálunk szolgáltok.

— Mink egy se nem idevalósiak vagyunk — magyarázza Jóska — ha' a szomszéd pusztára... De szoktunk itt dógozni... néha... nyáron...

— Aztán mit dolgoztok?

— Hát... acatolunk... meg hernyót irtunk... ami akad...

Lulu felszabadultan mosolyog.

— Ez a kicsi is? — s meghúzza a Jóska kisöccse fülét.

— Ő csak elgyön velünk — mondja Jóska — mert nem hagyhassuk otthol... nincs kire...

Lulu gondolkodik, látom. Homloka szigorú ráncokba szalad.

— Idehallgassatok. Most bemegyek a házba és rögtön visszajövök. El ne menjen senki, mert nagy baj lesz belőle. Katika! maradj itt szívem, míg jövök; ne félj, nem bántanak többé. S te is, Vicus, maradj itt te is és vigyázz Katikára — s megfordul és sietve elrohan velem. A gyerekek ottmaradnak, félelemben és csodálkozásban, nem mernek szétszaladni, csakugyan. Lulu meg egyenesen a konyha felé rohan. Rázkódok a karján, erősen.

— Öreganya! Öreganya! — s a nagyanyja nyakába kapaszkodik — csak most az egyszer... de igazán, most az egyetlen egyszer... tessék nekem adni egy *kis* cselédkenyeret...

Öreganya örvend.

— Adok én, kicsim, hogyne adnék, máskor is, amikor csak megkívánod; szívesen! nagyon egészséges kenyér az, apád is azt szereti. Gyere, vágok neked.

— De nem, Öreganya kérem — türelmetlenkedik Lulu — egy egészen kicsike kenyeret kérek, de egy *egész* kenyeret! Ami még egészben van! Majd délben elmesélem, minek kell, de most nagyon sietek!

— Ejha, de titokzatos vagy! — mondja Öreganya és kiválaszt egy valóban jóképű cselédkenyeret (magam is megkóstolnám, ha élnék vele). — Adok kést is, kislányom, csak hozd vissza szépen.

Lulu megint a nyakába ugrik Öreganyának — jaj, köszönöm szépen, mindjárt visszahozom a kést, ne tessék félni — s már rohan is. Annyira siet, hogy engem elfelejt bevinni a szobába. Nem bánom, legalább szemmel kísérhetem a fejleményeket.

A gyerekek csakugyan ott vannak, ahol voltak. Vicus és Kati békén játszik a Jóska kisöccsével. Gyermekláncfűt gyüjtenek.

Lulu magához inti Katit — a kis Kati odatotyog — s a karjába helyezi a kenyeret.

— Gyere csak! — mondja — ezt most te odaadod a fiúknak. Éhesek szegény fiúk. Azért vertek meg téged. Mert te ettél, ők meg nem kaptak enni.

— Mé nem kaptak? — érdeklődik kis Kati.

— Mert nem volt, aki adjon nekik, úgy, mint neked. Most majd te adsz nekik enni, jó?

— Ezstet mindet? — kérdi kis Kati a kenyérre bökve s a kérdéssel inkább józanságáról és gyakorlati érzékéről tesz tanúságot, mintsem szociális érzékéről, úgy hiszem.

— Igen, igen — sürgeti Lulu — gyere csak, siess.

Aztán a gyerekek elé áll, akik fásult bociszemmel nézik és várják, hogy történjen velük az, ami béresgyerek felől elrendeltetett.

Kisérletezés

irta: Tartally Ilona

Mindjárt bemutatom doktor Csórt, hogy megismerje. Nekem kell őt bemutatni, mert ő nem hajlong és nem mosolyog és nem mondja a nevét, csak áll makacs merevséggel, mint aki utálja a szokott formákat. Meg aztán — bár szerény — azt hiszi, hogy egy ilyen híres embert, mint ő, bemutatkozás nélkül is köteles ismerni mindenki, akit csak egy kicsit is érdekel az orvostudomány. Pedig téved, ebben Csór doktor is téved. Ő híres és neves ember, mert sok mindent tud, csak azt az egyet nem akarja tudni, hogy kívüle számtalan híres és neves ember [illegible] földtekén és éppen ezért a jámbor hét-

doktornak van egy kedves kicsi édesanyja is, aki őt egyszerűen Pistinek, meg édes fiacskámnak szólongatja. Tudósunk ilyenkor valami különöset érez, mintha apró ezüst késecskével hasogatnák rettentő komolyságát, mely alól kibuggyanhat minden pillanatban a gyermeki nevetés. Ez illene a nagy kék szemekhez, de nem illik a tudóshoz s ezért minden erőfeszítés megtörténik ennek megakadályozására.

Ez az érzés mind gyakrabban tör rá, különösen azóta, mióta kezdik nagyon komolyan tanár úrnak szólongatni s magas rangú urak kezdik neki mondogatni, hogy a «te véleményedet szeretném hallani... méltóztassál parancsolni... légy kegyes... stb.»

Csór doktor ugyanis a sebészetnek szenteli életét, emellett pedig az egyetemi klinika egyik laboratóriumában dolgozik s ami a legfontosabb, hagyják őt dolgozni. Nyugodtan végezheti munkáját, nem piszkálnak a keze alá s véletlenül eddig még senki sem akadt, aki ráfogta volna, hogy a laboratóriumot jogtalanul kisajátítja, mint egy magántulajdont, stb. Mert ilyesmi is előfordulhatna.

Szerencsére pont ebben a laboratóriumban nem kísérleteznek olyanok, akik ugyanolyan igényt támasztanának, mint ő.

Itt van például ez a kis Denge... Előadó tanár a klinikán, kicsit kopasz, kicsit piperés, de laboratóriumba csak akkor megy, ha feltétlenül szükség van rá. Egyébként neki éppen elég annyi baktérium, amennyit már eddig mások felfedeztek s elég lesz tudomásul vennie azokat, amelyeket ezután fognak felfedezni. Ezért aztán Csór doktor, bár a legnagyobb tisztelet hangján beszél a kis kopasszal, lenézi őt, mint minden közkatonáját az orvostudománynak. Hiszen szerinte csak az az igazi ember, aki egy kicsit «isten» is, akiben az a bizonyos szikra megvan, mely alkotásra ösztönöz.

Este hat óra. Azért este, mert tél van. Csór doktor, miután meglátogatta pár privát

Különösen az egyik tetszett neki. Kis kékszemű, aranyos szőkehajú leányka. Odaintette a perecest és vett egyet a gyereknek. Már nyujtotta feléje, amikor a padról éles, kemény hang hallatszott:

— Licike, nem szabad semmit sem elfogadni . . .

Lipták úr odanézett, a Fräulein volt.

Lipták úr elkedvetlenedett. Leült egy padra, apró darabokra tördelte a perecet és dobálni kezdte a zöld gyepre. Madarak szálltak oda, verebek, galambok, vegyest. Volt köztük egy, olyan kis nyiszlett, vékonyka állat, Lipták úr igazán megsajnálta. Mindig neki dobott minden falatot, de az olyan ügyetlen volt, mindig mások kapdosták el a perecdarabokat előle.

Megnézte az óráját:

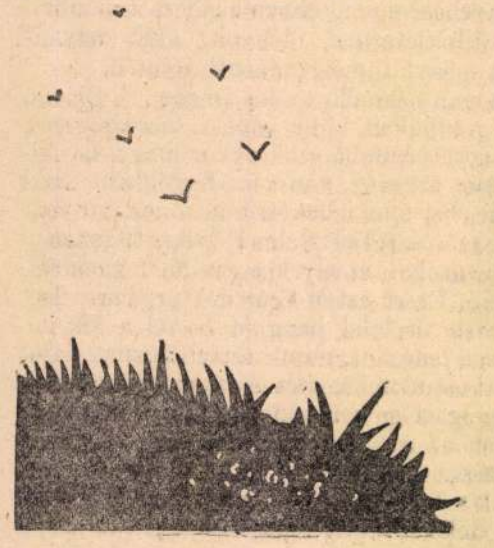
— Még csak féltizenegy . . . Mikor lesz még dél . . . Mit kellene csinálni . . .

Gondolt egyet, aztán elment a kávéházba. Az asztalok üresek voltak, alig volt bent valaki. Lipták úr kávét rendelt. Belekóstolt, de az keserű volt, ízetlen. Félretolta a csészét, ujságokat vett a kezébe, csak forgatta őket, egyre nyugtalanabbul, egyre idegesebben.

Fizetett, aztán újra kószálni kezdett az utcákon, nézte a kirakatokat, az embereket, ahogy siettek, mindegyik a maga útján, a maga céljai, munkája után.

Addig barangolt, csavargott az utcákon, amíg egyszerre csak ott állott a bank előtt. A kapu felett vakítottak a betűk, a déli ragyogásban: «Kende és Társa».

— Mi lenne, ha felmennék és beszélnék Kuhinkával . . . — állt Lipták úr elgondolkozva —, megmondanám, hogy szívesen dolgoznék valamit, akármit . . .

Már ment is fel a lépcsőn, mikor az iroda kilincsét megfogta, határozottan érezte, hogy kérni fog valamit, valami munkát.

Ahogy belépett, mindenki felugrált, körülfogták, szorongatták a kezét, különösen Berec. Ő volt a leghangosabb.

— Jó ez a szabadság, úgy-e — kérdezte és irígykedve nézett Lipták úrra — haj — sóhajtott —, jó magának, megszabadult ebből a börtönből . . .

Malvin kisasszony, a gépíróleány, keserűen mondta:

— Tudja, Lipták úr, a Kuhinka egészen megbolondult, most meg engem hordott le...

Vadász, a főkönyvelő sóhajtva mondta:

— Hiába, maga a legboldogabb, Lipták úr, megszabadult ebből a börtönből . . .

— Hát . . . igen . . . megszabadultam . . .

Kuhinka lépett be. Mikor meglátta Lipták urat, elmosolyodott, kicsit fölényesen, kicsit gúnyosan:

— No, mi az Lipták úr? . . . Úgy-e, mégsem tud meglenni az iroda nélkül . . . Már első nap bejött . . . Talán vissza akar jönni?...

Lipták úr egyszerre tiltakozni kezdett:

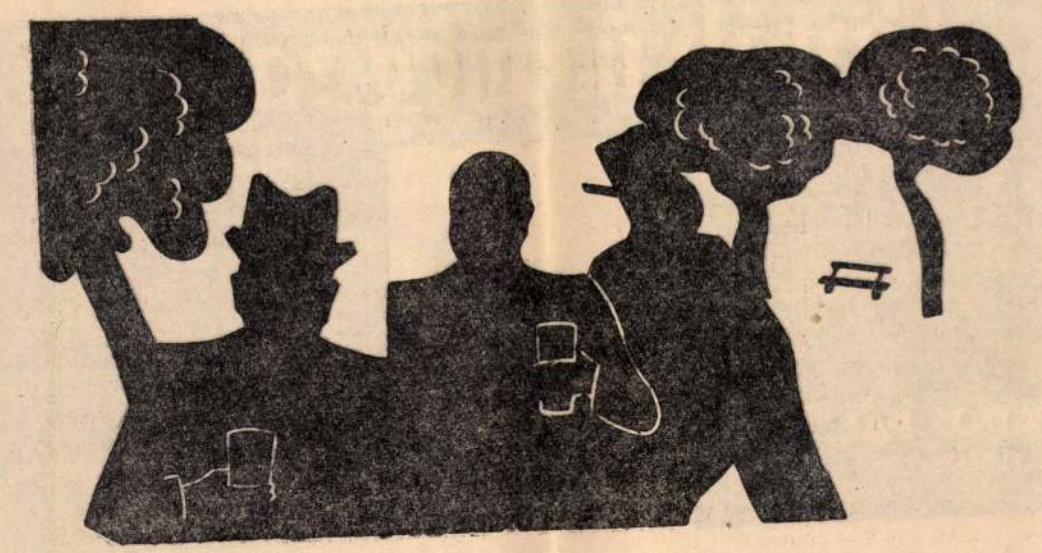
— Ugyan kérem . . . Csak . . . — zavartan körülnézett, egy villanásnyi idő alatt eszébe jutott valami —, csak itt hagytam a könyökvédőmet . . . azért jöttem . . .

Odament az asztalához, kézbevette a fekete klott védőt és mosolyogva mondta:

— Köszönöm . . . csak ezért jöttem . . . Már megyek is . . . No, jó munkát, uraim . . . Megyek vakációzni . . .

Még akkor is mosolygott, amikor már a folyosón állott és visszanézett az irodára. De sírni szeretett volna. Valami olyasmit érzett, amit Ádám érezhetett, amikor kikergették a Paradicsomból . . .

beszéljek ... — felemelte hangját és vékonyan, utánozva mondta — dolgozni uraim, dolgozni ... Mindig ezt halljuk — folytatta most már a maga hangján —, már kezd az idegeimre menni ...

Ebben a pillanatban kinyilt az ajtó, Kuhinka, a cégvezető ment át az irodán. Egyszerre csend lett. Berec úr lehajtotta fejét és dolgozott tovább, szorgalmasan, alázatosan. De Kuhinka megsejtett valamit, mert az ajtóból visszafordult és magas, éles hangon kérdezte:

— Mi van itt, kérem? ...

Lipták úr elmosolyodott:

— Semmi, kérem ... — a hangja vidám volt, kicsit gúnyos —, csak éppen magyaráztam a kollégáknak, hogy mit fogok csinálni a jövő héten, amikor majd nyugalomba megyek ...

— Úgy — Kuhinka hangja metszett —, ne tartson itt Lipták úr semmi programmbeszédet ... Dolgozni, uraim tovább, dolgozni ...

Kicsit meghajtotta fejét, aztán nagykomolyan kivonult a szobából.

Lipták úr udvariasan mosolygott:

— Igenis ...

Aztán hangsúlyozva hozzátette:

— Főfegyőr úr ...

Ezen aztán mindenki nevetett, még Berec is, bár igen keserűen.

II.

Lipták úr, ahogy fölébredt, ijedt mozdulattal kapott az óra után.

— Félnyolc ... Úristen ... elkések ...

Gyorsan felugrott és öltözni kezdett. Már a tükör előtt állott, amikor egyszerre elnevette magát, hangosan, vidáman:

— Ó, milyen ostoba vagyok, hiszen nem kell bemennem ... Vége, hál Isten, vége ...

Lassan levetkőzött újra és visszafeküdt az ágyba. Most pihenni fogok, gondolta magában, alszom még egyet. Behunyta szemét és feküdt sokáig, mozdulatlanul. De nem tudott elaludni. Megfordította a párnát, gondolta úgy jobb lesz, hűvösebb. De hiába, csak nem tudott elaludni.

Forgolódott, egyik oldaláról a másikra, aztán mégis csak fölkelt.

Még nyolc óra sem volt, amikor már a reggelit kérte a háziasszonyától.

Majerné fésületlenül, pongyolában, papucsban csoszogott a konyhában és zsörtölődve mondta:

— Mit siet úgy, Lipták úr ... Hiszen már nem kell bemennie ... Alhatott volna még...

— Jó, jó — Lipták úr fontoskodva magyarázott —, tudja a reggeli séta nagyon egészséges ... No, adja már azt a reggelit.

Evett, de valahogy, Isten tudja, mintha nem ízlett volna máma még a kávé sem. Ott is hagyta felét, csak vette a kalapját, botját és lement a parkba. Az még üres volt, csendes. Lipták úr vett egy ujságot, leült a padra és olvasni kezdett. Forgatta a lapokat, de nem is figyelt oda, amit olvasott, mindent olyan üresnek, idegennek érzett máma. Felkelt, sétálgatott a kavicsos utakon, idegenül, céltalanul. Még soha ilyen hosszúnak nem tűnt fel előtte a délelőtt. Csak akkor vidámodott meg egy kicsit, mikor úgy tizóra felé kezdtek szállingózni a gyerekek. Lipták úr nézte őket, mosolyogva, kicsit megélénkülve.

Lipták úr megszabadul

I.

Ahogy Kuhinka úr behúzta maga mögött az ajtót, az egész iroda egyszerre megmozdult. Berec úr, aki az ablak mellett ült és olyan vékony volt, mint egy tollszár, dühösen szólt oda Malvin kisasszonynak, a gépíróleánynak:

— Hogy ezt a Kuhinkát nem tudja elvinni a manó...

Malvin kisasszony rábólintott:

— Bizony, elég nagy kár...

Lipták úr fölényesen intett:

— Nem kell ő már annak sem...

— Maga könnyen beszél, kollégám — szólt közbe Vadász, a főkönyvelő — egy hét mulva megszabadul innen, ebből a vacak irodából, a Kuhinkától, ebből a börtönből...

— Hát az igaz — Lipták úr mosolygott — megszabadulok... No, éppen eleget szenvedtem itt, hogy végre megérdemeljek egy kis nyugalmat... Harminc esztendő... — sóhajtott —, bizony elég hosszú idő... Most aztán jön az igazi élet, a béke, a pihenés, a nyugalom...

Berec úr irígykedve mondta:

— Jó magának...

Lipták úr hátradült a széken, levette orráról a cvikkert, kékkockás zsebkendőjével gondosan megtörölgette és közben beszélt, vidám, könnyű hangon:

— Hát bizony, most kezdődik a remek élet... Tudják, reggel későn kelek, nem úgy, mint eddig, heverészek az ágyban, utána megreggelizek, jól, kiadósan, kávét, vajas-zsemlyét, sonkát eszem. A gazdaasszonyom, a Majerné, gondomat viseli. No már most — megtörölte a szemét is és nyomogatta orrán azt a két vörös csíkot, amelyet a cvikker hagyott rajta —, délelőtt jön a semmittevés. Hüh, mekkorákat sétálok. A parkban, a Dunaparton, az Erzsébet-hídnál van egy kis kert — odafordult a gépíróleányhoz —, tudja, Malvinka, olyan csendes kis hely, nem tudom, látta-e már?...

Malvin kisasszony bólintott:

— Ojjé, de mennyire láttam, arra jövök minden reggel... Mindig sétálnak benne, kövérebb urak, vizespohárral a kezükben...

— No, azaz — Lipták úr mosolyogva intett —, hát ott fogok ülni egész délelőtt, ujságot olvasok, sokat olvasok, könyveket is... Csupa regényt, olyan könnyű, vidám, szórakoztató dolgokat... Meg aztán nézem a gyerekeket... Ha már nekem nincsen, legalább a másében gyönyörködjek... Veszek nekik sósperecet, elbeszélgetek velük, megsimogatom a hajukat... Dél... Á, az lesz ám a finom — összecsucsorította száját — megebédelek, jó kiadósan. Utána hazamegyek, alszom egy nagyot. Az ám az élvezet, nem itt ülni és számolni reggeltől délig és kettőtől hatig... Mondom, alszom egy jó nagyot... — nyujtózott, jólesőn, boldogan — legalább négyig... Aztán kávéházba megyek, ujságot olvasok, este elmegyek színházba, vagy cigányzenét hallgatni, aztán lefekszem és alszom...

— Hagyja abba már, Lipták úr — sóhajtott Berec —, az embernek megszakad a szíve, ha arra gondol, hogy nekünk még itt kell maradni ebben a börtönben... Mert az... Kende és Társa... Szabadalmazott börtön, szegény tisztviselők számára... Legmodernebb kiszolgálás... Udvarias fegyőrök... Ez a stréber Kuhinka... Aztán a titkár... No, hogy az igazgatóról ne is

Janovits István

FERTSEK FERENC:
FICKÓ MEG A TÖBBIEK

180 oldal. Janovits István művészi címlapjával és rajzaival. Diszköt. P 3.90

Egy angyalföldi csibészgyerek megindító történetét mondja el ez a könyv, hogy felébressze a felelősségérzést és segíteniakarást mindenkiben.

:jaiban bőséges választékot talál. **5**

1936

Jancovics István

1928/29

Ferkèpzomfoiskèvk

95.e.

AZ IFJÚSÁG KÖNYVEI

DANIEL DEFOE
ROBINSON CRUSOE

Illusztrált, új kiadás, színes címlappal, díszkötésben 3.60 P

Kétszáz év sem tudta elköptatni azt a sok szépséget, amelyet Defoe ebbe a minden nyelvre lefordított kalandos regényébe felhalmozott. Az új kiadás teljesen átdolgozva, Györgyfi György pompás rajzaival jelent meg.

DEDEK C. LAJOS
MÁRIA-LEGENDÁK

Márton Lajos rajzaival, félvászonkötés 3.—, díszkötésben 4.— P

E legendákban a Szűzanya tündöklő valósággal ontja magából azokat a csillagsugarakat, melyek a szegények, elhagyottak lelkét és gondolatát az örök boldogság honába emelik.

FERTSEK FERENC
FICKÓ MEG A TÖBBIEK

Illusztrált kiadás, színes címlappal, díszkötésben 3.90 P

Egy angyalföldi csibészgyerek megindító történetét mondja el ez a könyv, hogy felébressze a felelősségérzést és segíteniakarást mindenkiben. Janovits István élénk képei kísérik a szöveget.

Ki? Leopold!

Gl.

Janovits István

FÁTH IMRE

Forradalom a VI/B-ben

Izgalmas és mélyértelmű ifjúsági regény. Janovits István rajzaival.

Ára egészvászonkötésben 3.80 P

Egyetemi nyomda
1940

Jeannie Brien

Bateau rapide
1950

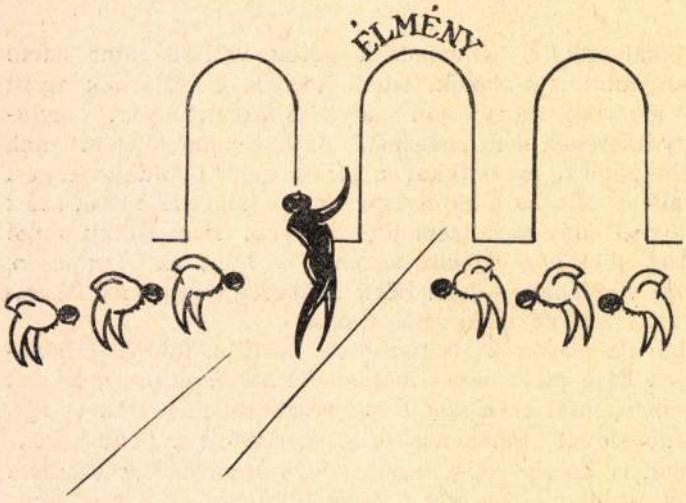
Leányos istennők sokkal inkább jellemzik a görög vallást, mint isteni fiúk, sőt talán még jobban, mint ifjú-alakok. Isteni leányok e vallásnak olyan határozott jellemvonását alkotják, hogy sem „atya-vallásnak", sem „anya-vallásnak", sem a kettő egyesítésének nem nevezhető. Az első megjelöléssel volna például a kereszténység illethető, a másodikkal a görögségelőtti földközitengeri világ feltehető uralkodó vallása. Mintha a görög istenek új világrendje csak azért szorította volna háttérbe a régi nagy anyaistennőket, hogy az isteni Korék annál inkább előtűnjenek. A görög istenvilág legbelső körében — mind az Olymposon, mind pedig számos város kis világában — nem Héra, a feleség osztja meg Zeusszal a hatalmat, hanem *Pallas Athéné* férfias-női alakja.

A Peloponnésoson „Athéna Anyának" is tisztelték, s attika földjén különösen ő volt az isteni „Anya". És e megnevezés mégsem érinti lényegét, mert azt semmi sem fejezheti ki jobban, mint ez a szó: Koré. Gyakrabban hívták őt így, mint a másik leányt jelentő szóval „Parthenos"-nak. Koré volt a neve közönségesen még a pénzdarabnak is, amely képét viselte. Nem anyával kapcsolatban gondolták leánynak. Métis istennőt, aki anyja lehetett volna, elnyelte Zeus. Pallas nem született, hanem atyja fejéből pattant elő. Még kevésbbé áll leánysága férfival kapcsolatban, akinek szánták vagy akinek áldozatul eshetett volna, mint más leányok. A görög isteneszme, úgylátszik, Athéné leányságában szabadult meg a nemiség minden vonásától, anélkül, hogy híjával maradt volna annak a jellemvonásnak, amely különben férfi-istenségek — Zeus vagy Apollon — tulajdona: a tiszta szellemerőnek.

Az olymposi világrend külső körében egy másik leányalak uralkodik: *Artemis*. Koré és Parthenos ő is. Leánysága azonban valami mást fejez ki, mint Pallasé. Világa a vad természet. Azok a világvalóságok, amelyek benne vannak egyensúlyban — szűzi töretlenség s a szülés borzalma — egy tisztán természeti, női világaszpektus hatalmai. Férfinak esni áldozatul: ezt a lehetőséget Athéné leánysága kizárta magából. Artemis világában e lehetőség — a puszta lehetőség — a leányság ideájában benne van. Artemis kapcsolata anyjával, Létóval lazábbnak tűnik, mint Persephonéé Démétérrel. De Létóról sem szokás megfeledkezni, amikor leánya megjelenik: ott van ő is a háttérben, hogy örüljön Artemis táncának. Nagy antik mitologéma-szövők, mint Aischylos, s régi mítoszok kitűnő ismerői, mint Kallimakhos, arra is mertek célozni, hogy itt tulajdonképen csak *egy* Koréról s *egy* anyáról van szó: Démétérről és leányáról, hívják bár ezt Artemisnak vagy Persephonénak.

Persephoné, akit a görögök Korénak vagy Paisnak (ἡ παῖς: a lány) kiváltképp neveznek, ugyanazon módon különbözik Athénétől, mint Artemis. Nem annyiban Koré, hogy fölötte áll minden női vonatkozásnak, az anyához és a férfihoz valónak egyaránt, mint Pallas. Hanem azért Koré, hogy e két vonatkozást úgy mutassa meg, mint két ellentétes létformát, egymást kizáró határukon: egyensúlyban, amelyben az egyik (a leány léte anyjánál) *életnek* tűnik, a másik (a nőé uránál) *halálnak*. Anya és leánya életegységet alkotnak határhelyzetben: természetes egységet, amely éppoly természetesen hordja magában szétszakíttatásának lehetőségét is. Persephoné, mint leányalak, artemisi jelenség. Artemisnak egyik olyan társnője lehetne, aki hűtlen lett leányságához és ezért áldozatul esett a halálnak. Persephoné ezt a lehetőséget ártatlanul valósítja meg: ez az alapja lényegének, ő nem hibás benne.

Athéné és Artemis együtt játszottak Persephonéval, mikor a leányrabló elragadta: így egyesíti a mítosz maga a Koré-téma három variációját egy jelenetben. Artemis és Persephoné két aszpektusa ugyanannak a valóságnak. Artemis cselekvő. Magában hordja a gyilkolást. Oroszlán ő az asszonyok számára, Homé-

Janovits István rajza.

Kenyeres Imre:
Rejtelmes irodalom c.
most megjelent könyvéből.

ros szerint, amint Arkadiában és Attikában nősténymedve is volt. Persephoné csak szenvedő. Virágot szed, mikor az alvilág ura elrabolja. Súlyos illatú virágokat. Egy különös óriás narkissost, ájulásvirágot. Költők sohasem ismerték félre e jelenet jelentésteljességét. Az egyiknek: a virágok „az alvilág kutyái" Persephoné sarkában, *hell-hounds an her heels* ... Miltonnak: „Virágot szedő Persephoné, szebb virág maga" — *Persephone gathering flowers, Herself a fairer flower.* Viráglétre szánt lény Koré, olyan létre, amelyet pontosabban leírni nem lehetne, mint D. H. Lawrence, az elsőnek idézett költő szavaival:

Ó a virágok, azok hervadnak, mivel sebes mozgásban vannak; egy kis életpatak felszökik a tő hegyére, csillog, átfordul görbületén
a hajított röpülés parabolájának,
süllyed, és máris eltűnt, mint az üstökös, mely belékanyarodott a láthatatlanságba.

Ilyennek mutatkozik a persephonéi lényeg: Hadéshatáronállás, amelyhez, hogy tetőpontállás legyen, az is hozzátartozik, hogy *volt* s már nincs többé. Ily tökéletesen ideaszerű volna ez a Koré-alak, olyan tiszta és világos költői kép, mint egy matematikai képlet — ha itt minden csak *allégoria* volna, a női sors allégoriája. A Hadéshatár csak allégoriája annak a vonalnak, amely a leányságot a „másik" élettől elválasztja, a leányrabló alvilági király csak más kifejezésmód a földi vőlegényre és férfira. A Persephoné-kultusz emlékei azonban azt bizonyítják, hogy ennek mind fordítva is van értelme. Ezt a Korét a halottak istennőjének tisztelik, a leányrablás az ő körében a komoly halál allégoriája. A leánvság áldozatulesése s a Hadéshatár átlépése, mint allégoria egyenlőértékű: az egyik ugyanúgy jelentheti a másikat, mint megfordítva.

Ilyen egyenlőértékűség, az allégoriának ez a megfordíthatósága, mindig csak egy adott körön belül van meg, egy közvetlenül felismert szellemi összefüggésben, amely a legkülönbözőbbet, mint itt a nászt és a halált, ugyanazon *összefoglaló ideában* tudja egyesíteni. Mitológiai ideák fognak egybe bimbószerűen ilyen összefüggéseket. S mindig többet tartalmaznak, mint amennyi nem-mitológiai módon gondolható volna. Többet tartalmaz a Koré-idea is, amelyet eddig csak legemberibb formájában tekintettünk. Íme, a töretlen élet tetőpontján álló lény, aki áldozatul ott esik sorsának — így áll előttünk Persephoné — olyan sorsnak, amely a teljesedésben halált jelent és a halálban királyságot.

Diárium 1940. 9.

leti mohóság hajt és egyéb ilyesmi, míg háttérbe tolt szürke egyéniségekről megbizonyul, hogy valóban hősök voltak. Sziporkázóan szellemes mű ez a könyv, egy nagy tudós szellemi játéka, aki tudománya szeretetében megtalálta azt a formát, amelyben mulattatva, néhol kacagást csiholva, szinte észrevétlenül az olvasóba csepegteti az óriási adat- és eseményhalmazt, amit a Föld megismerésének története jelent a punoktól napjainkig.

(Szentiványi Jenő.)

Falk Géza: *A magyar muzsika mesterei. (Dante.)*

Szerző igen tetszetős és népszerű stílusban ismerteti a magyar zene fejlődését és azokat a mestereket, akiknek ebben a fejlődésben a legnagyobb részük volt. Előbb rövid, de világos áttekintést nyujt a népies és magyaros zene, a magyar opera és a magyar népzene problémáiról, majd külön fejezetekben tárgyalja az egyes mesterek, mint Erkel Ferenc, Liszt Ferenc, Mosonyi Mihály, Goldmark Károly, Mihalovich Ödön, Hubay Jenő működésének a magyar zene szempontjából való jelentőségét. Végül a jelen mestereire tér át és Dohnányi Ernő, Siklós Albert, Bartók Béla, Kodály Zoltán és Weiner Leó zenei portréin keresztül próbál képet nyujtani a népi kincsében megújhodott mai magyar zeneművészet nagyszerű fellendüléséről. *(Prahács Margit.)*

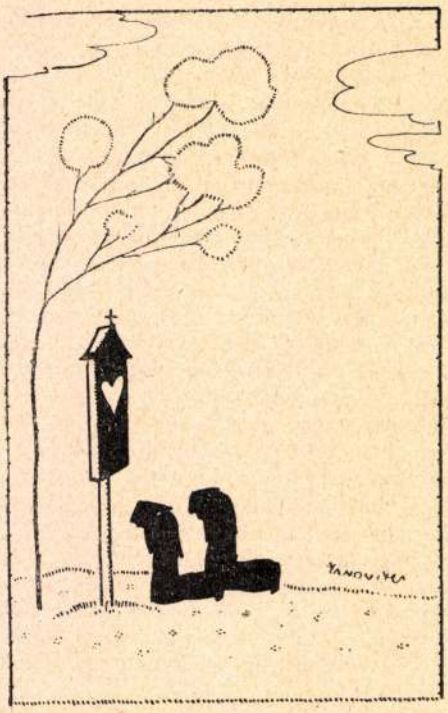
Zalai Fodor Gyula: *A zsákhordó dala. Versek. (Napkelet.)*

Kiegyensúlyozott, érzelmi hangulatokra fogékony lelkű költő verseit ismerjük meg a kötetből. Tehetségre valló verselőkészség és csiszolt formaérzék a szerző legfőbb két írói erénye. Nagy lángok hevítik, költői képei pedig nem egyszer színesek, erőteljesek. Verseiből minden alkalommal az élmény és átérzés ereje szól. Versei alaptónusát kristálytiszta erkölcsi eszmevilágúk s szerzőjüknek a mai világgal való elégedetlensége jellemzik. *(Nem néz az Isten mostan senkire, Ember a mindenségben.)* Nem a zsákhordó dalai ezek a versek, hanem egy szelíd, kifinomult lélek bús, sejtelmes panaszai. A mai világgal való konfliktusa inkább érzelmi, mint elvi természetű. Azonban a mai világot nemcsak nem szereti, hanem nem is érdekli az, s kísérletet sem tesz arra, hogy jobban megismerkedjék vele. Visszahúzódik finom, lírai hangulatai közé, s a mát panaszolja fel mindazért, amiért a tegnap éppen olyan felelős. Az a negatív kép, melyet korunkról ad, talán egyoldalú s az olvasó úgy érzi, hogy írójuk idegenül, meg nem értetten bolyong a mai, a tisztaságot és egyszerűséget meg nem értő világban.

A költemények friss, egészséges hangja és tisztult keresztény világnézete kétségtelenül fölülemeli a kötetet verstermelésünk átlagszínvonalán. Nem mindennapi költő alkotásait ismertük meg, akitől még sokat várhatunk. *(Birkás Endre.)*

Hunyady József: *A magyar könyvkötés művészete a mohácsi vészig. 12 szövegképpel és 24 táblával. (Szerző.)*

A szerzővel együtt hálásak vagyunk Gerevich professzornak, amiért őt munkája megírására ösztönözte. Ez a könyv ugyanis a szakirodalom művelőinek figyelmén túlmenően a magyar bibliofilia legszélesebb érdeklődésére is számot tarthat. A magyar könyvművészet egyik ágát, a könyvkötés fejlődését értékelve és összegezve vizsgálja a szentistváni időktől egészen 1526-ig. Vizsgálódásának tárgya főképen a Corvin-kódexek könyvkötései, amelyeket részletesen leír és osztályoz. Mátyás király könyvtára a korabeli alkotások legmagasabb művészi teljesítményeit foglalja magába, világhírt szerezve mindenütt a humanista királynak és a magyar névnek is. Jelentőségét mi sem mutatja jobban, mint, hogy nincs olyan külföldi könyvtörténeti munka, amely ne szentelne a Corvinákna k önálló fejezetet és nem emelné ki, hogy mérföldköveket jelentenek a renaissance könyvkultú-

Janovits István rajza.

rában. Bár a feldolgozott öt évszázad termésének legjava elveszett, könyvtáraink kincsei alkalmasak a fejlődés szemléltetésére. A gazdag és pompás illusztratív anyag legnagyobb részét eddig nem láttuk nyomtatásban és ez, valamint a függelékben adott, a magyar könyvkötő művészetre és iparra vonatkozó teljes bibliográfia a szerző szorgalmát és áldozatkészségét díséri. *(Lányi Ottó.)*

Ijjas Antal: Mirandola fordulása. *(Franklin-Társ.)*

A háttér Firenze, Lorenzo de'Medici és Savonarola korában. A kép előterében „a tudomány főnixének", Pico della Mirandolának alakja áll. De alig valami látszik a firenzei virágokra s kertekre zuhogó napfényből, a finom-finom olasz ciprusokból, semmi sem hallatszik az édes rímek módjára egymásbafogódzó, mindenünnen szakadatlanul felhangzó firenzei örök dalolásból. Minden félhomályban, szobában történik, gyertyák meleg, ingadozó s gyönge fényénél. A Rembrandt-i homály tudatos művészi eszköze a szerzőnek, általa mindent a belső világba terel át. Az exkommunikált Mirandola kedvesének „kemény és forró" karja és az Egyház, az Anya karja közül a megbocsátó Anyáét választja. Ijjas regényében olyan törpe az ember az Anya mellett, mint középkori mozaikokon a királyok az apostolok lábainál. Nála az Anya külső kényszere nagyobb bölcseség a homunculus filozófiájánál. Úgy bontja ki az eseményeket, hogy tisztán látszik: Mirandolának mint magasabb rendelés választottjának, lassanként el kellett hagynia minden földit. Ijjas könyve mély értelmű szép regény. Úgy tűnik föl, hogy az író már messze maga mögött hagyta az írói fejlődés salakosabb korszakát. Csak még szebbet lehet várni tőle. *(Kardos Tibor.)*

Jézus Szentséges Szívének litániája. *A bevezetést és magyarázatokat írta Bak János. Janovits István rajzaival. (Korda.)*

Jézus Szentséges Szívének tisztelete egyre jobban terjed az egész világon. Jézus Szíve tiszteletének terjedését mutatja a róla szóló irodalom növekedése is, a sok, számos könyv, mely a Szent Szív drága jelképét hordja borítéklapján. A fentnevezett kis könyvecske borítéklapján is ott van jelképesen Jézus Szíve: ez is az Ő tiszteletét akarja továbbterjeszteni. Szerzője a sok szép és mélyértelmű imádságok közül a Jézus Szíve litániáját választotta ki és annak egyes könyörgéseihez fűzi elmélyülő magyarázatait, áhitatkeltő elmélkedéseit és fohászait. A kisded imakönyv biztosan mutatja lelkünknek az utat az isteni Szív szeretetének mélységei felé. És ezen az úton szívnek és szemnek jóleső állomások azok az illusztratív rajzok, melyek szent leleményességgel, sok ihlettel és művészettel iparkodnak érzékeltetni a Jézus Szent Szíve litániának magasztos és fenséges titkait.

(Molnár Ernő.)

Magyar Könyvbarátok Diárium
1938. jan. – márc.

KÜLFÖLDI KÖNYVESPOLC

Belloc, Hilaire: *The Crisis of our Civilization.* London (Cassel), 1937. 249 lap. Vászonkötésben 15·30 P.

Belloc az angol essay-írás legnagyobb élő képviselője, az angol katolicizmus legaktívabb szellemi harcosa. Ebben a könyvében nagy történelmi felkészültséggel fejtegeti az európai civilizáció fejlődését és mai válságát.

Bartz, Karl: *Vier Kameraden.* Roman. Berlin (Ullstein), 1937. 509 lap. Vászonkötésben 8·63 P.

Egy család történetéről szól a harmincéves háború idején. A háború apokalyptikus borzalmai söpörnek végig e kötet lapjain, a színek drámai lüktetésében csak a négy bajtárs összetartása és ragaszkodása jelent megnyugtató mozzanatot. A nagy történelmi panorámák legjobbjaira emlékeztet Bartz regénye.

Bergengren, Erik: *Gelbe Gesichter.* Sibirische Nächte und Japanische Tage. München (Hugendubel), 1938. 260 lap, képekkel. Vászonkötésben 7·68 P.

Az átlagember nézeteivel és élményeivel találkozunk e könyvben. Ami vonzóvá teszi, az az író vidámsága, keresetlensége. A sok statisztika és értekezés után — Japánról naponta jelennek meg könyvek — Bergengren az élő, hétköznapi Japánt mutatja meg.

Bernanos, Georg: *Die Geschichte der Mouchette.* Wien (Thomas-Verl.), 1937. 190 lap. Vászonkötésben 7·70 P.

Kritikusai „a nagy keresztény epikusnak" nevezik e könyv szerzőjét. Mouchette, a szegény, esendő leány története szimbolikus, minden földi ember sorsát magában hordozza. Bernanos nem húny szemet a dolgok árnyoldala előtt, erkölcsi meggyőződésének erejével mégis magával ragadja az olvasót.

Curie, Eve: *Madame Curie.* Das Leben der grossen Forscherin, erzählt von ihrer Tochter. Wein (Bermann-Fischer), 1937. 458 lap, képekkel. Vászonköt. 12·90 P.

Curie asszony kétszeres Nobel-díjas; a rádium felfedezésével örökre beírta nevét az emberiség történetébe. Leánya most ebben a könyvben méltó emléket állít neki. A kép, amelyet megrajzol, a legnagyszerűbb emberi arckép, a kötelességtudás, az asszonyi szív, a tudomány hősének képmása. A könyvpiac jelentős eseménye.

Fraccaroli, Arnaldo: *20 novelle matte ma non tanto.* Milano (Mondadori), 1937. 315 lap. 4·32 P.

Fraccaroli humorának legjavát adja ebben az új könyvében. Világos, könnyű stílusa a közepes olasz nyelvtudónak is megfelel olvasásra.

Hartman, Cpt. Howard: *The Seas Were Mine.* London (Harrap), é. n. 298 lap, képekkel. Vászonkötésben 9·— P.

Egy igazi tengeri medve emlékezései, akinek sok elmondanivalója van kalandos életéből. Viharok, hajótörés, kannibálok, ópiumcsempészek kaleidoszkópszerűen váltakoznak benne, de a nyers tengerész külseje alatt meglátjuk a szépért és jóért rajongó kultúrembert.

Kohlhaas, Wilhelm: *Führer und Soldaten in der grossen Krieggeschichte.* Berlin (Siebert), 1937. 119 lap, képekkel. Papírkötésben 2·76 P.

Népszerű hadtörténet stratégiai vázlatokkal. Azoknak, kiknek nincs idejük vagy kedvük nehéz szakkönyvekbe elmerülni, élvezetes, könnyed, amellett megbízható olvasmány. A görögöktől a modern korig terjed.

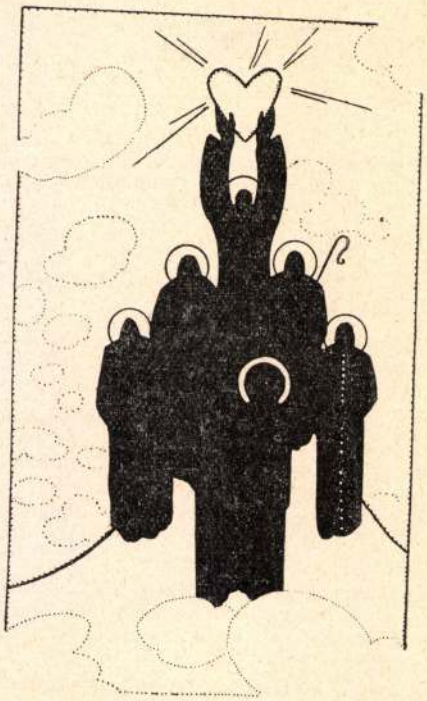
Lorenz, Hans: *Vom alten ins neue Wien.* Ein Weg zum Verständnis der Wiener und ihrer Stadt. Wien (Hartleben), é. n. 127 lap, képekkel. 5·25 P.

Szeretetreméltó, kedves stílusban vázolja a bécsi ember „önismeretét", a város lelkét, sajátságait. Mondanivalóját történeti, néprajzi, műtörténeti adatokkal úgy fűszerezi, hogy az mindvégig élvezetes marad. A szép képek még kívánatosabbá teszik a kötetet.

Orczy, Baroness: *Eine Frau unter Tausenden.* Die Geschichte der Caroline Ferdinande, Herzogin de Berri. Hamburg (Schröder), 1938. 376 lap. Vászonkötésben 7·82 P.

A francia forradalom gyökereiben rázta meg a világot. Napoleon bukása után Franciaország életében is nagy változások történtek. Ebben a korban játszódik le a nápolyi hercegnő mozgalmas története. Teljes színpompájában bontakozik itt ki az azóta mindenütt letűnt udvari élet és politika.

Pourtalès, Guy de: *La pèche miraculeuse.* Roman. Paris (Gallimard), 1937. 432 l. Fűzve 7·50 P.

Janovits István rajza.

Pourtalès, Guy de: *Der wunderbare Fischzug.* Roman. München (Hugendubel), 1938. 657 lap. Vászonkötésben 10·92 P.

A francia írók szinte feladatul tűzték ki, hogy a századfordulótól a világháborúig terjedő, feszültségtől terhes időket megörökítsék. Érdekes és visszahívhatatlan korszak ez, az egyén számára a gondtalan örömök, a polgár életének biztonságos korszaka. Csak a beavatottak hallották a dübörgő veszedelem hangjait, csak egyesek figyelték a század kihagyó szívdobbanását. Pourtalès személyében az írómüvész és a kortárs egyesül, élményszerű keretet adva a regénynek.

Richter, Ludwig: *Der Feierabend.* Königstein (Langewiesche), 1938. 80 lap, részben színes képekkel. 2·76 P.

A „Blaue Bücher" sorozat legújabb kötete. A német romantika nagy rajzolója művészetéből újabb gyönyörű szemelvények.

Richter-Tersik, Oswald: *Ilona Beck.* Roman. Berlin (Oestergaard), 1938. 290 l. Vászonkötésben 4·14 P.

Beck Ilona a magyar szabadságharc idején Bécsben élt. Osztrák tiszt özvegye, aki az udvari társasághoz tartozik. Magyar hazája iránti szeretete arra indítja, hogy Schwarzenberg herceg kancellár bizalmát megnyerve, utóbbi megbízásából felkeresse Kossuthot. Útja nem járt eredménnyel, Beck Ilona azonban tudja, hol a helye; visszatér Magyarországra az orosz betörés előestéjén.

Ross, Colin: *Der Balkan Amerikas.* Mit Kind und Kegel durch Mexiko zum Panamakanal. Leipzig (Brockhaus), 1937. 274 lap, képekkel. Vászonkötésben 6·90 P.

Szerző ma a leghíresebb német utazóriporter. Mindig tud újat mondani, Mexiko és Közép-Amerika pedig elég ismeretlen, illetve félreismert ahhoz, hogy tudásunkat az amerikai kontinens Balkánjáról gyarapítani kívánjuk.

Roy, Gilles: *Der Rote Sultan.* Abdul-Hamid. (1842—1918.) Breslau (Heydebrand), 1937. 274 lap. Vászonkötésben 5·52 P.

Törökország nagyhatalmának lehanyatlása Abdul Hamid uralkodásának idejére esik. Keleti kényúr, aki beteg lelkének minden borzalmát népén élte ki. Intrikák, diplomáciai sakkhúzások, árulás és erőszak kísérik végig emelkedésének és bukásának útján.

Stucken, Eduard: *Giuliano.* Ein Roman. Wien (Zsolnay), 1938. 410 lap. Vászonkötésben 5·63 P.

Medici Giulianóban az író egy ragyogó korszak erényeit és hibáit testesíti meg. A renaissance Firenzében játszódik le a történet. Most jelent meg új, olcsó kiadásban.

Suarès, André: *Trois grands vivants.* Cervantes, Tolstoi, Baudelaire. Paris (Grasset), 1938. 304 lap. Fűzve 5·40 P.

A francia irodalmi tanulmányírás gyöngyei.

Vareschi, Volkmar u. Ernst Krause: *Der Berg blüht.* Erleben und Deutung alpiner Pflanzen in Wort und Bild. München (Bruckmann), 1938. 152 lap, képekkel. Vászonkötésben 8·63 P.

Ezt a könyvet kézbe kell venni. A természetet közelebb hozza és megszeretteti még azzal is, aki eddig ügyet sem vetett a növényvilágra.

Weyers Taschenbuch der Kriegsflotten. XXXII. Jahrgang 1938. Mit 890 Schiffsbildern und Skizzen, 4 farbigen Flaggentafeln und 1 Titelbild. München (Lehmanns). 460 lap. Vászonkötésben 6·90 P.

Csonka-Magyarország is szerepel ebben az ismert kézikönyvben, amely harminckettedízben jelenik meg a könyvpiacon. Az egyes hatalmak haderejének megismeréséhez nélkülözhetetlen adatokkal és képekkel szolgál.

(Lányi Ottó.)

Janovits István

JANOVITS ISTVÁN festőművész kiállitása ma délután öt órakor nyilik meg Szolnokon, a Képcsarnok Aba-Novák-termében. A tárlat két hétig tart nyitva.

Magyar Hirlap 198o.4/24/8

Jánosik Istvánról, keső

d. Laborc Ferenc

-:Párlatok

2.

Esztergár Bp. 1981. jan. 16.

Jancovits István

Illustrálta Farkas Ferenc:

„Puli és a Rendőrök" c. Könyvét

(Könyvbarátok Kis Könyvei 1938)

Budapest 1987/11

Jánosits István

rajza

Országos Vilmos 1965/30 26 old.

Fotóművészeti Főiskola

A Sopronban rendezett IV.
Kisalföldi Tárlaton szerepelt
a művész.

-----:Kiállítási naptár.
Művészet, 1976. január - 48.oldal.

242 – **Lichtträger, Fl.**: Immer wieder Serbien. Jugoslaviens Schicksalsstunde. Mit Geleitwort v. Fr. Thimme. Berlin, 1933. Or. Lein. 203 S. 6.–

243 – **Prokopy, Em.**: La situazione degli Ungheresi nella Jugoslavia. Bp., 1939. (Extrait) 376–389 p. 3.–

244 **Juhász I.**: A reformáció az erdélyi románok között. Kolozsvár, 1940. 276 l. 6.–

245 **Kaán K.**: Alföldi kérdések. Erdők és vizek az Alföld kérdéseiben. Bpest, 1939. 420 l. 12.–

246 **Kahn, G.**: Das Weib in der Karikatur Frankreichs. Mit 448 Illustrationen u. 72 farb. Kunstblättern, nach seltenen u. amüsanten franz. Karikaturen aus allen Zeitepochen. Stuttgart, 1907. 4°. Or. Lein. 472 S. 42.–

247 **Káldi** válog. egyházi beszédei. Bevezetéssel és szótárral. Szerk.: Bellaagh A. Bpest, 1891. Ér. borít. 303 l. 4.–

248 **Kalendárium. – Közhasznú Honi Vezér.** Gazdasági, házi 's tiszti

253 **Kant-Breviarium.** Kant világnézete és életfelfogása. Összeáll.: Gross F. Ford. Polgár Gy. Bpest, fvász. 3.50

254 **Károlyi A.**: Az 1848-diki pozsonyi törvénycikkek az udvar előtt. Budapest, 1936. X, 374 l. 12.–

256 **Katholikus Szemle.** Szerk.: Kisfaludy A. B., majd Mihályfi A. I–LVI. évf. 1887–1942. Ebből 28 kötet kötve, a többi füzetekben. Hiányok: 1887, 1911-ből 7–9, 1924-ből 3, 9, 10, 1927, 1936. Igy: 240.–

257 **Kautsky, K.**: Neue Programme. Eine kritische Untersuchung. Wien, 1933. 70 S. 3.–

258 **Kavyasamgraha.** Erotische u. esoterische Lieder. Metrische Uebersetzungen aus indischen u. anderen Sprachen. Von Joh. Meyer. Leipzig, o. J. 221 S. 8.–

259 **Kenyeres I.**: Rejtelmes irodalom. Janovits J. rajzaival. Bpest, é. n. Félvász. 264 l. Uj példány. 3.80
Tanulmányok az irod. alkotás műhelytitkairól és az irodalomról.

260 **Kina.** – Istituto orientale in Napoli. Documenti e titoli sul fon-

223 **Holz, Arno:** Dafnis. Lyrisches Portrait aus d. 17. Jahrhundert. Mit Titelbild in Holzschnitt. München: Piper, 1904. Orig. imit. Pergamentbd. 266 S. 12.–

„Des berühmten Schäffers Dafnis sälbst verfärtigte, sämtliche Fress, – Sauff – & Venus-Lieder, benebst angehäncksten auffrichtigen und reuemühtigen Bussthränen". – Archaisierende Verse des erfolgreichen Dichters, die den Ton des 17. Jahrh. mit Meisterschaft treffen und entzückende Lieder enthalten.

224 **Homan B.:** Die historische Sendung des ungarischen Volkes. Tausendjährige Schicksalsverbundheiten der Deutschen u. Ungarn. Mit Abbild. Berlin, 1942. 48 S. 4.–

225 – A magyar királyság pénzügyi és gazdaságpolitikája Karoly Róbert korában. Bpest, 1921. 306 l. + térkép. 7.–

226 **Horváth B.:** Az erkölcsi norma természete. Bpest, 1926. 195 l. 6.–

227 **Horváth J.:** Felelősség a világháborúért és a béke szerződésért. A

232 **Indianische Weltweise** (Der), oder die Kunst glücklich in der Gesellschaft zu leben. In eine kleine Anzahl der reinesten Grundsätze der Sittenlehre, die durch einen alten Brahmanen aufgesetzt worden, verfasst. Wien, 1778. 76 S. 6.–

232a **Irói arcképek.** Barabás és Pecz rajzai után készült metszetek. Kasirozva. Méret: egyenként 18x23 cm. A képek méretei kisebbek, illetőleg különböző nagyságúak. Arany J., Csokonai, Gyöngyösi I., Jókai M., Kazinczy F., Kossuth L., Kölcsey F., Petőfi S., Tompa M., Vörösmarty M. – A tíz kép együtt: 40.–
Egyes darabonként: 5.–

233 **Irók a viharban.** 14 költő és író írásai. Kárpáti A. előszavával. Budapest, 1940. 197 l. 4.50

„14 költő és író, akik e keserű kor szellemével szemben a szellem eljövendő korát hirdetik".

234 **Ismeretlen Evangélium** a keresztyénség kitagadott Krisztusának hamisítatlan életéről és haláláról

Janovitz Lipót

ök.

1-

Könnagyotty:

652. 3.

Jeanne Lafont

de

Pierrefeu

Cie M.

Janovitz Lipót

Ötvös

l. Arv. Csanád 97. aud.

Mat. 1292-4

1239

1239. Giov.

Sz. Bresciában 1480-ban. †

Jézus eltemettetése (Má

Jézusnak, lágyékán már
testét, a mely a sirkő fedelén
alatt arimathiai József és bal lá
váltónak jobb lába lelóg és s
tetem mögött József anyja, M
arcát. Kissé hátrább pedig M
térben jobbról meredek szikla

Fa, méretei 84 : 125·8 cm.
1895 július 19-én L. Resiminitől
moltatott 1895 augusztus 31-én
nézve lásd az 54347–95 és az
sz. min. előadmányi ívet. — Az
november 28-iki 4561 (635–90
373 eln. sz. leirat (464–901).

Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1910 : IV. 180 b). *Giovan*
ciano: La mise au tombeau.

Jegyzet. L. az 1896-iki laj
— Preisliste Nº 58.

III

Vég. 1895

652

L·JANOWITZ **Leopoldus Janowitz,** e. 1838—1842.

Nr. 624 *a)* Tálca, tojásdad. — *Platte, oval.* — „1838."
Kőszeghy Sándorné, Bp.

Nr. 625 *b)* Kanál. (Szájhagyomány szerint Kossuth Lajostól származik.) — *Löffel. (Nach d. Überlieferung ein Andenken v. L. Kossuth.)*
Gimnáziumi múzeum, Brassó — *Gymnasial-Museum, Kronstadt.*

653 LJ Ugyanaz. — *Derselbe.*

— Ládaalakú filigrándoboz. — *Filigrankästchen in Truhenform.*
† Winckhler Benő, Selmecbánya — *Schemnitz.*

Geisbert Hoffmann 3

endel, Johannes David 1195
lcz, Daniel 941
mbacher, Johannes Georgius ... 1465
mmermann, Jonas 94
ner, J. A. 1240
nff, Johannes 894
nn, Sebastianus 1437
nzély, Andreas, jun. 948
nzély, Andreas, sen. 946
rnischmacher, Georgius 209
rtl, Lambertus 484
rtmann, Johannes 1381
tvani, Andreas 1599
uck, Johannes 1795
uszer, Gustavus 760
y, Christianus 1449
ht, Simon 1301
kenast, Daniel 2021
kenast, Michael 2016
l, Johannes 942
nrich, Johannes Georgius 1482
tner, Servatius 1231
wig, Simon 1302
iek, Georgius 209
iek, Simon 186
ier, Georgius 1333
ikuss, Mathias 1964

Jans Wiegs

1383

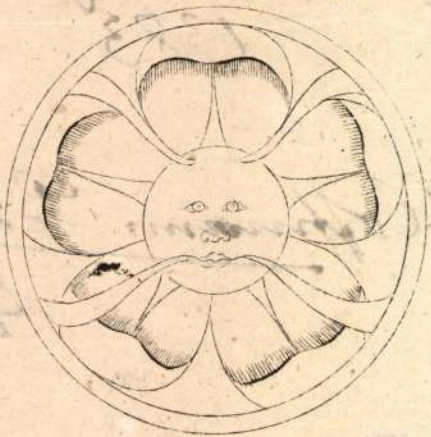
l.

Hoffmann Posen

44. l.

Hoffmann Südost

9.

5.

JANS l. János

Jans

~~Gyakorló iskolás~~

tovább

Jausch Róza

Kókay Julia Ladislaa

Zala Mónia

1930-ban tanítónő-képző intézeti rajz-tanári oklevelet kapott.

Képzőm. Főisk. Évk

1929/30. 70. l.

BELSOC
30 XII 1914
D
SOC

Janscha, festő, rajzoló

Kisfaludy Károlynak valószinüleg tanára volt a tájrajzban Bécsben 1812-1815 között. 56.o.

Vayerné Zibolen Ágnes: Adalékok Kisfaludy Károly m
művészi pályájának alakulásához. 51.o.

A Petőfi Irodalmi Múzeum Évkönyve. I. 1967-68
Bpest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp. 1967

sófferein /!/ Jansen,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,October 1692 Janr után: "Anno 1693 Daum den 7 Jan Juni habe ick sófferein /!/ Jansen Von Kopen Hagen fremmet gesesen deselergesel". 108.old

Katári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVIII.században - Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93.old

Perrabona,P.- Kantus János Mis.Győr,196?.- A Győri Mis. Évkönyve

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Patak Jenő

Jansen József festő/19.sz./tájképe a Müegylet főnyereménye.

Fővárosi Lapok 1864.I.V.2.437.old.

Patak Jenő

Táblakép.

Tájkép.Jansen József festő müve a Mű
egylet főnyereménye.

Fővárosi Lapok 1864.I.V.3.437.old.

Patak Jenő

Müpártolás.
A Müegylet
Jansen József düsseldorfi festő
Tájképét megvette kisorsolásra.

Fővárosi Lapok 1864.I.évf.79.old.

Patak Jenő

Müpártolás.

"Plichta ur Losoncon nyerte a Müegyle
főnyereményét:Jansen József tájképét.

Fővárosi Lapok 1864.I.V.2.437.old.

Táblakép. Patak Jenőné.

"Esti tájkép" Jansen Lujza müve a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1865.I.I.27.84.old.

Patak Jenő

Táblakép.

"Esti tájkép".Jansen lujza müvét a Müegylet megvette sorsolás céljára.

Fővárosi Lapok 1865.I.II.21.163.old

MDCXIII

Janson János, budai kőfaragó mester

1758-ban jön Potsdamból, és apr.17.-én szinten budai polgár lesz.

MüllerFlóriánKápolna, e/el. 1936. 4o.sz. dolgozat.
Művtört. sé Kerrég.int. 4-84.l.

Jansen/...../, asztalosleg ny

Gy rben 1674-1699 k z tt megfordult asztalosleg -
nyek jegyz ke: "Jansen/...../, K benhaven, 1693. VI. 7".
116. old. 1. jegyz

Bat ri Ferenc: Asztalosleg nyek Gy rben a XVII. sz -
zadban - Adatok Gy r v ros asztalosmesters g nek
t rt net hez 93. old

Arrabona, 9. - Antus J nos M z. Gy r, 1967
A Gy ri M z. vk nyve

Jarschi Béla

azonos Jáki Béla-
val.

JANSCHY, Johann, pozsonyi asztalosmester

J. J. bürgerl. Tischlermeister, 15 éves lánya meghalt. (1835, 544.l)

Preßburger Zeitung
(Gentheon)

további 2

~~Brukenthy Andrea~~

~~Gótán Emília~~

Jausch Rózsa

Ladomérszky Margit

Vaszkó Erzsébet

az 1928/29. tanév folyamán polgári leányiskolai tanulmányok elvégzését kapták.

Kőpárom, főtiskereth
1928/29. 22. f.

5/29

Franklin Pars.

Janscha, L.

Budapest. T. 1169.

A délről felvett látképen a testvérvárost hajóhid köti össze, a mely alatt és fölött a Dunán bárka és csolnak közlekedik; az előtérben pedig a Gellérthegyen földön ülő pásztorok őrzik szarvasmarháikat és birkáikat, egy udvari hintó áll, és a jobbra lévő asztalnál főurak nézik távcsővel a kilátást, kik felé szolga közeledik felöltővel.

Szines rm., mér. a vk. 40.1: 58.9 cm.
L. Janscha del. J. Ziegler sc.

Jancsó János

bendai Kőfaragó

XVIII.ss.

l.

Müller Flórián-Fajolua

26. l.

Gergeli templomának berendezése alkalmával elsősorban győri kapcsolatait használta fel. Ezzel szemben a templom építészeti kialakítása Fellner Jakabnak, az Esterházyak építészének szellemét tükrözi és formatörténeti szempontból annak a dunántúli Fellner-munkásságnak egyik láncszeme, melynek sugárzó pontjában Pápa és főként Tata állott. A Fellner Jakab építőtevékenysége körül alakult iparosműhelyek révén Fellner művészete igen sokszor a templomi berendezésekre is hatással volt, sőt Császáron a templom látszatarchitektúrájának kifestésekor még a Dorffmeister-műhely is hódolt e szellemnek.

Janssen (Janssonius)
Johann

d.
Glaser Karlsruhe

127. L.

473, 486, 495–97,
558–61, 664 ff.

III
763 (3585)
814 (44)

219.

1905.

a.

lyrával)

a alakja bontakozik ki. Jobb ke-
a ki Euterpe jobb karára kapaszkodik.
ülül balra pedig Terpsichore körül
eznek csoportot.
50 cm. 445 : 538
7-iki 20578 sz. leirattal 2000 K-án.

vezetének cartonja.

a Kőlkészet

265

Jansonii Johannis

vein

Läsd

Mitw. d. Evangl. Ak.

1910. 224

őreálliskola igazgatóságától.

esitő.

..... *osztályu tanuló a*

.....

.....

l elégtelen előmenetelt tanusitott.

.....

..... *hó* .....

osztályfő.

N. D. L.

JANSON Sándor kőfaragó
(1686–1737)
Janson János kőfaragó apja

Budán polgár, kőbányája volt a Gellérthegyen

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 220. l.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....I. II. 138

Név: Jauon Johann

Foglalkozás: Kőpakopó

Szárm.hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal.állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1758. IV. 17.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

Jancsó Mária.

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán csipkemunkái szerepeltek.

Magyarság, 1924. Nov. 24.

II. 138.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....I.

Név: Jansohn Alexander

Foglalkozás: kőfaragó (Steinmetz)

Szárm.hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal.állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1726. T. M.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

JANS VON PRESPURCH l. Sorsonzi János

Jans von Prespurch

M.D.K.

JANSON János kőfaragó

Született 1732-ben

1758. Budán polgár

Janson Sándor
kőfaragó fia

Apghárty: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 220. l.

Jansen Frigyes, szobrász

MDK

† XXII. ker. építésiher fejezi be Cotta segítségét.

–: Patriótáik Klubja 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. jún. 23.

Jansen Evgeny drobrás

A XXII. „Kerület népi ök klubja"
egyik tagja

N. N.: Pá dri ták klubja

Esti Hirlap 1969 VII. 23

Jansen/...../,asztaloslegény

Győrben 1674-169? között megfordult asztalosleg-
nyek jegyzéke származási hely szerint:"Köbenhaven:
Jansen/...../." 122.old

Batári Ferenc: Asztalosleg nyek Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosmüvességé-
nek történetéhez 93.old

rrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967. - A Győri
Mjz.Évkönyve

Janson Sándor 167

Schoen Anna temple.

Rudnay Gyula.

jon impulzusokért. Igazodását azonban a maga nemében egyedülállóvá teszi a régi hazai ábrázolatokkal való kapcsolata.

Néhány magyar-alakos történeti zsánerképe, mely táncolókat, táborozókat ábrázol, néhány magánosan ülő figurája arra vall, hogy Rudnay jól megnézte Rugendasnak és társainak kuruckori képeit és metszeteit, melyek kedves humorral, pompás elevenséggel örökítik meg a mozgalmas idők zsákmányoló, táborozó, mulatozó katonaéletét. Nem a művek formai kultúrája, hanem hangulata s az alakok kedves esetlensége — mely utóbbi a művészek gyenge felkészültségéből folyik — ragadta meg Rudnay figyelmét s késztette követésre, ezenkívül kétségtelenül az is, hogy magyar hagyományokba akart kapcsolódni. Ezekben az alkotásaiban *(37. kép)* bőséges elbeszélő-vénája, humora vagy romantikus szilajsága a régieskedő, dekoráló formaalakítás fátyolán is áttetszik.

Legmaradandóbb alkotásai félalakos arcképei és tájképei. Az előbbiek sohasem akadémikus értelemben vett portrék, hanem

Janson Sándor

Kőfaragómester

Meghalt Budán 1737.

ápr. 3-án.

Budai kőmívesek

mesterkönyve. Kelesfő.

Mérem — 1088 lt-ra.

Hás, római VII. 140.

Janson Sándor

kőfaragómester

1728 - 1737

Budán

Sbendaiko 188. l.

Érkezett 1905 márc. 6.

177/1905 sz. (Pécs, 1905 febr. 27. 2003 sz. a.)

A pécsi kir. ügyész jelenti, hogy az 1904-ki közelebb ugyan-darabokat a pécsi városi muzeumnak beszolgáltatta.
(Tudomásul szolgál. III. 9.)

MDK

Janovits István

Fertsek Ferenc: Pubi és a körülmények c.
könyvének illusztr.

Magyar Kulturszemle, 1938. 5-6.sz.

sal van a modern épitészet
tositó Intézet székháza, Hel
az Északi Részvénybank székh
Helsinki mellett, 1906. Pály
Nemzeti Muzeum, Helsinki, 19
lin, 1911-12; Városháza, Lah
Bloomfield Hills,/Michigan/,
sachussetts/ 1947 /és fia Ee
Technical Center, Detroit 19

JANSCHY, Johann, pozsonyi asztalosmester

J.J., bürgerl. Tischlermeister,
15 éves lánya megh. 1835, 544 l.

Pr.Z.

MDK

Janszky Béla

Magyar Iparmüvészet 1923. 72.l.

MDK

Jánszky Béla és Szivessy Tibor
építömüvészek.

Kettöjük Forum-szinházát közli a Magyar Iparmüvészet legujabb száma. Valóságos bravuros megoldással pompás térmüvészet a Forum-mozgó megoldása. Itt szakitottak magyaros motivum keresésükkel.

Ep-Ip -ép-mü 1927.márc.15. 44.1.

~~Alsóvári Balogh Károly~~

~~Csávás Ferenc~~

~~Gyöngyi Dénes~~

Jánszky Béla és
Torocskai Wigand S.

Kiss Lajos

Kotsis Iván dr

Lechner Jenő és
Varga Lajos

Medgyaszay István

Sós Aladár. A Néprajzi
Múzeum levelei. Világ.
1923. nov. 15.

Rumi cód.

10/78
1960

1906. III. 17.

A budapesti könyvtáregyesület elnökségének: az 1905-ik évi államsegély felhasználásáról szóló elszámolást jóváhagyólag tudomásul vételük (23/1906)

Jánszky Béla
Torocskói Wigand Ede

a Néprajzi Múzeum
részt venni fogjak
nem nyilt

Új Nemzedék
1923. nov. 14. / A Kormány az amerikai magyarok segítségével akarja felépíttetni a Néprajzi Múzeumot is /

Reisei Viktor III. 140

Jamniczky Béla és
Szivessy Tibor

K

Műg
céd.

A kecskeméti
rk. templom

MAGYAR·EPITOMUVESZET

1929. 7-8. sz.
műmelléklettel

Dr. UGRON GÁBOR

ELNÖK

Festők: Balló Ede helyettes elnök, Dudits Andor, Edvi Illés Aladár, Iványi-Grünwald Béla, Mattyasovszky-Zsolnay László, Márffy Ödön, Márton Ferenc, Szlányi Lajos, Szőnyi István rendes tagok; Burghardt Rezső, Istokovics Kálmán póttagok.

Szobrászok: Berán Lajos, Kisfaludi-Stróbl Zsigmond, Medgyessy Ferenc, Pásztor János, Tóth István rendes tagok; Lux Elek póttag.

Építészek: dr. Hültl Dezső, dr. Kotsis Iván, Medgyaszay István rendes tagok; Weichinger Károly póttag.

A KIÁLLÍTÁS RENDEZŐJE:

PETROVICS ELEK.

Jánszky Béla

Szivessy Tibor

K

műcs
cel

Vidéki városháza

Repr.

MAGYAR·EPITOMUVESZET

1929. 6. sz.

műmelléklettel

KÉPEK.

A KATALÓGUS KÉPEINEK FÉNYKÉPFÖLVÉTELEIT
BALOGH RUDOLF;
SOKSZOROSITÁSÁT PEDIG AZ ATHENAEUM MÉLYNYOMÓ

Jánszky Béla

tervezte az alábbi mauzoleumot, melyet e terv alapján Herdt Imre építőmester épített. 180 millió többe költség volt, Herdt erét pereltette Jánszkyval, de a bíróság elutasította az építőmester keresetét.

Az Ujság. 1927. ápr. 3.

(Százmilliós pör indult meg Bemmer Gyula mauzoleuma miatt.)

J a n s z k y B é l a

Pesti Napló. 1922.febr.22. (Az épitészek tiltakoznak a főváros "mübirálata" ellen.)

Jainsky Béla

Építő Ipar – Építő Művészet

1929. 165. l. (Megjelent a Lechner-Nobel-bizottság.)

Fenti ügyvereső elvőkkel vállaltak.

20. kép. Párkánytöredék, XII. század.
(Kőtár 20. szám)

a medve természetellenesen áll. (
a lombard plasztikában, mint azt
ványtöredéke is bizonyítja. A f
adása, primitív térérzékeltető és t
dömösi állatalakos oszlopfőre e
művészeti Múzeumban található.
oldalára faragott szalagfonat, m
már elvesztette, azt a feltevésün
utolsó évtizedeiben készült. Ug
nyokkal való kapcsolata is. *(63.*
végén és a XII. sz. első évtizede
rályi vérből származó Álmos he
dolgoztak, akik előbb a székesf

A most tárgyalt mellvédtöre
egyszer találkozunk a székesfehé

[1] A székesfehérvári mellvédtöredé
MAROSI: 419. l. GEREVICH: *Szent István*
S. Eustorgio-ból került a múzeumba. V
181. sz. A dömösi oszlopfőt közli GE
CSÉNYI: *Kőfaragványok*, 29. l.

JÁNSZKY BÉLA: A magyar formatörekvések története építészetünkben

Ezen a héten derült ki, hogy Lechner Ödönnek nem lehet szobrot emelni, mert a magyar szobrászok nem tudják méltó módon megörökíteni emlékét. S ezen a héten jelent meg egy kis sárga könyv, melynek minden sora meleg, tiszta, friss szeretet Lechner iránt. A méltóságos és a forradalmi szárnyon álló, de a hűvös középfokú szobrászat is kissé meghökkent a bölcs, finom, derűs ősz fej emlékétől. Az építész, aki talán a technika padjáról s a kávéház asztaláról nézett föl rá: megtalálta a hozzáillő hangot. Jánszky Béla úgy írja le Lechnert és kortársait, amilyennek ő látja, keresés, frázisok és maszlagolások nélkül. Oh, milyen pecsenye az ilyen téma kezdő magántanárok és szorgalmas gőzhangyák részére. Nézzék csak meg, hogyan stílusbogarásszák szét a magyar klasszicizáló építészetet és az egész multszázadi palatinus-korszakot derék mérőléc-esztétikusok. Jánszky Béla egyszerű építőiparosok számára idézte föl Lechnernek s kortársainak emlékét. A német sablonok tengernyi házából a körúti malter-építészetből kiemelte őt, mint egy nagy, ázsiai fantómot emel ki a mozirendező azzal, hogy a szaggatott képsorok fölött egyszerre megnagyít óriásira egy fejet. Így látom én — mondja Jánszky. S a könyvön az első laptól az utolsóig úgy vágtatunk végig, mint egy izgató magyar életfejezeten, melynek volt két apostola: Huszka és Lechner, voltak európai ízlésű adeptusai, voltak továbbfejlesztői és gondolatainak továbbszövői az építészek s iparművészek közt s vannak immár begyepesedett sírjai, elvérzett reményei s nincs is már talán más, csak monumentális emléke. Ennek az emléknek talapzatán ül egy hű apród, kortárs. És mint egy hű kuruc az utolsó kurucok közül néz fel az ő fejedelmére. Mindenki érzi, hogy mi ez — de a magyar szobrászok nem érzik.

349

A Magyarság 1929.

Vadász-nő
Wien, 1860 körül
Talapzatnélküli színes porcellán-figura

Az
Ernst-múzeum
aukciójának
kiállításáról

Jancsy

Irod
Z
Bierbauer Virgil dr.
A háború előtti Budapest épitészete.
Ért KKMT. 1929. 179. C

Janszky Béla

MAGYAR MŰVÉSZET

1928. 461–462

1933. 234

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, épitési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

MDK

Janszky Béla és Szivessy Tibor

tervezték a budapesti Forum filmszinház dekorativ szobrászmunkáját, melyet Krisztián Sándor és Varga Oszkár készitett

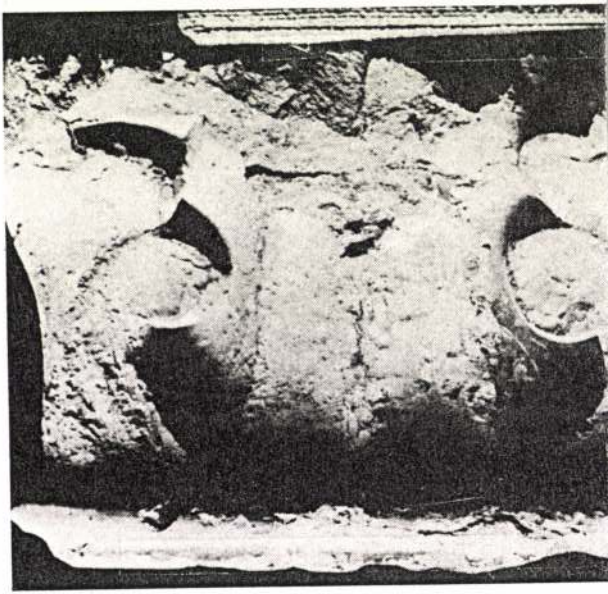
Magyar Iparmüvészet 1927. 1-2. sz.

JÁNSZKY Béla

KÉSRÉ Katalin: Az angol tradicionalista (organikus) modernizmus útjai Magyarországon a századforduló művészetének tükrében. = Régi és uj paradigmák. I.köt. Szeged-Gp.,1993
118.

9. Kút pillérfejezetének töredéke P

10. Kút pillérfejezetének töredéke

Janszky Béla

Művészet
1914. tav. füzet 561–567

– és Striveszy Tibor

1928/29. téli füzet 223, 224, 225

Szónyi-utca Hódmezővásárhelyen

VI. 189

MDK

Janszky és Szivessy

Pesterzsébeti reálgimnázium, repr.

Képzőművészet 1927. 4. sz. 23.1.

MDK

Jánszky és Szivessy építészek.

a Pesterzsébeti reálgimnázium tervezői az 1928 égi Lechner-érmet Pesterzsébet városának ítélte oda a közgyülés a reálbirn. építtetéséért. A Lechner Ödön-Társ. először döntött ugy, h. a legmüvészibb épület építtetöjét jutalmazta.

Az elmult hat év legmüvészibb uj épületei.

Lechner Ödön emlékérmet kaptak. /
Pesti Napló. 1934. jun.17. 11.1.

MDK

Janszky és Szivessy

Bierbauer V.dr.: A háboru előtti Budapest épitészete. Évk. KMT. 1929. 179.1.

179.1.

Jánszky Béla épitőművész

A Lechner Ödön szoborbizottság ü.elnökévé választották.

N.U.929.XI.21.

Jánszky Béla

A Lechner Ödön-Társaság tisztikarának tagja volt.

N.U.928.VI.12.

Jánszky Béla épitőművész

A Lechner Ödön-szoborbizottság ü.elnöke volt.

P.H.929.XI.13.

Jánszky Béla építőművész

N.U. 929. XI. 21.

— Megalakult a Lechner Ödön-szoborpályázat zsürije. A Lechner Ödön-szoborbizottság most tartotta alakuló ülését a Fészek Klubban *Ugron* Gábor elnöklete alatt. A bizottság elnökké *Klebelsberg* Kunó gróf kultuszminisztert, társelnökké *Ripka* Ferenc főpolgármestert, *Sipőcz* Jenő polgármestert, *Ugron* Gábor nyug. minisztert és *Kertész* K. Róbert szépművészeti államtitkárt, ügyvezető elnökké pedig *Jánszky* Béla építőművészt választotta meg. Megalakította ezenkívül a bizottság az e hó 15-én lejárt szoborpályázat zsürijét is és elhatározta, hogy Lechner Ödön szobrát a jövő év őszén Budapesten tartandó Nemzetközi Építész kongresszus alkalmával fogja leleplezni.

N.U. 929. XI. 21.

Jánszky Béla építőművész

— **Megalakult a Lechner-szoborbizottság.** A Lechner Ödön-szoborbizottság vasárnap délelőtt tartotta *Ugron* Gábor elnöklésével a Fészek-klubban alakuló ülését. Elnökké választották *Klebelsberg* Kuno gróf vallás- és közoktatásügyi minisztert, társelnökökké *Ripka* Ferenc főpolgármestert, *Sipőcz* Jenő polgármestert, *Ugron* Gábor ny. minisztert és *Kertész* K. Róbert szépművészeti államtitkárt, ügyvezető elnökké pedig *Jánszky* Béla építőművészt. A bizottság megalakította az e hó 15-én lejáró szoborpályázat zsürijét is és elhatározta, hogy a Liszt Ferenc-téren felállítandó szobrot a jövő év őszén Budapesten tartandó nemzetközi építészkongresszus alkalmával fogja leleplezni. A szoborbizottság felszólítja a pályázó szobrászművészeket, hogy pályaműveiket péntek déli 12 óráig az Iparművészeti Muzeumban adják át. A pályázati felhivás szerint a pályázó művészeknek három tagot kell választaniok a zsüribe; ezek neveit szombat déli 12 óráig kell közölni a szoborbizottság ügyvezető elnökével, hogy a zsüri megkezdhesse működését.

N.U.929.XI.12.

N. U. 929. XI. 12.

e) A zárda szószéke.
f) Utcai homlokzat.
g) Iskolabejárat.

2. PADÁNYI GULYÁS JENŐ: a), b) Az uri r. k. iskola.
3. GYÖRGYI DÉNES: A rákospalotai állami népiskola és óvoda főbejárata.
4. SZABÓ JÓZSEF: A sashalmi elemi iskola.
5. Dr. ~~BARÁT BÉLA~~ és NOVÁK EDE: A soroksári iskola.
6. Dr. ~~BARÁT BÉLA~~ és NOVÁK EDE: A soroksárpéteri állami elemi népiskola.
7. ~~FRIEDRICH LORÁND~~: A nagykanizsai elemi iskola.

Dr. HÜLTL DEZSŐ:

8. A szeged-rókusi állami elemi iskola:
   a) Lépcsőház.
   b) Főbejárat.
   c) Tornacsarnok.
   d) Főhomlokzat.

WELLISCH ANDOR:

9. A rákospalotai állami elemi iskola:
   a) Szentélyrészlet.
   b) Bejárat.
   c) Homlokzat.

KOTÁL HENRIK:

10. Az újszegedi r. k. zárda. Részletek. a), b), c), d).
11. WEICHINGER KÁROLY: Szeged-somogyi óvoda terve.
12. Községi elemi leányiskola Keszthelyen.
13. Községi elemi leányiskola Keszthelyen, déli oldal.

14. WELLISCH ANDOR: Rákospalotai állami elemi iskola.
15. SZEPESI SÁNDOR: Az ócsai elemi iskola.
16. HÜBNER TIBOR: *a), b), c), d), e), f)* Az aszódi róm. kat. népiskola.
17. JANSZKY BÉLA: Pestszentlőrinci elemi iskola.

XIV. TEREM.

ÉPITÉSZETI ALKOTÁSOK FÉNYKÉPEI ÉS MODELLJEI.

GYÖRGYI DÉNES:

1. Az Országos Iparművészeti Iskola jubiláris kiállításának részletei.

2. GYÖRGYI DÉNES és MENYHÁRT MIKLÓS: A barcelonai világkiállítás magyar pavillonja:
   a) A magyar pavillon főtornya.
   b) A magyar pavillon lépcsőháza.
   c) Díszlépcső.
   d) Eredeti tervrajz.
   e) Az előcsarnok belső nézete.
   f) Az arany főkapu. Homlokzati részlet.

LECHNER LÓRÁND:

3. A sárosdi r. k. templom bővítése.
4. LECHNER LÓRÁND: Bodrogkisfaludi r. k. templom.
5. A decsi r. k. templom.
6. HEINTZ BÉLA: A pusztaszeri plébániatemplom belseje.

MDK

Jaworzky narodzlábyi dap
felvólal.

MMEE Közl. -63 kötet, 9-10 n.- 1929 VI -3-67-68-l.
A mü- és köréjsitk. nadort ülés.-nar jegyzőkönyve.

MDK

Jánszky és Szivessy épitészek

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 21 l. képek.

MDK

Janszky, épitész

Wieganddal közösen kissé lemaradt a komoly versenyröl.

Ép.Ipar Ép.Müvészet. 1923.okt.25.

Dór.: A Néprajzi Muzeum pályaterve.

MDK

Jánszky Béla müépitész

Liszt Ferenc térre kerül Lechner szobra. Az Est, 1934. máj. 25. 7 l.

MDK

Janszky - Szivessy

Rózsadombi villa, repr.

Magyar Épitőművészet 1930. 9. sz. 26.1.

MDK

Janszky és Szivessy

S.J: Bérház a budai Várhegyen. Tér és Forma, 1932. 1o.sz. 324-325 l.

Jánszky Béla

A magyar epitestet
új stiluskeresői

(Akadémia 74)

Kéziratból: Kálmán B. 8. old

Jantschi Béla MDK

Állatkert 1922-23

Állatkert, 1931

Műcsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

MTA MKCS

MDK

Janszky Béla

Janszky Béla és Szivessy Tibor terv.
Balogh Gábor debreceni bérhaza.

Magyar Epitőművészet, 1929. 7-8.sz.
(Műszaki rajzokkal.)

Jancsky béla

Jancsky béla és Szivessy Tibor tery.
Balogh Andor dobrocsni betűrása.

Magyar Könyvszemle, 1929. 7-8. sz.
(Második rajzokkal.)

MDK

Janszky Béla

Janszky Béla és Szivessy Tibor tervezték a pesterzsébeti ref.egyhaz bérhazat.

Magyar Epitőművészet, 1929. 7-8.sz.
Képekkel.

Jánszky Béla, ép. MDK

Megköszöni a vezetőség a Pesti Naplónak ,h. közleményeinek helyet adott a lapban. Egyidejüleg közölte ,h. J.B-t a Szövetség I.mesterének választotta meg.

Magy. Építőművészek Szövetségének vezetősége.
Pesti Napló.1939. jun.1o.

Janszky Béla épitész M.D.K.

A magyar épitészeti stilust alkalmazza müveiben

Kampis Antal: A képzőművészetek töréne te 689.1.
A Kultura Világa Bp. 1963.

Jánszky Béla épitész M.D.K.

A kecskeméti müvésztelep müteremházainak egyik tervezője / a másik Szivessy Tibor /

Kampis Antal: A képzőművészetek története 732.l.

A Kultura Világa Bp. 1963.

MDK

Janszky Béla

Képzőművészet 1932. 51. sz.

Jánszky Béla

N.U. 930 IV

— **A Lechner-szobor pályázat.** Szombaton járt le a *Lechner* Ödön szobrára kiirt pályázat, amelyre a magyar szobrászművészek nagy ambicióval és szokatlanul nagy számban vonultak fel. *Jánszky* Béla, a szoborbizottság és a Lechner Ödön Társaság ügyvezető elnöke, déli egy óráig 41 pályamüvet vett át 28 szobrászmüvésztől. A nagyszámu pályamüvet elbiráló zsüri tagjai vasárnaptól kezdve tekintik meg a szobormüveket és 9-én délután döntenek a pályázat eredményéről.

N.U.930.IV.?.

Jámszky Béla, építész M.D.K.

és Szivessy Tibor tervei szerint felépült a fővárosi bérházak egyike a Bajcsy-Zsilinszky út 20. sz. alatt (egy fényképfelvétel). Képünk ugyancsak ők tervezték a Pannónia-u. 15. sz. bérházat is. (egy fényképfelvétel)

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf.

nov. 16. sz. 11-12. old.

M.D.K.

Janiczky Béla, építész

Wigand Edével közös tervre második díjat nyert a szabadmunkai kaszinó pályá-zatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1922. XLIII. évf.
aug. 2. sz. 2. old.

MDK

Jánszky Béla

Kós Károllyal tervezte a bebegényi templomot

Cikk:Vámos Ferenc:A magyar épitészet

Vállalkozók Lapja,1929 márc.13.

MDK

Jánszky Béla

előadása Lchner Ödön művészetéről.

Cikk:Vámos Ferenc:A magyar épitészet

Vállalkozók lapja,1929 márc.13.

MDK

Jánszky Béla műépitész

Jánszky és Szivessy műépitészek tervei:
Pestszentlőrinci áll. polgári iskola.Repr.
"Forum" filmszinház.Ablakrács.Repr.
Pestszentlőrinci áll.polgári iskola.Repr.
Pestszentlőrinci áll. elemi iskola.Repr.

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 21.l.

MDK

Jánszky Béla épitőművész

Jánszky Béla és Szivessy Tibor tervezték a Forum-mozgó épuletét, mellyel modern és eredeti szinhaz stilust alkottak. A Magy. Iparművészet több képben mutatja be MMMM Jánszky Béla és Szivessy Tibor alkotásat.

Epitó Ipar - Epitó Művészet, 1927.marc. 15. 44,45.l.

MDK

Jánszky Béla

Jánszky tervezte a Benczur mauzoleumot, melyet a tervek alapján Herdt Imre épitő-mester épitett. 180 millió több költség volt, Herdt ezért perelte Jánszkyt, de a bíróság elutasitotta az épitőmester keresetét.

Cikk: Szaznyolcvanmilliós pör indult meg Benczur Gyula mauzoleuma miatt.

Az Ujság, 1927.apr.3.

MM:

Janszky Béla, épitész

Toroczlói Wigand E. épitésszel résztvett a pályázaton.

Ezvey: Tanulmánytervek. A Néprajzi Muzeum pályatervei.
Vállalkozók Lapja. 1923. okt. 17.

MDK

Jánszky Béla és Szivessy

Pesterzsébeti reálgimnázium terve

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 23 l.

MDK

d.m: A hét képzőművészete. Világ, 1948.máj.9. 6 l.

MDK

Jánszky Béla és Toroczkoi Winagd E.

Sós Aladár: A Néprajzi Muzeum tervei. Világ, 1923. nov. 15.

Jánszky Béla és
Szivessy Tibor

K

mint
cég -

Balogh Gábor
debreceni birtára

MAGYAR·EPITOMUVESZET
1929. 7-8. sz.
művészi vázlattal.

A pesterzsébeti ref.
egyházi birtára.
Tervezők fentiek -

u.o. 1929. 7-8. sz.
képekkel

Méltóságos

Dr Szentiványi Gyuláné
úrnőnek

Budapest

Lagymányosi u. 16.

MDK

Janszky Béla

Janszky Béla és Szivessy Tibor : A kecskeméti rk. bérháza.

Magyar Építőművészet, 1929. 7-8.sz.
Műszaki rajzokkal.

MDK

Janszky Béla

Rabinovszky Márius: A Forum - szinhaz architekturaja.

Nyugat, 1926.dec.1.

M.D.K.

Janszky Béla építész

és Wiesand Ede (nem díjazott) bőrös tervét a Néprajzi Múzeum pályázatán, amelyen magyaros stílusfeldolgozásukat rendkívüli mesteri hozzáértés és művészi érzék jellemzi.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1923. XLIV. évf.
ápr. 17. sz. 2. old.

Jankay Béla.

Az orv. magyar képzőművészeti társulat téli kiállításán vízfestményei szerepel. (említve.)

Esti Kurir, 1928. dec. 16.

Jaworky Béla.

Építészeti tervei szerepelnek a Műcsarnok téli tárlatán.

Magyarság. 1928. dec. 16.

MDK

Jánszky Béla

Tér és Forma, 1927, 14.sz. 11 l.

MDK

Jánszky Béla

Tér és Forma, 1927. 5.sz. 12-13, 14, 15 l.

MDK

Jánszky Béla

Tér és Forma 1927. 5.sz.

MDK

Jánszky Béla

Vidéki városháza. Repr.

Magyar Építőművészet, 1929. 6.sz.
Műszaki rajzokkal.

Jánszky Béla MDK

Budai villacsoport, vizf.

Pesterzsébeti református templom, vizf.

Pestszentlőrinci református templom, vizf.

Műcsarnok 1928/29 téli kiállítás

~~Almási Balogh Károly~~

~~Apáthy István~~

~~Kiss Károly Ferenc~~

~~Apponyi Dénes~~

~~Tóth Rezső~~

Jankay Béla és
Torockói Wigand E.

Kiss László

Kolosi Ivan dr

Lázray Fritz Ondár

Lechner Jenő és
Warga László

Medgyaray Istvan

Prima vol

vod Ecsey: Tanulmány tervek.
A Néprajzi Muzeum pályázatai. Vállalkozók Lapja. 1923. okt. 17.

1905. VI. 19.

A vasmegyei szombathelyi kulturegyesület Elnöksége: felszólítás a sajtó-termékek kötelés példányainak az 1898-1904. évi anyagáról szóló jelentése beküldésére. (409/1905.)

MDK

Jánszky Béla és Szivessy Tibor

A Forum filmszinház Budapesten. Átépitését tervezték fentiek

Gerő Ö.: A Forum-szinház átépitése.
Magyar Iparművészet 1927. 1-2. sz. 4-6.l.

MDK

Jánszky

Tér és Forma 1943. 1.sz. (Visszapillantás.)

Jansky Béla

Szívesen Tibor

1.

Téli Forma

1927. 5. n.

2/Pg

Második példány

Kossuth Lajos

[illegible] megbízottja

[illegible] kath. lelkipásztor

elhagyandó költségek

[illegible] mai napon

1916 július 14-én

Kossuth Lajos

MDK

Szivessy Tibor és Janszky Béla, építészek.

Ők azok az építészek, akik nemcsak a müteremfalak számára dolgoznak, de a valóságban kivitelezik az ábrázolt elgondolásokat. Mégpedig majdnem olyan szinpadi formában, amint azt a rajzpapiron elképzelik.

Építészek.

Beöz Jenö: A Mücsarnok téli tárlatáról.

Képzömüvészet. 1929. 16. sz. 93. l.

MDK

Janszky Béla épitész

Képzőművészet, 1929. 16. sz. 23-24 l.

Tata /Kamérom/

Fazekas-utca 4. Ház, földs
lyel, XVIII.sz. vége.

Tata Vé. MV. Bp. 1952, második

~~Horváth Árpád~~
~~Dr. Emil~~

K

Horváth Béla

Kódis Béla: Táj a budai hegyekben;
Bori Tás, Bori Táj a Rába partján, Kódis Tás a Gerecsében, of

Horváth Erika

dr. Jancsó Benedek

Horváth János

Képek

~~Hosszú Károly~~.

~~Dr Tangl Károly arckép~~

~~Hubay Jenő~~

~~Fotoo akt, of~~

Jándky Béla

Budai villacsoport, mf
Pesterzsébet, ref. Templ,
Pestszentlőrinci " "

Műcs. 1925-~~29~~ 5 db.

M.D.K.

Jánszky Béla, építész

Wigand Edével közösen készített terve a Lalabányai kaszinóra kiírt pályázaton második díjat nyert.

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1922. évf. 27-30. sz.
117. old.

Jámbor-Szivessy.

építészek.

A Hűvösvölgybe téli társalgóra reformátusok templomterveit szerették.

Pesti Hírlap, 1928 dec. 19.

Inhalt - Verzeichnis.

MDK

Spiegel

Janszky Béla és ~~Spiegel~~ Frigyes

1919-ben Országos Lakásépitő Tanács alakult vezetésével.

Épitő Ipar - Épitő Müv. 1929. 66 l.
/A kommunista május elsejének évfordulóján/

M.D.K.

Jánszky Béla, építész

és Szivessy Tibor tervei szerint épülő pesterzsébeti Török Flóris utcában emelendő reáliskolai gimnáziumi építési munkáira kiírt a versenytárgyalást.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII.évf.
márc. 9. sz. 20 old.

M.D.K.

Jánszky Béla, építés

és Szivessy Tibor körös
terve 800 p-ös első olyat
nyert a budaforti kislakásos
telep tervpályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf.
május 25. sz. 11. old.

MDK

Jánszky Béla, épitész
ház terve

Tér és Forma, 1928. I.évf. 7.sz. kép és alapr.
7 l.

Jancsik Béla

cred

Vámos Ferenc :-

A magyar épüté-

szet.

Vállalkozók Lapja

1929. márc. 13.

szekrénnyel a gyüjtött tár-
vánnyal, egy linoleummal bebor
gasokkal, végül pedig felszere
re a gyüjtemény rendezése és k
hogy azonban ez a kis helyiség
ró anyag raktározására már nem
még egy másik kis mellékhelyis
láttam ideiglenes ajtóval és e
lesz, hogy ezen utóbbi helyisé
szitsünk. Az elmult nyár és ős
töltvén, elkészitettem eddig s
azt a nagymennyiségü cserépede
nyugati végénél végzett ásatás
többi munkámban kitünő segitő
főerdőtanácsos ur személyében
bele az anyaggyüjtés munkájába
a községben előadódó, s bennü

Jánszky Béla

MDK

Budai villacsoport, vf,

Pesterzsébeti ref. tpl.

Pestlőrinci " "

Műcs. 1928. 29. téli kiáll.

MDK

Janszky Béla és Szivessy Tibor

Forum filmszínház. Ablakrács, repr.

Pestszentlőrinci áll. polg. iskola,repr.

Pestszentlőrinci áll. elemi iskola, repr.

Képzőművészet 1927. 4. sz. 21.l.

Jaroszky Béla

Szécsy Tibor

Tél és Forma

1927. 14. 4.

11. l.

2/Pg

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
173/1917 szám
1917 év márc. hó 12. n.

SÁG!

genforgalmi Hivatalának
ló átadása alkalmából e
ssel nyujtjuk át, hogy
ros eme új és közhasznú
ebbmenő jóindulatot és
tását már ennélfogva is
lhassa.

ában.

Jaroszky Béla

Szivesy Tibor

1.

Tájé Forma

1927. 5. 7.

12 – 13. l.

14. l.

15. l.

2 drb. nyugto.

Közönséges tömör falitéglákat árusitó részvénytársaság

Uj irodahelyisége: Budapest, V., Nádor-ucca 2. IV. emelet. ═══ Uj telefonszáma: *80-8-99.

A Budapest székesfőváros területére szóló uj rendkivüli ideiglenes házadómentesség

— A m. kir. pénzügyminiszter 65.500/1934. VII. a. számu rendelete Budapest székesfőváros polgármesterének —

A rendkivüli ideiglenes házadómentességekről szóló 1929:XXIX. t.-c. 3. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. belügyminiszter urral egyetértőleg megengedem, hogy városrendezési szempontokból Budapest székesfőváros területének alább felsorolt részein emelt, a jelen rendeletben megállapitott követelményeknek megfelelő és legkésőbb **1937. évi julius hó végéig lakható állapotba helyezett uj épületek** az alább megállapitott mértékü rendkivüli ideiglenes házadómentességben részesittessenek.

I.

15 évre terjedő teljes és azontul további 10 évre terjedő 75%-os rendkivüli ideiglenes házadómentesség illeti meg:

a) a szabályozási vonalnál kijjebb vagy beljebb álló, illetőleg az ucca szintjénél magasabb talajszinten vagy mélyebben fekvő, a rendelet kibocsátása után lebontott épületek helyére emelt uj épületeket:

1. a Krisztina körutnak a Bors ucca és Krisztinatér közötti szakaszán, ideértve az Endresz György teret is,
2. az Attila uccának a Vérmező ut és Roham ucca közötti szakaszán,
3. a Margit köruton,
4. a Fő uccában,
5. a Batthyány uccában,
6. a Pacsirtamező uccában és az ezt az uccát a Szentendrei uttal összekötő utvonalon,
7. a Petőfi Sándor uccában,
8. a Váci uccában,
9. a Dob ucca páros számu oldalán az Erzsébet körúttól a Rózsa uccáig,
10. a Wesselényi ucca páros számu oldalán a Károly király uttól az Erzsébet körutig,
11. az Akácfa ucca páratlan számu oldalán a Dohány uccától a Dob uccáig,
12. a Rákóczi uton,
13. a Kinizsi uccában,
14. a Tompa ucca páros számu oldalán;

b) az építési vonalon álló, a rendelet kibocsátása után teljesen lebontott földszintes épületek helyére emelt uj épületeket:

1. a Krisztina körutnak a Bors ucca és Szent János tér közötti szakaszán, ideértve az Endresz György teret is,
2. az Attila uccának a Vérmező ut és Mikó ucca közötti szakaszán,
3. a Margit köruton,
4. a Fő uccában,
5. a Horthy Miklós utnak a Horthy Miklós körtérig terjedő szakaszán;

c) az összes uj épületeket:

1. a Margit-rakpartnak a Szilágyi Dezső tér és Ganz ucca közötti szakaszán,
2. a Jurányi uccában a 13.700. hrsz. telekből alakitandó telkeken, feltéve, hogy az uj épületek a hatóságilag megállapitott beépitési módnak megfelelő méretekkel épülnek,
3. a Horthy Miklós körtérre nyiló 4445. hrsz. telken és az ezen telek mögött létesitett iv uccában,
4. az Ujpesti rakpart, Garam ucca, Kárpát ucca, Ipoly ucca, Pannonia ucca, Korall ucca, Tátra ucca és Sziget ucca által határolt területen,
5. a Rudolf tér, Pozsonyi ut, Návay Lajos ucca, Hollán ucca és Lipót körut által határolt területen,
6. a Szabadság tér déli oldalán,
7. a Kossuth Lajos tér déli oldalán,
8. a Petőfi téren.

II.

(1) **15 évre terjedő teljes és azontul további 10 évre terjedő 50%-os rendkivüli ideiglenes házadómentesség illeti meg:**

a) az I. a) 1—14. pontok alatt felsorolt területen levő **üres telkeken emelt uj épületeket;**

b) a Lipót körut, Teréz körut, Erzsébet körut, József körut, Ferenc körut, Boráros tér és a Dunapart, illetőleg a Margit körut, Szénatér, Vérmező ut, Krisztina körut, Szent János tér, Attila körut és a Dunapart által határolt területeken a rendelet kibocsátása után teljesen lebontott, az 1870-es években végrehajtott felmérés idejében már fennállott és a felmérési szelvényekbe bevezetett épületek helyére emelt uj épületeket.

(2) Ha azonban a b) pont alatt felsorolt területeken uccákkal körülzárt, **beépitett háztömb teljesen lebontatik és helyette a hatóság által jóváhagyott beépitési módnak megfelelő összeépitett udvarokkal biró háztömb létesül és az teljes egészében legkésőbb 1938. év végéig lakható állapotba helyeztetik**, ugy az összes uj épületeket az 1. pont alatt biztositott, vagyis 15 évre terjedő teljes és azontul további 10 évre terjedő 75%-os rendkivüli ideiglenes házadómentesség illeti meg. Ugyanez a kedvezmény jár akkor is, ha a háztömbben egy vagy két legalább kétemeletes, a mai kor követelményeinek megfelelő épület nem kerül ugyan lebontásra, a tömb belsejében azonban az uj épitkezések folytán legalább 3500 négyzetméter területü csatlakozó udvar keletkezik.

III.

(1) **15 évre terjedő teljes rendkivüli ideiglenes házadómentesség illeti meg:**

a) a II. b) pont alatt felsorolt és a II. a) pont alá nem tartozó területeken levő **üres telkeken emelt épületeket;**

b) a Csend ucca, Budaörsi ut, Szent Imre herceg utja, Hegyaljai ut és Avar ucca, továbbá a Hungária körut, Erzsébet királyné ut, Róna ucca és Thököly ut által határolt területeken a jelen rendelet kiadása napján **telekkönyvileg már kialakitott és közmüvekkel is már ellátott, legalább 150 négyszögöles telkeken emelt családi házakat.**

(2) a jelen rendelet szempontjából **családi háznak** csak az a ház tekinthető, amely a házmesteri lakáson kivül **csak egy** — legfeljebb négy szobával és hallal biró — **lakást tartalmaz.** Házmesteri lakás épitése azonban nem kötelező.

IV.

(1) Az I—III. pontok alatt felsorolt területeken emelt épületek részére engedélyezett rendkivüli házadómentesség kedvezménye csak akkor adható meg, ha az épittető **az általános épitésügyi szabályzatokban foglalt feltételeken kivül még a következő feltételeknek megfelel:**

1. a telektulajdnos az ucca szélesbitéséhez illetőleg ucca nyitásához netán szükséges területszolgáltatást de legfeljebb telkének 34%-a erejéig — az épitésügyi hatóság által alkalmazott szabályok szerint köteles teljesiteni és valamely telektömbnek uj uccanyitás utján való megosztása esetében azon felül az uj uccát burkolattal, csatornával, vizvezetékkel és világitással saját költségén ellátni;
2. a telektulajdonos köteles abban az esetben, ha a hatóság uj uccát nyit és az ucca területének megszerzése céljából kisajátitásokat végez, a kisajátitásokkal kapcsolatban felmerülő összes költségeknek a telekre eső arányiagos részét a hatóságnak megteriteni;
3. ha a beépitendő telek meglevő telkeknek felosztása, vagy uj ucca nyitása folytán keletkezett, az uj telek szélessége legalább 15 méter, mélysége pedig legalább 40 méter legyen. A 40 méteres mélységtől azonban az uj uccanyitás folytán létesitett uj telkek egy részénél el lehet tekinteni abban az esetben, ha a keletkező uj telektömb átlagos szélessége legalább 80 méter, átlagos hossza pedig legalább 100 méter, illetőleg, ha a keletkező telektömb nagyjában háromszög alaku, a háromszögnek mindegyik magassága a 100 métert eléri. Ezek a korlátozások nem vonatkoznak azokra a telkekre, amelyek szélessége illetőleg mélysége a jelen rendelet kibocsátása idejében már kevesebb volt, valamint az I. c) 2. alatt emlitett 13.700. hrsz. telekből alakitandó telkekre;
4. a telken, az uccától számitva 40 méter mélységen belül levő összes épületeket teljesen le kell bontani és a telket 40 méter mélységig teljesen ki kell üriteni;
5. az uj épületet a szabályozási vonalba és a Fővárosi Közmunkák Tanácsa által az illető utvonalra megállapitott vagy megállapitandó kötelező épületmagasságban kell épiteni;
6. az épület az uccától számitva legfeljebb 14 méter mélységü lehet. 40 méternél nagyobb mélységü telkeknél a hatóság által megállapitott belső épitési vonalon belül a 14 méteres mélységen tul kétemeletes (traktusos) középszárny épület emelhető abban az esetben, ha az összes terület a telek területének 34%-át nem haladja meg. Az épület mélységét korlátozó rendelkezés nem vonatkozik a III. b) pont alatt felsorolt területeken emelendő családi házakra, ezeken a területeken azonban, tekintet nélkül a telek nagyságára, annak csak 34%-át szabad beépiteni. A jelen pontban megállapitott korlátozások alól a hatóság nagyobb terjedelmü, nem lakás céljait szolgáló épitkezéseknél (pl. szálloda, áruház, stb.) a körülmények által indokolt mérvben esetről-esetre felmentést adhat.
7. az épületet vizvezetékkel, csatornával és világitással kell ellátni;
8. az épület földszintje az uccai járda felett legalább 15 és legfeljebb 150 centiméterrel legyen magasabb. Hegyodalon a középmagasság számitandó. A III. b) pont alatt felsorolt területeken az épület földszintje magasabb lehet, ha a házmesteri lakás az alagsorban helyeztetett el;
9. **minden lakásban** — a legfeljebb két szobából álló és ezeken felül csak előtérrel, fürdőszobával és árnyékszékkel biró garszonlakásokat, valamint a segédházmester lakását kivéve — **legyen konyha, éléskamra és árnyékszék.** A garszonlakásokban az árnyékszék a fürdőszobában is elhelyezhető. Ha a lakásban az előtéren, fürdőszobában és árnyékszéken kivül egyéb mellékhelyiség is van (pl. konyha, cselédszoba, stb.) ugy az garszonlakásnak nem tekinthető;
10. **a kétszobás és ennél nagyobb lakások fürdőszobával legyenek ellátva,** amelyek a három szobás és ennél nagyobb lakásokban legalább 4 négyzetméter területüek legyenek;
11. a szobák — ideértve a hallt is — átlagos belső területe többszobás lakásoknál legalább 15 négyzetméter legyen;
12. a mellékhelyiségek világosak, vagy megfelelően megvilágithatók és megfelelően szellőztethetők legyenek;
13. a bérházakban minden 20 lakáshoz — ebből a szempontból két garszonlakást egy lakásnak számitva — legalább egy világos mosókonyha tartozzék, a ruhaszáritásra pedig megfelelő és az összes lakások igényeinek a kielégitésére elegendő helyiségek álljanak rendelkezésre;
14. minden alapfalon a földszinti padló alatt vizszintes szigetelőréteget kell alkalmazni. Szigetelőrétegül közönséges kátránypapir nem alkalmazható;
15. azoknál a lakóhelyiségeknél, amelyek alápincézve nincsenek, a padló burkolata alatt vizáthatlan szigetelőréteg alkalmazandó;
16. a szénfütésre szolgáló berendezés (füstmetes központi fütés, továbbá a lakásfütés, kályha, takaréktüzhely, fürdőszoba-kályha) hazai szén vagy hazai széntermékeknek használatára legyen alkalmas. A rendkivüli ideiglenes házadómentességnek nem feltétele az, hogy az épület szénfütésre legyen berendezve. A nem szénfütésre berendezett épületet tehát a rendkivüli ideiglenes házadómetesség kedvezménye megilleti;
17. az uj épület — különösen annak homlokzat kiképzése és szine, a Dunapartra vagy a Vár felé néző udvari homlokzatokra nézve is — a joggal megkivánható szépészeti követelményeknek is megfeleljen, ugy hogy a környék összbenyomását emelje és ne rontsa.

(2) Azt, hogy a fütőberendezés hazai szénnel vagy széntermékkel való fütésre alkalmas, köteles a háztulajdonos központi, illetőleg lakásfütésnél hatósági bizonyitvánnyal igazolni. A kályháknál, konyhatakaréktüzhelyeknél és fürdőszobakályháknál azonban általában elegendő a gyári typust pontosan körülirni. Amennyiben vitás az, hogy a használt typus hazai szén, vagy széntermék használatára is alkalmas-e, a háztulajdonos köteles a fütőberendezésnek hazai szén, vagy széntermék használatára való alkalmas voltát szakértői bizonyitvánnyal igazolni.

(3) Azt, hogy az uj épület az (1) bekezdésben megállapitott feltételeknek megfelel, az építési engedély megadásakor a határozatban kell megállapitani. Az engedélyt annak az elbirálása végett, hogy az épület az (1) bekezdés 16. pontjában foglalt feltételeknek megfelel, a Fővárosi Közmunkák Tanácsához hivatalból kell felterjeszteni.

(4) **Az épitésügyi hatóság az engedély megadásakor határozatát a tervek egy-egy példányának csatolása mellett a székesfővárosi m. kir. pénzügyigazgatóságnak is köteles megküldeni.** A pénzügyigazgatóság köteles haladéktalanul a tervet a jelen rendelet szempontjából felülvizsgálni és hozzájárulását, illetőleg esetleges észrevételeit az épitésügyi hatósággal legkésőbb 15 napon belül közölni. Utóbbi esetben az észrevételek elintézéséig az épitési engedély jogerőre nem emelkedik.

(5) Az épitkezés befejezése után a pénzügyi hatóságok kötelesek ellenőrizni azt, hogy az uj épület a pénzügyigazgatósággal előzetesen közölt és általa elfogadott épitési tervnek megfelel-e.

V.

(1) **A renkivüli ideiglenes házadómentesség kedvezménye a lebontott épület helyére emelt uj épület egész terjedelmére és a házadó rendkivüli pótlékaira, valamint a községi pótadóra is kiterjed.**

(2) Az a körülmény, hogy ez a rendelet valamely területre nézve a rendkivüli ideiglenes házadómentesség kedvezményét biztositja, semmi tekintetben nem érinti az érvényben levő épitésügyi szabályzatokat. Különösen nem ad jogalapot arra, hogy amennyiben valamely épitésügyi szabályzat értelmében az itt felsorolt valamely területre nézve az épitési engedély ki nem adható, az engedély kiadása ezen rendelet céljára való tekintettel követelhető legyen.

(3) Ha valamely épület a jelen rendeletemben megállapitott feltételeknek bármely tekintetben nem felel meg, ugy az még abban az esetben is, ha az uj épület a fővárosi épitési szabályzatokban foglalt követelményeknek mindenben megfelel, **csak a rendes, a községi pótadóra ki nem terjedő 15 éves ideiglenes házadómentességben részesithető.**

(4) A jelen rendelet alapján engedélyezett rendkivüli ideiglenes házadómentesség kedvezményét elveszti az épület, ha

1. valamely 40 méternél nem mélyebb telekből utólag bármit is kihasitanak, avagy ha a 40 méternél mélyebb telket utólag 40 méternél kisebb mélységü telekké alakitanak át;
2. a III. b) pont alatt felsorolt területeken a telket utólag 150 négyszögölnél kisebb telekké alakitanak át;
3. ha a telket utólag a IV/6. pontjában engedélyezettnél nagyobb mérvben épitik be;
4. ha a lakások és egyéb helyiségek beosztását utólag olykép módositják, hogy az uj beosztás a jelen rendeletben megállapitott követelményeknek bármely bérlettárgyra nézve nem felel meg. Áll ez különösen rendes lakásnak garszonlakássá, vagy garszonlakásnak rendes lakássá való átalakitására nézve;
5. a nem szénfütésre, valamint a hazai szén vagy széntermék használatára berendezett épületek fütőberendezését utólag csak külföldi szén vagy széntermék használatára alkalmas fütőberendezéssel látják el.

(5) Az a körülmény azonban, hogy a hazai szén vagy széntermék használatára alkalmas fütőberendezést utólag nem szénfütéses berendezéssel cserélik fel avagy hogy a hazai szén vagy széntermék használatára alkalmas fütőberendezésben a lakó külföldi szenet vagy széntermeket használ, a már megadott kedvezmény elvonására okul nem szolgálhat.

(6) A (4) bekezdés 1. és 2. pontjában felsorolt esetekben az adómentesség nem vonható meg abban az esetben, ha a telek az előirt méreteket közérdekből foganatositott hatósági intézkedés folytán vesztette el.

(7) A (4) bekezdésben felsorolt esetekben az épület a rendkivüli ideiglenes házadómentesség kedvezményét annak a hónapnak az első napjától kezdődőleg veszíti el, amelyben a kedvezmény elvesztését maga után vonó telekfelosztás, épitkezés, átalakitás stb. megkezdődött. A rendkivüli ideiglenes házadómentesség kedvezményének elvonása az uj épületet különben megillető rendes, ideiglenes házadómentesség érvényét nem érinti.

(8) A jelen rendelet 1. a) és b) pontjai alá eső épületek a 16.320/1933. M. E. számu rendelet értelmében az átalakitásokkal kapcsolatban engedélyezett adókedvezményekben csak abban az esetben részesithetők, ha a 178.008/1933. VII. a számu rendelet 7. §-a értelmében teendő előzetes bejelentést jelen rendeletem kiadása napjáig már megtették és az átalakitási munkálatokat már meg is kezdték.

Budapest, 1934. évi május hó 29-én.

Dr. Imrédy Béla s. k.
m. kir. pénzügyminiszter.

FALAT·BETONT·VAKOLATOT

Sikurit

TÖKÉLETESEN VIZHATLANIT

FOLYÉKONY ASZBESZTES BITUMEN

Kalfax

SZIGETELŐ VIZZÁRÓ VÉDŐMÁZ

LUTZ LAKK és FESTÉKGYÁR R.T. BUDAPEST, VII. Örnagy-u. 4.

A Magyar Épitőművészek Szövetségének tisztujitó közgyülése

Május hó 29-én tartotta a M. É. Sz. évi rendes közgyülését, amelyen t. Fellner Sándor lelépő első mester, a három utolsó év eredményeit és küzdelmeit ismertette és meleg szavakkal köszönte meg a tagok támogatását. Majd átnyujtotta dr. Hültl Dezső müegyetemi tanárnak a Magyar Epitőművészek Szövetségének vándordiját (a MABI kórházának megalkotásáért), mig a mesterdij mellett szervezett elismerést (a MABI kórház gazdasági épületeinek megalkotásáért) Hegedüs Ármin épitésznek.

A „M. É. Sz." épitészeti diját Gregersen Hugó és Wannenmacher Fábián épitészeknek itélték oda.

Ezután a közgyülés megejtette a választást, melynek eredménye alapján 2 évre a következő tisztikart választották meg: Tiszteletbeli első mester: t. Fellner Sándor. Első mester: Vidor Emil. Második mester: Wannenmacher Fábián. Titkár: Tabéry Iván. Gazda: Thomas Antal. Irodalmi és vitabizottság ügyvezető mestere: Komor Marcell, előadója: Deli Lajos. Épitési és közügyek bizottsága: ügyv. mestere: Ligeti Pál, előadója: Háry Géza. Kiállitási bizottság: ügyv. mestere: Gregersen Hugó, előadója: Zsigmond István. Tanulmányi és kirándulási bizottság: ügyv. mestere: Sándor Móric, előadója: Bálint Károly. Fegyelmi tanács: t. Fellner Sándor, Kiss Géza, Számvizsgálók: Sándori Pál, Forgács István, Barta László. Ellenőr: Horváth Antal.

Vidor Emil, első mester hosszabb beszédében vázolta a M. É. Sz. jövő feladatait, majd Novák Ede a lelépő tisztikarnak mondott köszönetet müködésükért.

Jánszky Béla magasztos szavakkal emlékezett meg néhai Lechner Ödönről, kinek most lesz 20 éves halálozási évfordulója.

ETERNIT CSŐ ÉS PALA

FLINTKOTE-TRICOSAL

SZIGETELŐK

MINDEN ÉPITÉSI ANYAG RAKTÁRON

STEINER BÉLA

V., BÁTHORY-UTCA 16. SZÁM.

TELEFON: 28-0-74.

Miként vélekedik a kátránypapir szakma a szombathelyi „ügy"-ről

Mult számában beszámolt a Vállalkozók Lapja arról a közszállitási bonyodalomról, mely egy kátránypapirfedéssel kapcsolatban Szombathelyen keletkezett. E közleményünk szerint az egyik szombathelyi vállalkozóra vonatkozólag igen kellemetlen megállapitást tett a szombathelyi törvényszék, amennyiben itéletben mondta ki, hogy a vállalkozó a szerződésben előirt 120-as kátránypapir helyett 150-es kátránypapirt használt.

Mivel a per során a szombathelyi vállalkozó állandóan azt hangoztatta, hogy ő

a szóbanlevő kátránypapirt a budapesti Biehn János cégtől vásárolta

és a cég a hivatalos vegyvizsgálat utján 150-esnek minősitett lemezt 120-as lemezként adta el, a Biehn-cég közismert hirnevére tekintettel, szakmai körökben országos vonatkozáshoz jutott ez a szombathelyi gixer.

Érdekes különben, hogy

a szombathelyi városi mérnöki hivatal főmérnöke szerint a Biehn-cég megbizottja ő előtte is azt erősitgette, hogy a lemez 120-as vastagságu, holott a nyolc vegyvizsgálat eredménye 150-es lemezt állapitott meg.

Mivel a mai viszonyok között, a vállalkozók mai nagy versenyében, nem lehet egyszerüen napirendre térni az ilyen ügyek fölött, a Biehn János céghez fordultunk felvilágositásért, hogy miként nyilatkoznak a fenti tényállásokról, amelyek

semmiesetre sem alkalmasak arra, hogy a Biehn János név reputációját növeljék.

A vállalat részéről nem óhajtottak nyilatkozni, ezért a legális kartelben levő kátránypapir-gyárak egyik kiválóságát kérdeztük meg, aki az ügyre vonatkozó véleményét a következőkben közölte:

— A kátránypapir-szakma szempontjából végtelenül kinos ez a szombathelyi „eredmény", mert a kátránypapirt előállitó gyárakat amugy is eleget támadják.

A kátránypapirral végzett tetőfedésnek legujabban annyi konkurrenciája támadt, hogy

nekünk féltékenyen kell vigyáznunk a szakma megbecsülésére

és az anyagunk minőségére, mert, különben — a más tetőfedések által támasztott nagy versenyben — teljesen tönkremegyünk.

— Magára az ügyre vonatkozólag csak annyit mondhatok, — mondotta informátorunk — hogy a vállalkozói tisztességen tul a kátránypapirszakmának is eminens érdeke, hogy

bünhődjék az, aki visszaélést követett el.

Százhuszas és százötvenes lemez között olyan nagy különbség van, hogy azt minden szakember azonnal észreveheti. Igy tehát jóhiszemü félreértésről aligha lehet szó.

Ha azon a szombathelyi tetőn tényleg százötvenes lemez van a kikötött százhuszas lemez helyett, akkor valaki visszaélést követett el

és legelsősorban a Biehn-cégnek volna érdeke, hogy ezt a visszaélést kinyomozza, mert — mint mondottam. — a mi szakmánk igazán nem birja el azt a hátrányt, hogy bennünket a konkurrencia a heves üzleti küzdelem mellett ráadásul még svindlereknek is bélyegezhessen.

Ezt mondotta nekünk egy *másik* kátránypapirgyáros.

A Biehn-cég — mint emlitettük — nem tartotta szükségesnek az ügyre vonatkozólag nyilatkozni . . .

D. E.

Őr- és munkásellenőrző óra

szalag, kulcs, számlap, fésü, könyv és boriték állandóan raktáron. Őr- és munkásellenőrzőóra, stopper, villany, autó-óra és kilométerjelzők speciális javitó mühelye.

SCHVARCZ TESTVÉREK

képesitett órások,

Budapest, VI., Podmaniczky u. 59. Tel: 29-6-14.

Vidéki rendelések és javitások elfogadtatnak.

Eladás nagyban és kicsinyben.

ORBÁN ISTVÁN

FESTŐIPARI

VÁLLALATA

BUDAPEST, VIII., MÁRIA-U. 15.

TELEFON: 45-7-21.

Ólomfehér

Chromoxidzöld, vasgálic, mindennemü **föld-, szépitett-** és **vegyi festékek** kitünő minőségben.

Dr. KELETI és MURÁNYI VEGYÉSZETI GYÁR R.-T.

Ujpest. Telefon: 94-9-53, 94-9-54.

OZALID KUVIGRÁF

száraz fénymásolás a legtökéletesebb eljárás!

-fénymásolásnál a papir vastagsága, a kétoldalt irás vagy nyomás (könyvből is), a szinezettség, nem akadály. — KUVIGRÁF-másolatokat ceruzarajzról a főváros boadványnak elfogad.

KUNSTADTER VILMOS, Budapest, VIII. József-körut 7. — Telefon: J. 38-0-58.

LV. évfolyam. 45—46. (3123—3124.) szám. Budapest, 1934. junius 6.

VÁLLALKOZÓK LAPJA

Az uj házadómentességi rendelet és az épitőipar jövő sorsa

— Az érdekeltségek képviselői nyilatkoznak a rendeletről, melyet csak félmegoldásnak tartanak —

Lapunk más helyén részletesen közöljük az uj házadómentességről szóló rendeletet, amely elé olyan sok várakozással, reménykedéssel tekintett az egész magyar vállalkozói kar. Amilyen nagy volt a várakozás, a rendelet megjelenése után, sajnos, még nagyobb lett a csalódás, mert a rendelet mindenre alkalmas, csak nagyobbszabásu épitőtevékenység kifejlődésére nem. Mert oly sok megszoritást tartalmaz, olyan szük területekre korlátozza a házadómentességet, hogy ezek alapján csak kevesen fogják tudni igénybevenni a kedvezményeket. A rendelet ugyanis mai szövegében mindent tartalmaz, csak azt nem, aminek az érdekében kellett volna iródni: *az épitkezési tevékenység további előmozditását.* Érthető tehát, hogy

nemcsak az ipari érdekeltségek körében, hanem a városházán is vegyes érzelmekkel fogadták az uj házadómentességi rendeletet, amely csak félmegoldást jelent, az épitkezések fellenditése szempontjából talán még félmegoldást sem.

Az épitőipar körében keletkezett általános elégedetlenség érezhető ki azokból a nyilatkozatokból is, amelyek során lapunk hasábjain megszólalnak a különböző érdekképviseletek képviselői. Mert az uj házadómentességi rendelet nemcsak azért hagyja kielégitetlenül a hozzáfüzött reménykedéseket, mert a főváros területén folyó épitkezések szempontjából *sem megnyugtató,* hiszen a rendelet a belső Erzsébetvárost és a Tabánt ugyszólván teljesen kihagyja, hanem azért is, mert

a rendelet egyetlen szóval sem érinti a vidéki épitkezéseket,

holott az épitőiparosság szempontjából a *vidéki épitkezések házadómentessége* is sorsdöntően fontos lettt volna.

A házadómentességről szóló rendelet kibocsátása után kérdéssel fordultunk az egyes érdekeltségek képviselőihez, hogy mit várnak az uj adómentességi rendelettől, milyen kihatással lehet az az épitkezések fellendülésére? Kérdésünkre

VIDOR EMIL,
tervező épitészmérhök, a M. É. Sz. első mestere

a következőket mondotta:

— Hosszu viták előzték meg az ideiglenes házadómentességre vonatkozó miniszteri rendelet megjelenését. Szemben állott egymással az adócsökkenéstől tartó kincstár, a lakbércsökkenéstől félő háztulajdonos, másrészt a régi házak és üres telkek tulajdonosai, a kenyerét féltő tervező épitészi kar és az épitő iparosság. *Visszonylagos örömmel kell fogadnunk, hogy végre valamelyes eredmény adódott ebből a harcból.* Annyiban mégis ki nem elégitő a rendelet, hogy

a gyönyörüen fejlődő budai hegyvidék további igen kivánatos beépitését nem segiti elő.

Kivánatosnak tartottam volna legalább husz évre szóló teljes adómentességet esetleg olyan formában, hogy az amugy is megadott 15 év után további 5 évig az adómentesség 50%-a jutott volna a budai hegyvidéknek.

— Első pillanatra nem mérlegelhető eléggé a IV. 1. pont alatti kikötések hordereje. (A telektulajdonos az uccaszélesitéshez 34%-ig ingyen köteles területet adni, a közmüvek költségeit viselni a kisajátitás költségeivel együtt). Tartani kell tőle, hogy a tulajdonosra rakott nagy terhek meg fognak akadályozni minden üdvös parcellázási kezdeményezést.

Viszont igen helyes a IV. 5. pont, amely az illető utvonalra megállapitandó épületmagasság betartását kötelezővé teszi. Ezt a kikötést az uj épitésügyi szabályzatban is be kellene foglalni, hogy ezáltal a város látképét tönkretevő tüzfalak látványosságától megmeneküljünk, sőt ugyanennek a gondolatmenetnek konzekvens folytatásaként meg kellene állapitani a budai hegyvidék kilátásának védelmére az egyes villák maximálisan megengedhető magasságát is, a tetőgerinc beszámitásával.

A tervezők egyelőre némi munkát remélhetnek a rendelettől.

De szabályozni kellene végre, esetleg egy ujabb rendelettel, a tervező munkára való jogosultság kérdését is; mert, sajnos, ezen a téren igen sok a kuruzsló.

PINTÉR OSZKÁR,
a magyar épitőmesterség vezető egyénisége

a következőket mondja:

— Az uj adómentességi rendelet tulajdonképpen városszabályozási rendeletnek nevezhető, mert *oly feltételekhez köti a kedvezményt, amelyek városszabályozások keresztülvitelét célozzák.* A békebeli rendkivüli adómentességi törvényekben is voltak szabályozások elősegitését célzó intézkedések (Nagykörut, Andrássy ut, Rudolf rakpart stb.) Azonban nem voltak a beépitések és szabályozások szempontjából enynyire lényeges és általános érvényü intézkedések.

Félő, hogy a nagy müszaki és szabályozási követelmények tulságos tehertételként fognak jelentkezni és illuzóriussá tehetik az eredményeket.

A rendeletben körvonalozott nagyköruti határokon kivül, tehát a periférián és az eddig rohamosan beépülő budai villanegyedekben a rendkivüli adómentesség megszünik. *Ezeken a területeken az épitkezés is meg fog szünni.* Lényeges rendelkezés az is, hogy csak lebontandó földszintes házak helyére épülő objektumokra ad adómentességet, már pedig

sok háztulajdonos épitkezés reményében már lebontotta esetleg dülledező földszintes házát és aggályos, hogy ezek a tulajdonosok ne részesüljenek kedvezményben.

Az ilyen nagyszabásu akció, amely egész városrészek és háztömbök lebontását és ujraépitését célozza, nem bonyolitható le rövid 2—3 év alatt; müszaki, financiális, parcellázó, jogi természetü eljárások, jóval nagyobb időt igényelnek. Az előkészitések évekre terjedhetnek és bizonyos, hogy

az 1937-es terminus egyáltalában tul korai

és *sehogyan sem engedheti meg nagyszabásu akciók lebonyolitását.* Ha a kormány az épitőiparnak mai katasztrofális helyzetét akarta megjavitani, akkor *külön kellett volna választania az adómentességet ezektől a nagyszabásu szabályozási ügyektől* és meg kellett volna adnia az adómentességet minden telken és minden lebontott ház helyén épülő házra, amely a városnak bizonyos körvonalazott határain belül van és *ezen kivül kellene gondoskodni a szabályozási célokat szolgáló, sokkal nagyobb adómentességről ugy, amint az a békebeli időkben történt.*

KOVATSEK FERENC,
kamarai tag, a Kőművesmesterek Országos Szövetségének ügyv. elnöke

igy nyilatkozott:

— A megjelent uj házadómentesség nem elégiti ki az épitőipari társadalmat. Ezzel a házadómentességgel az épitő kisiparosságnak munkalehetőséget nem fognak tudni biztositani, de még az is kétséges, hogy a területekre osztott belterületi épitkezések meg fognak-e indulni, egyrészt azért, mert a lebontott házak helyébe épülő uj házaknál

csak a földszintes lebontott házakat veszi figyelembe és miután hiányzik a rendeletből az a kifejezés, hogy bármilyen bontott épület megkapja a körzetébe eső házadómentességet.

Nagyon félő, hogy a fiskus tényleg csak a földszintes lebontott házak után fogja a házadómentességet megadni, egy több emeletes lebontott ház helyébe azonban nem.

— Ami a kispolgári osztály családi lakóházának házadómentességét illeti, nemcsak antiszociális, hanem igazságtalan is a rendelet.

A kispolgári réteg jogosan elvárhatta volna azt, hogy legalább ugyanolyan házadómentességben részesüljön, mint amilyet a körzetekbe osztott uj épitkezések számára nyujtanak. Igazságtalanság megbüntetni azokat a szabad foglalkozasu es egyéb kisegzisztenciákat, akiknek nem adatott mód arra, hogy a belterületen vásároljanak telket, *ezek azért büntettessenek, mert összegyüjtött fillérjeikből „külső perifériának" egyáltalán nem nevezhető helyeken, maguknak telket vásároltak abból a célból, hogy ott családi kis lakóházukat felépithessék.*

Antiszociális a rendelet azért is, mert amig a belterületi épitkezéseknél *figyelmen kivül hagyja a teleknagyságot, ezzel szemben a kerületekre beosztott területeken előirja a 150 négyzetöles telekminimumot. Egy kis családi lakóházhoz teljesen elegendő 60—70 négyzetöl telek.*

— Nem történt gondoskodás a rendeletben megfelelő és közmüvekkel is ellátott, a még belterülethez tartozó telektömböknek legfeljebb *egyemeletes kis családi sorházak épitkezésével kapcsolatos adómentességekről.*

— A rendelet teljesen meg fogja bénitani az épitőipart.

Néhány hét óta az iparosok és a munkások tizezreivel együtt szaporitják a munkanélküliek számát akkor, amikor ép ellenkezően, csökkenni kellene az épitőiparban a munkanélküliek ijesztő számának.

— A pénzügyminiszter ur ennek a rendeletnek a kibocsájtásánál *nem számolt a való élettel. Valószinü is, hogy nincs tisztában vele, mert ha tisztában volna azzal, hogy mit jelent az épitkezések csökkenése az iparban és kereskedelemben, ha számolt volna a való élettel és ha ezt figyelembe vette volna, akkor ez a rendelet megnyugtatást hozott volna, ugy az épitőiparosok, mint az épitőmunkásság számára. Ha a pénzügyminiszter ur nem akar uj épitkezést látni,*

az adózó polgári társadalom annyit minden esetre elvárhatott volna tőle, hogy megnevezte volna azokat az ujabb munkalehetőségeket, amelyeket nyujt az épitőiparnak

akkor, amikor megvonja — az uj házadómentesség és fázisadó bevezetésével — még a lehetőségét is a komoly épitő munkának. A pénzügyminiszter ur kifejezetten ellene van az épitkezésnek, ezt a megjelent rendeletben kifejezésre is juttatta, adós maradt azonban azzal a válasszal, hogy hol fogja tudni elhelyezni a munkanélkülivé váló épitőiparosok és munkások napról-napra szaporodó munkanélküli tömegeit.

— De a házadómentesség kérdése nemcsak Budapestet érinti, hanem az egész ország épitőipari társadalmát.

Gondoskodás azonban *a vidékről* semmilyen formájában ezidőszerint nem történt. Hogy ezzel a házadómentességgel milyen *nyomor fog zudulni az épitőiparosságra,* azt a közel néhány hónap fogja majd megmutatni, amidőn megszünnek az átalakitási és modernizálási munkálatok és amidőn — mondhatni teljesen — meg fog szünni ebben az országban az épitőtevékenység.

— Az épitőiparosság és az épitőmunkásság nem fog belenyugodni ebbe a házadómentességi rendeletbe

és a közeli hetekben együttesen fogja követelni azt a házadómentességet, amelynek alapján biztositható legyen az a munkaterület, amelyre feltétlenül szükség van iparosnak, kereskedőnek, munkásnak egyaránt, aki a jövőben még munkából akar megélni ebben az országban.

Hogy megismerjük a háztulajdon állásfoglalását is az uj házadómentességi rendelettel kapcsolatban, kérdéssel fordultunk a Háztulajdonosok Országos Szövetségéhez, ahol tudvalevőleg nem tulságosan rajonganak az épitkezések további folytatásáért.

Dr. NÉMETH BÉLA,
a Háztulajdonosok Országos Szövetségének elnöke

kérdésünkre a következőket válaszolta:

— Különösen hangsulyozom, hogy a világért sem akarok ellentétet szitani a háztulajdon, az ipari munka és a tervezés táborai között.

A kedvezmények záros határidőhöz való kötése nagy hiba.

Az, hogy csak az 1937. év végéig elkészült házak részesülnek kedvezményekben, *fölösleges ösztönzést jelent,* hogy minél hamarább fogjanak az épitkezésekhez, amikor pedig jelenleg a házbirtok a legnagyobb válságban van. Az épitőipar vezetői is láthatták, hogy *az utóbbi években tultermelés volt, amely után jobb lett volna bizonyos nyugalmi állapotot teremteni. Jobb lett volna a kedvezményt sokkal hosszabb terminussal kombinállni, évekre elosztani az épitkezéseket.*

— *Sulyos hibát látok a családi házépités kedvezésében.* Szinte azon a napon terjeszti ki a magyar pénzügyi kormányzat az adókedvezményt a családi házépités nagy területére(?) amelyen Németországban a munkaügyi (Reichsarbeits) miniszter a birodalom összes családiház épitéseitől minden állami és községi támogatást megvon, arravaló hivatkozással, hogy a multban ebben az érdekben tulságos nagy áldozatot hoztak a békebeli időkhöz képest.

— A családiház épitésnek sokkal több áldozata van, mint általában hiszik.

Elegendő tőkékkel nem rendelkezők vettek telkeket, épitettek házakat és rajta vesztettek.

A városházán volt alkalmam a pénzügyi bizottságban kifejteni, hogy a pénzügyminiszter szorongatott helyzetében ahelyett, hogy a közönség fokozatos kielégitését igérte volna meg, az épitőiparon az amugyis tönkretett házbirtok rovására akar segiteni és miután egyéb fölött nem rendelkezik, hát *adómentességet adott.*

A sorrendben történt az óriási hiba.

Mindenekelőtt a tuladóztatást kellett volna megszüntetni, a már gyülöletes házadópótlékot, ezt a *szükségadót,* hogy a házbirtoknak szerény jövedelmezőségét ismét biztositottnak láthassuk. Mert csakis ilyen alapon remélhető, hogy a tőke épitkezésekben fog elhelyezést keresni. A *rentabilitást* kellett volna mindenekelőtt helyreállitani, másodsorban a *hitelnyujtásnak* előfeltételeit biztositani és csak ezután jutott volna helyesen szerephez az *adómentesség.*

„PATIN"
ROZSDAVÉDŐ FESTÉK
igen tartós, kiadós
Gyártja:
50 éve
KRAYER E. ÉS TSA.
LAKK- ÉS FESTÉKGYÁR
BUDAPEST, V., VÁCI-UT 34. SZ.

KORÁNYI ÉS FRÖHLICH
REDŐNYGYÁR
LAKATOSÁRU, NAPELLENZŐ ÉS FÉMPORTÁL GYÁRTMÁNYAI
minőségben és anyagban elsőranguak!
Budapest, VIII., Kisfaludy-ucca 5. Telefon: 32-3-76, 45-9-86

»LÉGSZIGETELÉS«
padló, nedves fal, terrasz részére uj épületnél roppant olcsó, *pincét pótol* és saját regieben kivitelezhető.
WEISZ LÁSZLÓ MÉRNÖK VI., IZABELLA-U. 66. TELEFON 20—8—64

A legolcsóbb, hivatalos bizonylat szerint pedig legjobb a

Kizárólagosan gyártja: *ÁDLER és GLATZ* cementárugyár és épitésianyag nagykereskedés, Pestszenterzsébet, Horthy Miklós ut 5. (volt Soroksári ut.)

Kőnig, Román és Stein
okl. mérnökök, épitési vállalkozók
Budapest, VIII., Népszinház-ucca 13.
Telefon: 43-1-44.

SPECIÁLIS ÉS NORMÁLIS SZERKEZETŰ
ablakot, ajtót és egyéb asztalos munkát legjobb kivitelben vállal
ifj. HUFNAGL IMRE
asztalosáru gyára
BUDAPEST, VI., KARTÁCS UCCA 27.
TELEFON: 91-6-64. ALAPITVA: 1898.

JANSZKY *Béla*, építész, * Ózd 1884 júl. 19. A bpesti műegyetemen Schulek Frigyesnél, majd Lechner Ödönnél tanult. 1907. tervezte a pécsi orsz. kiállítás népművészeti pavillonját, melyre aranyérmet kapott. 1908. Kóos Károllyal együtt tervezte a zebegényi templomot. 1910. Iványi-Grünwald Bélával és Falus Elekkel együtt megalapította a kecskeméti művésztelepet, melynek műtermei J. tervei szerint épültek. 1911. építette a kecskeméti városi kaszinót és Márkus Emilia hűvösvölgyi házát. 1912. Szivessy Tiborral közösen tervezte a Szolnoki Hitelbank, 1913. a DMKE debreceni palotáját, utóbb a pestszentlőrinci állami

polg. iskolát, a bpesti Fórum-filmszínház interieurjét stb.

közepén.

48. Ereklyemuz.

vina

Lovas

valója felett az aranygyapjas rend jelvé-
zent István, a Lipót és a vaskorona rend
zőke, szeme kék, bajusza és szakálla szőke.
os gallérja tölgyleveles paszomant, jobb-
futnak. A háttér sik terület. Teljes alak

7 cm.
zi emlékek muzeumából (107/95. No 76).
8-iki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

alapjai

528

Jávorka Béla

A kecskeméti művelőtelep megalapítója 1884. júl. 19-én született.

Népszava, 1974. júl. 19. 102. évf. 167 sz. 6. l.

MDK

37e. Janszky Béla,ép.

Szül.: Ozd,1884. Okl.kelte: 1906. Sz.: 3884.

A m.kir.József müegyetemen oklevelet,absolutoriumot vagy oklevélhonosítást nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig.

EP-IP - EPm³-MÜVÉSZET.1931.márc.1. 41.l.

M.D.K.

Jánszky Béla épitész

A Müegyetemen Kós Károly évfolyamtársa Fischer épitész irodájába kezd dolgozni.

Pál Balézs: Kós Károly 80 vées. 46. l.

Jánszky Béla

(1884-1945) építész. A Lechner-követő második építészgeneráció, a magyaros formákat a szecesszióval ötvöző „Fiatalok" egyportjához tartozott.

Lyka Károly: Városépítészet és művészet
Kőrösi, Budapest, 1970. 363 l

334 l.

Jónszky Béla

11 több zsámos fővárosi és vidéki gyűjtemény tehergépkocsi.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül. Budapest, 1970. 363 l

334 l

VK

Jánszky Béla

Kivesz Tibor

Architecture

79. l.

78. l.

79. l.

ÁLTAL RENDEZETT

NEMZETI KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS KÉPES TÁRGYMUTATÓJA

1935

ORSZ. MAGY. KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
BUDAPEST. MŰCSARNOK.

Janszky Béla építész M.D.K.

a népies törekvések egyik képviselője

Kanyó, kag. műv. Bzo. 1960 478

MDK

Jánszky Béla építész

~~szobrász~~, az iskola v. növ.

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 15 l.

Eötvös József gimn. 100 éves fennállása

Jánszky Béla épitész M.D.K.

Népi ihletésü épitész

Gál István: Magyar-angol kapcsolatok az épitőművészetben
Magyar Épitőművészet 1963/4. 59.l.

MDK

Janszky Béla

Medvey, 46.1.

MDK

Janszky Béla

Györgyújmagyépitőm. I. 66.l.

MDK

Jánszky Béla épitész

Csobán Hajduvm. 171.l.

Karamani Vorhang, zwei Flügel, mi

1390. TERITŐ, piros alapu ezüst brokát, s
auf Silberbrokat Blumensträusse. Stil

1391. PÁRNA, kék plüs, himzett cimerrel
wappen. XIX. Jh.

1392. PÁRNA, piros mustrás bársony. XI

1393. KATRINCA, ezüstszövésü és himze
Silbergewebe, mit geometrischer Stic

1394. FÜGGÖNYRÉSZLET, piros plüs, s
hanges, roter Plüsch mit farbige, p

1395. TERITŐ, fehér, piros keresztszemes
in Kreuzstickerei. Siebenbürgen, XI

1396. PLUVIALE, piros alapon, szines,
geblumter Seidenbrokat, mit rotem

1397. PLUVIALE, lila selyemdamaszt. XI

1398. KASMIR NAGYKENDŐ, szines, p
Biedermeyer.

üssel, XIX. Jh.

V. Brüsszel, XIX. sz. — Ein Kragen, zwei Spitzenstreifen.

és velencei modoru. XIX. sz. — Zwei Spitzenkrägen, in XIX. Jh.

keretbe foglalt virágdisszel. XIX. sz. — Schwarzer Spitzen- Jh.

ıbrokát, arany ezüst himzésü széles sávokkal és arany pa- natika, Seidenbrokat mit weissem Fond, darauf gold- und Goldpassementerie. Anf. XVIII. Jh.

ez. — Dalmatika, ähnlich zu Nr. 1413.

ap zseniliahimzésü szines virágos indadisszel és ezüsthimzésü . f. — Messgewand, auf weissem Seidenmoiréfond Genilien- umt. Magyar, e. H. XVIII. Jh.

ér csomózott disszel. XIX. sz. e. f. — Bocchara Streifen E.

ös, fehér, kék disszel. XIX. sz. közepe. — Bocchara Streifen.

Jánszky Béla

Szivény Tibor

építészek

K

l.

Stoban Hajdúvm

171. l.

M. N. Museum III. 140.

Jánszky Béla épitész M.D.K.

1909-1916, 1925-1932 között közös irodában tervez Szivessy Tiborral.
Közös alkotásuk:
Pesterszébeti reálgimn. / Lechner Ö. Társ . aranyérmét nyerték /
Közös kiállitás a Mücsarnokban / M. Épitömüvszek Szövetségének épitészeti dija/

Ferencvárosi Tornaklub sporttelepe és klubháza,

P-. Márkus Emilia villája / Vöröshadsereg ut/

gr. Festetics bérház / Nádor u. / ma: Tervhivatàà

Magyar Épitömüvészet 1964/1. 63.1.

Jánszky Béla épitész M.D.K.

Szivessy Tiborral közös alkotása:
Kecskemét Városi Müvésztelep

Városi Kaszinó és bérház

Kolozsvár, Városi Sporttelep,

Törökkanizsa templom,

Baja dr. Róna Szanatórium

Vidos Zoltán: Szivessy Tibor
Magyar Épitömüvészet 1964/1. 63.l.

Jánszky Béla

Thieme Becker

r. XVIII. 420. l.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

(Lyka)

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

~~V., Visegrádi-u. 36. IV. em. 1.~~

T. EUROPA RT.

Az Önök terjesztésében lévő kiadványokból részemre az alanti példányszámot kérem küldeni:

~~Gollisban~~ **Postán** *vagy* *(nem kívánt rész törlendő!)*

Magyar Nemzet		Film, Színház, Irodalom	Független Magyaror.	Hétfő Reggel	Képes Sport	Magy. Rejtv. Ujság	Sztár		
köznap	vasárnap								
6-	5.	5							

Kelt.....

.....

aláírás.

BUJDOSÓ SÁNDOR
Kiadó Vállalat
Budapest, VI., Lenin krt. 107/a.

Jánszky Béla

Lovéd

Isten kardja

tevvirlatokkal.

Jánszky Béla

erd

Nádai 60-l

64-l.

Nagyságos

S Z E N T I V Á N Y G Y U L A ur
festő müvész.

BUDAPEST.

Lágymányosi utca 16.sz

Jánszky Béla

épített

archeje repr.

Karcagmagyállam

586. l.

Halász – Hradil Elemér, festő, sth. marad,

l. 319. old.

Haranghy Jenő, festő és grafikus, marad,

l. 322. old.

Nánay Béla

† Rockenéti művésztelep törzstagja volt.

Magyarország. 1966. jún. 26.

Jánszky Béla, építész

L: Kós Károly

Baldass Baldass: Hogy működik egy regény öltete 40–48

Mozgó Világ, Bp. 1983. aug. IX 18.

MDK

Jánszky Béla

Architectura. 77, 78, 79.1.

Ατλαντικός Ωκεανός

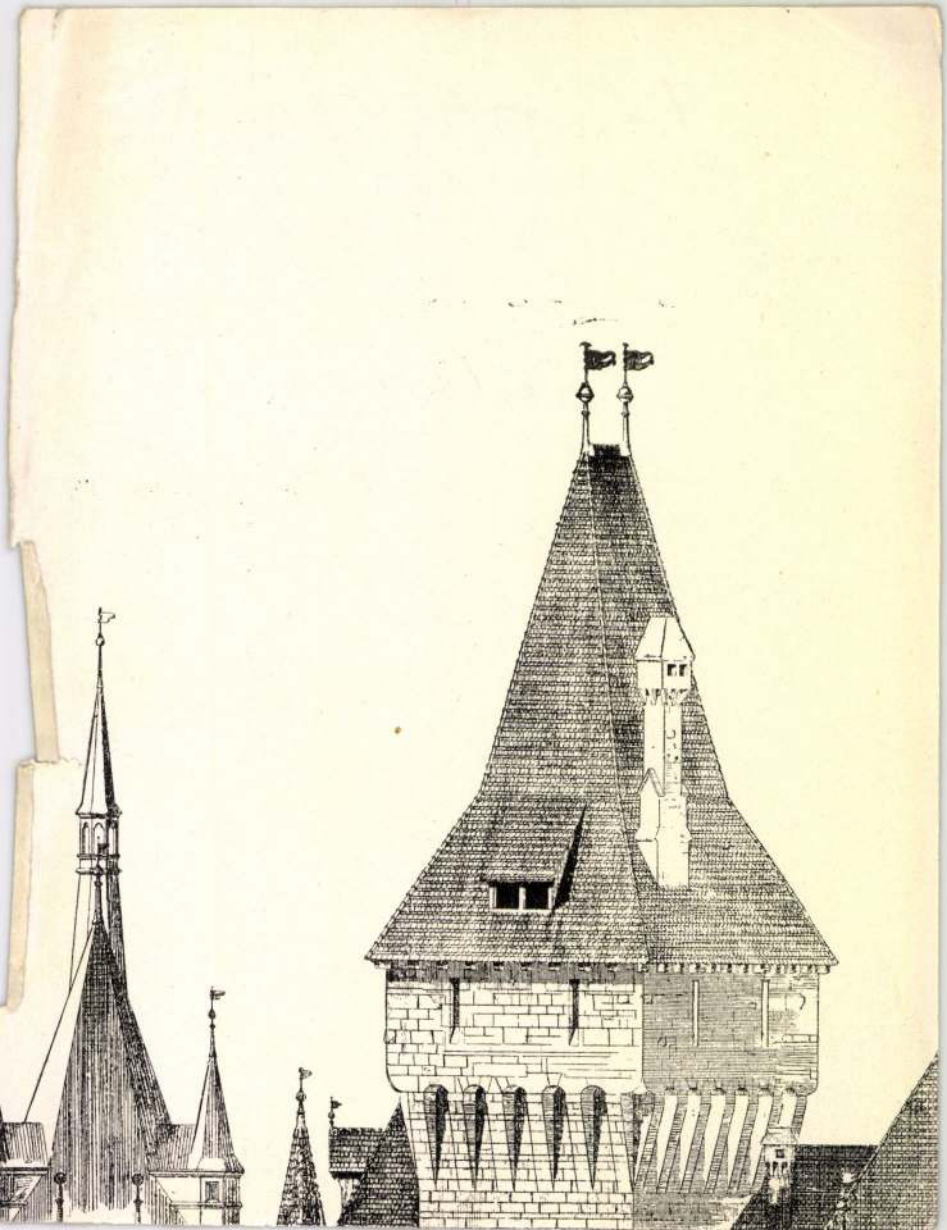
Γεωγραφικό Πλάτος: 37, 38, 39°

Jaworzky Béla (264 265 266)

anyós cég és Szivessy (265. l. 266)

l. Bérbejáró

264. l. 265. l. 266. l.

Jancsik Béla
építész

M.D.4

Méltatás.

Vámos Ferenc: Adya a magyar építészetről.
Művészet, 1976 június - 8 lap.

MDK

Jakusics [építész]

Nepemlitve.

Kerentsey Dezső: Milyen lesz az ország? 6.

Népszabadság, Bp. 1969. nov. 15.

Gáiszky Béla
építész

MDV

Méltatás.

Vámos Ferenc: Ady a magyar építészetről.
Művészet, 1969. június - 8 lap.

Jónpzky Pjéla

ogon fáradozott, hogy az épitészet
terén a népmüvészeti motivumok-
vényesüljenek.

Lyka Károly: Vónolopláslsm a müvészet
Kópül, Budapest, 1970. 3631

2721.

Jánszky Béla

Tagja a Műegyetemen alakult „Fiatalok"
csoportnak Kós Károllyal, Gyergyai Albertel, Tábay Lajossal,
Kozma Lajossal együtt.

Kocs Sándor, Kozma Lajos munkásságáról [illegible] 1975. Akadémiai

M. Old.

Jánszky Béla.

A művész nem az ornamentikához
fűződik, hanem a népi építészet élmény-
ből kiinduló alakító és modern
szemléletű építészetet megkövetni.

R.Gellér Katalin: Néhány szó az erdélyi szecesszióról.
Művészet, 1975. december - 17. oldal.

Jánszky Béla

A gödöllői külön érdeme a népművészet feltárásán túl az a gyűjtőmunka, amelyet a néprajztudomány szolgálatában végeztek. Kriesch Aladáron és Nagy Sándoron kívül aktív kutatómunkát végzett Wigand Ede építész, és egy kis ideig építészsegédje, Jánszky Béla.

B. Kiss Éva: A gödöllői iskola ipar- és művészeti törekvései.
Vigília, Budapest, 1943. nov. 443. old.

Jánszky Béla építész

A Lechner tanítványok tömegében mellett van egy népi gyökerűek erdélyi és finn irányzatának arca is a magyar secessziónak, amelyben a fa és kerámia népi építészeti stílusmódszabadításra, annak példa: Poór Károly és Jánszky Béla velencei templomai. (részlet)

Új Építészet Magyarországon, II.

1974. VIII 31. TV. 18.20 Gmk.

Jánszky és Szivessy

1. Fleischer-féle bérház Pannónia és Hajós u. sarok Pest.
2. Szentkirályi-utca 23 sz. bérvilla.
3. Nádor u. 11. sz. bérház
4. Fortuna mozgó vérmező.
5. Kossuth Lajos reáltanodai épülete Pesterzsébet.
6. Ufa-Uránia fojerja.

Hefelflex. 303. l.
304. l.

Jánszky Béla
építész

működik a Nádor utcában, Stáhly
utcában, Gorkij fasorban.

Radó: Magyar építészettörténet. 330.
Műszaki Kiadó 1971.

Jainszky Béla

Önéletrajza Vallás- és Közokt. minisztérium 99.142/1934. III. sz. akt.-ában.

Születtek Ózdon, Borsod megyében 1884 jul. 19. Atyja gépészmérnök volt. Családja hosszú magyarországi. Középiskolai tanulmányait Budapesten a Kármán-bánya végezte. Építészi oklevelet a József műegyetemen nyert 1906-ban. A műegyetemen Schuler Frigyes tanítványa volt, később Lechner Ödön csoportjának egyik legtehetségesebb tagja lett, propagátora a magyar formanyelv kialakításának, lelkes munkása a magyar építőművészeti kultúrának. Célja volt és ma is az: a magyar korszerű építőstílus kifejlesztése, nemzeti és organikus alapon. Mint fiatal építész bejárta Magyarország minden jellegzetes vidékét és kitérjedt népművészeti tanulmányokat folytatott. Ezek egy része szaklapokban is megjelent.

Jánszky Béla 2

Beutazta Finnországot, Oroszországot, Skandináviát még a háború előtt több ízben, ez országok népművészetét és iparművészetét, építészetét tanulmányozva, majd Angliában töltött el hosszabb időt hogy az angol lakásépítészet tanulmányozásával. Hosszú időt töltött Franciaországban és sokszor meglátogatta Olaszországot.

Önálló tervezői gyakorlatot 1906 óta folytat. Kerámiában főleg lakásművészetek és grafikával foglalkozott.

Kitüntetései: 1907 állami nagy építészeti díj. 1907. Pécs Orsz. Kiáll. Aranyérem. 1908. London magyar kiállítás. Mention honorable. 1930. Nemzetközi Építészkiállítás. Arpad. Elismerő oklevél stb.

1909-10. Kecskemét város meghívására Jeanyi-Grünwald Béla-val és Falus Elekkel együtt megalapítja a Kecskeméti Művésztelepet.

1911. A Iparmű és a város megbízásából a kecskeméti földrengés

helyreállítási munkáinak vezetője. Meghívására az 1915. Kentsptervaros tartandó nemzetközi építészkongresszus előadójává a „földrengés biztos építkezések" osztályába.

A Képzőművészek Egyesülete maga 1908-ban tagjául hívja, hasonlóan a Magyar Építőművészek Szövetségéhez melynek később ügyvezető főtitkára. Egyik alapítója a Magyar Iparművészek Egyesületének melynek főtitkára lesz. 1910-ben a Mienk hívja meg tagjául. Egyik vezetője a Kereskedelmi Művektelepnek. 1912-ben a Deutscher Werkbund meghívott tagja lesz. 1925-ben az Orsz. Sajtófőiroda, majd a Székesfővárosi Pedagógiai Szeminárium tart állandó előadásokat. 1913. egyik alapítója a gr. Tisza István emlékét ápoló Alföldi

Jánszky Béla 4.

Magyar Kőművelődési Egyesület-nek, vezérválasztmányi tagja az EMKE-nek, majd a DMKE-nek. 1924. társelnöke az Ugron Gábor elnöklete alatt működő Ors. Iparoktatóügynek.

Egyik alapítója és ügyvezető elnöke ma is a Lechner Ödön Társaságnak 1928.

1918. A gr. Tisza István elnöklete alatt működő Kossuth Emlékét megörökítő bizottság pályázatán Csíkvármegye Kossuth emlékének megtervezését, illetve megépítésének felügyeletét.

1914. előadója a Kárpáti falvak biztosságának.

1914-18. Több határozatban előadója az Ors. Közmunkákat előkészítő Bizottságnak. 1918. az Ors. Munkaügyi Bizottság előadója. 1919. a kommün alatt nem tagad el semmiféle pozíciót, hogy a népbiztosi állást ajánlanák fel neki. Vidéntartója az Építési Direk-

történetbe való meghívást is. Olasz és lengyel kapcsolatok megteremtésén fáradozik, amiről üdvözletében van szó.

1924-25. állandó építészeti ismertetésre a Pesti Naplónak, számos cikket ír a korszerű és nemzeti építészet, városépítés stb kérdéséről.

1905-6. épít orchestrője a Nemzeti Művészet c. folyóiratnak. számos cikke a világsajtóban is megjelenik. Időnként cikkeket ír a Zentral Europäischer Pressedienstnek, General Press Union-nak. Többször ismertette a magyar építészetet külföldi lapokban. Eddig minteg 1200-1300 cikket írt.

1929. megírja rövid összefoglalásban a magyar formatörvények történetét építészetünkben c. művét. Felhívja a társadalom figyelmét a nemzeti építészet nagy kérdéseire, amely hosszú

Jánszky Béla 6.

vitát indít meg a Pesti Napló hasábjain és egyéb napi- és szaklapokban.

Életrajza megjelent a Révai Lexikonban, a Magyar Művészet Monográfiájában, a Társadalmi Lexikonban, „Who is who" in Centraleurope c. angol lexikonban stb.

Építőművészeti működését külön cikk tárgyalta a Művészet 1915. továbbá számos azóta megjelent almanach stb.

Főbb építészeti munkái:

1906. A M. Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításának installációja. A napos magyar építészet első bemutatkozása.

1907. A M. Iparművészeti Társulat nagy tavaszi kiállításának installációja.

1907. A Pécsi Orsz. Kiállítás főbb pavillonja, Műcsarnok –

Jánszky Béla 7.

nak részben való installációja. 1908. a londoni magyar kiállítás több oszlopának installációja.

Többit lásd a mellékleten.

A magyar formatervezőknek nagyobbrészt munkái akartam, ezre 4000 fotóból állt 1974-ben a vall. és Közok. minisztériumból. Az akkori vezetőnek a MOB-nál volt.

Jánszky Béla épitőművész

főbb épitészeti munkái.

1906. A Magyar Iparművészeti Társulat Karácsonyi Kiállitásának installációja. A népies magyar épitészet első bemutatkozása
1907. A Magyar Iparművészeti Társulat nagy Tavaszi Kiállitásának installációja.
- A Pécsi Orsz Kiállitás több pavillonja, Műcsarnokának részben való installációja.
1908. A Londoni Magyr Kiállitás több osztályának installációja.
1908-09. A zebegényi róm. kath. templ. a népies és szerkezeti magyar épitészet első felépült dokumentuma.
- FerencVárosi Tornaklub épitkezése.
1910. A Wieni Nemzetközi Vadászkiállitás " magyar vadászkastély" pavillonjának homlokzata.
- Márkus Emilia lakóháza. Bpest. Hidegkuti ut.
- Bérház a Madách uccában, amely a korszerü épitészet egyik első dokumentuma.
- Kecskeméti Művésztelep. 6 villa, müterembérház, festőiskola. Első dokumentuma a népiesen szerkezeti magyar épitészet lakóházmegoldásainak.
- Kecskeméti Városi Kaszinó, több más épület ugyanott.
1911. Dr. Róna szanatórium, Baja. Az első mintaszerü magánszanatóriumépület vidéken. Több más épület ugyanott.
- Szolnoki Hitelbank épülete. Több más épület ugyanott.
1912. Bérvilla az Ág uccában. Bpest.
1913. A D.M.K.E. nagy fiuinternátus épülete Debrecenben.
+ Weidinger áruház . Zombor.
- Bérházak, villák Bpesten és vidéken.
1914. Az A.M.K.E. nagy fiuinternátusa. Cegléd.
- A gr. Festetics hitbizomány bérpalotája. Bpest. Nádor u.11.
- Állami Gimnázium és tanári lakóépületek. Trsztena.
1918. gr. Széchenyi Mauzoleum. Nagycenk.
1924. Benczur Gyula Mauzoleuma. Benczurfalva.
1926. Fórum filmszinház.
Polgári iskola. Pestszentlőrinc.
Heisler-bérház. Pannónia ucca.
1927. Elemi iskola és óvoda. Pestszentlőrinc.
Német féle bérvilla. Rózsadomb. Sezmlőhegyi ut.
1928. Reálgimnázium. Pestszenterzsébet. Az 1928-as Lechner Ödön dijjal kitüntetve.
1929-32. Több bérvilla, kisebb bérház.
1930. Uránia filmszinház átépitése és hozzáépitése.
1932. Magyar Iskolaszanatórium. Szentgotthárd.

Müveinek legnagyobb részét hazai folyóiratok közölték. Művészet. Magyar Iparművészet. Nemzeti Művészet. A Lakás. Tér és Forma stb. Egyes művei külföldi lapokban is megjelentek. Der Architekt stb. mint a zebegényi templom / Amerikában is, Christian Monitor/továbbá a Kecskeméti Művlsztelep, Márkus-villa, Fórum, Uránia filmszinház stb.

A " Meister der Architektur" c. vállalat felszólitotta, hogy müveit külön kötetben fogja ismertetni.

J.B. müveinek egyrészét Kós Károly, thorockai Vigand Edé, majd Szivessy Tibor épitésszel épitette meg.

Számos pályázaton nyert első dijat. Ugyszólván minden hazai és több külföldi kiállitáson is résztvett.

99142

Jaroszky - Szivessy cs

Nagy Márton

kéri

kpesti épitészmester

vármegyei bizottsági

Bajan (206)

Rapcsányi

220 l

1905. április 14.

A Magyar Iparművészeti Társulat elnökségének: értesítik a felől, hogy a főtéren a Ziegler emlékének szentelt pk. közgyűlésen testületileg fog részt venni (277/1905.)

K.
Nmc
cél.

Jamszky – Szivessy

építészek

a bajai Nemzeti

Casino épülete

klasszicizáló stí-

lusban

Rapcsányi

221. l.

1905. május 18.

A műemlékek orsz. bizottságának: Divald Kornél régészeti főtanácsos-bizottsági működési programmja hozzájárulás végett közöltetik.

(344/1905.)

MDK

Janszky

építőművész

Halácsi D: Az építőművészet ősz mestereinél.
Építők Lapja, 1958. okt. 7. 4.l.

Jávorszky Béla

nevét többször említi

Vámos Ferenc könyvismertetése /Bere László - Varga Zsuzsa: Kozma Laj os./ - Művtört.Ért. 1970.3.sz. 241-244. l.

Jánszky Béla

A Lechner Ödön-Társaság tisztikarának tagja volt.

M.928.VI.12.

JÁNSZKY BÉLA

Lechner Ödön követője, Kecskeméten tervezési munkákat folytatott.

Entz Géza - Genthon István - Szapporos Jenő:
Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l.
/Városképek - Müemlékek sorozat./ - 92. l.

JÁNSZKY BÉLA

Kós Károly és társai követője, az erdélyi fafaragásos díszítés úttörője. Kecskeméten működött.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Műszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Műemlékek sorozat./ - 92. l.

MDK

Janszky és Szivessy

Bérvilla Budapesten, repr.

Budapesti bérház, repr.

Tér és Forma 1930. 414.l.

MDK

Janszky és Szivessy

magyar épitészek modern törekvésü munkái:

Villa 1928 Bpest

Bérház 1914

Bérház részlete 1929

Épitészkongr. 46.1.

Janszky és Szivessy 72.

magyar épitészek modern törekvésü munkái.

Villa 1928 Bpest

Bérhar. 1914

Bérhar részlete 1929

Épitészkongr. 46-l.

~~Alsókubin X. 220~~

Jakusky Béla, építész

L.: Kádár Béla

Szimeg. Gy.: Városkép ..... 84-87.

Forrás, Kecskemét, 1979. július XI/-7.

Jánosky-Kós

Zebegény templom
rep.

Tér és Forma
1943. 1. sz. (Vissapillantás.)

to delle costruzioni di baracche provvisorie.
ci nuovi. Cosí p. e. nel I distretto la scuola
Bagno romano« e nel X distretto la scuola
asrét e di Németvölgy nel I distretto, quella
ász nel X distretto. Sulle pendici del Monte
boschiva.

Quale introduzione alla costruzione del
tto in Via Maglód, si stanno costruendo sui
n una spesa di 3 milioni di pengő i padiglioni
gli allievi dell'Orfanotrofio la Città di Buda-
aton. Col contributo del Fondo di soccorso
del Municipio venne istituita a Kenese, sul
niziativa della Società sportiva di Budapest
uito sul Monte Hármashatár un rifugio per-
a Via Dandár nel IX distretto venne iniziata
nicipio. Degni di menzione gli ampiamenti
no terapeutico Széchenyi nel Parco comunale
agno popolare. Vennero ultimati i padiglioni
i, e l'ospedale per lattanti e bambini della
cchi dispensari per tubercolotici e inalzò un

ed alimentario: il porto del distretto Fran-
tatoi e dei mercati dei bovini e dei suini.
nercato centrale preventivata in 15 milioni

servizi pubblici: ampliamento dei caseggiati
ati degli operai e degli impiegati dell'Azienda
a sei piani della stessa Azienda in Via Markó

MDK

Jánszky épitész

Kárpáti A: Magyaros épitészeti...kiáll. a N. Szal.-ban. Magy. Iparmüvészet, 1930. 162 l.

Jánszky Béla
építész

László

Ki – Kicsoda?

367. l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

címnek

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $^1/_2$6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Jánszky Béla
építész
† 1945-ben
Budapesten

Lechner Jenő dr.-
közlése
1946. szept 4.

MDK

Szivessy - Janszky

irod

Tér és Forma 1943. 1.sz. /visszapillantás/.

MDK

Janszky bpesti épitész

Janszky - Szivessy és Nagy Márton épitészek
vármegyei bérházak Bajan (2 drb.)

Rapcsányi 220.l.

MDK

Janszky Béla

Bierbauer V.dr.: Válasz Vámés Ferenc "A magyar formaryelv épitészetünkben" c. cikkére. MMÉEKözl 1929. márc. 17. 75-78.l.

MDK

Janszky Béla

Bierbauer V.dr.: "A magyar formatörekvések története építészetünkben" -Janszky Béla könyve. Tér és Forma 1929. II. évf. 9. sz. 376-378.l.

MDK

Janszky épitész

Janszky - Szivessy épitészek, a bajai Nemzeti Casino épülete klasszicizáló stilusban.

Rapcsányi, 221.l.

MDK

Janszky és Szivessy

Bierbauer Virgil dr.: A háboru előtti Budapest épitészete. 179.l. 187.l.
Évk. KMT. 1929.

Jansky Béla

Münchet. 1912

399

Siimegvidéki parasztkelengye

VI. 148.

Jancsy Béla

Művészet

1915. 292-296

467

Susanyi r. Kath. Zene- és Olvasókör

VI. 227

Janszky Béla építész VI. 190

Jánszky Béla

önéletrajz

~~Brouzkarta VI. 244.~~

Janszky Béla építész (irodalom)

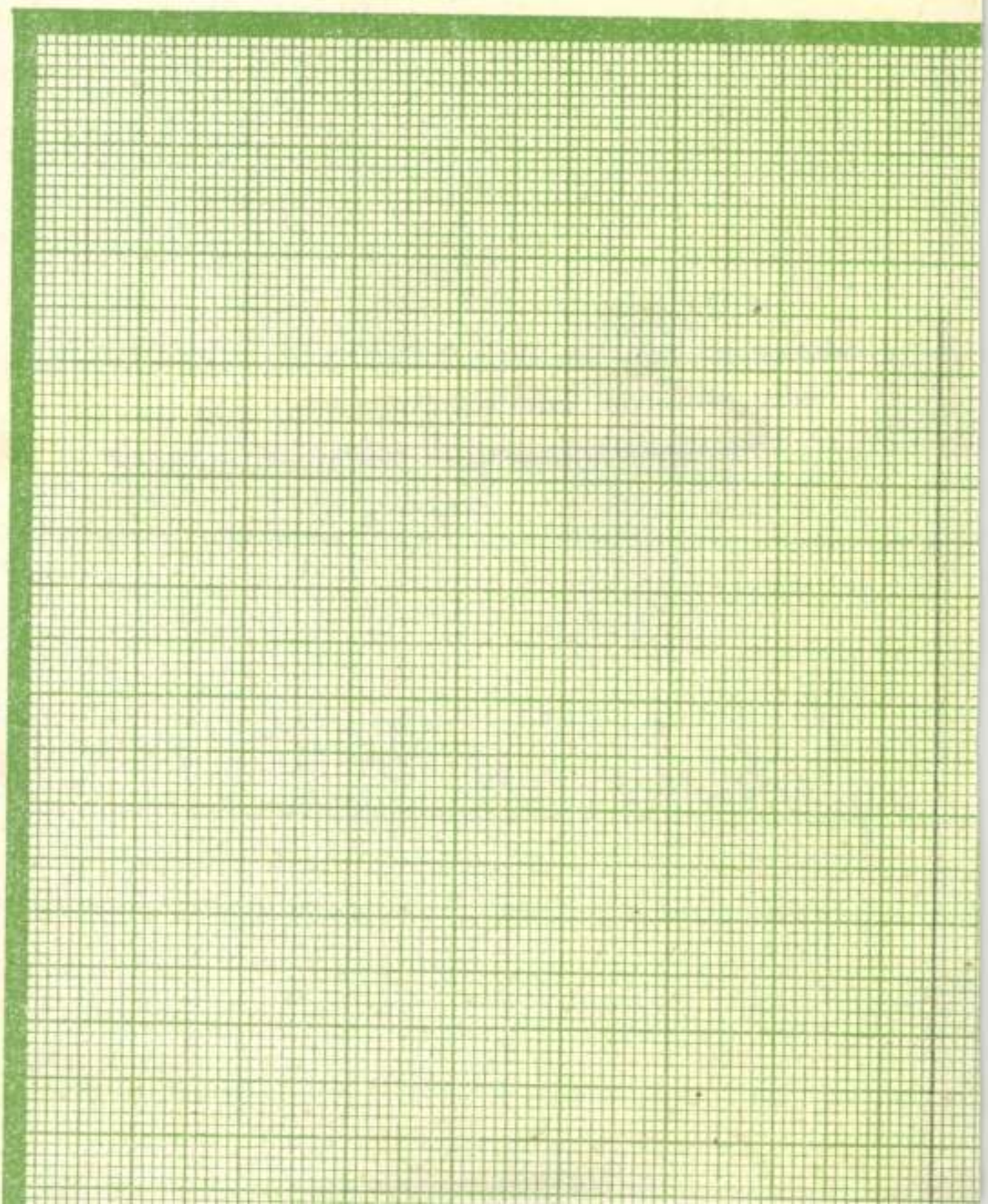
és a művész közlése nyomán

Janszky Béla

Az újirányú rajzoktatás és a pécsi rajzkiállítás. Írta Janszky Béla. Népmívelés 7—8 sz.

(1907

(Művészet 1907. 424. l.)

Jánszky Béla

A magyar építészeti formatörekvések történetéről c. művéből
ugyanott 1930 elején jelent
meg, foglalkozik az alábbi cikk-

Kárpáti Aurél: Még egyszer:
nemzeti vagy nemzetközi építészet? A
„Körökbe tört magyar drámá" záró-
szava. Pesti Napló 1930. ápr. 6.

U. 3012

Jaroschy Béla

építész

szül. Ózd 1884

okl. nyert 1906.

Képzőszz. Műegyetem 10 f.

Jánszky Béla

építész

Erdő

Nemesvári

62. l.

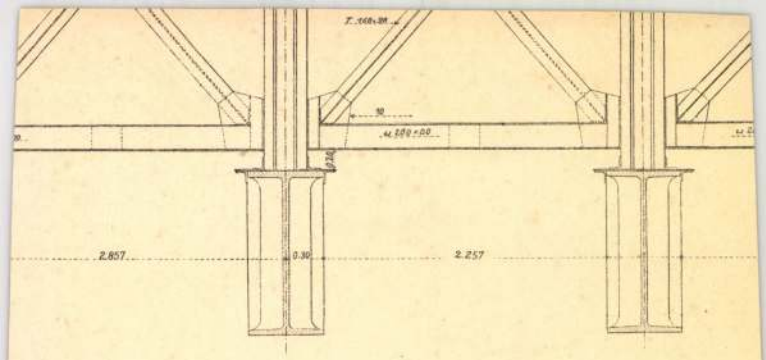
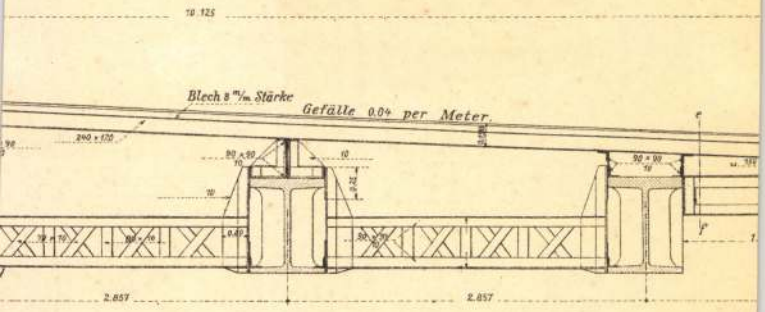
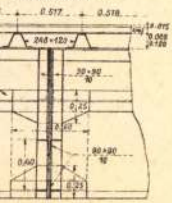

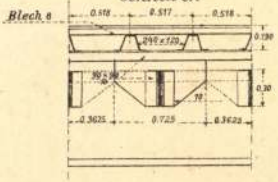
Fig. 6. Quers

Schnitt cd.

Schnitt ef.

Janszky, nucéptész VII. 171

Jánszky Béla

takkal. Kötve
Jánszky B. A magyar formatörekvések története építészetünkben (1894—1914) 5.—

IX. Rákos-u. 10
Szépmüv. Muz.

Jankay Béla

irodalmi munkái:

A magyar formatörekvések
története építészetünkben.
1894–1914. Budapest 1929.

Feldolgoztam.

Lod

Ungarische Jahrbücher.
Berlin 1931 XI. H. 4.

Kimutatás

villamos közlekedésről 1934 dec. 5-
tól 1935 Febr. 9-ig.

1935

Jaroszky Béla

építész

élete

1.

Karcagmagyarország

Gol. h.

< Jánszky Béla >

< > Korszerű építőművészet.

Kereskedelmi Magyarország

89 – 93. l.

< Jainszky Béla >

építész, a
Lechner Ödön Társaság
ü. v. elnöke

< > Az építőipari
lélek. Az építőmunka
önvédelmi harca.
Építőmunka 1933.
3. sz. 57, 52 l.

Jánszky Béla

úrod

B.

Epitómunka

1933. 2. n. 40. l.

Janszky, Béla, Ritter v., Architekt und Graphiker, geb. 19. Juli 1884 in Ózd, absolvierte die Budapester Polytechnik und erfreut sich als einer der modernsten und tätigsten Architekten eines bedeutenderen Rufes. Er ist einer der Gründer und Leiter der Kecskeméter Künstlerkolonie.

Werke: *Die Ausstellung der ungar. Gesellschaft für Kunstgewerbe* (1907, im Vereine mit L. Tátray), *Landesausstellung in Pécs* (1907), *Installierung der Ungar. Ausstellung in London* (1908), *Die erste moderne ungar. Kirche in Zebegény* (1909, im Vereine mit Karl Kós), *Das grosse Stadtkasino, die Gebäude der Künstlerkolonie in Kecskemét* (1910). Seit dieser Zeit arbeitet er im Vereine mit dem Arch. T. Szivessy und schuf zahlreiche prächtige öffentliche und Privatgebäude in der Hauptstadt und in vielen Städten der Provinz. J. ist ein begeisterter Kämpe des ungar. Baustiles.

Krük I 561, 562. C

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Jánszky Béla

vrod

Jakab, Desider:
Die Gefolgschaft
Edmund Lechners.
A Mügyütő 1930,
8-9. sz.

246 l

AZ 1914. ÉVI TAVASZI KIÁLLITÁSON

SZABAD MŰVÉSZEK CSOPORTJA.

FESTŐK:

DUDITS ANDOR — GLATZ OSZKÁR (h. előadó)
JENDRASIK JENŐ — SZINYEI MERSE PÁL
SZLÁNYI LAJOS (előadó)

SZOBRÁSZOK:

BETLEN GYULA (h. előadó) — RÓNA JÓZSEF
ZALA GYÖRGY (előadó)

MŰCSARNOKI FÜGGETLEN MŰVÉSZEK CSOPORTJA.

FESTŐK:

JUSZKÓ BÉLA — KÉZDI KOVÁCS LÁSZLÓ
KACZIÁN ÖDÖN (előadó) — SPÁNYIK KORNÉL (h. előadó)
ID. VASTAGH GYÖRGY

SZOBRÁSZOK:

ISTÓK JÁNOS (h. előadó) — SZAMOVOLSZKY ÖDÖN (előadó)
IFJ. VASTAGH GYÖRGY

MŰÉPÍTÉSZEK EGYETLEN JURYJE.

HICKISCH REZSŐ — LAJTA BÉLA (előadó)
JANSZKY BÉLA (h. előadó) — MEDGYES LAJOS

Janoszky Béla

Írod
a
Szabadon -

Dr. BRUNS-féle
KÖTŐGYAP

Jánszky Béla

arck. repr.

Lex Magyar

34. tábl.

Neue Folge. I. Band.

Die Stadt Halle und der Saalkreis

bearbeitet von

Gustav Schönermark,
Architekt.

XII. Lieferung. Preis 1,50 Mark.

Halle a. d. S.
Verlag von Otto Hendel.
1886.

Jánszky Béla

építész

l.

Révai XXI. 469. l.

Romai mérföldjelző-oszlop II 80, 84, 85,
93, 100, 111, 112,

Szamosszeg Béla
gyűjtése a gyakorlóiskola
részére. 1884 jún. 19.
Oszlop. Tóth Károly
ny. kolozsvári állomásfőnök
által
=
Kuzick I. 561. l.

Szivességből
gyűjtő

1904. VII. 8.

Poprád.

Kmz. Múzeum jelentése (436/1904.)

Jansky Bělá

rod

Osáčpaum. 565. l.

Ajtay *József* (* 1876). Közigazg. bíró és publicisztikai író. Foglalkozott a nemzetiségi kérdéssel és a választói jog kérdésével, újabban pénzügyi és gazdaságpolitikai kérdésekkel.

Ajtókopogtató. Vasból v. bronzból készült gyűrű- v. kalapácsalakú ajtóvasalás, melyet oly célból erősítenek az ajtószárnyra, hogy azzal zörgetni lehessen.

Ajtony (*Ohtum, Achtum*). Sz. István korában a Maros alsó folyásánál lakó nemzetség feje. 1028. fellázadt a király ellen, aki Csanádot küldte ellene. Csanád legyőzte és megkapta birtokait. A név török eredetű, jelentése a. m. arany.

Ájulás. Hirtelen beálló, gyakran szédülés által megelőzött öntudatlanság leginkább az agyvelő vérszegénysége következtében.

Akácfa. A pillangósok közé tartozó É.-Amerikából származó *Robinia pseudacacia*, mely nálunk teljesen meghonosodott. Kitűnő homokkötő, fája jó tüzelő- és szerszámfa; fürtös virágzata elsőrangú méhlegelő. A növénytanban *Acacia* néven ismert növények aprógömbös sárga virágcsomókkal lényegesen különböznek tőle; egyik-másik fajt nálunk, mint *mimózát* árulják.

Akadályverseny. Lóversenyek az a fajtája, melynél a pályán végig vágtatást természetes v. mesterséges akadályok nehezítenek. Az akadályok lehetnek: árkok, sövények, falak, kerítések, vízfolyások, gátak, lépcsők, sorompók, kapuk, stb. Az akadályverseny a vadászat hajtásának törvényes módja. A. útján történik a halálbüntetés végrehajtása hazánkon kívül még Angliában, Ausztriában, Bulgáriában, Oroszországban.

Akatholikus (gör.), nem katholikus keresztény.

Akbar (arab). 1. Allahnak egyik jelzője (u. a. mint *ekber*); a legnagyobb. — 2. Személynév, melléknév, pl. Dzselál-ed-dín Mohammedé, a legkiválóbb nagymogulé (1556—1605).

Akcentus (lat.). Ékezet, hangsúly.

Akcidentális (lat.). Lényegtelen. Ellentéte: esszenciális, lényeges.

Akiba ben József (József fia Akiba (* Kr. u. 507). Hírneves zsidó törvénytudós, akinek jelentékeny része volt a zsidók szent könyvének, a Talmudnak kiépítésében.

Akkad. Sumér néven Agadé. Az Eufrát balpartján fekvő ősi északbabiloniai város, amely I. Sarruköntől (2684 Kr. e.) alapított első nagyobbszabású mezopotámiai sémi államalakulat, az ú. n. A. (v. Agadéi) birodalom (2684—2188 Kr. e.) székhelye volt. Mint politikai-földrajzi elnevezés szembehelyeztetvén a tőle délre eső Sumérfölddel, idők folyamán ráragadt az Akkad birodalom vezetőrétegét alkotó sémi népre s ennek nyelvére. Az «A. nyelv» elnevezés tehát Mezopotámia első sémi hódítóinak nyelvét jelenti, szemben a nem sémi sumér nyelvvel.

Akklamáció, l. *Acclamatio.*

Akklimatizáció. Főként meleg és forróégövi növényeknek a mi éghajlatunkhoz szoktatása; ritkán sikerül. Kiváló szép eredményt ért el nálunk gróf Ambrózy-Migazzi István malonyai és jelli parkjában örökzöld növényekkel. Az állatok közül könnyebb a melegvérűek A.-ja, mint a hidegvérűeké; könnyebb a fog-

Jainszky Béla

építész

Pásd okv

Lex Magyar

256. b. l.

Jaroszky Béla

1000

Jánformtöreker 40.l.

R. ACCADEMIA D'UNGHERIA
ROMA - VIA GIULIA, 1
TELEF. 52053

Tek.

M ű e m l é k e k O r

B U D

~~Iparművészeti Mu~~
Szépművészeti Mus

Unghe r

Jánoshy Béla

Zrod

Kerlész Borbála

283 l.

Vezprémi múzeum építk. segélye

1913-ban VII. 213

Jainovszky Béla

Uród

3.

Építőmunka

1933. 8-9. sz.

(A magyar építő-
művészet útja.
I. (vázlata; képekkel.)
B.)

Jánszky Béla

Építömüvészek

J á n s z k y B é l a életrajza

Született ÓZDON, 1884.jul.19. Müegyetemi tanulmányainak elvégzése után állami ösztöndijjal külföldi tanulmányutat tett, majd tervezte a wieni vadászati és pécsi iparmüvészeti kiállitást. 1910-ben társult Szivessy Tiborral, akivel a kecskeméti középületek egész sorát tervezte. Részt vett a kecskeméti müvésztelep megalakitásában is, mint müvésztag. Az Alföld több városában és Budapesten is különböző köz-és magánépületeket tervezett, müvészeti mozgalmakban vett részt. Az elsö világháboru után egy ideig magánosan müködött, majd ismét társult elöbbi társával. Ezután ismét nagyszámu fövárosi és vidéki köz-és magánépitkezésnek, mozgóképszinházaknak, szanatóriumoknak, internátusoknak, iskoláknak, bérházaknak és villáknak volt tervezö épitömüvésze. A magyar formatörekvések története cimmel szépes tanulmányt irt a magyaros épitömüvészetről, amely nagy érdeklödést váltott ki. Megalapitotta a Lechner Ödön társaságot, melynek elsö elnöke lett. Mauzoleumokat is tervezett a Széchenyi és Benczur családok részére. Meghalt 1945.januárjában Budapesten

Egyike volt a legeslö épitömüvészeknek hazánkban, akik a magyar stilustörekvésekért sikra szállottak és a modern, magyar épitömüvészet létrehozásáért és eredményes sikeréért harcoltak.

Lásd még a Révai Lexikon 10.és 21.kötetét Jánszky alatt.

Kárpáti

Jainzky Béla ú.

Szivessy Tibor

orvod

ME. 1913. II–12.

97. 31. l. közzé

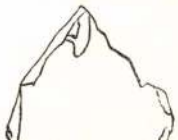
natai adják kezünkbe a pontosabb kormeghatározás kulcsát. Nagy mértékben zavarja a dolgot az a körülmény, hogy a már egyszer a barlang falára vetett rajz, vagy festmény fölé újabb föléberajzolások jöttek, a barlang későbbi lakói helyenkint ki is kaparták elődjeik alkotásait. Gyakorlott szem, az emlékek alapos ismerete, elsőrendű rajzoló készség és mindenek tetejében e művészet fejlődése és kiterjedése minden mozzanatának ismerete segít biztosan ahoz a szószerinti kihámozó munkához, amivel ezeknek a rajzoknak lekopirozása jár.

A legrégibb karcolatok mélyen és aránylag vastagon vont vonalakkal határolt, szőrtelen állatalakokat ábrázolnak oldalnézetben (3. kép) Ez a profil annyira absolut, hogy pl. a végtagokból többnyire csak az egyik első és egyik hátulsó láb van feltüntetve. Némelykor történnek kisérletek az összes végtagok feltüntetésére is (4. kép), de ezzel még nem oldódik fel az alakok körvonalainak merevsége és a művész egyelőre még adós marad a részletek kidolgozásával.

Olykor-olykor azáltal emelik ki ezeket a karcolatokat a barlang falából, hogy pótlólag vörös festékkel huzzák ki. Ez vezeti rá ezeket a művészeket, hogy megpróbálkozzanak a tisztán festett körvonalú állatalakokkal is (5., 6. kép.)

A következő fejlődési fázisban még mindig mély és széles a vonalvezetés, de már kezdenek kibontakozni a részletek is, mint pl. az állatok patája, szarvai stb. A vonalak már nem olyan merevek, tisztábbak, határozottabbak s maguk az alakok is kezdenek élni. Az állatrajzok körvonalain látható apró, sűrű vonalkázás minden bizonnyal a szőrzetet akarják feltüntetni (7., 8. kép.) Most is divik a bekarcolt vonalaknak színes festékkel való élénkítése, sőt kisérleteznek az állati alakok kifestésével is. Azzal pedig, hogy a pásztásan felrakott festéket leszedik, vagy lemossák az olyan testrészekről, amelyeknek világosabb tónussal kell az összképből kiválniok, színtónusszerűséget érnek el.

Jánszky Béla

Jánszky Béla műépítész, XI. Bercsényi-u. 5. 259-895

Budapest. 1940. Sept

-

ű,
-
-

yil-
e-

ő-
k
be-
l-
eg-
pon

t
ő-
a
e-

Jaiszky Béla
I. díj

Kőrmendi Nándor
II. díj

Laurencsky Gusztáv
III. díj

a Kisipari Ifjúsági Otthon
nőiszabó szakosztálya
Vas- és Szabály utca
sarkán tartotta

Hálás köszönet

A versenyről szóló cikket Jaiszky Béla
kérésére küldjük el.

Budapest, 1940. szeptember hó 7-én.

Dr. Lakatos Ferenc
főtitkár

Tovább

Hálás köszönet

Budapest, 1940. szeptember hó 7-én.

Dr. Lakatos Ferenc
főtitkár

A versenyről szóló cikket Jaiszky Béla
kérésére küldjük el.

Hálás köszönet

Budapest, 1940. szeptember hó 7-én.

Dr. Lakatos Ferenc
főtitkár

104362-1912. szám.

7

A Müemlékek Országos Bizottságának, f. évi 478. sz. a. kelt fö-
terjesztésére, tudomása és további
megfelelő eljárás végett megküldöm.

Budapest, 1912. augusztus 3.

A miniszter helyett:

Arányady
államtitkár.

Jaworky Béla

l.

Szendy K. Bpest
nekrol. közlg. évk -
1942. Bp. 1943. 390. l.

emeinsamen Tagung:

or Dr. A. von Oechelhaeuser-Karlsruhe.
or Schultze Naumburg-Saaleck.
hen Nationalmuseums in Nürnberg. Außerord.
von Biegeleben-Berlin. Geheimer Regierungs-
Regierungsrat Professor Dr. Conwentz-Berlin.
örcke-Berlin. Geheimer Hofrat Professor Dr.
n. Geheimer Oberbaurat Prof. Hofmann-Darm-
. Gerichtsassessor Koch-Meiningen. Architekt
sbaurat a. D. Rehorst, Beigeordneter der Stadt
de-Ost. Oberbaurat Schmidt-Dresden. Ober-
. Geheimer Baurat Dr. Ing. Stübben-Berlin.
aurat Tornow-Metz.
chumann-Dresden, Blasewitz.

ß von Salzburg:

räsidium:
ent im Herzogtum Salzburg etc.
bischof in Salzburg, Primas von Deutschland etc.
shauptmann im Herzogtum Salzburg etc.
. und k. Botschafter a. D., Präsident der Zentral-
enkmale etc.

ftsführung:
chönaich, k. k. Landesregierungsrat, Dr. Hans
artin, Archiv-Konzipist der k. k. Landesregierung.

Jávorky Béla, építész

Kalocsa Nép

1945.11.20.-án.

tovább

Jainsky Béla

Kós Károly

Lajta Béla

Lechner Ödön

Medgyaszay István

Lux Kálmán

Menyhért Miklós

Wälder Gyula

ezek

épitő

Magyar Iparművészek kiállítása. Nemzeti Szalon. 1930. Sept.

11/Pg

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
Fényrép		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

A finn építőművészetről.

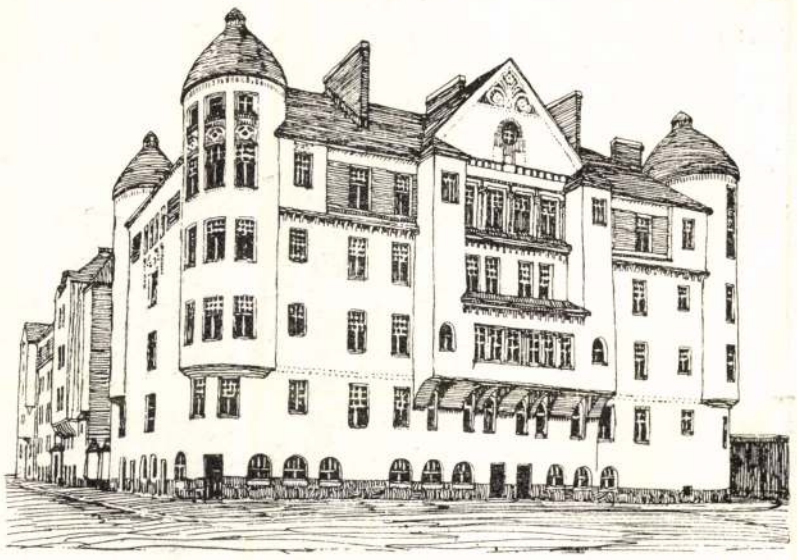
Közel másfél évtizede már, hogy az iparművészet modern jelszavait az architektusok is elfogadták s a nagy angol művészetreformátorok igéi irányadókká váltak az építőművészetben is. Különös, de elvitázhatatlan tény, hogy az anyagszerüség, a constructivitás és az egyszerű szépség elvei először az alkalmazott művészetekben öltöttek testet s csak azután kezdtek mozgolódni a *grand art*, az „anyaművészet“ művelői, mikor a decorativ művészetek már alapos virágzásnak indultak. S csak ezután kapcsolódtak be a modern térművészet jelszavai közé azok, melyek már inkább az architektus tulajdonai: hogy a megváltozott, a modern élet és társadalom követelményei más téralakításokat kívánnak meg, mint a történeti stylusok szervezetei s ez új épületorganismusok új anyagai és constructiv elemei mindenesetre más formanyelvet — hogy így mondjuk — hangsúlyozó ornamentikát vagy decorativ kitalálásokat igényelnek.

Ha gyors egymásutánban tekintjük végig a modern architektura szárnypróbálgatásait, kritikai szemünknek érdekes észlelése lesz az a körülmény, hogy a modern építés minden szemrevalóbb jelenségét mindig hosszadalmas irodalmi elmefuttatások s néha kisebb-nagyobb tollharcok előzték meg, s a legérdekesebb lesz az a tapasztalatunk, hogy a valóság, az olykor szinte recept után való építés igen ritkán felel meg annak, amit vártunk volna. Különösen szembetünő ez Németországban, hol az „architecturphilosophienak“ jóformán egész irodalma fejlődött. Míg ez a philosophia legtöbb esetben az élet ismeretét tanította tanulandónak, tehát legtöbbször a józan takarékosság, a célszerüség és olcsó modern alaprajz elérésére igyekezett vezetni az architektusokat, ezeket az építésben mégis leggyakrabban a barokkban, tehát absolut dekorativ jellegű architekturában gyökerező ízlésük tévútra vezette, úgy hogy tisztán díszítőművészeti szempontok által ösztönözve cserbenhagyták rendes jóhiszemü intentióikat s feladva constructiven szép ideáljaikat, öntudatlanul hátráltatták az egészségesebb és célravezetőbb modern organismusok fejlődését. Népszerübben kifejezve: sok architektus jobban örült s örül még ma is, ha bárminő inconstructivitás és anyagszerütlenség árán is, de eredeti és új lehet decorativ külsőségekben, melyek csak az ő tehetségét és fantáziáját mutatják, mert ez olcsóbb eljárás és egyszerübb út az egyéniségek mai nagy versenyében, mint az, mikor az építtető lelke mélyébe hatolva, annak minden apró kívánságát figyelembe véve, minden erejével igyekeznék új organismusok megteremtésére, új szerkezetek és anyagok helyes és ötletesen célszerű felhasználásával.

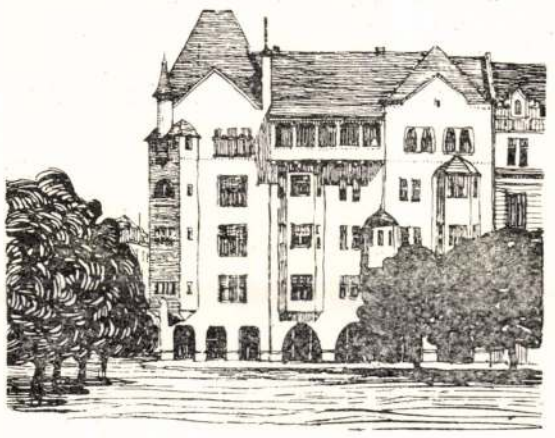
Mindenképpen csodálatosan fog ezután hangzani, hogy Északon, tehát ott, hol a fantázia intenzivebben és termékenyebben működik, mint Közép-Európa népeiben, a finneknél életrevaló és kedvező jelenségeit találtuk egy constructiv alapon álló építőművészet fejlődése feltételeinek. Talán úgy lelhetünk ennek magyarázatára, ha megfigyeljük legjelesebb alkotó művészeik munkálkodását és az okokat, melyek őket dolgozni késztették.

Finnország társadalma folyvást a bomladozó orosz félkultura hatalmi nyomása alatt állva, mint gyöngébb erejü fél, másként nem egyensúlyozhatta magát a cárizmus beolvasztó törekvéseivel szemben, mint szellemi niveaujának emelkedésével s müveltsége és művészete fejlesztésével s individualizálásával. S az, hogy continensünk e legészakibb országában fejlett kultura és művészet virágzott, nagy mértékben járult hozzá ahhoz, hogy mintegy megszégyenülve a világ kritikája, a népek ítélőszéke előtt, a fehér cár visszaadta teljes alkotmányát, minden jogukat, még önálló vámterületüket is.

E néhány év óta mintha csak rá akart volna szolgálni e kis ország csendes forradalma által kivívott szabadságára, egymásután bukkantak fel frissebb és érdekesebb

Bérház a Skatudden szigeten Helsingforsban.
Tervezték *Bertel Jung* és *Oscar Bomanson*.

A „Helsingforsi Takarékpénztár“ háza.
Tervezték *Eliel Saarinen*, *Armas Lindgren* és *Herman Gesellius*.

művészegyéniségek, kik nagy elődeikkel egy közös mesgyén, a nemzeti finn stylus utain járva, napról-napra hathatósabban dokumentálják, hogy léteznek s hogy megérdemlik létöket.

Nagy festőművészeik *Eero Järnefelt*, *Edelfelt*, *Akseli Gallén Kallela* és *Pecca Halonen* után egész gárdája támadt a tehetséges architektusoknak is, kiknek művészetét különösen első pillantásra valami nagy egységes levegő öleli át, valami, ami legelőször északinak, később azonban határozottan finnek és bámulatos egységesen nemzeti jellemvonásnak hat.

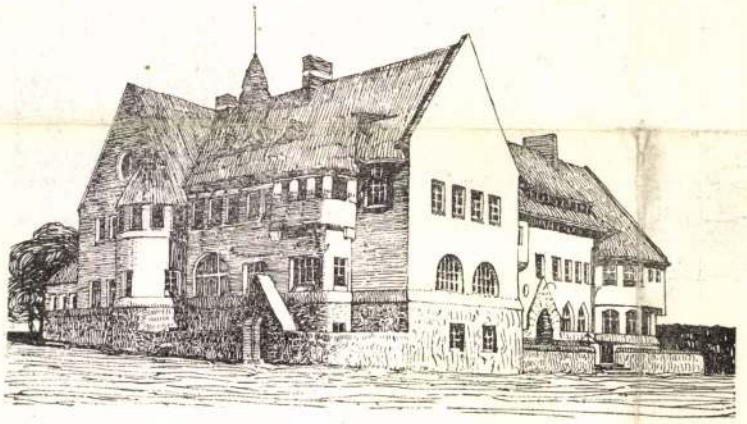
A nagy építész-trias: *Eliel Saarinen*, *Armas Lindgren* és *Herman Gesellius* első jelentősebb munkái a Merijoki-kastély, a nielseni templom és a viborgi pályaudvar után mintha csak valami kialakult s már virágzásban lévő stylus formanyelvén beszélnének, keletkeztek egymásután a helsingforsi Arkitekten Förenigung fiatal, sőt öregebb tagjainak kitünő munkái, melyek úgyszólván mind nagyszerű művészeti eredményeket mutathatnak fel.

A helsingforsi *Skatudden*-sziget új és nagyszámú bérházai tanúskodnak arról, hogy az elvetett mag termékeny talajra talált: a célszerüségek és új alaprajzi megoldások szülte ötletes architekturák, kedves kapuzataikkal, bejáróikkal, barátságos, otthonos hatású lépcsőházaikkal, a maguk egyszerüségében is pompás és mindenütt jól alkalmazott ornamentikáikkal már messziről lekötik a tengerről érkező idegenek figyelmét. *Kallio*, *von Essen*, *Ikäläinen*, *Valter*

Jung és egy csomó más fiatalember nevéhez fűződnek e kellemes térmegoldású épületcsoportok hatásai.

A nagyforgalmú, de különben kicsiny, alig 150 ezer lakójú Helsingfors még több látnivalót nyujt, ha bankjainak világvárosias, imposans berendezéseit szemléljük. Legszebb valamennyi közt a *Pohjoismaiden Osakepankki* (Északi bank r.-t.) háza, gazdag díszítésű bronzerkélyével, finom plastikájú kapuzat-faragványaival és csodás szép térhatású kellemes színekben tartott belsejével, mely a *Saarinen-Lindgren* és *Gesellius* csodort műve. Méltó versenytársa ennek a fiatal *Lars Sonck* és *Valter Jung* bankja, a *Privatpankki* kapuzata és belső kiképzése, mely ugyancsak felejthetetlen benyomást gyakorol minden művészemberre eredeti ornamentikájával. *Lars Sonck* munkája a gránithomlokzatú Telefonközpont épülete pedig a finn építőstylus legművészibb monumentumainak egyike. A diák-otthonok szerencséskezű tervezője *Linddahl*, különösen belső vakolatdíszítésekben mester, ki számtalan új vakolattechnikával és érdekes stylusú falfestéseivel ékítette a finn műegyetem hallgatóinak házát. A nagyszámú modern lakó és bérház közül legkiválóbbak a *Saarinenék* Pohjolaháza és két kitünő házuk a Skatudden-szigeten, továbbá a *Harald Neovius*-é az Unionkatu-n, de nem érdektelenek a *G. Adolf Lindberg* s a *Bertel Jung* és *Bomanson* vöröstornyos, gránitberakásos bérházai sem.

Hogy ezek az épületek nem csupán kísérletszerű alkotásai néhány ambiciózusabb művészüknek, bizonyítja, hogy csak felületesen számlálva is háromszázon felül van Helsingforsban az olyan házak száma, melyet építtetőjük modern szellemben jelesebb művészszel terveztetett meg

Az „Eira"-ház Helsingforsban. Tervezte *Lars Sonck.*

A helsingforsi „Telefonközpont" háza. Tervezte *Lars Sonck.*

vagy alakíttatott át, hogy ne maradjon el a többiek mögött szépségben, ízlésben és célszerüségben.

Legnagyobbszerű művei azonban még csak most épülnek e kedves, sokra törekvő városnak; *Saarinen-Lindgren-Gesellius* nagyszabású Nemzeti Múzeuma s a német folyóiratok által többször ismertetett Központi pályaudvar csak jövőre kerül tető alá. S ha nagy középítkezéseik, új parlamentjök stb. szintén elkészülnek s kiépül a most megkezdett kertvárosrész is, egyike lesz Helsingfors azoknak a ritka városoknak, melyeknek művészetét egyazon nagyszerű nemzeti szellem, egység hatja át.

Janszky Béla.

(Vége köv.)

Belecskai Mechwart András emlékezete.

(*Bánki Donát* emlékbeszéde a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben januárius 18-án.)

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet a mai estét Mechwart András emlékének szentelte. Templommá avatta erre az estére e helyiséget, amelyben áhitatot áraszt a szíveinkben idehozott kegyelet.

Nem kell fáklyát gyujtanom, hogy megvilágítsam Mechwart András emlékét. Hiszen csak mostanában, az elmúlt esztendő június havának 14-ik napján hunyta le szemeit örök álomra. Alig hervadtak el a sírjára halmozott virágok és csak nem rég vertek gyökeret az újonnan ültetettek. Még nem mosódott el emlékezetünkben imponáló alakja, magunk előtt látjuk a szép Mózes-fejet, energiát kifejező arcvonásaival és mélységes értelmet, nyiltságot és jóságot kisugárzó szemeivel. Még csak az imént munkált hatalmas erejével, de aztán hirtelen az enyészet lehelete érte, megállt a remek gépezet, utolsót dobbanva nemes szíve, kihült a teremtő agyvelő kohója.

De így rendelte a halandó sorsát az örök természet, amelynek kifürkészhetetlen titkait gyarló észszel ne kutassuk. Hagyjuk pihenni a porlandó testet és azt idézzük emlékezetünkbe, ami nem merülhetett enyészetbe, ami a megmaradás törvénye alatt áll, a nagy szellem alkotó munkáját. Ismerjük meg sikerei nyitját és merítsünk ebből tanulságot, példát.

Ébressze fel a példa hatalma a netalán szunnyadó erőket, hogy akadjon Mechwartnak követője, ki hasonló, újabb impulzust tudna adni ipari fejlődésünknek!

Mechwart András 1834-ben született, Bajorországnak ipari és kereskedelmi élettől pezsgő városában, Schweinfurtban. Szülei szegények voltak, nem részesíthették felsőbb oktatásban, inasnak adták egy helybeli lakatoshoz. A sors nem szánta hidegtől-melegtől óvott üvegházi növénynek, kiültették a szabad természetbe, ahol vihartól edzve, versenyt nőhetett az erdei tölgygyel.

A lakatoslegény remekbe egy új zárat készített, a Dingler-féle Journalban akkoriban közölt rajz után. A remek nagyon jól sikerülhetett, mert Schweinfurt város, ezen munkája után a fiatal lakatost segélylyel az augsburgi polytechnicumra küldte.

Az első sikerült munka Mechwartnak nagy örömöt okozhatott, mert még öreg korában is szívesen és önérzettel emlékezett meg róla, holott későbbi sikereivel sohasem kérkedett.

Az érdemrendeket, kitüntetéseket, amiket később kapott, nem értékelte annyira, mint az első sikerét és méltán, mert az a kis zár nyitott számára oly fényes pályát.

Méltán becsülte meg, még mint nagy gyári vállalat vezérigazgatója is a szerény kis lakatosműhelyt, mert

Aukciók előtt és után

Írta: *Szilárd Vilmos*

Az amerikai bessz egyelőre nem érezteti a hatását az európai műpiacon. Bár még nincs itt az igazi nagy aukciók szezónja és a nagy művásárok ideje, — tavasz és nyár eleje hozza mindig a szenzációkat — a mostanában lezajlott néhány aukció továbbra is erősen emelkedő irányzatra vall.

A berlini Simon-árverés nyitotta meg az őszi programot. A világ minden tájáról összegyűltek Berlinben ez alkalomra a múzeumok megbízottjai, a nagy gyűjtők és műkereskedők. A gyűjteményben a legjobb nevek szerepeltek, mint Botticelli, Tiepolo, Andrea del Sarto etc. Úgyszólván minden tárgy jó áron gazdára talált, csak a legnagyobb mesterművek voltak aránylag aláértékelve. Azt rebesgetik, hogy a német vásárló-cégek ringet szerveztek és hogy így például 76.000 márkáért eladott Botticellinek a végül kialakult ára 300.000 márkáig ment fel. A bútorok, bronzok, beépítésre szolgáló márványoszlopok és kapuk körül még a képeknél is nagyobb vetélkedés folyt.

A bécsi Weinberger-gyűjtemény árverése hasonlóan emelkedett hangulatban indult. Minden tárgyra pillanatok alatt több vevő jelentkezett és így bizony a néhány jelenlevő magyar gyűjtő csaknem teljesen üres kézzel tért haza. A legnagyobb összegű tétel árverése 60 másodperc alatt zajlott le, ennyi idő alatt vette meg a Louvre, megbízottja útján a 200.000 schillingre becsült reneszánsz gobelint 300.000 schillingért. A bronzok, ezüstök, terrakották épúgy, mint a használati tárgyak, melyekben olyan gazdag volt a Weinberger-gyűjtemény, kivétel nélkül jó árakon cseréltek gazdát. Ezek közül is a legjobbakat Thyssen-Bornemissza, az ismert rajnai nagyvállalkozó szerezte meg. Egyébként is nagyon megélénkült az aukcióval kapcsolatosan a bécsi műkereskedelem. Néhány napig az összes boltokban emlékeztetett a forgalom azokra a visszasírt jobb időkre. Annyi bizonyos, hogy a Weinberger-aukciót követő különféle árveréseken a bécsi kereskedők voltak a legerősebb vásárló kezek.

Vadász-nő Wien, 1860 körül Talapzatnélküli színes porcellán-figura

Az Ernst-múzeum aukciójának kiállításáról

KÖNYVEKRŐL ÉS IRÓKRÓL

VARJÚ ELEMÉR: Vezető a Nemzeti Múzeum történeti osztályában

Kis könyv, de ideális múzeumi kalauz. Aki ma elmegy a történeti osztályba, onnan nemcsak mély benyomásokat, sok tudást hoz magával, de kulturális rendszert is a *magyar alkotás* multjából. Népszerű munka az, amit a történeti osztályban Varjú Elemér végzett. Az egész átrendezést, mely ízlést, finom korhangulatokat vitt a raktári élettelenségbe, az ő csöndes, zajtalan munkájának köszönhetjük. A nagyvonalúság, az európai színvonal épúgy sajátja ennek a kultúrhistóriai kincsestárnak, mint a részletek pontos átvizsgálása, az adatok reviziója. Ezt tetőzi be a most elkészült kalauz, mely igazán »vezető« a tétova látogató kezében. S hogy mellesleg otthon megtanulhatja belőle Magyarország művészeti, ipari és szellemi kultúrájának egyes korszakait is rövid cikkelyekből, az csak fokozza a könyvecske értékét.

VISKI KÁROLY: A magyar pásztorművészet

Mi már csak balatoni nyaralásainkban találkozunk olykor pásztorokkal. A siető autó utasa nem igen ér már rá a pásztor karikása, szarú-sótartója, de még a kunyhója megtekintésére sem. Ám a tudós etnográfus még heteket tölt a körükben, e tünő nép körében, melynek éppen annyira érdekes a betyár romantikája Dunántúl, mint amilyen rideg, szinte nomádkori az erkölcse Tiszántúl. Itt is, ott is, mindenütt elmossa lassan őket a technika. A pásztorművészet is, melyről a kis füzetben Viski Károly annyi szeretettel szól, szemmelláthatóan a mesgyéjén jár régi szemléletnek s új anyagoknak, választóvíznek, grafitnak, spanyolviasznak és modern népviseletnek. De a díszítőnyelvükben még csupa szűzi jelbeszéd, naiv érzelmesség van. Művészetakarás, mely egy gyufatartó állatján, növényi díszen az expresszió megható némajeleivel fejezi ki magát.

KOZMA LAJOS: Templom és iskola

Egy pár érdekes kép arról, hogy miként tud Kozma Lajos az elszakított felvidéken, Kassán, a hely géniuszától sugallt magyar ornamentikával erős érzelmeket ébreszteni. S miként tud egy elliptikus, centrális alaprajzzal és klasszicizáló oszlopokkal meg kupolával zsinagógát teremteni úgy, hogy az ízig-vérig modern legyen. Végül bizonyságtevés arról, hogyan lehet színhatásokat, üvegfestmények akkordjait, bronzok és nemes anyagok érdekes formáit beleültetni a legkonzervatívabb keleti vallás ritusába, anélkül, hogy szembekerülne a hittel. A meggyőző képekhez Naményi Ernő írt kisérő cikket.

JÁNSZKY BÉLA: A magyar formatörekvések története építészetünkben

Ezen a héten derült ki, hogy Lechner Ödönnek nem lehet szobrot emelni, mert a magyar szobrászok nem tudják méltó módon megörökíteni emlékét. S ezen a héten jelent meg egy kis sárga könyv, melynek minden sora meleg, tiszta, friss szeretet Lechner iránt. A méltóságos és a forradalmi szárnyon álló, de a hűvös középfokú szobrászat is kissé meghökkent a bölcs, finom, derűs ősz fej emlékétől. Az építész, aki talán a technika padjáról s a kávéház asztaláról nézett föl rá: megtalálta a hozzáillő hangot. Jánszky Béla úgy írja le Lechnert és kortársait, amilyennek ő látja, keresés, frázisok és maszlagolások nélkül. Oh, milyen pecsenye az ilyen téma kezdő magántanárok és szorgalmas gőzhangyák részére. Nézzék csak meg, hogyan stílusbogarásszák szét a magyar klasszicizáló építészetet és az egész multszázadi palatinus-korszakot derék mérőléc-esztétikusok. Jánszky Béla egyszerű építőiparosok számára idézte föl Lechnernek s kortársainak emlékét. A német sablonok tengernyi házából a körúti malter-építészetből kiemelte őt, mint egy nagy, ázsiai fantómot emel ki a mozirendező azzal, hogy a szaggatott képsorok fölött egyszerre megnagyít óriásira egy fejet. Így látom én — mondja Jánszky. S a könyvön az első laptól az utolsóig úgy vágtatunk végig, mint egy izgató magyar életfejezeten, melynek volt két apostola: Huszka és Lechner, voltak európai ízlésű adeptusai, voltak továbbfejlesztői és gondolatainak továbbszövői az építészek s iparművészek közt s vannak immár begyepesedett sírjai, elvérzett reményei s nincs is már talán más, csak monumentális emléke. Ennek az emléknek talapzatán ül egy hű apród, kortárs. És mint egy hű kuruc az utolsó kurucok közül néz fel az ő fejedelmére. Mindenki érzi, hogy mi ez — de a magyar szobrászok nem érzik.

A Magyarság 1929. 12. 22.

KOMOR MARCEL ÉS JAKAB DEZSŐ

A MAROSVÁSÁRHELYI VÁROSHÁZA ÉS KULTURHÁZ

DEBRECENI BÉRHÁZ

JANSZKY BÉLA ÉS
SZIVESSY TIBOR

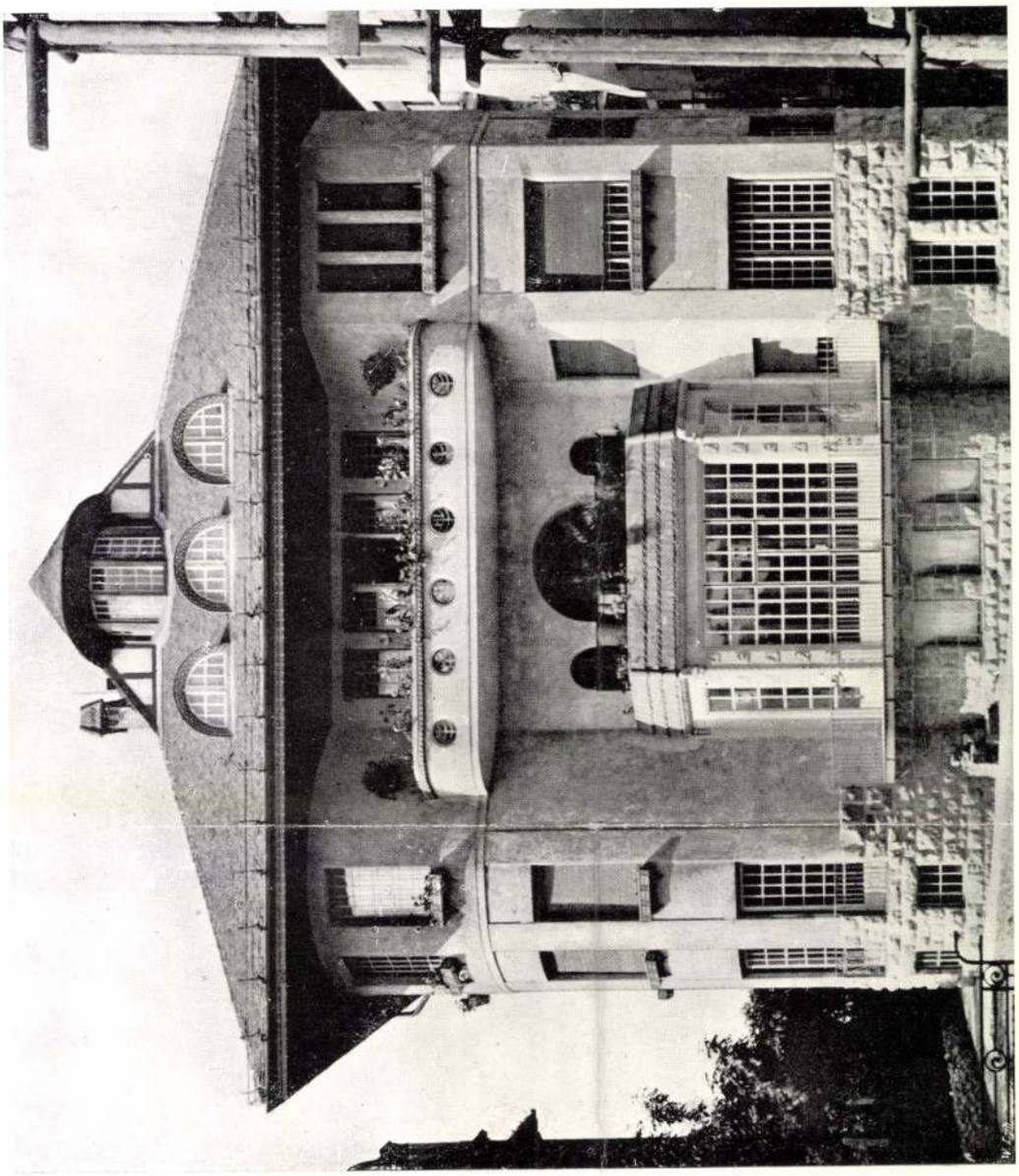
SAROKKIKÉPZÉS

JANSZKY BÉLA ÉS
SZIVESSY TIBOR

KECSKEMÉTI BÉRVILLA

JANSZKY BÉLA ÉS SZIVESSY TIBOR

KECSKEMÉTI BÉRVILLA

egykori igazgatóját ábrázolja. Ha ezt a két művét a fönnebb említett fiatalkori Önarcképével hasonlítjuk össze, megállapíthatjuk, hogy művészi fejlődésének első etappeja jelentkezik. Nekilendülő pályájának szerencsés, friss, reményekkel teli korszaka ez. A remények — sajnos — nem egészen váltak be. A biztató rügyezést alattomos, kegyetlen fagy pusztította el . . .

Láttuk, hogy Bécsből csalódottan jött csakhamar ismét vissza Pestre. Hogy kenyerét megkeresse, a 60-as években nagyszámú litografált arcképet készít közéleti jeleseinkről, továbbá néhány nagyméretű reprezentativ arcképet. Így a gróf Széchényi Istvánét (valószinűleg 1860-ból, jel.: G. R. az Andrássy-úti Wagner-féle vendéglőben)[1] és Palóczy Lászlóét a következő

[1] A Vasárnapi Ujság 1860. évf.-nak 226. lapján ezt olvassuk: «Grimm Rudolf hazai festészünk egy vidéki kaszinó számára gyöngyörűen festi le olajba gróf Széchenyi István életnagyságú arcképét. Úgy halljuk, hogy ilyet több kaszinó is szerzend.» — A hatvanas években számos másolatot is készített (lásd a jegyzéket cikkünk végén) nyomatok vagy metszetek után. Ezek az eredeti művektől természetesen sok tekintetben eltérnek. A művészt sanyarú anyagi helyzete indította arra, hogy igen szerény dijazás fejében ily feladatra vállalkozzék.

HEGYES VIDÉKEN, KISEBB KÖZSÉG HATÁRÁBAN TERMÉSKŐBŐL RAKOTT ALAPON FARAGOTT KŐTÁBLA, VÉSETT ARANYOZOTT BETÜKKEL. ISTEN KARDJA VASBÓL VAGY BRONZBÓL. MEGCSINÁLHATÓ 800 KORONÁÉRT. JANSZKY BÉLA MÜVE

AZ ISTEN KARDJA — HŐSÖK EMLÉKE C. KIADVÁNYBÓL

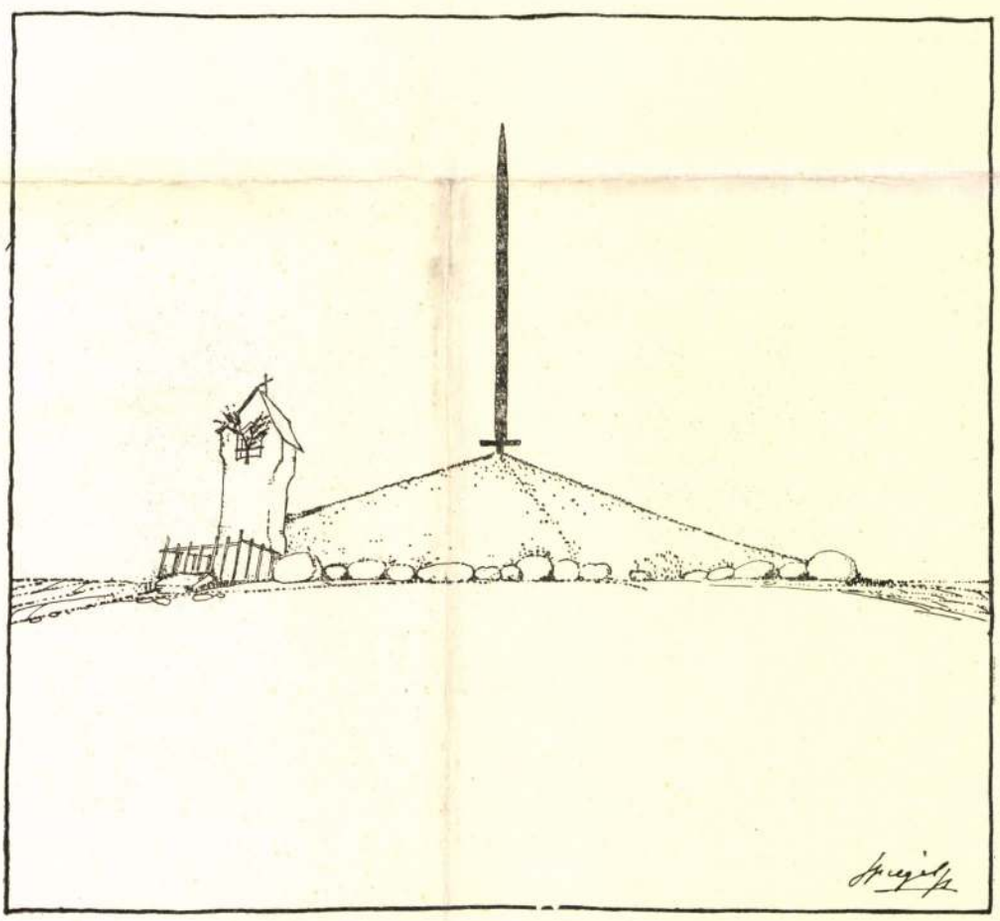
Művészet 1915.

évben. Bár emez az előbbinél sikerültebb, a sablónos reprezentativ ábrázolások mértékét semmiben sem haladja túl.

Egy igen üde szinezésű, erőteljes rajzú Férfiarcépe került most a Székesfővárosi Muzeum tulajdonába, mely Muraközy János festőt ábrázolja. Az ábrázolt bal háromnegyed arcával fordul a néző felé. Fekete attilát visel. A háttérben balról pillér, e fölött függöny, jobbról kék ég (jel. alul a bal sarokban: Grimm 1867.). A kép Kecskeméten készült. A 60-as évek végén vagy még inkább a 70-es évek elején készülhetett a szőke, göndörfürtű, csipkegalléros Fiú arcképe is.

Grimm a Marastoni-Rahl iskola hagyományaihoz képest a velencei arcképfestőművészet remekeit vette mintául. Tiziant, Veroneset, Tintorettot és ezek távolabbi leszármazóit tanulmányozza és gyakran a külső megjelenítésben is utánozza. Korhű viselet helyett csipkegallért ád alakjaira; oszloptő, vörhenyes függöny mellől felhős égboltra nyílik kilátás. Hogy az előkelő egyöntetüséget adó, ú. n. galléria-tónust s a Tizián arcképek meleg színharmóniáját elérje, csontfekete és aszfalt vegyítéséből származó lazurréteggel vonja be kész műveit. Nem tudta, hogy az aszfalt-vegyülék rövid egy-két évtized mulva piszkos tompaságot fog eredményezni, hogy az árnyékolt részek szinei feloldódnak és kellemetlen szürkévé változnak.

Ezt tapasztaljuk a Lajos öccsét velencei viseletben csipkés gallérral ábrázoló arcképen, mely egyike különben legérettebb alkotásainak. Rajztudása, formai érzése, izlése tökéletesedett. Igen szép a mellen nyugvó bal kéznek mozdulata.

NAGY SIKSÁGON FÖLDPIRAMIS ISTEN KARDJÁVAL ÉS ÚTSZÉLI TÉRDEPLŐVEL
SPIEGEL FRIGYES MŰVE AZ ISTEN KARDJA — HŐSÖK EMLÉKE C. KIADVÁNYBÓL

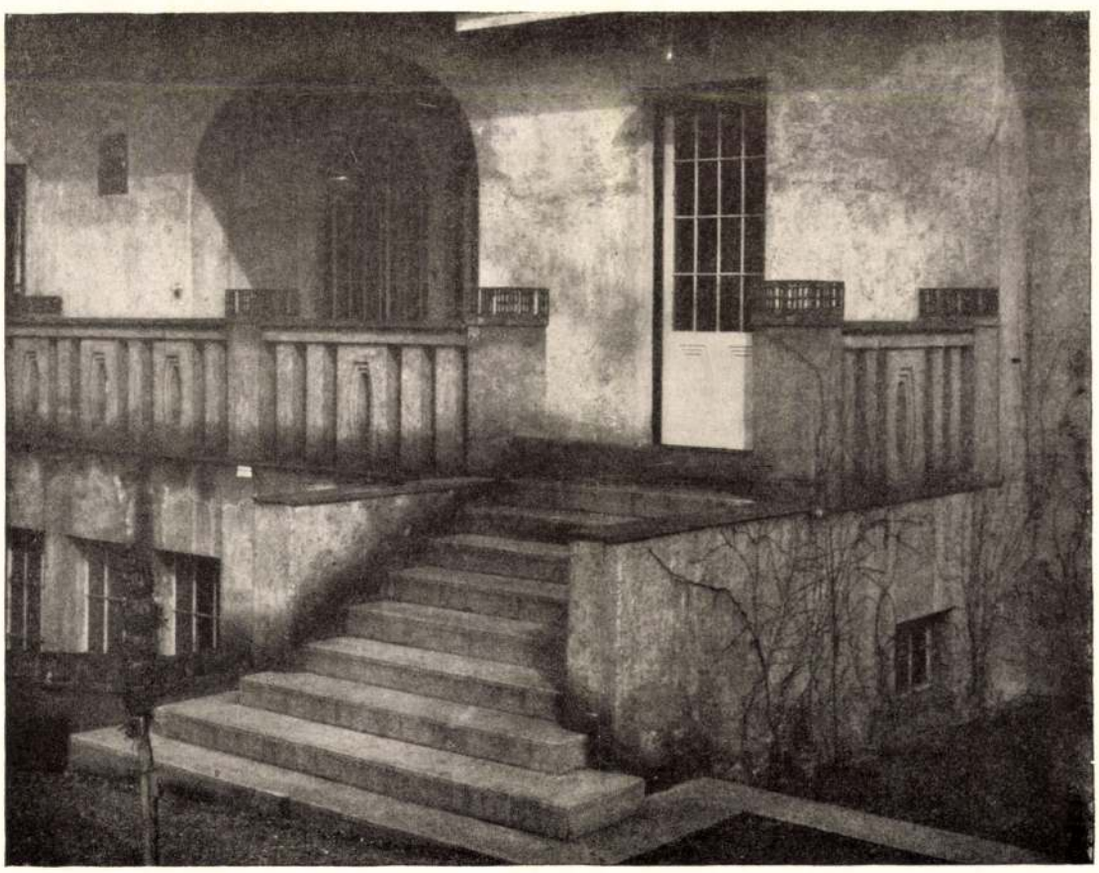
ARCHITEKTURA

Janszky Béla és Szivessy Tibor figyelmet érdemlő építészek. Fiatalok, jó nyomon járnak, tudnak s van tehetségük.

Ha most nem folyna a népek nagy «töretése», ahogy szegedi ember nevezi a háborút, bizonyára vidéken látnánk őket, épület-állványok előtt. Valami porosnak poros, de jó magyar beszédű s virágos lelkű alföldi városban. Legtöbb munkájukat ugyanis errefelé kell keresni, távol a pesti körutaktól, külvárosi avenuektől. Viszont távol attól is, amit ilyfajta munkáknál, némely budapesti építész, motto gyanánt ír tervező asztalára. E mottó: a vidéknek minden jó.

A gyors-építészet, a «Schnellbauerei» ugyanis abban a vigasztaló tudatban működik ott közre valamely tér vagy főutca csúfitásában, hogy kikerül a kritika, a fővárosi ellenőrzés szemhatárából, amely nem mindig éber ugyan, de olykor végül elfogy a türelme s nem válogatja szavait. Példa rá a főváros egy juniusi közgyűlése, ahol a Dunapart mentén zavartalan nyugalmat élvező Palatinus-házak kaptak a városatyák részéről oly megrovást, aminek már rég el kellett volna hangzani.

Janszky és Szivessy nem élnek ezzel a kényelmes, kereskedelmileg hálásan gyümölcsöztethető, de építőművészi komolyság dolgában kétes értékű — nem is kétes, hanem értéktelen — taktikával. Nekik a zombori vagy szolnoki utca ahol akácok árnyéka játszik a napon, nem másodrendűbb, mint a főváros valamely elegáns, nagyforgalmú pontja. Emlékszem, hogy Janszky, mily csöndes lelkesedéssel beszélt, amikor először nyílt alkalma építeni, Zebegényben kis templomot. Ennek vagy tíz éve. Janszky akkor a műegyetemi diplo-

ÁG-UTCAI VILLA FELJÁRÓJA — TERVEZTE JANSZKY ÉS SZIVESSY

Művészet 1915

mát, mint ujdonsült építész hordta a zsebében. Azóta sokfelé járt és tanult. Könyvek és műlapok helyett a valóságban ismerte meg az építészet remekeit. De e régi és modern alkotásokból, nem csupán a megvesztegető külsőségeket jegyezte emlékei közé és vázlatkönyvébe. Szerencsésen azt sajátította el, ami ugyanúgy ott van a reneszánsz profán házainak csupasz falain, mint a doge-palotán. Az erődjellegű építményeken, mint a gótika költeménnyé finomított dómjain. Villákon és hidakon, kastélyokon és indóházakon, tornyokon és kőkerítéseken. Az a szellem ez, amelyhez nem méltatlan a legszerényebb feladat sem. Amely arra törekszik, hogy mindennek megadja a maga építészeti jellegét, ami tulajdonkép a szépség kulcsa. Igy van aztán, hogy miért lehet kedves akár a bakterház. Ezért van, hogy Janszky nem kevesebb megfontolással tervez házat egy vidéki utca vonalába, mintha a Gellérthegy megkoronázására hivatnék föl. Hogy habár titkon égő ambiciója neki is kétségkívül valamely monumentális feladat, amely túléli a mai nemzedéket: azért biztosak vagyunk benne, hogy öröme leplezetlen volt, amikor a kecskemétiek egy iskola építésével bízták meg, amelyben tanyai gyerekek pallérozódjanak.

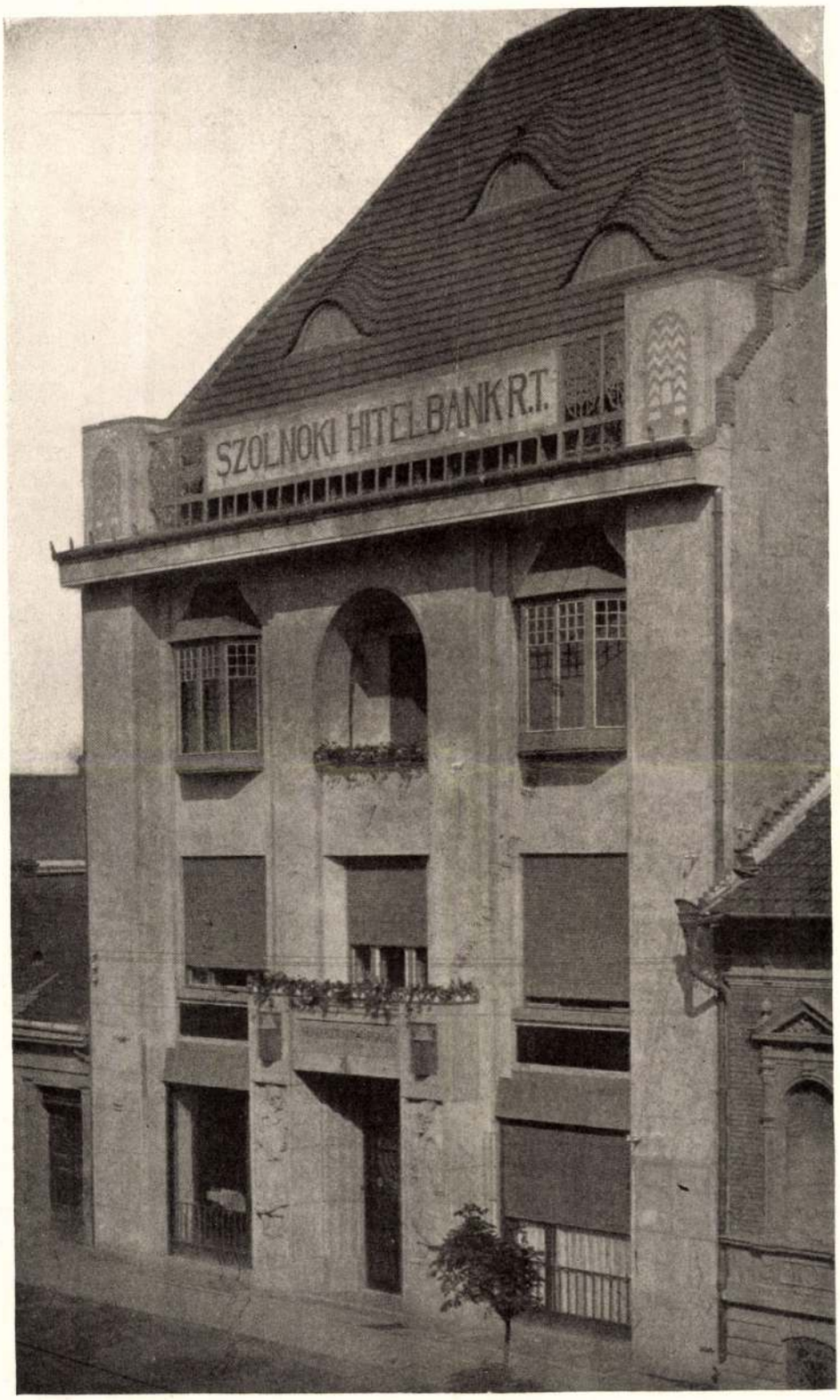
*

A «híres város» közvéleménye egyébként egész sor Janszky-féle építményről tud. A kecskeméti művésztelep villái ezek, műtermekkel, amelyekben főleg kitavaszodáskor kezdődik élenk festői munka.

Jó néhány esztendeje már, hogy e színestetős villák megépültek. Még pedig, mint ismeretes, Kada Elek polgármester buzgolkodásából, akinek nevezetes emléke egyértelmű e város modern életrevalóságával. Egész villa-család van ott, amelynek Janszky a tervező-apja. Nem tagadhatjuk azonban, hogy első pillanatra e villacsoport oly benyomást kelt, amit London valamely kertes elővárosának lakója ismerősként üdvözölne ugyan, de másként meglepődve venne tudomásul. A hatás inkább távoli, idegen, mint otthonos. Már t. i. épen abban a városban, amely barack-kereskedelmével be van ugyan kapcsolva a nemzetközi forgalomba, de amely agrár népének tempóival, szokásaival, lelkével, nótázásával sűrűvérű ősökre üt. Azon a földön, amelynek atmoszférájában még mesélik Lehel kürtjének varázsát: este, a sík messzeségből mintha még hangjait hozná a szél e mondabeli kürtnek.

A villák, csakugyan, nyugati bélyegűek. Illetve, mivel e jelzés igen tág: angolosak Ami alatt nem esetleges konfortjukat értjük — ez Kecskeméten is azonos lehet bármely más városéval — hanem felépítésük módját. Ugy amint vannak, arányaik és anyaguk megjelenésében, kezdve kis ajtóiktól, tömegük silhouette-jéig. Nem szabad azonban felejteni több dolgot. Először azt, hogy Janszky e házakat kevéssel angolországi időzése után csinálta. Az impressziók még erősen éltek benne, sőt őszintén szólva, mi azon se csodálkoznánk, ha teljesen lenyügözték volna. Senki se csodálkozhat ezen, aki ismeri a modern angol építészetet, egy Aschbee, Baillie Scott, Voysey munkáit. Hogy ne hatottak volna ezek elementárisan egy építőre, aki még tanulmányai elején tart, amikor a polgári lakóház-építés és a vele összefüggő iparművészet terén, egész Európára — talán csak a franciák kivételével — imperiális hatásuk volt? Az idő ma nem alkalmas ugyan, hogy valaki ennek az angol stilusnak, amit Goncourt «Yachting styl» gyanánt említ, himnuszát zengje, de mi nem is ódát zengünk, mi csak konstatáljuk a tényt, ami benne van az európai művészet egyetemes történetében. E tényt a németek se törülhetik ki onnét, valószínüleg nem is akarják, jóllehet az angolokkal szemben ma a politikai gyűlölet dalát éneklik, amire ugyancsak okuk van. A németek ma oly építészettel bírnak, amely a kiváló tehetségek egész sorát számlálja s monumentális irányban legtöbb reménnyel biztat egy újfajta stílus felé. De ez az építészet a múlt század végén az angolokhoz járt iskolába, attól a művészi lendülettől kapta első erőslökéseit,amelynek erei visszafutnak Ruskinhez s embereihez.

Hiba volna aztán szem elől téveszteni azt is, amit e stíluson, ezen az angolosságon belül, a Janszky-féle kecskeméti villák építészeti valőrjének nevezhetnénk. Ebben maguk mögött hagynak nem egy budapesti és vidéki hasonló rendeltetésű építményt, amelyek szintén a villaépítés olasz reneszánsz és francia változatát követő, angol divatnak köszönik létezésüket. Viszont amelyek olykor szóról-szóra ki vannak rajzolva a Studio-ból, sőt a másodkéz elvét, a német folyóiratok forgatását tükrözik. Fontosabb azonban mind-

BANKÉPÜLET SZOLNOKON TERVEZTE JANSZKY ÉS SZIVESSY

ennél, hogy Janszky azóta emancipálódott. Az angolosságból nem maradt egyéb, mint ennek az iskolának néhány jó principiuma, amelyek egyébként közösek minden építészeti derékséggel. Igy mindenekelőtt a konstruktiv gondolkodás. A homlokzatnak belülről kifelé, a tér rendeltetésszerű elosztása alapján történő fejlesztése. Változatos anyagok alkalmazása lehetőleg a maguk tiszta, nyers, materiális szépségében. A diszítménynek oly szerep-engedés, ami a szerkezeti formák szerkezeti jellegét nem gyöngíti.

Az a hűvösvölgyi villa, amelynek halljáról könnyű leolvasni, hogy itt a drámai múzsa kegyeltje, Márkus Emilia lakik: már meggyőzően szól e továbbfejlődésről. Még inkább birjuk azonban ennek zálogát a Janszky és Szivessy féle újabb munkákban. Köztük egyaránt van bérház, áruház, kaszinó, iskola, templom. Az egyik Budapestre való, a másik Zomborba, Szolnokra, Kecskemétre.

E vidéki városokban, ahol a nagyobbszabású, az uri, a polgári, a városi építészetnek az a kevés tradiciója sincs, ami van például a Felvidéken és Erdélyben: a Janszky és Szivessy-féle házak természetesen a modern Budapest formaszabásával tartanak közösséget. Mondtuk már azonban, hogy egész világ választja el őket fővárosunk chicagoi stilusától, amely a Rákóczi-út elején lepi meg a Keleti-pályaudvarból kitoppanó idegent. Azt meg egyenest örvendve látjuk, hogy Janszky nem egyszer — például templomnál, iskolánál — a népies építkezés szellemével, dekorativ formáival keres és talál kapcsolatot.

*

Az architektura fölött az égbolt ma sötét. Géniuszának, melynél szebb nincs a klasszikus istenek közt, el kell takarnia arcát. Az időpont talán még mindig messzeeső, amikor feléledtek az abbamaradt tervek s az emberek a régi munka medrébe zökkennek vissza. Egyelőre tábori védműveket emelnek s nemes házakat robbantanak. De az az időpont nem maradhat el, hogy a hadimérnök levesse uniformisát s fölcserélje az építőművész kabátjával. Mihelyt elkövetkezik, a magyar architektura jövőjének formálásában, okvetlen ott fogjuk találni Janszky Bélát. Minden reményünk megvan rá, eddigi munkáiból s még kiaknázatlan képességeiből.

DIMITRINO

MÁRKUS EMILIA HÜVÖSVÖLGYI VILLÁJA TERVEZTE JANSZKY ÉS SZIVESSY

Jan Br
Jan Br

Guillaume comme une oeuvre de Corrège (No. 284) dans le Prodromus comme celle

plus exactement manquant peut être démontré au Musée des Beaux-Arts de Budapest. Il est facile de reconstruire l'origine des tableaux et leur trajet de Vienne à Pest.

Tous les tableaux de la collection impériale, y compris ceux qui provenaient de la collection de Léopold-Guillaume, furent rassemblés en 1728 par l'empreur Charles VI au Stallburg de Vienne. Nous avons une connaissance assez exacte de l'état d'alors de la collection grâce aux miniatures exécutées par Storffer et au Prodromus, recueil de gravures publié par Prenner.[1] D'après leurs témoignages la collection de Léopold-Guillaume, du moins en ce qui concerne les pièces les plus importantes, se trouvait encore intégralement en possession de la famille impériale. Le cours de dislocation commença sous le règne de Marie-Thérèse. La reine en effet distribua de ces tableaux et en fit expédier un certain nombre dans les endroits les plus divers. En 1770, par exemple, lorsque Marie-Christine fut nommée gouvernante à Pozsony (Presbourg) on y envoya des tableaux du Stallburg pour décorer son palais. Après le court séjour du couple gourvernant dans cette ville une partie des tableaux fut renvoyée à Vienne tandis que le reste fut acheminé vers Bude, la nouvelle résidence reconstruite. Là ils servirent à orner le palais du palatin et celui du président de la Chambre Royale. En 1848 un décret de Kossuth fit transférer tous les objets d'art se trouvant dans le palais du président au Musée National qui les cèda plus tard au Musée des Beaux-Arts. Les tableaux restés dans le palais de Bude furent finalement vendus à vil prix aux enchères. Nous retrouvons encore la trace de quelques uns d'entre eux dans les collections particulières de Budapest mais la majeure partie en est dispercée et n'est que difficilement retrouvable.[2]

On peut démontrer que la majorité des tableaux transférés du palais du président au Musée des Beaux-Arts appartient à la collection de l'archiduc Léopold-Guillaume; ils représentent pour la plupart une grande valeur artistique. Neuf des pièces déjà exposées figurent dans le catalogue de 1937: ainsi par exemple le Portrait d'homme de Dürer, le Portrait d'homme de Tintoret, le Portrait de jeune fille de Palma,

PÜNKÖSDKOR 214.000 utas érkezett Budapestre, 224.000 ember utazott el

— *Az Est tudósítójától* —

Az Államvasutak forgalmi osztálya most állította össze a vasút *pünkösdi forgalmának* adatait. *Öt nap forgalmát csoportosította* a MÁV, mert a tapasztalat szerint a pünkösdi emelkedő vasúti forgalom *pünkösd előtt már két nappal megindul* és *az ünnep utáni napon fejeződik be.* Így tehát az idei pünkösdi vasúti forgalom adatait *május 18-tól 22-ig számolták össze.*

Ez alatt az idő alatt **a keleti pályaudvarra érkezett összesen 109.383 utas és innen indult 117.489 utas.**

A nyugati pályaudvarra érkezett 83.863 utas, a nyugati pályaudvarról indult 85.901 utas.

A déli pályaudvarra érkezett 20.906 utas és innen indult 20.903 utas.

Együttvéve tehát *Budapestre érkezett a három pályaudvaron* a pünkösdi ünnepek alatt **214.152 utas,** míg *Budapestről vidékre és külföldre indult* **224.593 utas.** *A mult évben* a pünkösdi forgalom adatai ezek voltak: *Budapestre érkezett 230.533 utas, innen indult 229.278 utas.*

Az idén tehát *Budapestről tízezerrel többen utaztak el* pünkösdkor, mint amennyien ideérkeztek vidékről és külföldről.

Mégis a Liszt Ferenc térre kerül Lechner szobra

De sapka nem lesz rajta

— *Az Est tudósítójától* —

Közel másféléves huza-vona után

végre felállítják Budapesten Lechner Ödön, a nagy építőművész szobrát.

A szobor a Liszt Ferenc térre kerül, közel a Japán kávéházhoz, ahol Lechner évtizedeken át *mindennap órákat töltött művészbarátaival.*

A szobor felállítása azért késlekedett évekig, mert különböző *bürokratikus akadályok* merültek fel azzal szemben, hogy a szobor a Liszt Ferenc térre kerüljön, a Jókai szoborral szemközt. A Közmunkatanács nem engedte meg a Liszt Ferenc-téri megoldást, a belügyminisztérium azonban *végső fokon mégis kedvezően döntött.* A Lechner-szoborbizottság, *Jánszky* Béla műépítésszel az élén, most már gyors tempóban készíti elő a szobor felállítását, amelyre *az ősszel fog sor kerülni.* A szobor, amely *Farkas* Béla szobrászművész alkotása, első verziójában

sapkában

ábrázolta Lechner Ödönt, akinek *kis fekete fövege annakidején közismert volt.* A szobrász is ebben a híres sapkában akarta ábrázolni a nagy építészt, később azonban a szoborbizottság mégis helyesebbnek és ünnepélyesebbnek találta, ha eltekintenek a

ILYEN LESZ A LECHNER-SZOBOR

sapkától és ezért *a szoborról most eltávolítják a föveget.*

Az éjjel alig volt eső

A *Meteorológiai Intézet* ma reggeli időjárási jelentései az ország különböző részeiből:

Sopron: Az éjjel *esőnyom,* borult idő, gyenge északnyugati szél, 13 fok.

Szombathely: Éjjel *három milliméter csapadék,* többnyire borult, szélcsend. 11 fok.

Keszthely: Az éjjel *nem volt eső,* borult idő, gyenge északi szél, 15 fok.

Pécs: Az éjjel *nem volt eső,* borult idő, gyenge déli szél, 18 fok.

Budapest: Az éjjel *nem volt eső.* többnyire borult, gyenge nyugati szél, 16 fok.

Kecskemét: Az éjjel *nem volt eső,* jórészt felhős, gyenge nyugati szél, 17 fok.

Eger: Az éjjel *nem volt eső,* jórészt felhős, mérsékelt északnyugati szél, 15 fok.

Debrecen: Az éjjel *nem volt eső,* jobbára felhős, gyenge északkeleti szél, 17 fok.

Csillárt Meteor csillárgyár
üzleteiben vásároljon!
Központ: Podmaniczky utca 27

Trencsénteplic
fürdő hét évszázad óta bevált módszerrel gyógyít: reumát, köszvényt, ischiast, neuralgiákat. — Olcsó pausálkúrák.

Betegsége miatt Hindenburg ma nem tarthatott kihallgatást

Berlin, május 24
(Az Est külön tudósítójától)

Mára volt kitűzve a török nagykövet kihallgatása a birodalmi elnöknél, de az audienciát el kellett halasztani, mert Hindenburg elnök még mindig Sauerbruch tanár orvosi kezelése alatt áll. Az elnöki palotából közlik, hogy a belga királyi követséget, amely az új király trónralépését fogja hivatalosan bejelenteni, a hét végén mégis fogadni fogja a birodalmi elnök.

Hitler elnök és kancellár lesz egy személyben?

Hindenburg betegségéről a külföldön riasztó hírek terjedtek el. A rotterdami Maasbode berlini tudósítójának távirata alapján közli, hogy a német birodalmi kormány törvényt dolgoz ki, amely az elnök és a kancellár tisztét Hitler Adolf személyében egyesíti, Göring alkancellár lesz és Potsdamban fog székelni, Papen pedig Párizsba megy nagykövetnek. Berlini illetékes helyen erészben kijelentették Az Est munkatársának, hogy ilyen tervekről semmit sem tudnak és hogy »Hindenburg elnök egészségi állapota kielégítő.«

TERJED AZ UJPESTI BÚTORIPARI SZTRÁJK

— *Az Est tudósítójától* —

Az újpesti bútoripari sztrájk egyre terjed. Mult héten a Müller Nándorféle bútorgyárban kezdődött a sztrájk és ma már *öt újpesti bútorgyárban áll a munka.* Közel 450 munkás sztrájkol, a sztrájkbizottságok igyekeznek rávenni a még dolgozókat a munka abbahagyására. Valószínű, hogy a sztrájk *valamennyi újpesti bútorgyárra kiterjed,* bár inkább egyes bujtogatók munkája és nincsen megszervezve. A rendőrség egy fiatalembert fogott le, aki *lázító tartalmú röpiratokat* osztogatott. A röpiratban a szociáldemokrata szakszervezet ellen kelnek ki.

A sztrájkolók *30 százalékos béremelést, 7 órai munkaidőt és a bizalmi rendszer elismerését követelik,* továbbá a tanoncok számára *hatórai munkaidőt és szervezkedési szabadságot.* Egyes bútorgyárakban már 15 százalékos béremelést ajánlottak fel, ezt azonban a sztrájkolók *nem fogadták el.* Az újpesti bútoriparban az átlagos órabér 30—32 fillér, a legkisebb bér 24 fillér, a szakmunkások pedig 44 fillérnél magasabb órabért nem kapnak. Az újpesti bútorgyárosok arra hivatkoznak, hogy ma nem emelhetik a béreket, mert a közönség *csak a legolcsóbb fajta bútorokat* vásárolja.

Kivégeztek egy francia rablógyilkost

Epinal, május 24

Ma hajnalban guillotinnal kivégezték a 31 éves Gaston *Phillipot*-t, akit *az esküdtszék gyilkosság és rablás miatt ítélt halálra.*

Ma megnyílik tornászvilágbajnoksági kiállításunk

Az Est olvasóközönsége már hozzászokott ahoz, hogy a nagy sportesemények előtt bemutatjuk neki a nagy verseny díjait és emlékeit. Ezt teszszük most is, amikor Budapestnek jutott a tornászvilágbajnokság rendezésének dicsősége.

Ma megnyitjuk tornászvilágbajnoksági kiállításunkat erzsébetkörúti főkiadóhivatalunkban. Kiállításunk a világbajnokságokon kiosztásra kerülő szebbnél-szebb tiszteletdíjak gyüjteménye. Felvonul itt a magyar képzőművészet és iparművészet legszebb alkotásaival.

Igen érdekes az, hogy a Tornaszövetség minden résztvevő külföldi szövetségnek ad egy magyaros ajándékot: táncoló magyar párt ábrázoló herendi porcellán-szobrot.

Kiállításunk egész napon át megtekinthető erzsébetkörúti főkiadónkban.

A felsőmargitszigeti étterem:
ASTORIA PAVILLON
ma este nyílik meg
BUTTOLA-JAZZ, TÁNC
Telefon: 20-6-20

HÍREK

Előfizetési árak:

1 hóra . . . . . 3 P
3 hóra . . . . . 7 P

— **Az ivás aranyszabályai.** *Newyorkból* jelentik: Most mult egy féléve az amerikai alkoholtilalom megszüntetésének. Sokan azt várták, hogy a prohibició eltörlése után az amerikaiak *kevesebb szeszesitalt* fognak fogyasztani, mert hiszen a prohibició alatt rengetegen — különösen a fiatalemberek és lányok — *csak azért ittak, mert tilos volt.* Ez a feltevés nem vált be, az emberek *ma legalább annyit isznak, mint addig, amig tilos volt.*

Az uccákon rengeteg részeg embert látni szombat esténkint. Ezzel szemben örvendetesen csökkent *az alkoholmérgezéses halálesetek száma.* Az alkoholcsempészek rossz kotyvalékai rengeteg ember halálát okozták a prohibició alatt, ma már azonban az amerikaiak *legális úton juthatnak tisztességes italokhoz.* Olyan sokféle ital került forgalomba, hogy az amerikaiak *nem is tudnak eligazodni köztük* és ezért tömegesen jelennek meg *az ivászati szakkönyvek és folyóiratok,* amelyek bölcs, gondos tanácsokat adnak az embereknek, hogy mit igyanak ebéd után, vacsora előtt, villásrelgelire, lefekvés előtt, meleg időben, fagyban, éhgyomorra és telehasra.

Rettenetesen megsinylik az alkoholtilalom megszünését *a titkos kocsmák.* Az utóbbi években Newyorkban 30.000 titkos kocsma működött. Ezek *teljesen tönkrementek* és most már senkinek sincs arra szüksége, hogy ezeken a titkos helyeken drága pénzért fogyasszon alkoholt. Ezzel szemben *az alkoholcsempészet még mindig virágzik.*

A kormány ugyanis meglehetősen *súlyos szeszadókat* szed és ezért a csempészek nagy tömegben visznek be külföldről alkoholt, amit azután *zugforgalomban adnak el a vendéglősnek és kocsmáknak.* Egyes vidékeken divatba jött *a kisüstön való pálinkafőzés,* amit a kormány *szintén tilt.* Etekintetben tehát a prohibició megszüntetése semmi változást sem hozott.

— **Házasság.** M. *Pogány* Béla dr. eljegyezte *Lányi* Rózsit (Budapest).

DÖMPINGSAJTÓ

A »dömpingsajtó« ügye tegnap megint szóbakerült a képviselőházban. A miniszterelnök beszélt róla.

— A *»dömpingsajtó ügyéről«* ezúttal — mondotta — nem kívánok nyilatkozni, mert arról már nyilatkoztam. Röviden csak annyit: gazdasági és politikai szempontok húzódnak meg az ez ügyben indított akció mögött és

ha azok, akik kezdeményezték ezt, hajlandók lesznek nekem bemutatni számadásaikat és azokat a forrásokat, hogy ők honnan szerzik az anyagi támogatást, én a legnagyobb készséggel rendet csinálok ebben a kérdésben. (Élénk helyeslés és taps a jobboldalon.)

A miniszterelnök úr nagyon helyes szempontból ítélte meg a kérdést: Ha mindenki, aki váddal lépett fel a dömpingsajtó ellen, igazolni tudja, hogy *milyen forrásból* szerzi bevételeit, úgy ő a legnagyobb készséggel *rendet csinál.*

Helyes! Reméljük, senki sem fog kitérni e felszólítás elől és azok, akik a hadjáratot az úgynevezett dömpingsajtó ellen megkezdték, époly nyiltsággal és őszinteséggel fognak beszámolni jövedelmi forrásaikról, mint azok, akik ellen a hadjárat megindult.

A miniszterelnök úr helyesen ítélte meg a kérdést, amikor a lényeget a jövedelmi forrásokra helyezte. *Létjogosultsága csak annak az ujságnak van, amely kizárólag a közönségből él.* Amelynek jövedelme az évtizedek óta ismert legális jövedelmi forrásokból: előfizetésekből, uccai árusításból, napi vásárlásból, valamint hirdetések, reklámközlemények, magánjellegű kommünikék stb. közléséből ered. Ezt a jövedelmet minden tisztességes ujság kimutathatja és bizonyára bármely pillanatban hajlandó is kimutatni.

És ha ez megtörténik, akkor úgy a vádaskodók, mint a vádlottak fölött joggal ülhet bírói széket a miniszterelnök, mert könnyű lesz megállapítania, melyik ujság él közismerten legális jövedelmekből és melyik olyan pénzforrásokból, amelyek nem állanak *minden* lapvállalat rendelkezésére. És akkor nagyon *könnyű lesz megtalálni azt az alapot, amelyen a rendcsinálás megtörténhetik* és amit a miniszterelnök bizonyára ugyanolyan lojalitással fog elvégezni, mint amilyen őszinteséggel jelölte meg tegnap a megoldás kiindulási pontját.

Mindenki csak örömmel üdvözölhet minden olyan akciót, amely végeredményében *a közéleti tényezők erkölcsi alapjának tisztaságát* van hivatva kimutatni. Egy pillanatig sem kételkedünk, hogy mindkét oldalon ilyen érzelemmel fogadják a miniszterelnök állásfoglalását. Tisztázódni fog és reméljük, mindkét félre kielégítő módon, a »dömping« vádja és ha ez megtörtént, mindkét oldalon nyugalommal és közös egyetértéssel dolgozhatnak a sajtó egyedül jogos és kívánatos hivatásának: a *közérdek* szolgálatának maradéktalan betöltésén.

— **Ittas volt az éjszakai verekedő.** Ma éjszaka a Szent Domonkos uccában haladt hazafelé *Moldován* Árpád pénzeslevélhordó. A 15. számú ház előtt egy atlétatermetű férfi rátámadt és *agyba-főbe verte.* Moldován segélykiáltásaira rendőr került elő, aki el akarta fogni a támadót. A tagbaszakadt ember azonban ellentállt, úgyhogy *heves dulakodás* kezdődött. Végül is újabb négy rendőr érkezett és sikerült a garázda embert megfékezni. Kiderült, hogy *Kakuk* Gábornak hivják, géplakatos. A főkapitányság központi ügyeletén megállapították, hogy *erősen ittas.* Még nem lehetett kihallgatni.

— **Halálba menekült a szerelmespár.** *Győrből* jelentik: Kettős szerelmi dráma játszódott le tegnap délután a vasmegyei *séi erdőben: Horváth* Endre 21 éves szombathelyi kifutófiú szerelmesével, *Osztovics* Ilona 18 éves leánnyal közös elhatározással egy fára felakasztotta magát. Eprészö gyerekek találtak rá az öngyilkosokra, akik már halottak voltak. Értesítették a csendőröket. A fa tövében búcsúlevelet találtak, amelyben az öngyilkos szerelmespár bejelentette, hogy *szüleik ellenzik a házasságot, ezért inkább a halálba menekülnek.*

— **Francia humor.** — *Tanár: Ha a földnek ezen a pontján lyukat kezdenék fúrni, hová jutnék?*

Diák: A tébolydába.

— **Postautalvány a május 31-én lejáró előfizetések megújítására.** Vidéki előfizetőink lappéldányaihoz, amennyiben előfizetésük május 31-én lejár, ma postautalványt mellékelünk. Kérjük előfizetőinket, hogy a megújításra szánt összeget mielőbb adják fel, nehogy a lap küldésében fennakadás legyen.

— **Mezítlábas falbontó betörők.** Furfangos betörés történt ma éjszaka a Király uccában. Ismeretlen tettesek a Király ucca 8. számú házban lévő *Friedmann* Adolf-féle kalapgyárban megfúrták a kasszát, 4000 pengő készpénzt és ékszert vittek el. Az első pillanatban rejtélyessé tette a betörést, hogy a kalapgyár irodahelyiségének zárja *sértetlen volt.* Később kiderült, hogy a betörők a *szomszédos pince falát* bontották ki és úgy hatoltak be az irodahelyiségbe. A detektívek nagy meglepetésére azt is felfedezték, hogy a *betörők mezítláb voltak.* Ez szinte példa nélkül álló eset a betörőkrónikában. A nyomozás során máris sikerült olyan szálakat találni, amelyek rövidesen a betörők elfogatásához vezetnek.

— **Angol humor.** *Anya (kinek gyermekei a zongoránál négykezeseznek): Mit játszol Johnny?*

— Beethoven Holdvilág szonátáját.

— És te, Georgie?

— **Belelökte barátját a gödörbe.** *Dudás* Bertalan Lajos csepeli sütőségéd tegnap este együtt mulatozott *Csepi* István 23 éves bőrdíszművessel. A mulatozás után együtt indultak haza a Dunaparton. Közben Csepi *belökte Dudást egy gödörbe és egy vasdarabbal fejbeütötte.* Dudás elvesztette eszméletét, néhány perc mulva azonban magához tért és a rendőrőszemhez vánszorgott. A rendőr kihívta a csepeli mentőket, akik Dudást koponyatöréssel és agyrázkódással a Szent István-kórházba vitték. Ma reggel elfogták Csepi Istvánt és beszállították a főkapitányságra. Kiderült, hogy a támadás mögött *szerelmi háttér van.* Dudás, aki egy házban lakik Csepivel, udvarolt barátja feleségének. Csepi Istvánt letartóztatták.

— **Német humor.** *Tanító: Mondj egy bizonyítékot arra, hogy a föld gömbölyű.*

Kisfiú: A körutazási jegy.

— **Már csak néhány napig lehet jelentkezni Az Est aldunai útjára.** *Június 2-án* indul útnak második aldunai hajókirándulásunk és 11 napos pazar nyaralást nyujt kirándulóinknak. A MFTR új termesgőzöse, az *Erzsébet királyné* a legnagyobb kényelmet és luxust biztosítja utasainak. A részvételi díj 75 pengőtől kezdődik.

Vasárnap, május 27-én reggel 7 órakor indítjuk erzsébetkörúti kiadóhivatalunk elől *kékesi autobuszjáratunkat.* Menettérti jegy ára 10 pengő.

— **Nagy kommunista-irtás Japánban.** *Tokióból* jelentik: A japán főváros politikai rendőrsége *nagy tömegben tartóztatja le a kommunistákat.* Tegnapelőtt 736 kommunistát tartóztattak le. Az elfogottak fele *munkás,* másik fele *egyetemi hallgató* és más intellektuel. Többek között azzal is vádolják őket, hogy *egy volt kommunistát, aki később a politikai rendőrség besúgója lett, meggyilkoltak.*

— **Magyar Gabonakereskedelmi R. T.** A *Hitelbank* és a *Leszámitoló bank* elhatározták, hogy évtizedek óta működő gabonaosztályaik tevékenységét racionalizálási szempontokból egyesítik és evégből a fenti cég alatt részvénytársaságot alapítanak. A gabonaértékesítés továbbfejlesztése elsőrangú gazdasági érdek és ezt a célt kívánják az intézetek fokozottan szolgálni, midőn erejüket, összeköttetéseiket, tapasztalataikat és szervezetüket egyesítik.

Az új részvénytársaság tegnap tartott alakuló közgyülésén az alaptőke 2,000.000 pengőben állapittatott meg. Ezt az összeget a két pénzintézet egyenlő arányban fizette be és ezenfelül vállalta, hogy a társaság tervbevett széleskörü üzleti tevékenységéhez mért hiteleket rendelkezésre fogja bocsátani.

A társaság igazgatóságában a két bank képviselői egyenlő arányban vesznek részt. Az igazgatóság tagjaivá megválasztattak: *Beck* Róbert (alelnök), *Bun* József (alelnök), dr. *Beck* Lajos, dr. *Dobay* Aurél, *Kállay* Rudolf, dr. *Pekár* Imre, dr. *Perényi* István és gróf *Széchenyi* Károly.

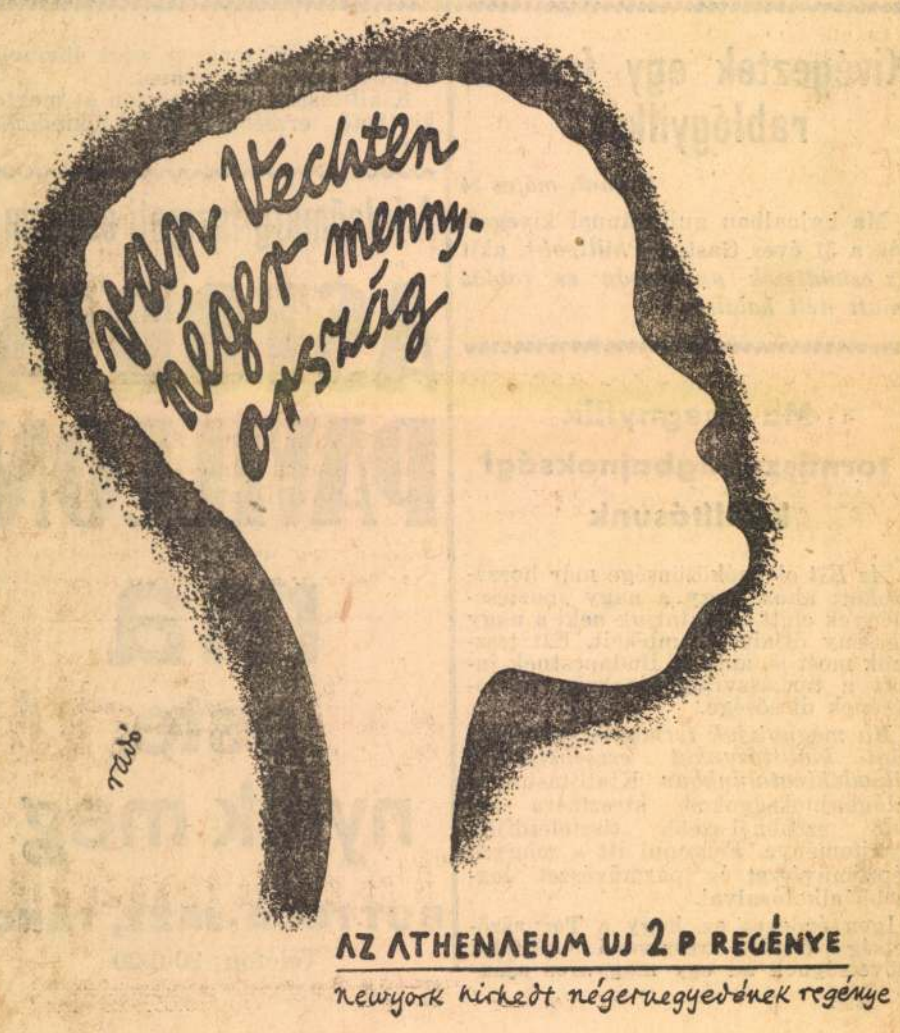
— **Halason életjáradékért adják el az ingatlanokat.** *Kiskunhalasról* jelenti tudósítónk: Kiskunhalason a nagy pénzhiány miatt az ingatlanforgalom egészen új formát kezd felvenni. Mind gyakoribb az az eset, hogy *életjáradékért adják el az ingatlant.* Mivel a vevők nem igen juthatnak pénzhez, csak olyan feltételekkel veszik meg az ingatlant, hogy éveken, sőt évtizedeken át fizethessék az életjáradékot.

x **Bad Luhacovice,** CSR. *legolcsóbb* üdülőhelyének több mint 1000 éve ismert savanyúvizei visszaadják önnek *egészségét.* Felvilágosítások: Magyar-Cseh Iparbank (Budapest, V., Nádor ucca 6.) vagy a fürdőigazgatóság útján.

x **Többet bír túrákon,** sportban, ha reggelije Boon-banánkakaó, banán és kakaó izletes keveréke.

x **Világhírű Goldberger-gyártmányok.** A nyári idény különlegességei: Mintázott Crepe de Chine 500 divatminta. Crepe Josette (Georgette) 100 divatminta. Taffet Georgette, gyönyörü trotteur ruha. Mintázott Marocaine, nagyszerü ujdonság. Mintázott virágos és motív Organdi. Parisette több mint 400 új minta. Tündér Goldberger müselyem. Ruhavászon különlegességek kosztüm és kabátok elkészítésére. Lenvászon egyszínü és mintázottak strandruhák elkészítésére. Teniszruha különleges kelmefajok. A mindenkori legolcsóbb árak! *Neuman László,* Rákóczi út 64. Régebben a Kálvin téren.

x **Békebeli nívót nyujt** női ruhákban és kabátokban az évtizedes Grünbaum-cég (VII., Rákóczi út 28.) Szívesen látja a vásárolni szándékozó hölgyeket áruházában, ahol a legújabb modeleket vételkényszer nélkül is megtekinthetik.

Hatalmas közönség sorfala között vonult végig a Vár uccáin az úrnapi körmenet

Tegnap hagyományos egyházi pompával folyt le az urnapi körmenet. Már reggel nyolc órakor hatalmas közönség özönlött a budai várba és *díszruhás rendőrök sorfala között igyekezett a Mátyás templom felé.* Kilenc órakor kürtszó jelezte, hogy megérkezett a kormányzó képviselője, gróf *Teleki* Pál miniszterelnök. Néhány perccel később *Serédi* Jusztinián biboros hercegprímást fogadta a Bazilika plébánosa az asszisztáló papság élén a koronázó templom kapujában. Dohnányi Szegedi miséjét adta elő a templom énekkara a főpapi mise alatt. Ezalatt kint a Szentháromság téren *Kátay* Béla plébános mondott csendes misét azoknak, akik nem jutottak be a templomba.

A mise után elindult a körmenet. Az oltáregyesület hölgyeinek küldöttségét özvegy gróf *Apponyi* Albertné vezette. Végig az útvonalon ezrek és ezrek térdeltek az elvonuló Oltáriszentség előtt. Egymásután vonultak fel az iskolák növendékei, a cserkészek, a plébániák egyesületei, a karinges papság, az apácarendek tagjai. A papság hosszú sorát a prelátusok és dr. Angelo *Rotta* pápai nuncius zárta be. A baldachin alatt *Serédi* Jusztinián hercegprímás vitte az *Oltáriszentséget.* Ezután következett a menetben *Teleki* Pál miniszterelnök, a három főhercegnő, *Hóman* Bálint kultuszminiszter, a felsőház és a képviselőház küldöttsége, közjogi előkelőségek és magasrangú katonatisztek. A körmenet után Te Deum volt a Mátyás templomban.

Nagy valutabűnügy tárgyalását kezdte meg az uzsorabíróság

A büntető törvényszék, mint uzsorabíróság *Dorosy* Dezső tanácselnök vezetésével nagyarányú valutabűnügy tárgyalását kezdte meg ma. A bűnper vádlottjai *Rotschild* Pálné, *Szécsi* Géza autóügynök, *Krausz* Emil gabonaügynök, *Gárdos* Ede magánzó és *Szécsi* Gézáné, akiket *fizetési eszközökkel elkövetett visszaélés bűntettével vádolt meg az ügyészség.*

A vád szerint *Rotschild* Pálné és *Szécsi* Géza elhatározták, hogy tiltott valutaügyleteket fognak lebonyolítani, amelyekből búsás hasznot húzhatnak. Alaposan megbeszélt tervek szerint megalakították a valutacsempész társaságot és a mult év májusában hozzá is kezdtek a munkához. Négy hónapon keresztül óriási összegű valutákat, pengőt és értékpapirokat csempésztek Németországból Magyarországra és innen Svájcba és más külföldi államokba. September 27-én a hegyeshalmi határon két határőr *tetten érte Rotschild Pálnét, amint Freeman John amerikai állampolgár autójába külföldi valutákat akartak elrejteni.*

A határőrök előállították a hegyeshalmi rendőri kirendeltségre. Ott átvizsgálták az autót és *rengeteg márkát, dinárt, dollárt és más külföldi fizetési eszközt találtak benne.* Az erélyes nyomozás eredményeképpen leleplezték a valutacsempész társaságot és letartóztatták. *Freeman John,* mint emlékezetes, *röviddel letartóztatása után meghalt.*

Az ügyészség indítványozta, hogy az uzsorabíróság *Rotschild Pálné és Szécsi Géza vádlottakat 50—50.000, Krausz Emilt 10.000, Gárdos Edét 200.000 pengő vagyoni elégtétel megfizetésére kötelezze,* továbbá az elhalt Freeman John amerikai állampolgár hagyatékát kötelezze 1000 angol font és 40.000 német márka elkobzás alá eső összeg pengő ellenértékének megfizetésére, egyben rendelje el a bűnjelként lefoglalt gépkocsi elkobzását is, amellyel a valutákat külföldre csempészték.

A tárgyalás előreláthatólag több napig tart.

Bombarobbanás sötétségbe borította Jeruzsálemet

Jeruzsálem, június 9.

(Havas) A város legnagyobb *transzformátorában bomba robbant.* A robbanás következtében teljes *sötétség borult Jeruzsálemre.* Azt hiszik, zsidó szélsőséges elemek követték el a merényletet. Emberéletben nem esett kár.

Megkezdődött a könyvtárosok kongresszusa

Tegnap kezdődött a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesületének második kongresszusa. Csütörtökön délután félhatkor volt a megnyitó ülés a *Magyar Tudományos Akadémia előadótermében.* Az összes magyarországi könyvtárak és levéltárak képviselői résztvettek az ülésen. *Fitz* József, a Széchenyi-könyvtár főigazgatójának elnöki megnyitója után *táviratilag üdvözölték a kormányzót,* majd *Kühár* Flóris professzor tartott előadást *a Pray-kódex eredetéről rendeltetéséről és értékéről.* Ezután *Kniewald* Károly zágrábi egyetemi tanár tartott előadást a Pray-kódex tartalmáról, koráról és jelentőségéről.

Jánszky Béla az építőművészek szövetségének első mestere

A *Magyar Építőművészek Szövetsége* néhány nappal ezelőtt tartotta meg közgyűlését. A szövetség I. mesterének *Jánszky* Bélát, II. mesterének *Gregersen* Hugót, titkárnak pedig *Szivó* Pál építészt választotta meg. A Magyar Építőművészek Szövetségének idei mesterdíját *Csonka* László és *Miskolczy* László építészmérnökök a »*Kékes szálloda*« megtervezésének munkájával nyerték.

Tőzsdei árfolyamok az egész világról

Egyenetlen áralakulás az értéktőzsdén

A rendezési nap csak kis mértékben tette élénkebbé a tőzsde forgalmát. Az irányzat ingadozó volt és egyes részvényeknél a nyitás jóltartott árfolyamai után árlemorzsolódás állott be, másoknál azonban a barátságosabb megítélés zárlatig tartott és árjavulást okozott.

A tőzsdén kívül álló okokból nagyobb érdeklődés kísérte egyes részvények áralakulását, de az áralakulás ezeknél a részvényeknél is a tőzsde általános irányzatának megfelelő volt. Nem volt nagyobb kínálat a *Concordia* malom részvényeiben sem, mert az érdekeltek túlnyomó része a malom leállásával kapcsolatos tőzsdei figyeleteiket már korábban lebonyolította.

Teljesen üzlettelen volt a *kötvénypiac,* csak az 1914-es fővárosi kötvényben volt egy-két kötés tartott árakon.

Értéktőzsdei árfolyamok

	Előző zárlat	Előfordult kötések	Zárlat
Nemzeti Bank	155.—	155.5	155.5
Első M. Bizt.	360.—	360	360.—
Concordia-malom	3.—	3—3.1	3.—
Békéscsabai	9.50	9.50	9.50
Első Bp. malom	5.50	—	5.5
Hungária-malom	17.—	—	17.—
Bauxit	144.—	144—141	141.—
Beocsini	9.—	9.3	9.3
Borsodi szén	—	6.75	6.75
Szentlőrinci	—	3.25	3.25
Magnezit	—	—	78.—
Aszfalt	4.90	5	5.—
Kőszén	260.—	260—261	260.—
Nagybátonyi	38.5	38.25	38.25
Salgó	24.85	24.3—23.9	23.9
Urikányi	28.75	30—29.75	29.75
Fegyver	23.—	23	23.—
Ganz	12.4	12.5—12.3	12.3
Acél	—	—	20.—
Győri vagón	15.75	15.75	15.75
Rima	57.8	57.5—56.5	56.75
Guttmann	6.30	—	6.—
Nasici	64.25	63.5—64.9	64.5
Duna—Száva	7.25	—	7.25
Nova	11.25	—	10.75
Trust	45.75	46.75—45.5	45.5
Délcukor	70.5	70.5—71.5	71.5
Magyar cukor	65.25	67.5—66	66.—
Izzó	—	82—81	81.—
Dreher-Haggenm.	—	—	117.—
Gschwindt	725.—	—	723.—
Polgári sör	92.—	91.5—92.5	91.75
Magyar kender	8.10	8.20	8.—
Pamutipar	28.75	28—28.75	28.75
Szegedi kender	—	37.5—37	37.25
Szikra	170.—	—	170.—
Gumi	44.5	43	43.—
Vasúti forgalom	13.—	13	13.—
Telefon	—	6.95—7.05	7.05
Államadósság, kötvények, záloglevelek:			
1939. évi ptjegy	100.—	100	100.—
Beszkár kötv. A	—	—	7.—
1914. évi főv. 4.5%	301.5	302.5—301.5	301.5

Sertésvásár

A mai ferencvárosi sertésvásár összfelhajtása 1115 darab volt. Vásári állományból angol hússertésfelhajtás 397 darab. Az irányzat változatlan.

Árak: uradalmi zsírsertés páronként 300 kg-on alul 100, szedett I. 99—101, II. 93—97, III. 82—90, angol tőkesertés 94—98, exportzsír, márkázott 150 fillér kg-onkint.

Ítélet a 20 év előtti csendőrgyilkosság tettesei tölött

Nyiregyháza, június 9.

A nyiregyházi törvényszék háromnapos tárgyalás után hirdetett ítéletet az *1919-ben Szatmárcsekén történt csendőrgyilkosság ügyében.* 1919 husvéthétfőjén vörös különítmény meggyilkolta a szatmárcsekei csendőrörs parancsnokát, *Körmendi* Eleket és helyettesét, *Borbély* Károlyt, két másik csendőrt pedig súlyosan megsebesített. A bűnügynek *21 vádlottja volt,* közülük többen megszöktek és a Felvidék visszacsatolásakor csak *hét vádlottat sikerült elfogni.* A törvényszék a vádlottak közül *Rózner* Józsefet és *Varju* Andrást 15—15 évi fegyházra, *Disznósi* Józsefet és *Wolf* Andrást 10—10 évi fegyházra ítélte. A többi vádlottat felmentette. Az ítélet nem jogerős.

Tartott a londoni értéktőzsde

London, június 9.

(A Magyarország külön tudósítójától.) A mai tőzsde tartott irányzattal indult. Eleinte a forgalom csekély volt és így az árfolyamokban sem mutatkozott a legutóbbi árfolyamokhoz viszonyítva jelentősebb változás.

Mai árfolyamok (zárójelben az előző zárlat): Royal Dutch (36.25) 35.50, Rio Tinto (12.75) 12.50, Anaconda (5.375) 5.375, Tanganyika (—) 4.50, Central Mining (16) 15.75, Canadian Pacific (5.125) 4.875.

A nemzetközi devizaforgalomban a holland forint további ingadozásoknak volt alávetve. A svájci frank eleinte kissé gyengült. Az angolszász valuták nagyrésze a tegnapi szinten volt. A francia frank alig változott.

BÉCS: vontatott

Bécs, június 9. (Zárójelben az előző zárlat): Kreditanstalt (259.50) 259.52, Államvasút (15.60) 15.60, Alpesi (—) 15.30, Felten (120) 122.50 pénz.

GENFI tőzsde. Kőszén (46) 46. Bpesti kölcsön 1914. évi (—) 42.

LIVERPOOL: gyenge

Liverpool, június 9. *(A Magyarország tudósítójának távirata.)* Búza júliusra (4 sh. 1.875 : 11.05 P) 4 sh. 1.50 : 10.96 P, 4 sh. 1.25 : 10.90 P, októberre (4 sh. 5 : 11.74 P) 4 sh. 4.625 : 11.65 P, 4 sh. 4.375 : 11.59 P, decemberre (4 sh. 6.625 : 12.10 P) 4 sh. 6.375 : 12.04 P, 4 sh. 6.125 : 11.98 P.

ROTTERDAM: lanyhuló

Rotterdam, június 9. *(A Magyarország tudósítójának távirata.)* Búza júliusra (3.60) 3.525, szeptemberre (3.85) 3.775, novemberre (4.05) 3.975, januárra (4.175) 4.10 holland forint 100 kg-ként; tengeri júliusra (90.75) 90.25, szeptemberre (91) 90.50, novemberre (92.75) 92, januárra (93.50) 92.75 holland forint 2000 kg-ként.

LONDONI FÉMTŐZSDE

Vörösréz tartott, ón tartott, ólom tartott, horgany tartott

London, június 9.

Jegyzések (zárójelben az előző zárlat): vörösréz standard (42¹/₈—42³/₁₆) —, 3 hónapra (42½—42⁹/₁₆) 42⁵/₁₆—42³/₈, elektrolyt (47¾//48½) —, ón 3 hónapra (223—223¼) 222¾—223, későbbi (225½) —, straits ón (224¾) —, ólom külföldi prompt (14⁹/₁₆—14⁷/₁₆) 14³/₈—14⁷/₁₆, későbbi (14³/₈) 14½—14⁹/₁₆, horgany prompt (14¹/₁₆—14¹/₈) 14¹/₁₆—14¹/₈, későbbi (14¹/₈) 14¼14⁵/₁₆.

Az arany Londonban

Londoni aranyárfolyam: 148/5 sh.

Londoni devizák

London, június 9.

NewYork 4.68¹¹/₃₂, Montreál 4.68¹¹/₁₆, Brüsszel 27.51, Amszterdam 8.79⁵/₈, Berlin 11.67¾.

Párizsi devizák

Párizs, június 9.

London 176.74½, NewYork 37.73½, Brüsszel 642.62, Milánó 198.65, Zürich 851, Amszterdam 2011, Berlin 1515.

A mai zürichi árfolyamok

Zürich, június 9. *(Záróárfolyamok.)* Párizs 11.75, London 20.76¾, NewYork 443.37, Brüsszel 75.50, Milánó 23.32½, Amszterdam 236.20, Berlin 177.90, Szófia 5.40, Varsó 83.62, Prága 15.10, Belgrád 10, Athén 3.90, Bukarest 3.25.

25 fillérrel olcsóbb a kenyérliszt

A lisztárjegyző bizottság mai ülésén a 4-es típusú búzaliszt árát métermázsánként 25 fillérrel leszállította. A más minőségű lisztek ára nem változott.

Húsvásár

Készlet: nagymarha 11 (11), bivaly 1 (1), borjú 797 (767), sertés lehúzott 76 (76), szalonnás 81 (81), süldő 122 (122), malac 145 (145), marhazsiger 67 kg (67 kg), sertészsiger 131 kg (131 kg). (Zárójelben az eladottak száma.) Az irányzat közepes volt.

Árak: csontoznivaló 44—60, bivalyhús 56, borjú bőrben I. 146—156, II. 120—144, ísertéshús lehúzott 130—144, szalonnás 124, süldő 104—128, malac 130—180, sertészsiger 50—70 fillér kg-ként.

Gamelin tábornok lenne az egyesített angol és francia szárazföldi haderő parancsnoka

A két flotta közös parancsnoka Backhouse angol tengernagy, a légi haderők vezetője Nevall angol légi tábornok

London, június 9.

Az angol kormány a Carlton-szállóban a Londonban fontos tárgyalásokat folytató *Gamelin* francia tábornok tiszteletére villásreggelit adott.

Az angol kormány által adott ebéden *Hore-Belisha* hadügyminiszter üdvözölte *Gamelin* tábornokot és a francia hadsereget, majd bejelentette, hogy *július 14-én az angol hadsereg képviselői Párizsba mennek.* Beszédét a következő szavakkal fejezte be:

— *A mainál lovagiasabb szellemű korban* az önök ősei a miénket így üdvözölték: *Az angol urak lőjenek először!* Most erőfeszítéseink és közös érdekeink olyanok, hogy *már nem kérdés, ki lőjön először;* adott esetben *nem mulasztjuk el, hogy együtt lőjünk.*

Gamelin tábornok Hore-Belisha pohárköszöntőjére válaszolva, hangsúlyozta a két országot egyesítő kötelékeket, amelyek olyan természetűek, hogy »*egyik országnak sem lehetnek titkai vagy nem élhet fentartásokkal, amikor a másik érdekeiről van szó.*« Franciaország háláját tolmácsolta Anglia hatalmas fegyverkezési erőfeszítéséért és a védkötelezettség bevezetéséért.

— Ha, amitől Isten óvjon, háború törne ki, Franciaország mozgó erői készen lesznek, hogy a szükséghez képest cselekedjenek. Tudjuk, hogy az önök csapatai a mieink mellett lesznek. Katonáink annál jobban fognak harcolni, mert meglesz a biztonságuk, hogy angol bajtársaik a leggyorsabban segítségükre sietnek.

Az angol parlamentnek több mint nyolcvan tagja vett részt azon a díszvacsorán, amelyet *az angol-francia parlamenti bizottság* csütörtökön este Gamelin tábornok tiszteletére adott. A vacsorán *Greenwood*, Archibald *Sinclair* és *Eden* mondott pohárköszöntőt.

Gamelin francia vezérkari főnök *csütörtökön este az alsóházban meglátogatta Chamberlain miniszterelnököt.*

A *Daily Express* szerint az angol és a francia hadvezetőség megegyezett abban, hogy *háború esetén az angol és a francia szárazföldi haderőket francia, a tengeri haderőt angol főparancsnok alá helyezik* és a két légi haderő egymástól függetlenül fog működni, de egy közös angol-francia egységet alkotnak angol főparancsnokság alatt, kizárólag támadó célokra.

A *Matin* londoni levelezője jól értesült angol forrásból úgy tudja, hogy egy európai konfliktus esetén Anglia és Franciaország egyesített szárazföldi, tengeri és légi haderejének főparancsnokságát *Gamelin tábornokra bízzák.* Az egyesített angol—francia hadiflotta parancsnokságát valószínűleg *Sir Roger Backhouse angol tengernagy irányítja* s az egyesített angol—francia légi haderők vezetését Anglia egyetlen légi tábornoka, *Sir Cyrill Newall veszi át.*

Jamaikában 46 halott, 429 sebesült

Ellenzéki támadások Anglia gyarmati politikája ellen az alsóházban

London, június 8.

(Német Távirati Iroda.) Az angol alsóházban szóba került a gyarmatok kérdése is.

Wedgwood ellenzéki képviselő kijelentette, hogy Anglia gyarmati politikája olyan alacsony színvonalon áll, hogy a gyarmatokon mindenféle zavargások fordulnak elő, egyszerűen azért, mert a gyarmati lakosság abban a hitben él, hogy az angol birodalom végnapjait éli. A angol-Nyugat-Indiában éhezik a lakosság. Az elmúlt évben nagy csorba esett Anglia tekintélyén.

Riley munkáspárti képviselő kijelentette, hogy a gyarmatügyi miniszter egy kézlegyintéssel intézi el a súlyos nyugatindiai zavargásokat, holott *Jamaikában 46 halott és 429 sebesült esett azoknak áldozatul,* továbbá több mint ezer letartóztatást foganatosítottak.

Házasság. *Koromzay* Dénes hegedűművész június 10-én, szombaton ½1 órakor vezeti oltárhoz a Szent István Bazilikában *Tormay* Éva Zsuzsannát.

Bravúros nyomozással megállapították a Garay téri rablás tetteseit

Negyvennyolc órája folyik a hajsza a szerdai *Garay téri rablótámadás tetteseinek kézrekerítésére.* Amikor a *Magyarország* szerdán megjelent, a gyilkossági detektív-főcsoport emberei még a Garay tér 14. számú házban dolgoztak, hogy megállapítsák: *mit zsákmányoltak a rablók.* Délután kiderült, hogy ügyetlenül dolgoztak: 150 pengőt tartalmazott az a kézitáska, amely a kezükben volt és *nem találták meg a pénzt.* Egy öltöny ruhát, egy nőiruhát, férfiingeket, törülközőket és egy vég vásznat loptak el.

A helyszíni szemle után néhány óra után *már tudták a főkapitányság bűnügyi osztályán a tettesek nevét. Tajti* István 24 éves szabósegéd és barátja, *Nagy* Ferenc 19 éves alkalmi munkás követte le a bűncselekményt.

Hogyan állapították meg személyazonosságukat? A két tettes beszélgetéséből kiderült, hogy az egyiknek keresztneve *István* és hogy *keszthelyi szabó.* Azt is mondotta a rablótámadás előtt való éjszaka a leütött asszony lakásán, hogy *szövetet akart venni a fővárosban.* A detektívek végigjárták azokat a nagykereskedéseket, amelyek vidéki szabóknak szállítanak. Igy eljutottak egy nagy céghez, ott kiderült, hogy *Tajti István keszthelyi szabó egyik vevőjük és még tartozik is nekik.* Most már könnyű volt a detektívek munkája. Megállapították, hogy hol lakott azelőtt Tajti és Nagy.

Az is kiderült, hogy szerdán reggel, tehát a rablótámadás után *Tajti ingeket, férfiruhát, nőiruhát, törülközőt, vásznat adott el egy kőbányai orgazdának,* azt mondotta neki, hogy haza készül Keszthelyre, onnan pedig Romániába akar menni. *Autókon detektívek robogtak Keszthelyre, Balatonszentgyörgyre és a Balaton somogyi partjára,* hogy nyomozzanak Tajtiék után. Ma délelőtt jelentkeztek: Keszthely környékén még nem akadtak rá a két rablóra. Megtudták, hogy *Tajti ellen öt feljelentés van a keszthelyi csendőrségen különféle bűncselekmények miatt. Sikkasztott, csalt.* Ha ott felbukkant volna, akkor a csendőrök már elfogták volna, hiszen *régóta keresik.* Néhány nappal ezelőtt felesége kapott tőle egy levelezőlapot. Nem írta alá nevét, álnevet használt: *Terék István* néven írta alá a lapot. Közölte rajta feleségével, hogy Budapesten tartózkodik és mindent elkövet, hogy nagyobb összegre tegyen szert, mert ki akarja fizetni a régi ügyeket, csak akkor megy haza, ha meg tudja szerezni a pénzt.

Azt is megállapították a detektívek, hogy *barátja, Nagy Ferenc sokszor tartózkodott Keszthelyen és Balatonszentgyörgyön.* Ennek a fiatalembernek van egy feltűnő ismertető jele: *balcsuklóján vágástól eredő sebhely van.* Nemrégiben ugyanis öngyilkossági kísérletet követett el, *borotvapengével felvágta balcsuklóján az ereket, ennek a vágásnak nyomai látszanak.*

Laky Lajos detektívfőnök vezetésével *Nemes* Sándor, *Angyal* Lajos, *Szücs* Kálmán detektívfőfelügyelők és embereik dolgoznak a tettesek kézrekerítésén.

Amíg a vidékre küldött detektívek a Balaton mentén nyomoznak a rablók után, addig *a fővárosban is dolgoznak a detektívek,* mindenekelőtt az orgazdát szeretnék előkeríteni. A főkapitányság bűnügyi osztályán valószínűnek tartják, hogy *amilyen gyorsan kinyomozták a tettesek személyazonosságát, ugyanolyan gyorsan el is fogják őket.*

Egyévi börtönt kapott két szövettolvaj

Veszedelmes nemzetközi bugázó társaságot ítélt el ma a *Héthelyi*-tanács. Az ügyészség *üzletszerű lopás bűntettével vádolta Kepecs László* érettségizett fiatalembert, *Sand* Martin német kereskedőt, *Anto* Michail volt perzsa gyárost és *Zilz* Mór svájci artistát. A vádirat szerint *tolvajszövetkezetbe tömörültek, ruhaüzleteket és szabóüzemeket kerestek fel és szöveteket loptak.*

Kepecs teljes beismerő vallomást tett.

Anto Michail és *Sand* Martin azzal védekezett, hogy hazájukból kiutasították őket, nem volt útlevelük, gondtalanul bolyongtak Európában, de nem loptak. *Zilz* pedig előadta, hogy pár évvel ezelőtt még világhírű artistaszám volt, évekre előre voltak szerződései és egyszer csak nem kapott több foglalkoztatást. Útlevél és egyetlen fillér kereset nélkül hányódott Európában. Meghallotta, hogy Magyarországon kétszáz pengőért hontalan-útlevelet lehet kapni. Magyarországra utazott, hogy megszerezze ezt az útlevelet. Csak annyit akart lopni, amennyiből az útlevél költségeit kifizetheti.

A perbeszédek után a bíróság *Kepecs* Lászlót és *Zilz Mórt egy-egy évi börtönbüntetésre ítélte, a többi vádlottat pedig bizonyítékok hiányában felmentette.* Az ítélet nem jogerős.

A vasárnapi Magyar Kanca-díj indulói

A 30.000 pengős Kanca-díjat, a »kancák derbyjét« vasárnap futják a budapesti pályán. A versenyben a Dreher-istálló *Locarno*-jának indulása e pillanatban még kétséges. Az istállót valószínűleg *Malert* fogja képviselni. Ellenben biztos indulók a következők (a nevek előtt álló számok az »Abonyi-iroda« oddsai):

8:10 Melvyn (lov. Klimscha A.)
4:1 Malert (lov. Gutai)
4:1 Salvia (lov. Teltschik)
10:1 Parma (lov. Schejbal)
10:1 Recalcitrante (lov. Esch György)
20:1 Pereputty (lov. Alt)
25:1 Ezerjó (lov. (Kajári)

Szombaton: lovaregyleti lóverseny

A szombati lovaregyleti versenynap programján a Júniusi Hendikep a jelentősebb futam, egyébként a nevezések kissé gyengén sikerültek.

A részletes program:

I. Kétévesek eladóversenye.
1500 P a győztesnek. Táv 900 m

1 Walhalla pk (Esch T.) 56½
2 Lökötő II. sher (Dósai) 55
3 Pavane pm (Szokolai) 55
4(8) Furmint stpm 55
5 Fricska sk (Esch T.) 54
6 Ada Kaleh stpk (Kolonics) 53½
7 Bennekom pk (Gutai) 53½
8(4) Fiskális stpm 52½
9 Felvidék sm (Simics) 52½
10 Barázda pk (Klimscha A.) 51
11 Máv stpk (?) 51

Tip: **Bennekom—Ada Kaleh—Walhalla**

II. III. oszt. korlehelverseny
2000 P a győztesnek. Táv 2000 m
Második cél

1 Faun 4é pm (Klimscha A.) 51
2 Orion 3é pk (Kolonics) 50½
3 Hidalgo 3é (Klimscha J.) 50
4 Esze Tamás (Szentgyörgyi) 50
5 Kigyó 3é pk (Pfendler) 49½

Tip: **Orion—Kigyó**

III. Szentendrei díj. 4000 P a győztesnek. Táv 1200 m

1 Primás 6é stpm (Klim. A.) 59½
2 Rejtvény 4é pm (Nagy G.) 59½
3 Babvirág 5é pk (Blazsek) 58
4 Ábránd 4é rk 58
Bánz id pher 57½
6 Nótárius 3é sm (?) 54
7 Narwal 3é pm (Gutai) 52
8 Szegényember 3é pm 52
9 Sunion 3é pk 50½
10 Muzsika 3é pk (Kolonics) 50½

Tip: **Primás—Rejtvény—Ábránd**

IV. Júniusi hendikep. 6000 P a győztesnek. Táv 2400 m
Második cél

1(2) Dragonyos 4é sm 60
2(1) Dankó P. 4é stpm (Schejbal) 57½
3 Nowhere 6é pm (Gutai) 53
4 Amadeo id pm (Esch Gy.) 53
5 Lator 6é stph (Szokolai) 53
6(9) Karvaly 4é pm (Teltschik) 52
7 Gyöngy 5é pm (Klim. A.) 51½
8 Terno 3é pm (Csuta) 44½
9(6) Rakonczátlan pm (Kolonics) 44

Tip: **Rakonczátlan—Gyöngy—Terno**

V. Hendikep. 2000 P a győztesnek. Táv 1800 m
Második cél.

1 Herzog Christoph 3é pm 62½
2 Ezüstsirály 3é szk (Kajári) 53
3 Lomnic 3é rm (Kolonics) 51
4 Kópia 5é pm (Csömöri) 49½
5 Nicolette 4é pk (Husz V.) 48½
6 Goal 5é pher (?) 40
7 Cinus 4é pm (Pfendler) 39

Tip: **Kópia—Goal—Lomnic**

VI. Hendikep. 3000 P a győztesnek. Táv 1600 m

1 Nowhere 6é pm (Gutai) 60
2 Film 4é pk 58½
3(4) Szegényember 3é pm 56½
4(3) Jól van 3é pm (Klim. A.) 54
5 Nanking id sher (Gutai) 54
6 Juno 4é pk (Esch György) 53
7 Ravasz 4é sm (?) 50½
8 Sandstorm 3é stpk (Csuta) 49
9(11) Etelköz 3é stpm (Kolonics) 48½
10 Kongo 4é stpm (Török) 47½
11(9) Dinka 3é pk (Kolonics) 46½
12 Vaklárma 5é pm (Pfendler) 46
13 Virulj 4é pm (?) 44

Tip: **Jól van—Nanking—Dinka**

VII. Welter hendikep.
2000 P a győztesnek. Táv 1100 m

1 Bandita 3é pm (Horváth K.) 64
2 Nóra 4é pk (Weissbach) 63½
3 Padisah 5é pm (Krédler) 62½
4 Dongó 5é stpm (Fetting A.) 59
5 Aratás 4é pher (Péterfi) 59
6 Senoritas 3é stpk (Kolonics) 56
7 Hedie 5é pk (Schejbal) 55½
8 Siber 4é pher (Gutai) 55
9 Sás 4é pher (Klimscha A.) 52
10 Tékozló id. sher (Dósai) 44

Tip: **Hedie—Tékozló—Bandita**

Kezdete: 3 órakor

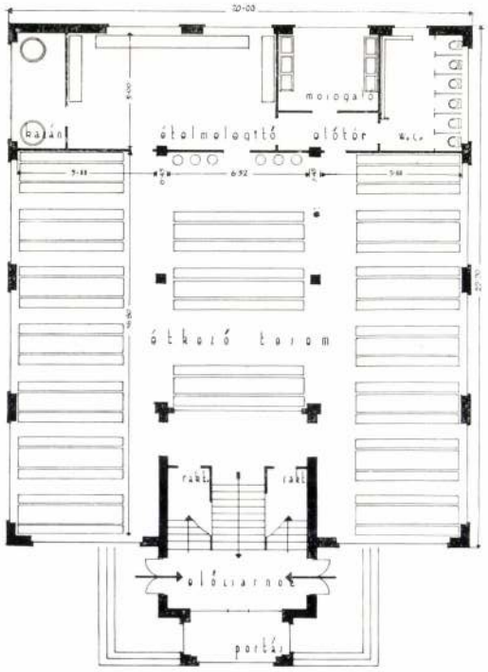
FOGADJON ABONYI ÖDÖN
bookmaker irodáiban,
Budapest, VII., Rákóczi út 41.
Telefon 135-501, 132-462, 135-333
Fiókirodák:
Budán, Attila u. 8. Tel. 154-014
Miskolc, Széchenyi u. 64
Pécs, Király u. 15
Vác, Sörház u. 1
Telefonon feladott fogadásokat mindenkor azonnal kikézbesítünk.

A budapesti sertésközvágóhíd munkásöltöző és étkező épülete. — Tervezte: **Jánszky Béla.** — Kivitelezte: **Chabada Frigyes.**

A székesfőváros legújabb szociális épitkezései

Írta: **Fridrich Lajos** székesfővárosi tanácsnok

A modern államszervezetek sokfelé ágazó tevékenysége ma már a társadalmi életjelenségek minden ágát felöleli, melynek következtében a közigazgatás tennivalói az utolsó évtizedekben megsokszorozódtak. A gazdasági életben uralkodó irányított gazdálkodás mellett párhuzamosan sokféle irányított tevékenységet látunk, melyek között kimagasló szerepet tölt be a szociális tevékenység. Az állam a jótékonyság gyakorlását csaknem az egész vonalon kivette a magánosok kezéből, vagy azokat legalábbis állami felügyelet alá helyezte.

A szociális közigazgatási tevékenység a legmodernebb tudományokat vette segédeszközül, hogy munkáját a legújabb idők szellemének megfelelően tudja elvégezni; a társadalomkutatás, a statisztika, az orvosi kutatások mellett természetesen nem nélkülözhette a műszaki tudományokat sem, melyekben a szociális építkezés egészen külön fejlődési ágat mutat. Az alaprajz korszerű kifejlesztésétől és az alkalmazandó anyagok helyes megválasztásától kezdve az építési költségek gazdaságos beosztásáig a magas építés egészen újszerű irányelveket tart szem előtt.

Szigetelés és lapostető: Goudron Vállalat, Sándor Arnold. Borsos felv.

Tér és Forma
1939. 6. 28.

Padiglione degli esposizioni di giardinagio. — Arch.: **C. Weichinger**

Foto: Kozelka

Erdei Ferenc könyve a magyar városrendezők számára

Azok számára, akik a magyarság nagy aktuális életkérdéseivel komolyan foglalkoznak, tehát azoknak számára, akik nem elégszenek meg a különféle eredetű politikai szólamokkal, úgy tetszik, már jól ismert Erdei Ferencnek, a „Futóhomok" és a „Parasztok" című kötetek szerzőjének a neve. Tudjuk, hogy amikor Erdei Ferenc paraszti problémákról ír, azt a maga legsajátabb élményei nyomán teszi. A makói, tehát „mezővárosi" Erdei ezúttal a mezővárost teszi a maga módszereivel vizsgálat tárgyává, keresvén azokat az erőket, amelyek ezt a specifikusan magyar várostípust — a „mezőgazdák városának" típusát megteremtették, nemcsak természeti, földrajzi kényszerűségekből —, hanem sokkal inkább a magyar fajtának életrendi adottságaiból. Beható és legrészletesebb vizsgálatok során — melyek egy részét szinte célszerűbb lett volna a könyv könnyebb olvashatása kedvéért jegyzetekbe, függelékekbe tenni — bontakozik ki előttünk az ú. n. paraszti, földmívelői város egész természetrajza, úgy a gazdasági, mint a társadalmi lélektan síkjain.

Valljuk be, hogy felismeréseit az igazi, nevezetesen az alföldi magyar városok biológiájával városrendezői szemmel foglalkozók kicsiny, de lelkes csoportja már kezdi felfogni — s ebben segítőnk volt a könyv szerzője is, aki nem egyszer a helyszínén demonstrálta a probléma részleteit, megjelenési formáit. A magunk elgondolásai és tervei, amelyeket nagyon is szeretnénk más, a tények fel nem ismeréséből eredt, magyartalan tervekkel szembeállítani — igen sok tekintetben párhuzamosak Erdeinek elgondolásaival, tehát a tények legjobb ismerőjének elgondolásával. Viszont a könyv páratlanul gazdag megfigyelési anyaga a gyakorlati munkában nagy segítségünkre lehet, nevezetesen abban is, hogy az alföldi városok rendezési munkáinak szellemi talaját előkészítheti azokban is, akik az ő könyvét talán — reméljük! — elolvassák, de egy technikai szakmunkát kézbe venni nem mernek!

De a könyvnek hibái is vannak. Ismervén Erdei könyveinek kelendőségét, kár, hogy a kiadó megfelelő képanyag költségét nem adta hozzá, s hasonlóképpen kár, hogy a könyvet nem egészíti ki egy az Erdei által előadottak számszerű, statisztikai adatainak összefoglaló táblázata, amely az előadottakat áttekinthetővé tett volna. Dr Bierbauer Virgil.

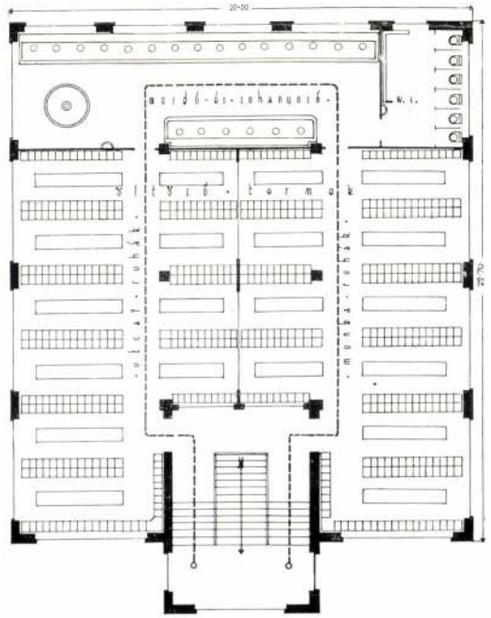
Arbeiterwohlfahrtsgebäude am Schlachthof in Budapest. — Arch.: **Béla Jánszky.**

A székesfőváros legújabb szociális építkezései már ezen a korszerű irányvonalon haladnak. Nem érdektelen néhány ilyen épület bemutatása, mert ezek a fejlődés útján típust képviselnek.

A sertésvágóhídon az elmult évben egy munkásöltöző épületet építettünk 500 munkás részére, 1000 ruhaszekrénnyel, tehát mindenkinek 2 szekrénye van. Az alagsorban étkezőhelyiség van ételmelegítővel, műmárvány lapokkal felszerelt asztalokkal, felette két emeletsorban vannak az öltözők. Az alaprajz kialakítása irányított forgalmat biztosít: a munkások egyik oldalon bejönnek az ú. n. tiszta részbe, levetik az utcai ruhát és azt beteszik a szekrénybe; azután a zuhanyozó és mosdóhelyiségen keresztül jutnak a hasonló elrendezésű másik terembe, ahol a szekrényből kiveszik a munkaruhát. A munka után a folyamat fordítva történik. A belső falsíkokat mindenhol csempe borítja, a födémeket pedig mozaiklap. A beépítés 4780 m^3, építési költség 200.000 pengő, tehát 1 m^3 költsége 42 pengő, ami — tekintve a drága szerelvényeket és berendezéseket — nem mondható soknak. Az épület kivitele és elrendezése tekintetében mintaépületnek tekinthető, mivel Magyarországon hasonló nagyságú modern munkásöltöző még nem épült. Külföldi viszonylatban is első helyen áll.

Hasonlóan különleges típust képvisel, rendeltetésénél fogva a szélutcai Alapítványi Fiú- és Nevelőotthon. Szabadon állóan, kétemeletes magasságban, megfelelő terrasz-kiképzésekkel készül oly módon, hogy később bővíthető is legyen. Hasonló célú fiúotthon külföldön sem épült még és ezért, újszerűségénél fogva is, szintén mintaépületnek tekinthető.

A Kamaraerdőben a szeretetotthon terüle-

Zuhanyozó — Műkőmunka: Szőgyi Műkőipari Vállalat

Asztalfedőlapok: Marboit. — Étkező

tén egy új pavillon épült. A terv elrendezése teljesen modern és részben járt utakon halad és nem annyira újszerű, mint az előbbi példák. Ezt az épületet a Tér és Forma legutóbbi számában ismertette.

A székesfőváros tovább folytatta a X. ker. Jászberényi-úton a városszéli telep építését, ami szintén a legmodernebb szociális elgondolásból származó mintatelepnek tekinthető.

A kislakásos épületek a szociális építkezések terén külön fejezetet foglalnak el. A világ minden részében súlyos problémának tekinthető a kiskeresetű, sokgyermekes családok lakással való ellátása. A magántőke nem látja jövedelmezőnek, hogy ezzel foglalkozzék, ezért a közületek kénytelenek ezt a nehéz ügyet felkarolni. Mint építészi probléma is nagy figyelmet érdemel egy kislakásos bérház, a szűkreszabott anyagi keretek között a legtöbbet nyújtani modern megoldásban: ez a tervezőépítész nehéz feladata.

A székesfőváros legutóbb a Szilas-utcában 8 és a Megyeri-úton 6 háromemeletes épületet építtetett 712 lakással és 8 üzlettel. A III. ker. Szél-utcában épül egy 120 lakásos bérház, 580.000 pengő költséggel, a Raktár- és Hunor-utca sarkán pedig egy 40 lakásos bérház 230.000 pengő költséggel.

A székesfőváros legújabb kislakásos építőprogrammjának megvalósítására a közgyűlés 20 millió pengőt szavazott meg. Ez a nagyszabású építkezés is röviden megindul.

Ezek a kislakásépítések határállomásokat jelentenek a szociális építkezések terén. A hazai viszonyok, melyek a gyors segítést diktálják, sajnos, nem engedik meg a nagyobb költséget igénylő, terjedelmesebb és az igényeket jobban kielégítő alaprajzi megoldásokat. A modern építészi elgondolások útja fejlettebb megoldások felé vezet és remélhető, hogy a gazdasági viszonyok javulásával a fejlődés magasabb színvonalú kislakások építéséhez fog vezetni. Ez a fejlődés azonban nem elég gyors ütemű és nincs idő arra, hogy a természetes fejlődés eredményeit bevárjuk. A közületeknek nem lehet feladata jövedelmezőségre alapított bérházak építése és a gyors segítség mellett kell állást foglalniok. A székesfőváros magasépítési ügyosztályának jut az a nehéz szerep, hogy a lehetőség határain belül olyan olcsó épületeket emeljen, melyek a korszerű családvédelmet szerényebb technikai eszközökkel is képesek szolgálni.

SPORT

Ötnullás vereség fenyegette az Újpest csapatát Milánóban

Az Ujpest labdarugó csapata tegnap este megérkezett Budapestre. Beszéltünk az együttes egyik vezetőjével, aki a milánói 2:1-es mérkőzésről a következőket mondotta:

— Az *Ambrosiana*, az *Ujpest* vasárnapi ellenfele a legkitűnőbb olasz csapatok egyike. A mérkőzésen az első félidőben a 2:0-ás olasz vezetés után az 5:0-ás vereség fenyegette az ujpesti együttest. Később azonban csapatunk magára talált, megszokta az olasz éghajlat forróságát, megfordította a mérkőzés képét és az olasz támadásokat visszaverve, ellentámadásokba kezdett. Sikerült is egy gólt elérnie és megakadályoznia az Ambrosiana gólözönét. Külön meg kell említeni *Sziklai* bravúros védését.

— *Mikor érkezik az Ambrosiana Budapestre?*

— Az eddigi hírekkel szemben az Ujpest vasárnapi ellenfele nem holnap, szerdán, *hanem pénteken érkezik Budapestre.*

A Phöbus—Szeged mérkőzés 100 pengős elszámolási differenciája miatt Hofmann István provokáltatta Markovits Szilárdot

A vasárnapi *Szeged—Phöbus* mérkőzés után dr. *Hofmann* István, a *Phöbus* vezetője és *Markovits* Szilárd, a *Szeged* elnöke élénk szóváltásba keveredett. *Hofmann* István ugyanis a meccs előtt azzal a kéréssel fordult a szegedi vezetőséghez, hogy a kitűzött időpont *(félhat)* helyett háromnegyedötkor kezdjék el a mérkőzést. A Szeged ezt a kérést elfogadta, a mérkőzés utáni elszámolásnál aztán kiderült, hogy *a korábbi kezdés miatt a Szeged 100 pengőt vont le a Phöbustól*, mert állítólag a szegedi egyesületnek ennyi kárt okozott a háromnegyedötórai kezdés. Ennek a kérdésnek megvitatásánál szó szót követett és a vége az lett, hogy dr. *Hofmann* István provokáltatta *Markovits* Szilárdot.

RÖVID HÍREK

Hétfőn este rendkívüli közgyülést tartott a kézilabda szövetség. Az ülésen felszólalások hangzottak el az elnökség önkényes ügyvezetése ellen, majd bizalmatlansági indítvány hangzott el. Az indítvány elhangzása után félbeszakították a közgyülést és rövid tanácskozás után *lemondott a kézilabda szövetség elnöksége.*

A Hungária labdarugó csapata holnap délután indul Bécsen keresztül Lipcsébe, négyhetes túrájára. A kék-fehérek csapata első mérkőzését 23-án, pénteken játssza *Lipcsében.* A túra második állomása *Berlinben* lesz, itt 27-én, kedden, játszik a csapat. Berlinből *Svédországba* utaznak a kék-fehérek és itt játsszák a túra mérkőzéseinek legnagyobb részét.

Usetty Béla magyarázatot kér a futballszövetség önkormányzatának felfüggesztése miatt

Irta: Petschauer Attila

A belügyminiszter a közoktatásügyi miniszter felhívására felfüggesztette a Magyar Labdarúgó Szövetség önkormányzatát.

Az *Országos Testnevelési Tanács* egyik poros íróasztalában hét éve fekszik egy memorandum, amelyet még *Kelemen* Kornél kért az egyik futballszakembertől. Az írásban közli az illető úr, hogy mit kell tenni sürgősen a magyar futball érdekében és hogy könyörtelenül el kell távolítani a szövetségből azokat, akik nem a futball érdekeit, hanem a maguk egyéni érvényesülését tekintik főfeladatuknak.

De az is szerepel a jelentésben, hogy a szövetségi kapitány jogkörét olyan szélesre kell kibővíteni, mint pár év előtt volt, amikor *meccseket tilthatott be, játékosokat büntethetett meg, ha a válogatott csapat érdeke így kívánta, tréningeket rendezhetett, előkészíthette csapatát.* Arra is rámutatott a tanácsadó, hogy évente egy bizonyos összeget nem adminisztrációra, hanem játékos-, intéző- és trénerképzésre kell fordítani.

Hét év mult el azóta. A memorandum porosodott, talán el is kallódott és *közben a magyar futball pusztult.* Nem a *zöld gyepen* bukott el, hanem a *zöld asztalon.*

Tudták ezt a komoly szakférfiak és állandóan hangoztatták, hogy »*addig nem állhat lábra a tolókocsiban kőhögő beteg futball, amig kamarillák és súgók intézik az ügyeket. Addig, amig a vezetőség úgy intézkedik, ahogy az érdekemberek és a nagy szaktanácsadók fütyülnek, azok, akik éppen úrnapján az olasz—magyar mérkőzésen vitték vágóhidra a magyar futballráncos nyakát*«.

Voltak igazi sportemberek, akik nem riadtak vissza annak hangoztatásától sem, hogy »*jöjjön a futballdiktátor, akinél nem az lesz a fontos, hogy különböző klubérdekek szemelőtt tartásával intézze a futballügyeket, hanem az, hogy legelsősorban a sportszempontokat vegye figyelembe*«.

De hiába volt minden igyekezet. A *magyar labdarugás csúszott a csőd felé.* Minden évben matematikai pontossággal ismétlődtek meg az intrikák és a botrányok. Évekig tartó vádbeszédekkel bizonyította az ellenzék, hogy a vezetés anyagi csődbe kergette a magyar futballt. Úgy kiabáltak, harsogtak, hogy közben sportország, sportvilág idegesen dobolt az asztalon. Az elégedetlenkedők vezérét vissza kellett volna tartani az állandó kőhajigálástól. Meg kellett volna mondani neki, hogy ne vigye nyilvánosság elé a kényes ügyeket. Le kellett volna fogni és közölni vele, hogy halkan tegye meg észrevételeit. Elismerjük, hogy ez a derék sportember jót akart, de olyan rosszul akarta a jót, hogy ártott vele még magának is. Lúgkőbe mártott érvekkel dolgozott. Tetszett neki a szerep, hogy ő félelmetes ember. Kinevezte magát »*Igazságosztónak*«, volt egy országos központi irodája, onnan szervezte a közutálatot a futballszövetség vezetői ellen. *Az ellenzéki vezérek követelték a profiktól a rendet, ugyanakkor ők maguk zavarták évek óta a szövetség nyugodt munkáját.* Gukkert kellett elővenni és csodálni a vezéreket, akik a nyomor és a szükség napjaiban politizáltak, marakodtak, ahelyett, hogy...

És amit ők nem tudtak elintézni, most elintézte a belügyminiszter, *aki felfüggesztette a Magyar Labdarúgók Szövetsége önkormányzatát és élére miniszteri biztosként dr. Gidófalvy Pál tanácsnokot nevezte ki.* A miniszteri biztos a kinevezés értelmében munkakörét az *Országos Testnevelési Tanács* tisztikaráből alakított négyes bizottsággal karöltve és azzal teljes egyetértésben tartozik ellátni. A bizottság elnöke dr. *Prém* Loránd, tagjai dr. *Misángyi* Ottó főtitkár, *Arató* Géza titkár és *Pluhár* István, a társadalmi bizottság előadója.

A felfüggesztést így indokolja többek között a határozat: »*Az Országos Testnevelési Tanács megállapította, hogy a magyar labdarúgósport irányítása, szakszerű és sportpolitikai vezetése és a magyar megujhodás korához méltó szellemisége nem állja ki a szigorú bírálatot. Megállapította a Tanács, hogy a legnépszerűbb magyar sportág vezetéséből hiányzik a céltudatos, nemzetnevelő készség, az egészséges sportszellemet mindinkább háttérbe szorította a bonyolult ügykezelés; az utánpótlás nevelésének, képzésének, de általában: bekapcsolásának nagy feladatát sem oldotta meg kielégitően a szövetség; megállapította a Tanács, hogy labdarúgásunk szelleme erősen elüzletiesedett s emiatt az üzleties szellem miatt nemcsak a sportszerűség gondolata szorult háttérbe, hanem a nemzeti fontosságú feladatok megoldása is szenvedett. A vezetés szakszerűségének hiányossága, bizonytalansága és erélytelensége a magyar labdarúgás nemzetközi értékszintjének fokozatos alábbszállását vonta maga utá nolyannyira, hogy az a magyar labdarúgás, mely nemrégen még a kontinens tanítómestere volt, az utóbbi időben súlyosnál súlyosabb nemzetközi kudarcokat ért meg.*«

Ma reggel telefonon beszéltünk dr. *Usetty* Bélával, a Labdarúgó Szövetség elnökével.

— Mit szól a felfüggesztéshez és az indokoláshoz méltóságod? — érdeklődtünk.

— A kérdésről érdemben még nem nyilatkozhatok, — válaszolta — mert *hivatalos értesítést nem kaptam.* Mindenesetre ma délelőtt érintkezést keresek a Testnevelési Tanács uraival és *magyarázatot kérek az önkormányzat felfüggesztése és az indokolás szövege miatt.*

Csak abban az esetben rendezik meg az olimpiai fáklyafutást Helsinkibe, ha az utbaeső államok viselik a futóverseny költségeit

Helsinki, június 20.

A helsinki olimpiász szervező bizottsága még a mult évben elhatározta, hogy költségkímélés szempontjából a jövő évben, az 1940. évi olimpiászon nem rendezi meg a hagyományos olimpiai fáklya-stafétafutást. Görögország képviselője azonban a nemzetközi olimpiai bizottság londoni kongresszusán ismét előterjesztette az olimpiai fáklyafutás megtartására irányuló kérését. *A szervezőbizottság úgy határozott, hogy ha minden állam, ahol a fáklya végigfut, részivesz a staféta megrendezésének költségeiben, akkor ezt is beiktatja az ünnepi müsorba.* Minthogy az érdekelt országok minden bizonnyal eleget fognak tenni ennek a kívánságnak, az 1940. évi olimpiai fáklyastaféta biztosra vehető. A fáklya útja *Berlinig* ugyanaz lesz, mint 1936-ban volt, onnan pedig vagy a *skandináv* államokban és egész *Finnországon* keresztül, vagy pedig a *Balti* államokon, *Tallinon* és a tengeren át viszik majd az olimpiai lángot.

A kerékpáros szövetség küldöttséget meneszt Hóman Bálint kultuszminiszterhez a sportcsarnok ügyében

Gróf *Teleki* Pál miniszterelnök a Ház tegnapi ülésén programbeszédében a következőket mondotta: »*A Nemzeti Sportcsarnok építése szintén nagy lépéssel halad előre.*« Tehát a sok bukdácsolás helyett most már gróf *Teleki* Pál miniszterelnök, a sport nagy barátja újból úgy nyilatkozott, hogy az építkezés nem tür halasztást és szavaiból arra lehet következtetni, hogy nemsokára megindul a munka. A hírek szerint az építési munkálatokat nemsokára megindítják és a kivitelezésnél a legcélszerübb, a legmodernebb és a legtakarékosabb megoldást fogják választani.

A tervekkel kapcsolatban elterjedt a híre annak, hogy a sportcsarnok kerékpárpályáját csak a csarnok felépítése utáni időben építik meg. Hétfőn este a *Magyar Kerékpáros Szövetség* ülést tartott és elhatározta az elnökség, *hogy Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszterhez küldöttséget meneszt, amely arra fogja kérni a minisztert, hogy a sportcsarnok felépítésével egyidejüleg létesüljön a kerékpárpálya.* A küldöttséget *Szeder* János képviselő vezeti a kultuszminiszterhez.

Görkorcsolya bemutató műkorcsolyázók részvételével

Ma kezdődik az Angolparkban a *Légoltalmi Liga* női táborának napja. A Liga már hetek óta folytatja előkészületeit és nemcsak a passzív légoltalmat, hanem az aktív légvédelmet is bemutatja az ország lakosságának. Ma délután három órakor kezdődött az ünnepség és hajnali három óráig tart. *Vidám és kitünő müsort is bemutatnak, amelyen a leghiresebb műkorcsolyázók görkorcsolyázó bemutatója is szerepel.* Ezt a bemutatót *Orsós* Endre, a BKE trénere vezeti.

MOST JELENT MEG!
A második zsidótörvény és a vele kapcsolatos képviselőválasztójogi rendeletek
Magyarázatokkal ellátta dr. Pongrácz Jenő. Ára P 1.20.
Kapható Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet-körút 20

Féja cikket l. Magyar nemzeti stílus alatt

Korszerű magyar építőstilust?

Válasz Féja Géza cikkére

Immár negyven éve ez a vágya minden jóravaló magyar építésznek: a technika és a tudomány nyujtotta minden haladással lépést tartó, egységes és felismerhető *nemzeti jelleget tükröző építészeti kép kialakítása az egész országban.*

Lechner Ödön is ezt akarta. És ezen a munkán fáradozott a háború előtt két tucat lelkes tanítványa. Törekvésük története a magyar művészet történetének egyik legérdekesebb fejezete. Érdemeiket, hibáikat, jelentőségüket már régen megvitatták. Ezt a kérdést a napi sajtó is régen letárgyalta. Legkimerítőbben talán *Kárpái* Aurél 1930-ban a *Pesti Napló* hasábjain heteken át folytatott anketján, amikor szerény művemet: »a magyar formára való törekvések történetét« — »a nagy nyilvánosság elé tartotta és emelte fel.«

Ez az ankét, *»kövekbe írt magyar drámá«*, megrázó eredménnyel végződött. Ugyanilyn sorsra jutott később az »Építőmunka« című lap érdekes ankétja is.

A hozzászólók, építészeink és a művészvilág legkiválóbbjai egyértelműen azt állapították meg, hogy *a korszerű magyar építőstílus:* becsületes, szép törekvés volt, de — voltaképpen *mindenki ábrándnak tartja,* mint sok mást, amit a magyar talán soha vagy legalább is egyelőre — nem valósíthat meg.

Hogy miért? Arra világos felelet nem érkezett.

Erre a kérdésre igyekeztem megfelelni mult év őszén a Mérnökegyletben tartott előadásomban. A probléma, amely mégis csak fontos magyar ügy, érthetően éveken át izgatott engem is, aki a magyar stílusmozgalmaknak egyik szerény »harcosa« vagy inkább »bűnöse« voltam.

A magyar formára való törekvések egész komplexumát és minden fázisát, a lechneri epigonoktól a mi népies csoportunkig (amelynek elveit a mai fiatalok is magukévá tették) igen éles, szigorú kritikai megvilágításba helyeztem. Megpróbáltam gyónni.

A hallgatóság — mint ezt vártam is — noha szigorú szakemberekből állott, ismételten feloldozott bennünket. De megtette ezt már a »tájékozottabb« kritika is. Sem Lechner Ödönt, sem követőit nem kell már megvédenem.

Bármily fájdalmasan érint is Féja Gézának az a sora, hogy Lechner alkotásaival »még kibékülhetne«, nem szállok vele perbe, mert nem kívánhatom senkitől, hogy az ő egyedülálló nagyszerű művészetét megértse. Tóth Béla sem értette meg, mások sem. *Féja Gézát azonban becsülöm annyira, kívánom neki, hogy megértse, mert nagy örömmel gazdagodna.*

A pestszenterzsébeti városházát azonban nem Lechner Ödön építette, hanem...? Tervezőinek neve ott látható a városháza lépcsőházában. Csak el kellett volna olvasni.

Egyébként, — Lechner-epigonok ma már régen nincsenek. Lechnernek ma már semmiféle kisugárzása, sem formai, de sajnos — eszmei tekintetben sincsen. *A lechnerizmus számlájára írt építészeti szörnyűségek,* amelyet külvárosainkban sok cikkemben *az architektura szemétdombjának nevezlem,* elsősorban az *általános építészeti műveletlenségnek* tulajdoníthatók. Másodsorban annak, amit *Féja igen helyesen állapit meg a saját részéről is,* hogy városaink peremén (de belül is tízezrével vagy százezrével) *belsőleg széttöredezett emberek építtetnek.*

Előadásomban is erre mutattam rá. A magyar városperem, de városlakók nagy tömege *ízlésében meghasonlott, tájékozatlan és az építészet formai megítélésében teljesen műveletlen ember.* Hogy így mondjam, *beidegzésük, már nem népi;* jórésze keverék-fajta. Legtöbbjük még proletárságában is parvenü. Zsákmányai a kontároknak.

Mindezt mi építészek jól tudjuk és régóta és mindig segíteni is igyekeztünk a bajon. *Kis országunknak valóban szégyene az, amit Féja is felfedezett.*

Valóban szükség van korszerű magyar építőstílusra. Negyven éve harsogjuk ezt és cikkezünk erről a kérdésről, erről a vágyról, kudarcainkról, követeléseinkről. Mégsem untuk meg, hogy a borsót a falra hányjuk. Talán csak fennakad valamikor egy-két szem.

De hogy ez megtörténhessék, ahhoz számos segítőkézre van szükségünk. Nagyobb nyilvánosságot kérünk ügyünk számára a sajtóban. A magyar építészet ügye nem csupán a szaksajtóra tartozik. *Az ország képét elsősorban mégis csak az architektónikus külső szabja meg.* Ez pedig, valljuk meg, távol áll attól, hogy magyar képnek lehessen nevezni. Őszinte külföldi bíráló valami furcsa gyarmatias, ideiglenes, átmeneti jelleget lát még városainkban is. Kialakulatlan, zavaros kép ez, amelyet nem burkol jótékony fátyolba semmiféle, nemzetiesnek mondható egység. Vonataink pedig az ízléstelenségnek, az elmaradottságnak, a nyomor zagyvalékának megdöbbentő és építészetileg teljesen jellemtelen telepein futnak be a Duna Gyöngyének elnevezett fővárosunkba.

Örülök, hogy Féja Géza is kezébe vette a tollat a mi igazunkért. A magyar építőstílus ügye nehéz szociológiai, nevelésügyi, kulturális probléma és sajnos — nemcsak olyan egyszerű művészeti probléma, amit néhány jól sikerült pályázattal meg lehetne oldani. Hiszen ha csak ezen múlna?

Azt hiszem, ezt Féja Géza is tudja.

Jánszky Béla,
a Magyar Építőművészek Szövetségének első mestere

Újabb kedvezményes színházjegyeink

(Erzsébetvárosi Szinház és a Márkus Park előadásai)

Színházjegyirodánknak sikerült az *Erzsébetvárosi Színházzal* és a *Márkus Parkkal* megállapodni és így előfizetőink és olvasóink a mai naptól kezdve kaphatnak kedvezményes áron jegyet a nagysikerű, mulatságos *Dalol a nyár* című énekes vígjátékhoz és a pénteken bemutatásra kerülő *Zimberi-zombori szép asszony* című nagystílű operetthez, melynek bemutatójára igen nagyszabású előkészületek folynak és amelyben legkiválóbb művészeink *(Honthy Hanna, Fejes Teri, Csortos Gyula, 3 Latabár* stb.) vesznek részt.

Színházjegyirodánk külön telefonszáma: *143—888.*

Pesti erkélyjelenetek

Két-három hete, hogy Budapesten megkezdődött az idei *erkély-szezón.* A lakások szabad levegőbe kinyomakodott barátságos kis nyulványain kertészkedni, sőt úgyszólván gazdálkodni kezdett a pesti lakos, ültetett, öntözött, gyomlált naphosszat s most esténként, ha kiáll az erkélyre és derűsen pipázva néz el muskátliföldjei felett, az ember szinte szeretne felkiáltani hozzá, így:

— No, gazduram, milyennek igérkezik a termés?

Vagy éppen azt lehetne várni, hogy az egyik erkélyről így kiabál át Szenes mérnök úr dr. Gerőnek:

— Hát elkelne mán egy kis eső, igaz-e, szomszíd uram?

A családfők azonban nemigen kiabálnak az erkélyen. -Annál inkább a család többi tagjai.

Minden külön értesítés helyett

Korán reggel behízelgő férfihang csendül meg a budai erkély alatt:

— Licuuus! Licuuuuus!

Az erkélyen bekötöttfejű cselédlány jelenik meg, partvissal és jelenti, hogy *a kisasszony még a fürdőszobában van.* Kisvártatva feltűnik Licus kisasszony, merész pongyolában.

— *Licus, gyere uszodába!* — kérleli a behízelgő férfihang. Licus bekiabál a lakásba:

— *Mama, a Pista hív uszoddba, mehetek?*

Bentről érces althang válaszol, süvöltve, minden külön értesítés helyett az ucca népének:

— *Egy frászt mész a Pistával, fiam,* állástalan senkikkel nem fogsz nekem uszodázni, fiam!

— De mama, a Pista csak szabadságon van! — közli Licus harsányan, majd leszól Pistának:

— Csak gyere fel, majd elintézem, még úgyse vagyok felöltözve. És Pista fölmegy. Kezdhette volna rögtön evvel.

Az erkély humora

A szomszédos erkélyen tíz óra körül kezdődik az élet. A napokban levizsgázott fiatal gimnazistalány kiteríti a fekvőszéket, körülépíti napolajos üvegekkel, sötét szemüveget vesz föl és lenge ingnadrágban kifekszik a napra. Pár perc mulva kijön a nagymama, keresztülesik a fekvőszéken, mely teljesen elborítja az erkély húsz négyzetméternyi talaját. Nagymama végre bepréseli magát az ajtó és a nyugágy közé és erélyesen sikoltozik:

— Nem mész be rögtön, micsoda erkölcstelenség, egy szál bugyiban mutatkozni az erkélyen, ezen a lyukas rácson mindenki belát az uccáról.

— Nem, majd sinadrágban fogok napozni! — bömböl az unoka. — Mondtam, hogy *futassátok be az erkélyrácsot örökzölddel,* akkor majd nem lehet belátni.

— *Elég örökzöld vagy te magad!* — hangzik az öccs mutáló hangja a szobából, majd egy negyedórán keresztül ugyanezen hang szünni nem akaró vihogása.

Az erkély drámája

A másodikemeleti erkélyre kiteszik játszani a hétéves Péterkét. Péterke egy darabig szép szelíden elszórakozik azzal, hogy az építőköveit pontos célzásokkal leejtegeti a járókelők fejére, összekötve a kellemest a hasznossal, amennyiben nemsokára jelenteni fogja a mamának, hogy leesett a játéka az uccára és le akar menni érte. Nemsokára felfedezi, hogy sokkal ügyesebben megy a dolog, ha kidugja a fejét a rácson. Ilyen módon tényleg egy hibás találat sem történik. Elfogynak az építőkövek, Péterke tehát elérkezettnek látja a pillanatot, hogy bemenjen szólni anyukának. A fejét azonban nem sikerül visszaegyengetni a rácson. *Őrült üvöltésbe kezd.* Sokáig tart, amíg a mama a konyhában meghallja fiacskája ordítását. Rémület, visítozás, verés, Péterke rácson inneni felére, telefon lakatosért, aki rövid háromnegyed óra után kioperálja Péterke üstökét a rácsból. A rendőr felhozza az építőköveket és közli Péterkével, hogy holnap elviszi a dutyiba, mert agyonütött egy nénit az építőkockával.

Az erkély romantikája

A park fölötti erkélyen békésen vacsorázik a család, ingujjasan, pongyolásan. Szól a rádió, illatoznak a petuniák és az újhagymák. Fekete, ujságolvasás, háztartáspénz összeszámolása, aztán kiki nyugovóra tér.

Tizenegy órakor a Siegfried-motívumot fütyüli valaki az erkély alatt. És az erkélyen, fehér hálóingben megjelenik a ház leánya, mint egy félénk kísértet. Hosszú spárgán kis noteszt bocsát a mélybe. *A tropikálruhás Siegfried zseblámpával olvassa a sötétben az üzenetet.* Aztán ő is felír valamit, megrántja a spárgát, a spárga lassan húzódik fölfelé. Igy megy ez egy darabig. Míg egyszerre, a fölfelé való liftelés közben, a spárga egy emelettel lejjebb beakad egy idegen erkélyrácsba. Kétségbeesett ráncigálás, hiába. A kis notesz kecsesen leng az éjszakában. A kísértet elengedi a spárgát, hogy az egész szerkezet lehulljon a földre, Siegfried lábaihoz. A szerkezet azonban nem esik le. Makacsul kapaszkodik az idegen erkélybe. Siegfried végül is gondterhelten távozik, a kísértet sóhajtozva visszavonul. Rossz éjszakája lesz. A kis notesz pedig kajánul várja a reggelt, hogy avatatlan kezek és szemek elé kerüljön, hogy elpletykálja az összes titkokat és végre visszakapja éjszakai nyugodalmát. Hacsak le nem tépi valami hajnali szél a rácsról.

T. E.

Ellopták egy orvos autóját

Ma délben a főkapitányság panaszirodájában dr. *Lazarovits* Lajos orvos bejelentette, hogy *ismeretlen tettes ellopta az Istenhegyi út 99. számú ház elől AC 759 rendszámú autóját.* A kocsiban volt az orvos műszertáskája és fehér köpenye. A rendőrségen nyomozás indult az autótolvaj és az ellopott holmi felkutatására.

A Magyarországi Könyvnyomdászok és Betüöntők Jótékonysági Köre június 25-én délután négy órakor a kőbányai Régi Sörházban *János Ünnepélyt* tart. *Szentiványi* Kálmán konferál. Kitünő jazz- és cigányzene.

M. N. B. 1204. sz. eng. alapján.

Az Est-IBUSz szünidei társasutazásai

ABBAZIÁBA

Lauranába és a dalmát tengerpartra 1939

ABBAZIA 1. Július 1—16
2. Július 15—30
3. Július 29—aug. 13
4. Augusztus 12—27

ABBAZIA-DALMÁT TENGERPART
Július 1—16.
Július 29—aug. 13

Felvilágositás és jelentkezés:

AZ EST Utazási és Menetirodája, VII., Erzsébet-körút 18-20. Telefon 145-550 (sorozat)

IBUSz-MÁV Hiv. Menetjegyiroda. Vigadó-tér és az összes fiókirodákban

pintja ez a két szenvedély. A politikában hamarosan átestek a legaktuálisabb problémán, a nemzetiségi kérdést huszárosan megoldották: magyar az íze a kiállításnak. A többi pedig privát-dolog, idevágó jegyzeteim nem tartoznak a nyilvánosság elé. A fiatalság örömöt, munkára való feszülést, kedvet jelent, ezért sommázható ide Vigand Ede is, aki úgysem tanasztalt még egyetlen fehér hajszálat a tükörben s akitől e helyen örökre búcsút kell vennünk. Vigand eltemette önmagát. De nyomban föltámadt Thoroczkai néven. Két betűvel előbbre csúszott az ábécében, de előbbre a művészetében is. Thoroczkainak ez a tulajdonképpeni premièreje.

És friss ifjú Körösfői Aladár is, aki egykoron nagy hadi ügyeket festett Kriesch néven: akkor még nem volt deres a haja, de öregebb volt a mainál a festése. Mily fejlődés e csodás ember csöndes biografiájában! Nekem ő egyike azoknak az embereknek, akiket talpig teljesnek ösmerek, akikben megvan az a genialitás, hogy a saját képükre és hasonlatosságukra teremtik át önmagukat. A legszebb értelemben leading man, utat hasító, embereket átformáló ember. Egy pillantás azokra a munkákra, amelyek az ő eszméje szerint a gödöllői textil-telepen készültek, elég, hogy felismerjük megjelenésének jelentőségét.

— Személyi hírek — mondhatná valaki. De ebből áll az egész művészettörténet. A személy a művészet apja s amennyi belőle benn rejtőzik a képben, a házban, az asztalban, az applikációban, annyit ér a teremtmény. Egy szoba is akkor kezd művészivé lenni, ha valakinek az igaz arcképe. Ha a fa, bronz, textilmunka úgy áll egy egészszé, hogy mindig csak a megcsinálójának neve jut az eszünkbe.

Nemcsak nevektől kell ezen a kiállításon búcsúznunk, hanem valószínüleg az Iparművészeti Társulat geográfiai viszonyaitól is. Ha a jó sorsunk úgy akarja, úgy többé Lechner e szép palotájában nem látjuk a Társulat kiállításait. Saját háza lesz s ez jól van így. Régtől fogva irogattunk mi is e hasábokon ily vágyakat: muzeumnak készült ez a palota, adassék át a muzeumnak. A modern iparművészet külön hajlékot kíván, ahol nem kell minden kiállítás alkalmával megbolygatni az adott architekturát, ahol nincs muzeális tűzveszély s tehát a maga funkcióját végezheti a sok kiállított csillár is. Sok apró baj rosszabb, mint egy nagy baj s a Társulat okosan teszi, ha egészen kiállítási céljainak megfelelő hajlékba költözködik. Mily irigység foghatja el majd a Képzőművészeti Társulatot, amely szintén kapott a nyakára egy Műcsarnokot, de ember legyen, aki ott kiállítást képes modern fogalmak szerint rendezni.

Az Iparművészeti Társulat megindúltan fogja kezébe a vándorbotot. Hisz e palotához fűződik igazi művészi munkálkodásának minden nagy emléke. Itt lett azzá, ami. S vele nőtt erőssé számos magyar művészi technika is. Az öreg Ráth Györgynek hangját most is hallom e küszöbről: úgy csöngött az ott, mint Tegethoffé a hajóhídról. Ezt a korszakot nem fogjuk egyhamar elfeledni.

De a tizenhat szoba! Hisz róluk akartunk egyetmást írni.

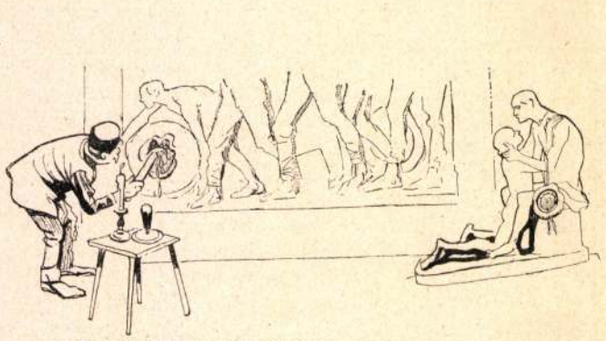
*

Janszky és Tátray szép és könnyed virágos csarnoka köré csoportosulnak egy nagy, hétszobás lakás egyes részei. Thoroczkainak szemrevaló és ravasz fogásokkal teli konyhája (készítette Paál Gergely) mellett ott az ebédlő, barnapácos szilfából, gazdag vörösréz-verettel: Szőllősi asztalos és Kraszner lakatos munkája Dénes Dezső tervei nyomán. Komoly hangulatu, nagy-tagu butorok, amiken megérzik, hogy a tervező határozott formamutatásra, erőre törekedett. Annyira erre jutott a hangsúly, hogy kicsit sokalljuk is a szögelést, a rézből vert, fából faragott fél-oktaederek nagyságát. Vele szemben Veszely Vilmos gyermekszobája, kedves apróka méreteiben és a hálószoba, amelynek butorait Kiss, kárpitos-munkáját Kovács és Pauncz, csipkéit Dékáni készítette Vas Béla tervei nyomán. Azt hisszük, a halasi híres varrott csipke most szerepel először egy ilyen belsőség művészi megoldásában s a première bevált. Barátságos hangulatot kelt a fényezett sárga citromfa, amelyet drága intarzia díszít. A butordarabok között a mindenütt letompított élü, puha formáju ágyak tetszettek nekünk leginkább. Rokonszenvesebb nekünk ugyanennek a tervező-művésznek férfi-szobája, fényezett szilfából, amelyet Mérő Jenő készített. Itt is jól esik az íróasztal, a székek egyszerü és nobilis formája, jó ötlet a bőrrel végig borított asztal. Vele szemben kapott helyet a társalgó, a kiállításnak legérdekesebb szobája, alacsonyra szabott tömör, egyes tagjain magyaros vonalvezetésü butoraival. Thoroczkai eszelte ki ezeket s Mocsai készítette az asztalosmunkát, Zamkovszky és Peterka a bőrholmit. A pompás bőr-applikáció az Undi testvérpáré. Sokkalta tömörebbek ezek a butorok, mint azt ettől a művésztől idáig megszoktuk: valami jóleső férfiasság zárul az asztal, a szekrény formáiba. Nem rusztikus és mégis a mi látóhatárunkról való a karosszékek karfáinak finom kivágása, az asztal lekerekített formái. Amellett ottmaraszaló hangulat terül el az egész belsőségen: a butorok tompa sötétje s a bőrapplikációk virító pirossai rendkívül kellemesen csöndülnek össze. Színben, formában egyszeribe más a szomszéd lányszoba: a társalgó baritonja mellett itt csengő szoprán. Ezt Thoroczkai tervei szerint Paál Gergely készítette, az ennivalón kedves textil munka pedig megint csak Undi Mariska leleményes ornamentikáját, üde színérzékét dicséri. S végig a belsőségek legnagyobb részén — meg egy kis fülkében is — elénk mosolyognak a gödöllői szőnyegszövő telep hímes munkái, válogatott szép darabok, méltók minden műbaráthoz, koronájuk mégis az a remek gobelin, amelyet Körösfői Aladár terve nyomán mesteri kézzel készített Belmonte. Egy kis félóra ez előtt az alkotás előtt többet ad nekünk, mint egy java festménykiállítás.

Még egy sor szoba vonul meg az oldalsó csarnokokban. Löffler Béla hálószobáját Lindner ültette át fába, a kandallót Zsolnay, a szőnyegeket a torontáli gyár készítette. Szép törekvésü munka, kivált az ágyak, anyaguk citromfa, mahagoniból való az erősen hangsúlyozott intarzia. Egy társalgóhoz jutunk, amelynek bizalmas hangulata kék és vörös színből áll elő: Lakatos Artur tervezte ezt a kellemes hatásu zugot, amely csupa puhaság és tompitott szín. Az asztalosmunka Bányai Viktortól való. Treitz Péternének pompás lángolt bársonya borítja a jól szabott ülőbutort: magyar asszony szép jövőjü találmánya, amely annyi művészi hatást rejt magában, hogy bizony megérdemelné a kiaknázást. Árkai Aladár egy paliszander ebédlőt s egy ennél jobb szürke-tölgy férfi-szobát állított ki. Mint legtöbb munkáján, ezen is valamely magyaros zamatot juttat a butoraira. Formálisan jó ötlet Menyhért Miklós hálószobájában az éjjeliszekrényekkel egybefoglalt két ágy, citromfa ez is intarziákkal, ami úgy látszik most kedves dekoráló fogása tervelőinknek. Kántor Tamás és Hajts Jakab a butor készítője. Itt is, Lakatos szobájában is erős tüzü üvegfestményeket állított ki Mayböhm. Fehérkuti és Dósa egy ebédlőt s egy férfiszobát tervelt, sok derekas megoldással, az egyiket Radócz, a másikat Mocsai készítette. A férfiszoba jól temperált paliszander, csak a szekrény üvegezése csillog ki belőle túlságosan. Végre a legegyszerűbb szoba Tátray Lajos hálószobája, tölgyfából készítette Füredi; egy-

Nemes Lőrinc

Új Idők 1907. XII. 30.

A Meunier-kiállitás birói zár alatt

Mühlbeck Károly rajza

szerü polgári viszonyokat tartva szem előtt, a vezető gondolat itt a szimpla szerkezet, amelyet itt-ott kellemesen élénkit egy-egy tag lendülő vonala.

Csak egy pillantás ez a kiállítás szobáira, mégis hosszúra nyúlt s ki tudná érdemük szerint méltatni mindazt a művészi holmit, amit a baloldali csarnok üvegszekrényei rejtegetnek. A szép csipkekiállítást, Zsolnay kerámiáit, Rauscher Lulu pompás batik-tanulmányait, az ékszerek, bőrművek, üvegnemű, himzések egész sorát.

Nem minden kifogástalan e kiállításon, sőt itt-ott hangsúlyos kifogást is emelhetne a szigoru kritika. Mi nem ezt tűztük ki célul, inkább örülünk, hogy az Iparművészeti Társulat az ő eléggé szerény eszközeivel is meg tudta e tárlatot csinálni s hogy éppen a fiatalságot szólította munkatársul. Mert csak dolgozva tanulhat s fejlődhetik az. A közönség pedig nyugodt lehet, hogy ime itthon is kaphat nemcsak jól készített, de művészi munkát.

Lyka Károly

Idegen írók

F. Anstey

A modern angol humoristák ritka fajtájából való. Nem Dickens és Thackeray követője, hanem jókedvü, szinte léha iró, aki a legabszurdabb helyzeteket találja ki, s mulattatja olvasóit bolondságaival. Célja, hogy jókedvü mosolyra bírja olvasóit. Utolsó kötetéből közöljük a következő víg történetet.

A társasjáték

(Tragikomédia két részben.)

ELSŐ RÉSZ

(Történik a Dripstone manori szalonban, szép régi reneszánsz-házban, amelyet nemrég vásárolt meg *Mr. Joseph Shuttleworth* (Shuttleworth és Clarck cég tagja, szőnyeggyáros Yarnminsterben), Októberi este van. *Mrs. Shuttleworth*, ötvenes, derült hangulatu, jóságos asszonyság. Körülötte gyermekei, *Grace*, huszonhárom éves, öntudatos hölgy; *Flossie* tizennyolc éves csinos leány; *Connie* tizenkét, *Colin* tíz éves. Náluk van két barátnéjuk: *Gillian Pinceney* és *Ivy Goring* s a kisebb gyermekek guvernántja, *Miss Markham*. Belép *Mr. Shuttleworth* és fia *Bob*, cambridgei diák. Mindketten vadász-kosztümben.)

Mrs. Shuttleworth: Na, haza jöttetek? Éppen most küldtem ki a teát. De ha . . .

Mr. Shuttleworth: Köszönöm, nekem nem kell. Csak ha Bobnak az a barátja . . . Ha annak kell . . .

Mrs. Shuttleworth: Hát hol van Mr. Dormer?

Mr. Shuttleworth: Fölment, hogy szépítse magát. Be nem jött volna ide vadászruhájában.

Bob: Papa haragszik reá, mert amint hazafelé jöttünk, azt mondta, hogy a legbiztosabb élete a fácánnak van. Pedig nem reá értette.

Mr. Shuttleworth: Én azt hiszem, hogy reám. Pedig tekintve, hogy csak életem alkonyán kezdtem a vadászatot, nem is vagyok én olyan rossz lövő.

Bob (halkan Miss Goringhoz): Azt még nem is ismerte be magáról senki.

Mrs. Shuttleworth: Nagyon el van kapatva az a fiu.

Grace: Rémségesen önhitt. Ha ez az oxfordi tipus, akkor én többre becsülöm Cambridget.

Flossie: Meg vagyok győződve róla, hogy titokban mindnyájunkat lenéz.

Bob: Micsoda beszéd! Nagyszerü gyerek. Én csak tudom. Éveken át voltunk együtt Etonban, ismerhetem. A világon senki sem tud úgy utánozni másokat, mint ő. Nagyszerü az a mimika.

Flossie: Na, eddig csak egy önhitt szamarat utánzott. (Az ajtóban megjelenik Mr. Dormer, felöltözve az ebédhez, de frakk helyett még csak hosszu fekete kabátot vett magára.) Óh, Mr. Dorner, úgy megijesztett! Egészen úgy néz ki, mint egy pap.

Dormer: S a papok olyan ijesztő dolgok? . . . De itt teljesen sötét van . . .

Flossie: Igen, vártuk, hogy jöjjön s világosságot terjeszszen.

Dormer: Félek, hogy a rendes világítási módszerekkel nem állom ki a versenyt.

Mr. Shuttleworth (magában): Én pedig téged nem állhatlak. (Hangosan.) Luiza, kissé elvonulok a szobámba.

Dormer (Flossiehoz fordulva): Nem tudom, miért nézett papnak? Bók volt?

Flossie: Óh, nem . . . Különb bókot is mondhattam volna.

Mrs. Shuttleworth: Hogy papról beszélünk: furcsa, hogy a tiszteletes úr még nem adta vissza látogatásunkat. Mi szorgalmasan látogatjuk a templomot s már hat hét óta itt vagyunk . . .

Grace: Ah, mama, mit törődsz vele! A szomszéd birtokosok mind eljöttek, mit bánjuk, ha Polyblank tiszteletes nem is jön el!

Mrs. Shuttleworth: Jó, jó! Mégis, tudhatná, hogy nem vagyunk egészen vadak, ha Yarnminsterből jöttünk.

Flossie: Édes mama, ennyi éppen elég volt Poly tiszteletesből. Játszszunk inkább valami társasjátékot. Szereti maga a társasjátékokat, Mr. Dormer?

Dormer: Nem valami különösen, de játszhatunk.

Miss Markham (vékony hangon): Van egy nagyszerü játék, amit úgy hívnak, hogy „határozó játék."

Dormer: Na az elragadó lehet. Bár meg kell hogy valljam, hogy nem tudom, mi az a „határozó".

Miss Markham: Kérem, hogyne tudná! Egy mondatrész, egy szó, amelyhez az ember hozzáteszi: „ul", például: rossz, — rosszul.

Dormer: Nagyszerü! Kapitális mulatság!

Miss Markham: Így játszák: a társaság egy tagja kimegy s a többiek megegyeznek, hogy miképpen fogadják, mikor bejön, például „kedvesen", „nyájasan", stb. Neki kötelessége aztán kitalálni. Diskurálhat, kérdéseket intézhet s a feleletekből kell, hogy megalkossa véleményét.

A dorozsmai vasuti szerencsétlenség Brenner Testvérek fényképe

kesztő, akit közönségesen a város eszének szoktak tartani.

— Nincs más módus, mint tűzbe kell küldeni ismét az asszonyokat, mint harmadéve.

— Nono, — felelt a polgármester fejcsóválva, — harmadéve öreg urakról volt szó, akik cseppet sem voltak veszélyesek az asszonyokra. De most azt hallom, hogy fiatalemberek vannak a fürdőn.

Porubszky szerkesztő úr ekkor fölemelkedett és hosszu beszédet mondott, amely beszédben előadta, hogy más fürdőknek mi a nevezetességük, hírességük: Klenókán ott van a savanyúvíz, Fehértelepen egy neves fővárosi orvos rendel a betegeknek, Gyurgyován egy operette-primadonna szokott nyaralni. Ilonafürednek semmi ilyen természetü nevezetessége nincs, kell tehát, hogy az asszonyok kitegyenek magukért, ha rákerül a sor. Lehet, könnyen lehetséges, hogy egész nyáron permanenciában kell lenniök, — ha az időjárás nem javul. Így határozott a gyülés és ime a hutai asszonyok már ott közelednek a fürdőház mellett.

Kapránszky Mihály kifutott a vendéglőből és kalaplengetve ment a hutaiak elébe. Öt asszony jött és hat férfi, köztük volt Porubszky tanár úr, aki nőtlen ember volt és felügyelője, rendezője volt a kirándulásnak. Nehogy valami ostobaság következzék el, azért jött ki a tanár úr. Mert hát a fürdő érdekeire mindenek előtt vigyázni kell, és végtére az asszonyok azért vannak, hogy kitegyenek magukért . . .

Az ozsonna, amelyet a fölvirágozott asztaloknál vidám hangulatban elköltöttek a hutaiak, fölfrissítette őket. A halovány arcok kipirultak és csengő kacagás, tréfás beszéd hallatszott a hosszu asztal mellől. Az asszonyok valóban csinosak, érdekesek voltak. Amolyan kisvárosi dámák voltak, akik mindig számon tartják a legutolsó párisi divatot már akkor is, midőn senki sem tud a divatról. Egészséges nevetésük megtöltötte az üvegfalas éttermet és mosolygó tekintetüket nyájasan függesztették a fürdői vendégekre, akiknek idegenszerü volt megszokott, csöndes helyükön a hirtelen zaj.

Kapránszky Mihály bő ruhájában izgatottan járt föl és alá, mint egy színpadi rendező:

— Nos, hogy tetszik? — kérdezősködött. — Eddig még mindenkinek az volt a véleménye, hogy a hutai asszonyoknak nincs párjuk az országban.

Egy savanyu ember, a vörös mérnök, fanyarul jegyezte meg:

— Ugyan micsoda vak ember mondhatta ezekre a hizott ludakra azt, hogy szépek?

Kapránszky a bajuszát harapdálta:

— Kövérek mérnök úrnak? No majd intézkedem, hogy jövő vasárnap egy-két soványabb szépséget is kihozzanak. Mert vannak ám! Gyönyörü sovány teremtések vannak. Harmadéve is kettőt adtunk férjhez . . .

— Ne fárassza magát, gondnok úr, — felelt ásítva a mérnök, — addig régen elutaztam . . .

— Óh, — rebegé sápadtan Kapránszky, magában pedig azt dünnyögte, hogy micsoda ostobaság is volt Porubszky Ferkótól a város legkövérebb hölgyeit Ilonafüredre hozni. Mintha nem tudná Porubszky uram, hogy nem mindenkinek tetszenek a mollett nők. Ó, ez a Porubszky! Hogy nem gondol meg semmit se alaposan.

Porubszky Ferkó nem látszott kikelni a mérnök miatt, amikor a gondnok szemrehányásokat tett neki. („Ilyen vörös zsidóért nem kár!" — mondotta majdnem hallhatóan. — „De hisz nem is zsidó!" — felelt Kapránszky. — A tanár zavartan mondotta: „annái rosszabb, antúl rosszabb rá nézve!" Amit Kapránszky Mihály sehogysem tudott megérteni. Miért annál roszszabb?) A tanár hangosan és jókedvüen beszélt a hosszu asztalnál és akkorákat hazudott, hogy a részvényeseknek bizonnyal könnybe borul a szemük, ha hallják. Többek között váltig erősítette Kozsnik Pál, városi szenátorral szemben, (aki megbeszélés szerint neki ellentmondott), hogy a bolgár fejedelem nyáronkint heteket tölt inkognitóban Ilonafüreden. Később az ilonafüredi vizeket kezdte dicsérni, de ő maga szorgalmasan töltögette a korcsmáros savanyu vinkóját.

— Nem rossz bor, becsületemre, nem rossz, — ismételgette minden pohárnál. — De a víz, az isteni víz, az fölségesebb a tokaji aszunál.

Az asszonyok csakhamar unatkozni kezdtek. Százszor hallották ők már Porubszky tanár úr élceit, valami uj után vágyakoztak. A kacérkodások, forró pillantások eddig nem sok eredménynyel jártak, csupán egy fiatal földbirtokos parancsolta meg a cigánynak, hogy a legszomorúbb nótákat muzsikálja; azonkívül Kapránszky Mihály lett fülig szerelmes — mind az öt asz-

szonyba. Allandóan ott tett-vett az asztal körül és amelyik asszonynyal éppen beszélt, abba nyomba beleszeretett. Rendesen odarohant az asztalomhoz és nagy zsebkendőjével törölte homlokát.

— Pfü, ez a nyári hőség! — kiáltotta, pedig csaknem fagyott odakünn. — Nyáron százszor veszedelmesebbek az asszonyok, mint télen. A légköri villamosság, a napsugár heve is az ő segítségükre van. Minden összeesküszik a férfiak ellen. Nézze, azt a barnát, nézze. Olyan, mint Diána. A nyaka olyan fehér, mint a márvány. Az irigy bő köpeny eltakarja előlünk tagjai formáját, mellének fehérségét. No de nemsokára kezdődik a tánc és akkor, hiába haragszik Hurik uram, a férje, a bő köpeny lekerül az isteni vállakról. Szokott négyest táncolni, nagyságos uram? Diána imádja a négyest.

Később a szomszéd asztalnál hallottam Kapránszkyt, ahol arról beszélt a fiatal földbirtokosnak, hogy mennyire nem csodálja azt, hogy a régi királyok, nagyurak jobban szerették a felvidéket az alföldnél. A hegyekben dús aranybányák voltak, az erdők telve vaddal, a folyók hemzsegnek a haltól és az asszonyok, lányok szépek, mint megannyi festmény, álomkép valamennyi. A szemek, azok remek ugyanazok, amelyek Mátyás királyra ragyogtak, azok a kék szemek, amelyekben a szláv költők minden mélabús költészete benne ragyog . . . A hosszu asztalnál Szkilnének, a patikus feleségének volt olyan szeme, aki keringőzni nagyon szeretett.

— Az asszonyoknál megszünik a nemzetiségi kérdés! — nevetett Kapránszky. — Igaz, hogy Szkil maga egy utálatos pánszláv, de mit tehet erről a felesége? A felesége csak arról tehet, hogy a legszebb asszony a vármegyében.

Észre sem vettük, amikor a tánc megkezdődött már ismerősök voltunk a Hutáról lerándult társasággal. Az asszonyokkal igen könnyen ment az ismerkedés: táncos, jókedvü, vidám teremtés volt valamennyi. (Éppen a mérnökkel történt, aki lassan beadta a derekát, hogy az egész négyes alatt hevesen udvarolt a táncosnőjének, Szombathynénak. Az asszony nem felelt a heves udvarlásra, csak mosolygott szép beszédes szemeivel, piros ajkával és ez minden beszédnél jobban tetszett a mérnöknek. Csak később derült ki, hogy Szombathyné született tót leány és árva kukkot sem ért magyarul.)

A hutai urak közül akkor már többen igazat adtak Porubszky Ferkónak abban, hogy Hután terem a legjobb bor. Nem termett ott semmiféle bor, csak hát ebben a dologban is kellett imponálni a fürdővendégeknek, akik a hosszu asztalhoz telepedtek. Miután a cigány a táncteremben volt elfoglalva, az urak azzal mulattatták magukat, hogy énekeltek. Porubszky Ferkó tót népdalokat adott elő, utána nyomban Szombathy úr, — a tót menyecske ura, — magyar nótával válaszolt, amit együtt fujt az egész társaság. A „Cserveni vinó"-ra nyomban a Petőfi népdala következett. Milyen furcsa világ! — gondoltam magamban. — Az emberek észjárása éppen olyan girbe-görbe, mint a országútai . . . Lám a vad magyar Porubszky dalolja a jó egyetértés kedvéért a tót nótát, míg Szombathy úr, aki neve dacára elszlávosodott, a magyarral felel. Aztán még azt mondják, hogy ég a nemzetiségi kérdés!

Az asszonyok ezalatt derekasan kitettek magukért. Pihenés nélkül táncolták keresztül az éjszakát. Kapránszkynak éjfél felé az az ideája támadt, hogy ő majd megmutatja, hogy milyen jeles táncosnők a hutai asszonyok. Egymásután játszatta a cigánynyal a spanyol, orosz, amerikai táncokat. A hutai asszonyok valóban ismertek mindenféle táncot. Könnyedén, a fáradtság legkisebb jele nélkül táncoltak. A szemükben a vidám, olvadékony mosoly, az arcuk derült, ifju és gondtalan. Senkit sem látszottak kitüntetni különösebben, pedig, amint észrevettem, akkor már valamennyi fürdővendég szerelmes volt s szerelmet vallott a keringő vagy csárdás forgásával . . . Az asszonyok nyugodtan hallgatták meg a forró vallomásokat, mint akik nagyon sokszor hallottak ilyesmit.

Valaki kedélyesen hátbavágott, amíg a táncterem ajtajában álldogáltam. Porubszky szerkesztő és tanár úr volt.

— Hogy vagy? — kérdezte. — És te csupán ábrándozással töltöd az éjszakát, bajtárs?

Deres, kiviaszkolt bajusza kedélyesen mozgott és a csiptetője mögül huncutkásan hunyorított a szemével.

— Soha se halunk meg, barátocskám! — folytatta. — Vajjon mért állsz itt magadban, hallgatagon, elgondolkozva. A perc elröpül, az élet elmulik, kár az ifjuságért. Nézd, a szép Szombathyné éppen pár nélkül van. Csapj föl öcsém. A virág neked nyílik.

Vállat vontam:

— Az az asszony azt sem érti meg, hogy mit bókolok neki.

Porubszky tanár úr nevetett és nagyot szívott szivarján:

— Hát nem mindegy az? — kérdezte vidoran. — Az a fő, hogy te elmondod a bókokat, a vallomásokat. Emigy könnyítsz magadon, a szíveden. Az mellékes, hogy megérti-e az, aki hallgatta. Hiszen mindegy, — egészen mindegy. A többi asszonyok, akik esetleg megértik gavallérjaik szavait, éppen olyan szívesen, barátságosan mosolyognak, mint Szombathyné mosolyog. A mi asszonyaink nem szoktak legyezővel a szájra ütni... Minek is az? Ártana a fürdőhely renoméjának. Reggel útrakelünk és a hegyen keresztül visszamegyünk Hutára. Soha, soha az életben nem találkoztok ezekkel az asszonyokkal, mert jövő vasárnap másokon van a szolgálat sora. Azaz, hogy találkozhattok, ha Hutára jöttök. Már az is megtörtént, csakhogy a fodrásznét nem lehetett megtalálni az egész városban és az a bizonyos asszonyka szégyelt mutatkozni frizura nélkül . . .

Még sokáig beszélt Porubszky tanár úr az asszonyokról, akik odaadó, lágy mosolylyal hallgatták udvarlóik suttogását. Fáradhatatlanul táncoltak és a szemükben nem látszott kimerültség nyoma . . . A hegyeken fehér szárnyait bontogatta hajnal, amikor Szombathy úr beszólott a táncterembe:

— Hanka!

A kékszemü menyecske nyomban elbúcsúzott udvarlójától és kisietett a táncteremből. A legközelebbi vasárnap hiába vártuk, nem jött Ilonafüredre, mert az inspekció más tagokból állott.

Lyka K.

Tizenhat szoba

Tizenhat szoba meg egy konyha. S ráadásul egy verőfényes „virágos csarnok", áttetsző tükörboltozatos menyezettel, amelynek vásznán át melegen szűrődik át a világosság. Akinek sok az ideje, naponkint eljöhet ide s önmagának azt szimulálhatja, hogy jól lakik. Ezen a helyen ugyanis, az Iparművészeti Társulat tavaszi nagy kiállításán, a legjobb szórakozás: lakni. Persze csak elméletileg, három lépésnyi távolságból. Mert különben hamar időelőtti patinát kapna a drága citromfa, a Treitz Péterné lángolt bársonya, a gödöllői szőnyegek.

Valami fiatalos kedv sugárzik erről a tizenhat szobáról. Mikor ezeknek formái a rajzoló asztalon megszülettek, bizonyára nem emésztette a mestereiket politikai gond vagy szerelmi bánat. Pedig ez a kiállítás a művész-fiatalságé, amelynek a szívét könnyen megtap-

UI. 1907. XIII. 30. 52.

91. l.

IV.

(Gamszky Béla)
cikke

A magyar Jósnáról való tőcsérvések kritikai megvilágításában.

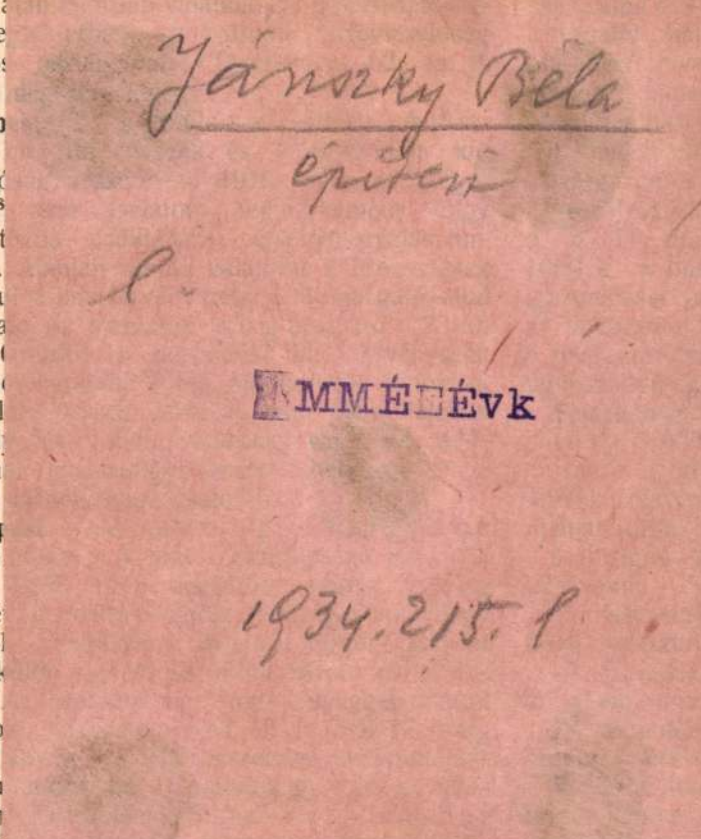
MMÉFKözl 17
1939. 37-38/2-39-40/2

239.

130.

alpénz ugyanott a gyüjtőpénztárnál o k t ó b e r
n déli 12 óráig teendő le. A részletes pályá-
feltételek nemkülönben a megközelitőleg
kséges mennyiségekről szerkesztett méretjegy-

ezők a 122291/96 sz. általános anyagszál-
feltételek. A pályázatra, valamint a szállí-
vonatkozó egyéb részletes módozatok az
ati felhivásban foglaltatnak, mely az anyag-
ltárbeszerzési szakosztálynál (Andrássy-ut
. em. 44) dijtalanul kapható.

sokszorositani, ah
az országban, a
pótfüzeteket illetőle
6%-ot hivatalos ha
)0 é
lat
alos
n a
adsz
nlat
g g
z. II.
g k
ape
nztá
ell
irda
meg
(S z
első
r s
sz
najtj
nyag
g;
fag
any
a
).
ar
64
nde
s
75 cm. h. 33 cm.
VI. Kenderáru a
VII. Szegáru an
lécszeg □ 80 mm
drb. sodronyzsinde
22. számu.

tó 0·145 km. h.
g engedélyeztet-
ól augusztus
ztercebányai m.
tartandó verseny-
thoz az ajánlott
bánatpénznek az
t igazoló nyugta
elet és részletes
észeti hivatalnál

l i t á s.) A felső-
2 km. szakaszán
5 k 36 f erejéig
tositása céljából
1 órakor az al-
tartandó verseny-
oz 250 k bánat-
ir. adóhivatalnál
satolandó. A mű-
elek és ajánlati
észeti hivatalnál

i t á s a.) Szeged
bező erdei épü-
esitendő javitási
eendő biztositása
n augusztus
enytárgyalás fog
latok a tanácsi
be. Vállalati fel-
i ügyosztályban

l a é p i t é s.)
versenytárgyalást
előirányzott r. k.
ataira. Tervezet,
egyzői irodában
z e p t e m b e r
község elöljáró-
pénzül a költség-

ajánlati minta ugyanott megszerezhető.

Fiume. (T ö r v é n y k e z é s i é p ü l e t é
f o g h á z h e l y r e á l l i t á s.) A fiume
kir. törvényszéki és fogház épületben teljes
tendő javitási munkálatokra a fiumei ki
törvényszék elnöksége a u g u s z t u s 16-á
d. e. 11 órakor árlejtést tart Bánatpénz gyanán
az ajánlati összeg 5%-a a fiumei kir. adóhiva
talnál vagy a budapesti m. kir. állampénztárn
leteendő. A tervek és feltételek nevezett törvény
szék elnökségénél megtekinthetők. Az ajánla
tokat a törvényszéki elnöki irodában a kitüzö
napon d. e. 10 óráig kell beadni.

Bécs. (K i á l l i t á s i p a v i l l o n é p i t é s e
A cs. és kir. közös pénzügyministerium a Wie
ben 1910. év folyamán rendezendő nemzetkö
vadászati kiállitás bosnyák pavillonjának ép
tését ajánlati uton kivánja biztositani. A terv
s azok leirása nevezett ministerium műsza
ügyosztályában (I., Seilerstätte 30.) betekin
hetők, esetleg ajánlattevők költségére post
megküldetnek. Az ajánlatok legkésőbb a u g u s
t u s 25-ig a cs. és kir. közös pénzügymin
teriumhoz (I., Johannesgasse 5.) küldendők b

b) Szállitásokra.

Budapest. (i v l á m p a o s z l o p o k s z á
l i t á s a) A máv. igazgatósága a budape
állomásokon szükségelt rácsos szerkezetü v
ivlámpaoszlopok szállitására pályázatot hird
A szabályszerü ajánlatok a u g u s z t u s 25-
déli 12 óráig a máv. gépészeti főosztályá
(Andrássyi-ut 73—75. sz. IV. em.) nyujtanc
be. Az ajánlat végösszegének 5%-a bánatp
gyanánt az ajánlatoknak benyujtási határid
előtti napon déli 12 óráig a máv. közpc
pénztáránál leteendő. A szállitási feltételek,
oszlopelosztási kimutatás, valamint a 122291|18
sz. l. általános feltételek anyagok és lel
tárgyak szállitása iránt a máv. E. l. szakosz
lyában megtekinthetők, illetőleg a máv. nyc

mérnök, Budapest, VIII, Kisstáció-u. 9. — *Kármán* Géza Aladár, sz. 1871, építészmérnök, Budapest, V, Hold-u. 15. — Vitéz *Kovács* János, sz. 1896, gépészmérnök, Budapest, IX, Szvetenay-u. 32. — *Kováts* Andor, sz. 1882, gépészmérnök, Salgótarján. — *Kubassy* Emil, sz. 1874, gépészmérnök, Nyiregyháza, Vay Ádám-u. 22. — *Kubinyi* István, sz. 1887, gépészmérnök, Budapest, IX, Soroksári-út 38. — *Lázárovits* Gábor, sz. 1872, mérnök, Sarkad. — *Mattyasovszky* László, sz. 1889, mérnök, Budapest, VIII, Baross-tér 1. — *Mauritz* Ottó, sz. 1885, gépészmérnök, Nyiregyháza, Széchenyi-u. 15. — *Molnár* Lajos, sz. 1894, mérnök, Budapest, VII, Csányi-u. 10. — *Nagy* Miksa, sz. 1875, mérnök, Eszterháza, Várkastély. — tóthi *Szabó* Gyula, sz. 1895, mérnök, Budapest, VI, Eötvös-u. 26/b. — *Német* József, sz. 1873, mérnök, Budapest, I, Horthy Miklós-út 34. — *Pap* Sándor, sz. 1882, erdőmérnök, Terpes. — *Papp* Géza, sz. 1898, mérnök, Abony, I, Szeley-u. 124. — *Paczó* Márton, sz. 1884, építészmérnök, Debrecen, Hatvani-u. 1. — *Péterfi* Jenő, sz. 1889, gépészmérnök, Budapest, VIII, Kun-u. 12. — *Puskás* Jenő, sz. 1896, mérnök, Salgótarján, Pécs-kőbánya. — *Radó* Imre, sz. 1887, mérnök, Budapest, VII, Izabella-tér 1. — *Rottenberg* Vilmos, sz. 1890, építészmérnök, Budapest, VI, Lázár-u. 7. — *Saátor* Elemér, sz. 1890, mérnök, Nagyléta, Kossuth-u. 124. — *Schuller* Jenő, sz. 1897, mérnök, Bndapest, VII, Almássy-tér 17. — *Siegel* Albin, sz. 1874, építészmérnök, Budapest, I, Horthy Miklós-út 15. — *Spányi* Antal, sz. 1890, mérnök, Budapest, VII, Egressy-u. 2. — *Stimm* Lajos, sz. 1889, építészmérnök, Miskolc, Hunyady-u. 4. — *Szecsődy* József, sz. 1880. erdőmérnök, Mátraszőllős. — *Szenes* Béla, sz. 1880, mérnök, Nádasdladány. — *Szentandrásy* István, sz. 1880, mérnök, Biharkeresztes. — *Székely* József, sz. 1880, mérnök, Hatvan, Horváth Mihály-u. 860. — *Szél* István sz. 1862, mérnök, Orosháza, Torkos Kálmán-u. 11. — *Szőts* Imre, (nagygyőri) sz. 1877, építészmérnök, Budapest, I, Horthy Miklós-út 15/b. — *Tárnok* József, sz. 1870, mérnök, Kecskemét, III, Széchenyi-tér 1. — *Varga* József, sz. 1864, mérnök, Maglód, Péceli-út 122. — *Vényi* István, sz. 1895, gépészmérnök, Pécs, Ujhegy 26. — *Weinmann* Emil, sz. 1869, gépészmérnök, Budapest, I, Fortuna-u. 17. — *Wittig* Gusztáv, sz. 1883, mérnök, Budapest, X, Pongrácz-út 17. VIII/40. — *Zankl* Ottokár, sz. 1888, mérnök, Pécs, Klimó-u. 21. — *Zimmer* Tódor, sz. 1874, gépészmérnök, Budapest, V, Váci-út 4. — *Zinner* Béla, sz. 1895, mérnök, Budapest, V, Visegrádi-u. 40. — *Zülchner* Gusztáv, sz. 1868, gépészmérnök, Budapest, VIII, Kisfaludy-u. 28/b.

Hirdetmény. A belgrádi magyar kir. követség a következő versenytárgyalási hirdetményt közli: *Vízművek építése*: 1. fővédő-gát a Száva folyón 11·8 *km*, előirányzott költség 1,815.400 dinár; 2. fővezető csatorna 11·82 *km*, előirányzott költség 2,863.300 dinár; 3. kőburkolat a fővédő gáton és a csatorna partján, előirányzott költség 474.000 dinár. Óvadék 10%, határidő november 16. Az Első Macsvai Vizitársaság felügyelő bizottsága Sabácban, 71. szám. Budapest, 1925. október 26-án.

Helyesbítés. A Közlöny október hó 4-i számában a 220. oldalon a „Hirdetés tagfelvételről" című közleményben Nemestóthy Szabó helyett tóthi Szabó, Patzó helyett Paczó és Szentandrási helyett Szentandrásy olvasandó.

A Kamara postatakarékpénztári cheque-számlájának száma: 28.844.
A Kamara telefonszáma: József 82—85.

Egyleti közlemények

Egyletünk kirándulása a budapesti kereskedelmi kikötő építkezéseihez. Felettébb tanulságos látnivalókban volt része tagtársaink ama, mintegy hatvan főre menő csoportjának, kik engedve a kikötőépítkezés kormánybiztossága szíves meghívásának, f. hó 12-én a Kormánybiztosságnak Eötvös-téren horgonyzó *Kvassay* nevű hajójának fedélzetére léptek, hol Maurer Gyula kormánybiztos a vendéglátó házigazda előzékenységével üdvözölte az érkezőket. Alig mult el az indulásra kitűzött d. u. 2 óra, a befogadó képességének határáig megtelt kis hajó útra kelt a Csepel-sziget csúcsa felé s mintegy félróai út után a kamarazsilip bejárójánál kötött ki. A kiránduló társaság már útközben, Maurer kormánybiztos tájékoztató magyarázatai mellett, alaposan szemügyre vehette az összekötő híd alatti balparton kiépült s már is használatba vett szénátrakodó vágánysort. Kiszállás után a társaság a kamarazsilip kormányhídjának tőszomszédságában épült hatalmas színből improvizált előadóteremben foglalt helyet, hol Maurer kormánybiztos a kifüggesztett térképek és tervek alapján előre bocsátván a kikötőépítkezés történeti előzményeit s azokat az okokat, amelyek az illetékes köröket az építkezés megkezdésének elhatározására indították, a kikötő és hozzá csatlakozó vágányrendszer, valamint rendező pályaudvar általános elrendezésének és tervbevett felszerelésének ismertetése után az eddig elvégzett munkák állását és terjedelmét ismertette, majdnem egyórás s végig lebilincselő, élvezetes előadásban.[1] Igen érdekes volt az előadásnak az a része, amely a soroksári Dunaág belépő és kilépő lépcsőjébe tervezett turbina-telepek azonnali kiépítésének nehézségeiről számolt be. Az előadásnak eme részéből megtudtuk azt is, hogy a két vízlépcső közül az alsó értékesebb, amenynyiben a soroksári hajózócsatorna, mintegy 7·2 millió m^3-t képviselőmedencéjének kihasználásával tározásra is berendezhető.

Az előadás befejeztével a társaság két csoportra oszolva a kormánybiztos és az építésvezetőség kalauzolása mellett a kamarazsilip szomszédságában épülő turbinakamrák és vízbeeresztő zsilip arányaiban is impozáns építkezéseit szemlélte meg, majd újból, az időközben átzsilipelt *Kvassay*-ra szálva s útközben megszemlélve a székesfőváros ferencvárosi helyi-kikötőjének partfalépítkezését, a hármas pályájú Gubacsi-ikerhídig hajókázott le s ott megfordulva, visszatérőben a hajózócsatornában és első ipari medencében folyó kotró munkálatokat vette szemügyre. Útközben az idő hűvösre fordulván, vendéglátó házigazdánk szíves biztatására a társaság csoportokban a hajó fedélzet alatti fülkéiben verődött össze némi testi melegedéssel kapcsolatos fesztelen eszmecserére.

A *Kvassay* ezenközben befutott a zsilipkamrába s nesztelenül, a kormányhídnak egyetlen gombnyomására a zsilipkapu becsukódott mögötte. Bár a Duna és csatornavízállás közötti különbség nem volt ezúttal jelentékeny, mégis feltűnő gyorsan, alig néhány másodperc alatt bekövetkezett a vízszín kiegyenlítődése, mit éppoly csendben és feltűnés nélkül, másik gombnyomásra, a másik zsilipkapu kinyílása jelzett. Az átzsilipelésnek vége volt s kis gőzösünk kifutott a nyílt Dunára, hogy nehány perc mulva a Dunavizével közlekedő külső kikötőnek petróleum medencéjébe fusson be. A társaságot szemmelláthatóan meglepte e medence hatalmas kőburkolatú rézsüivel s méginkább tankokkal benépesített telepeivel. A medence partjait, csaknem teljes egészében lefoglalva tartja már négy nagy petróleum vállalatunk u. m. a *Stena* Rt., Magyar-Belga Ásványolaj Rt., Magyar Shell Petróleum Rt. és a Magyar-Amerikai Petróleum Rt. A tankok, raktár és kezelő-épületek egész sokasága emelkedik a négy körülkerített telepen s füstölgő kémények jelzik, hogy a távolról még kihaltnak képzelt medence körül máris lüktet az élet. A petróleumkikötőben tett forduló után a szomszédos vámmentes kikötő még munkában lévő medencéjébe futott be hajónk. A burkolatlan rézsüjü fakikötő mellett hatalmas partfal munkálatain dolgozik most a Zsigmondy Béla cég. A partra szállt társaság a kormánybiztos és a vállalat mérnökeinek kalauzolása mellett érdeklődéssel szemlélte meg az itt folyó betonozó és talajülepítő munkát, a pneumatikus alapozó berendezés készülékeit s a darabáruk befogadására emelt nagyméretű Shed-tetőzetű raktárt. E raktár közelében hatalmas gabonaraktár építkezését kezdik meg tavasszal, amely Magyarország legnagyobb és legmodernebbül felszerelt gabona tárháza lesz. Érdekes, hogy a tárház felépítését, egy a kereskedelmi minisztériumban a közelmultban tartott értekezleten az érdekeltségnek azon a megokoláson nyugvó állásfoglalásra döntötte el, hogy Budapesten bárha meg van Dunaparti tárházunk s 11 malmunk is hatalmas tározóberendezésekkel rendelkezik, mégis a feldolgozásra kerülő gabona egy jelentékeny része tengelyen való fuvarozás után, dohos pinceüregekben talál csak helyet s minőségében és értékében megromolva kerül feldolgozásra. Alkonyodott már az idő, mire a társaság újból hajóra szállt s az őszi est leple borult a jobbról-balról kivilágított Dunára, mire az Eötvös-téri állomásra megérkezett. Egyesületünk nevében *Châtel* Vilmos tagtársunk, volt alelnökünk mondott köszönetet Maurer Gyula kormánybiztosnak a szíves meghívásért, kitűnő fogadtatásért és tanulságos kalauzolásért s fejezte ki mindannyiunk legteljesebb elismerését, a magyar mérnökök és vállalkozók szemtől-szembe látott kiváló munkájáért.

Bárha a magyar mérnöki karnak, minél több alkalma nyílhatna arra, hogy tudását és képességeit az ország jobb gazdasági jövőjét megalapozó, hasonló, századokra szóló alkotásokon bemutassa. —*Y*—

Személyi hír. Dr. Ing. *Müller* Ferenc tagtársunkat, a Felten és Guilleaume rt. kábelgyár üzemvezetőjét a Székesfőváros Elektromos Művei főmérnökévé nevezte ki.

A Vígszínház és a **Fővárosi Operettszínház** előadásaira kedvezményes jegyek váltására jogosító utalványt kaphatnak tagtársaink az egylet pénztárában darabonkint 1000 koronáért. A kedvezmény drágább jegyeknél 15.000 kor., olcsóbb jegyeknél 10.000 kor. Az utalvány szombaton, vasárnap, ünnepnapon, premier és vendégszereplés alkalmával nem érvényes.

[1] A kikötőépítkezés munkálatainak jelenlegi állásáról a Kormánybiztos úr szívességéből legközelebb összefoglaló önálló cikk keretében számolunk be részletesen. *Szerk.*

2. Közvetlenül leolvasható belőle a füstgázak lehetséges legnagyobb CO_2 tartalma.

3. Kontrollja a füstgáz analiziseknek, mivel tökéletes elégés esetében a füstgázelemzővel megállapított CO_2 és O_2 koordinátáknak mindig az égésvonalban kell metsződniök. Ugyanez érvényes levegőhiánnyal való tökéletlen elégés esetén a megállapított CO_2 és CO koordinátákra.

4. Tökéletlen elégés esetén, ha a CO_2 és O_2 meghatározása biztos, pontosan adja a füstgáz CO tartalmát.

5. Megkönnyíti a tüzelések ellenőrzését, mivel a megállapított füstgázalkatrészekből közvetlen leolvashatóvá teszi az elégéshez használt levegőmennyiséget.

6. Jó szolgálatot tesz tüzelések beszabályozásánál, mivel bármilyen szénfajta és bármilyen levegőmennyiség mellett elöre leolvashatóvá teszi a füstgáz összetételét, amit a füstgázelemzésnek szolgáltatnia kell.

Szakirodalom.

Könyvismertetések, bírálatok.

Rovatvezető: LÓSY-SCHMIDT EDE egyleti könyvtárnok.

(Az ismertetésre szánt könyveket lehetőleg két példányban, ügyszintén az ismertető kéziratokat is szíveskedjenek a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Könyvtára, illetőleg a rovatvezető címére: IV, Reáltanoda-u. 13—15. sz. II. em. küldeni.)

Települések. Egyházas és egyházatlan falvak Debrecen város mai határa és külső birtokai területén a XI—XV-ik században. A Tisza István Tudományos Társaság 1925. évi január 13-án tartott ülésében bemutatott székfoglaló értekezés. Irta: *Zoltai Lajos.* H. n. (Debrecen), 1925. 8°, 70 l. 15 szövegközé nyomott számozatlan ábrával (Szerző saját rajzai). Kiadja Méliusz-könyvkereskedés könyvkiadóvállalata. Debrecen sz. kir. város és a tiszántúli ref. egyházkerület könyvnyomda-vállalatának nyomása.

Szerző, mint a debreceni városi múzeum igazgatója s Debrecen és a Hortobágy multjának lelkes és fáradhatatlan kutatója, a Tisza István Tudományos Társaság I. osztályában székfoglalóul bemutatott fenti című tanulmányában Debrecen eredetével, a város és környéke települési viszonyainak történetével foglalkozik, majd levéltári kutatásokra és a városi múzeum részéről két évtized óta folytatott ásatások eredményeire támaszkodva, kimutatja, hogy a városnak 200.000 kat. hold területnél is nagyobb kiterjedésű határában az árpádházi királyok és az Anjouk korában közel 50 kisebb-nagyobb község volt egykor, melyek részint a tatárdúlások és a hosszú török uralom idejében pusztultak el, részint pedig a XIV. század pestisjárványainak és tűzvészeinek esve áldozatul, néptelenedtek el puszta helyekké.

Szerző kiváló munkájában a magyar építészi kar s a magyar építőművészet történetével foglalkozó műtörténészek érdeklődésére főként azok az árpádházi királyok idejében és az Anjouk korában épült templomok tarthatnak számot, melyeket szerző évtizedek fáradságos munkájával tárt fel, hogy a romokból és alapfalmaradványokból saját felmérései alapján azok alaprajzait is rekonstruálhassa. Zoltai ugyanis eddig tizenhárom középkori alföldi falu templomromjait tárta fel s egykori oklevelek alapján harminc elpusztult községről is kimutatja, hogy templomjuk vagy legalább temetői kápolnájuk volt.

Debrecennek magának a középkor végén, ill. az újkor elején két temploma, két monostora és legalább öt kápolnája volt. A hortobágyi pusztának Ohat nevű részén egy monostori és egy parochiális egyház, Zám nevű részén pedig szintén monostori templom állott. Monostoros hely volt még abban az időben a debreceni Nagy Erdő tövében volt egykori Szalókfalva, a későbbi Monostorfalva is.

Egyházas községek voltak a már említetteken kívül: Bánk, Balmaz, Boldogfalva, Csécs, Dersegyháza (Derzs), Ebes, Fancsika, Fegyvernek, Guth, Hegyesegyháza (Hegyes), Kamarástelke (Kamaráshalma); Lombfalva, másként Szentkereszteleke, röviden Szentkereszt; Keserűegyház, Macs, Máta, Monostor, Pac, Papegyháza, Parlagh, Sámson, Soma, Szabolcs, Szalók-Sámson, Szata, Szent Demeter, Szent János vagy Újlak, Szepes és Szovát községek.

Szerző megállapítása szerint román stilusban épültek: a zámi, csécsi, az ohati Szent-Szűz, a szalókmonostori és somai templomok.

Átmeneti stilusban épültek: a külső- és belsőguthi, halápi, macsi és balmazi templomok.

Tisztán csúcsíves stílusú a parlaghi templom volt, mely 200 év alatt gót stilusban kétszer épült újra.

A felsorolt templomok alapfalaiban és felmenő falazataiban csak jól kiégetett téglákat használtak fel. Faragott kőből csak az ajtó- és ablakkeretek, a boltozatdíszítések, esetleg támasztófalak és az oszloptalpak és fejek készültek.

Ezeknél az alföldi templomépítkezéseknél szerző azt is megfigyelte, hogy a téglából épült s átlag egy méter mélységű alapfalakat, miként azt a Hódmezővásárhely körüli pusztákon épült templomoknál is megfigyelték, a talaj minőségére való tekintet nélkül, tehát akár fekete földön, akár homoktalajon épült fel a templom, döngölt agyagra rakták le.

Fejtegetéseit szerző eredeti felvételek alapján készült rajzokkal is kíséri s így többek között bemutatja a debreceni ref. nagy templom jelenlegi helyén állott Szent András templom alaprajzát, rekonstruált távlati képét, továbbá a balmazi, a nagy- vagy belsőguthi, a kis- vagy külsőguthi, a monostori és zámi árpádkori templomok alaprajzait, valamint a XV. században épült parlaghi csúcsíves templom alaprajzát is.

Szerzőnek eredeti kutatásokon alapuló, rendkívül becses és értékes munkáját az építészet történetével foglalkozó kartársaink is sok haszonnal forgathatják. *Lósy-Schmidt Ede*

Magyar szerzők irodalmi munkássága 1924/25-ben a technikai és ipari irodalom, valamint az ezekkel rokon tudományágak területén.

Közli: LÓSY-SCHMIDT EDE, egyleti könyvtárnok.

XI. közlemény. (LIX.)

A) KÖNYVÉSZET. (Bibliográfia.)

Boleman Géza, a m. kir. bánya- és kohómérnöki főiskola r. tanára: *Bevezetés a rádiótelefon ismeretébe.* Népszerű előadás szövege. Sopron, 1925. 1vrét 25 l. 32 számozatlan ábrával. (Könyomat.) Szerző kiadása. Röttig Romwalter nyomda Rt. Sopron.

Dr. Móry Béla: A szenek átalakítása olajokká és a Bergius-eljárás. Budapest, 1925. Lex. 8°, 8 l. A szöveg közé nyomott hat ábrával és hét táblázattal. (Különleny. a Magyar Mérnök- és Építész Egylet Közlönye 1925. évi 39—40. számából.) Királyi Magyar Egyetemi Nyomda nyomása.

Dr. Gárdonyi Albert főlevéltáros: *Ötven esztendő Budapest székesfőváros történetéből.* (1873—1923). Budapest, 1925. Lex. 8°, VI + 163 l.

Dr. Vidéky Emil műegyetemi magántanár: *Séta a Szent Gellérthegy körül.* A Szent Gellérthegy lakosainak és barátainak egyesülete 1924. évi március hó 1-én tartott közgyűlésén előadta: —. Budapest, é. n. (1925). Kis 8°, 15 l. Németh József könyvkiadóvállalata. Elet irodalmi és nyomdai rt.

Altmann Gerzson okl. gépészmérnök: *Példák a kalorikus gépek köréből.* Összeállította: —. Budapest, 1925. Lex. 8°, 77 l. 54 ábrával. (Könyomat.) Műszaki könyvkiadó és sokszorosító intézet kiadása.

Leitner Jenő műegyetemi magántanár: *Gőzkazánok és tüzelőberendezések.* II. kiad. Budapest, 1925. Lex. 8°, 104 l. 86 ábrával, két külön rajzmellékletkel. (Könyomat.) Műszaki könyvkiadó és sokszorosító intézet kiadása.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya által felvett alábbi tagokra nézve a törvényes határidő alatt fellebbezés nem adatván be, ezek felvétele jogerőre emelkedett. Új tagok tehát 1925. évi október hó 26-ától:

Abel Róbert, sz. 1877. gépészmérnök, Budapest, VIII, Népszinház-u. 20. — *Árvay* József, sz. 1893, építészmérnök, Budapest, VI, Vilmos császár-út 33. — *Bauer* Gyula, sz. 1868, építészmérnök, Budapest, IV, Múzeum-körút 37. — *Baumgarten* Sándor, sz. 1864, építészmérnök, Budapest, VIII, Köztemető-út 4. — *Baumgarten* Zsigmond, sz. 1860, mérnök, Budapest, I, Orlay-u. 4. — *Benedek* Ernő, sz. 1878, gépészmérnök, Pesterzsébet, Soroksári-út 38—39. — *Benedicty* József, sz. 1897, mérnök, Budapest, II, Keleti Károly-u. 41. — *Beke* Gyula, sz. 1880, mérnök, Eger, Kisfaludy-u. 9. — *Bloch* Alfréd, sz. 1873, építészmérnök, Miskolc, Hunyady-u. 4. — *Bognár* Lajos, sz. 1888, gépészmérnök, Badacsonytomaj, Bazaltbánya. — *Bossányi* László, sz. 1880, gépészmérnök, Győr, Állomás, felvételi épület. — *Burkart* Ferenc, sz. 1875, bányamérnök, Kispest, Tulipán-u. 29. — *Csont* Adolf, sz. 1879, mérnök, Miskolc, Hunyady-u. 8. — *Deák* Ferenc, sz. 1891, mérnök, Nyiregyháza, Eötvös-u. 17. — *dr. Egri* István, sz. 1896, gépészmérnök, Budapest, VII, Rottenbiller-u. 28. — *Egri* Sándor, sz. 1874, építészmérnök, Budapest, V, Ujpesti rakpart 4. — *Fail* Ernő, sz. 1883, erdőmérnök, Kisterenye. — *Farkas* László, sz. 1897, mérnök, Budapest, VI, Csengery-u. 58. — *Fränkel* György, sz. 1895, építészmérnök, Budapest, V, Sziget-u. 38. — *Fröhlich* Árpád, sz. 1896, erdőmérnök, Bánokszentgyörgy. — *Gárdonyi* Miksa, sz. 1880, gépészmérnök, Budapest, IX, Ráday-u. 49. — *Hajnal* Imre, sz. 1892, mérnök, Budapest, I, Attila-körút 47. — *Hauszmann* Béla, sz. 1882, erdőmérnök, Budapest, I, Werbőczy-u. 16. — *Hollub* János, sz. 1890, vegyészmérnök, Budapest, VII, Wesselényi-u. 71. — *Hönig* Dezső, sz. 1867, építészmérnök, Budapest, VII, Klauzál-tér 16. — Vitéz *Imre* János, sz. 1893, mérnök, Hódmezővásárhely, Kinizsy-u. 5. — *Jánszky* Béla, sz. 1884, építészmérnök, Budapest, V, Nádor-u. 11. — *Katona* Joachim *dr.*, sz. 1885,

Janszky Béla és Szivessy Tibor

Forum filmszinház, repr.

Forum filmszinház. Interieur, repr.

Pestszentlőrinci áll. polgári iskola, repr.

Képzőművészet 1927. 4. sz. 2o,21.1.

115. 116.

117.

Reményi József bronzszobrai. 115. Súlydobó. — 116. Gerelyvető. — 117. Bruck Franciska : Virágok művészi elrendezése.

Statuettes en bronze. 115. Athlète jetant un poids. — 116. Athlète dardand. — 117. Arrangement artistique de fleurs.

118.

118. Janszky és Szivessy: Márkus Emilia hallja.

118. Hall dans la villa de Mme Emilie Márkus.

Magyar Iparművészet
1913.

— **Arcélek.** A marengói csatában, amikor a leghevesebb tüzelés közepette jelentették Desaix halálát, Napoleon csak ezt mondotta:

— Miért nincs megengedve nekem, hogy sírva fakadjak?

*

Louvois megtudta, hogy Coni ostromát megszüntették. Siránkozva, kétségbeesetten rohant a királyhoz. A király ezt felelte:

— Ön le van verve egy ilyen kis dolog miatt. Látszik, hogy tulontul hozzászokott a sikerekhez. Én azonban, aki emlékszem még, hogy Párizsban spanyol csapatok jártak, nem vagyok ennyire elkényeztetve.

*

Villars tábornagy ezt irta feleségének:

— Meg akarom támadni az ellenséget, küldd ide a fiamat, boldog volnék, ha már láthatnám.

Megérkezik az ifju Villars, de nem megy a csata színterére, mert fél.

A tábornagy dühöngve ezt irja feleségének:

— Arra kértelek, hogy küldd ide az én fiamat. De te nem azt tetted. Csak a te fiadat küldted ide.

*

Malherbest megbizták, hogy a bölcsőben lévő trónörököshöz intézzen egy beszédet, noha az nemcsak beszélni nem tudott, de még a szót sem értette, pusztán sirt és nyöszörgött.

Malherbes ezt mondotta:

— Vajha királyi felséged Franciaország jóvolta és a tulajdon üdve érdekében mindig oly érzéketlennek és süketnek mutatkoznék a hizelgés iránt, mint ma az én beszédem iránt, amelyet szerencsés vagyok elmondhatni.

— **A kormányzó születésnapja.** Horthy Miklós kormányzó születésnapján, junius 18-án, hétfőn délelőtt 9 órakor a honvédség számára a Kapisztrán Szent Jánosról nevezett várbeli helyőrségi templomban dr. *Hász István* tábori püspök hálaadó ünnepi szentmisét celebrál és szózatot intéz hiveihez.

— **Névmagyarositások.** *Bujkovich Leander Aladár* OKH főtisztviselő, Budapest, valamint kiskoru gyermekei, *Ilona* és *Aladár*, családi nevüket belügyminiszteri engedéllyel *„Várnay"*-ra változtatták. — Dr. *Furherr Gyula* Pest vármegye t. tiszti ügyésze, budapesti ügyvéd, családi nevét a belügyminiszter engedélyével *„Felsővályi"*-ra változtatta át. — *Grünwald Lajos* budapesti sertésbizományos, valamint kiskoru gyermekei *Pál* és *Péter*, családi nevüket belügyminiszteri engedéllyel *„Gergely"*-re változtatták.

— **A magyar jelölt nyerte a nemzetközi háztartási versenyt.** A Nemzetközi Mezőgazdasági Kongresszus alkalmával, a kongresszusi elnökség felkérésére a Faluszövetség szombaton nemzetközi háztartási serlegversenyt rendezett. A versenyen öt országnak egy-egy jelöltje vett részt, mégpedig *Iványi Mária* Magyarország, *Marianne Jordan* Svájc, *Ternia Elisabetha* Románia, *Marie-Louise Massin* Belgium és *Teresia Annunziata* Olaszország részéről, akik hazájukban a legjobb háziasszonyi címet nyerték el. A verseny reggel 9 órakor kezdődött a Prohászka Ottokár-utcai fővárosi háztartási iskola nagytermében igen nagyszámu és előkelő közönség jelenlétében. A versenyzőknek a következőket kellett megoldaniok: öt tojásból piskótatészta készitése és megsütése, egy kg. hal megtisztitása és felbontása, egy kétéves gyermek részére játszóruha kiszabása és összeállitása, 12 tányér és 12 személyes evőeszköz megmosása, letörlése és kifényesitése s végül egy négyéves gyermekkel való foglalkozás és játék. A nyertes az, aki a kitüzött feladatokat a legrövidebb idő alatt, a legkevesebb anyag felhasználásával és a legügyesebben oldotta meg.

A verseny este zárult le. A zsüri *Kállay Miklósné*, a földmüvelésügyi miniszter neje elnökletével a késő esti órákban hozta meg határozatát, mely szerint I. Magyarország képviselője: *Iványi Mária*, aki a kecskeméti szakoktatónőképző intézet másodéves növendéke, 571 ponttal. II. Románia 556 ponttal, III. Belgium 549 és fél ponttal, IV. Svájc 477 ponttal és végül V. Olaszország 421 és fél ponttal. A földmüvelésügyi miniszter által felajánlott ezüstserleget hétfőn délután ünnepélyes külsőségek között a kongresszus záróülésének megnyitása előtt adják át a győztesnek. Ugyanekkor osztják ki a többi dijat is.

— **Életuntak.** Az uj köztemető 220-as parcellájában szombaton délben egy 48 évesnek látszó ismeretlen nőt találtak holtan. Kiderült, hogy lugkővel mérgezte meg magát. Személyazonosságát még nem lehetett megállapitani. Holttestét a törvényszéki orvostani intézet tetemnézőjébe szállitották. — Szombaton délelőtt Rostás János Ferenc 36 éves pesterzsébeti baromfikereskedő a József-körúton borotvapengéjével összevagdalta a nyakát és a balkarját. Első segélynyujtás után — mivel sérülései könnyebb természetüek — bevitték a főkapitányságra. Az életvédelmi osztályon elmondotta, hogy miután előző éjjel minden pénzét elmulatta, elkeseredésében akart meghalni. — Komlós Mihályné 25 éves ápolónő megmérgezte magát az utcán. A mentők a Rókus-kórházba vitték. — Tóth Ferenc 38 éves lakatos a Hajós-utca 12. számu házban megmérgezte magát. A mentők a Rókus-kórházba vitték. — Fót közelében néhány nappal ezelőtt oszlásnak induló női holttestet találtak. A nyomozás során megállapitották, hogy Pető Lászlóné rákospalotai asszony tetemét találták meg, aki megmérgezte magát. Az uriasszony öngyilkosságának oka ismeretlen.

— **Epekő-, vesekő- és hólyagkőbetegek,** valamint azok, akik húgysavas sók túlszaporodásában és köszvényben szenvednek, a természetes **„Ferenc József"** keserűviz használata által állapotuk javulását érhetik el. Az orvosi gyakorlat számos kiváló szaktekintélye hosszu megfigyelés alapján megállapitotta, hogy a **Ferenc József** viz biztosan és rendkivül kellemesen ható hashajtó s ezért prostata- és végbélbajoknál, valamint vakbélműtétek után is ajánlják.

A takarékos asszony.

Sohase volt utolsó kérdés, de manapság egyenesen elsőrangu probléma, hogy az asszony hogy és mint tud kijönni a háztartási pénzből. Valljuk be, mi férfiak, hogy ehhez manapság legalább akkora művészet kell, mint nekünk ahhoz, hogy a pénzt megkeressük. Sőt, talán nagyobb. A mai idők rendes aasszonya olyan könyvet vezet, annyit számol, annyit bajlódik a pénzügyi egyensullyal, hogy ezzel az erővel és ennyi okos ravaszsággal bankigazgató lehetne belőle.

Egy klubban, ahol tisztességes férjek nemcsak kártyáznak, hanem olykor el is beszélgetnek az élet dolgairól, hangzott el ez a két történet a takarékos asszonyról. Két derék férj mesélte, kicsit meghatva mind a kettő.

Azt mondja az egyik:

Hét órakor kelünk. Én nyolcra hivatalba megyek, a feleségem a kis cseléddel takarit, korán bevásárol, piacra megy. Valamelyik nap otthon felejtettem egy iratot, haza kellett szaladnom érte. A feleségem nem volt otthon, mondja a kis cseléd, bevásárolni ment. Na, ahogy indulok visszafelé a hivatalba, a ház előtt a sarkon szembejön velem a feleségem. Meg van rakodva alaposan, okos kis kosara csak ugy duzzad, arca kipirult, izgatott és fáradt.

— Hű, de el vagyok fáradva — azt mondja.

— Hát hol voltál, szivem?

— Kimentem Angyalföldre. Rászántam két villamosjegy árát. De megérte. Azt hallottam, hogy ott van egy mészáros, aki remek hust mér és hallatlanul olcsón. Ide nézz — és nyitja a kosár fedelét — bevásároltam öt napra valót. Eláll a jégszekrényben. Lejártam a lábam, mert egy félórát kellett gyalogolni is, mig azt a mészárost megtaláltam, de nézd meg ezt: fartő, rostélyos, ramsztek és mit gondolsz, mennyi volt kilója?

Sejtelmem se volt róla.

— Egy pengő ötven — mondja az asszony diadalmasan és csakugy ragyog a boldogságtól, hogy ő most milyen olcsón vásárolt.

Megcsókoltam a kedvest. Ebben a pillanatban azonban ráesett a pillantásom arra a boltra, amely előtt álltunk. A házunkbeli mészáros kirakata volt.

Ez a szegény, kedves, drága asszony, ez felkelt hajnalban, csakhogy rendbehozza a lakást és korán elmehessen a város másik végébe, egy órát villamosozott, félórát gyalogolt, lejárta a lábát, verejtékes a homloka, a haja csapzott, halálfáradt, de vett egy hétre való olcsó hust Angyalföldön. Kilóját egy pengő ötvenért.

Itt a házunkban a mészáros kirakatában, egy lépésre tőlem mit látok? Ennek a mészárosnak az árait: Fartő, ramsztek, rostélyos, kilója egy pengő negyven.

Gyorsan karonfogtam őt és hazakisértem a kapuig. Nehogy meglássa ezt a kirakatot.

*

A másik férj ezt mesélte:

Az én kis feleségemnél ügyesebb teremtés nincs. Ő fejből tudja, hogy Budapest területén hol, melyik csarnokban, melyik piacon, melyik utcában, melyik füszeresnél mi mibe kerül. Mig más asszonyok azt ujságolják el este büszkén az uruknak, hogy ilyen meg olyan szlemmet csináltak itt meg ott a bridzsben, az én asszonyom arra büszke, ha elmondhatja nekem, hogy talált egy füszerest, ahol négy fillérrel olcsóbb a babkávé. S miután efféle felfedezés gyakran sikerül neki, ő mindig boldog, vidám és elégedett.

Tegnap kisirt szemmel találom. No, mi baj?

— Kint voltam a nagy csarnokban — mondja. — Már régen terveztem, hogy bevásárolok egy hétre való zöldséget. Ott összehasonlithatatlanul olcsóbb. Csak ne volna olyan messzire. Elvész vele egy délelőtt. Tudod, már tegnap kitakaritottam, hogy legyen egy szabad délelőttöm. Megéri, ennyi zöldségen megspórolok egy napra való hust. Kimentem, összevásároltam mindent, nézd csak meg a kamrában. Olyan zöldségek, hogy olyat még nem is láttál. És megtakaritottam legalább két pengőt.

— Hiszen akkor remek. Mi van ezen busulni való?

— Ezen semmi. Csak az, hogy a csarnokban kilopták a pénztárcámat. Tizenhat pengő volt benne.

Bónyi Adorján.

világhirü gyártmányai

Még mindig naponta érkeznek különlegességek!

NEUMAN LÁSZLÓ

Rákóczi-ut 64. sz. (Régebben a Kálvin-téren)

— **Az Országos Madách-szoborbizottság ülése.** Az Országos Madách Imre Szoborbizottság most tartotta végrehajtóbizottsági ülését dr. *Ravasz László* püspök elnökletével. A Bizottság főtitkára terjesztette elő a jelentést az eddig folytatott gyüjtésről, amelynek értelmében *a szoboralap készpénzkészlete 10.416 pengő 77 fillér*, melyhez a magyar országgyülés felsőházának tizezerpengős és a magyar országgyülés képviselőházának tizezer pengős megszavazott adománya, valamint Nógrád- és Hontmegyének ötezer pengős adománya járul. A szoboralap gyarapitására a képviselőház tagjai egyenként is felajánlották egynapi napidijukat s ugyancsak tudomása van a bizottságnak több testület megszavazott adományáról, ugyhogy a szoboralap jelenleg — ezeket a tételeket is beszámitva — körülbelül *eléri a 40.000 pengőt*. Örömmel vette tudomásul a Bizottság, hogy a Rádió igazgatósága felkérte *Harsányi Zsoltot*, Madách kiváló életiróját, hogy junius 29-én előadást tartson Madáchról. A Bizottság végül megállapitotta a gyüjtés legközelebbi teendőit és minél szélesebb körre való kiterjesztésének lehetőségeit.

— **Ki volt herceg Cantacuzeno repülőbalesetének női áldozata?** Varsóból táviratozzák: Cantacuzeno Constantin román herceg, aki mint jelentettük, pénteken délben magakormányozta sportrepülőgépével Varsó közelében lezuhant és sulyosan megsérült, már tul van az életveszélyen. Hölgykisérőjének nevét már sikerült megállapitani. *Karszo-Siedlecka asszony volt a repülőgép utasa.* Életében először ült repülőgépre. A Visztula fölött herceg *Cantacuzeno* a gép motorhibája miatt kényszerleszállást végzett. Amikor a gép a folyam egy homokzátonyán földet ért, egyik szárnya összetört. A herceg kisérőnője ijedtében a kormánydeszka óraműve alá szoritotta fejét és oly sulyos sérülést szenvedett, hogy szörnyethalt.

— **A rendőrség betiltotta a Meskó-párt nagygyülését.** A *Nemzeti Szocialista Párt* abból az alkalomból, hogy *Meskó Zoltán* két évvel ezelőtt ismertette a párt programját a képviselőházban, — *jubiláris* nagygyülést tervezett, amelyet *Budapesten* akart megtartani. A főkapitányság értesitette a párt vezetőségét, hogy *a bejelentést nem veszi tudomásul és a tervezett nagygyülés megtartását megtiltja, azzal az indokolással, hogy ez a főváros közrendjét és nyugalmát veszélyeztetné.*

— **Borravaló, vagy százalék?** A kereskedelmi miniszter sürgős rendelettel hivta fel az érdekelt ipartestületeket, hogy haladéktalanul jelentsék be azokat a szállodákat, vendéglőket és kávéházakat, ahol a borravalót már megszüntették. Ezzel egyidejüleg megindult az adatgyüjtés arra vonatkozólag is, hogy a százalékrendszernél milyen arányszám szerint osztják szét a begyült összeget a személyzet között és hogy a rendszerváltozással kapcsolatban mik a tapasztalatai a személyzetnek és az üzemek vezetőinek?

— **Tennisz csapatbajnoki mérkőzések.** A lawntennisz férfi csapatbajnoki küzdelmek során szombaton a következő eredmények voltak: I. osztály: UTE—MAFC 4:0, MAC—BSE 6:0, MTK—BEAC 3:3. II. osztály: BLKE—PSC 6:0, Duna—FTC 60, KAC—BESZKRAT 5:1.

...akár a gázresó

begyujtása: **néhány másodperc,** szabályozása: **gyerekjáték,** állványa: **zománcozott,** és ami a legfontosabb, **gazdaságos,** mert petróleumgázzal, tehát

GÁZZAL ÉG A LAMPART PETROFIX

LAMPART PETROFIX

jelenti a **városi főző-kulturát.**

T. **FARAGÓ JÓZSEF cég**
Budapest, VI., Teréz-körut 50
Kérem 301. sz. prospektusukat PETROFIX-ről
Név.....
Lakás .....

— **Kik kapják a Lechner Ödön-emlékérmeket?** *A Lechner Ödön-Társaság közgyülése.* A Lechner Ödön-Társaság *Gerő Ödön* elnökletével pénteken este tartotta közgyülését. A társaság ez alkalommal először döntött *a legművészibb épület épittetőjét* jutalmazó Lechner Ödön-emlékérem odaitéléséről. *Pestszenterzsébet* városának itélte a közgyülés az 1928. évi Lechner-érmet a reálgimnázium épitéséért, *az OTI-nak* az 1929. évi Lechner-érmet a toronyházért, *a Stühmer Csokoládégyárnak* Szentkirályi-utcai székházáért, az 1930. évi Lechner-érmet a szegedi Dóm-tér épitészeti kialakitásáért *a kultuszminiszternek, a csanádi püspöknek és Szeged városának* itélte, az 1931. évi Lechner-érmet a Hősök Emléktemplomáért a *Budapesti Izr. Hitközségnek*, az 1932. évi Lechner-érmet *Budapest székesfővárosnak* az Elektromosmüvek Markó-utcai, valamint a Nagyvásárcsarnok épitéséért, végül az 1933. évi dijat pedig a városmajori uj templomért *a városmajori róm. kat. egyházközségnek* itélte. A pestszenterzsébeti reálgimnázium tervezője: *Jánszky* és *Szivessy*, az OTI-toronyház tervezői: *Komor Marcel, Jakab Dezső, Soós Aladár* és *Komor János*. A Stühmergyár székházát *Kende Ferenc* tervezte, a szegedi Dóm-tér épitésze az azóta elhunyt *Rerrich Béla*, a Hősök Emléktemplomát *Faragó Ferenc* és az azóta szintén elhunyt *Vágó László* tervezték. Az Elektromosmüvek Markó-utcai épületének tervezői *Györgyi Dénes* és *Román Ernő*, a Nagyvásárcsarnokot *Münnich Aladár* tervezte. A városmajori uj templom épitésze pedig *Arkay Bertalan*.

— **Hatvan éves találkozó a budapesti piarista gimnáziumban.** Meszleny Pál, verebi Végh Endre és Pscherer Károly felkérik iskolatársaikat, akikkel 1874-ben tettek érettségi vizsgálatot, hogy junius 20-án délelőtt féltizenegykor jelenjenek meg a budapesti piarista rendház kápolnájában tartandó szentmisén.

— **Az ellenforradalom évfordulója.** A Juniusi Bajtársak Szövetsége hagyományos szokásához hiven, az idén is kegyeletes ünnepség keretében emlékszik meg az 1919 juniusi ellenforradalom évfordulójáról és a bolsevikiek elleni harcokban vértanuhalált halt bajtársairól. Az idén a szokottnál is ünnepélyesebb külsőségek között ülik meg a tizenötödik évfordulót, junius 24-én, vasárnak, a Ludovika Akadémián. Az országos jellegü jubileumi emlékünnepély hálaadó szentmisével kezdődik, amelyet vitéz *Mándoky Sándor* tábori főesperes mond, a szentbeszédet pedig P. *Zadravetz István* tábori püspök tartja. A vértanu hősök emlékműve előtt gróf *Takáts Tolvay József* altábornagy mond emlékbeszédet, a Ludovika disztermében megtartandó diszebéden pedig báró *Perényi Zsigmond*, a Szövetség elnöke beszél. A bajtársak az ünnepséget megelőzőleg, junius 23-án este találkozóra gyülnek össze a Metropole-szállóban.

— **A Mérnöki Kamara ülése.** A Budapesti Mérnöki Kamara Nagybizottsága legutóbbi ülésén *Thoma Frigyes* titkár tájékoztatta a tagokat a kamara első félévi működéséről. Vázolta az európai mérnökök, illetőleg a mérnöki testületek szövetségének megalakitására irányuló olasz és francia törekvéseket is. A beszámoló után *Milassin János* a miskolcvidéki, sikabonyi *Angyal László* pedig a baranyamegyei tagok nevében kérte az elnökséget, hogy addig, amig a nehéz gazdasági viszonyok miatt a vidéki mérnöki kamarák meg nem alakulhatnak: az országos hatáskörü Budapesti Kamara tartson vidéki tagértekezleteket, mert a magas vasuti költségek miatt a Nagybizottság üléseire a vidéki kiküldöttek nem tudnak az ülésekre a fővárosba utazni.

— **Dohnányi és iskolatársai negyvenéves találkozója.** Érdekes találkozó volt szombaton Dohnányi Ernő Széheruti villájában. Dohnányi ezelőtt negyven esztendővel tett érettségit a pozsonyi királyi katolikus főgimnáziumban és most negyvenéves találkozóra vendégül látta volt osztálytársait. Huszonkilencen tettek 1894-ben érettségit, tizenöten élnek még közülük s ezek közül kilencen jelentek meg a mai találkozón. Megjelent azonkivül még egynéhány olyan társuk, akik velük együtt jártak, de nem együtt tettek érettségit, végül megjelent a volt tanárok közül *Gaál Mózes* nyugalmazott tankerületi királyi főigazgató. A találkozón résztvettek a következők: dr. *Dohnányi Ernő*, dr. *Lunzer Róbert* nyugalmazott felsőkereskedelmi iskolai igazgató, dr. *Németh Alajos* tábornok-hadbiró, *Richter Richárd* müszaki tanácsos, dr. *Eltér Jenő* postafőigazgató, dr. *Bálint Miksa* főorvos, dr. *Serényi Rezső*, dr. *Sió Albin, Török Miklós* ügyvédek, *Szabó Károly* tanár és *Sztankay Jenő* nyugalmazott kuriai biró. Dr. Lunzer a kollégák nevében átnyujtott Dohnányinak egy, a résztvevők névaláirásával ellátott ezüst babérágat.

— **A tavaszi rendőrkutyavizsgák eredménye.** Az Országos Magyar Rendőrkutya-Egyesület elnöksége dr. *Kubinyi Géza* rendőrtanácsos vezetésével a legutóbbi kutyakiállitáson hirdette ki hivatalosan a tavaszi rendőrkutya vizsgák eredményét, kiosztotta az érmeket és a tiszteletdijakat. A nevelési vizsga eredménye: 1. Kispesti őrszem Cigány. 2. Kispesti őrszem Csili. 3. Lord. 4. Boby. 5. Fekó. 6. Coty of Sunny Hill. 7. Kispesti őrszem Cézár. 8. Lulu. 9. Szentendrei Ali. A rendőrkutyabevezető vizsga eredménye: 1. Kispesti őrszem Ara. 2. Sanyi. 3. Svábhegyi Talpas Lord. 4. Pálvölgyi Raplis. A rendőrkutyafővizsgán a szegedi Kóbi Bikfic nevü kitünő puli győzött. A kutyakiállitáson a német juhászkutyák küzül küllemben kitünő osztályzatot és győztes cimet kapott: Kispesti Darázs és Sashegyi Simi. Kispesti őrszem Ara a nőstények sorában szintén kitünő minősitéshez jutott. Az airedale-terrierek közül kitünő lett Dongó Szentendre. A földmüvelésügyi minisztérium két állami érmét nyerte: Munka után: *Joannovich* Nóra, akinek Tihanyi Axel nevü airedale-terrierje lett az 1933. évi rendőrkutya- és védőkutyabajnok; tenyésztőcsoport után a *Berty József* rendőrfelügyelő vezetésével működő kispesti rendőrosztályparancsnokság Kispesti őrszem nevü német juhászkutya-tenyésztelepe.

Németország lemondott Ausztria csatlakozásáról.

Amerika biztat.

— „Fizessétek a hadiadósságot,
Népek! Im fizetett a finn is . . .“
— „Hát még ki?“ — „Vége. Finis!“

Az uj török társasélet.

A török nő vigabb lett és soványabb.
Mióta az urak feztelenek
A társasélet is fesztelenebb!

Dollfuss.

Dollfuss azt mondja: — „Minden jóra fordul!“
De nemcsak mondja ezt, el is hiszi.
Hiszi — a pici!

— **Husz német ujságiró érkezett repülőgépen Budapestre.** A nemzetközi mezőgazdasági kongresszussal kapcsolatban szombat este repülőgépen érkezett Budapestre a Reichsverband der Deutschen Presse husz tagból álló ujságirócsoportja. A német ujságirók *D. 2624. LB* jelzésü horogkeresztekkel diszitett nagy repülőgépe este hét órakor érkezett meg a mátyásföldi repülőtérre. A repülőtéren dr. *Mengele Ferenc* követségi tanácsos, a külügyi sajtóosztály vezetője, valamint a vendéglátó *Magyar Nemzeti Szövetség* megbizásából *Ajtay József* üdvözölte a német vendégeket. A fogadás után nyomban Gellért-szállóbeli szállásukra hajtattak. A vendégek között van *Jancke* tanácsos, a birodalmi sajtófőnök helyettese, dr. *Aschmann* külügyi sajtófőnök, *Wilhelm Weiss*, a Reichsverband vezetője, dr. *Hermann* tanár, a Reichsverband ügyvezetője, *Friedrich Houssong*, a Scherl-Verlag igazgatója, dr. *Böhmer-Krantz* és *Kampfmann* főszerkesztő, a berlini országos szövetség vezére. A német ujságirók nyolc napig maradnak Magyarországon és ittartózkodásuk idejére a *Magyar Nemzeti Szövetség* állitott össze olyan programot, amelynek keretében hü képet kaphatnak a fővárosról és a vidéki idegenforgalmi nevezetességekről, valamint a társadalmi és politikai életről is. Vasárnap délelőtt féltizenegy órakor koszorut helyeznek el a Hősök Emlékkövére. Este a Magyar Nemzeti Szövetség ad vacsorát a Gellért-szállóban tiszteletükre. Kirándulóprogramjuk keretében ellátogatnak Esztergomba, a Balatonra, a Kékesre és több vidéki városba is.

— **A Magyar Revizios Liga** junius 20-án, szerdán délután 5 órakor elnöki tanácsülést tart a liga tanácstermében (Zrinyi-utca 1„ III. em.). *Herczeg Ferenc* mond elnöki megnyitót, dr. *Eckhardt Tibor* ügyvezető alelnök „Az európai külpolitikai helyzet“ cimmel tart előadást, dr. *Fall Endre* ügyvezető igazgató a Magyar Revizios Liga munkásságáról beszél.

— **A biharmegyei alispán ellen hozott fegyelmi itélet.** Megirtuk, hogy *Fráter László*, Biharmegye alispánját, Szabolcs vármegye fegyelmi választmánya száz pengő pénzbüntetéssel sujtotta. A kihirdetett véghatározat szerint az alispán négy rendbeli *fegyelmi vétséget* követett el azáltal, hogy egy hidépitkezéssel kapcsolatban a vállalkozónak járó, de a Gyöngyösi Bankra engedményezett összegeket, jóllehet az engedményezést tudomásul vette, nem az engedményes banknak, hanem a vállalkozónak utalta ki. Ezzel — a fegyelmi itélet szerint — a törvényhatóságnak jelentékeny kárt okozott és hivatali kötelességét megsértette.

— **Elütött egy szekeret a vonat.** Veres Mátyás és fia, Aladár, káli (Heves m.) lakósok kétlovas kocsijukkal a község határában lévő szőlőjükbe indultak. A Kálkápolnáról Kisujszállás felé haladó motorvonat a kocsijukat az egyik vasuti átjárónál elütötte. Veres Mátyás életveszélyesen, s fia ugyancsak sulyosan megsérült. Mindkettőjüket az egri Irgalmasrend kórházába szállitották.

— **A gyógyszerészek országos kongresszusa Pécsett.** Pécsről jelentik: A pécsi országos gyógyszerészkongresszus ötvennyolcadik tisztujitó közgyülését szombaton reggel nyitotta meg a városháza disztermében dr. *Tauffer Gábor* alelnök. A belügyminiszter képviseletében dr. *Grosch Károly* miniszteri tanácsos üdvözölte a kongresszust és tolmácsolta a miniszter üzenetét, amely szerint teljes mértékben értékeli a közegészségügy szolgálatában álló gyógyszerészeti kar munkáját. Az elnök inditványára a közgyülés egyhangu bizalmáról és hálájáról biztositotta a belügyminisztert. *Nendtvich Andor* polgármester üdvözölte Pécs város közönsége nevében a kongresszust. A pécsi Erzsébet-tudományegyetem részéről dr. *Fenyvessy Béla* egyetemi tanár, az Orvosszövetség részéről dr. *Ernst Béla* mondott üdvözlő beszédet. A *Bayer István* kormányfőtanácsos korelnöklete alatt megtartott választáson a közgyülés egyhangulag megválasztotta elnökké dr. *Tauffer Gábort* (Budapest), társelnökké *Temesváry Józsefet* (Szeged), alelnökké *Löcherer Tamást* (Budapest) és *Müller Vilmost* (Rákospalota). A választások után dr. Grosch Károly miniszteri tanácsos biztositotta a kongresszust és az ujonnan megválasztott elnököt további támogatásáról. A közgyülés után a Pannonia-szálló nagytermében négyszázteritékes ebéd volt, amelyen a hagyományokhoz hiven a hatvanéves Hartmann-serleggel az uj elnök mondott pohárköszöntőt a kari összetartásra. Müller Vilmos alelnök poharát az uj elnökre üritette. Délután a kongresszus résztvevői Harkányfürdőre és Sikondafürdőre rándultak ki.

— **A Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményeinek kiállitása.** Nagy és előkelő közönség jelenlétében nyilt meg szombaton délben a *Szépmüvészeti Muzeum* uj szerzeményeinek kiállitása. A fővárostól távollevő *Hóman Bálint* kultuszminisztert *Petri Pál* államtitkár képviselte, akit *Petrovics Elek* főigazgató üdvözölt. Megjelent még *Ugron Gábor* képviselő, *Somonyi-Semadam Sándor* ny. miniszterelnök, *Bárczy István* és *Lukács György* volt miniszterek, báró *Szalay Gábor* és még számosan a tudományos és müszaki világ köréből. A kiállitást hétfő kivételével mindennap meg lehet tekinteni külön belépődij nélkül.

— **Az igazságügyminiszter Pápán.** Páparól jelentik: Dr. *Lázár Andor* igazságügyminiszter szombaton este szülővárosába, Pápára érkezett, hogy résztvegyen a kollégium harmincöt év előtt érettségizett iskolatársak találkozóján, ami vasárnap lesz.

— **Megnyitották az Országos Tanoncügyi Kiállitást.** Az Országos Tanoncügyi Kiállitást ünnepélyes keretek között, nagyszámu közönség jelenlétében nyitották meg szombaton délelőtt a városligeti Iparcsarnokban. A kiállitást abból az alkalomból rendezték, hogy most van félszázados évfordulója a kötelező tanoncoktatás törvénybeiktatásának. Az ünnepélyes megnyitáson megjelentek a vallás- és közoktatásügyi miniszter képviseletében *Petri Pál* államtitkár, a kereskedelemügyi miniszter képviseletében *Tóry Gergely* államtitkár, a főváros részéről *Liber Endre* alpolgármester, ott voltak még *Chorin Ferenc* és *Székács Antal* felsőházi tagok, *Éber Antal* a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara elnöke, továbbá a tanoncoktatás, valamint az iparos és kereskedőtestületek számos képviselője. *Förstner Tivadar* iparoktatási főigazgató üdvözölte a megjelent előkelőségeket és rámutatott arra, hogy a kiállitás beszámoló akar lenni az ötvenéves iparoktatási munkáról. Hangoztatta, hogy az utóbbi időben az iparostanoncoktatás jelentős segitséget kapott a cserkészet és a leventeintézmény részéről. *Petri Pál* államtitkár örömének adott kifejezést, hogy a kiállitás ilyen szépen sikerült. Kijelentette, hogy teljes tudatában van a tanoncoktatás nagy jelentőségének. A mai világban — mondotta többek között — nem elég, ha a régi tudással haladunk a jövő felé, meg kell kétszerezni elméleti tudásunkat és gyakorlati kiképzésünket. Ennek a kiállitásnak kell tanubizonyságot tennie arról, hogy a tanoncoktatás a nehéz idők közepette is megoldotta a rája nehezedő feladatot. Végül rámutatott arra, hogy a tanoncoktatásügy az 1922. évi novella óta milyen fejlődést ért el s hogy az önálló tanoncoktatás érdekében mit alkotott az állam és a főváros. Köszönetet mondott az oktatószemélyzetnek kiváló teljesitményéért, a magyar iparos és kereskedőtársadalomnak az oktatásügy megértő támogatásáért és a tanoncifjuságnak szorgalmas munkájáért és eredményeiért. Petri Pál államtitkár, Tóry Gergely államtitkár és Liber Endre alpolgármester ezután a rendezőbizottság vezetésével megtekintette a kiállitást. *(Felvételünk a Képes Pesti Hirlapban.)*

— **Gépkocsigázolás miatt egy évi börtönre itélték Cecile Sorel férjét.** Pontoiseból táviratozzák: Gróf Segur, Cecile Sorelnak, Franciaország ünnepelt szinésznőjének férjét a feljebbviteli biróság *gépkocsigázolás miatt egy évi börtönre* és ötszáz frank pénzbüntetésre itélte. A biróság kötelezte Segur grófot, hogy az áldozat férjének kétezer frankot fizessen ki.

A hengerrendszerü
PETROFOR
Petróleumgázfőzőkészülék tökéletes
Probafőzés naponkint a
gyár bemutató termében
VI., Andrássy-ut 50. (Oktogon-tér)

Janszky és Szivessy

K

AZ URÁNIA SZINHÁZ átalakításával Janszky és Szívessy derék munkát végzett. Kegyelettel megőríztek a multból mindent ami érték s megtetézték a maguk gyakorlatias művészi elgondolásával.

Magyar Iparművészet

1930. 92. l.

napon belül új közgyülés tartandó, amely a jelenlevők szá-
mára való tekintet nélkül határozhat."

*Amennyiben a választás eredménytelensége, avagy — a har-
madik napra kitüzött tárgysorozat tekintetében — a közgyü-
lés határozatképtelensége állapittatnék meg, ebben az esetben
a közgyülést a Budapesti Közlöny március 25-i számában való
hirdetés útján, a szükség szerint március 28—30. napjaira, a
fent megadott kezdetekkel és helyekre fogjuk újból össze-
hivni.*

*

A kamarai ügyrend 15. §-a értelmében: „Önálló indítványo-
kat a közgyülés csak akkor tárgyalhat, ha azok napirendre
vannak tüzve."

16. §. értelmében: „Az olyan önálló indítványokat, amelyek
elkésve érkeztek be és ezért a napirendre felvehetők nem
voltak, a közgyülés a választmányhoz utasit, tárgyalás és saját
hatáskörében való elintézés, vagy a szükséghez mérten a leg-
közelebbi rendes vagy külön összehivandó rendkivüli köz-
gyülés elé terjesztés végett."

február hó 21-én és 27-én tartott (137. és 139.) üléseiben.

Dr. Kossalka János s. k. elnök.

*

s intéztessék aziránt, hogy a Közszállítási Tanácsot mielőbb
képviseletet nyerjen.
akár pedig nyilt versenytárgyalásoknál) a magánmérnököket
zállítási Tanácsnak állana módjában orvosolni.

Jánszky Béla

a szekesfővárosi kislakás-

építési terv. I. díj.

MMÉL Közl

1939. 266. l.

831. TALPASTÁL, porcellán, diszités
mezők, négykarélyos medaillonok
Herend. — Schüssel, mit Fuss, P

japán modoru diszitéssel. Herend, 1884 k. —
Herend, um 1884.

t fonadékos peremmel, piros, kinai modoru.
aler Obstkorb, durchbrochen mit chinesischen

el. Herend, XIX. sz. v. — Kuzifix, Porzellan,

CÁVAL, porcellán, oldalukon és a tálcán Balaton-
nként javitott.) Herend, 1860 k. — Kaffee-
Balatoner Landschafts-bild Herend, um 1860.

piros-arany diszitéssel. Herend, 1890. — Sechs

ipán modoru u. n. Imaridiszitéssel, kék, vörös,
osse Vase, Porzellan, mit Imaridekor. Herend,

szitéssel, barna alapon levélalaku fehér mezők-
end, XIX. sz. m. f. — Gedeckelte Vase, Por-
w. H. XIX. Jh.

diszités, közepén olasz fiu, szinesen. Herend,
llan, im Mittel italienischer Knabe farbig.

a külső áttört, kinai modoru, rácsos diszités-
ppelwand, die Aeussere durchbrochen. Herend,

virágos diszitéssel. Herend, 1860 k. — Kleine

Jánszky Béla

az alábbi ülésen „A magyar formára való törekvések kritikai megvilágítása a XIX. században” címmel tartott előadást

MMÉrtKözl
1939. 119. l. 120. o.
(A mű- és Régészeti Bizottság 1938. nov. 28-i ülésének jegyzőkönyve.)

tott és minden ujabb intézkedésével még csak jobban szitotta az elégületlenséget. Leginkább azzal a ténykedésével keseritette el az ország közhangulatát, hogy uj főispánokat nevezett ki, azzal a megbizással, hogy törjék le az ellenszegülést és kényszeritsék engedelmességre a törvényhatóságokat. Hajszálon mult, hogy az általános izgalom nem sodorta forradalomba az országot. De a hangulat mindenütt forradalmi volt. Szegeden is, ahová Nagy Mihály nyugalmazott törvényszéki birót nevezték ki főispánná. A közgyülés kimondta, hogy a főispáni kinevezést alkotmányjogi törvénybe ütközőnek tartja és nem támogatja müködésében az uj főispánt.

Nagy Mihály alapjában véve jóérzésü ember volt és irtózott a fölösleges összeütközésektől. Magához kérte hát Tóth Pál főjegyzőt és Rainer József főkapitányt, hogy tájékoztassák a szegedi helyzetről és arról is, mikorra hivhatná össze az installáló közgyülést. Pártközi megállapodás alapján a két főtisztviselő meg is látogatta Kecskeméten és a pártok nevében tudomására hozták, hogy eskütételénél csupán egy jegyző és a főkapitány funkcionálhat a közgyülésen. Később mégis fegyelmi vizsgálatot inditottak e látogatásuk miatt, de Tóth Pál a vizs-

Kiállitasok XX.sz. 1900-1919.

Mücsarnok tavaszi kiáll.,1914.
/Janszky és Szivessy/
- Kép -
M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
197.

Janszky Béla

Korma Lajos

Tátray Lajos

K

Mg
ért

Referentek az
alább. cikkyet

Megfagyott Muzsikus

1906.

Janszky János illustrá-
ciót is készített magyar
stílusban

Korma könyvkötészet
Tátray kartonnázat.

1. **Runner:** Handbuch der Pharmakologie, ed. Heffler Vol. II., 493—508.
2. **Havas L.:** Tumori, 1942, Anno XXVIII. fasc. III. & IV
3. **Dixon és Malden:** 1908, J. of Physiol. **37**, 50.
4. **Dustin A. P.:** Bull. Ac. Roy. Med. de Belg., 1934, 483
5. **Lits J.:** Arch. Internat. Med. Exper. 1936, XI., no. 4 811—901.
6. **Dustin A. P.:** L'apport de la pathologie experimentale à la connaissance des mécanismes cytorégulateurs

ból, amelyeket így sikerült, hála a colchicin-
ıtatásnak, „in statu nascendi" nyomon követni.
Mindez persze nem jelenti szükségszerűen azt,
›gy a colchicin maga is hormon. Kétségtelen-
ek tartjuk azonban egy szinte elektív hatását
gy az endogen, mint a kísérletileg alkalmazott
›rmonok jelentős részére. És, bárha tudatában
ıgyunk ezen interpretációnk hiányainak, azt
sszük, hogy addig is, amíg a colchicin oly sok-
dalú és mégis konvergáló hatásainak más kí-
rletileg alátámasztott összefüggéseit meg nem
láljuk, ez az eddig termékenynek bizonyult
unkahypothesis alkalmas lesz arra, hogy a jövő
ıtatásait is vezérelje.

A COLCHICIN MÓDSZER GAZDASÁGI JELENTŐSÉGE

a) Állatokon.

Többszörös chromosoma szerelvényű (polyploid)
llatok létrehozása, amint láttuk, a laboratoriumi
redményeken túl nem volt eddig a gyakorlatba
vihető. Ha azonban sikerül kiküszöbölni a col-
ıicin toxikus hatásait, anélkül, hogy stathmoki-
etikus hatásait elvesztené, amire biztató kezdő
pések már történtek, óriási kilátás nyílik új,
z eddigieknél nagyobb és megváltozott tulajdon-
ágú fajták létrehozására. Gondoljunk p. o. *Hirobe*
nt említett selyemhernyóira, hogy mit jelente-
ének már csak ezek is nemzetgazdasági néző-
ontból, ha a kezelést az eddiginél tovább túl-
nék.

b) Növényeken.

204.

204. EBÉDLŐ.
TERVEZTÉK FEJÉRKÚTHY ÉS DÓSA.
KÉSZÍTETTE MÓCSAI JÓZSEF.

SALLE À MANGER.
PROJETÉE PAR FEHÉRKÚTHY ET DÓSA.
EXÉCUTÉE PAR J. MÓCSAY.

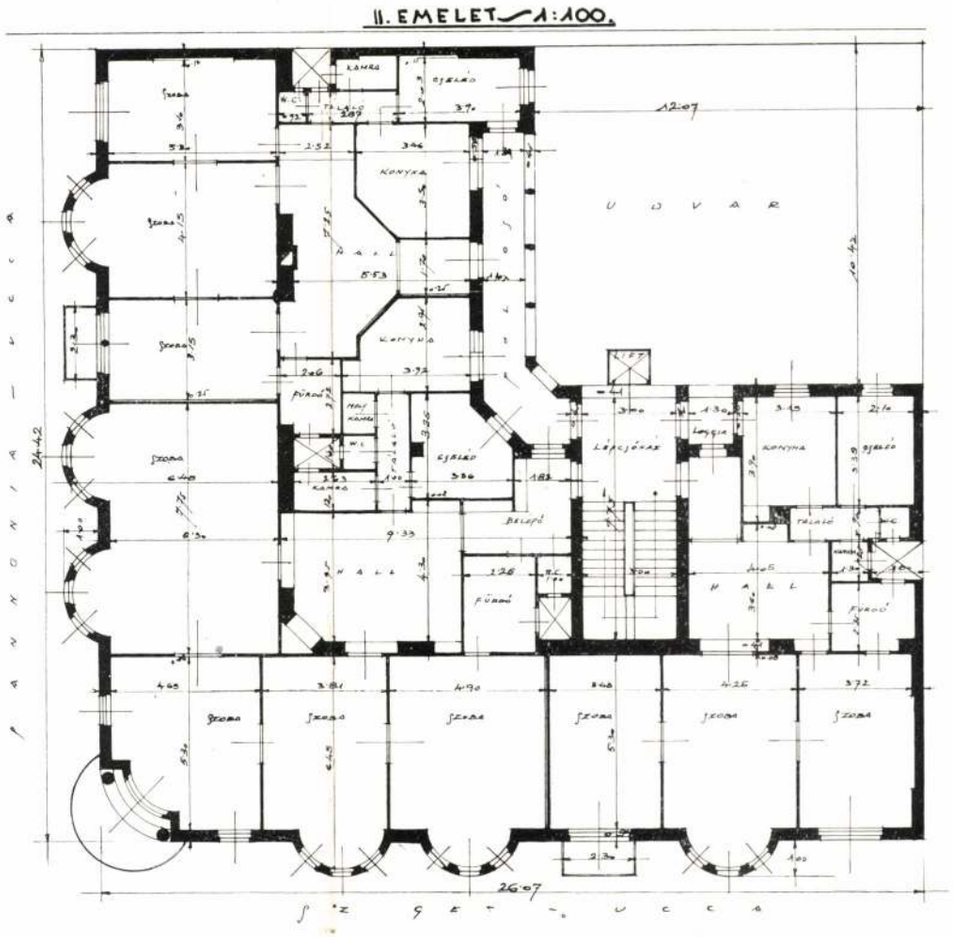
206.

206. EBÉDLŐ RÉSZLETE.
TERVEZTE JANSZKY BÉLA.
KÉSZÍTETTE KÁNTOR TAMÁS.

SALLE À MANGER.
PROJETÉE PAR B. JANSZKY.
EXÉCUTÉE PAR TH. KÁNTOR.

TERVEZŐK:
JÁNSZKY BÉLA
ÉS
SZIVESSY TIBOR

Építtető: Heisler Ignác szállítmányozási rt.

Az épület helye: Pannónia ucca és Sziget ucca sarok.

Általános elrendezés: A földszinten az építtetőnek irodahelyiségei és raktárai vannak. Ez a földszint, eltérően az általános szokástól, nincs a járda vonalához képest mélyítve, hanem ellenkezőleg, 15 cm-rel magasabban épült. Az emeleteken, 2, 3 és 4 szobás hallos lakások vannak. Mindegyik szoba uccára néz és a telek kicsi volta indokolja a minden lakáshoz tartozó zárt és nyílt erkélyeket.

Az épület kivitele: A homlokzat nemesvakolat rózsaszínű mükő szobrászmunkával. A bejáró előcsarnoka lapislasuli utánzatú ultramarinkék mümárvány. Központi fütés és melegvízszolgáltatás, valamint személyfelvonó egészitik ki a berendezést.

Az épités időtartama: 1928 április közepétől november 1-ig.

A beépített m³ ára a leszámolás alapján 40 P.

Tér és Forma 1928. I. évf. 7. f.

TERVEZTE: FRANCSEK IMRE

Építtető neve és a ház címe: Népjóléti minisztérium, IX, Kinizsi ucca 10. Kislakásos bérház.

Általános elrendezés körülírása: 2 főlépcsőház, 2 személyfelvonó, 5 emeletes.

Az épület kivitele: 2—3 szobás, fürdőszobás lakásokkal, fehér lakkcsiszolt mázolás, mellékhelyiségek csempézve, színes ólombetétes lépcsőházablakok, szempernova homlokzat műkőszobrászdísszel, általában I. osztályú kivitel.

Az épület gépészeti felszerelése: 2 darab személyfelvonó (Haverland).

A telek hányadrésze építtetett be: 72 százaléka.

Az építés ideje: 12 hónap.

A beépített köbméter egységára a leszámolás alapján: Pincepadlótól főpárkányig mérve, 39.69 pengő.

akinél dolgosabb kéz és sokoldalúbb elme kevés van Magyarországon: aki — s ez csodálatos — a munkát önmagáért és nem a nyomában járó sikerért, még nem is a velejáró küzdelemért és izgalom miatt szereti. A híres francia filozófus mondását „Cogito ergo sum", Gelléri kedvéért így lehetne megváltoztatni: „Gondolkozom, tehát dolgozok." Annyi bizonyos, hogy ő, amióta gondolkozik — dolgozik is!

Magának a könyvnek tartalmáról tán legjobban beszámolunk úgy, ha idézzük azt, amit az első részhez készült előszóban mond. Így nemcsak a könyvvel jövünk tisztába, hanem a szerző szándékával is — noha Gellérinél a szándék és a kivitel többnyire egy ösvényen halad. Mert ez az okos, higgadt fej nem csapong el és ha a fantáziáját követi is, az csak a formában dominál, de nem a lényegben. Az utóbbinak a világos ész az intézője.

„Az írás sokoldalu köznapi munkája közben, — mondja ő, — teremnek közlemények, amelyek nem múló érdekűek, mert sok bennük a mindig aktuális reminiszcencia, a kultúrhistóriai és ipartörténeti adalék, sőt a messze jövendőre való útmutatás is. Ezek a dolgok itt-ott nyers anyagul szolgálhatnak azok számára, akik annak idején a magyar ipar történetét plasztikusan kidomborítani lesznek hivatva. Téglák és kavicsok a magyar iparttörtént Wallhallájához."

Álljunk meg itt egy pillanatra. Abban, amit Gelléri nagyszerényen téglának és kavicsnak nevez, sok az értékes érc. Amit a magyar háziipar jövőjéről ír, amikor a kisipar problémáit fejtegeti, az iparpártolás dolgairól szóló fejezetet nem tűrik meg, hogy belemenjünk a szerzőnek szerénykedésébe. Ezek bizony olyan dolgok, amelyekből rengetegül sokat lehet megtanulni még annak is, aki máskülönben csak mint laikus érzi magát az említett kérdésekkel szemben.

Igaz, van a kötetben egy és más olyan is, ami nem éppen „szakszerü", mint a „Látogatás Kossuth Lajosnál", „Áldozatok a nagyhatalmi állsáért", „Dekadens izlés" cimü cikkek, de azokban is a témája fölött álló, azt tökéletesen felölelő irónak gyakorlati bölcsességét találjuk, olyan előadásban, amely mindenkit vonz.

Éppen ez az előadás Gellérinek nagy erőssége. Világos, átlátszó és mégsem sekélyes. A gondolatait úgy tudja kifejezni, hogy azokat mindenki megértse, de azért cseppet sem a gondolat értékének rovására.

Aki tanulni akar és megismerkedni a mai kort érdeklő kérdésekkel, annak ajánljuk Gelléri Mór könyvét. Nem fogja megbánni, ha elejétől végig, mind a 760 oldalát elolvasta.

A kötet megjelent Singer és Wolfner kiadásában. Ára tizenkét korona. *T. R.*

Zeplén vármegye monografiája. Abban a vállalatban, amely „Magyarország vármegyéi és városai" cimen Borovszky Samu dr. szerkesztésében megjelenik, most hagyta el a sajtót a Zemplénvármegyére vonatkozó kötet. A tizedik az egész vállalat sorában. Előszót Andrássy Gyula gróf irt hozzá. Méltán sorakozik ez a kötet is a megelőzőkhöz és történeti, művelődési, földrajzi, gazdasági meg statisztikai adataival hű képét adja a híres vármegyének. Úgy az egyes cikkek irása, mint azoknak revidiálása körül kiváló szakférfiak buzgólkodtak. A kötet megrendelhető a vállalat kiadóhivatalában (Almássy-tér 2.) vagy Singer és Wofner könyvkereskedésében (Andrássy-út 10.).

Uj könyvek

Az Uj Idők szerkesztőségének a következő új könyveket küldték:

Mont-Oriol, regény, irta Guy de Maupassant, fordította Jerfy Adolf. A Pallas kiadása.

Krisztus visszajövetele, biblia-teozófiai tanulmány; irta Lukácsy Imre. Megjelent Pécsett, a szerző saját kiadásában.

Az 1867. évi XII. t.-c. reviziója, tanulmány, irta ifjabb Lengyel Béla dr. Rákosi Jenő Budapesti Hirlap ujságvállalatának kiadása.

A SZERKESZTŐ ÜZENETE

Camilla. 1. A jácint-hagymát tessék a földből kivenni, leveleit lenyesni, száraz, nem fülledt levegőjü helyen eltenni. Éveken át újra meg újra virit. 2. Leány, vidéken lakik. Több kötete jelent már meg.

B. testvérek, *Galgóc.* 1. A szarvasbőrkeztyűt langyos vízben áztatjuk körülbelül egy félóráig, azután jól beszappanozzuk és két-három léből kiöblögetjük, kitisztázzuk. Ha tiszta, az utolsó tisztázó lébe kevés glicerint öntünk, liter vízhez egy evőkanálnyit, a keztyűt jól megöblögetjük ebben a keverékben, és anélkül, hogy kicsavarnók, vizesen fölakasztjuk, hogy száradjon: úgy akasszuk föl, hogy a vízzel megtelt ujjak lefelé csüngjenek, a víz lassanként kicsöppög és így az ujjak nem kucorodnak össze. Ha félig megszikkadt, jól megdörzsöljük kezünk között, hogy puhák legyenek és így tovább szárítjuk. 2. Koszorúsleány vehet föl kivágott ruhát, de csak nagyon kis kivágással a nyak körül, nem úgy, mint a báliruhánál szokás. 3. Fehér cipőt benzinnel lehet tisztítani. Tiszta ruhát bemártunk benzinbe és igy megmossuk a cipőt, bőven használva a benzint és csak gyengén dörzsölve. Ha ezzel megvagyunk, behintjük fehér rizsporral (Federweiss).

Aranka, *Szeged.* Nem ismerjük azt a kajdácsfajt és magyar könyvet sem, amely kizárólag ezekről a madarakról szólana, de Brehm nagy munkájában bizonyára lesz róla említés, jóllehet nem olyan részletes, mint amilyent ön kíván.

Gy. A.-né. Bátran fólytathatja. Ilyen alkalmazás mellett nem árt meg.

M. J., *Marosludas.* 1. A kiadóhivatal intézkedni fog, amennyiben az illető számok még megvannak. 2. Dalszövegeket nem közölhetünk ebben a rovatban, amelynek egészen más a célja. Rajta leszünk azonban, hogy megszerezzük az illető szöveget és ha sikerül, tudatjuk önnel. 3. Csakis gondos ápolás segít. 4. A lila és a zöld. 5. Ha nagyon jó ismerős, akkor bátran elfogadhatja. 6. Ha megállnak és szóba elegyednek, akkor természetesen annak is be kell mutatni, aki vele van.

Előfizető leánya. A polgári vagy felsőbb leányiskola hatodik osztálya után egyszerre lehet tenni magánvizsgálatot a gimnázium hat alsó osztályáról is és ebben az esetben csak a gimnázium VII. és VIII. osztályát kell még elvégezni. Az ilyen leányok számára a budapesti VII. kerületi (Barcsay-utcai) főgimnáziumban kétéves tanfolyam van, amelynek befejezte után a növendékek vizsgálatot tehetnek. 2. Kelemen Béla: Magyar és német kéziszótár. A két kötet 16 korona. Molé: Uj francia-magyar és magyar francia szótár. Két kötet félbőrkötésben 10 korona. Beőthy Zsolt: A magyar nemzeti irodalom imertetése. A két kötet 10 korona. A könyveket megrendelheti Singer és Wolfner könyvkiadó hivatalában (Budapest, Andrássy-út 10.) Utolsó kérdésére legközelebb válaszolunk.

Sphynx. 1. Ha ténylegesitteti magát, idővel épp úgy haladhat előre, mint a többi tiszt. 2. Kőszegen nincs huszárezred. 3. Komáromban a 6. számú vártüzérezred van. 4. Folyamodás révén esetleg megengedik. 5. Használható. 6. Semmi esetre sem mondható a férfiasság mintaképének.

Hárman valának együtt. Hogy miért került a cikke a nem közölhetők közzé? Csak egy oka van annak: az, hogy nem felel meg azoknak az igényeknek, amelyeket mi ahhoz fűzünk, amit közölni akarunk. S hogy miért nem irtunk róla részletes bírálatot? Mivelhogy nagyon is részletesnek kellene lennie, hogy fölsoroljuk összes hibáit. Sajnos, hogy a beküldött versről sem mondhatunk sokkal jobbat. Betartja a formát, a sorok egyenletesek, a rímek nem rosszak, de nincs benne költészet. Azt a gondolatot prózában is éppen úgy lehetett volna elmondani.

Takács. 20 rész formalin 180 rész alkoholra. Naponkénti lábfürdő, utána e szerrel beecsetelni főleg a talpat s a lábujjak között. Ezt folytatja mindaddig, amíg kellemetlen bajától megszabadult.

Lola. 1906 junius végéig szól az előfizetése.

A. J. *Pátka.* Van annak többféle módszere, de mindannyi kockáztatja a selymet, ha házilag tisztítják. Ajánljuk, hogy forduljon inkább tisztító intézethez.

Szombathely, Hid-utca. Ha visszaadja az illető a látogatását, tegyen egy héten belül újabb látogatást nála. Ha ő azonban nem viszonozná a látogatást, kissé nehéz lesz a közeledés.

Erzsi — Ella. *Veszprém.* Jeszenszky Dánielnek költői álneve.

K. M. — M. J. — B. R. *Budapest.* 1. Az eféle rajongás elmúlik az évekkel és megmarad azután a rajongás az írónak művei iránt, a személye ellenben kimarad a játékból. Legjobb, ha bevárja ezt az időt. 2. Senkisem kényszerítheti, hogy akarata ellenére apáca legyen. Arra nézve szükséges elsősorban az ön szóval kifejezett hajlandósága. Ha nem óhajtja ezt a pályát, ne adja a beleegyezését. 3. A legjobb, ha nem törődik vele.

Barna kislány. Főherceg Sándor-utca 30/b.

Idegen. Csakis királyi engedelemmel lehet. A szükéges tennivalók végzésével tessék Püspöky Gráciánt megbizni Budapest, IV., Koronaherceg-utca 4.

Dubiusz. 1. Hazai félévnek csonkításával külföldön hallgatott félévet a hazai főiskolákon nem számítják be. 2. A nagyobb bankoknál vagy pénzintézeteknél levelezői állást nyerhet. A konzulátusnál nem alkalmazzák.

Nolly. Van benne egypár ügyes vonás, az irálya ellen sem lehet kifogást tenni, de mégis csak kezdő munkája. Lehet, hogy onnan kerül még közölhető is.

Gyónás. Ez sem az igazi, meg sem közelíti azt, amelyet annak idején közöltünk. Nagyon bőbeszédü és a témája nem elég érdekes. Jobbat kérünk.

jól esik látni, hogy nem állanak az akkori akadémiák közvetlen hatása alatt s a grófné mester nélkül tanulta meg a festést s ha tanácsra volt szüksége, igen előkelő urakhoz fordult: Velazquezhez, Rembrandthoz, Rubenshez, akiket pompásan másolt s így közelebbről értett meg, mint a galeriák tudósai. De munkássága nem merül ki efajta műveiben. Egész sorát festi a délmagyarországi cigány, paraszt és zsidó típusoknak, szeretettel mélyedve el jellemvonásaikba, rajzai pedig még intenzivebben mutatják ezt a jellemzésre való törekvést. Érdemes munka volt e nobilis lélek képeit egybegyüjtve a nagyközönségnek is bemutatni, az a nemes kéz, amely sokszor fáradozott jóttevésben, ime holta után is folytatja munkálkodását a gyámolatlanok és sorsüldözöttek javára.

A Megfagyott Muzsikus. Nem a balesetek ujságrovatából, hanem egy könyv borítékáról való ez a cím. Ha az építészet bizonyos esztétika szerint megfagyott zene, úgy mi más az építész, mint megfagyott muzsikus? Janszky Béla, Kozma Lajos és Tátray Lajos, a mi műegyetemünk jókedvü hallgatói most már másodízben adják ki e címmel az ő vidám almanachjukat. Megdöbbentő dolgokra akad benne a jámbor olvasó. A szent architektúra ott megkapja a magáét. Láttunk benne egy Pesteur-intézetet s egy zongora-hangverseny-termet amely a legvégső konzekvenciáját mutatja annak az elvnek, hogy az épület fejezze ki a célját. Az új technika fejlődéséről is fogalmat kapunk egy szédítő rajzban. Munkácsy-szobrok, magyar stílusú középületek, az alma mater professzorai és növendékei, végleg leleplezve kerülnek itt irásban és képben bemutatásra. Se vége, se hossza a pajzán, mindent kikacagó technikus vicceknek. Jókedv vezette az almanach csinálóit, jókedvet kap tőlük az olvasó is. Az izléses kiállításu könyvből csak 300 példány készült, ami amatőr-körökben emelni fogja becsét.

Csebi Tatár

Fényes Samu vígjátéka. Bemutatták a Nemzeti Színházban március 24-én.

Ismét egy történelmi cselvígjáték. Köpönyegcsere, titkos esküvő és a többi. Ott van a velencei követ is, a magyar történelmi darabok nélkülözhetetlen alakja. És ott vannak a többiek is, a nagyravágyó anya, a szerelmes leány, a nádor (az anya pártján), a bán (a leány pártján), — közöttük pedig ott pajzánkodik a magyar Cyrano, Csebi Tatár Gedő. Már ahogy a szerző a magyar Cyranot elképzeli.

Komolyan vegyük Fényes darabját? Nem lehet. A legjobb akarattal sem lehet. Hiszen már történelmi színművekben is láttunk súlyos hibákat. Itt volt például a „Kun László". De annak legalább a szerzője vette komolyan a maga feladatát. Volt egy becsületes, drámai gondolata. Nem tudta ugyan keresztülvinni, de a probléma, amelyet kitüzött magának, határozottan irodalmi volt. Fényes Samu vígjátéka azonban teljesen kívül áll az irodalmon. Szinte azt mondhatnók, az egész egy tragédiának a paródiája. Ha a jelmezeket eltávolitanók, akkor látnók csak, hogy milyen rettenetes vázákat mozgat a szerző, vázákat, amelyekben még csak csont sincsen.

Hogy mi ennek a nagy tévedésnek az oka? Azt hisszük, abban rejlik, hogy Fényes és társai egészen helytelenül fogják föl a történelmi színmű feladatát. Vagy frázisokat halmoznak, vagy, amikor a történelmi alakokból embereket akarnak csinálni, torzképeket mutatnak be nekünk. Erre különben legközelebb visszatérünk.

A színház mindent megtett, hogy a magyar történelmi tárgyat honorálja. A rendezés igen szép volt. A színészek közül Fái Szeréna folytonosan parodizálta a saját szerepét és ilyenformán egészen mulatságos volt. Ligeti Juliska és Paulay Erzsi szintén megtettek mindent, ami tőlük kitellett. Igen jók voltak Iványi, Odry és Horváth Zoltán. Horváth különösen feltünt.

P. P.

Enyém

Szikra legujabb regénye

Amióta a Kisfaludy-Társaság fönnáll, ez az első eset, hogy pályadijjal kitüntettek ott egy regényt, amelyet nő irt. Nem azt jelenti, hogy kevésbbé szigoru lett ott a mérték, avagy hogy felülkerekedett volna a gavalléria a kritikus urakban, — hisz nem is tudhatták, „patyolatosan" vagy pedig „keményen" fogta-e az illető kéz a tollat, — hanem kizárólag annyit, hogy a nagy tehetség, ami az „Enyém" című regényben kifejezésre jutott, véletlenül női lélekből sugárzott ki.

Olvasóink ismerik Szikránák ezt a regényét, mert mint valamennyi nagyobb írói alkotása az Uj Időkben jelent meg először. Most, hogy könyvalakban van előttünk, még finomabbnak, formásabbnak és mondjuk ki őszintén: még szeszélyesebbnek tünik föl előttünk.

A művészi „szeszély" Szikránák egyik legjellemzőbb írói vonása. Mint a régi csipkéken látható egy vonal, egy különös ornamentika, amely kifejezi az egyéniséget, az eredetiséget, Szikránál is csupa finom apróságban jut érvényre lelkének sajátossága, temperamentumának erős lüktetése és érzésének mélysége. Nem szereti a bemélyedő vonásokat, jellemzései inkább zeg-zugosan szertefutnak és mint a pajkos napsugarak bearanyozzák az egészet. A toll éles hegye ecsetté alakul át a keze alatt és leheletszerüen rajzolgat. A legtermészetesebb a dologban, hogy észre sem lehet venni, amikor rajzol; olyannyira élet az, amit beállit.

Ráfogták, hogy túlságosan követi az életet és szintén a fölismerésig hivek az alakjai. Hát ha ez hiba, akkor bün az is, hogy valaki nagyon jól lát és a szeme hiven fogja fel és egyszerre mindazt, amit meglát. Azért sohasem fényképez ő, hanem mindig művészi lélekkel eszményiti meg azt, amit ecsetszerüen leir. Hű a kép csak azért, mivel olyan, amilyennek lennie kell: amilyen maga az élet.

Nevezetes ez a regénye azért is, mivel az a szatira, amelyre előbbi műveiben könnyen és sokszor hajlott, csaknem elnémul, vagy legalább is háttérbe lép a mély, szeretetteljes érzés előtt, amelylyel — mintha a legszebb virágokból koszorút fonna — körülövezi hősnőjét. Egy igazi nőt, akinek az áldozatkészség, a szeretet, az odaadás legfőbb törvénye. A mai femminista korban, amely oly szivesen kiváltja a nőből az erőteljesebb, de nem éppen szeretetreméltó vonásokat, ez az alak csaknem tiltakozás számba megy a robusztus erő ellenében, amely csak jogokat akar a nő számára, de a kötelességekről félig-meddig megfeledkezik. Ezt a nőt mindenki tiszteli, elismeri és szereti; nemcsak a környezete, hanem aki messzebbre is áll tőle: az olvasó. Szikra az ő nemének nagy szolgálatot tett, amikor megrajzolta.

A finom, szeszélyes irónia a mellékalakok alakjában jut kifejezésre, de kijut belőle a férjnek is. Ott lappang továbbá a regény moráljában, amely azt fejezi ki, hogy legtöbbször olyasmiért hevülünk és rajongunk, ami legkevésbbé érdemes arra. László, a férj, kultuszt űz egy nő emlékével, aki őt rútul megcsalta: hányan vagyunk, akik ugyanabba a hibába esünk és a hamis bálvány kedvéért lelökjük az oltárról az igazi istenséget?!

De nincs azért semmi keserüség, semmi eltorzitás, semmi tulhajtás abban, ahogy Szikra kifejezésre juttatja ezt a tézist és nem bánt meg sehol azzal, hogy epésen szólaltatja meg. Mert ha vesztett ügy is az, amit kifejez, az etikai igazságé mégis a győzelem. A gyöngéd szeretet, a leheletszerü (ismét kénytelen vagyok ezt a szót használni Szikra irásmódjának jellemzésére) nemcsak hogy kibékít a szomoru regény befejezéssel, de még jóleső mosolyra is késztet. Amikor az elhunyt hősnő gyermekét a bünös vetélytárs nevére keresztelik, s ahogy azt tudtára adják Nandy néninek (a regény egyik legpompásabb alakjának), abban mély humor van és a humor mindennel kibékít.

Ezt a könyvet ajánlanám mindazoknak, akik lelki harcot vívnak önmagukkal és az élettel. Sokat tanulhatnak és sok vigasztalást meríthetnek belőle.

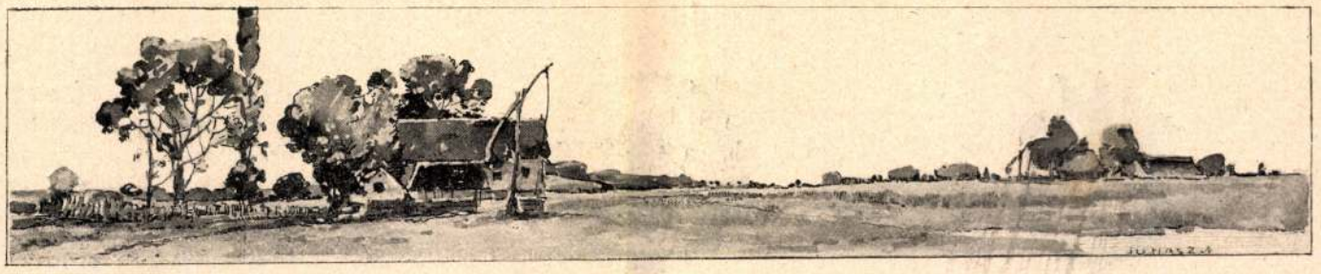
A díszes kiállításu kötet megjelent Singer és Wolfner kiadásában.

T. R.

Ipartörténeti vázlatok

Gelléri Mór legujabb könyve

Aki csak bele is tekint ebbe a vaskos kötetbe, az utolsó tizenkét esztendőnek minden szellemi rezgését pillantja meg egy erősen megfigyelő, a benyomásokat színesen visszaadni tudó írói lélek tükrében. Egy olyan embernek följegyzései azok,

leon lesz az, aki Magyarországot ismét régi független állapotába juttatja. Davoust tábornok is mindent elkövetett, hogy a magyarok rokonszenvét biztosítsa magának. Napiparancsba kioktatták a francia legénységet, hogy miképpen viselkedjenek és hogy a polgársággal szemben a legnagyobb előzékenységet tanusítsák.

Ezek a rendelkezések tették lehetővé, hogy egy magyar nemesi család ifju sarja, stomfai Eőry Amália, amint Davoust tábornok jelenti Napoleonnak, megjelent előtte a pozsonyi várban és útlevelet kért, hogy szabadon eljusson Napoleon táborába. Megtagadott minden fölvilágositást és csak keresztlevelét mutatta Davoustnak, hogy személyazonosságát kétségtelenül bizonyithassa. Hajlandónak mutatkozván motozás által bebizonyitani, hogy semmi fegyvert, vagy irást nem visz magával és esküvel fogadván, hogy a legegyénibb dologban óhajt csak a hatalmas császár elé jutni, Davoust (talán azért is, mert ismerte urának inyenc természetét és mert úgy gondolta, hogy a magyar nemes leányt is, mint annyi sok más előkelő hölgyet, a nagy imperator iránt érzett titkos szerelme vezéreli) kiállította az útlevelet, sőt még két fegyveres őrt is adott Eőry Amália kiséretéül.

Holicsban érte el a nemes leány Napoleon táborkarát. Maga a császár azonban már nem volt Holicsban. A Bécs melletti staunnersdorfi császári kastélyba ment, hogy bevárja Károly főherceg érkezését, aki Ferenc császár megbizásából a béke pontjainak enyhitését akarta keresztülvinni. A nagy osztrák hadvezér még nem érkezett meg, amikor Eőry Amáli már a vadászkastély előtti térségen volt, és onnan küldötte az üzenetet a császárnak, hogy fontos ügyben kihallgatásáért esedezik. Hogyan és miként, sehol sincs följegyezve, de a kihallgatás megtörtént. Mert Napoleon már említést tesz róla Károly főhercegnek, aki viszont nyomban Lichtenstein herceget tudatja, és utasitást ad, hogy „minden Napoleon óhajtása szerint történjék".

Lichtenstein herceg levele, amelyet Károly főherceg utasitására küldött Pálffy grófnak, a volt pozsonyi parancsnoknak, megadja a fölvilágositást, mi járatban volt Eőry Amália Napoleonnál. A francia szövegü levél erre vonatkozó pontja igy szól:

„. . . aziránt is van parancsom a főherceg úrtól, hogy tábornok úr azonnal szabadságolja Etienne de Pleymour főhadnagyot az ön lovasezredéből. Valami Eőry nevü magyar kisasszony (mellesleg megjegyezve: mindenki el van ragadtatva tőle!) kérte ezt Napoleon ő felségétől, mert állitólag szerelmesek egymásba, és a leányt a szülei, mivel de Pleymour örökösen táborban tölti az idejét, máshoz akarják kényszeriteni. Napoleon a gárdájába veszi azt a, neve után itélve francia származásu tisztet, és hazküldi a kisasszonynyal együtt Franciaországba . . . A főhadnagy Pozsonyban jelentkezzék Davoust tábornok előörseinél, természetesen megfelelő irásbeli igazolványnyal fölszerelendő . . ."

Úgylátszik tehát, Eőry Amália kesergő szivét vitte Napoleon elé és az ő mindenhatóságától várta, hogy szerelmétől nem fogják elszakithatni a szülei. Napoleon, úgylátszik, még ennél is többre vállalkozott, mert mindjárt kireklamálta a főhadnagyot (és Isten tudja, mi járt az eszében!) úgy intézkedett, hogy ha megkapja a főhadnagy az osztrák seregből való elbocsátását, menjen haza Párisba, és az udvar közelében éljen szépséges magyar asszonyával.

December 27-ikéről, a pozsonyi béke aláirási napjáról keltezve, Lichtenstein herceg futár útján levelet küld Holicsba, odaérkezett-e de Pleymour főhadnagy, mert Napoleon kérdezősködik utána. És ugyanarról a napról keltezve van Talleyrand egy irott utasitása, amelyben a schönbrunni francia sereg parancsnokának meghagyja, hogy a császár intézkedése folytán kisértesse fegyveres őrséggel „Etienne de Pleymour, 1. számu gárdatisztet és nejét" az ellenséges őrvonalakon át egészen Strasszburgig, ahol ujabb intézkedések fognak történni. De Pleymour főhadnagy a pozsonyi béke megkötésének napján tehát már Pozsonyban volt és még ugyanaznapon mint boldog, ifjú férj hagyta el a történelmi helyet, hogy Napoleon kegyelméből francia földön töltse el mézesheteit.

De Pleymour neve nem tűnik föl többé Napoleon környezetében. Kegyvesztett lett-e, vagy katonai tehetsége volt jelentéktelen, nem lehet tudni. De az sem lehetetlen, hogy az ellenmondást nem tűrő császár Eőry Amáliában csalódott és mint annyiszor, ezúttal is a férjen bosszulta meg a feleség hideg magatartását. Irás, följegyzés erről már nincsen . . . Csak az előzmények emlékét őrzik a pozsonyi béke fakó pergamensei, mint a napoleoni legendakör egyik nagyon bájos részletét.

Seress László

A tulipános bolt előtt

A háromkoronás

Az egykoronás

A „TULIPÁNOS KERTNEK“ KÉT HAJTÁSA

TULIPÁN-KERT

Turulmadár a magasban
Alig rebben, alig mozdul . . .
Nem ujjonghat régi útján
A lent zajló siralomtul.
Kikeleti fuvalom jár,
S nem enged a gyász, az árnyék:
Magyarország puszta földjén
Nem fakadoz a virág még.

Turulmadár a magasban
Himbálózik tűrve, várva . . .
— S ím egyszerre zsongás támad,
Fény szökken a láthatárra.
Kelő napfény ragyogása
Veri szét a sötétséget,
Erdők árnyán, szivek mélyén
Ébredez az ifju élet.

Turulmadár a magasból
Napsugárban megfürödve
Érces, zengő suhogással
Le-lecsap a honi földre.
Mámorító illat leng itt
S míg fölötte tovaszárnyal:
Tele lesz az egész ország
Tüzes, égő *tulipánnal.*

Endrődi Béla

A szenvedő ige

A magyar igének viharos, szenvedésteljes múltja van. A régi aktákban alig találunk más igét, mint szenvedőt. Csak a XIX. század vége felé enyhült meg az igének mondattani helyzete. De egyes helyeken, a minisztériumokban, a bíróságoknál, a közalapítványi igazgatóságokban, a kabinetirodában, sőt a magas Kuria egyikmásik tanácsában az ige máig is szenvedésre van kárhoztatva. Még olvashatjuk egy-egy döntvényben: „bűnössége megállapittatott, a megfelelő szakasz alkalmaztatott s ahhoz képest elitéltetett“.

De a hajnalodás érezhető, látható. A cselekvő ige kezdi visszaszerezni ősi jogait, amelyből a latin invázió évszázadokon át kiforgatta. A „tattatik, tettetik“ napjai meg vannak számlálva, s közeledünk ahhoz az időszakhoz, amikor a té betűnek ez a kegyetlen halmozása csak mint tréfás alliteráció fog szerepelni.

Bizonyság reá a következő eset:

Volt a kultuszminisztériumban egy fiatal fogalmazó, aki a szükséges kvalifikáción felül irodalmi hajlamokat is hozott magával. Nyelvészeti fölbuzdulásában nagyot és merészet gondolt, s már első fogalmazásaiban irtó háborút indított az ige szenvedő alakja ellen. Az ige cselekvő alakja szinte zenei ritmusban csendült a fölterjesztésben.

De kudarcot vallott vele. Az öreg osztálytanácsos, aki a fölterjesztést elolvasta, szelid jóakarattal intette:

— Kedves öcsémuram, szép, szép, de figyelmeztettem, hogy a minisztériumi büró nem alkalmas talaj az újításokra. A nyelvészeti harcot nem nekünk kell megvívni. Aztán nem is lehet : szenvedő igét végképp kiküszöbölni.

A fogalmazó szerényen megkockáztatta a kérdést:

— Miért nem?

Az osztálytanácsos maliciózusan mosolygott.

— Hát például, — kérdezte, — hogy mondaná ön azt, hogy Vörösmarty Székesfehérvárt született? Notabene az ige cselekvő alakjával.

A fogalmazó egy ideig gondolkozott, aztán őszintén megvallotta:

— Ezt igazán nem tudom . . .

— No látja, — magyarázta az osztálytanácsos, — csak nem mondhatjuk, hogy Vörösmartyt Székesfehérváron szülték?

Aztán jóakarólag hozzátette:

— Csak maradjon ön a régi mesgyén, én is azon haladtam. Szenvedő igével küzdöttem föl magamat. Legközelebb miniszteri tanácsos leszek, pedig nem is ösmerem az új ortológiát . . .

A fogalmazó megkérlelte a tanácsot, s azontúl meggyőződése és nyelvészeti izlése ellenére megbarátkozott az ige szenvedő alakjával.

Az idő telt. Az osztálytanácsos miniszteri tanácsos lett, s mint ilyen nyugalomba is vonult. Jött új osztálytanácsos s azt is előléptették miniszteri tanácsosnak. Csak az irodalmi hajlamu fogalmazó maradt meg fogalmazónak.

Nem tudta megérteni, hogy miért mellőzik őt következetesen az előléptetésnél. Nem értette, de annál jobban fájlalta, restelte. Pedig valóságos kultuszt csinált a szenvedő igéből. Minden fogalmazása csupa tattatik, tettetik . . .

A mult nyáron végre megtudta. Felesége rokonait indult meglátogatni s egy vicinális váróteremben véletlenül összekerült az új osztálytanácsosával. Az útra egy félig befejezett drámát vitt magával, hazafiasat, jámbusosat.

Két órahosszat kellett a váróteremben együtt várakoznia az új osztálytanácsossal. A közös balsors közelebb hozta lelküket, mint a közös hivatal. A fogalmazó kiöntötte keservét:

— Nagyságos uram, tíz év óta nem mozdulok, mintha átok nehezednék az avánzsmámra.

Az új osztálytanácsos vállát vonogatta.

— Barátom, — mondotta, — ön maradi ember . . . a stílusa kriminálisan ósdi. Ön egy mondatot nem tud leírni, anélkül, hogy a szenvedő igét ne használná . . .

— Csak ez a baj? — kérdezte a fogalmazó.

— Ez.

A fogalmazó belenyult a bőröndjébe és elővette a drámát.

— Tessék elolvasni, tanácsos úr . . tessék meggyőződni, hogy harmadfél felvonáson keresztül egyetlen egy szenvedő igét sem használtam . . .

Három hónap mulva segédtitkárnak léptették elő. Diadalmasan jelentette a feleségének:

— Igen, édesem, ha a szenvedő ige nem lett volna, már régen titkár lennék . . Csakis a szenvedő ige miatt késett . . .

Az asszony, aki erősebb volt a katekizmusban, mint a nyelvtanban, búsan sóhajtotta:

— Értem, fiam, az Ige . . . A mártirok is az Ige hirdetéséért szenvedtek . . . Te is . . .

Lucián

Nákó Kálmánné grófné képei. A hatvanas évek hangulata költözött rövid időre az Iparművészeti Múzeum nagy üvegestermébe. Nákó Sándor gróf jótékony célra kiállította ott nagyanyjának, néhai Nákó Kálmánné grófné festményeit és rajzait. Gobelinszövetes butorok körül lógnak finom mívű keretekben e festmények. Szinte azt várjuk, hogy a galeriába valahonnan belép Liszt Ferenc és Amerling, Lenbach és Makart, Munkácsy, néhai Andrássy Gyula, Eötvös József báró: a művészek, irók, politikusok ama díszes gyülekezete, amely egykoron híressé tette Nákó grófné szalonját. Minden a régi időkre emlékeztet itt s ha ezeket a képeket nézzük, szinte lemérhető az a távolság, amelyet a festészet félszázad alatt befutott. Ha Nákó Kálmánné képei nem is legelső rangú termékei a hatvanas éveknek, mégis hű kifejezői annak, tükrei az akkori festői felfogásnak. Nobilis szeretet vezette kezét, azt a kezet, amely zongorajátékával is annyiszor elragadta kortársait. Képein

ragadja. Hiába akar a politikától távol maradni, az idők erősen demokratikus és még erősebben magyar árja őt is magával sodorja. És az évek, melyek megteremtik a magyar népies lirát, a népies époszt, a népszinművet, — megajándékozzák a magyart a népies genreképpel is. A «Cigány muzsikusok», a «Vásárra induló oláh család», a «Nagybányai fazekas» stb., ilyen tárgyú kompoziciók gyors egymásutánban követik egymást. A muzeum gyűjteményében egynehány vázlat van ebből az időből: a kitünő «Cigányok», 45-ből egy «Juhász a pusztán» és 55-ből a «Kupaktanács». Ugyanezen évből való az «Alföldi bőrkupec» is, a gyűjtemény egyetlen ilyen genreü befejezett aquarellje, egyben Barabás legnaposabb képe. A puszta felől jövő nap átsüt a három ló lábán: a pej lába egészen rózsaszínűvé lesz tőle.

*

Barabás művészi fejlődése harmonikus, mint az élete, mely bőven hozta neki a sikereket. Brocky, sokkal erősebb tehetsége dacára, utolsó éveit Londonban elkedvetlenedve és a várt elismerés híjában töltötte, mások, otthon, nem tudtak elismerést kapni és fölhagytak a küzdéssel. Borsos előbb fényképész, végül kocsmáros lett, Ferenczy, a szobrász, elkeseredve visszavonult Rimaszombatba. Barabást elhalmozták elismeréssel, megrendelésekkel. Az ő szerencséjét még a magyarországi művészeti viszonyok sem tudták megölni.

DR. HOFFMANN EDITH

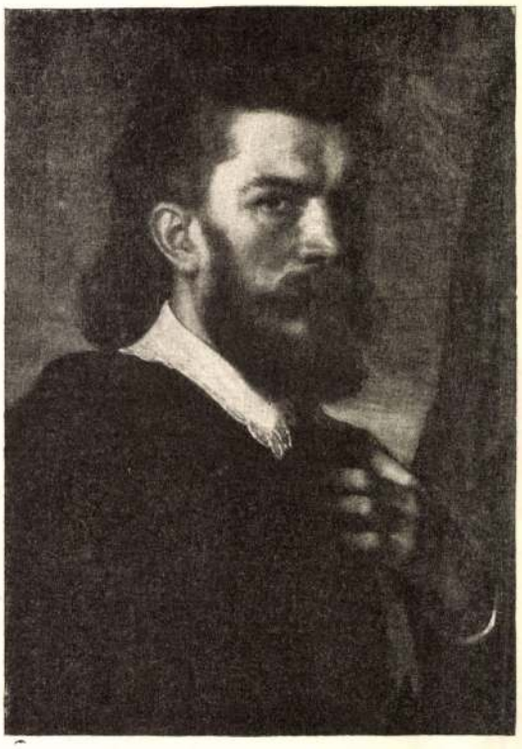
GRIMM REZSŐ KÉPEI ÉS RAJZAI. Grimm Rezső hátrahagyott összes műveit neje, aki azokat mostanig kegyelettel őrizte, nemrég odaajándékozta a sárosvármegyeiek javára rendezett sorsjáték-kiállításnak. Ez ráterelte a figyelmet erre a hányt-vetett életü, korán elhalt művészünkre,[1] s egyszersmind módot adott arra, hogy a Szépművészeti Muzeum nagyobb sorozatát szerezze meg műveinek.

[1] Szendrei-Szentiványi lexikona fölsorolja Grimm Rezső főbb életrajzi adatait és műveinek jegyzékét, valamint a művészre vonatkozó bibliografiát is tartalmazza. A művész özvegyével folytatott beszélgetésünk alapján módunkban van most ez adatok egynémelyikét helyesbíteni, illetőleg kiegészíteni. — Grimm családja németországi, ulmi eredetü. Atyja, Grimm Mihály, kalapos mesterséget folytatott, majd a Pesti Műegyletnél nyert őri alkalmazást. A művész maga már tökéletesen bírta a magyar nyelvet. 1850-ben Bécsbe ment a Landau és Marastoninál megkezdett művészeti tanulmányait folytatni. Lützow azonban nem említi őt Rahl akadémiai tanítványai sorában. Lehet, hogy a mester magániskolájában tanult, melyet az 1851-ben nyitott, s amelynek vezetésében Than és Lotz is résztvettek. (V. ö. Gesch, d. kais. königl. Akad. d. Bild. Künste, Wien 1877. 113. l.) Csak nagyon rövid időt tölthetett Bécsben. Atyja elhalván, vissza kellett térnie Pestre, hogy árván maradt ifjabb testvéreinek eltartásáról gondoskodjék. Pestről kijárogatott Cinkotára, ahol egy Dobruczky nevü útmester (?) gyermekeit festette s magára vonta ezáltal az ottani Beniczky (és nem Podmaniczky) család figyelmét. Beniczky Ödönnél ismerkedett meg leendő nejével, szül. Barbecot de Lamontesière Michaelával, aki ott francia társalkodónő volt. Beniczkyék révén összeköttetésbe került a gróf Almássy, továbbá báró Podmaniczky családokkal s ezeknél bizonyára több képe rejtőzik. — Egy nagyobb művét, melynek «Busongó leány» volt a címe (ez valószinüleg nem más, mint felnagyítása a sárosi tárlaton 308. szám alatt kiállított hálózott rajznak, mely sirhanton üldögélő búsuló leányt ábrázol, jelenlegi holléte ismeretlen), a Képzőművészeti Társulat 1860-iki kiállításán 700 frt.-ért megvásárolták a sorsolás céljaira. Ezzel a pénzzel Grimmék Bécsbe mentek. A művésznek úgylátszik szándéka volt ott letelepedni. Számítása azonban nem vált be. Felesége ismét nevelőnőnek ment Pozsonyba, ő maga pedig még eg. ideig Bécsben tengődött és díszmüárúkereskedők, szobafestők részére különböző munkákat végzett: albumképeket festett stb.

Egy évi bécsi tartózkodás után ismét Pestre jött, ahol nagyobbára arcképfestéssel és litografálással foglalkozott.

A Rahl-iskola reminiszcenciái is kisértik s néhány történeti, mythológiai, bibliai tárgyú képet is készít ez időben.

A hatvanas évek végén Erdélybe ment, hol Bornemissza Albertnét tanította festeni. 1867-ben Kolozsvárt tartózkodott, onnan Kecskemétre hívták rajztanárnak s néhány esztendeig az ottani ref. kollégiumban és a piarista gimnáziumban működött. (Nem községi iskolánál!) Ugyanott arcképeket is festett. 1871-ben a körmöcbányai reáliskolához helyezték át. A vidéki élet egyhangusága azonban nem elégíthette ki művészi ambicióit. A fővárosba szeretett volna kerülni s egy épen akkor létesült budai tanintézetnél jelölték is. Utóbb azonban mellőzték s ezt az érzékeny kedélyü művész nagyon zokon vette. Körmöcbányáról saját kérelmére 1873-ban Pécsre helyezték. Ugyanazon évben a francia világkiállításra nejével együtt Párisba ment. Hazajövet egészségi állapota rosszabbodott s lassankint üldöztetési mániává fajult. 1878-ban Pestre hozták és hosszasan kezelték. Látszólag felgyógyult. 1881-ben próbaképen Lőcsére helyezték a reáliskolához, azonban itt sem maradhatott; 1882-ben a Lipótmezőre internálták, hol 1885-ben meghalt. Sirja a kerepesi-temetőben van, nem messze a Munkácsyétól.

GRIMM LAJOS ARCKÉPE SZÉPMŰVÉSZETI
GRIMM REZSŐ OLAJFESTMÉNYE MÚZEUM

A Muzeumban két képe volt eddig Grimmnek: egy Konyhai csendélet és a Vérey Józsefet ábrázoló arckép, az utóbbi a folyó évnek szerzeménye.

A Történelmi Képcsarnok szintén két képét őrizte: Palóczy László és Joachim József arcképét.

Ezekhez járul a most megvásárolt következő négy olajfestmény: 1. A művész önarcképe (a Tört. Képcsarnok részére); 2. Parasztmenyecske; 3. Grimm Lajosnak, a művész öccsének képmása; 4. Fiú-arckép. Továbbá három olajvázlat, ú. m. 1. Pusztai lovasok; 2. Az ember teremtése és 3. Kútnál.

Ezenkívül most szerezte meg a Muzeum a művész következő grafikai műveit: Faun-család, Bacchansnő, Páris ítélete, Ádám és Éva (sepiarajzok); Öregasszony (akvarell) és Folyammenti táj (tus-rajz, báró Hatvany Ferenc ajándéka). Az első három 71-ből van keltezve.

Vegyük sorra először a rajzokat, azután a festményeket és ezekből egyéb munkáinak bevonásával igyekezzünk megállapítani a művész pályájának fejlődésmenetét.

A vásárolt rajzok mind későbbi, érett korszakából, a hetvenes évek elejéről valók. Egy korán szignált ceruzarajza látható a sárosi kiállításon. Ez Józsefet és Putifár feleségét ábrázolja (Kat. sz. 318; jel. G. R. 855). A művész még egészen ifjú ember, 23 éves volt ekkor. Rajza a Rahl-iskola inspirációjának hatása alatt egészen naiv, iskolás modorban készült.

A Muzeum tulajdonában levő ecset-rajzok széles, erőteljes vonásúak — s noha az iskola nyers konvencionalismusa érzik rajtuk — az alakok jól konstruáltak, eleven mozgásúak.

Ezek a rajzok is azonos tárgyú kompozicióihoz szolgálhattak tanulmányul. A 70-es évekből származhatik a «Folyammenti táj» is, melyen a víz fodrozó tükrének naturalisztikus kezelése az impresszionizmushoz hozza közel.

Grimm kevés kompoziciót készített és egész lényével, tehetségével és hibáival sokkal inkább mondhatni őt Marastoni, mint Rahl tanítványának. «Pusztai lovasok» című olajfestésű vázlatán dombos, homokos vidék közepterében érdekes foltelosztásban foglal helyet a három magyaros viseletű lovas. Az eget nagy felhőzet borítja és a kezdetlegesen odadobott vonásokból valami szokatlanul üde légáram csap felénk.

Friss ötletesség nyilvánul egy másik, ugyancsak a magyar népéletből vett, fürgén odavetett vázlatán. A Kútnál barátságos beszélgetésbe elegyedett négy magyar paraszt-menyecske és egy ködmönös atyafi. Feltünik különösen az utóbbi, a kút szélén ülő alak és egy odasompolygó fehér juhászkutya mozdulatának élethűsége.

A sárosi kiállításon látható arcképe (326. sz.) 17—18 éves ifjúnak mutatja. Kedvesen naiv egyszerűséggel festett iskolás munka ez a képmás. Ugyancsak ebből az időből való a 320. sz. alatt kiállított pontos megfigyelésű, szabatos mintázású fériakttanulmány.

A Történelmi Képcsarnok tulajdonában levő Joachim-arckép, mely a fiatal zeneművészt prémes bundában ábrázolja, amint balkarjával a mellette levő pillérre támaszkodik, 1857-es jelzésű. A dúshajzatú markáns művészfej igen jól van jellemezve, szinezése is friss, kellemes, csupán a mezitelen balkéz megcsinálása nem sikerült. A rákövetkező esztendőből való a Szépművészeti Muzeum részére ez év tavaszán vásárolt arckép, mely Vérey Józsefet, az Athenaeum

egykori igazgatóját ábrázolja. Ha ezt a két művét a fönnebb említett fiatalkori Önarcképével hasonlítjuk össze, megállapíthatjuk, hogy művészi fejlődésének első etappeja jelentkezik. Nekilendülő pályájának szerencsés, friss, reményekkel teli korszaka ez. A remények — sajnos — nem egészen váltak be. A biztató rügyezést alattomos, kegyetlen fagy pusztította el . . .

Láttuk, hogy Bécsből csalódottan jött csakhamar ismét vissza Pestre. Hogy kenyerét megkeresse, a 60-as években nagyszámú litografált arcképet készít közéleti jeleseinkről, továbbá néhány nagyméretű reprezentativ arcképet. Így a gróf Széchényi Istvánét (valószinűleg 1860-ból, jel.: G. R. az Andrássy-úti Wagner-féle vendéglőben)[1] és Palóczy Lászlóét a következő

[1] A Vasárnapi Ujság 1860. évf.-nak 226. lapján ezt olvassuk: «Grimm Rudolf hazai festészünk egy vidéki kaszinó számára gyöngyörűen festi le olajba gróf Széchenyi István életnagyságú arcképét. Úgy halljuk, hogy ilyet több kaszinó is szerzend.» — A hatvanas években számos másolatot is készített (lásd a jegyzéket cikkünk végén) nyomatok vagy metszetek után. Ezek az eredeti művektől természetesen sok tekintetben eltérnek. A művészt sanyarú anyagi helyzete indította arra, hogy igen szerény dijazás fejében ily feladatra vállalkozzék.

HEGYES VIDÉKEN, KISEBB KÖZSÉG HATÁRÁBAN TERMÉSKŐBŐL RAKOTT ALAPON FARAGOTT KŐTÁBLA, VÉSETT ARANYOZOTT BETÜKKEL. ISTEN KARDJA VASBÓL VAGY BRONZBÓL. MEGCSINÁLHATÓ 800 KORONÁÉRT. JANSZKY BÉLA MŰVE

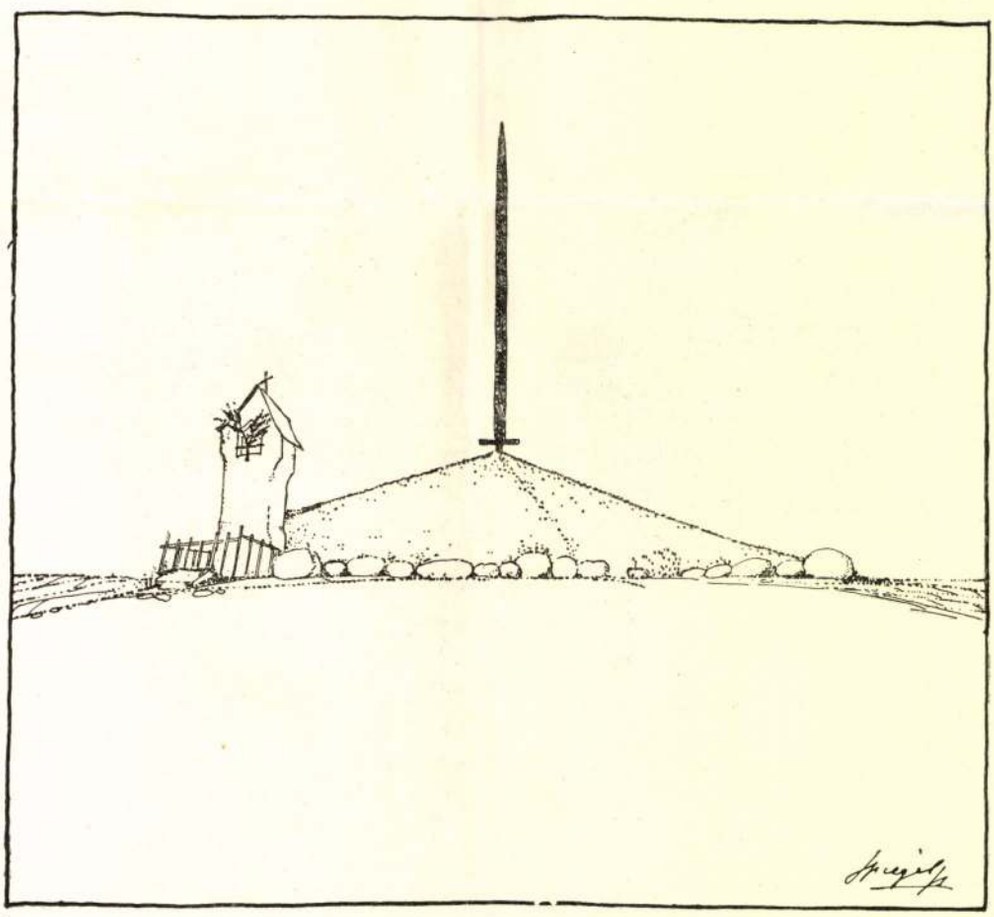
AZ ISTEN KARDJA — HŐSÖK EMLÉKE C. KIADVÁNYBÓL

évben. Bár emez az előbbinél sikerültebb, a sablónos reprezentativ ábrázolások mértékét semmiben sem haladja túl.

Egy igen üde szinezésű, erőteljes rajzú Férfiarcépe került most a Székesfővárosi Muzeum tulajdonába, mely Muraközy János festőt ábrázolja. Az ábrázolt bal háromnegyed arcával fordul a néző felé. Fekete attilát visel. A háttérben balról pillér, e fölött függöny, jobbról kék ég (jel. alul a bal sarokban: Grimm 1867.). A kép Kecskeméten készült. A 60-as évek végén vagy még inkább a 70-es évek elején készülhetett a szőke, göndörfürtű, csipkegalléros Fiú arcképe is.

Grimm a Marastoni-Rahl iskola hagyományaihoz képest a velencei arcképfestőművészet remekeit vette mintául. Tiziant, Veroneset, Tintorettot és ezek távolabbi leszármazóit tanulmányozza és gyakran a külső megjelenítésben is utánozza. Korhű viselet helyett csipkegallért ád alakjaira; oszloptő, vörhenyes függöny mellől felhős égboltra nyílik kilátás. Hogy az előkelő egyöntetüséget adó, ú. n. galléria-tónust s a Tizián arcképek meleg színharmóniáját elérje, csontfekete és aszfalt vegyítéséből származó lazurréteggel vonja be kész műveit. Nem tudta, hogy az aszfalt-vegyülék rövid egy-két évtized mulva piszkos tompaságot fog eredményezni, hogy az árnyékolt részek szinei feloldódnak és kellemetlen szürkévé változnak.

Ezt tapasztaljuk a Lajos öccsét velencei viseletben csipkés gallérral ábrázoló arcképen, mely egyike különben legérettebb alkotásainak. Rajztudása, formai érzése, izlése tökéletesedett. Igen szép a mellen nyugvó bal kéznek mozdulata.

NAGY SIKSÁGON FÖLDPIRAMIS ISTEN KARDJÁVAL ÉS ÚTSZÉLI TÉRDEPLŐVEL
SPIEGEL FRIGYES MŰVE AZ ISTEN KARDJA — HŐSÖK EMLÉKE C. KIADVÁNYBÓL

Korábbi arcképei azonban színben frissebbek, üdébbek. E körülménynek oka imént említett technikai eljárásában keresendő.

A hetvenes évek elején Körmöcbányán festette a Parasztmenyecskét (mellen alul ábrázolva kissé jobbra fordul és előre néz, bal kezében lenfonalat tart). Színei itt sem tudnak érvényesülni. A zöld szegélyű piros pruszlik és a kék szoknya alig hoz a képbe élénkséget.[1]

Kora után ítélve a 70-es évek közepén készülhetett szalmakalapos Önarcképe. Erre is a fönnebb mondottak állanak.

A hetvenes évek végén kezdődik betegsége s azzal együtt hanyatlása, aminek példája feleségének 1881-ből való arcképe (a Székesfővárosi Muz. tulajd.). Formai érzése, rajza bizonytalanná lesz, szinezése teljesen eltompul, kifejezéstelenné válik.

Grimm a mult század 50—60-as éveinek érdemes, elismert, arcképfestője volt. A vásárolt művek erről a jellemző oldaláról, termékenységének legjobb korából mutatják be, s igy magyar művészettörténelmi anyagunk gazdagodását jelentik.[2]

RÓZSAFFY DEZSŐ

[1] Ugyanott és akkoriban készült a feleségét kivágott ruhában ábrázoló arckép. (Székesfővárosi Muzeum tulajdonában.)

[2] A fönnebb felsoroltakon kívül még a következő Grimm-képekről van tudomásom:

Jelenet Mátyás király életéből (jel. Grimm R. 1863.). Konyha-csendélet (jel. Grimm 1863.). Andromeda (jel. Grimm R. 1864. Másolat?). Aeneas és Dido (jel. Grimm R. 1868. Másolat? A kiállításon «mitológiai kompozició»-nak jelzett 342. számú tusrajz és a 338. számú Lótanulmány az utóbbi képhez készült.). Garibaldi arcképe. I. Károly arcképe (Másolat Peter Lely után). Özv. Pfeifer Istvánné tulajd. Budapest. — Zsuzsánna a fürdőben (jel. Grimm R. 1863. — Veronese drezdai képének nem egészen hű másolata). Ugyanaz a tárgy még egyszer. (Másolat? V. ö. Magyar Képzőművész 1864.). Gyümölcshordozó gyermekek (Másolat Rubens után, dr. Pfeifer István tulajdona Budapest). — Férfi arckép (jel. Grimm 1867.). Felesége arcképe (kivágott ruhában). Felesége arcképe (jel. Grimm 1881.). Női arckép (kis méretű) Székesfővárosi Muzeum tulajd. — Női arckép (jel. Grimm R. 1866.) Bauer Lipót. az izr. tanoncmenhely gondnokának tulajd. Budapest. — Több másolata van Wagner Sándor vegyész (?) tulajdonában (Tizian: Lavinia). — Európa elrablása, másolat Veronese után. Glück Frigyes tulajdona Budapest. — Ker. Szt.-János mint gyermek. Műcsarnoki sorsolás 1868. — Házi nyulak. Műcsarnok 1876. — Egy képe: Madonna a gyermekkel a Lipótmezei tébolydában. Arcképei vannak néh. Niedermann tébolydai igazgató családjánál.

FALUSI SIRKŐ VÁGÓ JÓZSEF MÜVE
AZ ISTEN KARDJA — HŐSÖK EMLÉKE
C. KIADVÁNYBÓL.

KRÓNIKA

CSOPORTKIÁLLÍTÁS AZ ERNST-MUZEUMBAN. Rippl-Rónai háborús kollekciója után, megint igen tartalmas, kényes igényeket kielégítő kiállítást rendezett az Ernst-Muzeum. Mint eddig nem egyszer, most is elmondhatta a kritika, hogy Ernst Lajos és dr. Lázár Béla határozott szerencsével s biztos kézzel nyúlnak a magyar művészet üstjébe. A követelődzésük nem mérsékelt, amit szereznek, az nem terem minden sarokban. S mégis, állandóan módjukban van, hogy a művészet amatőrjeit, a magasabb ízlés embereit foglalkoztassák. Amit kibányásznak s kiállítás keretében a közönség elé visznek: abban mindig akad gyöngy, sőt sokszor egész nyakláncra való. Mint például a mostani tárlaton is, ahol mindegyik terem különkülön annyi nivós munkát rejt, amennyiért más kiállításban rendszerint a termek egész sorát kell végigböngészni. A két esztendő alatt, ami az Ernst-Muzeum háta mögött áll, Ernst Lajos és dr. Lázár Béla nemcsak a művészeknek tettek értékes szolgálatot, hanem egy fölöttük álló ideális érdeknek is, a magyar művészeti kultura modern ügyének. Csak a krónikás kötelességét teljesítjük, amikor ezt lejegyezzük.

Szinte meglepő, hogy ma ennyi telik egy tárlat számára, hogy ily jó művészi együttest össze lehet verbuválni, amikor más tárlatok is vannak s súlyos, a művészi élet vérkeringését is folyvást érintő háborút viselünk. A kiállítók közt a legnagyobb kollekciót báró Mednyánszky László gyűjteménye adta. A mester, aki azelőtt lankás vidékek és hegyi tájak formációit, atmoszferikus jelenségeit kutatta, mintha új fejezetét kezdené művészetének, frissen, fiatalos ruganyossággal. Jóformán megszakítás nélkül a háború eleje óta különböző frontok irányában a harctéren él és dolgozik, a vázlatok, grafikus jegyzetek, tanulmányok rengeteg tárházával tér időnként haza, hogy megfesse képeit. Valósággal elektrizálódott művészetében. E kiállításon izelítőt adott újfajta munkáiból, amelyek egyszerűbbnek és erőteljesebbnek mutatják, mint valaha. Hagyományos csatakép persze nem kerül ki keze alól. Neki a háború is az, ami az emberektől zavartalan természet volt: misztérium. A kiállítás másik, ízig-vérig lirikus embere Csók István. Képei természetesen távol esnek minden háborús momentumtól, viszont oly boldogan, a színek oly kitörő örömével dicsőítik az érzéki, egészséges élet szépségeit, hogy teljességgel frappiroznak. Ha nem tudnánk, majdnem kételkedni kellene, hogy a nyáron festődtek. Ez a csupa balatonvidéki kép — ma legalább — úgy hat, mintha álomvilág tükröződne bennük. Glatz Oszkár kiforrott stilusának nehány jellemző darabját állította ki, figurális dolgot és tájképeket. Ceruzával csinált arcképein lehelletszerű finomságokkal játszik, szuverén tudású művésze e grafikus eszköznek. Magyar Mannheimernek nyolc képe volt, csupa mesteri kvalitást rejtő. Bő kollekcióját láttuk Vadász Miklósnak. Különböző természetű rajzokat: gyors, rusztikusabb lejegyzését formáknak és mozdulatoknak, s cizellált előadású lapokat. Az igazi Vadász, a fekete és fehér elegáns és virtuoz kezű művésze, mintha inkább itt adná külön klasszisát, ezekben az utóbbi, subtilis latolgatásokra épült rajzokban. Rippl-Rónaitól megint telt egy kis kollekció, minden darabjában kiváló. Karlovszky Bertalan, Hermann Lipót szerepelt még egy-egy képpel, Major Henrik jókedvű rajzokkal, egy sor bronz és márvány pedig súlyos veszteségként ismét elénk hozta az uzsokiszoros művész-hősének Sámuel Kornélnak gyönyörű talentumát. A kiállításon iparművészet is volt, hímzés, porcellánfestés, ötvösmunka a következőktől: Tótváradi Kornis Elemérné, Gara Arnold, W. Gyenes Gitta, Nádas Eugenia, Borszéky Frigyes, Bató Viola. Gara Arnold, porcellánfestésü broche-ainak dekorativ melegség, valami sajátos orientális ízlés adja szembeötlő jegyét. Társaságbeli hölgyek részéről divatban vannak, amit iparművészeink közül még mindig kevesen mondhatnak el magukról.

A TÉLI TÁRLAT érmeit és díjait a következőképen ítélték oda: állami nagy aranyérmet kapott Glatz Oszkár «Nagyapó unokáival» c. és Pentelei Molnár János «Paprika» c. festménye alapján. Mindkét képet a «Művészet» mostani száma közli. A Rudics-díjjal Burghardt Rezső «Táncosnő» c. festményét tüntették ki, a Ráth György-díjat Holló Barnabásnak ítélték oda «Mellszobor-tanulmány»-áért, az Ipolyi-díjat Hende Vincének «Palestrina» c. festményeért, az Esterházy-díjat Edvi Illés Aladárnak «Fiatal bika» c. festményeért, a Lipótvárosi Kaszinó díját Tatz

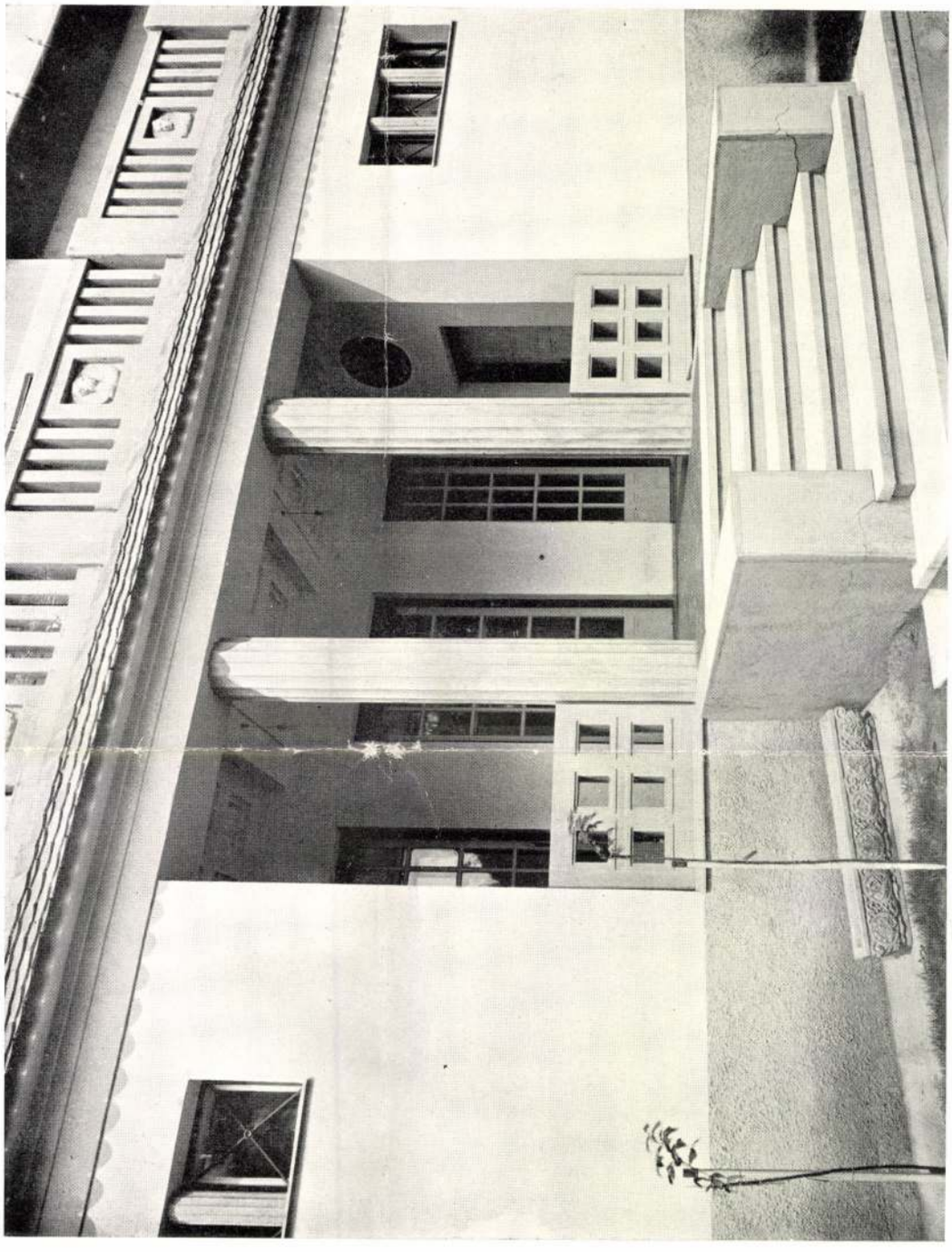
JANSZKY BÉLA ÉS
SZIVESSY TIBOR

MÁRKUS EMILIA BUDAI LAKÓHÁZA

HOMLOKZATRÉSZLET

JANSZKY BÉLA ÉS
SZIVESSY TIBOR

MÁRKUS EMILIA BUDAI LAKÓHÁZA

BEJÁRAT

JANSZKY BÉLA ÉS SZIVESSY TIBOR

MÁRKUS EMILIA BUDAI LAKÓHÁZA

EBÉDLŐ

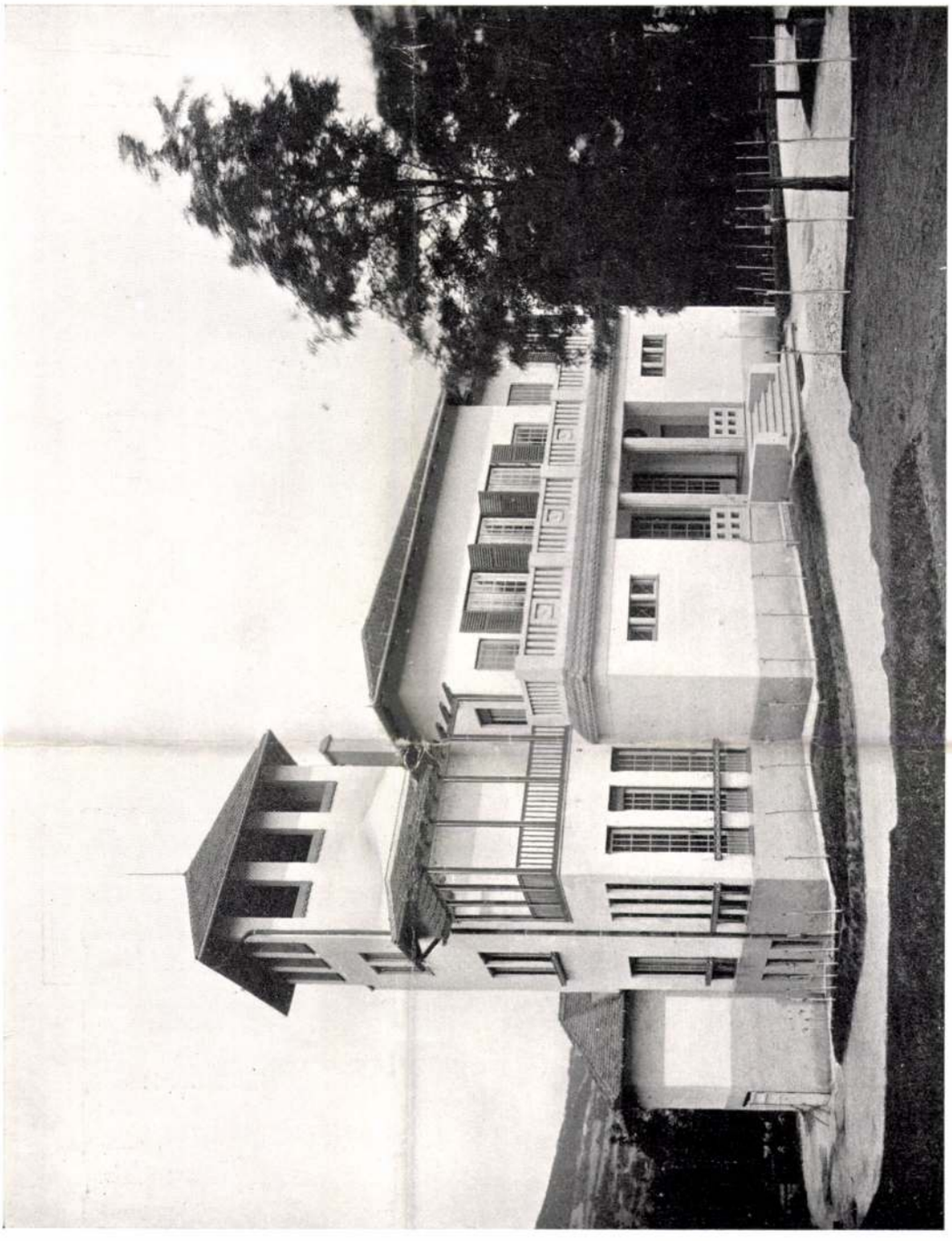
JANSZKY BÉLA ÉS
SZIVESSY TIBOR

MÁRKUS EMILIA BUDAI LAKÓHÁZA HALL

Jánszky Béla
és Szivessy Tibor

JANSZKY BÉLA ÉS SZIVESSY TIBOR

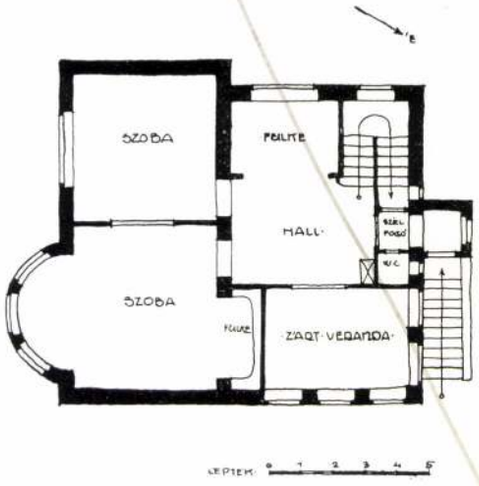

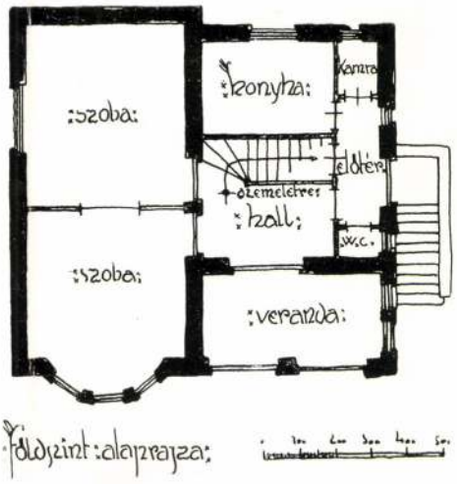
MÁRKUS EMILIA BUDAI LAKÓHÁZA

HOMLOKZAT

ÁRKAY ALADÁR

FÖLDSZINT.

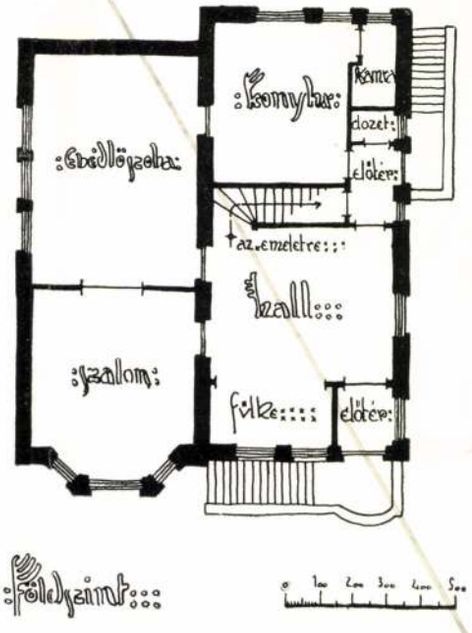

földszint: alaprajza:

FÖLDSZINT.

földszint:

BÍRÁK ÉS ÜGYÉSZEK TELEPE

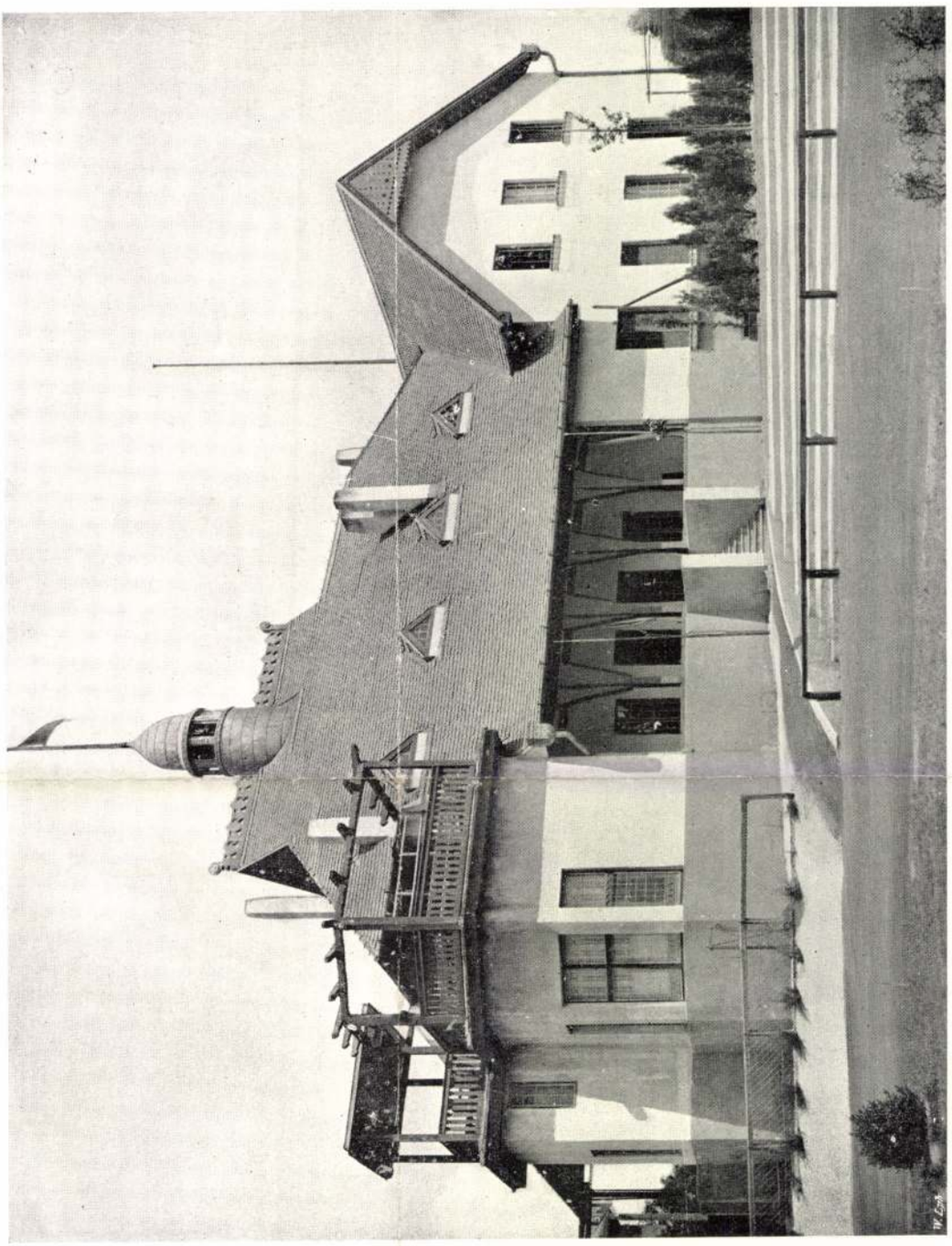
ALAPRAJZOK

JANSZKY BÉLA ES
SZIVESSY TIBOR

VIDÉKI LAKÓHÁZ

JANSZKY BELA ÉS SZIVESSY TIBOR

A F. T. C. KLUBHÁZA A PÁLYA FELŐL NÉZVE

ÉPÍTETTE: WELLISCH ARNOLD

...BAT

...kaji ...ató ...margitszigeti tündérestén

Tömegek zarándokoltak el szerdán este a Margitszigetre, hogy élvezzék az ingyen látványosságot: a műkedvelő szabadtéri előadás közönségének felvonulását. A tömegek nem csalódtak, pompás, régi angol metszetre kívánkozó kép volt az estélyiruhás háromezrek gyülekezése a júniusi pompában ragyogó szigeten. Az idő kedvezett, a szigeti virágok illatoztak, a ritkán látott autó-tábor csillogott, a német belügyminiszter tiszteletére kitűzött horogkeresztes zászlók vörös színe élénken kiütközött a zöld lombok között, gyöngysorként ragyogott a színpadi rivaldalámpák „fény-függönye", a fehér szmokingok premierje is kitűnően sikerült, a szubtrópikus viselet polgárjogot nyert Budapesten.

Tálcákat egyensúlyozva vermutot, vörösbort kínáltak működvelő pincérek, a jótékony célra, aranyifjúság szolgált fel rendezői margaréta-virággal gomblyukában, előkelő kisasszonykák árulták a műsorokat, a nézőtér fölött láthatatlan illatfelhő és látható cigarettafüst szállongott, itt-ott némi naftalin és globol, meg egyéb molyirtószer-aromával vegyítve: bölcs előrelátással ugyanis sokan elővették a nyárára félretett bundákat. Az érkező előkelőségek sorában ott volt Frick német belügyminiszter, frakkban, felesége kék selyemben, kíséretének mellén a most kapott magyar kitüntetések. A prominens német vendégeket ifj. Wahlkampf Henrik kalauzolta szolgálatkészen, buzgón utat csinálva a tömegben a miniszterek páholyáig. Besötétedett már, amikor a Himnusz hangjai mellett megérkezett Horthy Miklós kormányzó és családja, majd megkezdődött a tündérszép előadás.

Tömjén és templomi áhitat jegyében fogta meg a nézők lelkét a Szent Margit legenda, Szörényi Éva galambfehér, gróf Keglevich József sátánpiros művészi alakításával. Az est legszebb jelenete volt a magyar szentek látomásszerű megjelenése, központjában a Patrona Hungariae (Wenckheim Henriette grófnő) tiszta szépségű alakjával.

Tokaji bor és magyar vigasság volt a második rész, a XV. századbeli főúri lakodalom, ahol arapár és örömszülők, koszorúslányok és vőfélyek, apródok és virághozó apróságok mellett a menyegzői vendégek sorában a tapsokon kívül báró Prónay Györgyné, de Lalhing grófné, a belga követ felesége és Vinci-Gigliucci grófné, az olasz követ felesége rózsacsokros ünneplésben is részesültek a pantomim-felvonulás végén. S modern frakkban belecsöppent a XV. századba Oláh Gusztáv, a rendező, hogy fogadja a megérdemelt tapsokat.

Tárogató szólt és férfiének szállt a szigeti fák alatt az utolsó részben. „Rákóczi tábora" virrasztott őrtüzek mellett az éjszakában, keserűn zokogott a régi hangszer és régi nóta mesélt a kuruc vitézségről, labanc ellenségről, kuruc vitézről, kinek lova átalússza a Lajtát, — puskalövés csattant, riadó, lovasok vágtáztak, a ludovikás harcosok parázs ütközetet rendeztek, löporfüstben, puskatűzben, a Rákóczi-induló hangjaiban jelent meg a Fejedelem alakja...

Tánc és mulatság következett. Vacsora a Piccadillyben (háziasszony gróf Somssich Gyuláné), bálkirálynők szalagtáncával, ezt a kormányzói család is végignézte, épúgy, mint a Magyar Csárda műsorát, ahol Zsindelyné Tüdős Klára volt a háziasszony. A szabadtéri francianégyes után már virradt a keleti égbolton, de a Parisien Grillben még állt a bál, pompás hangulatban, amelyet a működvelő artistaszámok teremtettek meg.

*

A *sorsjálék* eredményét csak ma délután teszik közzé. Érdeklődők a Vigadó-utca 6. szám alatti irodában kaphatnak pontos felvilágosítást.

Lepkeveszedelem

Megírtuk, hogy káposztalepkék sűrű rajai veszélyeztetik a borsodi gyümölcstermést.

Irgum-burgum, játszi pillangók,
Fejünk felett versenyt keringnek,
Napraforgóhoz közel jutni:
Ez a felajzott vágya mindnek.

Gyerekek, nézzük, milyen szépek!
Egy-kettő lehullt már a földre,
Némelyiknek pedig a szárnya
Be van pingálva mérges-zöldre.

Egy múzeumi gyüjteménynek
Mindegyikük díszére válna,
Bár alaposabb vizsgálatra
Mindnek törődött már a szárnya

Rablómerénylet Indig Ottó fivérének kolozsvári lakásán

Kolozsvár, június 9.
(A 8 Órai Ujság tudósítása)

Még a csütörtökre virradó éjszaka vakmerő rablótámadás történt *Indig* István kolozsvári mérnök, Indig Ottó, az ismert író fivérének lakásán. Két férfi csengetett be a lakásba. Az egyik rendőrnek adta ki magát és közölte, hogy házkutatást kell végrehajtania. Egy óvatlan percben a két férfi rávetette magát a mérnökre, akit az *asztal lábához kötöztek*. A család több más tagjával is hasonlóképpen bántak el. A támadók ezután kirabolták a lakást, *magukkal vittek félmillió lei készpénzt és több ékszert*. Az asztallábhoz kötözött mérnök és hozzátartozói csak csütörtökön reggel tudtak kiszabadulni veszélyes helyzetükből. Azonnal feljelentést tettek. Azt hiszik, hogy a merénylők nem kolozsváriak.

Kitiltottak Szlovákiából egy jugoszláviai szlovák lapot

Belgrád, jún. 9.

(Havas) A szlovák kormány megtiltotta a Narodna Jednota, a jugoszláviai szlovák kisebbség lapjának szlovákiai eladását. Az említett lap a csehszlovák nemzeti egység szellemében jelenik meg s gyakran élesen bírálta a Tiso-kormány politikáját.

Kinyomozták a Garay-téri rablókat

— A 8 Órai Ujság tudósítása —

Szerdán délelőtt a Garay-tér 14. sz. házban két flatalember megkötözte és kirabolta özvegy *Pécsi* Józsefné 66 éves öregasszonyt, aki abból élt, hogy ágyrajárókat tartott. A két rabló az előző éjszakára Pécsinénél ágyat bérelt.

A rendőrség kétnapi nyomozás után *megállapította a két rabló kilétét*. A szobában a detektívek egy levelet találtak, amely „Kedves Pista" megszólítással kezdődött. Mivel azt már tudták, hogy az egyik rabló szabó és keszthelyi származású, végigjárták a szövetkereskedőket és érdeklődtek, hogy van-e valamelyiknek egy Pista keresztnevű keszthelyi vevője. Akadt is egy szövetkereskedés, ahol többször szokott vásárolni Tajti István keszthelyi szabó. A személyleírás is ráillett. A további nyomozás során kiderítették, hogy Tajti István egy barátjával, *Nagy* Ferenc 19 éves kereskedősegéddel szokott együtt járni.

Nagy Ferenc szerdán eltünt a lakásáról. Tajti Istvánról megállapították, hogy a rablás időpontjában Budapesten járt. A két fiatalember ellen a rendőrség rádiókörözést adott ki.

Bombasorozat Palesztinában

Jeruzsálem, jún. 9.
(A 8 Órai Ujság tudósítása)

A villanyáramelosztó központok ellen mintegy 12 pokolgépes merényletet hajtottak végre. Az időzítő szerkezettel ellátott pokolgépek felrobbanása következtében négy város villanyvilágítás nélkül maradt. Azt hiszik, hogy a pokolgépes merényleteket zsidók követték el válaszul azokra a figyelmeztető intézkedésekre, amelyeket az angol főbiztos a legutóbbi terrorcselekmények után a zsidók ellen foganatosított.

Az olasz véráldozat Spanyolországért

Róma, június 9.

A sajtó közli az olasz légiók veszteségeinek számadatait a spanyol hadjárat során. A halottak száma 3327, a sebesülteké 11.227. *(MTI.)*

* A margitszigeti főúri előadásokon feltűnt nemes prémek közül a nerzkabátkák, ezüstrókák, hermelinek, breitsvanc-belépők nagy része a közismert Schmidegg-cég szőrmeáru-szalonjából került ki.

— Rendetlen bélműködésnél és az ezzel kapcsolatos emésztési zavaroknál, vértódulásoknál, főfájásoknál és szédüléseknél igyunk egy ideig reggel éhgyomorra és esetleg este lefekvés előtt is egy félpohár természetes „Ferenc József" keserűvizet. Kérdezze meg orvosát!

Hunyadi-só gyors és enyhe,
Ezt használd, ha gyomrod renyhe
Hunyadi János természetes forrássó a 75 éve bevált keserűvíz újszerű párlata. Borítékja csak 16 fillér, ize sós — **nem keserű!**

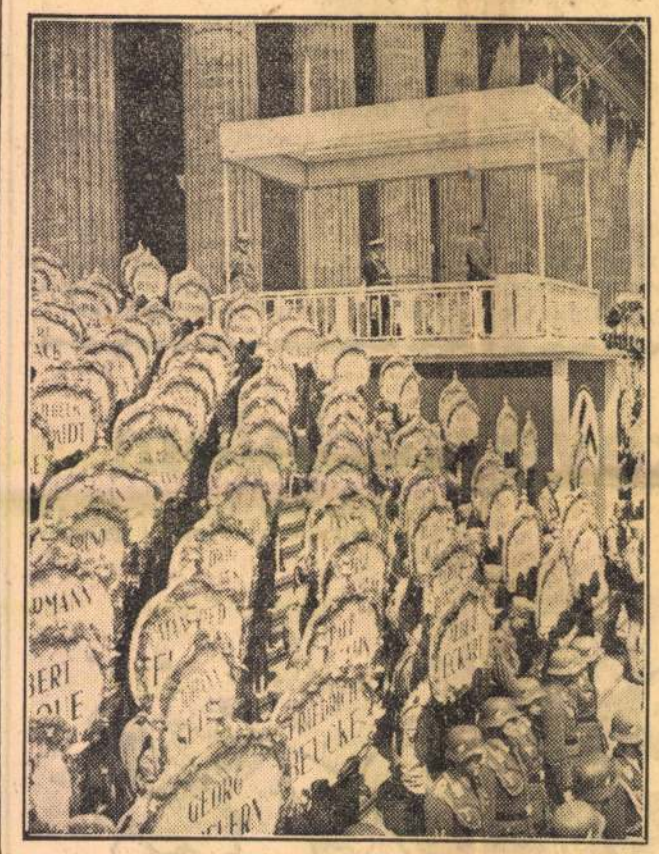
Pengős hirdetések:
az ujsághirdetés szenzációja!

KARLSBAD • FRANZENSBAD • MARIENBAD
SZUDÉTANÉMET GYÓGYFÜRDŐK
Átalánykurák pengőben fizethetők
A német vasuton 60% kedvezmény. — Felármentes márkahi ellevelek. Felvilágosítást nyujt: A Németbirodalmi Vasutak Képviselete, Budapest IV., Váci-utca 1—3. Telefon: **180-229.** — A német gyógyfürdők képviselete: A MITTELEUROPÄISCHES REISEBÜRO Budapest, V., Vörösmarty-tér 1. Telefon: **186—800** és azonkivül az összes menetjegyirodák.

ÚJ PARLAMENTI HARCMODOR

Érdekes újítást vezettek be a napokban a salétrom hazájában a politikai harcmodor terén. Amint egy santiagoi jelentésben olvassuk, a jó öreg csilei szenátorokkal szemben úgy adott nemtetszésének kifejezést a publikum, hogy a karzatról rizzsel és paradicsommal hajigálta meg őket. A szenátus percek alatt csatatérré változott, a puskagolyókat széthullott rizsszemek, a gránátokat pedig szenátori koponyákon szétlöttyent paradicsomok jelképezték. Az elhajított paradicsom, mint politikai érv, itt nyomult be először a világtörténelembe; az ötletért azonban még sem gratulálunk feltalálójának és nem kiáltunk vivátot feléje, mert olyan értékes földi javaknak, mint amilyen a rizs és a paradicsom, káros eltékozlására vezet. Nem tudjuk, mi az oka annak, hogy a népharag ilyen elemi erővel nyilatkozott meg a csilei törvényhozók felé. Talán bizony „ősi csilei földön új életet" igértek a népnek, földi paradicsomot, amelyet azután régi honatyai szokás szerint nem valósítottak meg és ezért lendült feléjük az elkeseredett emberek kezéből a paradicsomzápor. Mi magyarok, harciasság tekintetében még messze állunk a csilei polgártársaktól. Ilyesmi nálunk nincsen feljegyezve a parlamenti annaleszekben. Mintegy öt évvel ezelőtt előfordult ugyan, hogy egy fűzfaköltő leszórta összes költeményeit a parlament karzatáról, de hol marad ez a poétai gesztus a santiagoi t. Ház karzatáról hulló rizs és paradicsomzápor mögött? Mindenesetre érdekes az újítás és tág perspektivákat nyit meg a parlamenti debatterek előtt. Minden klotürlámpánál biztosabban hatna például, ha a sokat beszélő honatyához néhány tábla szalonnát, meg kolbászt és hasonlókat vágna hozzá a türelmetlen publikum és ráadásul még egy tányér gulyással is nyakonöntené. Ennek a nemkívánatos módszernek hazai talajon azonban még sem jósolunk jövőt. Mert bár a nekibusuló magyar temperamentumnak nagyon megfelel az a mozzanat, hogy valakihez valamit hozzá kell vágni, az ellenben nagyon valószínűtlen, hogy magyar ember kulbászt, vagy akár krumplit is felhasználna ilyen célokra. A mi népünk józan realista és mindent alaposan megfontol. Jelen esetben pedig arra az elhatározásra jutna, hogy kár a krumpliért, meg a paradicsomért.

(k. I.)

Az elesettek emléktáblái Hitler körül

*

A Spanyolországban elesett német önkéntesek emléktáblái állták körül Hitlert, amíg a Lustgartenben beszélt

— **Honvédnap Pécsett.** *Pécsről jelentik:* A Makárhegy alján elterülő síkságon tegnap délután vitéz *Bartha* Károly táborszernagy, honvédelmi miniszter, *Albrecht* királyi herceg, továbbá Pécs város katonai és polpári előkelőségeinek jelenlétében, mintegy húszezer főnyi közönség éljenzése és tapsai között rendezte meg a IV. hadtest a „honvédnapot", amelyben részt vett a hadtest tüzérsége, híradó és gépesített osztaga, továbbá légvédelmi tüzérsége. A műsor fénypontja egy *irredenta jelenet* volt, amely Magyarországot mutatta be a háború előtt és Trianon után. A vitéz *Vécsey* Aladár ezredes rendezésében lefolyt nagysikerű honvédnapot gyönyörű *harcijáték* fejezte be.

* **Kékes Szálló.** A basedow gyógyhelye.

— **A Magyar Városok Országos Szövetsége kassai közgyűlése.** A Magyar Városok Országos Szövetsége június 17-én Kassán, a régi városháza épületében délután négy órakor rendkívüli közgyűlést tart. A rendkívüli közgyűlést megelőzően, délelőtt tíz órakor Kassa szabad királyi város törvényhatósági bizottsága tart közgyűlést, amelyen beiktatják állásába dr. *Pohl* Sándort, Kassa város most kinevezett új polgármesterét. A Magyar Városok Országos Szövetsége felkéri tagjait, hogy akik a kassai rendkívüli közgyűlésen résztvenni óhajtanak, részvételi szándékukat legkésőbb június 12-ig szíveskedjenek tudatni az országos szövetség elnökségével (Budapest, V., Vigadó-utca 5., I. emelet 3., telefon: 380—193).

— **Gróf Batthyány Ferenc autóbalesete.** Gróf *Batthyány* Ferenc tegnap este a Margitszigeten autójával nekirohant egy fának, a kocsi összetört és a gróf könnyebb sérüléseket szenvedett. A grófot a mentők a lakására vitték. A nyomozás megindult a baleset körülményeinek megállapítására.

— **A Magyar Építőművészek Szövetsége** legutóbb közgyűlést tartott, amelyen I. mesterének *Jánszky* Bélát, II. mesterének *Gregsen* Hugót, titkárának pedig *Szivó* Pál építészeket választotta meg. A Szövetség az idei mesterdíját *Csonka* László és *Miskolczy* László építészmérnökök a „Kékes Szálloda" megtervezésének munkájáért nyerték.

* **Az érelmeszesedés gyógyfürdője** a csizi jód-bróm-konyhasós gyógyfürdő. Ivó-, fürdőkúra, inhalatórium. Prospektust küld: Fürdőigazgatóság Csizfürdő (Gömör m.).

? **A Csillaghegyi Strandfürdő remek konyhája, zenés, táncos délutánjai és estéi kitűnő szórakozást biztosítanak.**

— **Gróf Takách-Tolvay Németországba utazott.** A nemzetközi frontharcos szövetség végrehajtó bizottsága június 11—14-én Baden Badenben rendkívüli ülést tart. Az értekezleten a magyar frontharcos tábor képviseletében, mint a nemzetközi végrehajtó bizottság rendes tagja, vitéz gróf Takách-Tolvay József titkos tanácsos, országgyűlési képviselő vesz részt, aki ma este De Sgardelli Caesar szövetségi külügyi osztályvezető kíséretében Németországba utazott.

— **Kormányzói gyűrűs avatás a szegedi egyetemen.** A szegedi Ferenc József tudományegyetemen szombaton déli 12 órakor ünnepi ülés keretében avatják sub auspiciis Gubernatoris doktorrá *Popják* György József orvostudományi doktorjelöltet. Az ünnepi ülésen a kormányzót dr. *Jalsoviczky* Károly kultuszminisztériumi államtitkár képviseli.

— **Pintér Jenő kitüntetése.** Nemcsak a szaktudomány, de az egész magyar közvélemény őszinte örömmel veszi tudomásul, hogy a kormányzó dr. *Pintér* Jenő címzetes egyetemi nyilvános rendes tanár, tankerületi főigazgatónak két évtizeden át kifejtett kiválóan értékes szolgálata elismeréséül a magyar érdemrend középkeresztjét adományozta. Pintér Jenőt nem kell bemutatni a magyar közönségnek. A páratlan alapossággal és biztos ítélőképességgel megírt irodalomtörténetei már régen fogalommá tették tudós szerzőjük nevét, az utóbbi időben sorozatosan kiadott nyelvhelyességi munkái pedig valósággal nemzetmentő missziót teljesítenek. Pintér Jenő azonban nem csak tudós, hanem kiváló szervező és pedagógus is. Az ő kezdeményezésére zajlanak le évről-évre a nagysikerű tanulmányi versenyek. A kormányzó kitüntetése valóban nagyértékű és eredményes munkásság jutalmazása.

* **Fürdött már Cinkotán? Hév.-vel fél óra.**

— **Felvidéki előadások.** A Magyar Kulturális Egyesületek Országos Szövetsége a rádió támogatásával egymásután mutatja be a visszacsatolt területek városai lelki életét. Százados kultúregyesületeiken keresztül. *Komárom* Jókai Köre nyitja meg a sort szombaton este 8 órakor, a KESz részéről dr. *Hankiss* János egyetemi tanár mond megnyitó beszédet, a Jókai Kör és a Szmke gárdája *Szombathy* Viktorral az élen műsoros estét ad, melyet a rádió közvetít Jókai városából. Ezután *Kassa, Léva, Érsekújvár, Beregszász* kerülnek sorra.

— **Házasság.** *Klein* Jolán Sátoraljaújhely-Budapest és *Fenyő* László Budapest II-én, vasárnap déli 12 órakor a Csáky-utcai izr. templomban házasságot kötnek.

— **Csodatojás.** *A világ legnagyobb tojását Middletonné peverelli baromfifarmjának Leghorn fajú tyúkja tojta. Az óriás tojás kerülete 16 és fél centiméter; súlya meghaladja a 12 és fél dekagrammot.*

Halló! Rádió Budapest!

Péntek—Szombat

Június 9:

BUDAPEST I.:

4.15: A rádió diákfélórája. — 4.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. — 5.00: Hírek szlovák és ruszin nyelven. — 5.10: Hanglemezek. — 5.40: „Kemény Zsigmond." Galamb Sándor dr. egyetemi m. tanár előadása. — 6.10: Cigányzene. — 7.05: Sportközlemények. — 7.15: Hírek. — 7.30: Az Operaház előadásának közvetítése. Díszelőadás Frick Wilhelm németbirodalmi belügyminiszter tiszteletére. 1. Német himnusz. 2. Magyar himnusz. 3. „Gianni Schicchi." 4. „Csárdajelenet." — Szünetben kb. 8.40: A rádió külügyi negyedórája. — Az előadás után kb. 9.50: Hírek, időjárásjelentés. — 10.10: Tánclemezek. — 10.40: Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. — 11.00: Cigányzene. — Közben 11.15: Beszélgetés Frick Wilhelm német birodalmi belügyminiszterrel. (Hangfelvétel.) — 00.05: Hírek.

BUDAPEST II.:

6.30: Gyorsírótanfolyam. — 7.30: „Lengyelországi utiképek." Kertész János előadása. — 8.00: Hírek. — 8.20: A Rádió Szalonzenekara. — 9.35: Időjárásjelentés.

Június 10:

BUDAPEST I.:

6.45: Torna. Hírek. Hanglemezek. — Utána: Étrend, közlemények. — 10.00: Hírek. — 10.15: Ifjúsági rádió: „Dalos-zenés utazás a Nagy Magyar Alföldön." — 10.45: „Mit nézzünk meg?" A Rákóczi-családnak a Nemzeti Múzeumban lévő kinceseit ismerteti Pásztory Balázsné. — 11.10: Nemzetközi vízjelzőszolgálat. — 12.00: Déli harangszó. Himnusz. Időjárásjelentés. — 12.10: Cigányzene. — Közben 12.40: Hírek. — 1.20: Pontos időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés. — 1.30: Hanglemezek. — 2.30: Hírek. — 2.45: A rádió műsorának ismertetése. — 3.00: Árfolyamhírek. — 4.15: „Háztartási tanácsadó." Héjjas Pálné előadása. — 4.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. — 5.00: Hírek szlovák és ruszin nyelven. — 5.10: A Rádió postája. — 5.40: A Rádió Szalonzenekara. — 6.45: „Ehező emberevők." Irta Pély Zia. — 7.15: Hírek. — 7.25: Ember Nándor dr. zongorázik. — 8.00: „Komáromi est." A Kulturális Egyesületek Országos Szövetsége felvidéki irodalmi estjei sorozatában. Közvetítés Komáromból. — 9.10: Cigányzene, Szántó Gyula énekszámaival. — Közben kb. 9.40: Hírek, időjárásjelentés. — 10.20: Országos Postászenekar. — Közben 10.40: Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. — 11.30: Tánclemezek. — 00.05: Hírek.

BUDAPEST II.:

6.25: P. Jánossy Béla és Farkas Andor versei. Előadja Gáspár Jenő és Farkas Andor. — 7.25: A földmívelésügyi minisztérium mezőgazdasági félórája. — 8.00: Hírek, lóversenyeredmények. — 8.20: Tánclemezek. — 9.30: Időjárásjelentés.

PARISBAN

HUNCUT A LÁNY!
DANIELLE DARRIEUX
kedves zenés vígjátéka
FORUM

Ma este ¾10-kor bemutató!

is osztozhatnék rajtuk a monumentális festés képviselőivel. A díszítő festőktől amúgy sem lehetne ezt a feladatkört elvenni, mert ők azok, kik a vakolatrafestés technikai tudnivalóinak és gyakorlatának birtokában vannak. Budapest utcáinak újabban sárga színekkel felderített, de egészében mégis gyászosan szürke színhatása mennyire felfrissülne a sok színben virító homlokzatoktól! Milyen sajátos, semmi más nagyvárosra nem emlékeztető ízt kapna tőlük. Arról nem is beszélve, hogy mennyire előbbre vinné monumentális festőművészetünket a folytonos gyakorlat.

Az iparművészetre vetélytárs nélkül várna az új középületek berendezése. Az állam ezen a területen tehetne leggyorsabban a legtöbbet sanyargó iparművészetünk érdekében. Pompázatos feladatokra olyan szűk esztendőkben, mint a mostaniak, bizonyára nem telik. De a legegyszerűbb bútorzatú hivatalszoba berendezése is ízléses lehet, ha művészi tehetségű ember a tervezője. Az iskolák, kórházak, vidéki egyetemi épületek, postai és egyéb hivatalok ízléses berendezése semmivel sem kerül többe, vagy alig valamivel, mintha vásári holmival, vagy ötletszerűen megbízott vállalkozó művészietlen készítményeivel rakják tele.

Ha az állam különösebb áldozat nélkül is sokat tehetne az iparművészetért, még több az, amit a főváros tehetne érte tulajdon érdekében. Hogy Budapest utcáinak képe sajátos jellemű legyen, a világ minden más metropolisától különböző, az elsősorban építőművészeitől, azután iparművészeitől függ. Ők azok, kik nagy és apró dolgokban egyéni, végül pedig nemzeti zamatot tudnak adni neki.

Budapest városa — hasztalan lenne tagadnunk — általános elrendezésében is, építkezésében is szolgai módon követte Bécset. Még az olyan jelentéktelen méretű objektumok is, mint az utcai lámpások, Bécstől vették kölcsön formájukat. Miért? Mert a városi szakértők, kik megbízást kaptak reá, készen hozhatták el a szomszédból a modelt. Ha helyettük művészekre bízzák valami újszerű, vagy legalább is nem sablonos forma kigondolását, egy-egy tárggyal kevesebb emlékeztetne ma arra a függésre, melyben városunk művészeti megjelenése tekintetében is, Bécscsel voltunk.

Ami megvan és ma is használható, ahhoz természetesen vétek lenne hozzányúlni addig, amíg feltétlenül szükség nincs rá, vagy míg a gazdasági élet megjavulása az újjáépítés érdekében a réginek lerombolását is meg nem engedi. De mennyi egyéb feladat kínálkozik az iparművészetnek csak a főváros utcáin! Ott vannak például a festetthirdetésű utcai padok, melyeket az utóbbi években tucatjával állíttat a főváros. Művészi érzésű tervező keze alatt csekély módosítással és költségtöbblet nélkül, szemet megörvendeztető és az utca képét felvidító objektummá alakulna a ma fantáziátlan, unalmas és érdektelen utcai pad.

Haranghy Jenő: Ex libris

A fővárosnak sok a hivatala és sok az üzeme. Kedvükért „házilag" szereti elkészíttetni mindazt, ami hivatalnokainak és alkalmazottainak foglalkoztatására alkalmasnak látszik. Ez azonban végzetes következményű gyakorlat. Mert hivatalban művészet soha ki nem virulhat, egyszerűen azért, mivel művészi érzésű ember hivatalnoknak el nem megy. Aki még emlékezik a pesti Dunapart hajdani öntöttvas-kerítésére, arra a neo-gótikus vonalmenetű rácsozatra, melynek a ragyogótehetségű Feszl Frigyes volt a tervezője, mekkora visszaesést jelent annak az a szegényes vaskorlát, mellyel a főváros mérnöki hivatala helyettesítette egy vérbeli művész alkotását. S megfordítva: milyen felüdítő hatású korlátot, vagy kerítést tudott volna valamelyik művészi érzésű tervezőnk azoknak az egymásba tolt vascsöveknek helyébe tenni, melyekkel a

Magyar Iparművészet
1927. 1—2 f.

főváros mérnöki hivatala az újra rendbehozott Gellérthegy lejtős útjait „feldíszítette".

Csak sebtében mutatunk rá néhány feladatra, melynek ízléses megoldása az iparművészetre vár. A felülvezetésesre átalakított villamos vasút drótvezetékei önkényes módon cikáznak a házsorok között. A gyakorlat minden követelményének eleget lehetne tenni az utcakép elrontása nélkül is némi művészi érzékkel. A főváros újabban szemétgyűjtő kosarakat tervez az utcákra. Semmi hírünk arról, hogy művészembert bízott volna meg a kosarak megtervezésével, pedig az valóban iparművészre váró feladat volna. Az utcai villanylámpások ernyőinek művészibb alakításával is egyénibbé lehetne tenni a pesti utca képét. Még inkább a diszkrétrendeltetésű és egyébcélú utcai vasházikók művészi kialakításával.

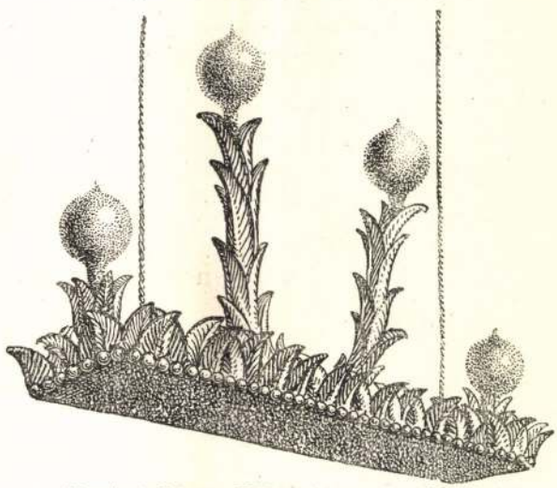
Az ilyen apró feladatoknak se szeri, se száma. Megoldásukkal iparművészeink tekintélyes részét lehetne foglalkoztatni akár állandóan is. Az eredmény az lenne, hogy Budapest képe mind egyénibbé válnék s az idegen, aki eljönne közénk, egyre több sajátost fedezne fel benne, egyre több olyant, amilyent sehol sem látott. Budapest idegenvonzó ereje megfokozódnék tőle.

A FORUM-SZÍNHÁZ ÉPÍTÉSE

ÍRTA GERŐ ÖDÖN

Az építész legyen racionalista és esztétikus. Kell, hogy a két principiumot egyesítse magában. Még egyensúlyba se kell hoznia őket, csak nem szabad kitagadnia az *egyiket*. Ha csakis racionalista vagy ha csakis esztétikus, dogmákba rögződik bele és szeme elől téveszti a célt, az építészet igazi éltetőjét. Még a dekoráló építészetnek is a célkielégítés a feladata. A dekoráció ne tagadja meg a konstrukciót, a konstrukció pedig ne tagadja meg az építész szépségkövetelményét. Az építészeti komponálás nem lehet a szerkesztés ellensége s a szerkesztés nem jelentheti a kompozíció ellentétét. Íme, elemi szabályok, de még az új építészetnek, az egyenesvonalúság és tömegekkel ható építészetének az igaza is bennük érvényesül. Az új építészet nem keresheti gyökereit a jövőben, hanem csak a jelenben. Minden építészeti irány a maga kora műveltségében, szükségekről és lehetőségekről való fölfogásában gyökerezik. A holnapi fölfogásokat csakis elképzeljük, de a maiakat megfoghatjuk. A racionalista építésznek elsősorban ezt a megfoghatóságot kell szolgálnia.

Jánszky Béla és *Szivessy* Tibor megépítették a Forum-Mozgószínházat. Izigvérig modern építészeknek vallják magukat, vajjon ennél az építkezésnél, amely legkifejezettebb mai követelményeknek és szükségességeknek kielégítése akar lenni, szabad volt-e, lehetséges volt-e nekik mindent megtagadni, ami a mával összefügg? Az új építészet, amely a holnapra készülődik, tudvalevőleg ellensége minden gömbölyűségnek, nem is vertikális, hanem az akármily irányú nagy egyenesség az elve. Nem tesz különbséget, a tömegeket érvényesítvén, a domináló és az alárendelt elemek közt. *Jánszky* és *Szivessy* tudatában voltak annak, hogy a térművészetnek mások a céljai a nagy térben és mások a belső, a zárt térben. Az építészet pedig a cél művészete. Mihelyt az egyenesvonalúság és tömeggel

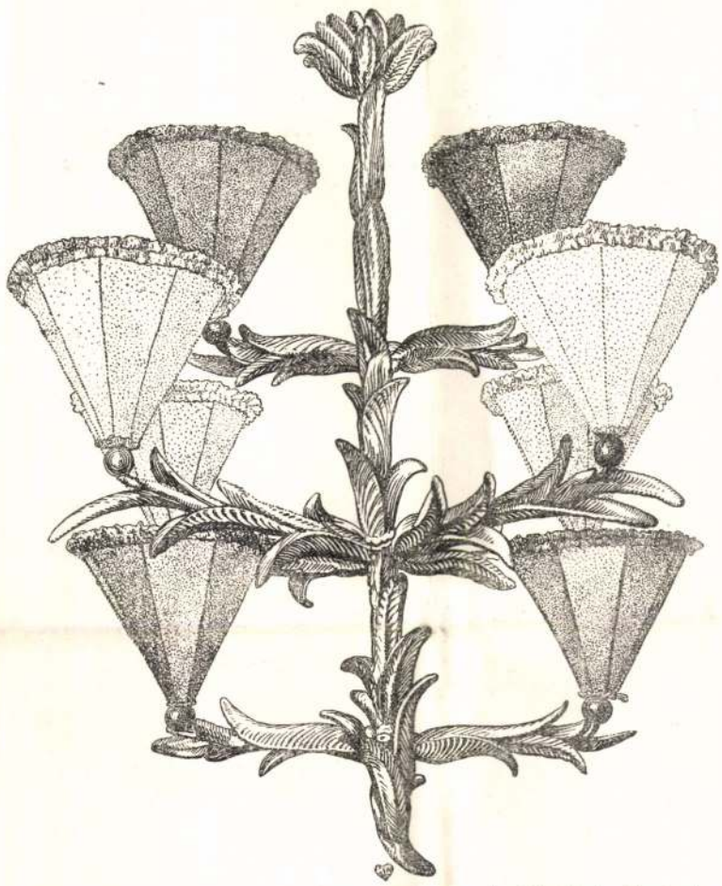

Jánszky és Szivessy: Faragott és aranyozott facsillár.

hatást abszolut célnak teszi meg, — a l'art pour l'art elvét vállalná. Ez pedig nem építőművészi elv. Már a festészet is idegenkedik tőle.

Jánszkynak és Szivessynek a Forummal színházat kellett építeni. A színház a játék háza. Valóságokkal való játék folyik benne. A fantázia a játékmestere. A mozgóséges szépségét érvényesítsék. Térmegoldásukban és térdíszítésükben eleget akartak tenni a bevezető soraimban jelzett kettősségnek. Mint esztétikusok nem destruálják a racionalistát s mint racionalisták nem terrorizálják az esztétikust.

A térmegoldás nagy nehézségek leküzdésével járt. Bolthelyiségek s egy fedett

Jánszky és Szivessy: Selyemernyős faragott és aranyozott facsillár. Kovács Erzsi rajza.

képszínház a nagy, gyors, szüntelenül váltakozó játék háza. Az idő gyors járásának, az egymásutánnak főszerepe van benne. Ezt a játsziságot és azt a kergetőző történésekkel való intimitást, amelybe a nézőközönség beleringatózik, az egyenesvonalúság s a nagytömegek racionalista építészete nem is akarja kielégíteni. De az építészeknek az építmény ideáját kellett szem előtt tartania. A különös feladat és a különös célszerűség módot adott Jánszkynak és Szivessynek, hogy a dekorációt, mint a racionalista és az esztétikus egyudvar állt a rendelkezésükre. Amazokból egyenesen monumentális, nagy méreteket éreztető foyert, ebből nagy sokaságnak kényelmes, tágas, impozánsan ható, a szabad mozgás lehetőségének gondolatát keltő, tehát biztonsági érzést adó színházi termet alakítottak. A bolthelyiséget földszintre és emeletre osztotta a félemeleti födém. Közepében nagy köralakú, az emeletre föltekintést adó nyílást nyitottak, amely két műmárvánnyal borított hatalmas pillért a magasságba visz. Elmés illúziókeltés. A jobbról-balról kanyarulattal az

emeletnek induló, lépcsőházaikba belefutó lépcsők és a mindenfelől nyíló fülkékbe és folyosókba való ránézések ezt az illuziót fokozzák. Fent a magasban, a mennyezeten és az oszlopok és a gerendák találkozásában, a sokféle párkányon a szobrászi dísz is segíti a nagy térhatást.

Maga a színház oszlopokhordta mennyezetével eleget tesz a színháztermek ama sajátságos követelményeinek, hogy intimek és nagyméretüek legyenek, bensőséges és monumentális hatást keltsenek. Az erkély könyöklője mögött az emeletet áttörő karcsú oszlopokon nyugvó gerendákból egész sor plasztikusan kiképzett, díszített konzol nyúlik előre, hogy a finoman kasszettozott dongaboltozatot hordja. A boltozat közepén, a kasszetták keretében, buja fémdíszítésű szellőztető felület. Az amfiteatrumot a színpadtól széles diadalív választja el, magát a színpadot pedig, amelyen képek játszódnak le, nemes plasztikával dekorált keret övezi. A plasztikai dísz végig vonul az egész színházon. Oszlopfejeken, párkányokon, könyöklőkön, lépcsőkön, ajtókereteken, magukon az ajtókon és ablakokon. Hol naturalisztikus elemek ornamentumra fogva, hol román, néhol gót ereztetések, de teljesen egyéni, újszerű formák. A pillérek fejeinek, de a lámpásoknak és az ablakrácsok fafaragványainak is gótikus a vonalhangulata, a belső dí..ítésben, a boltozat medaillonjaiban, a színpadkereten a kora reneszánsz üde pompája, az oszlopfejeken pedig román áhitatos formavirágosság szólal meg.

Kint a foyerben, a színházi bejárótól jobbra-balra, *Varga* Oszkár nemesen primitív, nagy ritmusú, nagy összefoglalású szobrai. Bent a teremben, földszinten és emeleten csupa bársonyülés, szélesen ívelt karosszékek. Ugyancsak a pompának, a kényelmet, jóérzést szolgáló pompának elemei. S a raffinált világítás is az. Jól kiszámított elosztásával hol misztikusan, hol kápráztatón, hol megnyugtatón hat. A termet körülfogó folyosók, a buffettermek, dohányzók, ruhatárak, a bejárótól független külön kijárati csarnok olyan magától értetődőn kapcsolódnak be az épitménybe, mintha nem is lettek volna egytől-egyig keserves nehézségek a két építész termegoldó munkájában, az adottsággal való küzdelmükben. De hiszen minden építészi munka adottságokhoz való kötöttség. Fizikai lehetőségek és szükségességek, célszerűségek közt visz az építész útja. A festő és szobrász, a zenész és költő nem tud róluk. Neki azonban a „célkielégítés" az inspirálója.

Ezért igaz, hogy az építőművészetnek mindig racionalistának is kell lennie. Jánszky Bélának és Szivessy Tibornak sikerült a Forum-színház megalkotásával a racionális és a szép építést abba az egységbe hozni, amelyre az ő modernségük kötelezi őket.

Haranghy Jenő: Ex libris.

akik egy világváros kedélytelen forgatagában becsülni tudják azt, amit közönségesen hangulatnak szokás nevezni.

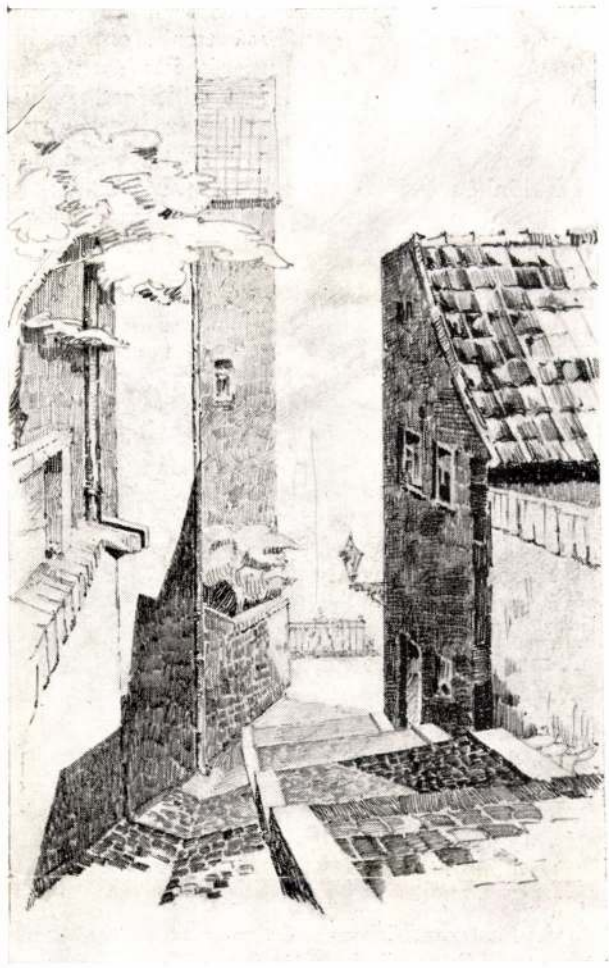
Ezért nem szabad szó és gondolat nélkül elmenni a Tabán reneszánsza mellett, még akkor sem, ha az ujjászületés esetleg az egyén és a köz gazdagodását jelenti. Igaz, a Tabán düledező sárkunyhói külön-külön nem képeznek műbecsű építészeti emlékeket és nem hasonlíthatók német kisvárosok építményeihez, ahol a régi városnegyed épületegységenként is művészi értéket képvisel. Nem szorul tehát a Tabán védelemre még akkor sem, ha esetleg akad a régi Szarvas-tér környékén egy-egy házikó, amelynek kovácsolt vasrácsozata, antiquitásánál fogva értékes emléktáblája meg is érdemli a muzeumi halhatatlanságot. De az egész városnegyed így amint van, teljes egészében kétségtelenül hangulatos színfoltját alkotja Budapest fővárosának, ezért pedig megérdemli a neki kijáró kegyeletet.

Egy délelőtti séta a tabáni hegyoldalban meglepően bizonyítja, hányan keresnek ihletet a görbe uccák, meredek lépcsősorok között. Valóságos olaszországi képet varázsol a szemlélő elé az ülve, állva, fekve és gugolva dolgozó piktorok serege. Ilyenkor látni, mennyien vannak, akik *tudatosan* élvezik a kis uccák, keskeny udvarok hangulatát, akiknek a fekete macska, csámpás lámpavas, öreg anyóka témát és modellt, munkát és szórakozást jelent, akik ecsettel, tollal, tűvel és krétával — képben, zenével és verssel tudatosan becsülik és használják fel a régi kisváros festői motivumait. — De sokan vannak olyanok is, akik *öntudatlanul*, talán a csönd, talán a budai kiskocsmák kedvéért keresik és szeretik a tabáni hegyoldal romantikáját.

Ezek nevében kell búcsút vennünk a Tabántól és ezért kell megállapítanunk: vannak olyan szempontok is amelyek szerint azt mondhatjuk: kár érte.

Tudjuk jól, hogy többet, jobbat, egészségesebb lakhatást és nagyobb kényelmet kapunk helyette. Kis ablak helyett nagyot, szűk szobák helyett szellőset, macskaköves flaszter helyett aszfaltos járdát. Vígasztalódhatunk is: módunkban van mindezt művészi formában, a szép követelményei szerint megcsinálni, sőt örülnünk is lehet az új művészi feladatoknak. De nem szabad elfelejteni, hogy a muskátlis ablak veszít varázsából az ötödik emeleten, a kiskocsma hangulata más a kukoricacégér mögött, mint a nagyvendéglő vígsága az elektromos transparens fényében, — lehet kényelmes a villanyvilágítás, hasznos a vízvezetékberendezés, de kár a rozsdás piactéri kútért és a félrebillent petroleumlámpás bohém hangulatáért.

Nem kell tehát sajnálnunk a Tabánt, de el kell búcsúznunk tőle. Addig amíg lehet, és úgy ahogy lehet. Ecsettel vagy fényképezőgéppel, őszi napsütésben ugyanúgy, mint hóborította téli állapotában. Az Aranykacsa uccától is, az Aranykakas uccától is, — a Naphegy uccától holdvilág mellett és a Holdvilág uccától napsütésben.

BECZ JENŐ: *Budai részlet*

*

Nem tudom, de valószínűnek tartom, hogy a főváros illetékes hivatala gondoskodott arról, hogy a Tabán jelenlegi képét megörökítsék. Erre természetesen legalkalmasabb eszköz a fényképezőgép, amely egyedül képes tömegesen megrögzíteni a régi városnegyed külső képét, úgyanúgy, mint részleteit, fekvését, udvar és interieurhangulatát. Mindez feldolgozva és füzet, vagy könyv alakjában kiadva valószínűleg nagy népszerűségnek örvendene.

De különösen szimpatikus és elegáns gesztus volna a Főváros részéről, ha felszólítaná a magyar festő, grafikus és építészgárdát, a jelenlegi Tabán ábrázolására. Az egybegyült anyagból pedig egy kiállítás keretén belül kiválasztana és megvásárolna egy pár értékes művet a fővárosi múzeum számára, — amelynek különben is kötelessége Budapest fejlődését építészettörténeti szempontból regisztrálni. Egy ilyen művészeti tevékenység mindig érdeklődésre tarthat számot,

Jánszky Béla
építész

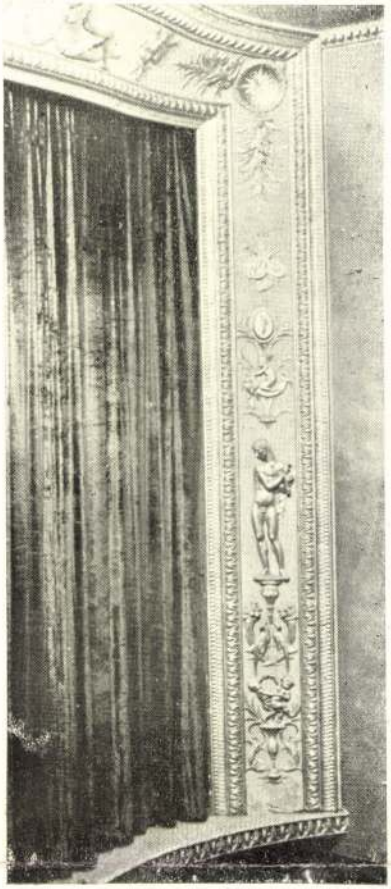
de különösen most, amikor a küszöbön álló tabáni építkezések egészen aktuálissá teszik ezt az akciót. Ami a dolog anyagi részét illeti, az egész nem jelentene említésre méltó költséget. A Főváros egyébb beruházásai között számításba sem jöhetne ez a kiadás, amely a kiállítás jövedelméből különben is jórészt megtérülne. Mindehez természetesen szükséges volna egy kis gyors, adminisztrációmentes elhatározás, hogy a téli tájképek még idejében megfesthetők legyenek — a tavaszi hó elolvadása előtt. *Becz Jenő.*

Képzőművészet 1927. 4. sz.

JÁNSZKY BÉLA ÉS SZIVESSY TIBOR a szóhoz és tekintélyhez jutott építészgárda fiatalabb generációjának tagjai. Ők már a háború előtti időkben is a modern építészet képviselői voltak, és azok maradtak máma is. Nem követik ugyan vakon a külföld szélsőségesnek mondott építészeti modorát, de mindenkor érdeklődő figyelemmel kísérik a modern építészet fejlődését. Távol állanak Bruno Taut, vagy Le Corbusier szellemétől, de saját egyéniségükön keresztül odáig fejlesztették művészetüket, ameddig azt a hazai építészeti szellem megkívánta és megengedte. Kétségtelenül nagy érdemeket szereztek a modern magyar architektura fejlesztésében.

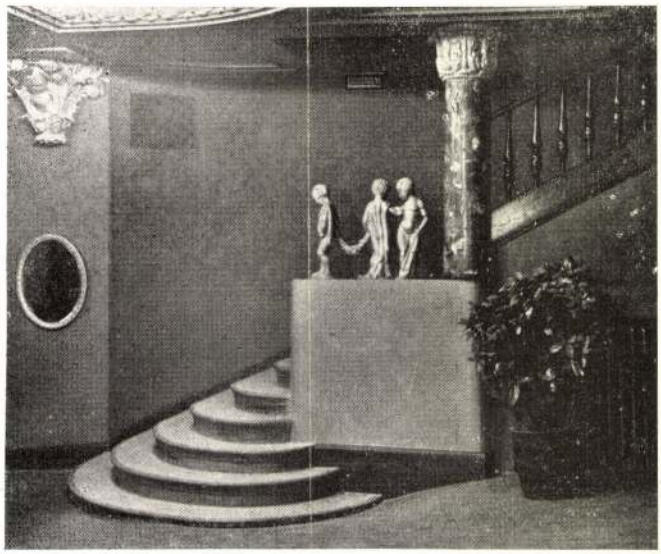
A műveikből mellékelve közölt reprodukciók közül a filmszínház-architektura különösen részleteiben, — külföldi viszonylatban is — dekoratív, fantáziás, hangulatos, illuziót keltő, amely a mozgóképszínház célját és hivatását stílusosan támasztja alá.

A Pestszentlőrincen épült elemi iskola olaszosra emlékeztető formáival, fehér és rózsaszín falaival, rozsdabarna műpala tetőzetével színes hatást kelt, — a polgári iskola pedig modern magyaros stílusával részleteiben is karakterisztikus.

JANSZKY ÉS SZIVESSY: *„Forum" filmszínház*

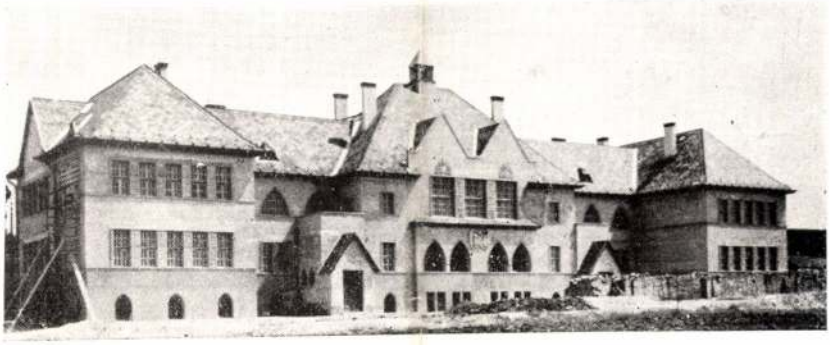
A pesterzsébeti reálgimnázium homlokzata szigorú összhangban van az alaprajzi beosztással, és egyik legszebb példája a modern magyar vidéki középiskolának.

JANSZKY ÉS SZIVESSY: *„Forum" filmszínház Interieur*

Jánszky Béla

Janszky és Szivessy műépítészek tervei:

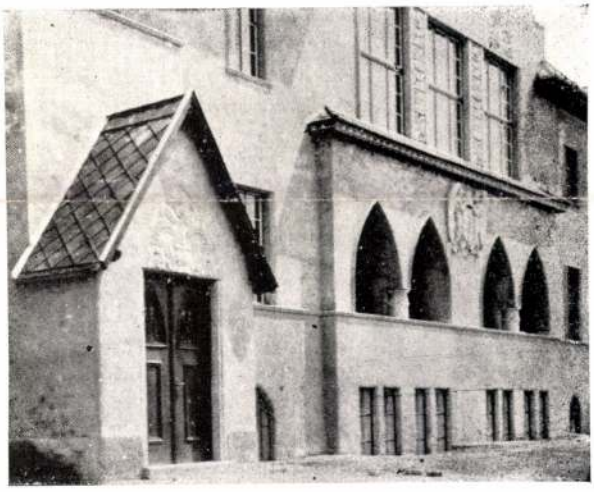

Pestszentlőrinci áll. polgári iskola

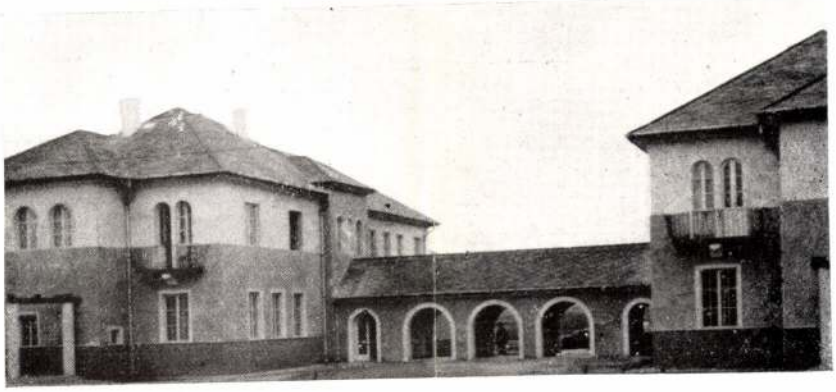
Képzőművészet 1927. 4. sz.

„Forum" filmszínház. Ablakrács

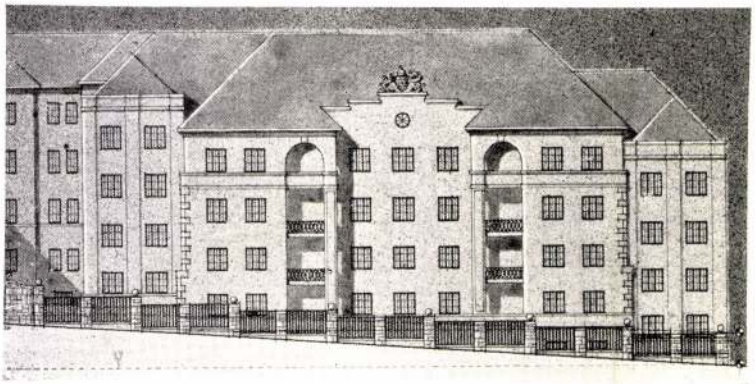
Pestszentlőrinci áll. polgári iskola

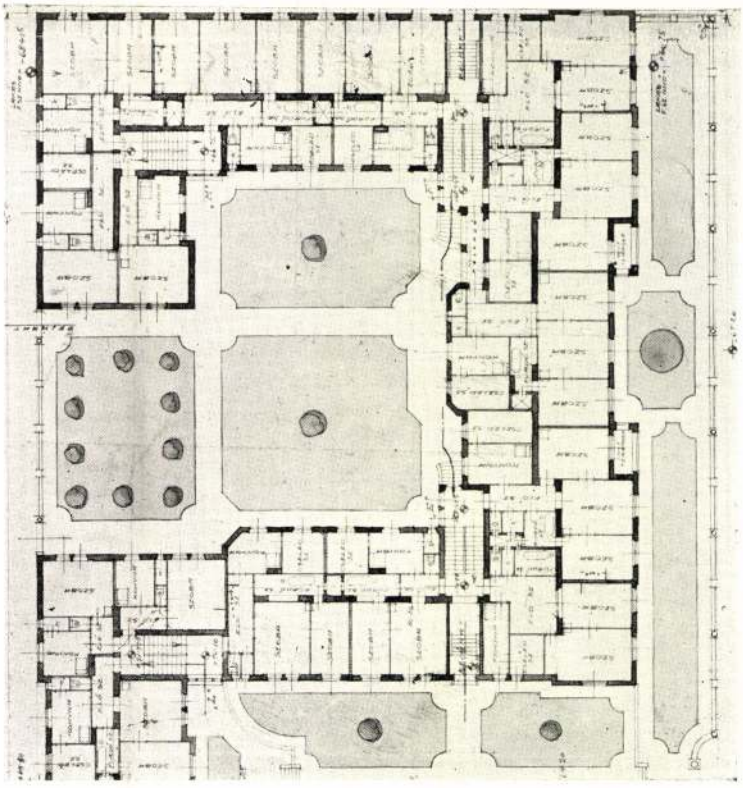
Pestszentlőrinci áll. elemi iskola

Neuschloss Kornél és ifj. Gyenes Lajos kislakás tervpályázata, melyet a Főváros megvett.

Homlokzatok

Alaprajz.

a szakma szeretetének és a művészet lekötelező erejének bizonyítékát adják. A Magyar Iparművészet, Györgyi Kálmán pompás folyóirata, igen szép képekben mutatja be Jánszky Béla és Szivessy Tibor kitűnő alkotásait.

Építőipari munkák árelemzése. Szerkesztette: Mihály Ferenc, Pécs. Kiadja a pécsi Haladás-nyomda r.-t. Ára 8 pengő. Egy gyakorlati, hézagpótló, igen értékes és tanulságos szakkönyv ez, mely 224 oldalon mindennemű előforduló föld, kőműves, elhelyező, bontás, vasbeton és burkolati munkára vonatkozó árelemzést tárja elénk, úgy hogy bárki azonnal úgy az anyagszükségletet, mint a kivitelhez szükséges munkaerőt és időt kézhez kapja. Minden építészettel foglalkozó egyén hasznát veheti e könyvnek.

HIVATALOS RÉSZ

Újabb anyagárak pengőben

Válaszfallapok

	ab telep
Gipsztábla 1 m²-ként	
6 cm. vastag — — — — — — — — — —	1.80
8 cm. vastag — — — — — — — — — —	2.20
Ujlaki szab. válaszfallapok 1000 drb-ként ab gyár vagonba rakva 40/19/6 cm. 152.— 40/19/10 cm. — — —	268.—
Salakbeton válaszfallap — — — — — — —	1.80

Kavics, homok és különböző nemesvakolati anyagok

Dunakavics köbméterenkint 4.80, durva 4.—, Dunahomok 5.60, egyszer rostált 5.—, kétszer rostált 6.—, bányahomok 4.20, kétszer rostált 6.—.

	Ab telep	Ab feladó állomás
Kőpor métermázsánként — — — —	1.04—1.60	0.56
Kődara métermázsánként		
Fehér — — — — — — — —	3.84	3.44
Fekete — — — — — — — —	4.64	4.24
Szürke vagy sárga — — — —	5.20	4.80
Márványyzuzalék métermázsánként		
Fehér és vörös — — — — —	5.60	5.20
Rózsaszín, barna és fekete — —	6.—	5.60
Zöld — — — — — — — — —	8.40	8.—
		Ab nyugati p. u.
Terranova papirzsákkal együtt métermázsánként — —		18.—
Sempernova métermázsánként — — — — — —		10.—

Tervpályázat.

Az Arad—Csanádi Gazdasági Takarékpénztár rt. makói cég Makón a Széchenyi-téren emelendő kétemeletes épület vázlattervére pályázatot hirdet. A pályatervek **1927. évi március 25-ének déli 12 órájáig** adandók be a takarékpénztárhoz. Pályadíj: I. díj 800 pengő, II. díj 400 pengő.

Versenytárgyalási hirdetések:

A m. kir. kereskedelemügyi minisztérium versenytárgyalást hirdet **április 7-ére,** a budapesti Erzsébet-híd gyalogjárójának vasbetonszerkezettel és azon aszfaltburkolattal leendő helyreállítási munkáira.

Szomajom község elöljárósága április 4-én versenytárgyalást tart körorvosi lakás építésére.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter a budapest—ceglédi állami közút 19.500—21.650 km közti Vecsés község átkelési szakaszának bazalt nyerskockakő burkolattal való építését rendelte el. Az említett munka kivitelének biztosítása

Jánszky Béla és Szivessy Tibor Forum-színházát közli a Magyar Iparművészet legújabb száma. Az újabb építőművészeti feladatok között első helyen áll a mozgószínház-építés. És le kell szögeznünk azt, hogy Budapesten a legutóbbi néhány év alatt pompásabbnál pompásabb mozgók létesültek s talán az egész világon párját ritkítja az a szeretet és művészi elmélyedés, mellyel a tervező művészek feladatukat megoldani iparkodtak, de egyszersmind elismerésre méltó az építtetők buzgalma és áldozatkészsége is, mellyel az építőművészek elég drágán megfizetendő fantáziája kielégítésére sietnek. De még a nagyszámú előkelő ily színházak között is első helyen áll a mostanában elkészült Forum-mozgó, mely valóságos bravuros megoldással pompás térművészetet tár a szemlélő elé. Jánszky Béla és Szivessy Tibor építőművészek itt szakítottak magyaros motivum keresésükkel és egy izigvérig modern és eredeti színház stílust alkottak, mely hangulatos, kedves, vonzó és mindenekfelett egységes. Figyelmük és művészetük mindenre kiterjedt és ezt jól esik tapasztalnunk a mai kapkodó, sietős világban, mert

cél
da
ver
sen
ten
épí
23-
épí
vár
ege
évi
tár
hir
lak
évi
gár
alis
ten

káira. Az ajánlatok **1927. évi március 30-ának d. e. 11 óráig** nyujtandók be.

A győri kir. törvényszék elnöksége versenytárgyalást hirdet 1927. El. XVIII. A. 69. sz. a. a győri kir. törvényszék épületén szükséges kőműves, asztalos és mázoló munkákra. Az ajánlatok **1927. évi március 24-ének 13 óráig** nyujtandók be.

Makó r. t. város tanácsa versenytárgyalást hirdet 3 darab utcai illemhely felépítésére. Az ajánlatok **1927. évi március 21-ének d. e. 10 óráig** nyujtandók be.

Terestyénjákfa elöljárósága versenytárgyalást hirdet jegyzői lakás, iroda és melléképületeinek munkáira. Az ajánlatok **1927. évi március 24-ének d. e. 10 óráig** nyujtandók be.

Baranyamegye alispáni hivatala versenytárgyalást hirdet hidak vasbeton felszerkezettel való újjáépítésére. Az ajánlatok **1927. évi április 2-ának d. e. 10 óráig** nyujtandók be.

A soproni kir. törvényszék elnöksége versenytárgyalást hirdet a soproni kir. törvényszéki és fogház-épületen végrehajtandó asztalos-, üveges- és mázolási munkák vállalatba adására. Az ajánlatok **1927. évi március 24-ének déli 12 óráig** nyujtandók be az elnöki irodába.

Vécs község elöljárósága versenytárgyalást hirdet 4 tanterem és egy tetőzet alatti 2 tanítói lakás és mellékhelyiségek építésére. Az ajánlatok **1927. évi március 31-éig** nyujtandók be a jegyzői hivatalban.

Az alsóábrányi és felsőábrányi róm. kath. iskolaszék versenytárgyalást hirdet az Alsóábrányban építendő r. kath. elemi iskolánál és az átalakítandó tanítói lakásnál végzendő munkákra. Az ajánlatok **1927. évi március 26-ának d. e. 10 óráig** nyujtandók be Rabetz Lajos r. kath. lelkésznél.

A szikszói m. kir. államépítészeti hivatal versenytárgyalást hirdet a Pálháza községben létesítendő elemi népiskola munkáira. Az ajánlatok **1927 évi március 21-ének d. e. 10 óráig** nyujtandók be.

A m. kir. kereskedelemügyi minisztérium versenytárgyalást hirdet a debrecen—beregszászi állami közút 98—99 km. szakaszán levő városnaményi 2. sz. Krasznahíd vasszerkezetének megerősítésével kapcsolatban, a vasszerkezeten létesítendő vasbetonpálya szerkezet és az azzal kapcsolatos munkáknak biztosítására. Az ajánlatok **1927. évi március 24-ének d. e. 11 órájáig** nyujtandók be a mátészalkai m. kir. államépítészeti hivatalhoz.

Pesterzsébet r. t. város polgármesteri hivatala versenytárgyalást hirdet a Török Flóris-utcában építendő reálgimnázium építésére. Az ajánlatok **1927. évi március 21-ének d. e. 11 órájáig** nyujtandók be. Bánatpénz 5%.

6554/1927. sz. Somogy vármegye alispánjától.

Versenytárgyalási Hirdetmény

Somogy vármegye közutainak folyó évi fenntartásához biztosított zúzott bazalt, zúzott mészkő és rostált folyamkavicsnak a vármegye különböző vasúti állomásairól a közútak különböző km. szakaszaira való kifuvarozásának és a közútra 1 köbméteres idomokba való összerakásának biztosítása céljából **1927. évi március hó 17-én napján délelőtt 10 órakor** nyilvános versenytárgyalást tartok.

Felhívom ennélfogva a vállalkozni kívánókat, hogy kerek számban 35.000 köbméter kavicsnak kifuvarozására és idombarakására vonatkozó ajánlataikat hozzám címezve legkésőbb **1927. évi március hó 17-ik napjának délelőtt kilenc óráig** a kaposvári m. kir. Államépítészeti Hivatalhoz annyival inkább nyújtsák be, mert a később beérkező ajánlatokat figyelembe nem fogom venni.

Az ajánlatokat szabályszerűen kiállítva és felbélyegezve pecséttel lezárt borítékban nyújtandók be és a címzésen felül a következő felírással látandók el. „Ajánlat Somogy vármegye közútainak 1927. évi fenntartásához szükséges fedanyag kifuvarozására."

Az ajánlattevők ajánlatukkal a versenytárgyalás napjától számított 30 napig maradnak kötelezettségben.

Ajánlat csakis az előírt ajánlati minta és ajánlati költségvetésbe az egységárakat nemcsak számokkal, hanem betükkel is be kell írni.

Az ajánlathoz 2% bánatpénznek a kaposvári m. kir. adóhivatalnál történt letételéről szóló nyugta csatolandó.

Az ajánlatok a kaposári m. kir. Államépítészeti Hivatalban 1927. évi március hó 17-ik napján délelőtt 10 órakor fognak felbontani. A versenytárgyaláson az ajánlattevők, vagy képviselőik jelen lehetnek.

A vonatkozó kavicsfelosztási kimutatások a kaposvári m. kir. Államépítészeti Hivatalnál, a hivatalos órák alatt betekinthetők és ugyanott a netán szükséges egyéb felvilágosítások is megadatnak.

Ajánlatok úgy az összes kavicsmennyiség kifuvarozására, mint pedig egyes közigazgatási járások területén fekvő közutakra szükséges kavicsmennyiség kifuvarozására külön-külön is tehetők.

Az összes kifuvarozás és idombarakás befejezési határideje folyó évi október hó 30-a.

Az ajánlati minta és az ajánlattevő által egységárakkal kitöltendő ajánlati költségvetés a kaposvári m. kir. Államépítészeti Hivatalnál együttesen beszerezhető.

Fenntartom magamnak a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között szabadon válasszak.

Kaposvár, 1927. február hó 14-én.

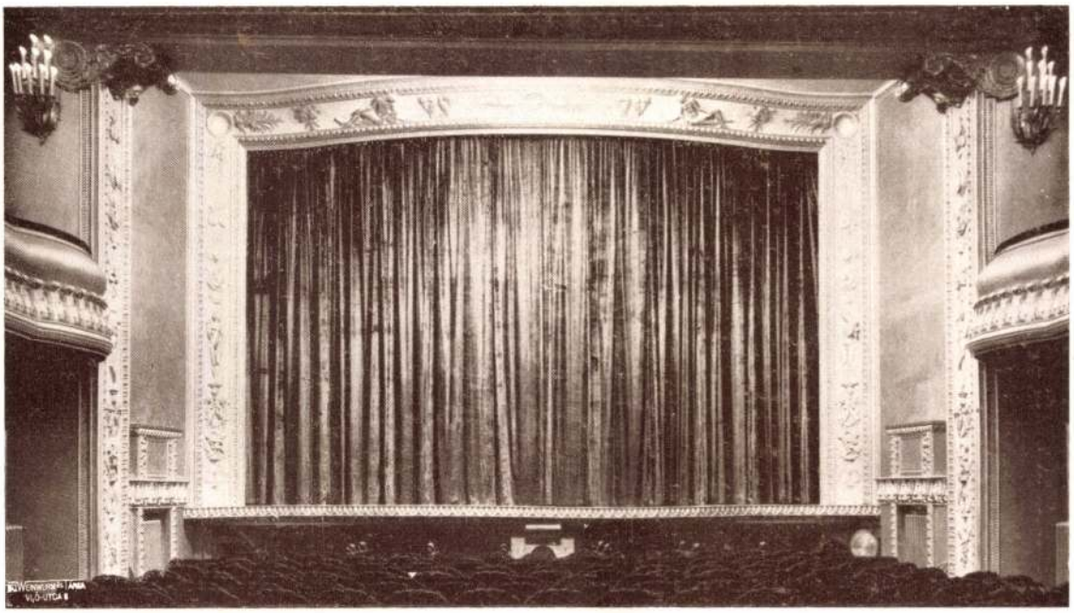
Alispán.

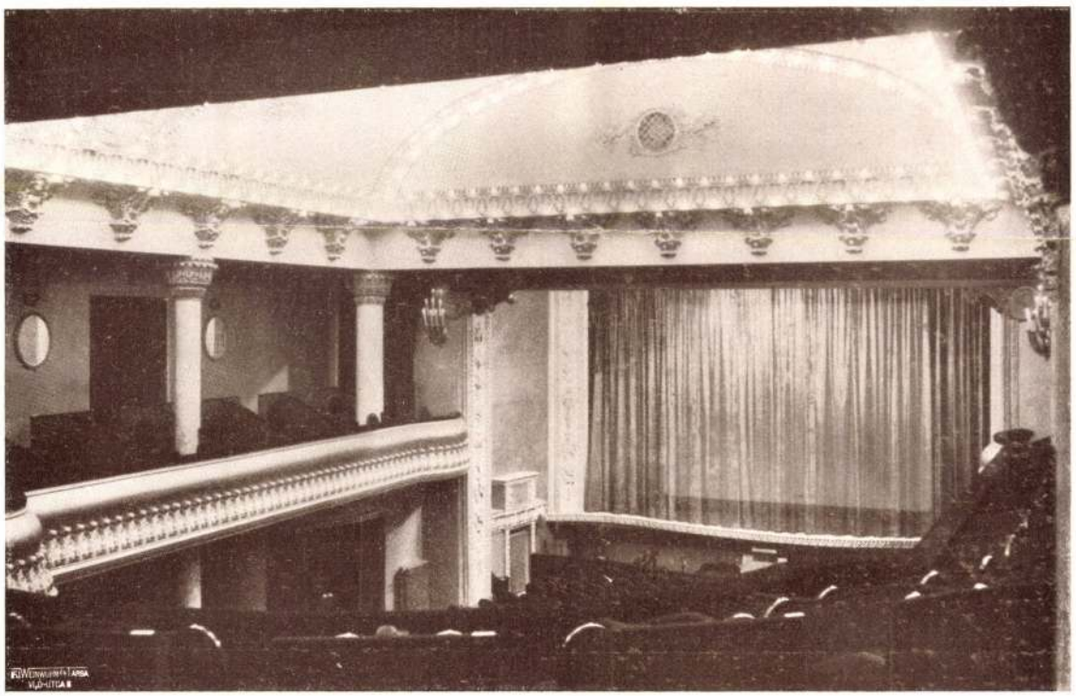
MAGÁNÉPÍTÉSI ENGEDÉLYEK.

A székesfőváros magánépítési albizottsága 1927 február hó 28-án és március hó 7-én tartott üléseiben (elnök: *Csármann* Ferenc műsz. főtanácsos; jegyző: *Haris* Sándor s. hiv. igazgató) a következő építési engedélyek kiadását javasolta: Grün Jolán és Margit a II., Debrői út 12277/1. hrsz. a. fldsz. ház, terv. Wagner Márton. — Vágvölgyi Gabriella a II., Pasaréti út 12033. hrsz. a. villaátépítés, terv. Szende Andor. — Grolig Ernő a VI., Izabella u. 33. sz. a. em. ráépítés és toldalék, terv. Szentpály Károly. — Deutsch Ödön a X., Noszlopy u. 8241. hrsz. a. fldsz. ház. — Kakas Ferenc a VI., Szent László út 1548/a/10. hrsz. a. fldsz. ház, terv. Zabinszky Nándor. — Budapesti jégárusító rt. a VI., Futár u. 1540/9. hrsz. a. jéggyár, terv. Jónás Gyula. — Cyklop építő rt. a VI., Székely Bertalan u. 23. sz. a. bérház, terv. Székely Béla. — Erdős Zsigmond a VI., Faludi u. 1527/1a. hrsz. a. emeletes épület, terv. Stern Imre. — Aufsattler György az I., Kelenföld 3487/3. hrsz. a. fldsz. ház. — M. kir. államépítészeti hivatal az I., Kapisztrán-tér 6636. hrsz. a. toldalékok. — Baits Emil az I., Kelenföld 3516/35. hrsz. a. fldsz. ház, terv. Szabó József. — Tóásó Pál a II., Batthyány u. 13941/2. hrsz. a. II em. bérház. — Heller Pál az I., Melinda út 9205. hrsz. a. toldalék. — László Zoltán a III., Zöldmáli 5804/1—2. hrsz. a. toldalék, terv. Dudás Kálmán. — Báthory István a II., Volkmann u. 11582. hrsz. a. toldalék, terv. Báthory és Klenovits. — Ványi István a III., Táborhegy 16784/3. hrsz. a. családi ház. — Révész Margit dr. az I., Remete-út 10846. hrsz. a. toldalékok, terv. Messinger Hugó. — Schafarzik Ferenc az I., Minerva-út 5432. hrsz. a. családi ház. — Magyar Bertalan és Ungár Albert a II., Retek u. 13072—92. hrsz. a. V. em. ház, terv. Gót Jenő. — Krayer-Krauss Arnold a VI., Bulcsu u. 2930/4/3. hrsz. a. VI em. ház, terv. Szőke Imre. — Rozmann József az I., Diósárok 10154. hrsz. a. fldsz. ház. terv. Grenyó Bertalan. — Éllő István az I., Németvölgyi út 8173. hrsz. a. emeletes családi ház, terv. Fábián Gáspár. — Gellér Mihály az I., Hidegkúti-út 11438. hrsz. a. fldsz. ház, terv. Rottenberg és Friedmann. — Kiss Lajos az I., Budaörsi-út 1958. hrsz. a. fldsz. ház, terv. Perndl Flóris. — Wickhardt Mihály a III., Bogdáni u. 18. sz. a. emeletes műhely, terv. Baráth Lajos. — Vitéz Hessky Ödön a II., Szilfa u. 11914/1. hrsz. a. fldsz. ház, terv. Szvetics József. — Földváry Béla az I., Ormodi u. 8566. hrsz. a. fldsz. ház, terv. Kriska János. — Bruchsteiner György és Imre a VII., Thököly út 117. sz. a. két darab IV. em. ház, terv. Hudetz János. — Szobota István a II., Ilona u. 14084. hrsz. a. családi ház, terv. Schmidt Márton. — Stefkovics Ferenc a VIII., Gólya u. 5. sz. a. emelet ráépítés, terv. Dudás Kálmán. — Kreutz Imre a III., Apát u. 12. sz. a. emeletes ház, terv. Stefánovits S. Béla. — Hoffmann Benedek az V., Pannonia u. 2/d. bérház, terv. Barát és Novák. — Stipanovits József az I., Kelenföld 3132/5. hrsz. a. fldsz. ház. — Marton István az I., Budaörsi út 2789. hrsz. a. fldsz. ház, terv. Raichle Ferenc. — Szilárd János az I., Tarcali út 4699. hrsz. a. családi ház, terv. Róna László. — Poós István a II., Pasaréti út 13045/18. hrsz. a. em. családi ház, terv. Török Győző.

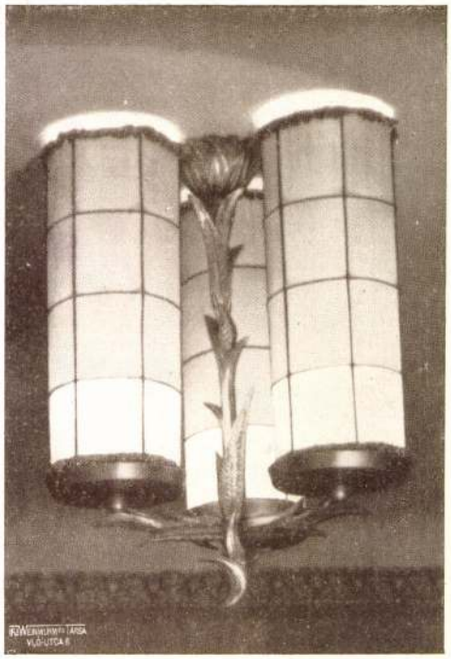
Magaziner Lajos
redőny- és irodabutorgyár
Budapest, V. ker. Lipót körut 1. sz.
Telefon: 37—24 Alapítva 1868

PARKETTA
szállítása, mindennemű padozat készítése és javítása
FRIED ÉS BENEDEK
parkettgyár és gőzfűrész
Budapest, VII. Rákóczi út 82. szám
Telefon: J. 133—43, J. 134—17

Jánszky Béla és Szivessy Tibor: A Forum-filmszínház Budapesten. Színpadkeret, nézőtér. ◆ »Forum«-Kino in Budapest. Bühnenrahmen und Zuschauerraum. ◆ Le Cinéma »Forum« à Budapest.

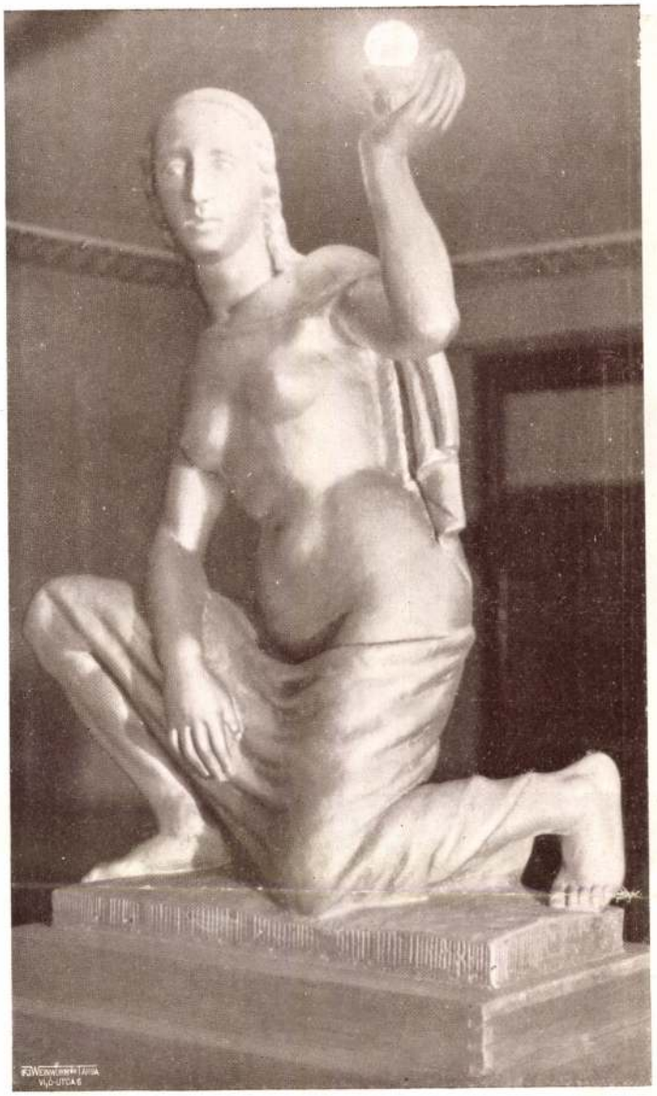

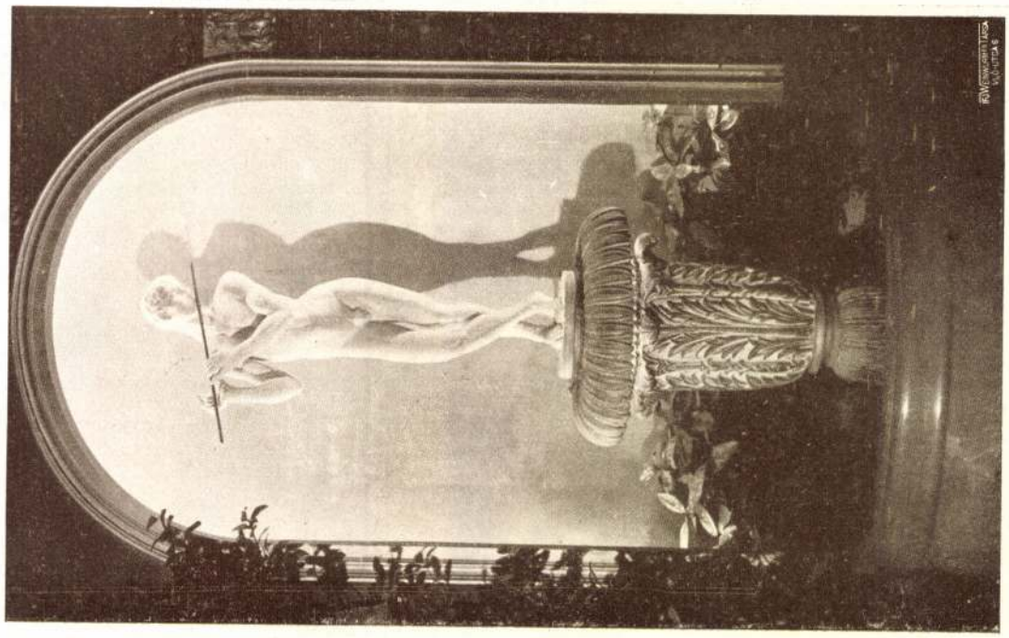

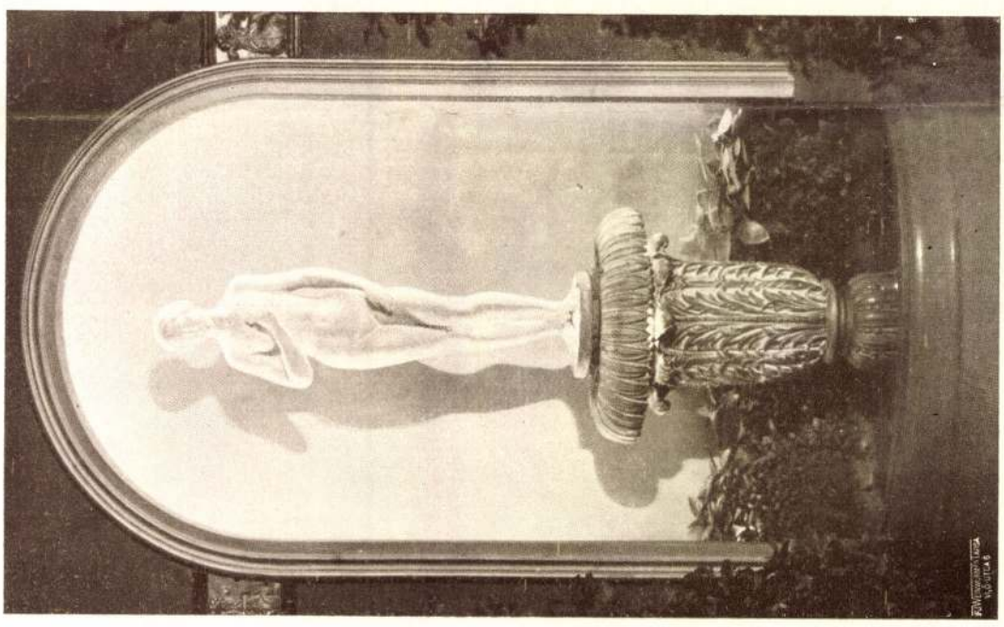
10 Jánszky Béla és Szivessy Tibor: A Forum-filmszínház. Selyemernyős facsillár, falikar. Konzol-részletek. Mintázták: Varga Oszkár és Krisztián Sándor. ◆ Lüster, Wandarm. ◆ Lustre et bras en bois sculpté. Consoles.

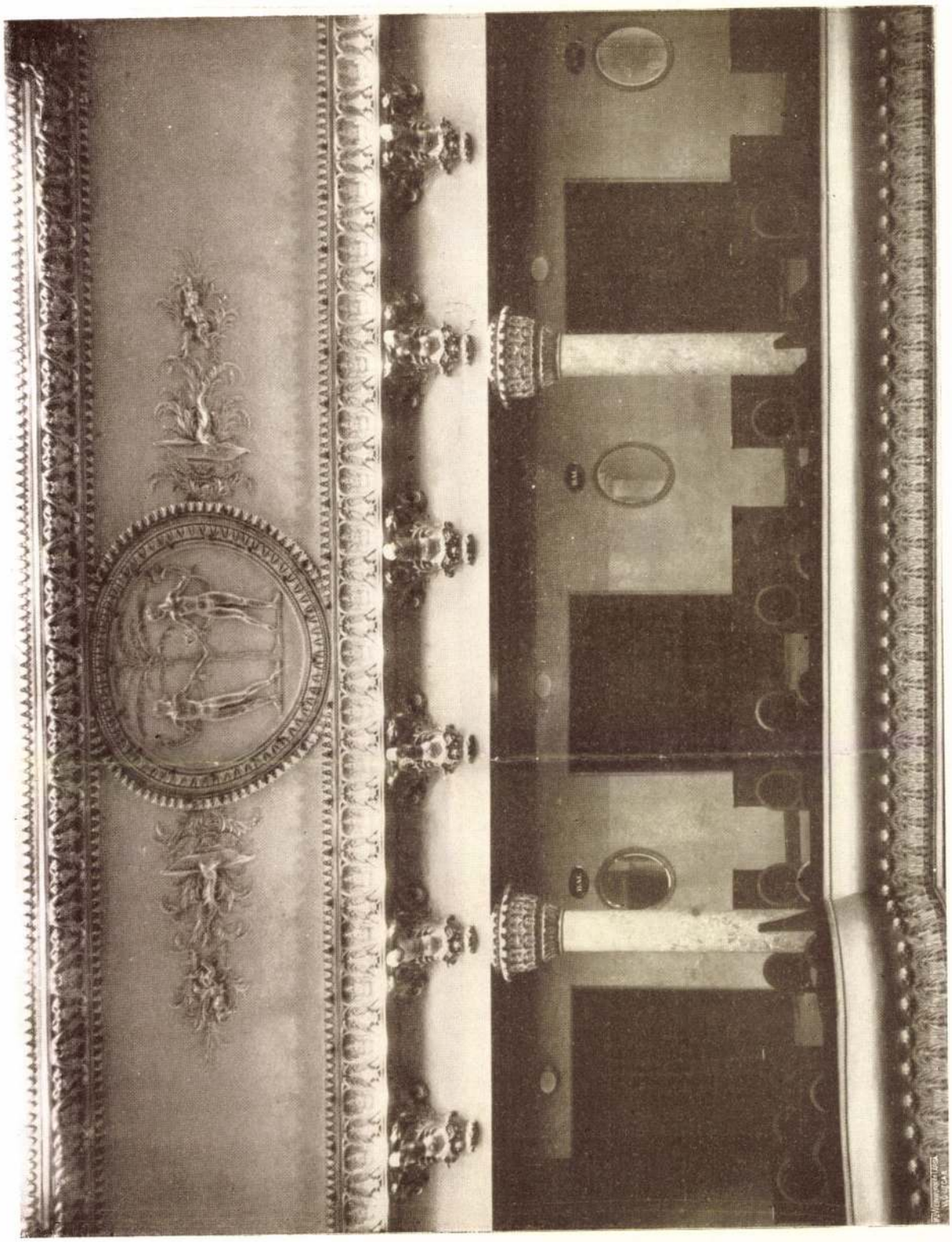
Jánszky Béla és Szivessy Tibor : Lámpatartó ; ezüstözött szobor, Varga Oszkár műve. Faragott farács. ✦ Forum-Kino. Versilberte Lichtträger-Figur. Kassengitter, geschnitztes Holz. ✦ Cinéma Forum Candélabre. Grillage en bois sculpté.

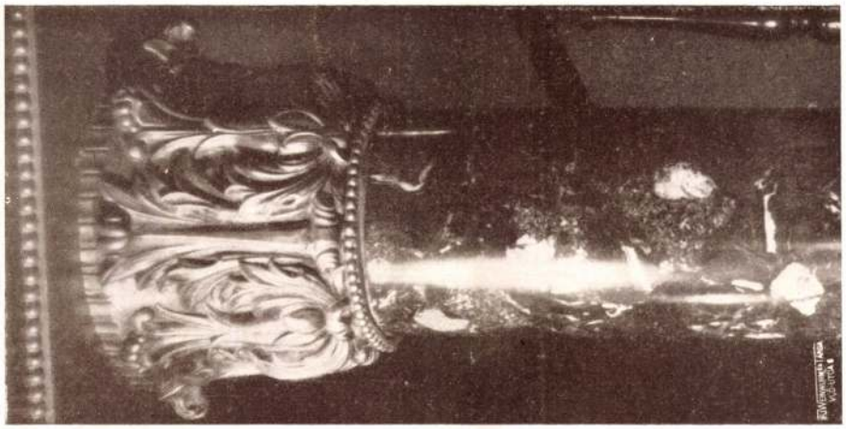

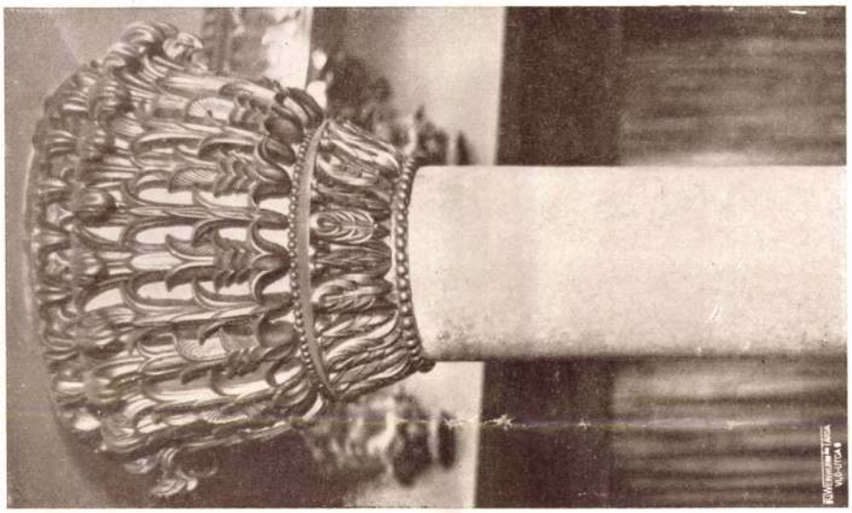
12 Jánszky Béla és Szivessy Tibor: A Forum-filmszínház. Világító szökőkutak az előcsarnokban. Mintázta Varga Oszkár. ✦ Forum-Kino. Leuchtende Fontäne in der Vorhalle. ✦ Cinéma Forum. Fontaines lumineuses dans le vestibule.

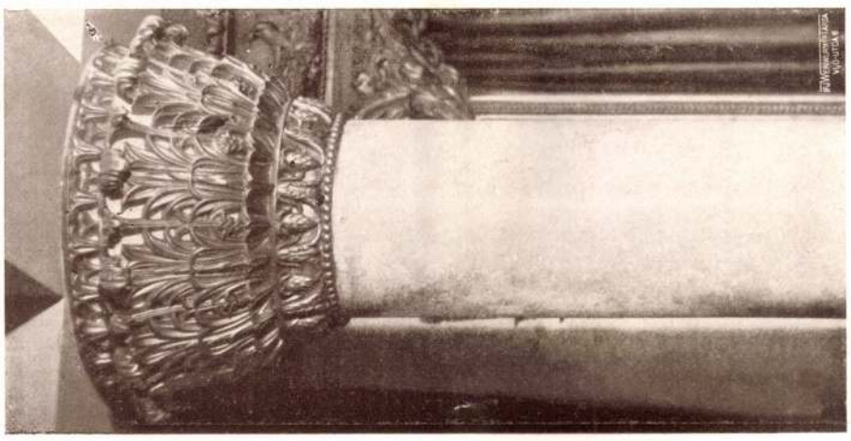
Jánszky Béla és Szivessy Tibor: A Forum-filmszínház. Emeleti előcsarnok. Kressalek és Patyi asztalosmesterek munkáival. ◆ Forum-Kino. Vorhalle I. Stock. ◆ Cinéma Forum. Vestibule I. Étage.

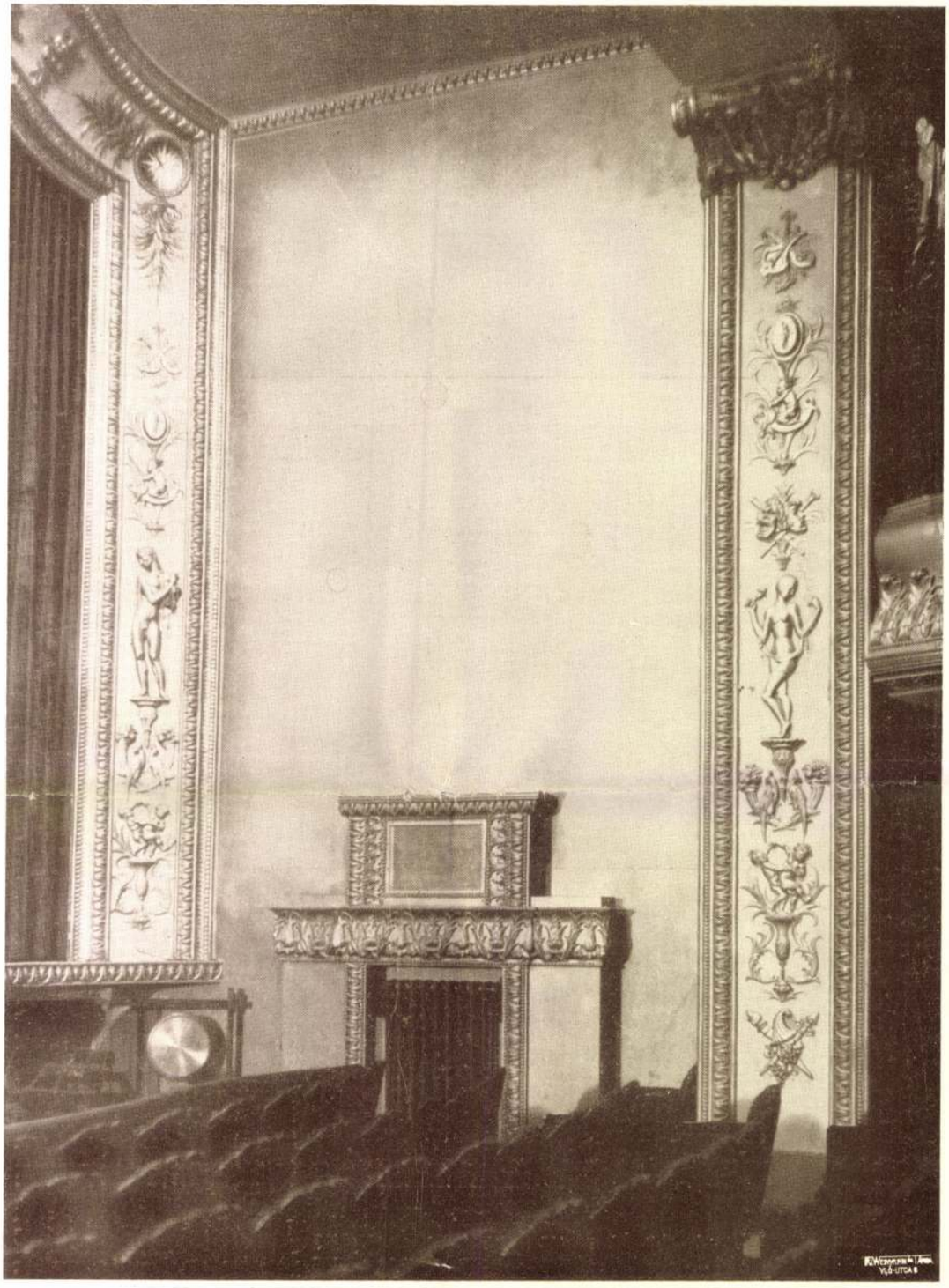
14 Jánszky Béla és Szivessy Tibor: A Forum-filmszínház. A nézőtér oldalrészlete. ✦ Forum-Kino. Seitenwand des Zuschauerraumes. Cinéma Forum. Détail de la Salle.

Jánszky Béla és Szivessy Tibor: A Forum-filmszínház. Oszlopfők a műmárványoszlopokon. ✦ Forum-Kino. Säulenknäufe. ✦ Le Cinéma Forum. Chapiteaux.

16 Jánszky Béla és Szivessy Tibor: A Forum-filmszínház. Proszcénium-részlet. Mintázták Varga Oszkár és Krisztián Sándor. ✦ Forum-Kino. Teil des Prosceniums. ✦ Le Cinéma Forum. Proscenium.

Janszky Béla

89.

A Mindszenti takarékpénztár intézeti házának tervpályázatán a biráló-bizottság, mivel a beérkezett 10 pályamű között abszolut becsű művet nem talált, a következő, viszonylag legjobbnak talált 3 tervet ajánlotta egyenként 150 K-ért megvételre és pedig: Janszky Béla és Szivessy Tibor budapesti műépítészek „Csongrád", Morascher Sámuel budapesti műépítész „Bankvita" és Dobovszky József István szentesi műépítész „Hitel" jeligéjű tervét.

Építészet

1911. 273. l.

mia cód.

1903 IX. 14.

A pozsonyi városi múzeum részére megbízás

Vallomás ügyében. Beutalás megjelenése végett

A pozsonyi hídvám ügyében. (485/903)

Tanácsi értekezlet

Gyulai Károly 485/1903

BENCZÚRFALVA.

IRTA: NEOGRÁDY ISTVÁN.

Tíz esztendeje, hogy csendben — amint ő akarta — elkísérték örök pihenőjére azok, akik hozzá legközelebb állottak, távol a főváros zajától, egy nógrádmegyei kis falu határában, lombos erdő sűrű árnyékában, a madárdal csendes birodalmában. Elmúlásakor a magyar nemzet és vele a régi Magyarország már ravatalon feküdt: alig egy hónappal előbb írtuk alá a trianoni békeszerződést. Meg kellett keserűségére érnie azt, hogy a kis kúriája ablakából látható Ipoly vizéből határfolyó lett. Pedig, mikor 1910-ben urává lett ennek a történelmi multú háznak, úgy hitte, hogy az ország szívében telepedett le. Nagy-Magyarország széles határainak megcsonkításakor költözött el érdemes nagyjaink sorából *Benczúr Gyula*, hazánk aranykorának örökéletű krónikása és akkor, amidőn ezeréves multunk végzete, dicsőségekben gazdag történelmünk gyászlapjára gyászkeretet tett, Ő is befejezte munkáját, pihenőre tért, de itthagyta nékünk lángoló hazaszeretetének, művészi munkásságának gyümölcseit: alkotásait.

Tíz nehéz esztendő mult el azóta. Most zarándokoltunk el sírjához bebizonyítani, hogy ma még jobban tudjuk, hogy benne kit bírtunk és kit vesztettünk. Az Ő munkássága nemcsak a magyar képzőművészeté volt, hanem a magyar történelemé is, amelynek aranylapjait örökéletű alkotásaival ékesítette. Ez a kis falu, amely az Ő dicsőségekben gazdag nevét vette fel új keresztségében, búcsújáró helye lesz egykor minden magyarnak, aki az Ő hátrahagyott kincseinek értékét felismeri.

Mi bírhatta rá az Ő lelkét arra, hogy előbb csendes otthonát, később örök pihenőjét ebben a kis faluban keresse?

A honvágy! A Benczúr-család ugyanis Vanyarczról származik.

Hosszú évekig, 1886-tól 1912-ig a bajorországi starnbergi tó mellett, Ambachban nyaralt, ahol Béla öccse tervei szerint egy szép villát építtett, a falu templomának közvetlen szomszédságában. A villa körüli üres területet maga ültette tele kedvenc virágaival, a mályvákkal, és kedvenc fáival, a hársfákkal. Minden nyáron, a meleg napok beálltával, összepakolt és kiköltözött hűvös villájába, Ambachba. De akármilyen szépen is fejlődött ez a rövid napokig élvezhető nyári pihenő, mégis, mindig hiányzott annak legszükségesebb kelléke: az igaz otthon érzete. Pedig, a faragott székely kaputól a mosolygó muskátliig, meg a mályváig és a magyar vendégszeretetig, minden megvolt ebben a házban. Mégis — máshová vágyott. Valami kis nádastetejű faluba, akárhová, de — Magyarországba.

A véletlen terelte kereső, kutató útjában Nógrádmegyébe, abba a szép kis enyhe hajlású völgybe, ahol az Ipoly vize kanyarog és amelynek dombos partján erdőnyúlványok ölelik a festői falvakat.

Egy ilyen sarokban feküdt *Dolány*, amelynek alig százötven háza felett egy fehérre meszelt kúria uralkodott lankás dombtetőn, sűrű erdővel körülvéve. Ennek a helynek rejtett természeti szépségét csak egy művész fedezhette fel. Ez volt az a kis fészek, amelyet Benczúr Gyula és a felesége, Boldizsár Piroska, régóta keresett. Egy régi történelmi multtal bíró kúria új gazdát kapott a mester személyében, és a dicső multak büszke földesurát egy nyájas, szerény művész váltotta fel az uralkodás

BENCZÚR GYULA ÉS FIA MAGYAR FOGATÁN.

TEREM A BENCZÚR KÚRIÁN.

sorrendjében, akit rövid időn belül rettegett respektus helyett nagy tisztelet és szeretet környezett. A granáriumból műterem lett és ezzel a ház történetének új fejezete kezdődött meg. Pedig elég dicső történelmi mult vonult el zsindelyes teteje fölött. Az alig öt kilométer távolságra fekvő Szécsény országgyűlése, II. Rákóczi Ferenc vezérlete alatt 1705-ben itt gyüjtötte össze az ellenzékbe ment vármegyék seregeit. Innen indult el 1710-ben a magyar függetlenségért és szabadságért küzdő hadsereg, amely *Romhánynál* összecsapott a labanc gróf *Koháry* bérenceivel. Itt bujtatták el a rebellis *Balogh Péter* vitézeit, akiket *báró Prónay* halálra kerestetett. Viharos idők után csöndes, ájtatos bencéskolostor lett e büszke kúriából, melynek fennmaradt kőfalai és őrtornyai még ma is arról tanuskodnak, hogy ez a bájos hely, a nagy nemzeti ellenállás egyik sziklaszilárd, büszke fészke volt, ma pedig, a művészi dicsőség hírneve aranyozza be. A kolostor megszűnésével a kúria a Szontagh- és Ivánka-családok tulajdonába került és utolsó tulajdonosa gróf Pejacsevich Mikó volt. A ház történeti multjához tartozik, hogy egy éjjelre pincéjében rejtették el a megmentett magyar koronát 1849-ben.

A Benczúr-család birtokában az elhanyagolt épület nagy áldozatok árán talpra állott. A bolthajtásos termekben renesszansz és rokokó bútorok válogatott gyüjteménye helyezkedett el, a falak pedig gazdagokká váltak a mester színes alkotásaitól. A csendes kúriából múzeum lett, egyúttal ritka szép otthon, tele művészi alkotásokkal, virággal és az emléktárgyak, keleti szőnyegek pazar gyüjteményeivel.

BENCZÚR GYULA ÉS FELESÉGE AZ ŐRTORONYNÁL.

E csöndes, falusi nyugalomban Benczúr Gyula azonban nem pihent, hanem tovább dolgozott. Itt fejezte be Budapesten elkezdett híres arcképeit: gróf Zichy Nándort, Ormódi Vilmost és itt maradt befejezetlenül legutolsó műve: Weiss Manfréd arcképe is. Zavartalan munkásságában itt láttak először napvilágot: a «*Páni félelem*», «*Európa elrablása*», a «*Vén szamár*», «*Orpheus és Euridike*», «*Noli me tangere*», «*Krisztus az olajfák hegyén*», «*Aki az első követ dobja*», «*Szt. Sebestyén*», «*Venus és Hercules*», «*Játszó faunok*», «*A tolvaj*», «*Farkassal küzdő Centaur*», mely utóbbi csak rajzban maradt a vásznon; itt kezdte meg, de nem fejezte be a «*Fehér szarvas regényét*», végül itt festette fehérsapkás «*Önarcképét*» is és «*Vissza a paradicsomba*» című művét. Mindezeket 1912-től 1920-ig.

Benczúr Gyula életében nagy szerepet játszott második felesége, Boldizsár Piroska, egy rendkívüli asszony és ritka nemes lélek, aki a művész egyéniségéhez mindenben hozzáillett és akinek élete külön fejezetet érdemel. Megértőbb hitvessel nem jutalmazhatta volna a sors ezt a nagy művészt. Mikor a legboldogabb együttélés után gyászba borult, páratlan lemondással visszavonulva a világtól, csakis férje emlékének élt. Mindenét arra szentelte, hogy férje örök pihenője fölé egy olyan emléket emelhessen, amely művészi dicsőségéhez méltó és amely alatt boldog álmát folytathassa. Összegyüjtött garasaiból épült fel olasz renaissance-stílusban az a mauzoleum, amely mindkettőjük porát őrzi azon a helyen, ahol örök pihenésre vágytak.

1930. július 16-án, halálának tízéves évfordulóján avattuk fel a poraik fölé emelt mauzoleumot, amelyet *Janszky Béla* építész tervei szerint *Christián Sándor* szobrász faragott kőbe. Ezt a felavató ünnepet a Társulat rendezte és az egész Csonka-Magyarország részvéte nemzeti ünneppé avatta. Nógrád, Hont, Szabolcs, Abaúj és Pest vármegyék úri közönsége úri fogatain és az automobilok hosszú sorával vonult fel az ünnepség színhelyére, ahol beszédek kíséretében a koszorúk halmazával díszítették fel a mauzoleumot, amely a sűrű erdő szélén, lankás hegyoldalon emelkedik, a természet ünnepi csendjében. A több mint száz tagból álló küldöttségek közé elvegyült az ünnepi ruhájába öltözött falu népe, amely kalaplevéve állta körül az emlékművet.

BENCZÚR GYULA PIHENŐJE.

Az ünnepi beszédek sorát a vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiküldötte nyitotta meg *dr. Tihamér Lajos* miniszteri tanácsos személyében. «Tíz évvel ezelőtt a magyar művészvilág egy tündércsillaga szakadt le. A kormány kegyeletének koszorúját teszem le sírjára.»

DOLÁNYI BENCZÚR IDA: APÁM MUTE[illegible]ÉBŐL.

A szécsényi evang. egyház koszorúját *Huszágh Gyula* lelkész tette le: «Mi nagy idők látói vagyunk s láttunk téged is. A magyarság lánglelke megnyugszik benned s ragyogása sohasem szűnik meg. Hódolatunk és szeretetünk nevében.»

A Magyar Tudományos Akadémiáét *Zala György* szobrászművész: «Hogy ez a tudósok társasága hódol benned a magyar képzőművészetnek, ez legnagyobb bizonyítéka egyéniségednek, alkotásaidnak s amit általad a nemzeti erő alkotott: az el nem múló értéknek.»

Budapest székesfővárosét *dr. Lobmayer Jenő* tanácsnok: «Lelkedet már felemelted a halhatatlanság fényébe, hűlt poraidat a trianoni határ földje takarja s mégis szólsz hozzánk halhatatlan alkotásaid által s fested álmaink valóraválását.»

Nógrád és Hont vármegyék törvényhatósága képviseletében *dr. Baross József* alispán: «Görög bölcs mondása, hogy igaz emberek elmennek nagyjaik sírjához és felmelegszenek. Mi is ezért jöttünk, hogy erőt merítsünk. Amely nép ilyen zseníket tudott kitermelni, annak van helye a nap alatt s azt a művelt világ lelkiismerete védi. Hű fia voltál a vármegyének. A jó ember emléke, szelíd lelked, jó szíved s tekinteted él előttünk. Szellemed legyen erőforrása a művészetben is feltörő nemzetnek.»

Szabolcs vármegye koszorúját *dr. Sárvay Elek* tiszti főügyész rakta le: «Az ember kezdetét születésében bírja, végét halhatatlanságában. Ez utóbbi a világé, de születésed a miénk.»

Nyiregyháza városáét *dr. Bencs Kálmán* polgármester: «A Tisza partján nálunk, az akácos rónaságon láttad meg a napvilágot s a régi selymek, bársonyok csillogását, melyeket oly szeretettel festettél. Szülővárosod polgársága sohasem feledkezik meg érdemes szolgálataidról, melyeket a haza és művészet számára tettél.»

A Képzőművészeti Társulatét *dr. Csilléry András* nyug. miniszter: «Szomorú időket élt hazánk, mikor elköltöztél s a mulasztottakat akarjuk pótolni. Nem sírunk, sőt hálát adunk az Istennek, hogy nekünk Benczúr Gyulát adta. Soviniszta magyar művész voltál, mikor a zeniteden álltál, mégis hazajöttél a külföldről rögtörőnek, nemzedéket nevelni s ma is érezzük kezed vezetését. Ma csak a kultúra fegyvereivel

BENCZÚR GYULA MAUZOLEUMA BENCZÚRFALVÁN.

Kallós Oszkár fényképe.

állunk szemben ellenségeinkkel s ez fog nemzetednek dicsőséget hozni, hogy innét ismét messzebb határokra nézhessenek hamvaid. Emlékednek hódolunk a családi szeretet áldozta mauzoleumod előtt s kérünk, hogy a mindenható Isten trónusa előtt te, aki ismerted a magyart, légy szószólónk s talán így lesz nekünk is javulásunk. Leteszem örök büszkeségünk, dísztagunk sírjára hódolatunk koszorúját.»

A Képzőművészek Egyesülete nevében *Gyenes Lajos* titkár: «Félezer tag hódolatának jeléül» tette le koszorúját.

A Benczúr Társaságét *Dudits Andor* elnök: «Mint a mesternek régi tanítványa és mint a Benczúr Társaság elnöke jöttem ide, hogy lerakjam a kegyelet koszorúját e kripta elé. Távol a fővárostól, amelynek művészi életét ő teremtette meg, alussza itt a nagy mester örök álmát. A Benczúr Társaság azért alakult meg, hogy egy szerény mécsest gyujtson meg a nagy mester emlékének. Az ő művészete túlragyogja e mécses pislogását, de túlragyogja azokat a puffogó rakétákat is, amelyekkel az ő művészetét iparkodtak elhomályosítani. Elhoztam e pár szál virágot. Ezek el fognak hervadni, de Benczúr Gyula művészete annál inkább ki fog virágozni, mennél inkább eloszlik az a köd, az a káosz, mely most még elhomályosítja az igazi zseni ragyogását. Poraid itt nyugszanak e kriptában, de művészeted él és élni fog, amíg az emberiségből ki nem vész az igazi művészet szeretete.»

Horthy Béla régi mesterétől búcsúzott: «Kevesen érik el azt a magasságot, ahol a győzelmi zászlót meglobogtathatják. Nemzeti munkát teljesítettél. Boldogan nyujtjuk mi is a babért.»

A BENCZÚR VILLA AMBACHBAN.

Nógrádmegyei *Madách Társaságét dr. Visnyovszky Rezső* kir. tanfelügyelő: «Benczúr ecsetjét a nemzet őrzi. Büszkeséggel adjuk az elismerés koszorúját.»

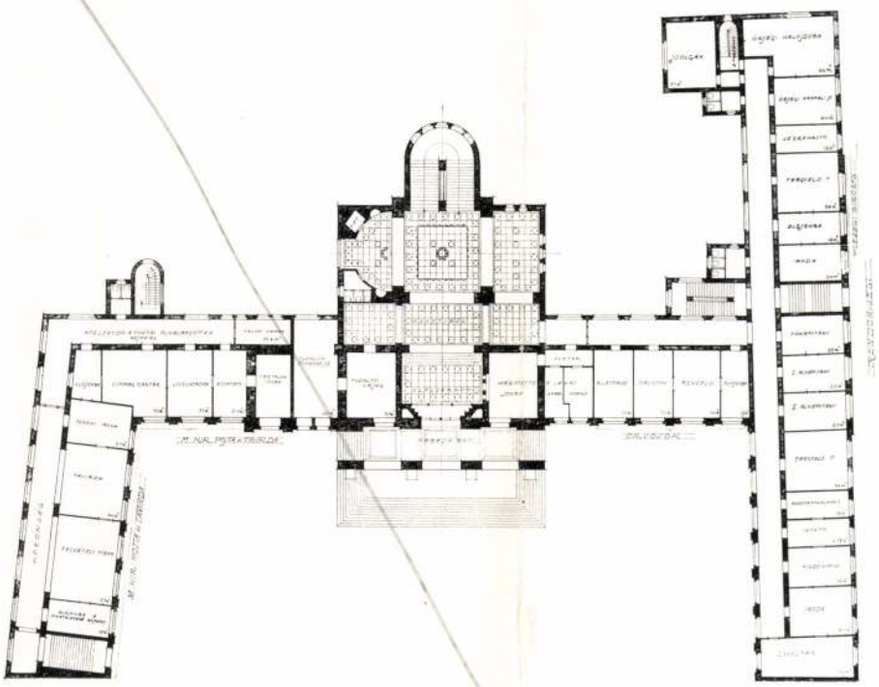
Benczúrfalva községét Kecskeméthy János aljegyző: «Községünk büszkeségének.»

A beszédek után felhangzott a magyar Himnusz, amelyet az ősz Zala György mester kezdett el énekelni s amelynek visszhangját visszaverte a szembelevő hegyoldal. A nyári szellő elvitte áhitatos dallamát az Ipoly völgyébe és azon túl is, az elrabolt országterületre, a nemzet elszakított véreinek fülébe.

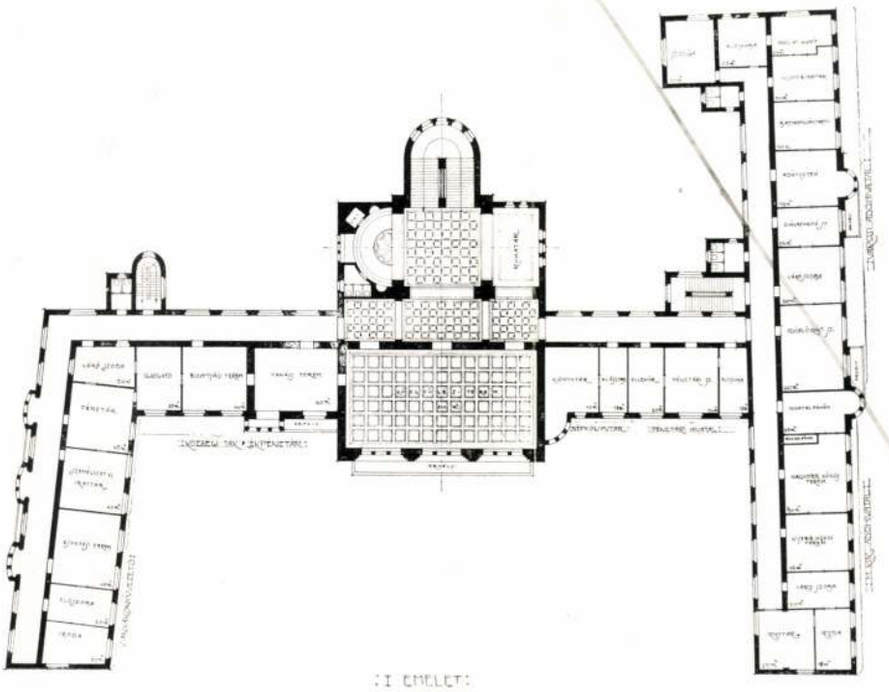
Vajjon meghallották-e, vajjon visszaérkezik-e onnan is visszhangja?

Janszky Béla
és Szivessy Tibor K

NEUSCHLOSS KORNÉL DR.

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ

I. EMELET

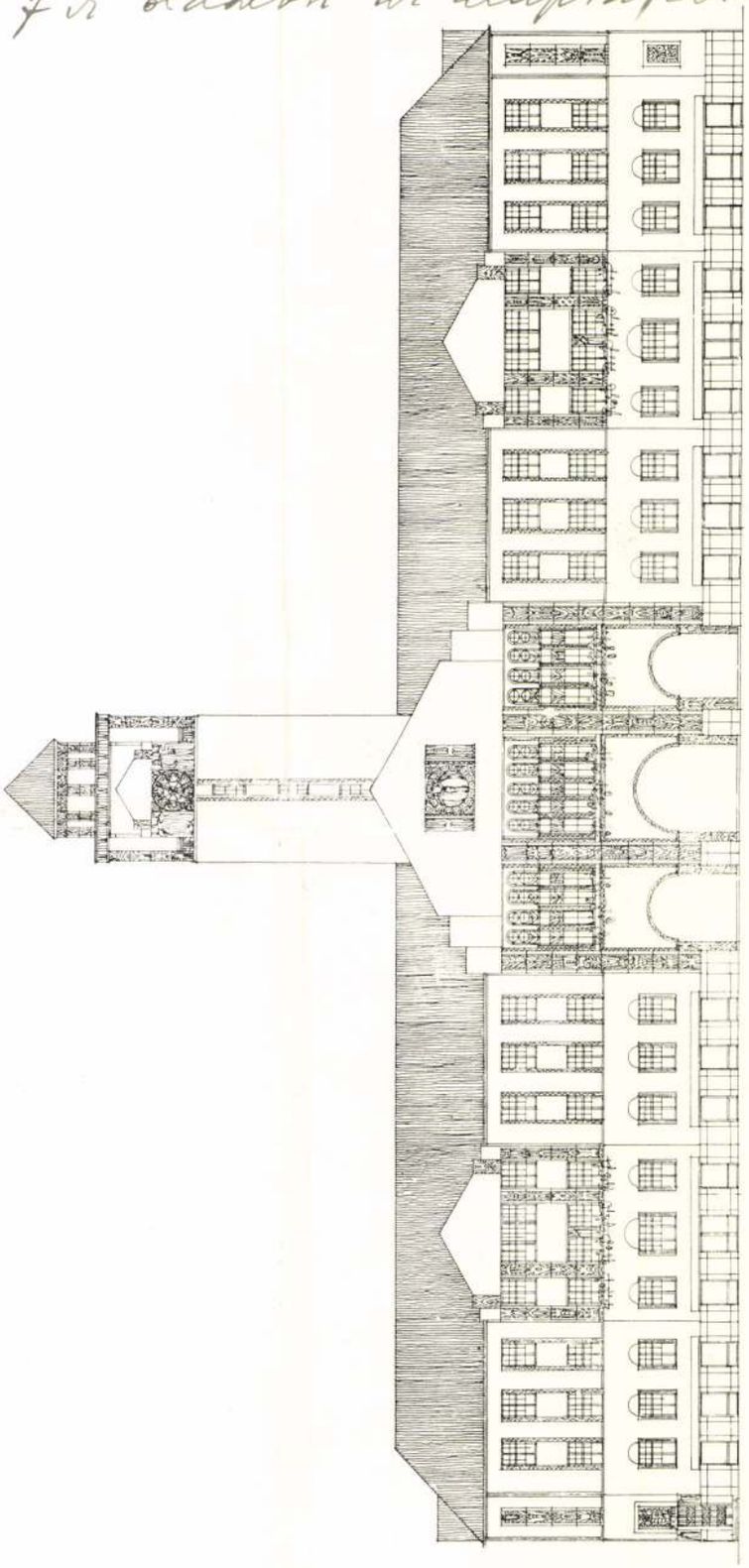
MEGVETT TERV. — JELIGE: TÚR

I. EM. ALAPRAJZ

Mezőtúri városháza tervpályázata.

17-ik oldalon az alaprajzok -

JANSZKY BÉLA ÉS SZIVESSY TIBOR

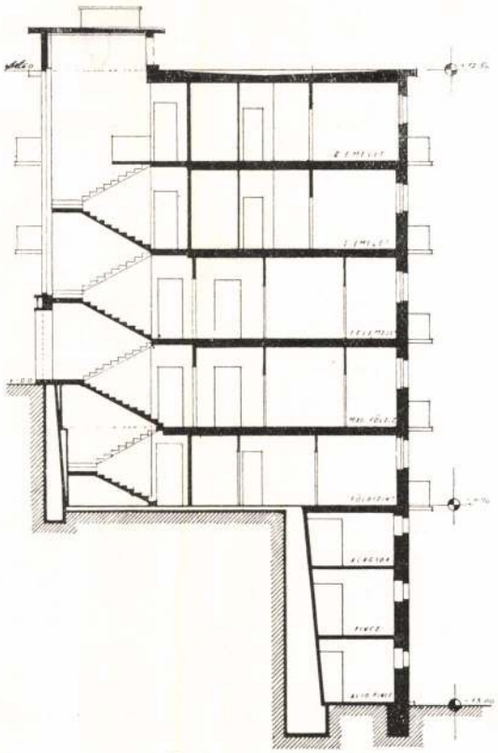
MEGVETT TERV. — JELIGE: KUN LÁSZLÓ

HOMLOKZAT

Nyugati homlokzat

Metszet

helyes ötlet volt a meglévő támfalak kihasználása, ami bizonyára olcsóbbá tette az építkezést. Az épület megjelenését érdekessé teszi a felhasznált anyag: a felső résznek maradandó kő-homlokzata, alul pedig a kő és tégla kombinálása: úgy, amint azt a régi pest-budai építészek is tették a sóskúti mészhomokkővel. Igy az épület kitünően illeszkedik a környezetbe.

Szerencsés az alkalmazott szinek megválasztása is. A Bauxit betonból készült főpárkány zöldszínű Keim festékkel van festve, ami a patinázódott vörösréz hatását kelti és kellemesen élénk megjelenésével jól egészíti ki a kőfelület kissé monoton világosszürke színét.

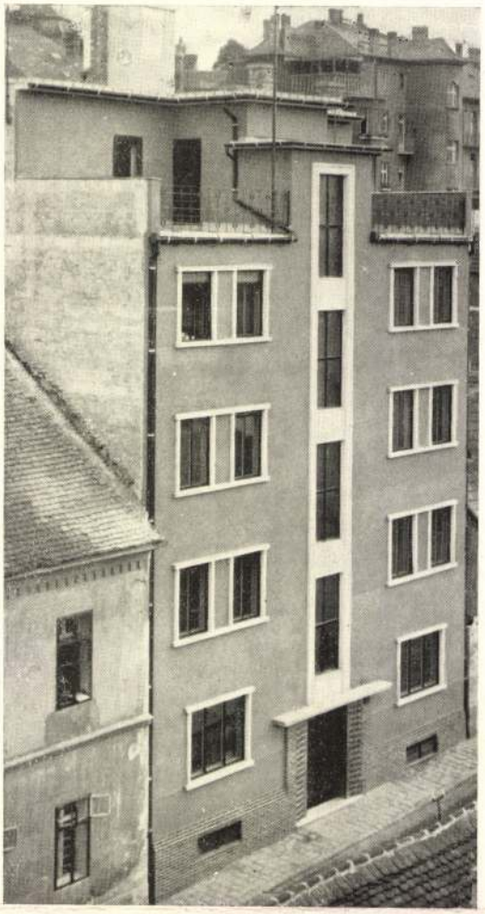
Ablakkávák és sarokrovátkák lazuros zöld színnel vannak edzve, ami igen érdekesen úgy hat, mint a főpárkány reflexe. Erkélyrácsok és vasmunka mázolása a főpárkány zöld színével azonos, az asztalosmunka pedig fehér, terakotta szegéllyel.

Úgy külső megjelenése, mint belső elrendezése tekintetében a tervezőket elismerés illeti meg ezen munkájukért, de különösen azért, hogy e kis épülettel bebizonyíttották azt, hogy még mindig lehet egy cca 100 négyszögöles telken, annak teljes kihasználása mellett jól, artisztikusan és rentábilisan építkezni.

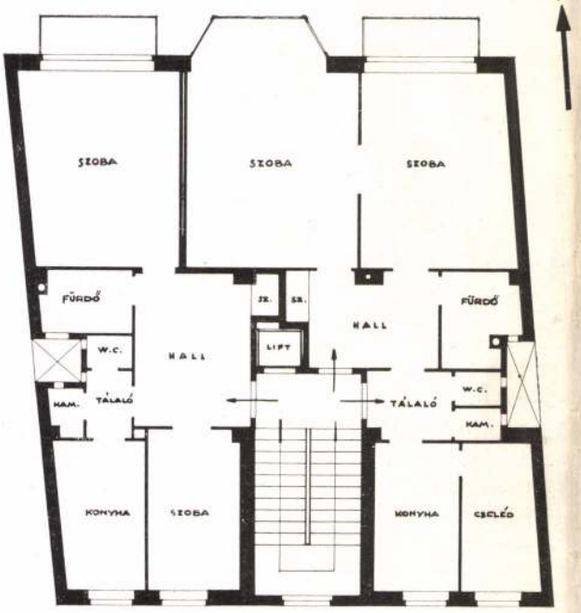
S. J.

Janszky és Szivessy: Bérház a Toldi Ferenc-uccában
Az egész épületen Haas és Somogyi-féle acélablakok és préselt acélajtók

Hátsó homlokzat

Alaprajz

UJ MAGYAR KÖNYV A LAKÁSÉPÍTÉSRŐL

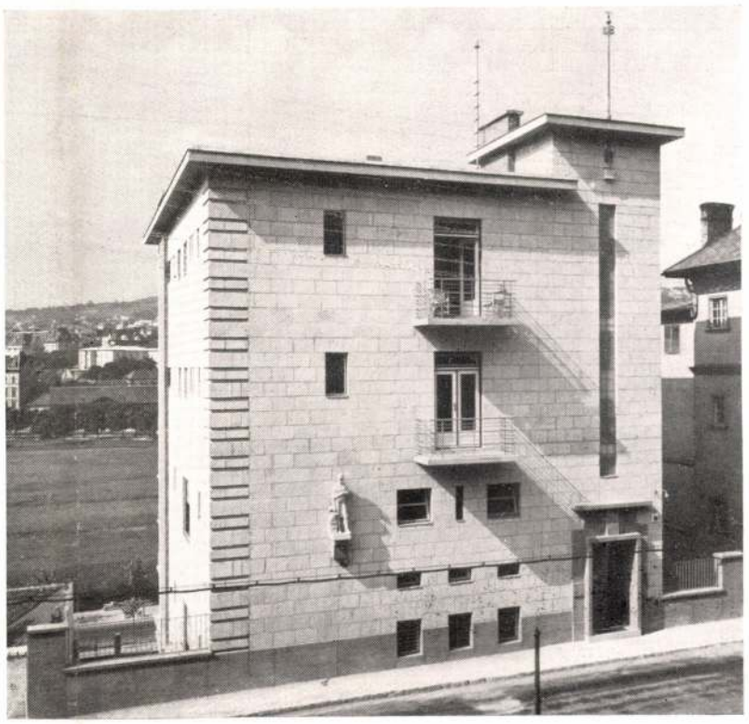
Nádai Pál: Ház, kert, napfény. 113 oldal, számos szövegközti rajzzal és műnyomó papirosra nyomott képekkel. Budapest, 1931. Könyvbarátok Szövetségének kiadása.

A magyar művészeti és iparművészeti irodalomban jól ismert szerző szorgos munkája, amely nagy példányszámban való terjesztésénél fogva hivatva lenne arra, hogy a ház- és lakáskultúra nemesedését messzemenően szolgálja. Friss levegőt, tisztább látást, jobb ízlést vihetne a magyar olvasóközönség táborába képeivel és szövegével. A könyv hibrid felfogásával és hangjával azonban semmiképpen sem tudunk egyetérteni. Mindig a nyilt meggyőződés emberei voltunk és a szavakkal való játékot, amelyben a laikus aligha ismeri ki magát, nem tudjuk helyeselni. A könyv lapzártakor érkezett be és épp ezért azzal bővebben is fogunk foglalkozni lapunk legközelebbi számában.

A szerkesztőség.

BÉRHÁZ A BUDAI VÁRHEGYEN

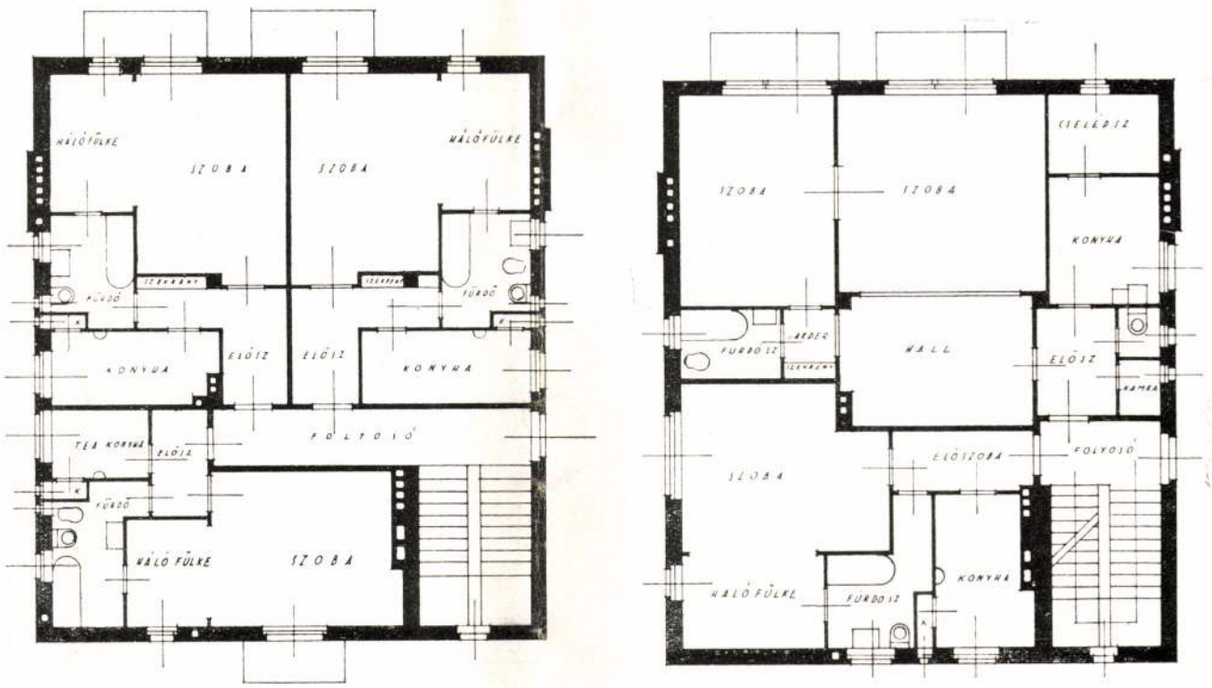
TERVEZTÉK:
HAMBURGER ISTVÁN ÉS ANDOR

Kivitelezők: Radó és Rácz mérnök-építőmester. Lógodi-utcai homlokzat Műtravertin-vakolat Rákos szobrász

A budai Várhegy meredek oldalának beépítése a sokemeletes bérházak megengedése óta mindig súlyos problémát jelentett építészmérnökeinknek. Sok 20 év előtti bérház örökre elcsúfította a hegyoldal képét és elvette a felső fekvésű házak kilátásának javát. Újabban egymásután látunk jobb és sikerültebb megoldásokat. Építészeinknek segítségére jött az új építészet egyszerű tömbökre való törekvése s a lapos tetőknek elterjedése. Az egységes geometriai rendszerre alapított kockák és hasábok, melyeket nem zavarnak erkélyek és vártornyok, önmaguknál fogva nyugodtabb egységeket alkotnak, mert térbeli formáik azonos törvényre hallgatnak.

Ez újrendszerű házak egyik példája a Hamburger fivérek tervezte bérház, amely az előtte álló Hajós Alfréd tervei szerint épülttel együtt harmonikus városkép-részletet alkot. El kell ismernünk, hogy a tervezési feladat igen nehéz volt, a beépíthető szélesség kicsiny voltánál fogva, — mindennek dacára sikerült a tervezőknek úgy a földszinten, mint a felső emeleteken igen jól használható — és ma igen keresett típusú — kislakásokat elrendezni. A felépítés kérdése sem volt egyszerű az igen meredek hegyoldalban.

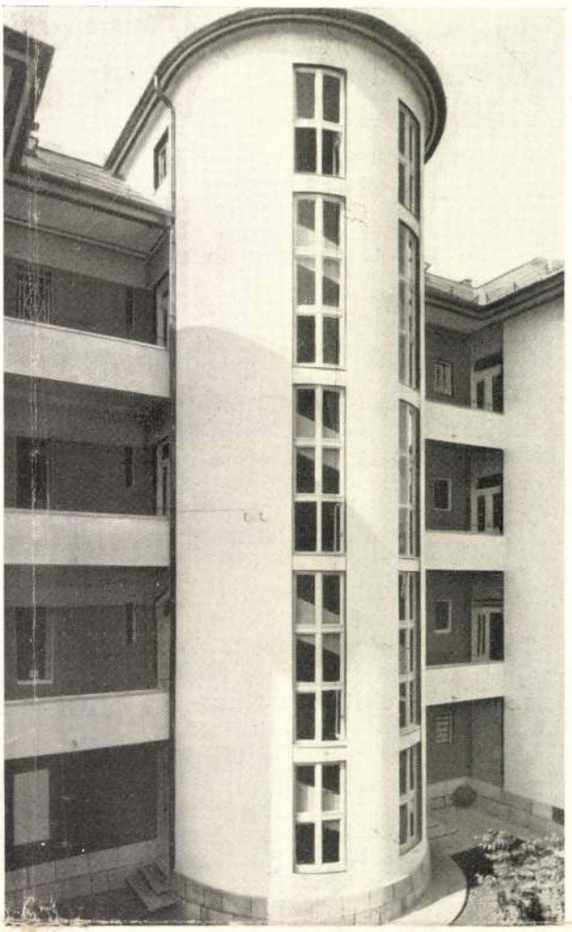
Alaprajzok

Tér és Forma
1932, 10. 29.

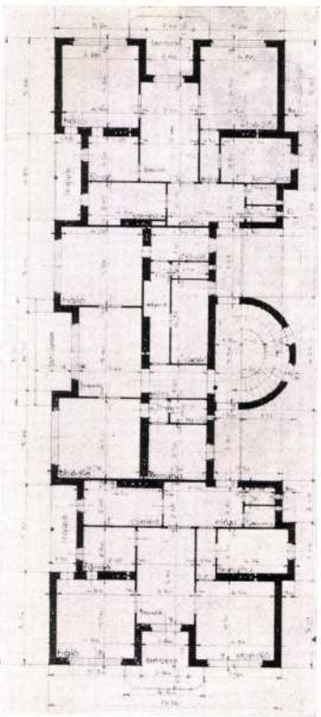
MIÉRT ÉPÍTENEK BUDAPESTEN MÉG MINDIG UJ BÉRHÁZAKAT

A Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége nem győz eleget sopánkodni a bérházak elnéptelenedése és a lakások megüresedése felett és megtorló intézkedéseket követel a családiház építtetők ellen. Hiszen 1932 májusában a Statisztikai Hivatal megállapításai szerint, mindössze 2808 lakás állt a fővárosban üresen, azaz *az összes lakások 1.15%-a.*

Nem akarjuk felvetni azt a kérdést, hogy vajjon az egyéb gazdasági ágakban nem-e nagyobb, *nem-e fokozottabb a jövedelem és kereset hiánya.* De a fenti számmal szembeállítunk egy másikat! 1932 első öt hónapjában *a fővárosban 2804 új lakás keletkezett.* (1931-ben csak 1925.) Továbbá az év első négy hónapjában *515 építési engedélyt* adtak be, ezek között 246-ot földszintes és egyemeletes házakra, tehát családi házakra és 269-et, azaz több mint a felét *többemeletes, tehát tisztára bérházakra.* Kézenfekvő, hogy az év végéig az ujonnan keletkezett lakások száma még tovább fog növekedni. Mivel nem valószinü, hogy az építtető saját használatára épült kis házak lesznek lakatlanok, *teljes biztonsággal előre lehet látni azt, hogy az üres bérlakások száma alaposan meg fog növekedni.* Mindebben ellentmondást látunk, hallunk arról, hogy a bérházak nem jövedelmeznek, mert üresen állnak — és ugyanakkor látjuk, hogy a bérházak tovább növekednek. Mi lehet az oka annak, hogy a tőkebefektetésre alapozott bérházépítés szünet nélkül folytatódik. **B. V.**

Wellisch Andor: A Hargita-utcai bérház udvara

Alaprajz

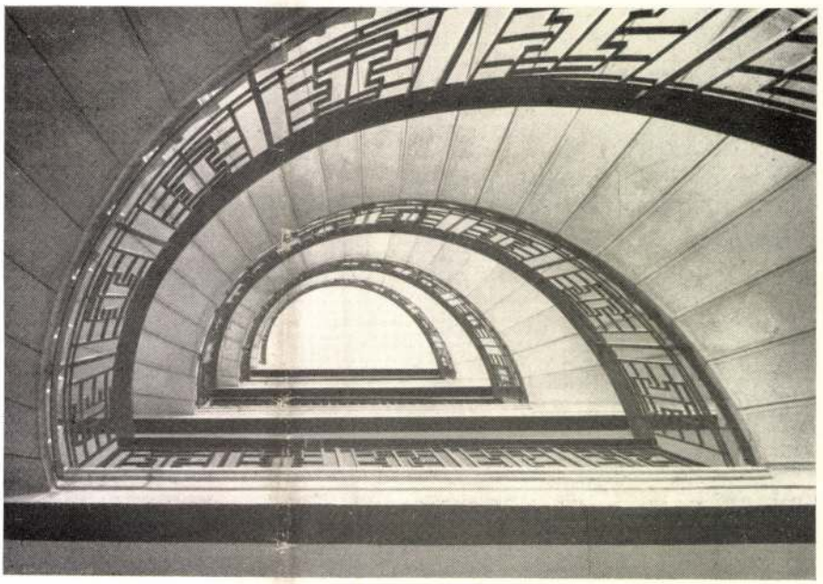

Foto Borsodi

Wellisch A.: Részletek a Hargita-utcai bérházból

8/79

JANSZKY BÉLA
ÉS SZIVESSY TIBOR

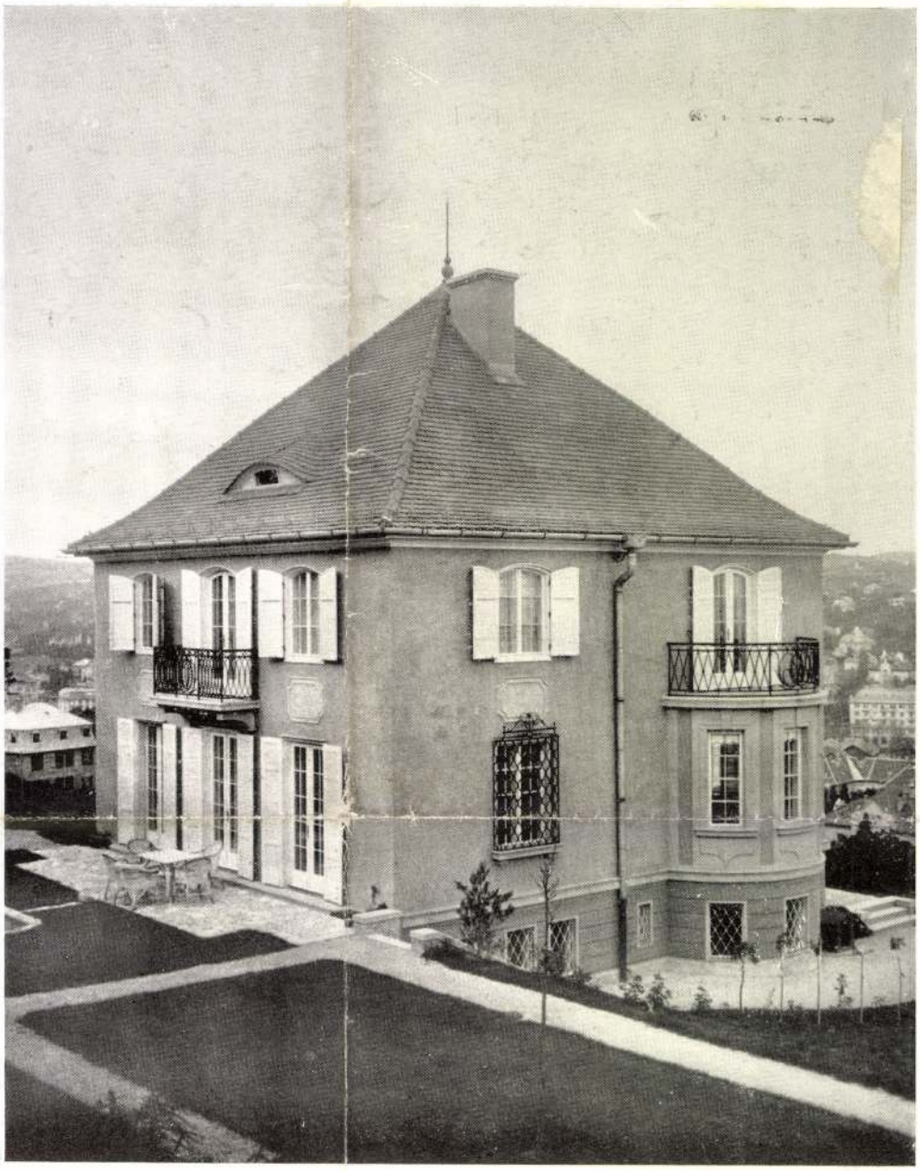

FŐBEJÁRAT

RÓZSADOMBI VILLA

Janszky Béla
Szivessy Tibor
K

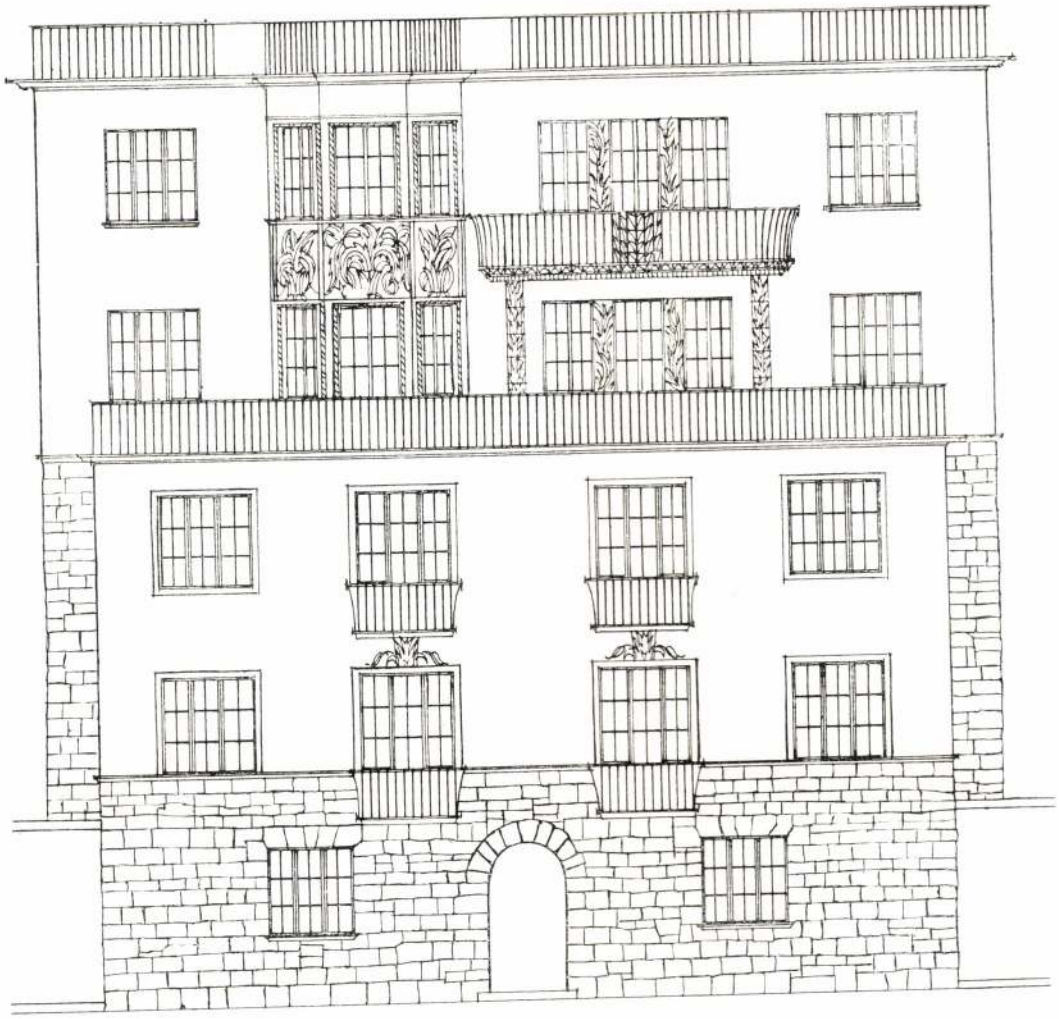
GYÖRGYI DÉNES

KISSVÁBHEGYI PAUL-VILLA

ÉPÍTETTE: MÓD LAJOS ÉPÍTŐMESTER

JANSZKY BÉLA
ÉS SZIVESSY TIBOR

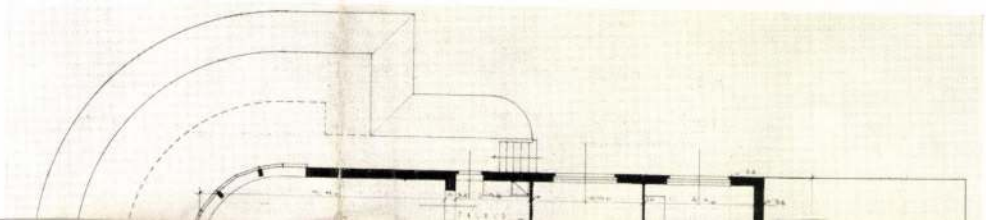
LOGODY-UTCAI VILLACSOPORT

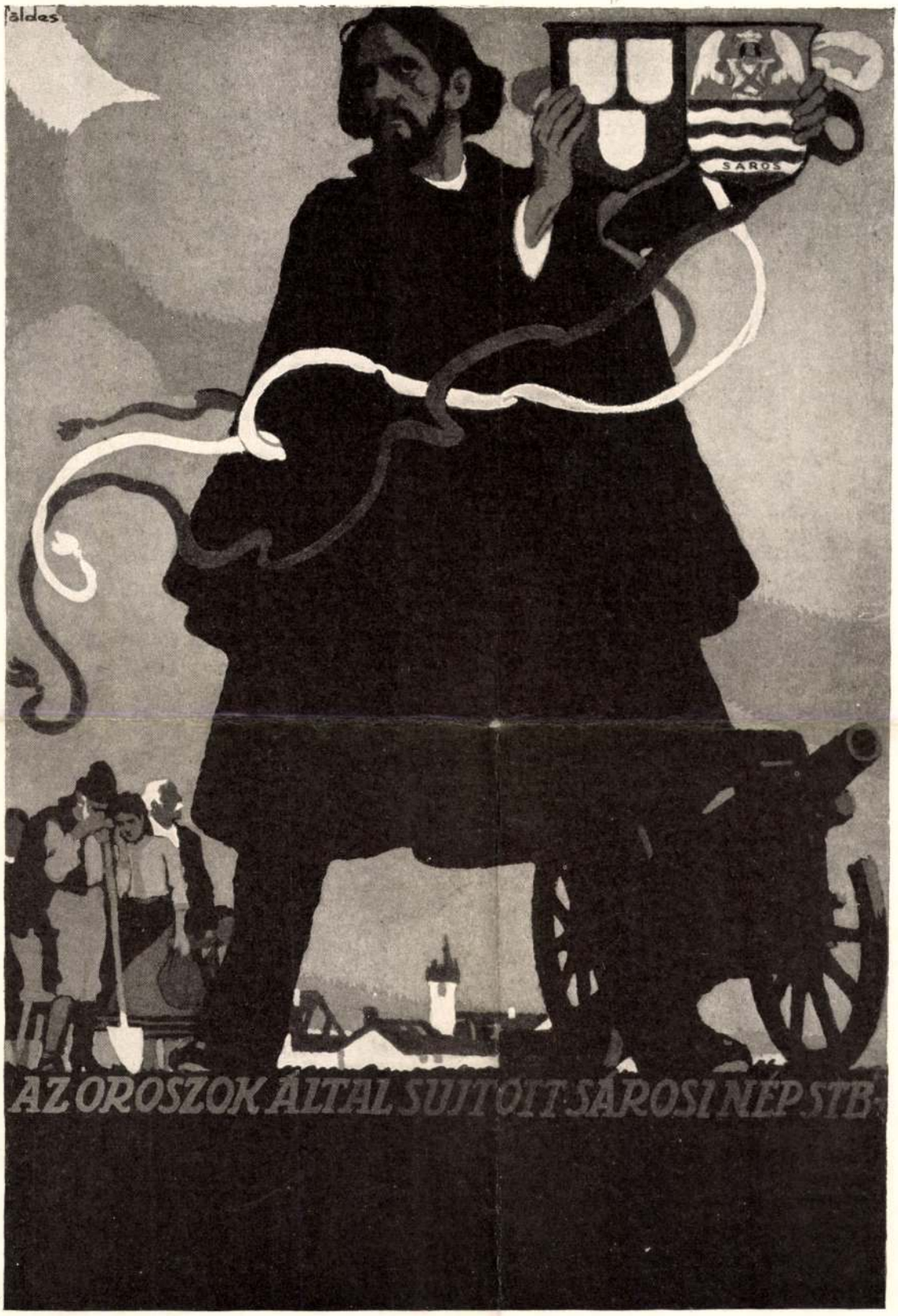
Jánszky Béla é.
Szilassy Tibor
X

DELI ÉS FARAGÓ

HOMLOKZAT

FÖLDES IMRE

A SÁROSI MÜVÉSZ-SORSJÁTÉK
PLAKÁTPÁLYÁZATÁN DÍJAT NYERT PLAKÁTTERV

291

Művészet 1915. Plakát

olajf.) Vas Ferenczné, Vass Viktor, Zádor István, (tíz rézkarc,) Zombory Lajos (két kép), Zsombolya Burghardt Rezső, Zigányné Löschinger Hedvig, Zala György (öt szobor,) Zórád Géza (5 rajz).

Művészek mellett, művészek özvegyei, hátramaradottai s műpártolók is adományoztak. Ezek a következők: Alpár Ignácz (24 darab metszet), Bruck Jeanne és Georgette (Bruck Lajos festménye), Ernszt Lajos (Jakobey Károly festménye), özv. Greguss Imréné (Greguss Imre két festménye), özv. Hegedüs Lászlóné (Hegedüs László festménye), Léderer Sándor (Pataky László festménye), Löwenstein Arnold (Bruck Lajos festménye, Olgyay Ferencz festménye és öt metszet) Magassyné Lotz Kornélia (Lotz Károly rajza és vízfestménye), Jánoshalmi Nemes Marcell (Munkácsy Mihály rajza, Lotz Károly festménye, Jakobey Károly festménye, Nagy Zsigmond festménye, Sautner Lipót festménye, Rippl Rónai József két pastellje, Basch Andor festménye, Vészi Margit színes rajza, Honti Nándor rajza, Balla Frigyes festménye és Frecskay Endre festménye), özv. Nesvedáné Tahy Fanny (Tahy Antal két vízfestménye), Nagy Endréné (Márk Lajos festménye), özv. Pap Henrikné (Pap Henrik festménye és két rajza), özv. Pataky Lászlóné (Pataky László festménye), özv. Schikedanz Albertné (Schikedanz Albert két festménye), özv. Szamovolszky Ödönné (Szamovolszky Ödön szoborműve), Szlányi Lajos (Poll Hugó festménye), özv Székely Árpádné (Székely Árpád két festménye), özv. Királyffy Spányi Béláné (Papp Henrik festménye) Szentgyörgy-Céh (20 darab rézkarc), Singer és Wolfner cég (Révész Imre festménye és Vesztróczy Manó rajza), Tull Viktor (Tull Ödön festménye), Wampetics Ferenc (Brocky Károly festménye), ujpesti Wolfner Gyula (Székely Bertalan festménye), Zala György (Ligeti Antal festménye és Kelety Gusztáv rajza), Litzenmayer Sándor három rajza), Zigányné Löschinger Hedvig (Löschinger Hugó festménye), Zsolnay Miklós (több majolik szobor).

Ami most még hátra van, az a közönségen fordul. A művészek itt megtették a magukét. Egy pillanatig sem kételkedünk benne, hogy ugyanezt megteszi a társadalom, amelynek legszerényebb tagjai is egy-egy sorsjegy birtokában (egynek ára 5 korona lesz) elmondhatják, hogy darabka kővel járultak hozzá az oroszoktól sújtott vidék helyreállításához. Hasonló sorsjáték még nem szerepelt a magyar globuson, s bizonyos, hogy az egész akciót minden momentumával és tényezőjével, Sárosmegye aranykönyvében teszi emlékezetessé.

TANYAI ISKOLA KECSKEMÉTEN — TERVEZTE JANSZKY ÉS SZIVESSY

J á n s z k y Béla épitész

A mezőtur-i városháza terv-
pályázatán vásárlás
/Szivessy Tiborral/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
92.
"Kitüntetések"

Müvészek XX.sz.

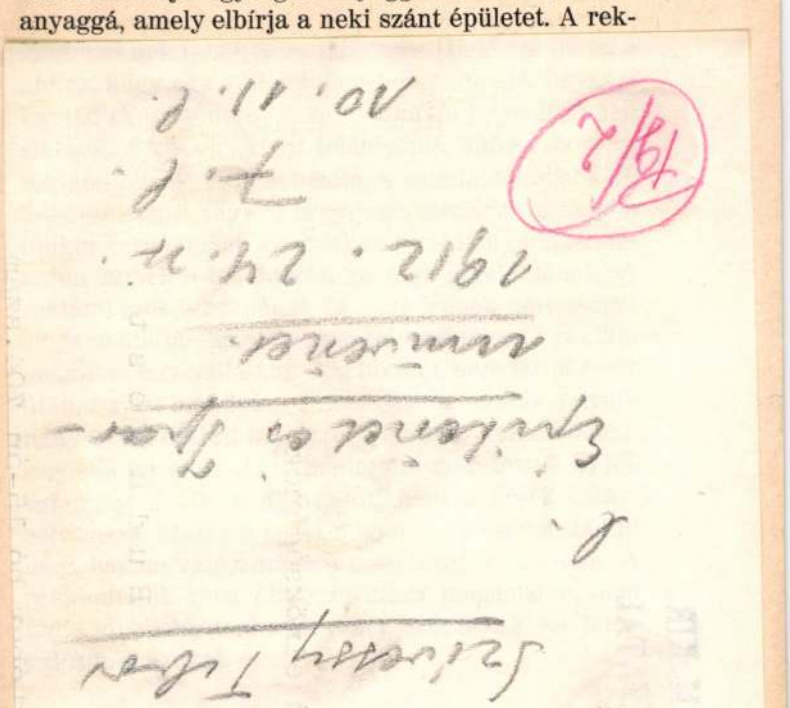
J a n s z k y B é l a épitész
/:és Szivessy Tibor:/ 1884-
– Kép –
/:Kecskeméti zárda:/

M Ú V E S Z E T
XIII.évf.1914.
197.

J a n s z k y Béla építész

M Ü V É S Z E T
XII.évf.1913.
280.
"A rendes Téli Kiállitás zsürijei.."

főnök, hogy az építési hasonlatnál maradjunk, legfeljebb azt az alapot ismeri, amelyen építenie kell: közönségét, amelyet meg akar nyerni. De ez a közönség ugyancsak bizonytalan, szétfolyó, megfoghatatlan valami, amit épencsak a reklám kötőanyagával lehet majd egységes anyaggá alakítani, olyan anyaggá, amely elbírja a neki szánt épületet. A rek-

egyáltalában nem lehetetlen, hogy az iparművészből nagy üzletember válhatik, de számára már az üzleti lehetőségeket is legtöbbször megszabja képzettségének határa. Azonban abból, hogy az iparművész a reklámfőnökkel szemben már végrehajtó közeg, nagyon hibás következtetésre vezetne, ha azt hinnők, hogy az iparművész semmivel sem több, mint a reklámfőnök visszhangja vagy rajzolódiákja. Ellenkezően, az a jó reklámfőnök, aki a maga embereit önálló erőkként tudja használni. Én magam azt szoktam mondani, hogy nem olyan emberekre van szükségem, mint amilyen én vagyok, hanem olyanra, amilyen én nem vagyok. Azt hiszem, a munkatárssal szemben mindig ez a helyes álláspont. Különösen pedig akkor, amikor ez a munkatárs művész, mert a művésznek az iparművészeti fokon is az egyéni gondolkozás az igazi ismertetőjele és egyik legfontosabb tulajdonsága, vagy képessége. Hasonlítok, tehát ember vagyok, különbözöm, tehát egyéniség vagyok. Ha a művészben nincs meg az egyéniségnek ez a varázsa és ez az ereje, akkor nem is művész. *És ha a reklámfőnökben nincs meg az egyéniségnek ez a tisztelete és az egyéni értéknek ez a megbecsülése, akkor nem is reklámfőnök a szó igazi értelmében,* mert nem is nevezhető főnöknek.

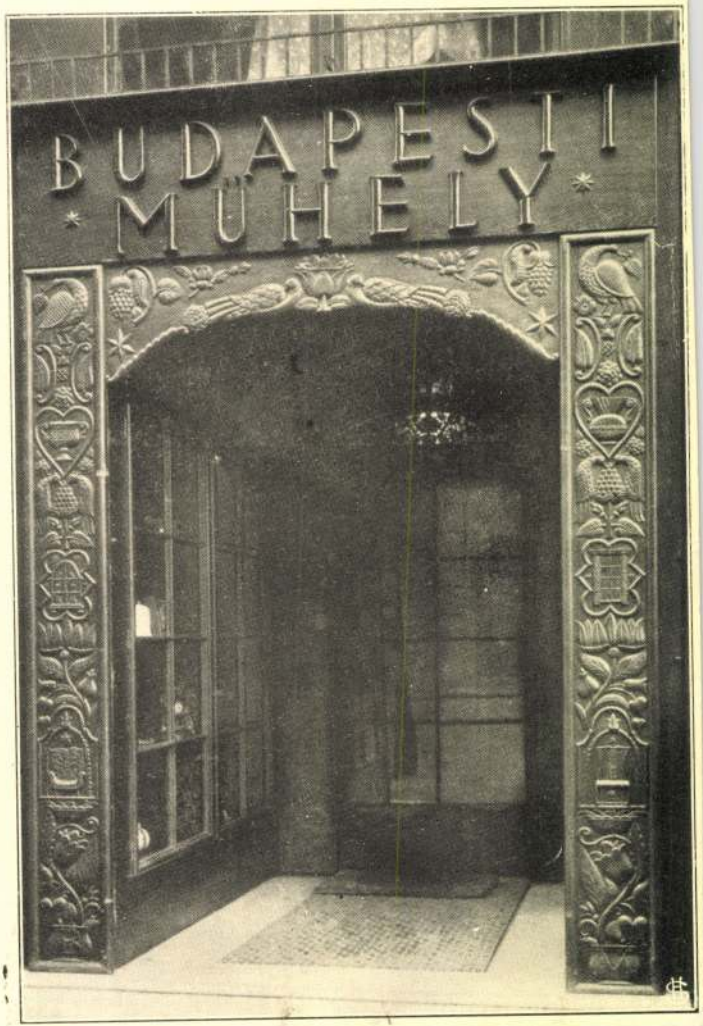
A reklámnak olyannak kell lennie, amint amilyen az élc: csattanónak, váratlannak és teljes mérték-

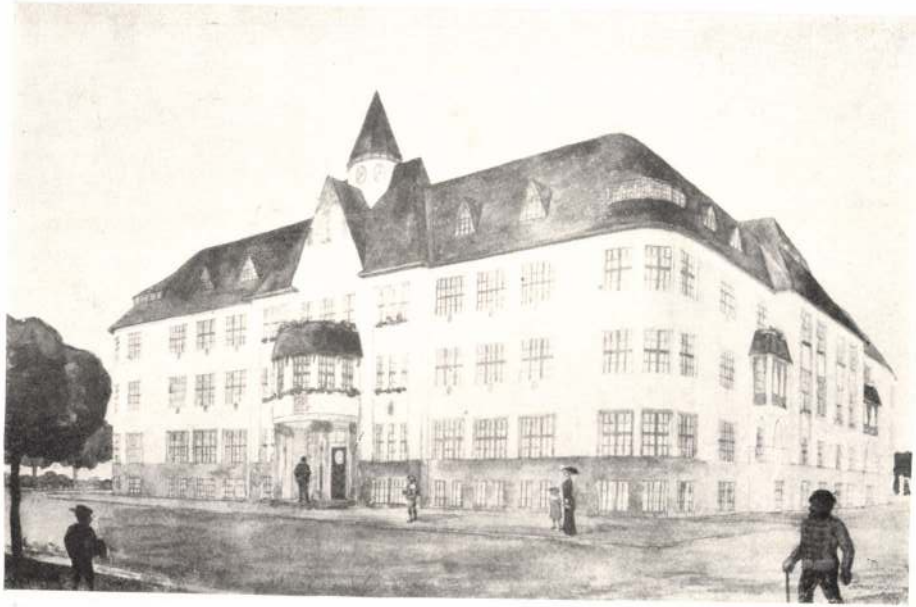

JANSZKY BÉLA ÉS SZIVESSY TIBOR: Ceglédi Amke internátus.

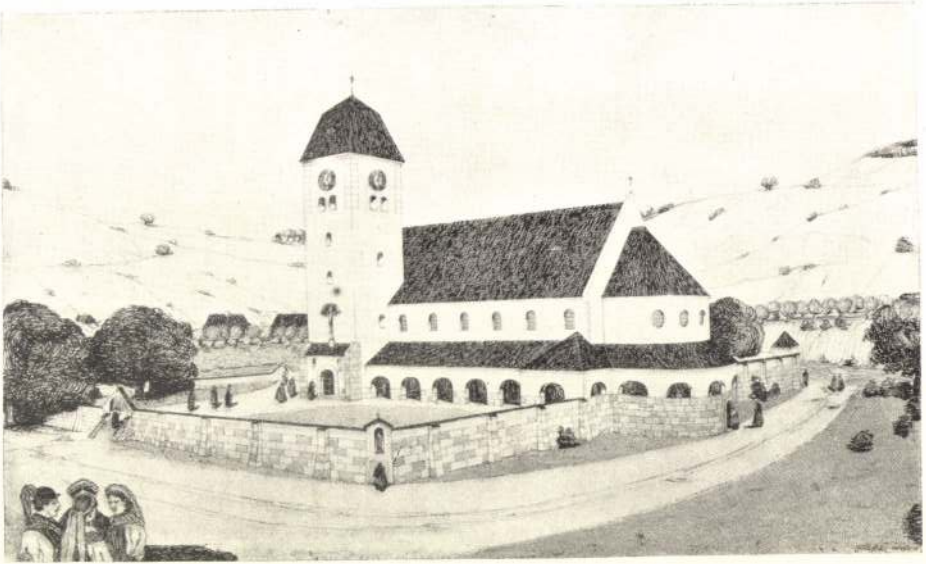
Műcsarnok 1914. tav. k.

Janszky Béla
Szivessy Tibor

BUDAPESTI
MŰHELY

707 Janszky Béla és Szivessy Tibor: Debreceni D. M. K. E. nevelőintézete.

784 Weinwurm Frigyes: Falusi templom.

1919-ig

Építészet XX.sz. - Egyházi

Zárda terve/Kecskemét/

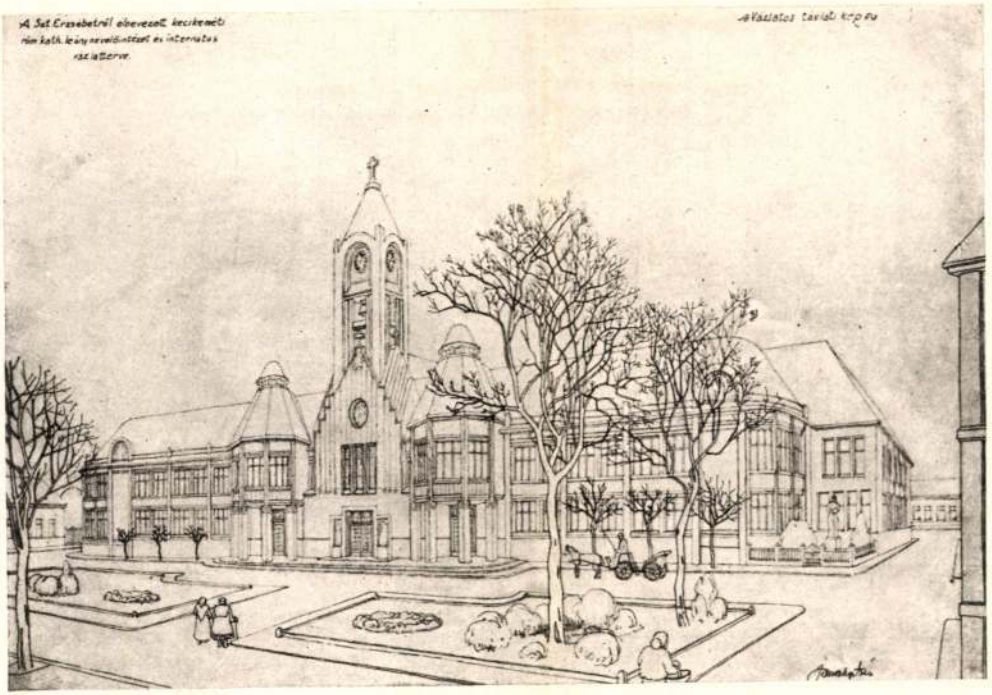
/:Janszky Béla és Szivessy Tibor:/

- Kép -

M Ű V É S Z E T

XIII.évf.1914.

197.

A MŰCSARNOK
TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

KECSKEMÉTI ZÁRDA TERVE
JANSZKY BÉLA ÉS SZIVESSY TIBOR MÜVE

Művészet 1914.

Zaňuszky Béla c.

Szivessy Tibor K

MDK

Janszky Béla és Szivessy Tibor

Ceglédi Amke internátus terve, repr.

A Lakás 1914. 4. sz.

Janáčkovy Díla nucípitká.

8 óra. Kijött.

1926. XI. 24., 5. old.

(:Kir.:)

Janszky Béla épitész

Bp.villa terv

Tér és Forma, 1933 VI. 412

Janszky építész

Tér és Forma, 1982

V. évf. 239-248.o.
Dr. Bierbauer Virgil: A tervező építész
és a családi ház.

Jánszky építész

Tér és Forma, 1930. III. évf.

362-420. o.

A XII Nemzetközi Építész-
kongresszus alkalmával
bemutatott magyar munkák

Jánszky Béla építész

Tér és Forma, 1929

I. évf. 249-263.

Pesti bérházak.

hogy önálló kultúráját, más fajok önállósága mellett a maga kultúráját, független és termékeny belső életét megteremtse, szakítania kell minden eddigi módszerrel. A magyar kultúrát, a magyar művészetet nem a l'art pour l'art magyarok, nem az üvegházi kertészek, hanem a magyar talajból nőtt és a magyar talajba belegyökerezett mesterkéletlen *tiszta magyar mentalitás, az önmagát maradéktalanul kifejező géniusz* fogja megteremteni.

Csanádi Rudolf.

FORUM

AZ ÉPÍTŐIPARI BÉKE

Az építőmunka önvédelmi harca

Ennek tartom azt a folyamatot, amely a különböző szaklapok, napilapok hasábjain, végül pedig az „*Építőmunka*" lapjain igen helyes *kollektiv összefogásban* az építőmunkástársadalom érdekében, de voltaképen mégis az egész magyar társadalom gazdasági, erkölcsi és művészeti érdekeiért indult meg.

A magyar termelésnek nincsen még egy olyan kétségbeejtően rendezetlen területe, mint az építőmunkáé. Egy olyan kerthez hasonló ez, amelybe egészséges fákat ültettek, amelyeknek az volna a hivatásuk, hogy szép és nemes gyümölcsöt hordozzanak ágaikon. Az ültetés azonban rendszertelenül, helyes programm nélkül történt. Azt látjuk, hogy egyik fa-fajta elárnyékolja ágaival a másikat, lombjai ezek fölébe kerekednek, ágaik összekuszálódnak és a zűrzavaros összevisszaságban rátekeredik a törzsekre, ágakra az élősdi, hamar növő, igénytelen indák, dudvák tekervénye, elfojtja életerejüket és a kert fái csak gyéren teremhetnek valóban értékes gyümölcsöt a magyar társadalom javára.

A dudvát, a kártékony kúszónövényeket csak úgy lehet kiirtani, ha szétválasztják a fáknak összekuszált ágait, egymásra tornyosodó leveleit, ha minden fa-fajta és fa levegőhöz, helyhez, naphoz juthat.

Régóta égető kérdése már a magyar társadalomnak az építőmunka gyümölcsösének rendezése, *de eddig — sajnos — senki sem mert ehhez bátor kézzel hozzányúlni.* Még a néhány éve beállított „műkertész", a **Mérnöki Kamara** sem. Talán nem is értettek hozzá?

Örömmel üdvözlöm, mint az „építőmunka" érdekeinek egyik legrégibb debattere, azt a gondolatot, hogyha kívülről nem jön segítség, saját magunk, mi — „fák" — próbálkozzunk meg azzal a feladattal, hogy elrendezzük ágainkat, kiirtsuk az élősdi kúszónövényeket és végre levegőhöz, méltó élethez jussunk, hogy gazdagabbá tehessük azt a magyar társadalmat, amely jogi és politikai beidegződése

BUDAPEST ÚJ TEMPLOMAI (1930—1933)

V. A Városmajori r. kat. templom. Tervezte: Arkay Bertalan.

Ha Möller *István temploma az egyik pólus,* Árkay *Bertalan temploma a másik polus. A* mult *és a* jelen, *a* tegnap *és a* holnap. *A templom alapfelfogása a nemrég elhunyt művésznek,* Árkay Aladárnak *elgondolásában gyökerezik. Árkay Aladár hagyatéka a magyar építészetnek egyik legérdekesebb fejezete. Eleven invenció jellemezte, művészi egyéniségének alapvonása mindig magyar volt. Munkássága látszólag egymástól elválasztható korszakokra oszlik, lényegében azonban egy vezérelv húzódik végig egész életén. Ennél a legutolsó állomásnál, a városmajori templomnál is előbukkan művészi szelleme, és a templom minden korszerűsége mellett sem nevezhető internacionálisnak. Természetes, hogy vajudó művészlelke még nem nyilatkozhatott meg maradéktalanul, de világosan érzik munkáján az a* belső feszültség, amely áttöri a sablont, *a már-már élettelen iskolává váló nyugatoskodást. Fia* Árkay Bertalan, *aki a művet elvitte a megvalósulásig, vérbeli modern művész. Nem azért modern, mert ez ma* divat, *hanem azért, mert az új építészetet* lényegében, legbelsőbb tartalmában éli át. *Nem* öncélúan *modern, hanem a* művészet élettani szükségszerűsége *alapján. Az igazi művészben sohasem iskola vagy divat egy-egy építőművészeti megnyilatkozás, hanem a korszellem szükségszerű kifejeződése. A magyar építőművészet akkor fog önálló, termő virágzásnak indulni, ha a korszellem,* mint a feltámadt új magyar kulturélet szelleme fog a magyar építőművészeken keresztül megnyilatkozni.

Építőmunka
1933. 3. 11.

folytán sajnálatosan nem értett a gyümölcskertészetnek ahhoz a fajtájához, amit mi „építőmunkának" nevezünk.

Hogy ez a „rendezési" munka, amelyet *építőipari békének* nevezünk, miként fog sikerülni, még nem tudom. A feladat rendkívül nehéz. Hiszen minden kertész tudja, hogy ha egyik fának ágai „belénőttek" a másiknak ágai közé, sokszor nincsen más segítség, csak az, hogy — bizony — *le kell vágni* valamelyik ágat. Már most az a kérdés, melyiket vágjuk le? Bizony, nagyon nagy belátás, önmegtagadás kell hozzá, hogy rábízzuk a fára, ő maga indítványozza saját belátásából: vágjátok le ezt az ágamat.

Az előjelekből azt látom, hogy az öncsonkításnak ilyen fajtájára nagyon nehéz lesz rábírni egyes törzseket, mikor sokan csakugyan arra hivatkozhatnak, hogy „joguk" volt fölébe nőni a másiknak, hiszen így ültették el őket valamikor.

Engem ebben a kérdésben csak a közérdek érdekel. Az ország építészeti képének jövendő kialakítása. Képtelen vagyok ezt a kérdést érdekképviseletek, jogi felfogások szempontjából megítélni. Bármilyen fontosnak is tartom az építőipari „békét", *más szempontot nem ismerek, csak az ország művészeti, tudományos, gazdasági és egészségügyi érdekét.* Ha az építőipari béke olyan keretek, megoldások és megegyezések között jöhet létre, amely minden vonalon biztosítja ez utóbbi, valóban közérdekek komoly védelmét, én leszek a legboldogabb ember.

Felfogásom szerint legelső feladatunk mégis csak annak biztosítása, hogy az országban a kor nívójához méltó, művészileg ízléses szerkezetekben gazdaságosan helyes, valóban értékálló értékek keletkeznek, mikor épületeket építünk.

Ezt csak úgy lehet biztosítani, *ha elsősorban a tervezői képesítés kérdését rendezzük.* Lehetetlen dolog tovább fenntartani azt az állapotot, hogy kellően megszervezett, átgondolt és bizonyos tudományos egységre hozott *képesítési programm* és ellenőrzés nélkül, háromféle iskola is oszthasson tervezői képesítéseket és „jogokat". Ezt azért is igen nevetségesnek kell tartanom, mert „méterek" és *„centiméterek" szerint ad jogokat,* holott bármely szakember is tudhatja, hogy igen gyakran egészen aprónak látszó „néhány méteres" feladatok is nehezebbek, mint a „sok méteresek".

Az építészeti tervezői képesítést alaposan meg kell revideálni a mai tudomány szempontjából, természetesen az eddigi „jogokat" is. Érzésem szerint *a kivitelezői gyakorlatot szervesebb összhangba kell hozni a tervezői gyakorlattal.* Az előbbinek képesítése régen megérett már arra, hogy főiskolai tanulmányokat igényeljen. Viszont az utóbbiak tervezői képesítése, bármit is mondjanak, csak akkor ér valamit igazában, ha a kivitelező valóban kiterjedtebb tervezői gyakorlatot is folytatott. *Számos ipariskolás fiúból lett kiváló tervező a Műegyetem diplomája nélkül.* Az eset fordítva is áll. De... a kivételek csak a szabályt erősítik. Legalább is a mai — rendezetlenségben.

A képesített építőmesterek (akik bizonyos határig versenyképesen tervezhetnek is) meg a diplomás „csak tervezők" (akik ritkán válnak kivitelezőkké) közötti antagonizmust csak az szüntetheti meg, ha mindkettőjük nevelését ugyanaz a főiskola fogja elvégezni, amely bizonyos egészséges reformmal egységes „kiképzést" ad majd mindakét kategóriának, több tudományos és művészi tanulmányt a „kivitelezést" választó ifjúnak és több gyakorlati és kereskedelmi tudást a „tervezést" választónak. Ezt a kérdést különben a diploma utáni hároméves gyakorlat kialakításával is meg lehet oldani.

A kőművesmesterek tervezési joga a kérdés legnehezebben rendezhető része. Véleményem az, hogy bizonyos egészen pontosan és tudományosan meghatározott kisebb kategóriáknak kivételével ennek az utóbbi igen népes tábornak tervezési jogát igen szigorú revízió alá kell vetni és ha lehet, a jövőben meg is kellene szüntetni, vagy legalább is akként korlátozni, hogy valóban képesített tervező ellenőrzése, tervrevíziója nélkül egyáltalán ne vállalhassanak önmaguk által tervezett építményeket. *Vagy... magasabbrendűre kell alakítani a kőművesmesterek „tervezésbeli kiképzését" is,* a mai kor nívójának megfelelően. Mivel ez majdnem lehetetlen, csak az előbbi javaslat látszik célravezetőnek.

Véleményem, ismétlem, az, hogy az építőipari béke másként tartósan nem képzelhető el, csak a „kert" végleges rendezésével. Ugyanilyen pontosan és tudományosan meghatározott, nem „méterek", „emeletek" szerint való tisztázása szükséges az ipari tevékenység kategóriáinak is. A mai meghatározások tudománytalanok és zavart okozók minden vonalon.

Végül: múlhatatlanul szükséges az egész országra kiterjedő és a mai kor tudományos nívóján álló szigorú és egységes építési szabályrendeletnek kiadása, amely bizonyos fokig művészi ellenőrzést is biztosít a hatóságoknak, illetve az arra hivatottaknak.

Jánszky Béla
műépítész,
a Lechner Ödön társaság ü. v. elnöke.

Janszky Béla építész

Katol.Szemle.1931.I.295-301.l.

XLVII. ÉVFOLYAM 37—38. SZÁM 1923. OKTÓBER 25

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti építőipari szakmák ipartestületei, a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, a Magyar országi Építési Anyagkereskedők Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottság, a Városi Mérnökök Országos Szövetségének hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ARAK: Félévre 7000 K. Ausztria, Németországba félévre 15000 K. Egyéb külföldre félévre 20000 K. Egyes szám ára 700 K. Postacsekkszám: 49197.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Horthy-Miklós-út 15c V/38 TELEFON: JÓZSEF 132—95.

A magyar népjóléti miniszter.

A nagy lakásépitő akció megindulásakor meg kell emlékeznünk a magyar haza egyik legnagyobb férfiujáról, dr. *Vass* József népjóléti és munkaügyi miniszterről, akinek hatalmas és törhetetlen munkaereje, energiája és vasakarata hozta létre azt a törvényt, mely nemcsak az odiozus és fenyegető lakásügyet fogja a megoldás felé vinni, hanem a mi elsenyvedt, évek óta pangó épitőiparunkba is uj, lüktető vért fog ömleszteni.

Aki ezt a nagykoncepcióju törvényt áttanulmányozta, lehetetlen elzárkóznia ama érzéstől, hogy itt az épitőtevékenység nagyszabásu megindításáról van szó, de bizonyos aggodalmat sem nyomhat el magában, hogy vajjon az évek óta pangó épitő ipar miatt a *szomszéd államokba* kiszivárgott, épitő iparosok hiánya nem fogja-e a nagylendületünekigérkező tevékenységet bénitani. Mi, akik az épitő ipar pulzusán tartjuk évtizedek óta kezünket, azon véleményen vagyunk, hogy dr. *Vass* József miniszternek eme hatalmas akciója arra is nagyszerü alkalmat fog adni, *hogy elszakadt, kivándorolt épitő munkásaink visszatérjenek a hazába*, hogy értékes erejükkel e hon földjét gazdagitsák.

Valóban népjóléti és munkaügyi miniszterhez illő nagyszabásu gondolat ez és a pangó magyar épitő ipar hálásan gondol mindig arra a nagy emberre, aki elsenyvedt karjainkba, a letett kalapácsok mellé uj erőt hoz. De nem kevésbbé fontos eredménye lesz az épitési akció nagyszabásu megindításának az a körülmény sem, hogy az állam pénze végre nem bankretortákba folyik, hanem a *munka zsilipjeit nyitja meg*. Igy nemcsak a hazai iparosság cca. 30%-át látja el megélhetéssel, hanem mindazokat is akik ezektől élnek. *Uj adóalanyok támadnak igy* és nem kell az államnak a folyton emelkedő állami bevételek ellenszenves forrásához folyamodnia, hogy az államháztartás egyensulyát fenntarthassa.

A zok a milliárdok melyek az épitőtevékenységre fordittatnak megsokszorozódnak a forgatás alatt és az államnak is pompásan kamatoznak. Ez a törvény második nagyszerü eredménye.

A harmadik, alá nem becsülhető értéke a népjóléti miniszter akciójának az, hogy a *magyar közgazdasági élet immár végzetes elfelvelyedését megállitja*. Értjük ez alatt

III. dij. Boskó Géza műve.

...azok, akik pénzüket a termelő munka he... játékokba fektették, sietnek azt onnan ki... *az építési akcióba beállitani.* Még nem eszmélt a ...ozsde annak tudatára, hogy a nagy lanyhaság egyik főoka az, hogy az ott elhelyezett pénzek az építési akció megindulásakor realizáltattak és kivonattak és előbb telkekbe, majd később építésbe fektettetnek.

A haza kivándorolt iparosainak visszacsábitása, a leromlott állampénztárnak uj adóalanyokkal való felsegitése, a közgazdasági élet egészséges alapokra fektetése az a hármas nagy cél, mely a népjóléti miniszter provinciális látóköre előtt lebeghetett s melyeknek megvalósitására az építési akció nagyszabásu tervét kidolgozta.

Meg kell állnunk egy pillanatra, a magyar kormányzat eme kimagasló egyénisége előtt, akinek eddigi működése teljes bizalommal tölthet el bennünket, hogy ezen akcióját is siker fogja koronázni.

Dr. *Vass* József alig tünt fel a magyar politikai firmamentumon, máris az akkor legnehezebb ügyet, mely katasztrófával fenyegetett bennünket, *a népélelmezés ügyét* vette erős és tiszta kezeibe és elháritotta a bajokat, nyugalmat és megelégedést teremtett. Mikor a legégetőb kérdés a magyar tanügy talpraállitása volt, mikor a „B" lista ódiumát kellett valaki nyakába akasztani, akkor odaküldték dr. *Vass* Józsefet a kultuszminiszteri polcra és az ő Isten áldotta tehetsége ott is rendet teremtett. Mikor a *népnyomor és szociális bajok* elviselhetetlenekké váltak, a népjóléti és munkaügyi tárcát tették vas markaiba és az ő nemes szociális érzéke, a magyar nép iránt érzett jóságos szeretete megtalálta a helyes utat a kibontakozásra.

És most mikor minden nyavalyánk tétőpontján *a lakásinség hánytorog*, akkor ismét itt látjuk a népjóléti miniszter hatalmas alakját, aki tud, mer és akar cselekedni és amint a most megindulo épitési akció is igazolja, a legcélravezetőbb, a legbölcsebb, a legnagyszerübb megoldást választja. És amit dr. *Vass* József jónak itél, azt ő hatalmas vas energiájával keresztül is viszi. Ezért van feltétlen bizalmunk az épitési akció sikerében is.

A bajor sajtófőnökkel beszélgettem a minap. Ismertettem előtte a mi épitési akciónkat. Szájtátva hallgatta és szinte szégyenkezve mondotta, *„sajnos mi még nem jutottunk el ehhez a nagyszerü lépéshez, de bizonyos, hogy közetni fogjuk."*

Mi eljutottunk és ezért vagyunk hálásak a magyar népjóléti miniszter iránt, aki még a német népnek is példaadó működést fejt ki, de hálásak vagyunk azért főként, mert ugy érezzük, hogy nagyszabásu akciójában a magyar épitő ipar ujjászületését üdvözölhetjük.

Dr. Fábián Gáspár.

A Néprajzi Muzeum pályatervei.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet ebédlőtermében most láthatók a vallás- és közoktatásügyi miniszter által a Néprajzi Muzeum épületének szükebbkörü tervpályázatra beküldött pályatervek, melyek valóban magas müvészi élvezetben részesithetik a szemlélőt. A csekély dijazás (160.000 K személyenként és 4 drb. terv 100.000 K jutalomban részesült) ellenére, maga a feladat szépsége által ihletve, a felhivott épitészek legjobb erejüket vitték harcba s amit produkáltak, az a magyar épitőművészetnek diadala és nagyon helyesnek tartjuk azt hogy a kiválóbb pályaterveket külföldre is kiviszik. Ám itt a 4 külön dijazotton kivül is okvetlenül kiemelendőnek és kiviendőnek tartjuk *Györgyi* Dénes elegáns művét, Almási *Balogh* Lóránt mély elgondolásu homokzatát, valamint K. *Császár* Ferenc európér előadását.

Dr. Lechner Jenő homlokzata turáni emlékeket gerjeszt a szemlélőben, *Kotsis* Iván dr. az ő könnyed preciz, kedves modorában adja elő mondanivalóit bájos magyar barokkstilben, *Kiss* László nemes, egyszerü, nagy vonalai klasszikus benyomást tesznek, *Medgyaszay* István meleg, hangulatos távlatképe nyomoruságunkban talán a legtalálóbb megoldását nyujtja a nem könnyü feladatnak.

A többi szereplő is igyekezett a beléje helyezett bizalomnak megfelelni. *Fritz* Oszkár középkori felfogásban, *Árkay* Aladár kissé oroszos modorban dolgozott, *Hikisch* Rezső alaprajzi bravurokban excellált, mig a *Janszky—Wiegand* pár lemaradt valamiképen a komoly versenyről.

Csak azt jegyezzük itt még meg, hogy a Magyar Néprajzi Muzeum nem való a kijelölt helyre. *Dór.*

KRÓNIKA

A Mérnökegylet uj dijszabása minden megkezdett napra (uton töltött napot is számitva) *200.000* korona. I. oszt. vasutjegy, kocsi és teljes ellátás. A százalékos dijszabás fejrovatai *2000 szeresen* veendők számitásba. Ama dijfeltételek, hossz-területegységbe, vagy darabonként vagy esetenkénti elszámolásra vonatkoznak *3—4000-szeresen* számolandók el. A művezető részletfizetéséinél az előbb beszerzett anyagárak után a kifizetés időpontjában érvényes árak veendők számitásba. Becslés rajzzal 0·5 százalék meglevő tervek alapján 0·2 százalék. Forgalmi adó a megbizó részére felszámitandó. Dijazásért véleményadás dijminimua 25.000 K. Érvényes 1923· *szept. hó. 21-től* kezdve.

A magy. kir. keresk. Miniszter ur f. hó 3-án kelt rendeletével az épitőmesteri szakvizsgadiját 38.000, az elővizsga diját 25.000, a pótvizsga diját 19.000 K-ban állapitották meg. A szakvizsgáról szóló képesitő bizonyitvány dija pedig 700 K. Továbbá fizetendő az épitőmesteri szakvizsga elengedéséért, vagy az azon való könnyitésért folyamodó részéről 36.000, az elővizga elengedéséért folyamodó részéről pedig 22.500 K. 1923 szept. 1 óta az épitőmesteri szakvizsgát letették és képesitő bizonyitványt kaptak: Kart Aliréd, szül. Mezőtelegden 1899 jul. 14-én, Vasas István, szül. Mátészalkán, 1896 dec. 20-án.

Megjelent a végrehajtási utasitás melynek értelmében közületek 1923 dec. hó 31-éig, magánosok 1924 január hó 31-éig jelentkezhetnek hitelért. Nemcsak az uj, de az emelet és toldalék épitkezés is kaphat hitelt! A jelentkezőnek igazolnia kell, hogy telke vagy épülete épitkezésre, hogy az épitkezéshez szükséges tőke 40 százaléka rendelkezésre áll. A jelentkező kötelezi magát, hogy tulnyomóan négyszobásnál nem nagyobb lakást épit, fényüzés nélkül (de keményfapadló, fürdőszoba, központi fütés nem fényüzés). Tiznél kevesebb lakást *1924 aug. 1-ig*, ötvennél kevesebb lakást *1924 nov. 1-ig*, száznál kevesebb lakást 1925 aug. 1-ig, száznál több lakás 1925 nov. 1-ig befejezendő. A termelt lakások 50 százaléka felett a hatóság rendelkezik. Jelentkezéskor az épitési összeg *5 ezreléke* fizetendő. *Vidéken* a jelentkezés az államépitészeti hivatalnál történik. A jelentkezések felülbirálását a *Lakásépitő Állandó Bizottság* végzi. Ez értesiti a *Pénzintézeti Központot* a folyósitható épitkezési hitel maximális mértékének megjelölésével. Ez a tényleges épitési költségeknek legfeljebb 60 százalékát folyósitja, *negyedévenként utólagosan számitott évi 18 százalék kamat és 2 százalék jutalék* ellenében. Az *igénybevett összegek 5 év alatt fizetendők vissza 20 százalékos részletekben Joga van azonban az épittetőnek tartozását előzetes felmondás és stornodij nélkül egy összegben bármikor* visszafizetni. A *fedezet* kérdésében a P. K. belátása szerint határoz. Az egyes hitelösszegeket az épittetők által benyujtott és *40 százalék erejéig már kifizetett eredeti számlák* (bérlisták, kereseti kimutatások(adja a P. K. a fél folyószámlája terhére. Ha a L. Á. B. visszaélést tapasztal, ugy a hitelt megszünteti és az addig folyósitott hitel-15 nap alatt *valorizálva egyszerre visszakövetelt. Adóügyi kedvezmények:* Uj épületnél 30 évi, ráépitésnél 20 évi adómentesség az uj rész után 15 évi, ha 1924 jan. 1-ig amely helyiség lakássá alakittatik át. A házadómentesség tartamó alatt *kincstári haszonrészesedés sem fizetendő.* Egy igen visszariasztó hatásu pontja a rendeletnek az, hogy a befektetett tőke után *utólag jövedelmi és vagyonadót kell fizetni.*

Ney Béla feledhetetlen volt főszerkesztőnknek, a kiváló magyar épitésznek és irónak művészi siremléke elkészült. A leleplezési ünnep f. hó 20-án d. u. fél 4 órakor volt a kerepes temetőben.

Kinevezés. *Bálori* Ferenc müsz. főtanácsost a kereskedelmi miniszter előterjesztésére a kormányzó min. tanácsossá nevezte ki.

Báthory István okl. épitész-épitőmester, az épitőmesteri képzettség megvizsgálására szervezett bizottság tagjává kinevezte.

Gyenes Lajos ép.

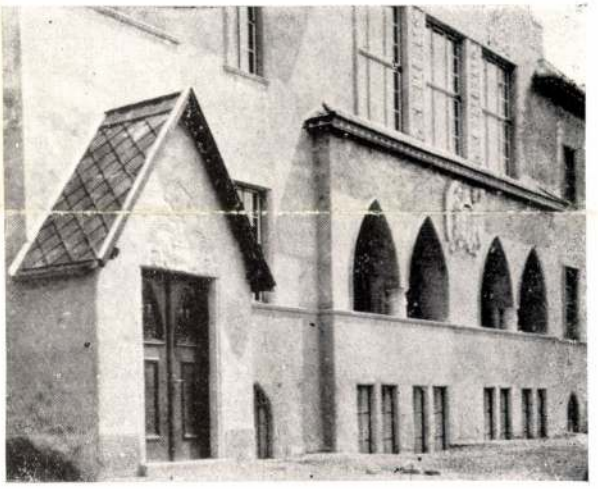
Janszky és Szivessy műépítészek tervei:

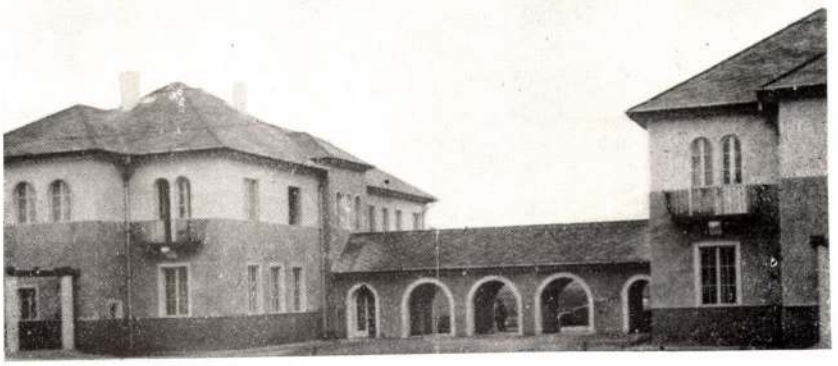
Pestszentlőrinci áll. polgári iskola

„Forum" filmszínház. Ablakrács

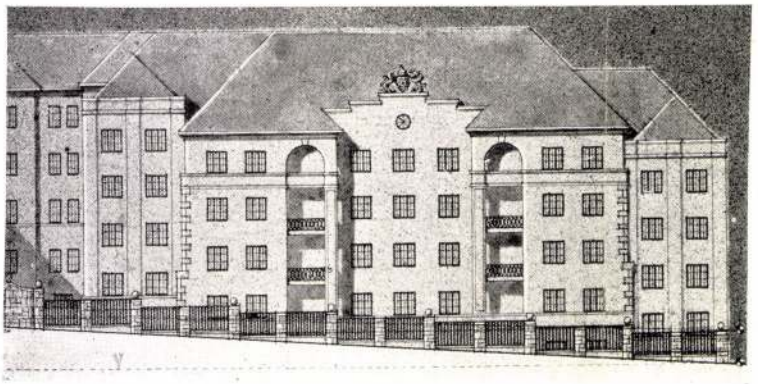
Pestszentlőrinci áll. polgári iskola

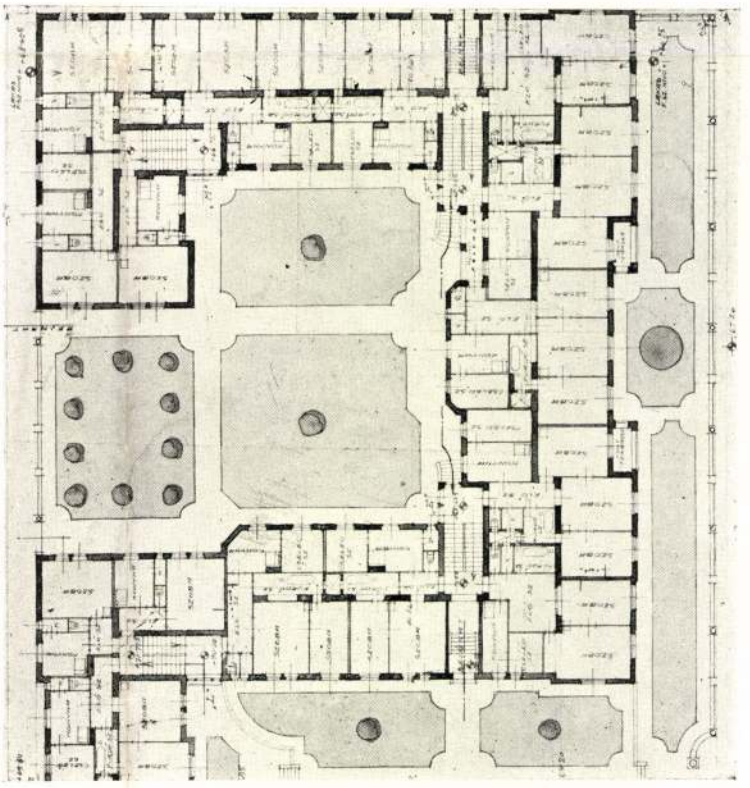
Pestszentlőrinci áll. elemi iskola

Neuschloss Kornél és ifj. Gyenes Lajos kislakás tervpályázata, melyet a Főváros megvett.

Homlokzatok

Alaprajz.

Képzőművészet
1927. 4. sz.

azt az isteni szikrát, melynek világító fényözöne ma a földünkre borul.

A szakadékok, vízmosta barlangok után az assir babilon palotaépítészet, az egyiptomi templomkoloszusok, piramisok görög-római márványból faragott s épített ember s isten számára álmodott otthonok világa után a román, góth, renaissance építészeti csodák stb... véges-végig az amerikai felhőkarcolókig, olyan kolosszális föl gyújtása az évezredek messziségéből, felénk csillanó kultúrszikrának, hogy ennek a csillagokig lobogó fényénél valóban szemünk elé tárul az a történelemmel terhes mult, melynek ha szépsége volt, ha értéke megmaradt a jövő számára, ezt nem a csodák hekatombái tették a kultúrember részére értékessé, hanem az a művészete, mely a barlangból otthont varázsolt, s az otthon számára palotákat épített.

A palotaépítészet, tulajdonképpen a megteremtője az otthon építőművészetének, melynek nagyvonalú stílusa mindig az otthon belső tartozékainak a formáját is irányította.

A külső s a belső formák összecsengése egészen természetes, egy időben születve, egyik forma, az anyag karaktere szerint alakulva a legszorosabb vérrokonságot tart a másik formával, melynek az az évtized vagy század a teremtője, létrehozója.

Az egyes korszakok stilustörekvései minden nemzetnél más és más formában nyilvánultak meg, s így a lakás, mely az egyén legközvetlenebb érintkező területe tulajdonképpen s annak bútorai, mely az emberi test növekvő arányainak megfelelően van konstruálva, elsősorban hivatottak arra, hogy az egyes korszakok stilustörekvésein az egyéni, illetve az egyén nemzeti karakterét magukon viseljék...

Igy lehet beszélni az egyes népek lakásművészetéről, ugyanazon stilusban is, mert a francia góth, például csak úgy góth stilus, mint a német vagy angol, de a francia góth is más és más a német s az angol gotika is.

Az egyes stilusok nemzeti karaktere így új formákkal gazdagodott, amelyek összhangban vannak mindig az eredeti stilussal, amely stilus egy-egy nemzetnek művészi teremtőerejét dokumentálja.

A hatalmas, nagy kultúrával rendelkező népek mindig megteremtették a maguk stilusát s így lehet beszélni egy-egy nemzeti stilusról, mely a történelmi fejlődés folyamán a nagy korszakokban egy-egy nép föllendülésének évszázadaihoz, egy-egy nagynevű uralkodó, államférfi nevéhez, vagy egy-egy korszak hanyatlásának idejéhez van kötve.

Általában a bútortörténelem stilus törekvései, négy nagy korszakot ölelnek föl s ezekben a korszakokban uralkodó kultúrnemzetek nevéhez, vagy nevével vannak szignálva.

Igy különböztetünk meg négy korszakot és pedig: Az ókort, középkort, újkort s legújabbkort.

Az ókor népei az egyiptomiak, assyrok, babilonok, a perzsák, görögök, rómaiak.

Tőlük szinte egy-egy stilus örökölte a nevét, míg a középkorban nem a népek neve, mint inkább a szellem, mely megteremtette őket, adta az egyes stilusok nevét.

Igy született meg a keresztény, a román és góth stilus.

Az új korszak a renaissanceval kezdődik, mely Olaszországban, Franciaországban, Anglia és Németországban alkotta a stilus legszebb bútorait s emelte az otthon művészetét olyan színvonalra, melyből a későbbi korok, rokokó, XVI. Lajos, empir, bidermeyer, secessziö bútortipusai sarjadtak s vetették meg az alapját a mai lakásművészetnek.

(Folyt. köv.)

KOZMÉR SÁNDOR: *Lenkey Dezső főtanácsos és neje*

IPARMŰVÉSZET

A lakásművészet történelmi fejlődése

Irta: *szentgyörgyvári Gyenes Lajos.*

Az emberiség történelmének az elmult évezredeken át, mondhatni alig észrevehető halk kisérője az otthona, fokozatosan, a fejlődés történelmi sorrendjében, mint az árnyék követte s követi korszakok hosszú évszázadain át magát az emberiséget.

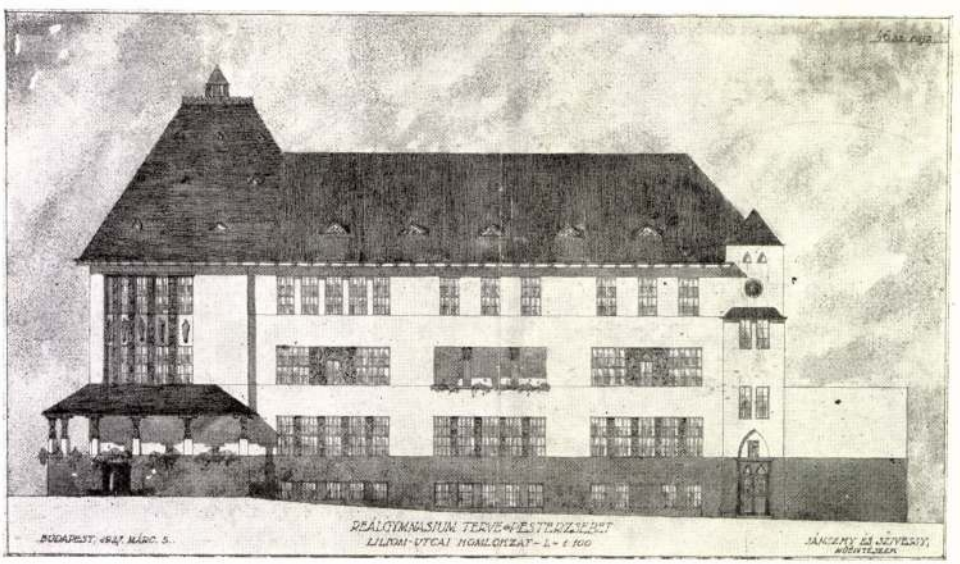
Ha a kulturális fejlődés szinte a végtelenségben elvesző első felcsillanását vizsgálgatjuk, ha a kulturális fejlődés ezen első szikráját, amelyet az évezredek döbbenetes nagy temetőjéből az enyészet számunkra még meghagyott, tüzetesebben szemügyre vesszük, akkor látjuk, hogy az emberiség történelmének e néma kisérő társa, tulajdonképpen nem is olyan szerény, csupán árnyékként ható néma útitárs.

Ez az árnyék megnő, szinte vezetőszerepet látszik betölteni, olyan, mint a gép szíve, a mótor, mely a díszes külsőben szerényen meghúzódik ugyan, de nélküle a díszes váz értéktelen holmivá lesz.

Az emberiség kulturális fejlődésében mindaz, ami attól az évezredes temetőből előkerült, az tulajdonképpen az otthon tartozéka, mondhatni a művészeti érzék, a szép kőbe, fémbe, fába vésett, vagy ezen anyagok valamelyikéből alakított mesélő hieroglifája, melyekből valamennyi korszak egykorú embere műveltségét, kultúrális fejlődésének fokát állapítják meg.

Ez a megnőtt árnyék, mely a fejlődés korszakának fénye arányában nagy, súlyos lesz s a hanyatlásban alig észrevehető konturokban látszik csak, az elpusztult kultúrák temetője fölött el nem muló kisértetként bolyong mindenütt, új s újabb alkotásokra kényszerítve azt az emberiséget, mely egy-egy fejlődő korszak művészi álarcait halomra döntötte, az életből temetőt csinált s az eltemetett művészi álmokat, újból életre keltette s gyakran szebbé, grandiózusabbá nivellálta.

Ez az el nem pusztítható titokzatos árnyék, ez a beszélő néma útitárs, az emberiség történelmében a kultúra gárdistája. Ha szerény szereposztásban a nagy események mellett csak mellérendelten, gyakran alárendelt szerepet játszik is, nyilvánvaló, hogy nélküle történelem nincs, nélküle kultúráról beszélni nem lehet, hiszen ott, ahol a kultúrális fegyverzetű ember a történelem színpadára lép, a barlangok mélyén, a sziklábavágott kulisszákon a művészet pompás virágait ott találjuk már, fegyverzetén a primitiv egyszerűség gyermekálmai már formában öntve fölgyújtották

JANSZKY ÉS SZIVESSY: *Pesterzsébeti reálgimnázium*

Képzőművészet
1927. 4. 27.

TÁTRA-UCCA 12.

A fővárosnak a Vigszinház mögött elterülő ujonnan épült negyede, a Tátra ucca 12. sz. bérházzal, uj, szép épülettel növekedett. E 16 lakást tartalmazó szép épületet *Medgyes* Alajos építőművész tervezte és *Kirschner* József építőmester, mint fővállalkozó mellett a főváros legmegbizhatóbb iparosgárdája építette. A ház egy-, két-, három- és négyszobás modern, komforttal berendezett lakásokból áll.

A föld, kőmüves és elhelyező munkákat *Kirschner* József építőmester kivitelezte. E cég az utóbbi időben több nagy fővárosi objektumot épitett, mindeddig utólagos észrevételek nélkül, miért is az épittető választása minlenképen szerencsés.

Az asztalosmunkát *Kressalek és Pattyi* asztalosárugyára (Országbiró ut 63. sz.) végezte, eddigi hasonló lelkiismeretességgel. Kifogástalan anyagot kifogástalanul dolgozott fel.

A gazdag kivitelü kovácsolt vaskapu *Sima* Sándor műlakatos mesterben dicséri mesterét. Ugyanő végezte az épület összes épületlakatos munkáit, lépcső- és folyosórácsokat stb. Sokszor irtunk már e kiváló iparosunkról s mindig örömmel tettük, mert munkáját minden alkalommal őszintén dicsérhettük. (Cime: Hajtsár ut 139.)

Az épület központi fütését *Rohonczy* Hugó mérnök szerelte fel. Ugyanő végezte az épület összes vizvezeték és csatornázási munkáit is. A modern berendezésü házak épittetői lelkiismeretes és kiválóan szakképzett munkatársat találnak Rohonczy mérnökben.

A ház gondos kivitelét bizonyitja, hogy minden iparosmunkát a legmegfelelőbb kezekre bizták. Igy a mükőlépcsők elkészitését is a leghivatottabb vállalat végezte: az *Egyesült Épitőipari és Hajózási Rt.* (V., Vilmos császár ut 28. sz.), mely cégnek a neve maga többet mond bármilyen dicséretnél.

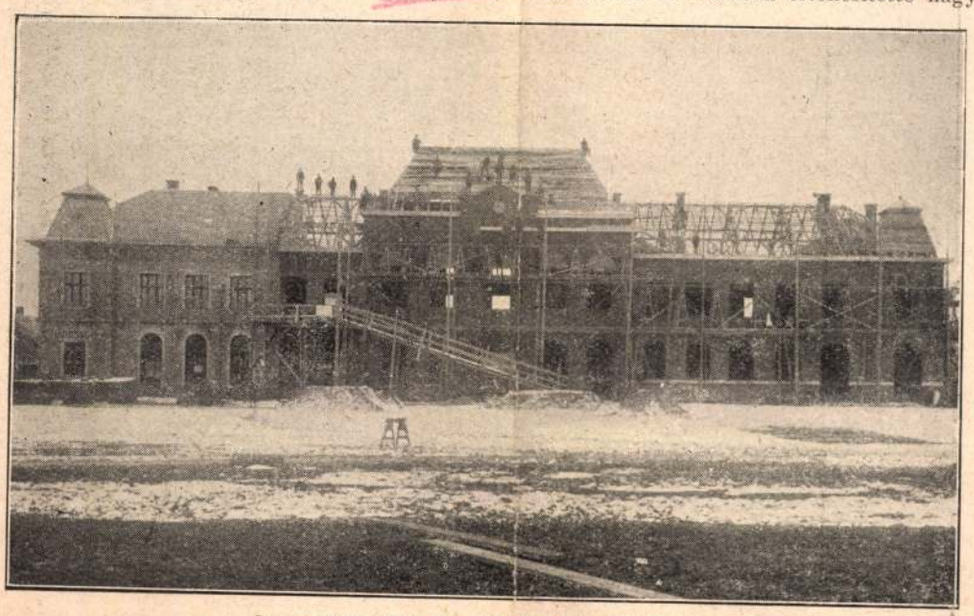
A szobafestő és mázoló munkát *Hantos Testvérek* cég végezte.

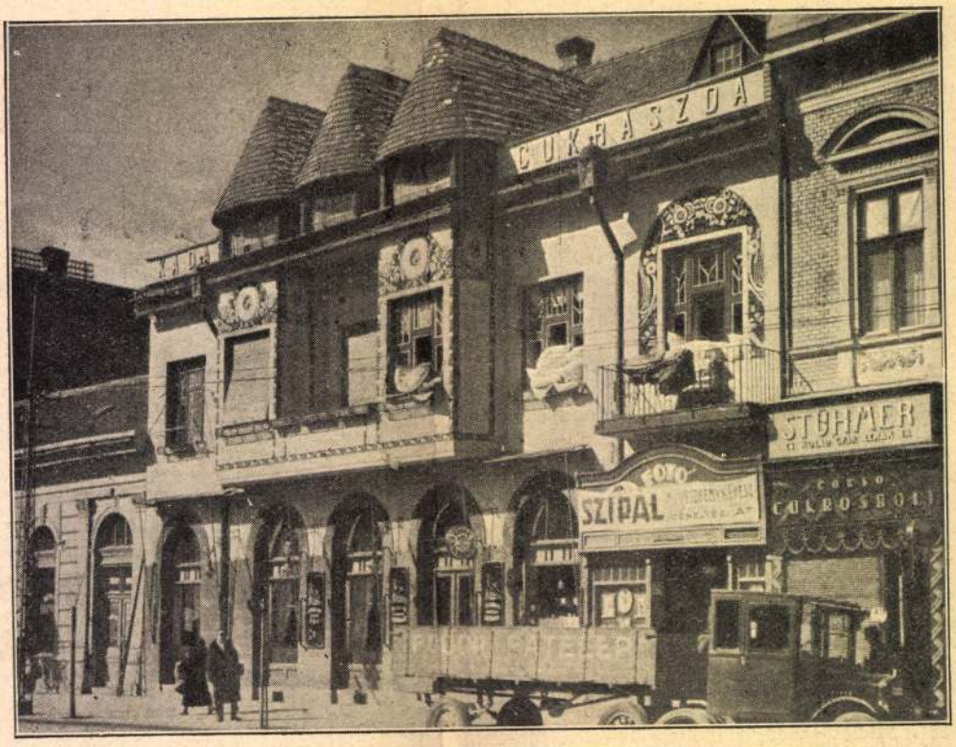
Tátra-u. 12.
Tervezte: *Medgyes Alajos* épitőművész.
Fővállalkozó: *Kirschner József* épitőmester.

SZOLNOK ÉPITKEZÉSEI.

F. évi április hó 18-án megjelent számunkban fényképes közlést mutattunk be Szolnok város épitkezésének fejlődéséről, mely alkalommal sajnálatos hibák csusztak be az imertető leirásban, melyeket az alábbiakban helyesbitünk. *Sipos* István munkáinál közölt Városi szinház tervező-épitésze *Sebestyén* Artur Budapest. Szolnoki hitelbankot tervezte *Janszky és Szivessy*, épitették *Borbély és Hidy*. Bábaképzőt tervezte *Kapéter* Géza, építette *Sipos* István, *Bogdánffy és Gerlóczy*. Kádár-házat *Janszky és Szivessy* tervezte, épitette *Madas* Mihály, viszont az Ecetgyárat *Madas* Mihály tervezte Barta János házát nem *Pápay* Antal tervezte, hanem egy alaprajzi elgondolás alapján azt ő épitette fel minden részletes tervrajz nélkül. *Bede* Antal nem volt társa néhai *Pápay* Mihály épitésznek, hanem ő nála tanult és önállóan értékesitette nagy szaktudását.

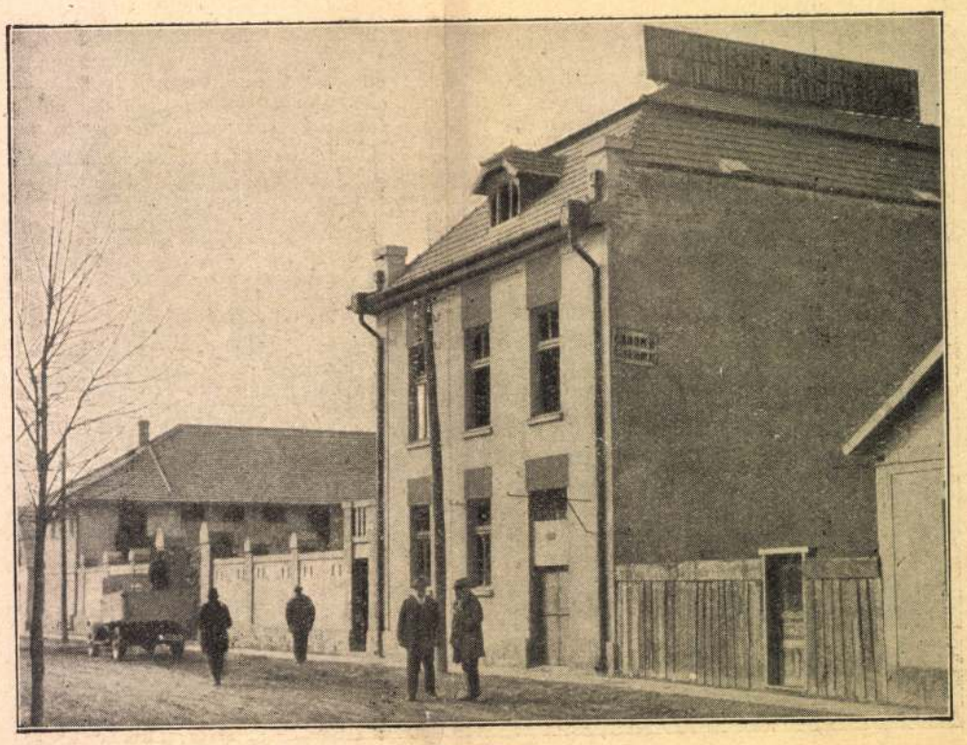

Szarvasi ág. hitv. evang. árvaház épitkezése.
Tervezte: *Schulek János.* Épitette: *Kalafszky János és Nagy Sándor.*

Kádár cukrász háza.

Tervezte: *Janszky és Szivessy.* Épitette: *Madas István.*

Ecetgyár.

Épitette: *Madas Mihály.*

akik egy világváros kedélytelen forgatagában becsülni tudják azt, amit közönségesen hangulatnak szokás nevezni.

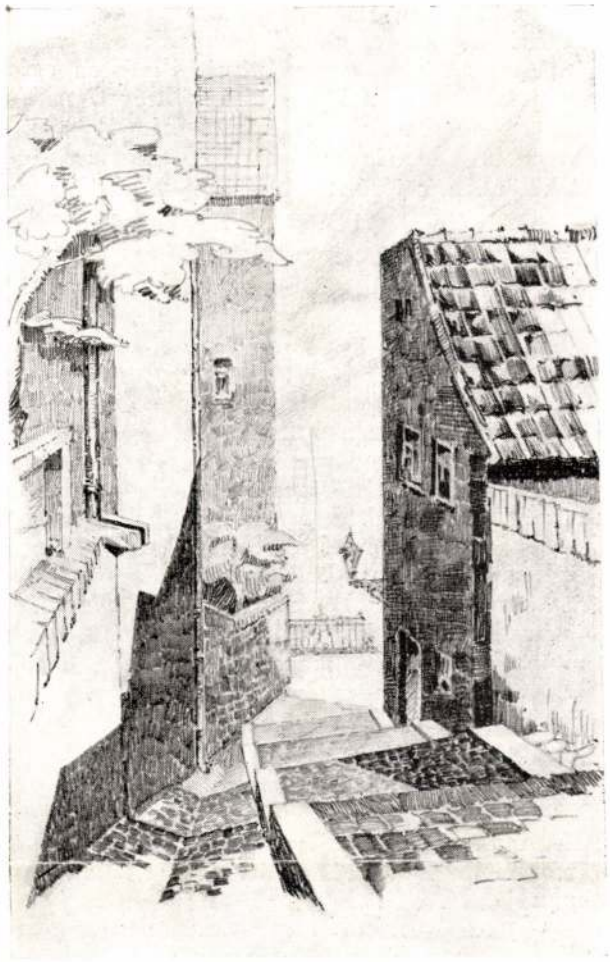
Ezért nem szabad szó és gondolat nélkül elmenni a Tabán reneszánsza mellett, még akkor sem, ha az ujjászületés esetleg az egyén és a köz gazdagodását jelenti. Igaz, a Tabán düledező sárkunyhói külön-külön nem képeznek műbecsű építészeti emlékeket és nem hasonlíthatók német kisvárosok építményeihez, ahol a régi városnegyed épületegységenként is művészi értéket képvisel. Nem szorul tehát a Tabán védelemre még akkor sem, ha esetleg akad a régi Szarvas-tér környékén egy-egy házikó, amelynek kovácsolt vasrácsozata, antiquitásánál fogva értékes emléktáblája meg is érdemli a muzeumi halhatatlanságot. De az egész városnegyed így amint van, teljes egészében kétségtelenül hangulatos színfoltját alkotja Budapest fővárosának, ezért pedig megérdemli a neki kijáró kegyeletet.

Egy délelőtti séta a tabáni hegyoldalban meglepően bizonyítja, hányan keresnek ihletet a görbe uccák, meredek lépcsősorok között. Valóságos olaszországi képet varázsol a szemlélő elé az ülve, állva, fekve és gugolva dolgozó piktorok serege. Ilyenkor látni, mennyien vannak, akik *tudatosan* élvezik a kis uccák, keskeny udvarok hangulatát, akiknek a fekete macska, csámpás lámpavas, öreg anyóka témát és modellt, munkát és szórakozást jelent, akik ecsettel, tollal, tűvel és krétával — képben, zenével és verssel tudatosan becsülik és használják fel a régi kisváros festői motivumait. — De sokan vannak olyanok is, akik *öntudatlanul*, talán a csönd, talán a budai kiskocsmák kedvéért keresik és szeretik a tabáni hegyoldal romantikáját.

Ezek nevében kell búcsút vennünk a Tabántól és ezért kell megállapítanunk: vannak olyan szempontok is amelyek szerint azt mondhatjuk: kár érte.

Tudjuk jól, hogy többet, jobbat, egészségesebb lakhatást és nagyobb kényelmet kapunk helyette. Kis ablak helyett nagyot, szűk szobák helyett szellőset, macskaköves flaszter helyett aszfaltos járdát. Vígasztalódhatunk is: módunkban van mindezt művészi formában, a szép követelményei szerint megcsinálni, sőt örülnünk is lehet az új művészi feladatoknak. De nem szabad elfelejteni, hogy a muskátlis ablak veszít varázsából az ötödik emeleten, a kiskocsma hangulata más a kukoricacégér mögött, mint a nagyvendéglő vígsága az elektromos transparens fényében, — lehet kényelmes a villanyvilágítás, hasznos a vízvezetékberendezés, de kár a rozsdás piactéri kútért és a félrebillent petroleumlámpás bohém hangulatáért.

Nem kell tehát sajnálnunk a Tabánt, de el kell búcsúznunk tőle. Addig amíg lehet, és úgy ahogy lehet. Ecsettel vagy fényképezőgéppel, őszi napsütésben ugyanúgy, mint hóborította téli állapotában. Az Aranykacsa uccától is, az Aranykakas uccától is, — a Naphegy uccától holdvilág mellett és a Holdvilág uccától napsütésben.

BECZ JENŐ: *Budai részlet*

*

Nem tudom, de valószínűnek tartom, hogy a főváros illetékes hivatala gondoskodott arról, hogy a Tabán jelenlegi képét megörökítsék. Erre természetesen legalkalmasabb eszköz a fényképezőgép, amely egyedül képes tömegesen megrögzíteni a régi városnegyed külső képét, úgyanúgy, mint részleteit, fekvését, udvar és interieurhangulatát. Mindez feldolgozva és füzet, vagy könyv alakjában kiadva valószínűleg nagy népszerűségnek örvendene.

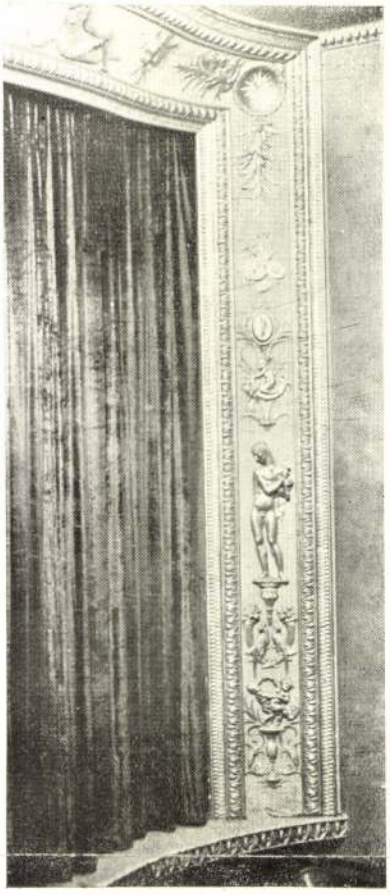
De különösen szimpatikus és elegáns gesztus volna a Főváros részéről, ha felszólítaná a magyar festő, grafikus és építészgárdát, a jelenlegi Tabán ábrázolására. Az egybegyült anyagból pedig egy kiállítás keretén belül kiválasztana és megvásárolna egy pár értékes művet a fővárosi múzeum számára, — amelynek különben is kötelessége Budapest fejlődését építészettörténeti szempontból regisztrálni. Egy ilyen művészeti tevékenység mindig érdeklődésre tarthat számot,

de különösen most, amikor a küszöbön álló tabáni építkezések egészen aktuálissá teszik ezt az akciót. Ami a dolog anyagi részét illeti, az egész nem jelentene említésre méltó költséget. A Főváros egyébb beruházásai között számításba sem jöhetne ez a kiadás, amely a kiállítás jövedelméből különben is jórészt megtérülne. Mindehez természetesen szükséges volna egy kis gyors, adminisztrációmentes elhatározás, hogy a téli tájképek még idejében megfesthetők legyenek — a tavaszi hó elolvadása előtt. *Becz Jenő.*

JÁNSZKY BÉLA ÉS SZIVESSY TIBOR a szóhoz és tekintélyhez jutott építészgárda fiatalabb generációjának tagjai. Ők már a háború előtti időkben is a modern építészet képviselői voltak, és azok maradtak máma is. Nem követik ugyan vakon a külföld szélsőségesnek mondott építészeti modorát, de mindenkor érdeklődő figyelemmel kísérik a modern építészet fejlődését. Távol állanak Bruno Taut, vagy Le Corbusier szellemétől, de saját egyéniségükön keresztül odáig fejlesztették művészetüket, ameddig azt a hazai építészeti szellem megkívánta és megengedte. Kétségtelenül nagy érdemeket szereztek a modern magyar architektura fejlesztésében.

A műveikből mellékelve közölt reprodukciók közül a filmszínház-architektura különösen részleteiben, — külföldi viszonylatban is — dekoratív, fantáziás, hangulatos, illuziót keltő, amely a mozgóképszínház célját és hivatását stílusosan támasztja alá.

A Pestszentlőrincen épült elemi iskola olaszosra emlékeztető formáival, fehér és rózsaszín falaival, rozsdabarna műpala tetőzetével színes hatást kelt, — a polgári iskola pedig modern magyaros stilusával részleteiben is karakterisztikus.

JANSZKY ÉS SZIVESSY: *„Forum" filmszínház*

A pesterzsébeti reálgimnázium homlokzata szigorú összhangban van az alaprajzi beosztással, és egyik legszebb példája a modern magyar vidéki középiskolának.

JANSZKY ÉS SZIVESSY: *„Forum" filmszínház Interieur*

~~Gyenes Lajos~~
Jánszky Béla

IPARMŰVÉSZET

A lakásművészet történelmi fejlődése

Irta: *szentgyörgyvári Gyenes Lajos.*

Képzőművészet 1927. 4. 7

Az emberiség történelmének az elmult évezredeken át, mondhatni alig észrevehető halk kisérője az otthona, fokozatosan, a fejlődés történelmi sorrendjében, mint az árnyék követte s követi korszakok hosszú évszázadain át magát az emberiséget.

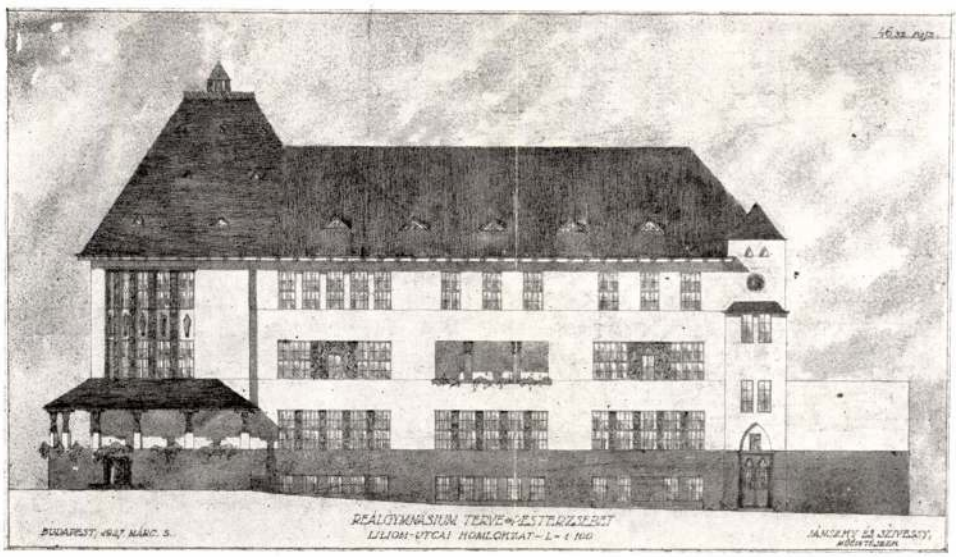
Ha a kulturális fejlődés szinte a végtelenségben elvesző első felcsillanását vizsgálgatjuk, ha a kulturális fejlődés ezen első szikráját, amelyet az évezredek döbbenetes nagy temetőjéből az enyészet számunkra még meghagyott, tüzetesebben szemügyre vesszük, akkor látjuk, hogy az emberiség történelmének e néma kisérő társa, tulajdonképpen nem is olyan szerény, csupán árnyékként ható néma útitárs.

Ez az árnyék megnő, szinte vezetőszerepet látszik betölteni, olyan, mint a gép szíve, a motor, mely a díszes külsőben szerényen meghúzódik ugyan, de nélküle a díszes váz értéktelen holmivá lesz.

Az emberiség kulturális fejlődésében mindaz, ami attól az évezredes temetőből előkerült, az tulajdonképpen az otthon tartozéka, mondhatni a művészeti érzék, a szép kőbe, fémbe, fába vésett, vagy ezen anyagok valamelyikéből alakított mesélő hieroglifája, melyekből valamennyi korszak egykorú embere műveltségét, kultúrális fejlődésének fokát állapítják meg.

Ez a megnőtt árnyék, mely a fejlődés korszakának fénye arányában nagy, súlyos lesz s a hanyatlásban alig észrevehető konturokban látszik csak, az elpusztult kultúrák temetője fölött el nem muló kisértetként bolyong mindenütt, új s újabb alkotásokra kényszerítve azt az emberiséget, mely egy-egy fejlődő korszak művészi álarcait halomra döntötte, az életből temetőt csinált s az eltemetett művészi álmokat, újból életre keltette s gyakran szebbé, grandiózusabbá nivellálta.

Ez az el nem pusztítható titokzatos árnyék, ez a beszélő néma útitárs, az emberiség történelmében a kultúra gárdistája. Ha szerény szereposztásban a nagy események mellett csak mellérendelten, gyakran alárendelt szerepet játszik is, nyilvánvaló, hogy nélküle történelem nincs, nélküle kultúráról beszélni nem lehet, hiszen ott, ahol a kultúrális fegyverzetű ember a történelem színpadára lép, a barlangok mélyén, a sziklábavágott kulisszákon a művészet pompás virágait ott találjuk már, fegyverzetén a primitiv egyszerűség gyermekálmai már formában öntve fölgyújtották

JANSZKY ÉS SZIVESSY: *Pesterzsébeti reálgimnázium*

azt az isteni szikrát, melynek világító fényözöne ma a földünkre borul.

A szakadékok, vízmosta barlangok után az assir babilon palotaépítészet, az egyiptomi templomkoloszusok, piramisok görög-római márványból faragott s épített ember s isten számára álmodott otthonok világa után a román, góth, renaissance építészeti csodák stb... véges-végig az amerikai felhőkarcolókig, olyan kolosszális föl gyújtása az évezredek messziségéből, felénk csillanó kultúrszikrának, hogy ennek a csillagokig lobogó fényénél valóban szemünk elé tárul az a történelemmel terhes mult, melynek ha szépsége volt, ha értéke megmaradt a jövő számára, ezt nem a csodák hekatombái tették a kultúrember részére értékessé, hanem az a művészete, mely a barlangból otthont varázsolt, s az otthon számára palotákat épített.

A palotaépítészet, tulajdonképpen a megteremtője az otthon építőművészetének, melynek nagyvonalú stílusa mindig az otthon belső tartozékainak a formáját is irányította.

A külső s a belső formák összecsengése egészen természetes, egy időben születve, egyik forma, az anyag karaktere szerint alakulva a legszorosabb vérrokonságot tart a másik formával, melynek az az évtized vagy század a teremtője, létrehozója.

Az egyes korszakok stilustörekvései minden nemzetnél más és más formában nyilvánultak meg, s így a lakás, mely az egyén legközvetlenebb érintkező területe tulajdonképpen s annak bútorai, mely az emberi test növekvő arányainak megfelelően van konstruálva, elsősorban hivatottak arra, hogy az egyes korszakok stilustörekvésein az egyéni, illetve az egyén nemzeti karakterét magukon viseljék...

Igy lehet beszélni az egyes népek lakásművészetéről, ugyanazon stilusban is, mert a francia góth, például csak úgy góth stilus, mint a német vagy angol, de a francia góth is más és más a német s az angol gotika is.

Az egyes stilusok nemzeti karaktere így új formákkal gazdagodott, amelyek összhangban vannak mindig az eredeti stilussal, amely stilus egy-egy nemzetnek művészi teremtőerejét dokumentálja.

A hatalmas, nagy kultúrával rendelkező népek mindig megteremtették a maguk stilusát s így lehet beszélni egy-egy nemzeti stilusról, mely a történelmi fejlődés folyamán a nagy korszakokban egy-egy nép föllendülésének évszázadaihoz, egy-egy nagynevű uralkodó, államférfi nevéhez, vagy egy-egy korszak hanyatlásának idejéhez van kötve.

Általában a bútortörténelem stilus törekvései, négy nagy korszakot ölelnek föl s ezekben a korszakokban uralkodó kultúrnemzetek nevéhez, vagy nevével vannak szignálva.

Igy különböztetünk meg négy korszakot és pedig: Az ókort, középkort, újkort s legújabbkort.

Az ókor népei az egyiptomiak, assyrok, babilonok, a perzsák, görögök, rómaiak.

Tőlük szinte egy-egy stilus örökölte a nevét, míg a középkorban nem a népek neve, mint inkább a szellem, mely megteremtette őket, adta az egyes stilusok nevét.

Igy született meg a keresztény, a román és góth stilus.

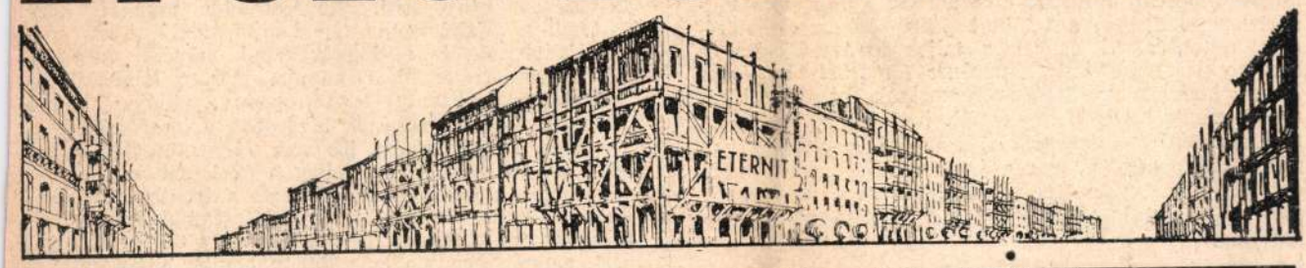
Az új korszak a renaissanceval kezdődik, mely Olaszországban, Franciaországban, Anglia és Németországban alkotta a stilus legszebb bútorait s emelte az otthon művészetét olyan színvonalra, melyből a későbbi korok, rokokó, XVI. Lajos, empir, bidermeyer, secessió bútortipusai sarjadtak s vetették meg az alapját a mai lakásművészetnek.

(Folyt. köv.)

KOZMÉR SÁNDOR: *Lenkey Dezső főtanácsos és neje*

ÉPÜLŐ BUDAPEST

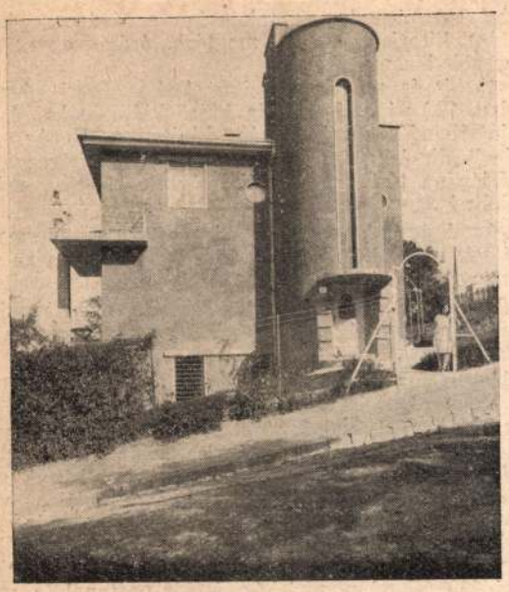
A „VÁLLALKOZÓK LAPJA“ MELLÉKLETE

1928 jul. 19. IV. l. képpel

Mellékletünkön olvasóinknak bemutatunk nehány villa épületet, melyek Árkay Bertalan épitész tervei után készültek modern stylusban, a ma már erősen tért-hóditó lapos tetővel. A modern villák ujszerü megjelenésének okát, a mai uj épületek szerkezetében, az uj épitőanyagokban, a mai kor emberének társadalmi és hygieniai követelményeiben és a gazdasági helyzetben kell keresni. Ez ujszerü stylus megteremtésénél a legfőbb szempontok egyike, az alaprajzi elrendezés külső érzékeltetése. Ez adja meg az épület tömegének harmóniáját, mely lényege is egyuttal az uj stylusnak.

Igy jönnek létre a homlokzat vizszintes tagozásában a széles, alacsony ablakok, melyek az alacsonyabb szobák természetes folyományaiként jelentkeznek. A lapos-tető szintén egyik alkotója az uj épitési módnak, mely főképen gazdaságossága miatt bir nagy jelentőséggel, ezenkivül a tetőn nyert terasse is megbecsülhetetlen tartozéka a villaszerü épületnek, mely virágos függő-kert kiképzésével szemet gyönyörködtető látványt nyujt. Az uj stylus homlokzatkiképzése rendszerint egyszerü — néma és inkább az anyag nemességével és tartósságával hat.

ÁRKAY BERTALAN ÉPITÉSZ MUNKÁIBÓL.

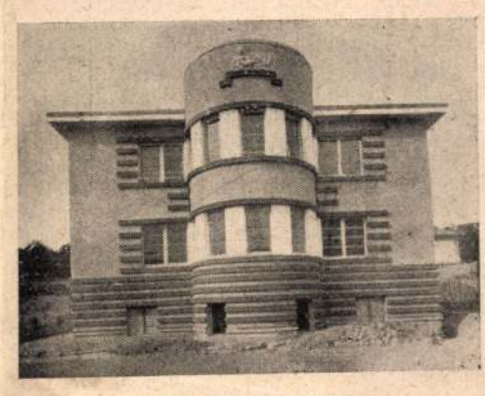
Alma-ucca 2/c Tervezte *Árkay Bertalan* épitész.

A modern családi ház

külső formáinak kialakulása még egyre forr. Esztétikai szempontok harcolnak, higieniai, célszerüségi és müszaki szempontokkal, amelyek közül kétségen kivül csak az utóbbiak pozitivak. Az esztétikai álláspont erősen ingadozik: A konzervativ esztétikai elveket valló épittető közönség és az ugyanilyen hajlandóságu szakemberek, családi házuk megtervezésénél sokszor fontosabb szempontnak vallják a valamilyen stilushoz való ragaszkodást, mint az adott körülményeknek megfelelő praktikus, kényelmes és lakásra alkalmasabb eszközök és elrendezések alkalmazását.

Virágárok-ucca 7. (Nyerstégla-falazás.)

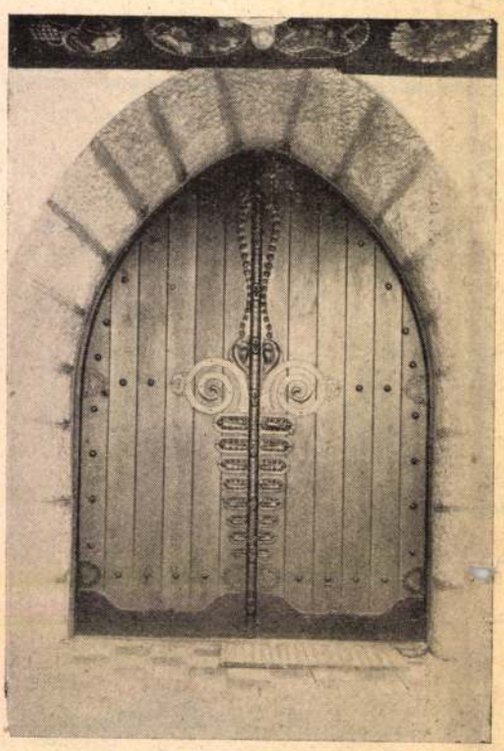
Rókushegyi-út 22.

Egyik legjobban vitatott kérdése, a modern családi ház épitésének, *a tetőkiképzés problémája*. Tetőszek, vagy lapos-tető?

Az előbbi hivei, az utóbbiak által erősen vitatott

esztétikai szempontokon kivül, ezen megoldás jobb hőszigetelésére és olcsóbb előállitási költségeire hivatkoznak, mig az utóbbiak hivatkoznak a lapostető kétségtelen előnyeire, a tetőkert kiképzésének lehetőségére, a tető alatti emeletsor teljes kihasználására és last not least, a német *Ausschuss für Wirtschaftliches Bauen* kisérleti épitkezéseire, amelyek kétséget kizáróan, számszerüleg bizonyitották be, hogy *megfelelő technikai felkészültséggel, a lapostető hő-, hangszigetelés szempontjából,* gazdaságosan versenyezhet minden más tetőszerkezettel. (L. Bauwelt 1927. 33. sz.)

A magyar épitőpiacon a lapostető problémája szintén aktuális.

Városmajori r. kath. templom főkapuja.
A diszvasalást *Kedvek Béla* műlakatos készitette.

A várható épitési tevékenység zöme, családi házak és bérházak épitéséből fog állani, tehát olyan objektumokból, amelyeknél a tetőkiképzés szervesen összefügg az épitmény lakóinak életével és tagadhatatlan, hogy a modern épitő és épittető nem fogja szem elől téveszteni a lapos tetőkiképzéssel járó higieniai, célszerüségi és tüzbiztonsági szempontokat.

A lapostető kivitelezése a legnagyobb gondot, hozzáértést és tapasztalatot követeli meg és a rendelkezésre álló anyagok tökéletes ismeretét. Hazánkban az **Ast Ede és Társai Vasbetonépitési Rt.** foglalkozik a lapostető problémájának megoldásával és ezen tevékenységének egy-két példáját, amelyeknek esztétikai előadása Árkay Bertalan müépitész művészi készségét dicséri, mint fentebb is emlitettük, mellékletünkön mutatjuk be. Az **Ast** cég ezen kérdés gyakorlati részével már évtizedek óta foglalkozik és számos ipari épületen kivül, már 1913. évben kivitelezett Budapesten, egy akkoriban ujitásszámba menő bérház-lapostetőt, amely daczára az azóta eltelt 15 évnek, teljesen intakt és semminemü fenntartást sem igényel.

Az épületek bemutatásával egyidejüleg készséggel mutatjuk be az iparosgárda azon tagjait is, akik becsületes és magyar iparost jellemző, alapos munkájukkal hozzájárultak ahhoz, hogy a tervező épitész gondolata testet ölthetett.

A lakatosmunkákat Kedvek Béla budapesti (Hieronymi u.) műlakatos végezte azzal a precizitással, mely jellemzi a magyar intelligens iparost. Kiváló szakmunkája és megbizhatósága biztositja részére azt a sok megbizatást, mellyel el van látva és amely műhelyének megnagyobbitására és a pesti oldalra való áthelyezésére kényszeriti. Nevezetesebb munkái közé tartozik a „Rákóczianum templom" szentélyének művészi rácsozata és a tölgyfa kapuk művészi vasalása, a Városmajori templom kapuja, melyet képünkön is bemutatunk, Szentgyörgyi épitész villája, Fenyő Miksa, a Gyosz. elnökének lakásában a kandallók diszvasalása. Árkay épitész házának rácsozata stb. Iparát 1912 év óta folytatja, a háborus évek azonban elvonták iparától; mert egész idő alatt a fronton tartózkodott. Háboru után ujult erővel látott műhelyének felfelvirágoztatása után, mely törekvése teljes sikerrel járt, amennyiben ma már Budán egyike a keresettebb iparosoknak.

A **burkoló munkát** az épületeken **„Melocco Rt."** (Budapest, Ferenc körut 41.) végezte azzal a versenyen kivül álló szakavatottsággal, mely a céget oly naggyá tette, hogy neve a hir hullámain járva, már messze külföldön is elismert lett. A részvénytársaság megalapitója Magyarországon egyik úttörője volt a cementiparnak, akinek szorgalma, nagy szaktudása, egyéni és ipari tisztessége cementiparunkat odafejlesztette, hogy ez ma már európai nivón áll.

Tetőfedő munkát Posnanszky és Strelitz cég végezte, kiknek szakszerü müködéséről a legközelebbi jövőben lesz alkalmunk tüzetes ismertetéssel szolgálni.

Üveges munkát Bielek Károly (VIII., Tavaszmező u. 8.) végezte; munkáját most is az anyag kiváló minősége és munkateljesitésének szakavatottsága és pontossága jellemzi.

Az **asztalosmunkát Szabó Antal** (Szente u. 13.) végezte, lelkiismeretes pontossággal.

Parketta munkát Szobolovszky Ferenc (V., Tisza u. 7. sz.) készitette.

Villanyfelszerelést Tittmann Ferenc (Hunyadi ut 12.) készitette.

Tetőszerkezet, (ács) munkálatokat Riedl Bertalan és Társa cég, most is, mint a multban, a legnagyobb megelégedésre, a tőlük már megszokott precizitással végezték. A Szépvölgyi uton (13. szám) szerényen meghuzódó ácstelep munkássága a főváros egész területére kiterjed, ami a megbizhatóság egyik legfényesebb bizonyitéka.

A **festő- és mázolómunkákat Bakos Ernő cége** (II., Erőd u. 12.) végezte, a villa külső kiállitásához és izléses interieurjéhez méltó szép kivitelben. E cég szakértelmét dicsérik egyébként a Postavezérigazgatóság uj Krisztina téri palotájánál végzett festő-, mázolómunkák is.

Egészségügyi berendezési tárgyakat a „Termo-Globus" Rt. szállitotta, azokat **Farkas János** vizvezeték és központi fütés vállalata (Király u. 90.) szerelte fel.

Műkőmunkát a „Meteor" Rt. végezte, mely munkákat az izlés, a finomság és az előállitott anyag prima qualitása jellemzi.

Bádogos munkát Kocsner Antal műszaki vállalkozó, régi budai cég készitette, nagy gonddal és szakavatottsággal. A régi budai céget legjobban dicséri az, ha eddigi munkájából felsorolunk néhányat és pedig: Középitkezések: Tokaj nagyközség. Abrudbánya város. Kisbéri ménesbirtok. Zirczi kórház. Munkács városi kórház. Marczali kórház. Fonyód nagyszálloda. Munkácsi „Csillag"-szálloda. Zuglói ref. paróchia. Óbudai gázgyár. Nógrádverőczei téglagyár. Kispesti Wekerletelepi 110 állami munkásház. M. kir. postapalota garage Budán. Győri m. kir. pénzügyi palota. — Magánépitkezések: Belvárosi takarékpénztár. Holczer-féle áruház. Hangya szövetkezet. Országos tisztviselő szövetség bérháza. Házépitő szövetkezet. Fischer és Detoma müépitész urak 12 bérháza. Dr. Pikler Gyula egy tanár ur nyaralója. gróf Zichy János ur kastélya Lengyeltóti. gróf Somsich Ormánd ur kastélya, Tengelic. báró Schell József ur kastélya, Tengelic. Csapó Vilmos kir. kamarás ur kestélya, Sárisáp. Wellisch Sándor és Gyula müépitész urak bérháza. Hüvösvölgyi nagyszálloda, Vadorzó ut 7. Lung Mátyás ur 3 bérháza. gróf Tisza István ur háza. Városligeti fasor 4. Friedrich Lajos müépitész ur háza. gróf Zichy Frigyes ur háza. MÁV. 4 épület stb. stb. berendezési, csatornázási, vizvezetéki és központi fütési munkálatai.

KINIZSI GARAGE.

Ez év junius havában készült ez a minden modern komfort és konstrukciós igényeknek megfelelő és 280 autót magában foglaló garageépület. Ez az épület a modern vasbetonépités minden vivmányát alkalmazza abból a célból, hogy az autók elhelyezésére szolgáló terület a lehetőség szerint oszlopoktól és alátámasztó elemektől mentes legyen.

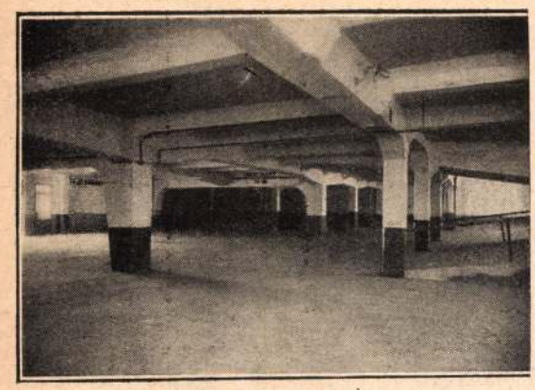
Az egész monolit vasbeton épülettömeg, amely 26 m. legnagyobb fesztávolságot is tartalmaz, konzolos, rámás, statikailag többszörösen határozatlan szerkezeti elemekből létesült. A tartók legtöbbje 13 m. fesztáv mellett a középen 55.000, a két szélen 328 000 kg terhelést hord. A fel- és lejárat 1—1 villás rámpa, amelyet két keresztirányu és egy hosszanti dilatációs hézag metsz. Az egész épület aránytalanul rövid idő, 4½ hónap alatt készült el, épitési költsége pedig a legszolidabb kivitel mellett 180.000 P volt.

Amint a mellékelt képeken látható, az enteriőrök a legszigorubban árulják el az épület szerkezetét. A belső helyiségekben vakolás nincsen és a kitünő kivitelben készült zsaluzás lehetővé tette a nyers betonfelületek egyszerü befestését. Ugyancsak szigoruan konstruktiv és amellett izléses a külső homlokzat is.

Az épület terveit és az összes sulyos és komplikált számitásokat *Gregersen* Hugó tervezte. Ez a fiatal és gyors rohamban előretörő, egyben kiváló rajztudásu és müveltségü épitész a kivitelt is egymaga végezte. Ez a munkája is méltó a régi nagy Gregersen céghez.

Kinizsi garage uccai homlokzat.
Tervezte és épitette: *Gregersen Hugó*

Földszinti vasbeton mennyezet.

FERRY OSZKÁR-UCCA 47.

Szélesebb körökben alig ismeretes, hogy a társasházépitkezést — amely ugy szociális szempontból, mint épitésügyünk terén figyelemre méltó haladást jelent — a „*Centrum*“ Házépitő- és Ingatlanvállalat m. sz. elnök-

Ferry Oszkár-ucca 47. (Borsodi-felv.)

Tervezte: *Rainer Károly*. Fővállalkozó: „*Centrum*“

igazgatója, *Holek* Sámuel kezdeményezte 20 évvel ezelőtt. És pedig az időközben megszünt *Országos Tisztviselő-Szövetség* égisze alatt. A szervezést Németországban végzett tanulmányok előzték meg. *Holek* igazgató megszervezte az első két magyarországi társasházat a Bercsényi ucca 2. és 15. szám alatt, de itt még az egyes lakások mint házrészek a társak nevén állottak. A következő négy ház — a Horthy Miklós ut 57., Villányi ut 4., Kékgolyó ucca 15/a és Aréna ut 64. sz. alatt — azután már *szövetkezeti alapon* épült meg, mint amely alap különösen a jogviszony tekintetében biztositott előnyöket.

A *„Centrum"*, amely évek óta (szindikátusok utján és bankokkal való kooperálások alapján) főkép budai telekparcellázásokkal foglalkozott, békebeli társasházépitkezéseinek fonalát ujból felvette és megszervezte *egy érdekeltsége keretében a Kertvárosi Társasház-Szövetkezetet*, amely *Rainer* Károly müépitész tervei és müvezetése mellett a *Ferry Oszkár ucca 47. sz. a.* épitett egy sikerült háromemeletes bérpalotát. (Homlokzatképét jelen számunkban közöljük.) Az épület kertszerü kiképzési udvara csatlakozik a Hitelbank tisztviselő-házainak parkjához. Két- és háromszobás lakások képeztettek ki jó polgári kivitelben; minden lakáshoz cselédszoba és loggia is van. A lakások bérét elég mérsékelten: a kétszobásokét 1600—1950, a háromszobásokét 2400—2650 P-ben állapitották meg s ily bérek ellenében a lakások gyorsan találtak bérlőkre, akik május 1-én már be is költöztek. A szövetkezet külön megjegyzésként a fürdőszobákat tükörrel és étagèrerel szerelte fel, sőt a loggiák virágtartóiba a virágokat is kiültették.

A „Centrum" ujabban megalapitotta a *„Napudvar" Társasház-Szövetkezetet*, amely a Horthy Miklós ut és a Fadrusz ucca sarkán, két telken, előkerttel és parkszerü kiképzésü udvarral kezdte meg egy négyemeletes társasház épitését.

Az épület burkoló munkáihoz szükséges mozaiklapokat, mükőmunkálatokat szállitotta és az acélbetont készitette: *Melocco rt.* abban a kitünő minőségben és szép kivitelben, mellyel a város legtöbb épületében végez munkákat.

Az épület összes üvegezési munkáit *Bielek* Károly cége (VIII., Tavaszmező u. 18) végezte a tőle megszokott pontos és szakszerü kivitelben.

A cserépkályhákat egyik legismertebb hazai vállalatunk, a *Lloyd Keramia ipar rt.* (V., Mária Valéria u. 10) állitotta fel.

A tető palafedését az *Eternit* cég végezte, mint az épülő házak tetejének legtöbbjét. E cég munkáját olvasóink jól ismerik.

FALK MIKSA-U. 12.

A főváros számtalan rossz bérháza között üditően hat egy modernebb felfogásu, szélesebb látókört elárulo bérházterv. Ilyen terv valósult meg legutóbb a Falk Miksa ucca 12. számu házban, amely mindjárt elárulja, hogy tervezője nem az évtizedek óta megszokott sablonos stilusban tervezi házait, hanem szeretettel gondoskodik már a tervezéskor azokról, akik az épületben lakni fognak. A bérház külseje fölösleges diszektől mentes, szép, sima, őszinte bérházhomlokzat. A lakások alaprajza kifogástalan. Minden helyiség közvetlen megvilágitást kap, mert a bérház udvara érintkezik a szomszéd bérházéval és dacára annak, hogy a főváros legbelsejében épült, aránylag elég levegős lakásokat nyujt. A házat *Ligeti* Pál épitész tervezte. A harmoniában dolgozó, kifogástalan épitőgárdából külön emeljük ki *Szikrás* Géza lakatosmester munkáját, aki az erkélyrácsokat és az üzletek ollósrácsait készitette (VII., Telep ucca 22); *Rohonczy* Hugó központi fütés és vizvezeték-csatornázási munkáját és az *Eternit céget*, amely az épület palafedését végezte.

A *Magyar Kőipar és Sirkőgyár Rt.* készitette a *márványmunkákat* ruskicai rózsaszinü márványból és mint mindig, ugy ennél a munkánál is megmutatta a cég qualitását.

Falk Miksa-u. 12. (Borsodi-felv.)
Tervezte: *Ligeti Pál* müépitész.

WEKERLE SÁNDOR-U. 19.

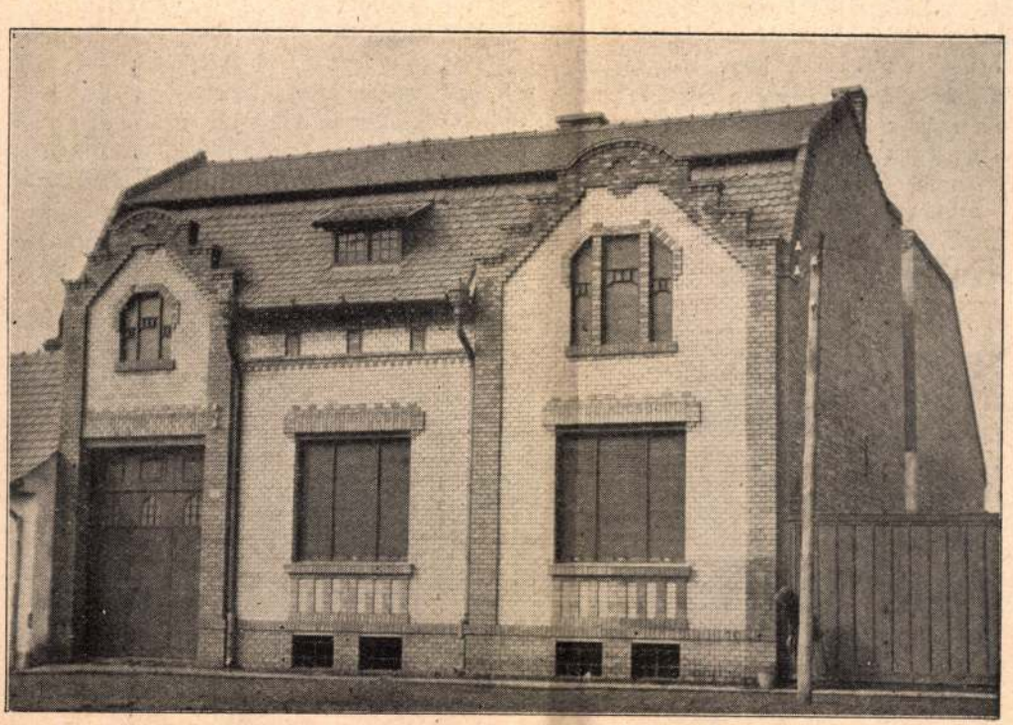
Az 1842. évben épült, *Beimel* Sándor udvari tanácsos tulajdonát képező kétemeletes épületre *toronyi Fellner* Sándor müépitész tervei alapján két emelet épittetett reá, a régi Biedermayer-stilus épségbentartása mellett.

A generálmunkálatokat a régi, szolid hirnevü *Popper* Zsigmond és társa épitési vállalat végezte. Külön érdekessége volt ezen épitkezésnek, hogy az I. és II. emelet közötti korhadó csapos gerendafödém a lakók kilakoltatása nélkül, teljes egészében vastartó közötti téglafödémmel cseréltetett ki. A legelsőrendü komforttal berendezett 5-szobás lakások és egy 8-szobás lakáson kivül garzonlakások épültek és minden lakás azonnal ki lett adva.

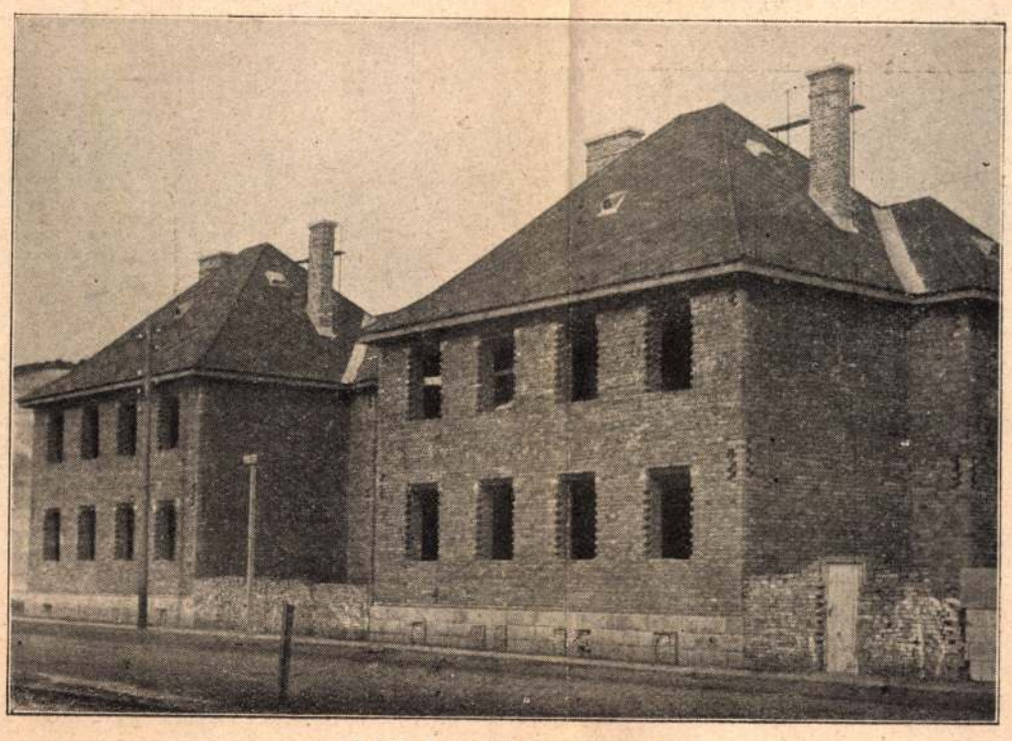
A mükőmunkákat (mükőlépcső stb.) e szakma egyik leggyakorlottabb és legjobb nevü cége, a *Meteor kőipari és malomkőgyár rt.* (V., Nádor ucca 28) végezte.

Wekerle Sándor-u. 19. (Borsodi-felv.)
Tervezte: *toronyi Fellner Sándor* müépitész.
Fővállalkozó: *Popper Zsigmond és Társa.*

Patay János háza.
Tervezte és épitette: *Madas Mihály.*

2 Máv. altiszti egyemeletes ház.
Tervezte: *Osztálymérnökség.* Épitette: *Kalafszky János.*

EGER ÉPITKEZÉSEI.

Addig is, mig a rajtunk kivül álló akadályok miatt Eger városnak az épitkezések terén tett hatalmas fejlődését bemutatni módunkban lesz, kötelességünknek vélünk eleget tenni azzal, hogy Nagy Testvérek egri épitész cég müködéséről beszámolunk.

Ami Egerben szép, nemes és nagyméretü az épitőkultura terén, az legnagyobbrészt a katholicizmusnak köszönhető. A katholicizmus mindenre nevelt magának mestert, akik azután törekvő munkájukkal hivatásuk magaslatára emelkedtek.

Az 1920. év óta működő Nagy Testvérek egri egyházmegyei épitőmesterek, épitési vállalkozó cég tervezte és épitette az Angol kisasszonyok „B. M. V." intézetét, mely 1927 szeptember hó 1-ére lett kész. Az épület nemes egyszerüsége mellett szépen hat és belső berendezésében megtalálható mindaz, amit a mai kor hygienia és praktikusság terén megkövetel.

Ugyancsak saját terveik alapján készült a Szt. Ferenc otthon egyemeletes kulturháza is. Itt folynak le a katholikus egyház tanitó és ismertető felolvasásai.

Egyik legnagyobb munkájuk — melyre az épitész cég méltán büszke lehet — az „Egri Lyceum" restaurálási munkája, mely Wälder Gyula egyetemi tanár tervei alapján történik. A Lyceumot még Mária Terézia királynő idejében gr. Eszterházy Károly akkori nádor épitette.

Saját tervük alapján épitették Gajda Gyula isk. igazg., továbbá dr. Petró Kálmán ügyvéd családi házát, Szeghalom község községházát, jegyzői lakását és iskoláját, továbbá az egri, hejőbábai, zabári gőzmalmokat; az angol kisasszonyok egyemeletes nyaralóját stb. stb. Az itt felsoroltak korántsem meritik ki Nagy Testvéreknek munkásságát, de örülök, hogy ennyit is megtudhattam e törekvő, nagytudásu, szerény épitészekről.

Kovách Lajos.

Az Angolkisasszonyok egri B. M. V. intézete
épült 1927-ben.

Tervezték és épitették: *Nagy Testvérek* Egri egyházmegyei épitőmester, épitési vállalkozók.

Gajda Gyula gazdasági isk. igazgató ur családi lakóháza.

Tervezték és épitették: *Nagy Testvérek* Egri egyházmegyei épitőmester, épitési vállalkozók.

(Kiss J. és Fia felv. Eger.)

Dr. Petró Kálman ügyvéd ur családi lakóháza.

Tervezték és épitették: *Nagy Testvérek* Egri egyházmegyei épitőmester, épitési vállalkozók.

„Otthon"-nyomda (Kis Iván) Budapest, VIII., Mária ucca 42. — Telefon: József 350—81.

TERVEZTE: FRANCSEK IMRE

Építtető neve és a ház címe: Népjóléti minisztérium, IX, Kinizsi ucca 10. Kislakásos bérház.

Általános elrendezés körülírása: 2 főlépcsőház, 2 személyfelvonó, 5 emeletes.

Az épület kivitele: 2—3 szobás, fürdőszobás lakásokkal, fehér lakkcsiszolt mázolás, mellékhelyiségek csempézve, színes ólombetétes lépcsőházablakok, szempernova homlokzat működszobrászdísszel, általában I. osztályú kivitel.

Az épület gépészeti felszerelése: 2 darab személyfelvonó (Haverland).

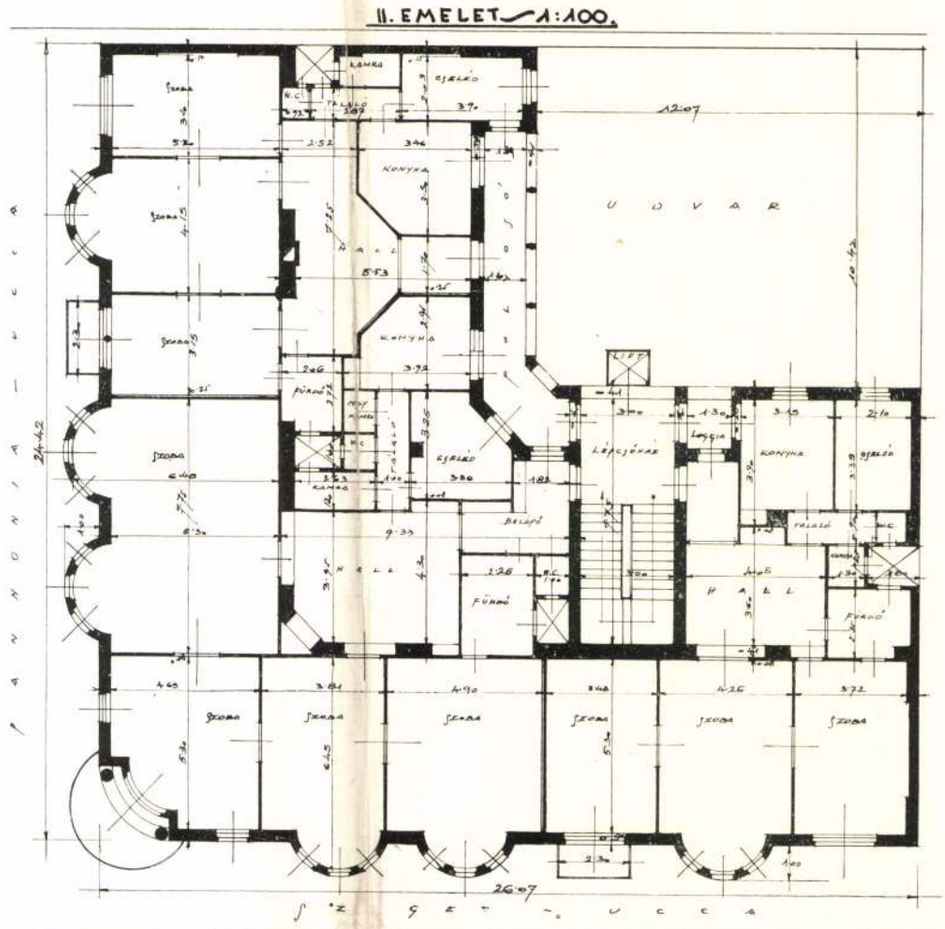
A telek hányadrésze építtetett be: 72 százaléka.

Az építés ideje: 12 hónap.

A beépített köbméter egységára a leszámolás alapján: Pincepadlótól főpárkányig mérve, 39.69 pengő.

Tér és Forma
1928. I. évf. 7. sz. 8-9. l.

TERVEZŐK:
JÁNSZKY BÉLA
ÉS
SZIVESSY TIBOR

Építtető: Heisler Ignác szállítmányozási rt.

Az épület helye: Pannónia ucca és Sziget ucca sarok.

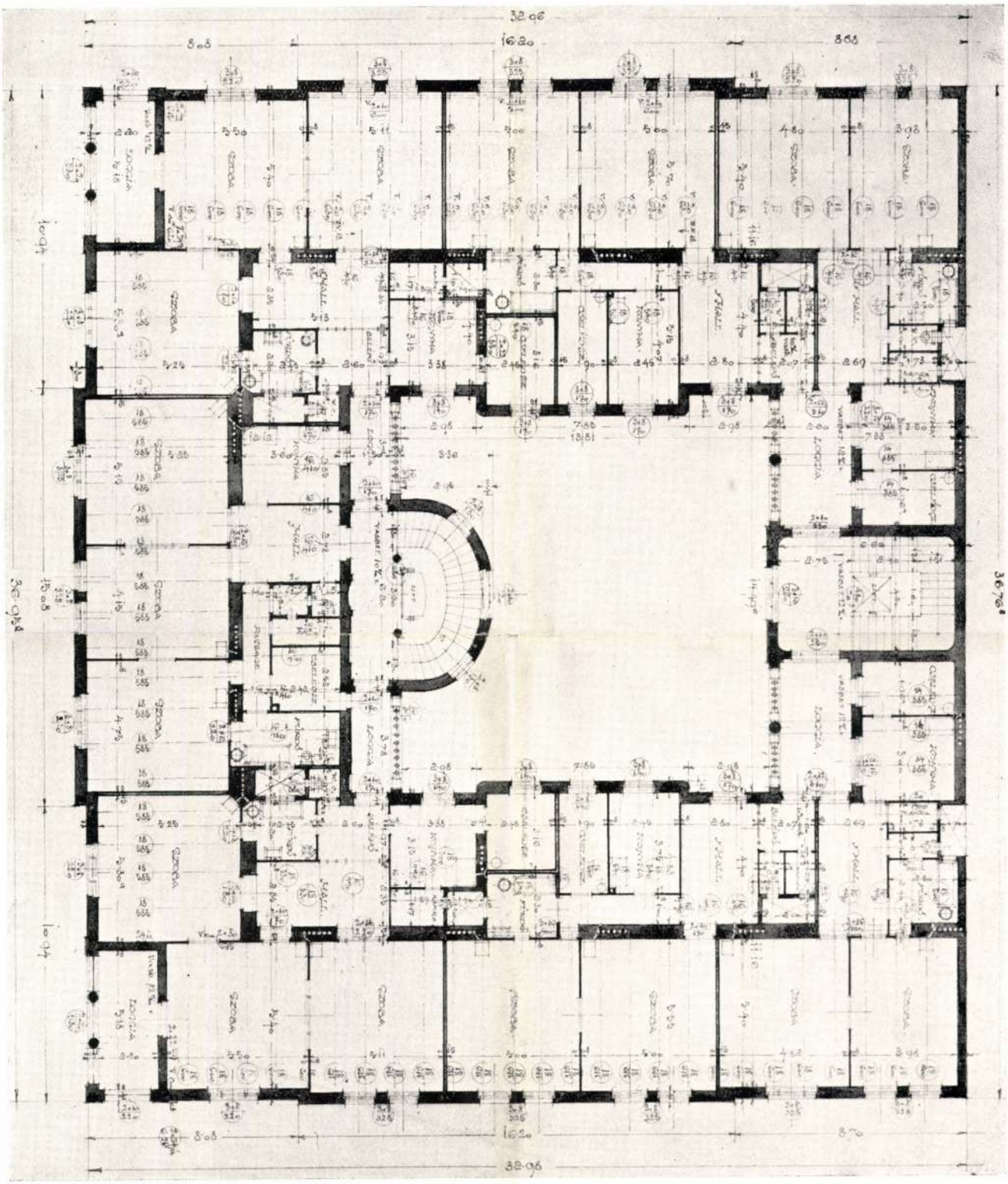
Általános elrendezés: A földszinten az építtetőnek irodahelyiségei és raktárai vannak. Ez a földszint, eltérően az általános szokástól, nincs a járda vonalához képest mélyítve, hanem ellenkezőleg, 15 cm-rel magasabban épült. Az emeleteken, 2, 3 és 4 szobás hallos lakások vannak. Mindegyik szoba uccára néz és a telek kicsi volta indokolja a minden lakáshoz tartozó zárt és nyílt erkélyeket.

Az épület kivitele: A homlokzat nemesvakolat rózsaszínű műkő szobrászmunkával. A bejáró előcsarnoka lapislasuli utánzatú ultramarinkék műmárvány. Központi fűtés és melegvízszolgáltatás, valamint személyfelvonó egészítik ki a berendezést.

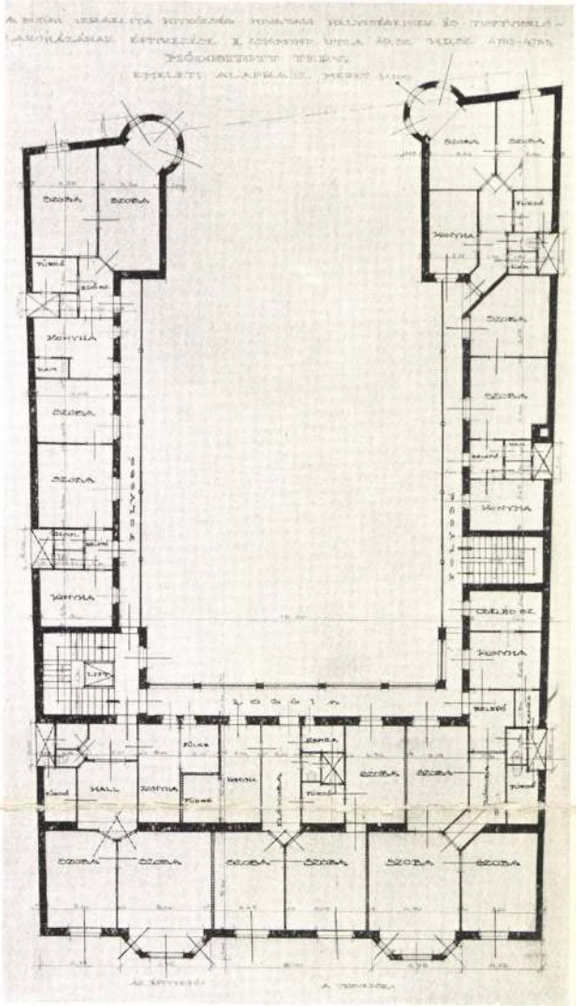
Az építés időtartama: 1928 április közepétől november 1-ig.

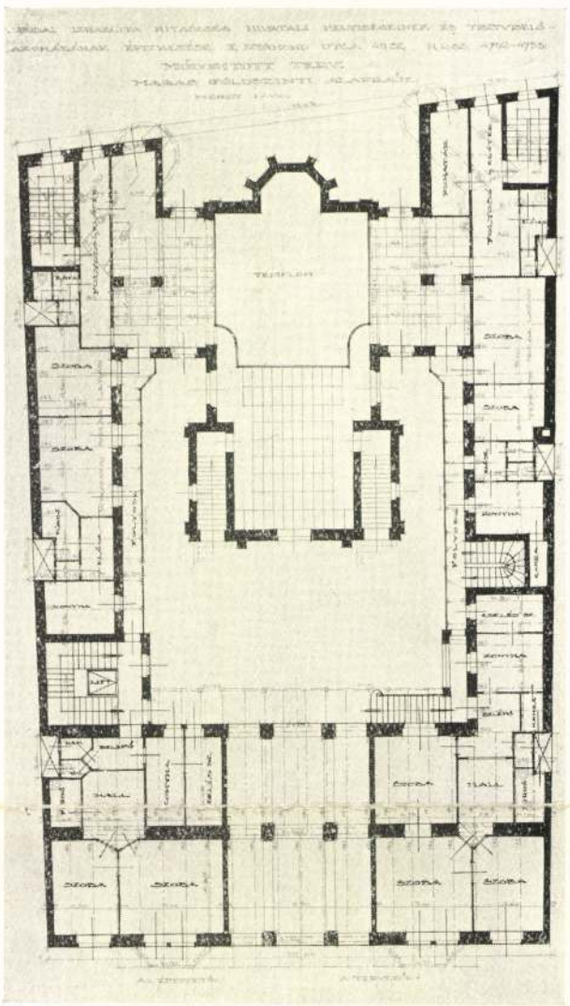
A beépített m³ ára a leszámolás alapján 40 P.

TERVEZTE: FRANCSEK IMRE

TERVEZŐK: JAKAB DEZSŐ ÉS SÓS ALADÁR

Tervezők: Jakab Dezső és Sós Aladár építészek.

Az építtető neve és a ház címe: Budai izraelita hitközség. Zsigmond ucca 49. szám alatti bérháza.

Az épület kivitele: Feltöltött talaj lévén, mély betonalapok. Különben normális bérházszerkezetek, az árkád vasbeton oszlopai műkővel burkoltak, a főhomlokzat nyers tégla és sempernova burkolattal bír. A lakások jól kiállítottak, a mellékhelyiségek dúsan csempézettek.

Az épület gépészeti felszerelése: Központi fűtés, amely egyúttal a templom fűtését is ellátja. A fürdőszobákban gázkályhák, illetve autogeyzerek, a konyhákban gáztakaréktűzhelyek. A lépcsőház orsójában személyfelvonó, alsó teherládával.

A telek hányadrésze építtetett be: A telek 66 százaléka építtetett be, a fenmaradt udvar egy részét a földszint és félemelet magasságában a meglevő és kibővített templom foglalja el.

Az építés ideje: Az építési munkálatok 1927. évi október hó végével kezdődtek. Az építkezés 1928 július 31-ére elkészült, a lakásokat 1928 augusztus 1-ével a bérlők elfoglalták.

Az építési költség a leszámolás alapján: Beépített légköbméterenként 35 pengőt tesz ki.

„A MAGYAR FORMATÖREKVÉSEK TÖRTÉNETE ÉPÍTÉSZETÜNKBEN" — JANSZKY BÉLA KÖNYVE

A legutolsó években egymást követik azok a könyvek, amelyek Lechner Ödön és követőinek művészi törekvéseit tárgyalják, nem is szólva az ugyanezen kérdés felett vitatkozó sok folyóiratról és még több hírlapi cikkről.

Mindezen írások közül kimagaslik Janszky Béla ötíves, újonnan megjelent tanulmánya, melyet a Lechner Ödön szoboralap adott ki s amely Janszky Béla egy, az elmult télen tartott előadását teszi mindenki számára hozzáférhetővé. A szerzőt eddig mint kitünő építészt ismertük, könyvéből mint kitünő stílusú, nagy látókörű, magas szempontú művészeti írót tanuljuk megbecsülni, aki a szívéhez nőtt témát alaposan megformálja és azt erős kritikai érzékével, történeti távlatból, elfogultság nélkül képes elénk állítani. És ez az, amiben ugyanezen nagyfontosságú kérdés egyéb szenvedélyes publicistáitól előnyösen különbözik. Az ő számára Lechner Ödön munkássága és gondolatvilága nem halott bálvány, hanem csodálatosan mély, gazdag emberi jelenség, egy igazán nagy művész hatalmas lendületű pályájának igaz történetét és értékét kívánja jellemezni. Ő átlátja és erősen átérzi Lechner Ödön akarásainak nagyságát, emelkedettségét, annak nemzeti fontosságát, de ugyanakkor igen tisztán látja azokat a belső nehézségeket, amelyekkel e zseninek meg kellett küzdenie. Lelkének egész hevével öleli körül a Lechner Ödön felvetette akarásokat, mély hódolattal beszél eredményeiről, de ugyanakkor pallérozott gondolkodása és kritikája azoknak történelmi realitásával is tud számolni, el tudja választani a maradandót és lényegest attól, ami ma már tisztára história, a jövő számára nélkülözhetetlen történelmi érték. Janszky Béla, az *építész*, mikor ír, el tudja választani Lechner Ödön gondolatvilágából a magyar építőművészet számára örök elveket az egyénitől, attól, ami csak a mesternek sikerülhetett, aminek utánzásával a mester művészetét nem lehet egyszerűen utánozni.

És csak természetes, hogy ilyen szellemben fogant írását minden magyar építésznek örömmel kell fogadnia. Meg vagyunk győződve arról, hogy könyvét egyhangú lelkesedés fogja fogadni, hogy az mindenkinek, aki Lechner Ödön munkásságát és akarásait ismeri, igazi belső örömet fog szerezni, mert hiszen mindnyájunk gondolatait tolmácsolja.

De nem kevésbé szép könyvének az a része, amelyben a Lechner Ödönt követők három egymást követő csoportjáról, a mester gondolatának három fejlődési periódusáról szól. A háborút megelőző évtized magyar építészete történetének tiszta, igen plasztikus képét festi meg ez oldalakon. A jövő építészettörténet-írójának e kor szellemének ecsetelésében igen nagy segítséget fog nyujtani ez a könyv, melyet egy kor- és küzdőtárs fogalmazott.

Szabadjon ízelítőül a könyv néhány különösen érdekes és nagyfontosságú pontjára reámutatni. A történelmi előzményeket pompásan, világosan feltáró, bevezető oldalakon kifejtett véleményeket a helyzet minden ismerője osztani fogja. A magyar paraszti építőművészet formakészségére, nagy technológiai találékonyságára mutat reá a szerző, aki azt tanulmányainak egész során ismerte meg. Itt volna az idő, hogy a ma alkotó generáció erre fokozottabb mértékben eszméljen, nevezetesen azok, akik az ifjúságot közép- és felsőfokon mesterségünk és művészetünk titkaiba vezetik be, hogy azokat a magyar építőtradíciók gazdag világával megismertetve, jóvátegyék a mult században felvirult iskolák ezirányú mulasztásait. Az igazi „művességhez" kell vezetni a fiatalságot, nem pedig a századvégi iparművészet külsőséges magyarkodásához, amelynek ferdeségeire Janszky is reávilágít. (17. oldal.)

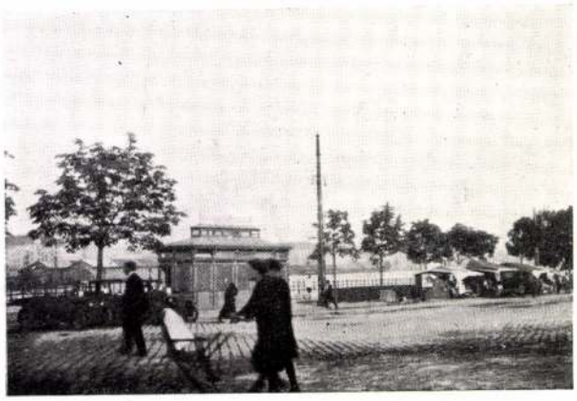
Lechner Ödönre térve a szerző a mester törekvéseinek, tanításainak lényegét *az őszinteség, az igazmondás* állandó követelésében látja, abban, ahogy *az építész művészi szabadságáért küzdött*, ahogy a tervezőnek a *mult elhalt tradícióitól való felszabadulását* követelte. „S ami a legfontosabb az építőművészetben: *a logikát*. Lechner Ödön egész életében ezt tanította és sajnálatos, hogy milyen kevesen ismerték fel tanításának ezt a szinte legnagyobb, *legmaradandóbb* értékét (20. oldal).[1] A továbbiakban Janszky lelkes és odaadásteljes szavakkal jellemzi Lechner Ödön érdemeit, munkáinak maradandó jelentőségét, de ugyanakkor megvan hozzá a bátorsága és őszintesége, annak nyíltszívű kijelentésére is, hogy *Lechner Ödön maga is mindig elítélte a maga formai külsőségeinek követését, utánzását*, mert a mester jól tudta, hogy azok *„semmiesetre sem alkalmasak az egyszerű utánzásra"*. Janszky maga is azt vallja, hogy „ezeknek a formabeli külsőségeknek kritikátlan alkalmazása volt az oka, hogy már kezdetben is bizonyos ellenáramlat indult meg a Lechner követők mozgalmával szemben. (28. o.)

Így beszél, aki a mester tanításait közvetlenül ismerte és aki tanításait mint al-

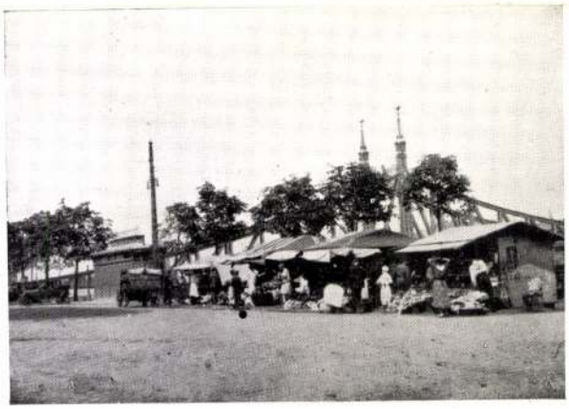
[1] E sorok írójának, Lechner Ödön művészete igaz tisztelőjének igen nagy elégtételére szolgál, hogy J. B. a Lechner Ödön társaság vezetője, itt csaknem szószerint azt a felfogást vallja, mint jómaga a Technikai fejlődésünk története című kötet számára 1927-ben írt tanulmányában. (523 old. 3. bekezdés vége.) Ugyanezen írásomban L. Ö.-t a modern építészet első apostolai egyikének neveztem.

Tér és Forma
1929. II. évf. 9-10.

technikájának fejlődésével egyetemben — az ilyen intézeteket a föld alatt helyezik el!

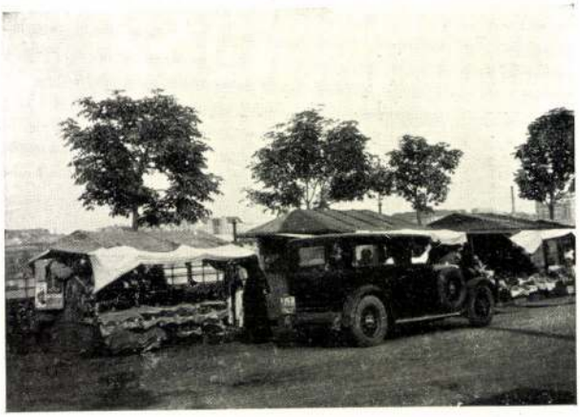

A sarokra állított dohánytőzsde nemes egyszerűségében, őseredetiségében, a szélfogó falaival, a felmagasított hirdetésekkel ugyancsak fokozza a kilátás szépségét, nem is szólva arról, hogy a szállóterasz vendéglőjén étkező idegeneknek minő érdekes látványt nyujt a trafik előtt lezajló népélet. Külföldön egész mást szoktak meg ilyen helyen s így az ide állított „bódéban" igazi helyi karaktert fedezhetnek fel. Nyilvánvaló az is, hogy a dohánytőzsde itt, 100 méterre a Gellért-szállodabeliktől közérdekű s el nem távolítható, már csak azért is, hogy a hídfő tőzsdéje túlsokat ne keressen.

Hogy a Gellért-szálló mesebeli halljából kilépő vendégünk a couleur localhoz tartozó „bódékat" azonnal megtalálja, hogy azokat ne kelljen fáradságosan keresnie a Döbrentei téren, vállalkozó szellemű hölgyek megértő hatósági támogatással és engedéllyel felállították az itt még sajnálatos módon hiányzó bódésort s nincs hét, amikor ne jelentkezne újabb műbarát a maga bódéjával.

Persze, egy kis hiba is van a dologban. Budapest idegenforgalmi nyomtatványaiban hangoztatja, hogy minő büszke a dunai fekvésére. S ez a nemes és nagyszabású bódésor gazdagságával, terjedelmével, elfedi a szállodából kilépő elől az ezüstös Dunát. Pedig talán lehetne találni a gyümölcs-, cukor- és limonádé-árusok számára egyéb elhelyezkedést is!

De hogy a kép igazán zárt legyen, hogy mindenkinek alkalma legyen a város e lüktető pontján néprajzi tanulmányokat végezni, arról az érdemes helyiérdekű vasút körültekintő vezetősége gondoskodik. Negyedóránként öntik vonatai a Gellért-szálló elé a színes tömeget s ha az tevékenységének színhelyére, a Vásárcsarnokhoz indult, a vágányokat a mezőgazdasági termékek tarka mardaványai teszik színessé, festőivé. Köszönet nekik.

A szerkesztőség

kotó *építész* hallgatta, nem pedig mint kívülálló, elsárgult írásokat forgató történész igyekszik azt magyarázni és felfogni. Ugyanezért mondja Janszky Béla a továbbiakban, hogy Lechner Ödön „Rövid idő alatt valóságos stílust alkotott, olyan stílust azonban, melyet külsőségeiben lehetetlen volt követni, mert szorosan összefüggött, összenőtt az ő bámulatos rajzkészségű, vonalszerető egyéniségével... Lechner Ödön fantáziája az egész művét lezárta, befejezte. Oly tökéletesen és olyan egyénien, hogy azt külsőségeiben, formanyelvében más sohasem folytathatta volna, helyesen csak ő saját maga." (29. old.) [1] Viszont nagyszabású egyénisége, gondolatvilágának nagyszerűsége, tanítványainak egész sorát ihlette meg az igazi építészeti út keresésére.

Ezeknek az egymást követő, egymást szinte dialektikusan következő törekvéseit Janszky Béla mint bajtárs vázolja fel. Leírja, miként ért meg a helyzet odáig, hogy a tanítványok belátták „miképpen Lechner Ödön kifejező eszközei tovább nem alkalmazhatók, hacsak nem akarnák magukat epigonoknak neveztetni". Megkapóan írja le, miképpen indulnak az 1906. év körül a fiatalok neki, hogy megkeressék a magyar építőművészet igazi útjait a falu építészetében, hogy azon megtermékenyedve folytassák Lechner törekvéseit.[1]

Nagyfontosságúak Janszky Béla azon fejtegetései is, melyekben a háborút közvetlenül megelőző évek építőművészetét, nevezetesen Lajta Béla és eszmetársai munkáit s azoknak Lechner Ödönnel való, nem külsőségekben, hanem mélyebben megnyilatkozó összefüggését tárgyalja. Kevésbé szerencsés kezű magyarázók Lajta Béla magyarosságát a korábbi épületein alkalmazott ornamentális díszben látták s ezért legérettebb műveit, melyeken az ornamentika háttérbe szorul, kevésbé is becsülték. Janszky az építész szemével látván, sokkal helyesebben ítél s pompásan világítja meg ezt a mélyebb összefüggést! „Legelőbb Lajta Béla merte kinyilatkoztatni, hogy *a mai architektúrának a mai architektúrából kell kiindulnia, még akkor is, ha végcélunk a magyar formanyelv*. Mikor belátták, hogy magának Lechner Ödönnek is ez volt őseredeti alapelve s hogy ez elv egyálta-

[1] Ez az, amit jómagam ismételten hangoztattam a közelmult viták során, írásban és szóban! E kérdésben úgy fejeztem ki magamat, hogy L. Ö. is azon egészen nagy művészek egyike, aki nem alkothatott iskolát, formavilága természetétől fogva nem válhatott tanítványai formavilágává! A világtörténelem néhány igen nagy művészének nevét fűztem e megállapításomhoz. Csak az előbb idézett tanulmányomra mutatok. (id. h. 528 old.)

[1] A Tér és Forma szerkesztőinek igen nagy örömére szolgálhat az, hogy a 20 év előtti fiatalok útjához hasonló utakra világítanak a maguk lapjában. Az idei évfolyam első számában a legkitünőbb szerzők s nagyszámú módfelett érdekes fotográfiák világítottak reá a magyar paraszti építészet kincseire, Kós Károly finom rajzaival illusztrált cikke is ide mutatott s a lap egyes egyéb cikkei — pl. Capponi caprii munkássága kapcsán — ugyanezen probléma külföldi vonatkozásait igyekszenek az ilyen irányú akció szolgálatába állítani. Meggyőződésünk, hogy a Tér és Forma figyelmesebb olvasói észrevették gondolatvilágunk ilyetén rokonságát Janszky Béla és társainak törekvéseivel.

lán nem zárja ki azt, hogy a tiszta és logikus, racionális és mindig korszerű építészet útján haladva, az ilyen architektúra *is magyarrá válhasson*, legalább nagyobbszerű építményeiken mellőzték is a szerkezeti népiesség erőszakos alkalmazását, mert hiszen ez a népiesség, mint sok derék kísérletben be is bizonyosodott, a legtöbb esetben korszerűtlenséget eredményezett... Az architektúra hirtelen leegyszerűsödik, azt kell mondani: klasszikusan megnemesedik, nyugodt nagy síkok kezdenek uralkodni, kevés, de annál jobban kikeresett monumentálisabb árnyékhatások, főleg nagy függőleges tagoltságok nyomán keletkező fények és árnyékok, mind mértékletesebb egyszerűség. A csapongó, *szertelen* ornamentikának mintha örökre befellegzett volna. Jól megkonstruált, többé nem hivalkodó és öncélú, hanem zárt kontúrokba kényszerített, alárendelt díszítések a sokszor kritikátlanul átvett és városi építőanyagokba kényszerített s arra nem alkalmas *textil-* vagy *faornamentika* helyén . . ." (53—54. old.) Látnivaló, hogy Janszky Béla Lajta Bélát nem azért tartja Lechner Ödön tanítványának, mert például a még 15 év után is igazán modern Rózsavölgyi-házra magyaros ornamentikát rakott, hanem abban, ahogy Lechner gondolatainak lényegét követte, hogy logikus és puritán architektúrát teremtett! Bizonyos, hogy senki sem fog ellentmondani szerzőnek, senki sem fogja tagadni Lajta összefüggését Lechner *igazi* tanaival.

Végül a könyvecske befejező részének néhány mondatát fűzzük ide: „A jó művésznek elsősorban az architektúra korszerű eszközeivel kell dolgoznia s a magyar formának ebből és ezekből kell szervesen kifejlődnie, nem pedig magyarnak vélt vagy érzett formajátékokra kényszeríteni rá ilyen játékra nem alkalmas szerkezeteket, alaprajzokat. Az ilyen kényszerítés csak egy olyan egyedülálló zseni kezén válhatott művészetté, mint amilyen Lechner Ödön volt." (53. old.) [1]

Úgy tetszik, hogy Janszky Béla könyve, — egy nehezen hozzáférhető helyen tartott előadásának nagy nyilvánosság elé tárása — széles körökben fog nagy megnyugvást kiváltani s sok felesleges, Lechner Ödön emlékére ártalmas vitát lezárni. Végre egy Lechner-tanítvány, *egy építész* nyilatkozott kimerítő módon, mindent mérlegelve és megvilágítva a mester és követői jelentőségéről. Biztosra vesszük, hogy a könyv, — amelynek minden eladott példánya hozzájárulást jelent Lechner Ödön emlékszobrának felállításához — minden magyar építész könyvespolcán ott fog sorakozni azok között a könyvel között, amelyek hivatott tollal tárgyalják a magunk művészetének alapvető kérdéseit.

Dr. Bierbauer Virgil

[1] Nem tudok ellentállni a kísértésnek, hogy reámutassak arra, hogy megint szószerint egy véleményen vagyunk J. B.-val! Az elmult évben „A magyar építészet jelen állapota" címen tartott előadásom alapgondolata csaknem azonos gondolatot vall.

nek az érzéseknek művészi megnyilatkozása talán csak pasztellben élethű. *Poll* Hugó anyagismerete s technikája festő anyagában ezekhez mérten tökéletes. Az ő alkotásait azzal az örök egyenességgel nézzük, amely a természetben, a jelenségek észleletében a kosmikus felfogást jellemzik. A horizont gömbvonala, a szemlátás nagy egyenes távolsága, a természet nyári végtelen zöldje, a napfény aranysárgája, az égbolt kék, a felhő fehér színtömege. Lehet, hogy a modern érzés Poll természetimádását akadémikusnak tartja, de ha a művészet örök célja a minél egyszerűbb kifejezése a legbonyolultabban jelentkező művészi érzésnek, *Poll* Hugó talán modernebb minden újítónál. *Boross Mihály.*

KARLOVSZKY BERTALAN: Dr. Nékám Lajos

A Műcsarnok Téli Tárlatáról

III.

ÉPÍTÉSZEK

Tizenegy darab műtárgy a Műcsarnok leghátsó félkörű csarnokában, az árkádok alatt, oszlopok árnyékában, súlyosbítva a ködbeborult decembervégi »legrövidebb nap« borongós sötétségével. Szóval téli hangulat a téli tárlaton, a IV. számú teremben — egyúttal büffében — ahol kong a lépés a kőpadlón. Abban az egyetlen helyiségben, ahol valóban »visszhangra« találnak a diszkrét kritikusi megjegyzések. Szóval ugyanaz a miliő, amelyet már valószínüleg megszoktak ugyanazok az építőművészek, akik állandó és türelmes szállítói az építészek számára fenntartott görbe falaknak.

Itt láthatók *Ray* Rezső interieur rajzai, amelyeknek tiszta és élénk színei nagyon jól esnek a szürke hangulatban. Ezek a festmények — építész kezéből — igyekeznek eltüntetni azt a határvonalat, amely az építőművész és a technikus között van. Nem jut tehát eszünkbe megkérdezni: igaz méreteket mutat-e a perspektiva, valók-e a színek, és van-e konstruktiós összefüggés a rajz és a megépítés között.

Szivessy Tibor és *Janszky* Béla. — Ők azok az építészek, akik nemcsak a műteremfalak számára dolgoznak, de a valóságban is kivitelezik az ábrázolt elgondolásokat. Mégpedig majdnem olyan szindus formában, amint azt a rajzpapiron elképzelik.

Gregersen Hugót a Képzőművészet már méltatta egy korábbi számában. Ő az egyetlen akinek egy építészeti rajzát egy másik kelleme-

sebb teremben is felfedeztem. Tehát külön is bizonyítja, hogy ő nemcsak építész, hanem festőművész is. Sőt. A minap a londoni *Studio* egyik számában láttam munkáját reproduktióban.

Mindezeken kívül *Lechner* Jenő dr. és *Szabolcs* Ferenc munkáit látjuk még értékes, az előbbiét gipszmodellekben is megmintázva.

Ismételten vetődik fel most már a kérdés, nincs-e több kiállításra érett építészünk a láthatáron? Igaz, tudjuk, hogy az építészeknek egyéb dolguk is van, nemcsak tárlatok, de az élet számára is dolgoznak. Mégis úgy gondolom, akad köztük egynehány, aki nemcsak művelője, de tudósa is mesterségének, és akiket a művészet csarnokába nemcsak beengedni, de behívni is illenék. *Becz Jenő.*

eredményeinek — még mindig feljebb vezeti művészi pályájának meredek ívét. *Komáromi Kacz* Endre hatalmas méretű vászna az első terem másik szenzációja herceg Esterházy Pál mecénási kezdeményezéséből. Hogy Komáromi Kacz Endre jó művész, azt eddigi munkásságának eredményeiből mindig módunkban volt megállapítani, mégis meglepetés lehet mindenki számára, hogy ezt a hatalmas méretű feladatot ennyire nagyigényüen, a komponálásnak ilyen elegáns könnyedségével és epikus bőségével sikerült megvalósítania. A több méteres kép több mint egy tucat életnagyságú figurája a térelosztás és a képszerkesztés művészetének olyan értékét revelálja, mely bármely mesternek becsületére válna. A levegő tónusának

CZENCZ JÁNOS: Heverő akt

A Műcsarnok Téli Tárlatáról

VI.
FESTMÉNYEK

Az első terem kimagasló művészeti eseménye *Karlovszky* Bertalan öt portréja és *Komáromi Kacz* Endre hatalmas méretű Beethoven képe. *Karlovszky* négy férfiarcképének mindegyike ennek a nagy mesterünknek nem csökkenő erejéről adnak bizonyságot. Valamennyi az utolsó hónapok termése és valamennyi egyenlő szinten álló muzeális darab. Nékám Lajos, Lenhossek Mihály és Kenyeres Balázs professzorok egyéniségének mélységeket feltáró lélektanulmánya valamennyi portré. Férfiarcképe is az ő őszinte, vesékig látó ábrázolásának egy jó példája. Mind a négy arcképe mesteri tudásának olyan fölényével készült, mely nyilvánvalóvá teszi, hogy Karlovszky — dacára ragyogó multja fényes ezüstös átszűrődése különösen finommá teszi a színek valeurjét és erősen hozzájárul ahhoz, hogy a művész epizódikus felfogását közel érezzük Beethoven martonvásári tartózkodásának történelmi emlékéhez. A művész ugyanis nem a Beethoven monumentális figurájának akart emléket állítani, hanem azt a történelmi epizódot, Beethoven életének egy kiemelkedő epizódját, a martonvásári séjourt kivánta átmenteni a hálás emlékezés számára. Ezt az epizódikus felfogást az ecset elbeszélő, epikai nyugalmával száz percentes sikerrel oldotta meg Komáromi Kacz. Sajnos, nincs terünk rá, hogy részleteiben is méltassuk ezt a szép képet, melynek — ismételjük — legnagyobb értéke a szerkesztés nagyvonalusága, a térelosztás hatásossága és a színek értékelése. Az első terem fő falát *Kukán* Géza kis gyűjteménye foglalja le. A hat kisebb

V.

VEGYES RENDELTETÉSŰ ÉPÜLETEK.

A KISIPARI HITELINTÉZET SZÉKHÁZA.

Az 1940. esztendőben megjelent évkönyvben már ismertettük azt a tervpályázatot, amelyet a polgármesteri XIII. ügyosztály a Kisipari Hitelintézet Rt. székházterveinek beszerzése érdekében tartott.

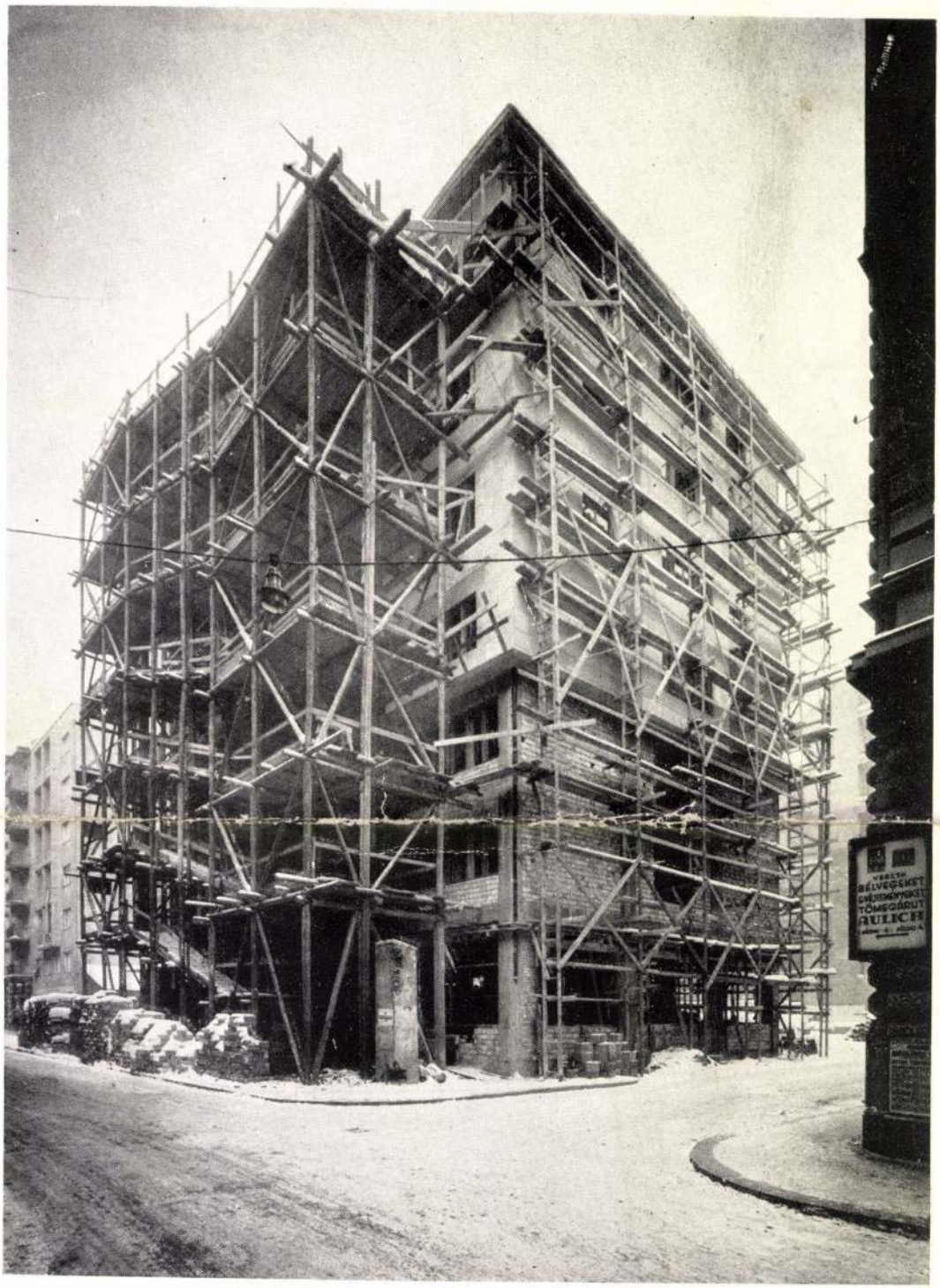
A tervpályázat alapján a székházépület terveinek elkészítésére az első díjjal jutalmazott *Jánszky* Béla építészmérnök kapott megbízást.

Az építkezési munkálatok 1941. év március havában kezdődtek meg és az év folyamán a hétemeletes bérház elérte a falegyent. A ház ötödik emeletéig be van üvegezve és itt már az iparosmunkák folynak. A VI. és VII. emeleten a körítőfalak építésén és az ablakok elhelyezésén dolgoznak és remélhető, hogy az építkezés a nagy anyaghiány ellenére 1942. év tavaszán befejeződhetik, s a beköltözésre május hó 1. napján mód nyílik.

Az építkezés a tervek kifejlesztésénél az előirányzott 18.000 légköbméterhez képest 2000 légköbméterrel bővült és az 1939. évben megállapított 800.000 pengős építési költség a részletes költségvetések alapján a bővítésnek megfelelően 1,300.000 pengőre emelkedett. Ez az összeg 65 pengős légköbméterárnak felel meg és előrelátható, hogy a munkálatok minden további többletkiadás nélkül befejezhetők lesznek.

Külön érdekessége az egyébként is a legnagyobb korszerűséggel épülő intézetnek az, hogy az egész székházat krittálfűtéssel szerelik fel. Ez a fűtőberendezés hidegvíz áramoltatásával a nyári melegek idején hűtésre is felhasználható.

Az építkezést a magasépítési ügyosztály ellenőrizte.

A Kisipari Hitelintézet Rt. székháza.

HOMLOKZATRÉSZLET.

PINTÉR GYULA KÁLVINTÉRI BÉRPALOTÁJA. TERVEZTE: DR. HÜLTL DEZSŐ.

JÓZSEFVÁROSI BÉRHÁZ. TERVEZTÉK: JANSZKY BÉLA ÉS SZIVESSY TIBOR.

Magyar Építőművészet
1912. 2. sz.

igazgatását az emeletre tervezi. Hűtőkamrái nincsenek. A húscsarnok közelében csatlakozással a városház szélső szárnyához illemhelyet létesít. Különálló illemhelyről nem gondoskodik.

A bíráló-bizottság folyó évi február hó 6-án tartott záró ülésén az első 2500 koronás díjat egyhangúlag a „Világos" jeligéjű tervnek, második 1500 koronás díjat ugyancsak egyhangúlag a „Vajdahunyad" jeligéjű tervnek ítélte oda, míg a „Szent László forrása" és „Előre" jeligéjű pályaműveket 500—500 koronáért egyhangúlag megvásárolta. Megvenni javasolta még Gyöngyös város közönségének a tervpályázati hirdetményben foglaltak alapján „Programmszerű" és „Kurucvilág" jeligéjű pályaműveket.

A jeligés levelek fölbontatván, kiderült, hogy a „Világos" jeligéjű terv szerzője Katzer József budapesti építész, „Vajdahunyad" jeligéjű pályamű szerzői: Györgyi Dénes építész tanár és Mende Valér építész (Budapest). Az 500 koronáért megvett „Szent László forrása" jeligéjű pályamű szerzője: Orbán Ferenc építész, felső építőipariskolai tanár, a másik „Programmszerű" jeligés pályaterv szerzője pedig Losch Lajos lippai építész.

Kelt Gyöngyösön, 1912. évi február hó 6-án.

Eberling Béla s. k., *Keresztes István* s. k.,
Sváb Gyula s. k., *Légmán Imre* s. k.,
Barna Dezső s. k., *Török Kálmán* s. k.,
Gajdóczky Antal s. k., *Makra Géza* s. k.,
Kemény János s. k.,
elnök.

A Nagy Imre-féle váciutcai bérpalota ácsmunkáit *Trautmann* Rezső, szekrénytartó szereléseit *Lépter* János, bádogosmunkát *Fried* Zsigmond, asztalosmunkát *Thék* Endre, mázoló- és festőmunkát *Englender* Miksa, lakatos- és díszkovácsmunkát *Lepter* János, márványburkolatot *Müller* Rezső, szobrászmunkát *Szabó* Antal, műkőmunkát *Vögerl* Alajos, burkolómunkát *Walla* József r.-t., üvegesmunkát *Forgó* és Tsa, vízvezeték- és csatornázást *Fried* Zsigmond, tűzhelyeket *Lepter* János, portált *Frühwald* és *Jäger*, a tűzbiztos szigetelőmunkákat *Biehn* János készítette.

A Pintér Gyula-féle kálvintéri bérpalota ácsmunkáit *Horváth* János, asztalosmunkákat *Thék* Endre, lakatosmunkákat *Lepter* János, szobafestőmunkákat *Steinhausel* és *Kölber*, szobrász- és műkőmunkákat *Szabó* Antal, burkolómunkákat *Melocco* Péter, üvegesmunkát *Forgó* és Tsa, kárpitosmunkákat *Sieburger* és Tsa., csempeburkolatot *Zsolnay*-gyár, tűzhelyet *Lakos* Lajos, portálokat *Heivecke* Emil, vasbetonmunkákat *Biehn* János, díszkovácsmunkákat *Lepter* János készítette.

Tervpályázati határidők:

nov. 12. Erzsébet-emlék bizottsága: az emlék tervei; díjak: 15.000 K, 10.000 és 6000 K.

nov. 15. Vallásmin.: a Nemzeti Szinház tervei (3,000.000 K); díjak: 10.000, 8000, 6000, 4000 és hat 2000 K.

1913. ápr. 1. Miskolc város: Kossuth-szobor tervei (35.000—40.000 K).

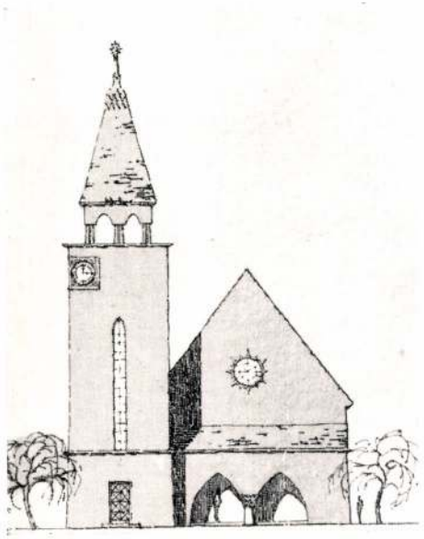

A F. T. C. KLUBHÁZA.

TERVEZTÉK: JANSZKY BÉLA ÉS SZIVESSY TIBOR.

Rietschel és Henneberg R.-T. központi fűtő- és egyéb egészségügyi berendezések (Budapest, VIII. kerület, Práter-utca 12. Telefon: J. 323—18) a vízvezetékberendezési és felszerelési tárgyakat.

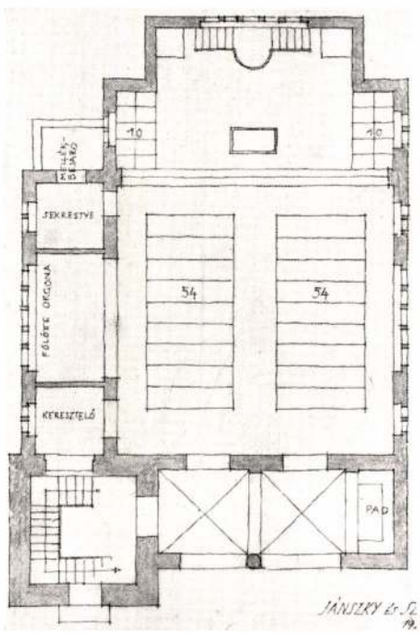
Nagy Kálmán parkett- és padlózóvállalat (Budapest, VIII. kerület, Rákóczi-tér 17. Telefon: 431—88) a padlózó munkát.

JANSZKY–SZIVESSY: REF. TEMPLOM

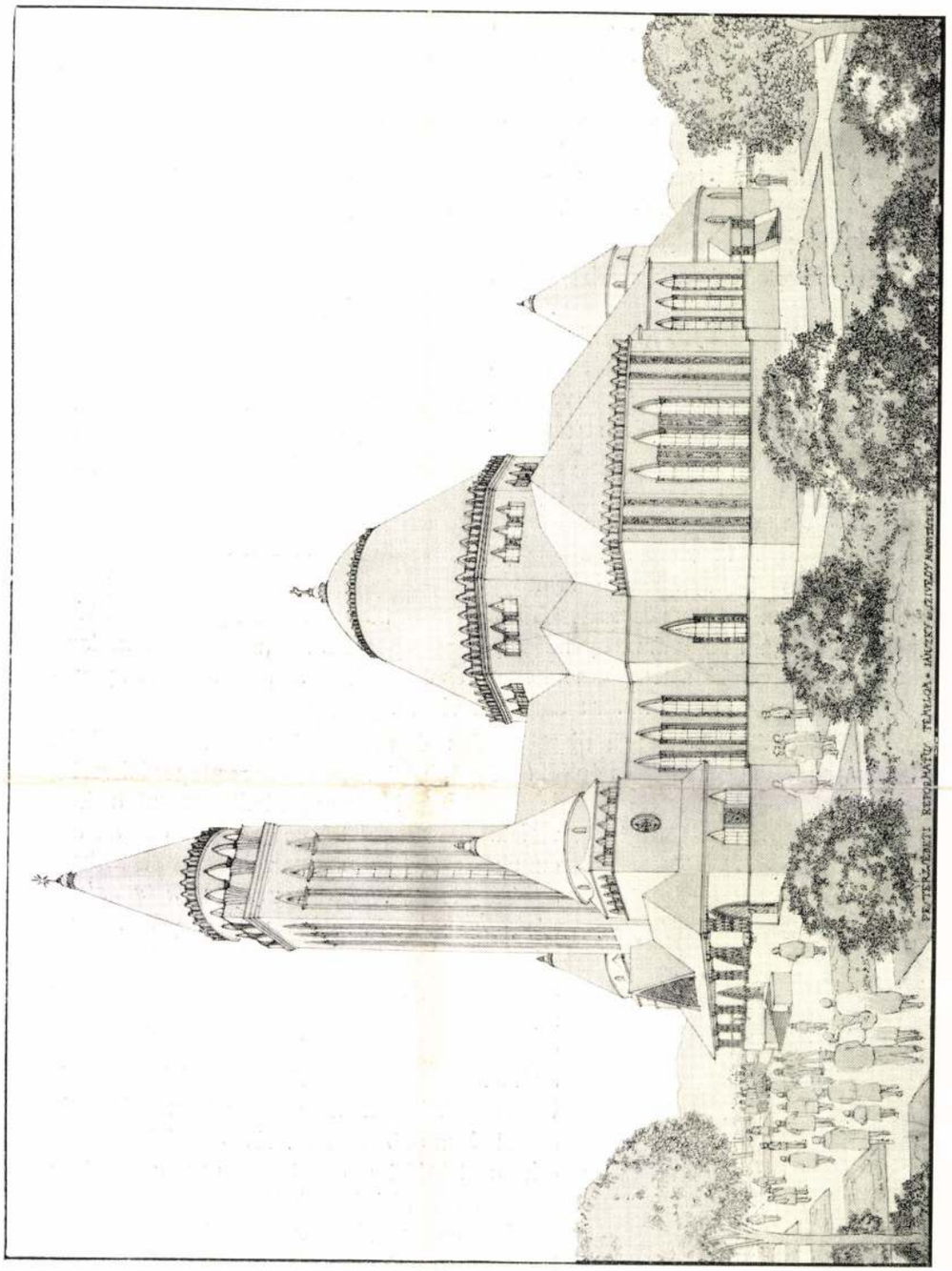
A salétromutcai és diósgyőri kálvinista templomok. A kálvinista templom speciális építészeti feladat. A protestáns templomok között a legtipikusabb, mert egészen eredeti formameghatározói vannak. Épen ezért nagyon érdekes és sok tekintetben még megoldatlan feladat. A római katholikus templomépítészet nagy történelmi fejlődésre tekinthet vissza. A történelmi stílusok kifejlődése szinte elválaszthatatlan a katholikus templom kialakulásával. A nagy és gazdag történelmi stílusok legszélesebb, legeredetibb és legtisztább megjelenése egy-egy dóm, a római katholikus egyház erejét reprezentáló monumentális templom. Ezzel szemben a protestáns templomépítészet és különösen a kálvinista templomépítészet legfeljebb 400 éves multra tekinthet vissza.

Ma tehát, amikor igen sok új protestáns és főleg kálvinista templom épül, ez a kérdés rendkívül aktuális és építőművészeink körében egyike a legérdekesebb feladatoknak. Nagyon jól kell ismerni a kálvinista istentiszteleti cselekményt annak, aki ennek az életfolyamatnak a medrét, a hordozóját tervezi. *Ez egy egészen speciális életfolyamat, ami teljesen új templomformát kíván.* Amellett, hogy a megkívánt józan egyszerűség nemes hangját kell tökéletesen, egészen a művészi értékességig megszólaltatni, egy olyan térkompoziciót kell teremteni, ami az istentisztelet fontos alapelveiből következik. Úgy az első, mint a második igen nehéz, de annál izgatóbb feladat. Es itt belekapcsolódik a kérdésbe az, hogy ma a modern utakra terelődő építőművészet és a magyaros építés megteremtésének mozgalmas korszakában, milyen architekturával lehetne a kérdéshez legközelebb férkőzni. A magyaros építés a kálvinista templomnál mindenesetre egyike a legkomolyabban számításba vehető megoldásoknak. *Almási* Balogh Lóránt átérzi, hogy eredeti feladat megoldásával áll szemben

JANSZKY—SZIVESSY: REF. TEMPLOM

JANSZKY BÉLA ÉS SZIVESSY TIBOR

A PESTERZSÉBETI REFORMÁTUS TEMPLOM

és igyekszik feladatát úgy megoldani, hogy a fent tárgyalt szempontoknak eleget tegyen. Megoldása mindenesetre eredeti, bár a hosszhajós rendszer a prédikáló templomnál nem kívánatos, de itt a templomok kis mérete indokolttá tesz. Másfelől pedig *az „ojkos" fedélszerkezet* is szükségessé teszi. Mind a két templomnál az *ojkos* fedélszerkezet alkalmazása adja meg a térkompozició jellegét és egyben hozzájárul a templom kitűnő akusztikájához. Közel az alapnál kezdődő boglyaív, mely felül a szabadon kiképzett szerkezet kazettáival érdekes és szép lezárást nyer, újszerű belső térformát ad. —*r—f.*

Igó Tihamér építőmester végezte a Kölber-féle kocsigyárból átalakított református imaház munkáit, generál vállalatban.

Rieger Ottó orgonagyára (Schimmel és Tsa, Budapest—Rákosfalva, X. kerület, Vértes-utca 8. Telefon: J. 393—45) készítette és szerelte fel úgy a salétromutcai, mint a diósgyőri református templomok orgonáit.

Márky Károly műbútorasztalosárú gyára (Budapest, VIII. kerület, Tömő-utca 60.) készitette a salétromutcai templom berendezési munkáit.

Zsíros Károly gépészmérnök (Budapest, I. kerület, Horthy Miklós-út 96. Telefon: J. 348 - 83) rendezte be a diósgyőri templom központi fűtését.

Eternit-művek (Hatschek János asbestcement palagyára Budapest, VI. kerület, Andrássy-út 33. Telefon: Aut. 212—92 és 213 44) a tetőfedést.

Trautmann Rezső és Fia „ojkos"-tető vállalata (Budapest, V. kerület, Pozsonyi-út 12/a. Telefon: 905—27) készítette mindkét templom tetőszerkezetét.

Angster József és Fia orgonagyára, Pécs, szállította a Rákóciánum és Pius-kollégium templomainak orgonáit.

Hudecz Hugó balatonalmádi kőbányájából szállította a — mult számunkban közölt — balatonkenesei üdülőtelep építéséhez szükséges kőanyagot és kőfaragómunkát.

A székesfővárosi Kisfaludy-utcai épületnél;

Aschenbrenner János ácsmester (Budapest, VII. kerület, Róna-utca 41. Telefon: J. 378—89) a főváros régi vállalkozója végezte az ácsmunkákat.

Nyitray és Társa asztalosmesterek (Budapest, VIII. kerület, Práter-utca 6. Telefon: J. 463—33) az asztalosmunkákat.

Lloyd Kerámiaipari R.-T. (Budapest, IV. kerület, Mária Valéria-utca 10. Telefon: Aut. 821—35) szállította és szerelte fel az összes kályhákat.

Pick Ede Utódai acélgörredőnygyár, szab. ablakszellőző és Zenit-ablakcsukógyára (Budapest, VI. kerület, Lehel-utca 51. Telefon: Aut. 226—62) a redőnyöket.

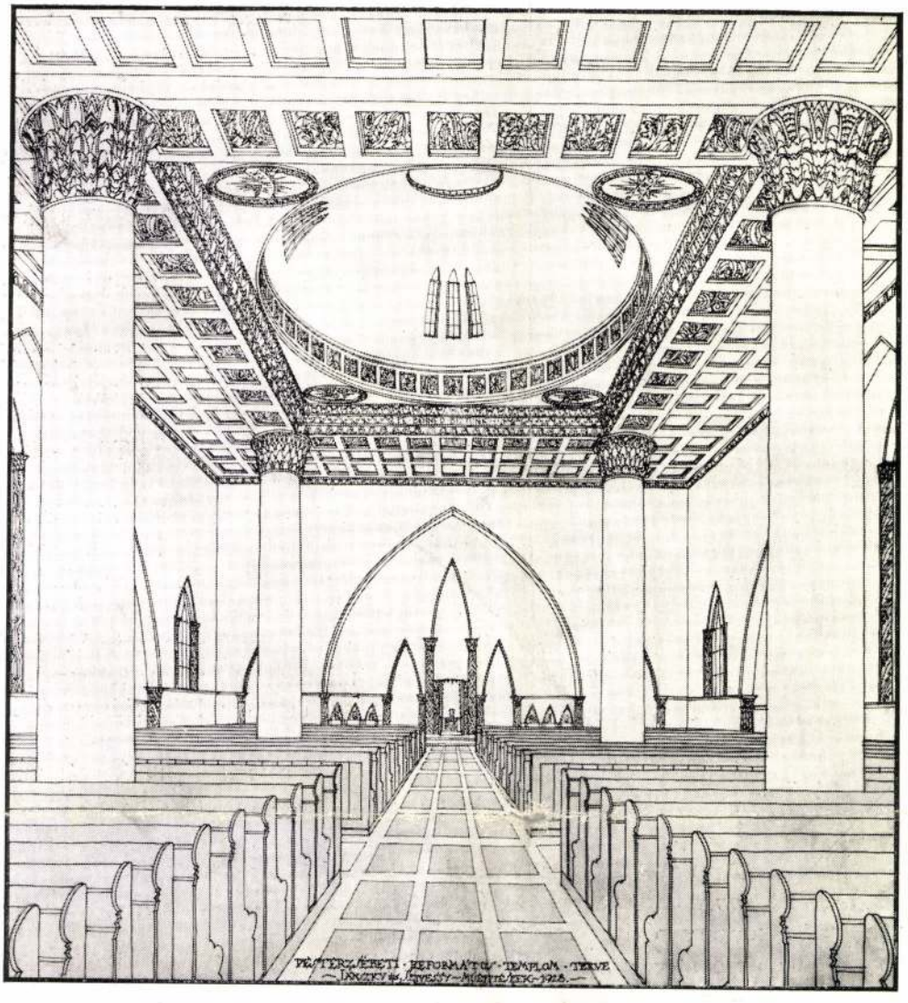
Vitál Anddás épület és műlakatos (Budapest, VII. kerület, Angol-utca 3/b. Telefon: J. 394—60) a lakatosmunkákat.

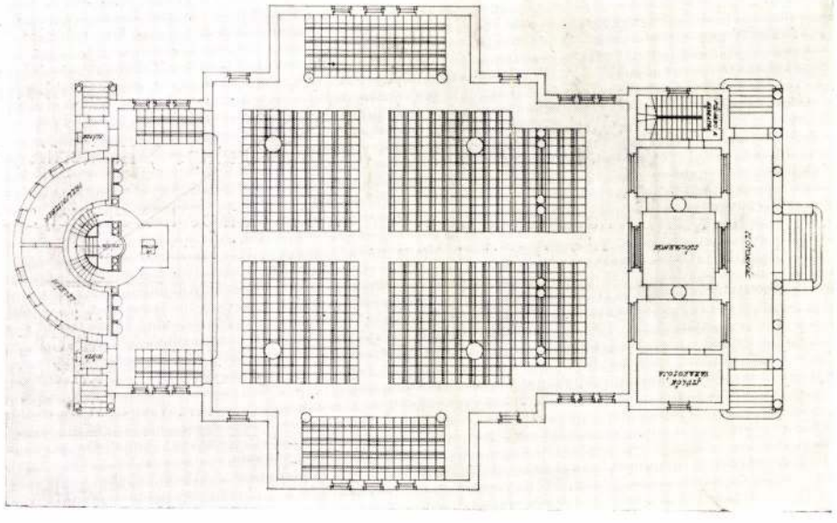
Obermeyer István szobafestő- és mázolómester (Budapest, II. kerület, Lövőház-utca 17. Telefon: 513—35) a mázolómunkát.

Pestszenlőrinci Parkettgyár és Gőzfűrész R.-T. (Budapest, V. kerület, Személynök-utca 16. Telefon: Aut. 212—44) a keményfaburkolati munkákat.

FÜHRER LÁSZLÓ
ELEKTROTECHNIKAI VÁLLALATA
TELEFON: 842-60 BUDAPEST TELEFON: 842-60
IRODA:
IV. KER., MOLNÁR-UTCA 53
MŰHELY ÉS RAKTÁR:
VIII., NAGYTEMPLOM-U. 28

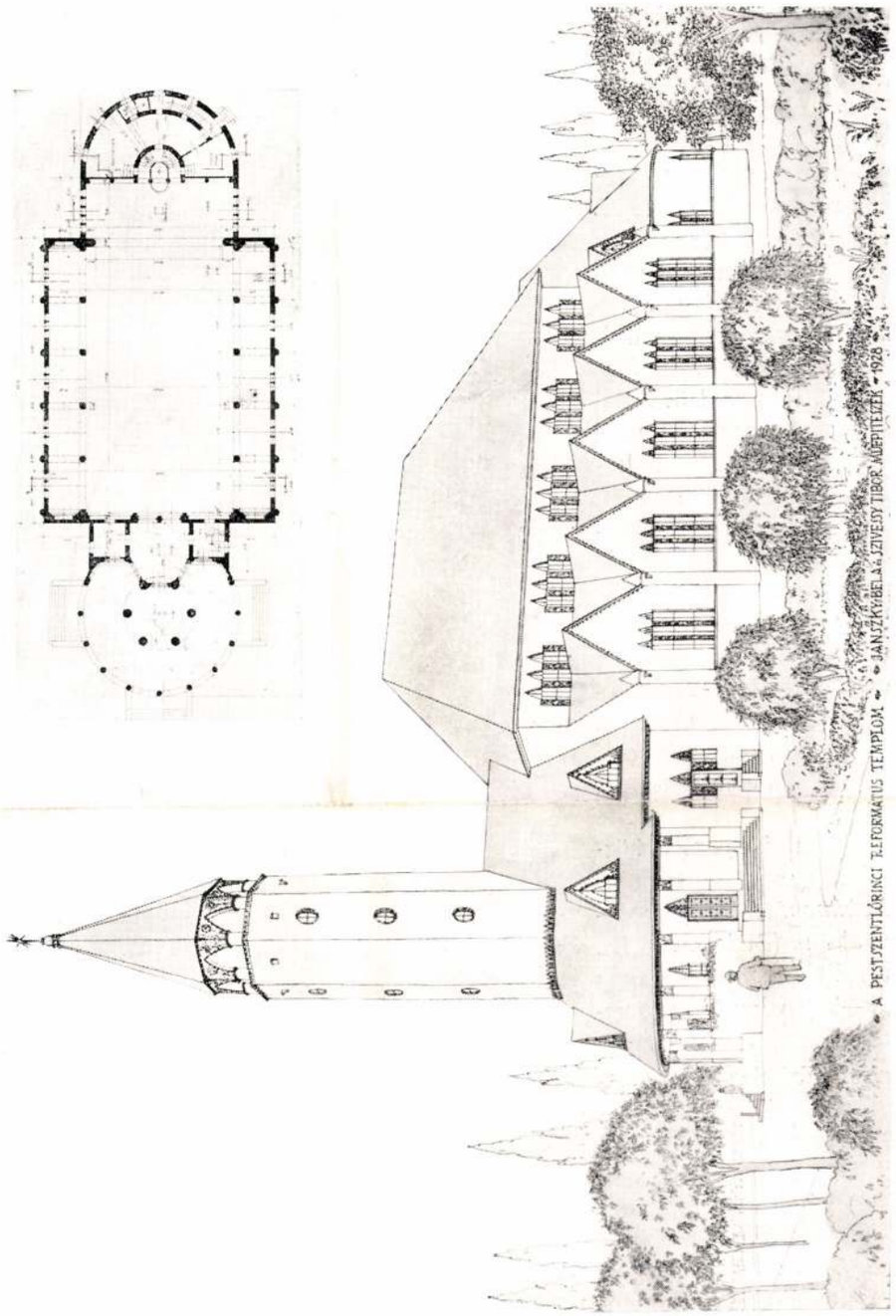
JANSZKY BÉLA
ÉS SZIVESSY TIBOR

A PESTERZSÉBETI REFORMÁTUS TEMPLOM

JANSZKY BÉLA
ÉS SZIVESSY TIBOR

Medgyaszay Gyula építőmester végezte a kelenföldi templom föld-, kőmíves-, elhelyező- és vasbetonmunkáját.

Hufnagel Imre műbútor- és épületasztalosárú gyára (Budapest, VI. kerület, Kartács-utca 27. Telefon: L. 916—64) készítette a templom, a tanácsház és a paplak kapuit, ajtóit és ablakait.

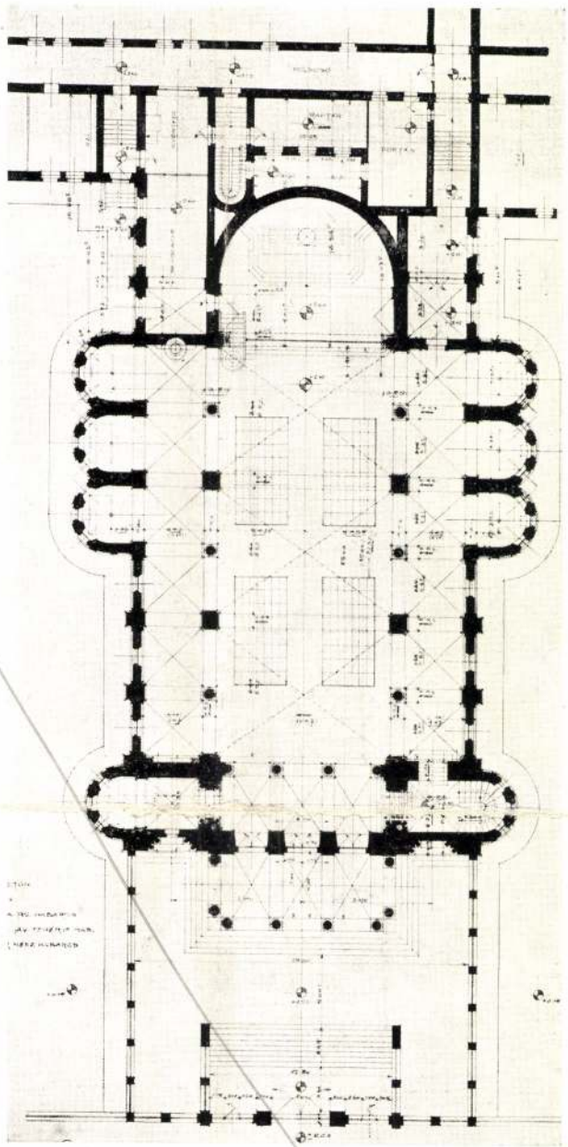
Jakab Gyula műbútorárúgyára (Budapest, VIII. kerület, Futó-utca 1/b. Telefon: J. 373—81) készítette úgy a templom, mint a tanácsterem összes bútorberendezését.

Justus Sándor és Fia ablakredőnygyár (Budapest, VI. kerület, Vörösmarty-utca 24. Telefon: Aut. 223—06) készítette az összes redőnymunkákat.

Lemezárúgyár R.-T. (Budapest, VI. kerület, Forgách-u. 20. Telefon: L. 913—38, központi iroda: V. ker., Falk Miksa-u. 20. Telefon: L. 986—07) rendezte be a templom és paplak központi fűtését.

Kirchknopf István üvegezési vállalata (Budapest, IX. kerület, Kálvin-tér 8. Telefon: Aut. 851—39) végezte az üvegezési munkákat.

Krisch Fekete János tetőfedőmester, speciális templomfedő (Budapest, I. kerület, Karolina-út 16. szám. Telefon: J. 434—11) végezte a templom és a paplak tetőfedő-munkáit.

DR. FÁBIÁN GÁSPÁR:
A PÉCSI PIUS-KOLLÉGIUM TEMPLOMA

Steinhausel és Kölber templomfestők, szobafestők és mázolók készítették a templomfestési munkákat, továbbá a tanácsterem és a paplak szobafestőmunkáit.

Fischer és Hartmann mázolómesterek (Budapest, IV. kerület, Képíró-utca 3. Telefon: Aut. 847—73) készítették a tanácsterem díszajtóinak és az összes ajtók, ablakok, famennyezetek mázolómunkáit.

Ifj. Cristofoli Vince padló- és falburkolóvállalata (Budapest, V. kerület, Falk Miksa-utca 18. Telefon: L. 921—55) a burkolati munkákat.

Családi házak a kecskeméti művésztelepen. Tervezték: Jánszky és Szivesy műépitészek.

fordítás

A Lakás. III. évf. 6. sz.

Családi házak a kecskeméti művésztelepen.

Tervezték: Jánszky és Szivesy műépitészek.

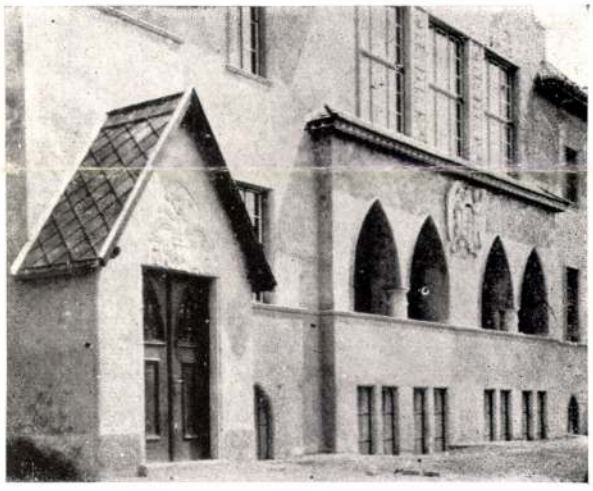
Janszky és Szivessy műépítészek tervei:

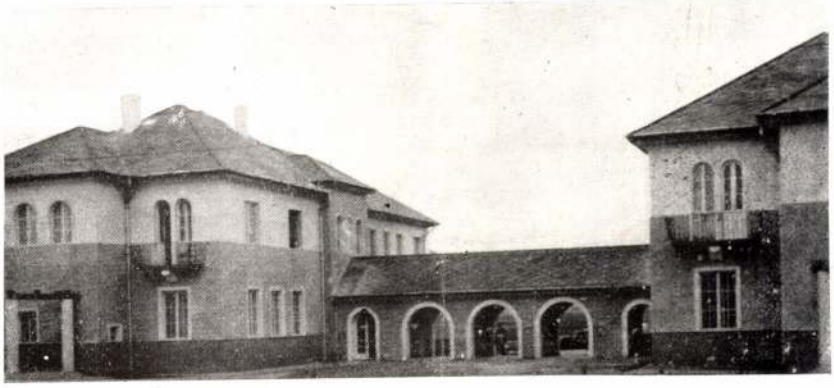
Pestszentlőrinci áll. polgári iskola

„Forum" filmszínház. Ablakrács

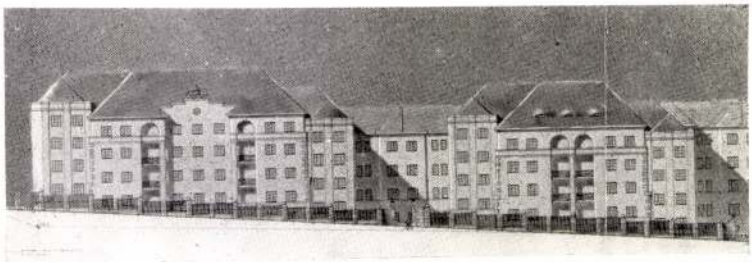

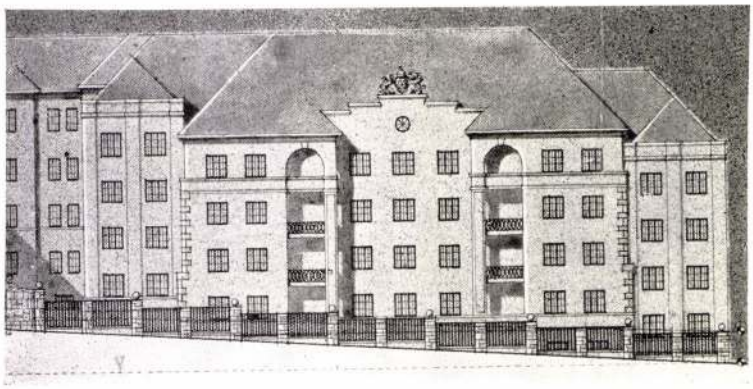
Pestszentlőrinci áll. polgári iskola

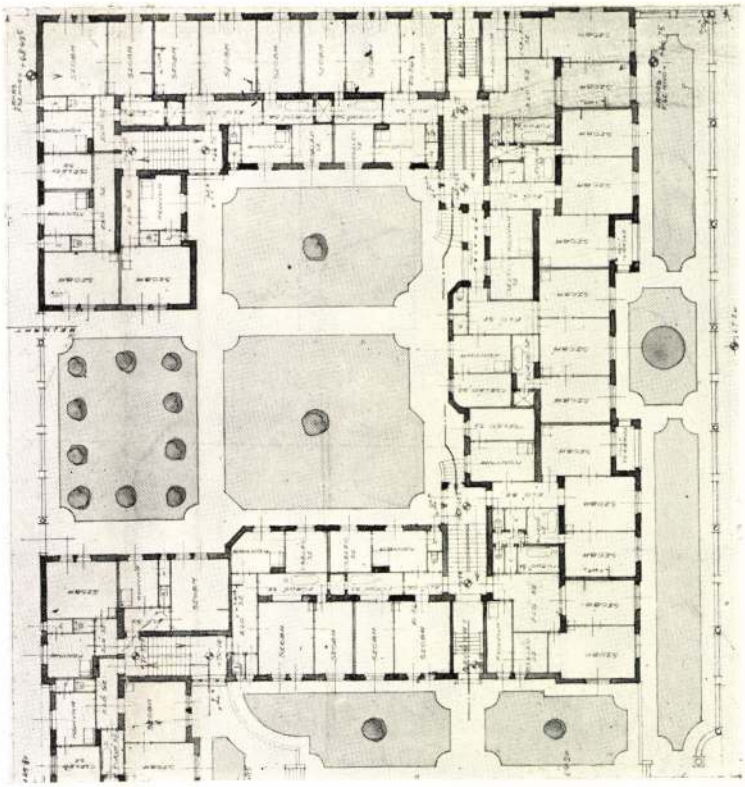
Pestszentlőrinci áll. elemi iskola

Neuschloss Kornél és ifj. Gyenes Lajos kislakás tervpályázata, melyet a Főváros megvett.

Homlokzatok

Alaprajz.

Budapest, 1929. március 13.

Építőszerszámokat,
TALICSKÁKAT, NYELEKET,
vasvágókat, ollókat, hajlitókat stb. stb.
szállit a legmegbizhatóbban
Spitz Gyula
Budapest VI., Aradi-utca 17. Telefon: T. 143-20.

A főváros a Lukács-fürdő kertjét jelölte ki a fedett uszoda céljaira, de még mindig bizonytalan, hogy ott épül-e fel

Közel 3 hónapja kisért a fővárosi fedett uszoda ügye. A nagyközönség csodálkozással nézi azt a harcot, ami a fedett uszoda ügye körül keletkezett és ami annál is inkább érthetetlen, mert külföldön, igy Németországban egymás után épülnek a gyönyörü fedett uszodák s csak Budapesten nem tud tető alá kerülni.

A főváros tanácsa mult hét csütörtökjén foglalkozott a fedett uszoda kérdésével, ahol *Purébl* Győző dr. közoktatásügyi tanácsnok tett a kérdésben előterjesztést.

A közoktatásügyi ügyosztály előterjesztésére a tanács elvben hozzájárult a Magyar Uszószövetség azon kérelméhez, hogy a Szent Lukács-fürdő előtti térségen, a mai parkterület egy részében, fedett uszoda létesüljön. A tanács kimondotta, hogy az ügyet megfelelő szakbizottságok utján kell előbb megtárgyalni, azonkivül tárgyalni kell majd a kérdést a Fővárosi Közmunkák Tanácsával is, a területhasználati és építési feltételeket pedig mindezen tárgyalások után fogják a Magyar Uszószövetséggel megállapitani.

A hivatalos jelentés egész másképen világitja meg a fedett uszoda kérdését, mint ahogyan az első pillanatokban látszott, mert korántsem látszanak beigazolódva azok a hiradások, hogy csupán a formaságokat kell most elintézni és a Lukács-fürdő kertjében röviden megindulhat az épitkezés.

A szakbizottságok ugyanis nagyobbrészt nem tartják megfelelőnek a fedett uszodának a Lukács-fürdő előtti térségen való létesitését, nem is emlitve, hogy hir szerint, a Közmunkák Tanácsa álláspontja is ez ellen a megoldás ellen szól. A főváros sétányügyi bizottsága mereven szemben áll a tanács tervbevett megoldási módozatával, mert ennek a szakbizottságnak az a véleménye és ezt már többször is hangoztatta, hogy a kevés budapesti parkot most már változatlanul fenn kell tartani és azokból nem szabad kihasitani még a fedett uszoda céljaira sem térséget.

Szemben áll ezzel a megoldással a Városrendezési ügyosztály is, amelynek programjába sehogysem illeszkedik be ez a megoldás és ezt azonnal megállapithatják azok, akik ismerik a Warga László főtanácsos által elkészitett városrendezési térképet.

A városrendezési ügyosztálynak különben van egy terve a fedett uszoda elhelyezésére és e tervek szerint a Császár-fürdő melletti két telken, amely a főváros tulajdona, lehetne felépiteni a fedett uszodát. A két telek között azonban fekszik egy magántulajdonban levő ház, amelyet ki kell sajátitani és ez az eljárás közel fél évet vesz igénybe, igy tehát ezen megoldási módozat szerint sem lehetne előbb megejteni az első kapavágást, mint 1930-ban.

A fedett uszoda ügye tehát korántsem jutott dülőre, bár annak mielőbbi megépitéséhez igen fontos sportérdekek füződnek.

---

29 uj műszaki tisztviselői állást töltenek be a fővárosnál. A főváros műszaki karában történt előléptetések következtében az alsóbb állások betöltése is aktuálissá vált és a polgármester rövidesen alá is irja az uj tisztviselők kinevezését. Számos pályázó adott be kérvényt, különösen sok gépészmérnök. 29 uj műszaki tisztviselői állást fognak betölteni.

A fővárosi épitkezéseket sürgetik a közigazgatási bizottságban. A főváros közigazgatási bizottságának legutóbbi ülésén Platthy György dr. a polgármester jelentésével kapcsolatban kifejtette, hogy a fővárosnak gondolnia kell arra is, hogy olyanok is juthassanak lakáshoz, akik családi otthont akarnak épiteni Budapesten. A fővárosnak parcelláznia kellene erre a célra meglévő telkeit. Sipőcz polgármester a felszólalásra válaszolva kijelentette, hogy ha a kormány nem nyujt megfelelő segédkezet, a főváros lesz kénytelen a maga erejéből ujabb, emberhez méltó lakásokat épiteni, de reméli, hogy a népjóléti miniszter gondos beavatkozása ezuttal sem marad el. A főváros foglalkozik azzal a gondolattal is hogy parcellázás utján segiti hozzá a középosztályt családi házak építéséhez.

A főváros 14 uj templomot akar létesiteni A főváros tanácsa most készitette el előterjesztését, amely több uj templom épitésére vonatkozik. A program a templomépitési akciót két csoportra osztja és ennek keretében összesen 14 uj templom épülne Pesten. Az első csoportba tartozna a lipótváros—lőportárdülői, ugynevezett reviziós templom épitése, a folyamatban levő angyalföldi béketéri templom, az uj belső józsefvárosi templom, a külső ferencvárosi templom, a tisztviselőtelepi fogadalmi templom, továbbá a külső Váci uti, Dalnok-, Kada uccai és a külső soroksári uti uj templom épitése, mig a második épitési ciklus során a városmajori, kelenföldi, Herminamezői, zuglói és a középső ferencvárosi uj plébániatemplomokat épitenék fel. Hozzávetőleges számitás szerint egy-egy templom nyers épitkezési költsége félmillió pengő lenne és az épitkezést öt-hat éven keresztül bonyolitanák le. Az egyházi főhatósággal egyetértően állapitanák meg az épitkezés sorrendjét. A templomferenvárosi plébániák uj templomait fogják felépiteni. Ezeknél a templomoknál azonban a telekkérdések még nincsenek tisztázva, most a városrendezési ügyosztály javaslatát kéri a tanács az emlitett templomok részére alkalmas telkek kijelölésére.

A keresztény községi párt a közmunkák sürgős megindításáért. A főváros legutóbbi közgyülésén több szónok hangoztatta a közmunkák kiadásának sürgősségét és ezzel kapcsolatban a keresztény községi párt határozati javaslatot terjesztett elő, amelyet a tanácsnak adtak ki. A határozati javaslatnak erre vonatkozó része igy szól: Mondja ki a törvényhatósági bizottság, hogy felirattal fordul a kormányhoz, amelyben kéri minden fővárosi, állami vagy közhatósági ipari közmunkának lehetőség szerint és a kiadó hatóságok érdekeinek figyelembe vétele mellett való megosztott vállalatba adását, hogy igy minél több pályázó részesüljön a munkából.

Központi fűtés,
Vizvezeték
és
Bádogos munkák
FARKAS IZOR
Budapest, VIII., Nap-u. 10.
Telefon: J. 336—51.

Állandó szakács
Róna
kerület, Kápolna-tér.

A magyar épitészet

A Kőmivesmesterek Orsz. Szövetségében e A Kőművesmeterek Orsz. Szövetségében legutóbb *Jánszky* Béla a magyar épitészet egyik

Annál az időpontnál kezdődik ez a fejezet, amikor Lechner Ödön a postatakarék formáit, hosszu művészfejlődésének utján megteremtette. És ott végződik — remélhetőleg, csupán egyelőre — ahol a nagy háboru kezdődött. Jánszky Béla az 1900—1914 közötti időközben, a Lechner hatására egymásra rétegződött rengeteg formaenergia jellemző dokumentumait mutatta be.

Ma szokás ezt a periódust lenéző gesztusokkal elintézni. Hogy mennyire méltánytalanul, láthattuk abban a szenzációs képanyagban, melyet Jánszky Béla válogató munkája vetitett elénk. Láthattuk, milyen gazdag, sokrétü fejlődést zuditott Lechner Ödön kezdése a magyar épitészetre.

Sajnos, ezt a fejlődést ma sokan csak hibáinál, elkerülhetetlen hibáinál fogva értékelik. Kétségtelen, hogy voltak hibái is, nem ugyan Lechnernek, hanem az ő törekvését csak külsőségeiben utánzó, de meg nem értő épitészeknek. Ám Lechner hatásának ez a része csak átmenet volt és csupán egy nagy mozgalom kezdetét jelezte. Jánszky Béla az utat mutatta meg, amelyen Lechner Ödön hatása épitészetünkben végigvonult.

Nem volt még a magyar épitészetnek olyan kora, melyben az eszméknek dus gazdagsága a nemzeti érzést architektonikus kifejezésbe öltöztetni vágyakozó heves akaratnak forrongásával párosult volna. Az európai szecessziónak nálunk megtelepedni készülő árnyalatait pehelyként fujta el ez a különleges magyar formaforrongás, hogy helyet adjon az elkülönödni akaró magyar törekvéseknek. Igy történt, hogy az ilyenmódon számüzött szecesszió helyébe elsőnek Lechner Ödön formái léptek, még pedig olyan épületeken is, amelyeket nem Lechner alkotott. Természetes volt, hogy azok a formák, melyeket Lechner Ödön, művészi pályafutásának élményei során Clément Parenttól—Huszka Józsefig kristályositott ki, az egészen más fejlődésen átesett fiatalabb épitészek más felfogásu épitészi alakitó módjával sehogyan sem volt párositható. Ezért volt, hogy a fiatalok keze alatt az izzó Lechneri formák kihültek, élettelenekké váltak, manirizálódtak.

A követők hibája volt, hogy sok részletet, melyet Lechner Ödön szerkezeti meggondolásokkal alkalmazott, a követők csupán diszitésül használtak.

A követőknek ilyen sematizmusa azonban a törekvés magván, fejlődőképességén mit sem változtathatott. Mert egészséges fejlődőképessége elpusztithatatlan volt. Lechner Ödön követői hamarosan maguk ismerték fel tévedésüket.

Jánszky Béla bemutatott képanyagán vált láthatóvá a lényeg: Lechner Ödön igazi hatása. A népi formák legkülönbözőbb rétegei megkezdték bevonulásukat a monumentális magyar épitészetbe.

Az uj elindulás a cél felé ujabb távoli formákat társitott a magyar törekvés mellé. A finneknek szintén nemzeti épitészeten munkálkodó törekvései hatottak az uj magyar épitészet fiataljaira. Lars Sonck és Saarinen voltak nagy ösztönző hatással rájuk. De a finn épitészet mellett a magyar népmüvészet formakincsének minden mengyilvánulását is a magyar formanyelv kialakitásának szolgálatába állitották. Jánszky Béla nagyon helyesen állapitotta meg: Bármilyen különböző csoportokba is alakultak a formanyelvünk kialakitásán fáradó épitészek, mégis, minden különbözőségük egységbe olvad, amint a magyar formanyelv egységes keretébe állitjuk alkotásaikat.

Akár Lajta Béla Vakok intézetéről, akár a Szeretetházról, akár Zrumeczky, vagy Mende Valér lakóházairól, akár Jánszky Béla és Kós Károly zebegényi templomáról, akár Medgyaszay István veszprémi szinházáról, akár Lechner Jenő felvidéki magyar reneszánsz álmairól, akár Árkay Aladár fasori templomáról, akár Györgyi Dénes kiskunhalasi iskolájáról van szó, mindegyikük azonos ideálban fogantnak tünik elénk, mindegyiküket egyazon formaszellem fogja át.

És ha minde megvalósulhatott, formában is kifejeződhetett akarat mellett számba vesszük a meg nem valósultakat, pl. Wigand Ede sátorpalotáját, avagy a csak félig megvalósultakat, melyek között egész külön hely illeti Pogány Móricnak zseniálisan fantasztikus turini kiállitáspavillonját, monumentális belső térképzésével, akkor elénktárul az a mérhetetlen kulturvagyon, melyet a magyar formanyelv eddigi két évtizede az egész magyar kulturának juttatott.

Jánszky Béla előadásának érdeme, hogy a magyar formanyelv eddigi nagy eredményeit az értékekkel szemben nagyon feledékeny mai korunk elé idézte: figyelmeztetésül. Mert ami egyszer lehetséges volt, az meg is ismétlődhetik.

Vámos Ferenc.

FEKETE ÖDÖN
mérnök
Budapest, II., Zsigmond-ucca 1.
Telefon: Aut. 514—80.
Postatakarékpénztári cheque-számla 19—321.
Vizművek, vizvezetéki, csatornázási, központi fűtések és szellőz-

Budapest, 1929. március 13.

Lőwy Sánd
fakereskedő
Budapest, V., Szemé

Folytatni fogja a városi mérnöki hivatal a Séd-vadvizároknak a mult évben szép eredménnyel végzett rendezési munkáit, mert remény van arra, hogy a Földmivelésügyi Miniszterium segélyt ad hozzá.

Befejezés felé közeledik a szekszárdi uj vm. közkórház. A Haverland felvonógyár által tervezett villamos teher- és személyfelvonókra most kért épitési engedélyt a kórház igazgatósága. Tavaszra elkészül a többi pavillon és a felvételi épület vizvezeték és villamosvilágitási szerelése, ugy hogy a nyár folyamán a népjóléti miniszter átadhatja a gyönyörü kórházat rendeltetésének.

A szolnoki államépitészeti hivatal

területén a magasépitési munkálatok közül emlitésre méltó a jászberényi tanitóképezde épitése 1 millió pengőn felüli költséggel, épülni fog ezenkivül számos községi és tanyai iskola.

A szombatheiyi államépitészeti hivatal

területén 1929-ben ujjáépülő és javitandó műtárgyak és hidak kimutatását lapunk más helyén közöljük. A vonatkozó tervek a hivatalban készülnek, a műtárgyak házilag, mig a hidak vállalati uton fognak megépülni. A versenytárgyalások áprilsi hónaptól kezdődően folytatólagosan a tervek elkészülte után fognak megtartatni.

Az esetleges magasépitési munkákról a hivatal eziőszerint még nincs tájékoztavta, mindössze annyi bizonyos, hogy egynéhány egy- és két tantermes elemi iskolai épület fog épülni.

Veszprém r. t. város

mérnöki hivatalának ellenőrzése alatt tervezett középitkezések a következők: 1. Városi mozgófényképszinház, iparostanonc-otthon és zeneiskola. Tervező: Márföldy Aladár városi főmérnök, épitési költség 275.000 P. 2. Városi kórház bővitése. Tervező: Jakabffy Zoltán műépitész. Egyenlőre kivitelre kerülő épitkezés költsége 410.000 P. 3. Központi anyagraktár. Tervezte a városi mérnöki hivatal. Épitési költség 18.000 P. 4. Mázsaház és nyilvános illemhely. Tervezte a városi mérnöki hivatal. Épitési költség 8000 P. 5. Pénzügyőri laktanya. Tervek elbirálás alatt Épitési költség 120.000 P. 6. Gyalogsági laktanya épitése előkészités alatt. Épitési költség 800.000 P. 7. Rákóczy tér és ucca, Gizella tér rendezése és aszfalt burkolása. Épitési előirányzat 120.000 P. 8. Buzapiac tér rendezése. Épitési előirányzat 15.000 P. 9. Óvári Ferenc ucca aszfaltozása. Épitési előirányzat 30.000 P. 10. Postaház előtt utszakasz rendezése, Toborzó- és Buhim ucák aszfalt emulsióval való kezelése. Költség 30.600 P. 11. Füredi ut „Strassil" anyaggal való kiépitése. Előirányzat 7000 P. 12. Séd patakon keresztül szabványos III. oszt. vasbetonhid épitése. Épitési költség 5000 P. 13. Giricses dombi csatorna-szakasz kiépitése. Épitési előirányzat 27.000 P. 14. Uj köztemetőben ravatalozó stb. épitése. Épitési költség 80.000 P. Az összes tervbevett s legnagyobb részt már engedélyezett épitkezésekre nyilvános versenytárgyalást irnak ki, házilag csak a karbantartási munkálatokat végzik.

A veszprémi államépitészeti hivatal

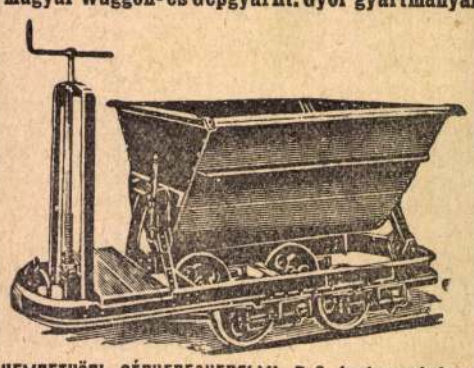
alatt lapunk más helyén közölt utépitési munkálatokon kivül megépülnek azon vidéki 1—2 tantermes iskolák, amelyek a vall. és közokt. minisztertől kiutalt segéllyel épülnek. Ezeknek a száma és helye ezidőszerint ismeretlen. A kivitel minden egyes esetben vállalati uton történik.

Zalaszentgróton

a főszolgabirói hivatal egy düledező, nedves, majdnem életvesbélyes épületben volt elhelyezve. Dr. Vass József népjóléti miniszter segitségével ugy a járási hivatalok, mint a tisztviselői lakásokat magába fogadó, megfelelő épületben fognak elhelyeztetni. Az összes iratok (tervek, költségvetések, elszámolások stb.) Zala vármegye alispánjánál vannak jóváhagyás végett.

(Folytatjuk.)

Keskenyvágányu vasuti anyagok
Magyar Waggon- és GépgyárRt. Győr gyártmányai

NEMZETKÖZI GÉPKERESKEDELMI R.-T. keskenyvágányu vasutosztálya
Budapest, V., Vilmos császár-ut 32. szám

Cementgyorskötő és cementsürítő
nedvesség,
viz és savak ellen a legjobban szigetel.
Gyári lerakat:
Aszfalt- és Fedéllemezipar
KIRSCHNER IGNÁC

már több mint három év óta többen és többen lesznek fizetésképtelenek, jutnak csődbe és az utóbbi időben végső kétségbeesésükben számosan öngyilkosok lettek, — nem peres esetekben kivánom az ingatlanokhoz szállitott munkáknak törvényes, még pedig rövid novelláris uton való biztositását — *mert hiszen annak a szegény kis- és középiparosnak ma nincsen pénze és nincs ráérő ideje pereskedni, — én a pert teljesen ki akarom zárni!* — 20 év óta agitálok az épitőiparosság követelésének *törvényes uton való biztositása érdekében*, amiről több lapban cikksorozatok jelentek meg 20 évvel ezelőtt, 2 évvel ezelőtt, a mult évben, sőt az idén is. Ez a kérdés ma égetőbb, mint valaha, amit az is aktuálissá tesz, hogy dr. *Wekerle* Sándor pénzügyminiszter ur által, az épitőipar fellendítése céljából megadni szándékolt *35 éves házadómentesség megadása a küszöbön van*, s ezzel párhuzamosan szükséges az, hogy novelláris uton egy néhány szakaszos törvény hozassék, mely kimondja, hogy *az épitőiparos követeléséért az az épülő ingatlan tartozik, ahová az épitőiparosok a munkákat szállitották.* Ezt célozza egy általam, fogalmazott törvénytervezet, amelyre vonatkozólag a *Józsefvárosi Egységespárt* a mult héten határozailag kimondotta, hogy ezt a törvénytervezetet az igazságügyi miniszter, kereskedelemügyi miniszter, pénzügyminiszter, valamint közgazdaságügyi miniszter uraknak soronkivüli törvényerőre való emelés céljából felterjesztik, mert eddig a különféle felterjesztéseknek csak az volt az eredménye, hogy az igazságügyminiszter ur a magánjogi törvénykönyvtervezet 1509. sz. paragrafusában szándékozik valamelyes védelmet nyujtani *az alvállalkozó iparosnak*, de — ismétlem — *nekünk nem perek kellenek, hanem a pénzünket biztositva akarjuk látni az egész vonalon*, tehát a fenti törvénytervezet nem felel meg a követelményeknek.

Az én törvénytervezetem elgondolása a következő:

Bethlen István gróf miniszterelnökünk nemrégiben azt az őszinte kijelentést tette, hogy a forgalmi adót nem lehet eltörölni azért, mert ebből az adóból él jóformán az egész államháztartás.

Amidőn én ezt a kijelentést teljes egészében aláirom, ugyanakkor azt is konstatálom, hogy Magyarországon — mely ugyan agrárállam — csakis az iparos és a kereskedő fizet forgalmi adót —, mert hogy az őstermelő nem fizet, az köztudomásu dolog.

Az épitőiparos a fát, a téglát, a cementet, a vasat, a rézárut stb. a kereskedőtől vásárolja, tehát tulajdonképen *az épitőiparos Magyarországon a legnagyobb adóalany!* Már pedig, ha az igazságügyi miniszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg nem támogatja az iparosság létérdekét képező kivánságát, hogy a házépitésbe befektetett és odaszállitott munkák utáni követelések *előzetesen már biztositva legyenek*, akkor folytatódik az a romboiás, ami három év óta itt folyik és ha az épitőiparosok továbbra is el fogják veszíteni kinnlevőségeiket, tönkre fognak menni és a pénzügyminiszter ur nagyon hamar azt fogja látni, hogy elpusztult Magyarország épitőiparossága és *elveszett a legnagyobb adóbevételi forrása és egyik főpillére az országnak*, ami egy kisebbfajta államcsődnek is beillene, amitől a jó Isten óvjon bennünket.

Tehát amikor előterjesztést akarok tenni arranézve, hogy miként lehet a legegyszerübb módon az épitőipari törvényt gyakorlatilag keresztül vinni, egyaránt szolgálatot vélek tositva vannak, egy egészséges verseny fejlődik majd ki, tehát: *az épitkezés olcsóbb lesz, mert nem kell az alvállalkozó iparosnak 4—5%, de igen sok esetben 10%-os veszteségi rizikóval számolnia! Másrészt pedig nem lesznek drága perek, abbahagyott házak, melyek árverésre kerülnek, nem lesznek tönkrement épitőmesterek és koldusbotra jutott épitőiparosok!* Az épitész pedig, aki a tervezést végzi, nyugodtan adhatja ki majd a munkát, mert az iparos, tudván, hogy a pénzét megkapja, *olcsón, jól és gyorsan fog igyekezni a munkáját lebonyolitani és igy az egész vonalon meg fog indulni a termelő, hasznothozó, áldásos munka!*

Eredetileg a német „Baugesetz" mintájára gondoltam ezt a törvényt megvalósitani, melynek főpontjai a következők: A német törvény szerint ki kell mutatni, hogy az épittetőnek meg van a tehermentes háztelke és megkapta az épitési összeg cca 40—50%-át mint folyósitott jelzálogkölcsönt és hogy a még szükséges pénze meg van neki, amely készpénzt ugyanott a jelzálogbanknál tartozik betétként elhelyezni. Ennek alapján kérheti az épitési engedélyt és ugyanakkor a mérnöki hivatal számviteli osztályánál köteles bemutatni az iparosok névsorát, hogy kinek mennyiért adta ki az egyes munkákat. *Abban az arányban, ahogy a munka megkezdődik, minden egyes iparosnak a javára mutatkozó összegekre à conto fizetéseket* utal a tervező épitész, vagy ha állami munkáról van szó, az államépitészeti hivatal. Ezzel az eljárással biztositva van a vállalkozó vagy alvállalkozóiparos pénze, de természetesen mindenféle harmadik személy, vagy cedálás kizárásával, mert ha ezt ki nem zárjuk, akkor egy egész csomó igénypert zuditanának az épittető nyakára. *Tehát az elvállalt munka összege biztositva van és abban az arányban nyer kiegyenlitést az iparos keresete, mint amennyi munkát de facto szállitott* — a szokásos 20% visszatartásával — mely a munkák teljes leszállitásakor válik esedékessé.

Amennyiben pedig a háztulajdonos a házát *összmunkavállalkozónak adja ki, a helyzet ugyanaz marad* azzal a változtatással, hogy az összmunkavállalkozó az iparos névsorban a föld, kőmüves és elhelyező munkáknál, melyeket tényleg ő végez, a saját nevét és ezen munkák összegét tünteti fel, *hogy pedig a többi iparosmunkákat kinek és mennyiért adta ki, azt az eredeti szerződésekkel tartozik igazolni és bejelenteni és igy az alvállalkozók pénzét biztositani!*

Ez volt az első tervezetem, amely ellen néhány igen neves mérnök, épitész és épitőmester — azt a kifogást emelte, amit én a legnagyobb loyalitással elismerek, hogy tulajdonképen itt még egy hivatallal többet kreálnánk, mert a városi mérnöki hivatalok és az államépitészeti hivatalok számviteli osztályában ez többletmunkát, személyzeti létszámemelést, nehézkes kezelést és hosszadalmasabb utalványozást eredményezne, mert hiszen a tervező épitész utalását az állami vagy városi mérnök és ezenkivül a számviteli osztály ellenőrizné és vizsgálná felül, amely hosszadalmas eljárás megnehezitené az épitkezést, ahelyett, hogy azt flottabbá, gyorsabb tempójuvá tenné!

Sokat gondolkodtam mindezek fölött és rájöttem, hogy az aggodalmaskodóknak jórészben igazuk van, tehát hogyan lehet az utalványozást leegyszerüsiteni és *az iparosok biztositott követeléseit másutt, de szintén abszolut megbizható helyen nyilvántartani*, a magyar speciális viszonyoknak megfelelően?

Végre rájöttem, hogy ez olyan egyszerü, mint a Columbus tojása. A telektulajdonos

Szines »Gyémántbeton« burkolatok
ACÉLBETON DR. KLEINLOGEL vezérképviselete:
Budapest, V., Zoltán-ucca 13. Tel.: L. 990—54.

OZALID, fény- és aluminium-másolatok
Költségvetések, műszaki tervek, térképek rajzo- Mandlitz Ferenc Budapest, VIII. József-u. 12.

Építő Ipar

ÉPITŐ MŰVÉSZET

Művészeti és műszaki hetilap

ALAPÍTOK ÉS KIADÓTULAJDONOSOK:

Aigner Sándor, Alpár Ignác, Amon József, Bayer Béla, Benkő Károly, Bukovics Gyula, Czigler Győző, Devecis Del Vecchió Ferenc, Feszti Adolf, Ganz és Társa, Gerster Kálmán, Hauszmann Alajos, Hauszmann Sándor, Hedrich László, Hieronimy Károly, Hofhauser Lajos, Hofhauser Elek, Horváth József, Jungfer Gyula, Kalina Mór, Kauser János, Kéler Napoleon, Kund Endre, Langfeld Frigyes, Lechner Lajos, Lechner Ödön, Lukse Fábry Béla, Mechwart András, Michl Alajos, Neuschlosz Emil, Neuschlosz Ödön, Neuschlosz Marcel, Ney Béla, Ney Ferenc, Pártos Gyula, Pecz Samu, Pucher István, Pucher József, Quittner Zsigmond, Róth Miksa, Schlik Béla, Slavek Vince, Steindl Imre, Steinhausz László, Szepessy Sándor, Tandor Ottó, Tolnai Lajos, Weber Antal, Ybl Miklós, Zellerin Mátyás, Zsigmondy Béla.

Felelős szerkesztő:

Dr. FÁBIÁN GÁSPÁR

okl. építész, okl. közgazdasági mérnök.

ÖTVENEGYEDIK ÉVFOLYAM

1927.

17 ábrával és 3 műmelléklettel.

RÉVAI NYOMDA

Budapest, V. Ügynök u. 8.

Telefon: Lipót 902—63.

METSZ. MORELLI G.

Terv: Sanitho István
1920

1927

TARTALOMJEGYZÉK:

Cikkek.

Ujévi köszöntő. Irta: *dr. Fábián Gáspár* 1
Az építőmesterség és a mérnöki kamara tagjai részére fentartandó munkakör. *Schoditsch Lajos* 1
A Magyar Kálvária. *Majorossy Gyula* 4
A Blaha Lujza tér. *Rozinay István* 4
A városok építkezései. *Szalay Lajos* ny. műsz. főtan. 9
A Blaha Lujza tér és a Rókus-kórház. *Pirovits Aladár* 10
A lakáskérdéshez. *Cs.* 11
Memorandum az Országház tér tervezett beépítése ellen 17
Még egyszer a „Blaha Lujza tér". *Rozinay István* . . 18
Vig Albert 18
Becsüljük meg szakmánkat. *Spektator* 25
Építészeink házak nélkül. *—r. —i.* 26
A budapesti egyetemi templom. *Rozinay István* . . . 27
A művészet aranymilliója és a nemzeti építőművészet sorsa. *Gyöngyi Dénes* 33
A mérnöki (építészi) kar sérelme a felsőházi törvényben. *L— F. O.* 41
Gondolatok a Széchenyi-fürdővel kapcsolatban. *Spectator* 1
„Kert legyen a Rókus helyén!" *Pirovits Aladár* . . . 50
A falusi kislakások egészséges építkezése, tekintettel a technikai kiképzésre és a kiviteli költségekre. *Cs.* 57
Tömörülnek a tervező építészek. *Dr. Fábián Gáspár* . 65, 75
A haláltanyák ügye. *Spektator* 66
S. O. S. Mentsük meg a Balatonpartot! *Dr. Fábián Gáspár* 73
Építészekről — építőmestereknek. *Magyar Vilmos* . . 81
Lehetetlenné tették a balatonparti építkezést. *Dr. Fábián Gáspár* 82
Széljegyzetek egy érdekes előadáshoz. *K. J.* 83
Gondolatok két kiállítással kapcsolatban. *Dr. Fábián Gáspár* 89
A Balaton-ügy epilógusa. Két levél a szerkesztőhöz, írta: *Geese Viktor* és *Reischl Richárd* 89
A lakásépítés és lakásfelszabadítás kérdése. *Cs.* . . 97
Terv és költségvetés díjtalan. *Pisszer János* . . . 105
A műegyetemi oktatásról. *Szalay Lajos* 107
Üdv a magyar népjóléti miniszternek! *Dr. Fábián Gáspár* 113
Versenyfutás építési engedélyért. *Spektator* 121
Gúzsbakötött műegyetemünk. *Szalay Lajos* . . . 122
Palóczy Antal 1848—1827. *Dr. Fábián Gáspár* . . 129
Emlékbeszéd Palóczy Antal sírjánál. Elmondta: *K. Császár Ferenc* 130
Miért? *Magyar Vilmos* 138
A tufa tégla. *Cs.* 140
Hőtechnikai problémák az építészet körében. *Dr. Frohner József* 145, 154, 162
Kéményseprő, mint legfőbb építési fórum. *Dr. Fábián Gáspár* 146
Szégyen-e az építőművészet? *Spektator* 153
Műegyetemünk kegyelete hősi halottainkért. *Dr. Fábián Gáspár* 161
Az Építőmesterek Ipartestületének díszközgyülése . . 163
Budapest műszaki vezetése. *Szalay Lajos.* 169
Az anyagvizsgálók nemzetközi kongresszusa. *Cs.* . . 170
A főváros úthálózatainak fejlesztése. *Király Kálmán* . 171
Hazai orvoslások. Levél a szerkesztőhöz. *S. H. I.* . . 172
Steindl Imre. Irta: *Láczay-Fritz Oszkár* 177
Előadás a Balatonról. 178
A kéménykérdésről. Levél a szerkesztőhöz. *Dr. Möller Károly* 179
A Magyar Mérnök és Építész Egylet 60 éves jubileuma. *Dr. Fábián Gáspár* 185
Az Ybl-szobor megkoszorúzása. *Fritz Oszkár* beszéde 187
Hazai orvoslások. Levél a szerkesztőhöz. *Cyrano* . . 187

Krónika.

Alpár Ignác a bankok kislakásépítéseiről — Magyar Kálvária a Gellérthegyen 6
Újítás a munkásbiztosító pénztárnál. — Az iparostanoncok fokozottabb védelme 7
A Mérnöki Kamara felsőházi tagjai 12
Mérnök- és építészegyleti értesítések 13, 20, 42, 52, 67, 132, 156, 180
Pengőértékű munkabérek. — Kislakások a fővárosban 13
A Műegyetem felsőházi képviselete 17
A Magyar Iparművészek Orsz. Egyesülete 21, 35
A Magyar Képzőművészek Egyesülete 6, 21
Építőművészek a kultuszminiszternél. — Új építési engedélyrendszer 28, 125
Közmunkák Tanácsa 28
A győri színház. — Ácsmesterek tiltakozása . . . 35
A Budapesti Építőmesterek Ipartestülete 35, 68
Átszervezték a főváros középítési ügyosztályát . . 42
A Roquefeller intézet. — A kultuszminiszter a művészek támogatására 43
A főváros kórházi építési programmja 44
Építőiparnak mérnöki oklevéllel való gyakorlása . . 52
Magánosok építési kölcsöne. — Sasad rendezését sürgetik. — Prohászka Ottokár emléke 60
Tervező építészek tömörülése 67
Az ácsmesterek közgyülése 68, 148
Építési pótmunkák díjazása. — A vidék új színháztípusa. — A Hungária közgyülése 68
Fazsindelyt csak jogosult ácsiparos készíthet . . . 69
Nem tarthat tanoncot az építőmester, ha nincs munkája 76
Épül a szekszárdi kórház. — Változások a főváros műszaki osztályainál 84
Akvarellkiállítás a Nemzeti Szalónban 85
Nemzetközi építészkongresszus Hollandiában. — A műegyetemi hallgatók építészkiállítása. — A Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének közgyülése. — Az új építkezések ideiglenes adómentessége 193
A Mérnöki Kamara közgyülése. — Az építési díjszabályzat 99
Hogy épülnek a falusi kislakások 100

A Ferenc József fogadalmi templom tervei. — A házadó 114
Építészkongresszus. — Építész építőmesteri szakgyakorlata. — Kéménylegolyózás joga 123
Az építőipar 1926 ban 124
Az új Nemzeti Színház 147
Hallgatólagos előfizetés 148
A Műegyetem közgyülése. — A Roquefeller intézet 115
Építőmester kéménylegolyózási joga. — A Nemzetközi építészkongresszus határozatai. — A műemlékek védelme. — Senyei József kiállítása . . 156
A magánmérnökök otthona. — Építőipari téli tanfolyam Miskolcon 164
Az építési szabályzat könnyítése Budán 165
Lebontott házak helyére kerülő új épület adómentessége 180
A mérnökegylet kispályázata. — A Vár építési szabályzatának módosítása. — Napibírságot szabhat ki a Közmunkák Tanácsa 189

Figyelő.

A Greguss-bizottság jelentése 28
Milyen az építészfeleség elképzelése 29
Minden építőmesternek legyen háza. —*ár.*
A mai építészet olyan, mint egy szép asszony. —*ár.*
Tervpályázatok ügye. —*y.* 36
Idegen nemzetiségű tervezők. — Bankok lakásépítkezései 52
Meg kell védeni a szép házakat! *Cs.* 133
A hírnév 164

Szakirodaiom.

A budapesti áll. felső építőipariskola értesítője az 1925—26. évről. *Dr. F. G.* 5
Elemi iskolák. *Sváb Gyula* 12
Buda szabályozása és a Budai Napló. *Dr. F. G.* . . . 12
Wälder Gyula újabb alkotásai. — Jánszky Béla és Szivessy Tibor Fórum színháza 44
Építőipari munkák árelemzése. Szerkesztette: *Mihály Ferenc* 45. 101, 173
Vállalkozók évkönyve és címtára 85
A felső építőipariskola szünidei felvételei 115
A Technika, a Magyar Mérnökök Lapja 116
Automobilisták zsebkönyve. — A Magyar Építőművészet 148
Kőműves és kőfaragó szerkezetek. *Bossányi József* 173
A középeurópai renaissance építőművészet alaktana. *Dr. Kotsis Iván.* — Építésvezetés, írta: *Csengeri Gyula.* — Építőmesterek Ipartestületének évkönyve 181

Személyi hirek.

Bánó László kormányfőtanácsos. — Kormányzói elismerés Kappéter Géza műépítésznek. — Korb Flóris és Hüttl Dezső dr. angol kitüntetése . . . 5
Dr. Radványi László jubileuma 6, 35
Igazgatói kinevezések a Máv.-nál 12
Halálozások. — Buday Béla kitüntetése. — A próbaautóbuszok felülvizsgálata 13
Dr. Bierbauer Virgil előadása. — In memoriam. — Házasság. — Dorner Gyula kinevezése 20
Marhót Jenő min. tanácsos 28
Wälder Gyula gyásza. — Rumbach Dezső kinevezése 35
Mérnöki kinevezések 42, 60, 163, 189
Lechner Lóránt pápai kitüntetése. — Áthelyezések a tanácsban 52
Edvi Illés Aladár meghalt 66
Fevér Gyula miniszteri tanácsos 67
Halálozások 67
Möller István műegy. tanár az Akadémia tagja. — Szende Andor nyerte a Műcsarnok építészeti díját. — Forster Gyula h. államtitkár 75
Műszaki kinevezés a kereskedelemügyi minisztériumban 93, 132
Pucher István. — Az Orsz. Középítési Tanács tagjait kinevezték. 99
Somarjay Lajos kinevezése. — Farkas Imre a győri városi mérnöki hivatal vezetője 114
Medgyaszay István műegyetemi tanár 125
Gerster Kálmán meghalt 131
Czakó Adolf a Középítési Tanács elnöke 132
Tóásó Pál meghalt 141
Dobiczki Sándor halála 147
Haidecker János Szekszárd főmérnöke 148
A budapesti államépítészeti hivatal új főnöke 155
Wargha László kormányfőtanácsos. — Sturm Károly halála. — Lavotta Gyula kinevezése 188
In memoriam. — Nyugalomba vonuló mérnökök. . . 189

Hivatalos közlemények minden számban.

Békebeli másoló- és vázlatpapirok, fénymásoló-papirok fénymásolatok — **Fellner Leo** műszaki papirgyára, Budapest, V., Váci-ut 4. Telefon: 28-48 és 29-15. Sürgönycim **Positiv, Budapest.**

LIFT HAVERLAND ANTAL
VIII., Nap-utca 22. — Telefon: J. 329—66

Legmodernebb **cserépkályhák** és **kandallók,** valamint salgótarjáni **„Perpetuum"** és **„Kalor"** folytonégő kályhák minden szinben és kivitelben kaphatók **Markovics Józsefnél**
VI., Teréz-körut 35. szám. Telefon: Teréz 76—93

THOLT ISTVÁN okl. mérnök
Budapest, II., Donáti-utca 26. — Telefon: Lipót 903—25.

Vizvezeték
Csatornázás
Központi fütés
Derítő telepek

PARKETTA
szállitása, mindennemü padozat készitése és javitása

FRIED ÉS BENEDEK
parkettgyár és gőzfürész, Budapest VII Rákóczi-út 82. Tel. J. 133-43, J. 134-17

GRANITTO (kődara) műkőgyártáshoz fehér, fekete, vörös és zöld szinekben, azonkivül portlandcementet szállit: **METEOR KŐIPARI ÉS MALOMKŐGYÁR RÉSZV.-TÁRS.**
Budapest, V., Nádor-utca 34. Telefon: 170—17 és 58—91

EVONIT
Székesfehérvári országos ipari kiállításon kitüntetve! Számos elismerő level.

hézagmentes asbest padló, tűzbiztos vizhatlan, me legtartó, pormentes kezelése nagyon egyszerű, könynyen desinficiálható, abszolut higienikus, nélkülöz hetetlen kórházak, szanatórium, iskolák, hivatalok, irodák, üzletek, gyárak, vendéglők, kávéházak, szinházak, mulatók, mozik és egyéb nyilvános épületek valamint lakások padlózatául, ugyszinte falra csempék helyett. Egyedül megrendelhető:
Bogyay Andornál Székesfehérvár. Tel. 180.

LIFT HAZAI FELVONÓ-GÉPGYÁR
Budapest, V., Ujpesti rakpart 5.
Telefon: T. 132-35.

SÉLIGMANN ÉS BALLADA
elektrotechnikai és rádiótechnikai vállalata
BUDAPEST
V. ker., József-tér 11. sz. Telefon: T. 127—85.

Elvállal e szakmába vágó minden munkát úgymint, épületek, szállodák, mozgószinházak, gazdaságok és uradalmak teljes villamos, telefon, csengő és villámhárító berendezéseit.

Magyarország egyedüli amerikai rádióképviselete

PALKA JÓZSEF
ÜVEGFESTÉSZETI MŰTERME
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 59
ALAPÍTVA 1894 TELEFON: JÓZSEF 302—28

DISZÜVEGEZÉS ÉS ÜVEGMOZAIK

ÜVEGFESTÉS ÉS ÜVEGMARATÁS

FELVONÓ (LIFT) IPAR
HANDLOVICS ÉS HORVÁTH
HATÓSÁGI SZAKÉRTŐK
BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI-U. 35

Vállalunk:
új személy- és teherfelvonók készitését, valamint egész évi karbantartásokat.

PARAFAKŐGYÁR RT.
Ezelőtt: Kleiner és Bokmayer
Budapest, VIII., Föherceg Sándor-tér 4
Telefonszámok: József 301-14, József 301-16

Készit sajtolt parafa, parketta padló burkolatokat. Kórházakban, szanatoriumokban, szállodákban, fürdőkben, torna- és vivótermekben, irodai helyiségekben, könyvtárakban, muzeumokban igen előnyösen alkalmazható

Rugalmas, zajtalan, pormentes és teljesen lábmeleg padló. — Mosható, vizálló.

LXXIII. kötet. 39—40. szám. Budapest, 1939 szeptember 24.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye

OFFIZIELLES ORGAN DES UNGARISCHEN INGENIEUR- UND ARCHITEKTEN-VEREINES

BUDAPEST, IV., REÁLTANODA-UTCA 13—15

ALAPÍTÁSI ÉV: 1866 TELEFON: 185-330 GRÜNDUNGSJAHR: 1866

Melléklete: „A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYÉNEK HAVIFÜZETEI"

TARTALOM: A magyar formára való törekvések kriti kai megvilágításban. *Jánszky Béla.* 289. old.

EGYLETI KÖZLEMÉNYEK. Becsey Antal †. *Pirovits Aladár.* 296. old.

A magyar formára való törekvések kritikai megvilágításban.

JÁNSZKY BÉLA.

(Befejezés.)

Mai szemmel tekintve, minden előzetes ítélettől mentesen meg kell állapítanunk az idők távlatából, hogy ezek az alkotások valóban szinte kivétel nélkül valami egészen különös, sajátságos formai egységbe foglalhatók össze. A szellem, ami áthatja ezeket, minden egyénies elhajlás ellenére is, egységes. De ez a szellem, ez az ízlés nem magyar. Mintha valóban egy más, idegen fajta formaképző ösztöne hozta volna őket világra, amely a maga módján megpróbált magyarnak látszani, de ez nem sikerült neki. Az egység azonban kimutatható. És ez nagy távolságban áll az igazi magyarságtól. Mindez azonban semmit sem von le ennek az építészeti kalandnak jelentőségéből. Ezt az egységet nem lehet letagadni, de nem lehet gáncsolni sem. Legfeljebb azon lehet szomorkodni, hogy maga a tiszta magyar faj a maga hamisítatlan igaz magyarságával még eddig seholsem tudott építészetében ilyen egységgel és ilyen szembetűnő erővel kibontakozni és megnyilatkozni.

Jellemző erre a periódusra, hogy a közvetlen lechner-követők minden igyekezetük mellett sem hatoltak eléggé a dolgok mélyére, inkább külsőségeket követtek és a magyarságban túl akarták licitálni a színmagyart is, amit és akit viszont csak felületesen ismertek. Ez mutatkozik meg legjobb ornamentikáikban is, amelyek többnyire azért sem hatnak magyarul, mert túlzsúfoltak, német szóval *üppigek*. Csak Kozma Lajos és Lajta Béla érte el az önmérsékletnek azt a fokát, amellyel bámulatosan megközelítette az ornamentikában az ízes, valódi magyarságot.

Nyomban feltehetjük a kérdést, milyen jellegű volt az akkori magyarkodó többi részének munkája? Semmivel sem jobb, mint a többieké. Legnagyobb részük azonkívül erősen belékönyökölt a szecesszió *csakazértis* vonalforradalmába.

Legjellemzőbb a mozgalomnak erre a fázisára a minden megokoltság nélkül való sík ornamentika halmozása, a felületek értelmetlen felosztása, az ablaközöknek alul-felül és kétoldalt való kacskaringós berámázása, amelyek többnyire a szecessziós képkeretek különös ostorsujtás-vonalaira emlékeztetnek. A párkány vizszintes vonala helyére a mozgalmas pártázatkompozíció lép Lechner Ödön nyomdokain, de távol az ő művészi harmóniáitól, szigorú kompozícióitól. Tudom jól, mert láttam is, hogy ezek a különös párta-vonalak milyen verejtékes irodai bajlódások eredményei. Ma kevés ember hinné el, hogy egy-egy ilyen tervező milyen hosszas vergődéssel kínozta ki ma értelmetlennek látszó kusza kompozícióit.

Lechner Ödönnél szinte természetesnek látszanak az eredmények, pedig ezek még nehezebb gyötrődések, gyakran több tucatnyi eldobott rajz-kísérlet után születtek meg, az ő munkáin azért mégsem érződik meg a verejtékszag.

Ma nehezen lehet megérteni, hogy miként is képzelhették el akkor tagadhatatlanul lelkes tervezők, hogy az irodában hosszas papíros-kínzással, a rajzolószén porfelhőinek ködéből kierőszakolva e folyton újat és egyénit hajszoló formákat, elegendő lesz-e a fantáziájuk, egyéni tehetségük a nép igazi művészete is meretének rendesen tökéletes hiányában, minden különösebb tanulmány nélkül arra, hogy valóban magyart is tudjanak alkotni. Az egyéni fantázia tombolt mindenfelé ezekben a művekben inkább a szecesszió vákum-forradalmának hatása alatt, mint Lechner Ödön szellemének hódolva. Tudjuk, hogy a szecesszió, amely hadat üzent minden ismert formának, szabadította fel az individuumot minden formai korlátozás alól. Ennek vészes hatása mutatkozott meg akkoriban ebben a készakarva magyarul beszélni óhajtó formanyelv-képzésben.

A létrejött tekintélyes számú művek közül, — hiszen tervezőik a tulipán-mozgalom korában elég szép számmal kaptak megbízásokat, — akad mai szemmel is elfogadható elég nyugodt és harmonikus alkotás is, mégis — együtt, nagy tömegükben megnyugtató fejlődési-egységet nem találunk. Mintha minden tervező külön-külön egy-egy, saját fantáziája szülte saját magyar formanyelvet akart volna feltalálni és mintha mindegyik azt akarta volna megmutatni, hogy az övé az egyedül jó és helyes. Viszont, ha valaki átvett valamit egy-egy ilyen forma-fantáziából, arra féltékenyen rásütötték a kompilátor bélyegét.

Ha jó hasonlattal akarunk élni, ennek a kornak magyarul tervezni akaró építészeit a nyelvújítás korának ama szó-feltalálóihoz lehetne hasonlítani, akik minden megokolás nélkül, keserves fejtörések után odavágtak egy-egy különös szót valamely fogalom meghatározására. Ezek a szavak idegen fülében talán magyarnak hangzottak, de a magyar ember nem értette meg őket. Valahogy így történt ez a közvetlen lechneriánus csoport nagy részével is.

Higgadt bíráló azért mégsem kicsinyelheti le ezeket a jószándékú törekvéseket. Eredménytelenségük nagyban hozzájárult a fogalmak tisztázásához, tanulságául azoknak a fiataloknak, akiknek egy része a Műegyetem kebeléből kikerülve, később higgadtabb fővel és a nép mélységes megbecsülésével fogott hozzá a magyarul való alkotáshoz.

Eleget kell tennünk azonban az igazságnak, mikor megállapítjuk, hogy a Lechner-epigonok művei általában sokkal jobbak, érdekesebbek és talán értékesebbek is, mint az abban a korban általános divattá vált tévelygő-építészet legjobbjaié is. Jobbak voltak ezek az e korbeli hasonló jellegű külföldi munkáknál is. Kis rosszakarattal el lehetne ezt nevezni magyar szecessziónak is, holott a szecesszióhoz inkább csak az individualizmus féktelen lábrekelésében van eszmei köze, míg formai köze jóformán semmi sincsen. Egy magyarországi építészeti tévedés érdekes termékei

ezek, de mégis csak sokkal különbek, mint pl. az akkori barcelóniai *katalán nemzeti építészet* szörnyű formakilengései. A katalánok még most is meghatottan tekintenek ezekre; mi, magyarok, a miéinket megmosolyogjuk. Ez a különbség köztünk. De közrejátszhat a megítélésben akaratlanul az a körülmény is, hogy ezeknek a műveknek zöme forma szerint a magyar szür-ornamentikának valami különös karrikaturájaként hat az elfogulatlan szemlélőre.

Egyébként befejezésül eleget kell tennünk az igazságnak abban is, hogy ennek a fázisnak építészei nemcsak a saját kisebb-nagyobb felületességüknek áldozatai, hanem magának a korszellemnek is, elsősorban az individualizmusnak, a liberális szellem túlfejlődésének, tehát az egyén túlbecsülésének, amely a kevésbé tehetségest nagyon megtévesztheti. Meg kell állapítani, hogy a parlamentáris harcoknak akkori korában az önállóságot mindinkább követelő városi lakosság egy része szívesen fogadta ezt a *magyaros* mozgalmat, amely felületességével nagyon is hozzáillett a szalmalángos felületes politikai akcióhoz. A *semmiből* — értve ezalatt az iskolai tudás formai emlékeinek tudatos mellőzése által keletkezett morfológiai légürt —, ebből a *semmiből valamit* kellett gyorsan létrehozni, *magyaros* termékekkel kiszolgálni egy olyan társadalmi réteget, amelynek sajátmagának is alig volt fogalma arról, milyen a valódi magyar forma. Századok mulasztását próbálták meg jóvátenni, kipótolni játékosan, merészen lelkes kezek néhány nap, sőt órák alatt az irodák kecskelábú asztalain. Ki gondolt ebben a lelkesedésben arra, hogy amire vállalkoztak, lehetetlenség, mikor a szecesszió azt tanította, hogy minden jó, ami még nem volt!

Valaki egyszer kitalálta azt a szörnyű szót, hogy *magyaros*. Ennek az értelmetlen kifejezésnek voltak áldozatai ezek a tervezők, de még később és ma is sokan, de sokan.

Amíg ez a szó helyet foglalhat a tervezők szotárában, amíg ez a szó ki nem pusztul és legfeljebb mint gúnyszó nem él tovább, addig nem is fogunk magyart alkotni.

Meggyőződésem, hogy ez a kifejezés is nagyban hozzájárult a tervezők félrevezetéséhez, mint minden olyan szó, amely nem fedi annak fogalmát, amit vele kifejezni akartunk. Ezzel a szóval valaki egyszer bizonyára azt akarta kifejezni, hogy helyes magyarsággal kell írni, érezni, gondolkozni és alkotni. Bizonyára jót akart, de bizonyára nem tudott jól magyarul.

Kétségtelen, hogy ez a tulipántos-korbeli rossz szó majd mindenkit érthető megalkuvásra, szellemi restségre csábított. A valódi magyarság akarása helyett megelégedtek *magyaros* (tehát helyesen: a magyarra ennyire vagy annyira — emlékeztető —) *magyaros* formaakarással, nem is gondolva arra, hogy ami *magyaros*, az korántsem magyar. Mert ugyan lehet éppen magyaros is valami, aminthogy törökös vagy amerikaias is lehet. Lehet valami amerikai dolog is magyaros, de ez bizonyára nem magyar. Nem voltak és nem lehettek tehát magyarok azok a művek akkor sem és később sem lehetnek azok, ha csak *magyarosak* akarnak lenni. E korszak tervezői a közkívánság behatása alatt vállalták ezt a könnyű fajú és súlyú játékot, mert ez a kívánság sem akart többet, mint csupán valami félszegúszó furcsa dolgot, ami semmiesetre sem paraszti, tehát ősmagyar-népi sajátságú művészet, hanem az egyéni fantáziáknak ilyen meg olyan stílus-emlékeken alapozott furcsa kompromisszuma a tudásemlékeknek és felületesen tanulmányozott, rendesen másodkézből vett népi formákkal. A jószándékú és egyébként értelmes városi lelkeknek ez a házassága a falu lelkével azért sem sikerülhetett, mert ezt a házasságot soha meg sem kötötték és a vőlegényjelöltek még leánynézőbe sem igen ruccantak ki a nép közé. Talán csak éppenhogy a fényképeit nézték meg ezeknek a menyasszonyjelölteknek.

A második csoport fellépése idejében a polgári szalmaláng már kialvóban volt. A politikai világ birtokon belül hitte magát, a koalició minisztériumában ott ült Kossuth Lajos fia. A híres negyvennyolcasok rendre győztek. Tehát régi magyar kisnemesi módra mindjárt el is kényelmesedtek. Nagyrészt ez az oka, hogy a fiatalok tökéletesen helytálló, okos kezdeményezése, amely a ma is egyedül helyes útat bátran és világosan kijelölte a magyarság követésében, kevés visszhangra talált és kevés eredményt is hozott. A szép terveknek legalább 95 százaléka papiron maradt. Ha valaki egyszer összegyüjti ezeket, hatalmas és szép grafikai gyüjtemény telik ki belőlük.

Hogy ezeknek a kedves, bájos terveknek javarésze sohasem került megvalósításra, hogy a magyar külvárosok, villanegyedek nem formálódhattak át legalább ennyire majdnem magyarrá vagy teljesen magyarrá, annak oka itt már nem a tervezők egyéniségében, nem a kollektív felfogás hiányában, nem az egység mellőzésében és nem a tehetségek elégtelenségében rejlett, hanem inkább a kevertvérű városi lakosság megváltozott hangulatában. Másrészt az is oka volt ennek, hogy ezek a művek, tervek szinte következőlődzően népies jelleget hangsúlyoztak, még akkor is, ha tehetősebb polgár lakóházáról volt szó. Ez a társadalmi réteg érthetően önkéntelenül is idegenkedett az ilyen puritán parasztosságtól. Ez a felfogás, a mi felfogásunk ugyanis nem akart szalónképességgel tündökölni, nem indult ki egyéni fantáziákból. Ez a felfogás nem akart mást, mint a teljesen népi formai és szerkezeti világ összeegyeztetését a megrevideált polgári kívánságokkal.

Talán túlmerész is volt ez az akarás, mert nem számolt azzal, hogy idegen vagy elidegenedett lelkekkel, megrontott vagy tétova ízléssel találkozik legtöbb esetben. Tehát ösztönös ellenállással, amely ritkán méltányolhatta eléggé, hogy a fiatalok vállalkozását, amely szorgalmas tanulmányok alapján, sok-sok falun élés után a magyar népi értékek teljes és világos felismerésével, a hagyományok visszacsempészésével az elmagyartalanodott városkép visszamagyarítását tűzte ki célul, — támogatni kell. Jellemző erre a rövid művészeti epizódra, hogy a mozgalomnak sokkal több ellenzője támadt, mint az akkor már teljesen félrecsúszott lechnerizmusnak.

A Lechner-epigonok műveit sokan már akkor egyenesen zsidós jellegűeknek tartották, mégis inkább megtűrték utolsó nagy térfoglalásait, sőt zagyva, történelmi stílus-emlékekkel kevert — sokszor pályanyertes — feltörekvéseit számos, egészen késői nagyszabású középületen is. Viszont, a mi népies kiindulású mozgalmunkat még ma is sokan végzetes tévedésnek tartják egyszerűen annak a dogmának leszögezésével, hogy az ú. n. nagy művészet és a nagy alkotások sohasem a népi művészetből fejlődtek ki, hanem nagy tehetségek zsenijének következményeként támadtak és virágzottak ki stílusokká. Ezek az urak, akik Bartóknak, Kodálynak is megtagadói, a klasszikus zenére és a klasszikus építészeti stílusokra gondoltak és hivatkoznak ma is. Nem számolnak azonban azzal, hogy a stílus szó maga is rossz meghatározás: építészeti rendszereknek, felfogásoknak beskatulyázása, az azokból vagy azok mellett kialakult morfológiai kelléktárakkal. Nem veszik tudomásul, hogy az az érzésfolyamat, amely valamennyi építészeti szerkezeti rendszert a maga morfológiai jelenségeivel az architrávostól, bordás-vázas rendszereken keresztül, francia, német vagy angol vagy akár mór jellegűvé tudta átalakítani, inkább nevezhető stílusnak, mert átütőbb erejű, mert minden ú. n. történelmi stílus idején meg tudott nyilvánulni. Ez a képesség elég ellenálló jellemű népeknél soha ki nem vesző jelenség. A francia, igen helyesen, a tankönyvi beskatulyázásokon felül állandóan style francais, allemande, anglais, sőt chinois stb. stílusokat ismer és stílusnak jelöli meg az

ilyen mindent állandóan átformáló hatalmas erőt minden népnél, ahol ez megvan. Egyébként a nagy művészet-búvár, Strzygowski is ugyanezt a felfogást vallja, amikor kimutatja például, hogy az ó-egyiptomi népnek is volt klasszikus, barokk, rokokó, sőt szecessziós felfogású korszaka, de a *stílusa* mindig egyiptomi maradt.

Ha így értelmezzük a stílus fogalmát, nem lehet kétségbe vonni, hogy — ugyan kiveszőben lévő, de mégis megállapítható — magyar stílusról is szó lehet és lehetett akkor is, amikor ennek lehetőségét kétségbevonták.

Az ú. n. stílusok sem mindig keletkeztek éppen városi elmék agyában, nem mindig zsenik szülték világra őket, alapjait azonban mindig és mindenütt egyszerű mívesemberek rakták le és maga a nép, amely kialakította szükségleteit és ízlését. Viszont ahol ilyen kifejlődhetett, mindig annak a népnek kiválasztott, szelektált tehetségei virágoztatták fel.

Természetes, hogy a magyar stílus kivirágoztatásáról szó sem lehetett, amikor a mesterség művelői túlnyomóan egyáltalán nem magyarok voltak vagy teljesen elmagyartalanodott keverékelemekből rekrutálódtak. Érthető az a támadás is, amely bennünket kezdetben ért. A támadók és gáncsolók csak átkocsiztak a falun, ha ugyan voltak is valaha vagy éltek is valaha a nép között és nem hogy igazán magyarrá válhattak volna, hanem egyáltalában nem is akartak azokká válni, mert hiszen azt képzelték, hogy két külön magyar világ is lehetséges egy helyen. Egyik az övék, úgy, ahogyan ők ezt elképzelik és ezt az elképzelt világukat még ma is sokan lehetségesnek és saját számukra egyedül üdvözítőnek, sőt még a nagy tömegek, a nép számára is egyedül boldogítónak tartják, no — és egy másik, egy elmaradottnak vélt, tanulatlan népi világ, amely, nem tekintve sokat ismertetett jó és rossz tulajdonságait, régi elavult és nem korszerű szokásokat őrzött meg csupán, valami érdekes ornamentális, tehát *nem időszerű* hajlammal.

Hogy ezt a világot milyennek képzelték el és képzelik el még ma is sokan, akik a magyar nép millióinak véleményére alig kíváncsiak, azt világosan meghatározni ezeknek a könnyelmű kritikusoknak egyike sem tudta és ma sem tudja. Mégis egy új magyar világot akartak megteremteni sokan akkor is, valami furcsa, meghatározhatatlan függvényét a nyugati szellemiségnek, kifinomított, európaiasan szalonképes helyzetet — és mindezt a nép millióinak utólagos jóváhagyása reményében. Mintha ez a nép mindent jóváhagyna, mindenbe belétőrődnék, amit fél- vagy egész idegenek atyáskodóan *ráerőszakolnak!* Összezavarták sokan akkor is a civilizáció fogalmát a kultúráéval és tudálékos dogmákat ajánlottak figyelmünkbe nekünk, akik akkor is sokkal tisztábban láttuk tennivalóink mikéntjét, mint ők.

Dícséret illeti meg a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletet, hogy a sok ellenvetés ellenére is hozzáfogott a magyar ház típusainak pontos felvételezéséhez. A munka a helyes úton elindult. Megkezdődött a magyar nép művészetének részletes feldolgozása és könyvalakban való kiadása is Malonyay Dezső szerkesztésében Medgyasszay István közreműködésével. Az Iparművészeti Társulat is bámulatos erőfeszítéseket tett a helyes irány megkedveltetése érdekében, helyet adott itt-ott népies tervecskéiknek is, de a városi közvéleményt még sem sikerült meghódítanunk.

Az ú. n. magyar lelkiismeret csak a különböző világkiállítások magyar pavillonjaiban ereszthette szabadjára magyar fantáziát, hogy mindezeket hat hónap mulva eltakarítsák a föld színéről, — inkább fantázia, mint magyar alakban. Félév mulva sürgősen lebontott búzakalászos, bizáncias vagy ős-szittya hangulatú láncos-lobogós, nagyrészt képzeletszülte motivumokkal díszített gipsz- és jutaépületek hirdették a nagyvilágnak, hogy az 1900-as párisi világkiállítás híres finn-pavillonja mintájára megmutattuk mi is azt, amit oda haza alig akart valaki komolyan, aki csak hatósági ember volt: milyen is a nagy magyar stílus.

Furcsa dolog volt ez a kirakat-művészet. Annyira furcsa, hogy a világ hiába várta — a finnekét bizony nem hiába — a külföldi folyóiratokban a magyar stílus további bemutatkozását. Hiába, mert ez a lelkesedés csakis a világkiállítások számára lobogott — még ezután is sokáig, de még akkor is, amikor idehaza már semmiféle kísérlet sem mutatta a magyar stílus újjáélesztésének jeleit, hanem már a vidám neo- (helyesebben pseudo-) barokk-korszak ülte meg a magyar talajt.

Egy ilyen pavillont magam is terveztem. Emlékszem rá, milyen szörnyű gyötrelem volt számomra az, hogy megküzdhessek azzal a lehetetlen feladattal, hogy néhány nap alatt egymagam megteremtsem a magyar stílust a külföld épülésére egy jókora gipsz-tábla épületen, akkor, amikor mi együtt még csak a kispolgári ház magyarrá alakításán töprengtünk.

Meg kell védenem a magunk kis csapatát. Nekünk nemcsak az akarásunk volt magyar, hanem a felkészültségünk is. Legtöbben, mint magam is, falun láttuk meg a napvilágot és hosszú időn át éltünk falun és falvakban, elindulásunk előtt és munkánk közben is sokat jártunk a nép között. Együtt többet is bejártunk a régi nagy haza felénél. Nem voltunk városi fajkeverékek, nem voltunk elmagyartalonodott lelkek. Talán ezért is idegenkedtünk azonnal a szecessziótól és ezért hatott ránk fájdalmasan és bosszantón a magyarosság talmi vásári portékája az igazi magyarság helyén.

Rengeteg sokat rajzoltunk és valamennyien kitűnő grafikusok, sőt — horribile dictu — jeles ornamentális készségű — nemcsak építészek, — hanem iparművészek is voltunk. Jellemző, hogy úgyszólván mindnyájan a grafikán keresztül váltunk ismertekké. Jellemző erre az időre, hogy talán sohasem jutunk munkaalkalomhoz, ha nem folyamodunk ennek a kornak jellemző és — őszintén szólva — sokszor szédelgés számba menő eszközéhez, a behízelgő előadásmódú grafikához.

Ezekben az időkben ugyanis nem igen jöhetett számba építész, ha nem produkált elegendő számú és méretű perspektivikus képet lapokban és tárlatokon. Hatalmas színes festmények, megvesztegető pasztellek lógtak a falakon, amelyeket többnyire nem is az építész csinált, hanem gyakran hivatásos festők, persze az építész aláírásával, vagy irodáról-irodára járó ügyes fiúk, mint mi is. Egész tájképek hangulatos napsütésben vagy alkonyati reflekszekkel, csodapompás raffinériával *kidrukkerezve*, az előtérben ölelkező párokkal, amelyek átszellemülten bámulják az építész művét vagy lovakkal, fogatokkal, népfelvonulásokkal és mindenféle trükkel, ami hatásos, vonták el a figyelmet sokszor igen gyönge és szánalmas épülettervekről és szédítették meg vele a jámbor közönséget és a józan szakembert gyakran leszavazó laikus bírálót is. Hiába cikkeztem arról, hogy engedje be a Műcsarnok a rideg fotografiát és tiltsa el a sok ál-művészeti-hókuszpókuszt, akkor ez a követelés még szentségtörés számba menő kísérletnek látszott a felszentelt csarnokokban.

A *fiatalok*, amikor sajátmagukról volt szó, szerény tusrajzokkal léptek ki a porondra. Sokáig kísértett még náluk is a tollrajz-grafika számos rutinos trükkje, de a sok millió szépen megrajzolt fűszál, bájos virágocska, rezegtetett tollvezetéssel besávozott tető és egyéb hangulatos staffázs-kellék mindjobban leegyszerűsödött és lekerült a papírról. Végül, mai szemmel tekintve is igen egyszerű módon adtuk elő mondanivalóinkat.

Említettem, hogy a népies csoport csak igen kevés munkához jutott. A *Ház* című folyóirat, amely 1910-ben külön számot adott ki rólunk: Kósról, Zrumeckyről és rólam, számos kedves kis ház, templom képét közölte csinos tollrajzok alakjában, de csak két fényképet: egyet a zebegényi templomról, amelyet Kóssal terveztem és egyet egy budai házról, amelyet Kós Zrumeckyvel tervezett. Azért csak két fényképet, mert hármunknak együtt csak két megvalósított munkánk akadt

addig, pedig már 5 éve is elmult mozgalmunk elindulásának. De még az idősebb Wigand Ede és Medgyasszay sem igen tudtak akkor többet felmutatni egy-két fényképnél.

Később mégis felépült 1909—11. között a kecskeméti Művésztelep kis házcsoportja és az Állatkert néhány épülete ebben a népies stílusban és a *fiataloknak*, akikhez időközben átmenetszerűen az idősebbek egy része is csatlakozott, módjában volt itt-ott később is olyan munkaalkalmakhoz jutni, ahol szabad volt ebben a szellemben dolgozniok. A kultuszminisztérium építészeti osztálya Kertész és Sváb vezetésével szintén felkarolta az ügyet, néhány kis iskola is épült ebben a szellemben Erdélyben és a Felvidéken, épült egy-két nagyobb épület is, mint Kós, Györgyi és Zrumecky fővárosi iskolái, Árkay Aladár egy-két temploma, stb., de mindez csak néhány ízes csepp volt a közöny tengerében, amely ezt a törekvést is elnyelte.

Hogy ez a nagyon is életrevaló mozgalom miért feneklett meg, annak több oka volt. A városi társadalom ismertetett közönye mellett belső ok is szerepet játszott ebben: az építészetnek már akkor hatalmas erővel elinduló forradalma, amely generális redukcióra törekedett és tudományos revizió alá vette a mesterség — vagy művészet — egész komplexumát.

Számos esetben jutottak konfliktusba önmagukkal is a tervezők, akiknek egy része önmaga termelte ki azokat az eszméket, amelyek az akkori kort jellemezték, a lázas sietségben, rövid idő alatt valóban nem is voltak összhangba hozhatók a magyar törekvések érzésvilágával és morfológiai adottságaival. Az alatt az öt-hat év alatt, ami a háborúig még rendelkezésére állott ennek a tisztán látó és meggyőződéses magyar építésztábornak, valóban nem lehetett megteremtenie az — a priori — egyénietlen jellegű bérházak, középületek magyar formai tipusát. Meg lehet tehát érteni, hogy józan ésszel nem is tehettek mást, mint hogy elmerültek az építészet lényegének kutatásába és e művelet folyamán folyton redukáltak és mind egyszerűbb módon adták elő mondanivalóikat.

Ez a — kezdetben főképp morfológiai téren megnyilatkozó — redukció a háború előtt már majdnem eljutott annak mai fokához. Nem túlzás az az állítás, hogy a külföld sokkal hátrább volt ebben a tekintetben, mint mi, akik ezt a munkát aztán a háború miatt kényszerűségből abbahagytuk.

Kezdetben jellemző volt erre a népies irányra, hogy elsősorban a népnek nem teljesen városias építési anyagait, mint a fát és mint formát, a meglehetősen magas tetőzetet alkalmazta. A lechneri epigonok kacskaringós vakolat- vagy majolika-attikáinak helyén a vízszintes fapárkány, a játékos körvonalú oromzatok helyén pedig az egyszerű, egyenes vonalú oromzatok jelennek meg. A mozgalmas kontúr-nyugtalanság helyére nagy nyugalom, egyszerűség lép, de gyakran túltengenek itt-ott a *kötetlen*, mondhatni funkcionális alaprajzok következményeként mindinkább bonyolulttá váló tetőalakok.

Érdekes, hogy a népiesek iránya már nagyon is tudatosan kívánta szolgálni azokat a városi életfunkciókat, amelyeknek polgárias nagyobb fejlettsége nem volt összeegyeztethető csak úgy máról-holnapra, a népi egyszerűséggel. A polgárias, *szabad* alaprajz, amely festői enteriőrök kedvéért olykor némi angol hatás nyomán többnyire fölös módon eltagolódott, rendesen szinte megoldhatatlan tetőproblémákat eredményezett, amelyeket a kitűnő tervezők bámulatos leleményességgel oldottak ugyan meg, de — mai szemmel nézve — rendesen a kompozíció rovására. Megokolatlanul magas, túltengő tetőzetek, túlságosan mozgalmas épülettömb-alakítások keletkeztek ilymódon, de a kor felfogása, amely akkor például a szobrászatban is a festőiséget kedvelte, megbocsátotta ezt a nyugtalanságot, hiszen ez jellemvonása volt a nem magyar jellegű építészetnek is világszerte. A népies fiatal magyar tervező pedig kezdetben nem is mert volna magyar jellegű épületet *jellegzetes* magas tető nélkül elképzelni.

Számos vita keletkezett már akkor is a tető felett. Voltak, akik például a kecskeméti művésztelep házain azt kifogásolták, hogy nem elég magas a tetőzetük, de még jobban elítélték éppen a *helyes magyarság* szempontjából Medgyasszay István néhány akkori művét, amelyeknek teteje — bizonyára a bécsi klasszikus szellemű felfogás hatásaként — egyenesen lapos volt. De ugyanezek a kritikusok Mende Valér kecskeméti kollégiumán viszont a túlságosan meredek tetőt tartották hibásnak.

E kérdésben nehéz volt igazságot tenni. Mi azonban már akkor sem ebből a szempontból bíráltuk el a magyarságot. Bennünket inkább az alaprajz és a tetőzet konfliktusa érdekelt. Már akkor megsejtettük, hogy az alaprajz és a tető konfliktusában vagy a tetőt kell kiküszöbölni, vagy az alaprajzot kell leegyszerűsíteni a játszi és festői polgári igényeknek egyszerűbb alaprajzokba való gyúrásával. A kérdést nem dönthették el a rendelkezésünkre álló egy-két év alatt. A háború ennél nagyobb problémák megoldását is későbbre halasztotta.

Mikor évtizedekkel később számos ilyen, ebben a korban épült ház alaprajzát átvizsgáltam, megint csak arra az érdekes megállapításra jutottam, hogy a tervek legtöbbje meglepően jó, ma is helytálló, korszerű, funkcionális alapajzot tartalmaz. Egyszerű kísérletek ugyancsak meglepően igazolták, hogy ezek a tervek szinte kivétel nélkül lapos tető után kiáltottak. A festői, de fölösleges, különös nyugtalanságot, zavaros hatást nem a városi életfunkcióknak kielégítése okozta, hanem az alaprajz fölé kényszerített bonyolult tető. Még nagyobb zavart okozott ez a konfliktus a nagyobb építményeken.

Érthető, hogy a jobb tervezők egy része nagyobb városi feladatok esetén tovább folytatta a redukciót és igyekezett kiküszöbölni azokat az elemeket, amelyek a kompozíció nyugalmát megbontották. A jó tervező ízlése már akkor is az egyszerűség felé hajlott. De az egyszerűség nem ellenkezett a magyar ízléssel sem. Érdekes, hogy már 1909 táján is tervezett több — máskülönben népies meggyőződésű — tervező olyan épületeket, amelyeken a történelmi stilusoknak még csak az emlékei sem mutathatók ki, de szecessziósak és össze-vissza sem voltak, hanem nagyon is egyszerűek, nyugodtak és nemes arányúak. Sok ilyen; a papíron remekül puritán és ma is korszerűnek indult épületet csupán az építtető kedvéért volt kénytelen a jobb sorsra méltó tervező gyakran súlyos lelki harcok után *feldíszíteni*, vagy *mozgalmasabbá* tenni, hogy megbízását megtarthassa és *közbotrányt* ne okozzon *korát megelőző sima*, puritán felfogásával. A tulipántos mozgalom elülte után számos tervező be is adta a derekát. A hatóságok kedvéért — mint visszatérő kísértet — itt-ott megjelent már az álbarokk is a nagy pályázatokon. De azért a jobbak mégis kitartottak. Ezeknek a művein már az ornamentika is, amely már a népies frázisban is csak mint a szerkezeti elemek igen szerény hangsúlyozása szerepelt, majdnem eltűnt, annyira, hogy ahol jelen van, megokoltsága nem is kifogásolható, mert már egyáltalában nem lényeges elem az épületen.

Akadtak azonban — átmenetszerűen — olyan tervezők is, akik ebbe nehezebben törődtek belé. Ezeknél majdnem mindenütt kimutatható a finnek akkori építészetének hatása, amely bizonyos mértékben sikeresebben vitte keresztül a városi épületeknek, ha nem is mindig finnesen népies, de mindenesetre építészibb áthangolását. Érthető, hogy egy ilyen, rendelkezésre álló adattár, amely akkor korszerűnek és újnak is látszott, a népi rokonságnak kissé könnyelműen értelmezett jogával a nagy sietségben bizonyos mértékű utánzásra csábított még kiváló tervezőket is.

Hogy ez a *kölcsönvétel* még ilyen néprokonsági

megokolással sem méltó a jó magyar tervezőhöz, hamarosan belátta mindegyik, hiszen ennek folytatása nagy eszmeszegénységre vallott volna, másrészt pedig nyilvánvalóvá vált, hogy a finnes jelleggel a magyar tájba egyáltalán belé nem illő északias jelleg is banto hatású, kiütköző és értelmetlen. A lázas keresésnek ez az epizódja azonban igen rövid volt. Sokan megütköznek ma is a sik magyar alföldre átplántált hegyvidéki és északias, égbeszökő meredek tetők, tornyok miatt. De én ennek a rövid építészeti intermezzónak egyébként építészeti szempontból igen érdekes és művészi hatású néhány példányát kevésbé tudom helyteleníteni, mint azt a felfogást, amely eme kifogásolt északias építmények megépülte után másfél évtized mulva sem okult e tanulságon, hanem egyik legalföldibb jellegű nagy városunkba — építészeti szempontból ugyan szintén érdekes —, de még északibb hatású, nagyszabású épület-komplexumot telepített bele.

A mondottakat összegezve, a háború előtti magyar törekvések kritikája csak felmentő ítéletet tartalmazhat művészeink javára, de nem ítélheti el városi társadalmunkat sem. E mozgalmak sorsa nem választható el a magyarság sorsától, amely *függvénye* volt geográfiai helyzetének és a világpolitikának. Csak dícséret illetheti meg azt a nem is kéttucatnyi építészt, aki századok kényszerű mulasztását akarta pótolni néhány év alatt. Szép és nagyon is megbecsülhető törekvés volt az, amikor egy kis lelkes építészcsoport nem a korában burjánzó nemzetközi habarékot művelte, hanem magyar formavilágot akart megteremteni erejét felülmúlóan olyan téren is, ahol ez lehetetlenség számba ment.

Kétségtelen, hogy Lechner közvetlen követőinél szembetűnő a lechneri eszméknek majdnem teljes félreértése, az egyéniség túlhajtása, a szinte maximumra fokozott, többnyire jogosulatlan önbizalom, igen gyakran az építészet lényegének homályos ismerete, az alkotásnak minden gyötrelmessége mellett is könnyelmű elhamarkodása és a szerkezeti és alaprajzi lényegnek többnyire a dekoratív külsőségek alá való rendelése. Egy nagy, de érdekes és menthető tévedés ez, mert abban a korban, az eklekticizmus csömörében, a szecesszió építészeti nihilizmusában, amikor a formai anarchia az individuumot tette meg istenévé, még olyan kollektív téren is, mint az építészet, igazán nem lehetett többet kívánni a jobb átlagművésztől sem.

Ez a felfogás minden gátlástól mentesítve rászabadította a fantáziát az építészet birodalmában a régi formák megtagadásával teljesen pusztára tarolt területre. Először eszmei légürt teremtett, hogy szabadon alkothasson lázas sietséggel, majd a gondolatok egymásra torlasztásával igyekezett betölteni a nagy semmit. A gondolatok, eszmék kavarogtak. Az iskola, nem számolva az új helyzettel, nem volt képes lépést tartani a fejlődéssel, — elmaradt és vak maradisággal a régi formulák rabságában vergődött.

Minden szigorú vád mellett megilletheti a jogos védelem is ebben a zavarban még Lechner epigonjait is. Elhatározásuk szép volt és nagyon is megbecsülhető, hiszen mégis csak jót akartak: ha könnyelműen, mélyreható tanulmányok nélkül, de mégis csak magyar formavilágot akartak megteremteni a — látszat szerint — semmiből, ahelyett, hogy a nemzetközi forma-zenebona követőivé váltak volna. Az akarás túlméretezését és a túlzott önbizalmat az inidividualisztikus korszellem okolja meg. Ha e kort jól ismerjük, megérthető és megbocsátható, hogy senki sem akarta elhinni, hogy nem ő lesz az igazi.

Hivatkozhatnánk arra is, hogy ott volt a nagy tanítómester, Lechner Ödön, akinek az eszméit kellett volna követni és nem az ő egyéni, zseniálisan rajzos formaművészetét választani egyéni analógiákul. Viszont itt is, mintha túl sokat kívánna a kritikus. Lechner Ödön eszméit éppúgy, mint nagy kortársainak, Wagnernek, Berlagenek, Saarinnennek, az amerikai Wrightnek, de még csak Baillie-Scottnak és a Lechnernél később felépett építészeti reformátoroknak kezdeményezéseit sem tette magáévá a hivatalos iskola. Velük szemben is általában ellenségesen léptek fel mindenfelé és tanításaik is általában csak közepes epigonokat, formai túlzókat, gyakran eszméikben is ostobán divergáló egyéneket sarkaltak munkára.

Ezeknek a nagy elveknek, — az építészet forradalmi programjának helyes megszövegezéséhez és lefektetéséhez, de méginkább — ennek megértéséhez, — látjuk — idő kellett mindenfelé. Azt is látjuk, hogy a formai kilengésekre, a félreértések számos, különös példájára is szükség volt. Ezeknek a kísérletezéseknek tisztító-tüzében csiszolódtak ki az eszmék, amelyek nálunk egy érdekes posztszecessziós, de kétségtelenül magyar alaphangulatú folyamaton keresztül szűrődtek át, míg másutt minden nemzeties jelleg és akarás nélkül lassan botorkalva, — sokkal később. Kétségtelen, hogy a háború előtti magyar építészek egy tehetséges csoportja sokkal korábban jutott el a helyes útra a lényeg felismerésében, mint mások. A magyar utódok azonban — legalábbis az elmúlt húsz évben — megfelejtkeztek elődeik értékes szellemi hagyatékáról, sőt annyira is meg tudtak felejtkezni ennek értékéről, hogy nem is olyan régen, — talán 12 éve, egyik városatya — (építész!) indítványt tett nyilvánosan Lajta Béla és a hozzá *hasonlók* műveinek lerombolására! Egy másik — szintén építész — ugyanezt az Egyesület egyik szakosztályi ülésén meg is ismételte vagy tíz évvel ezelőtt. Később azonban — nem a magyar elődök, — hanem a külföld, a *nagy* nyugati példák, főkép a folyóiratok és a magyar multat akkor nem ismerő propagátorok hatására mégis bekövetkezett a csoda: építészeink javarésze és aztán a *közönség* is kapitulált. Aztán — nemsokára — ott tartottunk — inkább a divat, mint a meggyőződés révén — ahol, akkor húsz éve — tarthattunk volna, ha a magyar városi társadalomnak és hű kiszolgálóinak megfelelt volna az, amit régen jó magyarok és jó tehetségek kezdtek. Sajnálatos, hogy húsz éves vesztegelés után addig kellett várni, míg a külföld *kultúrnyomása* mindenfelől nem érvényesült és nem szankcionálta a mi régi felfogásunkat és elveinket. Közben — és ez még sajnálatosabb — a magyar jelleg is teljesen elhalványodott, ahelyett, hogy felfejlődhetett és pompásan kibontakozhatott volna.

Hogy a magyar városi társadalom azt a szerencsét, amely kivételesen előkelő helyet biztosíthatott volna számára az építészet fejlődéstörténetében, nem használta ki idejében, arról valóban nem az építészek tehetnek. A hibát itt is csak megint a városi nép, az intézőkörök szellemi adottságában kell keresni, amely tájékozatlanságában, érzéketlenségében még azután is megtűrte, hogy a legkoraibb, értelmetlen kísérleteknek fattyúhajtásai sajnos, ma még lerombolhatatlan épülettömbök, időszerűtlen monstrumok alakjában kikeljenek a főváros és nem egy vidéki városunk földjéből, hosszú évekkel azután, amikor a régi lechner-epigonok jobbjai már régesrégen elfelejtették gyermekkori bűneiket és pompás, tisztult ízlésű, ma is megbecsült alkotásokkal ajándékozták meg művészetünket.

Ami a népiesek csoportját illeti, mai szemmel tekintve, merész kezdeményezésük még inkább szélmalomharcnak látszik az idő távlatából, mint a közvetlen Lechner-követőké. Akármilyen közel is álltak a néphez és a magyar stílushoz, az a fa, amibe fejszéjüket vágták, nagy és kemény fa volt. Noha vállalkozásuk kollektív jellege elvitathatatlan, — a munka felülmulta erejüket. A városi társadalom átalakulása nélkül, amely távol állt attól, hogy lelkében és ízlésében teljesen magyarrá váljék vagy visszamagyarodjék, valóban merész kíséret volt az övék, akik nem törekedtek szalónképességre és nem akartak alkut kötni meggyőződésük rovására.

Az út, amelyen elindultak, járható volt és ma sem lehet más utat találni a magyarság keresésében, ezen az úton azonban másként mégsem lehetett tovább haladni másként, csak úgy, ha elfogyasztják az építészet redukciójának keserű piluláit és maguk is résztvesznek az építészetnek akkor elindult forradalmában. Amikor arról volt szó, hogy a magyar ízlést kiterjesztik a városra is, a város csupa olyan feladattal várta őket, amelyet a népi míves nem ismerhetett. A bérház nem volt magyar rendszerű, — minthogy ma sem az, hanem inkább hatósági rendelkezéseknek, paragrafusoknak és nem utolsó sorban a spekuláció, kamatéhség és a külföldi analógiákon raboskodó építészi önkényes leleményességnek függvénye — hanem főkép bécsi és berlini recepteknek pesti alkalmazása. Ennek a bérháztípusnak igazi magyar alaprajza sem alakulhatott ki még, mert a városokba összeverődött lakosság, amely még fél-paraszti életére sem szívesen emlékezett, a szegény sorból kiemelkedett parvenük módjára, nem a saját követelményeit állította oda, hogy azok kielégítést nyerjenek, hanem minden különösebb kritika nélkül egyszerűen belekényszeredett azokba az épületrendszerekbe, alaprajzszabta szokásokba, amelyekre rendesen nem magyar lelkű tervezők és építtetők kényszerítették. Ezzel aztán ennek a jobb sorsra méltó városba törekvő tömegnek nemcsak az életét és másfajtájú igényeit törte belé ez a nagyrészt spekuláción alapuló adottság, — hanem a látását is, az ízlését is. Ezzel a kényszerrel és megszokással harcot folytatni egyik oldalon, másikon pedig összeegyeztetni a modern és nem paraszti szerkezeteket, építőanyagokat a nép magyar stílusával, valóban kivihetetlen feladatnak bizonyult. Ugyanez mondható el a középületekre is, amelyeknek alaprajzi funkcióit szintén nem magyar öntudatú, hanem külföldi analógiáknak vakon behódoló hivatalos *közegek* állapították meg, akik a nép szokásait, igényeit még vidéken is sajnálatosan figyelmen kívül hagyták. A tervező ilyen megkötöttség mellett a siker minden kilátása hiányában komolyan nem is foghatott hozzá a feladathoz, mikor a bírálók ugyancsak hasonló *közegek* sorából kerültek ki.

Egy olyan tervezési program, amely a mégis csak jellegzetes és elkülönböző magyar élet, szokások és hagyományok számbavetésével készült volna, elképzelhetetlen volt abban a korban. Csak ábrándos, népies álmodozók tételezték azt fel, hogy elképzelhető egy-egy tipikusan magyar városháza, adóhivatal, törvényház és a középületek minden fajtája, amelyben a magyar életnek hivatalos része folyik le, nem magáért a hivatalért, mint öncélért, hanem a nép millióinak érdekében, akiknek adófilléreiből, verejtékes munkájából ezek az építmények felépülnek. Ki gondolt akkor arra, hogy ennek a népnek jellegzetes megszokásait és hagyományait, életmódját és ízlését *tiszteletben kellene tartani?* Ki gondolt arra, hogy a magyar életmódot, magyar ízlést és hagyományokat meg kell becsülni és mindezek közül legfeljebb azokat szabad *megmodernizálni és megreformálni, vagy elnyugatosítani,* amelyek talán károsan hathatnak a nép boldogulására. Mindehhez azonban igen mélyreható tanulmányok váltak volna szükségesekké és a magyar nép őszinte és igaz szeretete. Az a módszer, mely a polgárosult városi fölényével néha vállonveregeti a derék magyart, a szeretet időnkénti görögtüzes fellobbanásaival nem hogy közeledést hozott volna létre a városba szakadt és a faluban maradt néprétegek között, hanem inkább csak kölcsönös zavart okozott mindkét réteg lelkében. A végén a kölcsönös idegenkedés eredményeként: a városi mindent felejteni akart, ami a falura emlékeztette, a falusi pedig nem akart tanulni. És a városban, amely mindenütt a világon, ahol igazi kultúra volt valaha, összesűrítője és továbbsugárzója volt a nemzeti kultúrának, nem a nép jellegzetessége csúcsosodott ki további útmutatóul a vidék számára, hanem valami furcsa jelleg, amely más ugyan, mint más országok városainak jellege, de néhány alföldi település érdekességeit kivéve, aligalig mutat fel valami közösséget a magyar nép izlésével. A városi magyart vakká tette a hirtelen civilizáció, amely többnyire a nemzetközi formahordalékok iszapjába temette régi emlékeit és velük a magyarság ismeretét. Már pedig a *magyarság mélyreható ismerete nélkül,* legfeljebb időnkénti felületes elérzékenyülésekkel, még magyar alaprajzi programot sem lehetett szerkeszteni. Mindezért azonban a tervezők nem tehetők felelősekké.

A háborúelőtti népiesek számos bájos tipusát alkották meg a magyar polgári lakóháznak, amelyek nagyobb tömegben, minden időt megállóan, akárcsak a tiroli építészet a maga, még a legkorszerűbb építészek kezén is szeretettel gondozott, jellegzetes mivoltában, számos jellegzetes és szép magyar képpel gazdagíthatnák országunkat. Villatelepeinknek, külvárosainknak más lehetne a képe. A városi nép azonban csak elvétve fordult a népies tervezőkhöz. Mindössze néhány tucat ilyen kis magyar házacska és egy-két templomocska hirdeti ezt az akarást.

A *népiesek* csoportjának minden hibája eltörpül a polgárság mulasztása mellett. A városi villa, lakóház korszerű és hamisítatlanul magyar típusa csak akkor alakulhatott volna ki tökéletesen, ha a sok száz kedves rajzocska helyett sok száz ilyen felfogású és ízlésű épület épül. A fogyatékosságok, miket a mai építész szeme ezeken a terveken találhat, mind azt mutatják, hogy tervezőinknek igen kevés alkalmuk volt építeni, a megvalósításon tanulni és tökéletesedni. Ha a fiatalok megfelelő számú munkaalkalomhoz jutottak volna, a gyakorlat hamarosan megmutatta volna, hogy ez az irány valóban életrevaló, fejleszthető; művészi szempontból és nemzeti érdekből pedig felbecsülhetetlen értékű. A szép terveknek csak néhány példánya valósult meg. Helyette az ízléstelenség és jellemtelen nemzetköziség vadona nőtt ki mindenfelé, külvárosainkban és a spekulációs települések parcelláinak tízezrein. Mindez a polgárság általános lelki szegénységét, elmagyartalanodását bizonyítja.

Egy ilyen rövid tanulmány nem terjedhetett ki a magyar formát akarók egyéni jellemzésére. Célom nem is lehetett más, mint a jelenségek vázlatos kritikai összefoglalása. Talán nem is lehettem teljesen elfogulatlan ítéleteimben, mert nemcsak kortárs voltam, hanem szenvedő résztvevője is ennek a mozgalomnak. Még most is él bennem a fájdalom, hogy törekvésünk nem hódíthatta meg a magyar polgári társadalmat és nem tehettük legalább annyira magyarrá a magyarországi építészet képét, amennyire ez lehetséges lett volna legalább a hozzáférhető és könnyebben kialakítható részeken. De a kudarc ellenére is, mely legnagyobbrészt mégis csak a háborúnak és a velejáró elgyöngülésünknek tulajdonítható, — még most is él bennem a remény, hogy az a kívánatos átalakulási folyamat, amelyet mi egyszer nagy lelkesedéssel elindítottunk, megint csak erőre kap, általánossá válik és teljes sikert is érhet el.

Véletlen, hogy éppen most van 40 éve annak, hogy Huszka József műve megjelent és Lechner Ödön tehetsége a maga egyéni művészetében kibontakozott. Most van 30 éve annak, hogy Kós Károllyal együtt a zebegényi népies magyar templom építését megkezdettük. Most van 20 éve annak, hogy teljes politikai önállóságunkat is elérhettük és minden idegen befolyástól szabadulva, nemcsak állami létünk, hanem művészetünk kiépítésében is öntudatos magyar érzés vezethette kezünket, lelkünket. Most van véletlenül tíz éve annak is, hogy összefoglaltam mozgalmaink történetét és újra megsürgettem a magyar gondolatot az építészetben is.[3] Ennek kapcsán hirlapokban körkérdésekkel tárgyalták újra meg újra

[3] Jánszky Béla: A magyar formatörekvések története építészetünkben. 1894—1914. (két előadás könyvalakban. 1928—29.).

problémáinkat, de a vita meddő maradt. És a magyar gondolat ma is csak lappangva él egyesek szívében, hiszen a nagy többség képtelenségnek tartja a magyar stílus életrekapását.

Ez a helyzet. Néhány lelkes fiatal építész, akárcsak mi hajdan, mégis nekifogott, hogy megkísértse a lehetetlennek látszó feladat megoldását. Neki indultak, hogy szorgalmas kutató munkával feltárják a magyar stílusnak ma már pusztuló, rejtett, de még menthető kincseit. Mindez azonban csak folytatása a régen elkezdett munkának. Újabb igéret, újabb erők megjelenése. De az út hosszú és igen göröngyös. És bármily sokatigérő is legyen egy újabb akarás, az akadályok ma is ugyanazok, amelyek bármely új elindulásnak ma is kedvét és útját szeghetik.

Előadásomnak egyik főcélja éppen az volt, hogy a régi események tanulságainak feltárásával, azoknak általános elbírálásával részemről is hozzájáruljak az eszmék tisztázásához, — elsősorban éppen ama kevés-számú lelkes magyar számára, aki komoly elhatározással és meggyőződéssel vállalja ezt az új apostoli munkát.

Ha valaki a dolgok mélyére tekint, nem zárkózhatik el az elől a megállapítás elől, amit itt is többször ismételtem és amit — hiába minden szépítgetés — nem lehet és nem szabad figyelmen kívül hagyni, — hogy minden izig-vérig magyar és tipikusan magyar akarás, vele együtt a magyar stílus érvényesülésének legfőbb akadálya ma is városi lakosságunk és a falu millióinak szédületes eltávolodása. És itt nem a városi és falusi népnek mindenütt felismerhető felfogásbeli különbségéről van szó, hanem a *magyar vidék* és a nem magyar lelkiség, nem vagy csak részben magyar alkotta nagy települések erősen különböző beidegződéséről. Ez a különös, nem magyar, csak legfeljebb *magyaros* tüneteket itt-ott feltüntető, javarészt idegen fajták alkotta *város*, ugyancsak nem magyar, csak legfeljebb nyelvében rossz-magyar lelkiségével, szellemével, vegyes kultúrájával — sajnos —, eddig a hamisítatlan falusit is megejtette, ízlését megrontotta vagy megzavarta. A színtiszta magyarság még szellemében is alig érvényesült a városi kulturában.

Az új építési rendszer, amelyben felfogásom szerint sokkal könnyebben érvényesülhetett volna a magyar ízlés, a magyarság lelki és geofizikai másfélesége, mint bármely más — mondjuk történelmi stílus-rendszerben — művelőinek kezén nemzetközi tudománnyá, a spekulánsok kezében pedig valóságos konfekciós építészetté fejlődött, amely még alaprajzaiban is valami egészen külön élet-megszokást kényszerít rá általában a tömegekre, amelyeknek ebbe alig lehet beleszólása. Szabályrendeletek, adóparagrafusok korlátozzák a szabadságot és sémák alakulnak ki, amelyeknek elsősorban a kamatozáshoz, a kényszerű higiénéhez, végül a tervezők kitalálta célszerűséghez van inkább közük, de jóformán semmi — *a nép benső óhajaihoz*. A tervezők általában — ha ugyan? — a tudomány vértjébe öltöznek, mindent megokolnak, amit maguk terveztek de a magas lovon ülve, észre sem igen veszik, hogy a népnek talán más óhaja is lehetne, mint amit ők óhajnak kineveztek. És a művészet helyét a *csín* foglalta el, az alaprajzokban pedig ritkán érvényesül a komoly elmélyedés, hanem inkább az ügyeskedés. Persze, vannak kivételek is.

Ki gondolhat most komolyan a magyar stílus városivá való átfejlesztésére? Ki remélheti, hogy a magyar vér átömlesztése mégis megtörténhetik egyszer a vérszegény, lényeg-építészet vázzá és geometriai alakokat öltött szögletes testébe? Csak jámbor ábrándosok.

A leghazafiasabb lelkesedés sem kívánhat ma többet, mint legfeljebb azt, hogy bizonyos félreérthetetlen magyar jelleg domborodjon ki az építményeken úgy lassan-lassan, tapogatódzva... Legfeljebb azzal törődhetünk, hogy a vidéki építészet terén ne folytatódjék a gyarmati másod-kéz izléstelenség és legalább az apróbb alkotások nyerjenek művészien és tájszerűségben is helyes népies külsőt. Pont! A többit rábízzuk majd a véletlenre, a magyarok istenére?

Sok igazság van ebben! Mert valóban a magyarok istenének kell segítségünkre jönni, hogy végre igazán *magyarul-magyarrá* válhasson a talajától elszakadt városi magyarság. Csak egy ilyen deus ex machina hozhatja meg a nem magyar polgárság igazi, teljes asszimilációját is a maga teljességében, amely — hiába szépítjük a dolgot — mégiscsak legnagyobb akadálya volt a faji adottságánál és másfajtájú kultúrájánál fogva a magyar ízlés térhódításának. Ezt az elmult negyven esztendő — minden szép kivétele mellett is — bizonyítja.

A magyar stílus feléledése azért mégsem lehetetlen dolog. Maga az a tény, hogy másfajtájú, más beidegződésű emberek is olyan bensőséges, mély megértést tanusítottak a magyar ügy iránt és néhány ragyogóan szép esetben éppen magyar művészetünknek legmagyarabb apostolaivá váltak, rendkívül biztató jel a multból a jövőre nézve. Talán ezért sem adjuk fel mi sem a reményünket.

A jövő magyar építészeti képe mindazonáltal mégiscsak attól függ, hogy *milyen mértékben és számban foglalhat helyet egyszer végrevalahára maga a színtiszta igazi magyar nép is a saját sorsának intézésében*. Ha ez egyszer a maga teljességében politikai értelemben is bekövetkezik, bizonyára megindul a városi társadalomnak is egészen magyarrá való átalakulása egy talán még nagyobb asszimilációs folyamattal. Ha majd a nép gyermekei is odajutnak egyszer tömegesen a rajzasztalokhoz, a katedrákhoz, nem kétkedem benne, hogy ki tudják majd alakítani azokat az épületorganizmusokat is, amelyek nekik a legjobban megfelelnek és meg fog születni ezeknek morfológiai kísérőzenéje is: a magyarrá vált városi építőstílus. Nem kétkedem benne, hogy egy életerős fajta a legkorszerűbb és tudományos szempontból a legnemzetközibb építési rendszerre is rá tudja nyomni a maga igen kifejező bélyegét, amely *nagyon is élesen meg fogja különböztetni* alkotásait más népekéitől.

Aki bízik a magyar nép szellemi kiválóságában és művészi erejében, ezt a reményt nem adhatja fel soha. Véleményem szerint erre a népre még nagy szerep vár a jövő építészetében a maga ornamentális hajlamával, színpompa kedvelésével és formaalkotó leleményességével. Hiszen nagyon könnyen lehetséges, hogy a mai geometrikus puritánság korát a nagy redukció után megint felváltja a vonal, a szín és az ornamens uralma. Az erre való hajlam már meg is mutatkozik. Hogy milyenek lesznek ennek morfológiai jelenségei, ma még el sem tudjuk képzelni, de az bizonyos, hogy a magyar nép tehetsége, ha szabadon megnyilatkozhatik, ezek nagyon eredeti jellegű kialakításából nagyon is ki fogja venni a maga részét.

Méltán feltehető ezek után a kérdés, hogy ölbetett kézzel várjunk-e egy ilyen merész álom valóra válására? Ne tegyünk-e addig semmit és bízzunk mindent a sorsra?

Önérzetes magyar nem teheti ezt meg. A *má*-nak is vannak kötelességei, a mai magyar építész is sokat tehet. Például befejezheti a magyar lakóház magyarstílű kialakítását, magyarrá teheti a kis templomot, a vidék, a tanya és települések építészetét és meggátolhatja a további romboló hatást, amely hovatovább egész vidékeinket kivetközteti magyar jellegéből.

Van-e magyar alaprajz? — kérdezhetik sokan. Én azt mondom, hogy igenis vannak jellegzetesen magyar szokások, értékes és okos hagyományok, amelyeknek mindenáron nemzetközi sablónná való dogmatikus elsenyvesztése igenis vészesen káros törekvés. *Nagyon komoly és beható tanulmányok szükségesek a magyar népélet-igényeinek, értékes szokás-emlékeinek megfigyeléséhez*, mert igenis vannak ilyen ösztönös megszokások, amelyekhez szívesen ragaszkodik a magyar és amelyek tipikusak nemcsak folklorisztikus érdekessé-

gei, hanem geofizikai alapjai miatt is. Mind fel lehet ezt tárni, mind meg lehet ezt ismerni és a legmodernebb tudomány útmutatásával szépen össze lehet egyeztetni a magyar ízlést is, a magyar formavilággal. Mindehhez azonban *nem elégséges* a fényképek százainak — különben rendkívül értékes — adathalmaza, *mindehhez a magyar nép tökéletes ismerete és nagyon mélyreható tanulmányozása is szükséges.* Láttuk, hogy a legkorszerűbb osztrák építész sem gondolt arra, hogy a tiroli házak jellegzetességét a Bauhaus stílusával cserélje fel. Nem hajlandó ilyesmire egy jóravaló svéd vagy bajor vagy dán építész sem a saját vidékével szemben. Megteheti azt a magyar építész is minden magyar tájon, hogy nem kényszeríti rá a népre azt, ami megbontja annak egységét. De beléviheti ezt az elhatározást a városba is, az iskola tantermeibe is, egészen fel a magas katedrákig.

Ha egyszer a magyar tervezőgárda egységes összefogással elhatározza, mert igenis elhatározhatja, ha megvan benne a jóakarat, akkor akár kollektiv kényszert is alkalmazhat saját magára a tennivalók pontos és okos megfogalmazása után ebben a magyar irányban. Kiragadhatja nemcsak a lakóházak hatalmas tömegű munkaalkalmát a kontárok kezéből, hanem beleszólhat a városoknak magyar életfunkciókat követő magyar alaprajzának és a vele járó morfológikus átalakulásnak irányításába is. És a kezébe veheti a kis építőiparosság irányítását, megnevelésének ügyét a helyes és ízléses magyar szellemben.

Mindehhez azonban *kollektiv elhatározás* szükséges. Amíg — ma is, csak úgy, mint régen — egyesek egyéni kísérletezése a magyar ügy, a magyar akarás lappangó szikrácska marad továbbra is, amely — ki — el is hamvadhat megint. Akkor a magyar stílus valóban el is fog pusztulni a pusztuló faluval együtt.

Sajnos, sokan vannak, akik csupán néprajzi érdekességnek tekintik a magyar stílust, amely mint minden *népművészet*, lassan elmerül az uniformizáló civilizáció nemzetközi forma és formadivat áradatában.

Én nem tartozom ezek közé. Bízom benne, hogy egyszer mégiscsak meg fog születni a kollektiv és széleskörű elhatározás, meg fogja nyerni a közömbös társadalmat, meg fogja győzni a hitetlenkedőket, elnyomja a konfekciós spekulációt, kiirtja a kontárt és diadalra juttatja a magyar ízlést minden vonalon, addig a maximumig, ameddig ezt a tehetség, az adottságok és lehetőségek mellett kifejleszteni és elterjeszteni lehetséges. *Egyébként mindez attól függ, hogy a magyar nép milliói mikor és milyen mértékben juthatnak szóhoz saját sorsuk intézésében.* Ezt majd a jövő mutatja meg, az a szebb jövő, amelyet talán minden népnél jobban megérdemel a magyar nép.

Egyleti közlemények.

BECSEY ANTAL
1871—1939.

Olyan időket élünk, mikor a technikai tudományok és gyakorlat terén megállapítható haladás és fejlődés rendje roham léptekben siet előre és amely korszakos jelenség nem csupán arra készteti a magyar mérnöki kart, hogy élethivatása terén lépést tartson a kor szellemével, hanem egyúttal arra is, hogy az államrendszer gépezetében az őt jogosan megillető helyet biztosítsa magának.

Ilyen körülmények között elgondolható, hogy minő nagy veszteség a magyar mérnökségre, mikor az első sorban küzdő egyik élharcosát a halál szólítja el helyéről és amikor a Gondviselés részéről kiválasztott vezető és alkotó szellem megszűnik mind az országos, mind pedig a kari érdekek szolgálatában közreműködni.

Becsey Antal a technikai téren, a mérnöki tevékenység körében olyan szakférfiú volt, aki állandóan a közélet fórumán szerepelt, küzdött és alkotott. Életének és működésének munkaterülete az egész fővárost, az oszthatatlan Budapestet magában foglalta, de azért alkotásaival gazdagította az ország több más városát is.

Az 1871. év december 18. napján született *Pozsonyban.* A gimnáziumot, mint jelesen érett végezte a lévai piaristáknál, ahonnan a budapesti *József Műegyetemre* került és 1894-ben gépészmérnöki oklevelet nyert. Itt másfél évig mint segédtanár működött, majd pedig az ebben az időtájt újonnan megszervezett gépészeti szakosztályban, a főváros szolgálatába lépett. Első nagy munkája az új *Szent János-kórház* gépészeti berendezésének elkészítése volt.

1901. évben kilépett a főváros kötelékéből és mint magánmérnök gépipari vállalatoknál működött, miközben figyelmét az újabb rendszerű *egészségügyi műszaki* problémák felé irányította. Magánmérnök tevékenységének már a második évében mint önálló vállalkozó-mérnök építési irodát nyitott és különösen vízvezetékek és csatornázások létesítésével foglalkozott. Harminchat megyei város és község vízművét és csatornázását készítette el, de voltak ezeken kívül egyéb, különösebb vállalatai is, minők: A *Nemzeti Színház* és a *Vigadó* fűtő- és szellőzőberendezése. A *brüsszeli Solvay-művek* vezetősége ő vele végeztette el a *Kissármás—Torda—Szamosujvár* közötti földgázvezeték építését.

Közületi téren kifejtett várospolitikai tevékenysége az 1912. évben indult meg, amely időponttól kezdve állandóan tagja volt a főváros törvényhatósági bizottságának. Ebbeli szerepkörében a legtiszteltebb és legnépszerűbb városatyák közé tartozott. Mint a új *Egységes Községi Polgári Párt* tagja, ebben a politikai pártkörben fejtett ki hasznos tevékenységet a községi élet területén. Főképpen közgazdasági, üzemi, városépítési, lakásügyi és a *Budapesti Kereskedelmi Kikötővel* kapcsolatos problémákkal foglalkozott.

Érdemeinek elismeréseül 1931-ben a törvényhatósági bizottság örökös tagjává választották. A *Gázművek igazgatóságának* és a *Közmunkatanácsnak*, valamint egyéb szakbizottságoknak rendes tagja volt. Egyesületünk életében is különösen dicséretes tevékenységet fejtett ki. Elnöke volt a *gépészeti stb. szakosztályoknak.* Tagja volt a *Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarának, továbbá az Országos Kézműves Testületnek.* Tiszteletbeli elnöke számos ipari- és kézműipari alakulatnak. A társadalmi téren is kiváló szerepett vitt. Elnöke volt a *Kelenföldi Társaskörnek*, a *Buda-Alsóváros-Sósfürdő Egyesületnek*, a *Villányi-út és Környéke Egyesületnek* stb. Az 1928. évben további érdemeiért a *Kormányzó* a második osztályú polgári érdemkereszttel, 1926-ban pedig kormányfőtanácsosi címmel tüntette ki.

Becsey Antal már régóta küzdött gyilkos kór okozta betegségével, de környezetében mindig élt a remény, hogy erős szervezete megtartja őt az életnek. Végül azonban a kérlelhetetlen halál mégis diadalmaskodott a szervezetén és elragadta őt a szerető szűkebb, s nagyobb családja, a fővános jobbparti politikai és társadalmi alakulatai éléről, valamiként kari és bajtársi környezetének testületei köréből.

A főváros jobbparti városrészében élt és tevékenykedett a leghatékonyabban. Minden gondolatát és vágyát a budai városrésznek fejlesztése körüli érdekek töltötték be. Ezen a téren ki kell emelnünk, hogy különösen és elsősorban a *Szent Imre-város*, ez az oly rohamosan fejlődő terület vette igénybe gondolatkörét a legbensőségesebben. Nagy tervei voltak vele és különösen lázas munkát végzett abban az irányban, hogy a *Horthy Miklós-híd* forgalombahelyezése után ez a környék legyen Budapest legszebb, legmodernebb és legegészségesebb városrésze. *Ez volt az elgondolása az új Lágymányosról*, amivel oly örökséget hagyott hátra, ami nevét sokáig emlékezetessé teszi Budapest történetében.

Becsey úgyis mint ember, úgyis mint mérnök és mint várospolitikus, — nemes egyéniségével, természetes közvetlenségével, konszíliáns, megértő lelkiségével vált mindenütt népszerűvé.

Tevékenysége körében, mindenkor a pozitív tudás, a bölcs józanság és a mindenáron való alkotás lehetőségének hite jellemezte. *Mindenekfölött pedig mérnök volt a szó nemes értelmében*, még pedig par-excellence szakférfiú, akinek eltávozása körünkből, mérnöktársai köréből mérhetetlenül nagy veszteség.

Temetésén a végső búcsúztatásánál a *Mérnöki Kamara* és a *Mérnök Egylet* nevében *Feyér Gyula* tagtársunk mondott meghatóan közvetlen beszédet. Becsey Antal életével és munkásságával maradandó emléket hagyott hátra, amit mind a főváros közönsége, mind pedig kartársai híven fognak megőrizni.

Pirovits Aladár.

A kiadásért felelős: Dr. Frohner József.

Stádium Sajtóvállalat, Budapest, V., Honvéd-utca 10.
Felelős: Győry Aladár igazgató.

168.

168. A DEBRECENI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS.
VENDÉGSZOBA, JANSZKY BÉLA TERVE UTÁN KÉSZÍTETTE:
VARGA JÓZSEF (DEBRECEN).

EXPOSITION DES ARTS DÉCORATIFS À DEBRECEN.
CHAMBRE D'AMI.

169.

169. A DEBRECENI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS.
HÁLÓSZOBA, THOROCZKAI (VIGAND) EDE TERVE UTÁN
KÉSZÍTETTE A KARCAGI ASZTALOS-SZÖVETKEZET.

EXPOSITION DES ARTS DÉCORATIFS À DEBRECEN.
CHAMBRE À COUCHER.

167.

167. A DEBRECENI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS KÖZPONTI CSARNOKA. ELRENDEZÉSÉT TERVEZTE: GYÖRGYI DÉNES.

EXPOSITION DES ARTS DÉCORATIFS À DEBRECEN. JARDINIÈRE DANS LE HALL CENTRAL.

A JOBB OLDALON LÉVŐ, VÖRÖSRÉZBÁDOGBÓL KÉSZÜLT VIRÁGTARTÓT TERVEZTE: MARÓTI GÉZA.

DEBRECENI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS.

MODERN KIÁLLÍTÁSRENDEZÉS.

ÍRTA: DR. RÁCZ LAJOS.

IGAZA VAN TÖKÉLETESEN Gelléri Mórnak, a magyar kiállításügyek atyamesterének, hogy régóta hangoztatja: túltengés van a kiállításokban. Gelléri egy szép cikkben azt írta rólam, hogy a debreceni iparművészeti kiállításban rendezőtársammal együtt megszereztem a kiállítási doktorátust: én tehát most ezzel a jogcímmel élve, ehhez a tételéhez néhány glosszát szeretnék adni, — doktori értekezésemül. Elsőben is csak egy szót szeretnék még panaszába szőni, mely szerint úgy szólna panasza, hogy túltengés a rossz kiállításokban van.

Külföldön is sokat panaszkodhattak az utóbbi évtizedekben emiatt, de különösen visszatetsző volt a helyzet nálunk. Országszerte gomba módon szaporodtak a kiállítások. Gyakran teljesen hijjával voltak minden komoly célnak. Olykor csupán néhány ember szerepiésvágya volt eredendő okuk. Sokszor igazán nem lehetett kitalálni, hogy az így kielégült becsvágyon s a megnyitó banketten és a kiállítási vendéglők üzleti hasznán kivül volt-e és mily céljuk, eredményük meg egyéb?!

Hányszor állhattunk meg itt-amott boszszankodva azon, hogy a kiállított anyag mily vezérlő cél nélküli rendszertelenségben és menynyire megrostálatlanul került együvé s hogy jó, kiváló dolgot a mellettük izetlenkedő sok silányság hogy csapott agyon.

Mily gyakran támadhatott például vidéki kiállításokban az a gondolatunk, hogy valami nagyobb közraktárban vagyunk, melyet valamely ünnepélyre lármás cifrasággal feldiszítettek.

Nyiltan kitetsző céltalanság és a megválogatatlan anyag rendszertelen egymásmellé rakott tömege — ez a témája a rossz kiállításnak.

Mindettől merőben eltérő, komoly és valóban modern kiállítás kivánt lenni debreceni iparművészeti kiállításunk. Ha valóban úgy van, amint az ország legkiválóbb kritikusainak dicsérő szavai után hinnünk kell, hogy ez a méreteiben kicsiny és csekély anyagi erővel megrendezett kiállítás eredményes és nagyhatású volt, akkor azt feltétlenül annak javára kell irnunk, hogy először is ezt a kiállítást minden részletében egységes és tisztán látott cél: a magyar tervező művész és magyar iparos között benső kapcsolat létesitésével a magyar iparnak művészetté nemesitésének gondolata hozta létre; másodszor szigorú, komoly megválogatás rostáján ment keresztül a tervek minden vonala és minden egyes darab munka; harmadszor a megválogatott anyagnak minden része természetének megfelelő keretben való elhelyezésére törekedtünk, vagyis modern installálásra.

Ez a három feltétel az, mely nélkül nem tudok elképzelni jó kiállitást, még ha roppant anyagi erőkkel és nagy buzgósággal készül is az.

Olvasva, hallgatva az elismeréseket, úgy érzem, hogy bárha e kiállítás egyszemélyü rendező-bizottsága voltam, ez elismerések nagyobb részét megilletö cimükre illik továbbitanom.

Mert maga célunk, tulajdonképpen az Országos Magyar Iparművészeti Társulat-nak az igazi életcélja, melyet kiválóan valósit is meg. Tulajdonképen Kamarám, melynek megbizásából az Iparművészeti Társulat hathatós közreműködésével e kiállitást megrendeztük, ez alkalommal az Iparművészeti Társulat e céljának teljes megértésével, a Társulat munkatársaként szerepelt.

Az Iparművészeti Társulat világszerte hirt-nevet szerzett tekintélye volt továbbá az a védőfal, mely lehetővé tette a vidéki kiállitásokon eddig oly szokatlan, szigorú anyagmegválogatást, mellyel szinvonalt biztositthattunk.

Végül az Iparművészeti Társulat derék küldöttjének, Györgyi Dénesnek vagyok hálás és öt illeti meg az elismerés azért az

támasztott második asztal sarkai, a székek hátának transzparenssége, az intarziák, elfaragások, mélyített faragások játéka érdekessé teszik ezt a helyiséget.

Fehérkúti Bálint és Dósa Lukácsnak a hálószobájára elég rátekintenünk, hogy tudjuk kik a tervezői. Van benne egyéni karakter. A vörös fenyőfabútorok azt bizonyítják, hogy ez a két művész tudja, mi a jó bútor. Tektonikájuk, a székek kifogásolható hátának kivételével, tökéletes. Egyedül az intarziát helyettesítő tömítés ejt gondolkodóba. Ez a műpadlóanyag rendszerint beszivárog a fa rostjai közé, alkalmazása ezért nehéz. A tervezőknek Mocsai József volt a segítőtársuk, épen ezért jó, épen ezért kifogástalan az asztalosmunka.

Vas Béla a kiállításon négy szobával szerepel, s így kétségen kívül az ő feladata a legszebb és a legnehezebb. Semmi se lehet nagyobb próbája egy művész erejének, mint az, amikor ki kell kerülnie a fáradtság, az unalmasság rémét. Vasnak ez sikerült. Tényleg nem egyformák ennek a lakásnak az egyes interiőrei. Valamennyit összefoglalja ugyan a helyiségek ötletes, finoman átgondolt megtervezése, ám tulajdonképen csak ez a közöttük lévő összekötő kapocs. Szinte meglepetésszerűen hat a különbözőségük. Ha jobban figyelünk, észre kell vennünk valamit. Ez az, hogy akár a különböző népművészetek, akár a külföldi tartózkodás nyomai vagy gondos studiumok ötlenek a szemünkbe, van valami, ami ennek a forrongó, fejlődő embernek a kezevonását jelzi, s ez az, hogy a bútorait használni tudjuk. Domináló erővel nyilvánul meg a rutinos tervező bennük. A szalónjában az antik formákat kitünő színhatással, magyar ornamentikára való törekvéssel igyekezett ellensúlyozni, dolgozójában, előcsarnokában, ebédlőjében volt bátorsága felhasználni előbbi idők kipróbált elemeit. Így azután megbirkózott az unalmasságnak még csak a látszatával is. Az iparosai valamennyien versenyt dolgoztak vele. Ha a munkájukat vizsgálom, azt az örömöt érzem, amely sikerek idején lopózik a szivünkbe.

A Vukovics Vladimir antik reminiscenciákkal megtervezett hálószobáját főképen a megmunkálás, a berakások szépsége miatt kell megdicsérnem. Épen ilyen gondos, becsületes munka a Kántor Tamás ebédlője, amelyet Nemes Ödön tervezett. Az utánuk következő fenyőfa hálószoba pedig, amelynek Mérő Jenő a művésze és készítője is, szerkezetileg helyes és teljesen megokolt voltával, kitünő rajzával állít meg. Majdnem azt mondhatnám, hogy a belgák könnyedségével vetekszik.

A lakásberendezések mellé a művészi apróságok, használati cikkek egész tömege csatlakozik. A Nádler professzor bőrbatikjai, a Nagy Ida vert csipkéi, Fischhof Jenő bőrmunkái, a Rauscher Lujza szinben finom, technikában immár elsőrangú selyembatik dolgai, a Lakatos Artur tervei után készült táskák, tárcák és mappák, Majoros Károly üvegfestései. Gazdag gyűjteménye kvalitásos holminak, amelyekről néhány esztendővei ezelőtt alig álmodhatott valaki.

A gyűjteményes kiállítások helyén feltűnik gyöngyöshalászi Takách Bélának, egy Amerikából visszajött épitőművésznek kollekciója, amelyben interiőrtervek, falfestmény vázlatai, templomablakok tervei foglaltatnak. Túl az óceánon jelentős sikereket ért el. Tiffany és Flint érdeme szerint értékelték... Azután elfogta a honvágy és ott hagyott mindent, pedig milliomosoknak úgyszólván egész palotáját ő teremtette meg. Ma ő is a magyar művészek közé áll.

Beszámolóm végén minden dicséret nélkül csak annyit említek meg, hogy Gödöllő újra elküldte a kiállításra a szőnyegeit, amelyek közül néhánynak a vázlatát Vas Béla adta meg, s amelyek kitünőek.

egységes, gyakorlatias és művésziesen kiképzett, pompás installálásért, melyet a kiállítás anyagának elhelyezésére, a rendelkezésre álló meglehetősen alkalmatlan helyiségekben megépített. E fiatal építésznek, ki ez első ily munkájával oly szép sikert aratott, talán e szemle hasábjain, az idetartozó hivatalos tollforgatók nem is adhatják meg az illő elismerést. Úgy vélem azonban, hogy ha valaki az Iparművészeti Társulat igazgatójának fia, amily visszatetsző volna érdemetlen dicsérése, époly igazságtalánság lenne csak azért fukarkodni a méltóan megérdemelt elismeréssel iránta.

Tőlem, ki itten végre is idegen vagyok, ellenben kiállításunk megrendezésének minden kis részletén vele együtt dolgoztam, ez elismerést senki nem veheti elfogultságnak. Örvendek, hogy a véletlen ily mindkettőnknek különösen lelkünk szerint való munkában társakul hozott össze és munkáját látva, hiszem, hogy e téren szép jövője lesz.

Ha e kis kiállítás körül volna csakugyan valami érdemünk, talán az a jószándék az, hogy az itt hangoztatott hármas főelv szerint, valóban modern kiállítást kívántunk megvalósítani. Bárha megértenék és megfontolnák e célt mindenütt a vidéken, ahol kiállításrendezési vágyak rügyeznek. Inkább legyen ritkán és kevesebb kiállításunk, mint szokott lenni, de legyenek azok komoly célt követő, színvonalt tartó és megjelenésükben is modern kiállítások. A rájok fordított áldozat és munka csak így térülhet meg igazán anyagi és szellemi eredményekben.

A DEBRECENI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS ünnepélyes megnyitása április hó 7-én volt. A kiállítás megnyitásán a kereskedelemügyi miniszter képviseletében *Szüry* János miniszteri tanácsos volt jelen, ki *Rambovszky* Jenő min. oszt.-tanácsossal érkezett Debrecenbe. A kultuszminisztert *Weszprémy* Zoltán főispán képviselte. A kiállítás védnökei közül jelen voltak: *Vay* Gábor gr., *Perényi* Zs. br., *Falussy* Árpád főispánok, *Kovács* József polgármester.

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulatot *Alpár* Ignác és *Zsolnay* Miklós alelnökök, *Györgyi* Kálmán igazgató, *Nádler* Róbert, *Czakó* Elemér dr., *Koperly* Döme, *Gyömrői* Manó képviselték. Az Országos Iparegyesület és országos kiállítási központ nevében *Gelléri* Mór kir. tanácsos jelent meg. Máramaros vármegye iparfejlesztő bizottságát *Balogh* Mihály vikárius, *Héder* János titkár képviselték.

A kiállítás három csoportból állott és pedig: a debreczeni kamara kerületi iparosság lakásberendezési csoportjából, a népművészet-háziipari és az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat kollektív csoportjából. A lakásberendezési kiállítás a kereskedelmi iskola nagy tornatermét, a többi csoportok a szomszédos termeket s folyosót foglalták el. Nehéz feladat jutott a kiállítás rendezőjének, Györgyi Dénesnek, akinek meglehetősen kedvezőtlen helyi és világítási viszonyokkal kellett megküzdenie. Installációjának egységes és ötletes volta meglepte a kiállítás látogatóit. Különösen jó hatású volt a központi csarnok, amelybe a kiállítás összes szobái torkoltak. A vidéki kiállítók mindannyian derekasan megállták helyöket s nagy szeretettel, gondossággal valósították meg az Orsz. M. Iparművészeti Társulattól kapott művészi terveket.

Képeink, melyek Németh J. debreceni fényképész felvételei nyomán készültek, némi fogalmat adnak a lakásberendezési csoport egy részének hatásáról. Sajnos, három berendezésről — megfelelő szempont hijján — nem kaphattunk használható fotográfiát, ezért képben csupán a csoport egy részét mutathatjuk be.

Ekkép elmaradt Bessenyei Gyulának egyszerű, de artisztikus hatású konyhája, Killer Edének úri dolgozószobája, melyet a korán elhúnyt Tátray Lajos terve nyomán készített és Horti Pálnak a milanói kiállításon szerepelt (és ott elégett) fogadószobájának mása, amely Vojta Géza debreceni asztalos és Szántó Zsigmond kárpitos műve. A debreceni művészi iparosok közül első helyen említjük Dávidházy Kálmánt, aki a legutóbb hirdetetett pályázatán beszerzett tervek nyomán készült művészi hatású és tökéletes kidolgozású bőrkötések és egyéb bőrdíszmunkák egész sorozatát állította ki. Figyelemreméltó munkákkal szerepeltek még Losonczy János lakatos, Rubin Bernát nagyszőllősi, Drágus István nagykárolyi bádogos, Varga János és Sáfár Miklós debreceni rézművesek.

A népművészeti és háziipari csoportban feltüntek Badár Balázs (Mezőtúr) és Bozsik Mihály (Kúnszentmárton) mázas cserepei, amelyek Gróh és tanítványai, valamint Horti Pál tervei nyomán készültek. Akik ismerték a megnevezett két iparos eddigi munkáit, nagy megelégedéssel és örömmel fogadták a most első ízben nyilvánosságra került új cserépedényeket, amelyek a régi, jórészben ízléstelen s anyagszerütlen edényekkel szemben nagy haladást jelentenek. — Jó hatásuak voltak még a magyar szűcsök selyemmel varrottas bundái és kabátkái, az árdánházi munkatelep csomózott szőnyegei s a máramarossziget himzett és szőtt munkák. Az Orsz. M. Iparművészeti Társulat egy nagyobb arányú gyüjteményt állított egybe, amelyben kiválóbb iparművészeink mind képviselve voltak.

A SZINPAD MŰVÉSZETE.

IRTA: MÁRKUS LÁSZLÓ.

HA EGY IDEGEN a budapesti színházakon át próbálná megismerni a mi kulturánkat, majdnem biztosan arra a meggyőződésre jutna, hogy itt a lovagias magyarok honában lehetnek jó színészek, jó írók és derék muzsikusok, de képzőművészetről, különösen festőművészetről szó sem lehet. Mert egész Európában legitim művészetté lett már a színpad művészete, kifejlett, külön való, nagyterjedelmű művészetté, amely kifejező eszközeiben legközelebbi rokon a festőművészettel, s joggal gondolhat arra mindenki, hogy ahol piktura van s ahol színházak vannak, ott e két energiának szükségképen egyesülnie kellet volna a színpad művészetében. Természetesen nemcsak az úgynevezett díszletekről van szó, ámbár a színpadi képnek konstruktiv alapja maga a díszlet, hanem szó van a kosztümökről, a mozdulatokról, a csoportok megkomponálásáról, szóval mindarról, ami a színész legsajátosabb felfogásán, egyéni appercepcióján kivül a színpadon életre elevenedik. Azok az emberi lelkek, akiket az író elképzelt s akiket eleven emberekké valósit a színész, azok az emberi lelkek, akiket az író millió működő motivumból megkonstruál s akikhez a színész hozzáformálja a saját lelkét, ezek a drámai emberek érzéseiket, gondolataikat, az események hatása alatt fellobbanó indulataikat szóval, arcjátékkal és gesztussal fejezik ki, tehát hallható és látható eszközökkel s igy már itt, a színész egyéni munkájánál tekintetbe kell venni azt az imperativumot, hogy az egyéni kifejezés látható formái művészi egységbe olvadjanak az általános szinthetikus színpadi kép formáival.

De egy dráma belső élete, a dráma szavai mögött hömpölygő egyetemes élet, a dráma eseményeiből megnyiló nagy perspektivák, mindaz a hatalmas „Unterströmung", ami nem látható, nem hallható, csupán érezhető, az a nagyszerű líra, amely minden néző saját külön lírájaképen rezonál a publikum lelkében; mindez a sok lemérhetetlen, de fontos kvalitás a jelenetek kisérő hangulata, az irodalmi alkotás sajátos stilusa, minden, amit már az egyes színész nem képes kifejezni, mindez csak akkor válik a színpadon felfogható valósággá, ha segitségül vesszük a szavakban kifejezhetetlen lelki dispozíciók művészetét, a festőművészetet.

Ahogy az egész színpad színben és vonalban meg van komponálva, ahogy a színek, a vonalak és a világitások egymást fokozzák, kiegészitik és letompitják, ahogy a megmozduló figurák színfoltjai mindig benne maradnak az állandó környezet ensemblejében, ahogy a mozgások vonalai belekapcsolódnak a díszlet állandó vonalaiba, szóval maga a látható színpadi kép természetszerüen hangulatokat ébreszt a nézőben s ezek a hangulatok a dráma érvényesüléséhez éppen olyan fontosak, mint a színész egyéni munkája. Ma már nemcsak a színészek egységes stilű összejátszását nevezik ensemble-nak, hanem azt az összehangzást, ami a látható és hallható színpadi momentumok, a díszlet, a mozgás, a színészi beszéd és a színészi gesztus, a világitás és sok esetben a zene között létrejön s ennek az ensemblenak a megteremtése egy új művészet feladata lett: a rendező művészeté, amely ily módon majdnem felében festőművészet.

Mármost ha felismertük a színpadi művészet értékét, igazán csodálni való, hogy kitünő festőinket még nem izgatták ezek az érdekes feladatok, illetve illetékes művészi fórumaink még nem vették szerető és ápoló gondjaikba ezt a művészetet. Különösen az Iparművészeti Társaság volna hivatott arra, hogy impulzussal szolgáljon és felköltse az érdeklődést, ami — nagyrészt — teljesen művészet nélkül való színpadjaink iránt s egyúttal, illetve elsősorban beható vizsgálatot végezzen arra nézve, hogy eddig mennyi értéket produkált nálunk ez a művészet, hogy felfedezze és összegyüjtse ezeket az értékeket, rámutasson a bajokra, szóval, hogy a legitim művészetek közé fölvegye a színpadi pikturát, ahogy föl-

164.

164. A DEBRECENI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS BEJÁRATA. ELRENDEZÉSÉT TERVEZTE: GYÖRGYI DÉNES.

EXPOSITION DES ARTS DÉCORATIFS À DEBRECEN. ENTRÉE PRINCIPALE.

162.

162. VAS BÉLA:
MÁRVÁNYKÚT.

FONTAINE
ADOSSÉE.

KÉSZÍTETTÉK: FISCHER JÁNOS ÉS FIAI.

163.

163. VAS BÉLA:
MÁRVÁNYKÚT.

FONTAINE
ADOSSÉE.

KÉSZÍTETTE: IFJ. APRILY JÁNOS.

Jánszky Béla, építész (1884–1945).
Jánszky–Györgyi: A Nádor utcai iskola előcsarnoka.
Magyar Építőművészet, 1936. 4. füzet 3. oldal.

Jánszky Béla, építész (1884–1945) 1.) Folytatás.

1. Ferenc József a pécsi vadászati kiállítás magyar pavilonjának megtekintésére érkezik 1910-ben. (Fischer József és Jánszky Béla épülete) (repr.)

1. Ferenc József a bécsi vadászati kiállítás magyar pavilonjának megtekintésére érkezik 1910-ben (Fischer József és Jánszky Béla épülete)

1

2. Jánszky Béla—Tátray Lajos: A pécsi országos kiállítás népművészeti és háziipari pavilonja, 1907

2

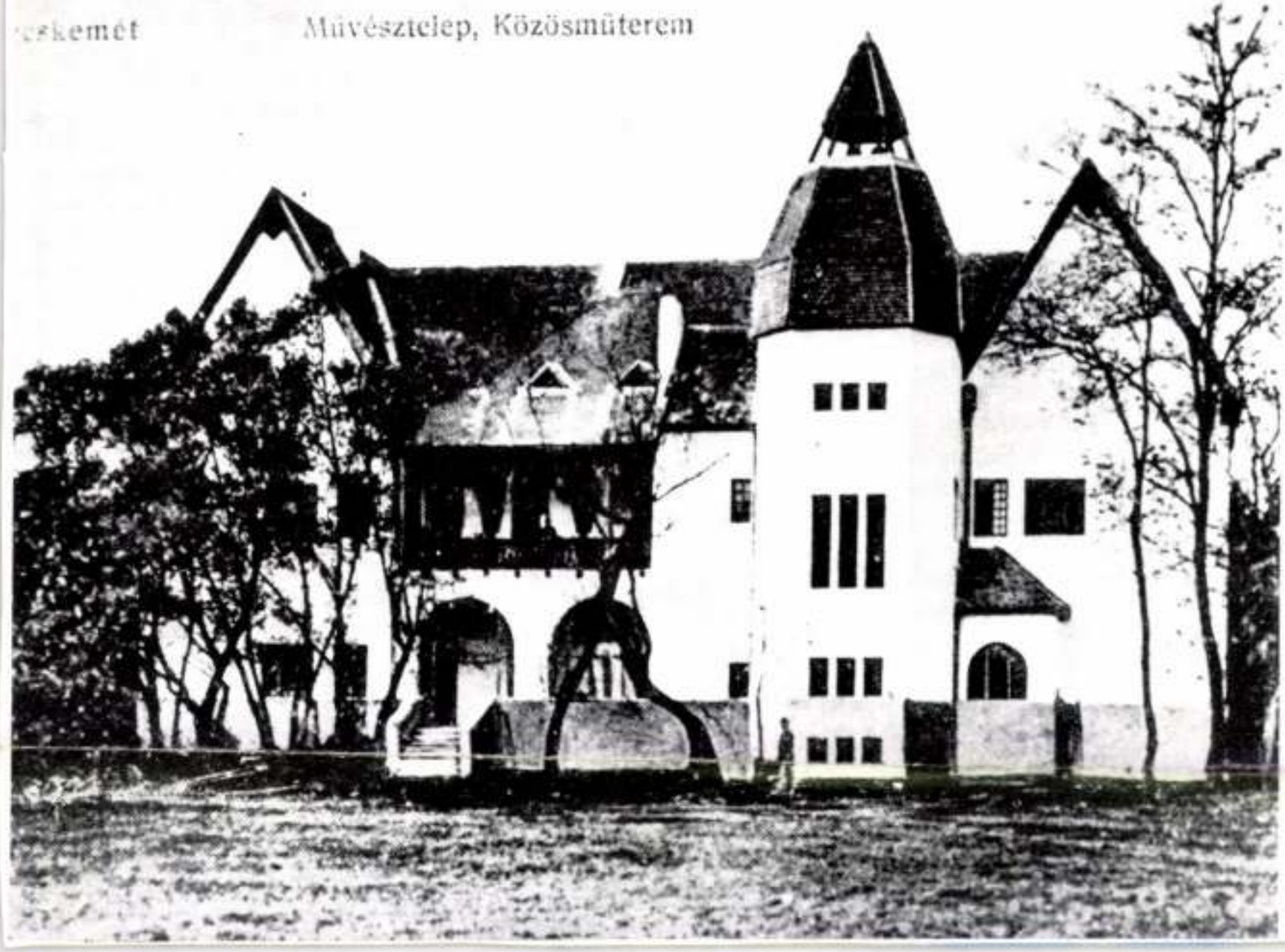

Magyar Építőművészet, 1984. 6., 52-old.

Jánszky Béla, építész (1884–1945). Lásd: Falujárás

Magyar Építőművészet, 1984. 6., 52. old.

3. Jánszky Béla: A kecskeméti művésztelep közös müteremháza 1910

1.

Jánszky Béla 1884-1945

1977-ben kértem meg a New Yorkban élő ifj. Jánszky Bélát, hogy írja meg személyes jellegű visszaemlékezéseit apjáról. Jánszky Béla építészeti munkásságát nagy alapossággal ismerteti dr. Császár László a Magyar Építőművészet 1976/1. számában, ezért én csak néhány megjegyzést fűzök a közölt képekhez, hogy a méltóbb megemlékezéshez átadjam a szót a művész fiának.

Jánszky legközelebbi jóbarátja az 1909-ben elhunyt Tátray Lajos volt. Tátray részt vett a Jánszky által 1905-ben újjáélesztett Megfagyott Muzsikus szerkesztésében, Jánszky sok rajza és írása mellett itt jelent meg mindkettőjük arcképe is. Jánszkyról „Aki a szívét a gomblyukában hordja" *címmel rajzolt karikatúrát Tátray. Kozma Lajossal hármasban 1905-ben tették első kirándulásukat Kalotaszegre a népi építészet tek, melyek közül legjelentősebb a Debreceni Magyar Közművelődési Egyesületé, jelenleg a megyei rendőrkapitányság épülete. Az elpusztult törökkanizsai zsinagóga különlegessége, hogy a Fiatalok törekvéseit tükröző stílusban ez az egyetlen nem keresztény szakrális épület. Több zsinagóga hordozza magán a lechneri formavilág jegyeit, a magyar népi ornamentika díszítő elemeit, de ez az egyetlen, amelyen a magyar népi építészet tektonikus szerkezeti jellegzetességei érvényesültek.*

Gerle János

Apám rendkívüli ember volt, az ő idejében többen voltak ilyenek. Manapság ez a fajta, a polihisztor kiveszőben van. Hihetetlenül tág érdeklődési köre volt, de elsősorban mű-

Jánszky Béla építész (1884–1945). 3. Folytatás.

Magyar Építőművészet, 1984. 6. 52. old.

Kecskemét—Művésztelep.

iványi Grünwald Béla lakás

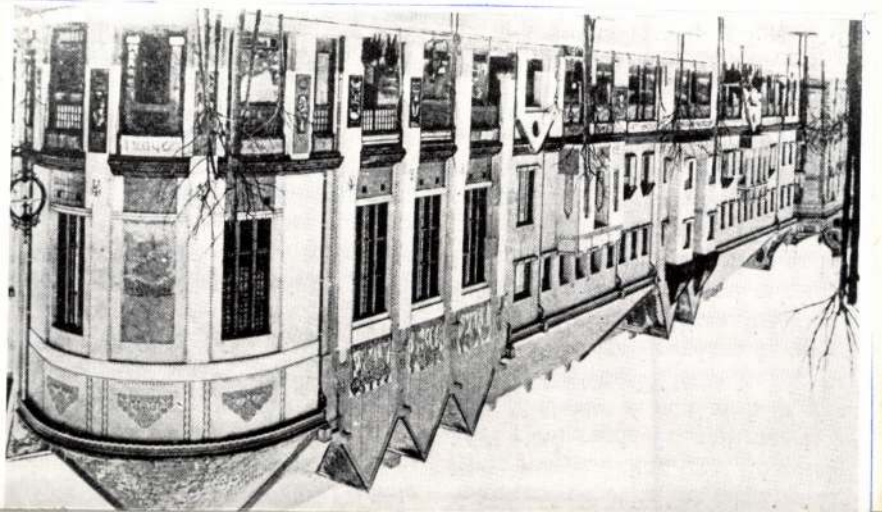
4. Jánszky Béla—Szivessy Tibor:, Iványi Grünwald Béla műterem-villája a kecskeméti művésztelepen, 1911

5. Jánszky Béla—Szivessy Tibor: Kaszinó és gazdasági egyesület, Kecskemét, 1911

5

ecskemét — Casino és gazdasági egyesület épülete

Jánszky Béla, építész (1884–1945). 4.) Folytatás.

6. Jánszky Béla – Szivessy Tibor: DMKE nevelőintézet, Debrecen, 1912 körül. (repró)

4.

7. Jánszky Béla 1912-ben

7

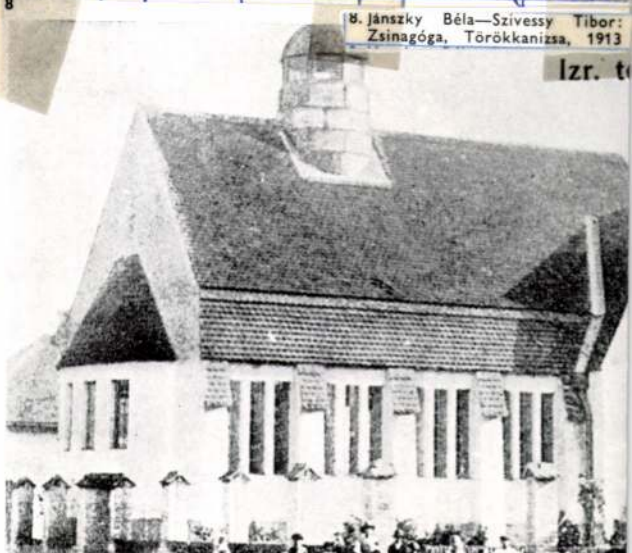
Magyar Építőművészet, 1984. 6., 53-old.

Jánszky Béla, építész (1874-1945) 5. Folytatás

8

8. Jánszky Béla—Szivessy Tibor: Zsinagóga, Törökkanizsa, 1913

Izr. t

9. Jánszky Béla—Szivessy Tibor: Római katolikus egyház bérháza, Kecskemét 1914

9

Magyar Építőművészet, 1984. 6. 53-old.

emplom

zésére — alakult meg szükségszerűen az Iparművészeti Társulat. Nagyjelentőségű nemzeti feladat megoldása várt rá. Nehéz volt a kezdet, de a társulat önmagához való bizalma rendíthetetlen volt. Milyen nagy lelkesedéssel írnak ki pályázatokat egyes műipari tárgyakra, amelyeknek révén megkezdődik az első tervező művészgárdának toborzása.

Nagyon jól emlékezem, hogy, mint második elemibe járó kisgyerek, hogyan figyeltem 1892-ben édesatyámnak pályázati munkáját. Az új városháza főpolgármesteri székére vonatkozott e pályázat, melyet egy másik követett: a főpolgármesteri emelvény mögé tervezett faliszőnyegé. Mindkettőt megnyerte, s már mint kis gyermek nemcsak hogy a legközelebbről láthattam bele lépésről-lépésre az alkotó munka születéseinek titkaiba, de édesatyám akkor már magával vitt a műhelyekbe és láttam, hogyan faragják ki tervei szerint a szék háttámlájának szobrászati díszét, hogy csinálják a szőnyeg csomózását stb. Ezek a gyermekkori megfigyelések rendkívül mély hatással voltak reám. Erre az időre esik még nagybátyámnak, Györgyi Géza műépítésznek jelentős iparművészeti munkássága is, amelyeket magánosok számára végzett s amelyek az ezredéves kiállításon is láthatók voltak. Az ő munkásságát azonban főleg egy nagyszabású művészi feladat kötötte le évek hosszú során át: a királyi palota belső kiképzésének hatalmas feladata. Mindezeket a tervezéseket már mint kisgyermek a legközelebbről megfigyelhettem és atyám szinte kézenfogva vezetett abba a kismesterek műhelyeibe, amelyekben jeles terveiknek elgondolásait faragták, vésték, öntötték vagy gyúrták formába. Kettőzött erővel folyt a munka, hiszen az ország akkor készült a nagy ünnepre; az ezredéves kiállításra. Ezt megelőzően 1894-ben vette át édesatyám, Györgyi Kálmán, Pasteiner Gyulától a társulati ügyeknek intézését és az ő feladata volt az 1896. évi millenáris kiállítás iparművészeti részének megszervezése. Az elnöki székben egy lelkes, fáradhatatlan műbarát, Ráth György ült, akinél nagyon sokszor fordultam meg, mert én vittem lakására atyámnak összes iratait s később üzeneteit s akitől szintén igen sokat tanultam.

A mult képei felrajzanak a gyermekkor távlatából körülöttem. Látom az ezredéves kiállításon végzett gondos munkásságot, mikor Schikedanz Albert, Faragó Ödön bútorait, Nádler Róbert, Háry Gyula, Csizik Gyula és mások műtárgyait helyezgette el édesatyám személyesen és újra átélem azt az örömöt, mely eltöltött bennünket, mikor az első külföldi siker mosolygott a fiatal társulatra: a szentpétervári kiállításon. Ezt a még szűkkeretű szereplést követte a nagyarányú párizsi világkiállítás dicsőséges félesztendeje. De érdekes, hogy ebben az akkori világeseményben mi ragadott meg bennünket leginkább.

A párisi világkiállítás igazi szenzációja számunkra a kis finn népnek eldugott kis pavillonja volt, melyből azonban monumentális művészet áramlott felénk. Építészet, festészet és szobrászat megragadó harmóniában, szinte stílusalkotó erővel. Csodás lélektani hatással volt ez a magyarságnak nemzeti öntudattal amúgy is telített, ezredéves ünneplő szívére. Mi, akik a műegyetem építészeti előadótermeiben már a népművészet nemes példái felé tekintve készültünk leendő hivatásunkra, szinte érzelmi közösségben éltünk azokkal a művészekkel, kik Lechner Ödön asztala köré gyülekezve hallgatták az ő annyira sugalmazó beszédjét, élükön Lajta Bélával, ezzel az oly korán elhúnyt kiváló mesterrel. Persze a gyors egymásutánban következő külföldi kiállításokon csak gyarapodott az a nemzeti géniusz, melynek sok-sok jelesünk, mint Körösfői Kriesch Aladár, Nagy Sándor, Horti Pál, Maróti Géza hagyományait bogozták ki és szőtték tovább azon idők szellemében. Györgyi Kálmán ez időben indította meg nagyjelentőségű munkásságát, melynek célja nemzeti kultúránk csodás kincseinek: népművészetünk emlékeinek összegyűjtése, feltárása s megörökítése volt.

Atyám pótolhatatlan értékű gyűjteményt szerzett a társulat számára, amelyeknek szépségeire fáradhatatlanul figyelmeztette a tervezőket és iparosokat. Folyton agitált mindenfelé, az elemi iskolák padjaitól kezdve a legmagasabb kormánykörökig. A fiatal iparművészetnek nagy gárdáját támogatta s küldte az ország minden irányában nemzeti művészetünk kincseinek felkutatása céljából, az ő tanácsait a fiatalok szívükbe zárva, kamatostól busásan meghálálták a segítő kezét, mert az így szerzett felismerésekkel művészi szempontból igen nagyjelentőségű gyűjteményre tett szert a társulat, melyeknek legszebb példái különféle kiadványokban többízben leközölve, immár közkincsnek tekinthetők.

Még sokat lehetne mondani a rövid pár esztendőről, mely izzó lelkesedésben telt el és amelynek legfőbb érdeme: hogy korszerű modern művészetet alkotott, de amely itt, e hazai földben fakadt s nemzeti lélekből született meg.

A magyar művészetnek emez önálló fejlődését a külföld is a legnagyobb elismeréssel méltatja és világsikerek születnek. Csak egynéhány világsikert jelentő állomás Milanó, St. Louis, Torino. És néhány kiváló művésznek és megértő segítő barátnak neve: Körösfői Kriesch Aladár, Nagy Sándor, Maróti Géza, Horti Pál, Koronghi Lippich Elek, Pogány Móric, Árkay Aladár, Kós Károly, Kozma Lajos, Janszky Béla, Undi Mariska és a többiek, akik különféle helyeken különféle feladatban egyaránt szolgálják szívük minden hevével a közös célt: nemzeti iparművészetünket. Ezidőben volt elemében édesatyám s akkor volt legboldogabb, mikor a legnagyobb munka nehezedett vállaira. Hiszen a magyar iparművészet virágot hajtó kertjében kertészkedhetett már . . .

És ezt a nagy nemzeti művészeti fellángolást, ezeket a virágzó eredményeket a világháború örökre gyászos négy esztendeje s az utána következő nemzeti csapás teljesen tönkretette . . .

Jöttek a forradalmak, jött a gazdasági összeomlás s az ország egész kultúrája romokban hevert. E romokból kellett felépíteni a teljesen elárvult és elhagyatott, nagy küzdelmeket folytató Iparművészeti Társulatot is.

Már mint felelős és vezetőállásban lévő művésztanár láttam édesatyámnak heroikus gyötrődését és görcsös ragaszkodását, amellyel menteni óhajtotta azt, ami még menthető volt. Ez a munka nehezebb

Magyar Iparművészet
1935. 1—2. sz.

volt, mint a kezdetnek úttörő munkája. Akkor nagy reményekkel, örömmel és lelkesen néztek a jövő munkája felé, most pedig gyászos letargia mellett, minden külső segítség nélkül, s egy nagy összeomlás romjain kellett tovább folytatni a munkát.

De ezt a munkát a legnagyobb nélkülözések s a legszomorúbb viszonyok között is fűtetlen helyiségben, lefagyott ujjakkal, — rendíthetetlen és fanatikus hittel végezte. És ha ezek az évek nem is mutattak fel olyan látható eredményeket, mint a nagy sikerrel záródó világkiállítások, — mégis ezekben a szomorú esztendőkben születtek meg az új alapvető munka kicsinek látszó eredményei. Ez a nehéz munka több éven át tartott a trianoni nemzeti átok után; s hogy örültünk néhány honi kiállítás szerény eredményeinek, mert éreztük, hogy e nehezen összegyüjtött anyagnak a jövőben újból oly nagy hatása lesz, mint az első iparművészeti tárgyaknak az alapítás első éveiben.

S így is volt.

A háború utáni gyászos évek hatalmas erőfeszítésének egyik határkövét jelenti a Barcelonában megépített világkiállítás magyar pavillonja és iparművészeti kiállítása. Újból nagy sikert hozott ez a mostoha és rendkívül nehéz viszonyok között új erőre kapott iparművészetünknek.

S folyt tovább a buzdító újjáépítő munka. Nagy akaraterővel és lankadatlan lelkesedéssel. Egyszerre azonban a túlfeszített munka következtében élete hirtelen kettétörött.

Halálos ágyán is mindig a társulat jövőjét féltette. Lázálmaiban is a társulat ügyeit intézte, akkor is rendelkezett, agitált.

Életének legfőbb kincse a társulat volt s ennek érdekeit még családjánál is előbbre tartotta s ennek áldozta egész életét, — szívének, lelkének minden szeretetét!

*

Sokat beszélhetnék a multról, de még többet szeretnék mondani a jövőről, a ma feladatairól.

De most a multat ünnepeljük. Az ötvenéves multra tekintő társulatot, amelynek munkájában habár azt legközvetlenebbül és a legközelebbről láthattam, aktívan mégsem vehettem részt, mert édesatyám puritán gondolkozásával féltékenyen őrködött azon, hogy amíg ő volt a társulat igazgatója, — fia állandó kapcsolatot ne találjon a társulattal. Pedig annak minden ügyét megbeszélte velem.

Nekem más szerep jutott. Mindazokat az élményeket és tanulságokat, amelyeket az életben a művészet áhítatos szolgálatában szereztem, megtisztítva és leszűrve a magyar művészifjúságnak, a magyar iparművészet jövő generációjának óhajtom átadni, immár több mint 25 éven át: az Iparművészeti Iskolában. — E negyedszázad ideje alatt sokan kerültek ki kezeim alól, akik hivatva vannak majd tanításomat továbbfejleszteni.

Az Iparművészeti Iskola tanári munkássága megerősített az alapvető igazságban, hogy csak az építészeti szellem figyelmébe illeszkedő iparművészet hozhat létre nagy alkotásokat. A modern lakásszükségletből fejlett új építőformának ez éppen annyira fontos törvénye, mint az előbbi jó korszakokban volt.

Ha tehát a jövő nagy álmait akarjuk valóra váltani, ennek az igazi „építőszellem"-nek kell érvényre jutnia; iskola, ifjúság, új alkotó-nemzedék csakis ennek a tudatos felismerése után lehet nagy ideáljaink megvalósítója!

A mai művészifjúság jövendő munkásságán keresztül köszöntöm az Iparművészeti Társulat diesőséges jövőjét, a következő jubileumot, de szívből kívánom, hogy ez egy virágzó és boldog Nagy-Magyarországban ünnepeltessék, amilyen az, a társulat alapításának első éveiben volt!

A MŰHELYI SZELLEM

Írta: HELBING FERENC, az O. M. K. Iparművészeti Iskola igazgatója

A régi idők iparosai és művészei mindig nagy szeretettel, odaadással és ambícióval dolgoztak készülő munkáikon. Még akkor is, ha ezek a legegyszerűbb háztartási célokat szolgálták.

Elmerültek a feladatok által felvetett problémákban; megküzdöttek az anyag okozta nehézségekkel és korlátozásokkal; a szerszámok diktálta lehetőségekkel és így önkéntelenül fejlesztették magukban azt a stílusérzéket, amely minden régi munkából kiárad.

Azon igyekeztek, hogy az anyag szépségét érvényre juttassák, a szerszámok artisztikus nyomait meghagyják és műveiken mindenütt ott volt annak a lelkesedésnek nyoma, amivel a gyakorlott kéz a holt anyagnak művészi, élő formát tud adni. Mindezek azt bizonyítják, hogy volt akkor nevelő és fegyelmező műhelyi szellem, amely nélkül igazi értékkel bíró alkotásokat létrehozni nem lehet.

Az „örök mesterség"-ből indultak ki! Ezen volt a fősúly s ez adta meg minden készülő tárgynak sajátos jellegét és értékét.

Az akkori ipari és művészeti oktatás szerepét egyedül a műhelyi nevelés töltötte be. Ez adta meg a leendő iparművésznek úgy a mesterségbeli, mint a művészeti tudást és fejlesztette a már bennük élő — de még ki nem fejlődött — ízlést és stílusérzéket.

Az akkori mesterek általánosan ismert művészeti alkotásai mind a mesterségből, tehát műhelymunkából fakadtak. Ezek még ma is elismerést és bámulatot váltanak ki a szemlélőből értékes mivoltukkal.

Ezek a művek egyúttal fokmérői az akkori művészi kultúrának.

A mai iparművészeti munkát és iparművészeti alkotást is ennek a műhelyi szellemnek kell vezetnie! Ez az a szellem, amely fegyelmez és komoly elmélyedést követel úgy a mestertől, mint a tanítványtól.

a szerkesztés, a dinamikus tömegek túlsúlya az apróságok iparművészete felett. Lassan-lassan tizedik helyre szorul a sallangos, keleties, bazáros műipar és a magyar építőkedv szinte ifjú lendületét teremtik meg fából, lemezpapírból, jutából, mozaik képekből, világítótestekből és cozinbevonásból.

A szorosan vett enteriőr-művészet is lényeges változásokon esik át az 1902-i turini kiállítástól kezdve. Addig a kiállításokon uralkodik a tárlók, üvegszekrények, állványok, polcok s természetesen a műipari tárgyak tömege. Szemet fárasztó, összbenyomást zavaró apróságok tömkelege. Ezen az emlékezetes századeleji olasz kiállításon egyszerre előtérbe jut a — szoba. A párizsi és a darmstadti pavillonnak, melyek afféle polgári és előkelő szalónokat, hálószobákat, living-roomokat mutatnak be, igen nagy a sikerük. Ez az itthoni kiállításrendezőket is gondolkozóba ejti. Most már egyre többször érvényesül hazai és külföldi bemutatóinkon a magyar asztalos-, kárpitos- és egyéb lakásberendezők komplett-szobája. Egy-egy pályanyertes úriszoba, kitüntetett hall- vagy ebédlőberendezés. Az apró művészetek és a dekoratív képzőművészeti munkák ezeken belül, vagy külön, ritmikusan elrendezett üvegszekrények belsejében s azok környezetében találnak elhelyezést.

Ugyanekkor már előreveti fényét egy új művészeti tálalásmód, mely a tér, az arányok, a perspektíva építészeti elemeit viszi harcba a művészi alkotások érvényesítése céljából. A Kéve kiállításán már tisztán látszik, hogy az új ízlés hangsúlya azon van, amit a „térbe helyezett művészetek" irányának lehet nevezni. Minden szobor, minden kép, minden műtárgy azt a helyet foglalja el, mely őt a legjobban érvényre juttatja, de amely egyúttal az összhatás tektonikus felépítésénél számára rendeltetett.

Mintha ettől kezdve — a háború utáni első évtizedben pedig végérvényesen — kettős irányban fejlődne tovább a kiállítási esztétika. Egyrészt nyugodt, intím, színhatásokra épített polgári lakószobákat látunk a kiállításokon. (Társulat új otthonában, Lipótvárosi kaszinóban, Technológián stb.) Másfelől a barcelonai kiállításon, majd a Györgyi Kálmán Emlékkiállításon és a milánói triennalen az építészeti szellem, a már említett architektonikus fegyelem fogja rendbe a kiállítás tárgyait. Nagy síkok, oszlopos folyosók, ritmizáló konzolok, helyenként emelkedő színterek teszik az új kiállítások bellevuejét érdekessé. S a fárasztó iparművészeti tömegjátékok helyett egyszerű, jóleső kirakatok bilincselik le a nézőt.

Az elhibázott, rosszul értelmezett festőiség egy félszázad alatt a helyes tektonikus elveknek adott helyet a kiállítások szervezésénél. S mivel a kiállítások ízléspropagáló ereje mindennél nagyobb, hihetőleg a nagy tömegek is az egyszerűség, a biztos kvalitásfokozás irányában fejlődnek.

IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK

Írta: GERŐ ÖDÖN

Az Iparművészeti Társulat abban a félszázadban, amelyet most megünnepel, közönségneveléssel is foglalkozott. Másik dolga a művészi ipar fejlesztése volt. Mind a kettő öntudatrakeltéssel járt, mind a kettő az ízlés formálására törekedett, mindkét célt kiállításai szolgálták. Sajátságos a kiállítások és a közönség ízlésének viszonya. Ugyanakkor, amikor ezt az ízlést befolyásolni akarják, alája is rendelik magukat neki. Ízlésre nevelnek és ízlést szolgálnak. Kifejezésre juttatják, hogy a kor mit akar, de azt is, hogy mit kellene akarnia. A divatot szólaltatják meg, de emancipálják is az iparművészetet a divat alól. Aszerint, hogy melyik irányzat nyilvánul benne erősebben, szokványosabb vagy művészibb valamely kiállítás. Az Iparművészeti Társulat kiállításain többnyire a művészi tendencia érvényesült. Az iparművészetnek a művészettel való rokonsága. A művészetnek arra ráeszmélése, hogy a szépség, a hasznosságnak nemcsak nem ellentéte, hanem a megkedveltetője, hogy hasznosság és szépség, célszerűség és fantázia szintézisbe hozható.

Nézem a kiállításokat, mint az ízlés formálóit. A közízlésben csakúgy érvényesülnek elfogultságok és előítéletek, akár a közvéleményben. És az embernek az a hajlama is, hogy ugyanúgy érezzen és gondolkozzon, mint a környezete. A filozófiában ezt az egyéni akarat és a közakarat közvetlen egységének nevezik, a művészetben az egyéni ízlés és tetszés hiányának, vagy a közízlés és köztetszés alá rendelésnek nevezhetjük. Csakhogy a közakarat és a közvélemény kialakulásában nagy szerepe van az elfogultságnak, a hagyománynak és a divatmámornak. A három közül csak a hagyománynak lehet ízlésnemesítő hatása. Annak a hagyománynak, amely rámutat régi értékesíthető javakra, de nem erőszakolja az értékesítésüket. Ez a hagyomány nemcsak emlékekkel szolgál, hanem belevilágít abba a módba, ahogyan azok az emlékek annak idején korszerűen egyéni művészettel alakíttattak. Ez a hagyomány nem mintákat erőszakol ránk, hanem mintájául szolgál annak, hogyan érvényesül a művészi munkában a művészet. A hagyomány lehet tehát alkotásra inspiráló erő, szolgálatára lehet a fantáziának, míg az elfogultság a művészi szabadságot megbénítja, a divatmámor pedig az iparművészt a szép keresésétől eltereli a tetszés hajszolásába.

Az iparművészeti kiállításoknak az a feladatuk, hogy a közízlést megvédjék az elkorrumpálódás ellen, és megvédjék az egyéni, a sajátos művészi energiát a közízlés ellen is. Az iparművészeti kiállításokat úgy kell megrendezni, hogy bennük az egyéni szép legalább úgy érvényesülhessen, mint a

műkiállításokon. Ennek a feladatnak eleget tenni iparkodtak az Iparművészeti Társulat kiállításai, noha ezt az igyekvését nem ritkán megbénította — a lelkesség is. Dilettánsok, amatőrök lelkessége, amely alól nem zárkózhatott el, hiszen propagandát is kellett végeznie, minél szélesebb területre kellett kiterjeszkednie, egyszóval közönséget, közreműködőket kellett toborzania, ez pedig szükségessé tette, hogy engedményeket tegyen a dilettánsoknak és amatőröknek.

Mert tisztelet adassék a dilettánsoknak. Ők az összekötő tisztek a művészet és a közönség közt. Ők a hevesen érdeklődők, a művészetről való tudat ágensei. A művészekkel, művészettel való az a szolidaritás, amelybe beleképzelik, beleélik magukat, alkalmas rá, hogy a köztudatba belecsempéssze a művészet iránt való érdeklődést. Éppen azért az agitáció, a propaganda szempontjából hasznosak a dilettánsok. És nemcsak a művészetben azok. Amikor nem egy iparművészeti kiállításon szembe kerültem dilettánsok rohamával, megvigasztalt az a gondolat, hogy a dilettantizmus mintegy előőrse az utána érkező művészetnek.

De volt a kiállítások szigorúan művészi voltának még egy megbénítója, az, hogy nem zárkózhattak el a háziipar elől. Hiszen a körükbe tartozik a népművészet is, már pedig népművészet és háziipar között nehezen lehet határt vonni. A népművészet naivitása és tudatossága, fantáziája és akárhányszor fortélyos technikája is művészien tehetséges művekkel szolgál, értékes hagyományokat tár föl, leggyakrabban folklorisztikai és etnográfiai érdekességeket tár elénk. Termékei között sok az olyan tisztán hagyomány, a népi sajátság, az egzotikum szempontjából figyelemreméltó dolog, amely egy-egy vidék szokványos háziiparának örökölt formákhoz és technikákhoz való ragaszkodásáról tanuskodik. Nagyon megbecsülendők, mint a népélet értékes jelenségei gazdasági, társadalmi, etnografiai — még politikai szempontból is, — de nem iparművészeti alkotások. A sajátságos magyar népies háziiparnak termékei és terjesztésük, piacra hozásuk elsőrangú gazdasági érdek, de nem nyilvánul bennük a magyar iparművészet fejlettsége, korszerűsége, kvalitásra való törekvése. Iparművészeti kiállításaink mégsem rekeszthették ki őket s nem utalhatták oda, ahová valók: az érdekes, a néplelkületet dokumentáló népművészet, népipar és házi mesterségek kiállításaiba.

Ezek az észrevételeink, természetesen, nem vonatkoztathatók a magyar formanyelvnek az iparművészetben való érvényesítésére. Ha valakinek nem, nekem nem kell védekeznem az ellen a vád ellen, hogy a magyar stíltörekvéseket, a magyar jelleg kidomborítását ellenzem. Négy évtized óta elől küzdök az építészet és iparművészet nyelve magyarságáért. A kiállítások ennek a magyarságnak a megbecsülésére is nevelték a közízlést. És természetesen magukat a művészeket, a tervezőket, a műhelyeket, mestereket és legényeket is. A szecesszió korában magyaros szecessziót portáltak és most, a fantáziahíjas objektív műipar idejében, a magyar ritmus szépséglehetőségeire kell rámutatniok. Az objektív hasznosságot tegye művészi elemmé a szubjektív szépség, ez a szubjektivitás pedig legyen magyar.

Az iparművészeti kiállításoknak most új, nagy feladata támadt: új elfogultságok, új előítéletek, új babonák, új divatmámor ellen kell megvédeni a közízlést. Tanítsa arra, hogy a szépet szépnek érzékelje. Ez az értékelés az ízlés, az egyéni és a közízlés. Van ideális hasznosság is: az, hogy szép legyen az, ami a miénk, ami a környezetünket alkotja. Ennek a hasznosságnak az érvényesülését segítsék elő az iparművészeti kiállítások.

KÉT NEMZEDÉK KÖZT

Írta: GYÖRGYI DÉNES műépítész, tanár

A mai nehéz időkben az alkotó embernek nagy, megnyugtató érzéseket két forrásból lehet merítenie: a multra való emlékezésből és a jövőbe szegzett reménységekből. Tulajdonkép abban a feladatban van a mi legnemesebb emberi hivatásunk, hogy a történelemnek ezt a folytonosságát szakadékoktól mentesen biztosítsuk.

A mult...

Erről nagyon sokat beszélhetünk, mert lelkem telve van emlékekkel. Negyven évre visszamenőleg a magyar iparművészet fejlődésének küzdelmes korszakát a lehető legközelebbről és a legközvetlenebbül láthattam, mert ebben nevelkedtem fel gyermekkorom óta. Több generációra visszamenőleg művészcsaládból születtem és így az átöröklött művészi érzék révén átéltem a magyar művészet fejlődésének főbb mozzanatait. Ezek a gyermekkori élmények oly intenzívek voltak, hogy ma is a legtisztábban állanak előttem.

Emlékezem, amikor néhai édesatyám, Györgyi Kálmán 1894-ben két csomag iratot hozott haza és gondosan elzárta akkor még egészen frisskeletű írószekrényébe. Gyermekes kíváncsisággal érdeklődtem az új szekrény titkai iránt. S mikor megtudtam, hogy abban az Iparművészeti Társulat irattára pihen, átéreztem, hogy az igen komoly ügye lehetett édesatyámnak. Így is volt, amint azt csaknem négy évtized el nem lankadó munkája mutatta. Kevés irat volt ez még, mert két fiókban elfért. De ezek az iratok máris néhány esztendő alapvető, nehéz munkájának dokumentumai voltak.

A 80-as években kereskedelmünket a párisi és bécsi műipar termékei árasztották el. Az 1886. évi kiállítás szervezése alkalmával tűnt ki, mennyire hátramaradt a mi műiparunk. Akkoriban egy lánglelkű férfiú: Trefort Ágoston ült a kultuszminiszteri székben s az ő kezdeményezésére — tehát a legfelsőbb hivatalos fórum kezdeménye-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 JUN 24

Tolna m. Népújság

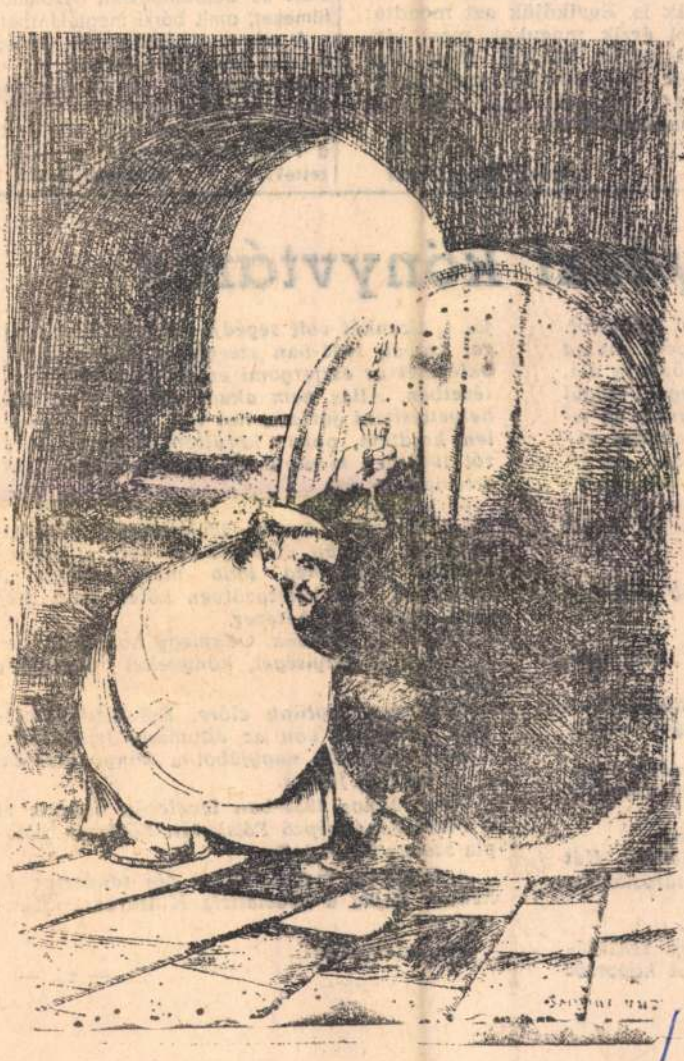
1021

Jantner János
III. ért. reklámgrafikus

Petőfi-emlékpályázatot hirdetett — tanulói részére — a Pécsi Művészeti Szakközépiskola a költő születésének százötvenedik évfordulója alkalmából. A pályázat első díját a szekszárdi Jantner János harmadik osztályos reklámgrafikus nyerte Petőfi-illusztrációival.

Két rézkarc a sorozatból: A helység kalapácsának Erzsókja és a pap a Csokonaiból.

Ördög Attila: „A Jeremény-ség Tsz-ben leszek gyakor-nok."

forintot a fizetésemből, hogy előbb összegyűljön a Zsiguli ára. A többi pénzemet öltözködésre és szórakozásra költöm. Egyszer én is megnősülök, olyan lányt veszek feleségül, akinek háza van. Két fiút is szeretnék.

Hetesi Károly így képzeli:

— Bennem sok a kísérletező-kedv. Mindenféle új dolgot próbálok ki, ha módom lesz rá. Lesz a háztájimban is egy kis „kísérleti telep", ennek az is célja lesz, hogy segítsen minél hamarabb kialakítani az anyagi egyensúlyomat.

— Én sem arra vágyok, hogy csendben megüljek valamilyen munkakörben. Szeretném, ha értelme lenne annak, hogy dolgozom. Termelési és munkaszervezési újítások... Addigra lesz időm olvasni. Szépirodalmat és persze, szakirodalmat. — mondja Kapinya Dezső.

Milyen lesz néhány év múlva mezőgazdasági értelmiségünk derék hada?

A fiúk vallomásai derűlátásra biztatnak. Szeretik leendő szakmájukat, készülnek rá, ismerik felelősségét és várják is. Egyikőjük azt mondta: jól érzik magukat, mert biztonságban vannak. Meg fogják őket becsülni, szakmájukra szükség van. És ez nagyon fontos.

V. F. É.

Fotó: Komáromi

ság té
másod
munká
erre a
goznal
sok. A
méti
TÜZÉP
vásárv
Grabo
nyítás
óriás műanyagsátor palástjának „varrását". Az autósok eddig akadálytalanul jutottak át a Rét utca déli szakaszán, de néhány nap óta, az 500-as Szakmunkásképző Intézet előtt emelt színpad miatt vissza kell fordulniok. Itt rendezik meg ugyanis majd a vásár kulturális eseményeit.

Július 8-án a közkedvelt Bóbita bábegyüttes ad műsort, közben a Hazai Fésűsfonó és a Centrum Áruház mutatja be legújabb modelljeit. A „vásári színpadon" július 15-én rendezik az utolsó programot: akkor sorsolják majd ki a belépők alapján, a több, mint százezer forint értékű nyereményeket, köztük a Fenyő I. hétvégi faházat, televíziót, rádiót és sok értékes ajándékot. A vásár egyébként más kulturális programot is ajánl: a megnyitó előtti este „Pécsi vásár — ez a divat" címmel a pécsi szabadtéri színpadon műsoros divatbemutatót rendeznek fővárosi művészek felléptével.

Kialakult a szakmai napok programja is: idén több mint 25 vállalat invitálja meg a szakembereket és tart bemutatót, illetve előadásokat. Ezek a rendezvények természetesen zártkörűek, de a Baranya—Tolna megyei Téglaipari Vállalat naponta vetít délelőtt és délutánonként szakmai filmeket, amit bárki megtekinthet.

A sok ezer bemutatásra kerülő árucikk közül 20 nyerheti el a vásári nagydíjat, 250 termék pedig a IV. pécsi ipari vásár díját: ezeket a díjakat mint eddig is, a Pécsi Porcelángyárban készítették.

Salamon Gyula

yészi könyvtáros

ló aszfaltot.
perc múlva
közti fa alá.
vege mögül
rrább az is-
tekintet vé-
utat. „Az is-
nyvek, az is-

a. A kulcs

rág János, a

illett hoz-

önyvtárat, a
séget, a szép

yvtáros, leg-
ítás mellett.

sit...
lehet. Két
vtároskodást

t?
ám tekinté-
A koporsó-

ját is tizenkét volt segédje vitte az utolsó útra. Szóval, 1943-ban szereztem meg a tanítói oklevelet az esztergomi érseki tanítóképző intézetben. Állás nem akadt sokáig. Csak úgy helyettesíteni jártam, hol ide, hol oda. Tevelen kezdtem, onnan kerültem Kurdra. Kurdról 1945-ben mentem Csibrákra. Onnan vezetett ide az út.

— Mikor?

— Húsz éve. Amikor idekerültem Hőgyészre, talán hatvan olvasója ha volt a könyvtárnak. Most meg több mint hatszáz. A könyvek? Volt kétszázötven kötet, most meg jóval több, mint hétezer.

Jönnek az olvasók. Odamegy hozzájuk, járja velük a helyiséget, könyveket vesz le a polcról.

— Nagyot léptünk előre. Évi tizenháromezer forintunk van az állomány frissítésére. Lépést tarthatok nagyjából a könyvkiadással és ez nagyon fontos.

Virág János 1953-ban levelezőn végezte el a Pécsi Tanárképző Főiskolát. Földrajz-biológia szakos tanár lett.

A tanácsok megalakulása óta tanácstag és kétszer kapta a Szocialista Kultúráért kitüntetést.

Megérdemelten!

— vj. —

Jantschi Béla

Biczó András

A másik pályázatot *Bérczi* Sándor megbízásából hirdette a Társulat kisalakú plakátra. A beérkezett 52 pályamű közül a 6000 koronás első díjat Biczó András, a 3000 koronás II. pályadíjat Jantschi Béla-

nak ítélték oda. Ezeken kívül Bérczi Sándor megvásárolt a pályázó művek közül még 17 tervet, egyenkint 1000—1000 koronáért.

Magyar Iparművészet

1923. 32. l.

Pg/2

III. ÉPÍTŐIPARI TÉLI TANFOLYAM.

Az osztály- és záróvizsgálatokat március hó 28-án és 29-én tartottuk meg, ez utóbbiakat Nagy Győző m. kir. iparoktatási főigazgató úr elnöklete alatt, aki ez alkalommal megtekintette a tanmenetszerűen összeállított rajzkiállítást is. A növendékek az ezen tanfolyamnál megszokott jó eredményről tettek tanuságot. A IV. osztály valamennyi növendéke a tanfolyamot sikerrel végezte és ennek alapján végbizonyítványt nyertek:

Dobos József (ált. jeles),
Gelegonya Ferenc (ált. elégséges),
Groszmann Gusztáv (ált. jó),
Kovács Gábor (ált. jó),
Schulmann Károly (ált. elégséges),
Schwartz Kálmán (ált. jó),
Still László (ált. jó).

A vizsgaeredmény alapján a bizottság a következőknek adta ki a bizonyítványt:

Szak	Név	Tanulmányi eredmény		
		szakrajz és költségszámítás	technológia	gyakorlati munka
Bőrdíszműves	Gyenes László	jeles	jeles	jeles
Faipar	Balogh János.....	jó	jó	jó
	Dylski Aurél.....	jó	jó	jó
	Hegyi József	jeles	jó	jeles
	Horváth János	jó	jó	jeles
	Wágner Márton ...	jeles	jó	jeles
Könyvkötő	Szalay Tamás	elégséges	elégséges	elégséges
Ötvös	Csillag Margit.....	jeles	jó	jeles
	Emst Kálmán.....	jó	jó	jeles
	Takács József.....	jó	jó	elégséges
Sokszorosító	Óváry Edit.....	elégséges	elégséges	elégséges
	Pósch Márta.....	jó	jeles	elégséges
	Schnörch Ilona....	jó	jó	elégséges
	Szántó Pál	jó	elégséges	jó

Június 3-án déli 12 órakor történt intézetünkben elsőízben mesteravatás. Az avatóbizottságban dr. Némethy Károly szfőv. tanácsnok úr a székesfőváros polgármesterének képviseletében megjelent és elnökölt. A bizottság külső tagjai voltak: Hosszu István asztalosmester, Klősz György m. kir. kormányfőtanácsos, grafikus, Müller György könyvkötőmester, Szántó Bertalan bőrdíszművesmester és Tarján Oszkár ötvösmester urak; az intézet részéről az igazgató és az érdekelt szakiskolák vezetői foglaltak helyet a bizottságban. Az avató ünnepély a régi céhek szertartási formáihoz hasonló ünnepélyességgel, az avatandók hozzátartozói jelenlétében folyt le.

A felavatott mestereket dr. Némethy Károly tanácsnok úr Budapest székesfőváros, dr. Vidéky Emil igazgató az intézet, Hosszu István és Tarján Oszkár urak az ipar nevében köszöntötték. Az új mesterek részéről Wágner Márton okl. gépészmérnök, asztalosmester köszönte meg a székesfőváros áldozatkészségét, oktatóik lelkes és önfeláldozó munkáját és a szakmák megjelent képviselőinek a körükbe való felvételét.

VIZSGÁK.

I. SZAKOSZTÁLYOKON:

Az I—IV. osztályokban junius 8—14. között összefoglalókat tartottunk, 19-én pedig az elméleti tárgyak vizsgái folytak az igazgató, illetve megbizottjának jelenlétében, amelyeken a növendékek általában jó előmenetelről tettek tanubizonyságot.

A szakosztályokon végbizonyítványokat nyertek:

Antal József díszítőszobrász (ált. jeles).
Lakomcsik Margit nőiruhatervező (ált. jeles).
Prikkel Anna nőiruhatervező (ált. jeles).
Ürögdy Gizella nőiruhatervező (ált. jeles).
Fröhlich Ilona a textil szakon (ált. jeles).
Nikolicza János a textil szakon (ált. elégséges).
Stibernik Dana a textil szakon (ált. elégséges).

II. SZAKISKOLÁKON ÉS MESTERKÉPZŐ IPARI TANFOLYAMOKON:

A) *Szakiskolák.*

Az I—III. osztályok összefoglalóit és vizsgáit az igazgató, illetve megbizottja jelenlétében június 8—19. között tartottuk meg. A növendékek általában jó előmenetelt tanusítottak. A június hó 19-én tartott tanári értekezlet határozata értelmében a III. osztályok növendékei közül 15 volt záróvizsgára bocsátható.

A záróvizsga a szervezeti szabályzatunk 22. §-a alapján szabályszerűen alakított vizsgálóbizottság előtt történt. A vizsgálóbizottság elnöke Nagy Győző m. kir. iparoktatási főigazgató úr, külső tagjai a m. kir. kereskedelemügyi miniszter által a vizsgálóbizottságba 3 év tartamára kinevezett következő urak voltak: a bőrdíszműipari szakon: Szántó Bertalan bőrdíszművesmester, a faipari szakon: Pukánszky József asztalosmester, az ötvösipari szakon: Tarján Oszkár ötvösmester, a sokszorosítóipari szakon: Klösz György m. kir. kormányfőtanácsos; az iskola részéről az igazgató és a szaktanárok foglaltak helyet a bizottságban.

A rajzi és írásbeli vizsgák június 22—23-án, a szóbeli vizsgák július 1—3-án folytak le. A bizottság határozata értelmében „végbizonyítványt" nyertek:

Budapest
1932-33.

Szakon	Név	Eredmény	
		közismereti és szaktárgyak	műhelygyakorlat
Bőrdíszműves	Fröhlich Margit	jó	jó
	Peyer Margit	jeles	jeles
Faipar	Cseh Ervin	jó	jó
	Réti István	elégséges	elégséges
Ötvös	Pintér György	elégséges	elégséges
Sokszorosító	Baán Gabriella	jó	elégséges
	Balogh Gyula	jó	jeles
	Jantschi Béla	jeles	jeles
	Kovács Pál	elégséges	jeles
	Mester Magda	jó	jó
	Molnár Béla	elégséges	elégséges
	Nagy István	jó	jeles
	Oroszi Ernő	jeles	jeles
	Prokker András	jeles	jeles
	Rovenszky Rezső	jeles	jeles
	Tóth László	elégséges	jó

B) ***Mesterképző Ipari Tanfolyamok.***

Az évvégi összefoglalókat május 30. és 31-én az igazgató, illetve megbizottja elnöklete alatt tartottuk meg. A május 31-én tartott tanári értekezlet határozata értelmében 14 növendék volt mestervizsgára bocsátható.

A vizsga műhelygyakorlati része június 1-től június 14-ig tartott; június 16-án és 17-én a rajzi és írásbeli vizsgálat, míg június 24-én a szóbeli vizsgálat folyt le a szervezeti szabályzat 9. §-a alapján szabályszerűen alakított mestervizsgálóbizottság előtt. A bizottság elnöke Nagy Győző m. kir. iparoktatási főigazgató úr, külső tagjai a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara 1933 június 9-én kelt 8563/1933. sz. javaslatára a m. kir. kereskedelemügyi miniszter által 1933 június 20-án kelt 38.655—VII. a/1933. sz. határozatával kiküldött következő urak voltak: a bőrdíszműipari szakon: Szántó Bertalan bőrdíszművesmester, a faipari szakon: Hosszú István asztalosmester, a könyvkötőipari szakon: Karczag Vilmos könyvkötőmester, az ötvösipari szakon: Bokos Gyula ötvösmester (helyettesítette Margittai Gyula bádogos- és vízvezetékszerelőmester), a sokszorosítóipari szakon: Székely Artúr grafikus; az intézet részéről az igazgató és a szaktanárok foglaltak helyet a bizottságban.

Jantschi Béla
grafikus

Ujság
1930.XI.9.

** **Az állatkerti plakátpályázat eredménye.** A főváros pályázatot hirdetett művészi kivitelü állat- és növénykerti plakátok elkészitésére és arra 291 pályamü érkezett. A zsüri három plakát-tervet 400—400 pengőért megvásárolt kivitelre. Ezek *Jantschi* Béla vitorlás-halakat ábrázoló plakátja ifj. *Richter* Aladár elefántos pályamüve és *Dochanek* Nándor tukán madaras plakátja. A zsüri azonfelül 200—200 pengő jutalomban részesitette a következő öt müvet: Haranghy Jenő tukános plakátját, Freyberger Klára madaras kompozicióját, ifj. Richter Aladár tigrisfej-tervét, Gauss László angolnás plakátját és K. Bartha Ferenc vitorláshalakat ábrázoló müvét. A plakátokat november 8-tól, szombattól, november 12-ig kiállitja a főváros a Károlyi-palota négy elsőemeleti termében. A kiállitás az emlitett napokon délelőtt 10—1 óra között dijtalanul megtekinthető.

Fizetési

.....

a magyar királyi államvasutak főpénztá

.....

Pengő

azaz

A ..... Pengő ..... fillérről kiállítandó

.....

.....

Budapesten, 192...

Utalványozza «.....» főosztály:

.....

A könyv lap-száma	Számlázás

Jantschi Béla

ÉRDEKES TERVPÁLYÁZATOT döntött el január hó 17-én az illetékes bírálóbizottság. *Karl József és Fia* székesfehérvári likőr- és rumgyáros cég az O. M. Iparművészeti Társulat közvetítésével *szűkebb* pályázatot hirdetett a cég gyártmányainak forgalomba hozatalára szükséges palackok, majolikakorsók és címkék terveire a Képzőművészeti Főiskola és az Iparművészeti Iskola 4—4, valamint a Fővárosi Iparrajziskola 2 növendéke között. A pályázat teljes sikerrel járt, amennyiben a beérkezett tervek jórészét a bírálóbizottság és az elbírálásnál közreműködő cégfőnök megvalósításra alkalmasnak és művészi szempontból is megfelelőnek jelentette ki. A hárommilliós első díjat *Jantschi Béla* (K. F. I.), a második másfélmilliós díjat *Horváth Endre* (I. I.), az egyik harmadik milliós díjat *Nagy István*, a másik ugyancsak milliós díjat pedig *Kripácz Lipót* (F. I.) terveinek ítélte oda a bizottság. Ezeken kívül külön-külön félmillió koronáért megvásárolták *ifj. Richter Aladár* (I. I.), *Drahos István* (I. I.), *Ecsődi Ákos* (K. F. I.), *Tóth Sándor* (K. F. I.) és *Soós István* (K. F. I.) pályaterveit. Valamennyi pályaművet 3 napig kiállították az Iparművészeti Társulat állandó kiállítási helyiségében.

Művészet

Magyar Iparművészet

1925. 35. l.

issé jobbrafordult, de szembe
zemöldöke, hegyesre pödrött
étbarna, szakálla leberetvált.
alatt ingének gallérja látszik,
jén a díszgombok ékkövesek.
3 cm. — Lelt. sz. 748. — Értéke
Kreith-féle ereklyemúzeumból. —
adatokat l. a 62. lapon az 580
április 23-án (107–95). — Átvételi
tudomásul vette az 1896 április
6).

Festőművész

1021

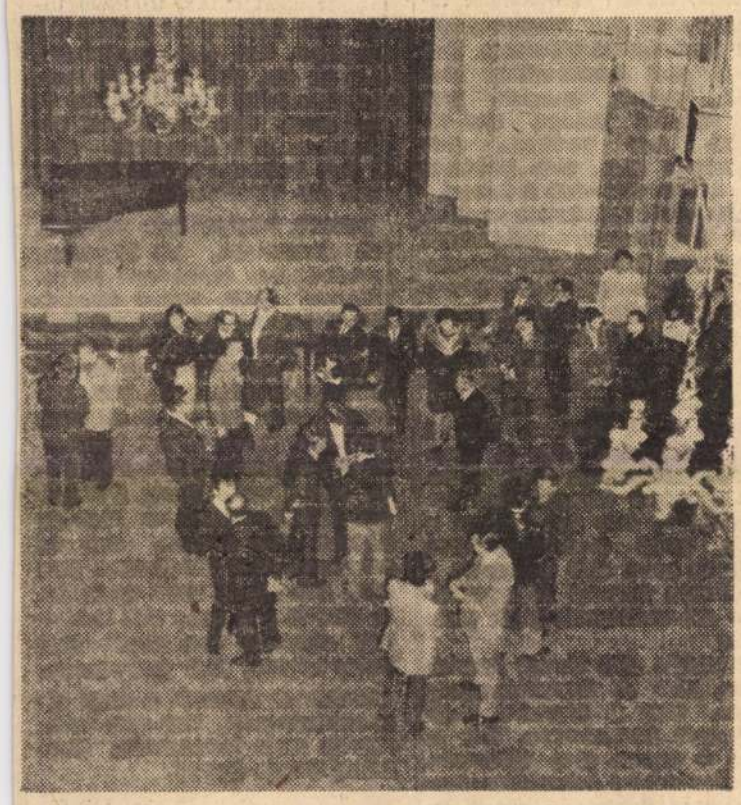

Vámos László tanácselnök-helyettes beszél Békés történelmi múltjáról, jelenéről

Békés város vezetőivel találkoztak a Köröstáj-ankét résztvevői

Megvalósítható-e Békéscsaba, Gyula, Békés sokoldalú együttműködése?

Lapunk szerkesztősége csütörtökön rendezte meg Békésen a Művelődési Központban őszi Köröstáj-ankétját, a békési Városi Tanács és a művelődési intézmények közreműködésével. Az egész napos találkozó délelőttjén a Köröstáj köré tömörülő írók, esztéták, helytörténészek és képzőművészek a megye legfiatalabb városának történelmével és jelenével ismerkedtek. Az előzetes, írásos tájékoztatót *Vámos László*, a békési Városi Tanács elnökhelyettese állította össze és ugyancsak ő mondott szóbeli kiegészítést is, hangoztatva, hogy Békésen három tényező határozza meg a közművelődés különleges felelősségét és egyben sajátos feladatait is. Ezek: a település nagy történelmi múltja; az, hogy Békés a történelem viharos időszakaiban mindig a haladás élvonalában állt; és az, hogy a békési emberek művelődési igénye hagyományosan széles körű. Ha mindezekhez hozzáadjuk, hogy a teljes városiasodás folyamatában élünk — mondotta —, akkor az intenzív kulturális élet megteremtése egyszerűen *közügy*. Beszélt arról, hogy a kulturálódás folyamatának meggyorsításához tartozik a víz- és a csatornahálózat bővítése, más vonatkozásokban az iskolahálózat megújítása, a hagyományokra épülő munkásművelődési formák felélesztése, a várostörténet megírása és sok egyéb, mely az előbb említett *közügy kiteljesítését szolgálja*.

A Köröstáj-ankét résztvevői Pocsai Antal kalauzolásával végigjárták a művelődési ház termeit, klubjait, szakköri szobáit. Képünk a színházteremben készült

Koszorúzás Jantyik Mátyas festőművész síremlékénél

A tanácskozáson sok békési vezető vett részt. Ott volt *Makoviczky János*, a városi tanács elnöke, *Hüttner Vilmos*, a városi pártbizottság osztályvezetője, *Kiss László*, a városi tanács művelődésügyi osztályának vezetője, *Puskás László*, a Járási Hivatal művelődésügyi osztályának vezetője, *Takács István* és *Molnár Lajos* népművelési felügyelők, *dr. Varga Imre*, az ÁFÉSZ elnöke, *Nagy Mihály*, a kosárüzem telepvezetője, *Egeressi István*, a vegyesipari szövetkezet elnöke, *dr. Tábori György* múzeumigazgató, *dr. Futaki Gergely* könyvtárvezető, *Hajnóczi Vilmos* és *Tarkovács Imre*, a szakmunkásképző intézetek igazgatói, *Baukó József* városi úttörőtitkár. Az MSZMP képviseletében megjelent *Cserei Attila*, a megyei pártbizottság munkatársa, a megyei tanács képviseletében pedig *Csende Béla*, a megyei tanács művelődésügyi osztályának népművelési csoportvezetője.

Vámos László tanácselnökhelyettes szavait követően tartalmas, sokoldalú és érdekes eszmecsere alakult ki. *Ő. Kovács István* többek között azt kérdezte, épül-e Békésen új iskola, mert szinte hihetetlen, de igaz, hogy ebben a városban három évtizede iskolát nem építettek, a tanteremhiány aggasztó. Vámos László válasza szerint most remény van arra, hogy az ötödik ötéves tervben kap a város egy új, 16 tantermes oktatási intézményt. *Miklya Jenő* arra volt kíváncsi, hogy a város vezetői tervezik-e összehívni az innen elszármazott neves embereket, és a művelődési központ hogyan propagálja eseményeit? Vámos László elmondotta, hogy az elszármazottakkal való kapcsolat felvétele még a kezdet kezdetén tart, de azt mielőbb megvalósítani igen fontos feladat. *Pocsai Antal*, a művelődési ház igazgatója elsősorban azt hangoztatta, hogy programjaik propagálásában nincsenek egyedül, már régóta eredményes munkakapcsolatot alakítottak ki az üzemekkel, termelőszövetkezetekkel, ebből pedig az következik, hogy rendezvényeik híre időben és megfelelő formában jut el az emberekhez. Többen a békési vezetők közül — *Tarkovács Imre, dr. Futaki Gergely, Hajnóczi Vilmos* — beszéltek ezután intézményeik helyzetéről és a távolabbi tervekről. *Makoviczky János* tanácselnök részletesen szólt a sikeresen formálódó *Békés, Gyula, Békéscsaba együttműködésről*, mely gazdasági és kulturális vonatkozásban egyaránt még be sem látható sikereket ígér. Békéscsaba és Békés párt- és tanácsi testületei már megkötötték az együttműködési megállapodást, Gyula városával azonban mindez még csak az óhaj szintjén áll. *Párzsa János*, a Békési Művelődési Ház Alkotók Klubjának vezetője arról érdeklődött, hogy mikor kerül sor a könyvtár bővítésére, és mi lesz a sorsa Békésen a ligeti pavilonnak, melyet a mostaninál hasznosabban kellene felhasználni. *Ternyák Ferenc* arról beszélt, hogy a városok közötti együttműködés emberi megértés dolga, és az a felismerés ösztönözheti, hogy közösen az élet számos területén nagyobb sikereket várhatunk. Megemlítette: ha a városok vezetői megtalálják a közös hangot, akkor az együttműködés sem várat sokáig magára. *Filadelfi Mihály* az ankét jelentőségéről szólt, amikor megállapította, hogy *az élet és az irodalom találkozásának vagyunk tanúi, és ez jó dolog*. Az egészséges lokálpatriotizmus inspiráló erejét hangsúlyozta akkor, amikor kijelentette: a kultúra decentralizálását a tájhoz kötődő emberek által lehet megvalósítani. *Bónus István* a tanyasi lakosság kulturális ellátottságáról kérdezett, *dr. Varga Imre*, a Szocialista Művészetért főszerkesztője pedig annak jelentőségét húzta alá, hogy Békésen tizenöt éve már, hogy különböző eszközökkel segítik a városiasodás folyamatát, megőrizve a település jellegét, körültekintően és lépésről lépésre közelítve meg a célokat.

A három város együttműködéséről kialakult eszmecserében elmondta a véleményét még *Hüttner Vilmos, Csende Béla, Kiss László, Beck Zoltán és dr. Futaki Gergely*, majd Vámos László adott választ néhány közben elhangzott kérdésre. *„Öröm és élmény volt részt vennünk ezen a találkozón — mondotta befejezésül —, hiszem, hogy innen ma senki nem távozik gondolatok nélkül."*

A Köröstáj-ankét részvevői közös ebéd után otthonában keresték fel *Mucsi József* békési költőt, és ott kellemes órákat töltöttek. Baráti beszélgetések alakultak ki irodalomról, közművelődésről, képzőművészetről, a tavaszi, szeghalmi találkozó óta eltelt hónapok eseményeiről. A mintegy félszáz résztvevő képviseletében többen felkeresték *Jantyik Mátyás* festőművész síremlékét, ahol *dr. Tábori György* mondott rövid beszédet, majd *Bónus István és Takács István* helyezte el a neves festőművész emléktábláján a tisztelet koszorúját.

Mucsi József otthonában. Balról jobbra: Mucsi József, Miklya Jenő, Hajnóczi Vilmos és dr. Tábori György

Szudy Géza költő és dr. Varga Imre író-szerkesztő a békési zeneiskola művész-tanáraival beszélget az Alkotók Klubjában

(Demény Gyula felvételei)

A kora esti órákban kezdődött a találkozó a Békési Művelődési Házban az Alkotók Klubjának tagjaival. Először *Szabó Gerzson* békési amatőrfilmes vetített filmjeiből, majd a békési zeneiskola művésztanárai emelkedett hangulatú zenei esttel ajándékozták meg a város vendégeit, akik hasznos tapasztalatokkal búcsúztak a megye legfiatalabb városától.

Sass Ervin

RÁDIÓ-, TV-MŰSOR

dec. 2-től
dec. 8-ig

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 51
Telefon: 138-068, 337-148,340-726
MAGYAR HÍRLAP
Békésmegyei Népújság
1974. NOV 30

ELVÁNDÓ MŰSOROK:
OSSUTH RÁDIÓ: 4.30 Hírek. Időás. 4.33 Zenés műsor. 5.00 Hírek. Krónika. 5.45 Falurádió. 6.00 Hí-. 6.30 Hírek. 7.00 Krónika. 7.10 rzeti időjárás. 7.30 Új könyvek. Hírek. 8.05 Műsorismertetés. 10.00 ek. Lapszemle. 12.00 Hírek. 15.00 ek. 16.00 Világgazdaság hírei. 17.00 ek. 19.00 Esti krónika. 19.30 Hírek. ak vasárnap). 20.00 Hírek. (Csak árnap.) 21.00 Hírek. 22.00 Hírek. 0 Hírek. 0.28 Himnusz. 0.55 Hí-. (Csak szombaton).
ETŐFI RÁDIÓ: 4.30—8.05 Azonos Kossuth rádió műsorával. 11.00 Hí-. 13.00 Hírek. 13.47 Vízállásjelen-. 14.30 Hírek. 15.30 Hírek. 16.00 Hí-. (Csak vasárnap). 16.30 Hírek. Hírek. 18.00 Hírek. 19.54 Jó akát, gyerekek! 20.00 Esti kró-a. II. 23.00 Hírek.

Hétfő

OSSUTH RÁDIÓ: 8.16 Mit üzen ádió? 8.31 Keringők. 9.06 Az el-, nemes Don Quijote de la ncha. X. 9.36 Rádióbörze. 9.30 h: C-dúr gordonkaszvit. 10.05 Isrádió. 10.30 Mozart: D-dúr hegyverseny K. 271/a. 10.59 Földön, n, levegőben. 12.35 Tánczenei tél. 13.20 Nóták. 13.50 Válaszot hallgatóinknak. 14.05 Édes anyelvünk. 14.10 Operarészletek. Arany János élete és művée-, VI. 15.10 Iskolarádió. 15.50 k. 16.05 Népdalfeldolgozások. Több munkáslakást! 16.35 Új ételeinkből. 17.05 Külpolitikai elő. 17.20 A hét rádióhallgatója. Filmklub. 18.00 Játsszunk itt, Szegeden! 19.40 B. Ú. É. K. — 22.20 Évfordulók nyomában. Népdalok. 0.10 Kokkonen: latio Domini.
TŐFI RÁDIÓ: 8.05 Népdalok, áncok. 8.45 Haydn: D-dúr szo-. No. 19. 9.03 Ezeregy délelőtt. Romantikus zene. Közb.: 12.43 nekünk az oskolát. 14.00 Kettőtig. Kívánságműsor. 17.00 Ötea. 18.05 Külpolitikai figye-. 20 A vegyszerek nem üzenhadat. 18.50 Az elmúlt hónap eseményeinek nyomában. 20.13 slista. 1974. — november. 20.53 zene. 21.34 Mozart-nyitányok. Örökzöld dallamok. 23.15 Opealok. 23.30 Bach: C-dúr gorszvit.

Kedd

SSUTH RÁDIÓ: 8.22 Harsan a ző! 8.37 Az elmés, nemes Don te de la Mancha. XI. 9.17 unkosok, népdalok. 10.05 Iskoió. 10.35 Irodalmi évfordulóár. 11.00 Zenekari muzsika. 12.35 diakoktél. 13.48 Törvénykönyv. Az éneklő hattyú. Mesejáték. Tardos Béla: III. vonósnégyes. Rádióiskola. 16.05 Éneklő If-; Debrecenben. 16.16 Zenekari ika. 16.38 Arany János élete és művészete. VII. 17.05 Az élő népdal. 17.15 A jövőbe látni. I. 17.40 Tánczene. 18.30 A Szabó család. 19.25 Dupla vagy semmi! 20.30 A XX. század mítoszai. VI. 21.03 Puccini-ciklus. III. Közb.: 22.20 Tíz perc külpolitika. 23.25 Nóták.

PETŐFI RÁDIÓ: 8.05 Operettrészletek. 9.03 Zenekari muzsika. 9.53 Könyvek, tájak, emberek. 11.45 A matematika és az irodalom. 12.00 Népdalok. 12.15 Operarészletek. 13.03 Prokofjev: f-moll szonáta. 13.30 Válaszolunk hallgatóinknak. 14.00 Kettőtől hatig. 18.10 A színháztörténész mondja. 18.25 Régi hangszerek világa. IX. 18.45 Bach: C-dúr szólószvit. 19.18 A rock mesterei. 57. 19.40 Kincsek a föld alatt. 20.28 Nóták. 21.02 Az emlékezés törvényei. 21.40 Emlékezetes találkozások hangképei. 22.00 Kórusművek. 22.30 Jereb Ervin szerzeményeiből. 23.15 Csajkovszkij: I. szimfónia.

Szerda

KOSSUTH RÁDIÓ: 8.21 Mozart: Szöktetés a szerájból. Közb.: 10.05 „Nyitnikék". 11.16 Debussy-művek. 11.30 A Szabó család. 12.30 Tánczene. 12.55 Magyarország—Svájc válogatott labdarúgó-mérkőzés. 14.52 Hidas—Gál: Crescendo — kantáta. 15.10 Mesterségünk címere. 16.05 Diáktarisznya. 16.34 Rokonlátogató testvérek. V. 17.05 Külpolitikai figyelő. 17.20 Holnap közvetítjük. 17.40 Mi lenne, ha... 17.55 Népdalok. 18.18 Lázár Ervin: Nők, parasztudvaron. 19.25 Egy rádiós naplójából. 20.12 Gondolat. 21.00 Töltsön egy órát kedvenceivel. 22.20 Meditáció. 22.30 Virágénekek. 22.50 A Dunánál. 23.10 Sosztakovics: XIV. szimfónia. 0.10 Operettrészletek.

PETŐFI RÁDIÓ: 8.05 Kórusmuzsika. 8.21 Slágermúzeum. 9.03 Nótacsokor. 9.50 A szakszervezet tárgyalta. 11.55 Néhány perc tudomány. 12.00 Zenekari muzsika. Közb.: 12.40 Vita a korszerű mezőgazdaságról. 13.40 Orvosi tanácsok. 14.00 Kettőtől hatig. 18.05 Külpolitikai figyelő. 18.20 Fiatalok hullámhosszán. 20.10 Világunk III. 21.00 Kis magyar néprajz. 21.05 Operarészletek. 22.00 Esti hangverseny. 23.15 Népdalok, néptáncok.

Csütörtök

KOSSUTH RÁDIÓ: 8.22 Operarészletek. 8.55 A XX. század mítoszai. VI. 9.25 Népdalok. 10.05 Iskolarádió. 10.30 Zenekari muzsika. 11.29 Mindenki könyvtára. 12.35 Melódiakoktél. 13.40 Két országgyűlés között. 14.00 Kóruspódium. 14.11 Népi zene. 14.29 Bozay Attila: Fúvósötös, Op. 6. 14.40 Iskolarádió. 15.10 Zengjen a muzsika! 16.05 Üdvözlet az olvasónak. II. 17.05 Tavak és erdők országa. 17.20 Tánczene. 18.00 Szemünk fénye. 18.24 Lemezmúzeum. 19.25 Kritikusok fóruma. 19.35 Hangversenyközvetítés. Közb.: Kb. 20.25 Versek. Kb. 21.18 Háttérbeszélgetés. Kb. 21.43 Verbunkos muzsika. 22.20 Tíz perc külpolitika. 22.30 Szanzonok. 23.00 Operarészletek. 0.10 Filmzene.

PETŐFI RÁDIÓ: 8.05 Az élő népdal. 8.15 Fésűs Éva: Meglepetés Télapónak. 8.51 Hat kis zongoradarab. 9.03 Két Geminiani concerto grosso. 9.30 Óriások a mikroszkóp alatt. 11.50 Önbizalom. 12.00 Mendelssohn-művek. 12.43 Szolnoki stúdiónk jelentkezik. 13.03 Operarészletek. 14.00 Rádiónapló — kettőtől hatig. 18.10 Csak fiataloknak! 19.13 Népdalok. 19.42 Személyiség és közösség. 20.28 A cigánybáró. II. 21.15 Kamarazene. 22.00 Operettrészletek. 22.30 Rádióhangversenyekről. 23.15 Nóták.

Péntek

KOSSUTH RÁDIÓ: 8.22 Kórusok és népi zenekarok műsoraiból. 9.00 Az elmés, nemes Don Quijote de la Mancha. XII. 9.19 Két szimfónia. 10.05 Iskolarádió. 10.30 Édes anyanyelvünk. 10.35 Vásárhelyi Zoltán vezényel. 10.59 Lottóeredmények. 11.00 A telefonkábeltől az orvosi varrótűig. 11.10 Zongoraművek. 11.49 Kritikusok fóruma. 12.35 Tánczenei koktél. 13.45 Sok kicsi sokra megy. 14.00 Csicseri bolt. 14.25 „Nyitnikék". 15.10 Magyarán szólva... 15.25 Sebestyén András: Szvit fúvószenekarra. 15.39 Külföldről érkezett. 16.05 Tanács és képviselet. 17.05 Külpolitikai figyelő. 17.20 Szimfonikus zene. 17.49 Arany János élete és művészete. VIII. 18.10 Operarészletek. 18.25 Láttuk, hallottuk a színházban és a moziban. 18.45 Filmzene. 19.40 Az én közönségem! 20.20 Színes népi muzsika. 20.58 Dupla vagy semmi! 22.20 Bach: C-dúr szólószvit. 22.41 Tudósítás helyett UV. 23.01 Zenés játékokból. 0.10 Éji zene.

PETŐFI RÁDIÓ: 8.05 Mozart-művek. 9.03 Ezeregy délelőtt. 12.00 Operarészletek. 12.55 Versek. 13.03 Versenyművek. 14.00 Kettőtől ötig. 17.00 Ötórai tea. 18.05 Külpolitikai figyelő. 18.20 Kopányi György: A szégyenteljes ütközet. I. 19.25 Hangversenyközvetítés. Kb. 20.55 Slágermúzeum. Kb. 21.34 Katedra. Kb. 21.54 Nóták. 22.25 Könnyűzenei újdonságok. 22.45 Hangversenynaptár. 23.16 Operarészletek.

Szombat

KOSSUTH RÁDIÓ: 8.22 Lányok, asszonyok. 8.42 Híres történetek, nagy egyéniségek. 10.05 Aktuális gazdasági jegyzet. 10.15 Operarészletek. 10.50 Szimfonikus zene. 12.20 Zenei anyanyelvünk. 12.30 Magyarán szólva. 12.45 Melódiakoktél. 13.59 Könnyű a gerenda. 14.09 Kóruspódium. 14.25 Új Zenei Újság. 15.05 Kis magyar néprajz. 15.10 Gyermekrádió műsora Finnországból. 15.35 Tánczene. 16.00 168 óra. 17.30 A Rádió lemezalbuma. Közb.: 18.00 Versek. 19.30 Az Állami Népi Együttes műsorából. 20.10 Derűs bölcsességek. 21.30 Operarészletek. 22.20 A beat kedvelőinek. 23.05 XX. századi muzsika. 0.10 Melódiakoktél.

PETŐFI RÁDIÓ: 8.05 Operettrészletek. 9.03 Kamarazene, vokális zene. 9.43 Válaszolunk hallgatóinknak. 10.00 Szombat délelőtt. 12.00 Furulya- és cimbalommuzsika. 12.20 Bizet: I. szimfónia. 12.50 „Jelképek erdején át." 13.03 A jövőbe látni. II. 13.30 Rácz Aladár: Improvizáció. 13.40 Orvosok a mikrofon előtt. 14.00 Naparorgó. 15.00 Népdalok. 15.27 Szerkesztőségi beszélgetés a Falurádióban. 16.05 A hét műsoráből. 17.29 Trombitaparádé. 17.44 Egy délután a szonginói biokombinátban. 18.15 Senki többet? Harmadszor! 19.35 Hangversenyközvetítés. Kb. 21.30 Verbunkosok, nóták. 22.30 Zenekritikusok hanglemezekről. 23.15 Slágerparádé.

Vasárnap

KOSSUTH RÁDIÓ: 6.10 Kellemes vasárnapot! 7.23 Múzeumi híradó. 8.05 Öt kontinens hét napja. 8.21 Jó reggelt, vasárnap! 10.03 Ki tud többet volconainkról? 10.52 Óvodások dalkincse. 11.10 Puccini: Tosca. Közben: 12.00 Hírek. 12.10 Édes anyanyelvünk. 12.59 Egy korty tenger. 13.38 Rádiólexikon. 14.06 Táskarádió. 15.08 Versek. 15.23 Operettrészletek. [illegible] hallunk? 9.00 Népdalcsokrok a mikrofon előtt. 9.21 Az MRT gyermekkórusa énekel. 9.36 Századunk zenéjéből. 10.10 Nőkről — nőknek. 10.40 Vasárnapi koktél. 12.10 Jó ebédhez szól a nóta. 13.05 Hárs László: Buci királyfi, az üveggolyó. 14.00 A Kóruspódium nyilvános hangversenye. Közb.: 14.40 Az olvasás, mint életszükséglet. Kb. 14.50 Versek. 15.45 A vasárnap sportja. 16.40 Népdalcsokor. 17.19 Mikrofon előtt az irodalmi szerkesztő. 17.29 „A malom elment eprészni." 18.10 Mihail Bulgakov: Molière. 19.30 Híres filmslágerek. 20.15 Zenekari muzsika. 21.53 Kopányi—Hidas: Johnny Bumm.

MAI RADIO TV műsor

TELEVÍZIÓ

BUDAPEST: 9.50 Műsorismertetés. 9.51 Látókör (ism.). 10.35 A tavasz 17 pillanata (ism.) IX. 11.55—12.15 Természetbarát (ism.). 14.03 Műsorismertetés. 14.05 Élelem vagy talkarmány? 14.30 Halljuk a véleményeteket, srácok! 15.10 Korunk tudománya. VII. 16.00 Közvetítés bajnoki labdarúgó-mérkőzésekről. 17.40 Hírek. 17.45 Reklámműsor. 17.55 Tájak, városok, emberek. 18.20 Kis éjszakai koncert. 19.15 Cicavízió. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Szókimondó Kata. 22.25 Tv-híradó — 2. kiadás. 22.35—23.50 A buszon.

BUKAREST: 12.15 Román népzene. 13.00 Sportmagazin. Labdarúgás: Politechnika Iasi—Dinamó Bucuresti. 14.45 Jégkorongmérkőzés közvetítése Prágából: Csehszlovákia—Kanada. 15.40 Kulturális — művészeti kaleidoszkóp. 16.00 Tv-glóbusz — Közép-Afrika. 17.00 Férfi kézilabda-mérkőzés: Steaua Bucuresti—M. A. I. Moscova. 18.10 A gyermekek világa. 18.30 A kongresszusi határozatok. 19.15 A román alkotások hónapja. 20.00 Tv-enciklopédia. 20.50 Esti koncert a román rádió stúdiójából. 21.10 Hírek és sport. 21.25 Románcok.

A Román Televízió Szerkesztősége a műsorváltoztatás jogát fenntartja!

BELGRÁD: 10.00 Ünnepi estrádműsor. 12.00 A testvériség-egység vonata. 12.30 A Jugoszláv Haditengerészet hangversenye. 13.40 A tudás — vagyon. 15.00 Ökölvívás. 16.25 Kosárlabda: Lokomotiva—Partizán. 18.15 Ügyesen — szerencsésen — vetélkedő gyermekeknek. 20.00 Vetélkedő. 21.15 Szórakoztató műsor. 22.00 Kandúr sisakban — jugoszláv játékfilm.

MÁSODIK MŰSOR: 20.00 Tv-dráma. 21.30 Külföldi show-műsor. 22.00 Az ember épít, az ember rombol.

RÁDIÓ

ÁLLANDÓ MŰSOROK:
KOSSUTH RÁDIÓ: 4.30 Hírek. Időjárás. 4.33 Zenés műsor. 5.00 Hírek. 5.30 Krónika. 5.45 Falurádió. 6.00 Hírek. 6.30 Hírek. 7.00 Krónika. 7.10 Körzeti időjárás. 7.30 Új könyvek. 8.00 Hírek. 8.05 Műsorismertetés. 10.00 Hírek. Lapszemle. 12.00 Hírek. 15.00 Hírek. 16.00 Világgazdaság hírei. 17.00 Hírek. 19.00 Esti krónika. 19.30 Hírek. (Csak vasárnap). 20.00 Hírek. (Csak vasárnap.) 21.00 Hírek. 22.00 Hírek. 24.00 Hírek. 0.28 Himnusz. 0.55 Hírek. (Csak szombaton).

PETŐFI RÁDIÓ: 4.30—8.05 Azonos a Kossuth rádió műsorával. 11.00 Hírek. 13.00 Hírek. 13.47 Vízállásjelentés. 14.30 Hírek. 15.30 Hírek. 16.00 Hírek. (Csak vasárnap). 16.30 Hírek. 17.30 Hírek. 18.00 Hírek. 19.54 Jó éjszakát, gyerekek! 20.00 Esti krónika. [illegible]

KOSSUTH RÁDIÓ: 8.22 Lányok, asszonyok. 8.42 Indulók. 9.00 Híres történetek — nagy egyéniségek. 10.03 Operettrészletek. 10.16 Versek. 10.30 Hangversenyzene. Kb. 11.46 Csárdások. 12.20 Zenei anyanyelvünk. 12.30 Magyarán szólva. 12.45 Melódiakoktél. 13.50 Túlterhelési válság. 14.00 Népi zene. 14.20 Kis magyar néprajz. 14.25 Új Zenei Újság. 15.05 Emlékezetes találkozások hangképei. VIII. 15.25 Sportkrónika. 16.00 168 óra. 17.30 Derűre is derű. 18.00 Évfordulók nyomában. 19.25 Öt perc sport. 19.30 Szórakoztató antikvárium. 22.15 Sporthírek. 22.25 A beat kedvelőinek. 23.10 Kamarazene. 0.10 Melódiakoktél.

PETŐFI RÁDIÓ: 8.05 Népdalok. 8.32 Sportkantáta. 9.03 Meyerbeer operáiból. 9.45 Válaszolunk hallgatóinknak. 10.00 Szabad szombat. 12.00 Beethoven-művek. 12.30 Csavar a kormányműben. 13.03 Händel-művek. 13.45 Közvetítés bajnoki labdarúgó-mérkőzésekről. 14.50 Kórusok. 15.22 Orvosok a mikrofon előtt. 15.27 Szerkesztőségi beszélgetés a Falurádióban. 16.05 Naparorgó. 16.25 Éneklő Ifjúság Budapesten. 17.05 Operarészletek. 17.44 Az emberré válás élettana. 18.10 Öt perc sport. 18.15 Tartályvonat Pest felől. 19.18 Nyolc rádió nyolc dala. 20.10 Öt perc sport. 20.20 Mahler: VIII. szimfónia. 21.36 Nóták. 22.13 Krúdy-fantázia. 23.15 Slágerturmix.

SZOLNOKI STÚDIÓ: a 222,38 m-es hullámhosszon, 18.00—19.00 óráig: Hétvégi zenés kaleidoszkóp. Szerkeszti: Balogh György.

MOZI

Békési Bástya: fél 4-, fél 6-kor: Lányok párázon, fél 8-kor: A szarvassá vált fiúk. Békéscsabai Brigád: fél 4-kor: Veronika és a bűvös zsák, fél 6-, fél 8-kor: A látogatók. Békéscsabai Szabadság: Váltságdíj egy halottért. Békéscsabai Terv: Üvegház, Gyulai Erkel: Bredow lovag nadrágja. Gyulai Petőfi: 3- és 5-kor: Lila ákác, 7-kor: A veréb is madár. Mezőkovácsházi Vörös Október: Liliomfi. Orosházi Béke: A mostohaanya. Orosházi Partizán: Balszerencsés Alfréd. Szeghalmi Ady: A fej nélküli lovas.

SZÍNHÁZ

November 30-án, szombaton du. 3 órakor Békéscsabán:
AZ ÉLET MEGY TOVÁBB
Felnőttoktatás telt háza
November 30-án, szombaton este 7 órakor Békéscsabán:
AZ ÉLET MEGY TOVÁBB
Blaha-bérlet
November 30-án, szombaton este fél 8 órakor Csanádpalotán:
[illegible]

Jövő heti TV-műsor

mber 3., kedd
DAPEST: 10.25 Varázsolló. III. Hírek. 17.30 Órjárat a holnap. I. 18.00 Nyitott boríték. 18.40 a betűkkel. 19.15 Esti mese. Tv-híradó. 20.00 Szabó Magda: s, város! 22.15 Tv-híradó — 2.

mber 4., szerda
DAPEST: 10.20 Delta. 10.45 anti gyár. 12.20 Játék a betűk-17.03 Hírek, 17.20 Magyaror—Svájc labdarúgó-mérkőzés. Esti mese. 19.30 Tv-híradó. Kék fény. 21.00 Kaló: Z. Elenagy napja. 21.40 Gyökeret ztve. III. 22.10 Tv-híradó — 3.

mber 5., csütörtök
DAPEST: 16.35 Irány az egye-17.18 Hírek. 17.25 Mi van a onyban? 18.10 Az öröklődés titVI. 19.15 Esti mese. 19.30 Tvló. 20.00 A tavasz 17 pillanata. 1.10 Teleszubjektív. 22.10 Tvló — 3. 22.20 Vélemény.

mber 6., péntek
DAPEST: 15.50 Napköziseknek zakköröknek. 17.00 Képes Sport a. 18.00 Hírek. 18.05 Papírsár-. 18.40 Öt perc meteorológia. Józan számvetés... 19.15 Esti a. 19.30 Tv-híradó. 20.00 A napsugár nyomában. X. 20.30 Déry: Portugál királylány. 21.20 Gyökeret eresztve. 21.40 Képes Sport Kupa. 22.25 Tv-híradó — 3.

December 7., szombat
BUDAPEST: 9.45 Papírsárkány. 10.20 A tavasz 17 pillanata. X. 11.30 Kék fény. 12.30 Korok, versek... 14.05 Határidőre. Riportműsor 14.40 Hírek. 14.55 Képes Sport Kupa. 16.55 Monitor. 17.50 Szóljatok jászok, regölők. IV. 18.50 Diótörő. 19.15 Cicavízió. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Molnár Ferenc: Hattyú. 22.25 Tv-híradó — 2. 22.35 144 nóta.

December 8., vasárnap
BUDAPEST: 9.30 Varázsolló. IV. 10.10 Az avar síroktól az óriás teknősökig. 11.00 Ének a végekről. II. 11.55 Emlékezetes hangversenyek. 13.40 Egy óra múlva itt vagyok. IV. 14.45 Zágráb '74. 15.55 Képes Sport Kupa. 17.40 Műsorainkat ajánljuk! 18.05 Fock Jenő miniszterelnök látogatása Indiában és Burmában. 18.45 Esti mese. 19.00 A Hét. 20.05 Hírek. 20.05 Televarieté. 21.00 Ötszemközt: Szabó Gergellyel. 22.05 Hírek — Sporthírek.

Jantschi Béla

AZ 1925. ÉVI NEMZETKÖZI VÁSÁR PLAKÁTJÁNAK RAJZÁT ezúttal szűkebb pályázat hirdetésével szerezte be a vásár vezetősége. A Képzőművészeti Főiskola és az Iparművészeti Iskola 15—15 tehetséges, haladottabb növendékét fejenként 50.000 korona anyagköltség megtérítésének biztosításával szűkebb pályázatra hívta fel. A bírálóbizottság javaslatára megvásárolták egyenként félmillió koronáért *Horváth Endre, Helbing László, Claudini László, Soós István* és *Jantschi Béla* pályaterveit. Sokszorosításra *Horváth Endrének* kiválóan sikerült rajzát fogadták el és őt bízták meg — külön tiszteletdíj mellett — a nyomdai munka ellenőrzésével is.

Magyar Iparművészet

1925. 35. l.

K

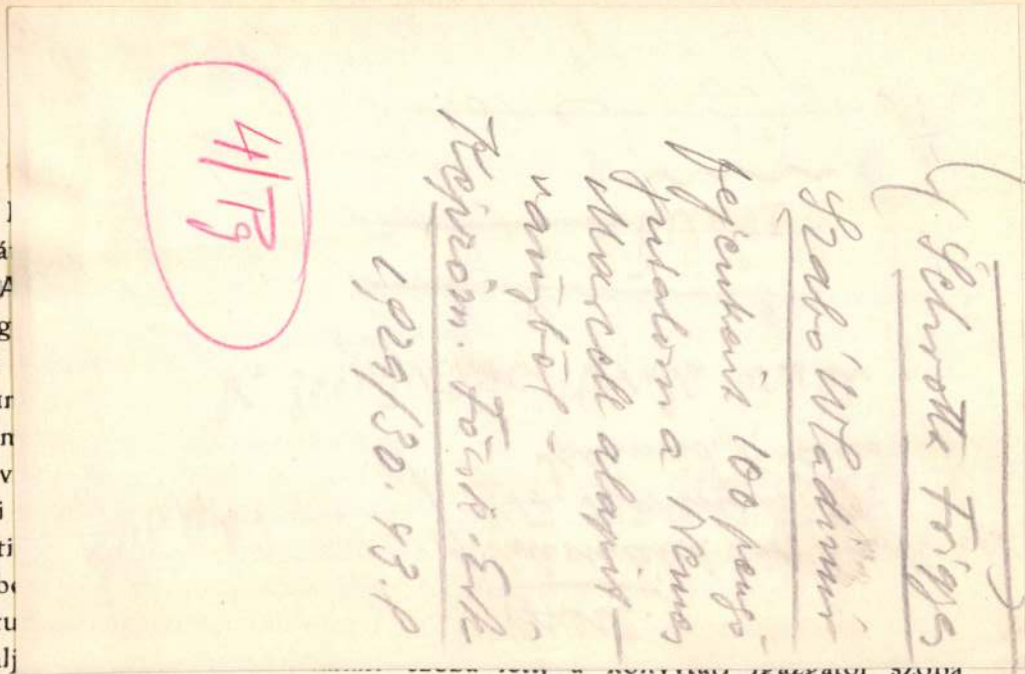
48. Ereklyemuz.

nbe

s szemöldöke fekete, kis bajusza barna,
Ingének gallérja lehajtott, nyakkendőt nem

8 cm.
rczi emlékek muzeumából (107/95. No.XXV).
-iki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

614

Vörös
adott á
ZOMBA
vett nag
nidőn a
múzeur
múzeun
ődéses v
polgári
eredeti
elyiségb
A kultu
használj

Dr. Schmitt Frigyes
Szabó Vilmos
Dr. Schmitt Frigyes
Szabó Vilmos
Dr. Schmitt Frigyes
Szabó Vilmos

A háború az intézet működésére igen bénítólag hatott. Terveztek egy n
arányú régészeti ásatást, illetőleg a már évek óta folyó perjámosi ásatások bef
s e czélra a perjámosi régészeti telepet 1914-re is kibérelték s az ásatás leendő
tőjének is elküldték az ásatások költségeinek fedezésére a kívánt 600 koron
július havában, de az ásatás teljesen elmaradt.

Választmányi üléseket nem tarthatott az Egyesület, mert a tagok min
másfelé vannak elfoglalva. A május hóban tartott közgyűlés óta csak egy válas
ülés volt; annak sem volt más tárgya, mint a hadikölcsönre jegyzés végett 10.
megszavazni.

A Társulat folyóirata, a Történelmi és Régészeti Értesítő sem jelenhetik me
a Csanádegyházmegyei Nyomda alig rendelkezik szedővel, ezért már hónapok
dik az 1914. évfolyam füzeteit.

A háború legbénítóbban hatott a gyüjtemények gyarapodására; míg idáig

A THÉK ENDRE GYÁR R.-T. 50-éves fennállását — mint már jelentettük — a néhai alapítójának szelleméhez méltó bútorművészeti kiállítással fogja megünnepelni. A kiállítást, mely egy teljesen berendezett főúri és egy polgári lakást foglal magában, üllői-úti helyiségeiben augusztus hó folyamán nyitják meg ünnepélyesen.

NEMZETKÖZI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS PÁRISBAN, 1924. Nagyszabásúnak igérkezik a franciáknak sok évi vajudás után megvalósuló nemzetközi iparművészeti kiállítása, melynek zömét a Grand Palais óriási palotájában helyezik el, az alkalmi külön pavillonokat pedig az invalidusok palotája és a Cours-la-Reine körül levő térségen építik fel. A kiállítás programmjából látjuk, hogy a franciák gyökeresen szakítanak eddigi hagyományaikkal, amennyiben kifejezetten és kizárólagosan *modern* kiállítást akarnak rendezni, melyből kizárják a meglevő dolgok utánzatait, a régi stílusok szellemében készült mindenfajta munkákat. Nyilvánvaló, hogy alaposan tanulmányozták a tavalyi müncheni Gewerbeschau programmját és irányelveit. Az anyag, forma és rendeltetés egységének és harmóniájának hangoztatását most olvassuk először francia iparművészeti tárlat programmjában. Különös súlyt vetnek a tervezők (artistes créateurs) és a művészi gondolatot megvalósító iparosok harmónikus együttműködésére. A művészektől ötletet, eredetiséget, a *jelen kor szellemének megértését* és érvényesítését kívánják, az iparostól pedig kifogástalan, tökéletes munkát. Tehát itt is, más fogalmazásban a német Werkbund Zeitheitliche Kunst és a Qualitätsarbeit jelszavai vezetnek. Hogy hová és mily eredményekre, azt majd a kiállítás mutatja meg. — Magyarországnak a kiállításon való részvétele kérdésében eddig még nem döntöttek.

EGY MINTASZERŰ VIRÁGKIÁLLÍTÁSRÓL. Valamelyik berlini lakásberendező cég igen ötletes módon ünnepelte meg nemrégiben ötvenéves fennállásának évfordulóját. A cég tulajdonosai érintkezésbe léptek Németország legnagyobb virágkereskedéseivel és porcellángyáraival s ezeknek segítségével mintegy 75 kiállítótermet igen ízléses módon díszítettek fel virágokkal. Minden terem más és más ünnepi alkalomnak volt szánva. Egyik lakodalmi, másik keresztelőszoba, a harmadik hölgyszalon, a negyedik banketthelyiség s mindegyik nagy és ünnepi stílusban, egységes ízlés szerint virágokkal feldíszítve. Úgyhogy mindegyik szoba mintegy zárt egység hatott, olyan pompázó szépségben, ahogy az még sohasem volt látható. A természetnek és művészetnek e szerencsés egyesítése a német iparművészeti kritikát is szokatlanul elragadtatott elismerésre hangolta.

PÁLYÁZATOK

FALFESTŐMINTA-TERVEKRE hirdetett pályázatot a *Sípos és Testvére* cég megbízásából az O. M. Iparművészeti Társulat. A pályázatra, amelynek részletes feltételeit lapunk ezidei első számában közöltük, a kitűzött határidőig 19 pályázótól 29 terv érkezett be. A bírálóbizottság a pályázatról a következőképpen döntött: a 20.000 koronás első díjat *Jantschi* Béla egyik tervének ítélte oda, a 10.000 koronás második díjat *Krausz* Lajos egyik tervének adta, ezenkívül 5000—5000 koronáért megvették *Szelle* Andor 1. *Jantschi* Béla és *Pólya* József 2-2 pályatervét. A díjnyertes pályázók valamennyien a *Székesfővárosi Iparrajziskola* növendékei. Ez a pályázat újabb bizonyíték amellett, hogy — különösen a fiatalabb generációt — a pályázatok nem nagyon serkentik az egymást közt való vetélkedésre. Ennek oka talán nem is az, legalább a mostani esetben, hogy akár a feladatol, akár a kitűzött díjakat nem találják érdemeseknek a pályázásra, hanem — úgy gondoljuk — a magukat gyengébbeknek érző elemek nem akarnak időt és munkát fordítani a reménytelen küzdelemre. Ezt értjük és nem is rójjuk fel a távolmaradtak hibájául. Inkább a pályázati rendszerben véljük a hibát. Általános, nyilvános pályázat helyett a szűkebb pályázatok rendszerére kellene áttérni, amely minden komoly pályázónak legroszszabb esetben is némi kárpótlást biztosít fáradozásáért, idejéért és költségeiért.

MUZEÁLIS ÜGYEK

A HOPP FERENC KELETÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUMOT május hó 1-én a vallás- és közoktatásügyi miniszter megnyitotta. Ismeretes, hogy a múzeum érdemes alapítója, Hopp Ferenc, a Calderoni optikus-cég volt főnöke 1919-ben meghalt és villáját a benne levő gyűjteményével és könyvtárával együtt a magyar államra hagyta. Az örökhagyó nem kötötte meg az állam kezét, hanem reá bízta, hogy miképpen használja fel az értékes hagyatékot. Így vált lehetővé, hogy a múzeum szervezésével megbízott Felvinczi Takách Zoltán dr. kiselejtezhette a gyűjteménynek művészi szempontból jelentéktelen darabjait, sőt egyesíteni lehetett a Hopp-múzeumban az állami múzeumból kiválasztott egyéb keletázsiai művészeti tárgyakat, valamint egyes műbarátok által e célra felajánlott egyébb ide való művészi alkotásokat is. Így lett meg a magyar keletázsiai múzeum, mely szép példája a nemes célzatú műgyűjtésnek és hazafias áldozatkészségnek. De példaszerű az új múzeumunk az elrendezés szempontjából is. Mert anyaga könnyen áttekinthető, a vitrinek nem túlzsúfoltak, a tárgyak csoportosítása artisztikus hatású, a felírások pedig tömör rövidséggel adnak felvilágosítást a fontos tudnivalókról. Mindez dr. F. Takách Zoltánnak, a múzeum lelkes igazgatójának az érdeme, aki sok nem csekély akadály leküzdése után végre bemutathatta méltánylást érdemlő fáradozásának eredményét. Ugyanő írta meg a gyűjtemény ismertetőjét a tudós alapossággával ugyan, de ujságírói élénkséggel úgy, hogy nemcsak tanulságos, de élvezetes olvasmányul kínálkozik a múzeum látogatóinak. — A Hopp-gyűjteményt lapunk 1914. évfolyamában (68. oldal) behatóan ismertettük. Ezért most csak annak a megállapítására szorítkozunk, hogy a múzeum sok érdekes és értékes művészi munkát foglal magában, ezért megérdemli, hogy elmélyedő figyelemmel szemléljük látnivalóit.

A NEMZETI MÚZEUM néprajzi osztályát tudvalevően a városligeti iparcsarnok egy részében elég szűkösen helyezték el, ahol az a veszedelem

Magyar Iparművészet
1923.

fenyegeti, hogy tűz esetén menthetetlen elpusztul a pótolhatatlan értékes gyűjtemény. De egyéb okok miatt is (a helyiségeket fűteni nem lehet, a tetőzeten áthatol az esővíz) a helyzet ott már tarthatatlanná vált. Ezért foglalkozik a vallás- és közoktatásügyi minisztérium a külön múzeumi épület emelésének kérdésével. Az építendő új múzeumi palota helyéül az V. kerület Balaton-, Falk Miksa-, Honvéd- és Klotild-utcák által határolt ú. n. hengermalmi telket jelölte ki és az épület tervének beszerzése céljából zártkörű pályázatot hirdetett, amely pályázatban való részvételre Almási Balogh Lóránt, Árkay Aladár, Bálint Zoltán, K. Császár Ferenc, Györgyi Dénes, Hikisch Rezső, Janszky Béla, Jámbor Lajos, Kauser József, Kiss László, Kotsis Iván, Láczay-Fritz Oszkár, Lechner Jenő, Medgyaszay István, Reichl Kálmán, Rerrich Béla, Wargha László, Walder Gyula és Wiegand Ede építészek szólíttattak fel. A tervpályázat határideje 1923. június hó 15-én jár le. — A beérkező pályaterveket gróf Klebelsberg Kunó miniszter elnöklete alatt álló bírálóbizottság fogja elbírálni, melynek tagjai: Kertész K. Róbert miniszteri tanácsos, a művészeti ügyosztály főnöke, dr. Czakó Elemér miniszteri tanácsos, Sváb Gyula miniszteri tanácsos, dr. Bátky Zsigmond, a Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi Osztályának igazgatója, Korb Flóris műegyetemi ny. r. tanár a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium részéről, kistatai Virágh Andor min. tanácsos a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium részéről, Alpár Ignác műegyetemi tanár és Schulek János építész a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet részéről, Sándy Gyula műegyetemi tanár a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetkezete részéről, dr. Hültl Dezső műegyetemi tanár az Orsz. Középítési Tanács részéről és gróf Bánffy Miklós v. b. t. t. ny. külügyminiszter és Möller István műegyetemi r. tanár az Orsz. Magyar Képzőművészeti Tanács részéről.

AZ O. M. IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM EZIDEI ISMERETTERJESZTŐ ELŐADÁSAIT a következő sorrendben tartották:

Április hó 7-én: *Csányi Károly:* Az olasz bársony.
„ „ 14-én: *Pay'r Hugóné dr.:* A csipke története.
„ „ 21-én: *Layer Károly dr.:* Korai meisseni porcellánok. (Böttger és Herold kora.)
„ „ 28-án: *Layer Károly dr.:* Du Paquier korszaka a bécsi porcellángyárban.
Május hó 5-én: *Csányi Károly:* Magyar hímzések.
„ „ 12-én: *Pay'r Hugóné dr.:* A gobelin a XV—XVI. sz.-ban.

Az előadásokat nagyszámú érdeklődő közönség hallgatta.

SZAKOKTATÁS

AZ IPAROSTANONCISKOLÁK ÚJ SZERVEZETE elkészült és az orsz. iparoktatási Tanács a vallás- és közoktatásügyi miniszter elé terjesztette helybenhagyás és foganatosítás végett. A lapokban megjelent ez a rövid hír mély jelentőségű egész iparunk és így iparművészetünk jövő fejlődése szempontjából is. Mert tanoncképzésünk meglehetősen mostoha sorsban sínylődik és ha nemzetünk talpraállításának egyik föltétele iparunk fellendülése, (aminthogy az), akkor nagyon fontos, hogy iparosképzésünk minden tényezője és intézménye fokozottabb mértékben teljesítse a reá háruló feladatokat. Örömmel állapítjuk meg, hogy az új szervezeti szabályzat, a tanterv és a hozzá kapcsolódó utasítások a leghivatottabb szakférfiak vállvetett, lelkes és komoly munkájának eredményei. Talán a legsikerültebb az eddig kiadott ilyen dolgozatok között. Ezért hálával tartozunk az érdemes férfiaknak, kik önzetlenül, nemes ügyszeretettel fáradtak az új szabályzat megalkotása körül. De nem titkolhatjuk aggodalmainkat, amikor rámutatunk arra, hogy tudunk más okos, időszerű és hasznosnak ígérkező javaslatról is, mely írott malaszt maradt annak ellenére, hogy a szakkörök, sőt talán még az illetékes minisztériumok is hozsannával fogadták, de — ezért, vagy azért — sohasem került megvalósulásra. Most sem tartjuk elégségesnek, ha a közoktatásügyi kormányzat elfogadja és életbelépteti az új szervezeti szabályzatot, hanem biztosítani kell annak becsületes végrehajtását is. Ehhez pedig az állami eszközök aligha lesznek elegendők. Ezért szükséges, hogy a községek, az ipari szervezetek és a közgazdasági társadalom egyéb körei is a legmesszebbmenő módon támogassák az iparostanoncok oktatásának magasabb színvonalra való emelését megfelelő helyiségek és a tanítás eszközeinek rendelkezésére bocsátásával, jó szakkönyvek, mintalapok kiadásával, tanoncotthonok megszervezésével és a tanítás szakbeli képzését biztosító egyéb intézkedésekkel. Ha ezek kiegészítéseül még az állam megfelelő intenzív felügyeletről is gondoskodik, akkor remélhető csak, hogy az annyi lelkesedéssel és szakavatottsággal készült új szervezet életbeléptetése meghozza tanoncképzésünk ügyének oly régen várt üdvös fordulatát.

A KÖZÉPISKOLAI RAJZTANÍTÁSNAK tervezett megcsonkítása ellen alaposan megokolt emlékirattal fordult az Orsz. Magyar Rajztanáregyesület a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez s a miniszter felhívta e kérdésben való véleménynyilvánításra a Magyar Orsz. Képzőművészeti Tanácsot. Ennek egyik albizottsága a napokban foglalkozott a hozzáutalt emlékirattal és egyértelműen abban állapodott meg, hogy magáévá teszi a Rajztanáregyesület kérését s a Tanács elnöksége útján javasolja a miniszternek, hogy valamennyi középiskola minden osztályában legalább heti 3 órában állapítsa meg a köteles rajzórák számát. Ha a Tanács plénuma és a miniszter elfogadják az albizottság javaslatát, amit reménlünk kell, akkor megszünne középiskoláinkban a régi sérelmes helyzet, mely a rajztanításnak eddig csak hamupipőke szerepet juttatott. E folyóirat olvasóit bizonyára nem kell meggyőznünk a rajztanítás fontosságáról. De csodálatos, hogy vannak nagytekintélyű tudósok, bölcs pedagógusok, kik még ma sem látják be, hogy az igazán humanisztikus nevelésnek legfőbb követelménye az emberben szunnyadó képességek harmonikus fejlesztése. Tehát nem csupán a hallott vagy olvasott száraz adatok elraktározására és emlékezetben tartására való az értelem, hanem egyaránt fontos, hogy megtanuljunk látni, megfigyelni, a természetben és az emberi kéz alkotásaiban a szépet felismerni. A kultúrember földi pályafutásában ne menjen érzéketlenül egy műremek mellett, ne jöjjön zavarba, ha egyszerű dolgot vázolnia kell, vagy ha egy épülettervet mutatnak neki és ha már tudnia kell Gottsched és Klopstock irodalmi munkásságáról, tudja meg azt is, hogy kik voltak és mit alkottak a művészet nagy mesterei. De megkívánhatjuk még a középiskolák-

Zsidók és angolok testvéri együttműködése

Buenos Aires december 4.

Mirelmann Simon, az Anglia megsegitése érdekében munkálkodó zsidó bizottság elnöke *a zsidó kolónia nevében az angol nagykövetnek 300.000 pezó ajándékot nyújtott át az angol hadvezetés számára.* Mirelmann ez alkalommal mondott beszédében kiemelte, hogy *a zsidóság támogatja Angliát „a demokráciák szabadságharcában"* s rámutatott arra, hogy Churchill a londoni „Jewish Chronicle"-ben kifejezetten meg is erősítette ezt a tényt. Mirelmann röviddel ezelőtt kijelentette, hogy *a jelenlegi háború zsidó háború és hogy Anglia a zsidók háborúját folytatja.*

Mi történik Horvátországban?

Zágráb, december 4.

A hadügyminisztérium rendeletet tett közzé, amelynek értelmében *egész Horvátország területén továbbra is a legszigorúbban be kell tartani a már október 1-én életbeléptetett elsötétitési rendeletet.*

A Poglavnik rendeletet irt alá, amely 1941 december 5-től kezdődően *egész Horvátország területén megszünteti a Julián-naptár érvényét és a Gergely-naptárt vezeti be.* Ezentúl tehát a Gergely-naptár szerint kell számitani valamennyi meghatározott időpontú és változó ünnepeket, mint a husvétet és a többi ünnepet.

Szófiában hosszabb előkészületi munkálatok után befejezték *a horvát-bolgár kultúregyezmény* kidolgozását. Az egyezmény szerint a jövőben a szófiai és zágrábi egyetemeken kölcsönösen tanitani fogják a szerződő államok nyelvét, ezenkivül ösztöndijakat fognak létesiteni, tanárokat és egyetemi hallgatókat kicserélni, tudományos és művészeti kiállításokat rendezni, szorgalmazni fogják a rádión és sajtón át történő kölcsönös megismerést, stb.

Eddig hivatalosan meg nem erősitett hirek szerint *Lorkovics horvát külügyminiszter pénteken este vagy szombaton Szófiába utazik a kultúregyezmény aláirása végett.*

— **A sajtó hódolata a kormányzó előtt, névnapja alkalmából.** A sajtókamarában tömörült hivatásos ujságirórend december 7-én, vasárnap délután 5 órai kezdettel az ujságírók egyesületének Pátria-klubjában (VI. Andrássy-út 101) tartja hagyományos összejövetelét vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó névünnepe alkalmából. Az összejövetelen az ujságirótársadalom nevében vitéz Kolosváry Borcsa Mihály, a sajtókamara elnöke köszönti a kormányzót. A meghivott vendégeket Tóth László, az ujságírók egyesülete Pátria-klubjának elnöke üdvözli. Megjelenés magyar ruhában, vagy sötét öltözetben.

— **Tudnivalók a karácsonyi és újévi postai csomagforgalomról.** A Magyar Távirati Iroda jelenti: A postavezérigazgatóság a karácsonyi és újévi csomagforgalomban mutatkozó torlódások elkerülése végett kéri a közönséget, hogy a nem romló élelmiszer tartalmú csomagjait ne közvetlen az ünnepek előtt, hanem a lehetőséghez képest korábban, de legkésőbb december 20-ig adja postára. A csomagokra a feladók a saját címüket irják fel, a címiratot pedig, különösen a függő címiratot a csomag burkolatára tartósan erősitsék fel s a címirat másolatát a csomagban is helyezzék el. Az élelmiszertartalmú csomagoknál a tartalom általános megjelölése, mint pl. „vegyesek", „élelmiszerek" elégtelen. Az ilyen csomagok szállitólevelein és burkolatán a tartalmat részletezni kell, mint pl. 1 drb pulyka, 1 kg füstölthús, 1 kg süllő, 1 liter bor stb

x **Budapest székesfőváros gyógyfürdői és gyógyforrásai üzemigazgatósága** közli, hogy december 6-án, 7-én és 8-án a Szent Gellért, Széchenyi, Rudas és Szent Imre gyógyfürdők gőz- és kádfürdőit déli 1 óráig (pénztár 12 óráig), a Pezsgőfürdőt este 8 óráig (pénztár 7 óráig), a Rudas uszodát pedig este 6 óráig (pénztár 5 óráig) tartja üzemben. A Hungária, Attila és Juventus ivóforrások déli ½2 óráig állanak a közönség rendelkezésére.

— **Villamos és teherautó karambolja.** Csütörtökön délelőtt a Boráros-téren egymásba futott a 66-os jelzésü villamos és egy teherautó. Az összeütközésnél nem történt sérülés, a tehergépkocsi és a villamos azonban megrongálódott. A tüzoltók távolitották el az útból a megrongált kocsikat.

Házasság

Hanzély László dr. győrvármegyei aljegyző, *Hanzély* Gyula ny. fém- és textilipari szakiskolai tanár és neje, *Pucher* Paula fia december 6-án, szombaton este ½8 órakor vezeti oltárhoz a győri székesegyházban néhai *Feldl* Sándor, a Magyar Nemzeti Bank győri fiókjának volt főnöke és neje, *Urman* Irma leányát: *Adriennet*. Tanuk: a menyasszony részéről *Pazár* Géza dr. földmivelésügyi miniszteri titkár, a vőlegény részéről *Hanzély* Vilmos, az ungvári kerületi iparfelügyelőség hivatalfőnöke. (Minden külön értesités helyett.)

Napi hirek

Honvédhősök Ukrajnában

Öntevékeny és bátor magatartásával érdemelte ki elöljárói, valamint bajtársai elismerését a szovjet ellen vivott harcok során *Maczkó József őrmester.* Mint páncéltörőágyús-raj parancsnoka az egyik előrenyomulásban levő és tűzharcban álló századdal tört előre. A támadás olyan gyors ütemben haladt előre, hogy az ellenséges arcvonal háta mögött, annak közelében volt szovjet-repülőtér repülőgépei úgyszólván az utolsó pillanatban értesültek a közeledő veszedelemről. Maczkó őrmester észrevette, hogy a szovjetvonalak mögött két ellenséges vadászrepülőgép készül felszállásra s motorjait már meg is indította. A két repülőgép személyzete akkor már géppuskával lőtte a támadó honvédköteléket. A bátor őrmester a helyzet gyors felismerésével azonnal előresietett a legalkalmasabb tereppontra s tűz alá vette páncéltörő lövegével a két repülőgépet. Bár az ellenség a leghevesebb tüzet zúditotta reá, addig lőtte a szovjetgépeket, amig egyik lángba borult és elégett, a másik pedig felszállott ugyan és elmenekült, de repülésén látni lehetett, hogy olyan sérüléseket kapott, amelyek következtében aligha szállhatott messzire.

Mit akar Bedford herceg a lordok házában?

Newyork, december 4.

Az Associated Press londoni jelentése szerint *Bedford herceg szerdán hosszu idő után újból megjelent a lordok házában. A herceg nem volt hajlandó a főrendek hagyományos esküjét letenni* és csak általános fogadalmat tett arra, hogy hű marad a királyhoz. Kijelentette, csak azért foglalja el helyét a lordok házában, hogy *segitsen azokon a barátain, akiket a kormány birói eljárás nélkül letartóztattatott.*

— **Fejér megye zászlót ajándékozott a székesfehérvári tüzéreknek.** Székesfehérvárról jelentik: Fejér vármegye közönsége zászlót ajándékozott a székesfehérvári 4-es tüzérosztálynak. Az ünnepségek már szerda este megkezdődtek, amikor is fáklyásmenet vonult fel zeneszóval a városon keresztül. Csütörtökön zenés ébresztő volt, majd az egyházak templomaiban istentiszteletet. Az ünnepség délelőtt 11 órakor kezdődött a zászlókkal feldiszitett Apponyi-téren. Jankovich Miklós főispán és Thaisz Andor alispán vezetésével a vármegyei tisztviselők, Farkas Sándor polgármester vezetésével a város tisztviselői vonultak fel. Megjelentek a székesfehérvári intézmények, egyesületek küldöttségei és az iskolák tanulói teljes számban. A kormányzó képviseletében vitéz Hennyey Gusztáv altábornagy vett részt az ünnepségen. Beszéd kiséretében Thaisz Andor alispán nyujtotta át a tüzérosztály parancsnokának a hófehér zászlót, amelyet a vármegye cimere és Szűzmária képe diszit. Utána a megjelent előkelőségek beverték a szegeket a zászlóba, majd a tüzérosztály diszmenete következett. Délben közebéd volt, melyen vitéz Hennyey Gusztáv altábornagy a kormányzó úr Őfőméltóságát köszöntötte fel

Nagy erővel indult meg a leventemozgalom vezetőképző csapatainak munkája

Az ifjúság honvédelmi és testnevelésének országos vezetője csütörtökön délután nagy ünnepség keretében indította meg a leventemozgalom vezetőképző csapatainak munkáját. *A vezetőképző csapatok felállításának az a célja, hogy az ifjúságot maga a leventeifjúság vezesse.* Hét hónapon át kemény kiképzést kapnak a vezetőifjak, akik azután 50.000 ifjú vezetőt képeznek ki az ország egesz területén tartandó táborokon.

A csütörtöki ünnepségen a Tattersaal fedett csarnokában az első vezetőképző csapat 860 tagja gyült össze, hogy fogadalmat tegyen a jövő munkálására. Az országos vezető ellépett a csapatok arcéle előtt, majd az előkelőségekkel az új leventeinduló hangjai mellett a diszpáholyba ment. Együttes ima után a leventék elmondták a hét levente törvényt, majd a Hiszekegy éneklése közben felvonták a vezetőképző csapatok zászlaját a zászlórúdra. A leventék szavalókórusa után az országos vezető mondott beszédet.

— A magyar ifjúság ma széles ez országban hömpölygő folyó lesz, amely biztositja az ország jövőjét. *Reátok bizom a magyar ifjúság boldogulását, képezzétek ki őket, legyen ennek a mozgalomnak tartalma, erkölcsi mélysége és égi magassága.*

Az országos vezető szavait lelkes tapssal és éljenzéssel fogadták, majd a folyamőrzenekar a leventeénekkar és szavalókórus számai után a leventék országos parancsnoka lépett a mikrofon elé s hangoztatta, hogy a leventeifjúság iránti bizalom erősitette meg a vezetőséget abban az elhatározásában, hogy a leventeifjúság vezetésében, kiképzésében, nevelésében részt juttasson magának az ifjúságnak is. Hiszem, mondotta a parancsnok —, hogy ezzel a közös munkánkkal a legrövidebb idő alatt elérjük a célunkat és egy új, jobb nemzedéket nevelünk, amely egy új, jobb, szebb jövő felé vezeti hazánkat.

A lelkes tapssal fogadott beszéd után a vezetőképző csapatok nótaszóval vonultak el a megjelent előkelőségek előtt.

Az európai fővárosok nagy karácsonyi kivilágitását jósolja egy hindu tiszt

Isztanbul, december 4.

A Gizehből Kairóba vezető villamosvasúton három fiatalember különös jelenetnek volt tanuja. Ugyanabban a kocsiban utazott *egy hindu tiszt és egy egyiptomi nő.* Amint a kalauz megjelent, *a hindu két jegyet kért és az egyiket átnyújtotta az egyiptomi nőnek.* A nő nem akarta elfogadni a jegyet és kinyitotta a kézitáskáját, hogy kifizesse. A tiszt barátságosan mosolygott és ezt mondta: *„Tudtam, hogy ön pénztárcáját otthon felejtette és ezért bátorkodtam az ön jegyét is megváltani".* A hölgy valóban nem találta a pénztárcáját és rögtön eszébejutott, hogy otthonhagyta. Erre a három fiatalember figyelmes lett és megkérdezte a hindu tisztet: *honnan tudta ezt.* A tiszt kijelentette, hogy *hindu fakir-családból származik, amely híres jövőbelátó képességéről.* A jövő héten a frontra megy, mondotta, noha tudja, hogy meg fog sebesülni. Az utasok ekkor *kérdezősködésekkel halmozták el, különösen a háború végére vonatkozóan. A hindu tiszt igy válaszolt: „Erről ugyan nem tudok semmi bizonyosat, de úgy látom, hogy az európai fővárosok karácsonyra ki lesznek világitva, mint békeidőben."*

— **Szent-Iványi József temetése.** Csütörtökön délután temették el a Kerepesi-uti temető halottasházából liptószentiváni Szent-Iványi József országgyűlési képviselőt. A gyászoló közönség soraiban ott láttuk Tasnádi-Nagy András, a képviselőház elnökét, Lukács Bélát, a Mép országos elnökét, azonkivül a kormánypárt számos tagját. A gyászszertartást Thuróczy Zoltán evangélikus püspök végezte nagy papi segédlettel. A püspök beszéde után Lukács Béla bucsuztatta a halottat, méltava kiváló egyéniségét és nagy érdemeit. A Mép gömöri csoportjának nevében Giller János országgyűlési képviselő beszélt, azután megindult a gyászmenet a székesfőváros által adományozott diszsírhely felé, ahol örök nyugalomra helyezték Szent-Iványi Józsefet.

— **A főváros harca a protekció ellen.** Karafiáth Jenő főpolgármester legutóbb tudomására adta a polgármesternek, hogy a székesfőváros egyes alkalmazottai a pályázati hirdetményben is kifejezett tilalom ellenére a közeli kinevezésekkel és az előléptetésekkel kapcsolatban a magas pártfogók egész sorát veszik igénybe. Szendy Károly polgármester most újból nyomatékosan figyelmezteti a főváros alkalmazottait, hogy a protekcióellenes rendelete érvényben van. Miután azonban erről többen megfeledkeztek, a polgármester újból és szigoruan megtiltja, hogy a főváros alkalmazottai a személyükel kapcsolatos bármilyen szolgálati kérdésnél pártfogók közbenjárását vegyék igénybe. Ezt a figyelmeztetést a polgármester nemcsak a közérdek szolgálatából ismétli meg, hanem azért is, mert szeretné, hogy a főváros alkalmazottai lássák be: jövőjük nem az összeköttetésektől, hanem kizárólag a becsületesen végzett munkától függ.

x **A téli Erdély legszebb üdülőhelye: Borszék és a Gyilkostó.** Az Ibusz téli szenzációja az idén Borszék és a Gyilkostó, ahová az Ibusz karácsonykor és az egész tél folyamán 7 és 12 napos utazásokat rendez. Az utazások december 20-án kezdődnek. Borszéken és a Gyilkostón kitünő sí- és korcsolyalehetőségek vannak, ezenkivül Borszéken új lesiklópálya épült. Ezekre az utazásokra az Ibusz külön erdélyi szolgálatot létesitett Vigadó-utcai egyéni utazási irodájában. Jelentkezni lehet az összes Ibusz irodákban.

x **Elhizott, vérmes, makacs székrekedésre és aranyeres bántalmakra** l[illegible]lamos egyéneknek reggele[illegible]nt éhgyomorra egy-egy pohár természetes „Ferenc József" keserűvíz általában nagyon jót tesz, mert hashajtó hatása biztos, alapos és rendkivül enyhe. Kérdezze meg orvosát!

A földmivelésügyi miniszter fontos rádióbeszéde

Bánffy Dániel báró földmivelésügyi miniszter december 7-én délután 3 órakor Budapest I. hullámhosszon nagy horderejü kérdésben rádióbeszédet intéz az ország közönségéhez.

A honvédség ünnepe Kormányzó Urunk névnapján

A Magyar Távirati Iroda jelenti: *A kormányzó úr Őfőméltósága december 6-iki névnapját a honvédség ünnepélyes keretek között üli meg.* A budapesti helyőrség felekezet szerinti istentiszteleten vesz részt. Délelőtt 9 órakor a Kapisztrán János római katolikus helyőrségi templomban, valamint az Abonyi-utcai református egyetemes konvent székházában a tisztikar részvételével *ünnepi istentisztelet* lesz. A tábornoki kar délben a tisztikaszinóban *diszebédet tart.* E napon a honvédelmi minisztérium, valamint a katonai parancsnokságok, hatóságok stb. szünnapot tartanak s igy a felek fogadása is szünetel. *Hasonló módon és a helyi viszonyoknak megfelelően ünneplik a kormányzó névnapját a vidéki helyőrségek is.*

— **A Mép klubnapja.** A magyar élet pártjának mezőgazdasági bizottsága csütörtökön este Mayer János elnöklésével ülést tartott, amelyen mélyrehatóan megvitatták a közellátási kérdéseket. Egyébként csütörtökön este, a kormánypárt szokásos klubnapján igen sok képviselő jelent meg a Mép székházában. A párt törvényhozó tagjai közös vacsorán vettek részt, amelyen a kormány több tagja is megjelent.

Este 2-3 szem ARTIN reggelre normális ürülés
Enyhe, biztos hashajtó

— **Bizottsági ülés a felsőházban.** A felsőház pénzügyi bizottsága december 10-én, szerdán délelőtt ½11 órakor ülést tart. Tárgy: Törvényjavaslat az 1942. évi állami költségvetésről. Ezzel kapcsolatban a közszolgálati alkalmazottak nemzeti szövetségének Biró Zoltán felsőházi tag által benyujtott és ellenjegyzett kérvénye.

— **Rendelet a hizósertések nyilvántartásáról.** A közellátási miniszter a belügyminiszterrel és a földmivelésügyi miniszterrel egyetértve elrendelte, hogy a zsirellátás biztositása céljából a községi előljáróság, illetve a polgármester sertésnyilvántartást vezessen, amelybe minden hizósertést bejegyeznek. Ez alapon minden sertéstartó legkésőbb december 24-ig sertéslapot kap.

BÉRAUTÓK minden időben
LAGYMANYOSI BÉRAUTÓ-ÜZEMNÉL. Telefon: 269-450

— **Elitélt árdrágitók.** A budapesti büntetőtörvényszéken Szücs Sándor dr. egyesbiró vonta felelősségre Micki Gábor kereskedőt, aki a vöröshagymát drágitotta meg. A bíróság nem jogerősen 6 hónapi börtönre itélte. Varga István textilnagykereskedő textilanyagdrágitásért 3000 pengő pénzbüntetést kapott. Ez az itélet jogerős. Berger Sándor kereskedőt, aki a hagyma kilogramját 4 fillérrel drágitotta meg, a bíróság jogerősen 15 napi fogházzal sujtotta. A büntetőtörvényszék Kristóf-tanácsa vonta felelősségre Orsay Károlyné kereskedőt, aki a tojásért a megengedett 17 fillér helyett 20 fillért számitott vevőinek. A bíróság jogerősen 400 pengő pénzbüntetésben állapitotta meg a tojásdrágitó kereskedő büntetését. Özvegy Bazsó Andrásné a tehénturót 1 pengő 20 fillér helyett 1 pengő 40 fillérért árusitotta. Az uzsorabíróság nem jogerősen 300 pengő pénzbüntetésre itélte.

PÉNZINTÉZET vidéki fiók
főnökhelyettesének felvesz
gyakorlott fiatal tisztviselőt. Válaszokat „Keresztény származás 9690" jeligére BLOCKNER J. hirdetőjébe. IV., Városház-utca 10.

— **A gyermekvédő liga közgyülése.** Az országos gyermekvédő liga Albrecht főherceg elnöklésével csütörtökön tartotta közgyülését. Petri Pál ügyvezető-elnök beszámolt a liga ezévi működéséről, majd tisztujitás volt. Kormányzóelnökké Radvánszky Albert bárót és Ugron Gábort választották meg, ügyvezető-elnök ismét Petri Pál lett. Az igazgatóságba beválasztották Algyay Pálnét, Baranyai Lipótnét, vitéz Bonczos Miklóst, Czapik Gyulát, Hajniss Elemért, vitéz Horthy Istvánnét, vitéz Imrédy Bélánét, vitéz Keresztes-Fischer Ferencnét, Lamotte Károlyt, Mihalovich Zsigmondot, Ráday Gedeonné grófnét és Tomcsik Józsefet.

— **„Figyeljetek Gyerekek! Doktor Bácsi mesél!" című gyönyörű, tanulságos mesekönyvet Karácsonyra elhozza a Jézuska. 400 oldal 173 ábrával, kötve P 8.80.**

A házasságkötés rekordere a pestvidéki törvényszék előtt

A pestvidéki törvényszék *Csikmák* Lajos dr. tanácsa tárgyalta *Balogh* László 37 éves *gimnáziumi érettségit tett adóhivatali tisztviselő* bűnügyét, akit az ügyészség *többszörös bigámiával* vádolt meg. Balogh László a bíróság előtt beismerte, hogy Várnay Margittal kötött *érvényes házassága után Budapesten, Dunaföldváron, Rákosszentmihályon és Kondoroson újabb házasságra lépett kiszemelt áldozataival.* Egy ízben már elítélték kettős házasság miatt és a 3 hónapi fogházbüntetését ki is töltötte. A tárgyalás további során hirtelen ismét felpattant a vádlottak padjáról és kijelentette: *most jutott eszébe, hogy a már beismereteken kívül még Ungváron is kötött egy hatodik házasságot.* Az ügyész indítványára ilyen előzmények után a bíróság elnapolta a bűnügy tárgyalását, hogy tisztázzák az ungvári házasságkötés körülményeit. Balogh Lászlót természetesen *letartóztatták.*

— **Hadigondozó hivatal a városházán.** Szendy Károly polgármester a budapesti hadbavonultak hozzátartozóinak minél eredményesebb gondozása érdekében felállítja a székesfővárosi hadbavonultak családját gondozó hivatalt. A polgármester Szebeny József tanácsnokot, a főváros társadalompolitikai ügyosztályának vezetőjét bízta meg, hogy a hadbavonultak családját gondozó hivatal felállításáról és megszervezéséről haladéktalanul gondoskodjék. A hivatal feladatává teszi a polgármester, hogy a honvédelmi minisztérium által a főváros rendelkezésére bocsátott adatok alapján mindazokat a budapesti családokat, amelyeknek eltartója hadbavonult, a főváros szociális szervezetének és az arra alkalmas társadalmi szerveknek bevonásával rendszeres gondozásban, minden szükséges erkölcsi és anyagi támogatásban és tanácsadásban részesítse. A polgármester kiadta az utasítást, hogy a lehető leggyorsabban állítsák össze a hadbavonultak családtagjainak szociális helyzetére vonatkozó adatokat és ebbe a munkába beosztott 150 fővárosi védőnőt és 50 iskolanővért, de résztvesznek a munkában a szociális gondozók és a népjóléti hivatalnokok is.

— **Számvevők gyűlése.** A számvevőségi tisztviselők országos egyesülete Javornitzky Jenő elnöklésével ülést tartott. Az elnök megnyitójában a számviteli reformjával foglalkozott, majd Horváth Elemér különböző időszerű kari kérdésekről beszélt. Balassa Márton, Bérczes János, Zsigmond Béla, Tolnay Zoltán, Románszky János, Papp Mihály, Hübner Kálmán, Vörös Károly és mások felszólalása után az ülés elhatározta, hogy az egyesület újból szorgalmazza a helyzetjavítást, az automatikus előlépést, megfelelő karácsonyi segélyt, a kiküldetési díjak felemelését és a számvitel reformját.

— **Állategészségügyi intézet Kolozsváron.** A földmívelésügyi miniszter Kolozsvár székhellyel állategészségügyi intézetet szervezett. Az intézet munkaköre kiterjed mindama vizsgálatok végzésére, amelyek a gyakorlatban működő állatorvosok munkakörét meghaladják.

— **A veszekedő testvérek agyonszúrták az apjukat.** Kecskemétről jelentik: Szögi Mihály kiskunmajsai gazdálkodót felkereste János nevű öccse, hogy elszámoljon vele a közös jövedelmet hozó földről. A testvérek között vita támadt és annak hevében bicskát rántottak. Édesapjuk, az 57 éves Szögi György szét akarta választani fiait, közben két szúrást kapott mellébe. Sérüléseibe belehalt. A két fiút letartóztatták és a kecskeméti ügyészség fogházába szállították.

— **Az Oti december 6-án és 8-án szünetet tart hivatalaiban.** Az országos társadalombiztosító intézet értesíti az érdekelteket, hogy december 6-án, a kormányzó névünnepén és a december 8-iki egyházi ünnepen hivatalaiban szünetet tart. A hivatali munkaszünetre való tekintettel az ezeken a napokon esedékes segélyeket az intézet központjában már december 5-én, pénteken délelőtt 8 órától déli ½1 óráig, a kőbányai és a rákosmalotai táppénzfizetőhelyeken, valamint a II., a III., az V. és a IX. kerületi, az ujpesti, a kispesti, a pestszenterzsébeti és a csepeli fiókoknál esedékes segélyeket pedig az illető kifizetőhelyeken és fiókoknál elhelyezett hirdetésben jelzett időben fizeti ki. Az orvosi rendelőintézetek december 6-án szombaton rendes szolgálatot tartanak, míg december 8-án, hétfőn a sebészeti osztályokon délelőtt 10-től 12-ig, a sebészeti és fogászati osztályokon pedig délelőtt 11-től 12 óráig ügyeletes rendelés lesz. A Csengery-utcai rendelőintézetben a fogászati osztályon az ügyeletes szolgálat nem délelőtt 11 órakor, hanem 10 órakor kezdődik. Ezen a napon tehát a rendelőintézeti szolgálat a most említett rendeléseken felül szünetel.

Halálozás

Zlinszky Aladár dr. egyetemi tanárnak, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjának temetése december 5-én délután ½3 órakor lesz a Kerepesi-úti temető halottasházából a székesfőváros által adományozott díszsírhelyre.

Özv. *Reidl* Jánosné szül. *Szehne* Anna Mária 83 éves korában Kucorán meghalt. Kedden temették el az evangélikus egyház szertartása szerint a családi sírboltba. Az elhunytban Réday dr. rendőrfőtanácsos édesanyját gyászolja.

UJ MAGYARSÁG TELEFONSZÁMAI:
1-464-20, 1-464-28
1-464-29, 1-444-00

Szinház, Film, Művészet

Az iparművészeti társulat karácsonyi kiállitása

Az országos magyar iparművészeti társulat ezévben a *„Művészet az iparban"* címmel tartja karácsonyi kiállítását Mária Valéria-utcai termeiben. Ha belépünk a társulat helyiségeibe, megfeledkezünk arról, hogy háború van, oly esztétikusak, derüsek a kerámiák, üvegek, textiliák, csipkék, bőrmunkák vitrinjei a társulat nagy áldozatkészséggel kivitelezett modern installációjának keretében. A nagy teremben vállalatok és művészek produkciói egymás mellett szerepelnek. Legjobbak azoknak a gyáraknak tárgyai, melyek magukon viselik a tervező művészek egyéniségét. Igy a herendi porcellángyár főhelyen álló vitrinjén látszik, hogy a gyár szelleme haladó s hogy állandóan foglalkoztat új művészeket és rendel új terveket. *Lőrincz* István modernizált barokk szobrai és kecses alakjai, a Rómában élő *Papininé Kuzmik* Livia és *Lőte* Éva, *Lux* Alice figurái friss hangot pendítenek meg a herendi porcellán történetében. Sajnos, a Zsolnay-gyár tehnikailag fejlett iparánál ezt a felfrissülést nem állapíthatjuk meg. A Drasche-gyár kerámiái mellett meglepő fejlődést mutat a salgótarjáni üveggyár *Veres* Zoltán és társának vállalata és a tokodi üvegipar *Jantschi* Béla csiszolt dísztárgyaival. Ezek a gyárak azt ambicionálják, hogy a hétköznapi tárgyakba is ízlést és artisztikumot vigyenek.

A kiállítás nagy termében az egyéni készítmények közül kiugranak *Gorka* Géza kerámiái, aki remek új ötletekkel lepi meg a szakértőt és a közönséget, új formákat és színhatásokat érlel ki a legnagyobb változatosságban. Pár év óta egyéb terveivel párhuzamosan a régi habán korsók stilusába élte bele magát, most ebből az élményből nyersszínű alapon lágy vörös árnyalattal egészen új egyéni műfajt teremtett a maga számára. De ezen az új vívmányon kívül csepegtetett, repesztett, olvasztott, pattogatott, elfolyatott, ráncolt, erezett és rücskös felületeket állít elő. Az agyagban és zománcban rejlő lehetőségeket a tűz tudatos adagolásában varázsló módjára csalja elő művészi fantáziával, kifinomult ízléssel és az anyag bámulatos ismeretével. A sok kitünő keramikus közül is kitűnik *Kovács* Margit játékos csipkés könnyedségével és elragadó színeivel. *Ohman* Béla, a kiváló szobrász két kerámia madonnája is szép darabja a kiállításnak. *Gádor* István eredeti fajansz elgondolásokkal szerepel. *Bátori* Julia üvegcsiszolásai nagy fejlődést mutatnak régebbi tükrös készítményeihez viszonyítva. Finom cérnaszál karcolásokkal, az üveg homoritásával még a legprimitivebb üvegtárgyat is művészivé teszi, amire a jelenlegi nagy anyaghiány miatt nagy szükség van. Aznavourián Leó üvegjei is fejlett izléssel készültek. A nagy terem vitrinjében a nemes fémmunkák között különösen karakterisztikusak és egyéniek *Tevan* Margit domborművekkel ékessé tett tárgyai.

Remekbekészült az országos iparművészeti egyesület fedeles díszkelyhe *Csajka* István terve nyomán Hodina Mihály kivitelezésében. A fénylő aranykehely tetejét mattra kovácsolt angyal díszíti, alatta a talapzatot, a különböző iparágak jelvényeit piros zománccal díszítik, melyek ragyogva verődnek vissza a síma arany felületen. Csillogó színűek *Okrutzky* Erzsébet egyházötvös munkái is, de úgy látszik sok esetben a megrendelő kívánságát kellett követnie. A fémkészítmények közül kitünnek egyéni elgondolásukkal *Kitlinger* Kálmán művei. A nagy teremben *Pekáry* István stilizált, népiesízű faliszőnyegei hatásos színfoltokkal díszítik a síma falakat.

A nagy teremben csillogó körbe futó üvegvitrinek épp úgy hirdetik a magyar iparművészek és a rendezők ízlését, mint a többi terem gazdag anyaga. Kézinyomású lenvásznak, selyem emprimék, gusztusosan szőtt gyapjú textiliák és háziszőttesek, köztük elsősorban *Tüdős* Klára tervei, azután *Szabó* Éva, *Schubert* Ernő elgondolásai a magyar textilipar színvonalát jelzik. A sok nemes kézimunka között is feltűnnek *Bodroghy* Erzsébet tüllhímzései.

Igen megkapó a művészi dobozok grafikai játékossága. *K. Lukács* Kata, *Mallász* Gitta, *Dallos* Hanna, *Kozma* Lajos sokszor sziporkázóan szellemes munkái elragadnak ötletességükkel, csak, sajnos, nem lehet nevüket kinyomozni, legfeljebb következtetni lehet egyéni stílusukra a Stühmer, Floris, Meinl cégek ékes dobozairól. Nagyon szépek *Dely* Anna színpompás lakkozott magyar famunkái, *Szép* Béla nemes ízlésű fafaragásai. A felsorolt munkákkal csak ízelítőt adtunk a kiállítás értékeiről. Rajtuk kívül sok nemes kézimunka, porcellán és kerámia, ötvösmunka, fafaragás, könyvkötés, nádfonás került a kiállításra. A rendezés célja az, hogy a nagyipar, kisipar művészi nívón álló produktumai csak iparművészek munkáit mutassa be, hogy a közönség közöttük megtalálja a tetszésének megfelelő karácsonyi ajándékot.

A kiállítás kitünő rendezése *Szablya* Jánosnak, az iparművészeti társulat igazgatójának és a fáradhatatlan *Richter* Aladárnak, a magyar iparművészek egyesülete alelnökének érdeme.

Svanholm Set a Lohengrinben

A remekhangú svéd hőstenor, *Svanholm Set* néhány év óta talán legszivesebben látott vendége Operaházunknak. Fellépései még minden alkalommal különös élményt jelentettek és közönségünk jól tudja, hogy benne soha nem csalódhatik. *Wagner legenda-hőseinek ma alighanem ő a leghivatottabb megtestesitője.* Gyönyörű zengésű hangja, zeneisége és páratlan kifejező készsége olyan tökéletes összhangban egészitik ki egymást, amivel csak igen ritkán találkozhatunk. Idei vendégjátékát csütörtökön a *Lohengrin* címszerepében kezdte el és ismét emlékezetesen szép operaestével ajándékozott meg. Valami különös varázs van az egyéniségében, ahogy már a puszta megjelenésével is, egyszeriben a legenda világába röpítette a nézőt. És ez a lenyügöző hatás egy pillanatra sem szünt: alakításából végig a léleknek ez az ereje, a Grál fölkent lovagjának a lelkessége sugárzott. *Elejétől végig a szó szoros értelmében: remekelt.* A meleg ünneplésben méltó részese volt *Rigó* Magda, *Némethy* Ella, *Losonczy* György és *Fodor* János, valamint *Hámori* Imre is. Az előadást *Ferencsik* János vezényelte. (L)

Ma, pénteken Weisbach vezényletével a **Székesfőv. Zenekar Mozart estje** este 8-kor a Zeneakadémián. **(Harmónia.)**

*

Erna Sack ma
V. 8. Néhány jegy Rózsavölgyinél.

Mikulás d. u. vasárnap
3 órás vidám, gyerekeket szórakoztató műsor. Jegy 1—4 P Rózsavölgyinél.

* **Operaházi autobuszok a pénteki diszelőadás után.** A magyar nemzeti diákszövetség közli, hogy a kormányzó úr Őfőméltósága névünnepe alkalmából december 5-én az Operaházban tartandó diszelőadás után a régebben szokásban volt operaházi autobuszok kivételesen az ünneplő közönség rendelkezésére állanak s ugyanakkor megfelelő számú taxi is rendelkezésre áll.

* **A Magyar Művelődés Háza közleményei.** A Magyar Művelődés Háza december 6-án, délután 4 órakor „Jön a Mikulás" címmel műsoros gyermek előadást rendez. December 8-án délután 5 órakor pedig „Nagy karácsony éjszakája" cimen nagyszabású népi játékokat ad elő, közel ezer szereplővel. December 13-án „Magyar est" lesz a színházban, ahol kitünő zenészek és énekesek Bihari János és Dankó Pista szerzeményeit adják elő.

* **Műsorváltozás az Uj Magyar Színházban.** Az eredeti tervektől eltéröen az Uj Magyar Színházban szombaton este nem „A milliomos" című darab, hanem a „Medea" kerül előadásra, mert a Nemzeti Színház szombat-esti díszelőadásán szereplő Csortos Gyula nem léphet fel a Bónyi-darab címszerepében. Szombat helyett „A milliomos", vasárnap este szerepel a színház műsorán. Erre az előadásra a vasárnap esti bérletek természetesen érvényesek lesznek.

* **A Move-szépmívesek kívánsághangversenye.** A Move-szépmívesek december 7-én, vasárnap délután 5 órai kezdettel tartják negyedik estjüket sebesült honvédeik szórakoztatására. A vasárnapi tarka-délután a Move-szépmívesek kívánsághangversenye, az eddigi műsorok után ugyanis a megjelent honvédek állították össze a műsort, amelyet a rádió is közvetít. A Move-szépmívesek vasárnapi estjén vendégeket is szívesen látnak, mivel az előadás után ismerkedési táncestet tartanak. A magyar fajvédők országos egyesületének díszterme (VII. Rákóczi-út 42) feldíszítve várja a sebesült honvédeinket. A kívánsághangversenyen közreműködnek: Baskó Kató, Boross Jolán, Faragó Ibolya, Füzi Matild, Gömöri Lili, Madaras Gizella, Kály Mária, Máthé Jolán, Steller Mária, Török Gizella, Zsolnay Mária, Básthy-Badics Gyula, Boday Miklós, Dóry József, Jánosi Oszkár, Kántor Béla, Mindszenti István, Vasadi-Balogh Lajos, Várady Szabolcs, Teghze-Gerber Miklós, Torday-Borbély Pál. Bevezető beszédet mond Magyarády Jenő. Művészeti rendező G. Ujfalussy Ilona.

Békefi Lászlót ötezer pengőre büntette a szinművészeti tanács

A színművészeti tanács csütörtökön este háromórás ülésen tárgyalta *Békefi* László ismeretes fegyelmi ügyét. Békefi Lászlót ugyanis a színművészeti kamara súlyos gondatlanság miatt eltiltotta a színpadtól. Békefi ezt a döntést megfellebbezte és igy került a színművészeti tanács elé. A tanács *megállapitotta Békefi bünösségét, megállapitotta a súlyos gondatlanságot, de a színművészeti kamara eltiltó végzését megváltoztatta* és Békefi Lászlót: súlyos gondatlanság elkövetése miatt *5000 pengő pénzbüntetésre ítélte.* Az ítélet jogerős.

A magyar női vonósnégyes Mozart-emlékhangversenye

Üde, kellemes szint jelent magyar zenei életünkben *a magyar női vonósnégyes* működése. *Kálmán* Mária, *Mezey* Mária, *Szerémy* Magda és *Ulbrich* Hermin évek óta lankadatlan szorgalommal, komoly ügyszeretettel és nemes lelkesedéssel ápolják a kamarazene virágoskertjét. Nem riadnak vissza a nehéz feladatoktól, becsületesen vállalják és helyt állanak. Szigorúan véve, férfimunkát végeznek, hiszen, voltaképpen, maga a hangszerművészet: férfias művészet. A nő élettani alapon is *csakis saját magán uralkodhatik,* vagyis művészetének eszközéül a testét veheti igénybe, mert igy: teljesen egyenjogú ellenlábasa a férfimüvésznek. Vagyis, mint *énekesnő, színésznő és táncosnő.* A női művészek szép heviletét és bámulatos kitartását mutatja, hogy mint hangszerművészek is, kiválót alkotnak. *A magyar női vonósnégyes* csütörtöki *Mozart-emlékhangversenyén* megérdemelt nagy sikert aratott. Gondos összjátékban, kiegyensúlyozott stilussal, izléssel szólaltatta meg Mozart kamaramuzsikájának késői korszakából való három remekét. Közreműködött *Temesváry* János és *Szegedi* Ernő. Az előkelő, nagyszámú közönség sokat tapsolt a rokonszenves előadóknak. **H. G.**

A „Pinocchio" sajtóbemutatója

Csütörtökön délelőtt a Radius-filmszínházban, szükkörü sajtóbemutató keretében vetitette le a meghivottak előtt a Hunnia-filmgyár kölcsönosztálya Wald Disney „Pinocchio" című filmujdonságát. A film bemutatását fokozott érdeklődés előzi meg, hiszen köztudomású, hogy Walt Disneynek ez a rajzos filmje új utat jelent ebben a műfajban és mindenütt, ahol eddig műsorra került: hónapokon keresztül játszották, a szó valódi értelmében óriási sikerrel. Akik csütörtökön ott voltak a Radius-filmszínházban, elmondhatják: ilyen rajzos filmet még nem látott a főváros közönsége és Walt Disney önmagát múlta felül, mert a „Pinocchio" színben, rajzban, játékban, mozgalmasságban felülmúlja még a „Hófehérke és a hét törpe" című világsikerü színesfilmet is! Ez a kis fabábú „amelyet egy olasz költő tett először tulajdonképpen népszerűvé, olyan kedves, annyira eredeti, mulatságos figurácska, hogy mindenki már az első pillanatban szivébe zárja, de vele együtt felejthetetlen élményt jelent megismerkedni Pinocchio alkotójával, az öreg fafaragóval, a jó szellemmel, amely egy cilinderes tücsök alakjában követi a fabábút, Figaróval, a cicával, az aranyhalacskával, a jó tündérrel és a film gonosz alakjaival: a bábjátékossal, a gyermekek kereskedőjével, a rossz fiúval, aki szamárrá változik, a gonosz rókával és a kegyetlen, falánk bálnával, amelynek gyomrában hajók úsznak.

Az első koldusfilm

Érdekes és tanulságos filmet készített a magyar filmiroda *Elbert* Endre dr. forgatókönyve alapján, *Cserépy* László rendezésében. A rövid kulturfilm a székesfőváros szociális szervezetét ismerteti és felveti atz a régi problémát, *vajjon megoldható-e a koldus-kérdés a közönség egyéni adakozásával vagy intézményes rendezésre van szükség.* Néhány rövid perc alatt megtudjuk az árnyékból elénk toppanó koldusokról, hogy mi lesz a sorsa a jó szívvel adott alamizsna fillérekneK. *Egészen ismeretlen világot tár a mozilátogató közönség elé ez a kis film, amelyet „Árnyékban" cimmel a két hiradómozi mutat be.*

* **A királydijas pécsi dalárda Szigetváron** magas művészi színvonalú hangversenyt rendezett a vöröskereszt javára. Borsy Jenő elnök vezetésével 90 tag utazott Szigetvárra, ahol Várhalmi Oszkár karnagy vezénylésével Kodály, Ádám, Bárdos és Péter József férfi- és vegyeskari dalműveit adta elő.

* **Reményik Sándor emlékezete.** A nemrég elhúnyt nagy erdélyi költő Végvári-Reményik Sándor emlékére december 11-én délután ½6 órakor a zeneakadémia nagytermében emlékestet rendez a kulturális egysületek szövetsége. A műsoron Reményik Sándorhoz méltó nevek szerepelnek: Raffay Sándor püspök, Voinovich Géza, Hankiss János, Járosi Andor, Báthy Anna, Fényes Alice, Gáborjáni Szabó Klára, R. Simonffy Margot és az Acélhangdalárda Berg Ottó vezényletével.

* **Divatrevü az Uj Magyar Szinházban.** Somfay Margit vasárnap délelőtt 11 órai kezdettel az Uj Magyar Szinházban divatrevüt rendez amelyen a vezető divatszalónok ruha-, szörme-, kalapujdonságait és az egyesült női tábor magyaros ruhakreációit mutatják be műsoros matiné keretében.

Jantschi Béla

iparművész

REKLÁMLAPRA hirdetett pályázatot a miskolci Deichsel A. sodronykötélgyár megbízásából az Országos Magyar Iparművészeti Társulat. A pályázat bírálóbizottsága a július hó 28-án tartott ülésén határozott a beküldött pályaművek felett és az első hárommilliós díjat *Hollós Endrének*, a második másfélmilliós díjat *Nagy Kálmánnak* ítélte oda. Félmillió koronáért megvásárolták *Amberg József* és *Jantschi Béla* pályaművét. Valamennyi pályaterv nyolc napig ki volt állítva az Országos Magyar Iparművészeti Társulat tárlatán.

Magyar Iparművészet

1925. 131. l.

FŐVÁROSI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR
HAUPTSTÄDTISCHE ÖFFENTLICHE BIBLIOTHEK
BIBLIOTHÈQUE MUNICIPALE

Budapest, 1928 márc. 27.
IV., Gróf Károlyi-utca 8.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Fogadja kérem mint könyvtárunk barátja leg-
ujabb kiadványunkat, amelyet a Dürer-jubileum

Jantschi Béla

l.

Budapesti rajziskola

1940-41. 7 l.

industriali miste, le quali co
anche degli orafi. Enumera le
più che 900 orafi, coi nomi de
e con i loro segni.

Questa opera elimina una manca
lungo tempo sentita dai musei,
zionisti, dagli antiquari e in
dagli specialisti dell'orefice
rà all'identificazione dei lav
tica oreficeria ungherese che
in grande numero nelle collezi
in parte sotto falsa o anonima
Ciò sarà possibile coll'aiuto
, sistemati con chiarezza e co
luoghi della produzione, l'epo
segni degli orefici.

L'opera di 434 pagini e con 30
in ricca rilegatura in mezza p
ordina usando la cartolina acc
il prezzo di 50 Pengő.

Febbraio,1937.

La Tipografia

Jantschi Béla

I. Budaparti fiúk

1939-40. II. l.

Sirkö, oppomi Rath. Leinetöröl

VIII. 176.

Jantschi Béla

1. Ferképzőmfoiskolák
1939-1941. 15. l

4./ Demeter Sándor számv.főta

5./ Dr.Dercsényi Dezső müem.s

6./ Szabó Erzsébet dijnok

7./ Saláth Ferenc I.o.szakalt

Budapest, 1944 junius

Nagyméltóságu

Vallás- és K

Jandschi Béla

rajztanár, iparm.
l. grafikus mester

Budiparrajzisk
1938-39. 21. l.

U.o. 1939-40. 9 l. 23. l.
Ideiglenes tanári
minőségű napok.

U.o. 1940-41. 16 l.

U.o. 1941-42 15. l.

765

nézve. Feje elől kopasz, előre fésült haja,
a s körszakála szőke, szeme kék. mellét ki-
a atillája aranyzsinórzású s lekajtott galléjú
s
.

nra, méretei 71: 57.8 cm.
erelyemuzeumból. 107/95. № 161.

107/95: 161

Jantschi Béla

I. Budapesti Tanítóképző

1941–42. 6 t.

Jantschi Béla

nevét 1938-ban

Jáki-ra

változtatta.

l. Magy. Tpam.

1938. 333. l.

334. l.

(חברא קדישה) BUDAPESTEN
2., I. EMELET.

Országos Bizottságának,

Budapesten.

lt ásatások során előkerült egy
eiglenesen a régi pénzügyministerium
tt fel.
kérjük:
sen az iránt intézkedni, hogy ez
et birlalatába bocsáttassék át, amely
illő elhelyezéséről gondoskodnánk.

Jantschi Béla

Otvos

l.

Oberbauer 1938.

63. l.

Nyugta –

325.– P-ről, azaz Háromszázhuszonöt pengőről még összegel a Városfelügyelői fuscá megkötéséért, munkadíj fejében felvettem.

Budapest, 1941. XI 21.

Szudiványi Endre
protaurator.

Jandrichi Béla

vasútamár, szakelőadó az igazgatóság vezetőségi tagja

Ferkpzomfoisk vk

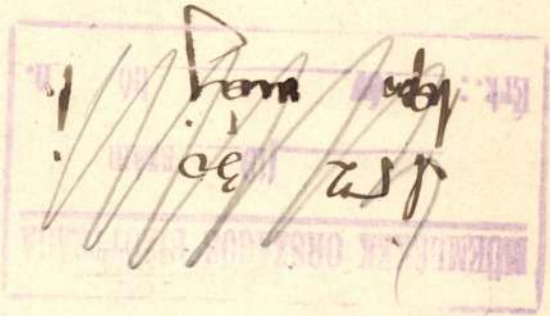
1935-36. 62. l.

Jantschi Béla

a főiskola kiállításán az Iparművészek Testülete 50 pengős díjat nyerte

Képzőm. Főisk. Évk

1927–28. 13. l.

Az ujpesti II.számu m.kir.állami

90.
1930. szám.

A Müemlékek Ors

Tekintetes I

Az u j p e s t i I
mintegy 2oo növendéke 15 ta
3-án tanulmányi kirándulást
Tisztelettel kérem a

Jamszky Béla és

Kövesdy Tibor

K

Lrod

2

Rabinovszky Marius.

A Forum – szinház

architektusai.

Nyugat 1926. dec. 1.

Jánszky Béla
építész

Képkőművészet
1930. 174. l. (Le-
lepleztek Bencsúr
Gyula mauzóleu-
mát.)

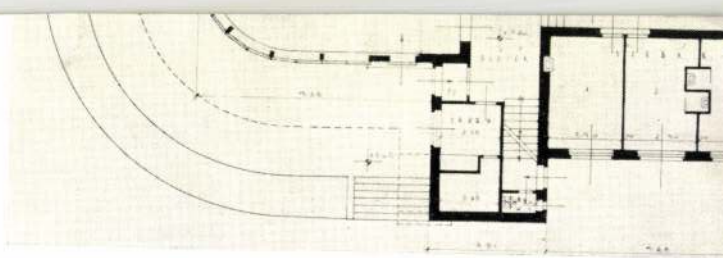
Fenti tévedésre
Bencsúfalván
épült.

Jainszky Béla

Szivessy Tibor

K

Budapest - Rózsa -
dombi villa,
repr.
Magyar Építőművé-
szet. 1930. 9. 7.
26. f.

ALAPRAJZ

TANÍTÓK OTTHONA A BALATON MELL

Jánszky Béla

Lajta Béla

Lechner Jenő

Lechner Ödön

Györgyi Dénes

Medgyaszay

Jánszky Béla

Jándy Gyula

Kós Károly

Jándy Gyula

Körösi Károly

Kós Károly

Károly, Karl Robert:

XIIe Internationale Architectencongres. Weekblad

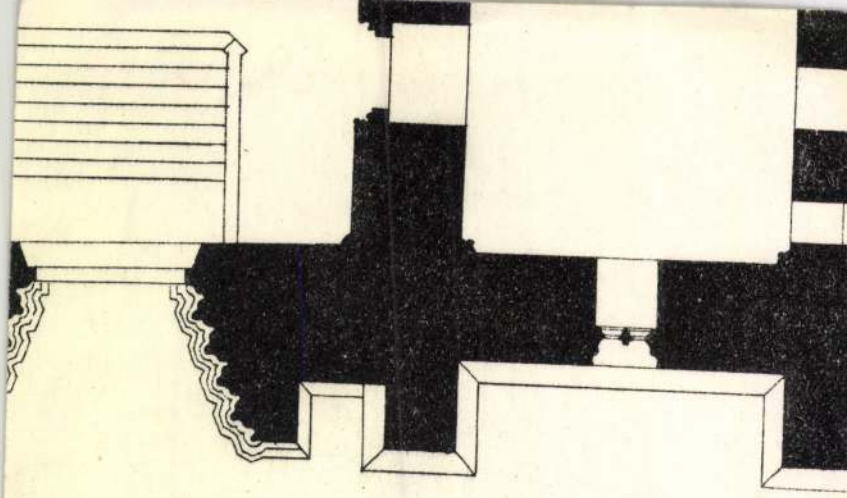
Bouwkundig

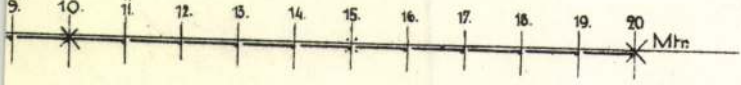
Architectura (Hága)

1930. No 34. (aug. 23)

Wigand Ede

Zrumeczky Dezső

9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20
Mtr.

〈Janiczky Béla〉

cikke

U. 1474

〈〉 A mester sírt.

Pesti Napló

1914. jún. 11.

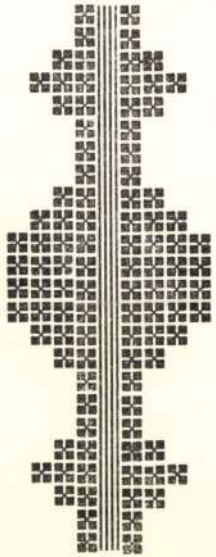
D. H.

Jaszky Béla

Szivessy Tibor

K

Cegléd Amke inter-
nátus terve, repr.
A Lakás 1914.
4. 7

H. T. B.

Esztergom —, 1935

— Lst után 25 /

— váltónál fogva Leo

—

értéke pénzben t

— Kramer Pé

— Mezőtúr —

fizetendő Budapest —

Jaszky Béla

Szivessy Tibor

1.

Építészet és Iparművészet

1913. 14-15. sz.

címlap

P 9/2

Mikészeti Igazgató-

sági

Nyilvántartás

1912 XI. évf.

1, 2 3, 4, 6, 7, 8, 10,
(2 péld) (2 péld) (2 péld) 2 péld)

11, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 20,
(2 péld)

21, 22, 23,
(2 péld)

Minta feld.

Jaroszky Béla és

Spiegel Frigyes

vezetésével

1919-ben Orosz-

Lakásépítő Tanács

alakult.

Építő Ipar – Építő

Munkás. 1929. 66.l.

(A Kommunista

május elsejének

tizéves évfordulója-

ra.)

P 9/2

BUCHHANDLUNG

VASMUTH

ARKGRAFENSTR. 35.

Telephon-Amt I, No. 2177.

BERLIN W. 8, den 27. Dezbr. 1900.

zur Erhaltung der

Budapest

Andrassy ut. 66.

e Herr

Jaroszky Béla

Művészet 1909. 263
– 1911. 273, 388, 390
– 1912. 399
– 1914. 92, 197
– 1915. 292 – 296, 293 – 296, 467

Magyar Művészet
1928. 461 – 462

Fo

Bergsman

Jarnszky Béla

Munkamód építész Bpest

1913 tav. lak. 683, 691, 705–708,
717–720.

Szőnyi Otó dr. VI. 311.

Jánszky Béla

Művészet 1911.

273, 388, 390

Schlaggenwaldi coleŭyek a sinnyei mú-
zeumban VI. 150.

Jaworszky Béla

Művészet

1914. 92. 197

Sírmellékletek bronzból, kelta

VI. 130.

Janiszky Béla –

építész

Vod

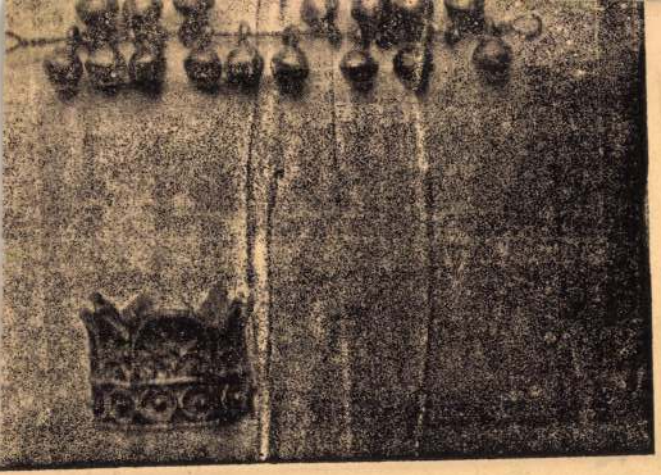
Ivan Ede: Dolgozó ko-
lóniák. Pesti Napló
1912. júl. 7. U. 131

A Reclamáció műveszte-
lep tőrzstagja –

Jaiszky Béla

A Kommün alatt létesített Országos Lakásépítő Tanács építő szervezője volt.

Építő Ipar — Építőművészet. 1929. 66. l. (H. J. A Kommunista május elsejének tűzveszélyes évfordulója" nr.)

erületéről. XII. század 1. fele
Nemzeti Múzeum)

Jánszky Béla

rendezte a Magyar Mérnök- és Építészegylet Közlönyének hallgatóinak vicclapjait 1905, 1906-ban.

Janszky Béla
cikke

Az építészetről.
Nemzeti Művészet
1907. I. 2.
Kéjjel

Szamossy Gyula
Rákóczi út 25.
Nógrádi.

Jánszky Béla

születtek 1905-ben

a Magyar Lovas c. folyóirat, sok illusztráció nagy része is tőle való.

BERZENCZEY DOMOKOS
Szeged

Jansky Béla

Művészet 1909

263

1 drb. Kis örökmécs, gótikus templom alakban

60.

sárgaréz.ből

Janitzky

Pod

Orahé Fiatal Spitzer-

M. Szamuvcsek.

1908. 125.

Nyugta

azaz: ..... Korona ..... f-rő

y összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

bérnegyedre eső részletet, a ..... -i m. kir. posta- és távirda

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi ..... hó 1-én.

Janszky Béla

Arad

Műveséz 1905. 419. l.

(Megfagyott muzsikus.)

Jánszky Béla

Lod

Művészi Zpor

1906. 94. l.

(Megfagyott muzsikus.)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Janszky Béla

K

Tátray Lajos

Virágos udvar,

rep.

Magyar Sparmüvészek

1907. 129. l.

Tauffer Vilmosné-
~~Török Anna~~

Wodianer Mici.

Hermann Béláné
Magyar kir. I. honvéd-gyalogezred parancsnoksága
Hill Anna (Frankfurt a/M.)
Holley Lipót József (Vaskapu)
Hoppe Rezső
Horváth István
Horváth Nándor
d'Isoz Kálmánné
Kammerer Ernőné-Németh Erzsébet
Kereszty István
Kilián Frigyes
Kohl Ferencz
Kolozsvár város Szépitő Egyesülete
Kúnos Ignácz
özv. Kúnváry Fülöpné
Neugebauer László
Novotny Mária (Regensburg)
Nuber Károly Ferencz
Palugyay Károly (Pozsony)
özv. Pápay Istvánné
Papke W. (Bécs)
Pongrácz Jenőné Szentirmay Irma
Putnoky Miklós (Lugos)
Radó Antal
Rampacher Pál
Réthi Károlyné–Baron Rosalie (hagyaték)
Rodakowski Józsefné–Karacsay Clémence
Róna Harry W. (Kribi)
Spitzer Mór
báró Szalay Imre

Janosky Béla

rod

A Hár 1909. II./9-10.sz

KHOZ!

AZ“ harmadik számában a
N. K. kiállítását közöljük,
akarva nyujtani ezzel, hogy
érművészetek újabb törek-
l is megismerkedjenek ol-
k. Évente néhány számot
szánni a festészet és szobrá-
kotásainak, emellett termé-

Jaroszky Béla

Vendégszoba, kerv. fenti

Repr.

Magyar Iparművészet

1909. 137. l.

Janszky Béla

Vendégszoba, levegőtlen

fent.

Repr.

Magyar Iparművészet

1909. 148. l.

BUDAPEST
KOSSUTH LAJOS-UCCA 15
TELEFON: 850-21
CIPŐGYÁR R.T.

Jainzky Béla

rajzai az alábbi mű-
ben

vsd

Vállalkozók Lapja

1937. ápr. 29. (K. M. =
(A „Magyar Mun-
kás".)

Gerely József VII. 279

Jarosky és Rivera

Bécsi a Toldy Ferenc utcában, szobrok fentről, repr.

Tér és Forma

1932. 326. l.

FELOLVASÁSOK

AZ IRODALOM ÉS SZÉPMŰVÉSZETEK KÖRÉBŐL

IRTA

FERENCZY JÓZSEF

BUDAPEST, 1900
Rákosi Jenő Budapesti Hirlap Ujságvállalata

Jánszky Béla

Knittel Jenő

Lechner Ödön II.

Rónay Kázmér

építészek karikatúrái a Magyarok Mussolinis 1937. évi jubileumi emlékkönyvében.

Vállalkozók Lapja

1937. ápr. 29. (K. M. A „Magyarok Mussolinis.")

ALCSUT

nagyságos

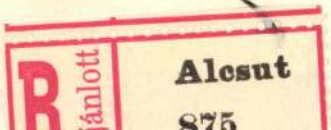
Dr. Szentiványi Gyula

festőművész úrnak

Budapest

Arena út 47.

szépművészeti múzeum

Jánszky Béla és

cs. Szivessy Tibor

Tej és Forma. 1930. 444. l.

(A szentgotthárdi magyar iskolaszanatóriumi kúrával,

tervezték fentebb.)

(3171-től 3448-ig.)

ÁRVERÉSEIT!

Árverések naponta délután 3 órától!

Az árverésre kerülő anyagot tartalmazó
„ÁRVERÉSI KÖZLÖNY“
a helyszinen 10 fillérért kapható.

K

Jaworsky Béla

Knittel Jenő

Lechner Ödön II.

Riedel Béla

Rónay Károly

Szüper Géza

résztvettek az alább alkalomi elcsapatosan és illuminálásban fő-részt vevő Riedel Béla volt, aki Amerikából karaktérrel nagy burgalomival volt részt a munkában.

ex Ulesspoth Ilustrációs archiv
Pauna a 39-ik évfordulóra. 1898-1937.
Bp. 1937

Jánoczky és Szivessy

1) Bárilla Budapesten
2) Budapesti bérházak.

Repr.

Tér és Forma

1930. 414. l.

ből. Előadássorozatunk őseink balkánpolitikájával foglalkozik, azzal a történelmi sorssal, amely országunkat és a Balkán-félszigetet összekötötte. A magyar politika önálló elképzelése szerint igyekezett diadalrajuttatni alakító és rendező elvét. Ez természetesen nem azért történt, hogy üres imperialista célzattal idegen népeket leigázzon. Magyarország földrajzi határa dél felé nyílt. A Kárpátmedence békéjét és biztonságát tehát csakis a Balkán biztonsága, békéje és rendezettsége védhette. A magyar balkánpolitika a Magyarország és a Balkán államai rendezett, békés együttműködésére irányult.

A sorozat november és december havi előadásai:

November 8.
Az Árpádok Balkánpolitikája.
Előadó: *Ferdinandy Mihály dr.*

November 15.
Törökfajú népek Románia területén a középkorban.
Előadó: *Elekes Lajos dr.*

November 22.
Magyar-török kapcsolatok.
Előadó: *Hasszán Bey.*

November 29.
A magyar, mint balkáni diplomáciai nyelv.
dec. 6. Előadó: *Istványi Géza dr.*
A magyar önállóság és a török birodalom: Erdély.
Előadó: *Kádár Zoltán dr.*

December 13.
Magyar szórványok a Balkánon.
Előadó: *Lükő Gábor dr.*

December 20.
A magyar emigrációk és Törökország.
Előadó: *Ferdinandy Mihály dr.*

Belépődíj 60 fillér, kedvezményesen 40 fillér. Akik a Szabad Egyetem összes tárgyaira vagy a „Magyarország és a Balkán turáni népei" c. sorozatra beiratkoztak, azok belépődíjat nem fizetnek.

Jancsó Sándor

Családi ház a Pasaréten

Repr.

Tér és Forma

1932. 250, 257. l.

EGYSZERŰ
világos módszerek

Szókincs, nyelvtani olvasmányok. Levelezési és gyorsírási függelék

Dezséri Bacho László:

Gyakorlati
Olasz

Jaiszky Béla

l.

Szabad művész

1949. 174. l.

ajt. 2r

KIR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

ula urnak,

.bizottsága elnökének,

Budapest.

ember hó 25-én, 704 sz.a.kelt

ással van szerencsém

sahegyi és jánosréti

Jánszky Béla
építész

l.

Szendy K. Bpest
művészettörténeti évk.
1942. Bp. 1943.
383. l.
384. l.

F.é.március 2

hivatkozással, van szeren

óbudai bérkocsi számlájá

visszaküldeni.

Budapest, 19

Jaiszky Béla

Levéi iparos a
Kisipari Hitelintéz-
et zárása 1941-42-
évjárat.

7 emelés

Határ Kőrép. 1941

103. l.
104. l. Képjel

(1

VII. 27.

Budapest - Jutlegom

és vissza

58 Km x 2. Kerékpárosok II. o. 6.54 /
ind. reggel 22 20 o
visszaér. este
Vasúti jegyek
Gerecsh —
Pelliczb 7.80
Genthon 3.90
Szentiványi 3.90
Könyöky W.S. 7.80
Kákay Kabó Gy. 3.90 27.30
Dex —

napidíjak

Gerecsh " " —
Pelliczb — " —
Genthon 1 " 12.—
Szentiványi 1 " 16.—
Könyöky (VII/o) 1 " 18.—
Kákay 1 " 12.—
Dex (bár egész napi szolgálatban volt (laróhelyen napidíjat nem kapott) —

58.—

Jánszky Béla

M. Képrőm. Egyes. tagja

KMTÁRS művesoptok
1931 feb márc kiáll.

XI. 61, 62, 63, 64, 65, 66

1939. tav. tárl. VI. a.

J. és Szivessy Tibor.

u.o. VI. t. a, b, c, d.

Jamnitzky és Szivessy

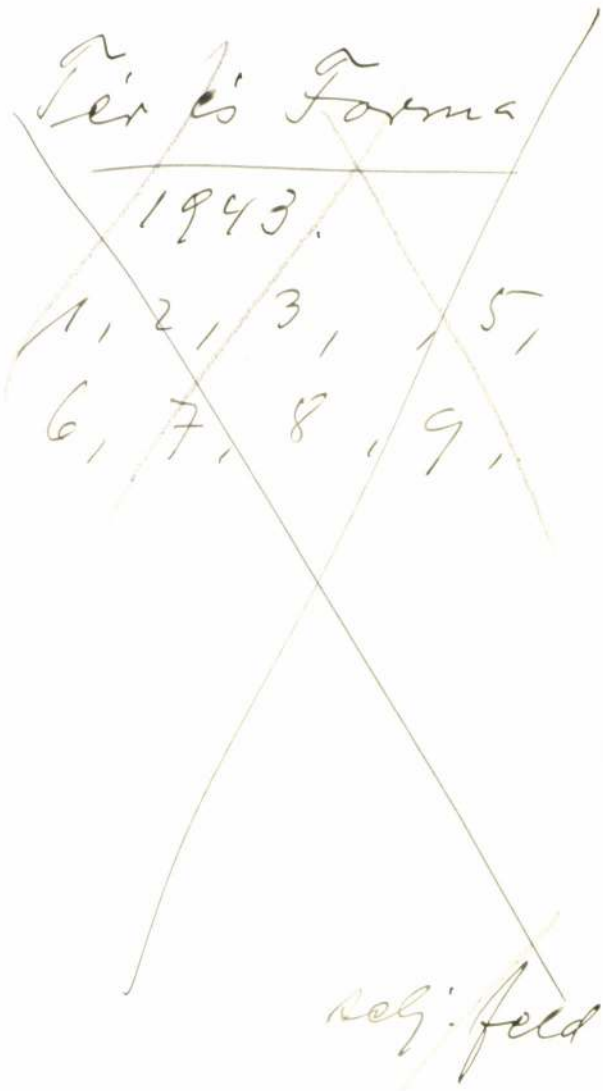
ning
ed

(Családiház és
Családiház a Passa-
véten.)
Tervrajzok jeutek-
Rapr.

Tér és Forma
1932. 250, 251. l.
Képekkel és
alaprajzokkal.)

LE COSTRUZIONI PUB
NEGLI ANN

ESTRATTO DAL RAPPORTO DE
ANDREA

Férfi Forma
1943.
1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8, 9,
rel: feld

Jamszky és Szivessy

pince cső 3 perverter az alábbi épületek.

Tér és Forma
1932. 326. l.
(Bethár a Toldy Ferenc utcában, képekkel és alaprajzzal.)

115

Jamniczky Béla

Villa a Tihanyi útcában

Tervrajz fenti

Repr.

Tér és Forma

1933. VI. l.

Jánszky Béla

A XIII. kerületi Takarony- és Angyalföldi-utcai újabb háromemeletes fővárosi kislakásos bérházat tervezte.

Halász 1939. középítk.

40. l.
54. l.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Jánszky Béla

Lod

=

Magyar Iparművészet

1935, 1–2 sz.

58. l.

Jánszky Béla

1933 feb márc

Pestszentlőrinci
elemi iskola

Klebelsberg emlékkiállítás Műcsarnok

Jánszky Béla és
Szivessy Tibor

Igénybe

Alulírott a m. kir. pénzügyminisztéri
alapján bejelentem, hogy a Budapest székesf
által a közszolgálatban álló tisztviselők és egyé
a **gáz** fogyasztása után megállapított kedvezı

	Az igénylő
1	neve:
2	hivatali állása: (nyugdíjasnál volt hivatali állása, özvegynél férjének volt hivatali állása)
3	lakása: ..... ker., ...
4	főbérlője-e a lakásnak?
5	családi állapota: (nős, özvegy, férjezett, nőtlen, hajadon, elvált)
6	kizárólag családfenntartó-e?
7	családi pótlékot kap-e és kik után?

Jaisky Béla és

Szivessy Tibor

Kovács Lydiá:

Márkus Emilia

otthonában. Vas. Ujs.

1913. 548. 549. l.

(Képekkel.)

A lepesi hüvös-

völgyi villát vonat

ablakban festék

szemlélt.

Dr, BERTÓK LAJOS
könyvkereskedése
DEBRECEN, PIAC-U. 4.

ÁRJEGYZÉK.

Méltóságos / Nagyságos Müemlékek Országos Bizottsága urnak / urnőnek

Budapest.

I. ker. Hegyalja út 40.

Jancsó Béla
és Szivessy Tibor

K

cikk

Magyar Építőművészet

1913. 3 f. (Mai-
Rus Emília budai la-
kásháza)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi mint

Jánszky Béla

A MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE TAGJAINAK KOLLEKCIÓJA.

628-tól 779-ig.

VIDOR EMIL MŰÉPÍTÉSZ.

682 Fasori lakóház. Fénykép. Magánt.

JANSZKY BÉLA ÉS SZIVESSY TIBOR.

683 P. Márkus Emilia lakóháza. Fénykép. Magánt.

HAASZ ÉS MÁLNAI.

684 Kerti feljáró architektura. Fénykép. Magánt.

ÁRKAY ALADÁR.

685 Az Orsz. Birói és Ügyészi Egyesület internátusának főbejárata. Fénykép. Eladó.

686 Családi ház a Birói és Ügyészi Egyesület telepén. Színezett fénykép. Eladó.

ÁGOSTON EMIL.

687 Loránt Izsó háza. Fénykép. Magánt.

HIKISCH REZSŐ.

688 Síremlék. Fénykép. Magánt.

VIDOR EMIL MŰÉPÍTÉSZ.

689 Hall. Fénykép. Magánt.

HAASZ ÉS MÁLNAI.

690 Architektura. Fénykép. Magánt.

JANSZKY BÉLA ÉS SZIVESSY TIBOR.

691 P. Márkus Emilia lakóháza, hall. Fénykép. Magánt.

ÁRKAY ALADÁR.

692 Villa a Birói és Ügyészi Egyesület kissvábhegyi telepén. Vízf. Eladó.

693 Családi ház a Birói telepen. Fénykép. Eladó.

Képzőm. Társ. 1913.
tav. kiáll. kat.

BÉLI-VÖRÖS ERNŐ.

672 Rózsák tükör előtt. Olajf. Eladó.

BENCZÚR BÉLA.

673 A Balaton zivatar előtt. Olajf. Eladó.

CZENCZ JÁNOS.

674 M. S. úrnő arcképe. Olajf. Magánt.

K. SPÁNYI BÉLA.

675 Téli est. Olajf. Eladó.

KOVÁCS GYULA.

676 Önarckép. Olajf. Eladó.

K. SPÁNYI BÉLA.

677 Téli reggel. Olajf. Eladó.

KALLÓS ÁRPÁD.

678 A festőnő. Olajf. Eladó.

SILIGAI FERENC.

679 Téli hangulat. Olajf. Eladó.

XVII. TEREM.

RÓZSAVÖLGYI GYULA.

*680 Színháztanulmány. Rajz. Magánt.

GRÁF KÁROLY.

681 Berethalmi gót templom. Vízf. Eladó.

Janovky Béla

K

Szivessy Tibor

műsz
cód

l.

ME. 1912. 4. n

28, 29, 30. l.

< Jánszky Béla >

Könyve

< 7 A magyar formára való törekvések kritikai megvilágításban.

Bp. 1939

Könyvtárunkban

Szolnok.

A középtért a bástyákka
város foglalja el, a háttérber
az előtért pedig kanyargó foly

ZOI

a kép alatt és a lap hátán ném

Rm., mér. a vk. 8.3: 15

140-95

(Jaworzky Béla)
o. Lechner Ödön Társaság elnöke
cikke

U.3233

1) nyilatkozata a neuveti építésről.

Pesti Napló 1930 márc. 9. (Kövekbe írt magyar dráma.)

A m.kir.vallás-és közoktatásügyi mi
keb.Számvevőség VII.osztályához int

Utasitom,hogy a 127.513.s
ki KÜRTHY ZOLTÁN ákosi ref.lel
ákosi ref.templom helyreállitá
Kettőezer pengőt elszámolás kö
Budapest, 1943.évi auguszt

A hivatalos másolat hiteléül

Jaworszky Béla

vrsd

Kós Károly: „Kő-
vekbe írt magyar
dráma." Egy erdélyi
építőművész levele.
Pesti Napló 1930.
márc. 15.

A KRÁSN. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOK
min. s. hiv. igazgató

:us hó 5-én.

A miniszter rendeletéből:

dr.Balogh László s.k.

miniszteri tanácsos

Jainszky Béla

vród
z

Jainszky 1929

Jaiszky Béla

A magyar forma-
törekvések története
építészetünkben
1890-1929.
Könyvnyer ism.

Ungarische Jahr-
bücher
1931. XI. 507. l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Jánszky Béla

irod

Kertész K. Róbert

Nemzeti építőművészet. Bp. 1916.

18. 1.

4 példányban gépelendő

Jánoszky Béla

építész

Bő élet,

Bejelölt · III. l.

TELEFON
58-8-35

FISCHER

ÖSSZECSUKHATÓ KÁRP

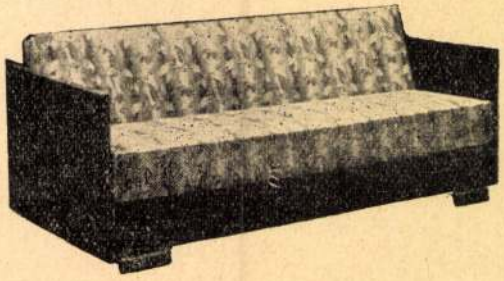
BUDAPEST, XI., HORTHY M

Korszakalkot

„FIDOR“

kis lakásokban

SZABADALOM bej. F. 7299/a. sz. a.

„Fidor" kanapé-ágy szellőző ágynemü-tartóval.

A támlája tetszés szerint fokonként szabályozható. A benne elhelyezett ágynemü állandóan szellőzik, mert a támlát tartó kereten egy lenge függöny van.

Jánszky Béla

és Szivessy Tibor

K

Pesterzsébeti reáli-
gimnáziumi
tanárok levele
Rep.

Karcagmagyarország
Lapzárta hiánya.

Jánszky Béla
építész és
Gábori Pál
szobrászművész
tervezték a VI. kerületi Taksonyutcai
Kisiskolás városi
uszodát 1940-ben

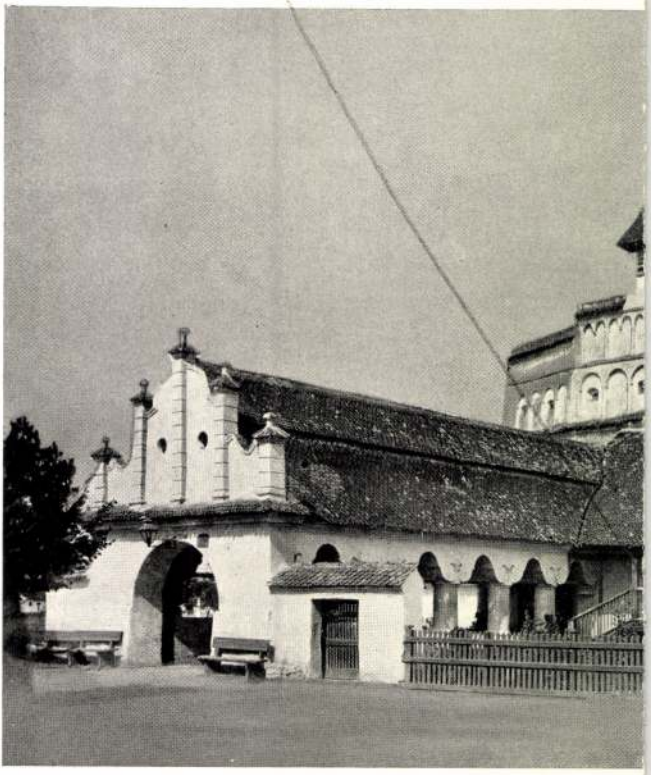
Hlatky László: Építészet 1940
42, 43. l.
Képekkel.

2/Pg

Jánszky Béla

szerette az alábbi
épületet

Tér és Forma.
1942. 190—196. l.
(A Budapesti Kis-
ipari Hitelintézet
Rt. székháza, képek-
kel.)

Gámorky Béla

a Kőhányai-úti polg. isk.
terep. megvétel.

MMEEKözl

1942. 40-p.

Jaworsky Béla

Lód
2

Tér és Forma.

1942. 38. l.

(Takony - utcai
kislakások bérház,
képekkel.)

Terveste feint.)

Lindva vára II. 197.

Jánszky Béla

Elektromos művek Fehérvári úti kislakásos [illegible] terve.

I. díj.

MMÉ Közl.
1943. 72-1.

Jármky - Szivesny

K

Cród
2
Tér és Forma
1943. I. sz.
(Visszapillantás.)

RUCTION AVANT ET APRÈS ONDIALE.

rt le besoin des habitants et des institutions
a démonstration extérieure de sa grandeur,
l'entreprise privée de construction. Construc-
lle de Budapest belle et puissante dans son
presque tout entier au cours d'un demi-
iment — cette industrie spéciale des grandes
ime l'ensemble de l'activité industrielle et

La société étant complétement épuisé
dû se charger de ce travail.

Ce fut aussi le cas à Budapest.

Le gouvernement aussi bien que les n
vité publique qu'ils avaient déployée avant l
ment de la question d'habitation. (La capitale
62 millions de couronnes ; l' État a construit
(la colonie Wekerle) etc.

INSTITUTIONS LÉGISLATI
POUR ENCOURAGER LA CO

1. L

Une partie des lois et des décrets mi
d'habitations par des subventions et empru
provisoire d'impôts sur les revermes de loye
36. et 51. de la loi de 1921., 17. de la loi
dernier groupe les articles 51. de la loi de
L'article 12. de la loi de 1924 a réglé la p
la construction de telles maisons. Le Conseil
allégements comparé au règlement ordinaire
a été influencée par les dècrets du ministèr

<Jánszky Béla>

cikke

U. 3535

<–> Miért szükséges
képesítésher kötni
a szerves építészi
szakokat?

Pesti Napló (Népszerű Tudományos és Technikai Napló.)
1933. máj. 17.

1913 Rektor Ferenc, fekvő

K

Jarnicky Béla

a Szívesen Tibor

d.

Medvey 46 d.

Janszky Béla

MDK

Debreceni D.M.K.E. nevelőintézete, repr.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállítás

Jansky Béla

Debreceni D.M.K.E. nevelőintézete, Tepr.

Jánosky Béla és Szivessy Tibor

Szolnok, Hitelbank, 1911/1912

Zoomon, 11. 1996.
243. és köv

and was almost entirely destroyed. I am very pleased to note, however, as a result of local, national, and international efforts the Center hope soon again will rise — literally as the phoenix from the ashes.

And so, let me as a final emblem of this city, which today in its be and civilization stands not only for all of Croatia, but for all of Euro well, indeed for the whole civilized world of good faith — now, once threatened and under attack by the forces of evil and darkness — quot one telling sentence which Dubrovnik's citizens have inscribed on the of Fort Lovrijenac, erected to shield and to protect the city and the free of its citizens: *Non bene pro toto libertas venditur auro.*

JÁNSZKY Béla

GERLE János: Jánszky Béla 1884-1945. = MÉpitőművészet, 1984.6. 51.p. res.

ifj.Jánszky Béla: [Apám]. = uo. 51 - 53.p.ill.res.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA TISZTELETTEL MEGHÍ

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

MDK

Janszky Béla

vendégszoba-bútor terve, repr.

Magyar Iparmüvészet, 1909. 148 l.

Jánszky Béla épitész M.D.K.

óbudai református papiak /1909/

Társte vező: Kós Károly

Dr. Kubinszky Mihály: A modern magyar épitészet kibontakozása /1890-1944/

Magyar Épitőművészet 1963/3. 12-13.l.

Janszky Béla épitész-iparmüvész

"A modern lakás" cimmel Margiray Ernő ir négy iparmüvész butorterveiről, melyeket bemutat a lap:

Janszky Béla: "Ebédlő" és "Nappali"

Thorockai Vigand Ede: "Leányszoba"

Árkay Aladár: "Dolgozószoba"

Tátray Lajos: "Hálószoba"

Reprók.

ÉLET, Bp. 1909. juni. 13. I. évf. 24. sz. 774-778. lap

Jánszky Béla

Margitay Ernő az "Iparmüvészeti kiállitás"-t ismerteti, átfogó képet adva a **résztvevő** művészek munkájáról:
Nádler Róbert, Pálinkás Béla, Jánszky Béla, Menyhért Miklós, Faragó Ödön, **Fehérkuti** és Dósa, Mérő Jenő, **Majoros** Károly, Lakatos Artur, **Fischof** Jenő, **Rauscher** Lujza.
Jánszky Béla a legkomolyabb magyar tehetség a fiatalok között. Igen nagy tudásu, mint épitész, "boszorkányosan ügyes rajzoló" még sem jók a butorai, mert olyan iparosok oldják meg terveit, akikből hiányzik a fegyelem s "belemüvészkedve" a tervező munkájába, nem engedelmeskednek a müvész elgondolásának.

ÉLET, Bp. 1909. május 2. I. évf. 18. sz. 591-592. lap.

Jánszky Béla épitész

"Iparmüvészeti kiállitás"-ról számol be m. sign.val /Margitay Ernő/.
Az Iparmüvészeti Társulat lakásberendezései kiállitását az Üllői uti palota csarnokában nyitották meg. Az Iparmüvészeti iskola eddig végzett munkáját mutatták be.
Vas Béla butormüvész négy szobás berendezést mutatott be. Igen részletesen, nagy elismerés-sel irja le a butorokat.
Jánszky Béla és Tátray Lajos épitészek tervezték a nagy csarnokot és az nagy udvart.
A kritika kiemeli munkájukat,

ÉLET, Bp. 1909. ápr. 25. I. évf. 17. sz. 559-560. lap.

Jónszky Béla

Alkotó tevékenysége a korszerű magyar építészet új tartalmi és formai keresés irányában indult el.

Pál Balogh: Kós Károly, Budapest 1971. 35 l

161

Jónszky Géla

Toronymódosítással a Kós Károly által tervezett zebegényi kat. templom. 1908--ban épült.

Pál Gyula: Kós Károly, Budapest, 1971.

Jónszky Béla

és Kós Károly Kőgős műve a zebegényi templom (1908).

Mekényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

681

Jónszky Béla

a „Lechner Ödön Társaság" tagja.

Mérei Ferenc: A magyar építészet
1867–1967. Budapest 1970.

250

Jónszky Béla

és Szivessy Tibor közösen és egymástól függetlenül fejvezték.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

76 p

Jánszky Béla

és Szivessy Tibor fényképei a Gy. Illési úti FTC cykkori klubhelyéről. 1911. 154 p. reprodukció.

Mérényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest, 1970.

761

Jánszky Béla
épülete

Róm. kat. templom, Jézus szíve. –
Kós Károly terve a tornyot módosította Jánszky B.

Pál Balázs: Kós Károly 23.
Akadémiai Kiadó 1971.

Jónszky Béla

Fejezetek a bp-i Taksony utcai bérházak 1941. 156. p. reprodukció.

Mezényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest, 1970.

761

Gaál Szily Béla
építész

Kecskemétre látogatott le Szalay Grünwald Béla mellé, hogy az akkor rohamosan épülő Kecskemeti fejlődésében közreműködjön.

Tolepy Katalin: Kecskemét multja a képzőművészetben.
Művészet, 1971. augusztus - 30. oldal

Jaínsky Béla
építész

A kecskeméti új Kazinczy Jaínsky
épített.

Telepy Katalin: Kecskemét multja a képzőművészetben.
Művészet, 1971.augusztus - 30.oldal

Jánszky Béla. épület

Kós Károly építészetére volt.
(Zebegényi templom.)

Czine Mihály: Utóélet és valóságok

28-37.

TISZATÁJ, Szeged. 1973. december XXVII/12.

Jánosky Béla építész

Megemlítve.

↓

Pomogáts Béla: Sztárok és a megmérettség
45-49.

TISZATÁJ, Szeged, 1973. december XXVII/12.

Jánszky

A XX. század első évtizedeiben a nyugati utkereső mikrás nagymesterek alkotó tevékenysége és tanulságai nyománill. a magyar építőhagyományok és a nép sajátos szemlélete alapján indult el a korszerű magyar építészet keresése./Pogány,Málnai,Medgyaszay,Lajta,Wigand ill Jánszky,Zrumeczky,Györgyi, Mende,Kozma,Kós/.

Koczogh Ákos:A modern művészet utjai
Népművelési Propaganda Iroda 1972 55.old.

Gánovszky Béla, építész 2.) Folytatás.

a Gánovszky Béla felügyeletére bízott kertmunkálatok nem tudott talpra állni a földrengés után.

Sümegi György: Az 1910-es kecskeméti Művésztelep ellentmondásai.
— forrás, 1980. Kelet. 69. old.

Jánszky Béla, építész

a kecskeméti művésztelep 1912-ben nyílt meg. A város egy műtermekkel rendelkező villát bocsátott a festők, grafikusok, szobrászok rendelkezésére, melyet Jánszky Béla és Szivessy Tibor tervezett.

Losonci Miklós: A kecskeméti művésztelep múltja és jelene. Nógrád, 1980. ápr. 24.

Jámbor Béla

Kozma Lajos egyetemi társa volt a József Nádor Műegyetem Építőmérnöki Szakosztályán.

Kós Judit: Kozma Lajos emlékezete
Bp. Akadémiai Kiadó 1975
15. old.

Jaworszky Béla

Jaworszky Béla és Szekessy Tibor a
tervezője az 1912-ben készült zom-
bori Weidinger palotának

Béla Duranci: A szecesszió Bácskában.
Művészet, 1975.december - 21.oldal

Jónszky Béla

és Kós Károly tervezték a szebegényi
róm. kath. templomot 1908. 105. sz. repro-
dukcio!

Merényi Ferenc: A magyar épitészet
1867-1967. Budapest, 1970.

601

Jánszky Béla

és Szivessy Tibor tervezték a bp.-i
főpolgármesteri székházat 1911. 153. sz. tervpá-
lyázaton.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest, 1970.

761

Jánszky Béla

Az új Műegyetemen Kós Károly, Jánszky Béla, Mende Valér, Tátrai Lajos és Zrumeczky Dezső voltak Györgyi Dénes kortársai.

Kubinszky Mihály: Györgyi Dénes /1886-1961/. - Magyar Építőművészet, 1972.1.sz. 53-55.l.

Jaiszky Béla

Méltatás

Kocsis Ákos: Hár a fellegvár oldalán
Művészet, 1978. augusztus – 8 lap.

Janszky Béla

Fényezett bükkfából tervezett és készitett vendégszobája „valóságos sirkőraktár benyomását kelti, szerencsétlenül elrajzolt székeivel -ahogy a kritika jellemzi a Művészet c. rovatban, az Iparművészeti Kiállitáson szereplő müveit.
A kiállitást az Iparművészeti Társulat rendezte.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 4. XX. évf.
14. sz. 234-235. lap.

Jánszky Béla

módosította a jelenlegi katolikus templomot 1890-ben.

Deke László: Dunakanyar, Budapest, 1993.

1157

Fónyi Béla

A Werkbund (1907) magyar részvevője.

Ernyey Gyula: Magyar design; Iparművészet, 1969. III. 13. l.

MDK

Janszky építész

Czakó: Fiatal építészek.

Magyar Iparművészet, 1908. 120-125.lapok.
Képekkel.

MDK

Janszky

butortervek

Kiállitások. Vállalk. Közl. 19o9.ápr.7. 2.1.

Jánszky Béla
epitolmüvei

Munkálat (val) at földz" c. tan. [illegible]
1909-ben, 9.-10. számában foglal-
kozott

Debreczeni László: Kós Károly és epitolmüvei
Kriterion Kolozsvár 1967. VIII. 1063.

MDK

Janszky Béla,ép.-hallg.

"

"Megfagyott muzsikus cim alatt a M.Kir.Józsefmüegy.épitész-hallgatói jóizű tréfákat,szatirákat s vicces rajzokat magába foglaló diszes füzetet adtak ki, melynek külső megjelenitési alakja jeles nyomdamüvészeti munkává avatja azt. Szerkesztői: Janszky Béla, Tátray Lajos és Kozma Lajos.

Megfagyott muzsikus. cimű füzet.
Magyar Iparmüvészet. 1906. 98.l.

M D K

Janszky Béla és Tátray Lajos, építészek,

a ka rácsonyi vásárnak rendezését végezték.

A M. Iparmüvészeti Társulat karácsonyi vásárja dec. 1. nyilt meg.
Karácsonyi iparmüvészeti vásár. Kiállitás.
Magyar Iparmüvészet. 1907. 45. l.

JANSZKY /BÉLA/ épületek

és Szivessy /Tibor/ tervei szerint épült 1909-ben a kecskeméti Művésztelep. Készült hat mütermes önálló villa, egy müterem bérház és egy szobrászmüterem. Az első világháboru után a villákat szükséglakásként használták. A legutóbbi években a Képzőművészeti Alap a müterem bérházat teljesen rendbehozatta, a szobrász müterem azonban teljesen megsemmisült. Tervbe van véve a villák fokozatos további átadása a Képzőművészeti Alapnak.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 172. l. /228. jegyz./

MDK

Janszky Béla és Tátray Lajos

A virágos udvar. Tervezték fentiek. Repr.

Tavaszi kiállitás.
Magyar Iparmüvészet 1907.

MDK

Janszky Béla

Vendégszoba. Tervezte fenti. Repr.

Magyar Iparmüvészet 1909. 137.1.

Janszky Béla iparmüvész,müépitész.

Népszava XXXVII. 1909.ápr.1
77 sz. 6 lap.
Müvészet,irodalom,kritika.

Az Iparmüvészeti Társulat lakásberendezési kiállitásán szép butortervekkel szerepelt.

4DK

Fáncsky Béla bútortervező

1909. Férfi társalgó-dohányzót tervez

A debreceni iparművészeti kiállításra. D, 1909. S.l.

MDK

Janszky Béla

A Megfagyott Muzsikus.

Uj Idők, 1906, XII. 14.sz.

Veszprém

Bajcsy-Zsilinszky-utca 11. Fülöp-V
klasszicista fa-kapuszárnyakkal, é
körül.

(Koronyai György: Veszprém. II. kiad

Jónszky Béla

Ekkor épitette Rós Károllyal a zebegényi templomot (1908). Későbbi munkatársával, Kivessy Tiborral együtt tervezték a kecskeméti művésztelep épületeit

Lyka Károly: Vónolorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

3341

MDK

Janszky Béla

Ebédlő részlete. Tervezte Janszky Béla.
Repr.

Magyar Iparművészet, 1907. 150.l.

MDK

Janszky Béla IV.éves

krematórium

Építészhallg. kiáll. Magyar Pályázatok,
1907. V.évf. 1.sz.

MDK

Janszky Béla, IV. éves

vadászkastély

Építészhallg. kiáll. Magyar Pályázatok.
1907. V. évf. 1.sz.

MDK

Janszky Béla

Volt egyik szerkesztője a Megfagyott Muzsikus c. évkönyvnek, amelybe szamos illszt is készitett magyaros stilusban.

Megfagyott Muzsikus, 1906.

MDK

Janszky Béla

"Megfagyott muzsikus" c. könyv egyik szerkesztője
A könyv.cimlapja reprodukálva.

Művészi Ipar, 1906. 94.lap

MDK

Jánszky

Jánszky és Szivessy, családi ház a Pasaréten. Repr.

Tér és Forma, 1932. 250, 251.l.

MDK

Janszky és Szivessy

Bérház a Toldy Ferenc utcában. Tervezték fentiek, repr.

Tér és Forma 1932. 326.l.

MDK

Janszky és Szivessy

Magyar Iparmüvészet 193o. 92.1.

Janszky Béla

MDK

Vidéki vigadó terve, vizf.

vidéki templom terve, vizf I-II.

Ceglédi "Amke" internátus, vizf.

Kecskeméti zárda terve, rajz

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Janszky épitész

Herman Lipót: Falus Elek.
MH. 1933. 234 l.

Janszky Béla, ép. MDK

a műegyetemről
a 10-12 évvel ezelőtt kikerült magyar építész
ma csoportjához tartozott, kik célul tűzték ki
a hazai építészet megmagyarosítását. /1911-1909/

Azóta már lehiggadtak, tiszteletreméltó törekvé-
süket szelidebb formában fejezik ki.

Építészet.
Magyar Iparművészet. 1921. 58.l.

M.D.K.

Jánszky Béla, építész

nevét említik azon írók, mint Kós Károly baráti körének kiemelkedő tagjáét. Nevéhez fűződik a Kós K. val együtt tervezett zebegényi templom.

Dercsényi Balázs: Árkay Aladár,
Bp. 1967. Akadémiai Kiadó, 8. old.

Fánszky Béla

Méltatása Kozma Lajosról és Lajka Béláról

Bekk László - Varga Zsuzsa: Kozma Lajos (1884-1948)
Kézirat, 14. l.

Janszky Béla, építész M.D.K.

nyert megbízást Kecskemét városától, hogy a földrengéstől sujtott város ujjáépítésének - esetleg megismétlődő csapások díjcsökkentésével - uj építő-szabályrendeletet dolgozzon ki.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.
jul. 19. sz. 2. old.

M.D.K.

Janszky Béla, építész

nyert megbízást a kereskedelmi új főreáliskola megtervezésére, a melléje épülő internátussal együtt. Egyébként ő készítette el a kassai „Felsőmagyarországi Múzeum" és a miskolci „Tűztiszítőtelep" terveit is.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf. nov. 8. sz. 11. old.

MDK

Janszky Béla épitész

Jánszky Béla és Szivessy Tibor műveikből közölt reproduktiók közül a filmszinház-architektura különösen részleteiben, dekorativ, fantaziás, hangulatos, amely a mozgóképszinház céljat és hivatását stilusosan tamasztja alá.

Cikk: Jánszky Béla és Szivessy Tibor.

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 20.l.

MŰK

Jancsky Béla építész

Jancsky Béla és Szivessy Tibor művelkedi közölt reprodukciók közül a filmszínház-architektúra különösen részletesen, dekoratív, fantasiás hangulatos, amely a mozgóképszínház celjait és hivatását szellemesen tolmácsolja ala.

Cikk: Jancsky Béla és Szivessy Tibor.

Képcsarnokvásárt, 1927. 4.sz. 20.l.

H.D.K.

Jauszky Béla, építész

é. Szivessy Tibor szervei
szerint a Török-szentmiklósi
Tanárképzőintézet modern árnyi-
latát é bentlakását építtet
a város főterén. Tervezők és
szervezik a Délmagyarorsz. Közmüv.
Egyesület debreceni középiskoláját
é 300 tanulóra való internátusát

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIV. évf.

febr. 14. sz. 10. old.

M.D.K.

Janszky Béla, építész

és Szivessy Tibor magyarbasu sanatóriumot terveznek Bajában, hidegvízgyógyintézettel és műtőkkel

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.
Aug. 13. sz. 9. old.

M.D.X.

M.D.K.

Fauszky Béla, épitész

és Szivessy Tibor tervei szerint kétemeletes uri- és bérház épül Zomborban. Ugyancsak ők tervezik a Kossuth-uti Butorozövetkezet háromemeletes bérházát.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf.

máj. 29. sz. 13. old.

MDK

Janszky Béla és Szivessy Tibor, ép.-k.

a mezötúri városháza tervezésére beadott pályatervek közül 500 koronáért megvették tervüket.

Müvészet.1914. 92.1.

MDK

Janszky Béla

Janszky Béla épitész. E. G. I. 505.l.

MDK

Janszky Béla

Jánszky Béla és Szivessy Tibor. Markus Emilia budai lakóháza.

Magyar Epitőművészet, 1913. 3.sz.

MTA

Jancsó Béla

Jancsó Béla és Szivessy Tibor. Merkus Emília
anyai ünnepe.

Magyar Bibliotheca, 1913. 3.sz.

MDK

Jánszky Béla és Szivessy Tibor

Tér és Forma 1928. I. évf. 7. sz. 7.1.

MDK

Jánszky Béla épitész

Janszky Béla és Szivessy Tibor : Pestszentlörincen épult elemi iskola és polgari iskola.
A pesterzsébeti reálgimnázium.

Cikk: Jánszky Béla és Szivessy Tibor.

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 20.l.

Mun

Janszky Béla úrjtész

Janszky Béla és Szivessy Tibor a Testnevelési Főiskola
cen épült elemi iskola és polgári iskola.
A pestterézsbeli reáligimnazium.

Cikk: Janszky Béla és Szivessy Tibor.

Képcsmüvészet, 1927. 4.sz. 20.l.

MDK

Jánszky Béla épitész

Jánszky és Szivessy: "Forum" filmszinhaz.Repr.
Janszky és Szivessy: "Forum" filmszinhaz
Interieur. Repr.

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 20.l.

Jánszky Béla építész

Jánszky és Szivessy: "Forum" filmszínház. Kepr.
Jánszky és Szivessy: "Forum" filmszínház
Interieur. Kepr.

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 20.l.

MDK

Janszky Béla

Szoba-tervével vett részt az Iparmüv.Társ. interieur kiállitásán.

Magy.Iparművészet, 1909. 38.lap

MDK

Jánszky Béla épitész

Első terve Zebegényben egy kis templom.
A kecskemétiek egy iskola épitésével bizták meg.
A kecskeméti művésztelep villái,műtermekkel.

Dimitrino:Architektura.

Művészet, 1915. 293-296.l.

MDK

Janszky Béla

Ebédlő-szekrény, repr.

Tavaszi kiállitás.
Magyar Iparmüvészet 1907. 131.1.

M.D.K.

Faluszky Béla, építészhallgató

nevét Korona, Tálray, Román és Mende nevével együtt a „Magyar Iparművészet" első számának pompás ötletei és néhány lehetőleg kitűnő (szecessziós)-karikaturáival kapcsolatban említi a „Kikiró".

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

máj. 3. sz. 5-6. old.

Jánszky Béla építész M.D.K.

Zebegényi templom /1908/

Társtervező: Kós Károly

Dr. Kubinszky Mihály: A modern magyar építészet kibontakozása /1890-1944/

Magyar Építőművészet 1963/3. 12.l.

MDK

Janszky Béla

Virágos udvar. Repr.

Magyar Iparművészet, 1907. 129.l.

Jánszky Béla MDK

Jánszky Béla még mint müegyetemi hallgató aranyérmet nyer a pécsi országos népmüvészeti kiállitáson népies stilusban tervezett pavilonjával. Gyakorlatát Lechner Ödön mellett kezdi, de nem követi mesterét a keleti tradiciók kultuszában.. S z i v e s s y Tibor épitésszel társul s vele épiti a kecskeméti müvésztelep müteremházait.

Dr. Kismarty-Lechner Jenő: Lechner Ödön. Bp. 1961. 135.l.

Janszky

Művei szerepelnek a Nemzeti Szalónban a XII. nemzetk. épitészeti kongresszus alkalmából rendezett kiáll.-ón.

N.U.930.IX.5.

Janszky Béla és Szivessy Tibor

Társasház terva

Iskolaszanatórium terve

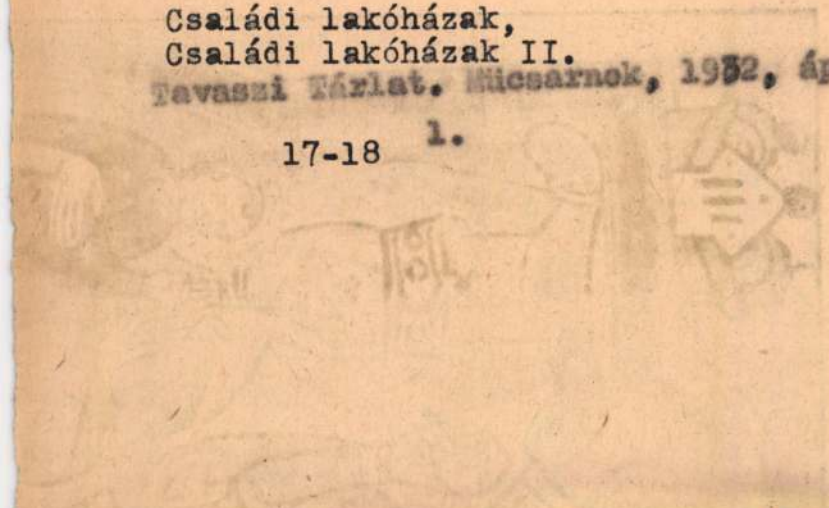
A székesfőváros bécsiuti iskolájának terve

Családi lakóházak

Családi lakóházak,
Családi lakóházak II.

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932, április,

17-18 l.

Jánszky

Több tervvel versenyzett a városépítés körül és a Nemzeti Szalónban.

N. V. 930. IX. 7.

Szivessy és Janszky, ép.-k.

Családi ház a Pasaréten. Repr.

Tér és Forma 1932. 25o.251.l.

MDK

Szivessy és Janszky, ép.-k.

Bérház a Toldy Ferenc utcában. Terveztek fentiek. Repr.

Tér és Forma. 1932. 326.l.

MDK

Jánszky Béla

Jánszky Béla, Budapest - Rózsadombi villa.
Repr.

Magyar Epitőművészet, 1930. 9.sz. 26.1.

MDK

Janszky és Szivessy

Bérvilla Budapest, repr.

Budapesti bérházrészlet, repr.

Tér és Forma 1930. 9. sz. 414.l.

Jánszky Béla

Részt vett a nemzetközi tervkiállításon a Műcsarnokban

M.930.II.5.

Janszky Béla

Alkotásával szerepelt a XII. Nemzetk. Építészkongresszus alkalmából rendezett építészeti tervkiállításon.

N.U. 930. IX. 7.

Janszky Béla

Alkotásai, a XII.Nemzetk.Építészkongresszus alkalmából rendezett építészeti kiáll.-on.

N.U.930.IX.7.

JÁNSZKY BÉLA

TKM. 481. 12.o.

Bp. XI. ker.

előrehaladottabb fényképezők részére) Sopr
évkönyve. Sopron, majd Nagyvárad, 1910-
Irodalom: Hevesy Iván: *A magyar fotóművé*
Morvay György (szerk.): *Fotólexikon*. Buda
fotóművészeti kiállítások szakrepertóriuma
Reperttoriul vechilor ateliere fotografice di
Crisurilor, Oradea, 1999.

FÁRI LÁSZLÓ (Hódmezővásárhely, 1898
kémiai tudományok kandidátusa (1952.) an
1916-ban Hódmezővásárhelyen érettségizet
Tudományegyetemen szerezte Budapesten
Chinoin Gyógyszervegyészeti Gyárban dolg
1937-1941 között mint a Finomvegyszer Os
majd üzemvezető főmérnök. 1948-tól a váci
1950-től a váci Optikai és Finommechanika
Fotótechnikai Osztályának vezetője lett egé
telephelyén. 1947-től a Filmművészeti Főis
a budapesti műszaki egyetemen a fotomech
növényvédő szerekkel, majd a B-1 vitamin,
Mivel érdekelték a fotószenzibilizátorok, m
ilyenek előállításával. A háború után ezt a te
állított elő, amit először mindig maga próbá
fotólaboratóriuma volt, ahol gyakorlatilag n

JÁNSZKY BÉLA
épületei

Budapest

Fasori ref. templom

TKM 575

13. dd.

M.D.K.

Jánszky Béla, építész

tervezte Kós Károllyal

együttesen a zebegényi templomot.

Jánszky Béla: A magyar formára való törekvések kritikai megvilágításában.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1939. 73. 291. old.

M.D.K.

Jánszky Béla, építész

1938. nov. 28-i előadásában megállapítja, hogy Lechner Ödön művészete „önmagában zárt egyéni művészet, melyet folytatni nem lehet."

Jánszky B.: A magyar formáról való törekvések kritikai megvilágításban.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1939. 73. köt. 119. old.

M.D.K.

Jánszky Béla, építész

saját magát, Frumeczky Dersö-vel együtt, a barokk eredetű s még a magyaros jellegű építészet körüli küzdők között említi.

Jánszky Béla: A magyar formára való törekvések kritikai megvilágításban.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1939. 73. köt. 284. old.

MDK

Szivessy Tibor és Jánszky Béla, ép.-k

Budapest I. Logody-utcai villacsoport.

Repr.

Magyar Építőművészet. 1930. 9. sz. 21.l.

MDK

Janszky Béla épitész

Janszky tervei szerint Christian Sandor szobrasz faragta kőbe a Benczúr mauzoleumot,melyet 1930.jul.16.an avattak fel.

Repr.83.oldalon.
Neogrády István: Benczúrfalva.

Évk.KMT.1930. 77-84.l.Képekkel.

Jánszky Béla, építész (1884–1945)

Kós Károly 1883. dec. 16.-án született Kolozsvárott. Még 1908–1909-ben Jánszky Bélával együtt tervezte a kézdivásárhelyi római katolikus plébániatemplomot, amely nyugodt tömegével egyaránt magán viseli a román stílusokból levont tanulságokat és az erdélyi népi építészet hatását. (említve)

Balogh Péter: Kós Károly centenáriumára.
Műszaki Élet, 1983. dec. 22. 6. old.

Jánszky Béla, építész

L: Tessl Frigyes

Morawánszky: Nemzeti és népies törekvések 20–22

Magyar

Építőművészet Bp. 1983 83/2

Jánszky Béla, építész

L: Aszpai Tamás

Pusztai L: A magyar építészeti múzeum 35

Magyar

Építőművészet Bp. 1983 83/2

Jelnitzky Béla, építész

L: Árkay Aladár

Varga Lea: Árkay A. egy ép-i vilájáról 34-36 7

Magyar

Építőművészet, Bp. 1983 83/3

Jónszky Béla: epikai

2: Pogány tűzic

Gerle János: Katari árás

Magyar

Épitőművészet Bp. 1983

58-59

8315

Jánszky Béla, építész

L: Csaba Rezső

Z. Csaba László: Az Építőmunka

6-7

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

83/6

Szivessy Tibor és Jánszky Béla, ép.-k

Budapest-rózsadombi villa fő bejárata. Repr.

Magy.Ép.Müv. 1930.9.sz. 27.1.

MDK

Janszky Béla

Janszky Béla és Szivessy Tibor: Debreceni D.M. K.E. nevelőintézete. Repr.

KMT 1913. tav.kiáll.

MDK

Jánszky Béla

ME 1912. 2.sz. 30, 31.l.

MDK

Janszky Béla

Janszky Béla és Szivessy Tibor: Debreceni D.M.K.E. nevelőintézete. Repr.

Képzőm.Társ. 1913.tav.kiáll.

M.D.K.

Janszky Béla, építész

ő Szivessy Tibor terveit az elhunyt Kecskeméti polgármester, Kada Elek, mauzóleumának kivitelével. Kapcsolatos az ő terve is a kecskeméti "Szent Lukács-templom".

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXV. évf. jul. 1. sz. 12. old.

MDK

Janszky Béla és Szivessy Tibor

Kecskeméti rom.kath. templom, repr.

Magyar Épitőművészet 1929. 3. sz. 23.l.

Fáuszky Béla, építész

M.D.K.

Új Szinessy Tibor terve szerint emeletes plébánia épül Bajaon.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

aug. 27. sz. 12. old.

Szivessy Tibor és Janszky Béla, ép.-k

1./ Józsefvárosi bérház

2/. A F.T.C. klubházat tervezték fentiek. Repr.

Magy.Ép.Müv. 1912. 30.31.1.

MDK

Jánszky Béla épitész

Jánszky és Szivessy közös munkája közt egyaránt van bérház, áruház, kaszinó, iskola, templom. Az egyik Budapestre való, a másik Zomborra, Szolnokra, Kecskemétre.

Dimitrino: Architektura.

Művészet, 1915. 293-296.l.

MDK

Jánszky Béla épitész

Jánszky és Szivessy épitészek közös terve,
Márkus Emilia Hüvösvölgyi villája. Repr.
Banképület Szolnokon. Repr.
Ág-utcai villa feljárója. Repr. A két utobbi is
közös tervük.

Művészet, 1915.293, 295, 296.l.

MDK

Janszky Béla

ME. 1912. 4.sz. 28, 29, 30.l.

Janszky Béla MDK

Kecskeméti Müvésztelep villái I., vizf.

Bérház, vizf.

Bajai kórházpavillon, vizf.

Pusztaszentlőrinci templom, vizf.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Janszky Béla MDK

Szolnoki Hitelbank, vizf.

Kecskeméti Müvésztelep müterembérháza, vizf.

Debreceni DMKE nevelőintézet, vizf.

Kecskeméti Müvésztelep villái II.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

MDK

Janszky Béla épitész

A Magyar Testgyakorlók Köre új sporttelepének épitése alkalmából kiirt pályázaton az 500 koronás II.dijat Pobuda Tivadar, Janszky Béla és Szivessy Tibor épitészek nyerték.

Művészet, 1911. 388.l.

MDK

Jánszky Béla

Könyvet irt a magyaros épitészi törekvésekről.

Magyar Vilmos: A magy.formatörekvések....

Epitő Ipar Epitő Művészet,1931.szept.1.
133.l.

MDK

Jánszky Béla épitész

építő

Magy. stilustörekvések kiáll. N.Szal. 1930.szept.

MDK

Jánszky Béla

Jakab Dezső: Die Gefolgschaft Edmund Lechners.
A Műgyűjtő. 1930. 8-9.sz. 245-47 l.

MDK

Jánszky Béla

A magyar formatörekvések története építészetünkben cimmel könyve jelent meg.

Cikk: Könyvekről és irókról.

A Műgyüjtő, 1929. 12.sz. 349.l.

Jánsley Béla 1.

Palócy 1918-ban, a Tanácsköztársaság idején történt véres harcban fosztult meg jóbarátunk és közeli munkatársunk Erdélyben, Ennek a Jánsley Béla építésznek a Tanácsköztársaság idején készült „Budapest városépítése" címü tanulmányában.

Részlet Oláh: Budapest általános rendezési tervének előmunkái.
Budapest VII. évf. 3. sz. 1969. márc. 8. l.

Jánossy

„Nagy-Budapest rekonstrukciós tervének elkészítése – írta Jánossy – olyan nagy problémának tűnik, hogy egyelőre talán kissé időszerűtlen a megoldásán törni a fejünket. Ugyanis feladat, hogy a forradalmi diktatúrának elkövetkező időszakában egy nagy és szép várost építsünk fel." A főváros rekonstrukciójának „építési irányelvei" amely többek között előírta 20 m² zöldterület biztosítását lakosonként, mindössze ötletek, hozzávetőleges tájékoztatást adtak, milyen irányban kell a tervezőknek tudományos kutatómunkát végezniük. Ezek a „munkaszempontok" egyébként a tervezők részére készült útmutatók voltak, amelyek a tervezendő városrészek kijelölését javasolták.

Preisich Gábor: Budapest általános rendezési tervének előzményei.
Budapest VII. évf. 3. sz. 1969. márc., 8. l.

A tanulmánnyal a Győrös Központi Intéző Bizottsága 1919. május 22-i ülésén foglalkozott. Részletesebb megtárgyalásáról, kidolgozásáról azonban a Tanácsköztársaság bukása miatt már nem tudtak dönteni.

Preisich Gábor: Budapest általános rendezési tervének előzményei.

Budapest VIII. évf. 3. sz. 1965. márc., 8. l.

Janszky Béla

Major Máté publikálja a "Magyar Művészi Munka" társaság alapító iratát, melynek fotokópiáját Vágó Pétertől kapta meg. Az irat aláírói: Lechner Ödön, Kozma Lajos, Vágó József, Jonas Zsigmond, Földes Béla, Milnai Béla, Schreiber Mihály, Fónes Beck Vilmos, Lajta Béla, Janszky Béla. A végrehajtó bizottság tagjai Jonas, Lajta, Milnai, Vágó és Neuschloss Kornél. Kelt 1913. júl. 25.

Magyar építőművészet, 1969. 2.sz. 53. l.

: Jónszky Béla

Kós Károly és Gyökgyi Dénes műveinél
működhozott meg az 1908 és 1911 között
érvényesült finn hatás.

Vámos F.: Béla Lajta. Opera Historiae
Artium. Budapest, 1969. 1-2 p.

1790

M. D. K.

JÁNSZKY Béla emléke

A régi építészeti kisgalériák rendeltetésének értékelése

Kubinszky Mihály: A szecesszió értékeléséhez

Magyar Építőművészet 1961. 2. sz. 51. l.

Jánszky Béla
építész.

v-kós Károly: Kerepesúti templom /1908/

/1884-1945/

Radó: Magyar építészettört. 321.
Műszaki Kiadó 1971.

R. D. K.

JANSZKY Béla építész

Baja, Szász Jenő és Lakóháza

Tájtervező: Pirityi

Fazekasházi kerámia

Kubinszky Mihály: Gondolatok a századeleji magyar építészetről
Magyar Építőművészet 1961. 1. sz. 44. l.

ae. D. 4

JÁNSZKY Béla építész

Dr. Szárkus Emília sírjára

Tájtervező: Szilvássy T

Hubenyákné Jánszky Ilona: Gondolatok a századelői magyar építészetről

Magyar Építőművészet 1961. 1. sz. 44. o.

Sz. D. K.

JÁNSZKY Béla építész

Zebegény, templom

Társtervező: Kós Károly

Kathy Imre: Karszerűség, szecesszió, hagyomány

Magyar Építőművészet 1960. 3. sz. 34-39. l.

JÁNSZKY Béla építészet

M. UK.

A XX. sz. első évtizedében abban a Fiumei építészcsoportjában tevékenykedett, amely a neobarokk építészetet honosította meg

- Wágner utcai bérház
- Krátkus Emília hegyvidéki villája
- Tervezőtárs: Lechner Ödön

Radics Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 310, 314.

Jánszky Béla épitész M.D.K.

B.p. Dankó utca ,bérház

Társtervező: Szivessy Tibor

Dr. Kubinszky Mihály: A modern magyar épitészet kibon takozása /1890-1944/

Magyar Épitőművészet 1963/3. 12-13.l.

M.D.K.

Janszky Béla, épitész

a Szivessy Tibor tervei alapján a Törökkanizsai izr. liturgiép modern uj templomot épitteti.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXII. évf.
Jan. 24. sz. 12. old.

Jánszky Béla, építész M.D.K.

Előadást tartott a Magyar Kő-
művesek Ors. Szövetségében
a magyar építő stílus kialakulásáról
és további fejlődéséről. Lelkes ér-
deklődéssel beszélt Lechner Ödönről
akinek tanítói tevékenységét saját kor-
ra nem akarta megértem. Az ő korvetlen
hatásának és folytatásának tekinthető az a fiatalabb generáció

Vállalkozók Lapja, Bp. 1929. I. évf.

febr. 13. sz. 5. old.

Jánszky Béla

M.D.K.

... arikel Lajta, Korona, Thorocrkay Wigand, Kós Károly Körösi Dénes, Madgyassay képviselnek a Kiállítást, aq újabb feldolgozásával arat Marikani Lecrue emlékétől.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1929. I. évf. febr. 13. sz. 5. old.

Fáuszty Béla, épitész M.D.K.

a liét egenlő díj egyi-
liét nyerte el az OTI Reu-
ma kórházának terve pá-
lyázatán.

Vállalkozók. Lapja. Bp. 1941. LXII. évf.
szept. 4. sz. 4. old.

M.D.K.

Fáncsy Béla: építés

Terve 800 pr-ös mag-
vételben részesült a kő-
bányai uri polgári iskola
pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1942. LXIII. évf.
márc. 5. sz. 5. old.

Jánszky Béla, építész M.D.K.

2.500 p-ös első díjat nyert a Kisipari Hitelszövetkezet rt. székházára kiírt tervpályázaton

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.

ápr. 3. sz. 5. old.

Janszky Béla † építész M.D.K.

A szolnoki művelemházakat építette Sivessy-vel együtt.

Kanyis, Kap. műv. Bp. 1960 522

Majorszky Béla

„Róna nem tőrizma" - az új utazási epizódot megjelentette

Kiadványa Franc, Baja Zeprő - művészete a XX. sz.-ban. kéziratként MDK - C - II. 2 k.

599/2

Fajnszky [Béla J. épitész

M.D.K.

és Szivessy korós müvét, a Dunai utcai laróliárat, Lajta, Medgyaszay, Kós és mások századelejei müvei körét említi a korszakolás, melyet európai viszonylatban is párhuzamot s célt kutön periodizációt érdemelnek. Javasolja a „premodern" elnevezést.

Kubinszky Mihály hozzászólása a MTA ankétján "Az ujkori magyar müvészet periodizációjának problémái"-ról,

Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1967. XVI. évf. 1. sz. 21. old.

Jánszky Béla és Szilassy Tibor

Építészet Balkhár Pp-en a Dunán P.
u. - ban

Kubinszky Mihály: A legrégibb műemlékek védelmének néhány kérdése
Műemlékvédelem 1963 2 n. 93. l.

MDK

Janszky műépitész

Családi házak a kecskeméti művésztelepen.
Tervezték Janszky és Szivessy műépitészek.
Repr.

A Lakás. III.évf. 6.sz.

M.D.K.

Jánszky Béla, építész

az ő egyetemi 2200 p-ös díjas tervét nyerte el az OTI kölcsönelőleg zártsorú házaira kiírt egyetemi terv-pályázaton

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.

nov. 7. sz. 5. old.

M.D.K.

Fáinszky Béla, épitész

Első dijat nyert az Elektromos hüvelyfabrikáinak tervpályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1943. LXIV. évf.
május 6. sz. 5. old.

M.D.K.

Jánszky Béla, építész

tervei szerint felépült kisipari lakóházát ide mellékelt képünkön ismertetjük a lap egy fényképével

Vállalkozók Lapja, Bp. 1942. LXVII. évf. nov. 24. sz. 4. old.

MDK

Jánszky Béla épitész és Gábori Pál statikus

tervezték a VI.ker. Taksony-utcai kislakásos városi bérházat 194o-ben.

Halászközép 194o. 42, 43 l, képekkel

MDK

Jánszky Béla I.dij. A tervezői munkák lebonyolításával bizták meg.

a Kisipari Hitelintézet székházának tervpályázatán - Vas- és Stáhly-utca sarkára tervezték

Halász közép 194o. 122, 123 l.

M.D.K.

Janoszky Béla, építész

2500 P-ös első díjat nyert a Kisipari Hitelü-
tőrét székházának pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.
ört. 3. sz. 3. old.

M.D.K.

Janszky Béla, építész

az 51 db. 2200 p-ös egyenlő díjak egyikét nyerte el az OTI 4 emeletes zártsoru bérház-zárra kiírt zárkhóriás pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.

nov. 7 sz. 5. old.

M.D.K.

Fáinszky Béla, építés

a budapesti Kisipari Hitelintézet Rt. Székháza tervpályázatán első díjat nyert.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1940. 74. köt. 214. old.

MDK

Jánszky

Jánszky - Kós, Zebegényi templom. Repr.

Tér és Forma, 1943.1.sz.(Visszapillantás.)

M.D.K.

Jánszky Béla építész

nyert megbízást a fővárosi Bajcsy- és Tomori utca sarkán építendő népiskola terveinek elkészítésére.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1943. LXIV. évf. aug. 26. sz. 6. old.

le. D. U

JÁNSZKY Béla építész

A secessió jelentkezése építészetében

Vámos Ferenc: Szecesszióról szecesszióról

Magyar Építőművészet 1960. 6. sz. - 54. o.

M.D.K.

Janszky Béla,fmxtőx,épitész

Thoroczkai Wigand Ede csoportjához tartozott.478.o.
Szivessy Tiborral Kecskeméten lechneri stilusban épitették fel a müteremházakat.528.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Minerva.1960.Bpest

MDK

Jánszky Béla

Beck Ö. Fülöp: Emlékezései. Bp. 1957.

432.l.

Jánoszky Béla

építész

l.

Lykafest 1896-1914

54. l.

MDK

Janszky Béla,

Hamisitások. Misztifikációk. Rasputin. U.o. 48o

K. D. K.

JÁNSZKY Béla építész

A Batsányi-házhoz történeti adatait
közli (1907)

Kápolnai temetőben: Emlékezés a balsorsú
költőre.
Magyar Nemzet 1961. márc. 5. 8. l.

MDK

Jánszky Béla

az alanti Szövetség I. mesterének választották.

Magy. Épitőművészek Szövetsége... 8 Órai Ujság,
1939. jun. 1o. 1o 1.

, földszintes, 4 tengelyes, barokk,

rám, 31)

MDK

Jánszky, Szivessy, Gyenes és Ligeti

Dr.B.V.: A Liége-i nemzetk. építészeti terv-
kiáli. Tér és Forma 1930. 7. sz. 302.l.

Jánszky Béla és Szivessy Tibor

tervezte a Bp. V. Münnich F. u. 11sz. lakó-

házat 1914-ben.

Gerle János:Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

MDK

Janszky Béla

Janszky Béla és Szivessy Tibor: Kecskeméti bérvilla. Repr.

Magyar Epitőművészet, 1914. 2.sz. 25, 26.l

Janszky Béla, építész

M.D.K.

a Magy. Mérnök és Építész egylet hadicsatéri pályázatán egyike volt annak 10 építésznek, akik tervvázlataikat az „Isten kardja" motívum köré csoportosították és a legkülönbözőbb anyagokból, legkülönbözőbb helyeken megvalósítandó terveket hoztak javaslatba.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1916. XXXVII. évf.

jan. 19. sz. 3. old.

M.D.K.

Jauszky Béla, építész

ő Szivessy Tibor három tervét 500 K-ért megvásárolta a marosvári városháza pályázatára

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXIV. évf.
jan. 28. sz. 13. old.

Jánszky Béla MDK

1913-ban Lechner Jenő /Jánszky Béla tervével szemben/ pályadijnyertes volt és a kivitelre is megbizást kapott a kassai Rákóczi Muzeum épületcsoportjának felépitésére.

A kivitelt a világháboru megakadályozta.

Dr. Kismarty-Lechner Jenő:Lechner Ödön. Bp. 1961. 143.1.

MDK

Jánszky Béla

MÉ. 1913. 11-12.sz. 31.l. képpel.

MDK

Jánszky Béla

Az Isten kardja - Hősök emléke c. kiadvan
ból. Janszky Béla műve. Repr.

Művészet, 1915. 467.1.

MDK

Jánszky Béla

Jánszky Béla és Szivessy Tibor: A F.T.C. Klubháza a pálya felől nézve. Repr.

Vidéki lakóház. Repr.

Magyar Epitőművészet, 1913. 5.sz. 27, 28.

MDK

Janszky Béla

Janszky Béla és Szivessy Tibor tervét megvették a mezőturi városháza tervpályázatán.
Homlokzat.Repr.16.old.
Az alaprajzok a 17.-ik oldalon.Repr.

Magyar Epitőművészet, 1914. 2.sz. 16,17.l.

MDK

Janszky Béla

Janszky Béla és Szivessy Tibor: Debreceni bérház. Repr.

Magyar Epitőművészet, 1914. 2.sz. 27.l.

MDK

Janszky Béla

Janszky Béla és Szivessy Tibor: Ceglédi Amke internátus. Repr.

Műcsarnok 1914.tav.k.

Jánszky Béla MDK

Pesterzsébeti templom terve I-II.

Kecskeméti szálloda terve

Hétvégi nyaralótelep terve

A szolnoki Amke palota terve

Műcsarnok 1931 Művészcsoportok kiállítása

Jánszky Béla és Gévessy Tibor

tervezte a Bp. I. Ágh u. 3. s. villát

(1911)

Gerle János: Elpusztulás a gazdafordulás épületeiről

Budapest 1981/11 17-21.o.

Jánszky Béla, építész 1) feldolgozás

A művésztelep építésekor 1910-ben hozzákezdtek de az 1911-ben kirobbant költségvetési gondok miatt félbehagyták a munkát. A művészek az épületek elkészültéig építész kollégáik: Jánszky és Szivessy épületein dolgoztak együtt. Végül 1912-ben felépültek a művésztelepi épületek, Jánszky Béla és Szivessy Tibor tervei szerint 6 művészvilla, 9 műtermes műtermi lakóház és festőiskola épült a Művésztelepen, szép természetes környezetben, nyugodt, csendes, parkosított dűlő úrban. 1912-ben költözött a művésztelepre Jánszky Béla is.

Szinyei György: Az 1910-es Veszprémi Művésztelep Ellentmondásai.
Forrás, 1980. febr. 68. old.

Jánszky Béla, epikén

l. Réti Gy.

Sümegi Gy: Az 1910-es kecskeméti ... 67-72.

Tomás, Kecskemét, 1980. kék.

XII/2.

MDK

Jánszky Béla és Szivessy Tibor

pályatervüket a mezőturi városházára megvásárolták

Kitüntetések. Müvészet XIII.évf. 1914.92.l.

Janszky Béla, építész

M.D.K.

és Szivessy Tibor terv. szerint a Kecskeméti Kaszinó hétemeletes szerkezet építési 300.000 K. költségelőirányzattal

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf. máj. 11. sz. 10. old.

F.D.K.

Jauszky Béla, építész

nevét a Lechner-utáni lehetséges fiatalok között említi az előadó, érdemei munkásságában - tudatos arányok mellett is - van bizonyos nemzeti vonás.

Korlát K. Róbert előad. a „Nemzeti építő művészetről."

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1916. évf. 23. sz. 138. old.

MDK

Janszky Béla és Szivessy Tibor

Egyházi zárda terve, repr.

Müvészet XIII. évf.1914.197.l.

M.D.K.

Janszky Béla

Rajzok: Kecskemét, Müvésztelep, Iványi Grünwald Béla háza,
A Festőiskola, a Müvésztelepen Janszky Béla háza,
Olgyay F. háza-ról készült rajzok.

Iván Ede: A kecskeméti müvésztelep.
Szinházi Élet. Bp. 1918. juli 28.- aug.4.
VII. évf. 30. sz. 17-19. l.

MDK

Janszky Béla és Szivessy Tibor

Magyar Építőművészet 1914. 2 sz.

MDK

Jánszky Béla

Művészet, XIII.évf. 1914. 92. Kitüntetések.

MDK

Jánszky Béla

Művészet, XIII. é. 1914. 197.

MDK

Jánszky Béla épitész

A székesfővárosi árubódék tervpályázata. Magyar Épitőmüvészet 1912. 5-6.sz.

MDK

Janszky Béla

Művészet 1917. 39,40.l.

MDK

Janszky Béla épitész

Épitőmüvészek közgyülése. Épitőipar, 24.sz.
1910. jun. 12. 250 l.

Jánszky Béla, építész M.D.K.

Szivessy Tiborral közösen az építő második díjat nyerte el a Kerch-egyházán épülendő róm. kath. templom tervpá-lyázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf. ápr. 26. sz. 16. old.

Fauszky Béla, épités M.D.K.

és Szivessy Tibor kőrös fercei czerint 6 villa épül a kecskeméti mütéréstelepen

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.
július 6. sz. 9. old.

M.D.A.

Vellaškovek Evpje, Bp. 1910. XXXI. évf.

22. old.

M.D.K.

Janszky Béla, építés

és Szivessy Tibor tervei alapján épült fel a bajai közkórház.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.
épz. 2 sz. 13. old.

MDK

Janszky Béla - Szivessy Tibor

zárda terve

Müvészet XIII.évf. 1914 184.

MDK

Janszky Béla
újítómüvész

Tervei a Tavaszi Tárlaton

Bálint Aladár. Művészet köréből

Grafikai Szemle 1914 évf 4 sz 86 l

MDK

Janszky Béla

Építészet és Iparmüvészet. 1913. 14-15.sz.
cimlap

MDK

Janszky Béla építész

Építészet és Iparmüvészet. 1912, 14. sz.

Szegedi müépitész sikerei.

15 l.

15 €.

MDK

Jánszky Béla és Szivessy Tibor

pályaterve a mezőturi városházára /vásárlás/

Kitüntetések. Művészet XIII.évf.1914.92.l.

MDK

Janszky Béla

Janszky Béla és Szivessy Tibor: Rózsadombi villa. Főbejárat. Repr.

Magyar Epitőművészet, 1930. 9.sz. 27.1.

MDK

Jánszky Béla

Pestszenterzsébet városa kapta az 1928.évi Lechner-érmet a reálgimnazium épitéséért. A reálgimnázium tervezője Janszky és Szivessy.

Cikk: Kik kapják a Lechner Ödön-emlékérmeket?

Pesti Hirlap, 1934.jun.17. 14.1.

MDK

Jánszky Béla

Cikket irt a magy.formára való törekvések kritikai megvilágitasban cimmel.

A Magy.Mérnök- és Epitész Egylet Közl. 1939.szept.24.

H.D.K.

Jánszky Béla, építész

Lervei szerint 500 személyes mozgóképszínház épült a Serbán-udvaron. Tervezés és kivitelezés: Jánszky Béla építész.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.
dec. 15. sz. 7. old.

Jánszky Béla MDK

A M.Epitőművészek Szövetsége első mesterének választotta.

Cikk:Jánszky...

Magyarország,1939 junius lo. 12 l.

Jánszky Béla, ép. MDK

a képzőművészeti kiállítással jubiláló Eötvös József reáliskola /Fennállás 75.éve./ egykori növendékei fényes névsorral sorakoznak fel.

Egy jubiláris kiállítás a Nemzeti Szalonban. Képzőművészet.1932. 206.l.

Henry Dela. ep.

MDK

Janszky Béla

Janszky Béla és Szivessy Tibor : Bogdy-utcai villacsoport. Repr.

Magyar Epitőművészet, 1930. 9.sz. 21.l.

MDK

Jánszky Béla és Szivessy Tibor

Ref. templom terve

Tárlatok. Képzőművészet 1931. márc. 68.l.

MDK

Jánszky Béla

Jánszky Béla és Szivessy Tibor tervezték a szentgotthárdi magyar iskolaszanatoriumot.

Tér és Forma, 1930. 444.l. Képpel.

Jánszky Béla

Nemzeti Szalon jubiláris tárlatán kecskeméti művészlelep terveivel szerepelt.

PH. 1932. X. 16.

Jánszky Béla

Jubiláris művészeti kiállításon neve szerepelt.

PH. 932. IX. 18.

Jánszky Béla

Nemzeti Szalonban az Eötvös József reáliskola kiállításán neve szerepelt.

NU. 932. X. 18.

Jánszky

Családiháztervsorozattal vett részt a Műcsarnok tav. tárlatán.

M.932.IV.24.

Jánszky

Családi körben. Visszaemlékezés vett részt a Miskarnok
tav. történtén.

M. 932. IV. 24.

Jánszky

Építészeti tervei, a Műcsarnok tav. tárlatán.

8.0.932.IV.24.

M.O. 932.IV.24.

Janszky Béla

Tervrajzai, a Képzőm.Társ. tav. tárlatán.

P.H.932.IV.24.

Janesky Bells

Terrytjest, a Lepsom.Tete. tav. tatjatan.

P.H. 932.IV.24.

Janszky

Épitészeti tervrajzai, a Műcsarnok tav. tárlatán.

M.H.932.IV.24.

Janeský

Přítelsetí tervrýsal, s Moscarnok tav. tářía-
tán.

M.H. č32.IV.24.

Janszky Béla

Épitészeti terve, a Műcsarnok tav. tárlatán.

E.K.932.IV.24.

Janský Béla

Špitálská tř. 3, Moravská Ostrava tř. Svobody.

B.K. 932.IV.24.

Jaunay Béla

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

EK 1931. II. 24.

Jánszky Béla

szerepelt a művészcsoport műcsarnoki

kiállításán.

W. h. 1951. II. 24.

Jaschky Béla

Szerepelt a művészcsoportok műtárgyainak kiállításán.

† Sz. 1931. II. 22.

Fónyszky Béla építész

H.D.K.

és Szivessy Tibor iskolatervével mutatták be az 1932-évi Árumintavásár „Magyar Ház" c. épületcsoportjában.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1932. LIII.évf.

máj 12. sz. 9. old.

M.D.K.

Jánszky Béla, építész

Ő Szivessy Tibor irányítása szerint elkészítette az Uránia filmszínházat, amely során igyekezett a tervező az épületnek Schmahl Henrik nevéhez fűződő, eredeti megjelenését iparosítani.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1930. LI. évf. márc. 3. sz. 6. old.

MDK

Jánszky Béla

Résztvett az alábbi alkalmi élclap szerkesztésében és illusztrálásában.

A Megfagyott Muzsikus extra szama a 39-ik évfordulóra. 1898-1937.Bp.1937.

MDK

Jánszky Béla épitész

Karikaturái a Megfagyott Muzsikus 1937. évi jubileumi emlékkönyvében.

Vállalkozók Lapja, 1937. ápr.29. (K.M. A "Megfagyott Muzsikus".)

Jánszky Béla, épitész M.D.K.

cl Szivessy Tibor levelei alapjan az „Alföldi Magy. Kőmüvesipar" czimü épitészeti tanulmányával pályadijat nyert.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXIV. évf.
jan. 14. sz. 11. old.

MDK

Janszky Béla és Szivessy Tibor

Bajai kórházpavillon, vf.

Pusztaszentlőrinci templom, vf.

KMT. 1913. tav. kiáll. kat. 86.l.

MDK

Janszky Béla

P.Márkus Emilia lakóháza.Fénykép.Mgt.
P.Márkus Emilia lakóháza, hall.Fénykép.
Mgt.

Képzőm.Társ.1913.tav.kiáll.kat.84. l.

MDK

Janszky Béla

Művészet 1915. 276.l.

MDK

Janszky Béla

Kecskeméti zárda terve, Janszky Béla és Szivessy Tibor műve. (A Műcsarnok tav. kiáll.-ból.) Repr.

Művészet, 1914. 197.l.

MDK

Janszky Béla

Janszky Béla és Szivessy Tibor: Ceglédi Amke internátus. Repr.

Műcsarnok, 1914.tav.k.

MDK

Janszky Béla MDK

Ceglédi Amke internátus, repr.

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Jánszky Béla

Jánszky Béla és Szivessy Tibor: Markus Emilia budai lakóháza.Homlokzat.Repr.
Homlokzatrészlet.Repr.
Bejarat.Repr.
Ebédlő. Repr.
Hall. Repr.

Magyar Epitőművészet,1913. 3.sz. 26-30.l.

MDK

Janszky Béla

Építészet és Iparművészet 1912. 11. sz. 8.l.

E.D.K.

Jánszky Béla, építész

a Szirmay Tibor terve alapján Kolozsvárra készített szobrával.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.
Sept. 14. sz. 10 old.

Janszky Béla, épitész M.D.K.

a Szivessy Tibor terve a három egyenlő dij egyikét nyerte el a "Mindszenti takarék-pénztár" pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf. máj. 10. sz. 13. old.

MDK

Szivessy Tibor és Janszky Béla, ép.-k

a szentgotthardi magyar iskolaszanatorium. Képpel.
Feltiek tervezték.

Tér és Forma. 1930. 444.l.

MDK

Jánszky Béla müépitész

Épitőmunka, 1933. 3.sz. 51 1.

MDK

Janszky Béla és Szivessy Tibor, építészek

A terveket elöbb Mezöturon, majd a Mérnök- és Epitészegyletben közszemlére kiállitják.
Megvétetett: I. Rózsavölgyi Gyula,
II. Dr. Neuschloss Kornél
III Janszky Béla és Szivessy Tibor
IV. Leimdorfer Armin és Rácz Emil tervei.

Mezötur. 1914. jan. 21.
Magyar Epitömüvészet. 1914. 2. sz. 32. l.

MDK

Janszky Béla

Józsefvárosi bérhaz. Tervezték Janszky Béla és Szivessy Tibor. Repr.

A F.T.C. Klubhaza. Tervezték: Janszky Béla és Szivessy Tibor. Repr.

Magyar Épitőművészet, 1912. 2.sz. 30,31.l

Janszky Béla

építészeti müvek

Társasház terve

Iskolaszanatórium terve

A székesfőváros bécsiuti iskolájának terve
Családi lakóházak I-II

Műcsarnok 1932 tavaszi kiállitás

Jánszky Béla MDK

Pestszentlőrinci elemi iskola

Műcsarnok 1933. Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

Janszky Béla, építész

M.D.K.

tervez első díjat
nyert a fővárosi Táksony-
utca és Angyalföldi-út sarkán
építendő kislakásos bérház
pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. LX. évf.
aug. 3. sz. 4. old.

MDK

Janszky Béla

Architectura /Hága/ 1930. Nº 34. /aug.23./

Jánszky Béla, épitész

M.D.K.

Lenvei nevét a Szerb-vágóhid új 500 személyes munkásöltözőjét és étkezdéjét ismertető a lap egy fényképpel.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.

dec. 15. sz. 7. old.

Μ.Ο.Κ.

Ναλλαίκοσόκ Ευρ[ι]α. Βρ. 1938. ΓΙΧ. έντ.

σι[α]. σε.

Jánszky Béla

A "Studio Year-book" c. a Studio idei évkönyvét Margitay Ernő szigoruan birálja, "A magyar iparmüvészet és a külföld" c. kritikájában. A könyv Magyarország iparmüvészetét is megemliti néhány név feltüntetésével, de Margitay kifogásolja, hogy a többi kiváló iparmüvész kimaradt.

Kós Károly, Zrumeczky Dezső, Jánszky Béla, Thoroczkai Wigand Ede, Nádler Róbert, Lesznai Anna és Vágó József neve szerepel a kötetben.

ÉLET, Bp. 1914. juli.26. VI.évf. 30.sz. 953. lap.

Janszky Béla

"Magyar Müvészek Hadiemlék Tervei" c. Györgyi Kálmán szerkesztésében készült katalógus mutatja be azokat a terveket, melyek elkészitésére a "Hősök Emlékét Megörökitő Országos Bizottság kérte fel az itt felsorolt müvészeket: Györgyi Dénes, Almási Balogh Lóránt, Reichl Kálmán, Hikisch Rezső, Spiegel Imre, Horváth Béla, H. Pintér Gyula, Tóth Gyula, Vágó László, Spiegel Frigyes, Jónás Zsigmond, Sváb Gyula, Brassován Szilárd, Hoepfner Guido, Kertész K. Róbert, Tscheuke Herman, Janszky Béla, Vágó József, Bethlen Gyula, Kónya Zoltán, Thein János, Vass Viktor, Kallós Ede, Kovács Erzsébet, Braun Arnold, Moiret Ödön, Pongrácz Siegfried, Dankó Ödön, Fekete Oszkár, Szegő Sándor, Haranghy Jenő tervezték a hadiemlékeket, a katona-sirok emléktábláit és az emléklapokat.

A HÉT, Bp. 1917. jan. 28. XXVIII. évf. 4.sz. 63. lap.

MDK

Janszky és Szivessy

Márkus Emilia hallja, repr.

Magyar Iparművészet 1913. 86.1.

Janszki Béla

a Tanácsköztársaság idején az Építőművészek Szövetségében „Az építőipar elhelyezkedése és kialakulása az új rendben" címmel tartott előadásáért.

Kós Lajos: A Tanácsköztársaság képzőművészeti kulturája. Bp. 1959. 22 l., 6 kép. /Művészeti szakköri utmutató 1./
9. l.

MDK

Janszky és Szivessy

zárda terve Kecskeméten

Müvészet XIII. évf. 1914. 197 l. kép

59843. Janszky, épitész

Szivessy-vel közösen készitett terve, Gomperz Lajos, Madách-u. 64o3.hrsz. háromemeletes ház épitésére engedélyt kaptak.

Épitő Ipar. 1910 jun.14. Uj épitési engedélyek.

MD K

Janszky, épitész

Szivessy-vel közösen tervezett 59842. Ferencvárosi tornaclub, Gyáli-ut 1634. hrsz. klubház és versenypályára kapott engedélyt.

Épitö Ipar. 1910 jun.14. Magánépitési engedélyek.

MDK

Janszky

Építészet és Iparmüvészet. 1912. 15.sz. 5 l, 7 l.

/JÁNSZKY Béla/ építész

Bp-i sertésvágóhid munkásöltözője
/kitünő "felfedezésre" méltó épület Merényi,
M.épitészet 1867-1967. c.kötetének megj./
T. és F. 1939. 1o4.old.

MDK

Janszky Béla

Építészet és Iparmüvés et. 1912. 24.sz. 7.l.
lo, 11 l.

MDK

Janszky Béla és Szivessy Tibor

Kecskeméti Művésztelep villái I.

Bérház, vf.

KMT. 1913. tav. kiáll. kat. 86.1.

MDK

Jánossy Béla és Szivessy Tibor

kecskeméti közjegyzők vállalt L.

Bertha, Vt.

KM. 1913. tav. kiáll. kat. 36.L.

MDK

Janszky Béla és Szivessy Tibor

Debreceni DMKE nevelőintézet, vf.

Kecskeméti Művésztelep villái II.

KMT. 1913. tav. kiáll. kat. 86.l.

MDK

Jancsky Béla és Harsányi Tibor

Debreceni MDKE nevelőintézet, vl.

Kecskeméti Művészetelep villái II.

MDK. 1913. tav. XIáII. Kat. 86.I.

MDK

Janszky Béla és Szivessy Tibor

Szolnoki Hitelbank, vf.

Kecskeméti müvésztelep müterembérháza, vf.

KMT. 1913. tav. kiáll. kat. 85.l.

MDK

Janszky Béla és Szivessy Tibor

A Mindszenti Takarékptár intézeti házának tervpályázatán pályamunkájukat 150 koronáért megvásárolták

Művészet 1911. 273.l.

JANSZKY /BÉLA/

és Szivessy /Tibor/ tervei szerint épült 1910/11-ben a Kecskemét, Mátyás király tér északi oldalán lévő általános iskola, magyaros szecessziós stilusban.

Entz Géza - Genthon István - Szabbados Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 125. l., 173. l. /234. jegyz./

JANSZKY BÉLA

és Szivessy Tibor építészek tervezték a volt kaszinó épületét /ma az MSZMP iskolája/ és a mellette lévő volt gazdasági egyesület székházát, melyek egyidőben, 1910/11-ben épültek.

Entz Géza - Genthon István - Szarpanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 96. l., 171. l. /196. jegyz./

MDK

Jánszky Béla

Jánszky Béla és Szivessy Tibor tervezték a bpesti hüvösvölgyi villát római stilusban.

Kovács Lydia: Markus Emilia otthonában.

Vas.Ujs.1913. 548, 549.l. (Képekkel.)

Jánszky Béla
emléke

v — Szíveszy Tibor: Nádor utcai bé-
ház; Mátkus Emília hűvösvöl-
gyi villája.

Rados: Mozgó emlékezet. 324.
Művelt Nép Kiadó 1971.

MDK

Jantschi Béla

Állatkert

Állatkert

1895-1960. M. plakáttört. kiáll. Wien. 1960.

MDK

Jantschi Béla sokszorositó

végbizonyitványt nyert

Budaparrajzisk 1932-33. 92 l.

MDK

Jantschi Béla 3ooo koronás II. dij

Magy. Iparmüvészet. 1923. 32 l.

MDK

Jantschi Béla fiuközépiskolai rajztanári oklevelet kapott.

Képzőm. Főisk. Évk. 1930-31. 90 l.

Jantschi Béla

1929-3o-ban tanársegédi teendőkkel megb. ösztöndijas hallg.

Képzőmüv. Főisk. Évk. 1929/3o. 51 l.

MDK

Jantschi Béla Bpest

felvételét kérte a Rajztanárok Egyesületébe.

Rajzoktatás 1941, II.évf. 4.sz. 37 l.

MDK

Jantschi Béla

a Janina cigarettahüvely- és papirgyár által hirdetett plakátpályázaton pályamunkájával kétmilliós II. dijat nyert

Két érdekes plakátpályázat. Magyar Iparmüvészet 1924. 121.l.

MDK

Jantschi Béla

az alábbi pályázaton 2o.ooo koronás I. dijat nyert

Falfestőminta-tervekre hirdetett pályázat. Magyar Iparmüvészet 1923. 71.l.

Jantschi Béla, ip.müv. MDK

Szatmáry István, ip.müv. tervei.

Díszoklevél üvegtokja és börtokja.
A börtokot Balogh László, az üvegtokot Jantschi Béla, az ötvösmunkát Misák László készítette.
Repr. -k a 87. oldalon.

Magyar Iparmüvészet. 1937. 3. sz. 87.l.

MDK

Jantschi Béla

Ezt a pályázatot az O.M.Ip.müv.Társ.hirdette a Vaskereskedelmi és Vasipari Szövetség megbizásából az aug.-ban megnyiló vasipari kiállitás számára. 35.pályaterv érkezett be.

J.B. nyerte el a 5ooo koronás II.dijat.

Két iparmüvészeti pályázat.
Magyar Iparmüvészet. 1921. 75.l.

MOK

Jantschi Béla, íparművész

(Kokodi üveggyár)

a kétkőznapi tárgyakba is ízlésbeli

arisztokratizmust visz.

Mária Valéria u.-i lakos: „Szépnek az iparban." Lux Aladár

Új Magyarság, 1941 XII. 5.

Jantschi Béla, ip.müv.

pályamüvét félmillió koronáért vásárolták meg.

Valamennyi pályaterv nyolc napig ki volt állitva az Orsz. Mgy. Iparmüv. Tásulat tárlatán.

Reklámlapra hirdetett pályázat. /Kiskelvi Deichsel A. sodronyhötélgyár/. "Magyar Iparművészet. 1925. 1 l.i.

MDK

Jantschi Béla

Karl József és Fia szfvári cég az O.M. Iparművészeti Társulat közvetitésével szükebb pályázatot hirdetett a cég gyártmányainak forgalomba hozatalára szükséges palackok, majolikakorsók és cimkék terveire a Képzőm. Főisk., az Iparmüv. Isk. és a Főv. Iparrajziskola növendékei között. Ezen tervpályázaton Hárommillió koronás I. dijat nyert

Érdekes tervpályázat. Magyar Iparművészet 1925. 35.l.

Jantschi Béla, festö

akkor még növendék, pályatervét félmillió koronáért megvette a birálóbizottság.

Az 1925.évi nemzetközi vásár plakátjának rajza.
Magy. Iparmüvészet.1925. 35.l.

MDK

Jantschi Béla

"Állatkert" 1922-23.

"Állatkert" 1931.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

27.o.

MDK

Jantschi Béla

Allatkert. 1922-23., 95.5x63 MH

Allatkert. 1931., 95x63.5 OSZK 91

Magyar Plakát-Történeti Kiállitas.1960.
Műcsarnok. Kat. 27.1.

MDK

Jantschi Béla, graf.

a grafikai anyag gazdag bemutatója müveivel bövül.

Az Iparm.Társulatnak az Iparm.Muz.-ban rendezett 50 éves jub.kiállitásának résztvevöi.
Magyar Iparmüvészet.1935. 265.l.

MDK

Jantschi Béla

loo pengő jutalom a Nemes Marcell alapitványból.

Képzőmüv. Főisk. Évk. 1929/3o. 43 l.

MDK

Kossuth L. Kollégium kiáll. Bp. 1948. máj.

MDK

Jantschi István

tanársegédi teendőkkel megbizott ösztöndijas hallgatók.

Képzőmüv. Főisk. Évk. 193o-31. 59 l.

MDK

Jantschi Béla

az alábbi pályázaton pályamunkáját 7oo pengőért megvásárolták

Az Idegenforg. Tanács plakátpályázata. Magyar Iparművészet 1929. 6o.l.

JANTÓ Árpád
Temesvár, 1957.
NG Képz. Főisk. Bak., grafikus

Banner Erdély

szárhoz, és a tévtanitó /de nem tév-
ínatért esedezett.
saihoz hasonlóan tisztelte, de ha
s bátran megmondta. Egy alkalommal
ispökhöz engedélyért. Hivek körmene-
közeli sirhoz. "Ki nyugszik ott -
ikor lett a hit vértanúja?" A pap
rtanú nevét és égi születésének nap-
az emberek. "Ti igen, de én nem -
onálló rabló sirja az, aki akasztó-
" A körmenetből igy nem lett semmi.
rüségét közvetlensége alapozta meg,
oktató történetek egész sorozatát

Jantschy Béla

Nyaraljunk a Balaton partján, plakát

Plakátművészet
Országos Magyar Tárlat
az Uj Művészházban, 1929.

Jantner Antal

Szende László: Irodaház, Budapest, XII. Csörsz utca és Nagy Jenő utca sarkán. /Jantner Antal, Frádl Péter épitészek, Szabó György belsőépitész, Zimay János kertterv./ - Magyar Épitőmüvészet, 1967. 16.évf. 4.sz. 43-46. l.

Az 1967.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 197o. 1.sz. 68-1o7. l./

75. l.

Jantner Antal, építész

L: Ungár Péter

–: Szovjet építészet

Boráros 3.

Magyar Építőművészet. Bp. 1983 83/1

Jantner Antal, dr. tch

L: Forkaisdy 2.

–: kövelségi kisch

6. 3

83/3

Magyar
Erdő Bp. 1983.

Fónyky Béla

visszaemlékezése a „Fiatalok"-ról említve

Bekc Lóránt - Varga Zsuzsa: Kozma Lajos (1884-1948)
Kézirat 8. l.)

Fánszky Béla

A „Fiatalok" mozgalmában vesz részt, Kozma Lajossal, Kós Károllyal, Tátray Lajossal, Gyöpgyi Dénessel, Mende Valéval együtt.

Bekе László - Varga Zsuzsa: Kozma Lajos (1884-1948). Kézirat, 2. l.

JÁNSZKY Béla építész [Ózd, 1884.VII.19-Bp., 1945.I.16]

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 68-69.p. ill.

Jánszky és Szivessy Tibor közös munkái: 69..p.

JÁNSZKY Béla

Kis Károly: Életrajz. Bp. 1991.

51, 58, 84, 92, 97

végzi el, nemcsak azért, mert a lev
nikai okokból kézbe nem kerülhettek
zett levelek a tartalmuk különböző
együtt vannak s igy a "Litterae pri
teljese". A feldolgozott adatokat a
zéséből és a püspöki irodából tová
1751-1773-as évi Protocollum Litter
kel élénk összeköttetésben álló Pau
nok és Pietro Maria Gazzaniga, a bé
leveleire vannak tekintettel.

Giordani kanonok XIV.Kelemen
római udvarnál a pécsi egyházmegye
minden valószinüség szerint hivatal
a barátság a két főpap között. Gior
egyházmegye éppen aktuális ügyeivel
sőbbi évek levelezésében, amikor a

JÁNSZKY Béla építén

Moravánszky 1988 149, 159, 183, 184. p. + ill.

Zebegény: R. templom 1908-1909
Mauks Emília villája 1910

extil és viselet
sművészeti technikák
művészet határterületei
nház, látványosságok

KOR 1500 - 1800 / reneszánsz, barokk, klasszicizmus/

tészet
rtművészet
rostervezés, urbanisztika
brászat
tészet,könyvművészet,rajzművészet,sokszorosított grafika
rművészet
m
rámia,üveg
tor
xtil és viselet
sművészeti technikák
észeti oktatás, művészeti szervezetek, intézmények
művészet határterületei
nház és látványosságok

JÁUSZKY Béla

ifj. Jaúnky Béla: Még egyszer Jaúnky Béláról.
= MN XLVII. 232 1984. okt. 3. 6. p.

1. sz. melléklet

i z a i g é n y

BLÁZAT/

agyott ám	1991. évi igénybejelentés az MTA által biztositott devizakeretre /Ft-ban/

JÁNSZKY Béla

(Ikvay): Jánszky Béla, az elfelejtett építész. = MN 168. 1984. július 19 5. p.

für die gewissenslosen, auf Freundschaft gegründeten Kritiken.

37. *Irodalomtörténet*, Juni 1912, I. Jg., Heft 6, Seite 335–336 – in der Zeitschrift *Irodalomtörténet* wird die Kritik von Jenő *Vértesi* über das Buch *A modern dráma...* kurz besprochen.

38. *Új Élet* (Népművelés), Oktober 1912, VII. Jg., Nr. 16–17, Seite 47–70 – Ernő *Vajda* (1886. od. 1889–1964), Schriftsteller, Journalist, nach dem ersten Weltkrieg erfolgreicher Bühnen- und Drehbuchautor in Amerika, schrieb in der Zeitschrift ausführlich über Lukács' Buch *A modern dráma...* Er beginnt seine Kritik mit der Feststellung, daß das reif wissenschaftliche Buch das Versprechen von Lukács' Begabung verwirklicht. Auf den folgenden Seiten versucht er die Rekapitulation von Lukács' theoretischem Gedankengang. Dann faßt er die Darstellung der Geschichte des Dramas kurz zusammen. Vajda stellt fest, daß Lukács' Ungewöhnlicher Gedankengang im Leser zuerst Widersprüche hervorrufen kann, später bemerkt man aber, daß in diesem Buch über das wirkliche Leben die Rede ist.

JANSZKY /BÉLA/

ée Szivessy /Tibor/ tervezte a Kecskemét, Széchenyi tér 1. szám alatti kétemeletes lakóházat, szecesszi-ós stilusban, hatalmas magas manzart tetővel, magyaros diszitésü és annak idején Iványi Grünwald Béla freskóival ellátott homlokzattal. Épült 1912-ben.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 106. l., 17?. l. /209. jegyz./

Janszky Béla, építész

M.D.K.

a Szivessy Tibor tervei alapján a Kecskeméti rom. kath. egyházközség hálaadatos bérházat épitteti a Szécheny-tér és Szabadság-tér sarkán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.

június 15. sz. 10 old.

JÁNSZKY Béla

MORAVÁNSZKY Ákos: Néhány hozzászólás egy lázáratlan vitához [Bierbauer Virgil, Jánszky Béla, Medgyaszay István, Kós Károly, Lükő Gábor a magyar falu építészetéről] - Magyar Építőművészet, 1984. 2.sz. 37 - 39.p. ill. F.E.G.R

M.D.K.

Jantner Antaa épitész

ÁÉTV

Irodaház , Bp. XII. Csörsz u és Nagy Jenő u sarkán,

Munkatárs: Frádl Péter repr.

Belsőépitész: Szabó György,

Kertervező: Zimay János,

Épitésvezető: Bányai Géza

Magyar Épitőmüvészet 1967/4. 43-47.l.

Jantner Antal
építész

Mikus Sándor Felszabadulási
emlékművének mészkő kőlap-
zatát készítette el.

Ezen gyűjtemény: Új felszabadulási emlékmű
Művészet, 1970. augusztus - 18 lap

Jantner Antal
épületei

Bp. Csörsz utcai iskolához

1964.

Repr.

Raoul Magyar épületszobrászat 369.
Budapest 1971.

Jantner Antal

Nyiregyháza, Irodaház. - Épitész Jantner Antal, statikus Kónya József, belsőépitész Szabó György. - Ism.

41-42.l.

Magy.ép.ip. 1972. 1.sz.

Jantner Antal [építész]

A nyíregyházi megyei pártház tervezője.

Kékesdi Gyula: Ahai építésznek 4

Népszabadság, Bp. 1972. május 21.

Jantner Antal

Nehezítő a bp-i Gépipari utcai gépkocsibaleset
elkövetése. 1966. 452. p. sokszorosítva!

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

1431

MDK

Jánszky Béla

Jánszky Béla és Szivessy Tibor tervezték
a pesterzsébeti reál gimn. Repr.

Karczagmagyallam. lapszám nincs.

Jánszky Béla MDK

Jubiláris épitészeti kiállitás a Mücsarnokban. Épitőmesterek Lapja. A Munkaadó. 1934. dec. 13.

MDK

Janszky Béla,ép.

Pestszentlörinci elemi iskola.

Klebelsberg emlékkiállitás. 1933. Tárgymutató 38.1.

Fáriszky Béla, építész

M.D.K.

a Kongresszus Végrehajtóbizottságának tagja.

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp.1931. 18.old.

MDK

Janszky Béla müép.

A pesterzsébeti ref.templom perspekt.rajza, repr.(Szivessy Tiborral tervezte)

Magyar Epitömüv.1929,3 sz.2o l.

MDK

Janszky Béla műép.

A Pestsztlórinci ref.templomot
Szivessy Tiborral terv.Perspekt.rajz
repr.

Magy.Epitőmüv.1929,3 sz.18 l.

MDK

Jánszky Béla

A Néprajzi Muzeum ,résztvett, dijat nem nyert.

Cikk: A kormány az amerikai magyarok segitségével akarja felépittetni a Néprajzi Muzeumot is.

Uj Nemzedék, 1923.nov.14.

Jánszky Béla MDK

épitész
Márkus Emilia villája

Mücsarnok 1934. dec. 1935 jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Jánszky Béla, ép.mérn.
sz. 1884.

Budapest,V.,Nádor-u.11.

A Kamara uj tagjai.
MIÉE Közl. 1935. XI.1. 237.1.

Jánszky Béla, ép. MDK

A legérdekesebb, legjelentőbb mai anyagot ezuttal az épitészek hozták a kiállitásra.
A modern magyar épitészet java alkotásai láthatók szebbnél-szebb fotografiákban.

K.A.: A Képzőmüvészek Egyesületének jubiláris kiállitása.
Pesti Napló. 1934 dec.8. 12.1.

M.D.K.

Jánszky Béla, épitész

a Kiállitási bizottság tagja

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp. 1931. 20.old.

MDK

Janszky Béla

György D.: Két nemzedék közt. MI. 1935. 1-2 sz.

21.1.

Festő - szobrászképző kiáll. 1942.

M.D.K.

Fáncsky Béla, épület

volt társa Szivessy Tivadar a pesterzsébeti reáliskolában. A Lechner Ödön társaság épületei Lechner-plakettel tüntette ki.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1934. LV. évf.
jun. 20. sz. 9. old.